BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE
14
20 N
20
MDG 2138

Digitized by Google

THEOLOGIA
PATRUM
SCHOLASTICO-DOGMATICA,
TOMUS SEPTIMUS.

THEOLOGIA PATRUM
SCHOLASTICO-DOGMATICA, SED MAXIME POSITIVA,

AUCTORE R. P.

ANTONIO BOUCAT BITURICO,

Ordinis Sancti Franciſci de Paula Religioſo, Provinciæ Franciæ Profeſſo atque Alumno, & veterano apud Pariſios in ſacra Theologia Profeſſore.

TOMUS SEPTIMUS.
DE SACRAMENTIS PARS TERTIA,

In qua agitur de Inſtitutione, Neceſſitate, Materia, Forma, Miniſtro, Effectibus, & Uſu quatuor Sacramentorum, ſcilicet Baptiſmi, Confirmationis, Euchariſtiæ, & Pœnitentiæ.

EDITIO PRIMA VENETA
accuratior & emendatior.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

VENETIIS, MCCXXXVII.
Apud PETRUM BASSALEAM
In Via S. Bartholomæi ſub Signo Salamandræ.
SUPERIORUM PERMISSU, ATQUE PRIVILEGIO.

SERIES SECTIONUM,

Punctorum, Paragraphorum, Concluſionum, & Argumentorum, quæ in hoc Septimo Tomo de Sacramentis in particulari, continentur.

TERTIA PARS.

De iis quæ ſpectant inſtitutionem, formam, Miniſtrum, ſubjectum, & effectus Sacramentorum.

DISSERTATIO PRIMA.

De Baptiſmo. pag. 1
Art. I. *De diverſis Baptiſmi nominibus.* 2
Art. II. *De definitione Baptiſmi.* 3
Art. III. *De diviſione Baptiſmi.* 4
Art. IV. *De figuris Baptiſmi.* 5
Art. V. *De inſtitutione Baptiſmi.* 6
Concluſio I. *Baptiſmus inſtitutus eſt a Chriſto, cum a Joanne baptizatus eſt in Jordane.*
Probatur multipliciter. ibid.
Concluſio II. *Lex ſuſcipiendi Baptiſmum vim habuit ſolum poſt Pentecoſten.*
Probatur rationibus Theologicis. 7
Solvuntur objectiones. 8
Synopſis Probationum.
Baptiſmus inſtitutus eſt, cum Chriſtus baptizatus eſt in Jordane, non tamen niſi poſt Pentecoſten obligavit. 9
Synopſis objectionum & reſponſionum. ib.
Art. VI. *De materia Baptiſmi.*
Sectio 1. *Utrum materia Baptiſmi remota ſit aqua naturalis, proxima vero ablutio?*
Concluſio I. *Materia remota Baptiſmi eſt aqua naturalis.*
Probatur multis argumentis. 10
Concluſio II. *Ablutio eſt materia proxima.*
Solvuntur objectiones. 12
Synopſis probationum.
Materia remota Baptiſmi eſt aqua, proxima verò ablutio. 15
Synopſis difficultatum & reſolutionum. ib.
Sectio 2. *De diverſo ablutionis genere.*
Concluſio I. *Modus abluendi triplex eſt, ſcilicet per immerſionem, per infuſionem, & per aſperſionem.*
Probatur rationibus Theologicis. 16
Concluſio II. *Baptiſmus cum unica immerſione valet.*
Probatur multis momentis. 17
Solvuntur objectiones. 18
Synopſis probationum.
Ablutio baptiſmalis fit modo aſperſione, modo infuſione, modo etiam unica merſione, quæ ſufficit. 21
Synopſis objectionum & ſolutionum. ibid.
Art. VII. *De forma Baptiſmi.*
Sectio 1. *Quænam ſit forma Baptiſmi?*
Concluſio I. *Forma Baptiſmi hæc eſt; Ego te baptizo in nomine Patris, & Filii, & Spiritus ſancti.*
Probatur multis momentis. ibid.
Concluſio II. *Forma Baptiſmi apud Latinos active ſumpta hæc eſt, Ego te baptizo in nomine Patris, & Filii, & Spiritus ſancti.* 23
Concluſio III. *Forma apud Græcos paſ-*

ſive

ſive ſic enunciatur, Baptizatur ſervus Chriſti in nomine Patris, & Filii, & Spiritus ſancti.
Probatur concluſio auctoritate & ratione. 24
Solvuntur objectiones contra primam concluſionem. ibid.
Diluuntur objectiones contra ſecundam concluſionem. 25
Synopſis probationum.
Primo, forma Baptiſmi apud Latinos hæc eſt: Ego te baptizo in nomine Patris, & Filii, & Spiritus ſancti.
Secundo, apud Græcos: Baptizatur ſervus Chriſti, in nomine Patris, & Filii, & Spiritus ſancti. 26
Synopſis objectionum & reſponſionum. ibid.
Sectio 2. *Utrum Baptiſmus in nomine ſolius Chriſti datus valeat?*
Concluſio negativa: *Probatur rationibus Theologicis.* ibid.
Fit ſatis objectionibus.
Primo ex Scriptura ſacra. 27
Secundo ex Conciliis. 29
Tertio ex SS. Pontificibus & SS. Patribus. 30
Baptiſmus in ſolo Chriſti nomine datus non valet. 32
Synopſis objectionum & ſolutionum. ibid.
Art. VIII. *De veteris legis Baptiſmatibus.* ibid.
Sectio prima. *Num Circumciſio rationem haberet Baptiſmi in veteri lege?* ibid.
Concluſio prima. *Circumciſio habebat rationem Baptiſmatis in veteri lege pro maſculis.*
Probatur rationibus Theologicis. 33
Concluſio ſecunda. *Circumciſio non niſi ex opere operantis producebat gratiam.* 34
Probatur rationibus Theologicis. ibid.
Solvuntur objectiones contra primam concluſionem. 35
Fit ſatis objectionibus contra ſecundam concluſionem. 36
Synopſis probationem.
Circumciſio habebat rationem Baptiſmatis pro maſculis in veteri lege, non tamen gratiam ex opere operato producebat. 38
Synopſis objectionum & ſolutionum. ibid.
Sectio ſecunda. *Utrum Baptiſmus Joannis ſit idem cum Baptiſmo Chriſti?* 39
Concluſio. *Baptiſmus Joannis erat a Chriſti baptiſmate diſtinctus.*
Probatur auctoritate, & ratione.
Primo, ex Scriptura ſacra. ibid.
Secundo, ex SS. Patribus. ibid.
Tertio, rationibus Theologicis. 40
Solvuntur objectiones. 41
Synopſis probationum.
Baptiſmus Joannis erat a Chriſti baptiſmate diſtinctus. 43
Synopſis objectionum & ſolutionum. ibid.
Art. IX. *De Miniſtro Baptiſmi.* ibid.
Concluſio prima. *Epiſcopus eſt miniſter ordinarius & ſolemnitatis Baptiſmi ſicut & Presbyter.*
Probatur auctoritate, & ratione. ibid.
Concluſio ſecunda. *Diaconus ex commiſſione poteſt baptizare ſolemniter.*
Probatur multipliciter.
Primo, ex Scriptura ſacra. 44
Secundo, ex Eccleſiæ Doctoribus. ibid.
Concluſio tertia. *Miniſter extraordinarius pro caſu neceſſitatis eſt omnis homo, etiam Laicus & Paganus, etiam mulier.*
Probatur auctoritate, & ratione. 45
Solvuntur objectiones contra tertiam concluſionem. 48
Synopſis probationum.
Epiſcopus & Presbyter ſunt miniſtri ordinarii Baptiſmi: Diaconi, ex commiſſione: extraordinarii, Laici cujuſcumque ſectæ & ſexus. 51
Synopſis difficultatum & reſolutionum. 52
Art. X. *De Baptiſmi ſubjecto.* ibid.
Sectio prima. *Utrum pueri ſint baptizandi?*
Concluſio. *Pueri fidelium ſunt baptizandi.*

Pro-

Digitized by Google

Probatur multis momentis.
Primo, ex Scriptura ſacra. ibid.
Secundo, ex Traditione. 53
Tertio, ex decretis SS. Pontificum. ibid.
Quarto, ex Conciliis. ibid.
Quinto, ex rationibus Divi Thomæ. ibid.
De diverſis Baptiſmi Subjectis. 54
Solvuntur objectiones Anabaptiſtarum. 55
Synopſis probationum: Pueri fidelium ſunt baptizandi.
Synopſis objectionum & reſponſionum. ibid.
Sectio ſecunda. *Utrum pueri infidelium ſint baptizandi, invitis parentibus.* ibid.
Concluſio prima. *Pueri infidelium non ſunt invitis parentibus, baptizandi.*
Probatur auctoritate & ratione. 58
Concluſio ſecunda. *Pueri infidelium mancipaliter ſubditorum Principibus Chriſtianis baptizari poſſunt, invitis parentibus, in quo caſu ab eis ſeparandi ſunt, ne corrumpantur in fide.*
Probatur rationibus Theologicis. ibid.
Solvuntur objectiones contra primam concluſionem. 59
Synopſis probationum.
Pueri infidelium non ſunt baptizandi, invitis parentibus, ſecus vero ſi ſint ſub dominio Principum. 62
Synopſis objectionum & reſponſionum. ibid.
Sectio tertio. *Utrum adulti ſint baptizandi.* ibid.
Punctum primum. *De Baptiſmo adultis conferendo.* ibid.
Concluſio. *Adulti ſunt baptizandi.*
Probatur rationibus Theologicis. ibid.
Solvuntur objectiones. ibid.
Synopſis probationum: Adulti ſunt baptizandi. 64
Synopſis objectionum & ſolutionum. ibid.
Punctum ſecundum. *Utrum adultis procraſtinandus ſit Baptiſmus.* 65
§. I. *Hiſtoria critica Catechumenatus.* ibid.
Ortus & progreſſus. ibid.
Catechumenatus gradus. 66
Labores Catechumenorum. ibid.
Tempus in Catechumenatu juxta ſtationes percurrendum. 67
Remiſſio ſeu imminutio canonici Catechumenatus. 68
§. II. *Quæſtio propoſita de procraſtinatione Baptiſmi adultorum ſolvitur.* 69
Concluſio prima. *Nullus ad ſacrum lavacrum recipiendus eſt, donec de myſteriis tum ſanctiſſimæ Trinitatis, tum Dominicæ Incarnationis plenè ſit edoctus, & bonis inſudaverit operibus,*
Probatur rationibus Theologicis. ibid.
Concluſio ſecunda. *Baptiſmus procraſtinandus eſt adultis, non tamen ſemper.*
Probatur rationibus D. Thomæ. 70
Synopſis concluſionum. 71
Art. XI. *De effectibus Baptiſmi aquæ.* ibid.
Sectio I. *Quinam ſint Baptiſmi effectus.* 72
Concluſio. *Effectus ſunt remiſſio culpæ, & totius pœnæ.* ibid.
Probatur multipliciter. ibid.
I. *Ex Scriptura ſacra.* ibid.
II. *Ex Conciliis.* ibid.
III. *Ex SS. Patribus.* ibid.
IV. *Ex rationibus D. Thomæ.* 73
Solvuntur objectiones. 75
Synopſis probationum. Effectus Baptiſmi ſunt remiſſio omnis culpæ & pœnæ, infuſio gratiæ & donorum, aditus ad regnum cœlorum & character. 76
Synopſis objectionum & Reſponſionum. ibid.
Sectio II. *De effectibus Baptiſmi ſanguinis.*
Utrum Martyrium producat gratiam ex opere operato, & totam remittat culpam. 77
Concluſio prima. *Baptiſmus ſanguinis ſeu Martyrium producit gratiam regenerativam ex opere operato.*
Probatur rationibus Theologicis. ibid.
Concluſio ſecunda. *Baptiſmus ſanguinis totam remittit pœnam.*
Probatur rationibus auctoritate ſuffultis. 78
Fit ſatis objectionibus. 79
Synopſis probationum. Baptiſmus ſanguinis gratiam regenerativam ex opere operato producit. 82
Synopſis difficultatum & reſolutionum. ibid.
Sectio tertia. *De effectibus Baptiſmi flaminis.* ibid.

Concluſio prima. *Adultus, urgente neceſſitate, ſalvatur per votum Baptiſmi.*
Probatur auctoritate & ratione. ibid.
Concluſio ſecunda. *Requiritur fides cum voto Baptiſmi in adulto ut ſalvetur: & Probatur.* 83
Concluſio tertia. *Adultus cum voto Baptiſmi debet habere perfectam de peccatis actualibus gravibus contritionem.* 84
Concluſio quarta, *Baptiſmus Flaminis gratiam producit ex opere operantis: nec totam ſemper dimittit pœnam temporalem, ſed juxta gradum contritionis.* ibid.
Reſpondetur objectionibus. 85
Praxis Eccleſiæ de precibus pro defunctis Catechumenis. 86
Synopſis probationum.
Adultus, urgente neceſſitate, voto baptiſmi ſalvatur modo fidem & contritionem perfectam habeat. 87
Synopſis objectionum & ſolutionum. ibid.

DISSERTATIO SECUNDA.

De materia, forma, Miniſtro, effectibus, ſubjecto & neceſſitate ſacramenti Confirmationis. 89
Articulus I. *De nomine & definitione ſacramenti Confirmationis.* ibid.
Synopſis contentorum in articulo. 90
Articulus II. *De materia ſacramenti Confirmationis.* ibid.
Sectio prima. *Utrum unctio & manuum impoſitio ſint materia adæquata Confirmationis.* ibid.
Concluſio prima. *Manuum impoſitio una cum Unctione ſunt materia eſſentialis & adæquata remota ſacramenti Confirmationis.*
Et probatur prima pars auctoritate.
Primo, ex Scriptura ſacra. 91
Secundo, ex Traditione. ibid.
Patres & Doctores Latini: Patres Græci. 92
Tertio, ex Conciliis. ibid.
Manuum impoſitio eſſentialis Confirmationi eſt diſtincta ab Unctione manu Epiſcopali facta in fronte. 93
Chriſmatis Unctio eſt altera pars eſſentialis ſacramento Confirmationis. ibid.
Teſtimonia Eccleſiæ Græcæ. 94
Oracula Conciliorum. 95
Concluſio ſecunda. *Materia proxima ſacramenti Confirmationis eſt materiæ applicatio.* ibid.
Solvuntur objectiones. ibid.
Synopſis probationum. Materia adæquata Confirmationis remota eſt manuum impoſitio cum chriſmatione. 98
Synopſis objectionum & ſolutionum. ibid.
Sectio ſecunda. *Quænam ex iis ex quibus Chriſma conficitur, ſint eſſentialia: & cui competat illud conficere?* ibid.
Concluſio prima. *Admixtio balſami cum oleo eſt tantum de præcepto Eccleſiæ.* 99
Probatur auctoritate & ratione. ibid.
Concluſio ſecunda. *Ad Epiſcopos ſolos pertinet Chriſma conficere. Probatur auctoritate Conciliorum.* 100
Synopſis contentorum. Admixtio Balſami cum oleo eſt tantum de præcepto Eccleſiaſtico, & ad ſolum Epiſcopum ſpectat chriſma conficere. ibid.
Art. III. *De forma ſacramenti Confirmationis. Quæritur in quo conſiſtat.* ibid.
Concluſio. *Forma confirmationis eſt oratio advocatoria Spiritus ſancti ſupra confirmandos, quæ duplici materiæ correſpondet, quam tamen Eccleſia vario modo, pro variis temporibus ac regionibus, expreſſit vel multiplicavit.*
Probatur multipliciter. 101
Synopſis eorum quæ complectitur articulus. Forma Confirmationis eſt deprecatoria, ſed variis explicatur modis in diverſis Eccleſiis. 102

Art.

Artic. IV. *De Miniſtro Confirmationis.*
Sectio prima. *Utrum Epiſcopus ſit miniſter ordinarius Confirmationis?*
Concluſio affirmativa. *Probatur ratione Theologica eaque multiplici.* ibid.
Diluuntur objecta. 104
Synopſis probationum: Miniſter ordinarius Confirmationis eſt Epiſcopus. 108
Synopſis objectionum & reſponſionum. ibid.
Sectio ſecunda. *Utrum ſimplex Sacerdos ex diſpenſatione poſſit adminiſtrare ſacramentum Confirmationis?*
Concluſio affirmativa. *Probatur multiplici ratione.* 109
Solvuntur objectiones. ibid.
Synopſis probationum. Simplex Sacerdos poteſt per diſpenſationem chriſmare in fronte: 114
Synopſis difficultatum & reſolutionum. ibid.
Art. V. *De effectibus ſacramenti Confirmationis.* ibid.
Sectio prima. *Utrum gratiam peculiarem confirmatio producat, & quænam ſit?* ibid.
Concluſio prima. *Gratiam ſingularem confert baptizatis Confirmatio.*
Probatur multipliciter. ibid.
Concluſio ſecunda. *Gratia confirmatoria eſt gratia ſecunda quæ præhabitam juſtitiam auget; probatur multis mediis.* 115
Solvuntur objectiones contra primam concluſionem. 116
Synopſis probationum. Gratiam ſpecialem producit confirmatio, ſed ſecundam, quæ præhabitam juſtitiam auget. 119
Synopſis objectionum & reſponſionum. 120
Sectio ſecunda. *Utrum ſacramentum Confirmationis, a quocumque miniſtro conferatur, imprimat characterem.* ibid.
Concluſio. *Confirmatio a quocumque miniſtro collata, modo requiſita adhibeantur tam ex parte materiæ, quam ex parte formæ characterem imprimit.*
Probatur auctoritate multiplici.
Primò, ex Scriptura. ibid.
Secundo, ex Patribus. 121
Diluuntur objecta. 122
Synopſis probationum. Confirmatio imprimit characterem. 124
Synopſis objectionum & ſolutionum. ibid.
Art. VI. *De ſubjecto & neceſſitate ſacramenti Confirmationis.* ibid.
Synopſis eorum quæ in iſto articulo concluduntur. 126

DISSERTATIO TERTIA.

De iis quæ pertinent ad Euchariſtiam, tum ſecundum ſe, tum penes Miniſtrum, ſubjectum & effectus, ſpectatam. 127
Art. I. *De dignitate nomine & definitione ſanctiſſimi Euchariſtiæ ſacramenti, & de ejus excellentia.* ibid.
Nomina. 128
Definitio. 129
Synopſis. 130
Art. II. *Utrùm Euchariſtia ſit Sacramentum & quale?* ibid.
Concluſio prima. *Euchariſtia eſt verum novæ legis Sacramentum.*
Probatur variis momentis. ibid.
Concluſio ſecunda. *Sacramentum Euchariſtiæ conſiſtit in ſpeciebus, prout corpus & ſanguinem Chriſti connotant.* 131
Concluſio tertia. *Euchariſtia unum ſolummodo conſtituit Sacramentum.*
Probatur variis rationibus. ibid.
Solvuntur objectiones adverſus ſecundam concluſionem militantes. 132
Synopſis probationum.
Euchariſtia eſt novæ legis Sacramentum

ſupponens pro ſpeciebus, & quidem unum. 134
Synopſis objectionum & ſolutionum. ibid.
Art. III. *Utrum Chriſtus anno quo mortuus eſt celebraverit Paſcha luna decima-quarta in ſecundis Veſperis.* 135
Sectio prima. *Num Judæi anno quo mortuus eſt Chriſtus agnum Paſchalem juxta legis mandatum immolaverint?* ibid.
Concluſio. *Judæi tempore paſſionis Chriſti celebraverunt Paſcha luna decima-quarta terminante, luna vere decima-quinta incohante juxta legis mandatum. Probatur variis momentis.*
Ex veteri teſtamento. 136
Ex Novo Teſtamento. 137
Ex S. Matthæo. ibid.
Ex S. Marco. 138
Ex S. Luca. 139
Ex S. Joanne. ibid.
Ex SS. Patribus. 140
Ex Doctore Angelico. 141
Ex rationibus Theologicis. 142
Diluuntur objecta. 143
Convellitur ſententia P. Mauduit Congregationis Oratorii Gallicani Presbyteri. 147
Diſcutitur & refellitur opinio R. P. Pezronii, Ordinis Ciſtercienſis, & Doctoris Pariſienſis. 149
Exponitur explicatio R. P. Harduini Societatis Jeſu inſignis Theologi & abjicitur. 150
Synopſis probationum.
Judæi tempore Paſſionis Chriſti agnum Paſchalem juxta legis præceptum immolaverunt. ibid.
Synopſis objectionum & reſponſionum. ibid.
Sectio ſecunda. *Num Chriſtus Dominus Paſcha celebraverit anno quo mortuus eſt, luna 14. juxta legis mandatum?*
Concluſio. *Chriſtus Dominus tum temporis celebravit Paſcha luna 14. terminante.*
Probatur rationibus Theologicis. 151
Proponuntur ſimul & ſolvuntur difficultates. 152
Synopſis probationum. Chriſtus anno quo mortuus eſt, celebravit Paſcha juxta legis præſcriptum. 157
Synopſis difficultatum & reſolutionum. ibid.
Sectio tertia. *De tempore quo feſtum Paſchæ celebrandum ſit.* ibid.
Punctum primum. *Hiſtoria critica quartodecimanorum.*
Ortus. 158
Progreſſus. 159
Interitus, ſeu proſcriptio. ibid.
Punctum ſecundum. *Num feſtum Paſchatis à Chriſtianis celebrandum ſit in Dominica proxime ſequente lunam decimamquartam primi menſis poſt equinoctium vernum?*
Concluſio affirmativa. *Probatur multis momentis.*
Primò, ex SS. Pontificibus. 160
Secundo, ex Conciliis. ibid.
Tertio, ex Traditione. ibid.
Quarto, ex rubricis Romanis. ibid.
Quinto, ex variis rationibus. 162
Solicitudines SS. Pontificum pro celebratione feſti Paſchatis, Dominica proxime ſequente lunam 14. primi menſis. ibid.
Rationes convenientiæ ſynodi Palæſtinæ. ibid.
Rationes convenientiæ Conſtantini Magni. 163
Proponuntur objectiones, & ſolvuntur. ibid.
Solvitur objectio facta a Proteſtantibus Germaniæ circa Paſcha die 16. menſis Aprilis anno 1724. celebratum. 165
Synopſis probationum. Feſtum Paſchæ celebrandum eſt Dominica die proxime ſequente Lunam 14. primi menſis. 168
Synopſis difficultatum & explicationum. ibid.
Punctum tertium. *Num Victor I. Papa abſtinuerit ab Aſiaticis?* 169

Con-

Concluſio. *Victor I. inter minas hæſit, & in Aſiaticos cenſura non animadvertit. Probatur auctoritate & ratione.*
Primo, auctoritate. ibid.
Secundo, ratione. ibid.
Fit ſatis objectionibus. 170
Synopſis probationum. Victor I. non abſtinuit ab Aſiaticis. 171
Synopſis objectionum & ſolutionum. ibid.
Art. IV. *De materia Euchariſtiæ.* 172
Sectio prima. *Num panis & vinum ſimul ſint materia eſſentialis Euchariſtiæ?*
Concluſio. *Panis & vinum ſunt materia neceſſaria divinæ Euchariſtiæ. Probatur auctoritate & ratione.* ibid.
Solvuntur objectiones. 173
Synopſis probationum. Panis & vinum ſunt materia Euchariſtiæ. 174
Synopſis objectionum & ſolutionum. ibid.
Sectio ſecunda. *De qualitate panis, & quantitate conſecranda.* ibid.
Punctum primum. *Utrum panis debeat eſſe triticeus?* ibid.
Concluſio affirmativa. *Probatur rationibus Theoligicis.* ibid.
Concluſio ſecunda. *Quælibet quantitas panis & vini eſt debita materia modo ſit ſenſibilis.*
Probatur multis momentis. 175
Fit ſatis objectionibus. 176
Synopſis contentorum: Solus panis triticeus eſt materia Euchariſtiæ. 177
Synopſis objectionum & reſponſionum. ibid.
Punctum ſecundum. *Num panis azymus ſit valida Euchariſtiæ materia.* ibid.
§. I. *De convenientia panis azymi.*
Concluſio. *Panis azymus eſt conveniens.*
Probatur rationibus Theologicis. ibid.
Fit ſatis objectionibus. 178
Synopſis probationum. Pane azymo recte utitur Eccleſia Latina ad ſacram Euchariſtiam conficiendam. 181
Synopſis objectionum & reſponſionum. ibid.
§. II. *Num panis azymus fuerit ſemper in uſu apud Eccleſiam Romanam?*
Concluſio affirmativa. *Probatur ex Traditione & rationibus Theologicis.*
Primo, ex Traditione. ibid.
Secundo, ex ſanctis Pontificibus. 182
Tertio, rationibus Theologicis. 183
Fit ſatis objectionibus. 184
Synopſis probationum. Eccleſia Romana ſemper uſa eſt, pro conficienda Euchariſtia, azymo. 189
Synopſis objectionum & reſponſionum. ibid.
Punctum tertium. *Num panis fermentatus quo Græci a multis ſæculis utuntur, ſit debita Euchariſtiæ materia?*
Concluſio prima. *Panis fermentatus eſt valida Euchariſtiæ conficiendæ materia.*
Probatur variis rationibus. ibid.
Concluſio altera. *Panis fermentatus eſt licita Euchariſtiæ materia.*
Probatur rationibus Theologicis. 190
Concluſio tertia. *Orientalis Eccleſia toto primo ferme ſæculo utebatur pane azymo: tum orta Ebionitarum hæreſi, fermentatum pro ſacrificio conficiendo fortaſſe adhibuit: non deſunt tamen Græci qui his etiam temporibus azymum aſſumant.* ibid.
Reſpondetur objectionibus. 192
Synopſis probationum. 193
Synopſis difficultatum & reſponſionum. ib.
Sectio tertia. *Utrum neceſſe ſit vinum eſſe vitigineum?* 194
Concluſio affirmativa. *Probatur multis momentis.*
I. *Ex utriuſque Teſtamenti Scriptura.*
Veteris Teſtamenti auctoritas, juxta Patrum interpretationem. ibid.
Novi Teſtamenti, pro eodem dogmate teſtimonia cum ſanctorum Doctorum explicatione. 195
II. *Ex rationibus Divi Thomæ.* 196
Proponuntur & ſolvuntur objectiones. ibid.
Synopſis contentorum. Solum vinum de vite pro Euchariſtia conficienda adhibendum eſt. 198

Synopſis objectionum & reſponſionum ibid.
Sectio quarta. *De aqua vino miſcenda.* ibid.
Punctum primum. *Num vinum ſit aqua temperandum?*
Concluſio affirmativa. *Probatur auctoritate & ratione.*
I. *Ex SS. Patribus.* ibid.
II. *Ex Conciliis.* 199
III. *Ex rationibus Theologicis.* ibid.
Concluſio ſecunda. *Modiciſſima aqua apponenda eſt in vino conſecrando.*
Probatur rationibus Theologicis. 200
Synopſis eorum quæ in utraque concluſione continentur. ibid.
Punctum ſecndum. *Utrum aqua in vino appoſita convertatur in ſanguinem Chriſti?* ibid.
§. I. *Num aqua vino mixta prius convertatur immediate in vinum, deinde vero in Chriſti ſanguinem, ut propugnat S. Thomas.*
Concluſio affirmativa. *Probatur auctoritate & ratione.*
Primo, auctoritate. 201
Secundo, ex rationibus Theologicis. 202
Fit ſatis objectionibus. 203
Synopſis probationum: Aqua prius convertitur in vinum quam in ſanguinem Chriſti. 205
Synopſis difficultatum & ſolutionum. ibid.
§. II. *Utrum probabilis ſit opinio eorum, qui propugnant aquam non converti phyſice prius in vinum?* ibid.
Concluſio. *Probabilis eſt opinio eorum qui contendunt modicum aquæ vino conſecrando admixtæ immediate & phyſice in Chriſti ſanguinem tranſmutari.*
Probatur auctoritate, & ratione.
Primo, ex Conciliis. ibid.
Secundo, ex Traditione. 206
Argumenta ex Patribus deducta. 207
Ex rationibus Theologicis. ibid.
Ex rationibus Phyſicis. 209
Solvuntur objectiones. 210
Synopſis probationum. 212
Synopſis objectionum & reſponſionum. 213
Sectio quinta. *Utrum ex diſpenſatione, una materia partiali omiſſa, altera poſſit conſecrari?* ibid.
Concluſio negativa.
Probatur rationibus Theologicis. ibid.
Fit ſatis objectionibus. 214
Synopſis probationum. Nequidem ex diſpenſatione licitum eſt in una tantum ſpecie conſecrare. 218
Synopſis objectionum & reſponſionum. ibid.
Art. V. *De forma qua Euchariſtia conſecratur.* 219
Sectio prima. *Utrum Chriſtus uſus ſit verbis Evangelicis ad conſecrationem?* ibid.
Concluſio affirmativa. *Probatur rationibus Theologicis.* ibid.
Fit ſatis objectionibus. 220
Synopſis probationum. Chriſtus uſus eſt verbis ſacram conſecrando Euchariſtiam. 221
Synopſis objectionum & ſolutionum. ibid.
Sectio ſecunda. *Utrum iſtæ formæ,* Hoc eſt corpus meum, hic eſt ſanguis meus, *ſufficiant ad Euchariſtiam conficiendam?* ibid.
Concluſio. *Iſta verba,* Hoc eſt corpus meum: hic eſt ſanguis meus, *totam formæ eſſentiam continent.* 222
Probatur omni argumentorum genere.
I. *Ex Scriptura ſacra.* ibid.
II. *Idem probatur ex Liturgiis.* 223
III. *Ex Conciliis.* 226
IV. *Ex ſanctis Patribus,*
Patres Græci. 227
Patres Latini. 228
V. *Ex S. Thoma.* 229
VI. *Rationibus Theologicis.* 230
Gonetus alteram ſententiam propugnando, contraria loquitur. 231
Proponuntur difficultates contra genuinitatem Liturgiarum quæ in probationem concluſionis afferuntur. 232
Antiquitas & genuinitas Liturgiarum reſpon-

ſponſionibus ad objectiones firmatur. ibid.
Solvuntur objectiones adverſus alias probationes. 237
Solvuntur objectiones ex divo Thoma deprompta. 239
Synopſis probationum. Iſta ſola verba, Hoc eſt corpus meum: Hic eſt calix ſanguinis mei: *ſunt de eſſentia utriuſque formæ*. 242
Synopſis objectionum & reſponſionum. 243
Sectio tertia. *Utrum iſta verba*, Hic eſt calix ſanguis mei novi, & æterni Teſtamenti, myſterium fidei, qui pro vobis, & pro multis effundetur in remiſſionem peccatorum, *ſint omnia de eſſentia formæ calicis?* ib.
Concluſio. *Opinio quæ tenet omnia verba eſſe de eſſentia formæ Euchariſtiæ, ut Sacrificium eſt, tamquam probabilis propugnari poteſt. Probatur rationibus auctoritate Scripturæ & D. Thomæ ſuffultis*. ibid.
Fit ſatis objectionibus. 245
Synopſis probationum. Omnia verba ſunt de eſſentia formæ, ut Euchariſtia ſacrificium eſt. 246
Synopſis difficultatum & reſolutionum. ibid.
Sectio quarta. *Utrum citra errorem propugnaretur Euchariſtiam fieri poſſe, omiſſis verbis Evangelicis, per invocationem Spiritus ſancti, & preces*. ibid.
Concluſio. *Euchariſtia non aliis, quam Chriſti verbis confici poteſt, nec citra errorem per ſolas preces fieri poſſe, quis propugnaret*.
Probatur multis argumentis. 247
Primum argumentum. *Ex Scriptura ſacra deducitur*. ibid.
Alterum argumentum. *Ex Liturgiis depromitur*. 248
Tertium argumentum *Ex Traditione procedit*. 250
Patres Græci. ibid.
Patres Latini. 251
Quartum argumentum. *Ex definitione Concilii Florentini procedit*. ibid.
Hiſtoria critica eorum quæ agitata ſunt in Concilio Florent. pro conſecratione Euchariſtiæ ſolis verbis Evangelicis facienda. ibid.
Quintum argumentum. *Ex rationibus Theologicis coaleſcit*. 255
Probatur minor multis momentis.
Rationes Joannis Turrifcrematæ. ibid.
Ulteriores rationes. ibid.
Fit ſatis objectionibus. 257
Synopſis probationum. Citra errorem non defenditur conſecrationem fieri poſſe per alia verba quam per Evangelica. 265
Synopſis objectionum & reſponſionum. ibid.
Art. VI. *De cultu ſacræ Euchariſtiæ*. 266
Sectio prima. *Utrum ſacra Euchariſtia adoranda ſit?*
Concluſio. *Sacra Euchariſtia cultu latriæ, ſeu adoratione colenda eſt*.
Probatur rationibus Theologicis. ibid.
Patres Græci. ibid.
Patres Latini. 267
Fit ſatis objectionibus Lutheranorum. ibid.
Synopſis probationum. Euchariſtia eſt adoranda. 269
Synopſis difficultatum & reſolutionum. ib.
Sectio ſecunda. *Num ſumma debeatur Euchariſtiæ reverentia?* 270
Concluſio affirmativa. *Probatur multis momentis*.
Primum argumentum. *Ex Scriptura veteris Teſtamenti depromitur*. ibid.
Secundum argumentum. *Ex novo Teſtamento fit*. ibid.
Tertium argumentum. *Ex ſanctis Patribus & diſciplina Eccleſiæ*. 271
Motivum aliud reverentiæ a ſanctis Patribus celebratum, ut nihil de particulis Hoſtiæ ludibrio exponatur. ibid.
Diſciplina Eccleſiæ.
§. I. De modis diverſis Euchariſtiam aſſervandi. ibid.
§. II. De vaſis. 273
Diſciplina Eccleſiæ.
§. III. De renovatione Euchariſtiæ. ibid.

§. IV. *Modus renovationis Euchariſtiæ apud Græcos.* 274
Quartum argumentum. *Petitur ex Eccleſiæ attentione, ne aliquæ particulæ in terram prolabantur.* 275
Ultimum argumentum. *Ex pœnis in prophanatores Euchariſtiæ inflictis.*
Primo, ex figuris veteris Teſtamenti. ibid.
Secundo, ex novo Teſtamento. 276
Decreta & Canones pœnitentiales pro culpis contra reverentiam Euchariſtiæ commiſſis.
Ex decretis Pii Papæ I.
Pœnitentia ejus cujus negligentia de ſanguine Domini aliquid ſtillat. ibid.
Ex Concilio Toletano XI. ibid.
Ex Concilio Bracarenſi IV. ibid.
Ex Bobienſi pœnitentiali. 277
Ex Gregorii Papæ III. judiciis ibid.
Ex libro 6. pœnitentiali Halitgarii Epiſcopi Cameracenſis. ibid.
Ex Mſ. codice inſignis Eccleſiæ Sueſſionenſis. ibid.
Ex Miſſali Lugdunenſi Athanacenſis Monaſterii. ibid.
Synopſis probationum. Summa debetur Euchariſtiæ reverentia. 278
Sectio tertia. *De feſtivitate corporis Chriſti.*
Concluſio. *Jure merito inſtituta eſt feſtivitas corporis Chriſti.* ibid.
§. I. *De feſtivitate.* ibid.
Motiva quibus Urbanus IV. Papa compulſus eſt ad inſtituendum Corporis Chriſti feſtum. 279
§. II. *De circumgeſtatione corporis Chriſti in Proceſſionibus.* 280
§. III. *De publica corporis Chriſti expoſitione.* 282
Synopſis eorum quæ in hac ſectione continentur. ibid.
Sectio quarta. *Num ſumma devotione colenda ſit ſacra Euchariſtia & quomodo?* 283
§. I. *Propoſitio Prima: Adverſus Lutheranos dicimus, peracto Sacrificio juſta de cauſa ſacram conſervari Euchariſtiam.*
Probatur multis momentis. ibid.
Solvuntur objectiones Lutheranorum. 284
§. II. Secunda propoſitio. *Recte defertur Euchariſtia ad abſentes, maxime ad infirmos. Primo ad abſentes.* 285
Exempla devotionis erga Euchariſtiam antiquitus exhibitæ. ibid.
Secundo, ad infirmos Euchariſtia defertur. 287
§. III. Tertia propoſitio. *Sacra Euchariſtia peregrinantibus & navigantibus non ſemel conceſſa eſt.* ibid.
§. IV. *De variis aliis ſacræ Euchariſtiæ uſibus.*
I. *In pacis ſignum non ſemel miſſa fuit Euchariſtia.* 288
II. *Uſus Euchariſtiæ ad ſolemniorem Hæreticorum condemnationem.* ibid.
III. *Euchariſtia nonnumquam incorruptionis corporum cauſa fuit.* ibid.
IV. *Euchariſtia data eſt vel ipſis mortuis ut futuræ gloriæ pignus.* ibid.
Euchariſtia in altaris lapide quondam ad ſanctificandum locum concluſa fuit. 289
Synopſis contentorum in iſta ſectione. Sacra Euchariſtia ſumma devotione colenda eſt. ibid.
Synopſis objectionum & ſolutionum. ibid.
Artic. VII. *De mirabilis Euchariſtiæ effectibus.* ibid.
Primarius ſacræ Euchariſtiæ effectus eſt gratia abundans, immo & omnium abundantiſſima.
Probatur multis momentis. 290
Alter ſacræ Euchariſtiæ effectus eſt gratia quædam actualis, quæ charitatem ſtimulat, & ſpirituali dulcedine & gaudio mentem replet. 291
Gratia dulcedinis. 292
De gratia mellis hæc habent Patres. ibid.
Gratia lactis. ibid.
Tertius Euchariſtiæ effectus, peccata venialia remittit. 293
Quartus Euchariſtiæ effectus, præſervat a peccatis mortalibus, & datur tum

ad domandas paſſiones, tum ad tyrannos, dæmoneſque propellendos. 294
Quintus Euchariſtiæ effectus: ſternit viam ad beatitudinem, hinc Viaticum vocatur.
Probatur argumentis Theologicis. 295
Sextus Euchariſtiæ effectus, eſt adeptio gloriæ.
Probatur rationibus Theologicis. 296
Septimus Euchariſtiæ effectus, remittit ex parte pœnam temporalem. 297
Octavus Euchariſtiæ effectus, mitigat appetitus ſenſitivi fomitem.
Probatur multis momentis. ibid.
Nonus Euchariſtiæ effectus, corpus quandoque incorruptibile reddit, ac demum ejus reſurrectionis eſt cauſa. 299
Synopſis contentorum in articulo. ibid.
Art. VIII. *De uſu ſacræ Euchariſtiæ.* 300
Sectio prima. *Utrum omnes, ne uno quidem excepto, teneantur recipere ſacram Euchariſtiam.* 798
Concluſio prima. *Parvuli non tenentur Euchariſtiam accipere.*
Probatur ratione multiplici. ibid.
Concluſio ſecunda. *Adulti tenentur accedere ad ſacram menſam.*
Probatur rationibus Theologicis. 301
Fit ſatis objectionibus, contra primam concluſionem. 302
Synopſis probationum. Infantes non tenentur realiter ſacram Euchariſtiam accipere. Secus vero adulti. 307
Synopſis objectionum contra primam concluſionem. ibid.
Sectio ſecunda. *De communione ſub una ſpecie.* ibid.
Punctum primum. *Num Communio fieri poſſit ſub unica ſpecie?*
Concluſio affirmativa. *Probatur rationibus Theologicis.* ibid.
Fit ſatis objectionibus Hæreticorum, 310
Synopſis probationum. Communio ſub una tantum panis ſpecie optima eſt, & legitima. 312
Punctum ſecundum. *Num ſub una ſpecie communicans, tantum recipiat gratiæ, quantum ſi ſub utraque ſpecie eam ſumeret?*
Concluſio affirmativa. *Probatur rationibus Theologicis.* ibid.
Proponuntur & ſolvuntur objecta. 313
Synopſis probationum. Qui communicant ſub unica tantum ſpecie nullo defraudantur bono. 314
Synopſis objectionum & reſponſionum. ibid.
Sectio tretia. *Utrum Communio ſub duplici ſpecie fuerit in uſu pro Laicis.*
Concluſio prima. *Communio ſub utraque ſpecie prioribus ſæculis fuit Laicis rite conceſſa.*
Probatur multis momentis. 315
Concluſio ſecunda. *Juſtis rationibus Eccleſia reſcidit pro Laicis uſum calicis.* 316
Fit ſatis objectionibus contra ſecundam concluſionem. ibid.
Synopſis probationum. Communio ſub utraque ſpecie non ſemel Laicis conceſſa eſt, poſtea tamen reſciſſa fuit. 317
Synopſis objectionum & reſponſionum. ibid.
Sectio quarta. *De frequenti Communione.* ibid.
Punctum primum. *Num frequenter communicandum ſit?*
Concluſio affirmativa. ibid.
Primum argumentum., *Ex Scriptura ſacra depromitur. Figuræ veteris Teſtamenti.* 318
Oracula novi Teſtamenti. ibid.
Secundum argumentum. *Traditione innixum eſt.* 319
Tertium argumentum. *Ex praxi Eccleſiæ fit.* 320
Diſciplina noni ſæculi pro frequenti Communione. ibid.
Tertium argumentum. *Fit ex Conciliis.* 322
Quartum argumentum. *Ex Theologicis eruitur.* ibid.
Quintum argumentum. *Ex ſanctis Doctoribus myſticis procedit.* 323
Sextum argumentum. *Ex rationibus*

Theologicis coaleſcit. 324
Solvuntur objectiones Novatorum. ibid.
Synopſis probationum. Frequentius ad ſacram menſam debemus accedere. 326
Synopſis objectionum, & reſponſionum. ibid.
Punctum ſecundum. *De conditionibus prærequiſitis ad frequentiorem Communionem.* ibid.
Caput primum. *Utrum piæ diſpoſitiones ad Communionem prærequirantur?*
Concluſio prima. *Ad Communionem neceſſario requiritur gratia ſanctificans, & juſtificans.*
Probatur multis momentis. 327
Concluſio ſecunda. *Præter gratiam ſanctificantem requiritur virtutum exercitium, maxime fidei, ſpei, & charitatis.*
Probatur multis rationibus. 328
Concluſio tertia. *Convenit multum. I. Ut accedens actuali ferveat devotione, quantum fieri poteſt. II. Ut abſtineat a frequentioribus peccatis venialibus. III. Ut corpus habeat mundum.* 330
Solvuntur objectiones contra primam concluſionem. 331
Synopſis probationum. Ad ſuſcipiendam Euchariſtiam requiritur: I. Gratia ſanctificans: II. Virtutum ſupellex: III. Devotio actualis: IV. Abſtinentia ab habitu peccati venialis. V. Vel ipſa corporis munditia. 332
Synopſis objectionum & reſponſionum. 333
Caput ſecundum. *De Conditionibus prærequiſitis in peccatoribus, ad hoc ut licite poſſint accedere ad ſacram Communionem.* ibid.
Concluſio prima. *Peccatores qui laborant gravi peccatorum habitu, ſed cupiunt a vitiis quibus ligantur ſolvi, prius pœnitentia laborioſa probandi ſunt, ad tempus moderatum, & non ad annos, & quod pejus ſeu infelicius eſt, ad annos multos.* ibid.
Concluſio ſecunda. *Qui raro in peccatum mortale prolabuntur, modo ſint pœnitentes, poſſunt abſolvi, impoſita prius ſatisfactione poſt abſolutionem adimplenda, tum ad ſacram Menſam ſuſcipi, & quidem frequentius quam modo nominati peccatores.* 336
Probatur concluſio rationibus Theologicis. ibid.
Fit ſatis objectionibus Arnaldi contra ſecundam concluſionem militantibus. ibid.
Objectio ex canonibus Concilii Illiberitani deprompta. 341
Synopſis probationum. Pœnitentes gravium peccatorum habitu detenti ante beneficium abſolutionis, & communionis ad tempus pœnitentia laborioſa probandi ſunt, ſecluſo vero malo habitu, abſolvendi, & ad ſacram menſam recipiendi, præſcripta tamen prius ſalutari ſatisfactione, tempore ſubſequenti adimplenda. 342
Synopſis objectionum & ſolutionum. 343
Caput tertium. *Num peccent graviter, confeſſores qui peccatores tametſi pœnitentes, a ſacra menſa pro uno aut altero anno, motivo laborioſæ pœnitentiæ antiquæ reſtituendæ propellunt?* ibid.
Concluſio prima. *Laborioſa pœnitentia juxta priſtinam Eccleſiæ diſciplinam peccatoribus nominatis non eſt imponenda.* ibid.
Concluſio ſecunda. *Qui uno aut altero anno peccatores vere pœnitentes, abſolutione & ſacra communione privant juxta probabiliorem opinionem peccant graviter.*
Probatur rationibus Theologicis. 344
Solvuntur objectiones Arnaldi contra primam concluſionem. 345
Proponuntur & ſolvuntur difficultates, contra ſecundam concluſionem irruentes. 349
Synopſis probationum. Peccatores non debent diutius a ſacra menſa propelli, nec vulgo citra peccatum illud fieri poteſt. 350

Digitized by Google

Synopſis objectionum & ſolutionum. ibid.
Sectio quinta. *Regulæ frequentioris communionis tam pro juſtis, quam pro peccatoribus vere pœnitentibus.* 351
Synopſis eorum quæ in hoc articulo continentur. 354
Artic. IX. *De Miniſtro Euchariſtiæ.* ibid.
Concluſio prima. *Solus Sacerdos eſt Miniſter confectivus Euchariſtiæ.*
Probatur auctoritate & ratione. 355
I. *Ex Scriptura ſacra.* ibid.
II. *Ex Conciliis.* ibid.
III. *Ex Patribus.* ibid.
IV. *Rationibus Theologicis.* 356
Concluſio ſecunda. *Solus Sacerdos eſt miniſter ordinarius Euchariſtiæ.* II. *Diaconus extraordinarius.* III. *Etiam ex indulgentia quandoque fuit Clericus, tum & Laicus.* ibid.
Fit ſatis objectionibus contra primam concluſionem. 358
Synopſis probationum. Ad ſolos ſacerdotes ſpectat conficere Euchariſtiam, & eam ex jure avito diſpenſare: iſtud poſſunt Diaconi ex commiſſione, & Laici in neceſſitate. 359
Synopſis difficultatum & explicationum. ibid.
Art. X. *De ſubjecto Euchariſtiæ.* ibid.
Art. XI. *De Euchariſtia ut ſacrificium eſt.* 361
Sectio prima. *Num eſſentia ſacrificii Miſſæ ſita ſit in conſecratione?* ibid.
Concluſio. *Eſſentia ſacrificii incruenti repoſita eſt in conſecratione connotante communionem.*
Probatur auctoritate & ratione. ibid.
I. *Ex Scriptura ſacra.* ibid.
II. *Ex SS. Doctoribus.* 362
III. *Rationibus Theologicis.* ibid.
Fit ſatis objectionibus. 363
Synopſis probationum. Eſſentia ſacrificii Miſſæ conſiſtit in conſecratione. 365
Synopſis difficultatum & explicationum. ibid.
Sectio ſecunda. *Utrum valor ſacrificii ſit infinitus?* ibid.
Concluſio prima. *Sacrificium ex parte ſui eſt infiniti valoris.*
Probatur rationibus Theologicis. ibid.
Concluſio ſecunda. *Sacrificium Miſſæ ex parte applicationis eſt finiti tantum valoris.* 367
Fit ſatis objectionibus. 368
Sectio tertia. *Utrum ſacrificium poſſit offerri pro omnibus?*
Concluſio prima. *Sacrificium offertur pro omnibus viventibus.*
Probatur multis momentis. ibid.
I. *Ex Scriptura ſacra.* ibid.
II. *Ex Traditione.* 369
III. *Ex Liturgiis.* ibid.
IV. *Rationibus Theologicis.* 370
Concluſio ſecunda. *Sacrificium recte offertur pro piis defunctis.*
Probatur omni argumentorum genere. ibid.
I. *Ex Scriptura ſacra.* ibid.
II. *Ex Traditione.* ibid.
III. *Ex Conciliis, & rationibus Theologicis.* 371
Diluuntur objecta. 372
Synopſis probationum. Sacrificium poteſt offerri pro omnibus, etiam pro defunctis. 374
Synopſis difficultatum & explicationum. ibid.
Sectio quarta. *De celebratione Miſſarum.* ibid.
Synopſis eorum quæ in hoc articulo continentur. 376
Sectio quinta. *Utrum Sacerdos poſſit accipere ſtipendium pro celebratione Miſſarum?*
Concluſio affirmativa. *Probatur rationibus Theologicis.* ibid.
Decreta Eccleſiæ pro taxa ſtipendiorum. 377
Declaratio ſacræ Congregationis Concilii SS. D. N. Alexandri Papæ VII. juſſu edita, ſuper decreto ſecundo ejuſdem Congregationis de celebratione Miſſarum. 378

Syno-

Synopſis eorum quæ in hac ſectione continentur. 381
Sectio quinta. *De præcepto audiendi Miſſam.* 382
Concluſio prima. *Tenentur omnes fideles præcepto Eccleſiaſtico de audienda Miſſa diebus feſtivis ſatisfacere.*
Probatur rationibus Theologicis. ibid.
Concluſio ſecunda. *Adulti omnes, niſi aliqua detineantur infirmitate, aut officio publico, vel charitatis exercendæ lege, debent diebus feſtis audire Miſſam.* 383
Synopſis eorum quæ complectitur ſectio. 384

DISSERTATIO QUARTA.

De Pœnitentiæ inſtitutione, materia, forma, Miniſtro, effectibus, nominibus, & definitione. 385
Articulus I. *Sacramentum Pœnitentiæ a Chriſto immediate inſtitutum eſt.*
Probatur rationibus Theologicis. 387
Concluſio II. *Sacramentum Pœnitentiæ inſtitutum fuit a Chriſto poſt ſuam reſurrectionem.*
Probatur ratione, eaque multiplici. ibid.
Fit ſatis objectionibus. 388
Synopſis Probationum. *Chriſtus ipſe inſtituit Pœnitentiæ ſacramentum; & quidem poſt reſurrectionem.* 389
Synopſis difficultatum & ſolutionum. ibid.
Articulus II. *De Pœnitentia ſecundum ſe ſumpta.* ibid.
Sectio I. *An Pœnitentia ſit neceſſaria ad remiſſionem peccatorum.* ibid.
Concluſio. *Sacramentum Pœnitentiæ in re, vel in voto eſt neceſſarium neceſſitate medii ad delenda peccata poſt Baptiſmum commiſſa.*
Probatur auctoritate & ratione.
Primo, ex Scripturis. ibid.
II. *Ex ſanctis Patribus.* 390
III. *Ratione.* 391
Solvuntur objectiones Heterodoxorum. ibid.
Synopſis probationum. Sacramentum Pœnitentiæ in re, vel in voto eſt neceſſarium neceſſitate medii ad ſalutem. 393
Synopſis objectionum & ſolutionum. 394
Sectio II. *Quænam ſint ſacramenti Pœnitentiæ partes.* ibid.
Errores. ibid.
Opiniones Theologorum. ibid.
Concluſio I. *Sacramentum Pœnitentiæ intrinſece componitur ex actibus pœnitentis, tamquam materia; ex abſolutione vero ſacerdotali tamquam forma?*
Probatur multis momentis.
I. *Ex Conciliis.* 395
II. *Ratione.* ibid.
Concluſio II. *Terror incuſſus a lege; aut fides, vel omnia bona opera poſt juſtificationem, ut mortificatio & vivificatio in ſenſu Calvini, non ſunt partes eſſentiales ſacramenti Pœnitentiæ, tametſi fides ad eam operandam prærequiratur.*
Probatur argumentis auctoritate & ratione ſuffultis. 396
Concluſio III. *Peccatum mortale poſt Baptiſma commiſſum eſt materia remota, eaque neceſſaria ſacramenti pœnitentiæ; peccatum vero veniale materia ſufficiens.*
Probatur rationibus Theologicis. 391
Concluſio IV. *Contritio & confeſſio ſunt partes eſſentiales ſacramenti pœnitentiæ, ſatisfactio vero pars integralis.*
Probatur auctoritate & ratione.
Primo, ex ſacris Scripturis. 398
Secundo, ex ſanctis Patribus. ibid.
Tertio, Ex Conciliis. ibid.
Quarto, Ratione. 399
Solvuntur Proteſtantium objectiones: ibid.
Synopſis probationum. 402
Synopſis difficultatum & explicationum. ibid.
Artic. III. *De Contritione in ſpeciali.* 403
Sectio I. *De Contritione perfecta.* ibid.

Pun-

Punctum primum. *In quo conſiſtat eſſentia Contritionis.* ibid.

Concluſio. *Odium anteactæ vitæ, & firmum novæ inſtituendæ propoſitum ſunt de eſſentia Contritionis.* 404

Probatur prima pars auctoritate & ratione.

Primo, ex ſacris Scripturis. ibid.

II. *Ex Concilio Tridentino.* ibid.

III. *Ex ſanctis Patribus.* 405

IV. *Ratione.* ibid.

Secunda pars. *Requiritur emendandi propoſitum.*

Eodem ordine probatur.

Primo, ex utroque teſtamento. ibid.

II. *Ex Conciliis.* 406

III. *Ratione, eaque multiplici.* ibid.

Tertia pars. *Firmum debet eſſe propoſitum, & ſincerus dolor.*

Probatur rationibus Theologicis. ibid.

Solvuntur Heterodoxorum objectiones. 407

Synopſis probationum.

I. *Odium peccati.* II. *Propoſitum emendationis.* III. *Sinceritas doloris & propoſiti ſunt de eſſentia Contritionis.* 409

Synopſis objectionum & ſolutionum. ibid.

Punctum ſecundum. *Quanta debeat eſſe Contritio, ut ad juſtificationem peccatorum ſufficiat.* 410

Concluſio. *Dolor Contritionis debet eſſe omnium dolorum maximus appretiative, hoc eſt peccator ita peccata ſua deteſtari debet, ut nollit propter quodlibet rurſum peccare.*

Probatur auctoritate & ratione.

Scriptura ſacra. ibid.

Patres. ibid.

Ratio multiplex. ibid.

Diluuntur objectiones. 411

Synopſis probationum. Dolor de peccatis debet eſſe appretiative maximus. 413

Synopſis difficultatum & reſponſionum. ibid.

Punctum tertium. *Utrum Contritio perfecta ſemper habeat conjunctam remiſſionem peccati mortalis, etiam ante receptionem actualem Sacramenti.* ibid.

Concluſio. *Contritio qua homo ſua deteſtatur peccata propter Deum ſumme dilectum cum voto Sacramenti omnia abſtergit peccata.*

Probatur multis momentis.

Primo, ex Scripturis ſacris. ibid.

Secundo, ex Patribus. 414

Tertio, ex Conciliis. ibid.

Quarto, ratione, eaque multiplici. 415

Solvuntur difficultates. 416

Synopſis probationum. Contritio perfecta abſtergit omnia peccata. 417

Synopſis objectionum & reſponſionum. 418

Punctum quartum. *Quale ſit præceptum Contritionis, & quandonam obliget?*

Concluſio I. *Contritio præcipitur primo, a jure naturali: ſecundo a Divino.*

Probatur eam præcipi jure naturali. ibid.

Probatur Scriptura ſacra & ratione Contritionem jure divino commendari. ibid.

Concluſio II. *Præceptum eliciendæ Contritionis non obligat, ſtatim atque peccatum fuit commiſſum.*

Probatur multiplici ratione. 419

Fit ſatis objectionibus. ibid.

Synopſis probationum. Contritio Præcipitur ex jure naturali & Divino. Non tamen ut primum commiſſum eſt peccatum mortale. 423

Synopſis difficultatum & reſponſionum. ibid.

Punctum quintum. *In quo differat Contritio ab Attritione.*

Placita Theologorum. 424

Concluſio. *Diſtinctio ſpecifica Contritionis perfectæ ab imperfecta, quæ vocatur Attritio, petitur a principiis & motivis ſpecie diverſis.*

Probatur ratione Theologica Scripturarum & Patrum auctoritate ſuffulta. ibid.

Charitas perfecta a ſpe, ſpecie diſtinguitur.

Probatur auctoritate & ratione. ibid.

Munus Contritionis & amoris perfecti diverſum eſt ab officio Attritionis & amoris imperfecti.

Probatur ratione. 425

Contritus diligit Deum propter ſe, & quia

quia ſummùm bonum eſt.
Probatur multis momentis. ibid.
Attritus Deum diligit quia ſibi utilis eſt.
Probatur argumento Theologico efficaciſſimo. 426
Solvuntur objectiones. 427
Synopſis probationum. Contritio ſpecie ab Attritione diſtinguitur. 429
Synopſis objectionum & ſolutionum. ibid.
Art. IV. *De Contritione imperfecta.* ibid.
Sectio prima. *Num timor pœnæ æternæ, quo concuſſus peccator ad pœnitentiam movetur, ſit bonus.* 430
Concluſio. *Timor gehennæ, quo quis movetur ad pœnitentiam agendam, ut in Deo quieſcat, bonus & laudabilis eſt.*
Probatur multis momentis.
Primo, ex ſacris Scripturis. 431
Secundo, ex Patribus. ibid.
Tertio, rationibus D. Thomæ. 432
Fit ſatis objectionibus. 433
Synopſis probationum. Timor gehennæ quo attritus movetur ad pœnitentiam eſt bonus. 435
Synopſis difficultatum & reſponſionum. ib.
Sectio ſecunda. *Utrum Attritio imperfecta aliquem debeat includere amorem?* ibid.
Concluſio. *Attritio aliquem exigit amorem ut juſtificet.*
Probatur auctoritate & ratione.
I. *Ex Scriptura ſacra.* ibid.
II. *Ex Patribus.* 436
III. *Ex Concilio Tridentino.* ibid.
IV. *Ex ſententia Eccleſiæ Gallicanæ.* 437
V. *Ex Theologis qui ante & poſt Concilium Tridentium ſcripſere.* ibid.
VI. *Rationibus Theologicis.* 438
Solvuntur objectiones Goneti. 439
Synopſis probationum. Attritio ut juſtificet cum Sacramento, aliquem incohatum amorem exigit. 441
Synopſis difficultatum & reſponſionum. ibid.
Sectio tertia. *Cujusnam generis amor requiratur in Attritione, ut cum Sacramento juſtificet peccatorem.* 442
Concluſio. *Sufficit amor concupiſcentiæ a ſpe procedens, ut attritus juſtificetur in ſacramento.*
Probatur Rationibus Theologicis ex ſacra Synodo Tridentina excerptis ibid.
Convellitur ſyſtema Juenini ex contradictoriis quæ auctor in hoc ubique loquitur. 443
Amor concupiſcentiæ a Juenino, ut inſufficiens etiam cum ſacramento, abjectus, caſtus, & ſufficiens eſt: & in hoc affulget nova ejus contradictio.
Probatur iſto efficaciſſimo argumento. 445
Fit ſatis objectionibus. 446
Synopſis probationum. Amor ex ſpe promanans ſufficit cum ſacramento ad juſtificandum peccatorem. 450
Synopſis argumentorum in contrarium & ſolutionum. ibid.
Art. V. *De Confeſſione in ſpeciali.*
Nomina varia. ibid.
Sectio prima. *Qualis integritas requiratur ad veram Confeſſionem.* 451
Concluſio. *Ad validam Confeſſionem requiritur, ut pœnitens aperiat, I. Omnia peccata mortalia II. Omnes utique circumſtantias, vel ſpeciem immutantes, vel eam ſupra modum aggravantes.*
Prima pars. *Omnia peccata graviora ſunt aperienda.*
Probatur, primo, ex Patribus. ibid.
II. *Ex Conciliis.* ibid.
III. *Ex ratione, eaque multiplici.* 452
Secunda pars. *Circumſtantiæ notabiliter aggravantes malitiam peccatorum intra eamdem ſpeciem, neceſſario ſunt explicandæ in Confeſſione.*
Probatur rationibus Theologicis. ibid.
Fit ſatis objectionibus. 454
Synopſis probationum. Debent I. Omnia peccata mortalia in confeſſione. II. Et circumſtantiæ notabiliter aggravantes aperiri. 455
Synopſis objectionum contra ſecundam concluſionis partem. ibid.

Se-

Sectio ſecunda. *Quomodo facienda ſit Confeſſio?* ibid.

Concluſio. *Non valida eſt Confeſſio ſacramentalis, per nuntios, aut per litteras inter abſentes facta.*

Probatur multis momentis.

I. *Ex ſummis Pontificibus.* 456

II. *Ex Conciliis.* ibid.

III. *Rationibus Theologicis.* 457

Solvuntur objectiones. ibid.

Synopſis probationum. Confeſſio & abſolutio per litteras, aut inter nuncios, non ſunt validæ. 460

Synopſis objectionum & reſponſionum. ibid.

Art. VI. *De Miniſtro Pœnitentiæ.* ibid.

Sectio prima. *Quis ſit Pœnitentiæ Miniſter?* ibid.

Concluſio. *Solus Sacerdos eſt Miniſter ſacramenti Pœnitentiæ.*

Probatur auctoritate & ratione.

I. *Ex ſacris Scripturis.* ibid.

II. *Ex Patribus.* ibid.

III. *Ex Conciliis.* 461

IV. *Ratione.* ibid.

Solvuntur objectiones. 462

Synopſis probationum. Solus Sacerdos eſt ſacramenti Pœnitentiæ Miniſter. 463

Synopſis difficultatum & explicationum. ibid.

Sectio ſecunda. *Utrum in Miniſtro pœnitentiæ præter poteſtatem ordinis, requiratur poteſtas juriſdictionis?*

Concluſio affirmativa. *Probatur auctoritate & ratione.*

Primo, auctoritate. 464

Secundo, rationibus in Conciliis, & jure fundatis. ibid.

Solvuntur objectiones. 465

Synopſis probationum. Requiritur in Confeſſario poteſtas juriſdictionis ordinaria vel delegata. 467

Synopſis objectionum & ſolutionum. ibid.

Sectio tertia. *Quinam ſit proprius & alienus Sacerdos juxta Concilii Lateranenſis caput utriuſque ſexus mentem.* ibid.

Concluſio. *Iſta Canonis XXI. verba. Omnis utriuſque ſexus fidelis .... omnia ſua ſolus peccata confiteatur ſemel in anno proprio Sacerdoti: non excludunt Papam pro tota Eccleſia, nec Epiſcopos pro ſua Diœceſi, immo nec alios Sacerdotes, ſive ſæculares, ſive regulares, ab eis delegatos.*

Probatur concluſio multis momentis.

I. *Ex ipſo Concilio Lateranenſi.* 469

II. *Ex Decretis ſummorum Pontificum.* 470

III. *Ex Conciliis.* 471

IV. *Ex propoſitionibus, privilegiis Mendicantium adverſantibus proſcriptis.* ib.

V. *Ex Theologis.* 472

VI. *Ratione multiplici.* 473

Diluuntur objecta. 474

Synopſis probationum. Regulares ab Epiſcopo approbati poſſunt audire confeſſiones, vel ipſo Paſchali tempore. 476

Synopſis difficultatum & explicationum. ibid.

Sectio quarta. *Utrum Confeſſarius teneatur ad ſigillum?* ibid.

Concluſio affirmativa. *Probatur multis momentis.*

I. *Ex Scriptura ſacra.* ibid.

II. *Ex Patribus.* ibid.

III. *Ex jure canonico, ſententiis Conciliorum ſuffulto.* 477

IV. *Rationibus Theologicis.* 478

Solvuntur objectiones. 479

Synopſis probationum. Confeſſor ad ſecretum tenetur. 481

Synopſis objectionum, & reſponſionum. ibid.

Art. VII. *De abſolutione.* ibid.

Sectio prima. *Quænam ſit forma abſolutionis?*

Concluſio. *Forma conveniens ſacramento Pœnitentiæ ſunt hæc verba, vel alia eis æquivalentia, Ego te abſolvo a peccatis tuis, ore Sacerdotis juridice pronuntiata.*

Probatur auctoritate & ratione. 482

Solvuntur objectiones. ibid.

Syno-

Digitized by Google

Synopſis probationum. Forma abſolutionis hæc eſt, Ego te abſolvo a peccatis tuis, ore prolata. 484
Synopſis difficultatum & explicationum. ibid.
Sectio ſecunda. *Utrum forma abſoluta ſit ita de eſſentia abſolutionis, ut deprecatoria non ſufficiat?* ibid.
Concluſio. *Abſolutio ad modum deprecationis expreſſa, non eſt valida.*
Probatur rationibus Theologicis. 485
Solvuntur objectiones Morini. ibid.
Synopſis probationum. Forma ſacramenti Pœnitentiæ eſt abſoluta: deprecatoria non ſufficeret. 490
Synopſis objectionum, & reſponſionum. 491
Sectio tertia. *Utrum Sacerdos per hæc verba, Ego te abſolvo, peccata vere remittat?*
Opiniones Theologorum. ibid.
Concluſio. *Senſus verborum formæ Pœnitentiæ, non eſt iſte, Declaro te eſſe abſolutum a peccatis tuis, ſed potius iſte, Ego vice Criſti tamquam ejus Miniſter, & judex ab eo conſtitutus, de facto, abſolvo te a culpis peccatorum, ſeu remitto tibi culpas, & conſequenter pœnas æternas illis debitas.*
Probatur multis momentis.
I. *Ex ſacris Scripturis.* 492
II. *Ex Patribus.* ibid.
III. *Auctoritate Conciliorum.* 493
IV. *Ratione.* ibid.
Fit ſatis objectionibus. 494
Synopſis probationum. Sacerdos vere abſolvit à peccatis. 495
Synopſis difficultatum, & explicationum. ibid.
Sectio quarta. *Quibus impendi debeat, aut denegari beneficium abſolutionis?* ibid.
Concluſio: *Qui graviorum peccatorum habitu detinentur, ante abſolutionem conferendam probandi ſunt.*
Probatur multis momentis.
I. *Auctoritate Scripturæ.* 496
II. *Ex Patribus.* ibid.
III. *Ratione.* 497
Diluuntur objecta. ibid.
Synopſis probationum. Qui peccatorum graviorum habitu detinentur, antequam abſolvantur probandi ſunt. 500
Synopſis objectionum & ſolutionum. ibid.
Sectio quinta. *Utrum accepta Sacerdotali abſolutione, peccator reſtituatur in bonis ſpiritualibus per peccatum deperditis.* ibid.
Concluſio prima. *Merita per pœnitentiam reviviſcunt ad præmium eſſentiale.*
Probatur multis momentis. 501
Concluſio ſecunda. *Merita reviviſcunt per pœnitentiam adæquate.* 502
Probatur multipliciter. ibid.
Diluuntur objecta contra primam concluſionem. 503
Solvuntur objectiones contra ſecundam concluſionem. 505
Synopſis probationum. Merita per pœnitentiam reviviſcunt ad præmium eſſentiale, & quidem adæquate. 507
Synopſis objectionum, & reſponſionum. ibid.
Art. VIII. De *ſatisfactione.* 508
Sectio prima. *Utrum remiſſa per pœnitentiam culpa, remaneat pœnæ reatus?* ibid.
Concluſio. *Remiſſa per pœnitentiam a Deo culpa, remanet vulgo in pœnitente reatus pœnæ temporalis.*
Probatur auctoritate, & ratione.
I. *Ex ſacris Scripturis.* ibid.
II. *Ex ſanctis Patribus.* 509
III. *Ex Conciliis.* 518
IV. *Ratione multiplici.* ibid.
Solvuntur objectiones. 511
Synopſis probationum. Remiſſa per Sacramentum *culpa, ſæpius remanet reatus pœnæ temporalis ſatisfactione laborioſa expiandus.* 513
Synopſis argumentorum in contrarium, & reſponſionum. ibid.
Sectio ſecunda. *Utrum homo juſtificatus vere*

vere poſſit ſatisfacere Deo pro reatu pœnæ temporalis.
Concluſio affirmativa. *Probatur ex multis capitibus.*
I. *Ex Scriptura ſacra.* ibid.
II. *Ex Patribus.* 514
III. *Rationibus Theologicis.* 515
Solvuntur objectiones. ibid.
Synopſis probationum. Peccator juſtificatus poteſt pro delictis ſuis Deo ſatisfacere. 518
Synopſis objectionum & reſponſionum. ibid.
Sectio tertia. *Utrum homo poſſit ſatisfacere pro peccatis, per opus bonum præceptum?*
Concluſio affirmativa. *Probatur multiplici ratione.* ibid.
Fit ſatis objectionibus. 519
Synopſis probationum. Juſtus poteſt per opus præceptum Deo ſatisfacere pro peccatis ſuis. 520
Synopſis objectionum & reſponſionum. ibid.
Sectio quarta. *Utrum ſatisfactio debeat eſſe proportionata peccatis?*
Concluſio affirmativa. *Probatur rationibus Theologicis.* 521
Solvuntur objectiones. 522
Synopſis probationum. Satisfactio a Sacerdote imponenda debet eſſe peccatis proportionata. 524
Synopſis objectionum, & ſolutionum. ibid.
Sectio quinta. *An pœnitens teneatur ſubire ſatisfactionem ſibi a Sacerdote impoſitam?*
Concluſio affirmativa. *Probatur rationibus Theologicis.* ibid.
Solvuntur objectiones. 525
Synopſis probationum. Homo tenetur adimplere Pœnitentiam ſacramentalem ſibi impoſitam. 526
Synopſis difficultatum, & explicationum. ibid.
Sectio poſtrema. *De effectibus Pœnitentiæ.* ibid.
Synopſis contentorum. 527
Art. IX. *De extenſione clavium Eccleſiæ.* ibid.
Sectio prima. *De Cenſuris.* ibid.
§. I. *De nomine, diviſione, & definitione cenſurarum.* ibid.
§. II. *De cenſuris in particulari; ubi de materia & forma, ſubjecto, Miniſtro, & effectibus.* 529
§. III. *De Excommunicatione in individuo, ubi de ejus cauſis, & effectibus.* 531
§. IV. *De Suſpenſione in particulari.* 532
Synopſis eorum quæ in ſectione præcontinentur. 533
Sectio ſecunda. *De Indulgentiis.*
Nomen, diviſio, & definitio indulgentiæ. 534
§. I. *Num dentur Indulgentiæ?* 535
Concluſio affirmativa. *Probatur multis argumentis.*
Primum argumentum, *Ex Scriptura ſacra per SS. Doctores explanata depromitur.* ibid.
Secundum argumentum. *Ex Patrum traditione.* 536
Tertium argumentum. *Ex decretis ſummorum Pontificum.* 537
Quartum argumentum. *Ex Conciliis deſumitur.* ibid.
Decretum Concilii Tridentini de Indulgentiis, ſeſſion. 25. cap. 12. 538
Quintum argumentum. *Ex rationibus Theologicis conflatur.* ibid.
Diluuntur objecta Heterodoxorum. 539
Synopſis probationum. Dantur Indulgentiæ. 542
Synopſis objectionum & reſponſionum. ibid.
§. II. *In quo fundetur theſaurus Indulgentiarum.* ibid.
Concluſio prima. *Indulgentiæ principaliter in meritis Chriſti fundantur.*
Probatur rationibus Theologicis. 543
Concluſio ſecunda. *Theſaurus ille etiam innititur juſtorum & ſanctorum meritis.*

Probatur variis momentis. ibid.
Fit ſatis objectionibus Hæreticorum. 544
Synopſis probationum. Indulgentiæ innituntur meritis Chriſti & ſanctorum. 547
Synopſis objectionum. ibid.
§. III. *De ſubjecto Indulgentiarum.* ibid.
Conditiones ad participandum Indulgentiis. 548
Concluſio prima. *Subjectum Indulgentiarum eſt omnis fidelis, niſi aliquis expreſſe in bulla exciperetur.* 549
Concluſio ſecunda. *Indulgentia recte applicatur mortuis per modum ſuffragii.*
Probatur rationibus Theologicis. ibid.
Diluuntur objecta contra ſecundam concluſionem. 550
Synopſis probationum. Indulgentia prodeſt directe pro vivis, indirecte vero pro mortuis. 552
Synopſis objectionum contra ſecundam concluſionem, & ſolutionum. ibid.
§. IV. *De Miniſtro, motivo, & effectibus indulgentiarum.* ibid.
Synopſis contentorum in paragrapho. 553

DIS-

TERTIA PARS

DE IIS QUÆ SPECTANT

Inſtitutionem , Materiam , Formam , Miniſtrum , Subjectum , & Effectus Sacramentorum .

ABSOLUTIS iis quę reſpiciunt exiſtentiam & eſſentiam cujuslibet Sacramenti in particulari, ordo rerum poſtulat, ut pro more apud Theologos poſito agamus de partibus, Miniſtris, Subjecto , Effectibus, & ceteris omnibus quæ relationem aliquam vel per modum materiæ & formæ, vel per modum finis habent ad Sacramenta, ut omnibus æqua lance diſcuſſis & ponderatis , unuſquiſque ſciat quid ſit cum gaudio de fontibus Salvatoris hauriendum. Unde ſit

DISSERTATIO PRIMA.

DE BAPTISMO.

DICTUM eſt ſupra permultos , & potiſſimum recentiores Heterodoxos de Baptiſmatis eſſentia & neceſſitate non bene ſenſiſſe. Nec defuerunt qui ejuſdem Sacramenti modo materiam & formam , modo cauſalitatem & efficaciam , vel tentaverint , vel etiam irriſerint . Contra quos ſit quod dicitur Matth: 28. *Euntes, docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus ſancti.*

Dogmata quæ ſacrum ſpectant regenerationis Lavacrum , variis articulis proponuntur , & explicantur ; oſtendendo.

PRIMO : Quænam ſint Baptiſmi nomina?
Secundo: Quænam figuræ?
Tertio: Quænam definitio?
Quarto: A quo inſtitutus ſit, & quando?
Quinto: Quando obligavit?
Sexto: Quæ ejus materia?
Septimo: Quæ forma?
Octavo: Num in ſolo Chriſti nomine collatus valeat?
Nono: Num Baptiſmus Joannis idem ſit cum Chriſti Baptiſmate?

Digitized by Google

Decimo: Quinam hujus Sacramenti Miniſter?
Undecimo: Quodnam ſubjectum?
Duodecimo: Quinam effectus?

ARTICULUS PRIMUS.

De diverſis Baptiſmi nominibus.

BAPTISMUS latiſſime ſumptus variis, multiſque nominibus inſignitur. Apud Prophanos, lavare, tingere, immergere ſignificat; quandoque in ſacris Litteris hoc modo ſic accipitur. Legimus enim Marci 7. *Baptiſmata calicum & urceorum*. Heb. 9. varia Judæorum Baptiſmata, Judith ſe baptizaſſe in fonte aquæ, cap. 12. & Eccli. cap. 34. *Qui baptizatur a mortuo &c.* Lucæ 11. & 1. Corinth. 10. hoc nomen utique invenitur.

Quandoque etiam vox illa Baptiſmus, deſignat afflictiones, ut in his Domini verbis Marci 10. *Poteſtis ... Baptiſmo quo ego baptizor, baptizari?* Quo ſenſu interpretantur quidam illud Pauli 1. Corinth. 15. *Quid facient, qui baptizantur pro mortuis*, id eſt, qui jejunant, ſeque affligunt, ut mortuis proſint.

Audiendus eſt de hoc momento Catechiſmus Romanus parte 2. de Baptiſmo n. 3. " Ut igitur, *ait*, quæ docenda „ erunt, dilucide exponantur: quænam „ ſit Baptiſmi natura, & ſubſtantia ape„ riendum eſt: ſi prius tamen ipſius vocis „ ſignificatio explicetur. Ac Baptiſmus „ quidem Græcum eſſe nomen nemo igno„ rat: quod etſi in ſacris Litteris non „ ſolum eam ablutionem, quæ cum Sa„ cramento conjuncta eſt, ſed etiam om„ ne ablutionis genus, quod aliquando ad „ paſſionem translatum eſt, ſignificat: ta„ men apud Eccleſiæ Scriptores non quam„ vis corporis ablutionem declarat, ſed „ eam quæ cum Sacramento conjungitur, „ nec ſine præſcripta verborum forma „ miniſtratur. Qua quidem ſignificatione „ Apoſtoli ex Chriſti Domini inſtituto „ frequentiſſime uſi ſunt. „

Hoc myſterium, ut novæ legis Sacramentum non uno etiam modo uſurpatur. *Primo*, dicitur Baptiſmus, juxta illud Mat. 28. *Euntes, docete ... Baptizantes eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus ſancti*. Vox illa, *Baptiſmus*, venit a nomine græco βαπτίζω id eſt immergo, quia olim dabatur per immerſionem pueri in aquam.

Secundo, dicitur Lavacrum per verbum vitæ, juxta illud ad Epheſios 5. *Mundans lavacro aquæ in verbo vitæ*.

Tertio, Sacramentum lucis, ſeu lux, quia dat fidem, cujus ſpecialis fit in Baptiſmo profeſſio; hinc & per eum illuminat Chriſtus omnem hominem venientem in hunc mundum; quod autem ſit lux, patet ex Apoſtoli præcedentibus verbis; ſubdit enim loquendo de effectibus Baptiſmi, *Eratis enim aliquando tenebræ, nunc autem lux in Domino*.

Quarto, Generatio, juxta illud ad Titum 3. *Secundum ſuam miſericordiam ſalvos nos fecit per lavacrum regenerationis, & renovationis Spiritus ſancti*. Nec mirum, namque homo ſpiritualiter naſcitur ex Deo per gratiam, juxta illud Joannis 1. *Dedit eis poteſtatem filios Dei fieri his qui credunt in nomine ejus; qui non ex ſanguinibus, neque ex voluntate carnis, neque ex voluntate viri, ſed ex Deo nati ſunt*.

Quinto, Sepultura, juxta illud ejuſdem Apoſtoli ad Romanos 6. *Quicumque baptizati ſumus in Chriſto Jeſu, in morte ipſius baptizati ſumus, conſepulti enim ſumus cum illo per Baptiſmum in mortem, ut quomodo Chriſtus ſurrexit a mortuis per gloriam Patris, ita & nos in novitate vitæ ambulemus*. Et de facto homo per Baptiſmum abrenuntiat Satanæ, & pompis ejus, ut non ipſe, ſed Chriſtus in illo vivat, juxta illud ejuſdem Apoſtoli Galat. 2. *Vivo autem jam non ego: vivit vero in me Chriſtus*.

Sexto, Unctio; ſic enim habetur 1. Pet. 2. de Chriſtianis: *Vos autem genus electum, regale Sacerdotium, gens ſancta, populus acquiſitionis*; per Baptiſmum enim Dei ſervitio mancipatur baptizatus, quocirca oleo lætitiæ præ participibus ſuis, gratiarum ſcilicet, & donorum ſupellectili ſpiritualiter ungitur.

Juvat id totum paucis, per ejuſdem Catechiſmi verba claudere. Ibidem n. 4. ait: " Alia quoque nomina ad eamdem rem „ ſignificandam ſancti Patres uſurparunt. „ Sacramentum enim fidei appellari, „ quod illud ſuſcipientes, univerſam

„ Chri-

„ Chriſtianæ Religionis fidem profiteantur, divus Auguſtinus teſtatur. Alii „ vero, quia fide corda illuminantur, „ quam in Baptiſmo profitentur, hoc Sacramentum, illuminationem vocarunt. „ Nam & Apoſtolus ita inquit: *Rememoramini priſtinos dies, in quibus illuminati „ magnum certamen ſuſtinuiſtis paſſionum:* „ tempus nimirum, quo baptizati erant, „ ſignificans. Chryſoſtomus præterea in „ oratione, quam ad baptizatos habuit, „ tum expurgationem, quia per Baptiſmum expurgamus vetus fermentum, „ ut ſimus nova conſperſio: tum Sepulturam, tum plantationem, tum crucem Chriſti nominat; quarum omnium „ appellationum cauſam ex Epiſt. ad Romanos ſcripta licet colligere. Cur autem D. Dionyſius principium ſanctiſſimorum mandatorum vocaverit, perſpicuum eſt: Cum hoc Sacramentum „ veluti janua ſit, qua in chriſtianæ vitæ „ ſocietatem ingredimur, atque ab eo divinis præceptis obtemperandi initium „ facimus. „ Nomina explicant rerum naturas; allatis igitur diverſis Baptiſmi nominibus, ſequitur ut impræſentiarum agamus de ejuſdem natura.

ARTICULUS SECUNDUS.

De Definitione Baptiſmi.

APUD Hugonem Lib. 1. de Sacramentis, capit. 2. hæc definitio Baptiſmi legitur. " Baptiſmus eſt aqua abluendis „ criminibus ſanctificata. „ Magiſter in textu, hoc pacto ait: " Baptiſmus eſt ablutio corporis exterior facta ſub forma „ verborum præſcripta. „ Alii dicunt eſſe Sacramentum in externa corporis ablutione, & legitima verborum enuntiatione juxta Chriſti inſtitutionem conſiſtens: Alii denique ita exacte definiendum putant, ut ſit corporalis ablutio hominis in aqua facta, & verbo ſignificata cum expreſſa invocatione ſanctiſſimæ Trinitatis, cum intentione faciendi quod facit Eccleſia.

Baptiſmus metaphyſice ſumptus definitur Sacramentum regenerationis ſpiritualis ex aqua & Spiritu ſancto per verbum. Hæc definitio colligitur & ex Scriptura ſacra, in qua Baptiſmus dicitur lavacrum regenerationis, & ex Auguſtino tractatu 15. in Joannem his verbis: " Quid eſt Baptiſmus Chriſti? Lavacrum aquæ in verbo? „ Iſta definitio eſt bona; nam ut patet, conſtat genere, & differentia, explicat materiam, formam, & cauſam principalem, ſcilicet Spritum ſanctum.

Baptiſmus phyſice ſumptus definitur a divo Thoma hic q. 66. art. 1. ablutio corporis exterius facta ſub præſcripta verborum forma. " Dicendum, *inquit*, quod „ in ſacramento Baptiſmi eſt tria conſiderare, aliquid ſcilicet quod eſt Sacramentum tantum, aliquid autem quod „ eſt res, & Sacramentum, aliquid vero „ quod eſt res tantum. Sacramentum tantum, eſt aliquid viſibile exterius exiſtens, quod ſcilicet eſt ſignum interioris effectus. Hoc enim pertinet ad rationem Sacramenti: exterius autem ſuppoſitum ſenſui, eſt & ipſa aqua, & ejus „ uſus qui eſt ablutio. Quidam ergo exiſtimaverunt, quod ipſa aqua ſit Sacramentum, quod quidem ſonare videntur „ verba Hugonis de S. Victore... Res autem & ſacramentum eſt character baptiſmalis, qui eſt res ſignificata per exteriorem ablutionem, & eſt ſignum ſacramentale interioris juſtificationis, „ quæ eſt res tantum hujus Sacramenti, „ ſcilicet ſignificata, & non ſignificans. „

Catechiſmus Rom. ibidem num. 5. de hoc capite ſic loquitur: " Quod autem ad rei „ definitionem attinet, etſi multæ ex ſacris Scriptoribus afferri poſſunt, illa „ tamen aptior & commodior eſſe videtur, quam ex verbis Domini apud Joannem, & Apoſtoli ad Epheſios licet intelligere. Nam cum Salvator dicat: „ *Niſi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu „ ſancto, non poteſt introire in regnum Dei:* „ & Apoſtolus, cum de Eccleſia loqueretur, *Mundans eam lavacro aqua in verbo vita:* ita fit, ut recte & appoſite definiatur, Baptiſmum eſſe Sacramentum „ regenerationis per aquam in verbo. „ Natura enim ex Adam filii iræ naſcimur, per Baptiſmum vero in Chriſto filii „ miſericordiæ renaſcimur. Siquidem *dedit hominibus poteſtatem filios Dei fieri, iis, „ qui credunt in nomine ejus, qui non ex „ ſanguinibus, neque ex voluntate carnis,*

„ *neque ex voluntate viri*, *ſed ex Deo nati* „ *ſunt*. „

ARTICULUS TERTIUS.

De Diviſione Baptiſmi.

JUXTA Philoſophiæ leges, diſcuſſa rei eſſentia, gradum facimus ad partes Baptiſmi potentiales.

Baptiſmus ſtricte ſumptus eſt unus ſpecie infima, ſeu unicus, & eſt de fide. Quod quidem facile probatur. I. Ex Scriptura ſacra, Epheſ. cap. 4. *Una fides*, *unum Baptiſma*. II. Ex ſymbolo Nicæno, in quo habetur: *Confiteor unum Baptiſma*. III. Ex Concilio Tridentino, quod quidem definit eſſe ſeptem tantum Sacramenta, inter quæ unicum agnoſcit Baptiſmum, quia Baptiſma ut Sacramentum, conſtat materia & forma, eaque determinata; ſed ſolum Baptiſma aquæ ſic eſt: igitur unicum eſt.

Baptiſmus adæquate ſumptus triplex eſt, ſcilicet Fluminis, Flaminis, & Sanguinis. Prior conſiſtit in ablutione mentis & corporis: ſecundus in amore perfecto Dei, & contritione: tertius in martyrio quo aliquis & ſuam fidem, & ſuum erga Deum amorem proprio conſignat ſanguine.

Solus Baptiſmus aquæ eſt Sacramentum, & ſtricte Baptiſmus; alii duo vel ipſius Baptiſmi vota ſunt. Martyrium ſupereminet Baptiſmo flaminis, quippe quod fit realis cum Chriſto patiente configuratio. De Baptiſmo fluminis habetur Joan. 3. *Niſi quis renatus fuerit ex aqua &c.* De ſecundo Matth. 3. *Ipſe vos baptizabit in ſpiritu ſancto & igni*. De tertio Joann. 15. *Majorem hac dilectionem nemo habet*, *quam ut animam ſuam ponat quis pro amicis ſuis*.

Sancti Patres de hujuſmodi Baptiſmatibus mentionem faciunt, in primis Auguſtinus Lib. 4. contra Donatiſtas quæſt. 22. divus Bernardus Epiſt. 77. & Innocentius III. quæſt. *Debitum*, titulo *de Baptiſmo*. Ergo &c. D. Bernardus Tractat. *de præcepto & diſpenſatione*, quæſt. 103. profeſſionem religioſam etiam vocat baptiſmum, propter analogiam quam habet cum Baptiſmo, quandoquidem per eam homo abrenuntiat perfecte & ſæculo, & Satanæ pompis, dicens cum Apoſtolo ad Galat. 6. *Mihi mundus crucifixus eſt*, *& ego mundo*.

S. Thomas hic quæſt. 66. artic. 11. hanc Baptiſmi diviſionem ſic probat in argum. *Sed contra*. “ Hebræorum 6. Baptiſmatum „ doctrinæ, inquit Gloſſa. Pluraliter di„ cit, *intellige Apoſtolus*, quia eſt baptiſmus „ aquæ, pœnitentiæ & ſanguinis. „ Ratio ſancti Doctoris ſic deducitur. Totuplex eſt Baptiſma, quotuplex eſt remedium peccati originalis. Atqui illud eſt triplex. Ergo &c. Probatur minor: Juſtificatio regenerativa, quæ eſt configuratio cum Chriſto, a tribus cauſari poteſt; I. quidem a baptiſmo aquæ, juxta illud Auguſtini: “ Quænam eſt tanta virtus a„ quæ, ut corpus tangat, & cor ab„ luat. „ II. Per motionem Spiritus ſancti impellentis cor ad credendum & amandum, juxta illud Iſaiæ 4. *Si abluerit Dominus ſordes filiarum Sion*, *& ſanguinem Jeruſalem laverit de medio ejus*, *in ſpiritu judicii*, *& ſpiritu ardoris*, *&c.* III. Per naturalem Chriſti imitationem, patiendo in ſuo corpore, juxta illud Apocalypſeos 7. *Hi ſunt qui venerunt de tribulatione magna*, *& laverunt ſtolas ſuas*, *& dealbaverunt eas in ſanguine Agni*. Ergo &c. Non abs re erit hic texere Divi Thomæ verba: „ Dicendum quod, ſicut ſupra „ dictum eſt, Baptiſmus aquæ efficaciam „ habet a paſſione Chriſti, cui aliquis „ configuratur per Baptiſmum: & ulte„ rius ſicut a prima cauſa, a Spiritu ſan„ cto, licet autem effectus dependeat a „ prima cauſa, cauſa tamen ſuperexce„ dit effectum, nec dependet ab effectu: „ & ideo præter Baptiſmum aquæ, pot„ eſt aliquis conſequi Sacramenti effectum „ ex paſſione Chriſti, in quantum quis „ ei conformatur, pro Chriſto patien„ do; unde dicitur Apocalypſ. 7. Hi ſunt „ qui venerunt ex magna tribulatione, „ & laverunt ſtolas ſuas, & dealbave„ runt eas in ſanguine Agni. Eadem et„ iam ratione aliquis per virtutem Spi„ ritus ſancti conſequitur effectum Bapti„ ſmi, non ſolum ſine baptiſmo aquæ, „ ſed etiam ſine baptiſmo ſanguinis: in „ quantum ſcilicet alicujus cor per Spi„ ritum ſanctum movetur ad credendum

„ & di-

„ & diligendum Deum, & pœnitendum „ de peccatis; unde etiam dicitur ba- „ ptiſmus pœnitentiæ: & de hoc dicitur „ Iſaiæ 4. Si abluerit Dominus ſordes „ filiarum Sion, & ſanguinem Jeruſalem „ laverit de medio ejus, in ſpiritu judi- „ cii & ſpiritu ardoris. Sic igitur utrum- „ que aliorum baptiſmatum nominatur „ Baptiſmus, in quantum ſupplet vicem „ Baptiſmi aquæ: unde dicit Auguſtinus „ in 4. Lib. de unico baptiſmo parvulo- „ rum: Baptiſmi vicem aliquando im- „ plere paſſionem, de latrone illo, cui „ non baptizato dictum eſt: Hodie me- „ cum eris in paradiſo. Beatus Cypria- „ nus non leve documentum aſſumit, „ quod etiam atque etiam conſiderans, „ invenio non tantum paſſionem pro no- „ mine Chriſti, id quod Baptiſmo deerat „ poſſe ſupplere, ſed etiam fidem con- „ feſſionemque cordis, ſi forte ad cele- „ brandum myſterium Baptiſmi in anguſtiis „ temporum ſuccurri non poteſt. „

ARTICULUS QUARTUS.

De figuris Baptiſmi.

PRIMA figura Baptiſmi eſt fons qui irrigabat ſuperficiem paradiſi terreſtris, in quo erat arbor vitæ; & de facto aquæ ſacræ Baptiſmi irrigant ſuperficiem animæ, quæ eſt cœlum cœli Domino; & teſte S. Joanne, ſaliunt in vitam æternam, claudendo inferos, & aperiendo cœlos peccatoribus.

Secunda, Sunt quatuor flumina ejuſdem paradiſi, quæ ab illo fonte promanantes, irrigabant & terras extraneas; a gratia enim Baptiſmatis aliæ emanant quæ irrigant totum hominem, ut ſint in refrigerium contra ignem infernalem paſſionum, & animas ſecundent ad bonum.

Tertia, Eſt aqua diluvii; ſicut enim, inquiunt Patres, quo plus erant aquæ, eo magis arca elevabatur verſus cœlum, ita & aqua baptiſmalis elevando hominem a terra, ſalvat ducendo in cœlum.

Quarta, Sunt duodecim fontes aquarum, quos Moyſes in deſerto invenit, ut unuſquiſque pro ſiti ſua hauriret in gaudio de illis; nam ex gratia baptiſmali ſcaturiunt duodecim Spiritus ſancti fructus, veluti tot fontes, ut juſtitiæ & beatitudinis ſitim explcant.

Quinta, Sunt aquæ ejuſdem deſerti ex amaris dulces factæ per contemptibile lignum, ad ſitim adhuc explendam populi Iſrael; aquæ enim peccati & voluptatum ſunt amaræ, ſed aqua per lignum crucis ſanctificata dulcis eſt ſuper mel & favum, & vere ſatiat animam, juxta illud Auguſtini: Feciſti nos Domine ad te, & inquietum eſt cor noſtrum, donec requieſcat in te. Hinc Chriſtus Joan. 4. ad Samaritanam mulierem dicebat: *Qui bibit ex aqua hac, ſitiet iterum: qui autem biberit ex aqua quam ego dabo ei, non ſitiet in æternum.*

Sexta, Eſt aqua e rupe percuſſa per Moyſen in deſerto; petra autem erat Chriſtus, inquit Apoſtolus 1. Cor. 10. & percuſſa illa petra, fluxerunt torrentes aquarum viventium per Baptiſmum, qui, teſte Ambroſio, ſpecialiter fluxit e Chriſti latere.

Septima, Eſt aqua Jordanis, quæ ſola habuit virtutem mundare lepram Naaman: ſola quippe aqua baptiſmalis poteſt nos mundare a lepra peſſima peccati originalis. Hanc commemorat Catechiſmus Roman. p. 2. n. 44. pag. 150. his verbis: " Quod ſi cui expreſſam hujus rei „ figuram & imaginem libet intueri, „ proponat ſibi ad contemplandam Naaman Syrii leproſi hiſtoriam, qui cum „ ſepties Jordanis aqua ſe abluiſſet, teſtante Scriptura, ita a lepra mundatus „ eſt, ut eius caro, caro pueri videretur. „ Quare Baptiſmi proprius effectus eſt „ peccatorum omnium, ſive originis vitio, ſive noſtra culpa contracta ſint, „ remiſſio. Cujus rei cauſa a Domino & „ Salvatore noſtro inſtitutum eſſe clariſſimis verbis Apoſtolorum Princeps, ut „ alia teſtimonia omittamus, explicavit, „ cum inquit: *Pœnitentiam agite, & baptizetur unuſquiſque veſtrum in nomine Jeſu Chriſti in remiſſionem peccatorum.* „

Octava, Eſt aqua piſcinæ probaticæ; mota enim per magni Conſilii Angelum, Chriſtum ſcilicet; *hic enim eſt*, ait Joannes c. 1. *qui baptizat in Spiritu ſancto*: mundat omnem quem tangit, a quacumque detineatur infirmitate per peccatum originale.

Nona denique eſt aqua quam vidit Propheta egredientem de templo a latere dextro, ſcilicet a Chriſto, qui ſedet a dextris Dei, quandoquidem omnes ad quos pervenit aqua iſta, ſalvantur & ſanctificantur.

ARTICULUS QUINTUS.

De inſtitutione Baptiſmi.

DUo potiſſimum hic diſcutere ſolent Theologi, alterum de inſtitutione, alterum vero de tempore, quo lex Baptiſmi ſuſcipiendi obligare cœpit: pro quorum reſolutione ſit

CONCLUSIO PRIMA.

Baptiſmus inſtitutus eſt a Chriſto, cum a Joanne baptizatus eſt in Jordane.

Probatur multipliciter.

PRIMO ex Scriptura ſacra. Joan. 3. habetur: *Venit Jeſus & Diſcipuli ejus in terram Judæam, & illic demorabatur cum eis, & baptizabat*: intellige per Diſcipulos ſuos; namque ſequenti capite 4. habetur: *Quanquam Jeſus non baptizaret*: ſed hæc dicit Joannes de Chriſto, dum prædicabat ante paſſionem ſuam. Ergo relinquitur quod inſtituerit Baptiſmum, dum baptizatus eſt in Jordane; Diſcipuli vero Joannis Baptiſtæ obmurmurabant quod Apoſtoli baptizarent, adeoque baptiſmo Chriſti, & non baptiſmo Joannis; alias nihil ſtrepitus propter baptiſmum a Chriſti Diſcipulis collatum contigiſſet.

Secundo ex ſanctis Patribus. Ambroſius Lib. 2. in Lucam capite ultimo ſic loquitur: " Baptizatus eſt ergo Dominus, „ non mundari volens, ſed mundare „ aquas, ut ablutæ per carnem Chriſti, „ quæ peccatum non cognovit, baptiſmatis jus haberent. „ Auguſtinus Serm. 1. infra Octavam Epiphaniæ, qui eſt 36. de tempore, ſic habet: " Salvator autem ideo baptizari voluit, non ut ſibi munditiam acquireret, ſed ut nobis fluenta Jordanis mundaret. „ Ergo &c.

Tertio ex Catechiſmo Romano 2. part. de Baptiſmo n. 20. " His expoſitis, conveniet præterea docere, atque in memoriam fidelium reducere, Baptiſmum, „ quemadmodum & reliqua Sacramenta, „ a Chriſto Domino inſtitutum eſſe. „ Hoc igitur Paſtores frequenter docebunt, explicabuntque duo diverſa tempora Baptiſmi notanda eſſe; alterum „ cum Salvator eum inſtituit; alterum „ cum lex de eo ſuſcipiendo ſancita eſt. „ Ac quod ad primum attinet, tunc a „ Domino hoc Sacramentum inſtitutum „ eſſe perſpicitur, cum ipſe a Joanne „ baptizatus ſanctificandi virtutem aquæ „ tribuit. Teſtantur enim ſancti Gregorius Nazianzenus, & Auguſtinus eo „ tempore aquæ vim generandi in ſpiritualem ſcilicet vitam, datam eſſe; & „ alio loco ita ſcriptum reliquit: Ex quo „ Chriſtus in aqua mergitur, ex eo omnia peccata abluit aqua; & alibi: Baptizatur Dominus, non mundari indigens, ſed tactu mundæ carnis aquas „ mundans, ut vim abluendi habeant. „ Atque ad eam rem illud maximo argumento eſſe potuit, quod tunc ſanctiſſima Trinitas, in cujus nomine Baptiſmus conficitur, numen ſuum præſens declaravit. Vox enim Patris audita eſt; Filii perſona aderat; & Spiritus ſanctus in columbæ ſpecie deſcendit; præterea cœli aperti ſunt, quo nobis jam per Baptiſmum licet aſcendere. „

Rurſus ibidem. " Quod ſi quis ſcire „ cupiat quanam ratione tanta, & tam „ divina virtus a Domino aquis tributa „ ſit, id quidem humanam intelligentiam „ ſuperat: hoc vero ſatis percipi a nobis poteſt, Baptiſmo a Domino ſuſcepto, ſanctiſſimi & puriſſimi ejus corporis tactu aquam ad Baptiſmi ſalutarem uſum conſecratam eſſe; ita tamen „ ut hoc Sacramentum etſi ante paſſionem inſtitutum fuerit, a paſſione tamen, quæ omnium Chriſti actionum „ tamquam finis erat, vim & efficientiam „ duxiſſe credendum ſit. „

Quarto ex Divo Thoma, qui hic q. 66. art. 2. hac ratione probat concluſionem. Tunc ſacramentum Baptiſmi inſtitutum eſt, quando accepit virtutem con-

conferendi gratiam; ſed ex Patribus citatis, quando Chriſtus lotus eſt in Jordane, aquæ acceperunt virtutem regenerandi. Ergo &c. Hæc ſunt verba S. Doctoris: " Sacramenta ex ſui inſtitutione „ habent quod conferant gratiam; unde „ tunc videtur aliquod Sacramentum inſtitui, quando accipit virtutem producendi ſuum effectum. Hanc autem virtutem accepit Baptiſmus, quando Chriſtus eſt baptizatus; unde tunc vere Baptiſmus inſtitutus fuit quantum ad ipſum Sacramentum. „

Confirmatur: Tunc determinata eſt materia, ſcilicet aqua, tunc forma, quæ eſt invocatio ſanctiſſimæ Trinitatis; Pater enim auditus eſt loquens: *Hic eſt Filius meus dilectus:* Filius qui baptizatus eſt, & Spiritus ſanctus qui ſuper ipſum deſcendit in forma columbæ. Ergo &c.

Ennodius Epiſcopus Antiochenus in Epiſtola ſua, cui titulus *Lumen*, apud Nicephorum Lib. 2. c. 3. dicit: " Chriſtus manibus ſuis Petrum tantummodo baptizavit: Petrus vero Andream & filios Zebedæi. „ S. Auguſtinus Tract. 15. & 16. in Joan. explicans illa verba Chriſti: *Qui lotus eſt, non indiget niſi ut pedes lavet:* ait Chriſtum ideo hæc ad Petrum direxiſſe verba, quia Petrus jam lotus erat per Baptiſmum ſuſceptum; omnes enim Diſcipuli, quando ſacram ſynaxim acceperunt, erant baptizati, & ab omni peccato per Baptiſmum mundi, excepto proditore, qui poſuerat Euchariſtiæ, vel etiam Baptiſmo obicem. Ergo &c.

S. Vincentius Ferrerius ſermone in feria ſexta poſt Dominicam in Paſſione dicit, Beatiſſimam Virginem, & ſanctum Joannem Baptiſtam baptizatos fuiſſe a Chriſto. Igitur Baptiſmus inſtitutus eſt a Chriſto &c.

CONCLUSIO SECUNDA.

Lex ſuſcipiendi Baptiſmum vim habuit ſolum poſt Pentecoſten.

Probatur rationibus Theologicis.

PRIMA: Tunc lex nova ſolum obligavit, quando legalia ceſſaverunt. Atqui non niſi poſt Pentecoſten ita finita ſunt, ut mortifera evaderent. Ergo &c. Major patet, cum Matth. 11. habeatur: *Propheta & lex uſque ad Joannem.* Ipſe Chriſtus in cruce pendens dixit, *Conſummatum eſt:* hoc eſt, lex vetus adimpleta & finita manet. Jam probatur minor: Apoſtoli non ſemel quidem poſt Chriſti reſurrectionem, etiam in gratia per Spiritus ſancti deſcenſum confirmati, legalia obſervaverunt. Nam Galat. 4. habetur Cepham judaizaſſe, Paulum, ut Judæis ad fidem converſis placeret, ſe purificaſſe in templo, & Timotheum circumcidiſſe; ſed non legitur eos legem Moſaicam poſt Pentecoſten propugnaſſe: ſed potius per omnem terram diſperſos abſque mora prædicaſſe Evangelium, & baptizaſſe Gentes in nomine Patris, & Filii, & Spiritus ſancti. Ergo &c.

Secunda: Baptiſmus virtutem regenerandi habuit ſolum poſt paſſionem. Igitur ſolum poſt Pentecoſten obligavit, quandoquidem Synagoga erat cum honore ſepelienda, adeoque non ſtatim mortuo Chriſto, ſed gradatim elapſis quinquaginta diebus, vim obtinuit lex Evangelica. Tunc enim variis argumentis de reſurrectione Chriſti certiores facti Apoſtoli, & per Spiritus ſancti elapſum in fide confirmati, ad legem Chriſti prædicandam & propugnandam expediti apparuere.

Has rationes exponit D. Thomas hic q. 66. art. 2. Primo in argumento *Sed contra*, his verbis: " Ex quo Chriſtus aquis immergitur, ex eo omnium peccata abluit aqua. Sed hoc fuit ante Chriſti paſſionem. Ergo videtur quod Baptiſmus ante Chriſti paſſionem fuerit inſtitutus. „ Tum in corpore articuli, ubi ſic loquitur: " Neceſſitas utendi hoc „ Sacramento indicta fuit hominibus poſt „ paſſionem & reſurrectionem, tum quia „ in paſſione Chriſti terminata ſunt figuralia ſacramenta, quibus ſuccedit Baptiſmus, & alia Sacramenta novæ legis: tum etiam quia per Baptiſmum „ configuratur homo paſſioni & reſurrectioni Chriſti, in quantum moritur peccato, & incipit novam juſtitiæ viam. „ Et ideo oportuit Chriſtum prius pati „ & reſurgere, quam hominibus indiceretur neceſſitas ſe configurandi morti „ & reſurrectioni ejus. „

Tertia ratio eſt: Lex non obligat niſi promulgetur, ut docet Div. Thomas 1.

 2. q. 90.

2. q. 90. artic. 4. Sed Apoſtoli ſolum poſt reſurrectionem miſſionem prædicandi Evangelium & baptizandi acceperunt, juxta illud Matth. 28. *Euntes, docete omnes Gentes, baptizantes eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus ſancti:* & executioni mandarunt poſt Pentecoſten, juxta iſtud aliud Chriſti oraculum & mandatum Act. 1. *Convescens, præcepit eis ab Jeroſolymis ne diſcederent, ſed expectarent promiſſionem Patris, quam audiſtis, inquit, per os meum: quia Joannes quidem baptizavit aqua, vos autem baptizabimini Spiritu ſancto non poſt multos hos dies. Igitur qui convenerant interrogabant eum dicentes: Domine, ſi in tempore hoc reſtitues regnum Iſrael? Dixit autem eis: Non eſt veſtrum noſſe tempora vel momenta, quæ Pater poſuit in ſua poteſtate; ſed accipietis virtutem ſupervenientis Spiritus ſancti in vos, & eritis mihi teſtes in Jeruſalem, & in omni Judæa, & Samaria, & uſque ad ultimum terræ.*

Solvuntur Objectiones.

Objicies contra primam concluſionem: Baptiſmus ex Auguſtino fluxit e latere Chriſti. Igitur poſt paſſionem inſtitutus eſt. Confirmatur: Sanctus Leo Epiſt. 4. ad Epiſcopos Siciliæ cap. 3. ſic loquitur: " Chriſtus poſteaquam reſurrexit " a mortuis, Diſcipulis ſuis in quibus " omnes Eccleſiarum Præſules docebantur, & formam & poteſtatem traddidit " baptizandi, dicens: Euntes ergo tunc " docete omnes Gentes, baptizantes eos " &c. "

Reſpondeo diſtinguendo: Baptiſmus fluxit e latere Chriſti quoad meritum prævisum, concedo: quoad inſtitutionem, nego. Paſſio Chriſti prævisa, & quaſi præſens, dedit Baptiſmo efficaciam, ſed non inſtitutionem. Et vero Euchariſtia fluxit etiam e latere Chriſti, teſte Ambroſio, & tamen ante Paſſionem inſtituta eſt, immo habuit efficaciam, & produxit gratiam in Diſcipulis eam digne ſuſcipientibus in cœna Domini.

Ad confirmationem diſtinguo: Poſt reſurrectionem inſtitutus eſt Baptiſmus in actu ſecundo, & quoad miſſionem pro omnibus Gentibus, concedo: in actu primo, & exemplariter, nego. Aliquid poteſt inſtitui dupliciter, ſcilicet in actu primo, & exhibendo exempla; deinde in actu ſecundo per materiam & verba determinata in individuo; priori modo inſtitutus eſt Baptiſmus ante reſurrectionem in baptiſmate Chriſti, ubi & aqua fuit, & forma, expreſſio nimirum ſanctiſſimæ Trinitatis. Poſteriori modo & publice ſolum poſt reſurrectionem; dico *publice*; nam probabile eſt Chriſtum, poſtquam baptizavit Petrum, illum ſecreto & in particulari docuiſſe quomodo Baptiſma conferendum eſſet, ut poſtea tamquam ſuus Vicarius ceteros Apoſtolos & Diſcipulos baptizaret.

Inſtabis: Baptiſmus eſt effectus paſſionis Chriſti. Igitur ſolum poſt ejus paſſionem inſtitutus eſt.

Reſpondeo diſtinguendo: Baptiſmus eſt effectus paſſionis Chriſti prævisæ, concedo: paſſionis peractæ, ſubdiſtinguo; Quoad plenam efficaciam, concedo: quoad inſtitutionem, nego. Paſſio prævisa influebat in Baptiſmum, ut paſſio inchoata; nam Chriſtus ab exordio nativitatis pati cœpit pro nobis, tum in circumciſione, tum in præſentatione facta in Templo, ubi oblatus eſt &c. paſſione vero conſummata, conſummavit & Sacramentorum efficaciam. Inſtitutio ſpectat auctoritatem Legislatoris, & non præciſe illius meritum. Igitur Chriſtus potuit inſtituere, & de facto inſtituit Baptiſmum ante paſſionem.

Inſiſtes: Baptiſmus conſtat rebus & verbis; ſed non fuerunt verba dum Chriſtus baptizatus eſt. Quid plura? vel ipſe tunc perſonam gerebat pœnitentis, & non Domini ac Legislatoris. Ergo &c.

Reſpondeo primo, negando antecedens; vox enim Patris intonuit dicens, *Hic eſt Filius meus dilectus*; adeoque expreſſio fuit ſanctiſſimæ Trinitatis.

Reſpondeo ſecundo diſtinguendo: Non fuerunt verba formalia, concedo: virtualia, & per effectum, nego. Factum autem fortius quam verba loquitur; & certe artifex melius exprimit ædificium faciendum & inſtituendum per exhibitionem ideæ & exemplaris, quam per verba; Trinitas autem ſancta tota apparuit in Baptiſmate Chriſti, & quidem in gratiis & in portentis; cœli enim aperti ſunt; unde Baptiſmus deſignatus eſt &

ſecundum ſe, & ſecundum omnem effectum.

Reſpondeo ad confirmationem diſtinguendo: Chriſtus gerebat perſonam pœnitentis pro nobis, concedo: pro ſe, nego. Dicamus potius quod gerebat perſonam Mediatoris, & Paſtoris, & Medici.

Replicabis: Baptiſmus inſtitutus eſt quando cœli aperti ſunt pro nobis, & quando Spiritus ſanctus datus eſt, ſeu poſtquam datus eſt & deſcendit; ſed iſta omnia facta ſunt ſolum poſt paſſionem, reſurrectionem, & Pentecoſten. Ergo &c.

Reſpondeo diſtinguendo: Quando cœli aperti ſunt ſuper Chriſtum, & Spiritus ſanctus deſcendit ſuper eum, concedo: quando aperti ſunt pro nobis, & Spiritus ſanctus datus eſt pro univerſa Eccleſia quoad plenitudinem, nego. Hoc ſolum contigit in die Pentecoſtes, quo tempore jam erat Baptiſmus inſtitutus.

Oppones contra ſecundam concluſionem: Chriſtus Joan. 3. dixit Nicodemo: *Niſi quis renatus fuerit denuo, non poteſt videre regnum Dei*. Igitur Baptiſmus obligabat ante Pentecoſten. Confirmatur; tunc incepit Baptiſmus obligare, quando ceſſaverunt legalia. Sed in morte Chriſti ceſſaverunt, juxta illud Joan. 19. de Chriſto antequam emitteret Spiritum, *Conſummatum eſt*. Ergo &c.

Reſpondeo diſtinguendo: Et Chriſtus loquebatur pro futuro, concedo: cum enim Baptiſmus jam eſſet inſtitutus. & paulo poſt obligare deberet, Chriſtus locutus eſt quaſi ſi jam in præſenti obligaſſet. Et loquitur pro præſenti tempore, ſubdiſtinguo: Quoad aliquid & ad melius, concedo: abſolute, nego. Si enim juſtus inter Judæos mortuus eſt intra tempus paſſionis & prolationis iſtorum verborum, ſalvus fuit; licet enim lex promulgata fuerit a Chriſto Nicodemo in particulari, non tamen illum obligabat niſi pro futuro; & dato quod eum ligaſſet, eo quod illi intimata fuerat, non tamen omnes de quibus quæſtio movetur.

Reſpondeo ad confirmationem diſtinguendo: Ceſſaverunt legalia quoad obligationem & neceſſitatem, quia veniente veritate, ceſſat figura, concedo: abſolute, ita ut eſſent mortifera, nego. Immo Apoſtoli etiam poſt Pentecoſten, ut Synagogam cum honore ſepelirent, aliquando legalia nonnihil obſervare permiſerunt; hoc ipſum patet ex eo quod Apoſtoli in Concilio adunati præceperint Gentilibus, ut abſtinerent a ſanguine & ſuffocato, quia Judæi propter præceptum legis hæc abhorrebant; & hoc ad indulgentiam, ne viderentur legem peſſundare.

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Baptiſmus inſtitutus eſt, cum Chriſtus baptizatus eſt in Jordane, non tamen niſi poſt Pentecoſten obligavit.

PRIMUM patet I. juxta illud Joan. 3. *Venit Jeſus & Diſcipuli ejus in terram Judæam, & illic demorabatur cum eis, & baptizabat*. II. Patres paſſim docent Chriſtum voluiſſe in Jordane baptizari, ut ſanctificaret aquas. Ita S. Ambroſius Lib. 2. in Lucam cap. ult. Auguſtinus Serm. 36. de tempore, & alii. III. Quia ibi aderant omnia; nam præter aquam, miniſter qui baptizaret fuit, ſcilicet S. Joannes Baptiſta; forma non defuit, cum ibi tota apparuerit ſanctiſſima Trinitas; Pater quidem, cujus vox ſic intonuit: *Hic eſt Filius meus dilectus*; Filius vero, cum ipſe ſuſciperet baptiſmum; Spiritus ſanctus, qui & ſub ſpecie columbæ requievit ſuper Chriſtum.

Secundum non minus evidens eſt. I. Lex non obligat niſi promulgata; porro teſtantur ſacræ Scripturæ Apoſtolos ſolum poſt Pentecoſten ad prædicandum Evangelium fuiſſe diſperſos. II. Legalia poſt Pentecoſten non nihil ſolum perſeveraſſe, cum Cephas ſe purificaverit, & Paulus Timotheum ſuum Diſcipulum circumciderit. III. Demum, quia Baptiſmus & alia Sacramenta virtutem a paſſione Chriſti adimpleta acceperunt. Igitur ante eam lex Baptiſmi neminem ligabat.

SYNOPSIS OBJECTIONUM ET RESPONSIONUM.

PRIMO: Ex hoc quod Baptiſmus ſuam hauriat a paſſione virtutem, & ſolummodo poſt reſurrectionem habuerit formam determinatam, ſequitur tantum quod executioni mandatus ſit ſolum poſt reſurrectio-

rectionem, ſi excipias Beatiſſimam Virginem, & ſanctum Petrum, quos Chriſtus vel ante ipſam paſſionem baptizavit.

Secundo; Eſto quod non fuerint verba formalia, quando Chriſtus baptizatus eſt in Jordane, erant tamen virtualia; id enim ſonat præſentia trium perſonarum divinarum, quæ ibi apparuerunt.

Tertio: Tametſi Chriſtus ante paſſionem dixerit Joan. 3. *Niſi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu ſancto, non poteſt introire in regnum Dei*: Baptiſmi tamen lex ſolum poſt Pentecoſten obligavit. Non negamus tamen ad majorem perfectionem quoſdam tempus illud antevertere voluiſſe; in primis Scriptores ſacri hoc referunt & de ſanctiſſima Virgine, & de ſancto Petro.

ARTICULUS SEXTUS.

De materiâ Baptiſmi.

DUO ſunt ſicut diſtinguenda, ſic & conſideranda, ſcilicet materia, deinde vero modus applicandi materiam. Unde ſit

SECTIO PRIMA.

Utrum materia Baptiſmi remota ſit aqua naturalis, proxima vero ablutio?

CONCLUSIO PRIMA.

Materia remota Baptiſmi eſt aqua naturalis.

Probatur multis argumentis.

PRIMO ex veteri Teſtamento, nempe ex omnibus figuris ſupra allatis, quibus duæ aliæ accedunt: ſcilicet motus Spiritus ſancti ſuper aquas, juxta illud Geneſ. 1. *Spiritus Domini ferebatur ſuper aquas*: & tranſitus maris rubri Exod. qui fuit, teſte Apoſtolo 1. Cor. 1. figura liberationis a peccato per ſacrum ſcilicet Baptiſmi ſacramentum. Addas velim adhuc fontem patentem domui David, paratum in ablutionem peccatoris; ſic enim Zacharias vidit in ſpiritu, &c. legitur c. 13. denique Iſaiæ 55. habetur: *Omnes ſitientes venite ad aquas*. Ergo &c.

Secundo ex novo Teſtamento. Matt. 28. habetur: *Euntes docete omnes Gentes, baptizantes eos*. Joan. 3. Chriſtus Nicodemo dixit: *Niſi quis renatus fuerit ex aqua & ſpiritu ſancto, non poteſt introire in regnum Dei*. Actuum 8. legitur quod Philippus baptizaverit Eunuchum Reginæ Candacis aqua elementari, quam in via, ubi incedebat, invenit, Ergo &c.

Tertio ex Conciliis: Florentinum in Decreto unionis declarat aquam veram & naturalem eſſe Baptiſmi materiam, & hoc de fide definivit Tridentinum Seſſ. 7. can. 2. his verbis: *Si quis dixerit aquam veram & naturalem non eſſe de neceſſitate Baptiſmi, atque ideo verba illa Domini noſtri Jeſu Chriſti: Niſi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu ſancto, ad metapheram aliquam detorſerit; Anathema ſit*. Ergo &c.

Quarto ex Traditione; ſic enim docent Gregorius Nazianzenus, Baſilius, Tertullianus; in primis Cyprianus Lib. 3. ad Quirinum cap. 25. Ambroſius Lib. 9. de Spiritu ſancto c. 11. Auguſtinus Lib. 2. de Baptiſmo c. 27. Innocentius III. Nicolaus I. & alii ſummi Pontifices interrogati de materia Baptiſmi, ut habetur in Decretalibus. Ergo &c.

Quinto ex Catechiſmo Romano p. 2. n. 9. " Verum idem quoque a Domino „ tum figuris, tum Prophetarum oracu- „ lis ſignificatum eſſe, ex divinis Scri- „ pturis animadvertimus. Diluvium enim, „ quo mundus purgatus eſt, quod mul- „ ta malitia hominum eſſet in terra, & „ cuncta cogitatio cordis intenta eſſet „ ad malum, hujus aquæ figuram & ſi- „ militudinem geſſiſſe, Apoſtolorum Prin- „ ceps in priori Epiſtola oſtendit. Et „ maris rubri tranſitum ejuſdem aquæ „ ſignificationem habuiſſe, D. Paulus ad „ Corinthios ſcribens expoſuit; ut inte- „ rim omittamus tum Naaman Syri ab- „ lutionem, tum probaticæ piſcinæ ad- „ mirabilem vim, & alia id genus mul- „ ta, in quibus hujus myſterii ſymbolum „ ineſſe facile apparet. „

Pergit ibidem. " De prædictionibus au- „ tem dubitare nemo poteſt, quin aquæ il- „ læ, ad quas tam liberaliter Iſaias Propheta omnes

„ omnes ſitientes invitat, vel quas e templo egredientes Ezechiel in Spiritu vidit; tum præterea fons ille quem domui David habitantibus Jeruſalem paratum in ablutionem peccatoris, & menſtruatæ Zacharias prænunciavit, ad ſalutarem Baptiſmi aquam indicandam atque exprimendam pertineant. „

Rurſus n. 10. “ Quantum vero Baptiſmi naturæ & virtuti conſentaneum fuerit, ut ejus propria materia aqua inſtitueretur, pluribus quidem rationibus D. Hieronymus ad Oceanum ſcribens demonſtravit. Sed quod ad hunc locum attinet, Paſtores docere in primis poterunt, quoniam hoc Sacramentum omnibus ſine ulla exceptione ad conſequendam vitam neceſſarium erat, idcirco aquæ materiam, quæ numquam non præſto eſt, atque ab omnibus facile parari poteſt, maxime idoneam fuiſſe. Deinde aqua effectum Baptiſmi maxime ſignificat; ut enim aqua ſordes abluit, ita etiam Baptiſmi vim atque efficientiam, quo peccatorum maculæ eluuntur, optime demonſtrat. Accedit illud, quod quemadmodum aqua refrigerandis corporibus aptiſſima eſt, ſic Baptiſmo cupiditatum ardor magna ex parte reſtinguitur. „

Sexto, ex Divo Thoma, qui q. 66. art. 3. & 4. docet concluſionem ex profeſſo triplici ratione: I. Quia gratia Baptiſmi eſt regeneratio, quæ quidem optime deſignatur per lotionem externam. II. Quia effectus eſt diminutio concupiſcentiæ, & refrigerium paſſionum, qui optime ſignificatur per aquam quæ refrigerat. III. Quia denique Baptiſmus eſt ſimpliciter neceſſarius pro omnibus ad ſalutem, unde materia debet eſſe aqua communis, adeoque ſimplex & naturalis. Sic loquitur art. 3. “ Dicendum quod ex inſtitutione divina aqua eſt propria materia Baptiſmi, & hoc convenienter. Primo quidem quantum ad ipſam rationem Baptiſmi, qui eſt regeneratio in ſpiritualem vitam; quod maxime congruit aquæ: unde & ſemina ex quibus generantur omnia viventia, ſcilicet plantæ & animalia, humida ſunt, & ad aquam pertinent; propter quod quidam Philoſophi poſuerunt aquam omnium rerum principium. Secundo quantum ad effectus Baptiſmi, quibus competunt aquæ proprietates, quæ ſua humiditate lavat: ex quo conveniens eſt ad ſignificandam & cauſandam ablutionem peccatorum. Sua frigiditate temperat ſuperfluitatem caloris, & ex hoc competit ad mitigandam concupiſcentiam fomitis. Sua diaphaneitate eſt luminis ſuſceptiva; unde competit Baptiſmo, in quantum eſt fidei Sacramentum. Tertio, quia convenit ad repræſentandum myſteria Chriſti quibus juſtificamur; ut enim dicit Chryſoſtomus ſuper illud Joan. 3. *Niſi quis renatus fuerit &c.* ſicut in quodam ſepulchro, in aqua ſubmergentibus nobis capita, vetus homo ſepelitur, & ſubmerſus dorſum occultatur, & deinde novus rurſus aſcendit. Quarto, quia ratione ſuæ communitatis & abundantiæ eſt conveniens materia neceſſitati hujus Sacramenti; poteſt enim ubique de facili haberi. „

Quod autem aqua debeat eſſe & naturalis & ſimplex, ibidem probat ſanctus Doctor artic. 4. Primo quidem in argumento *Sed contra*, his verbis: “ Propria materia Baptiſmi eſt aqua, ut dictum eſt. Sed ſpeciem aquæ non habet niſi aqua ſimplex, Ergo aqua pura & ſimplex de neceſſitate requiritur ad Baptiſmum. „

Tum in corpore articuli ſic ratiocinatur: “ Dicendum quod aqua ſuam puritatem & ſimplicitatem poteſt amittere dupliciter; uno modo per mixtionem alterius corporis: alio modo per alterationem; utrumque eorum contingit fieri dupliciter, ſcilicet per artem, & per naturam; ars autem deficit ab operatione naturæ, quia natura dat formam ſubſtantialem, quod ars facere non poteſt. Sed omnes formæ artificiales ſunt accidentales, niſi forte apponendo proprium agens ad propriam materiam, ſicut ignem combuſtibili: per quem modum a quibuſdam quædam animalia per putrefactionem generantur. Quæcumque igitur tranſmutatio circa aquam facta eſt per artem, ſive commiſcendo, ſive alterando, non tranſmutatur ſpecies aquæ:

„ unde

„ unde in tali aqua poteſt fieri Baptiſmus, niſi forte aqua admiſceatur per artem in tam parva quantitate alicui corpori, quod compoſitum magis ſit aliud quam aqua: ſicut lutum magis eſt terra quam aqua, & vinum lymphatum magis eſt vinum quam aqua. Sed tranſmutatio quæ fit a natura, quandoque quidem ſpeciem aquæ ſolvit, & hoc fit quando aqua efficitur per naturam de ſubſtantia alicujus corporis mixti: ſicut aqua converſa in liquorem uvæ, eſt vinum, unde non habet ſpeciem aquæ. Aliquando autem fit per naturam tranſmutatio aquæ ſine ſolutione ſpeciei, & hoc tam per alterationem, (ſicut patet de aqua calefacta a ſole,) quam etiam per mixtionem, ſicut patet de aqua fluminis turbida ex permixtione terreſtrium partium. Sic ergo dicendum eſt, quod in qualibet aqua qualitercumque tranſmutata, dummodo non ſolvatur ſpecies aquæ, poteſt fieri Baptiſmus: ſi vero ſolvatur ſpecies aquæ, non poteſt fieri Baptiſmus. „

Huic materiæ accedit Chriſmatio. Ita Catechiſmus Romanus ibidem numer. 11. " Illud vero animadvertendum eſt, quamvis aqua ſimplex, quæ nihil aliud admixtum habet, materia apta ſit ad hoc Sacramentum conficiendum, quoties ſcilicet Baptiſmi miniſtrandi neceſſitas incidat, tamen ex Apoſtolorum Traditione ſemper in Catholica Eccleſia obſervatum eſſe, ut, cum ſolemnibus cæremoniis Baptiſmus conficitur, ſacrum etiam Chriſma addatur, quo Baptiſmi effectum magis declarari perſpicuum eſt. Docendus quoque erit populus, & ſi aliquando incertum eſſe poteſt, utrum hæc an illa vera aqua ſit, qualem Sacramenti perfectio requirat, hoc tamen pro certo habendum eſſe, numquam ex alia materia, quam ex aquæ naturalis liquore, Baptiſmi Sacramentum ulla ratione confici poſſe. „

Arcudius Lib. 1. de Sacrament. art. 7. ſic loquitur de materia Baptiſmi apud Græcos: " Materia hujus Sacramenti eſt aqua naturalis, quam Græci calefaciunt. Unde Concilium Florentinum in decreto Armenorum nec refert frigida ſit, an calida. Eſt ergo vera, & naturalis, non tamen ſimplex, ſed benedicta, quam Sacerdos Græcus cum vult baptizare unum, aut plures, eodem tempore benedicit, & deinde in locum honeſtum abjicit..... Hanc vero benedictionem aquæ Dionyſius Areop. c. de Eccleſ. Hier. commemorat his verbis: ipſe Pontifex ad matrem adoptionis accedit, quam nimirum Græci vocant κολυμβηθραν, lavacrum, ſeu natatoriam, hoc eſt, ſontem Baptiſmatis, ejuſque aquam ſacris invocationibus conſecrans, & eam trina unguenti vim maximam habentis purificandi per modum crucis effuſione perficiens, & quæ ſequuntur. Non haberi autem benedictionem de eſſentia Sacramenti clarum eſt, cum conſtet eos in neceſſitate aqua ſimplici uti, ratumque habere Baptiſmum. „

CONCLUSIO SECUNDA.

Ablutio eſt materia proxima.

PROBATUR ex auctoritatibus mox allatis, deinde iſto ratiocinio. Materia proxima eſt uſus, & applicatio materiæ; ſed uſus aquæ in Baptiſmo fit per ablutionem & lotionem. Sic docet ex profeſſo D. Thomas hic q. 66. art. 1.

SOLVUNTUR OBJECTIONES.

OBJICIT Calvinus: Vox iſta, *aqua*, in Evangelio ſumitur metaphorice, & pro tribulatione, juxta illud Pſalmi 68. *Intraverunt aquæ uſque ad animam meam*. Confirmatur: Diſcrimen inter Baptiſmum Joannis, & Baptiſmum Chriſti, illud eſt, quod Joannes baptizaret aqua, juxta illud Scripturæ Actuum, I. *Joannes quidem baptizavit aqua, vos autem baptizabimini Spiritu ſancto, non poſt multos hos dies*: Ergo &c.

Reſpondeo I. opponendo Scripturam Scripturæ cum Philippus baptizavit Miniſtrum Reginæ Æthiopum, nonne ambo deſcenderunt in aquam? Sic enim habetur Act. 8. *Deſcenderunt uterque in aquam, Philippus & Eunuchus, & baptizavit eum*, Rurſus cap. 10. Petrus dicit: *Numquid aquam quis prohibere poteſt, ut non baptizentur hi qui Spiritum ſanctum acceperunt?*

Reſpon-

Reſpondeo ſecundo, diſtinguendo: Aqua ſumitur metaphoricæ aliquando, ut in loco laudato, concedo: ſemper nego. Hoc ipſum ex probationibus conſtat.

Ad confirmationem diſtinguo: Vos autem baptizabimini Spiritu ſancto, id eſt, per aquam gratia Spiritus ſancti elevatam ad dandum ipſum Spiritum ſanctum cum donis, concedo: & in hoc diſcrepat Baptiſmus Chriſti a Baptiſmo Joannis, qui erat vacuum elementum non conferens gratiam ex opere operato. Baptizabimini in Spiritu ſancto, per excluſionem aquæ, nego.

Reſpondeo ſecundo, eo loci Chriſtum magis loqui de gratia Spiritus ſancti aquam ſanctificante, quam de Baptiſmo, quippe qui ibi promittat ejuſdem Spiritus deſcenſum, qui Apoſtolos ad fidem per totum orbem diſſeminandam roboraret. Sed Joan. 3. de Baptiſmo præciſe inſtituit ſermonem, cum ait: *Niſi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu ſancto, non poteſt introire in regnum Dei.*

Objiciunt Seleuciani Hæretici: Baptiſmus fuit in igne, quia fit in Spiritu ſancto: unde combuſtione quadam in aliquo principali corporis membro baptizabant, aut potius baptizare credebant. Ergo &c.

Suum confirmant argumentum dicendo Baptiſmum habere vim illuminativam ex Dionyſio, ſed ad ignem, inquiunt, pertinet illuminare. Ergo &c.

Reſpondeo ut ſupra, diſtinguendo: Iſtæ voces, *in Spiritu ſancto* denotant deſcenſum Spiritus ſancti miraculoſum per dona linguarum, & charitatum tanto igne ſuccenſam, ut nec gladius, nec profundum, nec tormenta potuerint ſeparare Fideles a fide Chriſti, concedo: & excludunt aquam, nego.

Ad confirmationem ſimiliter diſtinguo: Baptiſmus illuminat ratione effectus, ſcilicet fidei magnæ quam dat, ſeu paſſive, ut inquit D. Thomas hic, concedo. Ratione ſui, & active, ita ut ſit lux & ignis, nego.

Opponunt quidam Catholici: Abbas Octavus refert quod adhuc juvenis a parentibus propter aliquos juvenibus familiares defectus & leviores culpas correptus fugerit ab Alexandria cum novem aliis in Palæſtinam. Factum eſt autem iter omnibus ſimul facientibus, ut æſtu ferveſcente, unus turma Judæus præ nimia ſiti præmente animam agens, petierit ab aliis baptizari: ſed reſponderunt id ſolum ſpectare Sacerdotes, nuſquam vero laicos, præterquam quod deficiebat aqua: ſed ægrotus eo magis clamabat, Volo baptizari, quod ſi vos Chriſtiani peragere abnuitis, ſcitote vos de ſalute mea rationem in die Judicii reddituros: Ergo ejus expoſtulationi cedentes, habitu illum deſpoliaverunt: Tum unus arenam aſſumens, ægrotum nudum ter aſperſit, dicens: *Baptizatur Theodorus in nomine Patris, & Filii, & Spiritus ſancti.* Quotieſcumque autem una nominabatur perſona, alii reſpondebant, *Amen.* Vix completa cæremonia, ita ſubito convaluit ægrotus ut præ gaudio exultans abſque negotio reliquam perfecerit viam: quæ quidem miraculoſe reſtituta ſanitas argumentum eſt irrefragabile Theodorum vere ſuſcepiſſe Baptiſma. Igitur aqua non eſt materia abſoluta Baptiſmi. Iſta hiſtoria legitur collecta ex ſanctis Patribus, tom. 3. vitarum SS. Patrum pag. 55. 56. & 57. traductionis Arnauldi d' Andilly edit. Pariſ. 1702. apud Joſſe.

Reſpondeo primo negando conſequentiam: Deus enim via extraordinaria potuit, deficiente aqua, ſupplere effectum Baptiſmi in gratiam pii Judæi propter vehementiſſimum ejus de Baptiſmo votum.

Reſpondeo ſecundo, Judæum poſtea alternata vice, Baptiſmo aquæ fuiſſe tinctum propter rationes ibid. pag. 57. & 58. allatas, quæ ex Gallico idiomate ſic redduntur: " Appulſi Aſcalonem, Judæum
„ iſtum jam Chriſtianum duximus ad bea-
„ tum Epiſcopum Dionyſium, cui acta-
„ ta a nobis fideliter enarravimus. Tum
„ novo & mirando ſtupefactus miraculo
„ ſuum adunavit Clerum, cui factum ex-
„ poſuit, ut judicaret num Baptiſmus il-
„ le, deficiente aqua, in arena collatus,
„ eſſet verum Baptiſma. Alii reſponde-
„ bant affirmative, cum inauditum pror-
„ ſus ad illud Baptiſma ſubſecutum fuiſſet
„ miraculum. Alii negative, & in pro-
„ bationem laudabant ſanctum Gregorium
„ Nazianzenum Theologi nomine celebra-
„ tum, qui de diverſis baptizandi mo-
„ dis ſermonem inſtituens, ait, Moyſem,
„ baptizaſſe quidem, ſed in aqua, aut

in

„ in nube, aut in mari: Tum S. Joannem Bapt. dicebant baptizaſſe in aqua, „ non tamen ut Judæi tingebant, ſed adjungendo pœnitentiam: Denique Jeſum „ Chriſtum baptizaſſe, ſuum emittendo „ Spiritum quod inter Baptiſmata perfectiſſimum eſt. Scimus quoque quartum „ Baptiſmi genus eſſe, quod eſt ſanguinis Baptiſma per Martyrium. Immo & „ quintum recenſeri poſſe quod lacrymis „ completur. Quodnam igitur ex iis recepit ille homo, ut intelligamus eſſe „ Baptiſma ab eo ſuſceptum valere; nonne Chriſtus dixit Nicodemo, Niſi quis „ renatus fuerit ex aqua & Spiritu ſancto non intrabit in regnum cœlorum? „ Ad hæc ceteri replicabant, num Apoſtoli in regnum Dei non intraverunt, „ tametſi Scriptura ſileat eorum Baptiſma? Iſti reſpondebant, quis dubitat „ Apoſtolos fuiſſe baptizatos, cum Clemens Alexandrinus L. 5. Conſtitut. hoc „ doceat; explicans enim illa Apoſtoli „ verba: Gratias ago Deo quod neminem „ ex vobis baptizaverim, ait eam circumferri opinionem Chriſtum baptizaſſe ſolum ſanctum Petrum, ſed S. Petrum baptizaſſe SS. Andream, Jacobum, & Joannem, iſtos vero ceteris Baptiſma contuliſſe. Penſatis hinc inde allatis rationibus S. Epiſcopus Dionyſius juſſit Judæum iterum baptizari in Jordane, Diaconum vero ordinavit qui illum cum „ arena baptizaverat.

Ceterum non deſunt, qui hiſtoriam ut fabuloſam & ementitam rejiciant.

Inſtabis: Sirmundus tom. 2. Concil. Galliæ ex Manuſcripto ſanctæ Mariæ Laudunenſis, cap. 12. refert quod Stephanus III. vulgo II. anno 764. interrogatus de Presbytero qui, aqua deficiente, puerum vita periclitantem vino baptizaverat, num Baptiſmus collatus valeret? Sic reſponderit: “ Si in vino quis propterea quod „ aquam non inveniebat, periclitantem „ infantem baptizavit, nulla exinde ei „ adſcribitur culpa. Infantes ſic permaneant in Baptiſmo. Si aqua adfuit „ præſens, ille Presbyter excommunicetur. „ Ergo &c.

Reſpondeo primo: Et ille canon ſeu reſponſio eſt ſuppoſititia, concedo: genuina, nego. Non unum eſt hujus reſponſionis fundamentum. Pauca Manuſcripta referunt canonem. II. Referentia, non referunt eodem modo. Audiſti Laudunenſem codicem, collectio vero S. Martini Turonenſis, codex Herovalianus, & collectio antiqua ſeptuaginta ſex canonum, ſic referunt: “ Presbyter qui in vino baptizabat pro maxima neceſſitate, ut æger non „ periclitetur, pro tali re nulla ei adſcribatur culpa. Si vero aqua aderat, & neceſſitas talis non urgebat, a Communione privetur, & Pœnitentiæ ſubmittatur. „ Eadem verba habet collectio a docto Harduino relata, niſi quod nullum auctorem citet; & loco iſtarum vocum, *infans vero*, ponit, *homo vero*. Alia collectio nullum nomen, & auctorem dicit, & ſic habet: “ Si quis in vino pro neceſſitate baptizat, ut æger non periclitetur: pro tali re nulla ei adſcribatur culpa, ſed ut ille qui in ſancta „ Trinitate baptizatus eſt, in eo Baptiſmo permaneat: ſimiliter qui in quocumque liquore &c. „

Addo illud decretum non potuiſſe emanari ab Eglitio, aut Stephano: non a primo quidem; citantur enim verba quaſi excerpta ex Epiſtola Eglitii ad Geneſium, ſed nullibi, inter Epiſtolas Eglitii alias diligenter ſervatas: extat quidem Epiſtola ad Geneſium, ſed altum ſilentium eſt in Hiſtoria Eccleſiaſtica de decreto. Deinde Presbyter ſolum reprehenditur quia contra canones fecerat. Certe ſi hoc eſſet ab Eglitio, etiam reprehendiſſet quod contra Scripturam egiſſet, quandoquidem ipſe denotat naturam Baptiſmi in ſuis Epiſtolis, vocando, undam Baptiſmatis. Nec potuit etiam illud decretum emanari a Stephano; mos enim erat hujus temporis, octavi ſcilicet ſæculi, nullum decretum fieri niſi eſſet auctoritate vel ſummorum Pontificum, vel Patrum munitum; ut patet ex reſponſione Zachariæ ad Pippinum, & Nicolai I. ad Conſulta Bulgarorum. Immo nequidem citat Zachariam Stephanus ſuum prædeceſſorem, qui paucis annis antea in reſponſis ad Pippinum dederat decretum de eadem materia. Præterea ad quid caſus reſolutio, negotium jam paucis abhinc aut menſibus, aut annis determinatum fuerat.

Reſpondeo ſecundo: Dato, & non conceſſo quod Stephanus ſic locutus ſit, diſtinguo: & reſpondit ut Doctor particularis,

ris, concedo : Ut controverſiarum fidei judex, & ex cathedra, nego ; non enim legem condidit quæ univerſam obligaret Eccleſiam.

Reſpondeo tertio : Et Presbyter non eſt culpabilis, & puniendus ex mente Stephani qui hoc declarat, ſi fecerit deficiente aqua, concedo : ſi aqua aderat, nego. Summus Pontifex non approbat Baptiſmum in vino, ſed vult ſolummodo Presbyterum eſſe excuſandum ſi bona fide in baptizando ſic ſe geſſerit.

Dices : Stephanus addit quod infantes ita baptizati ſic permaneant, non loquendo de rebaptizatione : Ergo cenſet Baptiſma bonum.

Reſpondeo diſtinguendo : Ut ita permaneant ſi ſint in partibus infidelium, & habeant parentes infideles nolentes ut baptizentur, concedo : ſi poſſint baptizari, nego. Cum voluntarie ſuſceperint Baptiſmum per vinum, cenſentur baptizati, id eſt fide & voto Baptiſmi initiati, unde vult quod in fide permaneant.

Replicabis : Alii liquores, ut lac & oleum valent ad lotionem, & collectio ultimi canonis præfati, vult quod baptizati in quocumque liquore ſic permaneant. Ergo &c. Confirmatur : Aqua roſacea eſt vera aqua. Igitur non ſola elementaris valet ad Baptiſmum.

Reſpondeo diſtinguendo : Et liquores ſunt contra inſtitutionem, concedo : & non ſunt, nego. Ad dictum de codice reſpondendum eſt ut ſupra, eos qui voluntarie per liquores Baptiſmum ſuſceperunt teneri in fide permanere, quippe qui Baptiſmi votum habuerint.

Reſpondeo ad aquam roſaceam diſtinguendo : Et in illa prædominatur corpus mixtum, ſcilicet ſuccus florum, concedo : & non prædominatur, nego. Quotieſcumque autem, inquit D. Thomas hic qu. 66. art. 3. & 4. prædominatur mixtum, non eſt apta materia ad Baptiſmum.

Repones : Nedum aqua, ſed & ſanguis fluxit e Chriſti latere. Igitur & in ſanguine infans baptizari poteſt.

Reſpondeo diſtinguendo : Fluxit quoque e Chriſti latere ſanguis ad redemptionem, concedo : ad lavacrum, nego : Non enim homines in ſanguine ſe lavari patiuntur, ſed ſolum in aqua; hinc ſanguis gratiam regenerationis ſignificare nequit. Solutio eſt D. Thomæ hic q. 66. art. 3. ubi difficultatem ſolvit his verbis : " Dicendum, quod ex latere Chriſti fluxit aqua ad abluendum : ſanguis autem ad redimendum : Et ideo ſanguis competit ſacramento Baptiſmi, qui tamen habet vim ablutivam ex virtute ſanguinis Chriſti. "

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Materia remota Baptiſmi eſt aqua, proxima vero ablutio.

PRIMO : Sic habetur Joan. 3. his verbis : *Niſi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu ſancto, non poteſt introire in regnum Dei*. Sic in Concilio Tridentino Seſſ. 4. can. 2. Sic apud SS. Patres. Cyprianus Lib. 3. ad Quirinum cap. 25. Ambroſius Lib. 9. de Spiritu ſancto cap. 11.

Secundo : Ratio ſuffragatur. Et vero materia Sacramentorum debet effectum deſignare. Quis autem non videt aquam, quæ inter homines aſſumitur ad lavandum, optime regenerationem ſpiritualiter ſubindigitare.

Tertio : Si de materia proxima ſermo ſit, cum in uſu materiæ conſiſtat, eam in ablutione repoſitam eſſe certum eſt.

SYNOPSIS DIFFICULTATUM ET RESOLUTIONUM.

PRIMO : Tametſi Baptiſmus fiat in Spiritu ſancto, non inde aqua excluditur ; nam utrumque Chriſtus requirit, his verbis Joan 3. *Niſi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu ſancto, &c.*

Secundo : Factum Baptiſmi in arena dubiæ fidei eſt ; quidquid ſit, Judæus ordinante Epiſcopo Alexandrino, rebaptizatus eſt in aqua.

Tertio : Nec quidquam faceſſit negotium Stephani III. decretum, quo vult Presbyterum, qui cum vino, aqua deficiente infantem baptizaverat, non puniri; eo enim loci non dicit Baptiſmum valere in vino, ſed Presbyterum excuſandum eſſe, ſi bona fide ſic baptizaverit.

SE-

SECTIO SECUNDA.

De diverſo ablutionis genere.

CONCLUSIO PRIMA.

Modus abluendi triplex eſt : ſcilicet per Immerſionem , per Infuſionem , & per Aſperſionem.

Probatur rationibus Theologicis.

Prima ex Scriptura ſacra eruitur. De infuſione enim habetur Ezechielis 36. *Effundam ſuper vos aquam mundam*. D. Thomas hic art. 7. addit beatum Laurentium ſic baptizaſſe. Iſto baptizandi modo tamquam convenientiori nunc utitur Eccleſia.

De aſperſione habetur Actuum 2. & 3. ſanctum Petrum plura hominum millia baptizaſſe, quod fieri non potuit moraliter loquendo , niſi per aſperſionem , ut communiter docent Theologi. De immerſione uſus quondam invaluit in Eccleſia, & perſeveravit ad decimum uſque quartum ſæculum : Ergo ablutio poteſt fieri triplici iſto modo : Porro ex Conc. Trid. Eccleſia habet poteſtatem determinandi modum applicandi materiam.

Secunda : Uſus Eccleſiæ in hoc teneri debet : Sed Eccleſia triplicem abluendi modum agnoſcit; ita docet Catechiſmus Rom. parte 2. de Bapt. num 17. " Hactenus igitur, *ait*, de materia & forma „ quę ad Baptiſmi ſubſtantiam maxime pertinent, Fideles docere ſatis fuerit. Quoniam vero in hoc Sacramento conficiendo, legitimæ etiam ablutionis rationem ſervari oportet ; idcirco ejus „ quoque partis doctrina a Paſtoribus „ tradenda eſt, atque ab eis breviter explicandum , communi Eccleſiæ more , „ & conſuetudine receptum eſſe, ut Baptiſmus uno aliquo ex tribus modis „ confici poſſet; nam qui hoc Sacramento initiari debent, vel in aquam merguntur , vel aqua in eos infunditur, „ vel aquæ aſperſione tinguntur. Ex his „ autem ritibus quicumque ſervetur , „ Baptiſmum vere perfici credendum eſt. „ Aqua enim in Baptiſmo adhibetur ad „ ſignificandam animæ ablutionem, quam „ efficit : quare Baptiſmus ab Apoſtolo „ lavacrum appellatus eſt. Ablutio autem non magis fit , cum aliquis aqua „ mergitur , quod diu a primis temporibus in Eccleſia obſervatum animadvertimus , quam vel aquæ effuſione, „ quod nunc in frequenti uſu poſitum „ videmus , vel aſperſione , quemadmodum a Petro factum eſſe colligitur , „ cum uno die tria millia hominum ad „ fidei veritatem traduxit , & baptizavit . Utrum vero unica , an trina ablutio fiat , nihil referre exiſtimandum „ eſt . Utrovis enim modo & antea in „ Eccleſia Baptiſmum vere confectum eſſe , & nunc confici poſſe , ex divi „ Gregorii Magni Epiſtola ad Leandrum „ ſcripta , ſatis apparet. Retinendus eſt „ tamen is ritus , quem unuſquiſque in „ ſua Eccleſia ſervari animadevertit . „

Tertia : Baptiſmus eſt ablutio peccati originalis per illud ſignum practicum quod illam operatur : Sed illa poteſt fieri tripliciter , ſcilicet per aſperſionem , infuſionem , & immerſionem . Ita D. Thomas hic q. 66. art. 7. his verbis : " Dicendum , quod aqua aſſumitur in ſacramento Baptiſmi , ad uſum ablutionis corporalis , per quam ſignificatur „ interior ablutio peccatorum ; ablutio „ autem fieri poteſt per aquam , non ſolum per modum immerſionis , ſed etiam per modum aſperſionis , vel effuſionis. Et ideo quantumvis tutius ſit „ baptizare per modum immerſionis , „ quia hoc habet communior uſus, poteſt „ tamen fieri Baptiſmus per modum „ aſperſionis , vel etiam per modum effuſionis, ſecundum illud Ezechielis 36. „ effundam ſuper vos aquam mundam : „ ſicut beatus Laurentius legitur baptizaſſe, & hoc præcipue propter neceſſitatem : vel quia eſt magna multitudo „ baptizandorum ut patet Act. 2. & 4. „ ubi dicitur, quod crediderunt una die „ tria millia, & alia die quinque millia: „ quandoque autem poteſt imminere neceſſitas propter paucitatem aquæ : vel „ propter debilitatem Miniſtri, qui non „ poteſt ſuſtentare baptizandum : vel „ propter debilitatem baptizandi , cui „ poſſet imminere periculum mortis ex „ immerſione : & ideo dicendum , quod „ immerſio non eſt de neceſſitate Baptiſmi. „

Mul-

Multa notanda ſunt, & obſervanda. Primo, quod aqua debeat eſſe ſimplex, & elementaris, ut dictum eſt; unde nix, grando, glacies, non valent ad Baptiſmum, niſi ſint liquefactæ; idem dicendum eſt de aqua, in qua lutum ita prædominantur, ut non poſſit abluere; ſecus e contra.

Secundo: Quod corpus mixtum non abſorbeat aquæ ſubſtantiam, vel mutet ſubſtantialiter; hinc aqua maris, & balneorum, licet ſulfure & igne, aliiſque mineralibus mixta, valet ad Baptiſmum, quia prædominatur aqua, item & aqua lixiviæ, licet per cineres tranſacta: ſed juſculum non valet, quia aqua eſt ita compoſita, ut ſit vere mixta, & non aqua ſimplex, ſecus, aquæ ubi oleum, & balſamum in parva quantitate apponuntur.

Tertio: Aqua arte chimica extracta ab herbis vel floribus non valet, quia prædominatur corpora ex quibus extracta eſt, nec eſt vera aqua elementaris, & ſimplex. Idem judicium ferendum eſt de aqua extracta a vino; eſt enim ſolum flegma vini, & non aqua.

Quarto: Mutatio accidentalis nihil facit ad rem; unde parum refert quod aqua ſit ſulva, vel rubea, frigida, vel calida.

Obſervandum eſt etiam Baptiſmum non valere, niſi aqua infundatur ſuper aliquam corporis partem principalem, ab anima ſpecialiter informatam, puta ſuper caput, ſuper pectus, vel ſcapulas, & dorſum; hinc dum puer baptizatur in pede, vel manu ſolum extra uterum maternum apparente, rebaptizandus eſt ſub conditione.

CONCLUSIO SECUNDA.

Baptiſmus cum unica immerſione valet.

Probatur multis momentis.

Primo, ex Scriptura ſacra. Chriſtus baptizatus eſt in Jordane per immerſionem, & Matthæi 3. refertur quod aſcenderit de aqua. Item Joannis 3. legitur Joannem Baptiſtam baptizaſſe ubi erant multæ aquæ: Sed non legitur Chriſtum ter immerſum in aquis, nec eſt probabile Joannem innumeros prope homines baptizantem, eos ter immerſiſſe in aqua. Ergo &c.

Secundo, ex SS. Patribus. Gregorius Magnus Lib. 1. Epiſt. 41. ad Leandrum Epiſcopum Hiſpalenſem, ait: " Reprehenſibile eſſe nullatenus poteſt infantem in Baptiſmate, vel ter, vel ſemel in aquam immergere: quando & in tribus merſionibus, perſonarum Trinitas, & in una poteſt Divinitatis ſingularitas deſignari." Quibus verbis affert rationem concluſionis: Equidem Cyrillus Jeroſolymitanus Catecheſi myſtag. Dionyſius de Eccleſiaſtica Hierarchia cap. 2. Baſilius Lib. de Spiritu ſancto c. 32. deſcribunt ritum trinæ immerſionis: Sed non dicunt eſſe neceſſarium abſolute, quando vero Gregorius Magnus in ſuo Sacramentario de divinis officiis illam præcipit, non eſt ad validitatem: unde dum erat in uſu, qui ſolum unicam adhibuiſſet, vere baptizaſſet, & valide, ſed non licite; peccaſſet enim non ſequendo ritum Eccleſiæ quæ tunc erat in uſu.

Tertio ex Conciliis: Verſus Alcuini tempora anno 633. Ariani abutentes trina immerſione ad docendum tres eſſe in Deo naturas, Concilium Toletanum quartum canone 5. unicam retinuit his verbis: " Propter vitandum ſchiſmatis ſcandalum, vel hæretici dogmatis uſum, ſimplicem teneamus Baptiſmi merſionem." Nota non requiri ad validitatem Baptiſmi quod baptizatus levetur ab aquis; unde qui projiceret puerum in flumen, vivum, dicendo, ego te baptizo, &c. vere eſſet baptizatus per immerſionem.

Quarto, ex D. Thoma, qui hic q. 66. art. 8. docet ex profeſſo concluſionem, dicendo utrumque modum eſſe legitimum, baptizare vel per unam, vel per trinam immerſionem: quia, inquit, unica immerſione figuratur unitas mortis Chriſti, & unitas Deitatis. Per trinam vero immerſionem ſignificatur triduum ſepulturę Chriſti, & etiam Trinitas Perſonarum. Addit, diverſis temporibus Eccleſiam prudenter, modo una, quando ſcilicet Ariani trina immerſione diverſas volebant naturas deſignare, modo trina, tempore ſcilicet quo alii Hæretici negabant Trinitatem, baptizaſſe Sanctus Doctor in argumento *Sed contra*, ita loquitur: " Reprehenſibile eſſe nullatenus poteſt infantem in Baptiſmate, vel tertio, vel ſemel immergere, quoniam & in tribus

„ bus immerſionibus, Perſonarum Trinitas, & in una poteſt divinitatis ſingularitas deſignari. „ *Rurſus* in corpore art. “ Dicendum, „ quod (ſicut prius dictum eſt) ad Baptiſmum per ſe requiritur ablutio aquæ, quæ eſt de neceſſitate Sacramenti: modus autem ablutionis per accidens ſe habet ad Sacramentum: & ideo, ſicut ex prædicta auctoritate Greg. patet quantum eſt de ſe utrumque licite fieri poteſt, ſcilicet, & ſemel & ter immergere: quia unica immerſione ſignificatur unitas mortis Chriſti, & unitas deitatis: per trinam autem immerſionem ſignificatur triduum ſepulturæ Chriſti, & etiam Trinitas Perſonarum: ſed diverſis ex cauſis ſecundum ordinationem Eccleſiæ, quandoque inſtitutus eſt unus modus, quandoque alius. Quia enim a principio naſcentis Eccleſiæ, quidam de Trinitate male ſentiebant, Criſtum purum hominem eſſe æſtimantes, nec dici Filium Dei, & Deum, niſi propter meritum ejus, quod præcipue fuit in morte: ideo non baptizabant in nomine Trinitatis, ſed in commemoratione mortis Chriſti, & una immerſione. Quod reprobatum fuit in primitiva Eccleſia: unde in canonibus Apoſtolorum legitur, Si quis Presbyter, aut Epiſcopus non trinam immerſionem unius myſterii celebret, ſed ſemel mergat in Baptiſmate quod dari a quibuſdam dicitur in morte Domini, deponatur. Non enim nobis dixit Dominus: in morte mea baptizate, ſed, in nomine Patris, & Filii, & Spiritus ſancti. Poſtmodum vero inolevit quorumdam Schiſmaticorum, & Hæreticorum error, homines rebaptizantium: ſicut de Donatiſtis Aug. narrat ſuper Joan. & ideo in deteſtationem erroris eorum fuit ſtatutum in Concilio Toletano, quod fieret una ſola immerſio, ubi ſic legitur: Propter vitandum ſchiſmatis ſcandalum, vel hæretici dogmatis uſum, ſimplam teneamus Baptiſmi immerſionem. Sed ceſſante tali cauſa, communiter obſervatur in Baptiſmo trina immerſio: & ideo graviter peccaret aliter baptizans, quaſi ritum Eccleſiæ non obſervans: nihilominus tamen eſſet Baptiſmus. „

SOLVUNTUR OBJECTIONES.

Objicies: Chriſtus baptizatus eſt per immerſionem: Ergo per ſolam immerſionem Baptiſmus debet dari; namque debemus ſequi inſtitutionem. Confirmatur: Ideo Baptiſmus valet ſolum in aqua, quia Chriſtus quando illum inſtituit, baptizatus eſt in aqua Jordanis: Igitur a ſimili quia baptizatus eſt per immerſionem, ſola immerſio eſt materia proxima.

Reſpondeo diſtinguendo: Et Chriſtus reliquit Eccleſiæ poteſtatem de modo abluendi, vel per aſperſionem, vel per infuſionem, vel etiam per immerſionem, concedo: & non reliquit, nego. Sic docet Traditio.

Ad confirmationem nego paritatem; cum enim Chriſtus inſtituerit Baptiſmum per lotionem conferendum, non poteſt aliter fieri, niſi in aqua, quia uſus eſt lavare in aquis, præcipue vero cum ipſe Chriſtus baptizatus ſit in aqua: quia vero nullum extat præceptum de modo, nihil refert quod lotio fiat uno, vel alio modo, tum quia ſemper eſt lotio; tum quia aqua aſſumpta eſt ſolum in ſignum gratiæ regenerativæ, quæ optime deſignatur per lotionem quocumque modo fiat: tum quia etiam ſi abſolute facienda foret per immerſionem, hoc purificationem Judæorum redoleret.

Inſtabis: Immerſio magis ſignificat effectum Sacramenti quam operatur ſancta Trinitas, cum ipſa optime deſignetur per trinam immerſionem, cui correſpondet iſta forma, Ego te baptizo in nomine Patris, & Filii, & Spiritus ſancti. Igitur abſolute requiritur immerſio.

Reſpondeo diſtinguendo: Immerſio melius ſignificat Baptiſmi effectum, materialiter, concedo: formaliter, nego. Cum enim figuræ Baptiſmi ſint & per aſperſionem, & per infuſionem, juxta illud Ezechielis 36. *Effundam ſuper vos aquam mundam, & mundabimini* veritas optimæ figuræ reſpondet dum fit per aſperſionem, vel infuſionem; gratia enim regenerativa dicitur infundi, quæ etiam nomine pluviæ voluntariæ celebratur, pluvia autem fit per diviſionem, & aſperſionem aquæ mediante aere, unde conveniunt optime iſti ablutionis modi. Quid plura? Fides

ſanctiſ-

ſanctiſſimæ Trinitatis bene explicatur per infuſionem, quandoquidem Pater venit cum Filio, & Spiritu ſancto ut inhabitet in anima: Significatur etiam per aſperſionem, cum multæ guttæ multiplex Patris, & Filii, & Spiritus ſancti donum deſignent; unde Concilium Tridentinum Seſſ. 6. cap. 3. & 4. dicit juſtificationem fieri per infuſionem gratiæ, & donorum, & per Spiritum ſanctum inhabitantem in nobis, & ſic patet ſolutio ad tertium de invocatione ſanctiſſimæ Trinitatis.

Inſiſtes: Traditio exigit immerſionem. Ergo &c. Probatur antecedens. Canon 50. Apoſtolorum illam præcipit: item Eucologium Græcorum; quinimmo multi Patres de hac ſolum mentionem faciunt: unde ex Regula Auguſtini mos pluribus ſæculis firmatus concipitur eſſe, vel Apoſtolicus, vel ex Concilio Plenario emanatum, adeoque mutari non poteſt. Et de facto D. Thomas 3. p. q. 66. art. 8. dicit illum peccare graviter, qui baptizat alio modo, quam per immerſionem.

Reſpondeo negando antecedens, ut patet ex probationibus; ſanctus enim Cyprianus Epiſt. 76. ad Magnum approbat Baptiſmum collatum aſperſione, & in probationem affert illud Ezechielis 36. *Effundam ſuper vos aquam mundam*: Additque nihil referre, quod Baptiſmus conferatur uno, vel alio modo.

Reſpondeo ſecundo: Et omnia argumenta probant ſolum immerſionem fuiſſe longo tempore in uſu, & tunc peccabat mortaliter Sacerdos, qui ſecluſa neceſſitate in hoc non ſequebatur ritum Eccleſiæ, concedo: & probant fuiſſe abſolute neceſſariam immerſionem, nego: Legitur enim Actuum 16. quod Paulus incarceratus baptizaverit Janitorem cum tota ſua domo, intellige aſperſione, vel infuſione, nam propter perſecutionem Martyres in cryptis ſacra celebrabant Myſteria, brevioribus cæremoniis, adeoque ab immerſione abſtinebant.

Repones: Tertullianus, Baſilius, & alii dicunt immerſionem eſſe præceptam a Domino. Igitur eſt abſolute requiſita. II. Theodoretus Lib. 4. fab. hær. de Eunomio conqueritur, " quod trinam im„ merſionem, in Baptiſmo fieri ſolitam, „ ſuſtulerit. „ III. Pelagius Papa cap. *Multi* de conſecratione diſtinct. 4. ait: " Multi ſunt qui in nomine ſolummodo „ Chriſti aſſerunt ſe baptizare, Evange„ licum vero præceptum... nos admonet „ in nomine ſanctiſſimæ Trinitatis trina „ etiam merſione Baptiſma unicuique tri„ buere, dicente Domino Diſcipulis ſuis: „ Baptizate omnes Gentes in nomine Pa„ tris, &c. „ IV. Jonathas ad canonem 5. Apoſtolorum, ait: " Unicam celebra„ re merſionem, ſceleſtum eſt, ac nefa„ rium. „ V. Alcuinus Epiſtola 41. ad Paulinum de quodam Hæretico ſic loquitur: " Solidum Eccleſiæ impingens „ parietem ſacri Baptiſmatis catholicæ „ conſuetudinis regulam immutare ni„ tens, & ſub una invocatione ſanctiſſi„ mæ Trinitatis unam aſſerens ſubmer„ ſionem eſſe debere. Ergo &c.

Reſpondeo primo, retorquendo argumentum: Sequeretur ex his quod etiam trina immerſio requireretur, quod numquam fuit definitum, ſaltem ut aliquid eſſentiale.

Reſpondeo ſecundo diſtinguendo: Merſio fuit tradita a Chriſto Domino in genere, ſeu implicite, in quantum Eccleſiæ reliquit poteſtatem uti merſione, infuſione, vel aſperſione, concedo: explicite, & in individuo, ſubdiſtinguo: pro ſe ipſo, quia baptizatus eſt in Jordane, ſe immergendo in medium aquarum, & hoc ad myſterium, ut oſtenderet ſe ſanctificare aquas pro Baptiſmo, concedo: pro aliis nego. Fuit ad ſummum purum conſilium; ſic Chriſtus multa fecit ad exemplum & conſilium, ut lotionem pedum. Præcepit quidem Baptiſmum fieri in aqua, dum dixit Jo: 3. *Niſi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu ſancto*, &c. ſed altum eſt ſilentium de præcepto pro modo baptizandi.

Jam reſpondeo ad ſingula: Ad primum quidem patere ſolutionem. Ad Theodoretum dico reprehendere Eunomium, non præciſe, quia trinam omittebat merſionem, ſed quia corrumpebat Baptiſmi formam; ita Socrates & Sozomenus. Ad Pelagium: arguit eos qui baptizabant in ſolo nomine Chriſti, omiſſa ſanctiſſimæ Trinitatis invocatione, ut ex verbis liquet: Ad alia duo momenta: probant ſolum eos peccaſſe qui non trina merſione utebantur, quando erat in uſu, quippe qui præceptum Eccleſiæ tentarent.

Ad multorum ſolutionem obſervandum eſt Patres, quandoque unam, quandoque etiam trinam rejicere immerſionem; unam quidem in ſenſu Eunomii, qui ne Perſonarum divinarum agnoſceret æqualitatem, unicam pro ſolo Patre ſignificando, quem dumtaxat habebat Deum, adhibebat: Trinam vero in ſenſu Arianorum, qui tres in Trinitate naturas propugnabant.

Replicabis: Non deſunt Patres qui ſaltem dubitent de validitate Baptiſmi ſine merſione facta: Ergo &c. Probatur antecedens: S. Cornelius Papa improbavit Baptiſmum datum per infuſionem Novatiano in lectulo propter morbum decumbenti. Sic loquitur in Epiſtola ad Fabium Antiochenum apud Euſebium Lib. 6. Hiſt. Eccl. cap. 43. juxta Valeſii editionem; de Novatiano ſermonem habens ſic loquitur: " In morbum graviſſimum „ collapſus, dum jamjamque moriturus „ creditur, in quo jacebat lectulo perfuſus Baptiſmum ſuſcepit: ſi tamen hujuſmodi Baptiſmum ſuſcepiſſe dicendus eſt. „

Reſpondeo diſtinguendo: Dubitavit ſanctus Cornelius de Baptiſmo Novatiani, id eſt, non ſenſit perfectum, concedo: Mos enim erat tunc temporis ſimul dare Confirmationem, & Euchariſtiam, quæ a Tertulliano, & Patribus Baptiſmi Appendices dicuntur, id eſt de Baptiſmi ſolemniter dati cæremonia, quæ triplicis Sacramenti ſuſceptionem complectebatur: dubitavit, id eſt, irritum credidit, nego; alias eum rebaptizari præcepiſſet. Sanctus Papa ipſe ſuam prodit mentem, hæc ſubjungens: " Neque poſtquam liberatus eſt „ Novatianus, reliqua percepit, quæ nunc „ Eccleſiaſtica Regula percipi deberent, „ neque ab Epiſcopo conſignatus: hoc enim ſignaculo minime peracto, quomodo Spiritum ſanctum potuit accipere? „

Abbas Pineus exponens illum canonem, rationem affert his verbis: " Hoc modo, quia baptizati, doctrinæ fidei arcana tradere, exponere, & cetera Sacerdotis officia implere non poſſe viderentur, quos valetudo, prima fidei elementa non permiſiſſet ediſcere, & rerum omnium ignaros, ac rudes baptizari coegiſſet. „ Quibus verbis & aliis oſtenditur non ſufficienter inſtructos eſſe turca adultos, qui breviter, & ſine cæremonia baptizabantur. Unde declarabantur quaſi irregulares, ſed merſionem præcedebat fuſior Catechiſmus: Ergo &c.

Urgebis I. Magnus apud Cyprianum Epiſt. 69. dubitavit de Baptiſmi validitate dati ſine merſione, eo quod immundi ſpiritus quandoque non recedebant a baptizatis per aſperſionem, & infuſionem aquæ. II. Concilium ſecundum generale can. 7. juſſit Novatianos rebaptizari eo quod trinam non ſervaſſent merſionem, & unicam adhiberent: Ergo &c.

Reſpondet ipſe Cyprianus ad Magnum, quod, neceſſitate cogente, baptizati in domo & in lectulo gratiam conſecuti ſint, & fuerint ab immundo ſpiritu liberati; e contra vero alii baptizati in valetudine ſolemniter, iterum fuerint ab immundis ſpiritibus exagitati, propter peccata perpetrata poſt Baptiſmum; & ſic ruit fundamentum Magni.

Reſpondeo ad auctorem Concilii, primo nihil facere contra nos, quia agimus de merſione ut ſic, & non de trina quæ numquam fuit abſolute neceſſaria. Secundo, non potuit Concilium jubere ut Novatiani rebaptizarentur, cum Nicænum primum recipiat Can. 8. eorum baptiſma, & ſolum adhibendo impoſitionem manuum, eos pœnitentes ad Eccleſiam redeuntes ſuſcipiat. Tertio, Canon ille ſecundi Concilii generalis eſt ſuppoſititius, nec niſi quinto ſæculo a quibuſdam privatis perſonis editus eſt. Quarto, nihil ibi definitur, ſed res tantum hiſtorice refertur. Ceterum rebaptizari juſſi ſunt ſolum Eunomii diſcipuli, non præciſe quia omittebant trinam merſionem; ſed ex eo quod, ut dictum eſt, formam Sacramenti deflorarent. Quinto, dato & non conceſſo, Canonem laudatum eſſe genuinum, nihil roboris habet, cum Damaſus Papa primum dumtaxat Canonem dogma divinitatis Spiritus ſancti ſpectantem approbaverit, ut videre eſt in ejus Epiſtola, in notis Binii ad Concilium.

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Ablutio baptiſmalis fit modo aſperſione, modo infuſione, modo etiam unica merſione, quæ ſufficit.

PRIMO: Uſus Eccleſiæ triplicem abluendi modum probavit, ait Divus Thomas hic quæſt. 66. art. 7.

Secundo: Ablutio deſignat interiorem animæ a ſordibus peccati originalis abſterſionem in aqua faciendam; ſed ſive baptizandus aſpergatur aſperſione aquæ, ſive infuſione, ſive etiam immerſione lavetur, eſt vere ablutus & lotus. Ergo &c.

Tertio: Unicam merſionem in aquis ad Baptiſmum ſufficere annuntiat ipſe Chriſtus, qui non niſi unica merſione in Jordane a Joanne baptizatus eſt. Sic docent Patres, in primis Gregorius Magnus Lib. 1. Epiſt. 41. Baſilius Lib. de Spiritu ſancto cap. 32. Ratio divi Thomæ hic q. 66. art. 8. ea eſt, quod unica immerſione recte ſignificatur unitas tum mortis, tum divinitatis Chriſti.

SYNOPSIS OBJECTIONUM ET SOLUTIONUM.

PRIMO: Tametſi Chriſtus merſione in aquis baptizatus ſit, non inde ſequitur ceteros abluendi per aſperſionem aquæ vel infuſionem modos non eſſe validos, cum idem Dominus reliquerit Eccleſiæ poteſtatem unum ex tribus lavandi modis aſſumendi, & pro diverſis temporibus, modo uno, modo etiam altero uſa ſit.

Secundo: Effectus Baptiſmi eſt ablutio interior, quæ recte deſignatur, quocumque ex tribus modis laudatis fiat, & hoc ſufficit.

Tertio: Non negamus & Concilia & Patres frequentius de merſione loqui, ſed ſolum tamquam de puncto diſciplinæ quæ tunc temporis erat in uſu, ſed quam in Eccleſia immutare æquum duxit.

ARTICULUS SEPTIMUS.

De Forma Baptiſmi.

DUo quæruntur circa formam. Primo quidem in quonam ſita ſit? Secundo, num in ſolo Chriſti nomine valeat?

SECTIO PRIMA.

Quænam ſit forma Baptiſmi?

CONCLUSIO PRIMA.

Forma Baptiſmi hæc eſt: *Ego te baptizo in nomine Patris, & Filii, & Spiritus ſancti.*

Probatur multis momentis.

PRIMO *ex Scriptura ſacra*: Matthæi ultimo habetur: *Baptizantes eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus ſancti*; quibus verbis determinatur in individuo forma Baptiſmi. Item Act. 19. cum Paulus quoſdam Epheſi interrogaſſet an recepiſſent Spiritum ſanctum, reſponderunt: *Neque ſi Spiritus ſanctus eſt audivimus. In quo ergo*, inquit, *baptizati eſtis? Qui dixerunt; in Joannis baptiſmate; dixit autem Paulus, Joannes baptizavit baptiſmo pœnitentiæ populum dicens, in eum qui venturus eſſet poſt ipſum, hoc eſt in Jeſum. His auditis, baptizati ſunt in nomine Domini Jeſu.* Nota quod cum reſponderent, *neque ſi Spiritus ſanctus eſt audivimus*, replicaverit Paulus, *In quo ergo baptizati eſtis?* quibus verbis dubitabat an recepiſſent Chriſti baptiſmum, in quo mentio Trinitatis fiebat. Ergo &c.

Secundo ex Canone 49. *Apoſtolorum*, juxta editionem Dionyſii Exigui. Ibi reprobatur Baptiſmus in aliis formis datus his verbis: "Si quis Epiſcopus at Presbyter juxta præceptum Domini non baptizaverit in nomine Patris, & Filii, & Spiritus ſancti, ſed in tribus ſine initio principiis, aut in tribus Filiis, aut in tribus Paracletis, abjiciatur."

Tertio ex ſummis Pontificibus: Innocentius I. Epiſt. ad Macedoniæ Epiſcopos dicit Baptiſma Novatianorum ſe recipe-

re, quia, inquit, baptizabant in nomine ſanctiſſimæ Trinitatis, non corrumpendo formam; ſecus vero Paulianiſtarum. S. Leo Epiſt. 4. c. 3. Gregorius Magnus Lib. 9. Epiſt. 69. Vigilius Ep. ad Caterium, & Patres quarti Concilii Toletani expreſſe docent noſtram concluſionem.

Quarto ex ſanctis Patribus: Juſtinus Apologia 2. ſic loquitur: " In nomine re„ rum creatarum parentis, & Domi„ ni Dei, & Salvatoris Jeſu Chriſti, „ & Spiritus ſancti, aqua tincti lavan„ tur. „

Origenes in cap. 6. Epiſt. ad Romanos ait " Cur Apoſtolus hoc nomen Chriſti „ aſſumpſit, dicens, Quicumque in Chri„ ſtum baptizati ſumus: cum utique „ non habeatur legitimum baptiſma, niſi „ ſub nomine Trinitatis?

Tertullianus de Baptiſmo cap. 13. ſic ſcribit: " Lex tingendi impoſita eſt, & „ forma præſcripta: Ite, docete omnes „ nationes, tingentes eas in nomine Pa„ tris, & Filii, & Spiritus ſancti. „ Idem expreſſe dicit Lib. contra Praxeam qu. 20.

Cyprianus Epiſt. ad Jubajanum ait de his qui Baptiſmum verbis Evangelicis datum recipiebant: " Quomodo dicunt „ quidam, modo in nomine Jeſu ubi„ cumque & quomodocumque gentilem „ baptizatum remiſſionem peccatorum „ conſequi poſſe, quomodo ipſe Chriſtus „ gentes baptizari in plena & adunata „ Trinitate &c. „

Baſilius Lib. de Spiritu ſancto c. 12. ejuſdem eſt ſententiæ. Neminem, *inquit*, „ ad errorem impellat illud Apoſtoli, „ quod nomen & Patris, & Filii, & „ Spiritus ſancti in Baptiſmatis mentione „ ſæpe omittit, neque ad id putet no„ minum nomenclaturam non eſſe neceſ„ ſe obſervari; opportet enim immobi„ lem manere traditionem in vivifica gra„ tia datam, quare addere quid, aut „ ſubtrahere palam, eſt lapſus a vita æter„ na; proinde ſi in Baptiſmo ſeparare „ Spiritum ſanctum a Patre periculoſum „ eſt baptizanti, ita & baptizato inu„ tile . . . . . ſicut credimus in nomen „ Patris, & Filii, & Spiritus ſancti „ &c. „

Damaſus in Epiſtola Synodica apud Theodoretum Lib. 5. Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ c. 11. Didymus Lib. de Spiritu ſancto, Auguſtinus Lib. 6. contra Donatiſtas, & alii Patres idem dicunt Ergo &c.

Quinto ex Conciliis: Florentinum in decreto Eugenii ſic loquitur: " Primum „ omnium Sacramentorum locum tenet „ S. Baptiſma .... Materia hujus Sacra„ menti eſt aqua vera & naturalis: nec „ refert frigida ſit an calida. Forma autem „ eſt: Ego te baptizo in nomine Patris, „ & Filii, & Spiritus ſancti. Non tamen „ negamus quin & per illa verba: Bapti„ zatur talis ſervus Chriſti, in nomine „ Patris, & Filii, & Spiritus ſancti: vel, „ baptizetur manibus meis talis, in no„ mine Patris, & Filii, & Spiritus ſan„ cti, verum perficiatur baptiſma: quo„ niam cum principalis cauſa, ex qua „ Baptiſmus virtutem habet, ſit ſancta „ Trinitas: inſtrumentalis autem ſit Mi„ niſter qui tradit exterius Sacramen„ tum, ſic exprimitur actus qui per „ ipſum exercetur miniſtrum; cum ſan„ ctæ Trinitatis invocatione perficitur „ Sacramentum. „

Tridentinum Seſſ. 7. ſic pronuntiat canone 4. *Si quis dixerit Baptiſmum, qui etiam datur ab Hæreticis, in nomine Patris, & Filii, & Spiritus ſancti, cum intentione faciendi quod facit Eccleſia, non eſſe verum Baptiſmum; Anathema ſit.*

Accedit Catechiſmus ejuſdem Concilii p. 2. de Baptiſmo n. 13. " Quare diluci„ dis & apertis verbis, quæ facile per„ cipi ab omnibus poſſint, Paſtores doce„ bunt hanc eſſe perfectam & abſolutam „ Baptiſmi formam: Ego te baptizo in „ nomine Patris, & Filii, & Spiritus ſan„ cti. Ita enim a Domino & Salvatore „ noſtro traditum eſt, cum Apoſtolis a„ pud Matthæum præcipit: *Euntes docete* „ *omnes gentes, baptizantes &c.* Ex illo au„ tem verbo, *Baptizantes*, Catholica Ec„ cleſia divinitus docta, optime intelle„ xit, in hujus ſacramenti forma actio„ nem miniſtri exprimendam eſſe, quod „ quidem fit, cum dicitur: Ego te ba„ ptizo. Ac quoniam, præter miniſtros, „ tum illius perſonam qui baptizatur, „ tum principalem cauſam quæ Baptiſmum „ efficit, ſignificare oportebat: idcirco „ illud pronomen, *Te*, & diſtincta divi„ narum perſonarum nomina adduntur, „ ut

„ ut abſoluta Sacramenti forma iis verbis concludatur, quæ modo expoſita ſunt: Ego te baptizo in nomine Patris, & Filii, & Spiritus ſancti. Neque enim ſola Filii perſona, de quo a Joanne ſcribitur: *Hic eſt qui baptizat:* ſed ſimul omnes ſanctæ Trinitatis perſonæ ad Baptiſmi Sacramentum operantur. Quod autem *in nomine*, non *in nominibus* dictum eſt, hoc plane declarat unam Trinitatis naturam & divinitatem; etenim hoc loco *nomen* ad perſonas non refertur, ſed divinam ſubſtantiam, virtutem & poteſtatem quæ una & eadem eſt in tribus perſonis, ſignificat. „

Rurſus ibid. num. 14. “ Sed in hac forma quam integram & perfectam eſſe oſtendimus, obſervandum eſt quædam prorſus neceſſaria eſſe, quæ ſi omittantur, Sacramentum confici non poteſt; quædam vero non ita neceſſaria, ut ſi deſint, Sacramenti ratio non conſtet: cujuſmodi eſt vox illa, *ego*, cujus vis in verbo *baptizo* continetur; immo vero in Eccleſiis Græcorum variata dicendi ratione prætermitti conſuevit: propterea quod nullam fieri oportere miniſtri mentionem judicarunt; ex quo factum eſt, ut in Baptiſmo hac forma paſſim utantur: Baptizetur ſervus Chriſti, in nomine Patris, & Filii, & Spiritus ſancti; a quibus tamen perfecte Sacramentum miniſtrari, ex Concilii Florentini ſententia & definitione apparet; cum iis verbis ſatis explicetur id quod ad Baptiſmi veritatem attinet, nimirum ablutio, quæ tunc reipſa peragitur. „

Sexto ex Divo Thoma, qui hic quæſt. 66. art. 5. ex profeſſo docet aſſertionem, cujus ratiocinium ſic exponitur: In forma Baptiſmi debet exprimi cauſa principalis, cui aſſimilatur effectus; & cauſa miniſterialis, per quam cauſa principalis agit: ſed utraque cauſa in forma præſcripta explicatur: Igitur eſt conveniens: addo & optima, ut patet ex traditione perpetua. Tum quia illam fere totam ſic inſtituit Chriſtus; in myſterio autem ſemper eſt attendendum ad voluntatem & inſtitutionem legislatoris, juxta illud axioma de legis textibus: *In tantum valent, in quantum ſonant*. Hæc ſunt ſancti Doctoris verba: “ Dicendum quod Baptiſmus per ſuam formam conſecratur, ſecundum illud Epheſ. 5. Mundans eam lavacro aquæ in verbo vitæ; & Auguſtinus dicit in libro de unico Baptiſmo, quod Baptiſmus verbis Evangelicis conſecratur, & ideo oportet quod in forma Baptiſmi exprimatur cauſa Baptiſmi. Eſt autem ejus duplex cauſa; una quidem principalis, a qua virtutem habet, quæ eſt ſancta Trinitas; alia autem inſtrumentalis, ſcilicet miniſter qui tradit exterius Sacramentum. Et ideo oportet in forma Baptiſmi de utraque fieri mentionem. Miniſter autem tangitur, cum dicitur: Ego te baptizo; cauſa autem principalis, cum dicitur: In nomine Patris, & Filii, & Spiritus ſancti. Unde hæc eſt conveniens forma Baptiſmi: Ego te baptizo in nomine Patris, & Filii, & Spiritus ſancti. „

CONCLUSIO SECUNDA.

Forma Baptiſmi apud Latinos active ſumpta hæc eſt: *Ego te baptizo in nomine Patris, & Filii, & Spiritus ſancti.*

Probatur iſtis rationibus.

PRIMO: Uſus perpetuus hoc ipſum declarat, ut ex auctoritatibus modo allatis liquet.

Secundo: Ita refertur in ſacramentario S. Gregorii titul. 66. Eam quoque commendant ut jam diu ante ſervatam, Ordo Romanus, & Liturgiæ Gallicanæ a P. Mabillon, ſicut editæ, ſic & illuſtratæ tit. 35. Item Venerabilis Beda Lib. variarum quæſtionum, quæſt. 14. Alexander III. denique Eugenius IV. in decreto unionis.

Tertio: Forma Baptiſmi a Chriſto determinata eſt in individuo, nec licitum eſt quidquam ab ea detrahere: Sed forma modo aſſignata complectitur eam quam Chriſtus inſtituit. Ergo &c.

CONCLUSIO TERTIA.

Forma apud Græcos paſſive ſic enuntiatur : *Baptizatur ſervus Chriſti in nomine Patris , & Filii , & Spiritus ſancti.*

QUIDAM ponunt , *baptizetur* : ſed in diſciplina Græcorum gnari legunt , *baptizatur*. Sic propugnat Renaudotius lib. 5. perpetuitatis fidei cap, 5. Jam:

Probatur concluſio auctoritate & ratione.

PRIMO, apud Arcudium Lib. 1. c. 8. habetur: *Baptizatur a me ſervus Dei* , vel *ſerva Dei* , *in nomine Patris* , *& Filii*, *& Spiritus ſancti* . Subjicit Arcudius: " Non autem dicunt Græci , *baptizetur* , ut plerique Latinorum exiſtimant ... hunc modum loquendi in aliis quibuſdam cæremoniis Græci obſervant ; in oleo Catechumenorum : *Ungitur ſervus Dei* ; dum veſtes induunt albas: *Induitur ſervus Dei* , in tonſura : *Tondetur ſervus Dei*. Hac autem utuntur forma paſſive expreſſa Græci , eo quod humilitatem & modeſtiam magis ſpiret. „

Secundo, ibidem apud Arcudium: " Gabriel Philadelphiæ Antiſtes in libello de Sacramentis, ubi agit de forma Baptiſmi, duplicem reddit hujus rei cauſam. Alteram modo a nobis commemoratam, quod divina Scriptura etiam verbo paſſivo utatur. Alteram , quod Græci modeſte de ſe ipſis ſentiant ; & ad hoc probandum teſtem affert Joannem Chryſoſtomum , qui homilia 1. in Acta Apoſtolorum ponderat illud verbum-*baptizabimini*, non dixit Chriſtus , inquit Chryſoſtomus: Vos vero ego baptizo in Spiritu ſancto; ſed , baptizabimini: nos docens ut modeſte de nobis ſentiamus. „

Tertio : Ceteri Orientales non abſimilem formam habent pro Baptiſmo . Ritus Jacobitarum Severi Antiocheni ſic baptizare præcipit: *Talis baptizatur in nomine Patris* , *Amen*: *in nomine Filii*, *Amen*: *in nomine Spiritus ſancti*, *Amen* . Hæc eadem forma, ſed reſciſſo vocabulo *Amen*, inter quamlibet immerſionem.

Altera quædam his verbis exprimitur : *Baptizo N. agnum gregis Chriſti , in nomine Patris, & Filii, & Spiritus ſancti.*

Neſtoriani ſimpliciter & ſine addito ſic baptizant : *N. talis baptizatur in nomine Patris, & Filii, & Spiritus ſancti.*

Coptitæ ita formam proferunt : *Te baptizo in nomine Patris , te baptizo in nomine Filii, te baptizo in nomine Spiritus ſancti* . Rituale Copt. Ar.

Dictum eſt in tract. de Sacramentis in genere, quaſdam additiones formam concomitantes, modo verba eſſentialia non deflorent, Baptiſmum invalidum non efficere; hinc formas modo laudatas nemo impugnabit. Et vero non abſimiles reperiuntur in Eccleſia Latina ; namque in vetuſto officio Gothico Latino , ut ſcribit Marten de antiq. Eccleſ. Rit. Lib. 1. art. 18. p. 166. iſtæ leguntur formæ: *Baptizo te in nomine Patris , & Filii , & Spiritus ſancti, in remiſſionem peccatorum , ut habeas vitam æternam*. In Gallicano vero: *Baptizo te credentem in nomine Patris , & Filii , & Spiritus ſancti, ut habeas vitam æternam.*

Solvuntur objectiones contra primam Concluſionem.

OPPONES: Qui baptizatur, quandoque non audit verba; v. g. ſi ſurdus eſt; vel non intelligit, quia linguam non callet. Igitur forma inutilis eſt.

Reſpondeo diſtinguendo conſequens: Forma inutilis eſt, ſi verba non faciant quod ſignificant, concedo, ſecus , nego . Verba non aſſumuntur in Sacramentis ſolum ad ſignificandum , verum etiam & ad faciendum; unde licet qui baptizatur, ea non audiret, ſunt tamen abſolute neceſſaria ad conficiendum Sacramentum , & producendam gratiam . Ita D. Thomas ibidem ad 3. Verba quæ proferuntur in forma Sacramentorum , non pronuntiantur ſolum cauſa ſignificandi , ſed etiam cauſa efficiendi , in quantum habent efficaciam ab illo Verbo , per quod facta ſunt omnia ; & ideo convenienter diriguntur non ſolum ad homines non intelligentes, ſed etiam ad creaturas inſenſibiles, ut cum dicitur: Exorcizo te creatura ſalis.

Inſiſtes : Quandoque contingit plures baptizari & a pluribus , ſicut Apoſtoli ba-

ptiza-

Digitized by Google

ptizaverunt una die tria hominum millia, & alia die quinque millia, ut dicitur Act. 2. & 4. Sed tunc illa forma, *Ego te baptizo*, non poterat pronuntiari. Ergo &c.

Reſpondet D. Thomas ibidem ad 4. "
„ Dicendum quod plures ſimul non poſ-
„ ſunt unum baptizare, quia actus mul-
„ tiplicatur ſecundum multiplicationem
„ agentium, ſi perfecte ab uno quoque
„ agatur; & ſic ſi convenirent duo,
„ quorum unus eſſet mutus, qui non
„ poſſet proferre verba, alius carens ma-
„ nibus, qui non poſſet exercere actum,
„ non poſſunt ambo ſimul baptizare, uno
„ dicente verba, & alio exercente actum:
„ poſſunt autem, ſi neceſſitas exigit,
„ plures ſimul baptizari, quia nullus eo-
„ rum reciperet niſi unum baptiſmum;
„ ſed tum oportebit dicere: Ego bapti-
„ zo vos: nec erit mutatio formæ, quia
„ *vos* nihil aliud eſt, quam *te* & *te*.
„ Quod autem dicitur *nos*, non eſt idem
„ dicere quod *ego* & *ego*, ſed *ego* & *tu*:
„ & ſic jam mutaretur forma; ſimiliter
„ autem mutaretur, ſi diceretur: Ego
„ baptizo me; & ideo nullus poteſt ba-
„ ptizare ſe ipſum; propter quod &
„ Chriſtus a Joanne voluit baptizari, ut
„ dicitur Extra. de Baptiſmo & ejus ef-
„ fectu, cap. *Debitum*.

Replicabis: Paſſio Chriſti quæ eſt cauſa ſalutis, non commemoratur in forma. Igitur non eſt valida.

Reſpondet ibidem D. Thomas ad 5. "
„ Dicendum quod paſſio Chriſti, etſi ſit
„ principalis cauſa reſpectu Miniſtri, eſt
„ tamen cauſa inſtrumentalis reſpectu ſan-
„ ctæ Trinitatis; & ideo potius comme-
„ moratur Trinitas, quam paſſio Chri-
„ ſti. „

Diluuntur objectiones contra ſecundam concluſionem.

Objicies: Symonius Theſſalonicenſis c. 64. pag. 74. & poſt ipſum Gabriel Philadelphiæ impugnant formam Latinorum, eo quod quamdam inducat Baptiſmum ſuſcipiendi vim. Sed omnis coactio a confectione Sacramentorum removenda eſt. Ergo &c.

Reſpondeo diſtinguendo: Et ſic locuti ſunt nonnulli Græci, ut Symonius & Gabriel, in odium Latinorum, ut eis improperarent, concedo: animo veritatis ducti, nego. Quod enim hæc ſcripſerint per exagerationem, & ut contumeliis Latinos afficerent, patet ex duobus. Primo, Coptitæ qui nihil pro ritibus a Latinis mutuati ſunt, attamen formam, ſicut iſti, per modum imperii pronuntiant, *Ego te baptizo in nomine Patris &c.* Nemo tamen Græcorum dixerit Baptiſmum a Coptitis datum non valere. Secundo Arcudius hic Lib. 1. cap. 8. aſſerit vel ipſos Græcos adverſus Latinos obſtrepentes, eorum non inficiari Baptiſmum.

Ad id vero quod dicitur, formam per modum imperii enuntiatam inducere pro ſuſcipiendo Baptiſmo vim & coactionem, reſpondeo hoc falſiſſimum eſſe: iſte enim loquendi modus ſpirat ſolum & myſterii majeſtatem, & conferentis dignitatem, ſeu etiam auctoritatem, quippe qui in nomine Chriſti agat.

Inſtabis: In forma Latinorum non Chriſtus, ſed Miniſter exprimitur. Sed hoc Scripturæ adverſatur, quandoquidem Joan. 1. ubi ſermo eſt de Baptiſmo, ſolus Chriſtus, utpote cauſa principalis nominatur his verbis: *Super quem videris Spiritum deſcendentem & manentem ſuper eum, hic eſt qui baptizat*. Ergo &c.

Reſpondeo negando majorem; nam & Miniſter & cauſa principalis ſimul in forma Latinorum exprimuntur; miniſter quidem iis verbis: *Ego te baptizo*: cauſa vero principalis, cum additur: *in nomine Patris, & Filii, & Spiritus ſancti*. Solutio eſt divi Thomæ hic q. 66. art. 5. ad 1. his verbis: " Dicendum, quod
„ actio attribuitur inſtrumento ſicut im-
„ mediate agenti: attribuitur autem hu-
„ juſmodi actio principali agenti, ſicut in
„ cujus virtute inſtrumentum agit; & ideo
„ in forma Baptiſmi convenienter ſignifi-
„ catur Miniſter, ut exercens actum Ba-
„ ptiſmi, per hoc quod dicitur, Ego te
„ baptizo: ſicut & ipſe Dominus bapti-
„ zandi actum attribuit Miniſtris dicens:
„ Baptizantes eos &c. Cauſa autem prin-
„ cipalis ſignificatur, ut in cujus virtu-
„ te Sacramentum agitur, per hoc quod
„ dicitur, In nomine Patris, & Filii,
„ & Spiritus ſancti; non enim Chriſtus
„ baptizat ſine Patre & Spiritu ſancto.
„ Græ-

Digitized by Google

„ Græci autem non attribuunt actum „ Baptiſmi Miniſtris, ad evitandum anti„ quorum errorem, qui virtutem Bapti„ ſmi baptizantibus attribuebant, dicen„ tes: Ego ſum Pauli, & ego Cephæ; „ & ideo dicunt: Baptizatur ſervus Chri„ ſti, talis, in nomine Patris, & Filii, „ & Spiritus ſancti; & quia exprimitur „ actus exercitus per Miniſtrum cum in„ vocatione Trinitatis, verum perficitur „ Sacramentum. Quod autem additur „ *Ego*, in forma noſtra, non eſt de ſub„ ſtantia formæ, ſed ponitur ad majo„ rem expreſſionem intentionis. „

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Primo, forma Baptiſmi apud Latinos hæc eſt: Ego te baptizo in nomine Patris, & Filii, & Spiritus ſancti. *Secundo, apud Græcos:* Baptizatur ſervus Chriſti, in nomine Patris, *&c.*

PRIMUM patet, juxta illud Matth. 2. *Baptizantes eos in nomine Patris &c.* Sic docent Patres; Cyprianus quidem Epiſt. ad Jubajanum, Baſilius Lib. de Spiritu ſancto capit. 12. &c. Sic Concilia, in primis Florentinum in Decreto unionis, & Tridentinum Seſſ. 7. can. 4. Ratio divi Thomæ ea eſt, quod in illa forma recte ſignificatur, & cauſa principalis, & miniſterialis, & ipſe effectus. Principalis quidem, quæ eſt ſanctiſſima Trinitas; miniſterialis per iſta verba: *Ego te baptizo:* vox autem poſtrema *baptizo*, ſubindigitat effectum.

Alterum probat Arcudius hic Lib. 1. c. 8. auctoritate Patrum Græcorum & recentiorum ejuſdem gentis Theologorum, cum eadem ſit in ſubſtantia accepta, & parum interſit quod forma enuntietur active per modum imperii, vel paſſive in humilitatis argumentum.

SYNOPSIS OBJECTIONUM ET RESPONSIONUM.

PRIMO: Non requiritur quod paſſio Chriſti exprimatur in forma Baptiſmi, cum ſanctiſſima Trinitas clare in ea enuntietur.

Secundo: Eo ipſo quo ſit de Filio mentio, non opus eſt ut nomen Chriſti adſit, cum ipſe ſit Dei filius.

Tertio: Incaſſum quidam Græci recentiores arguunt formam apud Latinos uſitatam, cum ultro fateantur in ſubſtantia non deficere.

SECTIO SECUNDA.

Utrum Baptiſmus in nomine ſolius Chriſti datus valeat?

CONCLUSIO NEGATIVA.

Probatur rationibus Theologicis.

PRIMA: Sacramentum quod eſt in individuo determinatum, non poteſt aliter conferri; ens enim morale, quale eſt Sacramentum, ab inſtitutione divina dependet. Atqui Baptiſma ut ſacramentum a Chriſto in individuo quoad formam determinatum eſt, ſcilicet ut in nomine ſanctiſſimæ Trinitatis conferatur. Igitur in nomine ſolius Chriſti datum non valeret. Probatur minor: Matth. 28. habetur: *Euntes ergo docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus ſancti.* Sic cenſet Div. Thomas hic quæſt. 66. art. 6. his verbis: " Dicen„ dum quod, ſicut ſupra dictum eſt, Sa„ cramenta habent efficaciam ab inſtitu„ tione Chriſti, & ideo ſi prætermitta„ tur aliquid eorum quæ Chriſtus inſti„ tuit circa aliquod Sacramentum, effi„ cacia caret, niſi ex ſpeciali diſpenſatio„ ne ejus qui virtutem ſuam Sacramentis „ non alligavit. Chriſtus autem inſtituit „ ſacramentum Baptiſmi dari cum invoca„ tione Trinitatis; & ideo quidquid deſit „ ad plenam invocationem Trinitatis, tollit „ integritatem Baptiſmi; nec obſtat quod „ in nomine unius perſonæ intelligitur „ alia, ſicut in nomine Patris intelligi„ tur Filius, aut quod ille qui nominat „ unam ſolam perſonam, poteſt habere „ rectam fidem de tribus; quia ſicut ad „ Sacramentum requiritur materia ſenſi„ bilis, ita & forma ſenſibilis. Unde non „ ſufficit intellectus vel fides Trinitatis „ ad perfectionem Sacramenti, niſi ſenſi„ bilibus verbis Trinitas exprimatur. Un„ de & in baptiſmo Chriſti, ubi fuit ori„ go ſanctificationis noſtri Baptiſmi, aſ-

„ fuit

„ fuit Trinitas in ſenſibilibus ſignis, ſci-
„ licet Pater in voce, Filius in huma-
„ na natura, Spiritus ſanctus in colum-
„ ba. „

Altera ratio ſic proponitur: Traditio non aliter affirmat Baptiſmi formam, quam in nomine ſanctiſſimæ Trinitatis. Ergo &c. Probatur antecedens. Juſtinus Martyr Apol. 2. de baptizandis ait: " De-
„ inde ducuntur a nobis ubi eſt aqua,
„ eo quod regenerationis, renovationiſ-
„ que genere, quo etiam nos ipſi reno-
„ vati ſumus, renaſcuntur: Patris enim
„ omnium, Dominique Dei, & conſerva-
„ toris noſtri Jeſu Chriſti, ac Spiritus ſan-
„ cti nomine, aqua abluuntur & expian-
„ tur. „

Concinit Tertullianus Libr. contra Praxeam cap. 16. " Noviſſime mandans (*Chri-*
„ *ſtus*) ut tingerent in Patrem, & Fi-
„ lium, & Spiritum ſanctum, non in
„ unum; nam nec ſemel, ſed ter ad ſin-
„ gula nomina, in ſingulas perſonas tin-
„ gimur. „

Atque vero Cyprianus Epiſt. 73. ad Jubajanuum: " Quomodo ergo quidam di-
„ cunt foris extra Eccleſiam, immo &
„ contra Eccleſiam, modo in nomine Je-
„ ſu Chriſti ubicumque & quomodocum-
„ que Gentilem baptizatum, remiſſio-
„ nem peccatorum conſequi poſſe, quan-
„ do ipſe Chriſtus gentes baptizari jubeat
„ in plena & adunata Trinitate. „

Baſilius mira de iſto momento loquitur Lib. de Spiritu ſancto cap. 12. " Oportet
„ enim inviolabilem manere traditio-
„ nem...... proinde ſi in Baptiſmo ſepa-
„ rare Spiritum a Patre & Filio, ut pe-
„ riculoſum eſt baptizanti, ita Baptiſmum
„ accipienti inutile; quomodo nobis tu-
„ tum fuerit a Patre & Filio diſtrahere
„ Spiritum ſanctum? Fides ac Baptiſma.
„ Duo ſunt modi parandæ ſalutis inter
„ ſe cognati & inſeparabiles. Nam fides
„ perficitur per Baptiſmum; Baptiſmus
„ vero fundamento fidei nititur, & utra-
„ que res per has voces impletur: ſicut
„ enim credimus in Patrem, & Filium,
„ & Spiritum ſanctum, ſic & baptizamur
„ in nomine Patris, & Filii, & Spiritus
„ ſancti. „

Non omittendus Fulgentius, qui Libr. de Incarnatione & gratia Chriſti cap. 11. hæc profert; " Ut unum eumdemque ſe
„ Deum & hominem credendum prædi-
„ candumque monſtraret, ſimul in ſe di-
„ vinam humanamque naturam unius Fi-
„ lii nomine nuncupavit, dicens Apoſto-
„ lis: Ite, docete omnes gentes, bapti-
„ zantes eos in nomine Patris, & Filii,
„ & Spiritus ſancti. Doctor igitur, &
„ largitor æternæ ſalutis hanc ideo for-
„ mam Baptiſmatis dedit, ne quis in eo-
„ dem Dei Filio naturas dividens, mor-
„ tifero illaquearetur errore: Si aut hu-
„ manam Filii Dei naturam ab opere re-
„ demptionis alienam in ſacramento Ba-
„ ptiſmatis crederet; aut duas in Chriſto
„ confitendo Perſonas, non jam verus eſ-
„ ſet Trinitatis cultor, ſed nefarius eſſet
„ quaternitatis aſſertor, ac per hoc cum
„ Patre, & Spiritu ſancto, non Filium,
„ ſed filios coleret. „

Tertia: Sic ſtatuerunt ſummi Pontifices, ſic verba Chriſti: *Euntes, docete omnes gentes baptizantes, &c.* interpretati ſunt: Ergo &c. Probatur antecedens. Pelagius Papa decretum de hoc puncto dedit, & habetur apud Gratianum Diſt. 4. de conſecr. cap. *Si vera*, ubi ad Gaudentium Epiſcopum ſic ſcribit: " Multi ſunt
„ qui in nomine ſolum Chriſti, una etiam
„ merſione, ſe aſſerunt baptizatos: Evan-
„ gelicum vero Præceptum, ipſo Deo,
„ & Salvatore Jeſu Chriſto tradente, nos
„ admonet, in nomine Trinitatis, trina
„ etiam merſione, ſanctum Baptiſma uni-
„ cuique tribuere, dicente Domino: Ite,
„ docete omnes gentes, baptizantes in no-
„ mine Patris, & Filii, & Spiritus ſan-
„ cti. „

Suffragatur Zacharias Papa Epiſt. 10. ad Bonifacium Epiſcopum, in qua ait quod: " Quicumque ſine invocatione Trinitatis
„ lotus fuiſſet, Sacramentum regeneratio-
„ nis non haberet. „

FIT SATIS OBJECTIONIBUS.

Primo, ex Scriptura ſacra.

Objicies: Paſſim in Scriptura ſacra, quidam in nomine Chriſti, tacito aliarum perſonarum nomine, baptizati annuntiantur: Igitur non opus eſt nominare tres perſonas, adeoque in ſolo nomine Chriſti valet Baptiſmus. Probatur antecedens: Act. 2. Petrus ad Judæos ait:

Digitized by Google

ait: *Pœnitentiam agite, & baptizetur unuſquiſque veſtrum in nomine Jeſu Chriſti, cap.* 10. Idem videns quoſdam Gentiles illapſu Spiritus ſancti inſignitos: *Juſſit eos baptizari in nomine Domini Jeſu Chriſti*: Cap. 19. de quibuſdam Diſcipulis quos S. Paulus Epheſi invenit, habetur: *aptizati ſunt in nomine Jeſu*. Igitur Baptiſmus in ſolo Chriſti nomine collatus, validus eſt.

Reſpondeo primo, diſtinguendo: Et Scriptura nominans Chriſtum, alias non excludit Perſonas, concedo: & excludit nego. Legem ipſe Chriſtus poſuit, & non præteribit, & hæc eſt: *Euntes docete, &c.* Solutio eſt S. Cypriani Epiſt. 73. ad Jubajanum explicans illa verba Act. 2. *Baptizetur unuſquiſque veſtrum in nomine Domini noſtri Jeſu Chriſti*: " Jeſu Chriſti,
„ *inquit*, mentionem facit Petrus, non
„ quaſi Pater omitteretur, ſed ut patri
„ quoque filius adjungeretur. „

Reſpondeo ſecundo iterum diſtinguendo: Multi baptizati ſunt in nomine Chriſti; hoc eſt nomen Chriſti formæ additum eſt ad ciendos pietatis affectus Fidelium erga Chriſtum, dum ejus meritis ſe a peccato originali, & morte æterna liberatos intelligerent, concedo: excludendo alias Perſonas, nego.

S. Thomas hic q. 66. art. 6. ad 1. ait fieri potuiſſe ad inflammandum corda Fidelium naſcentis Eccleſiæ Baptiſmum dari in nomine ſolius Chriſti: " Ut nomen,
„ *inquit*, Chriſti quod erat odioſum Ju-
„ dæis & Gentilibus, honorabile redde-
„ retur per hoc, quod ad ejus invoca-
„ tionem Spiritus ſanctus dabatur in Ba-
„ ptiſmo. „ Similia dicit Catechiſmus
Romanus part. 2. de Baptiſmo n. 15.
" Quod ſi etiam aliquando tempus fuiſſe
„ dicendum eſt, cum Apoſtoli in nomi-
„ ne tantum Domini Jeſu Chriſti bapti-
„ zarent: id quidem Spiritus ſancti af-
„ flatu eos feciſſe, exploratum nobis eſ-
„ ſe debet: ut initio naſcentis Eccleſiæ
„ Jeſu Chriſti nomine prædicatio illu-
„ ſtrior fieret, divinaque, & immenſa
„ ejus poteſtas magis celebraretur. De-
„ inde vero rem penitus introſpicentes,
„ facile intelligemus, nullam earum par-
„ tium in ea forma deſiderari, quæ ab
„ ipſo Salvatore præſcriptæ ſunt; qui
„ enim Jeſum Chriſtum dicit, ſimul et-
„ iam Patis perſonam, a quo unctus,
„ & Spiritum ſanctum quo unctus eſt ſi-
„ gnificat. „

Verum n. 16. Subdit: " Quamquam du-
„ bium fortaſſe videri poteſt, an hujuſ-
„ modi forma Apoſtoli aliquem baptiza-
„ verint, ſi Ambroſii & Baſilii, ſanctiſ-
„ ſimorum & graviſſimorum Patrum au-
„ ctoritatem ſequi volumus, qui ita Ba-
„ ptiſmum in nomine Jeſu Chriſti inter-
„ pretati ſunt, ut dixerint iis verbis ſi-
„ gnificari Baptiſmum, non qui a Joan-
„ ne, ſed qui a Chriſto Domino traditus
„ eſſet, tametſi a communi, & uſitata
„ forma, quæ diſtincta trium Perſona-
„ rum nomina continet, Apoſtoli non diſ-
„ cederent. Atque hoc loquendi genere
„ Paulus etiam in Epiſtola ad Galatas
„ uſus videtur, cum inquit: Quicum-
„ que in Chriſto baptizati eſtis, Chriſtum
„ induiſtis: ut ſignificaret in fide Chriſti,
„ nec alia tamen forma, quam idem
„ Salvator, & Dominus noſter ſervan-
„ dam præceperat, baptizatos eſſe. „

Reſpondeo tertio ad eamdem difficultatem iterum diſtinguendo: Multi baptizati ſunt in nomine Chriſti, hoc eſt in fide & lavacro Chriſti, concedo: excludendo alias Perſonas, nego. Baptiſmus novæ legis dicitur fieri in nomine & virtute Chriſti, ad diſtinctionem Baptiſmi Joannis, qui non baptizabat ut Chriſtus in Spiritu ſancto; ſic cenſet Facundus Herminienſis L. 1. pag. 22. " Quod autem, *ait*, in no-
„ mine Domini Jeſu hi quos memoravi-
„ mus, baptizati narrantur, non ex eo
„ credendum arbitror, quia non in no-
„ mine Patris, & Filii, & Spiritus ſan-
„ cti baptizati ſunt, ut etiam in ipſis
„ ſervaretur verbis a Domino conſtituta
„ forma Baptiſmi. Sed quia hoc erat in-
„ ſinuandum quod Baptiſmo novo fuerint
„ baptizati, ſufficere judicatum eſt ad
„ diſcretionem ipſius novi Baptiſmi ſolum
„ nomen Domini Jeſu memorare, quod
„ neque in Baptiſmo Joannis, neque in
„ aliis Baptiſmis Judaici ritus interfere-
„ batur. Ceterum, illis ſacratis verbis,
„ id eſt, in nomine Patris, & Filii, &
„ Spiritus ſancti baptizati mihi viden-
„ tur. „

Digitized by Google

Secundo, ex Conciliis.

Oppones: Concilia ſacram interpretantia Scripturam debemus audire: Atqui Concilia varios Actuum textus modo laudatos intelligunt de Baptiſmo in ſolo Chriſti nomine dato. Igitur ſic intelligenda eſt Scriptura modo laudata. Probatur minor: Concilium Forojulienſe ſub Adriano I. ann. 791. Edit. Col. Agrip. 1606. pag. 405. adductis Actuum locis jamjam citatis, alterum addit in quo dicitur Philippum Diaconum etiam in ſolo Chriſti nomine baptizaſſe Samaritanos; tum concludit Baptiſmum valere, in nomine Chriſti: " Porro, *inquit*, multi Samaritanorum, cum credidiſſent Philippo evangelizanti de regno Dei, & in nomine Jeſu baptizabantur viri & mulieres, haud dubie in nomine Jeſu Chriſti. " Quam baptizandi regulam dicit a Petro approbatam. Ergo &c.

Reſpondeo negando minorem: Ad probationem diſtinguo: Et Concilium loquitur de via extraordinaria, concedo: de via ordinaria, nego. Solutio patet ex duobus. Primo quidem poſt verba in objectione laudata, dicit Chriſtum commendaſſe Diſcipulis, ut baptizarent in nomine Patris, & Filii, & Spiritus ſancti: " Poſt Reſurrectionem *inquit*, Dominus Apoſtolis commendavit, quorum Principatum idem beatus gerebat Petrus Apoſtolus, Ite, *inquit*, docete omnes gentes baptizantes eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus ſancti. " Secundo, eo loci hanc ſibi facit objectionem: " Cur Magiſter in nomine Patris, & Filii, & Spiritus ſancti, & Diſcipuli in nomine tantum Jeſu præcipiunt baptizari? Numquid aliud veritas per ſemetipſam docuit, & aliud Diſcipuli veritatis, vel aliam formam doctrinæ Eccleſiis tradiderunt? "

Tum reſpondet, rem non ita ſe habere, ſed hoc a Diſcipulis ex diſpenſatione & revelante Spiritu ſancto ita factum: " Abſit hoc, *ait*, ... ſed videamus qualiter utrumque verum & ſanctum eſt, ſocialeque bonum, & individuum myſterium Sacramentum. Igitur ſanctæ Trinitatis, quam Magiſter & Dominus, tribus enumeratis Perſonis, in uno tamen nomine voluit demonſtrare. Hoc ejuſdem veritatis Diſcipuli, in una de Trinitate Perſona, id eſt, Filii, totam ſanctamque Trinitatem eſſentialiter, ſancto ſibi revelante Spiritu, intelligere meruerunt. Quoniam ſicut crebrius dictum eſt, inſeparabilia ſunt ſemper opera Trinitatis. Ubi enim Pater, ibi inſeparabiliter Filius & Spiritus ſanctus, & ubi Filius ibi inenarrabiliter Pater, & Spiritus ſanctus, & ubi Spiritus ſanctus, ibi incomprehenſibiliter Pater, & Filius. "

Replicabis: Atqui etiam de via ordinaria, & citra diſpenſationem Concilium intelligit Baptiſmum poſſe dari in ſolo Chriſti nomine: Et probatur. Ratio qua probat Baptiſmum ſub iſta forma eſſe optimum, ea eſt, quia Filius eſt in Patre, & Spiritus ſanctus in Patre & Filio: " Nam etſi *inquit ibidem*, audierant Diſcipuli præcipiente Domino & Magiſtro propter Myſterium Trinitatis: Ite, docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus ſancti: audierunt profecto præſentes eum oſtendentem ſibi unitatem naturæ: Ego, ait, & Pater unum ſumus, " Sed eadem viget etiam nunc ratio, nec ad revelationem confugiendum eſt; cum utique eam habeamus per fidem quæ nobis revelat Filium eſſe in Patre, Spiritum vero ſanctum in Patre & Filio. Ergo &c.

Reſpondeo negando ſubſumptum. Ad probationem nego, Concilium docere formam ordinariam eſſe iſtam, Ego te baptizo in nomine Jeſu, cum alteram communem & omnibus vel ab ipſo Chriſto Diſcipulis commendatam, iterum atque iterum referant Patres Synodici: afferunt quidem rationem convenientiæ diſpenſationis, quia Filius eſt in Patre, Spiritus ſanctus in Patre, & Filio. Unde nego paritatem. Iſtud enim intercedit diſcrimen inter fidei revelationem, & alteram quæ nomine diſpenſationis celebratur, quod prior facta ſit Eccleſiæ, & omnibus ſit communis; poſterior vero ſit ſpecialis Spiritus ſancti inſtinctus additus fidei, & ſpecialibus perſonis conceſſus, qualis fuit revelatio facta Apoſtolis, ut in ſolo Chriſti nomine baptizarent: Quod tamen non

nihil

nihil revocat in dubium Catechiſmus Romanus ſupra laudatus.

Inſiſtes: Ut Baptiſmus valeat, ſufficit ut fiat expreſſa mentio de ſancta Trinitate: Sed fit in Baptiſmate in ſolo Chriſti nomine collato. Et probatur: Relativa ſunt ſimul natura & cognitione: Atqui Filius eſt nomen relativum & connotat Patrem, Pater vero & Spiritus ſanctus concipiuntur ſe mutuo amare. Igitur nominando unam Perſonam ceteræ exprimuntur.

Reſpondeo negando minorem. Ad probationem diſtinguo minorem: Filius connotat Patrem implicite, concedo: explicite, nego: Alius eſt enim conceptus formalis Patris, alius Filii. Porro requiritur formalis & explicita expreſſio trium Perſonarum in forma Baptiſmi, quippe quæ ſit a Chriſto in individuo determinata. Sic docet D. Thomas, hic quæſt. 66. art. 6. his verbis: " Et ideo quidquid deſit „ ad plenam invocationem Trinitatis, „ tollit integritatem Baptiſmi. Nec obſtat „ quod in nomine unius perſonæ intelligitur alia, ſicut in nomine Patris intelligitur Filius, aut quod ille qui nominat unam ſolam perſonam, poteſt habere rectam fidem de tribus, quia ſicut „ ad Sacramentum requiritur materia „ ſenſibilis, ita & forma ſenſibilis. Unde „ non ſufficit intellectus, vel fides Trinitatis ad perfectionem Sacramenti, niſi „ ſenſibilibus verbis veritas exprimatur. „ Unde & in Baptiſmo Chriſti, ubi fuit „ origo ſanctificationis noſtri Baptiſmi affuit Trinitas in ſenſibilibus ſignis, ſcilicet Pater in voce, Filius in humana „ natura, Spiritus ſanctus in columba. „

Perſiſtes: Concilia abſque reſtrictione Baptiſmum in nomine ſolius Chriſti conferendum eſſe cenſent: Igitur valet in nomine ſolius Chriſti. Probatur antecedens: Lemovicenſe Diœceſanum ait: " Dicimus infantem eſſe baptizatum, ſi „ baptizans dicat, baptizo te in nomine Chriſti. „ Idem quædam aliæ Synodi proferunt. Idem Petrus Pictavienſis Lib. 5. cap. 5. Idem Joannes de Racuſio in oratione habita coram Concilio Baſileenſi de Communione ſub utraque ſpecie. Ergo &c.

Reſpondeo negando conſequentiam. Ad probationes dico, Synodos laudatas non eſſe Oecumenicas, adeoque nec in hoc audiendas eſſe, maxime a tempore Concilii Tridentini, quod Seſſ. 7. can. 4. de fide determinavit, Baptiſmum valere ſolum in nomine Patris, & Filii, & Spiritus ſancti collatum. Ceterum quæcumque oratores proferunt in Conciliis vim non habent definitionis, donec accedat conſenſus Patrum; non legitur autem Synodum Baſileenſem definiviſſe Baptiſmum in ſolo Chriſti nomine collatum valere.

Tertio, ex ſummis Pontificibus & ſanctis Patribus.

REPLICABIS: Non unus ſummus Pontifex Baptiſmum in nomine ſolius Chriſti collatum probavit. Ergo &c. Probatur antecedens. De ſancto Stephano primo, Sanctus Cyprianus Epiſtol. 73. hæc ſcribit: " Quomodo ergo quidam dicunt foris extra Eccleſiam, immo & contra „ Eccleſiam, modo in nomine Jeſu Chriſti, ubicumque, & quomodocumque, „ Gentilem baptizatum, remiſſionem „ peccatorum conſequi poſſe; quando „ ipſe Chriſtus gentes baptizari jubeat in „ plena, & adunata Trinitate? „ II. Nicolaus primus a Bulgaris interrogatus, num baptizatus a Judæo optime tinctus foret, ſic reſpondit, & habetur capit. *A quodam Judæo.* De conſecrat. Diſt. 4. " A „ quodam Judæo, *inquit*, neſcitis utrum „ Chriſtiano, an Pagano, multos in patria veſtra baptizatos aſſeritis, & quid „ de his ſit agendum conſulitis, hi profecto, ſi in nomine ſanctæ Trinitatis, „ vel tantum in nomine Chriſti, ſicut „ in Actibus Apoſtolorum legimus, baptizati ſunt; conſtat eos non eſſe denuo „ baptizandos. „ Ergo &c.

Reſpondeo negando antecedens. Ad primam probationem diſt. Et S. Cyprianus errore facti detentus, non aſſecutus eſt mentem Stephani, concedo: & aſſecutus eſt, nego. Zelo abreptus Cyprianus ægre ferebat Stephanum recipere baptiſmum verbis Evangelicis ab Hæreticis collatum, ex quo inferebat ſanctum Pontificem, etiam Baptiſma, abſque verbis Chriſti datum valere: ſed non ſic. Conſtat enim ex multis capitibus Stephanum ſemper voluiſſe Baptiſmum in nomine ſanctæ Trinitatis conferri. I. Ex Scriptore anonymo Cypriano ſuppari, qui de decreto S. Papæ loquens ait,

ait, Baptiſmum tunc datum in nomine Chriſti, non excluſiſſe trium Perſonarum invocationem: " Nec æſtimes huic tra-
" ctui contrarium eſſe quod dixit Do-
" minus: Ite, docete gentes, tingite eos
" in nomine Patris, & Filii, & Spiri-
" tus ſancti: quia cum hoc verum, &
" rectum, & omnibus modis in Eccleſia
" obſervandum ſit, & obſervari quoque
" ſolitum ſit, tamen conſiderare oportet
" quod invocatio nominis Jeſu non debet
" a nobis futilis videri propter veneratio-
" nem & virtutem ipſius nominis, in quo
" nomine virtutes omnes ſolent fieri, &
" nonnumquam aliquæ etiam ab homini-
" bus extraneis." Extat ille anonymi tractatus in exemplari vetuſtiſſimo S. Remigii Remenſis, poſt Epiſtolam ſancti Cypriani ad Pompejum: quem primum inter Cypriani opera edidit Rigaltius. Illum autem Tractatum Urſino Monacho Afro tribuit MS. codex Vaticanæ Bibliothecæ, cujus Urſini meminit Gennadius capite 17. libri de Scriptoribus Eccleſiaſticis.

Rurſus ex Epiſtola Firmiliani ad S. Cyprianum, in qua de S. Stephano, ejuſque decreto loquens ait: " Illud quoque ab-
" ſurdum, quod non putant quærendum
" eſſe, quis ſit ille qui baptizaverit, eo
" quod qui baptizatus ſit, gratiam con-
" ſequi potuerit, invocata Trinitate no-
" minum, Patris, & Filii, & Spiritus
" ſancti." Hoc ipſum patet ex decreto S. Papæ dicentis, *Nihil innovetur, niſi quod traditum eſt*. Audis eum velle Baptiſmum conferri juxta Traditionem, adeoque *in nomine Patris, & Filii, & Spiritus ſancti*.

Ad factum Nicolai I. diſtinguo: Et dixit ut Doctor particularis Baptiſmum valere in ſolo Chriſti nomine, concedo. Loquens ex cathedra, nego: non enim de hoc fecit definitionem, maxime cum conſultaretur non de forma, ſed de validitate Miniſtri, hoc eſt, num Baptiſma collatum a Pagano valeret. Ceterum Concilium Tridentinum de fide definit Baptiſmum ſolummodo in nomine Patris &c. datum valere, unde iſti ſententiæ abſolute ſtandum eſt.

Inſtabis: Atqui ex Traditione conſtat Baptiſmum in ſolo Chriſti nomine datum valere: Ergo. Probatur ſubſumptum. Traditio habetur ex Patribus primorum ſæculorum: Sed ex Patribus primorum ſæculorum conſtat Baptiſmum in ſolo Chriſti nomine datum validum eſſe: Et probatur. Inſtar omnium ſint S. Hilarius, & S. Ambroſ. Prior Lib. de Synodis ita loquitur: " Ne poſtremo Apoſtoli
" reperiantur in crimine, qui baptizare
" in nomine Patris, & Filii, & Spiri-
" tus ſancti juſſi, tantum in Jeſu nomine
" baptizaverunt." Poſterior vero L. de Spiritu ſancto cap. 3. ait: " Nunc conſi-
" deremus, utrum quemadmodum in
" Chriſti nomine plenum eſſe legimus Ba-
" ptiſmatis Sacramentum, ita etiam ſan-
" cto tantum Spiritu nuncupato, nihil de-
" ſit ad Myſterium." Ergo &c. Hanc ibi reddit rationem, quia nominando Chriſtum ceteræ Perſonæ deſignantur: " Si Chriſtum dicas, & Patrem a quo
" unctus eſt, & ipſum qui unctus eſt,
" & Spiritum ſanctum quo unctus eſt
" deſignaſti."

Reſpondeo negando ſubſumptum: Ad probationem nego minorem. Ad ulteriorem probationem auctoritate D. Hilarii ſuffultam, diſtinguo; Et eo loci ſanctus Doctor vult ſolum ſacras Scripturas non eſſe ſibi contrarias, concedo: & contendit Baptiſmum valere in ſolo Chriſti nomine, nego. Quia vero Apoſtoli ex diſpenſatione potuerunt baptizare in nomine ſolius Chriſti, Act. 2. ideo ſic loquitur. Quod ſit ejus ſenſus patet ex verbis antecedentibus: " Pereant quoque, *inquit*, ſi vide-
" tur quod non ego dixerim, ſed reſpon-
" ſionis neceſſitas, omnia divina illa, &
" ſancta Evangelia ſalutis humanæ: ne ſe in-
" vicem contraria dictorum opinione com-
" pugnent; ne miſſurus Dominus Spiri-
" tum ſanctum, ipſe de Spiritu ſancto na-
" tus legatur: ne mortem, & gladium
" denunciaturus uſuris, emi gladium paſ-
" ſurus indicat: ne ad inferos deſcenſu-
" rus, in Paradiſo ſit cum latrone: ne po-
" ſtremo Apoſtoli reperiantur in crimine,
" qui baptizare in nomine Patris, & Filii,
" & Spiritus ſancti juſſi, tantum in Jeſu
" nomine baptizaverunt."

Ad S. Ambroſium diſtinguo: Et ſanctus Doctor vult ſolum opera ad extra eſſe omnibus Perſonis communia, concedo: & excludit in Baptiſmo trium Perſonarum invocationem, nego. In iſto libro probat Spiritus ſancti divinitatem, & omnia illi tribuit quæ ceteris Perſonis tribui-

tribuimus; quo circa ſi exploderet a Baptiſmo trium Perſonarum invocationem, & unam nominare ſufficeret, utique Baptiſma in nomine ſolius Patris, vel ſolius Spiritus ſancti datum valeret, quod nullus unquam dixerit: " Sed, *ait*, fortaſſe „ aliquis dicat: qua ratione, cum dixerit „ hic ex Patre omnia, & per filium omnia, de Spiritu ſancto tacuerit, & hinc „ cupiat præjudicium comparare? quod „ ſi pergit malitioſe interpretari, quam „ multis invenit locis prædicatam Spiritus ſancti poteſtatem, in quibus vel de „ Patre, vel de Filio nihil Scriptura expreſſerit, ſed intelligendum reliquerit. „ Numquid ergo cum gratia Spiritus prædicatur, Dei Patris, aut Unigeniti filii denegatur, non ita: quia ſicut Pater in Filio, & Filius in Patre; ita „ etiam diffuſa eſt charitas Dei in cordibus noſtris per Spiritum ſanctum qui „ datus eſt nobis. Et ſicut qui benedicitur in Chriſto, benedicitur in nomine „ Patris, & Filii, & Spiritus ſancti; „ quia unum nomen, poteſtas una: ita „ etiam ubi operatio aliqua divina aut „ Patris, aut Filii, aut Spiritus deſignatur, non ſolum ad ſanctum Spiritum, „ ſed etiam ad Patrem refertur, & Filium; nec ſolum ad Patrem, ſed etiam ad Filium refertur & Spiritum. „

Jam vero quod S. Ambroſius Baptiſmum in nomine trium perſonarum propugnaverit, audi ipſum L. 2. de Sacr. cap. 7. ſic loquentem: " In uno autem nomine „ baptizari nos juſſit: hoc eſt in nomine „ Patris, & Filii, & Spiritus ſancti: „ noli mirari quia dixi unum nomen, „ ubi eſt una ſubſtantia, una divinitas, „ una majeſtas, hoc eſt nomen, de quo „ dictum eſt: in quo oportet omnes ſalvos fieri. „

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Baptiſmus in ſolo Chriſti nomine datus non valet.

PRIMO: Matt. 18. habetur: *Euntes ergo, docete omnes gentes baptizantes eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus ſancti.* Quæ quidem verba ponderans S. Th. hic q. 66. art. 6. ait Baptiſmum ſecluſa ſanctiſs. Trinitatis invocatione, non valere.

Secundo: Aſtipulatur Traditio; ſic enim docet Juſtinus Apol. 2. Sic Cyprianus Epiſt. 73. ad Jubajanum, ſic Baſilius Lib. de Spiritu ſancto cap. 12.

Tertio: Hoc ipſum definivit ſacra Synodus Tridentina Seſſ. 7. can. 4. Quod & uſu quotidiano comprobatur.

SYNOPSIS OBJECTIONUM ET SOLUTIONUM.

PRIMO: Legitur quidem Act. 2. Baptiſmum dari in nomine Chriſti, ſed non excludendo alias Perſonas: Tum quia Baptiſmus etiam datus in nomine ſanctæ Trinitatis recte appellatur Chriſti Baptiſma, eo quod Chriſtum habeat auctorem.

Secundo: In eodem prorſus ſenſu quædam Concilia particularia intelligenda ſunt, maxime cum ſacra Synodus Tridentina Seſſ. 7. can. 4. agens de Baptiſmo, nonniſi Baptiſmum in nomine SS. Trinitatis collatum commemoret.

Tertio: Tametſi Filius ſit in Patre, ſanctus vero Spiritus in Filio & Patre, non ſufficit unicam in forma Baptiſmi nominare Perſonam, quia Chriſtus aliter determinavit.

ARTICULUS OCTAVUS.

De veteris legis Baptiſmatibus.

VARIA fuiſſe in veteri lege Baptiſmata colligitur ex his Apoſtoli verbis *Baptiſmatum doctrinæ* gloſſ. (Pluraliter dicit.) Sed inter alia duo recenſentur principalia, videlicet Circumciſio quæ vices Baptiſmi pro maſculis gerebat: Tum Baptiſma Joannis. De utroque momento ne aliquid ad tractatum Baptiſmi deſit, agendum eſt.

SECTIO PRIMV.

Num Circumciſio rationem haberet Baptiſmi in veteri lege?

BAPTISMUS in duplici ſenſu ſpectari poteſt; primo quidem ſecundum ſe, deinde vero ſecundum effectus: ſi priori modo conſideretur, certum eſt eſſe ablutio-

tionem, aqua elevata, ad ſanctificandum hominem factam: ſi poſteriori, id omne quod eumdem cum Baptiſmo præſtat effectum, poteſt dici Baptiſma virtuale. Certum eſt Circumciſionem non fuiſſe Baptiſmum, in prima ſignificatione uſurpatum; hinc non niſi de Baptiſmo virtuali præſens controverſia movetur, & quæritur I. Num Circumciſio ſit Sacramentum ad delendum peccatum originale? II. Num gratiam producat ſicut Sacramentum novæ legis? Jam ſit

CONCLUSIO PRIMA.

Circumciſio habebat rationem Baptiſmatis in veteri lege pro maſculis.

Probatur rationibus Theologicis.

PRIMA eſt: Sacramentum eſt ſignum a Deo inſtitutum ad ſalutem generis humani: Atqui Circumciſio talis fuit, quippe quæ & Deum haberet auctorem, & ad ſalutem hominis inſtituta foret; ſic enim habetur Gen. 17. *Hoc eſt pactum meum quod obſervabitis inter me, & vos, & ſemen tuum poſt te: circumcidetur ex vobis omne maſculinum, & circumcidetis carnem præputii veſtri, ut ſit in ſignum fœderis inter me, & vos.* Rurſus ibid. *Maſculus cujus præputii caro circumciſa non fuerit, delebitur anima illa de populo ſuo*, vel ut legit Auguſtinus L. 3. contra Julianum cap. 18. *peribit de populo meo.* Quæ verba idem ſanctus Doctor ibidem docet intelligenda eſſe non tantum de adultis ſed etiam de parvulis.

Secunda: Signum ſenſibile a Deo ad gratiam conferendam parvulis datum, eſt ſacramentum, & quidem Baptiſmatis: Atqui talis erat Circumciſio, eo quippe ſcopo, & fine circumcidebantur parvuli, ut in eis abſtergeretur macula peccati originalis, cum non aliam haberent. Igitur Circumciſio erat verum ſacramentum. Quod autem deleret in maſculis peccatum originale, probatur ex ſummis Pontificibus & ex SS. Patribus. Gregorius Magnus, L. 4. Moral. cap. 1. & habetur de conſecratione diſtinct. 4. cap. 5. can. *Quod autem*, dicit: " Quod apud nos valet aqua Baptiſmatis, hoc egit pro illis " qui de Abrahæ ſtirpe prodierant, myſterium Circumciſionis. " Innocentius III. in cap. *Majores* de Baptiſmo, aſſerit Baptiſmum Circumciſioni ſucceſſiſſe; per illam enim originale remittebatur peccatum, licet ad regnum cœlorum tunc non pervenirent pueri.

Suffragantur Patres. Habemus Auguſtinum, ſeu auctorem libri hypognoſticon cap. 5. ubi ait: " Circumciſio octavæ " diei, Baptiſmi gratiam dabat, & parvulus Circumciſione fraudatus, delicto " originali non caruit. "

Idem docet divus Bernardus libro 2. de Aſſumptione Mariæ: " Cum *inquit*, nunc " in Baptiſmate ſola hanc maculam peccati originalis lavet gratia, & ſola " eam raſerit petra circumciſionis. " Concinit Beda in Homil. Circumciſionis: " Idem ſalutiferæ curationis auxilium " Circumciſio in lege contra originalis " peccati vulnus agebat, quod Baptiſmus " agere revelatæ tempore gratiæ conſuevit. " Sed remiſſio peccati ſaltem de lege Dei ordinaria, ſine infuſione gratiæ fieri nequit: Igitur in Circumciſione conferebatur gratia ſanctificans. Fa innixus ratione S. Thomas hic q. 62. art. 6. ad 3. rejicit opinionem Magiſtri Sententiarum, & aliorum Antiquorum, dicentium in Circumciſione non conferri gratiam, ſed ſolum auferri peccatum: " Hoc, *inquit*, " non poteſt eſſe, quia homo non juſtificatur a peccato, niſi per gratiam, " ſecundum illud Rom. 3. juſtificati gratis per gratiam ipſius. "

Tertia ratio: Baptiſmus eſt Sacramentum fidei, & hominem Deo reconciliat: Sed Circumciſio utrumque ſuo modo habet effectum: Ergo &c. Iſta ratio eſt D. Thomæ hic q. 70. art. 1. " Reſpondeo " dicendum, quod Baptiſmus dicitur Sacramentum fidei, in quantum ſcilicet " in Baptiſmo fit quædam fidei profeſſio, " & per Baptiſmum congregatur homo " congregationi Fidelium; eadem autem " eſt fides noſtra, & antiquorum Patrum, ſecundum illud Apoſt. 2. Corinth. 4. habentes eumdem ſpiritum fidei, credimus. Circumciſio autem erat " quædam proteſtatio fidei. Unde dicitur Roman. 4. quod Abraham accepit " circumciſionem tamquam ſignaculum " fidei. Unde & per circumciſionem " Antiqui aggregabantur collegio Fidelium.

„ lium. Unde manifeſtum eſt, quod Circumciſio fuit præparatoria ad Baptiſmum, & præfigurativa ipſius, ſecundum quod antiquis Patribus omnia in figuram futuri contingebant (ut dicitur 1. Cor. 10.) ſicut & fides eorum erat de futuro. „

Quarta: Illa cæremonia erat Baptiſmus virtualiter, quæ præparabat ad novæ legis Sacramentum ſuſcipiendum; eſt enim relatio inter diſpoſitionem & formam: Atqui Circumciſio erat præparatio ad Baptiſmum: hanc propter rationem ablutio aquæ facta a Joanne, nomine Baptiſmi inſignita eſt &c. Sic ibidem art. 3. ratiocinatur divus Thomas jam laudatus, & art. 4. in argumento, *Sed contra*, his verbis: “ Sed contra eſt quod Auguſtinus „ dicit ad Valerium contra Julianum, „ ex quo inſtituta eſt Circumciſio in populo Dei, quæ erat ſignaculum fidei „ juſtitiæ Dei, ad ſanctificationem purgationis valebat parvulis originalis, veteriſque peccati: Sicut & Baptiſmus „ ex illo cœpit valere tempore ad innovationem hominis, ex quo inſtitutus „ eſt. „

CONCLUSIO SECUNDA.

Circumciſio nonniſi ex opere operantis producebat gratiam.

ISTA concluſio eſt contra Jveninum Gallicani Oratorii recentiorem Theologum, qui Comment. Hiſt. & dogm. de Sacramentis in genere art. 2. pag. 54. edit. Lugd. 1696. ſic loquitur: *Concluſio. Non eſt omnino improbabilis eorum Theologorum doctrina qui Circumciſionem olim ex opere operato gratiam ſanctificantem contuliſſe contendunt.*

Probatur rationibus Theologicis.

PRIMA: Quod de fide definitum eſt, nemini licet contrarium propugnare: ſed de fide definitum eſt ſola novæ legis Sacramenta gratiam ex opere operato producere: Igitur non niſi ex opere operantis Circumciſio gratiam producebat; nec citra fidei periculum contrarium defendi poteſt. Probatur minor ex Concilio Tridentino Seſſ. 7. can. 6. *Si quis dixerit ſacramenta novæ legis non continere gratiam quam ſignificant, aut gratiam ipſam non ponentibus obicem non conferre, quaſi ſigna tantum externa ſint accepta per fidem gratiæ vel juſtitiæ, & notæ quædam Chriſtianæ profeſſionis, quibus apud homines diſcernuntur fideles ab infidelibus; anathema ſit.* Tum can. 8. ſic pronuntiat. *Si quis dixerit per ipſa novæ legis ſacramenta ex opere operato non conferri gratiam; ſed ſolam fidem divinæ promiſſionis ad gratiam conſequendam ſufficere; anathema ſit.* Quibus verbis ſecernit ſacra Synodus Sacramenta novæ legis a ſacramentis veteris legis, quod gratiam ex opere operato producerent, ſecus vero iſta.

Igitur ex Tridentina Synodo Baptiſmus a Circumciſione diſtinguitur. I. Quia gratiam ex opere operato producit. II. Quod virtus ejus præpollentior ſit ad gratiam producendam ea, quam conferebant Circumciſio, & cetera veteris legis ſacramenta. III. In eo etiam quod Sacramenta Chriſti ſint in ſenſu ſtricto cauſæ gratiæ, e contra vero Circumciſio quæ erat ſignum quo Judæi a populo barbaro diſtinguebantur, & ſignaculum fidei quo homo gratiam obtinebat, adeoque eatenus ex opere operantis illam producebat, quatenus excitabat fidem, vel adulti circumciſionem accipientis, vel parentum parvuli qui circumcidebatur.

Altera; Producere gratiam ex opere operato eſt illam præcontinere, tum illam producere: Sed nemo dixerit ſacramenta antiquæ legis in ſe gratiam præcontinuiſſe virtute, eamque in animabus produxiſſe. Et probatur: Primo ex Apoſtolo, qui ea vocat vacua, & egena elementa, ad Galat. 4. II. Inde ſequeretur noſtra non multum ſuperare in virtute circumciſionem. III. Ad perfectum adduxiſſet lex Moſaica, ſi ejus ſacramenta ex opere operato gratiam produxiſſent; quod eſt contra Apoſtolum dicentem Heb. 7. *Nihil ad perfectum adduxit lex*. IV. Ex Concilio Tridentino jam citato. V. Ex Florentino ubi in decreto unionis, & inſtructionis hæc habentur: “ Septem ſunt Sacramenta „ novæ legis, ſcilicet Baptiſmus, Confirmatio, Euchariſtia, Pœnitentia, Extrema Unctio, Ordo, & Matrimonium,

„ quæ

„ quæ multum a ſacramentis differunt „ antiquæ legis: illa enim non cauſabant „ gratiam, ſed eam ſolum per Paſſionem „ Chriſti dandam eſſe figurabant; hæc „ vero noſtra, & continent gratiam, & „ ipſam digne ſuſcipientibus conferunt. „

Tertia ſub iſta forma proponitur: Producere gratiam ex opere operato in ſenſu Concilii Tridentini, eſt illam producere virtute Paſſionis Chriſti quæ eſt opus factum, & operatum, & non virtute ſigni ſenſibilis, ut Theologi contrariæ ſententiæ ſomniant. Sin minus tota ſubvertitur diſtinctio excellentiæ, & virtutis Sacramentorum novæ legis a ſacramentis veteris legis: Igitur nedum eſt contra Conciliorum definitiones & Apoſtolum, dicere ſacramenta veteris legis producere gratiam ex opere operato, ſed & impoſſibile illud eſt, cum opus operatum in veteri lege ſcilicet Paſſio Chriſti nondum peracta foret.

Quarta: Opus operatum in veteri lege fictitium eſt: Ergo &c. Probatur antecedens: Sane non eſt ſignum ſenſibile, cum ex Apoſtolo ſacramenta v. L *vacua eſſent & egena elementa*, *Gal.* 4. Non eſt actus ſuſcipientis, eſt enim opus operantis; non etiam Paſſio Chriſti, quippe quæ foret tantummodo his temporibus futura: Igitur Circumciſio non producebat gratiam ex opere operato.

Quinta: Circumciſio non niſi a fide in Chriſtum juſtificandi vim habebat: ſed juſtificare vi fidei eſt gratiam producere ſolum ex opere operantis: Ergo &c. Iſta ratio eſt divi Thomæ 1. 2. q. 105. art. 2. in corpore, ubi ſic ait: “ Veteris legis „ cæremoniæ non poterant in ſe conti- „ nere realiter virtutem profluentem a „ Chriſto incarnato, & paſſo, ſicut con- „ tinent Sacramenta novæ legis, & pro- „ pter hoc ad Gal. 4. Apoſtolus vocat ea „ egena, & infirma elementa: infirma „ quidem, quia non poſſunt a peccato mun- „ dare; ſed hæc infirmitas provenit ex „ eo quod ſunt egena, id eſt eo quod „ non continent in ſe gratiam. „

Solvuntur objectiones contra primam concluſionem.

Objicies: Quod eſt ſolummodo ſignum diſtinctionis unius populi ab alio, non eſt ſacramentum conferens gratiam: Atqui Circumciſio erat dumtaxat ſignaculum quo Judæi ab infidelibus ſejungebantur: Et probatur I. ex Tertulliano, qui libro contra Judæos, paulo poſt principium ſic loquitur: “Circumciſio, *inquit*, in ſignum „ non in ſalutem dederat Deus populo „ Iſrael. „ II. Ex Cypriano Lib. 1. contra Judæos capit. 8. ubi ſic fatur: “ Nonne „ Melchiſedech, & alii qui non erant ex „ ſemine Abrahæ, fuerunt juſti ſine cir- „ cumciſione? nam circumciſio erat tan- „ tum ſignaculum ſeminis Abrahæ, ſed „ non juſtificabat. „ Sic utique cenſent Juſtinus, Irenæus, Chryſoſtomus: Ergo &c.

Reſpondeo negando minorem. Ad probationem diſtinguo: & Patres laudati unum tantummodo edocere contendunt, ſcilicet circumciſionem non niſi ex opere operantis gratiam contuliſſe, concedo: Et negabant eam eſſe ſacramentum veteris legis, nego. Quia vero ſacramenta illa erant vacua, & egena elementa, maluerunt Patres delineare circumciſionem per id quod erat apud Judæos ſolemne ſignaculum, ſcilicet diſtinctionis a Barbaris, & filiationis ab Abrahamo proficiſcentis, cujus ſe dicebant filii, quam per rationem ſacramenti.

Inſtabis: Agnum Paſchalem, & ſacrificia iſti Patres nominant ſacramenta: Igitur & Circumciſionem hoc nomine inſignire debuerunt, quod tamen non fecerunt, ex quo ſilentio manifeſte ſequitur illos non habuiſſe Circumciſionem ut ſacramentum.

Reſpondeo ut ſupra: Et omiſſa illa dote maluerunt appellare Circumciſionem ſignaculum filiationis, quo ab Abraham ut a Patre a Deo benedicto, & quo etiam a barbaris nationibus ſeparabantur, concedo: & negabant illam eſſe ſacramentum, nego.

Inſiſtes: Tertullianus in loco citato ait Circumciſionem in ſignum, & non in ſalutem fuiſſe datam: ſed quod non eſt ad ſalutem, a ratione ſacramenti deficit. Ergo &c.

Reſpondeo Tertullianum, & quoſdam Patres potuiſſe Circumciſionem e ſacramentorum albo expungere, ſed cum ſummi Pontifices, multi Patres, & ſanctus Tho-

mas eam ut Sacramentum prædicent, probabilius eſt, & veritati magis conſonum, eam inter ſacramenta annumerare.

Perſiſtes: Apoſtolus ad Galatas 2. ait: *Si per legem juſtitia, ergo Chriſtus gratis mortuus eſt*. Igitur Circumciſio veteris legis nullo modo gratiam conferebat. Confirmatur: Baptiſmus aperit cœlos & remittit peccata actualia ante Baptiſmum commiſſa: Sed Circumciſio neutrum operabatur effectum: Ergo &c.

Reſpondeo primo, argumentum nimis probare; inde enim ſequeretur nulla fuiſſe in veteri lege ſacramenta.

Reſpondeo ſecundo, diſtinguendo: Gratis Chriſtus mortuus eſſet, ſi ſacramenta veteris legis gratiam independenter a Chriſto contuliſſent, concedo: ſi fide in Chriſtum, & in ejus merita, nego. Circumciſio, & alia ſacramenta non alio modo gratiam cauſabant niſi per fidem in Chriſtum: Solutio eſt divi Thomæ hic q. 70. art. 4. ad 1. " Dicendum quod ratio illa procederet, ſi ex circumciſione eſſet juſtitia aliter, quam per Paſſionem Chriſti. "

Ad primam probationem dico, Circumciſionem aperuiſſe cœlos diſpoſitive, quatenus præparabat Judæos ad recipiendum Meſſiam, & fidem in eum ſtimulabat. Ceterum erat impedimentum ad introitum in regnum cœlorum, ex parte totius naturæ corruptæ; hinc nullus etiam baptizatus ante Chriſti Paſſionem poterat intrare in cœlum; ſic reſpondet ibidem divus Thomas art. 4. " Dicendum quod in Circumciſione auferebatur originale peccatum, ex parte perſonæ: remanebat tamen impedimentum intrandi in regnum cœlorum ex parte totius naturæ: quod fuit ſublatum per Paſſionem Chriſti, & ideo etiam Baptiſmus ante Paſſionem Chriſti non introducebat in regnum; ſed & Circumciſio ſi haberet locum poſt Paſſionem Chriſti introduceret in regnum. "

Ad alteram probationem idem ſanctus Doctor art. 5. facit ſatis his verbis: " Dicendum, quod adulti quando circumcidebantur, conſequebantur remiſſionem, non ſolum originalis peccati, ſed etiam actualium peccatorum: non tamen ita quod liberarentur ab omni reatu pœnæ, ſicut fit in Baptiſmo, in quo confertur copioſior gratia. "

Dices: Quidam Chriſtiani ut Æthiopes non animo ſuperſtitioſo, etiam nunc ſervant Circumciſionem, & tamen nihil eis prodeſt. Ergo &c.

Reſpondeo Legalia abrogata fuiſſe; hinc etiam ſi animo fidei ſervarentur, eſſet ſuperſtitio. Quidquid ſit de Æthiopibus Chriſtianis, melius eſſet ſi a Circumciſione abſtinerent.

Fit ſatis objectionibus contra ſecundam concluſionem.

OBJICIT Jveninus: Circumciſio delebat peccatum originale vi propria: Igitur ex opere operato. Probatur antecedens: Illa cæremonia vi propria delebat culpam originalem, qua omiſſa, anima peribat, & maſculus a populo Dei ejiciebatur: Atqui res ita ſe habebat, juxta illud Gen. 17. *Maſculus cujus præputii caro circumciſa non fuerit, delebitur anima illa de populo ſuo.* Ergo &c.

Reſpondeo negando antecedens. Ad probationem diſtinguo: Anima cujus caro non erat circumciſa, peribat propter tranſgreſſionem legis, concedo: ſubdit enim Deus, *Quia pactum meum irritum fecit*: ex eo quod omitteret cæremoniam quæ haberet ex ſe virtutem juſtificandi hominem, nego. Et ſic diſtincta minore, nego conſequentiam. Auctoritas iſta ab auctore laudata, ne minimum quidem pro opinione contraria probare poteſt; tametſi enim veteris legis ſacramentum produceret gratiam ſolum ex opere operantis, verum erat dicere illud gratiam producere, & Circumciſionem omittentes perire, quia legem a Deo ſancitam tranſgrediebantur.

Inſtat: Sanctus Auguſtinus L. 2. de nuptiis, & concupiſcentia cap. 11. aſſerit per Circumciſionem populum Judaicum fuiſſe a peccato originali liberatum, quemadmodum nunc Catechumeni Baptiſmate mundantur: ſed Baptiſmus gratiam ex opere operato producit: Igitur & ſic producebat Circumciſio. Verba ſancti Doctoris ſic citat Jveninus: " Inſtituta eſt circumciſio in populo Dei, quod erat tunc ſignaculum juſtitiæ fidei, ad ſignificationem practicam, *Nonnulla enim exemplaria habent ſanctificationem*, purgationis valebat, & parvulis originalis, veteriſque peccati, ſicut & Baptiſmus

ex

Digitized by Google

„ ex illo valere cœpit ad invocationem „ hominis ex quo inſtitutus eſt. Ergo &c.

Reſpondeo primo, textum Auguſtini non nihil fuiſſe defloratum, nam juxta editionem Pariſienſem ad ſignum Navis pag. 390. habetur: " Ad innovationem „ hominis ex quo eſt inſtitutus. „ Minime vero *ad invocationem hominis ex quo inſtitutus eſt*.

Reſpondeo ſecundo diſtinguendo majorem: Et comparatio Circumciſionis eſt inadæquata, concedo: & eſt omnimoda, nego: & ſic diſtincta minore, nego conſequentiam. Auguſtinus ait quidem per Circumciſionem peccatum originale fuiſſe deletum, & in hoc cum baptiſmo aſſimilari concedit: ſed de modo quo peccatum deleretur, non agit: Num ex opere operato hoc fieret, vel non, ſilet: ſubindigitat tamen Circumciſionem non niſi ex opere operantis fidem in Chriſtum profitentis hunc habuiſſe effectum, cum eo loci duo dicat; primo quidem, Circumciſionem fuiſſe ſignaculum juſtitiæ fidei: Secundo eamdem fuiſſe inſtitutam ad ſignificandum Chriſtum, quatenus parentes fidem in illum profitebantur; hinc circumciſio Chriſti paſſionem præludebat, & per fidem in Chriſtum juſtificabantur, tam pueri, quam adulti: Sic ibi habet Auguſtinus: " *Traditus eſt enim Chriſtus* „ *propter delicta noſtra, & reſurrexit pro-* „ *pter juſtificationem noſtram*; ex quo enim „ inſtituta eſt Circumciſio in populo „ Dei, quod *erat tunc ſignaculum juſti-* „ *tiæ Dei* ad ſignificationem purgationis „ valebat. „ Audis Auguſtinum dicentem Circumciſionem valuiſſe ad ſignificandam, purgationem per fidem Chriſti conferendam: Baptiſmus vero nedum ſignificat gratiam regenerativam, ſed & virtute ſibi intrinſeca eam producit, juxta illud ejuſdem Auguſtini: " Quænam eſt „ tanta virtus aquæ, ut corpus tangat, „ & cor abluat. „ Rurſus L. 19. contra Fauſtum cap. 13. pag. 148. " Sacramen- „ ta quæ obſervabantur, & celebrabantur „ ex lege... ablata ſunt... alia ſunt in- „ ſtituta virtute majora. „ Si virtute majora, dubio-procul Circumciſio ex ipſo Auguſtino non erat ejuſdem cum Baptiſmo virtutis, ut vi ſua, & ex opere operato produceret gratiam: ex quo liquet Juveninum, ſuo nutu contra ſancti Doctoris mentem inter ſcribendum ipſius textum, ad vocem, *ſignificationem* addidiſſe *practicam*, quod nedum cogitavit ſanctus ille Pater.

Inſiſtit: Sacramentum quod per ſe gratiam regenerationis producit, illam ex opere operato producit: Atqui Circumciſio ſic producebat gratiam: Et probatur ex ſancto Auguſtino, qui Lib. 4. de Baptiſmo cap. 24. pag. 57. columna 1. ſic loquitur: " Tamen conjicere poſſumus, „ quid valeat in parvulis Baptiſmi ſacra- „ mentum, ex circumciſione carnis, „ quam prior populus accepit, quam priuſ- „ quam acciperet, juſtificatus eſt Abra- „ ham .... Ipſum Sacramentum per ſei- „ pſum multum valebat. „ Eo loci infert ſanctus Doctor efficaciam Baptiſmi ex energia Circumciſionis: ſed Baptiſmus gratiam producit ex opere operato: Igitur & Circumciſio. Quid plura? ait ſacramentum Circumciſionis per ſe ipſum valere.

Reſpondeo negando minorem. Ad auctoritatem beati Auguſtini diſtinguo: Infert S. Auguſtinus ex effectu Circumciſionis effectum Baptiſmi, concedo: efficaciam, ſeu modum producendi gratiam per ſe, & ex opere operato, nego. Ibi non movet quæſtionem de modo producendi gratiam ſed ſolum de gratiæ productione ſecundum ſe ſpectata, & quia Circumciſio fuerat ſolemnis, & omnibus nota, probat argumentando a ſimili Baptiſmum producere gratiam; ſed penſate quæſo, quomodo ibidem loquatur de efficacia qua Circumciſio producebat gratiam, ſcilicet ex fide, & non ex opere operato, ac virtute intrinſeca, quippe quæ eſſet vacuum, & egenum elementum, & nihil ad perfectum, teſte Apoſtolo, perduceret.

Juvat verba ſancti Præſulis hic texere: " Et ſicut in Iſaac, qui octavo ſuæ nati- „ vitatis die circumciſus eſt, præceſſit ſi- „ gnaculum juſtitiæ fidei: & quoniam „ patris fidem imitatus eſt, ſecuta eſt in „ creſcente ipſa juſtitia, cujus ſignacu- „ lum in infante præceſſerat: ita & in „ baptizatis infantibus præceſſit regenera- „ tionis Sacramentum. „ Obſerves velim Auguſtinum regenerationem tribuere fidei, quæ vel præcedebat, vel concomitabatur Circumciſionem, Baptiſmo vero ſecundum ſe ſpectato.

Ad probationem diſtinguo: Sacramentum Circumciſionis per ſeipſum multum valebat ad excitandam fidem, concedo; ad producendam gratiam ex vi ſibi intrinſeca, & ex opere operato, nego: nondum enim illud opus cujus virtute producebatur gratia, erat operatum, ſed tantum fide apprehenſum. Quid igitur habebat Circumciſio ſupra alia ſigna, conſiderate; ſcilicet quod propter pactum Dei, ejuſque promiſſionem promoverer Fideles ad credendum in Chriſtum, ut hujuſmodi fide juſtificarentur, propter hoc Gonetus hic Diſſ. 5. art. 2. pag. 161. col. 1. concedit Circumciſionem produxiſſe gratiam ex opere operato, non active quidem, ſed paſſive, quatenus erat ſignaculum juſtitiæ: Non igitur illam producebat, ſed per Chriſtum producendam annuntiabat & ſignificabat.

Replicari poteſt: Secundum multos Theologos, vel ipſa novæ legis Sacramenta producere gratiam ſolum moraliter, & tamen ex opere operato, tametſi illam cauſent excitando fidem: Igitur eo ipſo quo Circumciſio ex ſe ſtimulabat Fideles ad credendum, gratiam ex opere operato producebat.

Reſpondeo negando paritatem: Ratio diſcriminis non una eſt. I. Paſſio Chriſti jam peracta eſt: Igitur ex opere operato Sacramenta novæ legis gratiam conferunt. II. Virtutem Chriſti actu eadem recipiunt ad agendum, quia moventur ab eo ut cauſæ inſtrumentales, in quibus profluit virtus cauſæ principalis meritoriæ, ſcilicet Chriſti. III. Gratiam producunt, non excitando fidem, cum parvulus non ſit capax eliciendi fidei actus, ſed movendo Deum, ut intuitu meritorum Chriſti, quæ continent, conferat gratiam, cum qua, modo non ponatur obex, neceſſariam habent connexionem; quæ quidem omnia non reperiebantur in Circumciſione. Addo cum ſancto Thoma Sacramenta novæ legis, nedum moraliter, ſed & phyſice producere gratiam ex opere operato, ut ſupra oſtenſum eſt.

Dices: Parvulus in veteri lege non poterat elicere actum fidei: Igitur Circumciſio in eo producebat gratiam ex opere operato, ſcilicet ipſiuſmet Circumciſionis virtute.

Reſpondeo, quod parentes pro eo, & Sacramenti Miniſter producebant fidei actum in juſtitiam Chriſti, cujus, teſte Scriptura, Circumciſio erat ſignaculum; hinc propter legem fides conjungi debebat Circumciſioni: Igitur, neque fides ſola, neque Circumciſio ſola, ſed fides elicita, Circumciſio applicata, & juſtitia Chriſti apprehenſa juſtificabant puerum.

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Circumciſio habebat rationem Baptiſmatis pro maſculis in veteri Lege, non tamen gratiam ex opere operato producebat.

Primum aſſerit Gregorius Magnus L. 4. Moral. cap. 1. his verbis: " Quod apud „ nos valet aqua Baptiſmatis, hoc egit „ pro illis, qui de Abrahæ ſtirpe prodie„ rant, Myſterium Circumciſionis. „ Ratio eſt, quia præludebat Baptiſmum, & annexam habebat gratiæ promiſſionem, ut legitur Gen. 17.

Alterum caput patet ex definitione Concilii Florentini dicentis, noſtra Sacramenta in hoc differre a ſacramentis veteris legis, in eo quod gratiam ex opere operato producant, e contra vero iſta. Ratio in promptu eſt: Opus nondum erat in veteri lege operatum, ſcilicet Paſſio Chriſti: Igitur hujus legis Circumciſionis ſacramentum non poterat vim ab ea habere gratiam producendi ex opere operato.

SYNOPSIS OBJECTIONUM ET RESPONSIONUM.

Primo: SS. Patres nonnumquam Circumciſionem ſignum diſtinctionis vocant, ſed hoc ut probent non producere gratiam ex opere operato, & virtute ſibi intrinſeca. Si reponas Agnum Paſchalem, & ſacrificia illos nominare ſacramenta, nuſquam vero Circumciſionem ſacramentum, dico Circumciſionem, ex eo quod notius erat ab eis nominatam fuiſſe, videlicet ex ſigno diſtinctionis filiorum Abrahæ, ſed non negant tamen gratiam ex opere operantis eam produxiſſe.

Secundo objicitur adverſus ſecundam concluſionem. I. Circumciſio delebat pec-

Digitized by Google

peccatum originale, cum hac ſecluſa, perirent de populo Dei maſculi, ut habetur Gen. 17. & hoc ipſum dicit S. Auguſtinus L. de nupt. & concup. c. 11. 20. Idem Auguſtinus L. 4. de Bapt. cap. 24. ait Circumciſionem per ſe valere ad juſtificandum hominem. III. Non poteſt dici Circumciſionem non a ſe, ſed ex fide habuiſſe juſtificandi virtutem, cum parvuli actum fidei elicere non valerent.

Reſpondeo ad 1. Circumciſionem deleviſſe peccatum originale ex opere operantis. Ad 2. ex ſe habuiſſe excitare fidem, ſed non producere gratiam. Ad 3. Parentes parvulorum, vel Circumciſionis Miniſtrum eorum nomine & pro eis actum fidei in Chriſtum venturum produxiſſe, ſicque juſtificabantur ex opere operantis, videlicet in fide parentum.

SECTIO SECUNDA.

Utrum Baptiſmus Joannis ſit idem cum Baptiſmo Chriſti?

PUTABANT Phariſæi cum populo Baptiſmum Joannis eſſe de cœlo, adeoque eſſe ejuſdem ſaltem efficaciæ cum Baptiſmo Chriſti: contra quem errorem ſit

CONCLUSIO.

Baptiſmus Joannis erat a Chriſti Baptiſmate diſtinctus.

Probatur auctoritate, & ratione.

Primo, ex Scriptura ſacra.

PRIMO: Joannis I. ipſe Joannes ſecernit ſuum Baptiſma a Chriſti Baptiſmate, eo quod ipſe ſolum in aqua, Chriſtus vero in Spiritu ſancto baptizaret: *Quia vidi*, inquit, *Spiritum deſcendentem quaſi columbam de cœlo: & manſit ſuper eum, & ego neſciebam eum: ſed qui miſit me baptizare in aqua, ille mihi dixit: Super quem videris Spiritum deſcendentem; & manentem ſuper eum, hic eſt qui baptizat in Spiritu ſancto.*

Secundo: Chriſti baptiſma erat in nomine ſanctiſſimæ Trinitatis, juxta illud Matth. 28. *Euntes ergo, docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus ſancti*. Nuſquam vero Joannis, cum ipſe dicat Joan. 1. ſe neſcire Chriſtum. *Quia vidi Spiritum deſcendentem quaſi columbam de cœlo: & manſit ſuper eum, & ego neſciebam eum.*

Tertio: Epheſii baptizati Joannis Baptiſmate, rurſus propter hujus Sacramenti inſufficientiam Chriſti Baptiſmate tincti ſunt: Sic enim habetur Act. 19. *Factum eſt autem eum Apollo eſſet Corinthi, ut Paulus peragratis ſuperioribus partibus veniret Epheſum, & inveniret quoſdam Diſcipulos, dixitque ad eos: Si Spiritum ſanctum accepiſtis credentes: at illi dixerunt ad eum: Sed neque ſi Spiritus ſanctus eſt, audivimus. Ille vero ait: In quo ergo baptizati eſtis? Qui dixerunt, in Joannis Baptiſmate. Dixit autem Paulus: Joannes baptizavit Baptiſmo pœnitentiæ populum, dicens in eum qui venturus eſſet poſt ipſum ut crederent, hoc eſt in Jeſum. His auditis, baptizati ſunt in nomine Domini Jeſu.*

Secundo, ex ſanctis Patribus.

PRIMO, ex Patribus Græcis, ita cenſet Origenes L. 5. in Epiſtolam ad Romanos exponens caput ſextum. Gregorius Nazianzenus oratione in ſancta lumina; Chryſoſtomus Hom. 10. & 12. Cyrillus Alexandrinus L. 2. in Joan. c. 7. & inter alios Baſilius L. 1. de Baptiſmo, & in oratione 13. exhortatoria, ad Baptiſmum, ubi ſic loquitur: "Joannes pœnitentiæ Baptiſmum prædicavit, Dominus autem adoptionis filiorum Baptiſma longe excellentius annuntiat." Ergo &c.

Secundo, ex Patribus Latinis, Tertullianus L. de Baptiſmo c. 10. ſic loquitur: "Poſſumus quidem de Baptiſmo Joannis exiſtimare divinum quidem eum fuiſſe mandato, & poteſtate; ceterum humanum conditione; nihil enim cœleſte præſtabat, ſed cœleſtibus præminiſtrabat." Similia profert Hieronymus dialogo contra Luciferianos: "Ego, inquit Joannes, vos baptizo in aqua, ille vos baptizabit Spiritu ſancto: Si autem ut confeſſus eſt ipſe, non baptizavit in Spiritu, conſequenter neque peccata dimiſit." Ergo &c.

Inter omnes eminet Auguſtinus L. 5. de Bapt. cap. 9. ubi ex profeſſo hanc tractat materiam, & variis probat rationibus Ba-

Baptiſmum Joannis eſſe prorſus a Bapti-
ſmate Chriſti diſtinctum. I. Quia Bapti-
ſmus Joannis non erat Chriſti Baptiſmus,
ſed a Chriſto, ipſi conceſſus. Sic loquitur
pag. 59. col. 2. " *Baptizatos* enim *a Paulo*
„ *eos qui jam Baptiſmo Joannis baptizati fuiſ-*
„ *ſent, legimus in Actibus Apoſtolorum*; non
„ ob aliud, niſi quia Joannis Baptiſmus
„ non fuit Chriſti Baptiſmus, ſed Joan-
„ ni a Chriſto conceſſus, qui Joannis
„ proprie diceretur, ſicut idem Joannes
„ dicit, *Non poteſt homo accipere quic-*
„ *quam, niſi datum fuerit ei de cœlo*. Et
„ ne forſitan hoc ſic a Deo Patre acci-
„ pere videretur, ut a Filio non accipe-
„ ret, de ipſo Chriſtus idemtidem lo-
„ quens ait: *Nos omnes de plenitudine ejus*
„ *accepimus*. Accepit autem hoc Joannes
„ certæ diſpenſationis gratia, non diu
„ manſurum, ſed quantum ſatis eſſet ad
„ parandam viam Domino, cujus eum
„ eſſe præcurſorem oportebat. „ II. Quia
baptizati a Joanne indigebant ulterius a
Chriſto baptizari, ex quo liquet Joannis
Baptiſma non habuiſſe eamdem cum Chri-
ſti Baptiſmate efficaciam. Ibidem pag. 60.
" Joannes autem tali Baptiſmo prætinge-
„ bat, quo accepto eſſet Baptiſma etiam
„ Dominicum neceſſarium, non ut illud
„ repetatur, ſed ut eis qui Baptiſmum
„ Joannis acceperant, etiam Chriſti Ba-
„ ptiſmus cui viam præparabat ille, tra-
„ deretur. Si enim Chriſti humilitas com-
„ mendanda non eſſet, nec Baptiſmo Joan-
„ nis opus eſſet. „ III. Quia Joannis Ba-
ptiſma finem non pertingebat, bene vero
Chriſti, ibidem: " Rurſum, ſi in Joan-
„ ne finis eſſet, poſt Joannis Baptiſma
„ Chriſti Baptiſmate opus non eſſet: Sed
„ quia *finis legis Chriſtus ad juſtitiam omni*
„ *credenti*, ab illo demonſtratum eſt ad
„ quem pergeretur; ad hunc cum per-
„ ventum fuerit, permaneretur. Idem
„ igitur Joannes, & celſitudinem Domini
„ prædicavit, cum eum ſibi longe præ-
„ poſuit: & humilitatem, cum eum tam-
„ quam infimum baptizavit. Sed ſi ....
„ Joannes diſpenſator fuiſſe putaretur, quo
„ ipſe Chriſtus ſolus tinctus eſſet, quam
„ Chriſti eſt quo Chriſtiani tinguntur: &
„ rurſus ſi omnes prius Baptiſmo Joan-
„ nis, & deinde Chriſti baptizari opor-
„ teret, minus plenus, minuſque per-
„ fectus Chriſti Baptiſmus merito vide-
„ retur, quia non ſufficeret ad ſalu-
„ tem. „

Concinunt Patres Tridentini Seſſ. 7.
can. 1. his verbis: *Si quis dixerit Baptiſmum
Joannis habuiſſe eamdem vim cum Baptiſmo
Chriſti, anathema ſit.*

Tertio, rationibus Theologicis.

PRIMA hæc eſt: Sacramenta novæ le-
gis eſſentialiter diſtinguuntur a ſacramen-
tis veteris legis, quippe quæ eſſent vacua
& egena elementa, ex Apoſtolo ad Ga-
lat. 4. Illa vero, ait Florentinum, gra-
tiam quam præcontinent, producunt: Sed
Baptiſmus Joannis erat ſacramentum ve-
teris legis, cujus Joannes erat ultimus
Propheta, juxta illud Matt. 11. *Lex &
Propheta uſque ad Joannem*. Ergo &c.

Secunda: Sacramenta veteris legis non
niſi ex opere operantis gratiam produce-
bant, ut ſupra oſtenſum eſt; Sed Bapti-
ſmus gratiam ex opere operato producit.
Ergo &c.

Tertia: Figura non eſt ejuſdem effica-
ciæ cum veritate; alias non eſſet figura,
ſed ipſa veritas: Sed ex Patribus Bapti-
ſmus Joannis erat figura Baptiſmi Chriſti:
Igitur non poterat gratiam ex opere ope-
rato producere.

Quarta: Baptiſma Joannis reiterari pot-
erat, & hoc propter ejus inſufficientiam;
e contra vero Baptiſmus Chriſti. Igitur
Baptiſmus Joannis prorſus diſtinguebatur
a Baptiſmate Chriſti. Probatur antece-
dens ex divo Thoma, qui hic quæſt.
66. art. 9. in argumento *Sed contra*, ex
profeſſo docet Baptiſmum Chriſti non rei-
terari, juxta illud Epheſior. 4. *Una fi-
des, unum Baptiſma*. Tum in corpore ſic
probat Baptiſmum Chriſti non poſſe rei-
terari. " Dicendum quod Baptiſmus ite-
„ rari non poteſt. Primo quidem quia
„ Baptiſmus eſt quædam ſpiritualis rege-
„ neratio, prout ſcilicet quis moritur
„ veteri vitæ, & incipit novam vitam
„ agere. Unde dicitur Joan. 3. Niſi quis
„ renatus fuerit ex aqua & Spiritu ſancto,
„ non poteſt introire in regnum Dei.
„ Unius autem non eſt niſi una generatio;
„ & ideo non poteſt Baptiſmus iterari,
„ ſicut nec carnalis generatio. Unde Au-
„ guſtinus dicit ſuper illud Joan. 3. Num-
„ quid poteſt in ventrem matris ſuæ ite-

„ rato

„ rato introire , & renaſci? Sic tu, inquit , intellige nativitatem ſpiritus , „ quomodo intellexit Nicodemus nativitatem carnis ; quomodo enim uterus „ non poteſt repeti, ſic nec Baptiſmus. „
Pergit ; " Secundo, quia in morte Chriſti baptizamur, per quam morimur peccato , & reſurgimus in novitatem vitæ; Chriſtus autem ſemel tantum mortuus eſt, & ideo Baptiſmus iterari non „ debet : propter quod Hebr. 6. contra „ quoſdam rebaptizari volentes dicitur : „ Rurſus crucifigentes ſibimetipſis Filium Dei . Ubi Gloſſa dicit , una „ Chriſti mors , unum baptiſma conſecravit. „

Subjicit: " Tertio, quia Baptiſmus imprimit characterem qui eſt indelebilis, „ & cum quadam conſecratione datur . „ Unde ſicut aliæ conſecrationes non iterantur in Eccleſia, ita nec Baptiſmus. „ Et hoc eſt quod Auguſtinus dicit in 2. „ contra Epiſtolam Parmeniani, quod character militaris non repetitur, & quod „ non minus hæret Sacramentum Chriſti , quam corporalis hæc nota , cum „ videamus nec apoſtatas carere baptiſmate, quibus utique per penitentiam redeuntibus, non reſtituitur. „

Demum ait : Quarto , quia Baptiſmus „ principaliter datur contra originale peccatum ; & ideo ſicut originale peccatum non iteratur , ita etiam nec Baptiſmus iteratur; quia ut dicitur Roman. 5. Sicut per unius delictum in „ omnes homines in condemnationem, ſic „ per unius juſtitiam, in omnes homines „ in juſtificationem vitæ. „

SOLVUNTUR OBJECTIONES.

Objicies: Ille Baptiſmus erat a Chriſti Baptiſmo indiſtinctus. Ergo &c. Probatur antecedens: I. Chriſtus ſeipſum illi Sacramento ſubjecit , & illud recepit . II. Erat in remiſſionem peccatorum; habetur enim in Scriptura Marci 2. de Joanne : *Prædicavit baptiſmum pænitentiæ in remiſſionem peccatorum*. Ergo &c.

Reſpondeo negando antecedens . Ad primam probationem diſtinguo : Chriſtus ſe ſubjecit Baptiſmo Joannis ad humilitatis exemplum concedo : propter ejus eminentiam ſupra ſuum Baptiſmum , nego . Ita Auguſt. ibidem pag. 59. " Quam ille „ humiliter ingreſſurus , & ſe humiliter „ ſequentes ad excellentiam deducturus , „ ſicut ſervis pedes lavit , ita ſervi baptiſmo tingi voluit; ſicut enim ſe ſubjecit pedibus eorum quos ipſe dirigebat , ſic Joannis muneri quod ipſe donaverat: ut intelligerent omnes, quanto ſuperbiæ ſacrilegio quiſque contemneret baptiſma quod a Domino deberet , accipere , quando ipſe Dominus acce- „ piſſet , quod ſervo ut proprium dare „ poſſet, ipſe præſtiterat . „

Ad ſecundam probationem ſimiliter diſtinguo: Baptiſmus Joannis erat in remiſſionem peccatorum ex opere operantis , concedo : ex opere operato ſicut Baptiſmus Chriſti, nego . Solutio colligitur ex eodem Auguſtino ibidem pagina 60. ' Quæro itaque , ſi Baptiſmo Joannis „ peccata dimittebantur , quid amplius „ præſtare potuit Baptiſmus Chriſti eis „ quos Apoſtolus Paulus poſt Baptiſmum „ Joannis Chriſti Baptiſmo voluit baptizari? .... Quid ergo? Joannes non erat „ in unitate , amicus ille ſponſi , viæ „ Dominicæ præparator , & ipſius Domini baptizator ? Quis hoc dementiſſimus dixerit ? Quapropter quamquam „ ita credam baptizaſſe Joannem in aqua „ pœnitentiæ in remiſſionem peccatorum, „ ut ab eo baptizatis in ſpe remitterentur peccata , reipſa vero in Domini Baptiſmo id fieret : ſicut reſurrectio quæ „ expectatur in finem, in nobis facta eſt, „ ſicut dicit Apoſtolus , *Quia ſimul nos excitavit* , *& ſimul ſedere fecit in cæleſtibus* : & idem dicit : *Spe enim ſalvi facti* , *ſumus*: nam & ipſe Joannes cum dicat: „ *Ego quidem baptizo vos in aqua pœnitentiæ* „ *in remiſſionem peccatorum* : Dominum videns ait : *Ecce agnus Dei* , *ecce qui tollit peccata mundi* . Tamen ne quiſque „ contendat etiam in Baptiſmo Joannis „ dimiſſa eſſe peccata , ſed aliquam amapliorem ſanctificationem eis quos juſſit „ Paulus Apoſtolus denuo baptizari, per „ Baptiſmum Chriſti eſſe collatam , non , ago pugnaciter. „

Inſiſtes : Joannes pertinebat ad novam legem , erat enim Angelus ſpiritu , & præcurſor præparans viam Domini . Igitur ejus Baptiſma ejuſdem erat efficaciæ ac Baptiſma novæ legis . Confirmatur : Habe-

Habebat Chriſtum præſentem, ipſum demonſtravit & confeſſus eſt; ergo ſicut quando Petrus baptizavit ceteros Diſcipulos, vel alios ante paſſionem Chriſti, Baptiſma ab ipſo collatum operabatur ex opere operato propter præſentiam Chriſti, ita & Baptiſmus Joannis.

Reſpondeo diſtinguendo: Joannes pertinebat ad novam legem ut præcurſor terminans veterem legem, illamque cum nova conjungens, concedo: ut membrum, ſubdiſtinguo: tamquam auctoritatem habens in lege nova, nego; ut ſervus illius, concedo. Ceterum occiſus eſt ante Chriſtum, adeoque in tempore quo nondum lex nova erat perfecte ſtabilita & promulgata. Ad confirmationem, nego paritatem; Petrus enim conferebat Baptiſma Chriſti, adeoque vim habens ex inſtitutione Chriſti: quæ quidem conditio præter præſentiam requiritur.

Inſtabis: Tertullianus Lib. de Bapt. c. 4. pag. 257. ſic loquitur: " Nec quicquam „ refert inter eos quos Joannes in Jorda„ ne, & quos Petrus in Tiberi tinxit. „ Ergo &c.

Reſpondeo I. opponendo Tertullianum Tertulliano. II. Diſtinguendo: Nihil refert quoad materiam, an ſcilicet aqua ſumatur vel in Jordane, vel in Tiberi, vel in alio flumine, concedo: nihil refert quoad formam & efficaciam, nego. Ad primum ſolum attendit Tertullianus.

Repones: Baptiſmus Joannis vi ablutionis remittebat peccata. Igitur ex opere operato. Probatur antecedens ex Patribus: Baſilius Lib. de Bapt. cap. 10. ait: " Ba„ ptiſmus Joannis nullam prorſus faciebat „ ad gratiam Dei perveniendi dilationem; „ ſimul acceſerat quis, & peccata ſua „ quantacumque & qualiacumque fuiſſet „ confeſſus, in Jordanis flumine baptiza„ batur, & confeſtim peccatorum remiſ„ ſionem accipiebat. „ Rurſus Homil. 13. " Baptiſma, *inquit*, Joannis exuit pecca„ tis, Baptiſma Chriſti nos Chriſto familia„ res reddit; a peccato illud avocabat, „ iſtud cum Deo conjungit. „ Idem dicit Ambroſius Lib. 1. de Spiritu ſancto c. 3. idem Cyrillus Jeroſolymitanus catecheſi myſtagogica 2. Ergo &c.

Reſpondeo negando antecedens. Ad probationem diſtinguo: Baptiſmus Joannis remittebat peccata ex opere operantis, & diſpoſitive, concedo: formaliter & ex opere operato, nego. Primum ſolummodo volunt Patres; Baſilius enim dicit Baptiſmum Joannis non habuiſſe ex ſe vim dandi Spiritum ſanctum, & nos conjungendi cum Deo, ut habetur in ſecundo objectionis loco; vel ipſe Cyrillus dicit non dediſſe adoptionem filiorum Dei.

Inſurges: Baptiſmus Joannis majorem habebat efficaciam, quam opus operantis, ſcilicet actus virtutum; alias non fuiſſet ſacramentum. Igitur operabatur ex opere operato.

Reſpondeo diſtinguendo majorem: Habebat in ratione diſpoſitionis, concedo: in ratione ſacramenti, ſubdiſtinguo: Præparatorie, concedo: formaliter efficaciter, nego. Sicut ergo calor ut octo excedit alias diſpoſitiones, & attingit ultimate ignitionem, remanendo tamen ſemper in genere diſpoſitionis; ita Baptiſmus pœnitentiæ Joannis erat ultima diſpoſitio ad remiſſionem peccatorum, etiam aliqualiter in ratione ſacramenti, quatenus movebat & excitabat ad pœnitentiam qua peccata abſtergerentur.

Perſiſtes: Baptiſma quod Diſcipuli Chriſti contulerunt ante paſſionem, operabatur ex opere operato; ſed illud erat Baptiſma Joannis. Ergo &c. Probatur minor: Tertullianus Lib. de Baptiſmo c. 11. pag. 260. loquendo de tempore ante Chriſti paſſionem, ſic ait: " Tingebant Di„ ſcipuli ejus ut miniſtri, ut Joannes an„ te præcurſor, eodem Baptiſmo Joan„ nis, ne quis alio putet, quia nec ex„ tat alius niſi poſtea Chriſti, qui tunc „ utique a diſcentibus dari non poterat, „ utpote nondum adimpleta gloria Do„ mini, nec inſtructa efficacia lavacri per „ paſſionem & reſurrectionem. „

Reſpondeo primo, Diſcipulos potuiſſe baptizare batiſmate Joannis; ſed illud baptiſma habuiſſet effectum tantum ex opere operantis.

Reſpondeo ſecundo, negando abſolute minorem. Auguſtinus enim, & alii Patres aſſerunt Diſcipulos baptizaſſe ſolum Baptiſmo Chriſti, qui quidem erat idem cum Joannis Baptiſmo materialiter; aqua enim erat in utroque, ſed non formaliter.

SY-

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Baptiſmus Joannis erat a Chriſti Baptiſmate diſtinctus.

PRIMO: Sic habetur Mat. 28. ubi Baptiſmus Chriſti in nomine ſanctiſſimæ Trinitatis fieri commemoratur; Joannes vero ſolum in aqua baptizabat, cum ſe neſcire Chriſtum aſſerat Joannes. Rurſus Act. 19. legitur Epheſios Joannis Baptiſmate tinctos tunc ignoraſſe Spiritum ſanctum, quocirca Paulus eos Chriſti Baptiſmate abluit.

Secundo: Sic propugnant & docent Patres, in primis Origenes Lib. 5. in Epiſt. ad Romanos: Gregorius Nazianzenus Oratione in ſancta lumina: Tertullianus Lib. de Baptiſmo cap. 10. Hieronymus Dialogo adverſus Luciferianos; Auguſtinus Lib. 5. de Baptiſmo c. 9.

Tertio: Non una ratio hoc ipſum probat; namque Bapiſma Joannis erat Baptiſmatis Chriſti ſolum figura, & veteris legis ſacramentum, adeoque prorſus a Baptiſmate Chriſti diſtinctum. Ergo &c.

SYNOPSIS OBJECTIONUM ET SOLUTIONUM.

PRIMO: Tametſi Chriſtus Joannis ſuſceperit Baptiſmum, non inde ſequitur Baptiſma Joannis a Chriſti Baptiſmate non diſtingui, cum Dominus Jeſus non ex neceſſitate, ſed ut ſanctificaret aquas, a Joanne baptizari voluerit.

Secundo: Joannes quidem tempore Chriſti floruit, adeoque ad novam legem quodammodo pertinebat, ſed ut veterem terminans legem, & in nova auctoritatem non habens, cum occiſus ſit ab Herode, antequam lex Chriſti promulgaretur.

Tertio: Ultro concedimus Baptiſmum Joannis fuiſſe quidem in remiſſionem peccatorum, ſed ex opere operantis; minime vero ex opere operato, cum Epheſii Joannis Baptiſmate loti opus habuerint ipſo Chriſti Baptiſmate, ut Mediatori incorporarentur.

ARTICULUS NONUS.

De Miniſtro Baptiſmi.

CERTUM eſt neminem poſſe ſeipſum baptizare, quia, inquit Innocentius III. interrogatus, an Judæus qui ſeipſum immerſerat in aquam eſſet baptizatus? debet eſſe diſtinctio inter baptizatum & baptizantem; lex enim dicit: Baptizantes eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus ſancti, id eſt, baptizate.

Miniſter duplex eſt, alter ſolemnitatis & ordinarius, & ille eſt qui cum cæremoniis in conventu Eccleſiæ baptizat: alter extraordinarius, pro caſu neceſſitatis, & eſt ille qui in quocumque loco ubi neceſſitas exigit, baptizat. Quæſtio procedit de utroque; pro cujus reſolutione ſit

CONCLUSIO PRIMA.

Epiſcopus eſt Miniſter ordinarius & ſolemnitatis Baptiſmi, ſicut & Presbyter.

Probatur auctoritate & ratione.

PRIMO ex Patribus: Tertullianus Lib. de Baptiſmo c. 17. dicit baptizandi jus habere ſummum Sacerdotem, qui eſt Epiſcopus, deinde Presbyteros. " Supereſt, *inquit*, ad concludendum materiolam, de obſervatione quoque dandi & accipiendi Baptiſmum commonefacere; dandi quidem habet jus ſummus Sacerdos, qui eſt Epiſcopus, dehinc Presbyteri, non tamen ſine Epiſcopi auctoritate, propter Eccleſiæ honorem, quo ſalva pax eſt. "

S. Hilarius idem dicit in Pſal. 67. ibi enim vocat officium ſacerdotale, & Apoſtolicum, munus baptizandi. Idem Hieronymus, ut patet ex ejuſdem verbis in Dialogo adverſus Luciferianos: " Non quidem abnuo hanc eſſe Eccleſiarum conſuetudinem, ut ad eos qui longe in minoribus urbibus per Presbyteros baptizati ſunt &c. " Idem Iſidorus Lib. 2. de officiis cap. 24. ſicut & Aug. Lib. 3. de Bapt. cap. 18. ubi ſic loquitur: " Non niſi in Eccleſia Præpoſitis & in " Evan-

„ Evangelii lege fundatis licet baptiza-„ re . „ Unde S. Carolus in actibus Eccleſiæ Mediolanenſis part. 4. de Sacerdote ait, ipſe novit ſibi licere baptizare etiam præſente Epiſcopo, intelligo de Parocho, cui ratione tituli hoc competit, poſtquam approbatus eſt ab Epiſcopo pro Parochia ſua; ceteri enim Presbiteri non niſi ex ipſius commiſſione poſſunt, in quantum accipiunt ſubditos ab illo ad baptizandum; idem dic de ceteris Clericis. Ergo &c.

Secundo ex divo Thoma, qui hic q. 67. ex profeſſo docet concluſionem articulo 2. his verbis: " Dicendum quod Sacer-„ dotes ad hoc conſecrantur ut Sacra-„ mentum corporis Chriſti conficiant, „ ſicut ſupra dictum eſt. Illud autem eſt „ Sacramentum Eccleſiaſticæ unitatis, „ ſecundum illud Apoſtoli 1. Cor. 10. „ Unus panis & unum corpus multi ſu-„ mus, omnes qui de uno pane & de „ uno calice participamus. Per Bapti-„ ſmum autem aliquis fit particeps Ec-„ cleſiaſticæ unitatis, unde & accipit „ jus ad menſam Domini accedendi; „ & ideo ſicut ad Sacerdotem pertinet „ conſecrare Euchariſtiam, ad quod prin-„ cipaliter Sacerdotium ordinatur, ita „ ad proprium officium Sacerdotis perti-„ net baptizare; ejuſdem enim videtur „ eſſe operari totum, & partem in to-„ to diſponere. „

Tertio ratione: Epiſcopi & Presbyteri ſunt ex officio ſuo diſpenſatores myſteriorum Dei, & habent poteſtatem expeditam & completam ſuper corpus Chriſti myſticum. Igitur ſunt miniſtri ſolemnitatis Baptiſmi. Solebant Epiſcopi quondam conferre Baptiſmum in diebus feſtivis, maxime in vigilia Paſchæ & Pentecoſtes; ita Theodoretus Lib. 2. Hiſt. Eccleſ. cap. 24. ubi refert Conſtantinum Magnum miſiſſe veſtem auream ad Macharium Jeroſolymæ Epiſcopum, qua indutus ſolemniter baptizaret. Gregorius Magnus Lib. 1. Epiſt. 31. rogat Romanum Italiæ Exarchum, ut dimittat Epiſcopum Ravennæ, quia, inquit, multi infantes ſine Baptiſmo moriuntur, id eſt ſine Baptiſmo ſolemni. Hincmarus Opuſc. 5. refert morem antiquum baptizandi diebus feſtivis.

CONCLUSIO SECUNDA.

Diaconus ex commiſſione poteſt baptizare ſolemniter.

Probatur multis momentis.

Primo ex Scriptura: Actuum cap. 8. legitur de Samaritanis, quod accepta fide per Diaconum Philippum, ab eo fuerint baptizati: *Philippus autem deſcendens in civitatem Samariæ, prædicabat illis Chriſtum. Intendebant autem turbæ iis quæ a Prilippo dicebantur unanimiter audientes, & videntes ſigna quæ faciebat. Multi enim eorum qui habebant ſpiritus immundos, clamantes voce magna exibant. Multi autem paralytici, & claudi curati ſunt. Factum eſt ergo gaudium magnum in illa civitate.... Cum vero credidiſſent Philippo evangelizanti de regno Dei, in nomine Jeſu Chriſti baptizabantur viri ac mulieres. Tunc Simon, & ipſe credidit, & cum baptizatus eſſet adhærebat Philippo. Videns etiam ſigna, & virtutes maximas fieri, ſtupens admirabatur.*

Ibidem habetur quod Eunuchus Reginæ Candacis, baptizatus a Philippo gaudens in patriam redierit. *Et ecce vir Æthiops Eunuchus potens Candacis Reginæ Æthiopum, qui erat ſuper omnes Gazas ejus, venerat adorare in Jeruſalem, & revertebatur ſedens ſupra currum ſuum, legenſque Iſaiam Prophetam. Dixit autem Spiritus Philippo: Accede, & adjunge te ad currum iſtum. Accurrens autem Philippus, audivit eum legentem Iſaiam Prophetam, & dixit: Putas ne intelligis quæ legis? Qui ait: Et quomodo poſſum, ſi non aliquis oſtenderit mihi? . . . Et ait Eunuchus: Ecce aqua, quid prohibet me baptizari? Dixit autem Philippus: Si credis ex toto corde licet. Et reſpondens, ait: Credo Filium Dei eſſe Jeſum Chriſtum. Et juſſit ſtare currum, & deſcenderunt uterque in aquam, Philippus, & Eunuchus, & baptizavit eum. Cum autem aſcendiſſent de aqua, ſpiritus Domini rapuit Philippum, & amplius non vidit eum Eunuchus. Ibat autem per viam ſuam gaudens.*

Secundo, ex Eccleſiæ Doctoribus.

Tertullianus loco in præcedenti con-

concluſione citato Diaconibus poſt Epiſcopum, & Presbyterum jus in Baptiſmum adſcribit. Necnon & ſanctus Hieronymus, qui Dial. adverſus Luciferianos hæc ſcribit: " Inde venit ut ſine Epiſcopi „ juſſione neque Presbyter, neque Dia„ conus, jus habeant baptizandi. „

His adde divum Thomam: ſic enim confirmat noſtram concluſionem q. 67. art. 1. " Sed contra eſt quod Gelaſius Papa „ dicit & habetur in decreto 3. diſtinct. „ Diaconos propriam conſtituimus obſer„ vare menſuram, & infra. Abſque Epi„ ſcopo, vel Prebytero baptizare non au„ deant, niſi prædictis ordinibus fortaſſe „ longius conſtitutis, neceſſitas extrema „ compellat. „ Rurſus in corpore: " Di„ cendum, quod ſicut cœleſtium ordinum „ proprietates, & eorum officia ex eo„ rum nominibus accipiuntur, ut Dion. „ dicit 7. cap. cœleſt. Hier. ita etiam ex „ nominibus Eccleſiaſticorum Ordinum ac„ cipi poteſt quid ad unumquemque per„ tineat ordinem. Dicuntur autem Dia„ coni, quaſi Miniſtri. „

Tertio, ratione: Diaconus ex officio legit Evangelium, offert cum Sacerdote Sacrificium, porrigit ſacram Euchariſtiam, prædicat verbum Dei, & ſtola etiam induitur: Igitur poteſt ſolemniter baptizare; quandoquidem omnia requiſita habet, & offert ſacrificium quod eſt aliquid ſaltem æqualiter ſolemne ac baptizare. Notandum tamen quod non poſſit chriſmare ſicut Epiſcopi olim vulgo faciebant; dando enim Baptiſmum, dabant & Euchariſtiam; hinc tria illa Sacramenta pertinebant ad eamdem ſolemnitatem.

CONCLUSIO TERTIA.

Miniſter extraordinarius pro caſu neceſſitatis eſt omnis homo, etiam Laicus & Paganus, etiam mulier.

Probatur auctoritate & ratione.

PRIMO, ex Scriptura: Exodi 4. Sephora circumcidit filium ſuum, Circumciſio autem rationem Baptiſmi pro maſculis tunc obtinebat. Igitur etiam mulier poteſt baptizare, immo & quandoque etiam ſaltem in occulto prædicare, legitur enim Actuum 18. quod Priſcilla inſtruxerit Apollonem de fide.

Secundo, ex Conciliis: Id determinat Lateranenſe 4. ſub Innocentio III. capite *Firmiter*, & Eugenius IV. in decreto unionis ſic loquitur: " In caſu neceſſita„ tis non ſolum Sacerdos, & Diaconus; „ ſed etiam Laicus, vel mulier, immo „ Paganus & Hæreticus baptizare poſ„ ſunt. „ Ergo &c.

Tertio, ex Patribus: Tertullianus libro de Baptiſmo cap. 17. ait: Sufficiat, ſci„ licet in neceſſitatibus utaris, ſicuti, aut „ loci, aut temporis, aut perſonæ con„ ditio compellit. Tunc enim conſtantia „ ſuccurrentis excipitur cum urget cir„ cumſtantia periclitandi. „

Idem dicit Hieronymus contra Luciferianos: " Baptizare, ſi neceſſitas cogat, „ ſcimus etiam licere laicis. „ Tum Gelaſius Papa in Epiſtola ad univerſos Epiſcopos c. 9. " Quod & Laicis, *inquit*, „ de Baptiſmate neceſſitatis dato, Fide„ libus plerumque permittitur, ne quiſ„ quam ſine remedio ſalutari de ſæculo „ evocetur. „ Ergo &c. Unde ſanctus Auguſtinus libro de unico Baptiſmo cap. 53. poſtquam dubius manſit circa hanc praxim ſic concludit: " Si quis urgeret, „ ut dicerem, quod ipſe ſentirem; ſi eo „ modo affectus eſſem, quo eram cum „ iſta dictarem, nequaquam dubitarem „ habere eos Baptiſma qui ubicumque, „ & a quibuſcumque, illud Evangelicis „ verbis conſecratum, ſine ſua ſimulatio„ ne, & cum aliqua fide excepiſſent. „

Quarto, ex conſuetudine Eccleſiæ firmata in Nicæno, & aliis Conciliis recipiendi Baptiſma Hæreticorum modo verbis Evangelicis eſſet datum; multi autem ut Marcionitæ & alii permittebant mulieribus baptizare: Igitur licitum eſt in neceſſitatis caſu cuicumque baptizare.

Quinto, ex Jure Canonico: Iſidorus L. 2. de divinis officiis capite 24. cujus verba referuntur canone *conſtat* diſt. 4. Joan. VIII. ut habetur canone *ad limina* cauſa 3. q. 2. docent concluſionem.

Sexto, ex D. Thoma hic q. 67. art. 3. ubi idem docet. De Laicis quidem in „ arg. *ſed contra* ait: Gelaſius Papa, *in„ quit*, & Iſidorus dicunt, quod bapti„ zare neceſſitate imminente Laicis „ Chriſtianis plerumque conceditur. „

„ Rur-

„ Rurſus in corp. Dicendum, quod ad „ miſericordiam ejus qui vult omnes homines ſalvos fieri, pertinet, ut in „ his quæ ſunt de neceſſitate ſalutis, „ homo de facili remedium inveniat. „ Inter omnia autem Sacramenta maximæ neceſſitatis eſt Baptiſmus, qui eſt „ regeneratio hominis in vitam ſpiritualem: quia pueris aliter omnino ſubveniri non poteſt: & adulti non poſſunt aliter quam per Baptiſmum plenam remiſſionem conſequi, & quantum ad culpam, & quantum ad pœnam, & ideo ut homo circa remedium tam neceſſarium defectum pati „ non poſſit, inſtitutum eſt, ut & materia Baptiſmi ſit communis, ſcilicet „ aqua, quæ a quolibet de facili haberi „ poteſt, & Miniſter Baptiſmi etiam ſit „ quicumque non ordinatus, ne propter „ defectum Baptiſmi, homo ſalutis ſuæ „ diſpendium patiatur. „

Mulieribus etiam D. Thomas eamdem poteſtatem in caſu neceſſitatis concedi aſſerit art. 4. in argumento *ſed contra*, ubi ita loquitur: " Urbanus Papa dicit, & „ habetur in Decreto 30. q. 3. Super quibus conſuluit nos tua dilectio, hoc videtur nobis hac ſententia reſpondendum, ut Baptiſmus ſit, ſi, inſtante neceſſitate, femina puerum in nomine „ ſanctæ Trinitatis, baptizaverit. „ Rurſus in corp. art. " Dicendum, quod „ Chriſtus eſt qui principaliter baptizat, „ ſecundum illud Joan. 1. Super quem videris Spiritum deſcendentem, & manentem, hic eſt qui baptizat. Dicitur „ autem Coloſſ. 3. quod in Chriſto non „ eſt maſculus, & femina. Et ideo ſicut „ maſculus laicus poteſt baptizare quaſi „ Miniſter Chriſti, ita etiam & femina. „ Quia tamen caput mulieris eſt vir, & „ caput viri eſt Chriſtus, ut dicitur 1. „ Cor. 11. non debet mulier baptizare, „ ſi adſit copia viri: ſicut nec Laicus præſente Clerico, nec Clericus præſente „ Sacerdote, qui tamen poteſt baptizare „ præſente Epiſcopo; eo quod hoc pertinet ad officium Sacerdotis. „

Demum vel ipſos Paganos in neceſſitate poſſe baptizare, Sanctus Doctor in arg. *ſed contra* ibidem art. 5. propugnat: " Iſidorus dicit, Romanus Pontifex non „ hominem judicat, qui baptizat, ſed „ ſpiritum Dei ſubminiſtrare gratiam „ Baptiſmi, licet Paganus ſit qui baptizat; ſed ille qui eſt baptizatus, non „ dicitur Paganus, ergo etiam non baptizatus poteſt conferre Sacramentum „ Baptiſmi. „

Tum in corpore art. " Dicendum, „ quod, hanc quæſtionem Auguſtinus indeterminatam reliquit. Dicit enim in „ 2. contra Epiſtolam Parmeniani: hæc „ quidem alia quæſtio eſt, utrum & ab „ his qui numquam fuerunt Chriſtiani, „ poſſit Baptiſmus dari: nec aliquid temere inde affirmandum eſt, ſine auctoritate tanti Concilii, quantum tantæ „ rei ſufficit. Poſtmodum vero per Eccleſiam determinatum eſt, quod non baptizati ſive ſint Judæi, ſive Pagani, poſſunt „ ſacramentum Baptiſmi conferre, dummodo in forma Eccleſiæ baptizent. Unde Nicolaus Papa reſpondet de conſecr. „ diſt. 4. ad Conſul. Bulgar. cap. 3. A quodam Judæo neſcitis, utrum Chriſtiano „ an Pagano, multos in patria veſtra aſſeritis baptizatos: & quid inde ſit agendum, conſulitis. Hi profecto ſi in nomine ſanctæ Trinitatis baptizati ſunt, „ rebaptizari non debent: ſi autem forma „ Eccleſiæ non fuerit obſervata, ſacramentum Baptiſmi non confertur. Et ſic „ intelligendum eſt, quod Gregorius ſecundus ſcribit Bonifacio Epiſcopo, Quos „ a Paganis baptizatos eſſe aſſeruiſti, ſcilicet Eccleſiæ forma non ſervata, ut „ de novo baptizes in nomine Trinitatis, mandamus. Et hujus ratio eſt, „ quia ſicut ex parte materiæ, quantum ad neceſſitatem Sacramenti, ſufficit quæcumque aqua, ita etiam ſufficit ex parte Miniſtri quicumque homo. Et ideo etiam non baptizatus, „ in articulo neceſſitatis baptizare poteſt. „ Idem habetur libro Capitulariorum c. 6.

Septimo, ratione: Baptiſmus eſt abſolutæ neceſſitais ad ſalutem, & præterea vult Deus omnes homines ſalvos fieri, & ad agnitionem ſui venire: Igitur convenit quemlibet poſſe baptizare in neceſſitate, alias multi abſque ſua culpa perirent, nec fructum redemptionis perciperent; quod eſt contra Apoſtolum dicentem 1. Tim. 2. *Omnes homines vult ſalvos fieri*.

Hæc tamen regula obſervanda eſt, quod mulier

mulier non baptizet præſente viro: Paganus, præſente Catholico.

Juvat nunc referre quæ Catechiſmus Rom. de his momentis dicit n. 23. " Jam „ vero *ait*, a quibus Miniſtris hoc Sacra- „ mentum conficiatur, non utiliter modo, „ ſed neceſſario tradendum videtur: Tum „ ut ii, quibus præcipue hoc munus com- „ miſſum eſt, illud ſancte, & religioſe cu- „ rare ſtudeant: tum ut ne quis tamquam „ fines ſuos egreſſus, in alienam poſſeſſio- „ nem intempeſtive ingrediatur, vel ſu- „ perbe irrumpat: cum in omnibus ordi- „ nem ſervandum eſſe Apoſtolus admo- „ neat. Doceantur igitur Fideles, tripli- „ cem eſſe eorum ordinem: ac in primo „ quidem Epiſcopos, & Sacerdotes col- „ locandos eſſe, quibus datum eſt ut jure „ ſuo, non extraordinaria aliqua poteſta- „ te, hoc munus excerceant. Iis enim in „ Apoſtolis pręceptum eſt a Domino: *Eun-* „ *tes baptizate*; quamvis Epiſcopi, ne gra- „ viorem illam docendi populi curam de- „ ſerere cogerentur, Baptiſmi miniſterium „ Sacerdotibus relinquere ſoliti eſſent. „ Quod vero Sacerdotes jure ſuo hanc „ functionem exerceant, ita ut præſente „ etiam Epiſcopo, miniſtrare Baptiſmum „ poſſint, ex doctrina Patrum, & uſu „ Eccleſiæ conſtat, nam cum ad Eucha- „ riſtiam conſecrandam inſtituti ſint, quę „ eſt pacis & unitatis Sacramentum; con- „ ſentaneum fuit, poteſtatem iis dari „ omnia illa adminiſtrandi, per quæ ne- „ ceſſario hujus pacis, & unitatis quilibet „ particeps fieri poſſet. Quod ſi aliquan- „ do Patres Sacerdotibus, ſine Epiſcopi „ venia, baptizandi jus permiſſum non „ eſſe dixerunt, id de eo Baptiſmo, „ qui certis anni diebus ſolemni cæremo- „ nia adminiſtrari conſueverat, intelligen- „ dum videtur. Secundum Miniſtrorum „ locum obtinent Diaconi, quibus ſine „ Epiſcopi, aut Sacerdotis conceſſu, non „ licere hoc Sacramentum adminiſtrare, „ plurima SS. Patrum decreta teſtantur. „ Extremus ordo illorum eſt, qui cogen- „ te neceſſitate, ſine ſolemnibus cæremo- „ niis baptizare poſſunt: quo in numero „ ſunt omnes, etiam de populo, ſive ma- „ res, ſive feminæ, quamcumque illi ſe- „ ctam profiteantur: nam & Judæis quo- „ que, & infidelibus & Hæreticis, cum „ neceſſitas cogit, hoc munus permiſſum „ eſt; ſi tamen id efficere propoſitum eis „ fuerit, quod Eccleſia Catholica in eo „ adminiſtrationis genere efficit. Hæc „ autem cum multa veterum Patrum, & „ Conciliorum decreta confirmarunt, „ tum vero a ſacra Tridentina Synodo „ anathema in eos ſancitum eſt, qui di- „ cere audeant, Baptiſmum, qui etiam „ datur ab Hæreticis in nomine Patris, „ & Filii, & Spiritus ſancti, cum inten- „ tione faciendi quod facit Eccleſia, non „ eſſe verum Baptiſmum. „

Tum num. 25. ſic pergit: " Neque vero „ hoc munus ita omnibus promiſcue per- „ miſſum eſſe, Fideles arbitrentur, quin „ ordinem aliquem Miniſtrorum inſtitue- „ re maxime deceat. Mulier enim, ſi „ mares adſint, Laicus item præſente „ Clerico, tum Clericus coram Sacerdo- „ te, Baptiſmi adminiſtrationem ſibi ſu- „ mere non debent. Quamquam obſtetri- „ ces, quæ baptizare conſueverunt, im- „ probandæ non ſunt, ſi interdum præ- „ ſente aliquo viro, qui hujus Sacramenti „ conficiendi minime peritus ſit, quod „ alias viri magis proprium officium vi- „ deretur, ipſæ exequantur. „

Quæres, Utrum plures ſimul unum hominem poſſint baptizare?

Reſpondet D. Thomas hic qu. 67. art. 6. in arg. *ſed contra*: " Unius agentis eſt una „ actio. Si ergo plures unum baptiza- „ rent, videretur ſequi, quod eſſent plu- „ res Baptiſmi: quod eſt contra id quod „ dicitur Epheſ. 4. una fides, unum Ba- „ ptiſma. „

Idem confirmat in corpore ejuſdem articuli: " Dicendum, quod Sacramentum „ Baptiſmi præcipue habet virtutem ex „ forma quam Apoſtolus nominat ver- „ bum vitæ, Epheſ. 5. & ideo conſide- „ rare oportet, ſi plures ſimul unum ba- „ ptizarent, qua forma uterentur. Si enim „ dicerent, Nos te baptizamus in nomine „ Patris, & Filii, & Spiritus ſancti, di- „ cunt quidam, quod non conferetur Sa- „ cramentum Baptiſmi, eo quod non ſer- „ varetur forma Eccleſiæ, quę ſic habet, „ Ego te baptizo in nomine Patris, & „ Filii, & Spiritus ſancti; ſed hoc exclu- „ ditur per formam baptizandi, qua utitur „ Eccleſia Græcorum: poſſent enim di- „ cere, Baptizatur ſervus Chriſti N. in „ nomine Patris, & Filii, & Spiritus ſan-

ᴄti,

„ cti, &c. ſub qua forma Græci Baptiſmum ſuſcipiunt: quæ tamen forma multo magis diſſimilis eſt formæ, qua nos utimur, quam ſi dicatur, Nos te baptizamus: ſed conſiderandum eſt, quod ex tali forma, te baptizamus, exprimitur talis intentio, quod plures conveniant ad unum Baptiſmum conferendum. Quod quidem videtur eſſe contra rationem miniſterii: homo enim non baptizat, niſi ut Miniſter Chriſti, & vicem ejus gerens. Unde ſicut unus eſt Chriſtus, ita oportet eſſe unum Miniſtrum, qui Chriſtum repræſentat: propter quod ſignanter Apoſtolus dicit, Epheſ. 4. Unus Dominus, una fides, unum Baptiſma. Et ideo contraria intentio videtur excludere Baptiſmi ſacramentum. Si vero uterque diceret, Ego te baptizo in nomine Patris, & Filii, & Spiritus ſancti, uterque exprimeret ſuam intentionem, quaſi ipſe ſingulariter Baptiſmum conferret. Quod poſſet contingere in eo caſu, in quo contentioſe uterque aliquem baptizare conaretur. Et tunc manifeſtum eſt, quod ille, qui prius verba proferret, daret Baptiſmi ſacramentum: alius vero quantumcumque jus baptizandi haberet, nihil faceret: & ſi verba pronuntiare præſumeret, eſſet puniendus tamquam rebaptizator. Si autem omnino ſimul ambo verba proferrent, & hominem immergerent, aut aſpergerent, eſſent puniendi de inordinato modo baptizandi, & non de iteratione Baptiſmi: quia uterque intenderet non baptizatum baptizare, & uterque quantum eſt in ſe baptizare. Nec traderent aliud, & aliud ſacramentum, ſed Chriſtus qui eſt unus interius baptizans, unum Sacramentum per utrumque conferret. „

Solvuntur objectiones contra tertiam concluſionem.

Objicies: Chriſtus his verbis: *Euntes ergo docete....baptizantes &c.* loquitur ſolum ad Sacerdotes: Igitur ſoli poſſunt baptizare. Confirmatur: excepto Matrimonio, ſoli Sacerdotes miniſtrant alia Sacramenta: Ergo idem dicendum pro Baptiſmo.

Reſpondeo in genere ad omnes auctoritates diſtinguendo: Solus Sacerdos eſt Miniſter ordinarius, & extra caſum neceſſitatis, concedo: extraordinarius, & in caſu neceſſitatis, nego. Vel aliter: Solus eſt Miniſter ſolemnitatis, concedo. Privatus, nego. Ad auctoritatem diſtinguo: Et Chriſtus conſtituit Miniſtros ordinarios, concedo; Legiſlator enim inſtituendo aliquid, vulgo loquitur ſolum de lege communi: & loquitur de Miniſtris extraordinariis, nego. Ad confirmationem nego paritatem, cum enim cetera Sacramenta non ſint ejuſdem neceſſitatis cum Baptiſmo, habent ſolos Sacerdotes pro Miniſtris, eam propter rationem dantur ſemper ſolemniter, adeoque hoc munus ſolis competit Sacerdotibus; at vero Baptiſmus in caſu neceſſitatis datur privatim, & ſine cæremoniis.

Inſtabis: Euchariſtia, & Pœnitentia ſunt etiam abſolute ad ſalutem neceſſaria, juxta illud Joan. 6. *Niſi manducaveritis carnem filii hominis &c.* Et illud Luc. 13. *Niſi pœnitentiam habueritis, omnes ſimul peribitis:* Atqui, non obſtante hac neceſſitate, ſoli Sacerdotes poſſunt conferre Pœnitentiam, & Euchariſtiam: Igitur & Baptiſmum: Confirmatur: Baptiſmus pertinet ad officium ſacerdotale ut Euchariſtia, & Confirmatio. II. Eſt quid majus quam ſacramentalia: ſed ſolus Sacerdos poteſt conficere ſacramentalia v. g. aquam benedictam: Igitur & ſolus poteſt conferre Baptiſmum.

Reſpondeo negando Euchariſtiam, & Pœnitentiam eſſe ejuſdem ſimpliciter neceſſitatis cum Baptiſmo, quia vota Euchariſtiæ, & Pœnitentiæ ſupplent pro ipſis; unde non eſt paritas, quandoquidem votum non ſupplet pro pueris, ſunt enim voti emittendi incapaces. Quid plura adjiciam, Euchariſtia eſt ſacramentorum conſummatio, Pœnitentia vero totius ſalutis adultorum fundamentum, hinc Sacerdotibus ex jure & officio incumbit & peccatores reconciliare, & reconciliatos divina Euchariſtiæ alimonia cibare.

Ad primam confirmationem diſtinguo: Baptiſmus extra neceſſitatis caſum ad officium ſacerdotale ſpectat, concedo: Poſita neceſſitate & deficiente Sacerdote, vel alio de Clero, nego: Hac enim facta hypotheſi diſpenſat Eccleſia, ut quilibet præ-

præſens cujuſcumque aut ſtatus, aut ſexus, id faciat.

Ad alteram confirmationem utique diſtinguo: Baptiſmus eſt quid ſacramentalibus majus, & majoris ſimul neceſſitatis, concedo: ſecus, nego. Quia igitur, ſecluſo Baptiſmo, actum eſt de ſalute pueri, licitum eſt unicuique in neceſſitatis caſu baptizare.

Inſtabis: 1. Corinth. 14. habetur: *Mulieres in Eccleſiis taceant*. Igitur mulier non debet baptizare. Hoc ipſum ſtatuitur Lib. 3. Conſt. Apoſt. can. 10. " Immo „ neque Laico permittimus facere aliquod „ opus ſacerdotale, ut ſacrificium, aut „ Baptiſmum, &c." Sic docet Tertullianus Lib. de Bapt. cap. 17. & in probationem affert ſententiam Apoſtoli mox laudatam, qua quidem S. Paulus præcipit mulieribus ut in Eccleſiis taceant: ſic Epiphanius, qui Hær. 42. increpat Marcionitas, Collirįdianos, & Pepuzianos, eo quod permitterent mulieribus tingere infantes. Concilium Carthaginenſe 4. prohibet etiam mulieribus baptizare can. 100. " Mu„ lier, *ait*, in Eccleſia baptizare non „ præſumat."

Reſpondeo ut ſupra juxta ſolutionem generalem. Ad Apoſtolum dico, loqui de lege ordinaria, quæ nonnumquam ſuſcipit exceptionem, cum ipſe Act. 18. approbet Priſcillam, quæ una cum Aquila ſponſo ſuo Apollonem jam credentem de fide Incarnationis fundatius edocuerat.

Ad auctoritatem ex Lib. 3. Conſt. excerptam eadem eſt reſponſio, cum vel iſta verba, *ſolos Epiſcopos, miniſtrantibus Diaconis*, ſubindigitent ſermonem ibi eſſe de Baptiſmo ſolemniter dato.

Idem reſpondetur ad Tertullianum; eo quippe loci quamdam increpat mulierem quod & docendi, & tingendi in conventu Eccleſiæ poteſtatem non ſine magna temeritate uſurparet. Quod autem hic ſit Tertulliani ſenſus, ex ipſius verbis liquet. Loco citato pag. 263. primum nominat Baptiſmi Miniſtros, videlicet Epiſcopum, Presbyterum, Diaconum vero ex commiſſione, tum pro neceſſitate quemlibet cujuſcumque ſexus & conditionis, ita ut extra neceſſitatis caſum nullus laicus aut laica audeat baptizare, immo & ſolemniter vel in iſto caſu. Tum ſubdit: " Sufficiat ſcilicet, in neceſſita„ tibus ut utaris, ſicuti aut loci, aut tem„ poris, aut perſonæ conditio compellit. „ Tunc enim conſtantia ſuccurrentis ex„ cipitur, cum urget circumſtantia peri„ clitantis. Quoniam reus erit perditi „ hominis, ſi ſuperſederit præſtare quod „ libere potuit. Petulantia autem mu„ lieris quæ uſurpavit docere, utique non „ etiam tingendi jus ſibi pariet: niſi ſi „ quæ nova beſtia evenerit ſimilis priſti„ næ: ut quemadmodum illa Baptiſmum „ auferebat, ita aliqua per ſe eum confe„ rat. Quod ſi quæ Paulo perperam ad„ ſcripta ſunt, ad licentiam mulierum do„ cendi, tingendique defendunt; ſciant in „ Aſia Presbyterum, qui eam Scriptu„ ram conſtruxit, quaſi titulo Pauli de „ ſuo cumulans, convictum atque confeſ„ ſum id ſe amore Pauli feciſſe, loco de„ ceſſiſſe. Quam enim fidei proximum vi„ deretur ut is docendi & tingendi daret „ feminæ poteſtatem, qui ne diſcere qui„ dem conſtanter mulieri permiſit."

In eodem prorſus ſenſu explicandus eſt Epiphanius; nam Marcionitæ, Collyridiani & Pepuziani permittebant mulieribus baptizare ſolemniter in conventu Eccleſiæ. Idem eſt Canonis Carthaginenſis ſenſus, quem ſubindigitant iſta varba: *In Eccleſia baptizare non præſumat*. In Eccleſia, hoc eſt ſolemniter & in conventu Eccleſiæ. Hunc canonem ſic explicat Binius in notis ad illud Concilium pag. 557. " Intellige, *ait*, Sacerdotibus aut „ Clericis præſentibus; ut patet can. „ præced. vel etiam extra caſum neceſ„ ſitatis, ut citant & exponunt hunc „ canonem Petrus Lombardus 4. Lib. „ Sent. diſt. 6. Gratianus can. *Mulier*, „ diſt. 4. de conſecr."

Inſtabis: Plures canones videntur negare Paganis licentiam baptizandi etiam in neceſſitate: Ergo &c. Probatur antecedens: Canon *quos a Paganis* diſt. 4. qui Gregorii II. ad Bonifacium ſic habet: " Quos a Paganis baptizatos eſſe aſſerui„ ſti, ut denuo baptizes in nomine ſan„ ctiſſimæ Trinitatis mandamus." Idem habetur Lib. 3. Capitulariorum cap. 41. Idem in Concilio Eliberitano; vult enim ut iis ex Laicis, quibus concedit baptizandi facultatem I. In juſtitia quam in Baptiſmate receperunt, ſine labe vixerint. II. Ne ſint bigami: " Peregre navigan-

„ tes, *ait can.* 38. aut ſi Eccleſia in proximo non fuerit, poſſe fidelem, qui lavacrum ſuum integrum habet, nec ſit bigamus, baptizare in neceſſitate infirmitatis poſitum Catechumenum. „ Ergo &c.

Reſpondeo primo, opponendo auctoritatem auctoritati, & canones canonibus: Et licet aliqua concilia particularia, vel etiam aliqui Patres contrarium ſentirent, prævalet traditio & conſtitutio Eccleſiæ.

Reſpondeo ſecundo, diſtinguendo: Gregorius jubet rebaptizare, quia Pagani illi de quibus fit mentio non obſervaverunt formam Evangelicam, concedo: & hoc patet ex hoc, quod jubeat rebaptizari pueros in nomine ſanctiſſimæ Trinitatis: mandat rebaptizare præciſe quia Pagani baptizaverant, nego.

Reſpondeo ſecundo ad eamdem difficultatem, canonem eſſe ſuſpectum, & non fideliter referri; Canon enim *ſi quis per ignorantiam ordinetur* cauſa 1. q. 1. tamquam ex Iſidoro Lib. 5. Capitulariorum, c. 94. vel etiam Lib. 4. c. 100. citatur, & tamen in operibus Iſidori non invenitur. Præterea ille canon idem videtur eſſe cum canone: *Si quis Preſbyter*, qui refertur abſque clauſula iſta, *ut omnes quos prius baptizavit rebaptizentur*. In libro 3. Decretalium titulo 42. ab Innocentio III. canone *Unicus*; ab ipſo Gratiano cauſa prima quæſtione 1. Denique Antonius Auguſtus in notis ad primam compilationem decretalium, dicit illam clauſulam omiſſam eſſe a Bernardo Papienſi, & a ſancto Raimundo.

Reſpondeo ad Concilium Eliberitanum diſtinguendo: Et exigit laicum juſtitia ornatum & non bigamum, in hypotheſi quod ſit hujuſmodi viri copia, concedo: Et excludit tum impium, tum bigamum ſi non ſit alius, nego. Sic interpretatur canonem 38. Synodi Elib. doctiſſimus Albaſpineus in notis ad iſtud Concilium: " Hujus Canonis ſenſus eſt, *inquit*, ſi „ cui Cathecumeno, terra vel mari certo occumbendum ſit: poſſe eum a „ laico ſacro fonte ablui, ſi copia Sacerdotis non ſit, neque vero canon iſte „ niſi ſola Cathecumeni neceſſitate commovetur, hoc eſt, non ait ſi in morte Cathecumeni, unus laicus tantum „ adeſſe videatur, immo contra ſubintelligi vult, ſi plures laici tali tempore non defuerint, tum ſtatui omnino „ vult unus ut e laicis qui nondum pœnitentiam exolverit, neque bigamus „ fuerit, baptizet: idque ob eam rem, „ quod neque Sacerdotes pœnitentiam „ peragere, neque ea perfacta abſolutaque „ ad id eligi, neque bigami eſſe poterant, „ quas quidem conditiones in uno laico „ qui baptizet, requirit ille canon, quod „ eo modo ſit Sacerdotis partes aucturus; „ ſi tamen tunc temporis interveniſſet „ bigamus unus tantum idemque pœnitens, canon ille decreviſſet, vel ſi omnia „ illa impedimenta ſe ſe obtuliſſent, ab eo „ potuiſſe ſacrum Baptiſma conferri. „

Inſtabis: Tertullianus & Hieronymus ideo concedunt Laicis fidelibus baptizandi poteſtatem, quia habent & Baptiſmum, & Spiritum ſanctum: Sed Pagani non habent: Ergo ex illis Doctoribus non poſſunt baptizare.

Reſpondeo ut ſupra. Licet enim quidam Patres de hoc videantur dubitare, cum plures alii id propugnent, & Eccleſia hoc ipſum determinaverit: dicendum eſt Paganum in neceſſitatis caſu poſſe ſacrum Baptiſma conferre.

Reſpondeo ſecundo, diſtinguendo: Et rationes, tum Tertulliani, tum Hieronymi probant ſolum Fideles convenientius aſſumi ad baptizandum, concedo: ſolos aſſumi poſſe, etiam in caſu neceſſitatis, nego.

Ad probationem diſtinguo: Pagani non habent Spiritum ſanctum habitualiter, & radicaliter, concedo: tranſeunter, & per modum motus & impreſſionis, nego. Poſſunt moveri ab Eccleſia, quæ, inquit Auguſtinus, quandoque utitur utero alieno ad gignendos filios. Sic Spiritus ſanctus aſſumpſit Caipham peſſimum virum ad prophetandum. Nonne Sacerdotes impii carent Spiritu ſancto, & tamen vere conficiunt Sacramenta? Quidni igitur & Pagani in neceſſitate poſſent infantem tingere?

Repones: Ipſe Aug. abnegat Paganis baptizandi facultatem. Igitur ea fuit tunc temporis traditio neminem præter Clericum poſſe baptizare. Probatur antecedens: Sanctus Doctor dubitat num vel ipſe laicus fidelis non peccet, cum infantem ne-

neceſſitate compulſus tingit. Sed ſi laicus tametſi fidelis & neceſſitate compulſus peccet baptizando, ut ait Auguſtinus, a fortiori juxta ſancti Præſulis doctrinam Paganus etiam in neceſſitatis caſu non poteſt baptizare: Ergo &c. Probatur major; ſanctus Doctor ſic loquitur libro 2. contra Epiſt. Parmeniani cap. 13. pag. 19. " Quamquam etſi laicus aliquis pereunti „ dederit neceſſitate compulſus, quod „ cum ipſe acciperet, dandum eſſe addi„ dicit, neſcio an pie quiſquam dixerit eſ„ ſe repetendum. „ Immo non audet definire an laicus qui, urgente neceſſitate, baptizat, ſaltem venialiter, aut nullo modo peccet: " Si autem, *inquit*, neceſſitas „ urgeat, aut nullum, aut veniale deli„ ctum eſt. „

Reſpondeo negando antecedens. Ad probationem diſtinguo: Dubitat Auguſtinus num ipſe laicus non peccet tingendo infantem, ſi ſufficiens non facta ſit ad Sacerdotem accerſendum diligentia, concedo: tunc enim eſt alieni juris uſurpatio quæ citra peccatum non exercetur; ſi facta ſit, nego. S. Doctor eſt ſui ipſius interpres, cum dicat in neceſſitate vel nullum, vel ad ſummum veniale peccatum eſſe; nullum quidem, ſi diligentia ad conquirendum pro Baptiſmo conferendo Sacerdotem facta ſit; veniale vero, ſi ſatis exacta non apparet. Tum concludit Baptiſma in utroque caſu valere, tametſi non ſit licitum, cum abſque negotio poteſt advocari ad tingendum Sacerdos. Igitur non manet circa hujuſmodi quæſtionem anceps & dubius. Ecce S. Doctoris ſubſequentia verba: " Nulla enim, „ cogente neceſſitate ſi fiat, alieni mu„ neris uſurpatio eſt; ſi autem neceſſitas „ urgeat, aut nullum, aut veniale deli„ ctum eſt. Sed etſi nulla neceſſitate u„ ſurpetur, & a quolibet cuilibet detur, „ quod datum fuerit non poteſt dici non „ datum, quamvis recte dici poſſit illici„ te datum. „

Quares, Utrum in Baptiſmo requiratur aliquis qui baptizatum levet de ſacro fonte?

Reſpondeo affirmative; & probatur aſſertio primo ex ſanctis Patribus, qui ſuſceptores puerorum variis nominibus appellant. Juſtinus q. 56. ad Orthodoxos vocat eos προσφέροντας, id eſt, offerentes; Tertullianus de Baptiſmo cap. 18. *Sponſores:* Auguſtinus ſermone 215. de tempore *Fidejuſſores:* Hyginus Papa can. *in Catechiſmo*, de conſecr. diſt. 4. *Patrinos:* & Synodus Moguntina can. 27. *Compatres*, jubetque illos veluti filios ſuos ſpirituales in fide inſtituere.

Secundo ex ſancto Thoma, qui hic qu. 67. art. 7. in argum. *Sed contra*, in teſtem affert Dionyſium capit. 2. de Eccleſ. Hierarchia dicentem, quod: " Sacerdotes „ aſſumentes baptizatum, tradunt eum „ ad educationem ſuſceptori & duci. „ In corpore vero articuli ſic reſpondet: " Dicendum, quod ſpiritualis regenera„ tio quæ fit per Baptiſmum, aſſimilatur „ quodam modo generationi carnali: un„ de dicitur 1. Petr. 2. Sicut modo geni„ ti infantes rationabiles & ſine dolo, „ lac concupiſcite. In generatione autem „ carnali parvulus nuper natus indiget „ nutrice & pedagogo; unde & in ſpiri„ tuali generatione Baptiſmi requiritur „ aliquis qui fungatur vice nutricis & pe„ dagogi, informando & inſtruendo eum „ ut novitium in fide, de his quæ perti„ nent ad fidem & vitam Chriſtianam. „ Ad quod Prælati Eccleſiæ vacare non „ poſſunt, circa communem curam populi „ occupati; parvuli enim & novitii indi„ gent ſpeciali cura præter communem, „ & ideo requiritur quod aliquis ſuſcipiat „ baptizatum de ſacro fonte, quaſi in „ ſuam inſtructionem & tutelam; & hoc „ eſt quod Dionyſius dicit ultimo capite „ Eccleſ. Hier. Divinis noſtris ducibus, „ id eſt Apoſtolis, ad mentem venit & „ viſum eſt ſuſcipere infantes, ſecundum „ iſtum ſanctum modum, quod naturales „ pueri parentes traderent puerum cui„ dam docto in divinis pedagogo, & re„ liquum ſub ipſo puer ageret, ſicut ſub „ divino Patre & ſalvationis ſanctæ ſuſ„ ceptore. „

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Epiſcopus & Presbyter ſunt Miniſtri ordinarii Baptiſmi: Diaconi, ex commiſſione: Extraordinarii, Laici cujuſcumque ſectæ & ſexus.

Prima pars conſtat ex Patribus: Sic enim docent Hilarius in Pſ. 67. Hiero-

nymus Dial. adverſus Luciferianos, Iſidorus Lib. 2. de officiis c. 24. Ratio divi Thomæ hic q. 67. art. 2. eſt quod Epiſcopus & Presbyter habeant poteſtatem ſuper corpus Chriſti verum, adeoque & ſuper myſticum, & hoc patet ex ipſa traditione & Conciliis.

Altera pars expreſſe habetur Act. 8. ibi enim legitur Philippum Diaconum baptizaſſe Samariæ cives, tum & Eunuchum Ætyopum potentem Candacis Reginæ. Suffragantur Eccleſiæ Doctores, ut Tertullianus Lib. de Baptiſmo cap. 17. Hieronymus Dial. adverſus Luciferianos. Ratio eſt: Diaconus ex officio legit Evangelium, & offert cum Sacerdote ſacrificium. Igitur ex commiſſione ſaltem poteſt baptizare. Sic docet divus Thomas ibidem art. 1.

Tertia pars a ſanctis Doctoribus utique propugnatur, maxime a Gelaſio Papa Epiſt. ad univerſos Epiſcopos c. 9. ab Auguſtino Lib. de unico Baptiſmo c. 53. a divo Thoma hic q. 67. art. 3. & 4. Ratio hæc eſt, quia Baptiſmus eſt abſolute ad ſalutem neceſſarius: cum autem Deus non deficiat in neceſſariis, & impoſſibilia non jubeat, convenit quemcumque in neceſſitate poſſe baptizare.

SYNOPSIS DIFFICULTATUM ET RESOLUTIONUM.

PRIMO: Tametſi Chriſtus Dominus ſolos Sacerdotes miſerit & ad docendum, & ad baptizandum, non inde ſequitur hanc legem non ſuſcipere exceptionem in caſu neceſſitatis; hoc ipſum exigit bonitas Creatoris, hoc & miſericordia Redemptoris.

Secundo: Non eodem modo ratiocinandum eſt de Baptiſmo, ſicut de Euchariſtiæ & Pœnitentiæ ſacramentis; ſacrum enim lavacrum non poteſt per votum ſuppleri in infantibus, bene vero tum Pœnitentia, tum Euchariſtia quæ ſpectant adultos.

Tertio: Neque vero quidquam ab hac veritate detrahunt Concilia & Patres; nam dum a miniſtris Baptiſmi excludunt laicos & mulieres, loquuntur de miniſtris ſolemnitatis.

ARTICULUS DECIMUS.

De Baptiſmi Subjecto.

QUÆSTIO procedit de pueris Fidelium, de pueris infidelium, & de adultis; quæ quidem capita ſpeciales habent difficultates, adeoque & ſeparatim diſcutiendæ. Unde ſit

SECTIO PRIMA.

Utrum Pueri ſint baptizandi?

PRIMO, contrarium propugnavere duodecimo ſæculo VValdenſes, juxta illud Ermengardi, opuſc. c. 18. contra illos, in quo hæc ſcribit: " Dicunt etiam Hæ„ retici, quod nulli, niſi proprio ore & „ corde hoc ſacramentum petat, poteſt „ prodeſſe. Inde adducentes hunc erro„ rem, quod parvulis Baptiſmus aquæ ni„ hil proſit. „ Contra quos ſit

CONCLUSIO.

Pueri Fidelium ſunt baptizandi.

Probatur multis momentis.

Primo, ex Scriptura ſacra.

PRIMO: Pueri Fidelium novæ legis non ſunt pejoris conditionis veteris legis infantibus: Sed maſculi octavo die recipiebant circumciſionem, quæ erat pro eis quod eſt Baptiſmus pro novæ legis infantibus, hinc & figura noſtri Baptiſmi erat. Ergo &c. Lex circumciſionis habetur Geneſ. 17. & Luc. 2. ait Evangeliſta: *Poſtquam completi ſunt dies octo, ut circumcideretur puer, vocatum eſt nomen ejus Jeſus.*

Secundo: Lex Baptiſmi eſt pro omnibus univerſium, juxta illud Matt. 28. *Euntes ergo, docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus ſancti.* Quod abſque reſtrictione dicitur non ſolum pro adultis, ſed etiam pro pueris. Ergo &c.

Tertio: Chriſtus, teſte Apoſtolo, vult omnes homines ſalvos fieri, & Chriſtus mortuus eſt pro omnibus. Baptiſmus vero

eſt

eſt ad ſalutem abſolute neceſſarium, dicente Chriſto Joann. 3. *Niſi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu ſancto, non poteſt introire in regnum Dei*. Igitur infantes baptizandi ſunt; ſin minus a beneficio redemptionis excluderentur, quod adverſatur miſericordiæ Dei volentis omnes homines ſalvos fieri, & efficaciæ mortis Chriſti participes eſſe. Ergo &c.

Quarto: Ab actu ad poſſe valet conſequentia; ſed Apoſtoli nedum adultos, ſed & pueros non ſemel baptizaverunt; & probatur. Act. 16. dicitur Lydia baptizata & domus ejus, & ibidem de cuſtode carceris: *Baptizatus eſt ipſe, & omnis domus ejus continuo*. 1. Cor. 1. *Baptizavi*, inquit Paulus, *Stephanæ domum*, in domo autem ſunt pueri.

Quinto: Chriſtus volebat parvulos ad ſe venire, & in eorum gratiam pronuntiavit regnum cęlorum eſſe pro eis, quod non foret verum, ſi non eſſent baptizandi, cum multi moriantur, ſicque vita privarentur æterna, quippe qui abſque Baptiſmo e vita migrarent; & tamen Mat. 19. & Luc. 18. Chriſtus ait: *Sinite parvulos venire ad me: talium eſt enim regnum cœlorum*.

Secundo, ex Traditione.

TRADITIO eſt fidei regula; ſed ex traditione habemus baptizandos eſſe parvulos. Ergo &c. Probatur minor multis Patrum ſententiis.

S. Dionyſius agmen ducet: Lib. Eccleſ. Hier. cap. ult. ait: " Divini noſtri duces, *ſcilicet Apoſtoli*, probaverunt infantes recipi ad Baptiſmum. "

Succinit Origenes Lib. 5. in cap. 6. Epiſt. ad Rom. " Eccleſia, *inquit*, ab Apoſtolis traditionem accepit etiam parvulis dare Baptiſmum. "

S. Cyprianus Epiſt. ad Fidum hæc ſcribit: " Si in graviſſimis delictoribus, & in Deum multum ante peccantibus, cum poſtea crediderint, remiſſa peccatorum datur, & a Baptiſmo & a gratia nemo prohibetur; quanto magis prohiberi non debet infans, qui recens natus nihil peccavit, niſi quod ſecundum Adam carnaliter natus contagium mortis antiquæ prima nativitate contraxit. "

Quarto loco venit in veritatis teſtimonium S. Auguſtinus Lib. 10. de Gen. cap. 23. his verbis: " Conſuetudo matris Eccleſiæ de baptizandis parvulis nequaquam ſpernenda eſt, nec ullo modo ſuperflua deputanda, nec omnino credenda, niſi Apoſtolica eſſet traditio. " Concinit ſanctus Proſper Lib. 2. de vocatione Gentium c. 8.

Tertio, ex Decretis ſummorum Pontificum.

SUMMI Pontifices eamdem confirmant fidem, in primis Clemens I. Lib. 6. Conſtit. Apoſt. cap. 15. Siricius Epiſt. 1. ad Himerium c. 2. Innocentius I. Epiſt. 26. ad Concilium Milevitanum, Leo I. Epiſt. ad Epiſcopum Aquilejenſem 84. alias 86. Gregorius I. Lib. 3. Epiſt. 9. ad Joannem Calaritanum, Innocentius III. in Epiſt. ad Epiſcopum Arelatenſem, & habetur cap. *Majores*, de Baptiſmo & ejus effectu. Ergo &c.

Quarto, ex Conciliis.

PRIMO: Concilium Milevitanum can. 2. definit his verbis: *Placuit, ut quicumque parvulos recentes ab uteris matrum baptizandos negat, anathema ſit*. Secundo, Gerundenſe ante mille annos celebratum, can. 5. ait infantes ipſo die quo naſcuntur, poſſe baptizari, ſi periculum mortis immineat. Tertio, Bracarenſe II. can. 7. Quarto, Viennenſe generale idem docent. Demum Tridentinum Seſſ. 7. can. 13. etiam probat infantium Baptiſmum. *Si quis dixerit parvulos, eo quod actum credendi non habent, ſuſcepto Baptiſmo inter fideles computandos non eſſe, ac propterea cum ad annos diſcretionis pervenerint, eſſe rebaptizandos, aut præſtare omitti Baptiſma, quam eos non actu proprio credentes baptizari in ſola fide Eccleſiæ, anathema ſit.*

Quinto, ex rationibus Divi Thomæ.

PRIMA eſt: Gratia Chriſti abundavit ubi peccatum regnavit: ſed peccatum originale etiam in pueris regnavit, juxta illud Apoſtoli Rom. 5. *Regnavit mors ab Adam uſque ad Moyſem etiam in eos qui non*

non peccaverunt in ſimilitudinem prævaricationis Adæ. Igitur baptizandi ſunt, ſin minus gratia non abundaret ubi mors regnavit.

Secunda: Chriſtus eſt ſecundus Adam, qui ad hoc venit, teſte D. Joanne, ut diſſolveret opera Diaboli, & repararet malum a primo Adam inductum in mundum: Sed primus Adam omnes homines perdidit. Igitur Chriſtus omnes venit ſalvare, & maxime infantes per Baptiſmum, qui non aliud peccatum præter originale habent.

Tertia: *Bonum eſt viro*, ait Jeremias Propheta Thr. 3. *cum portaverit jugum ab adoleſcentia ſua*; ſcilicet ut enutriatur in vita ſpirituali. Igitur convenit pueros baptizari. Iſtæ rationes ſunt ſancti Thomæ hic q. 68. art. 9. " Dicendum, *inquit*, quod ſicut Apoſtolus dicit Rom. „ 5. ſi unius delicto mors regnavit per „ unum, ſcilicet per Adam, multo magis abundantiam gratiæ, & donationis, & juſtitiæ accipientes, in vita „ regnabunt per unum Jeſum Chriſtum. „ Pueri autem ex peccato Adæ peccatum originale contrahunt; quod patet „ ex hoc quod ſint mortalitati ſubjecti, „ quæ per peccatum primi hominis in „ in omnes pertranſiit, ut Apoſtolus ibidem dicit. Unde multo magis pueri „ poſſunt per Chriſtum gratiam accipere, „ ut regnent in vita æterna; ipſe autem „ Dominus dicit Joan. 1. quod, niſi quis „ renatus fuerit ex aqua & Spiritu ſancto, „ non poteſt introire in regnum Dei. „ Unde neceſſarium fuit pueros baptizari, „ ut ſicut per Adam damnationem incurrerunt naſcendo, ita per Chriſtum ſalutem conſequantur renaſcendo. „

Pergit: " Fuit etiam conveniens pueros baptizari, ut a pueritia nutriti in „ his quæ ſunt Chriſtianæ vitæ, firmius „ in ea perſeverent, ſecundum illud Proverb. 22. Adoleſcens juxta viam ſuam, „ etiam cum ſenuerit, non recedet ab „ ea. „

De diverſis Baptiſmi ſubjectis.

Quæres I. Utrum pueri mortui ſint baptizandi, & pro eis quis poſſit ſuſcipere Baptiſmum?

Reſpondeo I. Infantes mortuos non eſſe baptizandos. Probatur ex canone 18. Concilii III. Carthaginenſis, & refertur in codice Eccleſiæ Africanæ, cujus meminit Valafridus Strabo de rebus Eccleſiaſticis cap. 26. his verbis: " Placuit „ ut corporibus defunctorum Euchariſtia „ non detur; ſcriptum enim eſt: *Accipite & comedite*: cadavera etiam nec „ accipere poſſunt, nec edere. „ Idem dicendum pro Baptiſmo, eadem eſt enim ratio; I. quia Chriſtus dixit ſolum pro vivis Joan. 3. *Niſi quis renatus fuerit &c.* cadaver autem non eſt amplius homo. Ergo &c.

Reſpondeo II. Neminem poſſe pro alio baptizari. Sic propugnat S. Chryſoſtomus Homil. 40. in cap. 15. 1. Cor. ubi dicit fuiſſe ſuperſtitionem Marcioniſtarum, quod vivi ſuſciperent baptiſma pro mortuis. Ratio eſt, quia Eccleſia non habet juriſdictionem in mortuos; ſunt enim in judicio Dei, immo & judicati. II. Non eſt in inferno redemptio, poſſet autem eſſe, ſi pro mortuo aliquis poſſet ſuſcipere baptiſmum. III. Lex ſeu præceptum vult baptiſmum dari viventi, juxta illud Mat. 28. *Euntes ergo, docete omnes gentes, baptizantes eos &c.* Ergo &c.

Quæres II. Utrum pueri in utero materno ſint baptizandi?

Reſpondeo negative cum divo Auguſtino, qui Epiſt. ad Dardanum ſic loquitur: " Nec renaſci quiſquam poteſt, antequam natus ſit. „ Ibidem ſic pergit: " Si quis dicat jam natum hominem, „ etiam cum adhuc eſt in utero materno, numquid huic nativitati accedit „ ſecunda nativitas? „ Idem repetit Lib. 2. de peccatorum meritis & remiſſ. c. 27. Sic docent Iſidorus Lib. 1. de ſummo bono, Magiſter Sententiarum Lib. 4. diſt. 6. & Divus Thomas hic q. 68. ex profeſſo art. 11. Ratio divi Auguſtini eſt, quia homo non denuo ſolum, ſed ter naſceretur: I. in utero quando fœtus eſt animatus: II. in utero per Baptiſmum collatum: III. extra uterum, videlicet cum naſceretur in mundo; ſed hoc eſt contra oraculum Chriſti, qui duplicem ſolum ſtatuit nativitatem, unam ſcilicet naturalem, quando infans egreditur ex utero: alteram vero ſupernaturalem cum baptizatur, juxta illud oraculum Joan. 3. *Niſi quis renatus fuerit denuo ex aqua & Spiritu ſan-*

ſancto, non poteſt introire in regnum Dei. Ergo &c.

Confirmatur: Infans in utero non eſt ſubjectum certum; forſan eſt ſolum maſſa carnis, ut pluries experientia comprobavit: forſan non animatum, quandoque etiam monſtrum. Igitur nec decet, nec oportet puerum baptizare in utero.

Quæres III. Utrum monſtra ſint initianda?

Reſpondeo negative, & probatur. Monſtrum non eſt homo; ſed ſolus homo baptizandus eſt. Igitur non eſt baptizandum. Si tamen prædominetur natura humana, inquiunt Theologi, puta ſi habeat caput humanum, brachia, ventrem, & ſola extrema declinent a ſpecie humana, baptizari debet abſolute; ſi vero eſt dubium, v. g. ſi ſit partim humanum, & partim animale, ſub conditione baptizandum eſt, dicendo: *Si es capax Baptiſmi, ego te baptizo &c.* Si vero totum eſt animal, & habeat ſolum pedes humanos, non eſt baptizandum: ſi vero ſint duo pueri, quorum caput, humeri, & brachia, & pectus ſint diſtincta, licet habeant unicum ventrem, baptizandi ſunt in particulari, quia ex principalioribus partibus diſtinctis apparent duo homines diſtincti in ſpecie. Tutius foret ſub conditione utrumque per formam & materiam repetitam baptizare.

Solvuntur objectiones Anabaptiſtarum.

OBJICIUNT: Vox illa, *baptizantes*, eſt ſolum pro adultis. Igitur pueri non ſunt baptizandi. Probatur antecedens: Baptizandi ſunt prius inſtruendi, juxta illud Mat. 28. *Euntes ergo, docete*. II. Debent prius credere; ſcriptum eſt enim Marci 16. *Qui crediderit & baptizatus fuerit, ſalvus erit*. III. Prius pœnitentiam agere, ſic enim habetur Actuum 2. *Pœnitentiam agite, & baptizetur unuſquiſque veſtrum*. Sed doctrina & pœnitentia reſpiciunt ſolum adultos. Igitur ſoli adulti baptizandi ſunt; & de facto, mos quondam fuit illos ſolum baptizare, ut legitur de Conſtantino Magno, & Theodoſio, & Valentiniano.

Reſpondeo I. negando antecedens. Ad probationem diſtinguo: Doctrina, fides & charitas pertinent ſolum ad adultos immediate, concedo: mediate, nego. Cum enim habeant uſum rationis, debent ſe convertere ad Deum, & credere; pueri vero per patrinos hæc omnia faciunt: quando vero ad auroram rationis perveniunt, tenentur, inquit D. Thomas, ſub peccato mortali credere, & ſe ad Deum per actum amoris convertere.

Reſpondeo II. diſtinguendo: Et infantes habent fidem habitualem per Baptiſmum, & actualem per patrinos, & fidem Eccleſiæ, concedo: & non habent, nego. Solutio eſt Divi Auguſtini, qui Lib. 6. contra Julian. c. 10. ita loquitur: " Alieno opus eſt, cum credit per alterum, ſicut alieno opus fuit, cum peccavit in altero. " Rurſus Lib. 1. operis imperfecti contra Julianum c. 36. ſic ait: " Verum eſt quod per alium credunt infantes, propter hoc enim & fideles per totam Eccleſiam nuncupantur, profecto non pertinet ad illud quod Deus ait: *Qui autem non crediderit, condemnabitur*. " Sermone 14. de verbis Apoſtoli dicit auctoritate Eccleſiæ eos fidelibus copulari. Lib. 3. de peccatorum meritis & remiſſionibus cap. 2. aſſerit juſtitiam Chriſti illis prodeſſe; poſtea addit: Sacramentum fidei eſt; nihil autem aliud eſt credere, quam fidem habere, & per hoc reſpondetur I. parvulum credere, tametſi fidei nondum habeat effectum: II. fidem habere propter fidei Sacramentum: III. Se ad Deum convertere propter converſionis Sacramentum, quia & ipſa reſponſio ad celebrationem pertinet Sacramenti. Idem dicit Bernardus ſermone 66. in Cantica, & Petrus Venerabilis Epiſt. contra Petrobuſianos.

Reſpondeo ad aliud diſtinguendo: Mos fuit Eccleſiæ quandoque differre Baptiſmum, ut magis præpararentur homines ad illum ſuſcipiendum, concedo: univerſaliter & in caſu periculi, nego. Probavimus enim pueros ab initio baptizatos fuiſſe; immo Concilium Neocæſarienſe can. 12. Gregorius Nazianzenus Orat. 4. Chryſoſtomus Homil. 1. in Acta, improbant dilationem Baptiſmi, tum quia multi morte præveniebantur, ut de Valentiniano patet; tum quia ipſi Catechumeni differebant Baptiſmum ut molliter viverent, vel etiam & ut plurimum, ad vitandas pœnas contra peccata adultorum.

Digitized by Google

Sic intelliguntur Patres quando dicunt Baptiſmum eſſe procraſtinandum, ſic Auguſtinus, cum Lib. 4. de Baptiſmo contra Donatiſtas dicit Baptiſmum parvulorum jam fuiſſe Conciliis ſtabilitum, & incepiſſe Origenis tempore; non enim vult illum improbare, ſed potius eſſe de Traditione Apoſtolica & ante Concilia, juxta regulam ab ipſo traditam ibidem: Quod univerſa tenet Eccleſia, nec Conciliis inſtitutum, ſed ſemper retentum eſt, non niſi auctoritate Apoſtolica traditum rectiſſime creditur.

Inſtant: Tertullianus Lib. de Baptiſmo c. 18. ſic loquitur: " Pro cujuſque perſonæ conditione ac diſpoſitione, etiam „ ætate, cunctatio Baptiſmi utilior eſt, „ præcipue tamen circa parvulos. Quid „ enim neceſſe eſt, ſi non tam neceſſe ſponſores periculo ingeri? quia & ipſi per „ mortalitatem deſtituere promiſſiones ſuas „ poſſunt, & proventu malæ indolis falli. „ Ait quidem Dominus: Nolite illos prohibere ad me venire. Veniant ergo dum „ adoleſcunt, veniant dum diſcunt, dum „ quo veniant docentur: fiant Chriſtiani, „ quum Chriſtum noſſe potuerint. Quid „ feſtinat innocens ætas ad remiſſionem „ peccatorum? Cautius agetur in ſæcularibus, ut cui ſubſtantia terrena non „ creditur, divina credatur. Norint petere ſalutem, ut petenti dediſſe videaris. „ Igitur ex Tert. debet Baptiſmus differri, I. Quia non æquum eſt puerum obligari ad jugum laborioſum abſque rei cognitione. II. Et Patrinos reſpondere pro eo qui mutabit forſan voluntatem. III. Quia ipſe homo debet petere Baptiſmum &c.

Reſpondeo I. ut ſupra. II. Tertullianum eo loci non dicere infantes non eſſe baptizandos, ſed quod *cunctatio Baptiſmi utilior eſt*, propter rationes quas ſubjicit, & modo laudatas. Tametſi enim infantes tingantur, non inde ſequitur aliquid incommodi aut ex parte baptizati, aut ex parte patrinorum. Ex parte quidem baptizati, cum Baptiſmus cedat in ejus bonum, namque adhuc parvulus mori poteſt, & ſecluſo Baptiſmo non ſalvaretur: immo vel in ipſis temporalibus, Tutores celebrant nomine parvulorum contractus, quos lex ratos habet, ut primum ſunt ipſis utiles; a fortiori igitur, ubi periclitatur ſalus, patrini pro infante recte ſpondent ut baptizetur. Sed neque vel ipſis patrinis hoc grave eſt, cum Deus ſit eorum merces. Tum quia ſi puer adultus factus, & propria pravitatis pondere a fide deficiat, ſponſoribus non imputatur ad culpam. Quod autem Tertullianus non neget abſolute infantes eſſe baptizandos, ibidem cap. 14. ait Paulum tinxiſſe *Cajum*, & *Criſpum*, & *Stephanæ domum*: certe ut dictum eſt, in una domo aderant parvuli. Ceterum tametſi Tertullianus adverſaretur concluſioni, Eccleſiæ, pueros ab Baptiſmum ſuſcipienti, potius quam illi credendum eſt.

Repones: Chriſtus annos circiter triginta natus baptizatus eſt in Jordane. Igitur ſoli adulti baptizandi ſunt.

Reſpondeo diſtinguendo: Et Chriſtus ad humilitatis exemplum, non ex neceſſitate baptizatus eſt, concedo: ſecus, nego. Porro parvuli ex neceſſitate initiantur, ne in periculum ſalutis morte præventi veniant; ceterum, inquit Sanctus Gregorius Nazianzenus Orat. in ſacrum lavacrum, cuncta quæ fecit Chriſtus nec opus eſt agere, nec ſemper poſſumus. Sic quadraginta diebus jejunavit, quod nullus hominum abſque miraculo poteſt facere.

Inſiſtes: S. Auguſtinus Lib. 4. de Bapt. ſcribit Baptiſmum parvulorum non fuiſſe Conciliis ſtabilitum, ſed incepiſſe Origenis tempore. Ergo &c.

Reſpondeo ſanctum Doctorem jure merito dicere Baptiſmum non eſſe Conciliis ſtabilitum; addo nec etiam tempore Origenis incepiſſe, cum aſſerat eſſe a Chriſto inſtitutum, & trad. Apoſtol. firmatum; ibidem enim de Bapt. ſermonem inſtituens, ait, ut dictum eſt: " Quod univerſa tenet Eccleſia, nec Conciliis in„ ſtitutum, ſed ſemper retentum eſt, „ non niſi traditione Apoſtolica traditum „ rectiſſime creditur. „ Quando vero ad Baptiſmum ſuſcipiendum Scriptura exigit fidem, bonam conſcientiam, & ſimiles diſpoſitiones, loquitur de adultis qui cum propria voluntate peccaverint, etiam proprio conatu ad Deum debent ſeſe convertere; e contra vero parvuli qui ſolum aliena voluntate contraxerunt peccatum; hinc ait paſſim Auguſtinus, ſanctam matrem Eccleſiam accommodare

eis

cis aliorum cor ut credant, ſimiliter & & aliorum pedes ut accedant & quærant Baptiſmum: qua quidem reſponſione ſolvuntur omnia Anabaptiſtarum ſophiſmata.

Dices: 1. Petri 3. habetur: *Vos nunc ſimilis formæ ſalvos facit Baptiſma, non carnis depoſitio ſordium, ſed conſcientiæ bonæ interrogatio in Deum.* Sed pueri ratione nondum utentes non habent conſcientiam bonam, & interrogationem in Deum. Igitur non ſunt baptizandi.

Reſpondet D. Thomas hic q. 68. art. 9. ad 3. his verbis: " Dicendum, quod ſicut puer cum baptizatur, non per ſe ipſum, ſed per alios credit, ita non per ſeipſum, ſed per alios interrogatur, & interrogati confitentur fidem Eccleſiæ in perſona pueri, qui huic fidei aggregatur per fidei Sacramentum. Conſcientiam autem bonam conſequitur puer etiam in ſe ipſo, non quidem actu, ſed habitu per gratiam juſtificantem. "

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Pueri Fidelium ſunt baptizandi.

PRIMO: Act. 16. legitur Paulum baptizaſſe domum Lydiæ; porro in domo & familia adſunt ſemper parvuli: Igitur parvuli baptizandi ſunt, maxime cum Chriſtus dicat: *Sinite parvulos venire ad me*. Et Matt. 28. hæc lex, *Euntes ergo docete omnes gentes, baptizantes &c.* ſit univerſaliter pro omnibus.

Secundo: Hoc ipſum traditio docet; Dionyſius Lib. 1. de Eccleſ. Hier. ait: " Divini noſtri duces probaverunt infantes recipi ad Baptiſmum. " Origenes L. 5. in cap. 6. Epiſt. ad Romanos, Cyprianus Ep. ad Fidum, idem docent.

Tertio: Apoſtol. Rom. 5. ait gratiam Chriſti ſuperabundaſſe, ubi abundaverat delictum: ſed in parvulis abundant delictum originale: Igitur & gratia Baptiſmi abundare debet.

SYNOPSIS OBJECTIONUM ET RESPONSIONUM.

PRIMO: Ne miremini ſi Chriſtus Matth. 28. præcipiat Apoſtolis ut doceant & poſtea baptizent, quandoquidem eos mittebat principaliter ad adultos, videlicet ad gentes, ut prius inſtituerentur in fide, antequam baptizarentur; ſed non ideo a Baptiſmo excludit parvulos, ut ex probationibus liquet, quandoquidem vult omnes homines ſalvos fieri.

Secundo: Dum Patres conſulunt ut Baptiſmus procraſtinetur ad adultam uſque ætatem, præcipiunt tamen ut ubi contigerit mortis periculum, baptizentur pueri.

Tertio: Neque magis proficiunt Anabaptiſtæ, laudantes iſta 1. Petri verba, *Salvos facit Baptiſma, non carnis depoſitio ſordium, ſed conſcientiæ bonæ interrogatio in Deum.* Nam, inquit Divus Thomas hic q. 68. art. 9. ad 3. parvuli & per alios interrogantur, & per alios, ſcilicet per patrinos reſpondent.

SECTIO SECUNDA.

Utrum pueri infidelium ſint baptizandi invitis parentibus?

NOMINE infidelium intelligimus omnes qui non agnoſcunt Chriſtum, immo & Hæreticos corrumpentes formam Baptiſmi.

Suppono I. Filios infidelium poſſe baptizari, ſi pater aut mater conſentiat, licet una pars nolit, quia utrique incumbit inſtruere prolem, & curam ipſius vitæ & ſalutis agere. Sic declaravit Gregorius XIII. II. Si ita filii ſint abſtracti a parentibus, ut non ſit ſpes reditus ad ipſos ne corrumpantur in fide. III. Si ſint in extremis politi, & poſſint occulte ſine ſcandalo & jurgio baptizari, quia non cenſentur moraliter pertinere ad parentes. IV. Si ſint filii mancipiorum, cum enim Domini jus habeant in vitam parentum, poſſunt, illis invitis, curare ut baptizentur. V. Si ſint adulti, licet nondum emancipati: quia homo, inquit Divus Thomas, eſt ſui juris pro ſua ſalute, & ut primum habet rationis uſum, tenetur ad Deum ſe convertere. His præmiſſis, ſit

CON-

CONCLUSIO PRIMA.

Pueri Infidelium non ſunt, invitis parentibus baptizandi.

Probatur auctoritate, & ratione.

PRIMO, ex Scriptura ſacra. I. Cor. 5. habetur: *Quid enim mihi de iis qui foris ſunt, judicare?* Igitur non debet curare Princeps fidelis, ut pueri Infidelium invitis parentibus baptizentur.

Secundo, ex conſuetudine Eccleſiæ, quæ prævalet omni Patrum auctoritate, Teſte D. Thoma 2. 2. q. 10. art. 12. S. Sylveſter non petiit a Conſtantino, ſicut nec Ambroſius a Magno Theodoſio, ut filii Infidelium, invitis parentibus, baptizarentur: Immo ſummi Pontifices permittunt Judæis vel in ipſa urbe Roma vivere ſecundum ritus ſuos. Unde Concilium Toletanum 4. can. 16. reprobat factum Sizebuti Regis, qui quoſdam Judæos ſibi ſubditos baptizari coegerat: & canone 56. ut refertur in decretalibus de Judæis diſt. 46. ſic habet: " Præcipit „ ſancta Synodus nemini deinceps ad „ credendum vim inferre: non enim ta- „ les inviti ſalvandi ſunt, ſed volentes, „ ut integra ſit forma juſtitiæ." Ergo &c.

Tertio, Divus Thomas hic quæſt. 68. art. 10. duas pro iſto momento affert rationes. Prima, quia filii ſunt bona parentum: Igitur nemo poteſt de illis diſponere contra eorum voluntatem. Secunda, auctoritas Eccleſiæ eſt in ædificationem & non in deſtructionem: Sed in hypotheſi foret in deſtructionem, ex eo quod parentes corrumperent filios in fide ſuſcepta: Ergo &c. Alteram hanc dat rationem S. Chryſoſtomus, ſermone 3. in die Pentecoſtes, redderetur religio Chriſti exoſa, quippe quæ manſuetudine potius quam vi, & minis introducenda ſit: Ecce divi Thomæ verba: " Dicen- „ dum, quod pueri Infidelium, aut ha- „ bent uſum rationis, aut non habent: „ ſi autem habent, jam quantum ad ea „ quæ ſunt juris divini, vel naturalis, „ incipiunt ſuæ poteſtatis eſſe. Et ideo „ propria voluntate, invitis parentibus, „ poſſunt Baptiſmum ſuſcipere, ſicut & „ Matrimonium contrahere, & ideo tales „ licite moneri poſſunt, & induci ad ſuſ- „ cipiendum Baptiſmum; ſi vero nondum „ habent uſum liberi arbitrii, ſecundum „ jus naturale ſunt ſub cura parentum, „ quandiu ipſi ſibi providere non poſſunt, „ unde etiam, & de pueris antiquorum „ dicitur, quod ſalvabantur in fide pa- „ rentum. Et ideo contra juſtitiam na- „ turalem eſſet, ſi tales pueri invitis pa- „ rentibus baptizarentur: ſicut etiam ſi „ aliquis habens uſum rationis baptizare- „ tur invitus, eſſet etiam periculoſum „ taliter filios Infidelium baptizare: quia „ de facili ad infidelitatem redirent, pro- „ pter naturalem affectum ad parentes. „ Et ideo non habet hoc Eccleſiæ con- „ ſuetudo, quod filii infidelium, invitis „ parentibus, baptizentur. „

CONCLUSIO SECUNDA.

Pueri Infidelium mancipaliter ſubditorum Principibus Chriſtianis baptizari poſſunt, invitis parentibus, in quo caſu ab eis ſeparandi ſunt, ne corrumpantur in fide.

Probatur rationibus Theologicis.

PRIMO ex Script. L. 1. Mach. cap. 2. refertur Mathathiam juſſiſſe pueros jure belli captos circumcidi, inter quos certe erant Gentiles. Rurſus Exodi 12. præcipitur ut omnis colonus, & advena circumcidatur; manducet Paſcha, & cohabitet cum populo &c. Igitur a ſimili Princeps Chriſtianus poteſt injungere ut filii infidelium qui ſunt vel jure belli, vel emptione ſervi, baptizentur.

Secundo, ratione: Princeps plenum habet dominium ſuper eos, cum jus habeat, & ſuper parentes, & in eorum bona. Igitur poteſt, vel ipſis invitis parentibus, filios ad ſanctum lavacrum perducere.

Confirmatur: Si ratio aliqua prohiberet baptizare illos pueros, maxime propter periculum fidei: Sed non eſt timendum quod redeant ad parentes, & in fide ab eis corrumpantur, quia nec ſunt in eorum poteſtate, ſed ſolum ſub Dominio Principis Chriſtiani, cui vel ipſi parentes tenentur obedire, unde ſi quæ vis, aut violentia obreperet ex parte illorum, aut punirentur,

aut

aut e regno propellerentur a Principe qui jus vitæ & mortis in eos habet. Ergo &c.

Solvuntur objectiones contra primam Concluſionem.

Objicies: Judæi Act. 5. adverſus Apoſtolos obſtrepentes, eo quod Chriſtum prædicarent, prohibuerunt eis ne in poſterum id facerent: *Reſpondens autem Petrus & Apoſtoli dixerunt, obedire oportet Deo magis quam hominibus*. Igitur etiam, renitentibus parentibus, baptizandi ſunt pueri infidelium. Non una ratio hoc probat 1. eſt præceptum de baptizandis omnibus infidelibus, Matt. 28. *Euntes ergo, docete omnes gentes, baptizantes eos &c.* 2. Illud præceptum omnes & ſingulos obligat, ut habetur Joan. 3. *Niſi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu ſancto, non poteſt introire in regnum Dei*. 3. Homó magis pertinet ad Deum quam ad parentes, cum ſit omnium Creator. 4. Præceptum divinum eſt de gloria Dei conſulenda, & prævalet vel ipſi juri naturali quod habent in prolem parentes. 5. Omnia Dei Dominio ſubjiciuntur, & illi ſerviunt, ut habetur Apol. 7. *Benedictio, & claritas, & ſapientia, & gratiarum actio, &c.* Pater poteſt abjici ut puer baptizetur, cum Chriſtus a ſervitute nos liberaverit. Ergo.

Reſpondeo generaliter ad omnia diſtinguendo: Si jus naturale non violetur, concedo, ſecus, nego. Violaretur autem in hypotheſi, quia parentes habent jus naturale in filios, hinc ſoli poſſunt diſponere ad nutum de eis.

Reſpondeo ſecundo, aliter diſtinguendo: Si non ſequatur incommodum & ſcandalum, concedo: ſi ſequatur, nego. Sequeretur autem, eo quod parentes filios corrumperent in fide: hinc poſtea abominationes, ſicut contigit in Calviniſtis, qui vi ad religionem converſi, ficte non ſemel ſuſceperunt tum pœnitentiæ, tum Euchariſtiæ Sacramenta.

Reſpondeo tertio, adhuc aliter diſtinguendo: Si Deus non præcipiat ſervari jus naturale, concedo: ſi velit ſervari, nego: Præcipit autem quod nulli fiat injuria in bonis ſuis: reliquit enim hominem in manu conſilii ſui, ut bene, vel male utatur, ita ut ſi bene agat compenſetur, ſi vero male puniatur. Sic enim ſcriptum eſt Rom. 12. *Mihi vindicta: ego retribuam*.

Jam reſpondeo ad ſingula. Ad primum quidem nego paritatem; erat quidem præceptum pro fide prædicanda, juxta illud: *Docete ergo omnes gentes*; ſed ad eam amplectendam nullus cogitur, unde inter Athenienſes audientes Paulum, ut refertur Act. 17. *Quidam quidem irridebant; quidam vero dixerunt, audiemus te de hoc iterum .... quidam vero viri adhærentes ei, crediderunt*.

Unde in forma ſic diſtinguo: Et præceptum divinum non opponitur juri naturali, immo illud confirmat, concedo: & opponitur, nego.

Ad ſecundum diſtinguo: Præceptum Baptiſmi obligat omnes volentes, concedo: nolentes, nego. Scriptum eſt enim Pſal. 53. *Voluntarie ſacrificabo tibi*: cum autem voluntas pueri incluſa ſit in voluntate parentum, vel Tutorum, cenſetur nolle Baptiſmum quando ipſi nolunt: deinde dicit Apoſtolus Gal. 4. *Quanto tempore hæres parvulus eſt, nihil differt a ſervo .... Sed ſub tutoribus & actoribus eſt, uſque ad præfinitum tempus a patre*.

Ad tertium diſtinguo: Deus eſt omnium creator, & Deus ſuum cedit jus parentibus, ut dominentur filiis ſuis, concedo: & non cedit, nego. D. Thomas hic art. 10. ad 3. ſic ſolvit argumentum: " Dicendum quod homo ordinatur „ ad Deum per rationem, per quam „ Deum cognoſcere poteſt. Unde puer „ antequam uſum rationis habeat, natu„ rali ordine ordinatur in Deum per ra„ tionem parentum, quorum curæ na„ turaliter ſubjacet; & ſecundum eorum „ diſpoſitionem ſunt circa ipſum divina „ agenda. „

Ad quartum diſtinguo: Præceptum divinum prævalet omni juri, ſi eſt abſolutum, concedo; ſi ſit ſolummodo conditionatum, nego. Sic autem Deus præcipit Baptiſmum puerorum, ut velint parentes.

Ad quintum diſtinguo: Omnia ſerviunt Deo voluntarie facta, concedo; hilarem enim datorem ſolum vult Deus; neceſſario, & coacte, ſubdiſtinguo: ſi creaturæ ſint irrationales, concedo: ſecus, nego.

nego. Ad aliud diſtinguo: licet adulto calcare patrem, concedo; quia eſt juris ſui pro ſupernaturalibus: puero, nego; eſt enim incapax. Ad ſextum patet ex dictis ſolutio, cum enim Chriſtus liberaverit nos a ſervitute diaboli, iam non mancipia, ſed amici & filii Dei evadunt; ii inquit, Joannes cap. 1. *Qui non ex voluntate carnis, neque ex voluntate viri, ſed ex Deo nati ſunt.*

Inſtabis: Pueri debent baptizari, invitis parentibus, propter Chriſtum. Et probatur I. Quia vult omnes ſalvos fieri, & redemptionem ſuam actu applicari: non applicatur autem pueris niſi per Baptiſmum. II. Quia in ordine ſalutis omnes homines ſunt ſervi Chriſti mancipales, quandoquidem nos emit ut ſerviamus illi, juxta illud 1. Cor. 6. *Empti enim eſtis pretio magno: glorificate, & portate Deum in corpore veſtro*: puer autem ſine Baptiſmo nequit glorificare Chriſtum utpote ſervus diaboli. III. Filii Fidelium nondum baptizati, ſunt filii diaboli & extranei ſicut pueri infidelium, & tamen propter titulum redemptionis licitum eſt, invitis parentibus, illos baptizare, quidni, & licebit baptizare, & alios. IV. Ipſe Chriſtus præcipit in Evangelio ut nemini fiat injuria, fit autem puero, ſi non baptizatur. V. Negotium ſalutis principaliter ſpectat Chriſtum qui Eccleſiam acquiſivit ſanguine ſuo: Igitur, invitis parentibus infidelibus, baptizandi ſunt parvuli.

Reſpondeo diſtinguendo: Et Chriſtus vult redemptionem ſuam applicari cum fructu, & ad ædificationem concedo: ſecus, nego. Dat gratias ſufficientes interiores vel ipſis parentibus ut poſſint ipſum agnoſcere, & properare ad Baptiſmum cum filiis ſuis, qui ſic in parentibus habent quodam modo gratiam ſufficientem ad Baptiſmum ſuſcipiendum.

Ad ſecundum, diſtinguo: Chriſtus emit homines ſalvo eorum jure, concedo: ſecus nego. Homines non ſunt ſervi mancipales per Chriſtum, ſed potius, ſi velint jugum ejus ſuave portare, amici Dei, juxta illud Eph. 2. *Fratres, jam non eſtis hoſpites, & advenæ: ſed eſtis cives Sanctorum, & domeſtici Dei.*

Ad tertium, nego paritatem; quia enim filius eſt bonum parentum, Eccleſia habet jus in filios Fidelium qui ſua ſunt membra, unde invitis parentibus, eos baptizare poteſt, ſed non ſic alios.

Ad quartum, diſtinguo: Fieret injuria puero in hypotheſi quod non baptizaretur, ſi gratia foret illi debita, concedo: ſin minus, nego. Porro gratia eſt mere gratuita, & illi non debetur: quia vero filius eſt patris, & matris bonum, citra juris naturalis leges, ipſis naturales, baptizaretur.

Ad quintum, diſtinguo: Negotium ſalutis principaliter ſpectat Chriſtum, & ipſe vult ut homines ultro conſentiant illi ſervire, & famulari concedo: Et independenter ab hominibus vult hoc fieri; nego. Pueri autem cenſentur nolle baptizari, quando parentes renuunt: hinc votum emiſſum ab adoleſcentibus ante decimum quintum annum, licet ſit de meliori bono, nullum tamen eſt, ſi non accedat parentum voluntas.

Dices: Ergo a parentibus dependent res ſpirituales.

Reſpondeo diſtinguendo: Indirecte, in quantum poſſunt illas impedire ex jure avito libertatis, concedo: directe, ita ut ſint cauſæ rerum ſupernaturalium, nego.

Inſiſtes: Eccleſia eſt tutrix omnium hominum pro bonis ſpiritualibus, quia Chriſtus redemit omnes: ſed volente tutore, cuncta quæ cedunt in bonum parvuli, recte fiunt: Igitur invitis parentibus baptizandi ſunt pueri infidelium. Confirmatur I. Licitum eſt bona omnibus facere & conſulere. II. Pro converſione peccatoris, etiam ipſo renuente, orare. III. Impedire malum imminens & avertere ab aliquo mortis imminentis periculum: Baptizare autem parvulum eſt magnum bonum illi facere, ipſum ad Deum totius juſtitiæ & ſalutis fontem convertere. Quid plura? Eum ipſum a morte æterna eripere. Ergo &c.

Reſpondeo diſtinguendo: Eccleſia eſt tutrix hominum ſalva eorum libertate, concedo: ſecus, nego. Religio autem ſancta, inquiunt Patres, non eſt vi inducenda, & cum voluntas filii ſit in voluntate parentum concluſa, ipſis abnuentibus Baptiſmum, vel ipſi parvuli cenſentur abnuere.

Ad confirmationem, diſtinguo: Licitum eſt omnibus bona facere, ſi velint, con-

concedo : Ipſis reluctantibus , nego : ad probationem nego paritatem. Cum enim oratio non inducat obligationem , ſed id gratias a Deo obtinendas pro converſione peccatoris ordinetur , Eccleſia poteſt orare pro infidelibus , minime vero ipſis invitis eorum baptizare filios.

Ad ſecundam utique diſtinguo : Licitum eſt impedire malum imminens quod eſt contra jus naturale, concedo: contra poſitivum ſupernaturale ſubdiſtinguo. Salva perſonarum libertate , concedo ; non ſalva ; nego . Qui nomen dat religioni Chriſtianæ legem naturæ corruptæ adverſam obſervare tenetur , unde niſi velit, ad hoc non cogendus eſt.

Repones : Pueri cenſentur velle Baptiſmum ; ſi enim uſum haberent rationis, & cognoſcerent , certe vellent tantum bonum. II. Non fit injuria in hoc parentibus, quia filii Chriſtiani melius obediunt parentibus quam alii. III. Dominus poteſt invitis parentibus baptizare ſervos ſuos, & tamen jus naturale non violatur, cum illis ſemper remaneat . IV. Licitum eſt Principibus depravatos infidelium mores corrigere , immo exercitium religionis idololatriæ impedire , juxta illud Auguſtini Epiſt. 48. " Quis, *inquit Donatiſtis* , " non laudat leges ab Imperatoribus latas " adverſus ſacrificia Paganorum . " Sed impedire Baptiſmum , eſt uſus malæ religionis : Igitur pueri infidelium poſſunt baptizari, invitis parentibus.

Reſpondeo ad primum , negando antecedens , quia parvuli in voto habent id ſolum quod ipſi parentes volunt ; cum iſti nolint baptizari filios ſuos , vis non eſt eis inferenda.

Ad ſecundum , nego in hoc non fieri parentibus injuriam . Ad probationem , diſtinguo : Filii Chriſtiani melius obediunt parentibus , & hoc ipſi ignorant parentes infideles , concedo : & hoc cognoſcunt , nego . Si tamen puer eſſet in extremis poſitus , poſſet baptizari in occulto invitis parentibus , quia propter mortem imminentem , non cenſeretur amplius bonum parentum, nec foret perverſionis in fide periculum.

Ad tertum diſtinguo : Dominium Domini in ſervos non dat illi jus naturale radicale, concedo: acquiſitum nego: nam ex divo Thoma 1. 2. q. 8. art. 5. jus naturale ſuſcipit reſtrictionem , & modificationem per jus gentium : unde uſus ipſius poteſt transferri ad alium , & de facto transfertur Domino , & victori : unde non eſt paritas , quia Eccleſia nullum habet jus in parentes, & conſequenter , nec in filios.

Ad quartum , diſtinguo : Principes poſſunt corrigere & compeſcere malos mores qui ſunt contra tranquillitatem publicam quam ſibi proponunt in gubernatione, & etiam id quod eſt contra jus naturale, concedo: malos mores qui ſunt ſolum contra bonum privatum , nego . Rejicere autem Baptiſma pro pueris , eſt contra bonum dumtaxat privatum familiæ . Poſſunt utique Reges impedire uſum idololatriæ , quippe qui ſit contra jus naturale : ſiquidem ratione naturali demonſtrari poteſt Deum exiſtere.

Replicabis : Magis debet homini ſubveniri contra periculum mortis æternæ , quam contra periculum vitæ temporalis. Sed licitum eſt e periculo vitæ temporalis eripere infantem, vel ipſis invitis parentibus, qui ex malitia vellent eum perire : Igitur & a fortiori, invitis parentibus licet baptizare infantem , quem in infidelitate enutriendo ipſi æternam vitam tollerent.

Reſpondeo negando paritatem: ratio diſcriminis eſt , quod vita temporalis jus naturale ſpectet , hinc invitis parentibus ſervari, & defendi poteſt, puerum a periculis eripiendo : ſed eum enutrire in bona, vel mala religione non ita ſpectat jus naturale , ſed magis ſupernaturale ; cum autem parvulus ſit bonum naturale parentum, eum non convenit ab eorum ſubripere imperio ut baptizetur , maxime cum non ita affulgeat vita æterna per Baptiſmum ſuſceptum , cum parvulus adultus factus, abſque negotio poſſit corrumpi in fide a parentibus , qui ex innato pondere tendunt ad depravatam religionem. Sanctus Thomas hic q. 68. art. 10. hanc ſibi proponit difficultatem , quam ſic ſolvit ad 1. " Dicendum , quod a morte corporali non eſt aliquis eripiendus contra " ordinem juris civilis : puta , ſi aliquis " a ſuo judice condemnetur ad mortem, " nullus debet eum violenter a morte " eripere : Unde nec aliquis debet corrumpere ordinem juris naturæ, quo filius

" eſt

„ eſt ſub cura patris, ut eam liberet a „ periculo mortis æternæ. „

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Pueri infidelium non ſunt baptizandi, invitis parentibus, ſecus vero ſi ſint ſub dominio Principum.

PRIMUM patet juxta illud 1. Cor. 5. *De iis qui foris ſunt, quid ad nos?* hinc ſanctus Sylveſter non petiit a Conſtantino ut pueri Gentilium baptizarentur. Ratio eſt, quia nemini facienda eſt injuria; cum autem filii ſint bona parentum infidelium, nullus, ſecluſa eorum licentia, de iis poteſt diſponere.

Alterum non minus conſtat, cum Princeps dominium habeat iu mancipia, & eorum bona: tum quia non eſt timendum quod parentes contra voluntatem Principis corrumpant filios in fide, maxime cum pœnas criminis luerent.

SYNOPSIS OBJECTIONUM ET RESPONSIONUM.

PRIMO: Eſt quidem præceptum ut omnes indiſcriminatim homines baptizentur, ſed ſalvo uniuſcujuſque jure; læderetur autem jus parentum, ſi vel ipſis invitis, baptizarentur filii.

Secundo: Creatori potius obediendum eſt quam creaturæ in iis quæ citra fidei periculum poſſunt fieri: Jam ſi baptizentur parvuli infidelium qui ſunt ſub parentum poteſtate, ut plurimum a patre & matre pervertentur in fide, quod quidem in Eccleſiæ, & ipſius Chriſti dedecus vergit.

Tertio: Tametſi melius ſit ſecundum ſe parvulum baptizari, relative tamen ad circumſtantias, & periculum in fide pro ſubſequenti tempore, non ita eſt.

SECTIO TERTIA.

Utrum adulti ſint baptizandi?

CERTUM eſt votum Baptiſmi adultorum reatum maculæ originalis & pœnæ æternæ ad eam conſequentis remittere. Hinc dubium quoddam oriri poteſt circa tria. Primo quidem num de facto baptizandi ſint adulti? Secundo, quandonam? Tertio, quæ conditiones ad hoc requirantur?

PUNCTUM PRIMUM.

De Baptiſmo Adultis conferendo.

CONCLUSIO.

Adulti ſunt baptizandi.

Probatur rationibus Theologicis.

PRIMA: Deus vult omnes homines ſalvos fieri: Sed hoc fit per Baptiſmum, quippe qui ad ſalutem neceſſarius ſit neceſſitate medii, juxta illud Chriſti effatum Joan. 3. *Niſi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu ſancto, non poteſt introire in regnum Dei.* Igitur adulti ſunt baptizandi.

Secundo: Adultus debet Chriſto incorporari ut ad finem beatum perveniat: Sed hoc fit per Baptiſmum, Apoſtolo dicente Gal. 3. *Quicumque in Chriſto baptizati eſtis, Chriſtum induiſtis.* Ergo &c.

Tertio: Homo eſt natura filius iræ: Sed abſque Baptiſmo non poteſt Deo reconciliari, ſecluſa vero juſtificatione, peribit in æternum. Et probatur: Non poteſt peccator juſtificari niſi per Sacramenta: Sed Baptiſmus eſt omnium janua, nec ea ante ſuſceptum Baptiſmum poteſt aliquis ſuſcipere, ne quidem Pœnitentiam, cum Sacerdos non habeat jurisdictionem in eum qui non eſt initiatus, hinc & abſolutionis ſententiam ferre non valet. Supereſt igitur, ut adultus baptizetur ad hoc ut per Chriſtum juſtificetur. Hoc ipſum docet Apoſtolus Rom. 5. his verbis: *Sicut per unius delictum in omnes homines in condemnationem, ſic & per unius juſtitiam in omnes homines in juſtificationem vitæ.* Ergo &c.

SOLVUNTUR OBJECTIONES.

OBJICIES: Homo non eſt deterioris conditionis in lege nova quam erat in lege naturæ & Moſaica: Sed in his duabus legibus abſque Baptiſmo adulti ſalvabantur. Igitur & in præſenti ſtatu poſſunt, omiſſo Baptiſmate, ſalvari.

Reſpon-

Reſpondeo diſtinguendo minorem: Et erat quoddam Sacramentum in illis legibus quod vices Baptiſmi ſubibat, concedo: & non erat nego. Teſte Apoſtolo nihil ad perfectum ducebat lex, ſed gratiam & perfectionem per Chriſtum dandam expectabant homines; hinc per fidem in Chriſtum & ſacrificia in lege naturæ, per eadem pro feminis, & per Circumciſionem pro maſculis in lege Moſaica a peccato originali ſanabantur: ſed per Baptiſmum majorem gratiam, majoremque perfectionem in nova lege conſequuntur: juxta illud Joan. 1. *Lex per Moyſen data eſt, gratia, & veritas per Jeſum Chriſtum facta eſt.*

Solutio eſt D. Thomæ hic q. 68. art. 1. ad 1. his verbis: " Dicendum, quod
„ numquam homines potuerunt ſalvari
„ etiam ante Chriſti Adventum, niſi fierent membra Chriſti, quia ut dicitur
„ Act. 4. non eſt aliud nomen datum hominibus, in quo oporteat nos ſalvos
„ fieri. Sed ante Adventum Chriſti, homines Chriſto incorporabantur per fidem futuri Adventus: cujus fidei ſignaculum erat circumciſio, ut Apoſtolus
„ dicit Rom. 4. Ante vero quam Circumciſio inſtitueretur, ſola fide, (ut
„ Gregorius dicit) cum ſacrificiorum oblatione quibus ſuam fidem antiqui
„ Patres profitebantur, homines Chriſto incorporabantur. Poſt Adventum etiam
„ Chriſti, homines per fidem Chriſto incorporantur, ſecundum illud Epheſ. 3.
„ habitare Chriſtum per fidem in cordibus veſtris. Sed alio ſigno manifeſtatur
„ fides rei jam præſentis, quam demonſtraretur, quando erat futura: ſicut
„ etiam aliis verbis ſignificatur præſens, præteritum & futurum: & ideo licet
„ ipſum ſacramentum Baptiſmi non ſemper fuerit neceſſarium ad ſalutem; fides tamen cujus Baptiſmus ſacramentum eſt, ſemper neceſſaria fuit. „

Inſtabis: Atqui abſque Baptiſmo adultus foret melioris conditionis: Et probatur. Facilius eſt juſtificari per contritionem, quam per Baptiſmum, cum aqua & Miniſter poſſint deficere, maxime quia non ſine apparatu Baptiſmus celebratur, quod longum exigit tempus: At vero in inſtanti & citra laborem elicitur actus contritionis. Igitur non oportet baptizare adultos. Confirmatur: Ad juſtificationem ſufficit converſio per contritionem amore perfecto formatam, in hoc enim adulti ab infantibus diſcrepant, quod propria voluntate poſſint ad Deum ſeſe convertere. Rurſus eo ipſo quo adultus ad Deum perfecte convertitur, jam eſt juſtificatus, ut Ambroſius ſcripſit de Imperatore Valentiniano. Quid plura? Multi Martyres abſque Baptiſmo ſalvati ſunt. Ergo &c.

Reſpondeo negando ſubſumptum. Ad primam probationem dico primo, facilius eſſe juſtificari per Baptiſmum, quam per ſolam contritionem perfectam, quia attritio ſufficit cum Sacramento; porro non levior eſt labor pro adulto qui nuſquam Sacramentis munitus eſt, & in peccatis veluti habitualiter jacet, prorumpere in actum perfectæ contritionis. Secundo eſt præceptum in lege nova de Baptiſmo ſuſcipiendo, hinc, illo ſecluſo, non patet adulto ſalutis janua. Ad id vero quod dicitur, quandoque & Miniſtrum & aquam deficere, hoc non apparet veritati conſonum, cum aqua naturalis ubique adſit, & quilibet, etiam Hæreticus, etiam Paganus, deficiente Catholico, poſſit conferre Baptiſmum: Neque vero concedimus facillimum eſſe actum contritionis perfectum elicere. Quid plura? Quum neceſſitas urget, Baptiſma, omiſſis cæremoniis, conferri poteſt.

Ad primam confirmationem ultro fatemur adultum propria voluntate ad Deum ſe poſſe convertere, ſed & hoc ei incumbit facere ante ipſam Baptiſmi ſuſceptionem, tum baptizari; præceptum enim iſtud Chriſtus poſuit Joan. 3. *Niſi quis renatus fuerit &c.* & non præteribit.

Ad alteram confirmationem, diſtinguo: Adultus contritus abſque Baptiſmate juſtificatur, modo illius habeat votum, concedo: ſin minus, nego. In caſu quo adultus ſubito ex hoc raperetur mundo, vellet baptizari, ſi poſſet, cum actu contritionis perfectæ ſalvaretur: Secus e contra. Valentinianum S. Ambroſius non ſine fundamento ſalvum putavit, ſed ea ductus ratione, quod ille Imperator Catechumenus, adeoque cum voto Baptiſmi obiiſſet; a fortiori idem dicendum de Martyribus, cujus Baptiſmi tanta voluntas fuit, ut & pro Chriſto, & pro ejus lege

lege proprium ſanguinem fundere non dubitaverint.

Hanc tradit ſolutionem & doctrinam S. Thomas hic q. 68. art. 2. his verbis: " „ Dicendum, quod ſacramentum Baptiſmi dupliciter poteſt alicui deeſſe. Uno „ modo, & re, & voto, quod contingit iis qui nec baptizantur, nec baptizari volunt: quod manifeſte ad contemptum Sacramenti pertinet, quantum ad illos qui habent uſum liberi „ arbitrii: Et ideo hi quibus hoc modo „ deeſt Baptiſmus, ſalutem conſequi non „ poſſunt: quia nec ſacramentaliter, nec „ mentaliter Chriſto incorporantur, per „ quem ſolum eſt ſalus. Alio modo poteſt Sacramentum Baptiſmi alicui deeſſe re, ſed non voto: ſicut cum aliquis „ baptizari deſiderat, ſed aliquo caſu prævenitur morte, antequam Baptiſmum „ ſuſcipiat, & talis ſine Baptiſmo actuali, „ ſalutem conſequi poteſt, propter deſiderium Baptiſmi, quod procedit ex fide per dilectionem operante: per quam „ Deus interius hominem ſanctificat, cujus potentia Sacramentis viſibilibus non „ alligatur; Unde Ambroſ. dicit de Valentiniano, qui Catechumenus mortuus „ fuit. Quem regeneraturus eram, amiſi: „ verum tamen ille gratiam quam popoſcit non amiſit. „

Inſiſtes: Non omnis adultus habet peccatum originale: Igitur non omnis indiſcriminatim baptizandus eſt, nam illud Sacramentum ordinatur potiſſimum ad peccatum originale delendum. Probatur antecedens. Adultus v. g. qui patrem habet catholicum, & jam regeneratum non potuit ab eo contrahere peccatum, juxta illud axioma, *Nemo dat quod non habet*; hinc de filiis Catholicorum ait 1. Cor. 7. Apoſtolus, *Nunc autem ſancti ſunt*. Ergo &c.

Reſpondeo negando antecedens. Ad probationem dico, infantem eatenus contrahere peccatum originale, quatenus ex carne corrupta & maledicta formatur; quæque ſolo Baptiſmate ſanatur; unde non dicitur ſanctus ratione ſui, ſed extrinſece, & ratione parentum juſtorum a quibus profluxit: Baptizandus eſt igitur omnis adultus quicumque ſit. Ita reſpondet D. Thomas ibidem art. 1. ad 2. " Dicendum, *inquit*, quod ſicut in 2. parte dictum eſt, illi qui baptizantur, renovantur per Baptiſmum ſecundum Spiritum, corpus tamen remanet ſubjectum vetuſtati peccati: ſecundum illud „ Romanor. 8. corpus quidem mortuum „ eſt propter peccatum, ſpiritus vero vivit propter juſtificationem. Unde & „ Auguſtinus probat in libro contra Julianum, quod non baptizatur in homine, quidquid in eo eſt. Manifeſtum eſt „ autem, quod homo non generat generatione carnali ſecundum ſpiritum, ſed „ ſecundum carnem; & ideo filii baptizatorum, cum peccato originali naſcuntur; unde indigent baptizari. „

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Adulti ſunt baptizandi.

PRIMO: Quia Joannis 3. habetur: *Niſi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu ſancto, non poteſt introire in regnum Dei*. Ergo &c.

Secundo: Ut homo ſalvetur, debet Chriſto incorporari: Sed hoc fit per Baptiſmum, juxta illud ad Gal. 3. *Quicumque in Chriſto baptizati eſtis, Chriſtum induiſtis*. Ergo &c.

Tertio: Homo eſt natura filius iræ adeoque ſine Sacramentis non poteſt juſtificari: Sed Baptiſmus eſt janua omnium Sacramentorum. Igitur adultus baptizandus eſt.

SYNOPSIS OBJECTIONUM ET SOLUTIONUM.

PRIMO: Tametſi adultus indigeat Baptiſmo ut regeneretur, non ideo deterioris conditionis homine in veteri lege, evadit, cum & Circumciſio vicem Baptiſmi ſubiret: & noſtra Sacramenta, teſte Auguſtino, ſint actu faciliora, & virtute efficaciora.

Secundo: Facilius eſt baptizari, quam conteri, cum contritionem perfectam ante ſuſceptum Baptiſmum ſit difficile elicere propter invaleſcentes paſſiones jugo Domini nondum ſubditas.

Tertio: Homo naſci quidem poteſt ex parentibus juſtis, ſed formatur ex materia fœdata; hinc eo ipſo quo anima infunditur in corpus, ex unione cum illo

illo reſultat peccatum originale, quod non deletur abſque Baptiſmo, vel in re vel in voto habito.

PUNCTUM SECUNDUM.

Utrum adultis procraſtinandus ſit Baptiſmus?

CERTUM eſt neminem teneri ad aliquam ſuſcipiendam religionem niſi prius tum, de ejus veritate, tum de ſanctitate edoctus ſit: ait enim Apoſtolus Rom. 1. *Quomodo credent ei quem non audierunt; quomodo autem audient ſine prædicante.* Hinc ipſe Chriſtus ſuos mittens Diſcipulos, qui novam legem ſuam per omnem terram diſſeminarent, juſſit eos gentes edocere, priuſquam illas tingerent, Matth. 28. *Euntes*, inquit, *ergo, docete omnes gentes baptizantes eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus ſancti, docentes eos ſervare &c.*

Iſti regulæ ab ipſo Legiſlatore datæ inſiſtens Eccleſia voluit accedentes ad Baptiſmum ante omnia ſacris Myſteriis imbui; hinc & tempus quo inſtructioni vacandum eſt, nomine Catechumenatus celebratur. Quia vero non eadem ſemper fuit pro quantitate illius temporis diſciplina, operæ pretium eſt antequam quidquam concludamus, varios Catechumenatus gradus hic texere.

§. I.

Hiſtoria critica Catechumenatus.

Ortus.

CATECHUMENATUS ortum habuit a Chriſto, qui injunxit Apoſtolis ut docerent priuſquam baptizarent Gentes, ut modo diximus. Initio hoc paucis abſolvebatur, cum Apoſtoli tingerent abſque mora eos, qui, una aut altera eorum audita prædicatione, credebant: legitur Act. 2. quod S. Petrus vix abſoluta prima prædicatione, plura hominum millia ſacro fonte expiaverit, ſimiliter & repetita concione, eumdem ferme numerum baptizaverit: ſic enim habetur Act. 4.

Rurſus, Act. 10. idem Petrus mittitur ad Cornelium, cui abſque procraſtinatione ſacrum contulit Baptiſmum. Idem legitur Act. 8. de Eunucho Candacis Reginæ Æthiopum, qui vix de Myſterio Incarnationis a Philippo Diacono edoctus, petiit baptizari, ut refertur his verbis: *Aperiens autem Philippus os ſuum: & incipiens a Scriptura iſta, evangelizavit illi Jeſum, & dum irent per viam, venerunt ad quamdam aquam. Et ait Eunuchus: Ecce aqua, quis prohibet me baptizari? Dixit autem Philippus: Si credis ex toto corde, licet; & reſpondens, ait: credo Filium Dei eſſe Jeſum Chriſtum: & juſſit ſtare currum, & deſcenderunt uterque in aquam, Philippus & Eunuchus, & baptizavit eum.*

Rurſus, Act. 16. habetur Paulum baptizaſſe Lydiæ domum. Idem Romæ cum B. Petro in carcere detentus, utique & Nicoſtratem, & ejus familiam, ut eorum Martyrii ferunt acta, initiaverunt. Nec cuiquam mirum videri debet, ſi vagiente adhuc Eccleſia, paucis adhibitis concionibus, baptizarentur populi, quia viſis Apoſtolorum & Diſcipulorum Chriſti miraculis, in fide ita firmabantur, ut ſuum pro Chriſto ſanguinem, fundere non dubitarent. Quandiu charitatis ardor perduravit, breve fuit Catechumenatus exercitium, cum, teſte Tertulliano, ſanguis Martyrum foret ſemen Chriſtianorum. Nec ſemel contigit multos Paganos, qui videntes Confeſſores vel audacter & lætabundos ad martyrium properantes; vel probis & ſanctis moribus ita inſtitutos, ut pro ipſis perſecutoribus orarent, de repente mutatos, modo erumpente voce coram Tyrannis clamaſſe ſe eſſe Chriſtianos, modo ad ſacrum fontem, ut tingerentur, acceſſiſſe.

Progreſſus.

CRESCENTE Fidelium numero ſub finem ſecundi ſæculi, & tertio inchoante, majori probatione opus fuit, ea potiſſimum ratione, quod, refrigeſcente paululum fide, tum charitate, quidam ex levitate animi, vel etiam præ nimio erga terrena amore, myſteria non multi facerent; hinc & ſuppliciorum comminationibus perterriti, vel fidem ſimulabant, vel quod pejus, abſolute perſecutionibus cedentes, eam abnuebant: Nonnulli etiam ſacra Myſteria non ſine graviſſimo peccato pan-

pandebant Infidelibus; inde enim improperia erga ſanctam Chriſti religionem, quam ſubſannando poſſundabant Pagani, ſubſequebantur.

Tum Patres cœperunt Catecheſes ſeu Homilias, in quibus ſacræ religionis Myſteria explicabantur, efformare. Inter illas quædam erant pro Catechumenis audientibus, quædam vero ad competentes ſeu electos dirigebantur. Illas pronuntiabant coram Catechumenis nondum de religione ſufficienter edoctis, inter quos ſæpe aderant Pagani, ſeu Gentiles, quibus erat aliquod de fide Chriſti votum ſeu deſiderium, hinc ſubobſcure de Myſteriis ibi loquebantur: iſtas prædicabant coram electis & initiatis, unde abſque parabolis ſuam de Myſteriis aperiebant mentem; ſicque ſuaviter ſimul & fortiter Catechumenos in Religione Chriſtiana inſtituebant.

Catechumenatus gradus.

Non unum erat Catechumenorum agmen. Bellarm. L. 1. de Bapt. c. 25. diſtinguit duplicis generis Catechumenos: alii enim conciones audiebant, & baptizari deſiderabant, ſed nondum pro iſto momento ſuum dederant nomen, & auditores vocabantur: Alii vero ſacrum petebant lavacrum, & appellabantur competentes, ſeu etiam electi. Ita colligitur ex S. Leone Epiſt. 4. can. 5. & ex ſancto Auguſtino Lib. de cura pro mortuis. Cap. 12. " Paſcha appropinquabat, dedit no„ men inter alios competentes. „ Iſti, electorum nomine etiam inſigniebantur propter ſcrutinium, hoc eſt probationem, namque ſcrutinium importabat examen & explorationem vitæ Catechumenorum; complectebatur etiam Catechiſmum, Exorciſmum, aliaſque cæremonias, quæ fiebant a die quo Catechumeni nomen dabant Militiæ Chriſtianæ, uſque ad diem quo tingebantur.

Obſerves velim, benevole Lector, ſeptem fieri ſcrutinia, quorum principale eſt tertium, & fieri ſolet feria 4. poſt Dominicam quartam Quadrageſimæ, quandoquidem tunc temporis omnes ferme cæremoniæ peraguntur.

Plures Hiſtorici ſacri in tres claſſes dividunt Catechumenos. Quidam enim deſiderio Religionis Chriſtianæ tenebantur, ſed nomen, ut in albo Catechumenorum deſcriberetur, nondum dederant, & dicebantur auditores, quippe quibus lectionem Scripturæ, & conciones audire licitum eis erat, ſed cum Paganis & pœnitentibus tempore ſacrificii ejiciebantur; quidam alii nomen dederant Militiæ Chriſti inſcribendum; iſti in templis flectebant genua, ſuper eos multæ orationes fundebantur: iis dicebat Diaconus: *Quicumque Catechumeni diſcedite*. Quidam demum, prævio maturo examine, parati erant ad Baptiſmum ſuſcipiendum in proxima vel Paſchæ vel Pentecoſtes ſolemnitate.

Audientibus fides exponebatur: ab eis vitæ melioris propoſitum exigebatur: in eorum ora inſufflabatur, frons ſigno crucis muniebatur: ſal eis deguſtandum præbebatur. Hunc ritum deſcribit S. Gregorius Papa in Sacramentario ſub titulo *Ad Catechumenum ex Pagano faciendum*: Ecce verba: " Gentilem hominem cum ſuſce„ peris, primo Catechizes eum divinis „ ſermonibus, & des monita quemadmo„ dum poſt cognitam veritatem vivere „ debeat. Poſt hæc facias eum Catechu„ menum, & exuffles in faciem ejus, & „ facias ei crucem in fronte, & ponas „ manum ſuper caput ejus his verbis; „ *accipe ſignum crucis*.... Inde vero poſt„ quam guſtaverit medicinam ſalis, & „ ipſe ſe ſignaverit, benedices eum his „ verbis: *Domine ſancte Pater*, &c. „

Secundi ordinis Catechumenis, quique proprie loquendo, nomen Catechumeni ſibi vindicabant, eo quod nomen ſuum Militiæ Chriſti inſcribendum dederant, lectionem utrius ſacramenti, nec non & Homilias, Myſteria quibuſdam terminis myſticis concluſa audire fas erat, ut habetur apud S. Auguſtinum L. de Catechizandis rudibus cap. 3. Competentes vero ſymbolum, Orationem Dominicam, & cetera quæ Baptiſmi, Confirmationis, Euchariſtiæ ſacramenta ſuſcipienda ſpectant, clare noverant. Sic docet Concilium Laodicenum can. 46. ſic S. Auguſtinus L. de fide & operibus cap. 10. Sic Martinus Braccarenſis capitulo 49. ſic Theodulphus & alii.

Labores Catechumenorum.

Nec abs re erit hic ſubnotare Catechumenos

menos primæ & ſecundæ claſſis nulli ſpeciali pœnitentiæ, nulliſve laboribus fuiſſe addictos. Non ſic de electis; canonicæ enim pęnitentiæ incumbebant, quippe qui publico Fidelium cętui nudis pedibus, tonſo capite, cilicio coopertos, vel etiam ſacco indutos ſe præſentare tenerentur. Neque vero omittendum quod iidem a vino, carnibus, uxoribus, mandato Eccleſiæ temperarent. Teſtes ſunt de hac diſciplina plurimi: teſtes Patres Concilii IV. Carthaginenſis can. 85. " Nomen ſuum dent, *inquiunt*, & diu abſtinentia vini & carnium, ac manus impoſitione, crebra examinatione Baptiſmum percipiant. " Teſtis S. Auguſtinus Libr. de fide & operibus capit. 6. ubi de Competentibus ſeu electis ſic loquitur: " Sine dubio non admitterentur, ſi per ipſos dies quibus eamdem gratiam percepturi, ſuis nominibus datis, abſtinentia, jejuniis, exorciſmiſque purgantur, cum ſuis legitimis & veris uxoribus ſe concubituros, atque hujus rei, quamvis alio tempore licitæ, paucis ipſis ſolemnibus diebus nullam continentiam ſervaturos profiterentur. "

Verum ſi forte Catechumeni eo ipſo tempore quo ſuam percurrebant ſtationem, in aliqua graviora prolaberentur peccata, pęnitentiæ labor juxta peccati gravitatem augebatur. Hoc ipſum declarant primi Concilii generalis Patres can. 14. his verbis: " De Catechumenis, qui & lapſi ſunt, viſum eſt ſanctæ & magnæ Synodo, ut ii tribus tantum annis audientes, poſtea orent cum Catechumenis: " hoc eſt, cum Catechumenis ſecundi ordinis. Declarant Patres Concilii Neocæſar. can. 5. " Catechumenus, *inquiunt*, ſi in Dominicum ingrediens, in Catechumenorum ordine ſteterit, is autem peççat, ſi genu quidem flectens audiat, non amplius peccans; ſin autem etiam audiens adhuc peccet, extrudatur. " Declarant Patres Concilii Eliberitani in Hiſpania canon. 73. " Si Catechumenus, *delator fuerit*, poſt quinquennium admittatur ad Baptiſmum. " Rurſus canon. 68. " Catechumena ſi per adulterium conceperit, & conceptum necaverit, placuit in fine baptizari. " Ex his liquet Patres iterum atque iterum diſtuliſſe Baptiſma Catechumeno lapſo, & quandoque etiam penſata peccati vel gravitate, vel frequentiori reiteratione, ad ultimum uſque vitæ terminum illum procraſtinaſſe.

Tempus in Catechumenatu juxta diverſas ſtationes percurrendum.

DICTUM eſt ſupra non unam fuiſſe in Catechumenatu percurrendam ſtationem, cum inter Catechumenos alii ſolum audiebant, alii, repetitis lectionibus, fide imbuti nomen ſuum in albo Catechumenorum aſcribendum præbebant, alii demum poſt multas probationes via ſcrutinii ad Baptiſmum ſuſcipiendum eligebantur.

Primo igitur Catechumenis ſecundi ordinis tres menſes probationis determinabantur, juxta Clementis Papæ decretum; ſic enim habetur Epiſt. 3. " Si quis Fidelis voluerit exiſtere, & deſiderat baptizari... det nomen ſuum... jejuniis frequentibus operam impendat, ac ſeipſum in omnibus probet, ut tribus menſibus jam conſummatis, in die feſto poſſit baptizari. "

Secundo, ab iis qui in gentilitate nati, ſed probis moribus inſtituti fuere, Concilium Eliberitanum can. 42. biennium exigit. " Qui ad primam credulitatis fidem, *ait*, ſi bonæ fuerint converſationis, poſt biennium temporis placuit ad Baptiſmi gratiam admitti debere. "

Tertio, quia vero Judæi in ſacris Scripturis jam ſunt verſati, & unum Deum creatorem cęli & terræ confitentur, Synodus Agathenſis anno 506. adunata, Catechumenatus tempus ad octo menſes reſtringit can. 34. his verbis: " Judæi ſi ad legem Catholicam venire voluerint, octo menſes inter Catechumenos Eccleſiæ limen introeant. "

Quarto, Græci catechumenatus ſtationem intra quadraginta dies concludebant, ut patet ex ſancto Cyrillo Jeroſoym. præfat. in Catechet. myſtagog.

Quinto, Latini Græcorum veſtigiis inhærentes ad eamdem metam perduci Catechumenatum concedebant, ut patet ex Epiſtola Siricii Papæ ad Hymerium Epiſcopum Tarraconenſem cap. 2. " Genera-

 " lia,

„ lia, *inquit*, Baptiſmatis tradi convenit „ Sacramenta, his dumtaxat electis, qui „ ante quadraginta vel eo amplius dies „ nomen dederint, & exorciſmis, quoti- „ dianiſque orationibus, atque jejuniis „ fuerint expiati. „ Suffragatur S. Auguſtinus Serm. 13. ad Neophytos. “ Per omnem Quadrageſimam vacaverunt orationibus & jejuniis in ſacco, & cinere dormierunt, futuram vitam peccatorum „ ſuorum confeſſione quærentes. „

Ceterum Synodus prima Nicæna Epiſcoporum commiſit prudentiæ vel protrahere, vel etiam abbreviare juxta perſonarum diſpoſitionem Catechumenatus tempus.

Sexto: Catechumenis animam agentibus qui ſtationum diſcurrendarum tempus nondum adimpleverant, Baptiſmum concedebat Eccleſia. Sic propugnat S. Cyprianus Epiſtol. 13. “ Si qui fuerint, *inquit*, periculo præventi, & in exitu „ conſtituti, vigilantia veſtra non deſit. „ Immo juxta ſanctum Auguſtinum, non debet denegari vel illis Catechumenis qui gravioribus peccatis ſunt conſcii, immo etiam ſi voce extincta, & ceteris impeditis ſenſibus, nec lingua, nec ſignis ſanctum lavacrum expoſtulare queant; ſic loquitur Lib. 1. de adult. conjug. capit. 28. “ Ego non ſolum alios Catechumenos, „ verum etiam ipſos qui viventium conjugiis copulati retinent adulterina conſortia, cum ſalvos corpore in his permanentes non admittamus ad Baptiſmum, tamen ſi deſperati & intra ſe „ pœnitentes jacuerint, nec pro ſe reſpondere potuerint, baptizandos puto, „ ut etiam hoc peccatum cum ceteris „ lavacro regenerationis abluatur. „

Septimo: Ea etiam fuit ſanctæ matris Eccleſiæ indulgentia, ut Paganis, qui in ultimo vitæ periculo poſiti, Baptiſmi votum habent, quod vel per ſe, vel per teſtes fide dignos annuntiant, ipſis tametſi nuſquam Catechumenis, Baptiſma concedi injungit, ut habetur in Concilio I. Arelatenſi can. 6. “ De his qui in infirmitate, *ait.*, credere volunt, placuit „ his debere manum imponi. „ Concinit Concilium Eliberitanum can. 39. his verbis: “ Gentiles, ſi in infirmitate deſideraverint ſibi manum imponi, ſi fuerit eorum ex aliqua parte vita honeſta, „ placuit eis manum imponi. „ Non diffitemur utramque Synodum ſermonem de Confirmatione inſtituere: ſed ſi Gentilibus qui per votum Baptiſmi tenentur, concedunt Confirmationem, conſequenter & Baptiſmum, quippe qui ſit omnium Sacramentorum janua. Eliberitani Patres hunc produnt ſenſum: namque poſt verba laudata immediate ſubjungunt, *& fieri Chriſtianos*.

Octavo denique: Siricius Papa Epiſtola 1. ad Hymerium Epiſcopum Tarraconenſem capit. 2. concedit quemcumque indiſcriminatim baptizandum eſſe, ubi adeſt vitæ periculum, ea ſolum conditione, quod Sacramentum aut petierit, aut ſibi concedi nutu vel ſigno, vel per teſtes ſignificaverit. Ecce verba apud Binium tom. 1. pag. 530. “ Quicumque etiam in diſcrimen naufragii, hoſtilitatis incurſum, „ obſidionis ambiguum, vel cujuslibet „ corporalis ægritudinis deſperationem „ inciderint, & ſibi unico credulitatis auxilio popoſcerint ſubveniri, eodem quo „ poſcunt momento temporis, expetitæ „ regenerationis præmia conſequantur. „

Remiſſio ſeu imminutio canonici Catechumenatus.

CATECHUMENATUS tempus quotidie adeſt, & neceſſarius ſemper erit; ſed canonici varias per ſtationes diſcurrendi vix aliquod ſupereſt veſtigium, cum Catechumeni nec in multas audientium, inſcriptorum & electorum claſſes ordinati appareant, nec Competentes pœnitentiæ laborioſæ ſtationem percurrere teneantur. Quomodo priſtina circa iſtud momentum declinaverit diſciplina, paucis dicemus.

Hoc incepiſſe a Nectario probabiliſſimum eſt, quippe qui penitentiam publicam, in qua Audientium & competentium pro laboribus penitentiæ ſatisfactoriæ adimplendis ſtationes, quæ erant percurrendæ, abrogaverit; quæ quidem ſtationes non multum abſimiles etiam a Catechumenis, antequam initiarentur, ſubeundæ incumbebant; ad quid enim tot labores, niſi ut Catechumeni, digna pro peccatis adhibita ſatisfactione, ad ſacrum lavacrum diſponerentur. Reſciſſis igitur pro lapſis penitentiæ laboribus, utique langueſcere

cepit.

cœpit pro Catechumenis percurrendarum pœnitentiæ ſtationum diſciplina.

Revera quidem, ſexto Sæculo manifeſte apparuit Catechumenatus remiſſio; tunc enim paucis diebus ſtatio Competentium concluſa erat, nam a feria tantum quarta tertiæ Quadrageſimalis hebdomadæ cœpta, finiebat Sabbato ſancto, quo ex ſeptem ſcrutiniis ultimum illudque præcipuum celebrabatur, hoc peracto, tingebantur Catechumeni. Tandem decurſu temporum Catechumenatus eo devenit remiſſionis gradu, ut quidam Catechumeni non ſufficienter probati, baptizati ſint. Hinc ut cuncta recte fiant, nullus Catechumenus, juxta Concilii Nicæni I. regulam, ad ſanctum lavacrum ſuſcipiendus eſt, donec Epiſcopi accedat & judicium & licentia. His præmiſſis, ſit

§. II.

Quæſtio propoſita de procraſtinatione Baptiſmi adulterum ſolvitur.

CERTUM eſt Eccleſiam nuſquam probaſſe morem, quo nonnulli adulti vel ad multos annos, & quod pejus eſt, ad ſummam uſque ſenectutem, ſuum, ut ſibi indulgerent, procraſtinabant Baptiſmum; hinc controverſia præſens de hujuſmodi inordinata Baptiſmatis dilatione non movetur: ſed quæritur num v. g. Baptiſmus procraſtinandus ſit uſque ad tempus quo Neophyti ſufficienter ſicut Catechiſmo edocti, ſic & bonis operibus preparati ſeu diſpoſiti judicentur.

CONCLUSIO PRIMA.

Nullus ad ſacrum Lavacrum recipiendus eſt, donec de myſteriis tum ſanctiſſimæ Trinitatis, tum Dominicæ Incarnationis plene ſit edoctus, & bonis inſudaverit operibus.

Probatur rationibus Theologicis.

PRIMO: Heb. 11. *Oportet credere accedentem ad Deum*: & iterum: *Sine fide impoſſibile eſt placere Deo;* nam, *Fides ſine operibus mortua eſt*, ut habetur Jacobi 2. e contra vero fides viva abundat virtutibus: hinc ibidem; *Oſtendam tibi ex operibus fidem meam*. Et cap. 1. *Omne gaudium exiſtimate, fratres mei, cum in tentationes varias incideritis: ſcientes quod probatio fidei veſtræ patientiam operatur: patientia autem opus perfectum habet*. Igitur & fides de myſteriis principalibus, & bona opera prærequiruntur adultis ad Baptiſmum recipiendum.

Secundo: Utrumque exigit ſacra Synodus Tridentina Seſſ. 6. cap. 6. Non abs re erit hic aurea quæ de Catechumenis diſponendis profert, verba texere. " Diſponuntur autem, *inquit*, ad ipſam juſtitiam, dum excitati divina gratia, & adjuti, fidem ex auditu concipientes, libere moventur in Deum, credentes vera eſſe quæ divinitus revelata & promiſſa ſunt, atque illud in primis, a Deo juſtificari impium per gratiam ejus, per redemptionem quæ eſt in Chriſto Jeſu, & dum peccatores ſe eſſe intelligentes, a divinæ juſtitiæ timore, quo utiliter concutiuntur, ad conſiderandam Dei miſericordiam ſe convertendo in ſpem eriguntur, fidentes Deum ſibi per Chriſtum propitium fore, illumque tamquam omnis juſtitiæ fontem diligere incipiunt, ac propterea moventur adverſus peccata per odium aliquod & deteſtationem, hoc eſt, per eam pœnitentiam quam ante Baptiſmum agi oportet; denique dum proponunt ſuſcipere Baptiſmum, inchoare novam vitam, & ſervare divina mandata. "

Tertio: Patres has exegere ab adultis conditiones, ut recens baptizati juxta legem novam viverent; ſed ad hoc omni tempore requiritur fides, ſpes, charitas, & ceteræ virtutes ad mandata adimplenda utiles. Ergo &c. Non omittendum quod de iſto momento dicit beatus Auguſtinus Lib. de fide & operibus cap. 6. " Quid autem aliud agit totum tempus, quo Catechumenorum locum & nomen tenent, niſi ut audiant, quæ fides, & qualis vita debeat eſſe Chriſtianis, ut cum ſe ipſos probaverint, tunc de menſa Domini manducent, & de calice bibant .... quod autem fit per omne tempus, quod in Eccleſia ſalubriter conſtitutum eſt, ut ad nomen Chriſti accedentes, Catechumenorum gradus accipiant. Hoc fit multo diligentius " & in-

„ & inſtantius his diebus quibus compe-
„ tentes vocantur, cum ad percipiendum
„ Baptiſmum ſua nomina jam dederunt.„

Obſerves igitur velim, quod licet Eccleſia a ſtationibus laborioſis percurrendis in gratiam Catechumenorum temperaverit, non tamen inſtructionem, myſteriorum doctrinam ediſcendam, & bonorum operum fructus reſcindere voluit.

CONCLUSIO SECUNDA.

Baptiſmus procraſtinandus eſt adultis, non tamen ſemper.

Probatur rationibus Divi Thomæ.

PRIMA eſt: Illud eſt differendum, quod antecedentem prærequirit probationem, ne ſancta canibus dentur: Sed ſuſceptio Baptiſmi magnam exigit præviam probationem, quia non ſemel contigit multos non ſufficienter ponderatis legis Chriſti oneribus, ab ea cito defeciſſe. Ergo &c. S. Thomas hic q. 68. art. 3. hanc tradit rationem his verbis: " Adultis non ſta-
„ tim, cum convertuntur, eſt ſacramen-
„ tum Baptiſmi conferendum: ſed opor-
„ tet differre uſque ad aliquod certum
„ tempus; primo quidem propter caute-
„ lam Eccleſiæ, ne decipiatur Sacramen-
„ tum ficte accedentibus conferens, ſe-
„ cundum illud 1. Joan. 4. Nolite omni
„ ſpiritui credere, ſed probate ſpiritus
„ ſi ex Deo ſint. Quæ quidem ſumitur
„ de accedentibus ad Baptiſmum, quan-
„ do per aliquod ſpatium eorum fides &
„ mores examinantur. „

Altera ratio: Conſulendum eſt & ſaluti, & perfectioni accedentium ad ſanctum lavacrum, quod potiſſimum conſiſtit in eo quod inſtruantur in fide, & in mandatis tum Dei, tum Eccleſiæ exerceantur, ut jugum Chriſti per Baptiſma ſuſceptum ſuavius evadat; leve quippe eſt quod jam ex habitu fieri ſolet: ſed & inſtructio & debita in bonis operibus exercitatio exigit ſufficiens tempus; non enim hoc in inſtanti debite peragitur. Ergo &c. Hæc ratio utique eſt divi Thomæ ibidem, ubi ſic pergit: " Secundo, hoc
„ eſt neceſſarium ad utilitatem eorum
„ qui baptizantur, quia aliquo tempo-
„ ris ſpatio indigent, ad hoc quod plene
„ inſtruantur de fide, & exerceantur in
„ his quæ pertinent ad vitam Chriſtia-
„ nam. „

Tertia: Sacra myſteria ſolemniter tractanda ſunt, & cum prævio apparatu, ut accedentes, ea pluris faciant: Sed Baptiſmi ſolemnitas nedum conſiſtit in pompa concomitante ex parte miniſtri cum variis cæremoniis ad baptizandum adhibitis, ſed & ex parte ſuſcipientis, qui præviis catechiſmi & virtutum omnium lectionibus myſterii, contemplans majeſtatem, mirabundus ſimul & tremebundus ad ipſum accedit. Ergo &c. Proſequitur ibidem S. Doctor: " Tertio, hoc eſt neceſ-
„ ſarium ad quamdam reverentiam Sa-
„ cramenti dum in ſolemnitatibus præci-
„ puis, ſcilicet Paſchæ & Pentecoſtes,
„ homines ad Baptiſmum admittuntur,
„ & ita devotius Sacramentum ſuſci-
„ piunt. „

Altera pars concluſionis jam probatur, videlicet quod quandoque non ſit procraſtinandus Baptiſmus, puta cum urget neceſſitas, & imminet vitæ periculum: dictum eſt autem Eccleſiam abſque longa probatione tunc tingere adultos: fieri etiam poteſt iſtam probationem longius exercitam inutilem eſſe; ſic erat iis, qui auditis Apoſtolis, & viſis eorum miraculis, in fide ſtabiles ita inveniebantur, ut etiam non ſine magna gratia prophetarent; ſic enim habetur Act. 19. *His auditis, baptizati ſunt in nomine Jeſu, & cum impoſuiſſet illis manus Paulus, venit Spiritus ſanctus ſuper eos, & loquebantur linguis, & prophetabant.*

S. Thomas hujus eſt ſententiæ; ibidem enim ſubdit: " Hæc tamen dilatio eſt
„ prætermittenda duplici ratione. Primo
„ quidem, quando illi qui ſunt bapti-
„ zandi, apparent perfecte inſtructi in fi-
„ de, & ad Baptiſmum idonei: ſicut Phi-
„ lippus ſtatim baptizavit Eunuchum,
„ (ut habetur Act. 8.) & Petrus Corne-
„ lium, & eos qui cum eo erant, (ut
„ habetur Actor. 10.) Secundo propter
„ infirmitatem aut aliquod periculum
„ mortis; unde Leo Papa dicit: Hi qui
„ neceſſitate mortis, ægritudinis, obſidio-
„ nis, perſecutionis & naufragii urgen-
„ tur, omni tempore debent baptizari.
„ Si tamen aliquis morte præveniatur,
„ articulo neceſſitatis Sacramentum exclu-
„ den-

„ dente, dum expectat tempus ab Eccle-
„ ſia inſtitutum, ſalvatur, licet per ignem,
„ ut ſupra dictum eſt. Peccat autem, ſi
„ ultra tempus inſtitutum ab Eccleſia
„ differat accipere Baptiſmum, niſi ex
„ cauſa neceſſaria & licentia Prælatorum
„ Eccleſiæ; ſed tamen & hoc peccatum
„ cum aliis deleri poteſt per ſucceden-
„ tem contritionem, quæ ſupplet vicem
„ Baptiſmi. „

Neque vero denegandus eſt Baptiſmus amentibus qui tales ſunt a nativitate, quippe qui ſint ejuſdem conditionis cum pueris quibus conceditur; neque etiam furioſis, ſi dum erant ſui compotes deſideraverunt Baptiſma; e contra vero ſi non petiere: ſi tamen habeant lucida intervalla, in hac rationis aurora poſſunt baptizari, ſi velint. Ita S. Thomas ibidem art. 12. quod probat iſto ratiocinio argum. *Sed contra*. " Auguſtinus dicit 4.
„ Confeſſ. de amico ſuo, qui cum de-
„ ſperaretur, baptizatus eſt neſciens: &
„ tamen Baptiſmus in eo efficaciam ha-
„ buit. Ergo carentibus uſu rationis ali-
„ quando Baptiſmus dari debet. „ Tum in corpore articuli ſic proſequitur: "Di-
„ cendum, quod circa amentes & furio-
„ ſos eſt diſtinguendum; quidam enim
„ ſunt a nativitate tales, nulla habentes
„ lucida intervalla, in quibus etiam nul-
„ lus uſus rationis apparet: & de tali-
„ bus quantum ad Baptiſmi ſuſceptionem,
„ videtur eſſe idem judicium & de pue-
„ ris qui baptizantur in fide Eccleſiæ,
„ ut ſupra dictum eſt. Alii vero ſunt
„ amentes, qui ex ſana mente quam ha-
„ buerunt prius, in amentiam incide-
„ runt; & tales ſunt judicandi ſecundum
„ voluntatem quam habuerunt, dum ſa-
„ næ mentis exiſterent: & ideo ſi tunc
„ apparuit in eis voluntas ſuſcipiendi Ba-
„ ptiſmum, debet eis exhiberi in furia &
„ amentia conſtitutis, etiam ſi tunc actu
„ contradicant; alioquin ſi nulla voluntas
„ ſuſcipiendi Baptiſmum in eis apparuit,
„ dum ſanæ mentis eſſent, non ſunt ba-
„ ptizandi. Quidam vero ſunt, qui etſi
„ a nativitate fuerint furioſi vel amen-
„ tes, habent tamen aliqua lucida inter-
„ valla, in quibus recta ratione uti poſ-
„ ſunt; unde ſi tunc baptizari voluerint,
„ baptizari poſſunt etiam in amentia con-
„ ſtituti: debet eis tunc ſacramentum con-
„ ferri, ſi periculum timeatur: alioquin
„ melius eſt ut tempus expectetur, in
„ quo ſint ſanæ mentis, ad hoc quod
„ devotius ſuſcipiant ſacramentum: ſi au-
„ tem tempore lucidi intervalli non ap-
„ pareat in eis voluntas ſuſcipiendi Ba-
„ ptiſmum, baptizari non debent in amen-
„ tia conſtituti. Quidam vero ſunt qui
„ etſi non omnino ſanæ mentis exiſtant,
„ in tantum tamen ratione utuntur, quod
„ poſſunt de ſua ſalute cogitare, & in-
„ telligere Sacramenti virtutem; & de
„ talibus idem eſt judicium, ſicut de his
„ qui ſanæ mentis exiſtunt, qui baptizan-
„ tur volentes, non autem inviti. „

SYNOPSIS CONCLUSIONUM.

Primo: Adulti non debent baptizari, niſi fidem bonis operibus probatam de SS. Trinitate & Dominica Incarnatione habeant, quia ex Apoſtolo Heb. 11. *Oportet enim credere accedentem ad Deum*: certe per Baptiſmum propius accedunt adulti ad Deum, cum per illud Sacramentum Chriſto configurentur.

Secundo: Ex hoc ſequitur Baptiſma procraſtinandum eſſe Adultis, quandoquidem debent & probari, & in fide ac bonis operibus exerceri, priuſquam militiæ Chriſti aſcribantur.

Tertio: Non procraſtinandus eſt Baptiſmus, cum adeſt vitæ periculum; ſic declaravit Siricius Papa Epiſt. ad Hymerium: ſic docet S. Thomas hic 3. part. q. 68. art. 12. ubi ait Baptiſmum eſſe concedendum I. amentibus a nativitate, ſiquidem ſunt ejuſdem cum infantibus conditionis, qui baptizantur in fide Eccleſiæ. II. Amentibus cum habent lucida intervalla in quibus poſſunt votum habere Baptiſmi, vel etiam modo antequam amentia furioſa corriperentur, ſanctum deſideraverint lavacrum.

ARTICULUS UNDECIMUS.

De effectibus Baptiſmi aquæ.

Baptismus varios & mirabiles habet effectus: idem dicendum de Martyrio, quod defectu aquæ vel etiam Miniſtri,

niſtri, ipſius Baptiſmatis ſubit vicem; hinc de utriuſque efficacia in ſpeciali agendum incumbit.

SECTIO PRIMA.

Quinam ſint Baptiſmi effectus?

CONCLUSIO.

Effectus Baptiſmi ſunt remiſſio omnis culpæ tum originalis, tum actualis, II. Remiſſio ab omni reatu pœnæ æternæ, & temporalis. III. Infuſio gratiæ ſanctificantis, virtutum, & omnium donorum. IV. Aditus ad regnum cœlorum. V. Character.

Probatur multipliciter.

Primo, ex Scriptura ſacra.

Ezechielis 36. habetur: *Effundam ſuper vos aquam mundam, & mundabimini ab omnibus inquinamentis veſtris* 1. Cor. 6. *Abluti eſtis, ſanctificati eſtis.* Ad Titum 3. *Salvos nos fecit per lavacrum regenerationis & renovationis.* Ad Gal. 3. *Quicumque baptizati eſtis, Chriſtum induiſtis.* Rom. 6. *Baptizati ſumus in Chriſto, conſepulti enim per Baptiſmum in mortem, ut quomodo Chriſtus ſurrexit a mortuis per gloriam Patris, ita & nos in novitate vitæ ambulemus.* Jam ſic argumentor. Mundari ab omnibus inquinamentis, ſanctificari, regenerari, renovari, Chriſtum induere, mortuum eſſe peccatis, eſt vitam perfectam habere, novum induere hominem, omni gratiarum ſupellectili donari, adeoque ab omni labe & culpæ, & pœnæ eſſe abſolutum: Sed per Baptiſmum homo habet hæc omnia: Igitur effectus Baptiſmi ſunt remiſſio &c.

Secundo, ex Conciliis.

In Nicæni primi Symbolo habetur: *Confiteor unum Baptiſma in remiſſionem peccatorum.* Carthag. 4. can. 1. dicit omnia peccata tum originale, tum actualia per Baptiſmum dimitti. Idem aſſerit Florentinum in Decreto unionis. Denique Trident. Seſſ. 5. can. 5. ſic loquitur: *Si quis per Jeſu Chriſti D. N. gratiam quæ in Baptiſmo confertur, peccati originalis reatum remitti negat, aut etiam aſſerit non id totum tolli quod veram & propriam peccati rationem habet: ſed illud dicit tantum radi, aut non imputari; anathema ſit.* Porro in renatis nihil odit Deus, quia nihil eſt damnationis iis qui conſepulti ſunt cum Chriſto per Baptiſmum in mortem, & non ſecundum carnem ambulant. Seſſ. 6. cap. 7. dicit juſtificationem non eſſe ſolam peccatorum remiſſionem, ſed & ſanctificationem, & renovationem hominis per voluntariam ſuſceptionem gratiæ, & donorum. Demum capit. 14. hoc ponit diſcrimen inter Baptiſmum & Pœnitentiam, quod Pœnitentia non remittat omnem reatum pœnæ. Ergo &c.

Tertio, ex ſanctis Patribus.

Tertullianus Lib. de Baptiſmo cap. 1. ſic loquitur: " Felix ſacramentum „ aquæ noſtræ, qua abluti delictis priſtinæ cæcitatis in vitam æternam liberamur. „

Clemens Alexandrinus Libr. 1. pedag. capit. 6. vocat Baptiſmum gratiam per quam abſtergimur a reatu culpæ & pœnæ, illuminationem, perfectionem, & lavacrum.

Cyprianus Epiſtola ad Donatum appellat Baptiſmum mortem criminum. Chryſoſtomus Hom. 24. ſic loquitur: " In aqua Baptiſmi tamquam in ſepulchro caput immergentibus, vetus homo ſepelitur, emergentibus inde novus reſurgit. „ Idem dicit Gregorius Nazianzenus orat. 40. ubi gratiam Baptiſmi incorruptionis & indumenti nomine celebrat.

Hieronymus Epiſtol. 83. ad Oceanum: " Omnia ſcorta, *inquit*, & publicæ colluſionis ſordes, impietas in Deum, parricidium, & inceſtus in parentes, atque in extraordinarias voluptates utriuſque ſexus, mutata natura, Chriſti fonte purgantur. „

Concinit Auguſtinus verbis expreſſis in Enchiridio capit. 64. Libr. 3. de Symbolo capit. 10. Demum Libr. 1. ad Bonifacium capit. 13. his verbis: " Dicimus Baptiſmum dare omnium indulgentiam peccatorum, & auferre crimina, non radere. „ Ex his ſequitur iſtud argumentum. Ex Patribus perfecte abluimur per

Bapti-

Baptiſmum, vetus homo totaliter ſepelitur: Igitur per eum remittitur omnis culpa, & pœna &c.

Quarto, ex rationibus divi Thomæ.

Divus Thomas hic tota quæſtione 69. docet concluſionem quoad omnes partes. *Primo quidem* fit remiſſio omnis culpæ tum originalis, tum actualis, quia inquit S. Doctor hic art. 2: " Per Baptiſmum „ aliquis incorporatur paſſioni & morti „ Chriſti, ſecundum illud Rom. 6. *Si mortui ſumus cum Chriſto, credimus, quia ſimul* „ *etiam vivemus cum eo*: Ex quo patet, „ quod omni baptizato communicatur paſ- „ ſio Chriſti ad remedium. „

Audiendus eſt de hoc momento Catechiſmus Romanus n. 42. " De his igitur „ quoniam ſæpe agendum eſt, ut Fideles „ magis perſpiciant, ſe in altiſſimo di- „ gnitatis gradu poſitos eſſe, nec ſe ab „ eo dejici ullis adverſarii inſidiis, vel im- „ petu, ullo unquam tempore patiantur: „ hoc primum tradere oportet, pecca- „ tum, ſive a primis parentibus origine „ contractum, ſive a nobis ipſis commiſ- „ ſum, quamvis etiam adeo nefarium ſit, „ ut ne cogitari quidem poſſe videatur, „ admirabili hujus Sacramenti virtute re- „ mitti, & condonari. Id vero multo an- „ te ab Ezechiele prænuntiatum eſt, per „ quem Dominus Deus ita loquitur: Ef- „ fundam ſuper vos aquam mundam, & „ mundabimini ab omnibus inquinamentis „ veſtris. Et Apoſtolus ad Corinthios, „ poſt longam peccatorum enumeratio- „ nem ſubjecit: Et hæc quidem fuiſtis: „ ſed abluti eſtis, ſed ſanctificati eſtis. At- „ que hanc doctrinam perpetuo a ſancta „ Eccleſia traditam eſſe, perſpicuum eſt. „ Sanctus enim Auguſtinus in libro, quem „ de Baptiſmo parvulorum conſcripſit, ita „ teſtatur: generante carne tantum con- „ trahitur peccatum originale: regene- „ rante autem ſpiritu non ſolum origina- „ lium, ſed etiam voluntariorum pecca- „ torum fit remiſſio. Et S. Hieronymus „ ad Oceanum: Omnia, inquit, in Bapti- „ ſmate condonata ſunt crimina: ac ne „ dubitare amplius ea de re cuiquam li- „ ceret: poſt aliorum Conciliorum defini- „ tionem, ſacra etiam Tridentina Syno- „ dus idem declaravit, cum anathema in „ eos decrevit, qui aliter ſentire auderent, „ quive aſſeverare non dubitarent, quam- „ vis peccata in Baptiſmo remittantur, „ ea tamen prorſus non tolli, aut radici- „ tus evelli, ſed quodam modo abradi, „ ita ut peccatorum radices animo infixæ „ adhuc remaneant. Namque, ut ejuſdem „ ſanctæ Synodi verbis utamur, in rena- „ tis nihil odit Deus: quia nihil damna- „ tionis eſt his, qui vere conſepulti ſunt „ cum Chriſto per Baptiſma in mortem, „ qui non ſecundum carnem ambulant: „ ſed veterem hominem exuentes, & „ novum, qui ſecundum Deum creatus „ eſt, induentes, innocentes, immacu- „ lati, puri, innoxii, ac Deo dilecti ef- „ fecti ſunt. „

Alter effectus eſt remiſſio omnis pœnæ etiam temporalis; ita definitum eſt de fide in Florentino in Decreto Eugenii, quod ſic habet: " Hujus Sacramenti ef- „ fectus, eſt remiſſio omnis culpæ origi- „ nalis & actualis, omnis quoque pœnæ „ quæ pro ipſa culpa debetur. Propterea „ baptizatis nulla pro peccatis præteritis „ injungenda eſt ſatisfactio. Sed morientes „ antequam culpam aliquam committant, „ ſtatim ad regnum cœlorum, & Dei vi- „ ſionem perveniunt. „ Apud Bin. p. 494.

S. Auguſtinus L. 2. de peccatorum meritis, & remiſſionibus capite 28. ſic loquitur: " Si continuo, *poſt Baptiſmum* conſequatur ex hac vita migratio, non erit „ omnino quod obnoxium hominem te- „ neat, ſolutis omnibus, quæ tenebant. „

Ratio divi Thomæ hic art. 2. eſt, quia homo per Baptiſmum incorporatur Chriſto ſecundum illud Romau. 6. *Si autem mortui ſumus cum Chriſto: credimus quia ſimul etiam vivemus cum Chriſto*. Nec mirum, paſſio Chriſti eſt ſatisfactio ſufficiens pro culpa, & pœna, & ibi applicatur pro utraque omnimode, quia omnimode per Baptiſmum Chriſto incorporamur.

Non omittendum quod de hoc momento Catechiſmus Rom. dicit n. 44. ' Jam „ vero, *ait*, in Baptiſmo non ſolum pec- „ cata remittuntur, ſed peccatorum „ etiam, & ſcelerum pœnæ omnes a Deo „ benigne condonantur. Nam & ſi om- „ nibus Sacramentis hoc commune eſt, ut „ per illa virtus paſſionis Chriſti Domini „ communicetur, de ſolo tamen Baptiſmo „ dictum

„ dictum eſt ab Apoſtolo, nos per ipſum
„ Chriſto commori & ſepeliri, ex quo
„ ſancta Eccleſia ſemper intellexit, ſine
„ maxima Sacramenti injuria fieri non
„ poſſe, ut ei, qui Baptiſmo expiandus
„ ſit, ejuſmodi pietatis officia, quæ uſita-
„ to nomine ſancti Patres opera ſatisfa-
„ ctionis vocarunt, imponantur. „

Tertius effectus eſt infuſio gratiæ & virtutum; ſic propugnat Concilium Tridentinum citatum. Ratio divi Thomæ hæc eſt, homo per Baptiſmum Chriſto incorporatur, ſicut membrum capiti, unde illius participat influxum: Sed Chriſtus eſt plenus gratia, & veritate: Igitur Baptiſmus dat gratiam, & omnia dona. Primo quidem fidem juxta illud 1. Petri 2. *Qui de tenebris vos vocavit in admirabile lumen ſuum*: Deinde gratiam quæ purgat animam ab omni inquinamento, & charitatem quæ eſt vinculum perfectionis, ad quam omnes ſequuntur virtutes, omniaque dona juxta Rom. 5. *Charitas Dei diffuſa eſt in cordibus noſtris per Spiritum ſanctum qui datus eſt nobis*. Quocirca purgatio, illuminatio, & perfectio, inquiunt SS. Patres, pertinent ad Baptiſmum.

Suffragatur Catechiſmus Rom. nu. 49.
" Sed ut ad Baptiſmi effectus oratio red-
„ eat, exponendum erit, hujus Sacra-
„ menti virtute, nos non ſolum a malis
„ quæ vere maxima dicenda ſunt, libe-
„ rari: verum etiam eximiis bonis, &
„ muneribus augeri. Animus enim noſter
„ divina gratia repletur, qua juſti, &
„ Filii Dei effecti æternæ quoque ſalutis
„ hæredes inſtituimur. Nam ut ſcriptum
„ eſt, *Qui crediderit, & baptizatus fuerit,*
„ *ſalvus erit*: mundatamque Eccleſiam la-
„ vacro aquæ, in verbo Apoſtolus teſta-
„ tur. Eſt autem gratia, quemadmodum
„ Tridentina Synodus, ab omnibus cre-
„ dendum, pœna anathematis propoſita
„ decrevit, non ſolum per quam pecca-
„ torum fit remiſſio, ſed divina qualitas
„ in anima inhærens, ac veluti ſplendor
„ quidam, & lux, quæ animarum noſtra-
„ rum maculas omnes delet, ipſaſque ani-
„ mas pulchriores & ſplendidiores reddit:
„ atque id ex ſacris litteris aperte colli-
„ gitur, cum gratiam effundi dicant,
„ eamque Spiritus ſancti pignus ſoleant
„ appellare. „

Pergit n. 50. " Huic autem additur no-
„ biliſſimus omnium virtutum comitatus,
„ quæ in animam cum gratia divinitus
„ infunduntur. Quare, cum Apoſtolus
„ ad Titum ait: *Salvos nos fecit per lava-*
„ *crum regenerationis, & renovationis Spiri-*
„ *tus ſancti, quem effudit in nos abunde per*
„ *Jeſum Chriſtum Salvatorem noſtrum*. D.
„ Auguſtinus verba illa, *abunde effudit*,
„ explanans: Nimirum, inquit, ad re-
„ miſſionem peccatorum, & copiam vir-
„ tutum. „

Rurſus n. 51. " Jam vero per Bapti-
„ ſmum, etiam Chriſto capiti tamquam
„ membra copulamur, & convertimur.
„ Quemadmodum igitur a capite vis ma-
„ nat, qua ſingulæ corporis partes ad pro-
„ prias functiones apte exequendas moven-
„ tur: ita etiam ex Chriſti Domini ple-
„ nitudine in omnes, qui juſtificantur,
„ divina virtus, & gratia diffunditur, quæ
„ nos ad omnia chriſtianæ pietatis officia
„ habiles reddit. „

Quarto: Eſt apertio regni cœlorum, qui quidem effectus deſignatus eſt cum cœli aperti ſunt in Baptiſmo Chriſti: unde Beda ponderans verba iſta Luc. 4. *Jeſu baptizato apertum eſt cœlum*, dicit: " Vir-
„ tus hic Baptiſmatis oſtenditur, de quo
„ quiſque cum egreditur, regni cœleſtis
„ ei janua aperitur. „ Ratio D. Th. hic q. 69. art. 7. eſt, quia Baptiſmus removet impedimentum, ſcilicet peccatum originale quo cœlum claudebatur univerſæ naturæ humanæ: " Aperire januam regni
„ cœleſtis, *ait ſanctus Doctor*, eſt amovere
„ impedimentum, quo quis impeditur re-
„ gnum cęleſte introire. Hoc autem impe-
„ dimentum eſt culpa, & reatus pœnæ.
„ Oſtenſum eſt autem ſupra, quod per
„ Baptiſmum omnis culpa, & omnis rea-
„ tus pœnæ tollitur. Unde conſequens
„ eſt, quod effectus Baptiſmi ſit apertio
„ januæ regni cœleſtis. „

Quintus eſt character; ſic enim definivit Concilium Tridentinum. Ratio divi Thomæ eſt; per Baptiſmum, abrenuntiato Satana, homo Chriſto conſecratur, & in illo conſignatur, unde per hunc fit capax recipiendi alia Sacramenta: Succinit Catechimus n. 53. " Præterea, per
„ Baptiſmum conſignamur charactere,
„ qui ex anima deleri numquam poteſt:
„ de quo, nihil eſt, ut plura hoc loco
„ diſſerantur; cum liceat ex his quæ ſupra

dicta

„ dicta ſunt , cum univerſe de Sacra„ mentis ageretur, ſatis multa ; quæ ad „ hoc argumentum pertinent , in hunc „ locum transferre. „

SOLVUNTUR OBJECTIONES.

Objicies : Remanet concupiſcentia in renatis, fomes peccati , & inclinatio ad malum . Item homo adhuc ſubditus remanet miſeriis, puta morbis, ſiti, & fami : Sed concupiſcentia eſt peccatum , ſicut & inclinatio ad malum juxta illud Rom. 7. *Non enim quod volo bonum , hoc ago : ſed quod odi malum , illud facio.* Aliæ pœnalitates ſunt effectus peccati originalis . Igitur peccatum originale non tollitur per Baptiſmi ſacramentum ſaltem ex integro.

Reſpondet Auguſt. Lib. 2. contra Julianum c. 3. remanere concupiſcentiam in renatis ut virtus in infirmitate perficiatur virtutum exercitio ; ſic enim loquitur : " Ne ſi redderetur carni felicitas, „ imminueretur fidei fortitudo. „ Aliam rationem affert Lib. 13. de civ. Dei capite 4. " Ut intelligeremus , *inquit*, Sa„ cramenti fructum , non ad iſtam præ„ ſertim vitam temporalem , ſed æter„ nam referri debere . „ Et Lib. 1. de peccatorum meritis, & remiſſione cap. 7. dicit renovationem incipere in hac vita, & liberationem a malis per Baptiſmum, ſed perfectam per eumdem nos habere in ſpe pro alia vita , quandoquidem gloria debetur baptizato ratione hereditatis, quia eſt filius juxta illud Rom. 8. *Si autem filii, & hæredes : hæredes quidem Dei &c.*

Reſpondet D. Thomas hic q. 69. art. 3. per Baptiſmum non auferendas eſſe pœnalitates præſentis vitæ propter tria. I. Quia per hoc ſacramentum homo incorporatur Chriſto qui paſſus eſt : Igitur, & baptizatus debet pati . II. Ut per exercitium concupiſcentiæ, & paſſionum habeat victoriæ materiam . Denique ne homines ad Baptiſmum accederent propter impaſſibilitatem præſentis vitæ, & non propter gloriam quam nullus habebit niſi legitime certaverit.

Reſp. in forma diſtinguendo primam minoris partem : Concupiſcentia eſt peccatum cauſaliter, in quantum inclinat ad malum, concedo : formaliter, & in ſe , ſubdiſtinguo : ut eſt inordinata concedo : ut eſt ordinata per rationem & per gratiam baptiſmalem , ſub quo ſolum reſpectu conſideratur , nego. Eſt enim ſecundum ſe appetitus naturalis ad bonum conveniens. Solutio eſt divi Thomæ.

Reſpondeo ſecundo aliam diſtinguendo partem : Pœnalitates ſunt effectus peccati originalis , quia per illud homo amiſit immortalitatem , & illud peccatum eſt remiſſum, per Baptiſmum, concedo : ſecus , nego . Dictum eſt autem concupiſcentiam remanere ad exercitium.

Inſtabis : Innocens plene purgatus debet eſſe ab omni pœna immunis etiam temporali . Sed Baptiſmus non remittit omnem pœnam : Ergo &c. Confirmatur : Si Baptiſmus remitteret renatis omnia peccata, delictum perpetratum, v. g. homicidium ante Baptiſmum, non foret puniendum : Sed leges civiles hoc non patiuntur. Ergo &c.

Reſpondeo diſtinguendo : Si ſtatim renatus moriatur poſt Baptiſmum , concedo : evolabit enim illico in cœlum ; ſi remaneat in vita , ſubdiſtinguo : debet eſſe immunis ab omni pœna, ut pœna , concedo : ut eſt materia exercitii , ac meriti , nego . Decet enim nos gloriam habere, & jure hæreditatis, & jure meriti, ſicut habuit Paſtor noſter admirabilis Chriſtus Jeſus , unde ablato peccato originali , fomes & miſeriæ remanent ad exercitium.

Ad confirmationem nego paritatem , quia inquit D. Th. hic art. 2. ad 3. in crimine debet attendi id quod eſt offenſa Dei, & hoc plene remittitur per Baptiſmum; deinde id quod eſt cauſa ſcandali, & offenſa hominibus facta : & iſtud debet puniri civiliter, ne facilitas veniæ ſit cauſa majoris mali : nam ut fert axioma : *Non ſunt facienda bona , ut eveniant mala .*

Repones : Sublata cauſa , tollitur effectus : Igitur ſi peccatum originale omnium malorum cauſa tollatur per Baptiſmum, debent & omnia mala auferri.

Reſpondeo diſtinguendo antecedens: Sublata cauſa phyſica , concedo ; cum enim neceſſario , & ex natura res ſuum producat effectum, illa ſublata, tollitur neceſſario effectus : ſic extincto igne tollitur calefactio : ſublata cauſa morali , ſubdiſtinguo : tollitur effectus ſub ratione

qua

qua erat effectus, concedo: ſub alia, nego. Remanent miſeriæ, ut iterum atque iterum dictum eſt, ad exercitium.

Inſiſtes: Patres paſſim dicunt procraſtinantes uſque ad mortem Baptiſmum evitaturos quidem eſſe ſupplicia, gloriam tamen non aſſecuturos eſſe, ita Gregorius Nazianzenus oratione exhortatoria ad Baptiſmum: ita Baſilius in ſimili oratione circa finem: denique Gregorius Nyſſenus exhortatione ad eos qui procraſtinant Baptiſmum, homines futuræ vitæ dividit in tres claſſes. Prima eſt dignorum & illuſtrium; Altera eorum qui nec honore, nec ſupplicio afficiuntur. Tertia eorum qui peccatorum pœnas luunt. Procraſtinantes autem ponit in ſecundo ordine: Igitur effectus Baptiſmi non eſt apertio regni cœleſtis, ſaltem ſemper, & pro omnibus.

Reſpondeo primo opponendo Patres Patribus: & ſi quis contrarium ſentiret, ſtandum eſt traditioni Eccleſiæ, & Conciliorum decretis, in quibus Baptiſma omnem culpam auferre definitum eſt.

Reſpondeo ſecundo diſtinguendo: Et volunt Patres procraſtinantes non tanta donari gloria, quali donantur alii, concedo. Et volunt privari abſolute gloria, nego.

Reſpondeo tertio, aliter diſting endo: Et contendunt dumtaxat procraſtinantes non habere gloriam jure meriti, ſed ſolum jure hæreditatis, concedo: cum enim nullo modo meruerint, ut ſupponunt Patres, nec honore, nec ſupplicio afficiuntur; ſupponunt enim quod etiam mala non perpetrent, ſed quod moriantur immediate poſt ſuſceptum Baptiſmum: nullus autem poteſt mereri niſi prius habeat Baptiſmum: & putant procraſtinantes gloria abſolute privari, nego. Habent enim illam jure hæreditatis, & propter Chriſtum, eo ſimili modo quo pueri decedentes poſt Baptiſmum, illam poſſident.

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Effectus Baptiſmi ſunt remiſſio omnis culpæ & pœnæ, infuſio gratiæ, donorum, aditus ad regnum cœlorum, & character.

Primo quidem remiſſio culpæ & pœnæ juxta illud Symboli Nicæni; *Confiteor unum Baptiſma in remiſſionem peccatorum?* Sic de fide definitum eſt in Concilio Tridentino Seſſ. 5. cap. 5. Hoc ipſum propugnat Tertullianus Lib. de Bapt. cap. 1. Hoc Clemens Alex. 1. Pedag. cap. 6. Hoc & ceteri Patres docent.

Secundo: Infuſio gratiæ & donorum. Hanc dotem fuſo ſermone explicat Catechiſmus Romanus 2. p. de Baptiſmo n. 49. Ratio D. Thomæ hic q. 69. art. 2. eſt, quia per Baptiſmum Chriſto incorporamur.

Tertio: Aditus ad regnum cœlorum, namque, baptizato Domino, apertum eſt cœlum, ut habetur Luc. 4. quo facto, ait V. Beda in iſta verba: "Virtus hic „ Baptiſmatis oſtenditur, de quo quiſque „ cum egreditur, regni cœleſtis ei ja„ nua aperitur. „ Ratio D. Tomæ hic art. 7. hæc eſt, Baptiſmus removet impedimentum, peccatum ſcilicet originale, quo aditus regni cœlorum homini claudebatur.

Quarto: Character, ut docet Catechiſmus Romanus n. 53.

SYNOPSIS OBJECTIONUM ET RESPONSIONUM.

Primo: Remanent quidem miſeriæ, & pœnalitates, ſed ad virtutis exercitium; unde non concludendum ex eis ineſſe baptizato peccatum originale.

Secundo: Sublata cauſa phyſica, auffertur utique effectus, v. g. remoto igne, ceſſat ligni combuſtio; effectus enim phyſicus neceſſariam habet cum cauſa connexionem, unde iſta deſtructa, ipſe quoque deſtruitur: ſed non ſic de cauſa morali ratiocinandum eſt; quocirca, remiſſo peccato originali, potuit Deus ad exercitium virtutum relinquere baptizato peccati pœnas aliquas temporales, quales ſunt concupiſcentia & miſeriæ.

Tertio: Neque vero mirandum eſt, ſi Patres quandoque aſſerant procraſtinantes ad finem uſque vitæ Baptiſmum gloria non donari, intelligunt enim non donari titulo meriti, cum nullum acquiſierint, ſed non negant eos jure hæreditatis illam poſſidere.

SE-

SECTIO SECUNDA.

De effectibus Baptiſmi ſanguinis.

Utrum Martyrium producat gratiam ex opere operato, & totam remittat culpam?

BAPTISMUM ſanguinis producere gratiam, omnes ultro conveniunt cum Eccleſia, quæ Martyres nedum colit ut Sanctos, ſed inter omnes eos ut inſignes habet: At de modo & de extenſione remiſſionis pœnæ diſputant Theologi. Unde ſit

CONCLUSIO PRIMA.

Baptiſmus ſanguinis ſeu Martyrium producit gratiam regenerativam ex opere operato.

Probatur rationibus Theologicis.

PRIMA: Producere gratiam ex opere operato, eſt vi ſibi intrinſeca illam producere. Atqui Baptiſmus ſanguinis gratiam regenerativam ſic producit: Et probatur. Hoc intercedit diſcrimen inter Baptiſmum flaminis & Baptiſmum ſanguinis, quod ille ſolum ex opere operantis, ſcilicet vi contritionis producat gratiam, iſte vero per realem Chriſti paſſionis imitationem, quod eſt opus operatum. Ergo &c. Iſta ratio eſt D. Thomæ in 4. q. 3. art. 3. quæſtione 3. ad 1. " Baptiſmus ſanguinis non habet hoc tantum ex opere operantis, ſed hoc habet ex imitatione paſſionis Chriſti, & ideo pueri, quamvis liberum arbitrium non habeant, ſi occidantur pro Chriſto, in ſuo ſanguine baptizati ſalvantur. "

Altera: Baptiſmus aquæ producit gratiam ex opere operato propter duo: Primo quidem, quia paſſio Chriſti a qua omnis virtus productiva gratiæ profluit, operatur in eo per quamdam ſingularem repræſentationem: Secundo ex eo quod aqua operetur ut mota per Chriſtum, cui conjungitur per virtutem ab ipſo acceptam: Sed iſtæ dotes excellenti modo Baptiſmo ſanguinis conveniunt, quando quidem reali imitatione paſſioni Chriſti Martyr Chriſto conjungitur, & conſequenter maxime ab ea movetur ad gratiam producendam: Ergo &c. Iſta eximia ratione probat S. Thomas hic 3. p. q. 66. art. 2. Baptiſma ſanguinis producere gratiam ex operato.

Non abs re erit hic verba ſancti Doctoris texere: " Dicendum, quod ſicut dictum eſt, effuſio ſanguinis pro Chriſto, & operatio interior Spiritus ſancti, dicuntur Baptiſmata, in quantum efficiunt effectum Baptiſmi aquæ. Baptiſmus autem aquæ efficaciam habet a paſſione Chriſti, & a Spiritu ſancto, ut dictum eſt. Quæ quidem duæ cauſæ operantur in quolibet horum trium Baptiſmatum: excellentiſſime tamen in Baptiſmo ſanguinis. Nam paſſio Chriſti operatur quidem in Baptiſmo aquæ, per quamdam ſingularem repræſentationem, in Baptiſmo autem flaminis, vel pœnitentiæ, per quamdam affectionem: ſed in Baptiſmo ſanguinis, per imitationem operis. Similiter etiam virtus Spiritus ſancti operatur in Baptiſmo aquæ, per quamdam virtutem latentem: in Baptiſmo autem Pœnitentiæ, per cordis commotionem, ſed in Baptiſmo ſanguinis, per potiſſimum dilectionis & affectionis fervorem: Secundum illud Joan. 15. Majorem hac dilectionem nemo habet, ut animam ſuam ponat quis pro amicis ſuis. "

Rurſus in 4. Diſt. 4. q. 3. art. 3. quæſtione 3. ad 1. " Baptiſmus ſanguinis non habet hoc, (id eſt liberare ab omni præcedente culpa, & pœna,) tantum ex opere operantis: neque quantum ad pœnam qua aliquis Martyrium expiet, quam contingit non eſſe ſufficientem ad ſatisfaciendum pro peccato: neque quantum ad devotionem juſtæ voluntatis, quia contingit quod voluntati majori charitate informata, aliquis ſine Martyrio non poteſt ab omni pœna liberari, ſed hoc habet ex imitatione paſſionis Chriſti, unde de Martyribus dicitur Apocal. 5. Lavaverunt ſtolas ſuas in ſanguine Agni. "

Rurſus in 4. ad Annibaldum diſt. 4. q. unica art. 4. ad 3. " Baptiſmus ſanguinis, *inquit*, non habet ſupplere effectum Baptiſmi fluminis ex opere operante, ſicut objiciebatur, ſed ex imitatione paſſionis Chriſti. "

Ter-

Tertia : Efficacia Baptiſmi in immenſum ſuperat efficaciam Baptiſmi flaminis. Igitur producit gratiam ex opere operato. Probatur antecedens. I. Quia non operantis operi, ſed ſibi ſacra tribuitur regeneratio, ut dicit Tertullianus in Apoleg. ſub finem his verbis: " Quis non pa„ ti exoptet ut totam Dei gratiam redi„ mat, ut omnem veniam ab eo compen„ ſatione ſui ſanguinis expediat? omnia „ enim delicta huic operi donantur. „ II. Similem habet cum Baptiſmo aquæ ad regenerandum ſpiritualiter virtutem. Igitur ſicut iſte, gratiam ex opere operato producit, ita & iſte. Sic docet S. Auguſtinus L. 13. de civ. cap. 7. " Quicumque non „ percepto regenerationis lavacro, pro „ Chriſti confeſſione moriuntur, tantum eis „ valet ad dimittenda peccata, quantum „ ſi abluerentur ſacro fonte baptiſmatis. „ III. Baptiſmus aquæ non habet majorem Martyrio vim ad producendam gratiam, immo Baptiſma ſanguinis teſte S. Cypriano Exhort. ad Martyres: " In gratia „ majus, in poteſtate ſublimius, in ho„ nore pretioſius eſt. „ Rurſus Ep. 73. dicit: " Vim Baptiſmi non eſſe ma„ jorem Martyrio. „

Quarta : Baptiſmus ſanguinis juſtificat ex opere operato infantes: Igitur & adultos; eadem enim eſt pro utriſque ratio. Ideo enim Baptiſmus ſanguinis producit gratiam ex opere operato, quia eſt realis Chriſti paſſionis imitatio. Porro fortior eſt in adultis, quippe qui ſeipſos ad patiendum pro Chriſto fide & amore moveant, nec ſine majori lucta ad palmam perveniunt. Probatur igitur antecedens ex diſciplina Eccleſiæ, quæ pueros omnes ab Herode impio necatos ut beatos & ſanctos collit, tametſi fieri potuerit ut nonnulli circumciſionem, quæ tunc temporis locum Baptiſmi obtinebat, nondum recepiſſent. Hinc Sanctus Auguſtinus Lib. 3. de lib. arbr. cap. 13. ait: " Et„ iam infantes illos, qui, cum Dominus „ Jeſus Chriſtus necandus ab Herode quæ„ reretur, occiſi ſunt, in honorem mar„ tyrum receptos commendat Eccleſia. „ Ergo &c.

CONCLUSIO SECUNDA.

Baptiſmus ſanguinis totam remittit pœnam.

Probatur rationibus auctoritate ſuffultis.

PRIMA: Illud cui annexa eſt ex promiſſione Gloria, abſque ulla conditione eam, nulla intermedia pœna, producit: Atqui ulla abſque conditione Baptiſmus ſanguinis annexam habet gloriæ promiſſionem. Et probatur ex ipſo oraculo Chriſti, qui Matt. 10. in gratiam Martyrum ſic pronuntiat: *Qui confitebitur me coram hominibus, confitebor & ego eum coram Patre meo.* Audis Chriſtum nihil ultra præter confeſſionem fidei proprio ſignatam ſanguine exigere. Ergo &c.

Secunda : Qui plene & ad juris apices juſtitiæ divinæ facit ſatis, nihil illi pro peccatis expiandis luendum ſupereſt: quæ quidem ſatisfactio per charitatem perfectam eatenus redditur, quatenus tantum de converſione ad Deum reddit, quantum per averſionem ab eo ablatum eſt: Sed non datur major charitas quam Martyris amor; ſcriptum eſt enim Joan. 15. *Majorem hac dilectionem nemo habet, quam ut animam ſuam ponat quis pro amicis ſuis.* Ergo &c.

Tertia : Eccleſia non orat pro quiete animæ Martyris: Igitur non credit aliquid de pœna temporali ipſi ſupereſſe luendum. Hanc veritatem annuntiat Innocentius III. c. *cum Martha*, de celebratione Miſſarum, his verbis: " Inju„ riam facit Martyri, qui orat pro Mar„ tyre. „ Concinit S. Auguſtinus Tract. 84. in Joan." Injuria eſt, *ait*, pro Mar„ tyre orare, cujus nos debemus oratio„ nibus commendare. „

Quæres I. Num infans in utero vivens cum matre in odium Chriſti trucidatus mundetur a peccato originali? II. Num requiratur in adulto nondum baptizato qui rapitur ad Martyrium, aliqua diſpoſitio ut ſanguinis proprii effuſione juſtificetur? III. Num martyrium gratiam regenerativam phyſice producat?

Reſpondeo ad primam, infantem in utero materno cum matre in odium Chriſti occiſum eodem gaudere privilegio cum alte-

altero, qui natus eodem motivo necatur, quippe qui puer ſimul & mater ſe habeant per modum unius victimæ: ſicut igitur per privilegium omnem ordinariam tranſcendens regulam puer natus per impreſſionem paſſionis Chriſti proprio cruore regeneratur, quidni & in utero materno alter concluſus eamdem ſuſciperet impreſſionis virtutem? cum Chriſtus non ſinat Martyres pro ſe, ipſo abſque palma occidi. D. Bernardus Serm. de SS. Innocentibus non levius hoc ſubindigitat his verbis: " An de Innocentium coro-
„ nis quis dubitet? Ille pro Chriſto tru-
„ cidatos infantes dubitet inter Martyres
„ coronari, qui regeneratos in Chriſto
„ non credit inter filios adoptionis nu-
„ merari: alioqui quomodo coævos ſibi
„ pueros puer ille qui natus eſt nobis,
„ non contra nos, pateretur occidi?
„ quod utique ſolo nutu poterat prohi-
„ bere, niſi melius aliquid eis prohibe-
„ ret, ut quemadmodum ceteris infanti-
„ bus tunc quidem circumciſio, nunc ve-
„ ro Baptiſmus, ſine ullo propriæ volun-
„ tatis uſu ſufficit ad ſalutem, ſic nihilo-
„ minus pro eo ſuſceptum martyrium il-
„ lis proficeret ad ſanctitatem. „

Reſpondeo ad ſecundum, non requiri aliam in adulto ſubito ad martyrium rapto diſpoſitionem, quam mortem pro Chriſto pati, cum mors illa voluntaria ſit exercitium ipſius maximæ charitatis, quæ eminenter peccatorum actualium dolorem continet. Si tamen adultus habeat tempus, ſufficit ut actum attritionis ex amore initiali a ſpe promanante eliciat, qui quidem amor imperfectus vi martyrii perfecta contritio evadit. Sic propugnant veteres Theologi, nec diſſentiunt recentiores, maxime Gonetus diſp. 1. de inſtit. & natura Baptiſmi art. 7. §. 11. pag. 132. col. 2.

Reſpondeo ad tertium quæſitum, Baptiſmum ſanguinis producere gratiam ex opere operato ſolum moraliter: ſiquidem non eſt unum ex ſeptem Sacramentis quæ moventur a Chriſto ut ſuæ virtutis inſtrumenta phyſica. Tum quia eatenus martyrium gratiam producit, quatenus opus operatum, ſcilicet violenta mors, movet Chriſtum ut paſſionis ejus virtus propter realem imitationem producat gratiam & gloriam. Ceterum juxta multorum opinionem, non aliter vel ipſa Sacramenta producunt gratiam, & tamen, ut concedunt, illam ex opere operato cauſant. Igitur & Baptiſmus ſanguinis illam ſic producere valebit, tametſi ſanguis martyris effuſus habeat ſolum vi ſua movere infallibiliter Chriſtum ut conferat gratiam, quippe qui ſicut ſanguis Abel primi omnium Martyris clamet de terra ad eum.

Fit ſatis objectionibus.

Objicies contra primam concluſionem. Joan. 3. habetur: *Niſi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu ſancto, non poteſt introire in regnum Dei.* Igitur ſolum aquæ & non ſanguinis Baptiſma gratiam regenerationis producit ex opere operato.

Reſpondeo diſtinguendo antecedens: Et verba laudata continent regulam quæ per privilegium ſuſcipit exceptionem, concedo: & non ſuſcipit, nego antecedens & conſequentiam. Sicut ad Principem ſpectat leges condere, & ab eis diſpenſare, ſic a fortiori ad Chriſtum Regum Regem & Dominum. Porro a prima lege quam univerſim pro omnibus fecit, diſpenſat, volens ut martyrium locum Baptiſmi teneat, juxta illud Matth. 10. *Qui me confeſſus fuerit coram hominibus, confitebor & ego eum coram Patre meo.*

Inſtabis: Præceptum charitatis & erga Deum amoris obligat pro ſemper; immo & ſecluſo illo amore, vel ipſum martyrium nihil prodeſt, dicente Apoſtolo 1. Cor. 13. *Si tradidero corpus meum, ita ut ardeam, charitatem autem non habuero, nihil mihi prodeſt.* Idem dicendum de fidei lege, quæ obligat omnes, vel ipſo Domino dicente Marc. 16. *Qui crediderit & & baptizatus fuerit, ſalvus erit: qui vero non crediderit, condemnabitur.* Sed infans actum fidei amoriſve non valet elicere: Sed non ſemel contigit quoſdam infideles de repente mutatos raptos fuiſſe ad martyrium, & gladio ſtatim animadverſos, abſque eo quod tempus habuerint hujuſmodi actus eliciendi, vel de hoc cogitaverint. Igitur martyrium gratiam regenerativam, niſi adſint opera operantis, ſcilicet actus tum fidei, tum amoris, non poteſt producere,

Re-

Reſpondeo diſtinguendo majorem : Præceptum fidei & amoris vel antecedentis, vel concomitantis, obligat ubique & pro ſemper, concedo : fidei & amoris antecedentis, ſubdiſtinguo : de via ordinaria, quum nihil adeſt quod utriuſque virtutis actus poſſit ſupplere, concedo : ſin minus, nego. Et ſic diſtincta minore, nego conſequentiam. Ad quorum evidentiam obſervare iuvat, Baptiſmum poſſe conſiderari duplici modo, videlicet ut eſt actus fortitudinis, & ut eſt realis Chriſti paſſionis imitatio : priori modo ſpectatus debet habere actum antecedentem fidei & amoris ſaltem imperfecti a ſpe fluentis, quo Deus ut totius juſtitiæ ſons & creditur, & diligitur. Poſteriori vero modo ſufficit quod fides & amor comitentur martyrium, & certe in adulto hoc ſemper requiritur, cum non niſi fide mutatus convolet ad martyrium, vel ad illud ſe trahi patiatur. Ceterum jam diximus, quod rurſus obſervare non pigebit, ipſum martyrium eſſe ſummæ erga Chriſtum fidei & charitatis non dicam tantummodo argumentum, ſed & ipſum exercitium.

Jam vero ſi de infantibus ſermo eſt, accommodat eis Eccleſia, ait Aug. ſicut in Baptiſmo aquæ, ſic & in Baptiſmate ſanguinis, cor ut & in Chriſtum credant, & pro illo patiantur. Quid plura? Vox ſanguinis eorum clamat ad Deum de terra; tametſi enim non habeant fidem & amorem active, habent tamen paſſive & executive : hinc cum Apoſtolo Gal. 6. infans martyr poteſt dicere : *Nemo mihi moleſtus ſit*; *ego enim ſtigmata Domini Jeſu in corpore meo porto*. Iſta ſolutio colligitur ex divo Thoma jamjam laudato. Nec deſunt Theologi qui propugnent legem baptiſmi aquæ & pœnitentiæ, exceptionem ſuſcipere in Martyre, quia ab eis martyrii Baptiſmus ſpecie diſtinguitur; quod quidem probant auctoritate ſancti Auguſtini, qui Lib. 3. de civ. cap. 7. explicans illa Chriſti verba : *Niſi quis renatus fuerit &c.* ait : " Alia ſententia „ illos fecit æquales, ubi non minus ge„ neraliter dicit : *Qui me confeſſus fuerit* „ *coram hominibus*, *confitebor & ego eum* „ *coram Patre meo*. „ Concinit D. Thomas hic art. 12. ad. 2. ubi explicans locum Apoſtoli 1. Cor. 13. laudatum, ait : " Effuſio ſanguinis non habet rationem „ Baptiſmi, ſi ſit ſine charitate; ex quo „ patet quod Baptiſmus ſanguinis inclu„ dit Baptiſmum flaminis, & non e con„ verſo. „ Audis ex ſancto Thoma martyrium eminenter continere & amorem, & contritionem.

Idem S. Doctor ad inſtantiam ex parte infantium Martyrum factam ſic reſpondet 2. 2. q. 124. art. 1. " Martyrii glo„ riam quam in aliis propria voluntas „ meretur, illi parvuli occiſi per Dei „ gratiam ſunt aſſecuti. Nam effuſio ſan„ guinis propter Chriſtum vicem gerit „ Baptiſmatis. Unde ſicut in pueris ba„ ptizatis, per gratiam Baptiſmalem me„ ritum Chriſti operatur ad gloriam ob„ tinendam, ita & in occiſis propter „ Chriſtum, meritum martyrii Chriſti „ operatur ad palmam martyrii conſe„ quendam .... Unde Auguſtinus dicit „ in quodam ſermone de Epiphania, quaſi „ eos alloquens : Ille de veſtra corona „ dubitabit in paſſione pro Chriſto, qui „ etiam parvulis Baptiſmum prodeſſe non „ æſtimat Chriſti. Non habebatis ætatem, „ qua in paſſurum Chriſtum credere„ tis, ſed habebatis carnem, in qua „ pro Chriſto paſſuro paſſionem ſuſtine„ retis. „

Inſiſtes : Si martyrium gratiam ex opere operato produceret, incaſſum Eccleſia exigeret ut lapſi reconciliarentur priuſquam ad martyrium ducerentur, cum omnis & culpa & pœna paſſione delerentur. Atqui tamen hoc ipſum Eccleſia prioribus ſæculis, ingraveſcente perſecutione, exigebat. Et probatur ex ſancto Cypriano, qui in ſua ad S. Cornelium Epiſtola hæc ſcribit : " Nec quiſquam „ dicat qui martyrium tollit, ſanguine „ ſuo baptizatur, nec pax illi ab Epiſco„ po neceſſaria eſt, habituro gloriæ ſuæ „ pacem, & accepturo majorem de Do„ mini dignatione mercedem. „ Ergo &c.

Reſpondeo diſtinguendo minorem : Et Eccleſia hoc exigebat ad melius, concedo : ita ut crederet martyrium ad juſtificationem non ſufficere, nego. Obſervandum eſt eo loci ſanctum Cyprianum non movere quæſtionem de adulto baptizando, de quo eſt præſens controverſia, ſed de lapſo jam baptizato, cui per tempus licebat facere ſatis Eccleſiæ : ſicut igitur

Eu-

Euchariſtia muniebantur Confeſſores, ne inermes, ait ipſe Cyprianus, deſcenderent in prælium, ſic & reconciliabantur ad cautelam, ne aliquibus peccatorum vinculis irretiti, deficerent in certamine: ſicut legitur de Sapricio in act. Sanctorum menſis Auguſti apud Bollandum: tametſi enim multa jam tormenta pro Chriſto paſſus fuiſſet, quia tamen noluit condonare injuriam ſibi irrogatam a Nicephoro veniam ab illo flagitanti, dum ipſo tempore quo carnifex levata ſecuri caput abſciſſurus erat, in fide non perſeveravit. Verum Nicephorus charitate ſicut & fide fervens, rapuit coronam, & ejus loco Martyr occubuit.

Replicabis: Non poteſt dici quandonam martyrium producat gratiam ex opere operato. Ergo &c. Probatur antecedens: Certe non in ipſa paſſione, cum multis quandoque diebus perduret; legitur enim de ſancto Andrea quod biduo vivus pependerit in cruce: non ſub finem tormentorum, namque multi ab eis erepti dormierunt in pace, ut habetur de ſancto Joanne Evangeliſta, qui Romæ miſſus in ferventis olei dolium, illæſus evaſit, ait Tertullianus, & tamen ut Apoſtolus ſimul & Martyr colitur: neque etiam cum patiens ultimum clauſit diem, quippe qui amplius non ſit Martyr viator.

Reſpondeo martyrium gratiam finalem involvere, cum in morte violenta pro Chriſti nomine tolerata ſita ſit. Igitur gratia regenerativa producitur in mortis procinctu. Quia vero non unus vi paſſionis nondum defunctus, ſed in pace quievit, & tamen ut Martyr celebratur, adjiciendum eſſe videtur: primo, illum eſſe vere Martyrem, qui quamvis poſt paſſionem adhuc in terris aliquandiu ſuperſtes fuerit, moritur tamen vel propter ærumnas ad paſſionem conſequentes, vel quia perſeverat in gratia quam initio paſſionis accepit, quæ augetur creſcente ſupplicio, propter patientiam, quæque conſummatur morte conſecuta. Secundo, ſi iſtam gratiam in paſſione acceptam ad finem uſque vitæ conſervat, poteſt etiam ut Martyr celebrari; in hoc ſenſu Eccleſia quoſdam colit ut Martyres; tametſi ultimum vitæ diem in ipſis cruciatibus non clauſerint: ſufficit enim quod ad pœnam inflictam & pro Chriſto perpeſſam mors conſequatur; quod vero uno aut altero elapſo menſe hoc fiat, parum refert, ſi Eccleſia talem habere ut Martyrem voluerit.

Hæc leguntur in Breviario Romano de ſancto Marcello Papa Martyre: " Quibus cognitis, Maxentius in eam Eccleſiam Catabuli beſtias transferri. & a Marcello cuſtodiri jubet, ubi loci fœditate multiſque ærumnis afflictus, obdormivit in Domino."

Perſiſtes: Si martyrium gratiam produceret ex opere operato, foret inter Sacramenta annumerandum, ſicque eſſent pluſquam ſeptem; ſed hoc dici non poteſt. Ergo &c.

Reſpondeo negando ſequelam propter multa: Primo quidem, quia non eſt ſignum ſacrum, conſtans materia ſimul & forma. Secundo, Sacramenta ſunt cauſæ gratiæ, ut ſunt actiones Dei per ſuos miniſtros; at vero martyrium eſt actio Diaboli per ſuum ſatellitem Confeſſoribus mortem inferentis. S. Thomas hic art. 11. ad 2. ad hanc difficultatem ſic reſpondet: " Sacramentum habet rationem ſigni: alia vero duo, *ſcilicet Baptiſmus flaminis & ſanguinis*, conveniunt cum Baptiſmo aquæ, non quidem quantum ad rationem ſigni, ſed quantum ad effectum Baptiſmatis, & ideo non ſunt Sacramenta."

Dices: Qui mortem ex peſte in obſequium languentium oppetunt, non dicuntur Martyres, tametſi in curandis infirmis immenſos ſubeant propter Deum & proximum labores. Dico & propter Deum, cum mortis periculo ſeſe exponant, ut ejus de charitate erga proximum adimpleant legem. Igitur nec illi qui propter Chriſtum ſupplicia mortem infligentia patiuntur.

Reſpondet Gonetus hic diſp. 1. de Bapt. art. 7. §. 4. his verbis, " Proprie dictum martyrium quatuor habet præcipua privilegia, nimirum juſtificationem ex opere operato, remiſſionem omnis culpæ & pœnæ, exemptionem a precibus Eccleſiæ, & aureolam ultra auream victori donandam: ſed hæc privilegia Eccleſia nuſquam conceſſit iis qui moriuntur inter miniſtrandum ægris, ut patet præcipue de tertio & quarto; Eccleſia enim

„ enim pro illis orat, & Miſſæ ſacrificium offert, & nuſquam illos cum „ martyrii aureola depingit. Ergo mors „ ex peſte in obſequium languentium „ oppetita non eſt verum & proprie dictum martyrium. Aliud privilegium „ martyrii eſt, quod ſi mater propter „ Chriſtum occidatur, filius quem geſtat „ in utero, a peccato originali mundetur; „ at nemo Catholicorum id unquam dixit „ de filio quem in utero geſtat mulier quę „ immoritur miniſterio peſte laborantium .... Verus & legitimus Martyr „ non debet ſponte prodire ad ultroneam „ mortem, ſed ad id cogendus aut vocandus eſt, & eſt communis doctrina Patrum a Chriſto accepta, qui prohibet „ ne ultro ad certamen accedamus, ſed „ ab una civitate ad aliam fugiamus, tum „ ut noſtræ infirmitati, tum etiam ut „ perſecutorum bono conſulamus, ne nos „ in periculum temere, & illos ad ſævitiam propellamus; ſed hæc proprietas „ martyrii deeſt morienti peſte, dum ex „ charitate inſervit proximo. „

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Baptiſmus Sanguinis gratiam regenerativam ex opere operato producit.

Primo: Quia eſt opus operatum, cujus virtute producitur gratia.

Secundo: Quia vel ipſa Eccleſia colit ut ſanctos infantes qui ex nulla prævia diſpoſitione ex parte eorum data ſalvantur & glorificantur.

Tertio: Quia martyrium eſt imitatio realis paſſionis Chriſti; hinc fideles ex iſtius impreſſione ſpecialem habent gratiam.

SYNOPSIS DIFFICULTATUM ET RESOLUTIONUM.

Primo: Lex generalis ſuſcipit regulam; hinc licet Chriſtus pronuntiaverit univerſim pro omnibus: *Niſi quis renatus &c.* etiam univerſim, ait Auguſtinus, dixit: *Qui me confeſſus fuerit &c.*

Secundo: Reconciliabat quidem Eccleſia lapſos ante martyrium, ſed ad cautelam & melius, nec inde concludendum Baptiſma ſanguinis non ſufficere ad regenerationem.

Tertio: Tametſi Baptiſma ſanguinis gratiam ex opere operato producat, non inde inter Sacramenta annumerandum: non enim habet materjam & formam, nec eſt ſignum permanens gratiæ, nec per Miniſtros Eccleſiæ confertur, ſed per ipſos crucis inimicos; quia vero diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum, prodeſt paſſio Martyris ipſi, & quidem ex opere operato, cum ipſe voluntarie ſeipſum Deo ut victima offerat.

SECTIO TERTIA.

De effectibus Baptiſmi Flaminis.

Ex Scriptura ſacra, cuncta ſunt credenti poſſibilia, maxime ſi fidei accedat amor Dei; non enim cor contritum & humiliatum, ait Propheta Pſal. 50. projiciet Deus. Cum igitur Deus velit omnes & ſingulos homines ſalvare, hujus autem voluntatis, ait S. Thomas, ſunt media in finem: hinc quæritur primo, num urgente neceſſitate adultus, deficiente aqua, vel etiam Miniſtro, animam agens poſſit voto Baptiſmi ſalvari? Secundo, num voto accedere debeant actus virtutum, maxime fidei, ſpei, charitatis & pœnitentiæ? Pro quorum reſolutione ſit

CONCLUSIO PRIMA.

Adultus, urgente neceſſitate, ſalvatur per votum Baptiſmi.

Probatur auctoritate & ratione.

Primo: Deus *omnes homines vult ſalvos fieri*, ut habetur 1. Tim. 1. ſed fruſtranea foret iſta voluntas, ſi votum Baptiſmi, urgente neceſſitate, non remitteret peccata quibus ſalus præpediretur. Igitur cum hoc adverſetur bonæ voluntati Dei, dicendum eſt adultum, urgente neceſſitate, voto Baptiſmi ſalvari. Suffragantur huic veritati aliæ Scripturæ ſacræ auctoritates; namque Joelis 2. habetur: *Omnis quicumque invocaverit nomen Domini, ſalvus erit*. Rurſus Mat. 7. *Omnis qui petit, accipit*. Igitur qui deſiderat, imminente morte, Baptiſmum, accipit regenerationis & juſtificationis gratiam.

Secundo: " Deus, *ex Concilio Tridentino*, „ impoſſibilia non jubet, ſed jubendo mo- „ net & facere quod poſſis, & petere „ quod non poſſis, & adjuvat ut poſſis. „ Sed adultus nondum baptizatus, mortis doloribus accinctus, & urgente neceſſitate, non alia via quam voto Baptiſmi poteſt ſalvari. Igitur per votum Baptiſmi de facto ſalvabitur.

Tertio: Qui Chriſto configurantur, ſalvantur: Sed qui habent Baptiſmi votum, Chriſto configurantur ſaltem per affectum. Sic propugnat S. Thomas hic q. 66. art. 12. " Baptiſmus autem aquæ, *ait*, ef- „ ficaciam habet a paſſione Chriſti & a „ Spiritu ſancto, ut dictum eſt; quæ „ quidem duæ cauſæ operantur in quo- „ libet horum trium Baptiſmatum, excel- „ lentiſſime tamen in Baptiſmo ſanguinis; „ nam paſſio Chriſti operatur quidem in „ Baptiſmo aquæ per quamdam figura- „ lem repræſentationem: in Baptiſmo „ autem fluminis vel pœnitentiæ, per „ quamdam affectionem. „

Expreſſius ibidem art. 11. " Præter Ba- „ ptiſmum aquæ, poteſt aliquis conſequi „ ſacramenti effectum ex paſſione Chri- „ ſti, in quantum quis ei conformatur, „ pro Chriſto patiendo; unde dicitur A- „ poc. 7. *Hi ſunt qui venerunt ex magna* „ *tribulatione, & laverunt ſtolas ſuas, &* „ *dealbaverunt eas in ſanguine Agni*. Ea- „ dem etiam ratione aliquis per virtutem „ Spiritus ſancti conſequitur effectum „ Baptiſmi, non ſolum ſine Baptiſmo „ aquæ, ſed etiam ſine Baptiſmo ſan- „ guinis, in quantum alicujus cor per „ Spiritum ſanctum movetur ad creden- „ dum, & diligendum Deum, & pœ- „ nitendum de peccatis: unde etiam di- „ citur Baptiſmus pœnitentiæ, & de hoc „ dicitur Iſaiæ 4. *Si abluerit Dominus ſor-* „ *des filiarum Sion, & ſanguinem Jeruſalem* „ *laverit de medio ejus, in ſpiritu judicii,* „ *& ſpiritu ardoris*. Sic igitur utrumque „ aliorum Baptiſmatum nominatur Ba- „ ptiſmus, in quantum ſupplet vicem „ Baptiſmi aquæ: unde dicit Auguſti- „ nus in 4. lib. de unico Baptiſmo par- „ vulorum: Baptiſmi vicem aliquando „ implere paſſionem de latrone illo, cui „ non baptizato dictum eſt, Hodie me- „ cum eris in paradiſo. Beatus Cypria- „ nus non leve documentum aſſumit quod „ etiam atque etiam conſiderans, inve- „ nio non tantum paſſionem pro nomine „ Chriſti, id quod Baptiſmo deerat poſſe „ ſupplere, ſed etiam fidem confeſſionem- „ que cordis, ſi forte ad celebrandum „ myſterium Baptiſmi in anguſtiis tem- „ porum ſuccurri non poteſt. „

Quarto: Quod Eccleſiæ praxis innuit, tale haberi debet: Sed ex praxi Eccleſiæ Catechumeni, qui ſecluſo Baptiſmo defuncti ſunt, habentur ut fideles & amici Dei, & pro eorum refrigerio Eccleſia fundit preces. Ergo &c. Audiendi ſunt de hoc momento S. Cyprianus & ſanctus Ambroſius: prior ait illos a Deo non ſeparari: poſterior habet ut juſtum Imperatorem Valentinianum, qui morte præoccupatus, Catechumenus obierat. S. Cyprianus Epiſt. ad Jubajanum ſic loquitur: " Quid ergo fiet de his qui in „ præteritum de hæreſi ad Eccleſiam ve- „ nientes ſine Baptiſmo admiſſi ſunt? „ Potens eſt Dominus miſericordia ſua „ indulgentiam dare, & eos qui ſimpli- „ citer admiſſi in Eccleſia dormierunt, „ ab Eccleſiæ muneribus non ſepara- „ re. „

Ambroſius Orat. funeb. laudati Imperatoris, ſic alloquitur populum: " Audivi „ vos dolere quod non acceperit ſacra- „ menta Baptiſmatis. Dicite mihi quid „ aliud in nobis eſt, niſi voluntas, niſi pe- „ titio? Atqui etiam dudum hoc votum „ habuit, ut antequam in Italiam veniſ- „ ſet, initiaretur, & proxime baptizari „ ſe a me velle ſignificavit, & ideo præ „ ceteris cauſis me accipiendum putavit. „ Non habet ergo gratiam quam deſidera- „ vit? non habet quam popoſcit? & „ quia popoſcit, accepit? & ubi illud „ eſt: Juſtus quacumque morte præven- „ tus fuerit, anima ejus in refrigerio „ erit? „

CONCLUSIO SECUNDA.

Requiritur fides cum voto Baptiſmi in adulto ut ſalvetur.

Probatur hoc ratiocinio.

APOSTOLUS Hebr. 11. ait: *Sine fide autem impoſſibile eſt placere Deo. Credere enim oportet accedentem ad Deum*. Hinc com-

communiter docent Theologi fidem in ſanctiſſimam Trinitatem & in Deum incarnatum abſolute ad ſalutem requiri. Igitur Catechumenus voto adjungere debet fidem. Ratio eſt quia peccator debet recedere a malo ut juſtificetur, & ſeſe ad Deum convertere: Sed converſio initium habet a fide; *nihil enim amatum, quin præcognitum*, ut fert commune adagium. Igitur voto Baptiſmi debet accedere fides; eo enim fine Catechumeni inſtruuntur de myſteriis, ut de eis habeant fidem, antequam initientur.

CONCLUSIO TERTIA.

Adultus cum voto Baptiſmi debet habere perfectam de peccatis actualibus gravibus contritionem.

Probatur rationibus Theologicis.

PRIMO: Quia communiter docent Theologi contritionem imperfectam non ſufficere extra Sacramentum: porro ſimplex Baptiſmi votum non eſt Sacramentum: Igitur ſi adſint peccata gravia, requiritur perfecta contritio: quia ſicut adultus per peccata mortalia voluntarie commiſſa abſolute & ſimpliciter a Deo averſus eſt, ita & perfecte ad ipſum ſeſe debet convertere, quod non niſi perfecta contritione adimpletur. Quod quidem non levius ſubindigitat S. Thomas, dum propugnat adultum ſolo peccato originali inquinatum, ſub pœna peccati mortalis, & conſequenter damnationis, teneri ad Deum per actum amoris ſeſe convertere, ut primum ad auroram rationis pervenerit.

Secundo: Hoc ipſum inſinuat Concilium Tridentinum Seſſ. 15. cap. 4. ubi & votum ſacramenti, & contritionem perfectam exigit his verbis: " Docet præterea ea ſancta Synodus, etſi contritionem hanc aliquando charitate perfectam eſſe contingat, hominemque Deo reconciliare, priuſquam hoc Sacramentum actu ſuſcipiatur, ipſam nihilominus reconciliationem ipſi contritioni ſine Sacramenti voto quod in illa includitur, non eſſe adſcribendam." Nec diſſentit S. Pius V. qui hanc damnavit Baji propoſitionem quæ eſt 31. his conceptam terminis: " Charitas perfecta & ſincera, quæ eſt ex corde puro & conſcientia bona, & fide non ficta tam in Catechumenis quam in Pœnitentibus poteſt eſſe ſine remiſſione peccatorum."

S. Auguſtinus Lib. 4. de Baptiſmo cap. 22. ſimiliter propugnat votum Baptiſmi ſalvare adultum, ſed modo adſit charitas & amor. " Invenio non tantum paſſionem pro nomine Chriſti, id quod ex Baptiſmo deerat poſſe ſupplere, ſed etiam fidem converſionemque cordis, ſi forte celebrandum myſterium Baptiſmi in anguſtiis temporum ſuccurri non poteſt."

CONCLUSIO QUARTA.

Baptiſmus flaminis gratiam producit ſolum ex opere operantis: nec totam ſemper dimittit pœnam temporalem, ſed juxta gradum Contritionis.

PROBATUR prima pars: Votum non eſt Sacramentum, ſed in actibus pœnitentis ſitum eſt, ſive ſpectetur in ſe, cum nihil aliud ſit præter Sacramenti deſiderium: ſive in actibus qui illum comitantur, qui ſunt fides & amor. Igitur Baptiſmus flaminis non niſi ex opere operantis gratiam producit. Hoc ipſum liquet ex S. Thoma ſupra laudato, qui in 4. q. 3. art. 2. quæſtiunc. 3. ad 1. & hic 3. part. q. 66. art. 12. docet Baptiſmum ſanguinis excellentiorem eſſe Baptiſmo flaminis, eo quod ille, & non iſte, producat gratiam ex opere operato.

Probatur ſecunda pars: ſcilicet quod Baptiſmus flaminis non remittat totam pœnam. Quoties pœna remittitur ſolum per actus pœnitentis, non niſi juxta gradus fidei, contritionis & amoris remittitur: qui quidem actus ſi ſint intentiſſimi, remittent totum pœnæ temporalis reatum; ſin minus, e contra. Hujuſmodi autem actus quandoque ſunt valde intenſi, ſæpius vero etiam remiſſiores, ita ut non attingant ad gradum in quo factum eſt peccatum. Sed Baptiſmus flaminis in actibus ſuſcipientis poſitum eſt. Igitur non ſemper omnem culpam remittit.

Re-

Reſpondetur Objectionibus.

Objicies contra primam concluſionem. S. Fulgentius contendit Baptiſmum flaminis ſine Baptiſmo aquæ hominem non ſalvare. Igitur Baptiſmus ille gratiam juſtificationis ſeu regenerationis, etiam urgente neceſſitate, non confert. Probatur antecedens: Interrogatus a Ferrando num Æthiops Catechumenus, & quidem pius & devotus, qui amiſſo rationis uſu, poſtea baptizatus fuerat, ſalvus foret? ſic reſpondet: " Non dicimus illum ſine Baptiſmi Sacramento ſola confeſſione potuiſſe ſalvari ..., Qui enim crediderit & baptizatus fuerit, ſalvus erit. Illum utique adoleſcentem, quia credidiſſe & confeſſum fuiſſe novimus, ideo per Sacramentum Baptiſmatis ſalvum fuiſſe firmamus: qui ſi non baptizaretur, non ſolum neſciens, ſed etiam ſciens, nullatenus ſalvaretur; via enim ſalutis in confeſſione, ſalus in Baptiſmate. " Ergo &c.

Reſpondeo diſtinguendo antecedens: S. Fulgentius vult neminem ſalvari, ſecluſo aquæ Baptiſmo, quando quis valet illum recipere, concedo: ſi urgeat neceſſitas, & non poſſit, nego antecedens. Exemplum ſupra allatum ne nullum quidem faceſſit negotium. Et vero S. Fulgentius interrogatur de Catechumeno, qui amiſſo rationis uſu, fortaſſis nullum actum contritionis ſaltem perfectæ pro peccatis elicere potuerat; in iſto dubio ait, ſecluſo baptiſmo aquæ, illum non fuiſſe ſalvum: ratio quam affert hunc producit ſenſum: " Via enim ſalutis in confeſſione, ſalus in Baptiſmate: " Hoc eſt, ſola profeſſio fidei cum Baptiſmo flaminis non ſufficit, ſed inſuper requiritur dolor perfectus de peccatis; quod ſi deſit, neceſſarium eſt aquæ Baptiſma. Quia vero iſtud conſequutum eſt votum Æthiopis Catechumeni, ideo eum ut ſalvum habet ſanctus Præſul.

Inſtabis: Si Baptiſmus in voto, urgente neceſſitate, Catechumenis, ſecluſo flaminis Baptiſmate, ad ſalutem ſufficeret, in pace Eccleſiæ e vita migrarent. Atqui praxis diſciplinæ antiquæ contrarium annuntiat; & probatur triplici auctoritate: prima Leonis Magni Epiſt. 91. ad Theodorum Foro julienſem Epiſcopum: altera Gelaſii Papæ in Concilio Romano pro Miſeni Cumani Epiſcopi abſolutione adunato: tertia Vigilii ſummi Pontificis, qui ſub finem ſuæ conſtitutionis anno circiter 559. ſubſcribit decretis S. Leonis & Gelaſii, quippe qui vel ipſum Theodorum Mopueſtenum, tametſi mortuum, immo & in pace Eccleſiæ vita functum excommunicaverit. Ergo &c. Primus loco citato ſic loquitur: " Si autem aliquis eorum pro quibus Dominum ſupplicamus, quocumque interceptus obſtaculo, a munere indulgentiæ præſentis exciderit, & priuſquam ad conſtituta remedia perveniat, temporalem vitam humana conditione finierit, quod manens in corpore non receperit, conſequi exutus carne non poterit. " Secundus hæc in Synodo profert: " Nec nos jam mortuis veniam præſtare depoſcant, quod nobis poſſibile non eſſe manifeſtum eſt. Alia eſt cauſa ſuperſtitum, alia defunctorum. "

Reſpondeo primo Eccleſiam habere poteſtatem & vivos abſolvendi, & ipſos mortuos, ſi æquum duxerit, ad pœnam temporalem ligandi, puta vel Eccleſiaſtica ſepultura eos privando, vel eorum nomen e ſacris Diptychis expungendo, quod excommunicationem ſpirat, ut patet ex quinta Synodo ann. 553. celebrata quæ Theodorum Mopueſtenum, & Sexta, quæ in multos Epiſcopos, nondum damnatos, mortuos tamen anathematis gladio animadverterunt.

Innocentius III. utrumque faciendi poteſtatem laudat. Priorem quidem pro abſolutione mortui, qui dum viveret excommunicatus fuerat *Extra* de ſententia excommunic. cap. 28. ad caſum enim illi propoſitum ſic reſpondet: " Poteſt tamen & debet ei Eccleſiæ beneficio ſubveniri, ut ſi de ipſius viventis pœnitentia per evidentia ſigna conſtiterit, defuncto etiam abſolutionis beneficium impendatur. "

Reſpondeo ſecundo diſciplinam decurſu temporum variaſſe juxta diverſas convenientiæ rationes, & quod in una Eccleſia erat licitum, in altera illicitum non ſemel legitur: Sed. pœna temporalis non ſemper eſt perditionis, at aliorum potius correctionis argumentum, ut mali, ſeu etiam

etiam in bono titubantes a peccando deterreantur. Dato igitur, & non conceſſo, SS. Pontifices ſupra laudatos abſtinuiſſe ab ipſis Catechumenis, qui, omiſſo Baptiſmate, obierant, non inde ſequeretur votum Baptiſmi eis ad ſalutem non profuiſſe.

Reſpondeo tertio negando minorem. Ad probationem dico, S. Leonem & Gelaſium non prohibere orare pro Catechumenis, qui abſque Baptiſmo ultimum clauſerant diem, ſed tantum indicare ſe de eorum ſalute eſſe incertos, & hoc tremendo Dei judicio relinquere; quod quidem ſonant S. Leonis verba: " *Si quis* manens „ in corpore non receperit *ſalutis remedium*, conſequi exuptus carne non poterit. „ Certe inter ſalutis remedia annumeratur votum Baptiſmi quod ſi Baptiſma, & ipſius Baptiſmi votum omiſerit, ſalvus eſſe non poterit. Hinc Gelaſius de his qui ſic moriuntur, ait: " Nec „ non jam mortuis veniam præſtare po„ ſcant, quod nobis poſſibile non eſſe „ manifeſtum eſt. „

De his ſolum qui abſque Baptiſmo etiam in voto moriuntur loqui Gelaſium explicat Innocentius laudatus ibidem iſtis ſubſequentibus verbis, quibus docet Eccleſiam, ſi velit, poſſe ſuccurrere defunctis adultis cum Baptiſmo vel fluminis, vel flaminis vita functis, eos ſcilicet abſolvendo a cenſuris quas contraxerant: " Nec obſtat, *inquit*, quod Eccleſiæ le„ gitur attributa poteſtas ligandi atque „ ſolvendi homines ſuper terram tam„ quam non poſſit ſolvere & ligare ſub „ terra ſepultos. Et quod legitur, non „ communicetur mortuo cui non eſt com„ municatum & vivo: cum etſi com„ municatum non fuerit, communican„ dum tamen illi fuiſſet, quem non con„ temptus religionis, ſed neceſſitatis ar„ ticulus impedivit, & in certis caſibus „ a canonibus denotatis ligaſſe legatur „ Eccleſia mortuos, & ſolviſſe. „ Ceterum exemplum Vigilii non urget, quia non de Catechumeno, ſed de Epiſcopo tametſi in pace Eccleſiæ mortuo, ipſi tamen cenſuræ labem inuſſit, eo quod blaſphemias, quas in Chriſtum & Deiparam, dum viveret, evomuerat, non retractaſſet.

Praxis Eccleſiæ de precibus pro defunctis Catechumenis.

PRO Coronide, & ad ſolutionem multorum quæ poſſent proponi contra Baptiſmi fluminis efficaciam, obſervandum eſt Eccleſiam Occidentalem omni tempore pro eis & oraſſe & pie admodum ſenſiſſe. Inſigne eſt Eccleſiæ Mediolanenſis exemplum. S. Ambroſius qui 4. florebat ſæculo Orat. funeb. pro Imperatore Valentiniano ait: " Pio requiem ejus po„ ſcamus affectu ... Animam piam matris „ oblationibus proſequamur. „

In Eccleſia Africana eadem floruit conſuetudo, ut liquet ex IV. Concilio Carthaginenſi, quinto adunatum ſæculo, ut ſubindigitant iſta can. 79. verba: " Pœ„ nitentes qui attente leges pœnitentiæ „ exequuntur, ſi caſu in itinere, vel „ in mari mortui fuerint, ubi eis ſubve„ niri non poſſit, memoria eorum & ora„ tionibus, & oblationibus commende„ tur. „ Ex quo liquet Eccleſiam ſemper communicaſſe & cum pœnitentibus qui ante expletam pœnitentiam publicam, & cum Catechumenis, qui ante remedium ſalutis ſuſceptum ſcilicet Baptiſma, moriuntur.

Eamdem cum illis communicandi praxim obtinuit Eccleſia Gallicana; ſic enim habetur in Concilio Arelatenſi can. 12. " De „ his qui in pœnitentia poſiti, vita „ exceſſerunt, placuit nullum vacuum „ communione debere dimitti, ſed pro „ eo quod honoravit pœnitentiam, ob„ latio illius recipiatur. „

Similia dicit Eccleſia Hiſpaniæ in Concilio 11. Toletano can. 12. " De his au„ tem, *inquiunt Patres Synodici*, qui ac„ cepta pœnitentia, antequam reconci„ lientur, ab hac vita receſſerint, quam„ quam diverſitas præceptorum de hoc „ capitulo habeatur. „

Replicabis: Joan. 3. habetur, *Niſi quis renatus fuerit ex aqua*: Ergo &c.

Reſpondeo diſtinguendo: Niſi renatus fuerit ex aqua formaliter, vel virtualiter, & per votum concedo: formaliter abſolute, nego: Eccleſia Scripturæ interpres, ſic explicat.

Dices contra ſecundam partem quartæ concluſionis: Videtur quod Baptiſmi vo-

votum totam remittat pœnam. Ergo &c. Probatur antecedens. I. Quia plus debet tribui voto Baptiſmi quam contritioni perfectæ ſecundum ſe ſpectatæ, quæ tamen juſtificat impium baptizatum, eumque a reatu & culpæ & pœnæ æternæ, & pœnæ temporalis juxta gradum amoris liberat, ſi habeat pœnitentiæ votum: Sed Baptiſma habet hanc ſuper Pœnitentiam dotem, quod deleat totum pœnæ reatum: Igitur & ejus votum, ſin minus, non foret diſcrimen inter votum Pœnitentiæ & votum Baptiſmi. II. Hoc ipſum innuere videtur Innocentius III. cap. *Debitum*, ubi ſic loquitur de Judæo, qui animam agens defectu Miniſtri, ſe ipſum baptizavit, ſicque votum Baptiſmi expreſſum habebat. *Si continuo*, ait, *deceſſiſſet, ad cœleſtem patriam, protinus evolaſſet*. Hoc S. Ambroſius, qui Orat. fun. Valentiniani, ait eum fuiſſe gloria donatum. Hoc demum vel ipſe Chriſtus, qui Latroni pœnitenti, ut habetur Luc 23. dixit: *Hodie mecum eris in Paradiſo*.

Reſpondeo negando antecedens. Ad primam probationem dico, votum Baptiſmi eſſe ſicut votum Pœnitentiæ actum pœnitentis ſuam operantis ſalutem, nec in efficacia ab iſto diſtingui, ſed penes relationem quam habet ad Sacramentum quod remittit, ſi recipiatur, peccatum originale & totam pœnam, at illa relatio nihil ponit in re, ſed bonam tantum voluntatem adimplendi Baptiſmi legem demonſtrat. Sicut igitur votum Pœnitentiæ tametſi relationem importet ad Sacramentum quod ex opere operato & vi propria delet peccatum actuale; & confert gratiam, non tamen hæc niſi ex opere operantis facit: Ita & dicendum de voto Baptiſmi.

Ad ſecundam ſimiliter diſtinguo: Et vox *protinus* intelligitur moraliter, ita ut propter ardens Baptiſmi deſiderium, Judæus in brevi gloria foret donandus, concedo: cito-citius & immediate, nego; cum enim nemo poſſit ſe baptizare, non niſi voto Baptiſmi Judæus, ſi deceſſiſſet, ſalvus fuiſſet. Innocentius eſt ſui ipſius interpres cap. *Apoſtolicum*; ibi enim poſtquam aſſeruit quemdam Presbyterum non baptizatum *incunctanter* poſt mortem gloria fuiſſe donatum, præcipit preces pro ejus requie fundi. & ſacrificium Deo offerri. Eadem eſt ſolutio ad verba S. Ambroſii, cum ſubjiciat, *animam piam* Imperatoris *matris oblationibus proſequamur*. Porro nec ſacrificium offertur, nec preces funduntur pro requie animæ quæ viſione Dei perfruitur.

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Adultus urgente neceſſitate, voto Baptiſmi ſalvatur, modo fidem & contritionem perfectam habeat, &c.

PRIMO: Quia Joel. 2. habetur: *Omnis quicumque nomen Domini invocaverit, ſalvus erit*.

Secundo: Deus vult omnes & ſingulos homines voluntate ſincera & beneplaciti ſalvari, nec impoſſibilia jubet. Igitur quum adultus mortis hora præoccupatur, & ſolum illi ſupereſt Baptiſmi votum, poterit eo ſalvari. Hoc ſubindigitat Concilium Trident. Seſſ. 14. cap. 4.

Tertio: Sic docent ſummi Pontifices, ut Innocentius III. cap. *Apoſtolicum*, & cap. *Debitum*. Sic S. Ambroſius Orat. funeb. de Imperatore Valentiniano: dixi modo habeat fidem, ſpem & contritionem perfectam, ſiquidem præceptum illarum virtutum tunc obligat. Immo docet ſanctus Thomas paſſim adultum ad auroram rationis pervenientem teneri ſub peccato mortali ad Deum per amorem perfectum ſe convertere: debet igitur omnia deteſtari peccata actualia, addo & peccatum originale, in quantum fieri poteſt.

SYNOPSIS OBJECTIONUM ET SOLUTIONUM.

PRIMO: Si qui ſint Patres qui dicant Baptiſmi votum non ſufficere ad ſalutem, urgente neceſſitate, loquuntur de iis qui non habent charitatem & fidem perfectam.

Secundo: Falſum eſt, juxta antiquam diſciplinam, Eccleſiam non communicaſſe cum mortuis ſolo voto Baptiſmi initiatis, ut liquet ex Eccleſia Mediolanenſi, quæ obtulit pro Valentiniano defuncto adhuc ſolum Catechumeno ſacrificium; quod ſi hæc diſciplina erga quoſdam defecit, non tamen univerſim apud

omnes Eccleſias : ſic dum S. Leo videbatur cum Catechumens mortuis non communicare, Eccleſia Africana , Gallicana, & Hiſpanica communicabat . Concilium Toletanum II. can. 12. ait : " Illorum „ tamen ſententia nobis placuit , qui „ multiplices numero de hujuſmodi humanitus decreverunt , ut & memo„ria talium in Eccleſiis commendetur, & oblatio pro eorum *Catechumenorum* delicto a Presbyteris recipiatur. „

Tertio: Eccleſia fidelis Scripturæ interpres illa Chriſti verba , *Niſi quis renatus fuerit &c.* intelligit de Baptiſmo actuali ſimul & virtuali, ſeu per votum.

DIS-

DISSERTATIO SECUNDA
DE
MATERIA, FORMA,
MINISTRO, EFFECTIBUS,
SUBJECTO ET NECESSITATE
SACRAMENTI
CONFIRMATIONIS.

DALLÆUS Calviniſta cuncta movit, ut Confirmationem e numero Sacramentorum exſufflaret, & ad hoc in variis libris omnes hujus ſacramenti partes & effectus debellat. Sed contra quod dicitur Joel. 2. *Effundam ſpiritum meum ſuper omnem carnem.*

Dogmata quæ partes hujus Sacramenti ſpectant, ſex potiſſimum capitibus probantur & explicantur: oſtendendo ſcilicet Confirmationem, non ſecus ac alia Sacramenta ſtricte ſumpta, habere.

PRIMO, Sua nomina, ſuamque definitionem.
Secundo: Materiam.
Tertio: Formam.
Quarto: Miniſtrum.
Quinto: Effectus.
Sexto: Subjectum.

ARTICULUS PRIMUS.

De nomine & definitione Sacramenti Confirmationis.

ILLUD Sacramentum variis a ſanctis Patribus inſignitur nominibus. Primo, illud appellant Confirmationem, eo quod vim roburque ſuſcipientibus conferat, ad hoc ut fidem conſtanter, nedum in conſpectu Paganorum ceterorumque infidelium, ſed & hæreticorum profiteantur, immo ſanguinem & vitam, ſi neceſſe ſit, pro defendenda vera religione, læto ſacrificent animo. Ita Catechiſmus Romanus part. 2. de Sacram. Confirmat. num. 17. his verbis: " Chriſmatis ſacramento „ adverſus omnes carnis, mundi, & Diaboli impetus robuſtiores fiunt: & eorum animus in fide omnino confirmatur ad confitendum & glorificandum „ nomen Domini noſtri Jeſu Chriſti, ex „ quo etiam nomen ipſum (ſcilicet Confirmatio) inventum eſſe nemo dubitarit. „

Secundo, appellatur impoſitio manuum, quia manus in ipſius collatione imponuntur. Ita legitur Actor. 8. *Tunc imponebant manus ſuper illos, & accipiebant Spiritum ſanctum.* Sic propugnat S. Auguſtiuus Lib. 3. contra Donatiſtas cap. 16. his verbis: " Per manus impoſitionem modo datur „ Spiritus ſanctus. „

Tertio, nuncupatur etiam Domini ſigillum, quatenus Epiſcopus per modum crucis ungit ſuſcipientes. S. Cornelius Epiſtola ad Fabium Antiochenum apud Euſebium Lib. 6. hiſt. Eccl. cap. 43. loquens de Novatiano, ait: " Neque Domini ſigillo „ ab Epiſcopo obſignatus fuit. „

Quar-

Digitized by Google

Quarto, ſæpius donatur nomine Sacramenti unctionis; namque per unctionem, tamquam per materiam proximam partialem confertur. Sanctus Cyprianus in iſto ſenſu hæc ſcribit: " Ungi quoque neceſ-„ ſe eſt eum qui baptizatus eſt, ut ac-„ cepto chriſmate, id eſt unctione, eſſe „ unctus Dei, & habere gratiam Dei in „ ſe poſſit. „

Quinto, dicitur ab effectu ſuo perfectio, ut legere eſt apud Guillelmum Antiſiod. l. 4. tract. 4. capit. de ſacramento Confirmationis. " Diſtinguitur, *inquit*, „ duplex plenitudo, ſcilicet plenitudo „ ſufficientiæ, & hæc datur in Baptiſmo, „ & plenitudo copiæ, & hæc datur in „ Confirmatione. „

Confirmatio definitur ſacramentum novæ legis, quo per impoſitionem manuum, & unctionem chriſmativam, ſub præſcripta verborum forma, utrique materiæ correſpondente, datur Spiritus ſancti robur, quo Chriſtianus omnes hoſtium fidei impetus propellere queat. De tanti Sacramenti eſſentia egimus in ſecunda parte: nunc ordo rerum poſtulat ut de partibus & proprietatibus diſſeramus. Unde ſit:

Synopſis contentorum in articulo.

PRIMO: Illud Sacramentum quandoque vocatur Confirmatio, eo quod det robur ad fidem coram tyrannis profitendam: quandoque impoſitio manuum, quia in ejus collatione manus imponuntur: quandoque etiam ſigillum, quatenus Epiſcopus per modum crucis inungit ſuſcipientes.

Secundo: Definitur Sacramentum novæ legis, quo manuum impoſitione & chriſmatione, ſub præſcripta verborum forma, datur robur ad fidem, ſæviente mundo, audacter profitendam.

ARTICULUS SECUNDUS.

De materia Sacramenti Confirmationis.

CIRCA materiam hujus Sacramenti duo diſcutienda veniunt: Primum, quænam ſit? Secundum, quænam ex iis ex quibus chriſma conficitur, ſint eſſentialia, & cui competat illud conſecrare?

SECTIO PRIMA.

Utrum unctio & manuum impoſitio ſint materia adæquata Confirmationis?

CIRCA materiam Confirmationis alia eſt Heterodoxorum, alia Catholicorum ſententia. Irridet Lutherus Doctores Catholicos, eo quod manuum impoſitionem aſſignent pro iſtius Sacramenti materia; ſic enim habet Libr. de captivit. Babil. " Mirum eſt quod in mentem illis vene-„ rit, ut ſacramentum Confirmationis fa-„ cerent ex manuum impoſitione.... cur „ non ex ſacramento panis etiam Confir-„ mationem fecerunt, quando ſcriptum „ eſt Act. 9. Et cum accepiſſet cibum, „ confortatus eſt. „

Secundo: Calvinus Lib. 4. inſtit. cap. 19. §. 6. aſſerit. I. manuum impoſitionem quæ in confirmandis Neophytis adhibetur, nihil habere ſimile cum ea quam Apoſtoli uſurpabant. II. Confirmationem neque eſſe a Chriſto, neque ab Apoſtolis. III. Eos qui oleum ſalutis eam vocant, Chriſtum abnegare, & partem non habere in regno Dei.

Inter Theologos Catholicos non una eſt etiam circa iſtud momentum ſententia. Quidam enim poſt Alexandrum Alenſem & Divum Bonaventuram aſſerunt Chriſtum, nec quoad materiam, nec quoad formam, inſtituiſſe illud Sacramentum: addunt Apoſtolos fuiſſe immediate a Spiritu ſancto confirmatos, tum & conſtitutos ab eo miniſtros hujus ſacramenti, quod primum abſque materia elementari præſtiterunt, poſtea vero quamdam deſignaſſe materiam. Sic propugnat Alenſis part. 4. q. 24. membro 1. Sic S. Bonaventura in 4. diſt. 7. art. 1. q. 1. & quidam alii.

Sæculo proxime elapſo diſſidium fuit inter Petrum Aurelium ſub nomine Abbatis San-Cyrani notum, & Jacobum Syrmundum ex Societate Jeſu Theologum. Prior in diſſertatione ſua excludit impoſitionem manuum a materia hujus Sacramenti. Alter e contra propugnat ſolam manuum impoſitionem eſſe Confirmationis materiam eſſentialem, unctionem vero pro integritate adhiberi. Huic opinioni ſub-

ſubſcribit Sanbovius Lib. de Confirm. & Extr. Non deſunt qui unctionem manu Epiſcopi factam ut ipſam impoſitionem manuum habeant. Contra quos omnes ſit

CONCLUSIO PRIMA.

Manuum impoſitio una cum unctione ſunt materia eſſentialis & adæquata remota Sacramenti Confirmationis.

Probatur prima pars auctoritate.

ILLUD eſt materia illius Sacramenti, qua uſi ſunt Apoſtoli, quam adhibuere Patres, & præceperunt Concilia. Atqui talis eſt impoſitio manuum: & probatur.

Primo, ex Scriptura.

ACTUUM 8. legitur Apoſtolos Neophytis impoſuiſſe manus, & per illam manuum impoſitionem eis contuliſſe Spiritum Sanctum. *Tunc*, inquit Lucas, *imponebant manus ſuper illos, & accipiebant Spiritum ſanctum*. Rurſus Act. 19. *His auditis, baptizati ſunt in nomine Domini Jeſu, & cum impoſuiſſet illis manus Paulus, venit Spiritus ſanctus ſuper eos*. Sancti Patres hæc teſtimonia intelligunt de Confirmatione, in primis D. Cyprianus Epiſt. 73. his verbis: " Tantummodo quod „ deerat, id a Petro & Joanne factum „ eſt, ut oratione pro eis habita, & ma- „ nu impoſita, invocaretur & infunde- „ retur ſuper eos Spiritus ſanctus, quod „ nunc quoque apud nos geritur, ut qui „ in Eccleſia baptizantur, Præpoſitis Ec- „ cleſiæ offerantur, & per noſtram ora- „ tionem & manus impoſitionem Spiri- „ tum ſanctum conſequantur, & ſigna- „ culo Dominico conſummentur. „ Concinit S. Chryſoſtomus in illum Scripturæ locum dicens: " Hoc nunc facere Epi- „ ſcopos, quod Apoſtoli manuum impoſi- „ tione & oratione ſuper Neophytos fa- „ ciebant. „ Idem tradit S. Auguſtinus Lib. 15. de Trinit. c. 26. his verbis: " Neque enim aliquis Diſcipulorum ejus „ dedit Spiritum ſanctum; orabant quip- „ pe ut veniret in eos quibus manum „ imponebant, non ipſi eum dabant; „ quem morem in ſuis Præpoſitis etiam „ nunc ſervat Eccleſia.

Secundo, ex Traditione.

Patres & Doctores Latini.

TERTULLIANUS Lib. de Baptiſmo cap. 7. ait: " Dehinc manus imponitur, per „ benedictionem advocans & invitans „ Spiritum ſanctum. „ Rurſus Lib. de reſur. carnis c. 6. " Caro manus impoſi- „ tione adumbratur, ut & anima ſpiri- „ tu illuminetur. „

Subſcribit S. Hieronymus Dial. adverſus Luciferianos his verbis: " Hæc eſt „ conſuetudo Eccleſiarum, ut ad eos qui „ in minoribus urbibus per Presbyteros „ & Diaconos baptizati ſunt, Epiſcopus „ ad invocationem Spiritus ſancti ma- „ num impoſiturus excurrat. „

Aſtipulatur iterum S. Auguſtinus Lib. 3. de Baptiſmo c. 16. " Spiritus autem „ locutus, *inquit*, quod in ſola Catholi- „ ca per manus impoſitionem dari dici- „ tur. „

Favet Hilarius Arelatenſis Hom. de Pentecoſt. " Quod nunc, *ait*, in confir- „ mandis Neophytis manus impoſitio tri- „ buit ſingulis, hoc tunc Spiritus ſancti „ deſcenſio in credentium populo dona- „ vit univerſis. „

Suum addit calculum Gregorius Magnus Homil. 17. in Evangelia his verbis: " Per impoſitionem noſtrarum ma- „ nuum a Deo Spiritum ſanctum per- „ cipiunt. „

Eis ſeſe adjungit Iſidorus Hiſpalenſis Lib. 2. de officiis c. 26. " Poſt Bapti- „ ſmum, *ait*, per Epiſcopos datur Spiri- „ tus ſanctus cum manuum impoſitio- „ ne. „ Et Lib. 6. originum capite ult. " Manus impoſitio ideo fit, ut per be- „ nedictionem advocatus invitetur Spiri- „ tus ſanctus. „

Idem tradit Beda in 1. Cantici Canticorum: " Quatenus fideles, *inquit*, om- „ nes cum impoſitione manus Sacerdo- „ talis, qua Spiritus ſanctus accipi- „ tur. „

Eadem legimus apud Theodulphum Aurelianenſem Lib. de ordine Bapt. c. 16. Amalaricum Lib. de officiis c. 27. Rabanum Maurum Lib. 1. de juſtitia Cleri-

rico-

ricorum c. 30. Alcuinum Epiſt. ad Odiinum, Ivonem Carnotenſem Serm. de excellentia ſacrorum Ordinum, Rupertum Lib. 3. de operibus Spiritus ſancti cap. 10.

Patres Græci.

AGMEN ducet Firmilianus, qui in ſua ad Cyprianum Epiſtola ſic habet: " Quando omnis poteſtas & gratia conſtituta ,, ſit, ubi præſident majores natu qui & ,, baptizandi, & manus imponendi, & ,, ordinandi poſſident poteſtatem: hæretico enim ſicut ordinare non licet, ,, nec manum imponere, ita nec baptizare. ,,

Succinit Chryſoſtomus jam ſupra citatus, ſimiliter Theodoretus, qui in cap. 6. Epiſt. ad Hebr. & in cap. 19. Act. hæc ſcribit: " Per manuum ſacerdotalem impoſitionem ſpiritus gratiam accipiunt. ,,

Favet Gennadius CP. qui apud Oecumenium in laudata Apoſtoli verba ſic loquitur: " Neque enim licitum eſt ut ,, ſi ſegniter vivas, rurſum baptizeris, & ,, per manuum impoſitionem accipias Spiritus ſancti ſuperventionem. ,,

Ejuſdem eſt labii Eulogius Alexandrinus Lib. 2. contra Novat. apud Photium Bibliot. his verbis: " Deinde progreſſione facta, dignos reddi adventus Spiritus ſancti, qui per impoſitionem manuum Apoſtolorum fiebat. ,,

Ipſe Oecumenius ad eadem verba Apoſtoli Act. 19. hæc ſcripſit: " Vocavi quidem principium Baptiſma, & manuum ,, impoſitionem, ac ſignaculum quæ in ,, eo ſunt. ,,

Suffragatur Simeon Theſſalonicenſis L. de templo ubi ſic habet: " Per manuum ,, impoſitionem, & inſufflationem unguenti gratiam impartitur. ,, Rurſus Lib. de ſeptem Sacramentis: " A Philippo, *inquit*, baptizati, tamquam qui ſolum Baptiſma Petro & Joanne imponentibus manus Spiritum ſanctum accipiebant. ,, Jamvero Firmilianus florebat ſecundo ſæculo; Chryſoſtomus quarto, Theodoretus, & Gennadius, quinto, Eulogius Alexandrinus, ſexto; Photius, nono, Oecumenius undecimo; Simeon Theſſalonicenſis duodecimo. Unde patet Morinum hallucinari; dum propugnat Græcos ſolum chriſma adhibuiſſe in collatione hujus Sacramenti.

Tertio, ex Conciliis.

PRIMUM Concilium quod non obſcure hanc indigitat veritatem, eſt Illiberitanum; ſic autem legitur can. 34. " Peregre navigantes, aut ſi Eccleſia non fuerit, poſſe fidelem, qui lavacrum ſuum ,, integrum habet, nec ſit bigamus, baptizare in neceſſitate infirmitatis poſitum Catechumenum, ita ut ſi ſupervixerit, ad Epiſcopum eum perducat, ut ,, per manus impoſitionem perfici poſſit. ,,

Secundum eſt Arelatenſe I. can. 8. ubi de Afris ſermonem inſtituens ait: " Et ſi ,, pervidcrint eum in Patre, & Filio, & ,, Spiritu ſancto baptizatum, manus ei ,, tantum imponatur, ut accipiat Spiritum ſanctum. ,,

Meminit impoſitionis manuum Concilium Hiſpalenſe II. c. 7. recenſendo enim ea quæ prohibita ſunt Presbyteris, ait, eos: " Nec per impoſitionem manus Fidelibus ,, baptizatis, vel converſis ex hæreſi paracletum Spiritum tradere. ,,

Concilium Pariſienſe VI. L. 1. c. 33. ſic habet: " Dignum quippe eſt, ut Pontifices Chriſti, primum jejunando & orando in cordibus ſuis domum præparent ,, Spiritui ſancto, & ſic per impoſitionem manuum ceteris Fidelibus eum ,, tradant orando. ,,

Synodus Moguntina anno 1569. celebrata ita loquitur: " Ut erant a Chriſto promiſſa ipſis Apoſtolis in die Pentecoſtes ,, exhibita; & ab eiſdem per manus impoſitionem in alios transfundi cœpta, ,, actus ipſorum ſatis teſtantur. Unde Eccleſia Catholica Spiritum ſanctum per ,, manus Epiſcoporum, Fidelibus tradendi normam accepit. ,,

Suffragatur Concilium Rhemenſe an. 1583. titulo de Confirmatione; nec non & Narbonenſe an. 1580. habitum: " Sanctorum Patrum, *inquit*, inſtitutionibus ,, conſtat nos in Baptiſmo regenerari ad ,, vitam, & poſt Baptiſmum in hoc Sacramento, quo per impoſitionem manuum Epiſcopi Spiritus ſanctus diffunditur in corda Fidelium, robur, atque ,, fortitudinem dari. ,,

Ma-

Manuum impoſitio eſſentialis Confirmationi eſt diſtincta ab unctione manu Epiſcopali facta in fronte.

Probatur auctoritate, & ratione.

TAMETSI Epiſcopus qui ungit, imponat manum, tamen in Scriptoribus Eccleſiaſticis impoſitionis manuum nomine intelligitur peculiaris quædam actio qua ſurſum manus elevatur ſuper aliquem. Igitur illa impoſitio eſt eſſentialis, & quidem ab impoſitione manus ungentis prorſus diſtincta.

Primo, utrumque ſejungit Tertullianus libro de reſurrectione carnis capit. 8. his verbis: " Caro ungitur ut anima conſe„ cretur, caro ſignatur ut & anima mu„ niatur; caro manus impoſitione adum„ bratur, ut & anima ſpiritu illumine„ tur. „

Ita ſimiliter S. Cyprianus Epiſt. 72. ad Jubajanum: " Nunc quoque, *ait*, apud „ nos geritur, ut qui in Eccleſia bapti„ zantur, Præpoſitis Eccleſiæ offerantur, „ & per noſtram orationem, & manus „ impoſitionem Spiritum ſanctum conſe„ quantur, & ſigno Dominico conſumen„ tur. „ Signaculum autem illud, eſt ſacrum chriſma quod ibi diſtinguitur ab impoſitione manuum.

Idem docet Alcuinus capite de Sabbato Paſchæ ex more Romano his verbis: „ Dicit Pontifex ſuper eos orationem, im„ poſita ſcilicet manu ſuper capita eo„ rum, ... finita oratione facit crucem „ de chriſmate cum pollice in ſingulorum „ frontibus. „

Eis accedit Rabanus Maurus Lib. 1. de inſt. Cleric. hoc modo: " Noviſſime au„ tem a ſummo Sacerdote per impoſitionem „ manus Paraclitus illi traditur Spiritus „ ſanctus; ſignatur enim baptizatus cum „ chriſmate per Sacerdotem in capitis ſum„ mitate, per Pontificem vero in fronte. „

Eamdem prodit veritatem S. Gregorius in ſuo Sacramentario, in quo quidem refertur ritus baptizandi, & confirmandi. Eo loci ſcribit Epiſcopum levatam manum habere ſuper confirmandos: " Et levata „ manu ſua ſuper capita eorum. „ Fundere ſuper eos orationem, qua recitata, pollice in chriſmate tincto imprimere crucem fronti uniuſcujuſque. Idem legitur in Pontificali Romano.

Æthyopes, qui Alexandrinam Eccleſiam imitantur, utrumque ritum uſurpant, & alterum ab altero diſtinguunt, ut conſtat ex ordine Baptiſmi, & Confirmationis, qui latine editus eſt tom. 6. Bibliothecæ Patrum; hinc Eccleſia etiam nunc præmittit manum impoſitionem Chriſmationi.

His adde luculentas rationes. Primò nemo cordatus dixerit unctionem verticalem quæ fit in Baptiſmo, eſſe manus impoſionem, tametſi fiat manu Presbiteri a quo Baptiſmus adminiſtratur: Igitur nec unctio baptizati in fronte manu Epiſcopi facta, manus impoſitio cenſeri debet. Secundo quilibet contactus manus, non eſt manus impoſitio: Igitur unctio Epiſcopalis non eſt manus impoſitio, eo quod manu fiat. Antecedens conſtat ex eo, quod Extrema-Unctio numquam vocetur impoſitio manuum, licet hujus Sacramenti concomitetur miniſtrationem: ſimiliter ablutio facta in Baptiſmo, non appellatur manus impoſitio, quamvis Miniſter abluens tangat baptizatum.

Chriſmatis unctio eſt altera pars eſſentialis Sacramento Confirmationis.

Probatur multis momentis.

Primo, ex Patribus Latinis.

PRÆIT omnibus Tertullianus, qui libro de Baptiſmo c. 7. ſic habet: " Ex„ inde egreſſi de lavacro perungimur be„ nedicta unctione .... ſic & in nobis „ carnaliter currit unctio, ſed ſpirituali„ ter proficit: quomodo & ipſius Bapti„ ſmi carnalis actus, quo in aqua mergi„ mur; ſpiritualis effectus. „ Ibi ut claret, effectum ſpiritualem tribuit unctioni, ſicut & aquis, & conſequenter eam partem eſſe eſſentialem Confirmationis arbitratur.

Tertullianum ſequitur Cyprianus Epiſt. 70. ad Januarium his verbis: " Ungi „ quoque neceſſe eſt eum qui baptizatus „ ſit, ut accepto chriſmate, id eſt, unctio„ ne, eſſe unctus Dei, & habere in ſe gra„ tiam Chriſti poſſit. „ Unctio ex illo Patre

tre confert gratiam, & ſic eſt pars eſſentialis hujus Sacramenti.

Suum eis addit ſuffragium Optatus Lib. 7. adverſus Donatiſtas, ubi reprehendit Machar. quemdam Epiſcopum quod chriſmationem in confirmando omiſiſſet. Tum ibidem ſic loquitur: " Oleum.... confe„ ctum jam Chriſma vocatur in quo eſt „ ſuavitas, quæ cutem conſcientiæ mol„ lit, excluſa duritie peccatorum, quæ „ animum innovat lenem. „ Hæc verba virtutem ineſſe oleo indigitant. Jam dixerat Lib. 4. de Chriſto: " Deſcendit in „ aquam, non quia erat quod in Deo „ mundaretur, ſed venturum oleum aqua „ debuit antecedere ad Myſteria initian„ da, & ordinanda, & implenda Bapti„ ſmatis. „ Loquitur de Confirmatione quæ erat Baptiſmi complementum.

Favet Patianus Barcinonenſis ſermone ad Fideles, & Catechumenos de Baptiſmo: " Lavacro, *inquit*, peccata purgan„ tur, chriſmate Spiritus ſanctus ſuper„ funditur. " Quod autem tribuit Spiritum ſanctum, eſt de eſſentia Sacramenti.

Ejuſdem eſt Labii S. Ambroſius Libr. 2. de initiand. cap. 6. " Poſt hæc utique a„ ſcendiſti ad Sacerdotem, conſidera quid „ ſecutum ſit, nonne illud, quod ait Da„ vid: Sicut unguentum in capite, quod „ deſcendit in barbam, prope barbam Aa„ ron, hoc eſt, unguentum. „

Eodem modo loquitur S. Auguſtinus de Chryſmate ac de Baptiſmo Lib. 2. contra litteras Petiliani capit. 104. " In hoc un„ guento, *ait*, ſacramentum Chriſmatis, „ vultis interpretari, quodquidem in ge„ nere viſibilium ſignaculorum ſacro-ſan„ ctum eſt, ſicut ipſe Baptiſmus. „

Teſtimonia Eccleſiæ Græcæ.

MENTEM hujus Eccleſiæ exponunt Patres Concilii Laodicæni can. 48. his verbis: „ Oportet eos qui illuminantur poſt „ Baptiſmum inungi ſupercœleſti chri„ ſmate, & eſſe regni participes. „ Ibi ut patet, Patres Laodicæni docent chriſmate hominem adipiſci regnum cœlorum, quod non poſſet fieri, niſi foret pars eſſentialis hujus Sacramenti. Hinc Zonaras commentario ad hunc canonem ſic loquitur: " Cœleſte chriſma appella„ vit, quippe quod & ſacris precationi„ bus, & ſancti Spiritus invocatione ſan„ ctificatum ſit, & qui eo inunguntur, „ ſanctos ac regni cum Chriſto participes „ efficiat. „

Eodem modo loquitur S. Cyrillus Hieroſolymitanus Catecheſi 4. myſtagog. ubi ſermonem faciens de Chriſto, ad Catechumenos ſic habet: " Ille ſpiritali oleo „ exultationis unctus eſt, hoc eſt Spiritu „ ſancto. Vos vero uncti eſtis unguento „ facti participes, & conſortes Chriſti.... „ Corpus quidem iſto viſibili unguento „ perungitur, anima vero ſancto, vivifi„ coque ſpiritu ſanctificatur. „

Vel ipſe Theodoretus Libr. 1. in cant. pag. 279. col. 1. " Sacri Baptiſmatis my„ ſterium, *ait*, recordare, in quo qui ini„ tiantur, poſt Satanæ abnegationem, & „ Dei confeſſionem, veluti ſigno, ac no„ ta quadam regia, ſpiritalis unguenti „ chriſmate inuncti, ſub ea viſibili un„ guenti ſpecie, inviſibilem ſanctiſſimi „ Spiritus gratiam ſuſcipiunt. „

His adde Euchologium editum Venetiis ann. 1636. in quo relata oratione qua Sacerdos Deum deprecatur, ut in vivifico chriſmate divinam ſanctificationem tribuat, & ut concedat illi ſignaculum doni ſancti: poſtea ungit ſancto unguento baptizatum, facit crucis figuram in fronte, in oculis, & in naribus, & in ore, & in utraque aure, & in pectore, & in manibus, & in pedibus, dicens, *ſignaculum Spiritus ſancti*. Idem habetur in antiquiſ. MS. Barberino; ſic ille codex: " Et „ oratione finita, dicit, Quicumque in „ Chriſto baptizati eſtis, Chriſtum indui„ ſtis, ungitque Sacerdos baptizatos ſacro „ unguento...... dicens *Signaculum doni* „ *Spiritus ſancti*. „ Idem de verbo ad verbum habetur de Patriarcha confirmante in antiquiſſimo manuſcripto Monaſterii Cryptæ Ferratæ, idem in codice Vaticano.

Ita ſimiliter Cabaſilas translatus, & relatus ab Arcudio: " Quippe, *inquit*, im„ ponentibus manus Apoſtolis ſacramento „ Baptiſmatis imbutis Spiritus exhibeba„ tur: nunc ſimiliter in unctos Paracle„ tus accedit. „

Ora-

Oracula Conciliorum.

IN Concilio Conſtantienſi Seſſ. 14. inter errores Joannis Hus hic numeratur, & proſcribitur: *Quantum ad oleum quo Epiſcopi ungunt pueros videtur quod ſit ritus levis, non habens fundamentum in Scriptura ſacra, & quod iſta confirmatio introducta ſuper Apoſtolos blaſphemat in Deum*. Contradictoria hæc eſt, *oleum quo Epiſcopi ungunt, non eſt ritus levis, habetque fundamentum in Scriptura*, quod non obſcure indicat chriſma eſſe materiam hujus Sacramenti.

Hæc in Decreto pro Armenis in Concilio Florentino leguntur: " Secundum „ Sacramentum eſt Confirmatio, cujus „ materia eſt chriſma confectum ex oleo „ quod nitorem ſignificat conſcientiæ, „ & balſamo quod odorem ſignificat bonæ famæ. „

Denique, Concilium Tridentinum Seſſ. 7. de Confirmatione can. 2. ſic ait: *Si quis dixerit injurioſos eſſe Spiritui ſancto qui ſacro Confirmationis chriſmati virtutem aliquam tribuunt, anathema ſit*. Si igitur chriſma eſt ſacrum, & virtute donatur, haud dubie eſt materia Confirmationis, inde patet falſitas opinionis Sanbovii, chriſma eſſe dumtaxat de integritate hujus Sacramenti propugnantis.

CONCLUSIO SECUNDA.

Materia proxima Sacramenti Confirmationis, eſt applicatio materiæ.

PROBATUR iſto brevi ratiocinio. Sacramentum Confirmationis fit & conſiſtit in uſu materiæ: ſed applicatio materiæ ſub præſcripta verborum forma eſt ipſe materiæ uſus; ita ut acta & translata iſta applicatione, verum eſt dicere, nunc eſt Confirmationis ſacramentum, immediate vero antea non erat. Igitur materia proxima eſt applicatio materiæ.

Solvuntur Objectiones.

OBJICIES primo contra primam partem concluſionis: Innocentius Papa III. capite, *Cum veniſſet*, de ſacra unctione ſcribens ait: " Per frontis chriſmationem „ deſignari manus impoſitionem Apoſtolorum. „ Similiter Eugenius IV. in Decreto pro Armenis aſſerit: " Loco „ manus impoſitionis per quam Apoſtoli „ dabant Spiritum ſanctum, in Eccleſia „ dari Confirmationem. III. in Pontificali Romano, nulla ſit mentio impoſitionis manuum, hoc enim unum iu eo legitur. Tum extenſis verſus confirmandos manibus. „ Extenſio autem non eſt manuum impoſitio: igitur non eſt eſſentialis ſacramento Confirmationis.

Reſpondeo ad primum, illud unum dumtaxat Innocentium intendere, ſcilicet Sacramentum quod prioribus ſæculis, nomine impoſitionis manuum vocabatur, poſterioribus chriſmationis aut Confirmationis nomine fuiſſe donatum, quod claret ex ipſius verbis: " Per frontis chriſmationem, *inquit*, manus impoſitio deſignatur, quæ alio nomine dicitur Confirmatio. „ Hoc eſt tria hæc nomina; frontis unctio, manus impoſitio, & Confirmatio, uuam eamdemque rem ſignificant.

Ad ſecundum eadem eſt mens Eugenii, ac Innocentii III. Ibi enim tantum loquitur de nomine. Quare ſenſus decreti ab eo editi, hic eſt, Sacramentum quod Apoſtolorum tempore vocabatur impoſitio manuum, decurſu temporum relative ad effectum quem operatur, dictum eſt Confirmatio; unde non dicit Pontifex unctionem, ſed Confirmationem unctioni manuum ſucceſſiſſe.

Ad tertium dico his terminis: " Extenſis verſus confirmandos manibus. „ Et ut habet hodiernum Pontificale, *levata manu*, ſicut legitur in ſancti Gregorii Sacramentario, idem ſignificari ac ſi legeretur: " Impoſitis ſupra confirmandos „ manibus, extenſio enim eſt manus impoſitio, ita Auguſtinus L. 3. de Baptiſmo c. 16. quid eſt, inquit, aliud manus impoſitio, quam oratio ſuper hominem. „

Inſiſtes: Græcis, aliiſque Orientalibus ignota eſt manuum impoſitio: Ergo &c. Probatur antecedens. Multi Patres Græci inter quos fulget ſanctus Cyrillus Hieroſolymitanus, & poſt ipſum Cabaſilas ſolam unctionem olei commemorant, eodem prorſus modo ſe explicant circa iſtud mo-

momentum varia Euchologia relata a Morino; non abſimilia continet confeſſio Eccleſiæ Orientalis, a Nectario Patriarcha Hieroſolymitano data an. 1662. quæque approbata eſt ab aliis Sedibus: art. 104. ſic habet: " Hæc unguenti unctio, „ ſeu unctionis efficacia ævo Apoſtolico, „ per impoſitionem manuum fiebat, ut „ habetur Actuum 4. poſtmodum un„ctione unguenti fieri cœpit. „ Ergo &c.

Reſpondeo falſum eſſe impoſitionem manuum nuſquam fuiſſe frequentatam in Eccleſia Græca; ex omnibus enim ferme ſæculis Scriptores illam non omittunt. II. Tametſi Doctores modo laudati nihil dicant de impoſitione manuum, non inde ſequitur, illam non eſſe neceſſariam fuiſſe arbitratos, quippe quæ includatur in oratione advocatoria Spiritus ſancti, quam omnes Græci Præſules extendendo manus ſupra confirmandos adhibuerunt, hæc autem in omnibus eorum Euchologiis continetur. Si tamen recentiores Græci eam nunc non adhibent, eorum eſt error peculiaris, antiquis ignotus.

Oppones II. contra ſecundam concluſionis partem: Ab octavo ſæculo plerique Scriptores Eccleſiaſtici unctionem per impoſitionem manuum Epiſcoporum fieri declarant: Igitur non putant eam diſtingui a chriſmatione. Probatur antecedens: Venerabilis Beda in Pſal. 26. ſic loquitur: " Unctio quæ per manus impoſitionem fit „ ab Epiſcopo vulgo Confirmatio dici„ tur. „ Carolus Magnus capitulari 18. præcipit ne quis a Co-epiſcopis per manus impoſitionem ſe confirmari, vel conſignari ſinat. Docet Amalarius illum ab Epiſcopis ſolis inungendum eſſe, qui vult Sacramentum impoſitionis manuum ab Apoſtolis præceptum recipere; ita pariter Haymo Alberſtatenſis in feriam ſecundam Paſchæ, Rupertus L. 5. de divinis officiis c. 16. Yvo Carnotenſis ſermone de convenientia novi & veteris Teſtamenti, Hugo a ſancto Victore L. 2. p. 15. demum Innocentius III. Ergo &c.

Confirmatur: Hæc verba in Scriptura ſacra, tangere, benedicere, manus imponere ſynonime uſurpantur. Sic Matth. 9. Jairus rogat Chriſtum juxta textum Græcum, verſionem Vulgatam, & Syriacam, ut imponat manus ſuper filiam; & tamen ibidem narratur Chriſtum apprehendiſſe ſolum manum ejus, & *tenuit manum ejus*, inquit Scriptura, *& ſurrexit puella*. Igitur pro eodem accipitur & tangere, & manus imponere.

Reſpondeo fruſtra adhiberi teſtimonium Auctorum octavi ſæculi, cum certo certius ſit illis temporibus manuum impoſitionem fuiſſe realiter ab unctione diſtinctam. Hoc ipſum patet ex Ordine Romano, ex Rabano Mauro, & aliis Auctoribus qui Ordinem Romanum & ſecuti, & interpretati ſunt. Sic autem habetur in illo ordine: " Pontifex veniens „ ad infantes elevata, & impoſita manu „ ſuper caput eorum dicit orationem „ ſuper eos; deinde oratione expleta, „ tincto pollice in chriſmate, facit cru„ cem in frontibus ſingulorum, ita di„ cendo, confirmo te. „ Cum ergo memorati Scriptores ajunt per manus impoſitionem baptizatos conſignari, nomine impoſitionis intelligunt integrum Confirmationis ritum, a præcipua vero parte illud Sacramentum denominant.

Ad id demum quod ex Scriptura ſacra profertur, dico illud noſtram non infirmare aſſertionem, nec enim probat non dari impoſitionem diſtinctam a contactu, vel benedictione. Equidem rogavit Chriſtum Jairus, ut manus imponeret, ſed Salvator æquum non duxit ejus filiam eodem modo ſanare: Sic in aures ſurdi & muti digitos immiſit, & tamen oraverant illum parentes, ut ei imponeret manus.

Inſtabis: Sancti Patres ut Cyprianus Epiſt. 73. Auguſtinus L. 5. de Trinitate c. 15. & alii dicunt per chriſmationem dari Spiritum ſanctum. Ergo &c.

Reſpondeo diſtinguendo: Per Chriſmationem datur Spiritus ſanctus tamquam per partem inadæquatam, concedo: adæquatam, nego: hoc ultimo ſenſu chriſmatio eſt pars eſſentialis Confirmationis.

Objicies III. contra tertiam partem. Apoſtolorum tempore ſola manuum impoſitio erat adæquata, & eſſentialis materia Confirmationis; de ea enim ſolum fit mentio Act. 8. Igitur unctio non eſt de ejus eſſentia.

Reſpondeo cum D. Thoma, quod cum chriſmatio ſignificet deſcenſum inviſibilem

lem Spiritus ſancti, illam materiam tunc non fuiſſe neceſſariam ad ſignificandum illum effectum, cum Spiritus ſanctus viſibiliter deſcenderet ſuper confirmatos; cum autem poſtea viſibili modo illapſus non fuerit, Eccleſia debuit hanc uſurpare materiam, quæ robur ſpirituale collatum per illud Sacramentum deſignaret, illud autem apprime denotat unctio chriſmatis. Quia vero Chriſtus Dominus non determinavit in particulari hujus Sacramenti materiam, reliquit hoc faciendum Eccleſiæ, quæ hanc ſelegit: Prioribus autem ſæculis chriſmationem adhibitam fuiſſe ex auctoritatibus Patrum, & Conciliorum eruitur.

Inſtat Syrmundus: Primus primi Concilii Arauſicani canon habet: " Nullum „ Miniſtrorum, qui baptizandi recipit officium, ſine chriſmate uſquam debere „ progredi: quia inter nos placuit ſemel „ chriſmari. De eo autem qui in Baptiſmate, quacumque neceſſitate faciente „ non chriſmatus fuerit, in Confirmatione Sacerdos commonebitur, nam inter „ quoslibet chriſmatis ipſius non niſi una benedictio eſt, non ut præjudicans „ quicquam, ſed ut non neceſſaria habeatur repetita chriſmatio. „ Ex quibus ſic arguit ille Theologus: Si unctio eſſet pars eſſentialis ſacramenti Confirmationis, Concilium duplicem diſtingueret chriſmationem, ſcilicet baptiſmalem, & confirmativam, diverſamque benedictionem eſſe pronuntiaret. Atqui tamen non facit. Ergo &c. Confirmatur: Aſſerit Synodus illa quod quando chriſmatio facta eſt in baptiſmate, non ſit reiteranda ab Epiſcopo confirmante. Ergo &c.

Reſpondeo opponendo editionem vetuſtiorem editioni Colonienſi, quam ſequutus eſt Syrmundus; hæc autem facta eſt ex Manuſcriptis, ad quorum fidem Gratianus, Merlinus, Surius, Crabus, & Binius ſuas editiones adornarunt, quæ quidem differt ab altera his verbis: " Placuit ſemel in Baptiſmate chriſmari.... „ (deinde) Inter nos chriſmatis ipſius, „ non niſi una eſt benedictio; non ut „ præjudicans quicquam dico, ſed ut neceſſaria habeatur chriſmatio repetita. „ ibi ut patet in duobus differt hæc editio; Syrmundus ſimpliciter legit (*placuit ſemel chriſmari*) altera, addit (*in Baptiſmate*) ſecunda ponit particulam (*non*) altera, non admittit. Hic ergo eſt ſenſus canonis; ſi Diaconus baptizaverit, & non chriſmaverit, chriſmet Sacerdos priuſquam Epiſcopus confirmando unctionem faciat, vel ille Epiſcopus verticalem prius faciat chriſmationem, deinde frontalem; mens enim Eccleſiæ eſt, ut omiſſæ Baptiſmi cæremoniæ ſuppleantur, vel a Presbytero, vel ab Epiſcopo, ita præcepit Innocentius III. cap. *Paſtoralis*: hæc ergo canonis interpretatio chriſmationis non niſi una benedictio eſt; id eſt chriſma ſive quod ad Baptiſmum, ſive quod ad Confirmationem adhibetur, ab Epiſcopo conſecratur: illa autem verba: *non præjudicans quicquam*, ſignificant chriſmationem quæ fit in vertice, non præjudicare frontali, quæ ſit in Confirmatione.

Dices: Manus impoſitio ſola etiam multis ſæculis fuit in uſu: labente enim ſæculo 6. chriſmatis unctio non cenſebatur vel apud ipſos Occidentales eſſentialis materia Confirmationis, quandoquidem Arianis in Eccleſia Latina Cofirmatio ſola manuum impoſitione conferebatur juxta illa Gregorii Magni verba L. 4. Epiſt. 61. ad Quirinum, & alios Catholicos Iberiæ Epiſcopos: " Arianos, per impoſitionem manus, Occidens; per unctionem vero ſancti chriſmatis Oriens „ reformat. „ Ergo &c.

Reſpondeo diſtinguendo: Et loquitur Gregorius de manuum impoſitione reconciliativa, qua Ariani pœnitentes recipiebantur, concedo: chriſmativa, nego; ſed dato, & non conceſſo tunc temporis Hæreticos quandoque fuiſſe impoſitione manuum confirmatos, non tamen omnes, ut patet ex Concil. 1. Arauſic. can. 2. his verbis: " Hæreticos in mortis diſcrimine poſitos, ſi Catholici eſſe deſiderant ſi deſit Epiſcopus a Presbyteris „ *tamquam Miniſtris extraordinariis* cum „ chriſmate & benedictione conſignari „ placet. „ Idem dicit Arelatenſe 2. can. 17. Ergo &c.

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Materia adæquata Confirmationis remota eſt manuum impoſitio cum chriſmatione.

Primo : Act. 8. Apoſtoli imponebant manus, & abſque mora Spiritus ſanctus deſcendebat ſuper Fideles. Cyprianus Epiſt. 73. Chryſoſtomus in caput laudatum aſſignant pro materia hujus Sacramenti impoſitionem manuum. De chriſmatione vero loquitur Tertullianus Lib. de Bapt. c. 7. Optatus Milevitanus Lib. 7. contra Donatiſtas.

Secundo : Concilium Tridentinum & Florentinum aſſignant utrumque pro materia hujus Sacramenti. Florentinum quidem in Decreto unionis : Tridentinum vero Seſſ. 7.

Tertio : Impoſitione manuum optime deſignatur robur & Spiritus ſancti deſcenſus : per chriſmationem vero gratiæ plenitudo, quæ quidem ad robur prærequiritur.

SYNOPSIS OBJECTIONUM ET SOLUTIONUM.

Primo : Incaſſum aliqui impoſitionem manuum cum actione chriſmativa confundunt, cum auctoritates in probationibus laudatæ contrarium aperte manifeſtent; hinc loca alia paululum obſcuriora unum ſolummodo indigitant, videlicet Sacramentum quod prioribus ſæculis impoſitio manuum nuncupabatur, decurſu temporum nomine chriſmationis celebratum fuiſſe.

Secundo : Quod Scriptura nihil præter impoſitionem manuum commemoret, arguit ſolum tempore Apoſtolorum Sacramentum Confirmationis ſolam manuum impoſitionem pro materia habuiſſe ; quia vero Chriſtus reliquit Eccleſiæ poteſtatem determinandi materiam hujus Sacramenti in individuo, optime ſequititur chriſmationem habere etiam rationem partis eſſentialis.

Tertio : Fruſtra Syrmundus objicit unctionem non eſſe de eſſentia Sacramenti Confirmationis, eo quod Canon 1. Concilii I. Arauſ. ſolum commemoret chriſmationem Bapſmi verticalem : ſed hallucinatur maxime, quandoquidem non loquitur Concilium niſi de chriſmatione verticali omiſſa in Baptiſmo, non excludendo confirmativam; illam prius a ſimplici Sacerdote vult ſuppleri : tum modo ſolito & in Eccleſia tunc uſitato, fidelem confirmari & chriſmari per Epiſcopum.

SECTIO SECUNDA.

Quænam ex iis ex quibus Chriſma conficitur, ſint eſſentialia : & cui competat illud conficere ?

Notandum eſt primo chriſma eſſe vocem græcam, quæ unctionem ſignificat; venit quippe a verbo græco χρίω quod latine ſignificat *ungo*: hinc in Epiſtola Innocentii ad Decentium, materia unctionis infirmorum, quæ eſt oleum purum, chriſma nuncupatur : porro unguentum illud eſt mixtura quædam ex oleo & aliquibus aliis.

Jam vero illud oleum, juxta divum Thomam 3. part. q. 72. art. 2. ad 3. debet eſſe olivarum: " Nam, *inquit*, proprietates olei quibus ſignificatur Spiritus ſanctus, magis inveniuntur in oleo olivarum, quam in quolibet alio oleo : unde & ipſa oliva ſemper frondibus virens, virorem & miſericordiam Spiritus ſancti ſemper ſignificat. Hoc etiam oleum proprie dicitur oleum, & maxime habetur in uſu. „ Huic immiſcetur balſamum : Judaicum ſit vel Perſicum, perinde eſt. Ita Eugenius IV. in Decreto de unione Armenorum : " Materia Confirmationis eſt, *inquit*, Chriſma confectum ex oleo quod nitorem ſignificat conſcientiæ, & balſamo qui odorem ſignificat bonæ famæ. „ Ita Pontificalia Eccleſiarum Occidentalium, & Scriptores Eccleſiaſtici, qui de ritibus ſacris tractaverunt, ſcilicet Honorius Auguſtodunenſis Lib. 1. de antiquo Miſſæ ritu c. 81. Rupertus Lib. 3. de divinis Officiis c. 16. Liber Sacramentorum Divi Gregorii Magni, Amalarius, Fortunatus Lib. de Eccleſiaſticis officiis c. 12.

Græci, ut ſubindigitant eorum Euchologia, præter oleum & balſamum, triginta quinque genera herbarum fragrantis

odoris

odoris admiſcent, una cum vini quadam quantitate: ſpecies autem illas omnes infra Quadrageſimam coacervant; & primo, ſtatutis diebus, per miniſtros ad id deſtinatos tundunt, ac cribrant: tum compoſitionem faciunt, demum decoctionem, decoctumque ac confectum unguentum ſervant uſque ad feriam quintam in Cœna Domini, qua illud conſecrant ritu ſolemni; ita legitur in antiquo Euchologio Barberino ante octingentos circiter annos exarato: & ſic illa mixtio a Græcis Catholicis fluxit. Id etiam colligitur ex ſancto Cyrillo Jeroſolymitano Catech. Myſtag. ibi enim unguentum illud comparat unguento Moſaico ex variis aromatum ſpeciebus conflato, quo quidem Sacerdotes & Reges ungebantur.

Non abſimili modo Syri, ut innuit Severus de ritu Baptiſmi, unguentum ad confirmandos Fideles præparant; in id tendit vox τὸ μύρον qua Græci utuntur, quæ ſignificat compoſitionem ex variis odoribus & liquoribus cum oleo mixtum, ſuavem ſpirans odorem. Commixtio illa fuit etiam in uſu apud Afros, juxta Optatum Mil. Lib. 7. contra Donatiſtas.

De confectione unguenti pretioſi pro materia Confirmationis aſſumpti audiendus eſt S. Dionyſius, qui Lib. de Eccleſ. Hierar. c. 4. his verbis mirabilem hanc materiam delineat: " Dicimus igitur „ unguenti confectionem eſſe collectio„ nem quamdam ſuaviter ſpirantium ma„ teriarum, quæ in ſe magnam vim & „ copiam fragrantium qualitatum conti„ neat, cujus, qui facti ſunt participes, „ odorem bonum eſſe afflant propor„ tione fragrantis communionis quæ eis „ ineſt. „

Obſervandum II. modum unctionis faciendæ diverſum eſſe in Eccleſia Romana, & in Eccleſiis Orientalibus; unctio enim chriſmatis in Eccleſia Latina fit tantum in fronte; Græci vero ungunt primo frontem, deinde oculos, nares, os, utramque aurem, pectus, denique manus, & pedes. Ita canon 7. ſecundi Concilii generalis, & canon 95. Concilii in Trullo.

Idem confirmatur ex ſancto Cyrillo Jeroſol. Syri, Alexandrini & Æthyopes inungunt adhuc plura quam Græci corporis membra; ſcribit quippe Severus in fine ritus Baptiſmi, Sacerdotem ſacro unguento inungere: " Omnia baptizatorum „ membra, eorumque frontem tribus vi„ cibus. „ In ordine Æthyopico adminiſtrationis Sacramenti Confirmationis ſigillatim enumerantur corporis partes quæ ſacro unguento in figuram crucis liniuntur: ſcilicet frons, dorſum, oculi, nares, labia, aures, os, ſtomachum, tibiæ, ulnæ, genua & omnes juncturæ eorum, planta pedum & ſpina.

Prænotandum eſt III. Chriſma quod in utraque Eccleſia adhibetur in Confirmatione, eſſe benedictum ſeu conſecratum; hinc enim appellatur a Concilio Tridentino Chriſma ſacrum. His præmiſſis ſit

CONCLUSIO PRIMA.

Admixtio balſami cum oleo eſt tantum de præcepto Eccleſiæ.

Probatur auctoritate & ratione.

PRIMO: Si balſamum foret de neceſſitate præcepti divini, ſummi Pontifices Paulus III. & Pius IV. non permiſiſſent Miſſionariis ut in India, ubi balſamum Syriacum non creſcit, illius regionis aromata balſamo non multum abſimilia oleo miſcerent ad Sacramentum illud conficiendum: cujus diſpenſationis fidem faciunt Henriquez Lib. 3. de Confirm. c. 2. & Suarez de Confirm. art. 4. ſect. 1. Ergo &c.

Secundo: Sancti Patres Sacramentum Confirmationis vocant Sacramentum olei, nihil dicendo de balſamo. Ita Tertullianus Lib. 3. contra Marcionem c. 14. Auguſtinus Lib. 15. de Trinit. c. 26. & Lib. 17. de civ. Dei c. 10. ibi enim comparat chriſma cum chriſmate quo Reges in veteri lege ungebantur. " Dicebantur, *inquit*, Chriſti a chriſmate. „ Certum eſt autem quod ſolo oleo Reges illi ungerentur. Ergo &c.

Tertio: Innocentius III. extrav. de Sacramentis non iterandis, cap. *Paſtoralis*, conſultus an Confirmatio data cum ſolo oleo valida eſſet? " In talibus, *ait*, non „ eſt aliquid iterandum, ſed caute ſup„ plendum quod incaute fuerat omiſſum. „ Unde ſic argumentor: Si Confirmatio

collata ſine balſamo non valeret, dubio procul injunxiſſet ſummus Pontifex Sacramentum iterare, quod tamen non fecit: Sequitur igitur balſamum non eſſe de ſubſtantia Sacramenti.

CONCLUSIO SECUNDA.

Ad Epiſcopos ſolos pertinet chriſma conficere.

Probatur auctoritate Conciliorum.

PRIMO: in Concilio Carthagin. II. can. 2. hæc leguntur: " Chriſmatis confectio, „ & puellarum conſecratio a Presbyteris „ non fiant. „ In tertio can. 36. dicitur: " Ut Presbyter, inconſulto Epiſcopo, „ virgines non conſecret, chriſma vero „ numquam conficiat. „ Toletanum I. can. 20. ſic ait: " Placuit ex hac die „ nullum alium niſi Epiſcopum chriſma „ conficere. „ Idem vetat Concilium Meldenſe can. 44. idem Hiſpalenſe II. can. 7.

Inferes primo, chriſmatis conſecrationem non eſſe neceſſariam neceſſitate Sacramenti, ſed dumtaxat præcepti Eccleſiaſtici; nullum quippe eſt fundamentum in Scripturis aſtruendi hanc conſecrationem eſſe de jure divino, immo nec in Conciliis aut in traditione apparet.

Secundo, nunc eſſe in more poſitum chriſma conſecrari feria quinta in Cœna Domini, tametſi quondam uſus obtinuiſſet illud omni die conficere, ut colligitur ex can. 20. Concilii I. Toletani; ideo autem hæc dies fuit aſſignata, quia, inquit Rupertus, agnus hac die immolabatur, & ejus ſanguine poſtes obſignabantur: vel ut habet S. Thomas 3. part. q. 72. art. 12. ad 3. " Dies ille ſatis congruit ad materias Sacramentorum benedicendas, in quo fuit Euchariſtiæ Sacramentum inſtitutum, ad quod omnia „ alia Sacramenta ordinantur. „

SYNOPSIS CONTENTORUM.

Admixtio balſami cum oleo eſt tantum de præcepto Eccleſiaſtico, & ad ſolum Epiſcopum ſpectat chriſma conficere.

PRIMUM patet, cum ſummi Pontifices, Paulus III. & Pius IV. permiſerint Miſſionariis ut in India, ubi balſamum Syriacum non creſcit, illius regionis aromata balſamo non multum abſimilia miſcerent: tum quia plures Patres, ut Tertullianus Lib. 3. contra Marcionem cap. 14. & Auguſtinus Lib. 15. de Trinit. cap. 26. ſolum commemorent oleum.

Secundum utique claret: ſic enim definivit Concilium Carthaginenſe II. can. 2. Toletanum I. can. 20. Meldenſe can. 44. tum & Hiſpalenſe II. can. 7.

ARTICULUS TERTIUS.

De Forma Sacramenti Confirmationis. Quæritur in quo conſiſtat.

CIRCA formam Sacramenti Confirmationis varia ſunt Hæreticorum placita. Kemnitius in examine Concilii Tridentini contra ipſam inſurgit, dicendo, neque ab Apoſtolis fuiſſe uſurpatam, neque in antiquis Scriptoribus exprimi, ſed fabricatam fuiſſe a poſteris, vel ſaltem adulteratam. Videmus, inquit Calvinus inſtitut. lib. 4. c. 29. oleum craſſum & pingue, prætereaque nihil; ubi autem Dei verbum, quod Spiritus ſancti præſentiam hic promittat? ne jota oſtendere poſſunt. Marcus Antonius de Dominis l. 5. de Republica Eccleſ. c. 5. n. 44. dicit ex Scriptura nihil certi haberi, quibus verbis ſit utendum, vel uſi ſint Apoſtoli in danda Confirmatione; ita ſimiliter Dallæus lib. 1. c. 11.

De verbis quibus forma debet conſtare diſceptant inter ſe Theologi: cum enim duplex ſit hujuſce Sacramenti materia inadæquata, qui illam admittunt duplicem, pariter utrique materiæ formam correſpondentem agnoſcunt; impoſitioni quidem manuum orationem Spiritus ſancti advocatoriam, quam fundit Epiſcopus, dum imponit manus ſupra confirmandos: deinde vero cum ungit chriſmate frontem ſingulorum, verba ab ipſo prolata, eamque unctionem denotantia, pro altera forma recipiunt: quæ quidem licet in ſubſtantia idem ſonent, diverſa tamen ſunt in diverſis Eccleſiis. Voluit quidem

dem Chriſtus ut oratio foret hujus Sacramenti forma: ſed in poteſtate Eccleſiæ reliquit eam in individuo determinandi. Hanc juxta varias regiones & tempora, variis modis expreſſit.

Ex Græcis Gabriel Philadelphiæ in ſuo tractatu de Sacramentis, docet formam Sacramenti Confirmationis eſſe verba quæ dicuntur a Pontifice ſuper unguentum, quando illud conſecrat. His poſitis, ſit

CONCLUSIO.

Forma Confirmationis eſt oratio advocatoria Spiritus ſancti ſupra confirmandos, quæ duplici materiæ correſpondet, quam tamen Eccleſia vario modo, pro variis temporibus ac regionibus expreſſit, vel duplicavit.

Probatur multipliciter.

PRIMO ex Scriptura ſacra: Act. 8. hæc leguntur: *Cum autem audiſſent Apoſtoli qui erant Jeroſolymis, quod recepiſſet Samaria verbum Dei, miſerunt ad eos Petrum & Joannem: qui cum veniſſent, oraverunt pro ipſis, ut acciperent Spiritum ſanctum .... Tunc imponebant manus ſuper illos, & accipiebant Spiritum ſanctum.* Eo loci fit mentio de materia & forma Confirmationis; ibi manus impoſitio tenet locum materiæ: oratio vero locum formæ.

Confirmatur: Sanctus Jacobus Apoſtolus promulgando Sacramentum Extremæ-Unctionis utitur his verbis: *Et orent ſuper eum ... & oratio fidei alleviabit infirmum.* Inde colligit S. Thomas formam hujus Sacramenti eſſe deprecatoriam. Igitur a pari idem dicendum de Confirmatione.

Secundo ex Patribus. Tertullianus L. de Baptiſ. capit. 8. ſic habet: " Dehinc „ manus imponitur, per benedictionem, advocans & invitans Spiritum „ ſanctum. „ Quid clarius? S. Cyprianus Epiſt. 73. " Ut, *inquit*, qui in Eccleſia „ baptizantur Præpoſitis Eccleſiæ offerantur, & per noſtram orationem, ac manus impoſitionem Spiritum ſanctum „ conſequantur. „ Similia tradit ſanctus Ambroſius, ſeu auctor librorum de Sacramentis. 3. c. 11. " Sequitur, *ait*, ſpiritale ſignaculum, quia poſt fontem ſupereſt ut perfectio fiat, quando ad invocationem Sacerdotis Spiritus ſanctus „ infunditur. „

Suum addit calculum S. Hieronymus Dial. adverſus Luciferianos, ubi de Luciferiano reſpondet: " Non abnuo hanc „ eſſe Eccleſiarum conſuetudinem ... ut „ Epiſcopus ad invocationem Spiritus „ ſancti manum impoſiturus excurrat. „ Ejuſdem eſt Labii ſanctus Auguſtinus L. 15. de Trinitate c. 26. his verbis: " Neque enim aliquis Diſcipulorum ejus dedit Spiritum ſanctum: orabant quippe „ ut veniret ad eos, quibus manum imponebant, non ipſi eum dabant: Quem „ morem in ſuis Præpoſitis nunc ſervat „ Eccleſia. „

S. Iſidorus L. 6. originum c. ultimo hæc de hoc momento ſcribit: " Manus impoſitio ideo fit, ut per benedictionem advocatus invitetur Spiritus ſanctus. „

Tertio ex Pontificalibus plurimarum Eccleſiarum, in quibus ubi agitur de ritu adminiſtrandæ Confirmationis, non niſi de formis deprecatoriis ſermo habetur. Sacramentarium S. Gregorii Romæ editum, nihil habet præter orationem, quæ incipit ab his verbis: " Omnipotens ſempiterne Deus, qui regenerare dignatus es hos famulos „ tuos ... emitte in eos ſeptiformem Spiritum; tum Pontifex tincto pollice in „ chriſmate, facit crucem in fronte unius, „ ſimiliter in omnes ſigillatim. „ Vetus Ordo Romanus, ut refertur ab Amalario præter orationem nihil habet niſi hæc verba, *In nomine Patris, & Filii, & Spiritus ſancti*; &c. In libro iſto qualis nunc eſt editus habetur: *Confirmo te in nomine Patris, & Filii, & Spiritus ſancti*: Pontificale quod putatur eſſe Anglicanum octingentis annis antiquius, & ſervatur in Eccleſia Rothomagenſi nihil utique præter benedictionem continet.

Nunc vero probatur ſecunda pars, videlicet orationem illam variam fuiſſe pro variis temporibus ac regionibus.

Primo: Græci non utuntur formula qua nunc utuntur Latini, namque dum Fideles ungunt, dicunt orationem, ungendo vero ſic loquuntur: *Signaculum donationis Spiritus ſancti*: hujus formæ validitatem multis probat argumentis Arcudius;

dius; attamen nullus unquam dixit eos numquam habuiſſe Sacramentum Confirmationis, de hoc quippe accuſati non fuerunt in controverſiis, quas cum Latinis habuere ſæculo 9. & 11. neque vero in Concilio Lugdunenſi, & Florentino, id eis fuit objectum. Ergo &c.

Secundo: Forma quæ refertur in variis Pontificalibus longe diſcrepat ab hodierna. In Ordine Romano qualis nunc habetur, his verbis concipitur: *Confirmo te in nomine Patris*. In Ordine Gallicano, & antiquioribus quibuſdam libris ſacramentorum, quæ in Regia Bibliotheca aſſervantur, hæc leguntur: *Signum Chriſti in vitam æternam*. Pictavienſe ante an. 800. *Signat te Deus ſigillo fidei conſignationis in nomine Patris, & Filii, & Spiritus ſancti*. Cadurcenſe ab an. 800. *Pax & benedictio Domini ſit ſemper tecum*. Senonenſe. *Confirmo, & conſigno te ſigno ſanctæ crucis in nomine Patris, & Filii, & Spiritus ſancti, ut habeas vitam æternam, & vivas in ſæcula ſæculorum, pax tecum*. Toloſanum vetuſtiſſimum. *Pontifex*, inquit, *facit crucem de chriſmate, in frontibus dicendo, ſignat te Deus ſigillo fidei ſuæ, in conſignatione fidei in nomine Patris, &c.*

Synopſis eorum quæ complectitur Articulus.

Forma Confirmationis eſt deprecatoria, ſed variis explicatur modis in diverſis Eccleſiis.

PRIMUM colligitur ex Actibus cap. 8. Petrum & Joannem advocaſſe oratione Spiritum ſanctum ſuper Samaritanos. Tertullianus L. de Bapt. c. 7. Ambroſius L. 3. de Sacramentis cap. 11. & Pontificalia, tum Latina, tum Græca, ſolum referunt formam deprecatoriam.

Jam vero ſi de modo quo illa forma exprimitur, Latini ſic pronuntiant: *Signaculum donationis Spiritus ſancti*. Græci vero aliis terminis explicant formam, de hoc tamen inter eos & Latinos nulla mota eſt controverſia: Ergo &c.

ARTICULUS QUARTUS.

De Miniſtro Confirmationis.

CIRCA iſtam controverſiam duæ quæſtiones reſolvendæ veniunt; una ſcilicet de Miniſtro ordinario, altera vero de extraordinario. Prior de Epiſcopo inſtituitur, poſterior fit de ſimplici Sacerdote.

SECTIO PRIMA.

Utrum Epiſcopus ſit Miniſter ordinarius Confirmationis?

CONCLUSIO AFFIRMATIVA.

Probatur ratione Theologica, eaque multiplici.

PRIMA in hac forma proponitur. Quod Scriptura ſacra explicata per ſummos Pontifices, per Concilia & Patres declarat, hoc ipſum a cunctis Fidelibus teneri debet: Atqui Epiſcopum eſſe ordinarium Confirmationis Miniſtrum ita declaratur: Ergo &c. Probatur minor variis momentis. Primo quidem ex Scriptura ſacra his verbis Actuum 8. *Cum audiſſent Apoſtoli, quod recepiſſet Samaria verbum Dei, miſerunt ad eos Petrum & Joannem, qui cum veniſſent, oraverunt pro ipſis ut acciperent Spiritum ſanctum: nondum enim in quemquam illorum venerat, ſed baptizati tantum erant in nomine Domini Jeſu: Tunc imponebant manus ſuper illos, & accipiebant Spiritum ſanctum*. Audis Samaritanos a Philippo Diacono baptizatos? Audis nondum tunc accepiſſe Spiritum ſanctum, ſcilicet ad robur? Audis ea de cauſa ad eos mitti Epiſcopos ut confirmarentur. Igitur ad eos ſolum ſpectat ordinarie loquendo, hoc adminiſtrare Sacramentum. Sic explicat textum ſanctus Chryſoſtomus homilia 18. in Acta, ubi ſic loquitur: " Mea ſententia hic Philippus unus „ e ſeptem erat, ſecundus a Stephano, „ ideo & baptizans Spiritum ſanctum „ non dabat, neque enim facultatem „ habebat, hoc enim donum ſolorum A„ poſtolorum erat; nam virtutem quidem „ acceperant faciendi ſigna, non autem „ dandi

„ dandi aliis Spiritum ſanctum, Igitur „ hoc erat in Apoſtolis ſingulare: unde „ & præcipuos & non alios videmus hoc „ facere. „ Sic etiam docet Hieronymus Dialogo adverſus Luciferianos cap. 4. Sic Iſidorus Pelnſiota Lib. 1. Epiſtolarum Epiſt. 45. & alii communiter Patres.

Summi Pontifices huic ſubſcribunt explicationi, & Epiſcopum Miniſtrum eſſe ordinarium Confirmationis tradunt. In primis Urbanus Epiſt. ad omnes Chriſtianos; Innocentius I. Epiſt. 1. capit. 3. Sanctus Leo I. Epiſt. 88. ad Germaniæ & Galliæ Epiſcopos; Melchiades Epiſt. ad Epiſcopos Hiſpaniæ. Inſtar omnium ſit Euſebius Papa & Martyr Epiſtol. 3. ad Epiſcopos Iſtriæ, & refertur, de conſecratione diſtinct. 5. capit. 4. ubi ſic habetur: „ Manus impoſitionis Sacramentum magna veneratione tenendum eſt, quod „ ab aliis perfici non poteſt, niſi a ſummis Sacerdotibus, nec tempore Apoſtolorum ab aliis quam ab ipſis Apoſtolis legitur aut ſcitur eſſe peractum. „ Idem verbis expreſſis docet Innocentius IV. in Epiſt. ad Epiſcopum Tuſculanum.

Secundo, Concilia eamdem explicationem ſuo muniunt calculo, maxime vero Metenſe cap. 8. Eliberitanum can. 38. & 77. ſed inter omnia eminet Florentinum, quod in inſtructione Armenorum ſic pronuntiat de Confirmatione: " Ordinarius „ Miniſter eſt Epiſcopus. Et cum ceteras unctiones ſimplex Sacerdos valeat „ exhibere, hanc nonniſi Epiſcopus debet „ conferre, quia de ſolis Apoſtolis legitur, quorum vicem tenent Epiſcopi, „ quod per manus impoſitionem Spiritum „ ſanctum dabant. „ Tridentinum rem de fide definit Seſſ. 7. can. 3. his verbis: *Si quis dixerit ſancti Sacramenti Confirmationis ordinarium Miniſtrum non eſſe ſolum Epiſcopum, ſed quemvis ſimplicem Sacerdotem, anathema ſit.*

Altera ratio hæc eſt. Quod uſu perpetuo Eccleſiæ firmatum eſt, tamquam de fide habendum eſt, juxta hanc divi Auguſtini Regulam: cujus rei non invenitur initium, a Chriſto per Apoſtolos eam deſcendiſſe non dubitatur. Atqui uſus Eccleſiæ perpetuus Confirmationis ordinarium Miniſtrum, ſolum Epiſcopum eſſe ſemper tenuit: Ergo &c. Probatur minor auctoritate SS. Patrum.

Primus hujuſce traditionis aſſertor nobis occurrit ſanctus Cyprianus Epiſtol. 73. ad Jubajanum pag. 184. his verbis: " Ut „ qui in Eccleſia baptizantur, Præpoſitis „ Eccleſiæ offerantur, ut per noſtram „ orationem, & manus impoſitionem Spiritum ſanctum conſequantur. „

S. Hieronymus Dialogo adverſus Luciferianos fol. 50. ſic ſcribit: " Quod ſi hoc „ loco quæris, quare in Eccleſia baptizatus niſi per manus Epiſcopi non recipiat Spiritum ſanctum? .... Diſce hanc „ obſervationem ex ea auctoritate deſcendere, quod poſt aſcenſum Domini Spiritus ſanctus ad Apoſtolos deſcendit. „

Auguſtinus eſt ejuſdem ſententiæ Libr. 15. de Trinitate cap. 26. " Quem morem, „ *inquit*, in ſuis Præpoſitis etiamnum ſervat Eccleſia. „ Intellige pro confirmandis baptizandis.

Iſidorus Hiſpalenſis L. 2. de officiis cap. 26. ita docet, & ſic loquitur: " Spiritum ſanctum accipere poſſumus, dare „ autem non poſſumus, ſed ut detur invocamus. Hoc autem a quo potiſſimum „ fiat, quemadmodum Papa ſanctus Innocentius ſcribit, ſubjiciam. Dicit enim, „ non ab alio quam ab Epiſcopo fieri licere. „

Venerabilis Beda in caput 8. Actuum Apoſtolorum ejuſdem eſt labii: " Hoc enim, „ *ait*, ſolis Pontificibus debetur, nam „ Presbyteri ſive extra Epiſcopum, ſeu „ præſente Epiſcopo baptizent, ... non „ tamen eis licet frontem ex eodem oleo ſignare, quod ſolis debetur Epiſcopis. „

Jeſſe Ambianenſis Epiſtol. de Baptiſmo, Theodulphus Aurelianenſis cap. de ordine Baptiſmi, Amalarius Lib. 1. de officiis cap. 7. VValafridus Strabo Lib. de rebus Eccleſiaſticis cap. 26. Auctor libri de divinis officiis cap. 19. Alcuinus in Epiſt. ad Odorinum; Jonas Aurelianenſis Lib. 1. de inſtitutione laicorum cap. 7. idem ſicut & alii multi docent. Ergo &c.

Tertia ratio: Sicut ad artifices ligna ſtruere pro ædificatione domus ſpectat, ad architectum vero eam complere & perficere: ad Notarium ſcribere, ſed ad Dominum Epiſtolas ſubſignare: ita inferioribus Miniſtris competit ſpirituale inchoare ædificium per Baptiſma, perficere vero & ſubſignare Epiſcopi munus eſt.

Igitur præter Baptiſmum ad perfectionem ſpiritualis vitæ datur Confirmationis Sacramentum.

Illa ratio eſt D. Thomæ hic quæſt. 72. art. 11. ubi ex profeſſo ſic loquitur: " Dicendum quod in quolibet opere ultima ,, conſummatio ſupremæ arti aut virtuti ,, referatur , ſicut præparatio materiæ ,, pertinet ad inferiores opifices, ſuperior ,, autem dat formam ; ſupremus autem ,, eſt ad quem pertinet uſus artificiatorum , & Epiſtola quæ a Notario ſcribitur, a Domino Papa ſignatur. Fideles autem Chriſti ſunt quoddam divinum opus ſecundum illud primæ ad Corinthios 3. Dei ædificatio eſtis. Sunt etiam quaſi quædam Epiſtola Spiritu Dei ſcripta ſicut dicitur 2. ad Corinth. 3. hoc autem Confirmationis ſacramentum eſt quaſi ultima conſummatio ſacramenti Baptiſmi , ita ſcilicet quod per Baptiſmum ædificatur homo in domum ſpiritualem, & conſcribitur quaſi quædam ſpiritualis Epiſtola, ſed per Sacramentum Confirmationis quaſi domus ædificata dedicatur in templum Spiritus ſancti , & quaſi Epiſtola conſcripta ſignatur ſigno crucis , & ideo collatio hujus Sacramenti Epiſcopis reſervatur , qui obtinent ſummam poteſtatem in Eccleſia . ,, Eadem prorſus ratione Catechiſmus Romanus parte 2. numer. 9. probat Epiſcopum eſſe jure divino ordinarium Confirmationis Miniſtrum.

Diluuntur objecta.

Objicies: Qui præcipiente Domino eſt Confirmationis Miniſter , citra dubium ordinarius cenſetur : Atqui ſimplex Sacerdos talis eſt: Et probatur. Ananias præcipiente Domino impoſuit manus Paulo de novo converſo, & tamen non erat Epiſcopus Act. 9. Ergo &c.

Reſpondeo negando minorem. Ad probationem diſtinguo : Et impoſitio manuum Ananiæ ſuper Saulum fuit tantummodo curativa , ut ſcilicet viſum reciperet , concedo . Confirmativa , nego . Namque his peractis baptizatus eſt ; ſic enim habetur : *Saule frater , Dominus miſit me Jeſus, qui apparuit tibi in via, qua veniebas, ut videas , & implearis Spiritu ſancto . Et confeſtim ceciderunt ab oculis ejus tamquam ſquamæ , & viſum recepit : Et ſurgens baptizatus eſt.*

Inſtabis : Atqui illa impoſitio manuum erat confirmativa : Ergo &c. Probatur ſubſumptum. Qui repletur Spiritu ſancto per aliquam cæremoniam , illa profecto nonniſi confirmatoria cenſeri debet : Atqui eo loci Scripturæ dicitur in gratiam Pauli : *ut videas & implearis Spiritu ſancto :* Ergo &c. Confirmatur: non legitur Paulum alias fuiſſe confirmatum : Ergo &c.

Reſpondeo negando ſubſumptum. Ad probationem diſtinguo majorem: Cæremonia eſt confirmatoria qua quis repletur Spiritu ſancto ad robur, concedo: ad regenerationem & vitam, nego. Et ſic diſtincta minore, nego conſequentiam. Saulus fuit quidem Spiritu ſancto repletus, ſed illam primam plenitudinem accepit per Baptiſmum , quo nova creatura evaſit , & ex perſecutore vas electionis factus eſt.

Ad confirmationem dico , Paulum ab eodem potuiſſe confirmari a quo conſecratus eſt & Sacerdos & Epiſcopus, videlicet a Petro , quem ; ut ipſe teſtatus eſt, inviſit: Sicut enim Actuum 9. non dicitur confirmatus , ita nec inauguratus Epiſcopus , quod certe Ananias peragere non poterat: Igitur ab alio ad Sacerdotii dignitatem evectus eſt.

Inſiſtes : Atqui ad ſimplicem Sacerdotem de jure pertinet confirmare : Ergo &c. Probatur ſubſumptum . 1. ad Timotheum 4. Paulus Diſcipulum ſic alloquitur: *Noli negligere gratiam quæ in te eſt , quæ data eſt tibi per Prophetiam cum impoſitione manuum Presbyterii.* Igitur munus Presbyterii eſt manus imponere , adeoque & confirmare.

Reſpondeo, nego ſubſumptum . Ad probationem, diſtinguo. Et eo loci agitur de ordinatione Timothei , nuſquam vero de Confirmatione, concedo. Nam & Sacerdos per manuum impoſitionem Epiſcopi ordinatur; ipſe enim Paulus Timotheum conſecraverat . Et ibi agitur de Confirmatione , nego . Quid plura adjiciam ? Juxta Bibliorum correctionem a Clemente VIII. factam non Presbyteri, ſed Presbyterii habetur ; quocirca ibi non deſignatur Miniſter , ſed potius ſpecies illius manus impoſitionis, quæ non confirma-

firmativa, ſed ordinativa fuit. At dato & non conceſſo, ut obſervat D. Thomas lect. 3. in hunc locum, quod habeatur ſimpliciter *Presbyteri*; iſto eodem vocabulo intelligitur Epiſcopus, quatenus Presbyter idem eſt ac ſenior. Sic in primis ſæculis nomine Sacerdotis intelligendus veniebat Epiſcopus. Ita Sidonius Apollinaris Lib. 9. Epiſt. 3. ad Fauſtum.

Repones: Innocentius I. Epiſt. 1. cap. 6. permittit Presbytero ut, abſente Epiſcopo, alios ungere & chriſmare queat. Igitur & ſimplex Sacerdos eſt Miniſter ordinarius Confirmationis. Confirmatur: Innocentius III. prohibet Parochis civitatis Conſtantinopoleos confirmare. Igitur abſque privilegio hoc ipſum antea faciebant.

Reſpondeo diſtinguendo: Et ibi Innocentius I. loquitur de cæremonia qua ungebantur Energumeni, ut dæmon expelleretur, concedo; de confirmatoria, nego. Hujus rei argumentum eſt, quod nequidem baptizare licitum eſſet ſimplici Sacerdoti, ut primum aderat Epiſcopus: a fortiori, confirmare. Hoc ipſum patet ex Epiſtola 88. ſancti Leonis ad univerſos Germaniæ atque Galliæ Epiſcopos, ubi ſub finem hæc leguntur: " Sed neque coram Epiſcopo licet Presbyteris in baptiſterium introire, nec præſente Antiſtite, infantem tingere aut ſignare. " Ad confirmationem, diſtinguo: Innocentius III. prohibuit Parochis Latinis qui tunc Conſtantinopoli aderant chriſmare, eo quod abſque privilegio iſtud facerent, concedo. Prohibuit Græcis privilegio munitis, nego. Sic reſpondet Arcudius Lib. 2. cap. 15. his verbis: " Reſpondeo revocaſſe a Latinis, non a Græcis; quandoquidem illo tempore Latini dominabantur Conſtantinopoli, ut tradunt Hæretici. Quod ipſemet Pontifex clariſſime in ſuis litteris exprimit, cum ad quemdam Lucium ſuum Vicarium ita ſcribit: Mandamus quatenus omnibus Latinis Presbyteris apud Conſtantinopolim conſtitutis, diſtricte prohibeas, ne talia de cetero ſua temeritate præſumant. " Et vero Latini videntes Græcos chriſmare, æmulatione ducti, utpote eorum Domini, etiam jus chriſmandi ſibi arrogabant.

Urgebis: Atqui vel ipſi Græci nono circiter ſæculo abſque privilegio ex quodam ſuo iſto more chriſmabant: Ergo &c. Probatur antecedens. Photius aſſerit ſuos Presbyteros jus habuiſſe confirmandi, ut refert Arcudius Lib. 2. cap. 11. Idem ſenſiſſe Joannem Nataelem ibidem cap. 12. ſcribit. Ergo &c.

Reſpondeo negando ſubſumptum. Ad probationem, diſtinguo: Et tunc fuit abuſus, concedo: & mos iſte qui nono inoleverat ſæculo, erat legitimus, nego. Conſtat enim ex ſancto Chryſoſtomo & aliis Patribus Græcis, ſolum Epiſcopum fuiſſe ordinarium Confirmationis miniſtrum: hoc ipſum fuſo calamo probat Arcudius Lib. 2. c. 15. Et vero ipſe Photius in 2. Epiſt. contendebat ex eadem ratione qua Presbyteri ſacram conſerebant Euchariſtiam, eadem conferre Confirmationem. Verum ei fortiter reſtitit Nicolaus I. Epiſt. 70. his verbis: " Inſimulare tentant, quoniam eoſdem Presbyteros chriſmate linire baptizatorum frontes inhibemus. " Tum & Eccleſia Gallicana per Ratramnum, qui in ſuo opere adverſus Græcos iſtum perſtringit abuſum. Photius a ſummo Pontifice reprehenſus, Pſeudo-Concilium adunavit adverſus ſummum Pontificem & Latinos; ſed ipſe in octava Synodo generali damnatus eſt, & propter ſchiſma, & propter errores; ſi quid igitur moris reperiatur apud Armenos & alios Orientales circa adminiſtrationem Confirmationis a ſimplici Sacerdote, dicendum profecto vel ex abuſu intolerabili, vel ex diſpenſatione hoc fuiſſe factum.

Perges: S. Gregorius Lib. 3. Epiſt. indictione 12. Epiſt. 26. ad Januarium Epiſcopum Calaritanum ſic loquitur: " Pervenit quoque ad nos quoſdam ſcandalizatos fuiſſe, quod Presbyteros chriſmate tingere in fronte eos qui baptizati ſunt, prohibuimus, & nos quidem ſecundum uſum veteris Eccleſiæ noſtræ fecimus; ſed ſi omnino hac de re aliqui contriſtantur, ubi Epiſcopi deſunt, ut Presbyteri etiam in frontibus baptizatos chriſmate tingere debeant, concedimus. " Obſerves velim, S. Pontificem non jubere iterum chriſmari a ſimplici Sacerdote chriſmatos: Igitur non ſolus Epiſcopus, ſed & ſimplices Sacerdotes ſunt ordinarii Confirmationis miniſtri.

Re-

Reſpondeo ſanctum Gregorium ibi redarguere Presbyteros, qui audebant linire chriſmate baptizatos, attamen ad duritiam cordis & ad ſcandalum vitandum, concedit eis chriſmandi privilegium & facultatem. Ad id vero quod ſubjungitur ſanctum Pontificem non juſſiſſe iterum chriſmari a ſimplici Sacerdote chriſmatos, dico eos de facto fuiſſe iterum chriſmatos. Ita Sanbovius diſput. 7. de Miniſtro Confirm. art. 1. ubi ſic habet: " Sæculo nono Græcorum Presbyteri eam adhibebant, ſcilicet Confirmationem, & Latinos culpabant Epiſcopos, qui chriſmatos a Presbyteris Græcis rechriſmabant: quod patet ex Epiſt. 2. Photii his verbis: Chriſmate inunctos per Sacerdotes, denuo chriſmate inungere non horruerunt. "

Perſiſtes: Ambroſiaſtes in cap. 4. ad Epheſios hæc habet: " Apud Ægyptum Presbyteri conſignant, ſi præſens non ſit Epiſcopus. " Igitur jure avito Orientales Presbyteri chriſmabant.

Reſpondeo I. Auctorem illum eſſe ſuſpectæ fidei, quandoquidem & Chryſoſtomus & Oecumenius, aliique Græci Patres ſolum Epiſcopum ut ordinarium Confirmationis miniſtrum ſemper habuere. Neque vero hac in re magis Ambroſiaſti credendum eſt, quam cum ſupra ſcripſit ab Eccleſiæ exordio conceſſum fuiſſe Presbyteris omnibus & evangelizare, & baptizare, & Scripturas in Eccleſiis explanare. Ceterum ſi mos chriſmandi perduravit in Ægypto pro ſimplici Sacerdote, aut per diſpenſationem, aut per abuſum factum fuiſſe tenendum eſt.

Petavius Lib. 3. dogmatum, tract. de Hierar. Lib. 2. cap. 6. n. 12. contendit Ambroſiaſtem loqui de unctione verticali, & non confirmativa, quæ quidem chriſmatio quondam fiebat in pectore.

Inſiſtes: Atqui hoc debet intelligi de chriſmatione confirmatoria. Ergo &c. Probatur ſubſumptum: Auctor quæſtionum ex utroque Teſtamento apud Auguſtinum quæſt. 101. ſic loquitur: " In Alexandria & per totam Ægyptum ſi deſit Epiſcopus, conſignat Presbyter. " Ergo &c.

Reſpondeo negando ſubſumptum. Ad probationem reſpondeo, legendum eſſe, *conſecrat*, ut omnes ferunt editiones, & non *conſignat*: ſic evaneſcit objectio. Si quis tamen cum Bellarmino contenderet legendum eſſe *conſignat*, reſpondendum eſt ut ſupra.

Inſurges: Si Epiſcopus eſt miniſter Confirmationis ordinarius, maxime quia hoc illi jure divino competit. Atqui res non ita ſe habet, ſed ſolummodo ex privilegio jus illud poſſidet; ſic enim B. Sylveſter habet in Pontificali, quod Damaſo tribuitur, dicens: " Epiſcopis contuliſſe privilegium ut baptizatos conſignarent, Presbyteris vero conceſſiſſe ut chriſmate linirent baptizatos in mortis articulo. " Ergo &c.

Reſpondeo negando ſubſumptum. Ad probationem diſtinguo: Et eo loci privilegium ſumitur lato modo, & pro declaratione juris aviti Epiſcoporum, concedo: ad litteram & ſtricto modo, nego. Quia vero quidam Presbyteri id muneris ſibi arrogabant, ut etiam chriſmare poſſent in fronte, eorum compeſcit audaciam S. Sylveſter, declarando illud privilegium, ſeu potius illam functionem non niſi Epiſcopis convenire: Presbyteris vero chriſmare in vertice, & etiam per privilegium in mortis articulo chriſmare poſſe ad reconciliationem. Huic ſolutioni ſuum addit calculum Innocentius I. Epiſt. ad Decentium c. 3.

Opponitur ex Conciliis: Arauſicanum I. can. 2. & refertur de conſecratione diſt. 4. cap. *Nullus Miniſtrorum*, ſic habet: " De eo qui in baptiſmate, quacumque neceſſitate faciente, non chriſmatus fuerit, in Confirmatione Sacerdos commonebitur. " Igitur ex illo Concilio ſimplex Sacerdos eſt quoque miniſter ordinarius Confirmationis. Confirmatur: Can. 2. ſi loquuntur Patres: " Hæreticos in mortis diſcrimine poſitos ſi Catholici eſſe deſiderent, ſi deſit Epiſcopus, a Presbyteris cum chriſmate & benedictione conſignari præcipimus. " Ergo &c.

Reſpondeo I. primum canonem dubiæ admodum eſſe fidei, cum varie a variis referatur.

Reſpondeo II. eo loci ſermonem haberi de unctione verticali, quæ quandoque inter baptizandum omittitur; cujus de omiſſione monendus eſt Epiſcopus, ante quam chriſmet in fronte; mos enim inoleverat, ut in hoc caſu accerſeretur

Presby-

Presbyter, ut illam faceret, quippe quæ ſit præparatio ad Confimationem.

Ad probationem reſpondeo, Concilium loqui de ſignatione reconciliativa, ut colligitur ex textu tum ſecundi tum tertii canonis, qui inſcribitur de ſolemnitate ſervanda pro moribundis pœnitentibus.

Replicabis: Poſt verba allata canonis primi illa ſubſequuntur: " Nam inter „ nos chriſmatis ipſius non niſi una benedi- „ ctio eſt. „ Concinit Beda in Pſalmum 26. his verbis: " Illa unctio quæ per „ manuum impoſitionem ab Epiſcopis, „ quaſi alia a duabus prædictis, & vulgo „ Confirmatio dicitur: eadem eſt cum „ ſecunda, propter arrogantiam tamen „ non conceſſa eſt ſingulis Sacerdotibus, „ ſicut & multa alia. „ Igitur Conci- „ lium loquitur de chriſmatione confirmatoria, quæ certe unica eatenus eſt, quatenus Confirmationem reiterare non licitum ſit.

Reſpondeo diſtinguendo: Chriſmatio quoad materiam una eſt, concedo: formaliter, nego. Quocirca Concilium non unam ſimpliciter chriſmationem dicit, ſed unam benedictionem: quibus verbis attendit ad confectionem ſancti chriſmatis, quod quidem inſervit & ad unctionem verticalem in Baptiſmo, & ad perfectiorem in fronte in Confirmatione dandam.

Ad confirmationem eadem eſt ſolutio: ſi quis tamen contendere velit Bedam loqui de confirmativa chriſmatione, reſpondemus eam quoque poſſe a ſimplici Sacerdote fieri, ſed diſpenſatione munito: quod quidem ſubindigitant verba: " Propter arrogantiam tamen non „ conceſſa eſt ſingulis Sacerdotibus. „

Urgebis: Toletanum I. cap. 20. præcipit ſimplicem Presbyterum, abſente Epiſcopo, chriſmare; ſed dubio-procul loquitur de chriſmatione confirmativa, alias incaſſum poneretur, *abſente Epiſcopo*. Et vero ſi agatur de chriſmatione verticali, præſens vel abſens ſit Epiſcopus, nihil refert. Ergo &c. Confirmatur: Concilium Barcinonenſe VI. can. 2. ſic pronuntiat: " Statutum eſt ut cum chri- „ ſma Presbyteris Diœceſanis pro Neo- „ phytis confirmandis detur, nihil pro li- „ quoris pretio accipiatur. „ Igitur per id temporis Presbyteri in Hiſpania ex jure innato chriſmabant etiam ad robur.

Reſpondeo Concilium Toletanum ſermonem habere de unctione verticali, quæ ut plurimum, præſente Epiſcopo accincto ad chriſmandum in fronte, fiebat, maxime quando illa cæremonia inter baptizandum fuerat omiſſa. Neque enim Epiſcopi chriſmabant aliquem, niſi prius Baptiſmum cum omnibus cæremoniis ſuſcepiſſet. Ad confirmationem dico, Concilium Barcinonenſe non illud pronuntiare de confirmandis per Presbyteros, ſed ſimpliciter aſſerere nihil pecuniæ dandum eſſe pro chriſmate quod inſervit ad unctionem verticalem per Sacerdotem, ad chriſmationem vero in fronte per Epiſcopum faciendam; ceterum ſi agatur de Confirmatione etiam per ſimplicem Sacerdotem collata, reſpondendum eſt ut ſupra, hoc non niſi diſpenſatione factum fuiſſe.

Replicabis: Illud convenit ſimplici Sacerdoti vi ſuæ ordinationis, & non ſoli Epiſcopo, quod non niſi præceptis Eccleſiaſticis prohibetur ſimplicibus Sacerdotibus. Et vero ſi hoc jure divino ſoli competeret Epiſcopo, etiam jure divino prohiberetur ſimplici Sacerdoti. Atqui prohibitum eſt ſolummodo Eccleſiaſticis præceptis, ne ſimplex Sacerdos chriſmaret in fronte: & hoc probatur ex Concilio Hiſpalenſi cap. 7. quod ait: " No- „ vellis & Eccleſiaſticis regulis prohibi- „ tum eſſe ſimplicibus Sacerdotibus Pa- „ racletum Spiritum tradere Fidelibus „ baptizatis per impoſitionem manuum, „ & chriſmate baptizatorum frontem ſi- „ gnare. „ Ergo &c.

Reſpondeo negando minorem. Ad probationem diſtinguo: Novellis & Eccleſiaſticis regulis nedum in veteri, ſed & in novo Teſtamento fundatis, prohibitum eſt ſimplicibus Sacerdotibus chriſmare in fronte, concedo: Novellis, hoc eſt jure mere humano, nego. Synodus ſuam firmat definitionem, primo quidem auctoritate veteris Teſtamenti, deinde etiam auctoritate novi; namque editio vulgata ſic legit: " Quædam tamen auctoritate „ veteris legis, quædam Novellis, & „ Eccleſiaſticis regulis ſibi prohibita no- „ verint. „ *Novellis*, hoc eſt novi Teſtamenti: namque in veteri Teſtamento

ſolus

ſolus Moyſes & Aaron in Sacerdotibus eius offerebant ſacrificia, ſicut in novo legitur Act. 8. quod ſolus Petrus & Joannes dederint Samaritanis Spiritum ſanctum.

Oppones ex SS. Patribus: Chryſoſtomus Hom. 18. in Acta, ait Philippum noluiſſe dare Spiritum ſanctum Samaritanis, ut illud honoris Apoſtolis deferret. Igitur ſimplex Sacerdos poteſt eſſe ordinarius Confirmationis Miniſter. Confirmatur: D. Hieronymus Epiſt. 85. ad Evagrium, hoc ipſum inſinuat his verbis: " Quid enim facit excepta ordinatione „ Epiſcopus, quod Presbyter non faciat? „ Ergo &c.

Reſpondeo diſtinguendo: Et Chryſoſtomus loquitur in aliena ſententia, concedo: in propria, nego; eſt enim ipſe ſui ipſius interpres, ſubdens: " Unde mea „ ſententia, hic Philippus unus e ſeptem, ſecundus a Stephano, ideo & „ baptizans Spiritum ſanctum non dabat, hoc enim donum ſolis duodecim „ Apoſtolis datum erat. „ Ceterum ſi in rigore loquamur, ſenſus eſt hanc poteſtatem ſolis Epiſcopis fuiſſe conceſſam, ut inde ſummum eorum Sacerdotium honore afficeretur.

Ad confirmationem diſtinguo: Cuncta fere facit ſimplex Sacerdos, excepta ordinatione & chriſmatione confirmatoria, quæ facit Epiſcopus, concedo: omnia, nego; neque enim chriſma conficere, altaria conſecrare, & chriſmate in fronte poteſt. Igitur verba Hieronymi intelligenda ſunt per diſtributionem accommodam.

Dices: Sacramentum Baptiſmi eſt majoris efficaciæ quam Sacramentum Confirmationis: Sed ſimplex Sacerdos poteſt baptizare vi ſuæ ordinationis; igitur & a fortiori confirmare.

Reſpondet D. Thomas ad hanc difficultatem hic quæſt. 72. art. 2. ad 2. his verbis: " Dicendum, quod Sacramentum „ Baptiſmi eſt efficacius quam Sacramentum Confirmationis, quantum ad remotionem mali, eo quod eſt ſpiritualis regeneratio, quæ eſt mutatio de „ non eſſe in eſſe. Hoc autem Sacramentum eſt efficacius ad perficiendum „ in bono, quia eſt quoddam ſpirituale „ augumentum de eſſe imperfecto ad eſſe „ perfectum; & ideo hoc Sacramentum „ digniori miniſtro committitur. „

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Miniſter ordinarius Confirmationis eſt Epiſcopus.

PRIMO, ita colligitur ex Actuum 8. ubi ſanctus Lucas ſcribit Petrum & Joannem miſſos fuiſſe ad Samaritanos jamjam a Philippo Diacono baptizatos, ut ſanctum reciperent Spiritum ad robur.

Secundo, ſic definitum eſt in Concilio Florentino, ſic in Tridentino, ſic ab Innocentio III. & aliis ſummis Pontificibus.

Tertio, Hieronymus & Chryſoſtomus aſſerunt Chriſtum hanc ſolis Epiſcopis conceſſiſſe poteſtatem ad honorem ſummi Sacerdotii. Ratio divi Thomæ ea eſt, quod ſicut perfectio ædificii ſpectat Architectum, ſic & vitam ſpiritualem perfectam tribuere, ſummum ſpectat Sacerdotem.

SYNOPSIS OBJECTIONUM ET RESPONSIONUM.

PRIMO, non ſemel dicitur ſimplices Sacerdotes chriſmaſſe in fronte, ſed vel ex abuſu, vel ex diſpenſatione ſic factum eſſe reſpondemus.

Secundo, neque vero nos movet Canon primus Concilii Arauſicani, ubi præcipitur ſimplici Sacerdoti chriſmare; hoc quippe intelligitur de chriſmatione verticali, quæ eſt Baptiſmi cæremonia. Nec majus faceſſit negotium Canon ſecundus, ubi ſermo fit de conſignatione chriſmativa: ibi enim ſolam chriſmationem reconciliativam commemorat.

Tertio, tametſi Baptiſmi Sacramentum ſit efficacius Confirmatione, quantum ad remotionem mali, nuſquam tamen quantum ad perfectionem hominis.

SE-

SECTIO SECUNDA.

Utrum ſimplex Sacerdos ex diſpenſatione poſſit adminiſtrare Sacramentum Confirmationis?

CONCLUSIO AFFIRMATIVA.

Probatur multiplici ratione.

PRIMA: Non licitum eſt adverſus doctrinam Conciliorum inſurgere: Sed ex Conciliis liquet ſimplicem Sacerdotem privilegio Apoſtolico munitum Confirmationem adminiſtrare poſſe. Ergo &c. Probatur minor variis momentis. I. Ex Concilio Florentino, quod de Miniſtro Confirmationis in decreto pro inſtructione Armenorum diſſerens, ait: " Legitur tamen aliquando per Apoſtolicæ ſedis diſpenſationem ex rationabili & urgente admodum cauſa, ſimplicem Sacerdotem, chriſmate per Epiſcopum confecto, hoc adminiſtraſſe Confirmationis Sacramentum. " Idem manifeſte colligitur ex Tridentino Seſſ. 7. can. 3. quando enim loquitur de miniſtro Confirmationis, dicit duplicem eſſe, ordinarium unum, extraordinarium alterum: dum enim ait Epiſcopum eſſe miniſtrum, ſemper hanc particulam addit, *Ordinarium*. Igitur per extraordinarium intelligit ſimplicem Sacerdotem. III. Idem dicit Concilium Senonenſe in decretis morum c. 38. Eo loci docet Confirmationis adminiſtrationem ſolis Epiſcopis a Chriſto Domino eſſe reſervatam, ita tamen ut aliquibus Abbatibus privilegio munitis competere poſſe afferat; de iis ſic loquitur: " Si qui ſint qui contendant ſibi competere facultatem confirmandi ex privilegio, volumus quod cum primum fuerint requiſiti, de privilegio fidem facere teneantur. "

Secunda ratio hæc eſt: Ab actu ad poſſe valet conſequentia: Sed manifeſtum eſt ſimplices Sacerdotes non ſemel ex privilegio chriſmaſſe in fronte baptizatos, & Sacramentum ab Eccleſia ratum habitum fuiſſe; quod probatur multis exemplis: I. Ex auctoritate ſancti Gregorii, qui Ep. 27. Lib. 3. ad Januarium, hanc chriſmationem ſimplicibus Sacerdotibus permittit his verbis: " Pervenit quoque ad nos quoſdam ſcandalizatos fuiſſe, quod Presbyteros chriſmate tingere in fronte eos qui baptizati ſunt, prohibuimus ... Ubi Epiſcopi deſunt, ut Presbyteri etiam in frontibus baptizatos chriſmate tingere debeant concedimus. " II. Plures ſummi Pontifices eadem auctoritate præditi, eamdem chriſmandi poteſtatem diverſis Presbyteris conceſſerunt: hanc habuit R. P. Ludovicus Fonſeca ex Societate Jeſu Sacerdos Miſſionarius: hanc & habuerunt quidam Religioſi ex Minoritis pro Indiis & regionibus ubi non ſunt Epiſcopi, concedente Adriano VI. cujus authenticum habetur Hiſpali in Monaſterio ſancti Franciſci.

Tertia ſic exponitur: Certum eſt ſummum Pontificem ratione plenitudinis poteſtatis Chriſti qua donatus eſt, in multis poſſe diſpenſare: ſed poteſt privilegium dare ſimplici Sacerdoti ut confirmare queat. Ergo &c. Probatur minor ex divo Thoma, qui hic quæſt. 72. artic. 2. ad 1. ait: " Ad primum ergo dicendum, quod Papa in Eccleſia habet plenitudinem poteſtatis ... & ex hac plenitudine poteſtatis conceſſit B. Gregorius Papa, quod ſimplices Sacerdotes hoc Sacramentum conferrent, quamdiu ſcandalum tolleretur. Ergo &c.

SOLVUNTUR OBJECTIONES.

OBJICIES: Euſebius Papa Ep. 3. ad Epiſcopos Tuſciæ & Campaniæ, dicit Confirmationem perfici non poſſe niſi a ſummis Sacerdotibus. Melchiades Epiſt. ad Epiſcopos Hiſpaniæ, hoc ſpectare ſolos Epiſcopos pronunciat. Damaſus Epiſt. ad Epiſcopos Numidiæ ſic loquitur: " Non licet Sacerdotes conſecrare, nec Diaconos aut Subdiaconos, nec virgines, nec altare erigere, nec ungere & ſacrare, nec Eccleſias dedicare, nec chriſma conficere, nec chriſmate baptizatorum frontem ſignare &c. " additque hoc ipſum ſolis Apoſtolorum ſucceſſoribus Epiſcopis competere. Quibus poſitis, ſic argumentor: Eodem modo loquitur Damaſus de Confirmatione conferenda, ac de conficiendo chriſmate & ſacrandis Altaribus: Sed ſimplex Sacer-

dos

dos etiam per diſpenſationem ne quidem chriſma poteſt conficere, nec Diaconos ordinare. Igitur pari & conſimili ratione neque chriſmare in fronte poteſt; maxime vero cum ceteri Pontifices uno veluti ore pronuntient hoc ad ſolos pertinere Epiſcopos. Porro nemo non novit vocem *ſolos*, quemlibet alium excludere.

Reſpondeo primo, non ignoti nominis Theologos revocaſſe in dubium Decretales ſupra laudatas.

Reſpondeo ſecundo diſtinguendo: Et iſtæ auctoritates unum tantummodo probant, videlicet Epiſcopum eſſe ordinarium Confirmationis miniſtrum, concedo: Sacerdotem ex diſpenſatione non poſſe eſſe, nego. Vox *ſolos*, tantummodo excludit ſimplices Sacerdotes a jure avito & ordinario chriſmandi in fronte. Hujuſce ſolutionis ipſum Concilium Florentinum auctor eſt: & vero dicit Epiſcopum ſolum eſſe Sacramenti Confirmationis ordinarium Miniſtrum; deinde ſubjungit poſſe ſimplicem Sacerdotem diſpenſationis privilegio munitum rite chriſmare.

Dico tertio, auctoritatem Damaſi, eadem adhibita ſolutione, rite explicari, quippe qui non conſiderata diſpenſatione loquatur. Ad exempla vero, nego paritatem. Ratio diſcriminis eſt, quod non ſemel ex ipſo jure canonico habeamus ſimplices Sacerdotes quandoque vere chriſmaſſe, nuſquam vero legitur eiſdem conceſſum fuiſſe Diaconos & virgines conſecrare, altaria erigere, Eccleſias dedicare, & chriſma conficere: quinimmo can. *Presbyter*, q. 6. prohibetur ne Presbyter chriſma unquam conficiat. Idem ſtatuit Concilium VVormatienſe cap. 2. ubi ſic habetur: " Chriſma conficere nullus præ-„ ter Epiſcopum præſumat. „

Inſtabis: Innocentius III. cap. 4. de conſuetudine, ſtatuit ut Fideles potius carerent Confirmationis Sacramento, quam ut a Presbyteris illud acciperent. Innocentius vero IV. ſcribens ad Epiſcopum Tuſculanum Sedis Apoſtolicæ in regno Cypri legatum, cujus litteræ extant in regiſtro Bullarum, Pontificatus ſui anno 2. in Bibliotheca Vaticana, ad conſulta Græcorum ſic loquitur pro Confirmationis confectione: " Soli autem Epiſcopi „ conſignent chriſmate in frontibus ba-„ ptizatos, quia hujus unctio non de-„ bet niſi per Epiſcopos exhiberi, quo-„ niam ſoli Apoſtoli, quorum vices ge-„ runt Epiſcopi, per manus impoſitio-„ nem, quam Confirmatio vel frontis „ chriſmatio repræſentat, Spiritum ſan-„ ctum tribuiſſe leguntur. „ Non omittendus Clemens VIII. qui in inſtructione pro Græcorum ritibus, ſolis Epiſcopis chriſmare fas eſſe definit; ſed ſi hoc ipſum licitum foret per diſpenſationem etiam ſimplici Sacerdoti, incaſſum Innocentius III. diſpenſationem revocaſſet, ut inanem redderet conſuetudinem confirmandi per ſimplices Sacerdotes; ſed Innocentius IV. abſque fundamento probaret hoc ſolos ſpectare Epiſcopos, eo quod ſint Apoſtolorum ſucceſſores: ſed Clemens VIII. hoc adhibito privilegio, non debuiſſet pronuntiare ſolos Epiſcopos confirmare poſſe. Ergo &c.

Reſpondeo I. cum eadem ſolutione, videlicet laudatos Pontifices non niſi habita lege ordinaria locutos fuiſſe.

Ad primum reſpondet Arcudius Lib. 2. c. 15. pag. 95. ſummum Pontificem revocaſſe quidem Latinis propter abuſum diſpenſationem chriſmandi in fronte, non Græcis, ut patet ex ejus litteris ad Lucium ſuum Vicarium, ubi ſic ait: " Man-„ damus quatenus omnibus Latinis Pre-„ sbyteris apud Conſtantinopolim conſti-„ tutis diſtricte prohibeas, ne talia de „ cetero ſua temeritate præſumant. „ Pergit Arcudius; " Eodem modo ex-„ plicandus eſt Gregorius IX. qui hac de „ re aliorum Pontificum, atque adeo „ ipſius Innocentii placita refert, ut eſt „ in lib. 1. Decretalium de conſuetudine „ titulo 4. „

Reſpondet idem Auctor ibidem, Innocentium IV. tentaſſe quidem hanc abrogare in Oriente conſuetudinem, ut ſimplices Sacerdotes non chriſmarent in fronte, ſed ejus decretum non fuiſſe executioni mandatum, tum quia conſuetudo quamdam vim legis habet, tum quia privilegium ſemel conceſſum, morte conceſſoris non reſcinditur, donec accedat aliud decretum oppoſitum & publicatum; quocirca Gregorius Magnus intelligens citra ſcandalum, chriſmandi morem per ſimplices Sacerdotes non poſſe abrogari in Græcia, eum potius ſuo calculo munire dignatus eſt. " Ob eamdem dif-

ficul-

„ ficultatem, *inquit Arcudius ibidem pag.*
„ 96. tempore Clementis VIII. brevis in-
„ ſtructio ſuper aliquibus ritibus Græco-
„ rum, inter quos recenſetur admini-
„ ſtratio hujus Sacramenti, facta eſt:
„ ſed ea dirigitur ad Epiſcopos Latinos,
„ in quorum Diœceſibus Græci vel Al-
„ banenſes Græco ritu viventes degunt,
„ quod optime ſcirent in Græcia valde
„ difficile fore, ut hæc conſtitutio acce-
„ ptaretur. „

Neque vero omittendum eſt ſummum
Pontificem Eugenium IV. undecim quæ-
ſtiunculas Græcis reſolvendas propoſuiſ-
ſe, inter quas ſexta hæc eſt: *Quare Pon-
tifices non inungunt ſacro chriſmate, ſed Sa-
cerdotes, cum hoc Pontificibus ſit datum?*
Addit deinde in fine Concilium: ait Ar-
cudius ibidem pag. 95. “ Hæc a Latinis
„ objecta Mitylenenſis Præſul legitime ac
„ ſecundum canones omnia diſſolvit, præ-
„ ter quam duo, videlicet ſeparationem
„ matrimonii quoad vinculum, & crea-
„ tionem Patriarchæ extra Conſtantino-
„ polim. „ Ex quibus patet Græcos
ſuum probaſſe pro Confirmatione a ſim-
plici Sacerdote conferenda privilegium,
quod quidem habebant a ſummo Ponti-
fice vel immediate, vel mediate per ſuos
Patriarchas; ſic cenſet Arcudius ibidem
p. 96. “ Tutiſſimum eſt, *inquit*, dicere
„ Græcorum Presbyteros per ſuos Pa-
„ triarchas & Antiſtites ejuſmodi facul-
„ tatem a ſummo Pontifice obtinuiſſe;
„ a quo omnis juriſdictio quaſi a capite
„ in alios veluti membra mediate vel im-
„ mediate derivatur & diffunditur. „

Replicabis: Atqui hujuſmodi poteſtatem
ſimplex Sacerdos nequit ſuſcipere; &
probatur ex Concilio Trident. Seſſ. 23.
c. 4. ubi ſic habetur: “ Sacroſanta Syno-
„ dus declarat præter ceteros Eccleſiaſti-
„ cos gradus, Epiſcopos qui in Apoſto-
„ lorum locum ſucceſſerunt, ad hunc
„ Hierarchicum ordinem præcipue perti-
„ nere; & poſitos, ſicut idem Apoſto-
„ lus ait, a Spiritu ſancto regere Eccle-
„ ſiam Dei, eoſque Presbyteris ſuperio-
„ res eſſe, ac Sacramentum Confirmatio-
„ nis conferre, Miniſtros Eccleſiæ ordi-
„ nare, atque alia pleraque peragere
„ ipſos poſſe: quarum functionum pote-
„ ſtatem reliqui inferioris ordinis nul-
„ lam habent. „ Eo loci probat ſancta
Synodus Epiſcopos eſſe Presbyteris ſupe-
riores, maxime propter duo. Primo qui-
dem ex eo quod poſſent confirmare, quæ
quidem ratio non ponderaret, ſi hoc i-
pſum ſaltem ex diſpenſatione ſimplices
Sacerdotes peragere valerent. Secundo,
ſuam confirmat aſſertionem alio officio
ſoli Epiſcopo proprio, quod quidem ſitum
eſt in eo quod ſummus Sacerdos poſſit
alios Miniſtros ordinare, & ipſam Chri-
ſti Eccleſiam regere. Obſervandum eſt
eodem modo eademque phraſi loqui
Concilium de Confirmatione ac de alio-
rum Miniſtrorum conſecratione. Atqui
etiam per diſpenſationem ſimplex Sacer-
dos & Diaconos & Presbyteros conſe-
crare non valet: Igitur nec chriſmare.

Reſpondeo ad hanc auctoritatem & ſi-
miles ut ſupra; videlicet Patres Synodi-
cos, habita lege ordinaria, ſic loqui; ne-
que enim ſecluſa diſpenſatione illam ha-
bet ſimplex Sacerdos chriſmandi poteſta-
tem. Quocirca iſtud officium Epiſcopo
proprium dicitur, ſed dubio-procul ſacra
Synodus non excludit Miniſtrum extra-
ordinarium; quod ſi excluſiſſet, ſicut de
facto pro pœnitentia excluſit laicos, hoc
ipſum experſſiſſet pro priori ſicut & pro
poſteriori momento: nam Seſſ. 14. cap.
6. de Miniſtro Pœnitentiæ ſic loquitur:
“ Ceterum, quemadmodum confitendi
„ ſecreto apud ſolum Sacerdotem &c. „
Initio capitis jam dixerat ſolos Sacerdo-
tes eſſe in abſolvendo a peccatis Chriſti
Vicarios.

Reſpondeo ſecundo negando ſubſumptum.
Ad probationem, diſtinguo: Probat Con-
cilium Epiſcopos eſſe Presbyteris ſupe-
riores ex eo quod innatam habeant chri-
ſmandi facultatem, concedo. Ita ut ceteri
per privilegium eamdem non poſſint ha-
bere, nego. Sacerdotes enim habent radi-
calem & inchoatam, ratione characteris
& poteſtatis in corpus Chriſti verum &
miſticum, quæ quidem compleri poteſt
per diſpenſationem, qua juriſdictio ſummi
Pontificis ad eos extenditur.

Ad alteram confirmationem, diſtinguo:
Loquitur Tridentinum eodem modo de
ſingulis quoad aliquid, concedo: quoad
omnia, nego. Secernit ſancta Synodus
in gradu Epiſcopos, duplici quidem me-
dio; primo quidem declarat Ordinatio-
nem Sacerdotum, Altarium erectio-
nem,

nem, & Eccleſiarum dedicationem eſſe penes Epiſcopos, ita ut ne quidem ex diſpenſatione ea ſimplex Sacerdos peragere queat. II. Ea inconcuſſa ratione quod ad ſolos etiam Epiſcopos ſpectet chriſmare in fronte ex jure avito; ad Presbyteros vero non niſi per privilegium.

Urgebis : Atqui vel ipſam potentiam remotam chriſmandi non habet ſimplex Sacerdos : Ergo &c. Probatur ſubſumptum : Diaconus eam non habet : Igitur & a pari nec Sacerdos.

Reſpondeo negando ſubſumptum. Ad probationem, nego paritatem. Ratio diſcriminis eſt, quod character Diaconatus ne quidem phyſice ſit completus; ſacerdotis vero ſimplicis, eſt in ſe phyſice completus, quippe qui habeat vi ordinationis ſuæ poteſtatem ſuper corpus Chriſti verum : quocirca per diſpenſationem compleri poteſt moraliter, ut criſmet in fronte; nuſquam vero id fieri poteſt etiam per privilegium in gratiam Diaconatus.

Solutio eſt D. Thomæ, qui in 4. diſt. 7. quæſt. 3. art. 1. quæſtiunc. 3. ſic loquitur : " Promovere ad illas perfectiones „ quæ non reſpiciunt corpus Domini verum, ſed ſolum corpus myſticum, poteſt a Papa qui habet plenitudinem Pontificalis poteſtatis committi Sacerdoti, „ qui habet actum ſummum ſuper corpus Domini verum, non autem Diacono, vel alicui inferiori, qui non habet perficere corpus Domini, verum ſicut nec abſolvere in foro pœnitentiali. „

Replicabis : Nullus præter Sacerdotem, etiam adhibita diſpenſatione, poteſt a peccatis abſolvere : Igitur & a pari nullus præter Epiſcopum chriſmare valet; quandoquidem chriſmare in fronte, eſt officium Epiſcopo æque proprium, ac abſolvere proprium eſt Sacerdoti.

Reſpondeo negando paritatem. Ratio diſcriminis eſt, quod nullus præter Sacerdotem poteſtatem habeat in corpus Chriſti verum & myſticum; quocirca etiam per diſpenſationem Diaconus nequit abſolvere a peccatis; iſta vero accedente, ſimplex Sacerdos chriſmare poteſt propter rationem mox allatam.

Inſiſtes : Atqui etiam per diſpenſationem non ſuppletur ſufficienter Presbiteratus character, ut ſimplex Sacerdos chriſmare poſſit : Et probatur : Confirmare eſt actus ordinis ſimul & characteris; ita ut nova requiratur ordinatio ad operationem Hierarchicam : Igitur diſpenſatio non ſufficit.

Reſpondeo negando ſubſumptum. Ad probationem diſtinguo : Requiritur nova ordinatio in Sacerdote, ſcilicet Epiſcopalis ut ſit Miniſter Confirmationis ordinarius, concedo. Requiritur in ſimplici Sacerdote, ut ſit extraordinarius, nego. Nova quidem ordinatio adhibetur ut aliquis ſit Epiſcopus, non præciſe ad confirmandum, ſed ad conſecrandos Sacerdotes, & alia Hierarchiæ munia ſubeunda.

Perſiſtes : Ergo ſine diſpenſatione valide ſaltem poſſet chriſmare in fronte ſimplex Sacerdos, ſicut abſque approbatione in caſu mortis poteſt abſolvere ſimplex Sacerdos, deficiente copia Sacerdotis approbati; ſic & Epiſcopus exauctoratus poteſt valide & chriſmare, & Sacerdotes conſecrare, tametſi non licite.

Reſpondeo negando ſequelam; non enim ſimplex Sacerdos, ſecluſa diſpenſatione, habet poteſtatem completam ad chriſmandum.

Ad primam probationem, nego utique paritatem. Ratio diſcriminis eſt, quod ſimplex Sacerdos habeat potentiam ex omni parte completam ad abſolvendum, minime vero ad chriſmandum; non enim ad hoc operandum ſufficeret, ſed diſpenſatio neceſſaria eſt ut compleatur ejus poteſtas ad confectionem Sacramenti Confirmationis. Quid plura adjiciam? Vel ipſa approbatio non deficit Sacerdoti, cum Mater Eccleſia, non deficiens in neceſſariis, quemlibet Sacerdotem approbet ad abſolvendum in caſu mortis, ſi non adſit jamjam approbatus.

Ad alteram probationem, iterum atque iterum nego paritatem : Epiſcopus quippe non amittit per cenſuram characterem & jus innatum conficiendi Sacramenta; unde cenſura eum tantummodo ligat, ut ea licite faciat.

Premes : Atqui diſpenſatio non valet ut ſimplex Sacerdos ſit Miniſter extraordinarius Confirmationis : Et probatur : ſummus Pontifex non poteſt diſpenſare in jure divino : Atqui ex jure divino competit Epiſcopo chriſmare : Igitur

diſpen-

diſpenſatio dari non poteſt pro hoc momento ſimplici Sacerdoti.

Reſpondeo, negando ſubſumptum: Ad probationem, diſtinguo. Summus Pontifex non poteſt diſpenſare in jure divino determinato in individuo, concedo: Non ſic determinato, nego. Dictum eſt in tractatu de Sacramentis in genere, Chriſtum quædam reliquiſſe determinanda pro Sacramentis ab Eccleſia, & hoc potiſſimum circa Miniſtros; quorum numerus modo magnus, modo etiam parcior & fuit, & eſt: Igitur, urgente neceſſitate, & rationabili de cauſa, ſummus Pontifex privilegium chriſmandi ſimplici Sacerdoti concedere poteſt.

Urgebis: Si ſummus Pontifex poſſet in hoc diſpenſare, maxime ſui characteris ratione, eum ſcilicet ad ſimplicem Sacerdotem extendendo; namque confirmare eſt actus ſacramenti Ordinis, ejuſque effectus: Atqui non poteſt ex utraque parte: Ergo &c. Probatur minor multipliciter. Primo quidem, quia character Papalis communicari non poteſt. II. Ex eo quod character Presbyteri ſit quid phyſicum ſpirituale, & indiviſibile, & ideo extenſionis incapax. III. Cauſa in hypotheſi ageret in diſtans, puta ſummus Pontifex concederet Romæ diſpenſationem pro aliquo, v. g. in Oriente exiſtente & commorante. IV. Epiſcopatus eſt ordo ita diverſus a Presbyteratu, ut non ſine conſecratione nova, aliquis inauguretur in Epiſcopum; hinc illa nova ordinatione omiſſa, Presbyter ad miniſterium Epiſcopi aſcendere non valet.

Reſpondeo primo cum D. Thoma in probationibus laudato, ſummum Pontificem habere in hoc diſpenſandi poteſtatem ratione plenitudinis Sacerdotii Chriſti, quam veluti mare magnum in ceteros quaſi fluvios perenniter extendere poteſt, & ratione conſecrationis Papalis, qua conſtituitur totius Eccleſiæ caput, cujus virtutem ad alios veluti ad membra tranſmittere poteſt; & ratione juriſdictionis univerſalis ſuper omne corpus Chriſti myſticum: Sicque diſpenſatio duo potiſſimum importat, aliquid ſcilicet phyſicum in charactere ſummi Pontificis; deinde aliquid morale ſupremam ipſius connotans poteſtatem, & Chriſti inſtitutionem, eo non abſimili modo, quo poteſtas regia ſupponit aliquid phyſicum, jus ſcilicet innatum pro filio, qui, mortuo patre, inauguratur in Regem: & aliquid morale quo ratione Dominii in ſubditos conjungitur eis quos elegit in Præfectos Provinciarum, qui ratione hujus electionis dominantur ſupra ſervos Regis: ſic &c. Pontifex ſummus per diſpenſationem quæ explicatur in inſtrumento authentico, conjungitur ſimplici Sacerdoti abſenti, ut chriſmare valeat.

Reſpondeo ſecundo negando minorem. Ad primam probationem, diſtinguo: Character Papalis communicari nequit phyſice, concedo: Moraliter, & juxta datam explicationem, nego.

Ad ſecundam ſimiliter diſtinguo: Character Presbyteratus eſt incapax extenſionis phyſicæ, concedo; moralis, ſubdiſtinguo; ad conſecrandos Sacerdotes, concedo, hoc quippe munus nonniſi ſummum Hierarcham ſpectat: ad chriſmandum, nego.

Ad tertiam, nego in hypotheſi cauſam agere in diſtans, quandoquidem ſummus Pontifex conjungitur per diſpenſationem in inſtrumento expreſſam cum ſimplici Sacerdote, qui & relationem ad eum ipſum habet, quatenus non agit niſi ſummi Pontificis privilegio munitus.

Ad quartam, diſtinguo: Presbyteratus eſt diverſus ordo ab Epiſcopatu, & poteſt extendi, concedo: & non poteſt, nego. Quocirca ratione diſpenſationis poteſt aſſumi ad aliquam Epiſcopi Hierarchicam operationem, qualis eſt chriſmatio in fronte; ceterum requireretur quidem nova ordinatio ut ſimplex Sacerdos evaderet ordinarius Confirmationis Miniſter, ſed non extraordinarius.

Perges: Si diſpenſatio ſufficit ad hoc ut ſimplex Sacerdos chriſmet in fronte, ſequitur ſummum Pontificem electum & nondum conſecratum Presbyterum & Epiſcopum, poſſe hanc concedere diſpenſationem, adeoque exercere actum ordinis, quandoquidem ad juriſdictionem pertinet dare privilegium. Sed abſurdum conſequens: ergo & antecedens.

Reſpondeo negando ſequelam; namque diſpenſare eſt actus characteris & ordinationis, quo ſummus Pontifex accipit plenitudinem poteſtatis ſuper corpus Chriſti verum & myſticum; quocirca cum juriſdictio in his præcedentibus fundetur, ſum-

ſummus Pontifex nondum conſecratus nequit exercere juriſdictionem quantum ad diſpenſationem in gratiam ſimplicis Sacerdotis, ut iſte illa munitus chriſmare valeat in fronte.

Ex his ſequitur ſolum ſummum Pontificem poſſe laudatam concedere diſpenſationem, namque hoc ſpectat univerſale Eccleſiæ bonum: unde ab eo ſolum profluit in quo eſt plenitudo Sacerdotii Chriſti.

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Simplex Sacerdos poteſt per diſpenſationem chriſmare in fronte.

PRIMO: Hoc expreſſe declarat ſacra Synodus Florentina in inſtructione Armenorum.

Secundo Gregorius Magnus Papa ad hunc effectum conceſſit privilegium, & certe citra temeritatis livorem.

Tertio: Rationem affert D. Thomas, eo quod ſummus Pontifex per poteſtatem plenariam in totum Eccleſiæ corpus, hoc ipſum liquido poſſit concedere.

SYNOPSIS DIFFICULTATUM ET RESOLUTIONUM.

PRIMO: Quotieſcumque aut ſummi Pontifices, aut Concilia & Patres pronuntiant ſolum Epiſcopum eſſe Confirmationis Miniſtrum, dubio-procul loquuntur de jure innato & ordinario, adeoque non excludendo privilegium quod ipſa lex generalis quandoque ſuſcipit.

Secundo: Non eodem modo ratiocinandum eſt de Diacono ac de Presbytero. Et vero ille non habet characterem etiam phyſice completum, quocirca neque conſecrare panem, neque a peccatis abſolvere poteſt, & ea munia a Tridentino ſolis Sacerdotibus per excluſionem inferiorum Miniſtrorum tribuuntur; at iſte habet poteſtatem in corpus Chriſti verum & myſticum. Igitur non eſt inconveniens ut per diſpenſationem chriſmet in fronte.

Tertio: Hoc privilegium a ſummo promanat Pontifice conſecrato, quatenus & virtutem characteris, & efficaciam juriſdictionis ad ſimplicem Sacerdotem poteſt extendere.

ARTICULUS QUINTUS.

De effectibus Sacramenti Confirmationis.

DUO ſunt Confirmationis effectus, ſcilicet gratia, & character. De utroque ſeorſim agendum incumbit. Quare ſit

SECTIO PRIMA.

Utrum gratiam peculiarem Confirmatio producat, & quænam ſit?

LUTHERUS libro de Captivitate Babylonica ſcripſit Euchariſtiam vim habere confirmandi. Idem præſtare Baptiſmum docuit Kemnitius in examine Concilii Tridentini. Calvinus l. 4. inſt. c. 29. §. 8. affirmat Baptiſmum ſine Confirmatione rite perfici, illudque Sacramentum dare Spiritum ſanctum ad robur, & plenitudinem chriſtianitatis: idem tradit Dallæus l. 1. c. 11. ut autem convellantur, ſtatuendum eſt primo gratiam peculiarem ſibi ſoli propriam conferre Sacramentum Confirmationis; ſecundo gratiam illam non eſſe ad juſtificationem, ſed ad augmentum: unde ſit

CONCLUSIO PRIMA.

Gratiam ſingularem confert Baptizatis Confirmatio.

Probatur multipliciter.

PRIMO, ex Scripturis ſacris. Act. 8. hæc leguntur: *Tunc imponebant manus ſuper illos, & accipiebant Spiritum ſanctum*: inde eruitur Confirmationem contuliſſe Spiritum ſanctum: Sed nomine Spiritus ſancti eo loci intelligitur gratia ſanctificans, ſeu potius ejus augmentum: Et probatur. Dederunt Apoſtoli id quod receperunt in die Pentecoſtes: Sed in hac die nedum gratias gratis datas, ſed & gratiam ſanctificantem acceperunt, juxta illud Joannis c. 14. *Ego rogabo Patrem, & alium Paraclitum dabit vobis, ut maneat vobiſcum in æternum Spiritus veritatis, quem mundus non poteſt accipere.* Ergo &c.

Se-

Secundò, ex Traditione: Tertullianus L. de Baptiſmo c. 7. ſic ait: " Egreſſi de lavacro perungimur benedictâ unctione: in nobis currit carnaliter unctio, ſed ſpiritualiter proficit, quomodo & ipſius Baptiſmatis carnalis actus. " Ibi de ſpirituali progreſſu fit mentio, agnoſcit igitur gratiam peculiarem dari in Confirmatione. Concinit ſanctus Cyprianus, hęc ſcribens ad Jubajanum Epiſt. 73. pag. 184. " Quod nunc quoque apud nos geritur, ut qui in Eccleſia baptizantur præpoſitis Eccleſiæ offerantur, & per noſtram orationem ac manus impoſitionem Spiritum ſanctum conſequantur, & ſignaculo Dominico conſummentur. " S. Auguſtinus Tract. 6. in Joannem ſic loquitur: " Si ergo per hæc miracula, *ſcilicet donum linguarum*, modo teſtimonium præſentiæ Spiritus ſancti non fit; unde cognoſcit quiſque accepiſſe ſe Spiritum ſanctum? Interroget cor ſuum; ſi diligit fratrem, manet ſpiritus Dei in illo. "

Suffragatur Innocentius Papa I. " Presbyteris, *inquit*, *in Epiſt. ad Decentium*. " Seu extra Epiſcopum, ſeu præſente Epiſcopo baptizent, chriſmate baptizatos ungere licet: ſed quod ab Epiſcopo fuerit conſecratum, non tamen frontem ex eodem oleo ſignare, quod ſolis debetur Epiſcopis cùm tradant ſpiritum Paracletum. " Porrò dare Spiritum ſantum & magnam conferre gratiam idem eſt.

Tertiò, ex ratione: Si gratiam ſibi propriam non conferret Confirmatio, hæc dubio-procul daretur in unctione baptiſmali: ſed hoc dici non poteſt, alias fruſtra commendaſſet Eccleſia ſacramentum Confirmationis adminiſtrari; incaſſum ſolis Epiſcopis ut Miniſtris ordinariis hanc demandaſſet Provinciam. Ergo &c.

CONCLUSIO SECUNDA.

Gratia confirmatoria eſt gratia ſecunda quæ præhabitam juſtitiam auget.

Probatur multis mediis.

PRIMO: Ex modo loquendi Patrum, qui illam appellant nominibus perficientis, augmenti, confirmationis, roboris, &. docent ea nos fieri perfecte Chriſtianos Sic Patres Eliberitani tradunt can. 33. his verbis: " Ut per manum impoſitionem perfici poſſit. " Et canone 77. " Eos, *inquiunt*, per benedictionem perficere debebit. " Sic Auctor librorum de Sacramentis, apud D. Ambroſium L. 3. cap. 2. " Poſt fontem, *ait*, ſupereſt ut perfectio fiat, quando ad invocationem Sacerdotis Spiritus ſanctus infunditur. "

Gratiam augmenti appellarunt Hilarius Arelatenſis Homilia de Pentecoſte: " In Confirmatione, *ait*, augmentum *præſtat ad gratiam*. " Gofridus Vindocinenſis Opuſc. 9. " Tribuitur ad virtutis augmentum. "

Gratiam conſummationis vocat ſanctus Cyprianus Epiſt. 73. ad Julian. " Et ſignaculo Dominico conſummentur, *inquit*: Nomine gratiæ roboris donatur ab Hilario Arelatenſi jam citato his verbis: " Paracletus regeneratis in Chriſto cuſtos, & conſolator, & tutor eſt. Poſt Baptiſmum, confirmantur ad pugnam; poſt Baptiſmum roboramur. Victuris neceſſaria ſunt Confirmationis auxilia. " Idem dicit Rabanus Maurus L. 1. c. 30. " Ut roboretur, *inquit*, per Spiritum ſanctum ad prædicandum aliis idem donum quod ipſe in Baptiſmate conſecutus eſt. "

Secundo: Sacramentum illud conferre gratiam qua perfecte Chriſtiani ſumus, affirmat ſanctus Cyrillus Hieroſolymitanus catech. 3. Myſt. his verbis: " Hujus chriſmatis dono accepto merito appellamini Chriſtiani, veram efficientes appellationem in ipſa regeneratione: ante enim quam hæc gratia vobis donata eſſet, non eratis proprie digni eo nomine, ſed pergentes eo uſque progreſſi eſtis, ut efficeremini Chriſtiani.

Tertiò: Ex ſancto Thoma, qui 3. p. q. 73. art. ait: " Sicut ad vitam corporalem requiritur generatio per quam homo vitam accipit, & augmentum, quo homo perducitur ad perfectionem vitæ; ita etiam requiritur alimentum quo homo conſervatur in vita. Et ideo ſicut ad vitam ſpiritalem oportuit eſſe Baptiſmum, quæ eſt ſpiritualis regeneratio, & Confirmationem, quæ eſt ſpi-

„ ſpirituale augmentum; ita oportuit eſ-
„ ſe Sacramentum Euchariſtiæ, quod eſt
„ ſpirituale alimentum. „ Et ad 1. “ Di-
„ cendum, quod duplex eſt perfectio:
„ Una quæ eſt in ipſo homine ad quam
„ perducitur per augmentum, & ta-
„ lis perfectio competit Confirmationi
„ &c. „

Juvat iſtas probationes claudere miris Rabani verbis, qui L. 1. c. 30. ſic loquitur: “ Signatur baptizatus cum chriſmate per Sacerdotem in capitis ſummitate, per Pontificem in fronte: ut priori unctione ſignificetur Spiritus ſancti ſuper ipſum deſcenſio ad habitationem Deo conſecrandam; in ſecunda quoque, ut ejuſdem Spiritus ſancti ſeptiformis gratia cum omni plenitudine ſanctitatis, & ſcientiæ, & virtutis venire in homine declaretur. Tunc enim ipſe Spiritus ſanctus poſt mundata & benedicta corpora atque animas, libens a Patre deſcendit, ut vas ſuum ſua viſitatione ſanctificaret, & illuſtraret: & nunc in hominem ad hoc venit, ut ſignaculum fidei quod in fronte ſuſcepit, faciat eum donis cœleſtibus repletum, & ſua gratia confortatum intrepide, & audacter coram Regibus & Poteſtatibus hujus ſæculi portare, ac nomen Chriſti libera voce prædicare. „

Solvuntur objectiones contra primam concluſionem.

Objicies primo: Illud Sacramentum non habet peculiarem effectum, cujus effectus datur in Baptiſmate: Atqui in ſenſu Patrum, unctio verticalis quæ fit in iſto Sacramento conſtituit recipientes perfecte Chriſtianos. Ergo &c. Probatur minor: Cenſeri plene & perfecte Chriſtianum & vocari Chriſtianum, unum & idem eſt apud ſanctos Patres: Atqui docent per Baptiſma nos fieri perfecte Chriſtianos, ita ſanctus Cyrillus catecheſi 3. myſt. “ Hoc accepto, *inquit*, chriſmatis dono, merito appellamini Chriſtiani. „ Juſtinus Martyr in quæſtionibus ad Orthodoxos q. 137. “ Ungimus, *ait*, in Baptiſmo ut Chriſti, & uncti dicamur. „ Sanctus Cyprianus Epiſt. 70. “ Ungi, quoque *ait*, neceſſe eſt cum qui baptizatus ſit; ut accepto chriſmate, id eſt, unctione, eſſe unctus Dei, & habere in ſe gratiam Chriſti poſſit. „ Ergo &c.

Reſpondeo negando minorem. Ad probationem diſtinguo minorem: Qui unguntur in Baptiſmate ſunt Chriſtiani formaliter, concedo: plene, nego minorem, & conſequentiam. In mente SS. Patrum uncti in Baptiſmo ſunt Chriſtiani intrinſece & extrinſece: intrinſece quidem propter gratiam receptam in hoc Sacramento, extrinſece vero propter unctionem verticalem; ſed nondum perveneruut ad perfectionem Chriſtianiſmi; quam habent dumtaxat a ſacramento Confirmationis: hinc ſanctus Cyrillus laudatus de chriſmate confirmatorio, ſic fatur: “ Hujus chriſmatis dono accepto merito appelamini Chriſtiani, &c. „ Quod ad ad Juſtinum ſpectat, conveniunt omnes, eum non eſſe auctorem præfati Operis. Ad D. Cyprianum diſtinguo: Qui unctus eſt in Baptiſmo habet gratiam, & eſt Chriſtianus quoad filiationem adoptivam, concedo; eſt enim vere filius & hæres; quoad perfectionem Chriſtianiſmi, nego: non enim evadit miles & fidei defenſor, niſi per Confirmationis Sacramentum.

Inſtabis: Ex conceſſis baptizati uncti ſunt exterius, & interius; habent quippe interius plenitudinem gratiæ: Igitur ſunt plene & perfecte Chriſtiani ſine Confirmatione.

Reſpondeo diſtinguendo: Baptizati habent plenitudinem gratiæ ad ſalutem, concedo: ad robur ut fortiter reſiſtant fidei inimicis, nego; talis autem datur per Confirmationem. Nam ex divo Thoma eſt plenitudo gratiæ chriſtianæ ſufficiens ad ſalutem, & hæc datur in Baptiſmo; & eſt plenitudo gratiæ ad fortiter reſiſtendum, & hæc tribuitur in Confirmatione. Ab hac ultima plenitudine fideles denominantur perfecte Chriſtiani.

Urgebis: Atqui baptizati habent plenitudinem chriſtianitatis. Ergo &c. Probatur ſubſumptum. S. Auguſtinus L. 17. de civ. Dei. c. 4. eos vocat Chriſtos: “ Omnes chriſmate unctos, *ait*, recte Chriſtos poſſumus dicere. „ Sed qui ipſius Chriſti nomine inſigniuntur, ſunt plene & perfecte Chriſtiani. Ergo &c.

Reſpondeo negando ſubſumptum. Ad probationem diſtinguo: Qui Chriſti nomine

mine inſigniuntur, ſunt perfecte Chriſtiani quantum ad filiationem Dei adoptivam, concedo; ſunt enim regenerati & vere filii: quantum ad perfectionem, nego. Perfectio quippe conſiſtit ut quis in filiatione Dei conſtitutus, ſit etiam miles & fidei Chriſti defenſor, iſtum autem effectum ſola producit Confirmatio: ſanctus Auguſtinus loquitur in primo ſenſu, & non excludit alterum.

Perſiſtes: Unctio Baptiſmatis nedum inſtituta eſt ut filios, & membra dei Chriſto, ſed & ut confirmet in gratia baptiſmali: Ergo &c. Probatur antecedens 1. ex divo Thoma, qui 3. p. q. 71. art. 3. ad 4. ſic ait: " Eorum quæ aguntur poſt „ Baptiſmum circa baptizatum, aliquid „ eſt quod non ſolum ſignificat, ſed ef- „ ficit; puta inunctio chriſmatis in ver- „ tice, quæ operatur conſervationem „ gratiæ baptiſmalis. „ Præluſerat Rabanus Maurus, qui Lib. 1. capite 28. ſic docet: " Spiritus ſanctus per unctionem „ chriſmatis in Baptiſmate confert vi- „ rem cœleſtis gratiæ. „ Et prius c. 27 " A Sacerdote baptizatus inungitur, ut „ ſacrum Baptiſma cum fide accepta cu- „ ſtodiatur. „ Ita ſimiliter Gerſon, qui 2. p. in compendio Theologiæ affirmat: " Chriſmatione baptiſmali mentem reddi „ imputribilem Deo. „ Ergo &c.

Reſpondeo negando antecedens: Ad probationem diſtinguo: Unctio baptiſmalis operatur ad conſervationem gratiæ, pios ſcilicet animi motus & affectus excitando, quique fluunt a precibus Eccleſiæ, quæ eos impetrat pro illis qui in vertice inunguntur, concedo: unctio illa conſervat gratiam quæ fluit a Spiritu ſancto in anima regnante, eamque donis ſuis cumulante ad robur pro fide coram tyrannis defendenda, nego antecedens; iſte enim effectus habetur dumtaxat a ſacramento Confirmationis: Non diffitemur tamen Baptiſmum dare jus ad auxilia quibus vita chriſtiana inſtituitur, ſed dubioprocul non confert gratiam quæ ex ſua ſpeciali energia det vim fidem fortiter, ſæviente mundo, defendendi.

Ad ſecundum diſtinguo: Unctio chriſmatis in Baptiſmate confert virorem gratiæ, id eſt ſpem majoris gratiæ, concedo: id eſt, plenitudinem, nego. Ad primum ibi intendit Rabanus Maurus, quippe qui alludat ad ramum olivæ viridem quem poſt diluvium columba detulit ad arcam: porro conſecrat baptizatum Spiritus ſanctus; corroborat autem per Confirmationem. In ſecundo teſtimonio non loquitur Rabanus de unctione verticali chriſmatis, ſed de unctione quæ fit in pectore, & inter ſcapulas ex oleo ſolo. Sic enim habet ibidem: " Ungetur illius tunc „ pectus de oleo ſanctificato cum invo- „ catione ſanctiſſimæ Trinitatis, ut nul- „ læ reliquiæ latentis inimici in eo reſi- „ deant, ſed in fide ſanctæ Trinitatis „ mens ejus confertur. Ungetur & in- „ ter ſcapulas de eodem oleo, ut undi- „ que muniatur. „

Ad auctoritatem Gerſonii hæc ſunt ejus verba: " Poſt Baptiſmum fit unctio „ chriſmatis in vertice ut appareat mens „ imputribilis Deo. „ Quæ procul-dubio non denotant mentem fieri imputribilem per illam unctionem: Senſus igitur ejus eſt, quod unctio Baptiſmatis ſignum ſit gratiæ in hoc Sacramento collatæ; qua gratia mens redditur imputribilis Deo. Putat quidem Dominicus Soto unctionem baptiſmalem producere pios motus ex opere operato, ſed ei ſingularis eſt hæc opinio.

Inſiſtes: Hugo Victorinus L. 2. de Sacramentis p. 7. c. 3: Rupertus L. de divinis officiis c. 16. Amalarius L. 1. c. 27. & Rabanus L. 1. c. 27. docent omnes cæremoniam chriſmatis fuiſſe inſtitutam ut ſuppleret defectus Confirmationis. Igitur a tempore quo adhibita eſt unctio verticalis, inutilis eſt Confirmatio ad robur, ſed Baptiſma gratiam filiationis ſimul & roboris confert.

Reſpondeo diſtinguendo: Unctio fuit inſtituta, ut, qui non poſſunt ungi ab Epiſcopis in fronte, ſaltem ungerentur in Baptiſmate a Sacerdotibus, concedo: & putant illi auctores gratiam Confirmationis ſuppleri per unctionem baptiſmalem, nego. Porro neceſſitatem Confirmationis agnoſcit Hugo Victorinus ibidem his verbis: " Timendum eſt iis qui per negligen- „ tiam amittunt Epiſcopi præſentiam, „ & non ſuſcipiunt manus impoſitionem, „ ne forte propterea damnentur, quia „ feſtinare debuerunt, dum potuerunt. „ Propter eos enim, qui articulo tem- „ poris præveniuntur, inſtituta eſt illa, „ qua Sacerdos baptizatum ſtatim in vertice li-

Digitized by Google

„ linit, ſacri chriſmatis unctio: ut in „ hoc ipſo oſtendatur, quantum Sacra- „ mentum iſtud neceſſarium ſit ad ſalu- „ tem, cum tamen ſolicite, univerſis ca- „ vetur, ne forte ſine ipſo ab hac vita „ ſubſtrahantur. „

Reſpondeo ſecundo Hugonem eo loci non loqui de Confirmatione, ſed de unctione baptiſmali, quam vult conferri in articulo mortis quando fuit omiſſa, ne Fidelis abſque Baptiſmo ex omni parte integro e vita migret: " Propter eos enim qui „ articulo temporis prçveniuntur, inſti- „ tuta eſt illa, qua Sacerdos baptizatum „ in vertice linit. „ Quod autem non abnuat Confirmationis Sacramentum ibidem prius dixerat: " Sylveſter Papa con- „ ſtituit, ut baptizatum Presbyter in „ vertice chriſmate liniat; propter occa- „ ſionem quidem tranſitus mortis; ne „ forte per abſentiam Epiſcopi, & diffi- „ cultatem eum conſequendi, ſine manus „ impoſitione baptizatum ab hac vita mi- „ grare contingeret; quod quidem omni- „ no periculoſum eſſet. „ Ibi non tacetur manus impoſitio, ſeu Confirmatio. Igitur Hugo vel vult per privilegium a ſancto Sylveſtro conceſſum ſimplicem Sacerdotem in articulo mortis, deficiente Epiſcopi copia, poſſe manus imponere & chriſmare moribundum in fronte; vel ſi loquatur ſolum de unctione verticali, intendit illam quodammodo, & ſecundum quid eatenus ſupplere Confirmationis effectum, quatenus Baptiſmus cum omni cæremonia datus, includit votum Confirmationis, quam Patres primorum ſæculorum appellant Baptiſmatis appendicem.

Jam ad Rabanum veniamus. Citra dubium eſt eum putare Confirmationis effectum eſſe neceſſarium, & ab effectu Baptiſmi prorſus diſtinctum: Hæc enim ibidem ſubjungit: " Paracletus regenera- „ tis in Chriſto cuſtos, conſolator, & „ tutor eſt, qui poſſent, ſuadente diabo- „ lo, ſicut parvuli facultatem, perdere „ Baptiſmi utilitatem, ſi hunc non ha- „ beant tutorem. „

Non abſimili modo fit ſatis inſtantiæ auctoritate Amalarii ſuffultæ: ibi enim diſtinguit effectum Confirmationis ab effectu unctionis verticalis: ſic enim ait: " Sacerdos qui ungit Neophytum, verbis „ ſuæ orationis ſolutionem vinculorum, „ & alligationem vulnerum monſtrat di- „ cens: Deus &c... Poſtea additus me- „ moratus Sacerdos: ipſe linit te chri- „ ſmate ſalutis in vitam æternam. Epi- „ ſcopus vero tranſilit verba: ipſe te „ linit chriſmate ſalutis: quaſi ditior, „ non ſolum ut ſalvare poſſit, ſed etiam „ ditare, & dicit: Emitte in eum Septi- „ formem Spiritum ſanctum tuum Paracle- „ tum de cçlis, ſpiritum ſapientiæ &c. „

Inſtabis: Saltem panis Euchariſticus ſupplet effectum Confirmationis: Ergo &c. Probatur antecedens: cor hominis confirmat ex Scripturis, tribuit vires ad reſiſtendum fortiter hoſtibus fidei. Quid plura? Ex Cypriano Epiſt. 54. & 56. *Auget atque perficit*, quia eſt alimentum animæ.

Reſpondeo diſtinguendo: Panis Euchariſticus corroborat tamquam aliquid adveniens, & reddens ſubjectum firmius contra interiora tantum, concedo: quantum ad extrinſeca, ſubdiſtinguo: in quantum eſt quoddam ſignum paſſionis Chriſti per quam victi ſunt dæmones, ſicque eorum impugnationem repellit, concedo: auget & perficit in ordine ad expugnandas poteſtates exteriores infidelium, nego. Porro Euchariſtia eſt alimentum, Confirmatio vero ſacramentum plenitudinis ætatis Chriſti. Solutio eſt D. Thomæ, qui 3. p. q. 79. art. 6. eo loci quçrit utrum per Euchariſtiam præſervetur homo a peccatis? Et ſic reſpondet: " Hoc Sacramentum præſervat a pecca- „ to. Nam primo quidem per hoc quod „ Chriſto conjungit per gratiam, robo- „ rat ſpiritualem vitam hominis tam- „ quam ſpiritualis cibus & ſpiritualis „ medicina, ſecundum illud Pſ. 103. Pa- „ nis cor hominis confirmat, & Augu- „ ſtinus dicit ſuper Joan. Securus acce- „ de, panis eſt, non venenum. Alio mo- „ do in quantum eſt ſignum quoddam „ paſſionis Chriſti per quam victi ſunt „ dæmones, repellit omnem dæmonum „ impugnationem „ Rurſus art. 1. ad 1. ſic loquitur: " Reſtat igitur ut cùm „ ipſum Sacramentum realiter ſumitur, „ quòd gratia augeatur, & vita ſpiri- „ tualis perficiatur. Aliter tamen quam „ per ſacramentum Confirmationis, in „ quo augetur, & perficitur gratia ad „ perſiſtendum contra exteriores impu-

gna-

„ gnationes inimicorum Chriſti : per „ hoc autem Sacramentum augetur gra- „ tia , & perficitur ſpiritualis vita , ad „ hoc quod homo in ſeipſo perfectus exi- „ ſtat per conjunctionem ad Deum. „

Quod ſpectat ad teſtimonium deprom-ptum ex D. Cypriano ; illi de quibus loquitur, jam ſuſceperant ſacramentum Confirmationis ; quia vero in hæreſim vel in peccatum grande prolapſi fuerant, reconciliandi erant , & admittendi ad Euchariſtiam, ut robur in Confirmatione prius acceptum , exſuſcitaretur.

Inſtabis : Atqui Euchariſtia per ſe primo tendit, ut det robur adverſus fidei inimicos debellandos : Ergo &c. Probatur ſubſumptum ex ſancto Cypriano , qui ſilens Confirmationem , jubet Euchariſtiam a Diaconibus deferri ad Confeſſores roborandos contra tyrannos obſtrepentes , ne inermes deſcendant ad prælium . Sic loquitur Epiſt. 54. " Nec morientibus, ſed „ viventibus communicatio a nobis dan- „ da eſt , ut quos excitamus , & hor- „ tamur ad prælium , non inermes & „ nudos relinquamus , ſed protectione „ ſanguinis & corporis Chriſti munia- „ mus. „ Ergo &c.

Reſpondeo negando ſubſumptum . Ad probationem diſtinguo : Ex ſancto Cypriano Euchariſtia roborat baptizatum per modum alimenti ad propugnandos fidei hoſtes , concedo : Per modum armaturæ , nego. Duo requiruntur in milite ad pugnandum , videlicet alimentum, & armatura : Primum requiritur ut conditio ſine qua non , alterum ad digladiandum, & contundendum hoſtem . Euchariſtia eſt cibus vegetans animam , ut poſſit fideliter ſuſtinere armaturæ pondus : Confirmationis vero gratia ſe habet ut gladium anceps , quo armatus baptizatus , & hac fortium armatura ſtipatus ſuſtinet infidelium impetus , immo ipſos aggreditur hoſtes , atque debellat . Sic beatus Laurentius irridendo Tyrannum dicebat : " Aſſatum eſt jam , *ut canit Eccleſia* , „ verſa & manduca, nam facultates pau- „ perum, quas requiris, manus pauperum „ in cœleſtes theſauros deportaverunt. „ Sicque effectus gratiæ Euchariſtiæ , & effectus gratiæ Confirmationis ſpecie differunt.

Contra : Gratia quæ fugat dæmones , & Chriſtianum vel ipſi diabolo reddit terribilem , habet per ſe primo dare robur adverſus fidei inimicos : Atqui talis eſt effectus gratiæ Euchariſtiæ . Igitur nedum per modum alimenti, ſed per modum armaturæ dat robur . Confirmatur: Gratia illa fundatur in præſentia Chriſti : Sed præſente Chriſto fugiunt & expaveſcunt tartareæ poteſtates . Ergo &c. Hæc duplex argumentatio colligitur ex ſancto Chryſoſtomo, qui Homil. 61. ad popul. Antioch. ſic loquitur: " Tamquam „ leones igitur ignem ſpirantes ab illa „ menſa recedamus, facti diabolo terribi- „ les. „ Et Homil. 60. " Ecce eum vi- „ des, ipſum tangis. „ Scilicet Chriſtum.

Reſpondeo diſtinguendo : Talis eſt gratia Euchariſtiæ ratione Chriſti, qui eſt realiter præſens in hoc Sacramento, concedo. Ratione ſui, nego. Duo ſunt in ſacro Euchariſtiæ Sacramento conſideranda : videlicet Chriſtus , & gratia Sacramenti : Chriſtus præſens fugat dæmones, & nos cum illo ſacramentaliter incorporati terribiles evadimus diabolo : Chriſtus eſt omnis gratiæ auctor , ſed illam per Sacramenta diſtribuit prout vult : " Per „ Baptiſmum enim , *inquit Eugenius IV.* „ ſpiritualiter renaſcimur : Per Confirma- „ tionem augemur in gratia , & robora- „ mur in fide &c. „ Igitur gratia Euchariſtiæ non eſt omnis gratia , ſed ſolum gratia alimenti, unde ſubdit ſummus Pontifex : " Nutrimur divina Euchariſtiæ ali- „ monia. „ Licet igitur Chriſtus ſit realiter in Euchariſtia præſens , non inde ſequitur illud Sacramentum producere omnes effectus ſupernaturales , alias cetera Sacramenta forent inutilia, quod dici catholice non poteſt . Et ſic patet ſolutio ad Confirmationem.

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Gratiam ſpecialem producit Confirmatio , ſed ſecundam , qua prahabitam juſtitiam auget.

Primo , quod Confirmatio producat gratiam ſpecialem habetur Act. 8. his verbis : *Tunc imponebant manus ſuper illos , & accipiebant Spiritum ſanctum* . Concinit Tertullianus L. de Baptiſmo c. 7. in primis Innocentius I. Epiſtol. ad Decen-

tium, ubi expreſſe dicit Epiſcopum per ſignationem in fronte tradere Spiritum ſanctum.

Secundo, claret utique Confirmationem non aliam producere gratiam, quam ſecundam, cum ſit Sacramentum vivorum: ſed illa gratia eſt ad robur, ut teſte ſancto Cypriano Epiſt. 73. " Signaculo Do„ minico per eam conſumentur. „ Chriſtiani; & ut verbis Hilarii Arelatenſis utar: " Paracletus regeneratis in Chri„ ſto cuſtos, & conſolator, & tutor „ eſt. Poſt Baptiſmum confirmamur ad „ pugnam &c. „ Subſcribit Cyrillus Hieroſolym. Catech. 3. myſt.

SYNOPSIS OBJECTIONUM ET RESPONSIONUM.

PRIMO: Tametſi Baptiſmus roboret ad vivendum chriſtiane & ſervanda mandata; non tamen ad pugnam.

Secundo: In Euchariſtia Chriſtus quidem eſt præſens, & in pectore fidelis conſiſtens fugat dæmones: At non inde ſequitur gratiam Euchariſtiæ habere pro effectu ſpeciali dare gratiam ad robur, ſed potius per modum alimenti; ſin minus cetera Sacramenta forent inutilia, ſi gratia Euchariſtiæ omnem haberet effectum.

Tertio: Ultro fatemur Hugonem a S. Victore L. 2. de Sacramentis p. 7. c. 3. dicere chriſmationem baptiſmalem ſupplere defectum Confirmationis omiſſæ, ſed intellige, ſecundum quid, quatenus Baptiſmus ceremonialiter datus includit votum Confirmationis.

SECTIO SECUNDA.

Utrum Sacramentum Confirmationis a quocumque Miniſtro conferatur, imprimat Characterem?

LUTHERUS, Zuinglius, Calvinus, & Socinus, negarunt Confirmationem imprimere characterem. Sanctus Cyprianus una cum Epiſcopis qui rejiciebant Baptiſma ab Hæreticis collatum, tenuit Confirmationem datam extra Eccleſiam eſſe inanem. Idem tenuerunt Donatiſtæ. Morinus Lib. 9. de Pœnitentiæ Sacramento c. 9. & 10. poſt Maldonatum ſcripſit Confirmationem ab Hæreticis etiam ſecundum ritum quem Chriſtus inſtituit datam per mille, & amplius annos non valuiſſe; unde ſequitur ex ipſo per eam nullum characterem collatum fuiſſe recipientibus. Jam ſit —

CONCLUSIO.

Confirmatio a quocumque Miniſtro collata, modo requiſita adhibeantur tam ex parte materia, quam ex parte forma Characterem imprimit, unde iterari non debet.

Probatur auctoritate multiplici.

Primo, ex Scriptura.

NON obſcure hanc declarat veritatem beatus Paulus Hæb. 6. his verbis: *Non rurſum jacientes fundamentum pœnitentia ab operibus mortuis, & fidei ad Deum, Baptiſmatum doctrina, impoſitionis quoque manuum . . . impoſſibile eſt enim eos, qui ſemel ſunt illuminati guſtaverunt etiam donum cæleſte, & participes facti ſunt Spiritus ſancti, guſtaverunt nihilominus bonum Dei verbum virtuteſque ſaculi venturi, & prolapſi ſunt; rurſus renovari ad pœnitentiam.* Eo loci Apoſtolus loquitur tum de Baptiſmo, tum de Confirmatione: de Baptiſmo quidem per iſta verba, *Baptiſmatum doctrina*, de Confirmatione vero iſtis ulterioribus verbis *impoſitionis quoque manuum*, ſed declarat Baptiſmum non renovari cum ait, *impoſſibile eſt &c.* ibi vero eodem modo loquitur de Confirmatione, ac de Baptiſmo, ſiquidem poſtquam locutus eſt & de Baptiſmo, & de Confirmatione, ſubdit, *impoſſibile eſt qui ſemel ſunt illuminati &c.* Igitur ex Apoſtolo ficut Baptiſmus imprimit characterem, quod colligimus ex eo quod teſte B. Paulo non reiteretur: idem dicendum de Confirmatione.

In iſto prorſus ſenſu S. Chryſoſtomus Comment. in c. 8. Actor. exponit locum Apoſtoli his verbis: " Cur autem hæc di„ cit, quoniam erat veriſſimile eos, vel „ cum jam credidiſſent vacillare, vel male, „ & diſſolute vivere; dicit ergo, expergi„ ſcimini. Non licet dicere, ſi diſſolute & „ negligenter vixerimus, rurſus baptizabi„ mur; catecheſi rurſus inſtituemur, accipie-

„ cipiemus Spiritum ſanctum, & ſi a fide „ non exciderimus, rurſus baptizati poterimus peccata abluere, erratis; impoſſibile enim eſt eos qui ſemel ſunt illuminati &c. „ Illud conſequens eſt, ejuſmodi impoſitionem eſſe Confirmationem.

Secundo, ex Patribus.

PRIMO, ex laudatis D. Pauli verbis Heb. 6. colligunt ſancti Patres Confirmationem iterari non debere. Igitur ex eis Confirmatio a quocumque data imprimit characterem.

S. Chryſoſtomus ut ſupra ſic fatur: " Dicit ergo expergiſcimini. Non licet dicere, ſi diſſolute, & negligenter vixerimus, rurſus baptizabimur; catecheſi rurſus inſtituemur, accipiemus rurſus Spiritum ſanctum, & ſi a fide non exciderimus, rurſus baptizati poterimus peccata abluere, erratis; impoſſibile eſt eos enim qui ſemel ſunt illuminati &c. „

Succinit S. Cyrillus Hieroſolymitanus, qui in fine protocatechos ait: " Det nobis Deus Spiritus ſancti ſignaculum indelebile in ſempiternum. „

Aſtipulatur S. Gregorius Nazianzenus adhortatione ad ſanctum lavacrum: ibi enim docet ſignaculum quod imprimitur chriſmate, manere poſt mortem. " Hac, *inquit*, & viventi tibi maximum eſt tutamentum: res enim quæ ſigillo inſignita eſt, non facile patet inſidiis: quæ vero ſignata non eſt, facile a furibus capitur, & vita ſancta res eſt accommoda quæ ſepulturam comitetur. „

Eamdem tradunt Patres Latini doctrinam: primo quidem cum pronunciant nos in Confirmatione firmari, velut milites Chriſti: ſicut ergo ſignaculum militiæ corporeæ eſt ſignum quod a milite, quandiu miles eſt, non amittitur, idem dicendum de Confirmatione. Porro S. Cyprianus poſt Tertullianum, ſcilicet Epiſt. 73. hæc habet: " Ut ſigillo Dominico conſummentur. „ Innocentius I. ait Epiſt. ad Decent. n. 3. p. 571. apud Binium: " Hæc autem Pontificibus ſolis deberi, ut vel conſignent, vel Paracletum Spiritum tradant. „

S. Leo Magnus Serm. 4. de Nativitate, vocat Confirmationem *ſignaculum vitæ æternæ*. S. Auguſtinus Lib. de Cataclyſmo c. 1. " Signatus es, *ait*, regio charactere: cœpiſti conſequi annonam de menſa Regis tui. „ Per hæc verba, *ſignatus es*, indicat Confirmationem. Rurſus verba Divi Pauli ſuperius relata intelligit de Confirmatione, nempe in expoſitione Epiſt. ad Romanos.

Confirmationem iterari non poſſe aperte tradit Gregorius Magnus Lib. 2. Epiſtol. 31. his verbis: " De dedicationum Eccleſiarum dubitatione hoc vos rite tenere debetis, quod nos ab anteceſſoribus noſtris traditum accepimus, id eſt, ut quoties tam de Baptiſmo aliquorum vel Confirmatione, quam de Eccleſiarum conſecratione dubitatio habetur, & nec ſcriptis, nec teſtibus ratio certe habetur, utrum baptizati vel confirmati, ſive Eccleſiæ conſecratæ ſunt, ut baptizentur tales ac confirmentur, atque Eccleſiæ canonice dedicentur, ne talis dubitatio ruina Fidelibus fiat: quoniam non monſtratur iteratum, quod non certis indiciis oſtenditur rite peractum. „

Secundo ex Conciliis: Toletanum VIII. can. 7. " Sanctum chriſma, *inquiunt Patres*, collatum & Altaris honor avelli nequeunt. „ Sic Gregorius II. Epiſt. 9. ad Bonifacium. " De homine, *ait*, qui a Pontifice confirmatus fuerit, denuo illi talis reiteratio prohibenda eſt. „ Concilium Cabillonenſe II. hæc declarat c. 27. " Dictum eſt nobis, quod quidam de plebe bis aut ter ab Epiſcopis, ignorantibus iiſdem Epiſcopis, confirmentur: unde nobis viſum eſt eamdem Confirmationem ſicut nec Baptiſmum iterari debere. „ Ceterum nec Concilium I. Nicænum, nec Ancyranum, nec Laodicenum præcipiunt Confirmationem reiterari in Hæreticis, tameſi in ſuis viciſſim canonibus injungant pœnitentias & ſatisfactiones pro peccatis adimplendas, antequam Eccleſiæ reconcilientur. Sed non aliunde uſus iſto obtinuit non iterum ſignare Hæreticos jam chriſmatos, niſi ex eo quod Confirmatio imprimat characterem.

Hoc ipſum de fide definit Concilium Tridentinum ſeſſion. 7. canon. 9. his verbis: *Si quis dixerit in tribus Sacramentis, baptiſmo ſcilicet, Confirmatione & Ordine, non imprimi characterem in anima, hoc*

hoc eſt, ſignum quoddam ſpirituale & indelebile, unde ea iterari non poſſunt, anathema ſit.

Tertio, ratione Divi Thomæ, qui hic q. 72. art. 5. ſic argumentatur contra impugnantes Confirmationis characterem. " In omni Sacramento, quod non reiteratur, imprimitur character: Sed hoc „ Sacramentum non iteratur; dicit enim „ Gregorius de homine, qui a Pontifice „ confirmatus fuerit denuo, talis iteratio „ prohibenda eſt. Ergo in Confirmatione „ imprimitur character. „

Subjicit hanc alteram rationem in corpore articuli: ſicut per Baptiſmum homo accipit poteſtatem ad ea agenda quæ propriam ſpectant ſalutem, ita & per Confirmationem accipit pro Chriſti fide defendenda. Cum iſta poteſtas inhæreat animæ, quæ eſt incorruptibilis phyſice, & peccatum illi immediate non opponatur: nam eſt veluti gratia gratuita, ſcilicet pro defendenda religione, ſequitur quod ſit indelebilis, & conſequenter non reiteretur. " In Baptiſmo, *ait S. Doctor*, accipit „ homo poteſtatem ad ea agenda quæ ad „ propriam pertinent ſalutem, prout ſci- „ licet ſecundum ſe ipſum vivit: ſed in „ Confirmatione accipit homo poteſta- „ tem ad agendum ea quæ pertinent ad „ pugnam ſpiritualem contra hoſtes fidei, „ ſicut patet exemplo Apoſtolorum, qui „ antequam plenitudinem Spiritus ſancti „ acciperent, erant in cænaculo perſe- „ verantes in oratione: poſtmodum vero „ egreſſi, non verebantur publice fidem „ fateri, etiam coram inimicis fidei „ Chriſtianæ. Et ideo manifeſtum eſt „ quod in ſacramento Confirmationis im- „ primitur character. „

Diluuntur Objecta.

Objicies primo: Si Confirmatio characterem imprimeret, non foret iteranda quando debite ab Hæreticis fuit adminiſtrata. Atqui Confirmationem ab eis collatam velut nullam habuit Stephanus I. ſummus Pontifex: Et probatur ex ſancto Cypriano, qui de decreto contra rebaptizantes ab illo emanato Epiſtola 74. ſic loquitur: " Cur non in ejuſdem Chri- „ ſti nomine illis (a, ud hæreticos) bapti- „ zatis manus imponitur ad accipiendum „ Spiritum ſanctum? cur ejuſdem maje- „ ſtas nominis non prævalet in manus „ impoſitione, quam valuiſſe contendunt „ in Baptiſmi ſanctificatione? Nam ſi pot- „ eſt quis extra Eccleſiam templum Dei „ fieri, cur non poſſit ſuper templum „ Spiritus ſancti infundi? „ Ibi S. Cyprianus ſupponit Stephanum velut nullam arbitratum fuiſſe Confirmationem ab Hæreticis collatam, & inde colligit eum etiam debuiſſe eorum Baptiſma rejicere. Ergo &c.

Reſpondeo diſtinguendo: Et illa manuum impoſitio, quam fieri volebat Stephanus ſupra Hæreticos ab hæreſi redeuntes, erat ſolum reconciliativa, concedo: confirmativa, ſubdiſtinguo: reſpectu illorum qui vel non receperant tale Sacramentum, vel abſque forma legitima acceperant, concedo: Et nullam habuit Confirmationem ab eis collatam, nego. Ad auctoritatem divi Cypriani dico, hunc Doctorem ſuppoſuiſſe quod nuſquam docuerat ſanctus Stephanus, ſcilicet talem impoſitionem eſſe confirmatoriam; vel ſibi animo effinxit talem Confirmationem, juxta mentem Stephani, primarium effectum Hæreticis contuliſſe, nempe augmentum primæ gratiæ, quod ab eo prorſus alienum eſt. Propugnabat Stephanus Confirmationem datam extra Eccleſiam verbis ab ipſa Eccleſia præſcriptis validam quidem fuiſſe, ſed non licitam.

Inſtabis: Atqui Stephanus nedum locutus eſt de manuum impoſitione reconciliativa, ſed & de confirmativa, quandoquidem iterari debere declaravit, ſi ab hæreticis foret collata. Ergo &c. Probatur ſubſumptum ex ſancto Cypriano, qui in ſua ad Jubajanum Epiſtola ſic habet, loquendo de Hæreticis: " Parum eſt eis „ manum imponere ad accipiendum Spi- „ ritum ſanctum, niſi & accipiant Ec- „ cleſiæ Baptiſmum; tunc enim demum „ plene ſanctificari & eſſe filii Dei poſ- „ ſunt, ſi Sacramento utroque naſcantur. „ Sed duplex illud ſacramentum quo debent renaſci Hæretici, eſt Baptiſmus & Confirmatio; nec enim qui baptizantur, per ſacramentum Pœnitentiæ abſolvuntur. Ergo &c.

Reſpondeo negando ſubſumptum. Ad probationem diſtinguo: E per hæc verba intel-

intelligit Cyprianus aquam & Spiritum ſanctum ex quibus conflare Baptiſmum ratus eſt, quibus ſublatis, nullum eſſe Baptiſmum putavit, concedo: & intellexit Baptiſmum & Confirmationem, nego. Quod autem hæc ſit mens ejus, patet ex iſtius Epiſtolæ 72. verbis ſubſequentibus: " Cum ſcriptum ſit, *inquit*, „ Niſi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu ſancto, non poteſt intrare in regnum Dei. „ Inane igitur putabat Cyprianus Baptiſmum, qui vel aqua, vel Spiritu ſancto careret.

Urgebis: Atqui ſanctus Cyprianus tenuit docuiſſe Stephanum per iterationem Confirmationis recipiendos eſſe Hæreticos: ergo &c. Probatur ſubſumptum: ſcripſit hunc Pontificem firmaſſe decretum ſuum ex Actuum textu c. 8. Sed ibi ſermo eſt de impoſitione manuum confirmativa. Ergo &c. Sic loquitur Cyprianus Epiſt. ad Jubajanum: " Idcirco quia legitimum & Eccleſiaſticum Baptiſmum „ conſecuti fuerant, baptizari eos ultra „ non oportebat, ſed tantummodo quod „ deerat, id a Petro & Joanne factum „ eſt, ut oratione pro eis habita & manu impoſita, invocaretur & infunderetur ſuper eos Spiritus ſanctus, quod „ nunc quoque apud nos geritur. „

Reſpondeo I. Sanctum Cyprianum, cum hæc ſcripſit, nondum accepiſſe decretum Stephani I. miſſum quippe fuit poſt ſecundum Carthaginenſe Concilium, in quo Africani Baptiſma ab Hæreticis collatum, irritum eſſe pronunciaverant, & cujus acta ad ſummum Pontificem poſtea remiſerunt.

Reſpondeo II. quandoque Patres iis uti Scripturæ teſtimoniis, quæ ad cauſam de qua agunt, proprie non pertinent: ſic virtutem Baptiſmi S. Cyrillus probavit his Joan. 20. verbis: *Quorum remiſeritis &c.* licet ergo Stephanus utatur teſtimonio deprompto ex Actuum c. 8. ut probet manus eſſe imponendas hæreticis, ſenſus non eſt eum voluiſſe talem eſſe confirmativam.

Repones: S. Auguſtinus non putavit Confirmationem imprimere characterem. Ergo &c. Probatur antecedens: Lib. 3. de Bapt. contra Donatiſtas c. 16. ſic habet: " Manus autem impoſitio non ſicut „ Baptiſmus repeti non poteſt. „ Loquitur autem ſanctus Doctor de manuum impoſitione confirmativa, ſcilicet de eadem qua Act. cap. 8. Apoſtoli conferebant Spiritum ſanctum: affirmat enim ibidem his verbis, olim per hanc manuum impoſitionem dona Spiritus ſancti fuiſſe data: " Neque enim, *inquit ibidem*, temporalibus & ſenſibilibus miraculis atteſtantibus, per manus impoſitionem modo datur Spiritus ſanctus, ſicut antea „ dabatur ad commendationem rudis fidei, & Eccleſiæ primordia dilatanda; „ quis enim nunc expectat ut ii quibus „ manus ad accipiendum Spiritum ſanctum imponitur, repente incipiant linguis loqui? „

Reſpondeo diſtinguendo: Et impoſitio manuum quam dicit Auguſtinus repeti poſſe, eſt reconciliativa, concedo: confirmatoria, nego. In hoc capite de duplici manuum impoſitione loquitur: ad confirmatoriam refert collationem donorum Spiritus ſancti; alteram vero aſſerit miniſtrari ſæpius ab hæreticis redeuntibus; ibi intendit probare in ſola Eccleſia Catholica Spiritum ſanctum, ſeu juſtificationem dari.

Inſiſtes: Concilium primum CP. can. 7. jubet ut hæretici Novatiani, Ariani & alii, recipiantur in Eccleſia per frontalem unctionem; ſed talis eſt confirmativa: præcipit quippe Miniſtris ut hæc proferant verba, *Signaculum doni Spiritus ſancti*: quam formam adhibent Græci. Atqui tamen illi omnes Hæretici jamjam confirmati fuerant: mos quippe tunc erat ſtatim poſt Baptiſmum adminiſtrare Confirmationem & Euchariſtiam. Ergo &c.

Reſpondeo I. illos Hæreticos de quibus loquuntur iſtius Concilii Patres, non curaſſe de adminiſtranda Confirmatione ſuis Neophytis: nam teſte Theodoreto, ſuos Novatiani non inungebant; hæc enim habet Lib. 3. de fabulis Hæreticorum: " Iis „ quos baptizant, ſanctiſſimum chriſma „ non præbent: quapropter eos qui ex „ hac hæreſi corpori Eccleſiæ conjunguntur, laudatiſſimi Patres inungi præceperunt. „

Reſpondeo II. Damaſum Papam, juxta Binium in notis ad hoc Concilium, approbaſſe ſolummodo primum canonem hujus Concilii: unde ſi quid contrarium Confirmationis Sacramento dixit,

xit, ut quid inane & nullius ponderis habetur.

Replicabis: In Euchologio Græco cujus auctor eſt Methodius Patriarcha CP. refertur modus recipiendi transfugas a Religione Chriſtiana: ibi inter alia habetur conversos, baptizatorum inſtar, unguento ungi debere, relatiſque locis in quibus unctio fieri debet, legitur forma Confirmationis.

Reſpondeo illum Methodium non eſſe tantæ auctoritatis, ut ſit anteponendus Scripturæ & Patribus, Confirmationem non eſſe iterandam pronunciantibus: his adde iſtum Patriarcham non eſſe virum illum ſanctum, qui circa annum Domini 840. dire a Photio fuit vexatus: ſed alium ſchiſmaticum, qui an. 1240. vivebat. Quid plura proferam? Certum eſt Græcos, qui iterant Confirmationem collatam ab Hæreticis, poſt precationes huic unctioni adjunctas, ſuo nutu addidiſſe hujus ſacramenti formam. Conſtat ex eo quod hæc verba deſiderentur in pluribus Manuſcriptis Græcis, teſte Joanne Matthæo Caryophilocidonio ſacræ Theologiæ Doctore, in linguis Græcis & Latinis verſatiſſimo; nec etiam habetur in Euchologio manuſcripto Patriarchalis Monaſterii Cryptæ Ferratæ, quod ſe legiſſe affirmat Arcudius. Præterea illa unctio non eſt Sacramentum, ut ex nonnullis Euchologii verbis licet colligere, ejuſmodi quippe homines jubet prius in balneo ablui, & albis indui poſt pœnitentiam; at hoc non eſt iterare Baptiſmum, ſed reminiſcentia quædam ejus puritatis quondam adeptæ in ſacro fonte baptiſmatis. Igitur nec unctio illa eſt Sacramentum.

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Confirmatio imprimit Characterem.

PRIMO: Quia ex Apoſtolo Hæbreor. 6. non reiteratur.

Secundo: Hoc ipſum propugnant Patres, ut Chryſoſtomus Comment. in cap. 8. Act. Cyrillus Jeroſ. in fine Protocatech. his verbis: " Det nobis Deus Spiritus „ ſignaculum indelebile in ſempiternum. „ Idem expreſſe dicit Concilium Toletanum octavum can. 7.

Tertio: Ita definivit Concilium Tridentinum Seſſ. 7. can. 9. ſic traditio & uſus Eccleſiæ docet.

SYNOPSIS OBJECTIONUM ET SOLUTIONUM.

PRIMO: Imponebantur quidem manus Hæreticis ad reconciliationem, ſed non ad robur, ſi antea fuerant chriſmati.

Secundo: Incaſſum putavit Cyprianus Stephanum I. exiſtimaſſe Confirmationem eſſe reiterandam in Hæreticis ad ſinum Eccleſiæ redeuntibus, cum ſanctus Papa nihil voluerit innovari contra Traditionem: Traditio autem nuſquam permiſit rurſus confirmari eos qui jam ſignati erant; unde quando Auguſtinus ait Lib. 3. de Bapt. c. 16. " Manus autem im„ poſitio non ſicut Baptiſmus repeti non „ poteſt: „ loquitur de manuum impoſitione reconciliativa.

Tertio: Eſto quod Concilium I. CP. can. 7. jubeat Novatianos & Arianos iterum conſignari, ſed loquitur de his qui omiſerant chriſmationem frontalem, quandoquidem, teſte Theodoreto L. 3. de fabulis Hæreticorum, Novatiani ut plurimum non curabant ſuos chriſmare in fronte.

ARTICULUS SEXTUS.

De Subjecto & neceſſitate Sacramenti Confirmationis.

PAUCIS abſolvetur hic ultimus de Confirmatione articulus: pauca enim admodum veniunt examinanda circa utramque tituli partem.

Quod ſpectat ad primam, quæritur I. qua ætate ſuſcipi debeat? Si attendam ad jus divinum, nullum ætatis annum legimus in Scriptura notatum; unde ipſi etiam pueri ſunt Confirmationis capaces: hinc primis ſæculis, ſtatim poſt Baptiſmum, cum præſens aderat Epiſcopus, ipſi pueri Confirmationis Sacramentum recipiebant: unde ſancti Patres, ſcilicet Cyprianus, Cyrillus Jeroſolymit., Pacianus, Ambroſius, conjungunt ſuſceptionem Confirmationis cum Baptiſmo; ita ſimi-

ſimiliter ſanctus Hieronymus dialogo adverſus Luciferianos: ita Concilia Eliberitanum & Laodicenum. Hanc pariter conſuetudinem laudat S. Thomas 3. part. q. 72. art. 8. cujus hæc ratio eſt: " Per „ hoc Sacramentum, *inquit*, promovetur „ homo ſpiritualiter in ætatem perfe- „ ctam; hoc autem eſt de intentione na- „ turæ, ut omnis qui corporaliter na- „ ſcitur, ad perfectam ætatem perve- „ niat. Multo autem magis de intentio- „ ne Dei eſt omnia ad perfectionem du- „ cere, & ideo hoc Sacramentum debet „ omnibus exhiberi. „

Rurſus ibidem ad 4. ait: " In puerili „ ætate homo poteſt conſequi perfectio- „ nem ſpiritualis ætatis, & inde eſt quod „ multi in puerili ætate propter robur Spi- „ ritus ſancti perceptum uſque ad ſangui- „ nem fortiter certaverunt pro Chriſto.„

Decurſu tamen temporum, vel propter Epiſcoporum penuriam, vel ut ſuſcipientes fidei profeſſionem per ſe potius quam per patrinos pronunciarent, expectatum eſt donec ad annos diſcretionis pervenerint, ſicque Confirmatio fuit ſeparata a Baptiſmo: quis autem annus ſit notatus, non clare apparet. Septennium aſſignavere multa Galliæ Concilia Provincialia, una cum Catechiſmo Romano: alii duodecimum poſuerunt; verum illud eſt merum diſciplinæ punctum, quod, ut ait Auguſtinus Epiſt. 118. " neque contra fidem, „ neque contra bonos mores injungitur, „ quod indifferenter eſt habendum, & „ pro eorum inter quos vivitur ſocietate „ ſervandum eſt. „ In his autem in quibus expectatur ad ſeptennium, poteſt, ſi voluerit Epiſcopus, tempus illud prævenire; hinc ſanctus Thomas loco citato ad 4. ſic loquitur: " Etiam morituris hoc „ Sacramentum dandum eſt, ut in reſur- „ rectione perfecti appareant. „ Ita pariter Concilium Pariſienſe quartum can. 33.

Quænam autem ſint diſpoſitiones quas afferre debent Fideles ad ſuſceptionem iſtius Sacramenti, breviter dicam. In adultis, ſi poſſint commode, exigitur ut ſint jejuni, & ſi graviorum peccatorum rei ſint, ea neceſſe eſt ut prius ſacramentaliter Sacerdoti deponant. Hanc requirunt diſpoſitionem varia Concilia, ſcilicet Lingonenſe, Trecenſe, Senonenſe, Carnotenſe, Pariſienſe, Rothomagenſe, Rhemenſe, Burdigalenſe, Bituricenſe, Aquenſe & alia: ibi declaratur adultos peccata debere confiteri, & jejunos accedere, ſi hora matutina hoc Sacramentum conferatur.

Audiendus eſt de hoc momento D. Thomas 3. part. q. 7. ad 2. ubi ſic diſcurrit: " Sicut ex ipſo nomine apparet, hoc Sa- „ cramentum datur ad confirmandum „ quod prius invenerit: & ideo non de- „ bet dari his qui non habent gratiam; „ propter hoc ſicut non datur non ba- „ ptizatis, ita non debet dari adultis pec- „ catoribus, niſi per pœnitentiam repa- „ ratis. Unde dicitur in Aurielanenſi „ Concilio, ut jejuni ad Confirmationem „ veniant, ut moneantur confeſſionem fa- „ cere prius, ut mundi donum Spiritus „ ſancti valeant accipere, & tunc per hoc „ Sacramentum perficitur pœnitentiæ ef- „ fectus, ſicut & Baptiſmi: quia per gra- „ tiam collatam in hoc Sacramento con- „ ſequitur pœnitens pleniorem remiſſio- „ nem peccati. Etſi aliquis adultus in „ peccato exiſtens, cujus conſcientiam non „ habet, vel ſi etiam non perfecte con- „ tritus accedat, dummodo non fictus ac- „ cedat, per gratiam collatam in hoc Sa- „ cramento conſequitur remiſſionem pec- „ catorum. „

Quod pertinet ad neceſſitatem, conſtat Confirmationem neceſſariam non eſſe neceſſitate medii, quandoquidem abſque ipſius actuali ſuſceptione fidelis poteſt ſalvari. Ita Concilium Eliberitanum can. 77. ſic propugnat ſanctus Hieronymus Lib. adverſus Luciferianos: verum neceſſaria eſt vel in re, vel in voto, ut quis ſit perfecte Chriſtianus: ſic enim dumtaxat percipit plenitudinem Chriſtianiſmi. Hoc ipſum docet D. Thomas 3. part. q. 72. art. 6. ad 1. " Sicut, *inquit*, nullus con- „ ſequitur effectum Baptiſmi ſine Bapti- „ ſmi voto, ita nullus conſequitur effe- „ ctum Confirmationis ſine voto ipſius. „

Verum tenentur Fideles ſub pœna peccati lethalis, cum urget perſecutio, Confirmationem recipere: ſic propugnant ſancti Patres, præſertim vero D. Cyprianus, qui Epiſt. 71. ad Januarium ſic habet: " Ungi quoque neceſſe eſt eum qui ba- „ ptizatus ſit, ut accepto chriſmate, id „ eſt, unctione, eſſe unctus Dei, & ha- „ bere in ſe gratiam Chriſti poſſit. „

Syno-

Synopſis eorum quæ in iſto articulo concluduntur.

PRIMO: Subjectum Sacramenti Confirmationis eſt omnis homo: cum enim ad perfectionem Chriſtianiſmi conducat, ab ejus ſuſceptione non excludendi ſunt, inquit D. Thomas, vel ipſi pueri. Talis fuit priorum temporum conſuetudo, ut admitterentur omnes indiſcriminatim baptizati, etiam parvuli, ad Confirmationis Sacramentum: uſus tamen poſtea obtinuit ad adultam uſque ætatem Confirmationem procraſtinare.

Secundo: Cum Confirmatio ſit Sacramentum vivorum, requiritur gratia & charitas in eo qui illud accipit. Sic definiere multa Concilia, in primis Bituricenſe, Senonenſe &c.

Tertio: Tameſi illud Sacramentum non ſit neceſſarium neceſſitate medii, bene tamen neceſſitate præcepti, ſæviente perſecutione.

DIS-

DISSERTATIO TERTIA,

DE IIS QUÆ PERTINENT

AD EUCHARISTIAM

TUM SECUNDUM SE,

TUM PENES MINISTRUM,

SUBJECTUM, EFFECTUS &c.

SPECTATAM.

EGIMUS in ſecunda parte hujuſce Sacramentorum Tractatus de realitate corporis Chriſti in Euchariſtia, & de Miſſæ ſacrificio adverſus Proteſtantes; ordo rerum poſtulat ut in hac tertia parte dogmata, quæ iſtius Sacramenti eſſentiam, materiam, formam, Miniſtrum, ſubjectum, & effectus reſpiciunt, explanemus. Non una eſt in his tractandis apud Theologos methodus, ſed Angelici Doctoris ordini inhærentes, hæc omnia ſic explicanda proponimus, tractando ſcilicet

Primo, de Sacramento Euchariſtiæ ſecundum ſe ſpectato.

Secundo, de ejus materia.

Tertio, de forma.

Quarto, de cultu.

Quinto, de effectibus.

Sexto, de ſubjecto.

Septimo, de uſu.

Octavo, de Miniſtro.

Nono, de eſſentia Sacrificii incruenti.

Decimo, de ejus valore.

Undecimo, de applicatione.

Duodecimo, de celebratione Miſſarum.

Decimo-tertio, de præcepto audiendi Miſſam.

ARTICULUS PRIMUS.

De dignitate, nomine & definitione ſanctiſſimi Euchariſtiæ Sacramenti, & de ejus excellentia.

MERITO Dionyſius L. de Eccleſiaſtica Hierarchia auguſtiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum, vocat *Sacramentum Sacramentorum*, Ignatius Martyr, *Pharmacum immortalitatis*, Hieronymus, *Novitatum novitatem*: Germanus Patriarcha CP. *Arcam luminis*: Damaſcenus, *Officinam miraculorum*: Bernardus, *Dulcedinem dulcedinum*: & juxta S. Thomam Opuſc. 57. totius cultus divini conſummationem, convivium omni ſuavitate repletum, in quo quidem ipſa dulcedo vel in ipſo fonte guſtatur. Quid hoc Sacramento mirabilius, exclamat idem ſanctus Doctor, in quo Chriſtus exhibet carnem ſuam in cibum, ſuum vero ſanguinem in potum, quo purgantur peccata, virtutes augentur, mens omnium ſpiritualium chariſmatum abundantia impinguatur. Sive igitur rem ipſam, quæ in hoc Sacramento continetur, conſideres, ſive mo-

dum

dum exiſtendi contempleris, ſive affectum quo traditum eſt, animo cogites, ſive effectum, quem in mentibus, corporibuſque noſtris producit, diligenter perpendas, nihil non excelſum reperies; hinc inter cetera Sacramenta primum & principalem obtinet locum: dicente Auguſtino Tract. 26. in Joan. " O Sacramentum „ pietatis! o ſignum unitatis! o vincu- „ lum charitatis! „

NOMINA.

Non una eſt Sacramenti Euchariſtiæ ſignificatio, non unus effectus; hinc & non unum nomen, cum res aliqua tum ab eſſentia ſua, tum ab effectibus denominetur. Primò quidem Euchariſtia ſpiritualem ſubindigitat refectionem, quam ob cauſam eam in pane & vino inſtituit Chriſtus; quocirca dicitur & cibus, & potus, juxta illud Joan. 6. *Caro mea vere eſt cibus, & ſanguis meus vere eſt potus.*

Quia vero corpus, & ſanguis Chriſti in menſa ſacra exhibentur, neque enim corpus vivens ſine ſanguine, & viciſſim ſanguis hominis viventis abſque corpore eſt, hanc propter unionem Sacramentum iſtud nomine Communionis inſignitur, quippe quod Fideles cum Chriſto, quem ſumunt, ipſos vero ad invicem quatenus de eodem cibo & potu participant, conjungat. Quam admirabilem unionem explicat S. Hilarius Lib. 8. de Trin. dicendo Chriſtum eſſe naturaliter in Patre per ſuam nativitatem æternam, nos vero in ipſo etiam quaſi naturaliter, & per generationem temporalem qua noſtræ naturæ hypoſtatice unitus eſt, & per Myſterium Euchariſtiæ, quia naturam aſſumptam iterum nobis ibi unit. Audiendus eſt de hoc momento S. Cyrillus Alex. qui L. 10. in Joannem cap. 13. iſta Chriſti verba, *In me manet, & ego in eo*, explanans, ait: " Si quis ceram alteri ceræ „ permixte implicet, & igne ſimul lique- „ faciat, unum quid ex ambobus efficit; „ ita per participationem corporis Chriſti, „ & pretioſi ſanguinis, ipſe quidem in „ nobis, nos vero rurſus in ipſo conjun- „ cti manemus. „

De hac eadem cum Chriſto conſociatione, & inter nos per Euchariſtiam unione ait Apoſtolus 1. Cor. 10. *Unus panis, & unum corpus multi ſumus omnes, qui de uno pane & de uno calice participamus*: " Unum, „ *inquit Chryſoſtomus Homil.* 46. *in Joan.* „ corpus ſumus; & membra ex carne „ ejus, & ex oſſibus ejus. „ Ratio egregia hæc eſt. Quæ ſunt eadem uni-tertio, ſunt eadem inter ſe: ſed per Euchariſtiam omnes unum ſumus cum Chriſto: Igitur & unum inter nos ſaltem myſtice & moraliter.

Non omittamus S. Joannem Damaſcenum de hoc momento ſic ſcribentem Lib. 4. art. fid. cap. 14. " Euchariſtia com- „ municatio dicitur, & eſt re vera, eo „ quod per ipſam communicamus Chriſto, „ & participes ſumus ejus carnis, ac di- „ vinitatis. Communicamus item per ip- „ ſam, & unimur inter nos. Quia enim „ de uno pane omnes participamus, „ unum corpus Chriſti, & unus ſanguis, „ & inter nos membra efficimur cum „ Chriſto incorporati. „

Conſummatio totius cultus divini Euchariſtia recte nominatur, quia ex D. Thoma cetera Sacramenta ad Euchariſtiam, ut ad finem referuntur; nomen vero Euchariſtiæ inter cetera ſibi vindicat hoc Sacramentum, cum una cum ea habeamus pro dono ipſum Filium Dei, quo Patri æterno immenſas pro beneficiis ab eo acceptis rependamus gratias.

Sacrificium nuncupatur diviniſſimum Altaris Sacramentum, quia in eo Chriſtus in memoriam ſacrificii cruenti in ara crucis peracti pro nobis quotidie immolatur. Sacramentum pacis, cum in ipſo Chriſti ſinu fiat nobis pacis locus, ita ut cum Propheta dicere poſſimus Pſal. 4. *In pace in idipſum dormiam & requieſcam*. Demum cœna, in qua quidem vel ipſe Chriſtus eſt ſimul conviva & convivium.

Catechiſmus Romanus p. 2. n. 4. præclara de iſtis nominibus dicit; vocatur inquit iſtud Sacramentum I. Euchariſtia, hoc eſt bona gratia: " Tum quia vitam „ æternam, de qua ſcriptum eſt: Gra- „ tia Dei vita æterna, præſignificat: „ tum quia Chriſtum Dominum, qui ve- „ ra gratia, atque omnium chariſmatum „ fons eſt, in ſe continet. Nec vero „ minus apte gratiarum actionem inter- „ pretamur: Siquidem quum hanc puriſ- „ ſimam hoſtiam immolamus, immenſas

quo

„ quotidie gratias, pro univerſis in nos beneficiis Deo agimus : atque in primis pro ejus gratiæ tam excellenti bono, quam nobis hoc Sacramento tribuit. Sed id ipſum etiam nomen, cum his, quæ a Chriſto Domino geſta eſſe in hoc myſterio inſtituendo legimus, optime convenit. Etenim panem accipiens fregit, ac gratias egit. David quoque, cum hujus Myſterii magnitudinem contemplaretur, antequam carmen illud pronuntiaret : *Memoriam fecit mirabilium ſuorum miſericors & miſerator Dominus, eſcam dedit timentibus ſe* : Gratiarum actionem præponendam exiſtimavit, cùm inquit, *Confeſſio & magnificentia opus ejus*. „

Pergit n. 5. “ Vocatur præterea Communio: verbum ex illo Apoſtoli loco ſumptum eſſe liquet, ubi ait : *Calix benedictionis, cui benedicimus, nonne communicatio ſanguinis Chriſti eſt? Et panis quem frangimus, nonne participatio corporis Domini eſt?* ... Ex quo factum eſt ut Sacramentum etiam pacis & charitatis diceretur. Ut intelligeremus, quam indigni ſint chriſtiano nomine, qui inimicitias exercent ... Sed Viaticum etiam frequenter a ſacris Scriptoribus appellatur: tum quia ſpiritualis cibus eſt, quo in hujus vitæ peregrinatione ſuſtentamur: tum quia viam nobis ad æternam gloriam, & felicitatem munit. Quare ex veteri Eccleſiæ Catholicæ inſtituto ſervari videmus, ut nemo Fidelium ſine hoc Sacramento e vita excedat. Ac vetuſtiſſimi quidem Patres, Apoſtoli auctoritatem ſecuti, cœnæ etiam nomine ſacram Euchariſtiam interdum vocarunt, quod in illo noviſſimæ cœnæ ſalutari myſterio a Chriſto Domino ſit inſtituta.

Dicamus etiam ineffabile iſtud Sacramentum eſſe bonorum omnium optimum; hinc Chriſtus in quo ſunt omnes theſauri ſapientiæ & ſcientiæ Dei, qui in hac menſa ipſe cibus eſt, ad hanc invitans menſam fidelem, ſic interius alloquitur, Exod. 33. veni: *Oſtendam omne bonum tibi*. Frumentum etiam Electorum, & vinum germinans virgines Euchariſtia appellatur, juxta illud Zachariæ 9. qui mira hujus Sacramenti prænoſcens de eo ait: *Quid enim bonum ejus eſt, & quid pulchrum ejus, niſi frumentum Electorum, & vinum germinans virgines?*

S. Thomas hic q. 73. art. 4. docet tribus potiſſimum nominibus Sacramentum Euchariſtiæ celebrari, juxta triplicem conſiderationem; nomine quidem Sacrificii, ſi ſpectetur per ordinem ad paſſionem Chriſti jamjam peractam : nomine vero Communionis ſi relative ad Fideles præſentes qui hoc myſterio cum Chriſto, & inter ſe conjunguntur: nomine demum Viatici per reſpectum ad gloriam futuram cujus eſt pignus admirabile : “ Dicendum, *inquit ſanctus Doctor*, quod hoc Sacramentum habet triplicem ſignificationem: Unam quidem reſpectu præteriti, in quantum ſcilicet eſt commemorativum Dominicæ Paſſionis, quæ fuit verum Sacrificium, ut ſupra dictum eſt, & ſecundum hoc nominatur Sacrificium. Aliam autem ſignificationem habet reſpectu rei præſentis, ſcilicet Eccleſiaſticæ unitatis, cui homines aggregantur per hoc Sacramentum, & ſecundum hoc nominatur Communio, vel Synaxis ... Tertiam ſignificationem habet reſpectu futuri, in quantum ſcilicet hoc Sacramentum eſt præfigurativum fruitionis Dei, quæ erit in patria, & ſecundum hoc dicitur Viaticum, quia hic præbet nobis viam illuc perveniendi, & ſecundum hoc etiam dicitur Euchariſtia, id eſt bona gratia, quia gratia Dei vita æterna, ut dicitur Rom. 6. vel quia realiter continet Chriſtum, qui eſt plenus gratia. „

DEFINITIO.

CUM nomina explicent rerum naturas, juxta illud Geneſ. 2. *Omne enim quod vocavit Adam animæ viventis, ipſum eſt nomen ejus*; Sacramentum Altaris definiri poteſt modo Cœna, modo Sacrificium, modo Communio, ſeu carnis & ſanguinis Chriſti participatio, vel etiam, ut ait Concilium Tridentinum Seſſ. 13. cap. 2. “ Sacramentum .... in quo divitias divini ſui erga homines amoris velut effudit, memoriam faciens mirabilium ſuorum. „ Strictius definitur Euchariſtia, ſignum permanens rei ſacræ, & inviſibilis gratiæ ad ſanctificationem homi-

hominum inſtitutum, continens vere & realiter corpus & ſanguinem Chriſti. Quæ quidem definitio optima cenſetur, cum conſtet genere & differentia. Quod enim ſit ſignum rei ſacræ & gratiæ inviſibilis, cum ceteris Sacramentis convenit: quod non in uſu, ſed in re permanenti ſitum ſit, ab eiſdem differt: quod demum contineat realiter corpus & ſanguinem Chriſti, alia Sacramenta in immenſum ſuperat. Hæc Euchariſtiæ notio ex Concilio Tridentino colligitur; ibidem enim cap. 3. ſic habetur. " Commune „ hoc quidem eſt, ſanctiſſimæ Euchari„ ſtiæ cum ceteris Sacramentis ſymbo„ lum eſſe rei ſacræ & inviſibilis gratiæ „ formam viſibilem: verum illud in ea „ excellens & ſingulare reperitur, quod „ reliqua Sacramenta tunc primum ſan„ ctificandi vim habent, cum quis illis „ utitur: at in Euchariſtia ipſe ſanctita„ tis auctorante uſum eſt; nondum enim „ Euchariſtiam de manu Domini Apo„ ſtoli ſuſceperant, cum vere tamen ipſe „ affirmaret, corpus ſuum eſſe quod præ„ bebat, & ſemper hæc fides in Eccleſia „ Dei fuit, ſtatim poſt conſecrationem „ verum Domini noſtri corpus, verum„ que ejus ſanguinem ſub panis & vini „ ſpecie, una cum ipſius anima & divi„ nitate exiſtere. „

SYNOPSIS.

PRIMO: Dignitatem Euchariſtiæ vel ipſæ beatorum ſpirituum mentes non comprehendunt, quandoquidem continet vere & realiter corpus & ſanguinem Chriſti: hinc juxta Concilium Tridentinum, divitias ſui erga nos amoris Chriſtus Dominus, ibi memoriam omnium ſuorum mirabilium faciens, velut effudit.

Secundo: Juxta varios effectus Sacramentum iſtud varia etiam ſortitur nomina: quandoque igitur cœna & convivium pinguium, & vinum defœcatum germinans virgines dicitur: quandoque communio: quandoque ſacrificium & immolatio.

Tertio: Recte definitur Euchariſtia ſignum ſacrum inviſibilis gratiæ permanens, continens vere & realiter corpus & ſanguinem Chriſti ſub ſpeciebus panis & vini.

ARTICULUS SECUNDUS.

Utrum Euchariſtia ſit Sacramentum, & quale?

DUO potiſſimum hic diſcutienda occurrunt de Euchariſtia ſecundum ſe ſpectata: Num videlicet veram Sacramenti rationem obtineat? Deinde vero quid ipſa ut Sacramentum dicatur, importet?

CONCLUSIO PRIMA.

Euchariſtia eſt verum novæ legis Sacramentum.

Probatur tribus momentis.

PRIMO: Quod definitum eſt in Conciliis, admitti debet: ſed non ſemel definitum eſt in Conciliis ſacram Euchariſtiam eſſe verum novæ legis Sacramentum, & eam habent uti Sacramentum omnia Concilia contra Berengarium, tum Concilium Florentinum, ſed maxime Tridentinum. Ergo &c. In priori hæc in decreto Eugenii IV. leguntur: " Novæ legis „ ſeptem ſunt Sacramenta, videlicet Ba„ ptiſmus, Confirmatio, Euchariſtia, „ &c. „ Rurſus: " Tertium eſt Eucha„ riſtiæ Sacramentum, cujus materia eſt „ panis triticeus, & vinum de vite. „ In poſteriori vero Seſſ. 13. cap. 11. " Do„ cet ſancta Synodus, & aperte ac ſim„ pliciter profitetur, in almo ſanctæ Eu„ chariſtiæ Sacramento, poſt panis & vini „ conſecrationem, Dominum noſtrum Je„ ſum Chriſtum verum Deum atque ho„ minem, vere, realiter ac ſubſtantiali„ ter ſub ſpecie illarum rerum ſenſibilium „ contineri. „ Ceterum ubique Euchariſtiam vocat Sacramentum, ut cap. 2. 3. 5. 6. 8. in primis vero can. 1. 2. 3. 4. 5. & 6. Hoc ipſum conclamat perpetua Patrum traditio; & ex dictis patet eos de Euchariſtia uti de Sacramento fuiſſe locutos. Eccleſia in Collecta dicit: *Hoc tuum Sacramentum non ſit nobis reatus ad pœnam*. Ergo &c.

Secundo: Sacramentum a Theologis definitur ſignum practicum inviſibilis gratiæ: Atqui Euchariſtia hanc ſibi vindicat rationem. Igitur eſt verum novæ legis

legis Sacrmentum. Iſta ratio eſt Catechiſmi Romani part. 2. de Sacram. Euch. n. 7. " Sed explicata, *inquit*, nominis ra„ tione, docendum erit, hoc verum eſ„ ſe Sacramentum, atque unum ex ſe„ ptem quæ ſancta Eccleſia ſemper reli„ gioſe coluit ac venerata eſt: nam cum „ calicis conſecratio fit, myſterium fidei „ appellatur. Præterea ut infinita pene „ ſacrorum Scriptorum teſtimonia omit„ tamus, qui hoc inter vera Sacramenta „ numerandum eſſe perpetuo cenſuerunt, „ ex ipſa ratione & natura Sacramenti „ idem convincitur. Etenim in eo ſigna „ ſunt externa, & ſenſibus ſubjecta: ha„ bet deinde gratiæ ſignificationem & ef„ ficientiam &c. „

Tertio: In vita ſpirituali requiritur alimoniæ gratia, qua quidem anima & alatur, & impinguatur, quod ſoli tribuitur Euchariſtiæ: Sed Sacramenta inſtituta ſunt ut gratiarum cauſæ. Igitur Euchariſtia eſt ſtrictum & proprie dictum novæ legis Sacramentum, cum ab ea promanet gratia alimenti. Sic ratiocinatur D. Thom. hic q. 73. art. 1. " Dicendum, „ *ait*, quod Sacramenta Eccleſiæ ordi„ nantur ad ſubveniendum homini in vi„ ta ſpirituali: vita autem ſpiritualis, „ vitæ corporali conformatur, eo quod „ corporalia ſpiritualium ſimilitudinem „ gerant: manifeſtum eſt autem, quod „ ſicut ad vitam corporalem requiritur „ generatio, per quam homo vitam acci„ pit, & augmentum quo homo perdu„ citur ad perfectionem vitæ: ita etiam „ requiritur alimentum quo homo con„ ſervatur in vita; & ideo ſicut ad vi„ tam ſpiritualem oportuit eſſe Bapti„ ſmum, qui eſt ſpiritualis generatio, & „ Confirmationem, quæ eſt ſpirituale „ augmentum, ita oportuit eſſe ſacra„ mentum Euchariſtiæ, quod eſt ſpiri„ tuale alimentum. „

CONCLUSIO SECUNDA.

Sacramentum Euchariſtiæ conſiſtit in ſpeciebus, prout Corpus & Sanguinem Chriſti connotant.

Duæ ſunt in hac concluſione partes: Prior eſt quod Euchariſtia ut Sacramentum ſupponat pro ſpeciebus: poſterior vero, quod illæ ſpecies connotent corpus & ſanguinem Chriſti.

Probatur prima pars ex Concilio Tridentino, quod Seſſ. 13. cap. 3. ait: " Com„ mune hoc quidem eſt ſanctiſſimæ Eu„ chariſtiæ cum ceteris Sacramentis, „ ſymbolum eſſe rei ſacræ, & inviſibilis „ gratiæ formam viſibilem. „ Igitur Euchariſtia ut Sacramentum eſt, ſupponit pro ſpeciebus, cum non ſit ſignum ſenſibile niſi per eas, quippe quæ ſolæ remaneant ſenſibiles.

Probatur ſecunda pars. Euchariſtiæ Sacramentum non eſt quodlibet ſignum, ſed ſacrum & divinum. Atqui habet eſſe ſacrum & divinum per corpus & ſanguinem Chriſti. Igitur ſpecies utrumque connotant.

Confirmatur: Cum aliquid indifferens eſt ad multa ſignificanda, debet determinari ad aliquid per id quod eſt in aliquo ordine ſpecialiſſimum: Sed ſpecies poſſunt indiſcriminatim ſignificare panem vel corpus Chriſti. Igitur ut ſint ſignum ſacrum & Sacramentum, neceſſe eſt ut ordinem habeant ad corpus & ſanguinem Chriſti: ſin minus, non forent Sacramentum.

CONCLUSIO TERTIA.

Euchariſtia unum ſolummodo conſtituit Sacramentum.

Probatur variis rationibus.

Prima: De fide definitum eſt in Concilio tum Florentino, tum Tridentino, ſeptem ſolum eſſe Sacramenta. Idem habetur ex traditione, nuſquam enim dictum legitur duplex eſſe Euchariſtiæ Sacramentum. Ergo &c.

Secunda: Ens morale ſuam deſumit unitatem a ſignificatione quæ ſe habet ut forma metaphyſica: ad formam autem ſpectat compoſitum determinare: Sed hoc Sacramentum unum ſolummodo maxime ſignificat, videlicet unionem inter Fideles & Chriſtum, & inter Fideles ad invicem. Igitur eſt unum Sacramentum. Iſta ratio eſt D. Thomæ hic q. 73. art. 2. in argum. *Sed contra*, his verbis: " Apo„ ſtolus dicit 1. Cor. 10. Unus panis & unum „ corpus multi ſumus omnes, qui de

„ uno pane & de uno calice participamus. Ex quo patet quod Euchariſtia eſt Sacramentum Eccleſiaſticæ unitatis: Sed Sacramentum ſimilitudinem gerit rei cuius eſt ſacramentum. Ergo Euchariſtia eſt unum Sacramentum. „

Tertio: Euchariſtia a Chriſto Domino inſtituta eſt per modum cœnæ & convivii, ſeu etiam alimenti: ſed ad hoc duo requiruntur, cibus ſcilicet & potus; & quantumvis multiplicetur utrumque, manet ſemper unam conficere cœnam. Ergo &c. Illud ratiocinium eſt D. Thomæ ibidem in corpore articuli. " Dicendum, *inquit*, quod ſicut dicitur quinto Metaphyſicorum, unum dicitur, non ſolum quod eſt indiviſibile, vel quod eſt continuum, ſed etiam quod eſt perfectum: ſicut dicitur una domus, & unus homo. Eſt autem unum in perfectione, ad cujus integritatem concurrunt omnia, quæ requiruntur ad finem ejuſdem: ſicut homo integratur ex omnibus membris neceſſariis ad operationem animæ, & domus integratur ex omnibus partibus quæ ſunt neceſſariæ ad habitandum, & ſic hoc Sacramentum dicitur unum: ordinatur enim ad ſpiritualem refectionem quæ corporali conformatur. Ad corporalem autem refectionem duo requiruntur, ſcilicet cibus, qui eſt alimentum ſiccum, & potus, qui eſt alimentum humidum. Et ideo etiam ad integritatem hujus Sacramenti duo concurrunt, ſcilicet ſpiritualis cibus, & ſpiritualis potus, ſecundum illud Joan. 6. *Caro mea vere eſt cibus, & ſanguis meus vere eſt potus*. Ergo hoc Sacramentum multiplex quidem eſt materialiter, ſed unum formaliter & perfective. „

Catechiſmus Romanus part. 2. de Euchariſt. num. 10. eamdem non tacet veritatem. " Licet autem, *inquit*, duo ſint elementa, panis ſcilicet & vinum, ex quibus integrum Euchariſtiæ Sacramentum conficitur, non tamen plura Sacramenta, ſed unum tantum eſſe, Eccleſiæ auctoritate edocti confitemur; aliter enim ſeptenarius Sacramentorum numerus, quemadmodum ſemper traditum, atque a Conciliis Lateranenſi, Florentino & Tridentino decretum eſt, conſtare non poterit. Nam cum hujuſmodi Sacramenti gratia unum corpus myſticum efficiatur, ut Sacramentum ipſum rei, quam efficit, conveniat, unum eſſe oportet, atque unum quidem, non quia individuum ſit, ſed quia unius rei ſignificationem habeat. Nam quemadmodum cibus & potio, quæ duæ diverſæ res ſunt, ad unam tantum rem adhibentur, ut ſcilicet vires corporis reficiantur: ita etiam duas illis diverſas Sacramenti ſpecies reſpondere, conſentaneum fuit, quæ cibum ſpiritualem ſignificarent, quo mentes ſuſtinentur & recreantur. Quare a Domino Salvatore dictum eſt: *Caro mea vere eſt cibus, & ſanguis meus vere eſt potus*. „

Solvuntur Objectiones adverſus ſecundam Concluſionem militantes.

OBJICIES: Scriptura vocat corpus & ſanguinem Chriſti cibum & potum: Concilium vero Trid. Seſſ. 22. cap. 1. & ſancti Patres paſſim dicunt ſacramentum Euchariſtiæ conſtare ex ſpeciebus, corpore & ſanguine Domini. Igitur iſtud Sacramentum ſupponit etiam pro corpore & ſanguine Domini.

Reſpondeo diſtinguendo: Et auctoritates Sacramentum adæquate ſumptum celebrant, concedo: ſic enim dicit ſignum & ſignatum, ſignum continens, & contentum ſub ſigno. Et loquuntur de Sacramento formaliter ſumpto, ſubdiſtinguo: in concreto, concedo: in abſtracto, nego. Licet homo in concreto dicat corpus & animam, in abſtracto tamen dicit ſolam animam, tamquam partem formalem & principalem hominis conſtitutivam: ſic Sacramentum Euchariſtiæ in concreto importat ſpecies, corpus & ſanguinem Chriſti; ſi tamen ſumatur in abſtracto, & ſi quæratur quænam ſit pars formaliter conſtitutiva Sacramenti, reſpondetur quod ſpecies hoc habent munus, quia per illas Euchariſtia habet formaliter quod ſit ſignum ſenſibile.

Inſtabis: Sacramentum etiam reduplicative ut ſenſibile, eſt adorabile: Sed habet quod ſit adorabile a corpore & ſanguine Domini. Igitur formaliter ſupponit pro corpore & ſanguine Domini, & non pro ſpeciebus.

Reſpon-

Reſpondeo diſtinguendo: Habet quod ſit adorabile, ut aliquid conſectaneum & ſibi ſecundarium, concedo: ex ſe, nego. Ut eſt Sacramentum dicit eſſentialiter quod ſit ſignum rei ſacræ: quia vero continet auctorem ipſius gratiæ, ſequitur propter unionem ſpecierum cum corpore & ſanguine Chriſti, quod vel ipſæ ſpecies cultu latriæ relativo etiam adorentur, ſcilicet ut connotant corpus Chriſti; Sacramentum Euchariſtiæ adoratur cultu latriæ abſoluto, ſi ſumatur adæquatæ: quia vero ſic ſemper ſumitur a Fidelibus ut continet Chriſtum, ideo cernui abſolute iſtud adoramus Sacramentum.

Inſiſtes: Euchariſtia eſt Sacrificium, ſicut eſt Sacramentum. Atqui ut eſt ſacrificium, non ſupponit formaliter pro ſpeciebus, ſed pro corpore & ſanguine Domini. Igitur nec ut Sacramentum ſupponit formaliter pro ſpeciebus.

Reſpondeo negando paritatem: licet enim ſacrificium ſit quid ſenſibile, formaliter tamen dicit victimam, eamque deſtructam myſtice vel realiter, unde ſupponit formaliter pro corpore & ſanguine Domini; ſecus vero Euchariſtia ut eſt Sacramentum: ſic enim eſt eſſentialiter ſignum ſenſibile: corpus autem Chriſti ibi non eſt ſenſibile per ſe, ſed per aliud, nempe per ſpecies.

Replicabis: Species habent quod ſint Sacramentum a corpore & ſanguine Domini. Igitur Sacramentum formaliter in corpore & ſanguine Domini ſitum eſt. Confirmatur: id quod per ſe primo terminat actionem Sacramenti confectivam, eſt corpus Chriſti. Ergo &c.

Reſpondeo diſtinguendo antecedens: Species habent quod ſint Sacramentum a corpore & ſanguine Chriſti, ut a conditione ſine qua non, concedo: ut a ratione formali, nego; non enim eſt ibi corpus Chriſti ſenſibile per ſe: quodlibet autem ſignum habet quidem quod ſit ſignum a re ſignificata, ut a conditione ſine qua non, ſed non ut a forma, maxime ſi ſit ſignum morale. Hedera v.g. ſignificat vinum vendibile, hinc non vinum, bene vero hedera eſt ſignum formaliter, quia inſtitutio hominum appellat formaliter ſuper ſignum.

Ad confirmationem diſtinguo: Corpus Chriſti terminat per ſe primo actionem conſecrativam in ratione Sacrificii, concedo: in ratione Sacramenti, ſubdiſtinguo: in genere cauſæ materialis, concedo: formalis, nego. Sic in genere cauſæ materialis & diſpoſitivæ, prius eſt feneſtram aperiri, quam ventum intrare in cubiculum. Cum autem corpus Chriſti ſit ſolum veluti materiale Sacramenti conſiderati in ratione ſigni, prius in genere cauſæ materialis terminat actionem conſecratoriam.

Reſpondeo II. actionem conſecrativam terminari ad totum Sacramentum, neque prius ad unam partem quam ad aliam. Et vero per verba ſimul tranſubſtantiatur panis, ſpecies conſecrantur, & conſecratæ manent per unionem cum corpore & ſanguine Chriſti ſub ipſis contento.

Reſpondeo III. dato quod actio terminetur primo ad corpus Chriſti, nihil inde ſequitur contra concluſionem; manet enim habitudo realis ſpecierum ad conſecrationis verba, & ad illa reſultat forma quædam moralis rationis: Hinc non requiritur quod verba terminent per ſe primo actiones agentium.

Opones: Sacramentum Euchariſtiæ conficitur per verba conſecrationis: ſed ſpecies non conficiuntur, eadem enim remanent accidentia. Ergo &c. Confirmatur: Materia Sacramenti Euchariſtiæ eſt panis & vinum: Sed hæc non ſunt materia ſpecierum. Igitur Euchariſtia ſupponit pro corpore & ſanguine Domini, cum actio Sacramenti effectiva ad illa ſolum terminetur.

Reſpondeo, conceſſa majori, diſtinguendo minorem: Species non conficiuntur in ratione entis, concedo: in ratione ſigni ſacramentalis, nego; habent enim iſtam rationem ſolum per determinationem formæ tum partialis, quæ eſt per verba, tum totalis quæ eſt ſignificatio reſultans ad panem & vinum conſecrata.

Ad confirmat. diſtinguo: Materia Sacramenti Euchariſtiæ adæquate ſumpta eſt panis & vinum, [illegible]do: dicit enim terminum a quo in[illegible] Sacramentum, & terminum ad qu[illegible]emanet, ſpecies ſcilicet continentes corpus & ſanguinem Chriſti: inadæquate ſumpta, nego: hæc enim materia dicit ſolum ſpecies continentes corpus & ſanguinem Chriſti, quod

habent vi tranſubſtantiationis, unde non habent eſſe Sacramentum ſecundum ſe, & ut ſunt pura panis & vini accidentia, ſed ut connotant tranſubſtantiationem ſimul & corpus cum ſanguine Chriſti.

Inſtabis: Illud eſt de ratione eſſentiali Sacramenti ut ſigni, quod habet directe efficaciam circa effectum ad quem per ſe primo ordinatur Sacramentum: Sed corpus Chriſti ſic eſt. Igitur Sacramentum Euchariſtiæ ſupponit pro corpore Chriſti.

Reſpondeo diſtinguendo majorem: Eſt de eſſentia in concreto, ſicut corpus eſt de eſſentia hominis ſi conſideretur adæquate & phyſice, concedo: in abſtracto & formaliter, nego. Loquimur hic de ratione formali conſtitutiva Sacramenti in ratione ſigni; porro ſolæ ſpecies utpote ſenſibiles per ſe habent hanc rationem.

Urgebis: Signum Sacramentale concurrit efficienter ad productionem effectus Sacramenti tum primarii, tum ſecundarii: v. g. ablutio in Baptiſmo concurrit ad productionem gratiæ & characteris, juxta illud Auguſtini Tract. 80. in Joan. „ Quænam eſt tanta virtus aquæ, ut „ corpus tangat, & cor abluat ' „ Sed ſpecies non concurrunt ad productionem corporis Chriſti quod eſt Sacramentum & res. Ergo &c.

Reſpondeo diſtinguendo minorem: Species non concurrunt in genere cauſæ efficientis, & etiam formalis, ad productionem corporis Chriſti in ſe ſpectati, concedo: paſſive & ut Sacramentum eſt, nego. In eo ſenſu concurrunt ad Sacramentum corporis Chriſti, quatenus ſunt iſtius Sacramenti materia, quandoquidem habet eſſe ſignum ſenſibile per ſpecies, quæ concurrunt ad productionem gratiæ cibantis, & hoc ſufficit ut ſigni ſacri ſenſibilis ſibi vindicent rationem.

Inſtabis: Si Sacramentum Euchariſtiæ ſupponat principaliter pro ſpeciebus, ſequitur illum majorem recipere gratiam, qui majorem ſu[illegible] hoſtiam, & qui communicat ſub utraque ſpecie: Sed hoc videtur inconveniens; quandoquidem multi Fideles privarentur hac gratia. Ergo &c.

Reſpondeo cum multis graviſſimis Theologis, Sacerdotes qui communicant ſub utraque ſpecie, majorem recipere gratiam accidentalem, eo quod bis Sacramentum ſuſcipiant, & gratiam ſacrificii ſimul & Sacramenti aſſequantur: Laici tamen per frequentem communionem & diſpoſitiones ferventes poſſunt æqualem pene habere gratiam; ceterum qui majorem accipit hoſtiam, non inde majorem obtinet gratiam Sacrameuto eſſentialem, quia unicum ſuſcipit Sacramentum.

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Euchariſtia eſt nova legis Sacramentum ſupponens pro ſpeciebus, & quidem unum.

PRIMO: Eſt Sacramentum, cum hoc ſit de fide definitum in Concilio tum Florentino, tum Tridentino. Ratio eſt, quia eſt ſignum practicum inviſibilis gratiæ.

Secundo: Euchariſtia ſecundum rationem Sacramenti ſpectata per ſe primo dicit ſpecies & ſupponit pro eis, quandoquidem Sacramentum eſt eſſentialiter ſignum ſenſibile; hanc autem formalitatem Euchariſtia habet a ſpeciebus, quippe quæ ſint quid ſenſibile, minime vero corpus & ſanguis Chriſti in hoc Sacramento.

Tertio: Euchariſtia eſt quoque unum ſpecie Sacramentum, tametſi enim ex pane & vino conſecratis conſtet, unam tamen habet convivii ſpiritualis rationem, adeoque & Sacramenti naturam.

SYNOPSIS OBJECTIONUM ET SOLUTIONUM.

PRIMO: Non negamus corpus & ſanguinem Chriſti* vocari in Scripturis ſacris cibum & potum, ſed ſi ſit ſermo de Euchariſtia ut Sacramentum eſt, dubio-procul aliquid ſenſibile per ſe primo importat, adeoque ſpecies, cum ab eis habeat eſſe ſignum ſenſibile.

Secundo: Concedimus etiam conſecrantis actionem primario terminari ad corpus & ſanguinem Chriſti, ut Euchariſtia ſacrificium eſt, quia ſacrificium dicit immolationem victimæ, quæ quidem immolatio myſtice fit in Euchariſtia, eo ipſo quo ſeparatim panis conſecratur, & ſeparatim vinum: ſed ſi Euchariſtia ſpectetur

tur ut ſacramentum, actio illam coficiens ponit corpus & ſanguinem ſub ſpeciebus quæ ſenſibiliter remanent, & ſub iſto reſpectu Euchariſtia habet quod ſit ſacramentum formaliter a ſpeciebus.

Tertio: Omnes objectiones unum tantummodo probant, videlicet ſpecies connotare corpus & ſanguinem Chriſti, quod utique propugnamus.

ARTICULUS TERTIUS.

Utrum Chriſtus anno quo mortuus eſt celebraverit Paſcha Luna decima quarta in ſecundis veſperis?

NON una eſt de hoc momento ſententia. Græci exiſtimant Chriſtum anno quo mortuus eſt, Paſcha comediſſe cum Diſcipulis luna decima tertia, quo tempore Judæis pane fermentato veſci adhuc licitum erat: Altera eſt P. Lamy Congregationis Oratorii Presbyteri, qui in ſua concordia Evangelica, & in tractatu hiſtorico de veteri Judæorum Paſchate gallice conſcripto contendit hoc anno Chriſtum quidem divinam inſtituiſſe Euchariſtiam, ſed prætermiſiſſe paſcha Judaicum. Tertia multis tribuitur modernis, qui propugnant Dominum Jeſum manducaſſe Agnum paſchalem juxta legis præſcriptum, tum Judæos die ſequenti illam procraſtinaſſe cæremoniam. Quarta, eaque communis, eſt S. Thomæ & aliorum, qui & Chriſtum, & Judæos eodem die juxta legem celebraſſe paſcha docent. Quia vero Evangeliſtæ, loquendo de Chriſto qui cum ſuis Agnum paſchalem comedit pro immolatione Agni placita ubicumque laudant. Duo impræſentium pro adæquata quæſtionis reſolutione diſcutienda occurrunt; videlicet num Judæi tunc temporis ſecundum legem paſcha comederint? Deinde vero num & ipſe Chriſtus ſic comederit? Ex iis diverſis quæſtionibus nonnulla vel inter ipſos Catholicos de die quo paſcha quotannis celebrandum ſit, orta ſunt diſſidia, de quibus utrique agendum incumbit.

SECTIO PRIMA.

Num Judæi anno quo mortuus eſt Chriſtus Agnum Paſchalem juxta legis mandatum immolaverint?

AD quæſtionis intelligentiam nonnulla obſervare neceſſe eſt. Primoquidem cautum erat a lege Agnum Paſchalem ritu ſempiterno ſeu perpetuo comedendum eſſe quarta decima die menſis primi ad veſperam. Hic menſis partim Martio, partim Aprili noſtro reſpondet & Abid, ſeu Niſan vocatur. Lex iſta Exod. 12. habetur his verbis: *Decima die menſis hujus tollat unuſquiſque Agnum per familias, & domos ſuas ... & ſervabitis eum uſque ad quartam decimam diem menſis hujus: immolabitque eum univerſa multitudo filiorum Iſrael*. Rurſus Lev. 23. *Menſe primo, quarta decima die menſis ad veſperam, phaſe Domini eſt*. Porro intelligitur non prior, ſed poſterior veſpera diei decimæ quartæ, quæ occurrebat luna decima quinta inchoante, ratio eſt, quod ſeptem dies azymorum numerarentur a die decima quinta inchoante ad finem uſque diei vigeſimæ primæ, juxta illud Exod. 12. *Septem diebus azyma comedetis ... primo menſe, quarta decima die menſis ad veſperam, comedetis azyma uſque ad diem vigeſimam primam ejuſdem menſis ad veſperam*. Igitur non prima veſpera diei decimæ quartæ; ſin minus, octo dierum ſpatium pro azymorum comeſtione numerandum foret; nam ipſa nocte eſus agni comedebant azymos panes; ibidem enim legitur v. 8. *Et edent carnes nocte illa aſſas ignis, & azymos panes*. Neque vero prætereundum eſt primum azymorum diem, qui poſt eſum Agni immediate occurrebat, fuiſſe ſolemnem, & feſtum apud Judæos celeberrimum.

Secundo, ſicut apud nos dies ſolemnis incipit a primis veſperis quæ vigiliam occupant, ſic & apud Judæos erat, juxta illud Levit. 23. *A veſpera uſque ad veſperam celebrabitis ſabbata veſtra*, hoc eſt feſta veſtra; nomine quippe ſabbati cuncta celebrantur, eo quod ſabbatum erat magnus dies, hinc & ibidem feſtum expiationis vocatur requietionis ſabbatum. Porro veſper duplex diſtinguebatur in veteri lege: unum ſcilicet in vigilia: al-

terum in die feſto. De priori mentio fit Deut. 16. his verbis: *Immolabis phaſe veſpere ad ſolis occaſum*. Et tunc azymi eſus incipiebat, ut habetur Exod. 12. *Primo menſe quarta decima die menſis ad veſperam, comedetis azyma, uſque ad diem vigeſimam primam ejuſdem menſis ad veſperam*. Iſtud Veſper eſt feſti Veſper poſtremum quod diſtinguimus.

Tertio: oblata ſacrificia quæ pro more ſeptem azymorum diebus offerebantur non ſemel dicuntur in Scripturis cibi Paſchales & phaſe: ſic Deut. 16. *Immolabiſque phaſe Domino Deo tuo de ovibus & bobus in loco quem elegerit Dominus*. Sic 2. Paral. 35. *Dederunt Sacerdotibus ad faciendum phaſe pecora commixtim duo millia ſexcenta, & boves trecentos*.

Quarto demum triplex fuit in antiqua lege primitiarum genus: quædam ſolvebantur die immediate ſequenti feſtum azymorum, namque Judæi metebant frumenti ſpicas quas in faſciculum ligatas & compoſitas afferebant Sacerdoti, qui eas benedicebat, tum benedictas offerebat Domino, non quidem ipſa feſti die, cum metere ſit opus ſervile, ſed ut habetur altero die a ſabbato, ſeu a feſto: Lex ita refertur Levit. 23. *Locutuſque eſt Dominus ad Moiſen dicens: Loquere filiis Iſrael & dices ad eos, cum ingreſſi fueritis terram quam ego dabo vobis, & meſſueritis ſegetem, feretis manipulos ſpicarum, primitias meſſis veſtræ ad Sacerdotem, qui elevabit faſciculum coram Domino, ut acceptabile ſit pro vobis, altero die ſabbati & ſanctificabit illum..... Præceptum eſt ſempiternum in generationibus, cunctiſque habitaculis veſtris. Numerabitis ergo ab altero die ſabbati in quo obtuliſtis manipulum primitiarum ſeptem hebdomadas plenas uſque ad alteram diem expletionis hebdomadæ ſeptimæ, id eſt quinquaginta dies. Et ſic offeretis ſacrificium novum Domino ex omnibus habitaculis veſtris, panes primitiarum duos*. Secundæ igitur primitiæ offerebantur in die Pentecoſtes, quæ ex duobus panibus & ſeptem agnis conſtabant, ut ibidem habetur: *Et vocabis hunc diem celeberrimum*. Tertiæ demum ſolvebantur in feſto Tabernaculorum, collectis enim fructibus terræ, aliquam partem Judæi Domino in gratiarum actionem pro beneficiis acceptis offerebant. His prælibatis ſit

CONCLUSIO.

Judæi tempore Paſſionis Chriſti celebrarunt Paſcha luna decima quarta terminante, luna vero decima quinta inchoante, juxta legis mandatum.

Probatur variis momentis.

Ex veteri Teſtamento.

PRIMO lex feſti Paſchatis præcipitur cultu ſempiterno obſervanda, propter duo accepta a Deo beneficia; phaſe quidem ſeu Agni immolatio in memoriam liberationis ab Angelo exterminatore, qui una & eadem nocte occiderat omnes primogenitos Ægypti a pecoribus ad homines uſque, Judæos vero pertranſiverat: deinde vero propter promptam a captivitate ſolutionem, nam compellentibus Ægyptiis abſque mora Iſraelitæ evadentes, conſperſam farinam palliis involutam panes tantum azymos pro cibo ad vitam alendam tunc temporis habere potuerunt. Ergo jubente Moyſe eadem nocte qua exterminator Angelus tranſivit, immolaverunt Agnum, ejuſque ſanguine liminaria domorum ſuarum tinxerunt, ut veniens parceret illo ſanguine conſignatis: mane vero facto, videntes Ægyptii quid, manu Dei aggravante, factum fuerat, perterriti; & ne majora eis contingerent mala, eodem die Iſraelitas egredi & ad deſertum ibi Domino ſacrificaturos pergere abſque mora voluerunt. Igitur Judæi ipſo paſſionis tempore celebrarunt paſcha juxta legis mandatum: hoc eſt luna 14. terminante, cum hoc cultu ſempiterno ſic faciendum lex præciperet. Probatur conſequentia. Lex non ſolum id fieri mandabat cultu ſempiterno; ſed & eodem die quo primum factum eſt, quando ſcilicet Iſraelitæ egreſſi ſunt de Ægypto: Sed tunc temporis phaſe celebratum eſt luna 14. Ergo &c.

Non injucundum erit hic verba legis texere: ut habetur Exod. 12. *Dixit quoque Dominus ad Moyſen, & Aaron in terra Ægypti: menſis iſte, vobis principium menſium: Primus erit in menſibus anni. Loquimini ad univerſum cœtum filiorum Iſrael, & dicite eis: decima die menſis hujus*

tollat

tollat unuſquiſque Agnum per familias & domos ſuas ... erit autem Agnus abſque macula, maſculus anniculus ... Et ſervabitis eum uſque ad quartam decimam diem menſis hujus: Immolabitque eum univerſa multitudo Iſrael ad veſperam. Et ſument de ſanguine hujus, ac ponent ſuper utrumque poſtem, & in ſuperliminaribus domorum, in quibus comedent illum ... Eſt enim phaſe, id eſt tranſitus Domini, & tranſibo per terram Ægypti nocte illa, percutiamque omne primogenitum in terra Ægypti ab homine uſque ad pecus ..... habebitis autem hunc diem in monumentum. & celebrabitis eam ſolemnem Domino in generationibus veſtris, cultu ſempiterno .... Egreſſi filii Iſrael fecerunt ſicut præceperat Dominus Moyſi, & Aaron. Factum eſt autem in noctis medio percuſſit Dominus omne primogenitum ... vocatiſque Pharaò Moyſe & Aaron nocte, ait: Surgite, & egredimini a populo meo, vos & filii Iſraël: Ite, immolate Domino, ſicut dicitis .... Urgebantque Ægyptii populum de terra exire velociter, dicentes: Omnes moriemur. Tulit igitur populus conſperſam farinam antequam fermentaretur, & ligans in palliis poſuit ſuper humeros ſuos. Igitur Judæi alias litteræ legis admodum ſervientes, Paſcha tempore paſſionis juxta mandatum Domini celebrarunt.

Secundò: Si Judæi hoc anno, contempta lege, Paſcha in ſubſequentem diem tranſtuliſſent, maxime hoc ipſum invidia in Chriſtum occidendum victi, vel etiam furore acti: Sed hæc ratio ne minimum quidem ponderat: Et probatur. Judæi quantumvis mali & ad idololatriam non ſemel dediti, Paſcha tamen tempore a lege præſcripto celebraverunt, quippe qui litteræ ſemper ſervirent. Ergo &c. Probatur antecedens multis momentis atque exemplis. Joſ. 5. 10. habetur: *Manſeruntque filii Iſrael in Galgalis, & fecerunt phaſe quartadecima die menſis ad veſperam.* Rurſus 2. Paral. 30. 15. ſub Ezech. *Immolaverunt autem phaſe quartadecima die menſis ſecundi ... juxta diſpoſitionem & legem Moſi.* Rurſus ibidem 35. 1. Joſias. *Fecit in Jeruſalem phaſe Domino quod immolatum eſt quartadecima menſis primi.* Rurſus L. 1. Eſdræ c. 6. 19. poſt reditum e captivitate Babylonica eodem die fecerunt phaſe filii Iſrael, & v. 22. Solemnitatem azymorum ſeptem diebus cum lætitia celebrarunt: nec in Scripturis reperies Judæos alio tempore a lege determinato unquam phaſe Domini celebraſſe: Sed legem ſaltem quoad litteram ad unum uſque jota ſervavere, immo & Chriſti tempore, cum vel ipſum, quod paralyticum ſanaſſet die ſabbati, & ſanato præcepiſſet grabatum tollere, increpaverint. Igitur tempore paſſionis a lege non defecerunt circa celebrationem Paſchatis.

Tertio: Tempore quo floret aliqua conſuetudo ſuffulta lege divina, non debet dici a Principibus Sacerdotum, aut omiſſa, aut contempta: Sed mos phaſe celebrandi luna decimaquarta ad veſperam, vel ipſo Chriſto in terris ſuperſtite vigebat: Igitur paſſionis tempore legem non transgreſſi ſunt Judæi. Quod autem conſuetudo hæc perſeveraverit ad illa uſque tempora, liquido patet ex Joſepho, qui L. 7. de religione Judæorum c. 7. ſcribit ſuo tempore paſcha celebrari luna decima quarta primi menſis hora nona, hoc eſt ad veſperam hora tertia pomeridiana juxta noſtrum computum. Certe cum ipſe Joſephus Sacerdos eſſet, citra dubium cuncta quæ legem ſpectabant, optime noverat. Concinit Philo Judæus L. de ſeptennario, & L. 3. de vita Moyſis. Eo quippe loci aſſerit phaſe ſuis temporibus fieri nocte luna decimaquarta pleni-lunio incipiente. Porro ſi paſcha hoc anno tranſlatum fuiſſet, iſti duo auctores hoc recenſere non omiſiſſent.

Ex novo Teſtamento.

QUOD omnes innuunt Evangeliſtæ, non debet in dubium revocari, ad inanes quaſquam conjecturas ſeu potius vana commenta recurrendo: Atqui omnes Evangeliſtæ innuunt Judæos paſſionis tempore phaſe Domini juxta legis mandatum feciſſe: Ergo &c. Probatur minor auctoritate Evangeliſtarum

Ex S. Matthæo.

S. MATTHÆUS cap. 26. 17. ſcribit: *Prima autem die azymorum acceſſerunt Diſcipuli ad Jeſum dicentes, ubi vis paremus tibi comedere Paſcha ... & fecerunt Diſcipuli ſicut conſtituit illis Jeſus, & paraverunt Paſcha.* Singula ponderanda ſunt: *Prima die*, id eſt in primis veſperis, feſtum

quip-

quippe ab iſta incipiebat vigilia, ſicque Paſcha ad veſperam prima die azymorum celebratum eſt. Igitur luna decimaquarta terminante Chriſti tempore ita factum eſt. 2. Si Synagoga Agni immolationem diſtuliſſet, utique & feſtum azymorum transferri voluiſſet; ad Eccleſiam enim feſta transferre ſpectat: ſed hoc non fecerunt, cum Evangeliſta Matthæus enarret Chriſtum Paſcha comediſſe, & juxta præſcriptum legis, & eodem prorſus tempore quo Judæi comederunt, prima ſcilicet azymorum die: Quorſum enim Diſcipuli, allegata lege, a Domino petiiſſent parare paſcha, & ex mandato Eccleſiæ ſeu ſynagogæ ad quam ſolum ſpectabat transferre feſta, feſtum Paſchatis hoc anno die altera celebranda fuiſſet?

Secundo: ibid. c. 27. 1. legitur: *Mane autem facto conſilium inierunt omnes Principes Sacerdotum & Seniores populi adverſus Jeſum ut eum morti traderent, & vinctum adduxerunt eum, & tradiderunt Pontio Pilato Præſidi*. V. 15. *Per diem autem ſolemnem conſueverat Præſes populo dimittere unum vinctum quem voluiſſent*. V. 17. *Quem vultis dimittam vobis, Barrabam, an Jeſum?* In his verbis duo potiſſimum ſubnotanda veniunt quæ probant Chriſtum morti traditum prima die ſolemni feſti azymorum, & conſequenter Paſcha celebratum fuiſſe a Judæis omnibus pridie ad veſperam, quandoquidem feſtum ab immolatione Agni ducebat initium. I. Principes Sacerdotum tradiderunt Chriſtum Pilato ut mortis ſententiam in eum juxta ſuam perverſam voluntatem ferret, cum tamen ex privilegio pecuniis habito haberent ipſi poteſtatem damnandi reos in religionis negotio ad mortem, ut liquet ex morte B. Stephani, quem uti adverſus legem & Moyſen blaſphemantem lapidaverunt, ut habetur Act. 7. Quorſum igitur & ipſum Jeſum, quem ut contrarium Moyſi ſecundum phantaſiam habebant, non occidiſſent, niſi quia erant in feſto celebrando occupati? hinc Pilato Chriſtum damnandum ad eos remittente, reſponderunt, *nobis non licet interficere quemquam*; ſcilicet die feſto: nedum enim S. Stephanum occiderunt, ſed & mulierem in adulterio deprehenſam lapidare volebant, quod dubio-procul eo poteſtatis gradu non veniſſent, ſi adverſantes legi damnare eis fuiſſet prohibitum. II. Obſerves iterum velim iſta verba: *Per diem autem ſolemnem conſueverat Præſes populo dimittere unum vinctum quem voluiſſent*. Certe ſi Judæi tunc temporis non celebraſſent Paſcha, utique non fuiſſet Paſchatis feſtum, quod quidem ritu perpetuo prima die Azymorum celebrandum erat, adeoque Pilatus ultro non obtuliſſet unius vincti liberationem in gratiam Chriſti: Atqui tamen obtulit. Igitur occurrebat feſtum Paſchatis, & Judæi Agnum in vigilia ad veſperam jamjam immolaverant.

Ex ſancto Marco.

S. Marcus ejuſdem eſt labii c. 14. 1. *Erat autem Paſcha & azyma poſt biduum, & quærebant ſummi Sacerdotes & Scribæ quomodo eum dolo tenerent & occiderent*. V. 10. 11. & 12. *Judas Iſcariotes unus de duodecim, abiit ad ſummos Sacerdotes ut proderet eum illis: qui audientes gaviſi ſunt & promiſerunt ei pecuniam ſe daturos: & quærebat quomodo illum opportune traderet. Et primo die azymorum quando Paſcha immolabant, dicunt ei Diſcipuli, quo vis eamus & paremus tibi ut manduces Paſcha*. Vox, *immolabant*, refertur ad Sacerdotes, eos nimirum qui gaviſi ſunt de promiſſione facta ut invidiæ ſuæ occidendo Chriſtum facerent ſatis: eadem vox non niſi de immolatione Agni Paſchalis intelligitur, cum non eſſet alia ſolemnis victima nomine Paſchatis celebrata, quocirca non dicitur *manducabant*, ſed *immolabant*, quo termino ſecernitur Agni immolati cæremonia a cibis Paſchalibus, puta ab azymis, qui panes erant per totam feſti octavam in uſu. Denique S. Marcus & alii Evangeliſtæ attendunt ad feſtum præſens, ſcilicet Paſchæ, quippe qui dicant, *quando neceſſe erat occidi Paſcha*; ſi tunc temporis translata fuiſſet Paſchæ ſolemnitas, incaſſum ſcripſiſſet Evangeliſta, *quando neceſſe erat occidi Paſcha*. Ergo &c.

Rurſus ibid. c. 15. v. 42. habetur: *Quia erat paraſceve, quod eſt ante ſabbatum; venit Joſeph ab Arimathæa*. Igitur Chriſtus occiſus eſt die prima azymorum; & conſequenter Judæi pridie ad veſperam Paſchalem Agnum immolaverant, alias non die feſto, ſed ſolum altera die ſab-

ſabbati feſtum azymorum ſeu prima azymorum dies incidiſſet.

Ex ſancto Luca.

S. LUCAS ſuum eidem veritati addit calculum c. 22. 1. ait: *Appropinquabat autem dies feſtus Azymorum, qui dicitur Paſcha, & quærebant Principes Sacerdotum, & Scribæ, quomodo Jeſum interficerent.* V. 7. *Venit autem dies azymorum, in qua neceſſe erat occidi Paſcha, & miſit Petrum & Joannem dicens, euntes parate nobis Paſcha.* Audis ſanctum Evangeliſtam & ad legem & ad feſtum Paſchatis attendere, dum ſcribit Chriſtum Dominum voluiſſe pro more celebrare Paſcha, quando ſcilicet omnes Judæi, juxta legis mandatum, Agnum immolabant: Audis: *In quo neceſſe erat occidi Paſcha.* Sed unde neceſſitas? Niſi ex legis præcepto: Quomodo fuiſſet, ſi tunc temporis Synagoga diſtuliſſet. Igitur Judæi ſicut aliis annis, ſic & iſto anno Paſcha celebrarunt.

Rurſus c. 23. v. 54. *Et dies erat*, inquit idem Evangel. *Paraſceves & ſabbatum illuceſcebat.* Igitur Chriſtus mortuus eſt die paraſceves, & ſecundum omnes Evangeliſtas erat feſtum azymorum. Certe ut jamjam diximus, ſi Judæi Paſcha diſtuliſſent, non fuiſſet tunc temporis Paſchatis feſtum. Ergo &c.

Si dicas, plebem non diſtuliſſe, bene vero Synagogæ Principes, cito reſpondetur hoc fieri non potuiſſe, & hoc propter duo. Primo ad Eccleſiam ſolam ſpectat transferre feſta, & dum ab ea transferuntur, ſicut Sacerdotes, ſic & plebeji homines illa celebrant. in die translationis: Secundo feſtum abſque Sacerdotum miniſterio non celebratur, quia vero inter feſta celeberrimum erat Paſchatis feſtum, maxime ad Sacerdotum Principes & totius Synogogæ prælatos ſpectabat illud peragere: Igitur incaſſum aliquos reponunt, plebem ſolummodo, ſed non Synagogam hoc anno Paſcha die præſcripto a lege manducaſſe.

Ex ſancto Joanne.

SANCTUS JOANNES eidem ſuffragatur momento. Cap. 13. 1. ſic intonat: *Ante diem feſtum Paſchæ, ſciens Jeſus .... Et cœna facta.* Rurſus cap. 18. 28. *Erat autem mane: Et ipſi non introierunt prætorium, ut non contaminarentur, ſed ut manducarent Paſcha.* Obſerves velim, ex ſancto Joanne Chriſtum Agnum manducaſſe ante diem feſtum, ſcilicet pridie luna decimaquarta finiente ad veſperam: Et hoc quando Judæi manducabant. Hoc ipſum innuit idem Evangeliſta cum loquens vel de ipſis Synagogæ proceribus in morte Chriſti acceleranda occupatis, ſubjungit: *Erat autem mane, & ipſi non introierunt prætorium, ut non contaminarentur, ſed ut manducarent paſcha*; hoc eſt cibos paſchales: neque enim hoc intelligi poteſt de Agno, cum nonniſi ad veſperam immolatus manducaretur.

Dices: Non introierunt mane prætorium Sacerdotes, ut non contaminarentur, quia hac ipſa die ad veſperam Agnum immolare debebant.

Reſpondeo iſtud ratiocinium petere jugulum pro hujuſce opinionis auctoribus, quandoquidem dies in qua immolabatur Agnus non erat feſtum, ſed ſolum dies Agni immolationem ſubſequens. II. Non ad Sacerdotes ſolum, ſed ad totum ſpectabat populum, non in Templo, ſed in propria domo Paſcha comedere; unde igitur exorta fuiſſet contaminatio, cum in hypotheſi nec illo mane fuiſſet feſtum, ſed laicus dies; nec opus fuiſſet ingredi Templum & officio Sacerdotis fungi.

Confirmatur: Ibidem cap. 18. 31. 32. pergit ſanctus Evangeliſta, & paſſionis Chriſti texit hiſtoriam his verbis: *Accipite eum vos, & ſecundum legem veſtram judicate eum. Dixerunt ergo ei Judæi: Nobis non licet interficere quemquam.* Quare? Niſi quod eo die feſtum Paſchæ, primus ſcilicet azymorum dies occurreret, namque prævaricatores legis ex privilegio eis a Romanis conceſſo judicabant, & interficiebant eos, quos contra legem peccaſſe putabant, cujus rei non unum eſt argumentum, cum & mulierem in adulterio deprehenſam Joan. 8. juxta legis præſcriptum lapidare voluerint, & Act. 7. ipſum ſanctum Stephanum quem ut ejuſdem legis prævaricatorem, inique tamen habebant, de facto lapidibus occiderint. Demum S. Joannes cap. 19. 31. *Judæi ergo*, ait, *quoniam paraſceve erat, ut non remanerent in cruce corpora ſabbato.* Igitur mor-

mortuus eſt Chriſtus die paraſceves, quando Judæi celebrabant feſtum azymorum, quod hoc anno erat ad ſabbatum Paraſceves. Ex his omnibus liquet Judæos omnes tempore paſſionis Chriſti Paſcha ſecundum legis mandatum, ſcilicet luna decimaquarta terminante ad veſperam, celebraſſe.

Ex ſanctis Patribus.

OMNES Patres, paucis exceptis, propugnant Judæos celebraſſe Paſcha tempore paſſionis Chriſti, luna decimaquarta finiente ad veſperam: In primis ex Græcis Origenes tractatu 35. in Matth. S. Chryſoſtomus Homil. 85. in Matth. ſubjungit: " Die quo lex præcipiebat. „ Theophilus Alexandrinus apud Bedam Lib. de ratione temporum c. 57. & 59. Theodoretus q. 24. in Exod. Ex Latinis vero Tertullianus Libr. 4. contra Judæos, Cyprianus Serm. de Cœna Domini, Hieronymus in cap. 26. Matth. Auguſtinus Epiſt. 86. ad Caſulanum. Ergo &c.

Rurſus omnes fere Patres & ſancti Doctores utique tenent Chriſtum fuiſſe in die feſto occiſum, quod dubio-procul aliud non erat quam primus dies azymorum. Ita Tertullianus Lib. contra Judæos. Origines Homil. 23. in Numer. Clemens Romanus Lib. 5. Conſt. capit. 14. Epiphanius Hær. 70. Theophilus Alex. Epiſtola ad Theodoſium apud Bedam de ratione temporum cap. 57. Cyrillus Hieroſol. catech. 13. Chryſoſtomus Homil. 82. in Joannem, & Homil. 86. in Matth. Auguſtinus Tract. 10. in Joan. Socrates Lib. 5. cap. 21. Leo Serm. 3. de Paſchate, Beda in capit. 18. Joan. Anſelmus in cap. 26. Matth. Sed ſi Judæi diſtuliſſent Paſcha, Chriſtus non in die feſto, videlicet die prima azymorum paſſus fuiſſet; namque dies quo Chriſtus mortuus eſt non potuit eſſe feſtum niſi feſtum Paſchæ: Si igitur hoc feſtum occurrebat, dubio-procul Judæi pridie comederant Agnum, adeoque luna decimaquarta terminante, juxta legis præceptum. Ergo &c.

Non abs re erit aliquorum Patrum & ſanctorum Doctorum texere teſtimonia. Sanctus Chryſoſtomus Homilia LXXXII. ait: " Sed quid ſignificat, ut manducarent Paſcha? Atqui Jeſus jam id fecerat una die azymorum. Sive ergo „ Paſcha totam appellat ſolemnitatem, „ ſive quod tunc faciebant: Chriſtus autem pridie, cædem ſuam in paraſceve „ reſervans, quando antiquitus celebratum erat. „

Huic accedit Theophilactus commentario in caput XVIII. S. Joannis: " Quid „ autem eſt, *inquit*, ut comederent Paſcha? Sane Dominus illud fecit prima „ azymorum: vel igitur intelligamus per „ Paſcha, feſtum ſeptem dierum; vel „ quod ipſi quidem manducaturi erant „ in Paraſceve veſpere. Ipſe autem Dominus uno die prævenit, reſervans ſui „ occiſionem paraſceve, quando & olim „ fuit Paſcha. „

Cardinalis Humbertus Sylvæ Candidæ Epiſcopus mira de hoc momento dicit Lib. contra Græcorum calumnias: " Adminiſtratis Judæis materiam magnam „ ſibi placendi ſuper interfectionem Domini, & permanendi in errore ſuo, & „ fidem noſtram evacuandi, ſi glorianteſ nomine Chriſtiano objecerint Chriſto „ quod Judæorum nemo objicere præſumpſit, nec tunc, nec modo, niſi „ forte veſtro edoctus Magiſterio. Quamvis enim Principes Sacerdotum, & omne Concilium quæſiſſent falſum teſtimonium contra Jeſum, ut eum morti traderent, & nec in verbis ejus inveniſſent: tamen tale aliquid quale vos objicitis, nullus eorum objecit. Quod ſi „ fuiſſet objectum, ſolum ſufficeret ad „ perdendum illum. Nec jam Pilato dicerent: Nobis non licet interficere quemquam, quia ipſi præcepto legis interfeciſſent fermentati participem... Nonne „ tot teſtibus iniquis in Dominum inſurgentibus, & iniquitate mentiente ſibi, „ ſuffeciſſet hoc unum veſtrum mendacium, „ ſi conſtaret eis ſaltem hoc ſolum? Nonne iſtarent Pilato, & dicerent: Nos „ legem habemus, & ſecundum legem debet mori, quia fermentatum in Paſcha „ comedit? Forte dicetis eum clam egiſſe „ hoc. Abſit. Quia non ſolum de factis „ ſuis, verum & de dictis ait ipſi Pontifici percunctanti: Ego palam locutus ſum „ mundo &c. Numquid etiam Dominum „ domus in qua Paſcha celebrabat, ſanctæ „ legis prævaricatio poſſet latere? Quod „ ſi forte & hunc latere potuit, aut certe „ ipſe conſenſit: numquid, & Judam

com-

„ complicem malignorum Judæorum la-„ tere potuit ? „

Rurſus: „ Quia conſideratis veſtro fer-„ mentato ſecundum legem & Evange-„ lium, juſte contradici: aſtruere cona-„ mini Dominum non celebraſſe Paſcha „ cum Judæis quarta decima luna primi „ menſis, ſed priuſquam fieret legalis ab-„ jectio fermentati: Et hoc probare „ contenditis ex Evangelio Joannis, qui „ ait: Et ipſi non introivere in præ-„ torium, ut non contaminarentur, ſed „ ut manducarent Paſcha. Quod quanta „ abſurditate dicatur, ſaltem ex hoc per-„ pendite, quod Chriſtum tranſgreſſorem „ legis non cavetis denuo pronuntiare, „ ſi Paſchæ tempus noluit obſervare. Præ-„ ſertim cum Lucas referat, quia (cum „ facta eſſet hora diſcubuit.) Quamvis „ enim bis poſſe celebrari Paſcha lex con-„ cedat, tamen quartam decimam lunam „ omnimodis obſervandam denuntiat. Et „ mundis quidem quartam decimam ſe-„ cundi menſis ... Et quicumque aliter „ præſumpſiſſet, de medio populi ſui pe-„ riret. „

Juvat totam iſtius auctoritatis ſeriem verbis Catechiſmi Romani claudere, qui præoccupans Græcorum objectiones pag. 2. n. 14. ſic loquitur: “ Quod ſi quis „ Joannis Evangeliſtæ auctoritatem op-„ ponat, qui hæc omnia ante feſtum „ diem Paſchæ acta eſſe commemorat; „ ea ratio facile diſſolvi poteſt. Enim „ quem primum azymorum diem ceteri „ Evangeliſtę appellarunt, quod feria quin-„ ta veſperi dies feſtus azymorum incipe-„ rent, quo tempore Salvator noſter Pa-„ ſcha celebravit: eum ipſum diem Joan-„ nes pridie Paſchæ fuiſſe deſcribit: ut „ qui diei naturalis ſpatium, quod ad o-„ riente Sole inchoatur, in primis notan-„ dum exiſtimavit. Quapropter divus e-„ tiam Auguſtinus primum azymorum di-„ em interpretatur eum diem, quo ad veſ-„ peram azyma comedenda eſſent. Sed az-„ ymi panis conſecratio quantum conveniat „ integritati, & mentis munditiæ quam „ Fideles ad hoc Sacramentum afferre de „ bent, ab Apoſtolo docemur, cum inquit: „ *Expurgate vetus fermentum, ut ſitis nova* „ *conſperſio, ſicut eſtis azymi: Etenim Pa-* „ *ſcha noſtrum immolatus eſt Chriſtus: ita-* „ *que epulemur non in fermento veteri, ne-* „ *que in fermento malitia, & nequi-* „ *tia, ſed in azymis ſinceritatis, & veri-* „ *tatis*. „

Ex Doctore Angelico.

S. THOMAS ex profeſſo noſtram defendit concluſionem, quam variis illuſtrat Patrum teſtimoniis; hic 3. p. q. 46. art. 9. ad 1. refert opinionem eorum qui exiſtimant Judæos ad Chriſti mortem accelerandam occupatos Paſcha diſtuliſſe, expoſitam vero ſic refellit: “ Quidam dicunt „ quod Chriſtus die convenienti in quarta „ decima luna Paſcha cum Diſcipulis ſuis „ manducavit, demonſtrans quod uſque ad „ ultimum diem non erat contrarius le-„ gi, ut Chryſ. dicit ſupra Matth. Sed „ Judæi occupati circa procurationem „ mortis Chriſti contra legem celebratio-„ nem Paſchæ in craſtinum diſtulerunt. „ Et propter hoc de his dicitur, quod in „ die paſſionis Chriſti noluerunt intrare „ prætorium, ut non contaminarentur, „ ſed ut manducarent Paſcha. Sed nec „ iſtud videtur conſonum verbis Marci di-„ centis: Primo die azymorum quando Pa-„ ſcha immolabant. Simul ergo Chriſtus, „ & Judæi vetus Paſcha celebraverunt. „

His poſterioribus verbis ſanctus Doctor oſtendit, ſe non fuiſſe locutum in propria ſententia, cum Comment. in cap. 22. Lucæ dixit Judæos hoc anno diſtuliſſe Paſcha: ſuis in commentariis enim non niſi Patrum placita adducit, ut lector intelligat quænam ſint Scripturæ ſacræ interpretationes: at vero in Summa loquitur ut Theologus, qui cuncta controverſiæ capita dirimit, & quænam ſit probabilior opinio, immo & certior exponit, ac proprio Marte, vel relictis, vel etiam debellatis minus probabilibus, concludit. Sententiam tamen de Paſchate celebrato juxta legis mandatum aſtruit Com. in c. 18. Joan. & ſic ſcribit Alcuini ſuffultus auctoritate: “ *Alcuinus*. Paſcha enim „ proprie dicebatur dies illa, qua Agnus ad „ veſperam decimaquarta luna occideba-„ tur. Septem vero dies ſequentes azymo-„ rum dicebantur, in quibus nihil fermentatum in domibus eorum debuit inveni-„ ri, ſed tamen dies Paſchatis invenitur in-„ ter dies azymorum, ut apud Matthæum: „ Prima autem die azymorum acceſſerunt „ Diſcipuli ad Jeſum, dicentes: Ubi vis paremus

„ remus tibi comedere Paſcha? Paſcha „ etiam, dies azymorum inveniuntur nominati ſicut hic: ut manducarent Paſcha: Paſcha enim non immolationem „ Agni hic notat, quæ fiebat decimaquarta luna ad veſperam, ſed magnam ſolemnitatem, quæ 15. celebrabatur poſt „ Agni immolationem. Decima quarta „ enim luna Dominus, ſicut & alii Judæi, Paſcha celebravit; decimaquinta „ luna quando magna ſolemnitas celebrabatur eſt crucifixus, decimquarta vero „ luna cœpit eſſe immolatio, ex quo captus eſt in horto. „

Ex rationibus Theologicis.

Prima ſic exponitur: Juxta omnium Evangeliſtarum placita Chriſtus manducavit Paſcha luna decima-quarta, quando Judæi immolabant, quando neceſſe erat ſecundum legem Paſcha manducare, adveniente prima die azymorum, quam diem omnes Evang. aſſignant eadem luna terminante, & decima quinta inchoante; iidem vero ne uno quidem excepto, attendunt ad Feſtum Paſchæ, quod hoc anno ita celebratum eſt. Igitur ut ſint convenientia Evangeliſtarum teſtimonia, Judæi tempore paſſionis Chriſti illam non diſtulerunt cæremoniam, maxime vero cum Evangeliſtæ de prævaricatione legis eos non inſimulent, quod dubio-procul ſcribere non omiſiſſent, ut iſtorum nequitiam, Chriſti vero innocentiam oſtenderent, quandoquidem Scriptor fidelis & facti & circumſtantiarum aggravantium texit hiſtoriam.

Altera ratio hæc eſt: Chriſtus ex Evangeliſtis paſſus eſt in die feſto azymorum, nam dies ille Paraſceves ad Sabbatum non poterat aliud eſſe feſtum: At ſi Judæi diſtuliſſent Paſcha, non fuiſſet feſtum. Igitur erat feſtum, quia pridie manducaverant Paſcha, & tunc temporis juxta legis præſcriptum Paſcha celebraverunt.

Tertia: Judæi non potuerunt Paſchatis feſtum differre propter Pentecoſten: ſin minus, omnis Judæa hoc anno utique diſtuliſſet, ea potiſſimum ratione, quod lex de celebritate feſti Pentecoſten hoc expoſtulaſſet, cum feſto Paſchatis reſponderet, adeoque ſicut & Paſchatis, ſic & Pentecoſtes feſtum translatum fuiſſet. Sed Joſephus non ſcribit feſtum Pentecoſten hoc anno fuiſſe translatum, quin potius aſſerit pro more celebratum fuiſſe: neque vero quiſquam in hiſtoria rerum Judaicarum leget Judæos Paſcha transferri uſquam permiſiſſe, niſi aliquot menſibus in gratiam infirmorum, qui tempore a lege determinato venire Jeruſalem non poterant. Igitur Synagoga Agnum Paſchalem tempore paſſionis Chriſti immolavit.

Non injucundum erit hic duo ſubnotare; primum eſt Scriptores canonicos translationem feſti Paſchalis, quando aliqua contigit, ſemper commemoraſſe; altum tamen eſt de hoc momento ſilentium tempore mortis Chriſti. Alterum obſervatione dignum eſt, quod tempore Hircani ſummi Pontificis dies Pentecoſtes celebranda venit in Dominica: ſicut de facto contigit anno quo Chriſtus mortuus eſt: Non eſt igitur inconveniens quod feſtum Paſchæ celebratum ſit die paraſceves ad Sabbatum, quod altera die a Sabbato facta ſit oblatio manipuli, die ſcilicet noſtræ Dominicæ reſpondente, & poſtea ſeptem elapſis hebdomadibus plenis, etiam die Dominica occurrerit Pentecoſtes feſtum.

Quod autem Judæi religioſe feſta præſcripta ſtatutis diebus celebrarent, patet cum & tempore obſidionis alicujus urbis, licentiam ab hoſte efflagitarent ea celebrandi, qui & ultro non ſemel temporis inducias abſtinendo a præliis concedebat: ſic enim legitur Lib. 13. Antiquit. Judaic. cap. 16. " Antiocho contra Judæam anno primo Hircani bellum movente, obſeſſus Hircanus in civitate, „ adveniente Tabernaculorum feſto, ſeptem dierum inducias pro feſto petens „ ab Antiocho obtinuit. „ Cap. 11. idem Antiochus, petente Hircano, duobus diebus hæſit in via & quievit, ut per hoc tempus licitum illi foret celebrare feſtum Pentecoſtes, quod hoc anno, ſcilicet mortis Chriſti incidebat immediate poſt Sabbatum, videlicet die noſtro Dominico diei reſpondente: ſic enim habetur in edit. Pariſ. anno 1514." Cumque Antiochus exercitum contra Parthos duceret, „ cum eo Hircanus egreſſus eſt .... „ Trophæum autem ſiſtens Antiochus „ juxta Licum fluvium ubi vicerat „ Ida-

„ Idatim Parthorum ducem, ibi duobus „ diebus demoratus eſt, petente Hircano Judæo, propter aliquam patriam „ Judæorum celebrationem, in quo non „ erat legitimum eos proficiſci: & hæc „ quidem non eſt mentitus. Nam quinquageſima feſtivitas poſt Sabbatum inſtituit: in qua minime licet nobis vel „ in Sabbatis, vel in feſto die viam conficere. „

Quarta: Judæorum proceres eo ducti ad phantaſiam motivo ad Chriſtum crucifigendum omnia moliti ſuut, eo quod eum dicerent Moyſis quidem inimicum, legis vero prævaricatorem: Sed ſi Paſcha abſque ratione diſtuliſſent, in eadem fuiſſent cauſa damnationis, populum commoviſſent, aſtantibus omnibus nationibus, non ſine ſtupendo ſcandalo agnum jam decima die ad immolationem paratum die inordinata comediſſent, ſicque legis cæremoniam celeberrimam Gentilibus ad illudendum tradidiſſent. Quid plura adjiciam? Propriæ nationis ad eum Agni paratæ expectationem defraudaſſent, fruſtra timuiſſent plebem, ſi in die feſto Paſchatis Chriſtum non occidiſſent: voluerunt enim juxta Evangeliſtas eum ad occiſionem caute & ſecreto ducere, & dicebant, *Non in die feſto, ne forte tumultus fieret in populo*, quod tamen malitia ſicut & invidia, juxta Evangelium, ipſo temporis feſto adimpleverunt. Igitur ut hæc ſimilia propellantur & incommoda & contradictoria, Judæos anno iterum atque iterum laudato non procraſtinaſſe Paſcha dicendum eſt.

Quinta, eaque ceteris non minus valida: Agnus non niſi in templo Jeroſolymitano juxta legis mandatum immolabatur, poſt ſanguinem ad altare fuſum, & adipem igne conſumptum, ut ſcribit Maimonides Lib. de Paſchate c. 1. Sect. 6. Neque vero citra populi conſenſum immolatio fiebat: hinc mactationis diem anticipare homini privato non erat licitum; ſic enim habetur Exod. 12. 6. *Immolabitque eum*, ſcilicet Agnum, *univerſa multitudo filiorum Iſrael ad veſperam*. Sed ſi iſta cæremonia translata fuiſſet, jam Agni immolatio facta fuiſſet decima quinta die ad veſperam contra legem; jam feſtum Azymorum in ipſam Sabbati diem incidiſſet, ſicque duo feſta ſimul eaque inſignia celebraſſent Judæi, quod ad hæc uſque tempora fuerat inauditum. Jam vero Chriſtus mandatum legis fuiſſet tranſgreſſus, cum juxta Evangeliſtas Agnum comederit luna decima quarta, ut infra dicemus; nec iſtam legis prævaricationem tacuiſſent Phariſæi, maxime cum ipſo judicante Pilato, nihil morte dignum in Jeſu amabili aut actum, aut probatum eſſet, quinimmo nec teſtimonia adverſus eum convenientia forent; jam Dominus in die feſto non fuiſſet cruci affixus, quod ipſi adverſatur Scripturæ. Igitur cauſa cadunt propugnantes Judæos paſſionis Salvatoris tempore Paſcha in decimam quintam diem tranſtuliſſe.

Sexta demum in iſta forma exponitur: Aſiatici Paſcha luna decima quarta, etiam adverſante Eccleſia, ſemper voluerunt celebrare: quocirca Quartodecimani nuncupati ſunt. Sed ideo hunc morem gerere voluerunt, quia Chriſtus cum Judæis iſto temporis intervallo ſic celebraverat, Domini mandatum ſervare abſque peccato rati, ſi eam celebritatem ritu ſempiterno tenerent; Eccleſia vero ſub Victore I. eis reſtitit, immo in Concilio illos damnavit, ea ratione quod Judaiſmum in hoc exſuſcitarent: verum quomodo? Niſi quia abrogatis per Chriſtum legalibus, attamen cæremoniam inter omnes ritus Judaicos inſignem celebrando Paſcha decima quarta luna, quacumque die occurreret, retinerent. Ergo &c.

Diluuntur objecta.

Objicies: Qui Paſcha manducaverunt die decima quinta, non comederunt juxta legis præceptum, ſed de facto diſtulerunt. Atqui Judæi paſſionis Chriſti tempore ſic egerunt; & probatur. Chriſtus paſſus eſt prima die Azymorum: Sed Judæi in illo feſto Agnum immolarunt, & probatur. Joan. 18. de eis loquens Scriptor canonicus ait: *Erat autem mane, & ipſi non introierunt in Prætorium, ut non contaminarentur, ſed ut manducarent Paſcha*. Ergo &c.

Reſpondeo negando minorem primi & ſecundi argumenti. Ad ulteriorem probationem diſtinguo: Sed ut manducarent

rent Paſcha, hoc eſt Paſchales cibos, concedo: ipſum Agnum, nego. Sanctus Evangeliſta hunc ipſe prodit ſenſum his verbis antecedentibus: *Erat autem mane*. Igitur non ut Agnum qui ad veſperam immolabatur, manducarent, ſed cibos Paſchales qui non ſemel in divinis Scripturis nomine Phaſe celebrantur, juxta illud Deuter. 12. *Immolabis phaſe Domino Deo tuo de ovibus & bobus in loco quem elegerit Dominus*. Rurſus 2. Paralip. 30. *Comederunt ſeptem diebus ſolemnitatis immolantes victimas pacificorum*. Audis victimas ſeptem azymorum diebus Paſcha nuncupari.

S. Thomas ſic ſolvit argumentum 3. p. q. 46. art. 9. primo quidem referendo opinionem eorum, qui illo ſancti Joannis textu innixi, exiſtimant Judæos, juxta quorumdam ſententiam, Paſcha hoc anno luna decima quinta celebraſſe: "Cui, „ *inquit*, videtur conſonare quod dicitur „ Joan. 13. Ante diem feſtum Paſchæ.„ Poſtea hæc ſubjungit: " Sed contra hoc „ videtur eſſe quod dicitur Matt. 26. „ quod prima die azymorum acceſſerunt „ Diſcipuli ad Jeſum dicentes: Ubi vis „ paremus tibi comedere Paſcha? Ex quo „ patet quod cum primus dies azymo„ rum dicatur quartus decimus dies men„ ſis primi quando Agnus immolatur, & „ luna pleniſſima eſt, ut Hieronymus „ dicit, conſtat quarta decima luna Chri„ ſtum cœnam feciſſe, & quinta decima „ eum eſſe paſſum. Et hoc expreſſius „ manifeſtatur Marci 14. Primo die a„ zymorum quando Paſcha immolabant.„ Quinam immolabant, niſi Judæi? Tum ſuam reſponſionem ulterioribus iſtis verbis ſanctus Doctor confirmat: " Quod „ autem dicitur eos, ſcilicet Judæos, „ comeſturos eſſe Paſcha in quinta deci„ ma luna, intelligendum eſt quod ibi „ Paſcha non dicitur Agnus Paſchalis, „ qui immolatus fuerat decima quarta lu„ na: ſed dicitur cibus Paſchalis, id eſt „ azymi panes, quos oportebat comedi a „ mundis: unde Chryſoſtomus ibid. Ho„ mil. 82. in Joan. aliam expoſitionem „ ponit, quod Paſcha poteſt accipi pro „ toto feſto Judæorum, quod ſeptem die„ bus agebatur. „

Inſtabis: Ibidem cap. 19. eſt iteratus de feſto Paſchatis ſermo, & Joannes ait: *Erat autem paraſceve Paſcha, hora quaſi ſexta*. Igitur quando Chriſtus Dominus paſſus eſt, Judæi nondum Paſcha comederant.

Reſpondeo primo retorquendo argumentum: ſi tunc temporis erat tantum paraſceve Paſchæ, quomodo ipſa die mane Judæi comediſſent Paſcha, ut ſententiæ contrariæ propugnant auctores illo Joan. textu innixi: *Non introierunt in Prætorium ut non contaminarentur, ſed ut manducarent Paſcha*? quæ duo manifeſtam, ut liquet, implicant contradictionem.

Reſpondeo ſecundo diſtinguendo: Erat paraſceve ad Sabbatum, ut expreſſe Marci 15. habetur: *Erat*, inquit, *paraſceve, quod eſt ante Sabbatum*: concedo: Paraſceve ad Paſcha, nego. Dies Jovis in qua Chriſtus explevit agni epulas, quando Judæi immolabant Paſcha, juxta eumdem Marcum, erat quaſi paraſceve ad Sabbatum, cum enim quidquam Sabbato facere licitum non foret, pridie & etiam ante parabantur ea quæ erant ad vivendum neceſſaria. Igitur apud Judæos dies Veneris ſemper erat paraſceve ad Sabbatum: quia vero illud Sabbatum occurrebat in octava feſti Paſchatis, nomine Paſchæ inſignitur. Ceterum, teſte Samuele Bocharto part. 1. Hierozoicon, ſeu de animalibus Scripturæ ſacræ cap. 50. ubi de Agno paſchali facit mentionem, hebdomadis dies in Bereſith Rabba c. 11. ſic numerantur: prima hebdomadis dies, ſecunda, tertia, quarta, quinta, paraſceve, Sabbatum. Quid plura adjiciam? Non deſunt Rabini qui affirment præparationem agni a decima die, renorum cinctionem & ſimilia, non niſi ipſa nocte qua Iſraelitæ de Ægypto egreſſi ſunt, obligaſſe: quocirca de alia præparatione non loquitur Evangeliſta, quam de eâ quæ eſt ad Sabbatum.

Urgebis: Atqui erat paraſceve ad Paſcha. Ergo &c. Probatur ſubſumptum: Judæi non in die feſto Chriſtum Dominum crucifixerunt. Igitur paraſceve ad Paſcha. Probatur antecedens: Matt. 26. & Marci 14. dixerunt; *Non in die feſto, ne forte tumultus fieret in populo*. Ergo &c.

Reſpondeo negando ſubſumptum. Ad probationem nego antecedens: ad ulteriorem probationem diſtinguo: Et hoc primum

mum ſtatuerunt, concedo: & decreto priori ſteterunt, nego. Quidam non ipſa feſti religione deterriti, ſed metu populi, qui Chriſtum ut magnum Prophetam habebat, concuſſi, volebant die laico Dominum occidi: verum paulo poſt occaſione per proditorem Judam data, in furorem acti, divina & humana peſſundantes, ipſo Azymorum feſto mortem Chriſti, modo falſis teſtimoniis, modo etiam minacibus verbis, a Præſide Pilato tandem ut ſuæ invidiæ facerent ſatis, obtinuerunt.

Contra: Joan. 19. ſcriptum eſt: *Judæi ergo quoniam paraſceve erat, ut non remanerent in cruce corpora Sabbato, erat enim magnus ille dies Sabbati, rogaverunt Pilatum ut frangerentur eorum crura, & tollerentur.* Sed illud Sabbatum magnus dies tunc temporis dictum legitur, ea potiſſimum ratione quod feſtum Paſchatis occurreret Sabbato. Igitur Chriſtus affixus eſt cruci pridie quam feſtum celebraretur.

Reſpondeo diſtinguendo: Sabbatum hoc anno erat magnus dies proper octavam Paſchæ, concedo: namque & ſpecialia per ſeptem azymorum dies offerebantur ſacrificia, & erat magnus omnium tribuum concurſus propter ſolemnitatem Paſchalem; talis fuit, quando Salomon majorem Templi dedicationem ſeptem diebus celebravit, ut Lib. 2. Paral. c. 7. habetur: *Fecit ergo Salomon ſolemnitatem in tempore illo ſeptem diebus, & omnis Iſrael cum eo, Eccleſia magna valde, ab introitu Emath uſque ad torrentem Ægypti.* Erat magnus ille dies Sabbati propter feſtum azymorum, nego.

Inſiſtes: Atqui feſtum azymorum, quando Chriſtus occiſus eſt, incidebat non in paraſceven ad Sabbatum, ſed in alium diem; & probatur. Opera ſervilia prohibebantur in die feſto. Atqui tamen multi hujuſmodi operibus inſervierunt, & quidem juſti, ipſo die quo Chriſtus paſſus eſt: nam religioſus Joſephus ab Arimathæa nobilis Decurio, ſepulchrum parari curavit, Nicodemus emit centum libras aloes ad corpus inungendum, Simon Cyrenæus portavit crucem, emerunt etiam piæ mulieres aromata, quibus ſacrum Domini corpus condirent, ut habetur Marc. 15. & Luc. 23. Ergo &c.

Reſpondeo negando ſubſumptum. Ad probationem diſtinguo: Opera ſervilia erant prohibita die feſto Sabbati, concedo: altero die feſto, ſubdiſtinguo: mere ſervilia & laica, concedo: pia & charitatis motivo facta, nego. Ultro fatemur omnia prorſus opera Sabbato fuiſſe prohibita, ſed non idem dicendum de piis operibus, quæ vel in ipſa Sabbati die erant licita, ut curare infirmos; hinc ipſe Chriſtus Judæos increpavit, quod Paralitici curationem illa die factam illi improperarent; ait enim Joan. 5. Paralytico: *Tolle grabbatum tuum, & ambula.* Dicitur etiam pias mulieres veſpere Sabbati emiſſe iterum aromata, ut venientes ungerent Jeſum; & Tobiæ cap. 2. ſcriptum eſt, juſtum illum die feſto ſepeliiſſe mortuos. Quidquid ſit de die Sabbati, aliis feſtis diebus poterant Judæi quædam opera etiam ſervilia exercere, ut coquere cibos, juxta illud Exod. 12. de octava azymorum. *Dies prima erit ſancta atque ſolemnis, & dies ſeptima eadem feſtivitate venerabilis; nihil operis facietis in eis, exceptis his quæ ad veſcendum pertinent.* Porro ſi hujuſmodi opera erant licita a fortiori & erant opera miſericordiæ & pietatis.

Urgebis: Atqui Judæi operibus ſervilibus tunc temporis ita vacabant, ut Paſcha non potuerint comedere. Ergo &c. Probatur ſubſumptum. Ipſa die Lunæ decimæ quartæ ad veſperam Chriſtum comprehenderunt, eumdem tota nocte exagitaverunt, eumque ad Annam primum, deinde ad Caipham, tum ad Herodem, poſtremo ad Pilatum duxerunt; quæ quidem omnia non ſine magno apparatu & ſtrepitu forenſi facta ſunt; nam ut mortem ejus molirentur, ſive falſos adhibendo teſtes, ſive commovendo populum, nihil non tentarunt: quinimmo vel ipſi Synagogæ Principes conſtanter eum accuſantes, alternatim ſingulos non ſolum adibant Judices, ſed & executioni aſſiſtere non erubuerunt improperantes ei: ſic enim habetur Matth. 27. *Similiter & Principes Sacerdotum illudentes cum Scribis & Senioribus dicebant, alios ſalvos fecit, ſeipſum non poteſt ſalvum facere; ſi rex Iſrael eſt, deſcendat nunc de cruce, & credimus ei.* Sic autem agitati & implicati non potuerunt agnum Paſchalem luna decima quarta ad veſperam comedere, & feſtum azymorum uno & eodem die quo Chriſtus cru-

crucifixus eſt, celebrare, maxime cum actus forenſes & reorum punitio eſſent opera mere ſervilia. Ergo &c. Confirmatur: Sic propugnant inter Patres plurimi, qui Judæos hoc anno juxta legis præceptum non manducaſſe Paſcha contendunt: in primis S. Chryſoſtomus, qui Hom. 85. in c. 26. Matt. de eis ita loquitur: “Mane autem facto, non intrarunt in Prætorium, ut Joannes inquit, ut non contaminarentur, ſed ut manducarent Paſcha. Unde liquido patet cupiditate interficiendi Chriſtum prævaricatos fuiſſe, ac alia die Paſcha comediſſe; non enim Chriſtus tempus Paſchæ trangreſſus eſt, ſed illi audaciſſimi homines, & mille tranſgredientes legis præcepta; quoniam ita inflammati erant, & ſæpe conati capere ipſum nihil facere potuerunt, ex inſperato nacti quod cupiebant, tempus Paſchæ tranſtulerunt, ut ardentes cæde animos ſuos explerent.” Ergo &c.

Reſpondeo negando ſubſumptum. Ad probationem diſtinguo: Et ante motam in Chriſtum tragœdiam agnum Paſchalem manducaverant Judæi, concedo: & non manducaverant, nego. Quod autem hæc ſolutio ſit ad rem, non ex uno conſtat capite. Primo quidem jam a duobus circiter diebus certiores de Chriſti traditione facti per Judam Iſcariotem, abſque negotio Paſcha manducare poterant, cum hoc ad veſperam verſus horam nonam, juxta Joſephum, fieret in ſingulis familiis, & ideo opus non erat ad hoc Sacerdotum miniſterio; tum nocte Phariſæi dederunt Judæ cohortem ut comprehenderet Jeſum, quem milites ad Annam primum, deinde ad Caipham vinctum duxerunt. Igitur non ipſi Synagogæ Proceres ad hortum venere, ut Chriſtum ligarent & in judicium adducerent. Ultro fatemur vacaſſe ſtrepitui forenſi, ſed rem tanti momenti faciebant, ut ne captivus ab eorum eriperetur manibus, abſque ſcrupulo eum morti tradere non dubitaverint, ſervata ſolum ab omni opere & judicii ſtrepitu Sabbati die. Non nihil tamen attendiſſe ad feſtum ex duobus liquet, nimirum ex eo quod, ut habetur Joan. 19. *Non introierunt in Prætorium, ut non contaminarentur, ſed ut manducarent Paſcha*, hoc eſt, cibos Paſchales: conſtat etiam ex alio momento eos attendiſſe ad feſtum, cum ſcilicet reſponderunt Pilato Chriſti cauſam eis dimittere volenti: *Nobis non licet interficere quemquam*. Quorſum non licet? Niſi propter feſtum primæ diei Azymorum. Audiendi ſunt etiam alii Evangeliſtæ de ceteris circumſtantiis. Marci 14. legitur: *Erat autem Paſcha & azyma poſt biduum, & quærebant ſummi Sacerdotes & Scribæ quomodo eum dolo tenerent*. Videas velim duobus diebus ante Paſca conveniſſe cum Juda de Chriſto capiendo & crucifigendo: & Joan. 18. *Judas ergo cum accepiſſet cohortem a Pontificibus & a Phariſæis miniſtros, venit illuc cum laternis & facibus*. Audis Judam venire ad hortum, non Phariſæos & Scribas: audis Judam illuc venire, qui tamen comederat agnum cum Chriſto; quidni & comediſſent Principes Sacerdotum in propriis domibus, cum ipſis ad comprehendendum Chriſtum tunc non eſſent occupati, ſed domi manerent?

Ad confirmationem ex S. Chryſoſtomo deſumptam, reſpondeo I. opponendo Chryſoſtomum Chryſoſtomo, qui Homil. 84. initium paſſionis Dominicæ explicans, de Judæis hæc profert: “Tunc immiſerunt in eum manus, & tenuerunt illum ipſa nocte in qua comederunt Paſcha, tanta inſania tantoque furore agitabantur &c.” II. diſtinguendo: Tranſtulerunt Paſcha, hoc eſt ſacrificia Paſchalia, tranſeat: immolationem Agni, nego. Dico tranſeat, cum expreſſe habeatur Joan. 18. *Non introierunt Prætorium, ut non contaminarentur, ſed ut manducarent paſcha*; quam ſententiam de cibis & ſacrificiis Paſchalibus intelligi non ſemel oſtendimus; ſed dato & non conceſſo ſanctum Chryſoſtomum loqui de ſacrificiis, nihil vetat aliquos ad ſequentes dies tranſmiſiſſe ſacrificia, cum per totam feſti Paſchatis octavam licitum eſſet victimas offerre: ſed & hoc de aliquibus Judæis in morte Chriſti acceleranda occupatis, & non de Sacerdotibus intelligi debet.

Ad id vero quod idem S. Doctor ait, Judæos hoc anno prævaricatores legis extitiſſe, utique diſtinguo: Fuerunt prævaricatores, eo quod innocentem & benefactorem occiderunt, & ſtrepitui forenſi abſque cauſa vacaverint, concedo:

eo

eo quod agnum Paſchalem non comederint, nego. Alias S. Chryſoſtomus ſibi ipſi contradiceret, quippe qui Homil. 84. aſſerat Judæos ipſa nocte qua Chriſtum comprehenderunt, agnum manducaſſe. Ceterum potuit S. Doctor iſti inhærere ſententiæ, ſed altera probabilior eſt.

Dices: Si ſacrificia Paſchalia hoc anno ad aliam diem a feſto azymorum diſtinctam tranſtulerunt Judæi, utique & agni eſum, cum immolatio agni eſſet inter ſacrificia Paſchalia unum celeberrimum.

Reſpondeo nos in ea non verſari ſententia, ut credamus Judæos ad aliam diem tranſmiſiſſe ſacrificia; ſed dato & non conceſſo S. Chryſoſtomum hoc dixiſſe, non quidem de Synagoga, quam legi obedivisse pro eſu agni ex ſuperioribus dictis luce meridiana clarius conſtat, ſcripſit, ſed de aliquibus; dictum eſt nomine ſacrificii non intelligi a ſancto Doctore agni immolationem, cum ea non eſſet ſacrificium rigoroſe ſumptum, quandoquidem indiſcriminatim a patre-familias, & non a Sacerdotibus præciſe mactaretur agnus, nec Deo offerretur; ſed aſſum igne feſtinanter omnes eum manducarent. Ex quibus omnibus liquet omnes Judæos, ne quidem exceptis Scribis & Phariſæis tametſi ad mortem Chriſti accelerandam deditis, agnum potuiſſe comedere, hoc enim in paucis fieri debebat. Quidni igitur abſoluta agni cæremonia, furore acti Phariſæi & Scribæ, potuerint judicio damnationis Chriſti vacare?

Repones: Quod non ab uno, ſed a multis Patribus omni exceptione majoribus defenditur, abſque temeritate non revocatur in dubium: Sed multi graviſſimi Patres propugnant Judæos tempore paſſionis Chriſti Paſcha non comediſſe juxta legis mandatum; & probatur. Sic propugnat Venerabilis Beda in c. 19. Joan. ſic S. Auguſtinus Tract. 120. in Joan. pag. 226. ubi explicans illa Joannis de ſepultura Chriſti verba: *Illi ergo propter paraſceven Judæorum, quia juxta erat monumentum, poſuerunt Jeſum*: ait: "Acceleratam vult intelligi ſepulturam, ne adveſperaſceret? Quando jam propter paraſceven, quam cœnam puram Judæi latine uſitatius apud nos vocant, facere tale aliquid non licebat?" Sed nomine cœnæ puræ nihil aliud intelligit Auguſtinus, quam agni cœnam, eo quod abſque ciborum apparatu fieret, ſed tantum cum lactucis aggreſtibus, & feſtinanter. Ergo &c.

Reſpondeo diſtinguendo majorem: Si in unum aliquod unanimiter conſpirent Patres, concedo: ſin minus, nego. Et ſic diſtincta minore, nego conſequentiam. Tametſi quidam inter Patres, Judæos tempore paſſionis Chriſti Paſcha procraſtinaſſe autument, multo plures Scripturæ auctoritate ſuffulti contrarium propugnant, inprimis Doctor Angelicus in rebus Theologicis indagandis nulli ſecundus. Quinimmo alii ſancti Doctores priori ſententiæ nonnihil patrocinantes, abſque negotio in gratiam noſtræ ſententiæ explicari poſſunt. Ceterum SS. Auguſtinus & Beda non in propria, ſed in aliena loquuntur opinione, quam ſolummodo quantum ad horam mortis Chriſti approbant.

Ad confirmationem nego minorem, videlicet nomine cœnæ puræ intelligi apud Auguſtinum eſum agni Paſchalis, ſed potius cœnam ſolemnem, quam qualibet feria ſexta faciebant: namque teſte Irenæo Lib. 1. Hær. c. 10. propter imminentem Sabbati diem Judæi inſtituerant cœnam ſolemnem, quam ut a jejuniis ſecernerent, nomine cœnæ puræ celebrabant. Ita quoque Tertullianus Lib. contra Marcionem c. 4.

Convellitur ſententia P. Maudnit Congregationis Oratorii Gallicani Presbyteri.

Objicit Auctor iſte Gallicæ Analyſeos: Judæi non potuerunt celebrare Paſcha anno quo Chriſtus mortuus eſt niſi luna decimaquinta poſt conjunctionem lunæ cum ſole, hoc eſt feria ſexta ad veſperam, tametſi Dominus Jeſus luna decimaquarta juxta legis præceptum Agnum Paſchalem comederit. Ergo &c. Probatur antecedens: Ex decreto Synedrii tranſtulerant Paſcha, ne duo feſta occurrerent, quia feſtorum occurrentia populo gravis erat, cum nec ſepelire mortuos in fervidis illis regionibus, nec alia hujuſmodi opera etiam pia diebus feſtis poſſent facere; ſicque feſtum azymorum

ipſo die ſabbati tunc temporis occurrit. Jam vero, Neomenia ita translata, factum eſt ut dies decimus quartus primi menſis, a Neomeniæ conſecratione inciderit in feriam ſextam, ad cujus veſperam Judæi Agnum Paſchalem manducarunt, quem Chriſtus comederat antecedenti die, qui, a conjunctione lunæ cum ſole, fuit decimus quartus primi menſis: quocirca hoc anno & Chriſtus, & Judæi Agnum die decima quarta primi menſis diverſimode comederunt: Supponit igitur auctor Judæos ita ſuos diſpoſuiſſe canones ut Paſcha numquam incideret in ſecundam, quartam, aut ſextam feriam, ſeu in diem Lunæ, Mercurii, & Veneris.

Reſpondeo negando antecedens quoad primam partem, in qua quidem aſſerit P. M. Judæos tempore paſſionis Chriſti non potuiſſe celebrare Paſcha niſi luna decimaquinta. Ad probationem nego Judæos, tranſtuliſſe feſtum azymorum in Sabbatum ſubſequens, quod non una evincit ratio. Prima: tametſi Judæi nunc ita ſuas diſponant Neomenias, ut feſti dies nuſquam continui ſint, citra dubium eſt canones quibus impræſentiarum pro iſto momento utuntur Judæi, fuiſſe antiquis prorſus ignotos. Hoc ipſum conſtat tum ex Talmudicis libris longe poſt paſſionem Chriſti exaratis, qui paſſim referunt feſta quæ Sabbato continua ſunt, tum etiam ex teſtimonio Abenezra inter Rabbinos doctiſſimi, qui in caput. 23. Levitici probat tam ex *Miſna* quam ex Talmude Paſcha non ſemel in ſecundam, quartam & ſextam feriam incidiſſe. Idem demonſtrat Abbas Bartholocius in Bibliotheca Rabbinica ex *Miſna*, & *Gemera*. Quinimmo L. 13. antiq. c. 16. non levius exemplum feſti ſabbato continui adducitur; refert Joſephus ex Nicolao Damaſceno Antiochum pugnaturum adverſus Parthorum Ducem duobus diebus in itinere hæſiſſe, Pontifice hoc expoſtulante Hircano Judæo propter feſtorum celebrationem, in qua non erat licitum Judæis proficiſci, nam quinquageſima feſtivitas, id eſt Pentecoſtes, poſt Sabbatum inſtabat.

Altera ratio qua noſtra innititur reſponſio ea eſt, quod Quatuordecimanis, ut dictum eſt ſupra, ſolemne eſſet celebrare Paſcha luna decimaquarta quacumque die occurreret juxta morem Judæorum, ut ſcribunt Euſebius L. Hiſt. Eccl. cap. 23. Epiphanius Hær. 50. Auguſtinus L. de Hær. c. 29. Philaſtrius in hæreſi de feſto Paſchatis, Theodoretus L. 3. fabul. Hær. quod dubio-procul argumentum eſt Judæos tempore quo Chriſtus paſſus eſt, e ſuo loco nondum ſuas moviſſe pro celebrando Paſchate Neomenias.

Tertiam pro aſtruenda noſtra ſententia affert rationem eruditiſſimus R. P. Graveſon Dominicanus tract. de Myſterio Incar. diſſer. 19. his verbis: " Agnus Paſchalis non potuit alibi immolari, quam „ in Templo Hieroſolymitano, poſt ſanguinem ad altare fuſum, & adipem „ igne abſumptum, ſicut docet Maimonides L. de Paſchate cap. 1. ſect. 6. In „ Templo autem mactari haud potuit „ Agnus Paſchalis, niſi omni conſentiente populo, quo fit ut dies mactationis „ Agni Paſchalis a privato homine anticipari minime potuerit, juxta illud „ Exodi cap. 12. 6. *Immolabitque eum*, id „ eſt Agnum, *univerſa multitudo filiorum* „ *Iſrael ad veſperam*. Si igitur Judæi, „ anno quo Chriſtus mortuus eſt, Paſcha „ ſuum diſtuliſſent ad veſperam diei decimæ quintæ, Agnus Paſchalis fuiſſet „ hoc anno dumtaxat immolatus in Templo Hieroſol. die decima quinta, ex „ quo ſequeretur quod Chriſtus, qui Paſcha celebravit ſub finem diei decimæ „ quartæ, Agnum Paſchalem comediſſet „ in Templo Hieroſolymitano non mactatum, eoque facto legem violaſſe. Quod eſt inconveniens; graviter enim offendiſſet Judæos erga ipſum jam-jam exacerbatos, translationis enim feſti decreto omnes obedire tenebantur, tametſi in conſecrandis Neomeniis ſeu noviluniis, & in deſignandis feſtis diebus aliquis obrepſiſſet error, ut teſtatur Maimonides in tractatu *Hidduſch. KaKodeſch*, ſeu de conſecratione menſis cap. 2. n. 10. his verbis: " Cum domus judicii, *ſeu Sanhedrin*, „ Neomeniam conſecravit, ſive erret, „ aut in errorem incidat, illa tamen eſt „ conſecrata: nec quiſquam eſt, qui non „ teneatur feſta obſervare, ſecundum illam diem, licet errorem noverit. „

Quarta ratione convellitur ſyſtema P. Mauduit. Supponit enim Judæos a conjunctione lunæ cum ſole juxta rigorem Aſtronomicum

micum Neomeniam computaſſe, & ab eis dumtaxat Neomeniam ad diem ſequentem poſt conjunctionem lunæ cum ſole fuiſſe translatam, quandoquidem duo feſta hoc anno fuiſſent continua: ſed hæc ſuppoſitio falſiſſima eſt, namque Judæi ante urbis Hieroſolymitanæ ſubverſionem, nullis cyclis, tabuliſve Aſtronomicis in ſtabilienda ſui anni forma uſi ſunt, nec a conjunctione lunæ cum ſole Neomeniam ſeu novilunia computaſſe certum eſt, ſed tantum ab aſpectu, ſeu apparitione lunæ; quæ quidem apparitio, uno aut altero die poſterior eſt conjunctione lunæ cum ſole. Sic tradunt inter Rabinos vetuſtiſſimi apud Langium Lib. 1. de annis Chriſti cap. 6. Petavius L. 2. de doctrina temporum, vetus Auctor apud Clementem Alexandrinum Lib. 6. ſtrom. ubi de Judæis differens ait: " Et „ niſi luna apparuerit, non agunt Sabbatum, quod dicitur primum, neque „ agunt Neomeniam, neque azyma, neque feſtum, neque magnum diem. „

Demum hac ulteriori ratione idem confutatur ſyſtema. Ideo feſtum azymorum a Judæis translatum putat P. Mauduit, ut duorum feſtorum conſecutio vitaretur: Sed illud Poetæ jure merito illi tribuendum eſt, *incidit in Syllam volens vitare Caribdim*. Re vera quidem ſeptima azymorum dies, quæ perinde ac prima apud Judæos feſtiva erat, incidiſſet in diem Veneris ſubſequentem, ſicque duo feſta fuiſſent continua, quod tamen ita vitare contendit auctor, ut velit feſtum azymorum in ſabbatum anno quo Chriſtus mortuus eſt translatum fuiſſe, ut hoc calculo habeat Judæos tunc temporis Paſcha comediſſe luna decimaquinta ad veſperam. Igitur non ſtant principia, nec utique ſtare poteſt ejus de celebratione Paſcatis apud Judæos ſententia.

Diſcutitur & refellitur opinio R. P. Pezronii, Ordinis Ciſtercienſis, & Doctoris Pariſienſis.

Oppones II. Veteres Hebræi menſibus lunaribus utebantur. Igitur non niſi die Veneris ad veſperam Paſcha celebrarunt. Probat antecedens auctor laudatus. Menſis lunaris apud Judæos non niſi a conjunctione lunæ cum ſole incipit; videlicet cum ſit inter-lunium, ſeu a prima lunæ phaſi, hoc eſt apparitione: hinc duplicem apud Judæos extitiſſe neomeniam autumat. Unam a conjunctione lunæ cum ſole, alteram, eamque poſteriorem a prima lunæ apparitione computatam, ac ſubinde duplicem quoque fuiſſe diem decimum quartum lunæ, quo Paſcha celebrari poterat: Ex quo concludit Chriſtum Agnum Paſchalem comediſſe luna decimaquarta ad veſperam, computando a conjunctione lunæ cum ſole, Judæos quoque, ſed die Veneris qui erat dies decimus quartus a phaſe ſeu apparitione lunæ.

Reſpondeo negando conſequentiam: Ad probationem jam patet reſponſio ex mox dictis, cum diximus ignotum fuiſſe antiquis Judæis uti tabulis aſtronomicis, & diem decimum quartum numeraſſe modo a conjunctione lunæ, modo etiam a priore lunæ phaſi, cum conſtet non niſi a primo lunæ aſpectu ſuas conſecraſſe Neomenias. Incaſſum igitur hanc duplicem decimam quartam diem Judæos habuiſſe commemorat auctor; tametſi enim, teſte Buxtorfio, recentiores Judæi utpote inde diſperſi feſtum Paſchatis per duos dies, celebrare ſoleant, ut certiores evadant ſe a vero feſti die non multum aberrare, quamvis etiam nonnulli veteres a Judæa remotiſſimi, binos in celebratione Paſchatis dies obſervarent, eo quod ipſi vix innoteſcere poſſet dies qua Judæi Hieroſolymitani decreviſſent celebrare, cujuſque menſis neomeniam, ex qua reliqua feſta celebranda pandebant, conſecrare vellent, nullo tamen antiquitatis monumento probari poteſt in Judæa, maxime vero Ieroſolymis alios fuiſſe Judæos qui uno die, alios qui altero die Agnum Paſchalem comederent: cujus rei argumentum eſt, quod nullum uſquam fuerit in civitate Hieſolymitana de die celebrandi Paſchatis diſſidium. Igitur probabilitate caret iſta ſententia qua ſtatuitur Chriſtum cum una parte Judæorum una die, Phariſæos vero & Sacerdotes cum altera parte diverſo die Paſchalem Agnum comediſſe: ſed omnes vel die a lege ſtatuto, vel altero per decretum domus judicii aſſignato, celebrare tenebantur.

Exponitur explicatio R. P. Harduini Societatis Jeſu inſignis Theologi, & abjicitur.

REPONES: Conciliandæ ſunt ſacræ Scripturæ quæ præ ſe ferunt de feſti Paſchatis celebratione, anno quo Chriſtus mortuus eſt, contradictionem: Sed abſque negotio conciliari poſſunt, ut propugnat laudatus Scriptor in ſuo opere de ſelectis quæſtionibus Amſtelodami anno 1709. typis excuſo, ſi attendatur Galilæos, & Iſraelitas ſejunctim a Judæis Paſcha Hieroſolymis celebraſſe: Quocirca Chriſtus utpote Galilæus Paſcha die integra, ante Judæos comedit; iſti vero die ſequenti, videlicet feria ſexta ad veſperam celebrarunt. Primum, *inquit*, innuunt Matthæus, Marcus & Lucas, dum dicunt Chriſtum prima die azymorum, in qua neceſſe erat occidi Paſcha miſiſſe Petrum & Joannem ut pararent Paſcha: Eo loci, *ait*, de Galilæorum & Iſraelitarum Paſchate fit ſermo; cum enim gemina foret agnorum mactatio, iſti tres Evangeliſtæ non niſi de Paſchate Galilæorum loquuntur. Quando vero Joannes c. 18. ait: *Erat enim mane, & non introierunt in prætorium ut non contaminarentur, ſed ut manducarent Paſcha*; & c. 19. *Erat paraſceve Paſchæ*; voluit deſignare Paſcha quod Judæi altera die celebrarunt. Igitur Judæi hoc anno Agnum Paſchalem luna decima quinta ad veſperam comederunt.

Reſpondeo primo, contradictionem Scripturarum in celebratione feſti Paſchatis nullam eſse, niſi penes aliquos terminos, qui facile explicantur, ſi dies ſolemnis computetur a priore veſpere, ſicut de facto fuit ſemper in more poſitum ejus initium ſic ducere: Ex probationibus autem, tum ex ſolutione ad priora argumenta conſenſus Evangeliſtarum per omnia affulget.

Reſpondet R. P. Graveſon tract. de Incar. diſſ. 19. ne quidem ſpeciem veri præ ſe ferre P. Harduini ſyſtema: Primo quidem quia neque ex ullis antiquitatis momumentis, neque ex ſanctis Patribus, neque ex ullo probatæ fidei teſtimonio evinci poteſt duplex extitiſſe Paſcha, alterum pro Galilæis & Iſraelitis uno die, alterum vero pro Judæis etiam poſteriori die celebrandum. Sed omnes juxta legem & domus judicii decretum, eodem prorſus die Agnum Paſchalem comedere debebant. Secundo, Chriſtus erat de Tribu Juda de nobili proſapia David, cum igitur legem ad unum uſque jota adimpleverit, dicendum eſt non cum Iſraelitis, ſed cum ſuis Fratribus videlicet Judæis eum celebraſſe Paſcha. Multas alias tam in Hiſtoria, quam in Chronologia exarrationes retexit & confutavit Auctor libri inſcripti: *Vindiciæ veterum Scriptorum contra Joannem Harduinum Societatis Jeſus Presbyterum.*

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Judæi tempore Paſſionis Chriſti Agnum Paſchalem juxta legis præceptum immolaverunt.

PRIMO: Hoc annuntiant Scripturæ, ſiquidem Exod. 12. præcipit Deus ut cultu ſempiterno celebretur Paſcha; Judæi autem tametſi mali, plurimum ad legis litteram attendebant; quod autem ſic fecerint anno quo Chriſtus mortuus eſt, habetur Matth. 26. his verbis: *Prima autem die azymorum acceſſerunt Diſcipuli ad Jeſum dicentes, ubi vis paremus tibi comedere paſcha*? Ergo &c.

Secundo: Sic docent SS. Patres, Origenes Tract. 35. in Matth. Tertullianus L. 4. contra Judæos. Epiphanius Hær. 70.

Tertio: Id evincit hæreſis Quartodecimanorum, qui ea ratione proſcripti ſunt ab Eccleſia quod pertinaciter relicto Eccleſiæ Romanæ ritu pro celebrando Paſchate die Dominico, voluerint adhærere Judæorum conſuetudini, luna decima quarta terminante primi menſis, quacumque die occurreret, ſanctum Paſchatis feſtum celebrando; hinc Quartodecimani dicti ſunt.

SYNOPSIS OBJECTIONUM ET RESPONSIONUM.

PRIMO: Incaſſum objicitur illud Joan. 18. *Erat autem mane, & ipſi non introierunt in prætorium, ut non contaminarentur, ſed ut manducarent paſcha*. Cum nomine Paſcha, teſte D. Thoma, ibi intelligan-

tur

tur cibi paſchales. Unde pridie ad veſperam juxta legis præceptum jam manducaverant Agnum Paſchalem.

Secundo: Nec magis urgent illa S. Joan. verba: *Erat autem paraſceve Paſcha*, hoc eſt paraſceve ad ſabbatum Paſchæ. Siquidem a feſto denominabantur ſinguli octavæ dies.

Tertio: Non negamus aliquos Doctores propugnare cum Græcis Chriſtum celebraſſe Paſcha luna decimatertia terminante, ſed ſatius eſt in hoc adhærere Ritui Romano, qui feſtum Paſchatis a Chriſto luna decimaquarta terminante celebratum ſupponit. Ceteræ opiniones ingenioſæ quidem ſunt, ſed veritatis ſpeciem non habent.

SECTIO SECUNDA.

Num Chriſtus Dominus Paſcha celebraverit anno quo mortuus eſt, luna decimaquarta juxta legis mandatum?

CONCLUSIO.

Chriſtus Dominus tunc temporis celebravit Paſcha luna decimaquarta terminante.

Probatur rationibus Theologicis.

Prima: Evangeliſtæ accurate ſcripſerunt vitam & opera Chriſti, ea potiſſimum quæ ſub finem vitæ peregit Salvator noſter: Atqui ex Evangeliſtis Agnum Paſchalem juxta legis mandatum comedit, ſcilicet luna decimaquarta terminante. Ergo &c. Probatur minor Matth. 26. ſic habetur: *Prima autem die azymorum, acceſſerunt Diſcipuli ad Jeſum, dicentes: ubi vis paremus tibi comedere paſcha?* Rurſus S. Marcus c. 14. *Et primo die azymorum, quando paſcha immolabant, dicunt ei Diſcipuli, quo vis eamus, & paremus tibi ut manduces paſcha?* Rurſus S. Lucas cap. 22. *Venit autem dies azymorum, in qua neceſſe erat occidi paſcha. Et miſit Petrum & Joannem, dicens: Euntes, parate nobis paſcha ut manducemus.* Porro primus dies azymorum feſtum Paſchæ celeberrimum vocabatur, eo quod pridie in vigilia ad veſperam Agnus Paſchalis comederetur: Igitur Chriſtus ritum Agni complevit luna decimaquarta terminante, decima vero quinta inchoante, hoc eſt die Jovis ad veſperam, quod non obſcure ſubindigitant Evangeliſtæ, dicendo Chriſtum manducaſſe Agnum Paſchalem prima die azymorum, hoc eſt prima feſti veſpera, quandoquidem dies feſti ſuum ducebant initium a primis veſperis, juxta illud Levit. 17. *A veſpera uſque ad veſperam celebrabitis ſabbata veſtra.* Hoc ipſum ſubnotat S. Joannes c. 13. *Ante diem feſtum Paſcha ſciens Jeſus ... & cœna facta.* Non igitur ipſa feſti die, ſed in vigilia ad veſperam. Igitur ex Evangeliſtis Chriſtus paſcha comedit decimaquarta luna terminante, juxta legis præſcriptum.

Altera hæc eſt: Chriſtus eo prorſus die celebravit Paſcha, quo primum in Ægypto celebratum eſt ab antiquis Judæis: Sed iſti Agnum Paſchalem in Ægypto comederunt luna decimaquarta terminante; ſic enim habetur Exod. 12. *Dixit Dominus ad Moyſen & Aaron .... Loquimini ad univerſum cœtum filiorum Iſrael, & dicite eis: decima die menſis hujus, tollat unuſquiſque Agnum per familias ... ſervabitis eum uſque ad quartam decimam diem menſis hujus. Immolabitque eum univerſa multitudo filiorum Iſrael ad veſperam.* Quod autem eo tempore, & juxta primam inſtitutionem Paſcha ſic celebratum ſit, declarat ſacra Synodus Tridentina Seſſ. 22. c. "Sacerdotem ſecundum Ordinem Melchiſedech ſe in æternum conſtitutum „ declarans, corpus & ſanguinem ſuum „ ſub ſpeciebus panis & vini Deo Patri „ obtulit ... Nam celebrato veteri Paſcha, quod in memoriam exitus de Ægypto multitudo filiorum Iſrael immolabat, novum inſtituit Paſcha, ſe„ ipſum ab Eccleſia per Sacerdotes ſub „ ſignis viſibilibus immolandum in me„ moriam tranſitus ſui ex hoc mundo ad „ Patrem. „ Ergo &c.

Tertia: Chriſtus teſtatur ſe adamuſſim legem velle obſervare, Mat. 5. *Non veni ſolvere legem, ſed adimplere.* Atqui lex, ut dictum eſt, præcipiebat Agnum Paſchalem manducari die decimaquarta ad veſperam: Ergo &c. Chriſtum autem in hoc potiſſimum puncto adimpleviſſe legem non una aut altera evincit ratio: I. Ut effectus reſponderet verbis, dixerat enim legem ſe velle adimplere, & cum a Joanne

baptizari petiit, obnitenti Prophetæ Mat. 3. dixit, *Sic enim decet nos implere omnem juſtitiam.*

II. Ex dictis conſtat Judæos hoc anno juxta legis præſcriptum Paſcha celebraſſe: utique igitur & celebravit Chriſtus, ſin minus illi, qui criminationum cauſas ad perdendum Chriſtum quærebant, ipſum violatæ legis palam inſimulaſſent, quippe qui integra die legitimam Paſchatis celebrationem anticipaſſet, quod quidem a Juda proditore abſque negotio reſcire potuiſſent Principes Sacerdotum. Demum ſi Chriſtus diem a lege præſcriptum antevertiſſet, ut perperam contendunt Græci, non auſus fuiſſet paterfamilias, ad quem Chriſtus miſit Diſcipulos, ut Paſcha apud ipſum pararent, cœnaculum ſuum ad Agnum Paſchalem die non legitima comedendum præbere, namque timuiſſet ne, ut fautor violatæ legis accuſatus, tranſgreſſionis pœnas luiſſet. Ergo &c.

Sancti Patres in articulo ſuperiori huic aſtipulantur opinioni: in primis S. Chryſoſtomus, qui Homil. 82. aſſerit Chriſtum ſic egiſſe: „ Quia, *inquit*, omnia „ quę ſunt legis, adimplevit. „ Et Homil. 81. dixerat: " Id feciſſe ut ſemper in „ omnibus oſtenderet uſque ad extremum „ paſſionis diem, ſe non eſſe adverſarium „ legis. „ Hinc Arcudius L. de Euch. c. 4. & ſequentibus vindicat ſanctum Doctorem & nonnullos alios Græcos Patres ab ea calumnia, quam Græci Schiſmatici illis inurunt, dicendo illos Patres propugnaſſe Chriſtum diem a lege præſcriptum pro celebratione Paſchatis præveniſſe. Eam ſententiam eleganti calamo defendit Cardinalis Humbertus Sylvæ Candidæ Epiſcopus L. contra Græcorum calumnias. Eam Anſelmus Epiſt. ad Volteranum.

Quarta ſic proponitur: Chriſtus Dominus mortuus eſt die ſequenti quo Paſcha cum Diſcipulis celebraverat, ut ex Evangeliſtis liquet: ſed cruci affixus eſt die decimaqninta: Igitur die decimaquarta Agnum Paſchalem comederat. Probatur minor. Inter Patres Græcos ſic cenſent SS. Chryſoſtomus Hom. 86. in Matth. Cyrillus Hieroſolymitanus catech. 13. his additur Socrates L. 5. Hiſt. Eccl. c. 21. inter Latinos Cyprianus L. de Cœna Dom. Tertullianus L. adverſus Judæos: Ergo &c.

Quinta: Aſiatici eo potiſſimum innixi fundamento Paſcha celebrare volebant luna decimaquarta quacumque die contingeret, ut teſtatur Euſebius L. 5. Hiſt. Eccl. c. 13. & 24. quia dicebant Chriſtum iſto ipſo die Agnum Paſchalem cum Diſcipulis comediſſe, & de hac re neque a Victore primo, neque a Conciliis adverſus eos adunatis reprehenſi ſunt, ſed quod Dominica ſequenti feſtum juxta Eccleſiæ Romanæ traditionem agere renuerent. Igitur argumentum eſt illo die Chriſtum Paſcha judaicum celebraſſe.

Sexta: Chriſtus Agnum Paſchalem non comedit luna decimaquarta inchoante, hoc eſt die decimatertia, alias in pane fermentato, qui tunc adhuc erat in uſu, conſecraſſet, quod propugnant Græci; ſed hoc ab Eccleſia Latina longe propellitur tamquam Scripturæ ſacræ contrarium; ſic enim habetur, Matth. 26. *Prima autem die azymorum acceſſerunt Diſcipuli ad Jeſum dicentes, ubi vis paremus tibi comedere paſcha.*

Prorſus nec felicior eſt P. Lamy contendens hoc anno Chriſtum morte præventum Agnum Paſchalem non comediſſe. Et vero illa ſententia falſi convincitur omnium Evangeliſtarum & Patrum auctoritate: Quid plura, novitatem ſapit, & a traditione recedit.

Proponuntur ſimul & ſolvuntur Difficultates.

Oppones I. Chriſtus celebravit Paſcha ſecundum legis præſcriptum: Sed juxta legem celebrandum erat luna dicimatertia terminante, decima vero quarta inchoante: Et probatur. Exodi 12. lex de iſta celebratione a veſpera ad veſperam facienda refertur pro feſto, quod eſu Agni in prima inchoabatur veſpera: Sed illa prior veſpera occurrebat luna decimatertia terminante, ita ut feſtum juxta diem naturalem luna decimaquarta inchoante contingeret. Ergo &c. Probatur minor. Illud celebraverunt primum Judæi quando egreſſi ſunt de Ægypto: Atqui tunc temporis Agnum comederunt luna decimatertia; feſtum vero luna decimaquarta egerunt. Et probatur. Egreſſi ſunt de Ægypto menſe primo, luna decima quinta,

ta, tunc enim profecti ſunt, juxta illud Exod. 12. *Profectique ſunt filii Iſrael de Rameſſe in Soccoth ſexaginta fere millia peditum virorum, abſque parvulis & mulieribus, & vulgus promiſcuum innumerabile*. Atqui inter iſtum egreſſum & immolationem Agni debuit mediare ſaltem una dies: Igitur cum profecti ſint luna decima quinta, jamjam Agnum comederant luna decimatertia terminante. Probatur iſta minor. Egreſſi ſunt altera die a phaſe. Ergo &c.

Reſpondeo primo, ex illis argumentis inde ſequi Chriſtum cruci affixum fuiſſe die Jovis, quod eſt contra communem ſententiam Eccleſiæ.

Reſpondeo ſecundo negando minorem omnium argumentorum: Ad ultimam probationem, diſtinguo: profecti ſunt, altera die artificiali a phaſe, concedo: altera die ſolemni, nego. Phaſe in vigilia feſti ad veſperam factum eſt, ut non ſemel diximus, feſtivitas vero die ſequenti: hoc ipſum clare exprimitur Num. 28. his verbis: *Decima quarta die menſis phaſe Domini eſt, & decima quinta ſolemnitas*. Igitur phaſe primum in Ægypto die decimaquarta manducaverunt, die vero decimaquinta profecti ſunt. Hoc quoque ſufficienter explicatur in Scriptura, ubi dicitur I. filios Iſrael profectos fuiſſe die decimaquinta & altera die celebraſſe Paſcha; quænam altera? Niſi decimaquarta cum ipſa nocte immediate ſubſequente percuſſi ſint primogeniti, & abſque mora compulſi ſint Iſraelitæ de finibus Ægypti egredi. Non abs re erit hic texere vera libri Num. cap. 33. *Profecti igitur de Rameſſe menſe primo, quinta decima die menſis primi, fecerunt altera die phaſe filii Iſrael in manu excelſa, videntibus cunctis Ægyptiis, & ſepelientibus primogenitos, quos percuſſerat Dominus*.

Inſtabis: Atqui phaſe tunc Judæi celebraverunt die decimatertia. Ergo &c. Non poterant nocte cœnæ e ſuis atriis egredi: Igitur poſt unam diem integram a phaſe profecti ſunt de Ægypto. Probatur antecedens: Exod. 12. ita legitur: *Nullus veſtrum egrediatur oſtium domus ſuæ, uſque mane*. Ergo &c.

Reſpondeo negando ſubſumptum. Ad probationem, diſtinguo: Non poterant filii Iſrael egredi e domibus prima aut altera noctis vigilia, eo quod prohibuerat Moyſes, concedo: tertia vigilia, nego. Nox in tres dividitur partes; prima eſt ab occaſu ſolis uſque ad horam nonam; ſecunda computatur a nona uſque ad duodecimam: poſterior vero a duodecima ad tertiam, quæ annexum habet, maxime in Ægypto, diei crepuſculum. Ergo Moyſes prohibuit filiis Iſrael ne in profundo noctis, dum tanta primogenitorum ſtrages perageretur, egrederentur e domibus, ſed expergefacti Ægyptii manum Domini ſuper ſuos primogenitos aggravatam videntes, veriti ne ſimilia eis contingerent, Iſraelitas derepente egredi coegerunt, hora circiter tertia, adeoque die decimaquinta jam illuceſcente, ſic altera die a phaſe.

Repones: Filii Iſrael dicuntur Exod. 12. exiiſſe de Ægypto ſexcenta fere millia peditum, non numeratis parvulis & mulieribus, & ab Ægyptiis vaſa aurea & argentea petiiſſe: Sed nec tanta multitudo in unum congregari locum, nec immenſam colligere potuit ſupellectilem in illa brevi temporis anguſtia, quæ intercedit inter veſperam diei decimi quarti terminantis, & mane ejuſdem noctem complectente: Igitur altera die integra a phaſe profecti ſunt, & conſequenter Paſcha luna decimatertia celebrarunt.

Reſpondeo diſtinguendo minorem: Hæc omnia tam brevi temporis ſpatio cito fieri non potuerunt, ſecluſa Dei providentia ſpeciali, concedo: Deo adjuvante, nego. Moyſes ſciens quid Dominus in gratiam Hebræorum facturus erat, abſolutis prioribus portentis, monuit filios Iſrael ut eſſent ad proficiſcendum parati, namque vix plaga prima facta eſt, quod Propheta petierit a Pharaone exire de Ægypto, ut iret in deſertum ad ſacrificandum Domino: Promittebat Pharao, verum induratus Judæos retinebat: ſed repetitis plagis per plures dies, ut deſcribitur a capite ſeptimo Exodi uſque ad duodecimum incluſive, iterum atque iterum libertatem Iſraelitis conceſſurum ſe ſpopondit, at iterum etiam atque iterum obduratus non ſtetit promiſſis, donec, viſa manu Domini ſuper primogenitos graviſſima, non ſolum egrediendi dedit facultatem, ſed & commovente populo ſuo, hoc abſque mora fieri voluit. Igitur Hebræi.

Hebræi a Moyſe vel ante plagas inflictas coram Pharaone de egreſſu admoniti, ſecreto & citra tumultum ad proficiſcendum ſeſe accingere cœperunt, Deo vero protegente, gratiam tunc temporis invenerunt apud Ægyptios, & ab eis neceſſariam ad ſacrificandum Domino ſupellectilem obtinuerunt, maxime cum totius Ægypti viſis ſtupendis prodigiis commoveretur cor, & cuncti propter irruentia continuo mala cederent Hebræorum votis pro exitu. Quis enim ad malum horribile avertendum cuncta poſtulata non dediſſet, ut propriæ conſuleret ſaluti, quandoquidem hoc unum ad hoc ſufficiebat, nimirum relaxatio populi Iſraelitici, ut egrediens de Ægypto ſua redderet vota Altiſſimo: Neque vero probabilitate caret ſententia eorum, qui vel ipſa exitus die Hebræos ab Ægyptiis accepiſſe vaſa & alia ſibi neceſſaria atque utilia propugnant; namque expergefacti Ægyptii, omnes primogenitos exterminatos animadvertentes, veriti ne quid ſimile eis contingeret, cuncta expoſtulata lubenti animo dederunt Hebræis, ut citocitius ab eis diſcederent: Quod autem altera die ſolemni a phaſe non factum ſit, argumentum illud eſt, quia conſperſam tantum farinam in palliis involutam ad coquendum pro victu panem azymum aſportaverunt, ut habetur ibidem Exod. 12. Si autem una integra mediaſſet dies inter exitum & phaſe, abſque negotio fermentatum pro more habere potuiſſent.

Inſiſtes: Hebræi erant per totam Ægyptum diſperſi: ſed inter tantas temporis anguſtias, non potuerunt in unum congregari ad proficiſcendum: Ergo &c.

Reſpondeo primo, ſi providentiam ſpecialem excludas, nec in uno integro die hoc fieri potuiſſet, unde ſi quid argumentum probaret, inter phaſe & exitum non una ſolum ſed multiplex dies numeraretur.

Reſpondeo ſecundo ut ſupra, diſtinguendo: Et jamjam admonitus populus erat ad exitum paratus, concedo: & non erat, nego. Hebræi ut habetur Geneſ. 48. & 49. non totam Ægyptum, ſed terram Geſſen habitabant, ubi multas ædificaverant urbes, eos autem in Rameſſe verſus Ægypti confines Moyſes adunaverat, & ex Rameſſe in Soccoth, deinde in deſertum cum armentis ſuis abierunt: Sic enim habetur Exod. 12. *Profectique ſunt filii Iſrael de Rameſſe in Soccoth ſexcenta fere millia peditum virorum, abſque parvulis & mulieribus. Sed & vulgus promiſcuum innumerabile aſcendit cum eis, oves & armenta, & animantia diverſi generis multa nimis. Coxeruntque farinam quam dudum de Ægypto conſperſam tulerant, & fecerunt ſubcinericeos panes azymos: neque enim poterat fermentari, cogentibus exire Ægyptiis, & nullam facere ſinentibus moram, nec pulmenti quicquam occurrerat præparare.*

Oppones II. Chriſtus ſuæ paſſionis tempore Paſcha die decimaquarta menſis non potuit, ſecluſa legis prævaricatione, celebrare: Ergo &c. Probatur antecedens. Hoc anno dies Pentecoſtes occurrebat die prima Sabbati, & juxta ritum noſtrum die Dominica: Igitur tunc temporis dies primus azymorum non in feriam ſextam, ſed in Sabbatum incidit; adeoque Agnus Paſchalis die Veneris, ſeu die decima quinta terminante comedi debuit: ſin minus dies Pentecoſtes non fuiſſet celebrata ſecundum legem, qua quidem cautum erat, ut oblatio manipuli ſpicarum fieret die ſequenti feſtivitatem azymorum; & ab hoc ſecundo die, *inquit*, Joſephus L. 2. antiq. cap. 10. numerabantur quinquaginta dies, quibus expletis, Pentecoſtes celebrabatur; ex quo liquet hoc anno neceſſe fuiſſe diem primum azymorum occurriſſe Sabbato, & die ſequenti oblatum fuiſſe manipulum: qui ordo ſi pervertatur, dies Pentecoſtes tunc juxta legis præceptum nou fuit celebrata. Conſtat autem Chriſtum obiiſſe die Veneris: Ergo non primo die azymorum, ſed alio Paſcha comedit.

Reſpondeo primo, non conſtare apud viros eruditos Pentecoſtes diem, anno quo mortuus eſt Chriſtus, in diem Dominicam incidiſſe. Nam ſi Sancti Clementis conſtitutiones excipias, & Sancti Auſtuguſtini ſermonem de tempore 154. quæ ſcripta, ut fatentur omnes critici, pſeudo-pigrapha ſunt, nemo, qui id aſſerat, citatur antiquior S. Leone, ita Samuel Bochartus, Tilmuntius tom. 1. Documentorum Hiſtor. Eccl. not. 8. in Sanctum Petrum.

Reſpondedoo ſecun, negando antecedens:

Ad

Ad probationem diſtinguo : Dies Pentecoſtes hoc anno occurrebat prima die Sabbati, & oblatio manipuli facta quoque fuerat prima die Sabbati , concedo : & non facta fuerat, nego antecedens & ceteras conſequentias, quæ falſo innituntur principio, quandoquidem dies primus azymorum contigit feria ſexta in qua occiſus eſt Chriſtus , quia vero occurrebat Sabbatum, oblatio manipuli non niſi altera die a Sabbato facta eſt: nec mirum, cum opus eſſet ipſa die metere triticum quod eſt opus ſervile , adeoque non licitum in die feſto; neceſſe fuit igitur pro iſto momento expectare diem laicum : Igitur quotieſcumque ad diem azymorum ſequebatur Sabbatum , non prima , ſed ſecunda die a feſto azym. fiebat oblatio manipuli, & ab iſta numerabantur quinquaginta dies uſque ad Pentecoſten. Ita Bellarminus: hoc ipſum claret ex verbis legis, quæ hic texere non erit injucundum. Sic habetur Levit. 23. *Locutuſque eſt Dominus ad Moyſen , dicens : loquere filiis Iſrael, & dices ad eos .... Menſe primo quarta decima die menſis ad veſperum , phaſe Domini eſt. Et quinta decima die menſis hujus , ſolemnitas azymorum Domini eſt . Septem diebus azyma comedetis . Dies primus erit vobis celeberrimus , ſanctuſque ... ſeptimus erit celebrior & ſanctior , nullumque ſervile opus facietis in eo ... Cum ingreſſi fueritis terram quam ego dabo vobis , & meſſueritis ſegetem , feretis manipulos ſpicarum , primitias meſſis veſtra ad Sacerdotem . Qui elevabit faſciculum coram Domino , ut acceptabilis ſit pro vobis altero die ſabbati : Et ſanctificabit illum ... Numerabitis ergo ab altero die ſabbati in quo obtuliſtis manipulum primitiarum , ſeptem hebdomadas plenas uſque ad alteram diem expletionis hebdomada ſeptima , id eſt , quinquaginta dies* . Ecce tota Paſchæ ſolemnitas. In qua nonnulla obſervanda veniunt, quibus ſervatis, omnes evaneſcunt difficultates . Primoquidem lex præcipit quarta decima die menſis primi Agnum comedere, qui ritus vocatur phaſe Domini . II. Manducare azyma ſeptem diebus . III. Primum & poſtremum diem eſſe celeberrimum . IV. Segete ſacta , offerre manipulum primitiarum altera die a Sabbato , hoc eſt die laico, cum metere triticum ſit opus ſervile, quod die feſto prohibetur: V. Demum a die oblationis manipuli ſeptem hebdomadas plenas numerandas eſſe , quibus expletis , feſtum Pentecoſtes celebrandum occurrebat . Igitur anno quo Chriſtus mortuus eſt , manipulus ſpicarum oblatus eſt altera die a Sabbato, & ſecunda a primo die azymorum, & non ipſa Sabbati die , ſicque Pentecoſtes feſtum eo anno iu diem Dominicam incidit , ut propugnant viri in Hiſtoria Judaica texenda percelebres.

Inſiſtes : Joannis 13. legitur Chriſtum Agnum cum Diſcipulis manducaſſe, *Ante diem feſtum Paſchæ* . Igitur non juxta legis præceptum , ſed præveniendo diem Paſchæ celebravit.

Reſpondeo diſtinguendo : Ante diem feſtum Paſchæ artificialem Chriſtus comedit Agnum , concedo : ante diem ſolemnem , nego . Dies triplex diſtinguitur ; videlicet artificialis, naturalis , & ſolemnis. Primus ab ortu uſque ad occaſum ſolis menſuratur; alter a media nocte ad mediam uſque noctem ſubſequentem: tertius a veſpera diei præcedentis ſeu vigiliæ , uſque ad ſecundas veſperas . S. Joannes loquitur de die artificiali , nuſquam vero de ſolemni . Solutio eſt D. Thomæ hic 3. p. q. 46. art. 9. ad 1. eo loci proponit ſibi objectionem , deinde vero eam ſic ſolvit: " Simul ergo Chriſtus & Judæi vetus Paſcha celebraverunt. Et ſicut Beda dicit ſuper Marcum, licet Chriſtus, qui eſt Paſcha noſtrum , ſit crucifixus ſequenti die , hoc eſt quinta decima luna: Attamen nocte qua Agnus immolabatur , corporis ſanguiniſque ſui Diſcipulis tradens myſteria celebranda , & a Judæis tentus ac ligatus ipſius immolationis, hoc eſt , paſſionis ſuæ ſacravit exordium. Cum autem dicitur Joan. 13. Ante diem feſtum Paſchæ intelligitur hoc fuiſſe quarta decima luna , quod tunc evenit quinta feria : nam luna exiſtente quinta decima erat dies ſolemniſſimus Paſchæ apud Judæos . Et ſic eumdem diem quem Joannes nominat ante diem feſtum Paſchæ propter diſtinctionem naturalem dierum, Matthæus nominat primam diem azymorum : quia ſecundum ritum Judaicæ feſtivitatis, ſolemnitas incipiebat a veſpera præcedentis diei. Quod autem di-

„ citur,

„ citur, eos comeſturos eſſe Paſcha in „ quinta decima luna, intelligendum eſt, „ quod ibi Paſcha non dicitur Agnus „ Paſchalis, qui immolatus fuerat deci- „ ma quarta luna, ſed dicitur cibus pa- „ ſchalis, id eſt, azymi panes, quos opor- „ tebat comedi a mundis. „

Replicabis: Antequam Agnum Paſchalem comederent Judæi, debebat aſtante populo immolari in Templo Hieroſolymitano poſt ſanguinem ad altare fuſum, & adipem igne conſumptum; ut obſervat Maimonides: Sed non legitur in Evangelio Chriſtum hunc obſervaſſe ritum, immo nec potuit, cum Diſcipuli non niſi primo die azymorum eum convenerint pro celebrando quidem Paſchate, ſed quo? Niſi novo & myſtico ſui corporis: vel ſi Judaicum adimplevit, non ea dubioprocul die, qua præcipiebat lex: Ergo &c. Confirmatur: Non eſt probabile locum & tempus tunc adfuiſſe, cum Judæi adverſus Chriſtum moverent tragœdias, & jamjam timor occupaverat nedum Diſcipulorum, ſed & ipſius amantiſſimi Magiſtri animum. Ergo &c.

Reſpondeo I. argumentum exuberare; ſi quid enim urgeret, etiam Chriſtum hoc anno omiſiſſe Paſcha probaret, quod quidem aperte adverſatur Evangelio, ubi Mat. 26. habetur: *Prima autem die azymorum acceſſerunt diſcipuli ad Jeſum dicentes: Ubi vis paremus tibi comedere paſcha? At Jeſus dixit; ite in civitatem ad quemdam, & dicite ei; Magiſter dicit, tempus meum prope eſt, apud te facio paſcha cum diſcipulis meis. Et fecerunt diſcipuli ſicut conſtituit illis Jeſus, & paraverunt paſcha.*

Reſpondeo II. diſtinguendo: Et cæremonia Agni immolandi in templo fiebat ſemel pro toto populo, concedo: a ſingulis familiis, nego; quomodo enim advenæ hinc inde abſque æſtimatione occurrentes potuiſſent ſinguli offerre agnum immolandum, antequam illum juxta ritum legis comederent? Sed hoc dato & non conceſſo, Chriſtum cuncta adimplevisse non dubitandum eſt, cum cuncta quæ fecit, ait Joannes ſub finem Evangelii, non ſint ſcripta. Et vero citra dubium eſt, aliis annis præcedentibus Paſcha comediſſe, cum vel ipſe teſtetur Mat. 5. *Non veni ſolvere legem, ſed adimplere*; & tamen ubi hoc ſcribatur non invenimus. *Jam* vero quod tempus adfuerit ritum omnem Paſchatis ſervandi, ex duobus liquet: primo quidem ex eo quod Matthæus aſſerat Diſcipulos, præcipiente Domino, cuncta paraſſe; ſecundo, ibidem de hoc momento duos ante dies illos monuerat; ſic enim habetur initio capitis: *Et factum eſt cum conſummaſſet Jeſus ſermones hos omnes, dixit Diſcipulis ſuis; ſcitis quia poſt biduum Paſcha fiet.* Demum tametſi appropinquaret paſſio, a cæremonia non ideo abſtinuit Chriſtus, quia agnus Paſchalis aſſatus, erat ſacrificii cruenti in cruce abſque mora abſolvendi typus; conveniens igitur erat ut ipſa die Paſchatis ſi non artificiali, ſaltem ſolemni agnum comederet. Hinc ibidem poſt priora verba ſubdit Evangeliſta: *Veſpere autem facto, diſcumbebat Jeſus cum Diſcipulis ſuis, & edentibus illis, dixit, Amen dico vobis, quia unus veſtrum me traditurus eſt. Et contriſtati valde cœperunt ſinguli dicere: Numquid ego ſum Domine?... Cœnantibus autem eis, accepit Jeſus panem, & benedixit, ac fregit, deditque Diſcipulis ſuis, & ait: Accipite, & comedite: Hoc eſt corpus meum.* Audis Chriſtum non niſi completa cœna legali, ſacram inſtituiſſe Euchariſtiam, & Paſcha Judaicum juxta legis præceptum comediſſe.

Arguitur III. Non deſunt Patres qui aſſerant Chriſtum, eo anno quo mortuus eſt, non peregiſſe Paſcha Judaicum. Igitur incaſſum hoc abſolviſſe tunc temporis propugnatur. Jam antecedens probatur: ſic autumant S. Petrus Alexandrinus Epiſcopus & Martyr, ſanctus Hyppolitus Martyr Epiſcopus Portuenſis, Apollinaris Epiſcopus Hieropolytanus, Clemens Alexandrinus, omnes citati ab Auctore chronici Alexandrini vulgati a Patre Radero Societatis Jeſu anno 1615. & a Domino Ducange denuo editi cum hoc titulo: *Chronicon Paſchale.* Eidem adhærent ſententiæ nonnulli Hiſtorici, ut Joannes Philoponus, qui ſub Imperatore Phoca circa annum æræ Chriſtianæ 604. florebat, & duo alii Auctores anonymi laudati a Photio in Bibliotheca cod. 115. & 116. Plurimi alii recentiores Scriptores quos profert Bernardus Lamy in ſuo tract. Hiſt. de veteri Judæorum Paſchate gallice conſcripto. Ergo &c.

Reſpondeo I. iſtam opinionem prorſus adver-

adverſari Scripturæ ſacræ; quod ſi erroris juridice nondum inſimulata ſit, non ideo tamen amplectenda.

Reſpondeo II. diſtinguendo: Et opinio laudata ab ipſis ſanctis Patribus nedum abjecta, ſed & confutata manet, concedo: & quandoque prævaluit, nego. In primis confutata eſt a S. Epiphanio Hæreſ. 30. quæ eſt Ebionitarum, a ſancto Chryſoſtomo Homil. 81. in Matth. & ab aliis Scriptoribus tum Græcis, tum Latinis. Unde Photius Cod. 116. volumen tertium de ſacro Paſchate Auctoris cujuſdam anonymi recenſens, ait: " Refert „ idem ſecundum illos alios adventus ſui „ annos, Chriſtum Dominum ac Deum „ noſtrum lege præſcriptum Paſcha celebraſſe, non item eo quo proditus eſt. „ Quod conſideratione ſane dignum, cum „ Chryſoſtomus & Eccleſia tune ipſum, „ *ſeu Chriſtum*, doceant legitimum Pa„ ſcha perfeciſſe, ahtequam myſticam in„ ſtitueret cœnam. „ Quid plura adjiciam? Nullius ponderis eſt auctoritas Joannis Philoponi, quippe qui fuerit hæreticus Monothelita; neque vero etiam fides adhibenda eſt opuſculo quod ſub nomine S. Petri Epiſcopi Alexandrini circumfertur, quandoquidem non genuinus S. Martyris fœtus eſt; namque, ut non ignoti nominis obſervant Critici, laudantur auctores ſancto illi Petro poſteriores, quod ſane, juxta critices diſciplinæ regulas, manifeſtum eſt adulterini operis argumentum.

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Chriſtus anno quo mortuus eſt, celebravit Paſcha juxta legis præſcriptum.

PRIMO: Sic referunt Matthæus c. 26. Marcus c. 14. Lucas c. 22. qui ſic loquitur: *Venit autem dies azymorum, in qua neceſſe erat occidi paſcha: & miſit Petrum & Joannem dicens: euntes parate nobis paſcha.*

Secundo: Chriſtus ſic loquitur Matth. 5. *Nolite putare quoniam veni ſolvere legem aut Prophetas: non veni ſolvere, ſed adimplere.* Igitur juxta præceptum legis celebravit Paſcha. Hoc ipſum aſſerit Sanctus Chryſoſtomus Homil. 82. ubi de Chriſto ait: " Omnia quæ ſunt legis, adimple„ vit. „

Tertio: Si Chriſtus ſecundum legem Paſcha non celebraſſet, Judæi quærentes falſum teſtimonium adverſus eum, dubioprocul hoc illi objurgaſſent: ſed non objurgaverunt. Ergo &c.

SYNOPSIS DIFFICULTATUM ET RESOLUTIONUM.

PRIMO: Legitur quidem Joann. 13. Chriſtum manducaſſe agnum Paſchalem *ante diem feſtum Paſcha*: ſed intellige ante diem artificialem, non ſolemnem, quæ a primis veſperis incipit.

Secundo: Ne putes Chriſtum in hoc prætermiſiſſe legem de celebrando feſto Pentecoſten, cum hoc anno manipulus primitiarum oblatus ſit altera die a Sabbato: ſicque dies Pentecoſtes incidebat hoc anno in primam diem a Sabbato; qui quidem dies reſpondet diei Dominico noſtro.

Tertio: Abſque fundamento reponitur Iſraelitas ab Ægypto abſcedentes non manducaſſe paſcha luna decimaquarta primi menſis terminante, cum hoc expreſſe habeatur Exod. 12. Nec mirum videri debet, ſi eadem nocte matutinis horis luna decimaquinta inchoante profecti ſint ad immolandum Domino, cum jam a prima Ægypti plaga, ordinante Moyſe, eſſent ad exitum parati.

SECTIO TERTIA.

De tempore quo feſtum Paſcha celebrandum ſit.

DUÆ perceleÞres quondam de tempore celebrationis Paſchæ vel apud ipſos Chriſtianos extitere ſententiæ. Una Epiſcoporum Aſiæ, qui contendebant luna decimaquarta primi menſis, quacumque die occurreret, celebrandum eſſe Paſcha, innixi, ajebant, traditione a beato Joanne Evangeliſta Eccleſiarum Aſiæ Protoparente accepta: inter quos annumeratur S. Polycarpus Martyr. Alii econtra ſcilicet Romani, dicebant ſe a S. Petro accepiſſe feſtum iſtud celebrandum eſſe die Dominica immediate poſt æquinoctium vernum ſubſequente. Quia vero decurſu temporum per-

percrebuerunt de hac quæſtione magnæ diſceptationes, ita ut vel ab ipſa Eccleſia Quartodecimani diſceſſerint, id operis expoſtulat ratio, ut quæ de his momentis actitata ſunt, fideli calamo primum recenſeamus. Unde ſit

PUNCTUM PRIMUM.

Hiſtoria critica Quartodecimanorum.

Ortus.

RITUS ad ſanctum Paſchatis feſtum celebrandum, tametſi apud omnes Chriſtianos uſitatus, non tamen circa celebrationis tempus unus & idem fuit. Aſiatici quippe in Synodo adunati, ſtatuerunt feſtum illud luna decimaquarta menſis Niſan, quacumque die occurreret, juxta morem Judæorum celebrandum eſſe. Romani e contra non niſi die Dominica poſt æquinoctium vernum.

Utraque opinio graves habuit defenſores, Aſiaticis ex una parte a divo Joanne ſuum accepiſſe morem, Occidentalibus ex alia parte a B. Petro Apoſtolorum principe ſuam de hoc tenere diſciplinam contendentibus. Nonnihil controverſiæ apparere cœpit tempore Aniceti: acrius exarſit ſub Victore I. in primo Concilio generali ad metam perducta; ſub finem ſexti ſæculi apud Scotos & Britannos iterum, tametſi incaute, invaleſcere viſa eſt.

Ergo S. Polycarpus Romam venit, & inter ipſum & ſanctum Anicetum ſummum Pontificem de hoc momento diſceptatum eſt. Sic refert Euſebius Libr. 4. Hiſtor. Eccleſ. capit. 13. dicens: " Dum „ Anicetus Romanæ Eccleſiæ præerat, „ Polycarpum, cui adhuc ſuppeditabat „ vita Romam adventaſſe, & cum Ani- „ ceto in congreſſum colloquiumque de „ controverſia quæ fuit de die Paſchæ „ celebranda ſuſcepta, veniſſe commemo- „ rat Irenæus. „ Non abſimilia ſcribit S. Hieronymus in catalogo Scriptorum Eccleſ. c. 28. ubi de S. Polycarpo loquens ait: " Hic propter quaſdam ſuper die „ Paſchæ quæſtiones, ſub Imperatore An- „ tonino Pio, Eccleſiam in urbe regente „ Aniceto, Romam venit. „

Neque vero propter hoc a communione mutua ceſſarunt; hoc ipſum teſtatur S. Irenæus Epiſt. ad Victorem I. ſummum Pontificem directa, cujus iſtud fragmentum texuit Euſebius Lib. 5. Hiſt. Eccleſ. cap. 24. " Cum beatus Polycarpus, *in-* „ *quit*, Aniceto Epiſcopatum admini- „ ſtrante, Romam adventaret, cumque „ ille & Anicetus de aliis rebus de qui- „ bus inter ſe diſcrepabant, pauca con- „ tuliſſent, confeſtim pax fuit inter eos „ conciliata: quin pro hoc feſto obſer- „ vando, quod controverſiæ caput vide- „ batur, caritatis vincula neutiquam ru- „ perunt. „

Mortuo pro fide Chriſti Polycarpo, Polycrates Epiſcopus, clavum Eccleſiæ univerſalis tenente Victore I. adunavit Epheſi Concilium, in quo definitum eſt feſtum Paſchatis celebrandum luna decimaquarta primi menſis, quacumque die occurreret. De hoc momento Euſebius Lib. 5. cap. 23. hæc ſcribit: " Epiſcopis autem „ in Aſia coactis, qui morem jam olim „ ipſis a majoribus traditum ſedulo ob- „ ſervandum conſtanter aſſeverabant, „ præfuit Polycrates: Qui in ea Epiſto- „ la quam ad Victorem & Eccleſiam Ro- „ manam ſcripſit, traditionem ad ipſius „ uſque tempora deductam his fere ver- „ bis exponit: Nos diem Paſchatis inte- „ gre incorrupteque recolimus, neque „ addendo quidquam, neque detrahen- „ do. „ Nominatis vero pro ſua opinione Philippo Diacono & aliis quibuſdam jam vita functis, ſubdit: " His accedit „ Joannes qui ſupra pectus Domini recu- „ buit &c. „ S. Hieronymus Catal. de Scriptoribus Eccl. cap. 56. de hoc loquens ait: " Polycrates Epheſiorum Epiſcopus, „ cum ceteris Epiſcopis Aſiæ, qui juxta „ quamdam veterem conſuetudinem, cum „ Judæis quarta-decima luna Paſcha cele- „ brabant, ſcripſit adverſus Victorem Epi- „ ſcopum Romanum Epiſtolam Synodi- „ cam, in qua docet ſe Apoſtoli Joannis, „ & veterum auctoritatem ſequi. „

Huc uſque quæſtio inter Aſiaticos & Romanos uti de diſciplina ſolum circumferebatur: nec una ratio hoc evincit. I. Irenæus Lib. 1. adverſus Hær. capit. 3. ſcribit unam ſuo tempore fuiſſe Orientis & Occidentis fidem, aitque: " Hanc fi- „ dem, quemadmodum prædiximus, Ec- „ cleſia, & quidem in univerſum mun-

„ dum

„ dum diſſeminata, diligenter cuſtodit, „ quaſi unam domum inhabitans, & ſi- „ militer credit iis, videlicet quaſi u- „ nam animam habens & unum cor, & „ conſonanter prædicat, & docet, & „ tradit, quaſi unum poſſidens os. „ Obſerves velim quod Aſiatici, Irenæi ævo, ſuum ſervarent ritum de feſto Paſchatis celebrando luna decimaquarta juxta Judæorum morem, & tamen, hoc non obſtante, aſſerit ſanctus Martyr unam tunc temporis omnium Eccleſiarum floruiſſe fidem, quod non fuiſſet verum, „ ſi ritus Aſiaticorum contra fidem mi- „ litaſſet. II. Nec ipſe Irenæus Victorem deterruiſſet ab anathemate infligendo Aſiaticis, ut dicemus infra. III. Pax ſervata eſt inter S. Polycarpum & Anicetum, inter SS. Pium, Hyginum, Teleſphorum & Sixtum ſummos Pontifices Martyres, & Aſiaticos, vel ipſo tempore quo iſti in ſuo perſeverabant ritu; ex quo liquet quæſtionem tunc tantum de diſciplina emerſiſſe.

Progreſſus.

Acrius exarſit controverſia, ducibus Florino & Blaſto, qui ritum de celebrando feſto Paſchatis luna decimaquarta quacumque die occurreret, ſic propugnabant, ut Romanum damnarent. Florinus ille S. Polycarpi quondam auditor, ob impietatem & pravos mores e Presbyterii gradu ab Elutherio ſummo Pontifice dejectus, una cum Blaſto criminis & furoris ſocio, Romanæ Eccleſiæ bellum indixit. Varios prædicabat errores: I. Aſſerebat rerum quarumdam ſubſtantiam eſſe malam. II. Generationem Verbi creatam effutiebat. III. Licitum eſſe ad nutum uti quacumque muliere. IV. Negabat Reſurrectionem. V. Non credebat Chriſtum de Beatiſſima Virgine natum. VI. Contendebat feſtum Paſchatis non niſi juxta ritum Judæorum celebrandum. VII. Cum Paſcha occurrebat Dominica die, ejus diſcipuli abſtinebant a cibis, & noctem ducebant inſomnes: ſicque propter ſuam in celebrando Paſchate juxta Judæorum morem obſtinaciam, hæretici Quartodecimani dicti ſunt.

Subſequentibus ſæculis error tametſi profligatus in Concilio I. Nicæno, occupavit Scotos & Britones ab anno ſcilicet 566. uſque ad annum 716. Equidem feſtum Paſchatis quandoque die Dominica celebrabant, ſed modo luna decima quarta tunc occurreret. Illos igitur ſic adhæſiſſe Quartodecimanis conſtat ex Beda Lib. 3. Hiſt. Eccl. gentis Angelorum cap. 17. & 25. De hoc fidem facit collatio habita anno circiter 664. in Monaſterio Sinus-Fari, præſente Rege Oſvino. Interrogatus enim a Rege Colmanus Epiſcopus, qui ritui Romano adhærebat, unde haberet ſuæ obſervantiæ originem? reſpondit per Vuilfridum Presbyterum ſuum interpretem, accepiſſe a beato Petro, qui Reſurrectionis Dominicæ diem hoc feſto voluit in perpetuum conſecrari. " Itaque Joannes ſecundum legis conſuetu- „ dinem, decimaquarta die menſis primi „ ad veſperam incipiebat celebrationem „ feſti Paſchalis, nihil curans utrum hæc „ Sabbato, an alia qualibet feria prove- „ niret. At vero Petrus cum Romæ „ prædicaret, memor quia Dominus pri- „ ma Sabbati reſurrexit a mortuis, ac „ mundo ſpem Reſurrectionis contulit, „ ita Paſcha faciendum intellexit. „ Beda Lib. 3. Hiſt. c. 25.

Quidam tamen & Scotos & Britones ab hæreſi vindicant, eo quod ſolum errore circa temporis computum ſic egerint. Ita colligitur ex Venerabili Beda Lib. 3. Hiſt. Angl. cap. 4. & 17. Lib. 5. cap. 24. hinc ſi quando vocentur in hiſtoriis hæretici, hoc non niſi materialiter & præſumptive intelligendum eſt; cum tandem edocti frequentioribus Epiſtolis ſummorum Pontificum, maxime Honorii I. & Joannis IV. de quibus mentionem facit Venerabilis Beda Lib. 2. Hiſt. cap. 29. ad ritum Romanum, quem a S. Auguſtino Anglorum Apoſtolo acceperant, ſeptimo circiter ſæculo rediere.

Interitus, ſeu proſcriptio.

Errorem Quartodecimanorum, ſeu Paſchatitarum, varii inſectati ſunt Papæ & Epiſcopi in Synodis, quorum etſi acta ad nos uſque non pervenerint ſaltem integra, eorum tamen Epiſtolæ Decr. circumferuntur. Victor I. an. 198. adverſus eos Romæ adunavit Concilium, Narciſ-

ſus

ſus Jeroſolymis, Theophilus in Ceſaræa Palæſtinæ, Caſſius Tyrii, Clarus Ptolemaidis, Irenæus in Gallia, Bacchylus Corinthi, & Provinciarum alii, qui uno ſuffragio ac ſententia omnes Dominico die Paſcha celebrandum eſſe definierunt. Eamdem renovavit definitionem Concilium Arabicum ſub Fabiano Papa anno 249. Ad metam perducta eſt controverſia in Concilio primo generali, in quo quidem Nicæni Patres ſanxerunt feſtum Paſchatis ab univerſali Eccleſia ſemper die Dominica proxima ſequente æquinoctium vernum eſſe celebrandum.

PUNCTUM SECUNDUM.

Num Feſtum Paſchatis a Chriſtianis celebrandum ſit die Dominica proxime ſequente lunam decimam quartam primi menſis poſt Æquinoctium vernum?

CONCLUSIO AFFIRMATIVA.

Probatur multis momentis.

Primo, ex ſummis Pontificibus.

S. ANICETUS pro virili conatus eſt ſuadere S. Polycarpo, ut depoſito Aſiaticorum in celebrando feſto Paſchatis more, Romanum amplecteretur. Sic refert S. Irenæus in ſua ad Victorem I. Epiſtola apud Euſebium Lib. 5. Hiſt. Eccleſ. c. 24. " Neque tamen Anicetus,
„ *inquit*, Polycarpo poterat perſuadere,
„ ut ſuum obſervandi morem, quippe
„ qui cum Joanne Diſcipulo Domini no-
„ ſtri, & cum reliquis Apoſtolis, qui-
„ buſcum multum verſatus fuiſſet, eum-
„ dem ſemper ad illum modum obſer-
„ vaſſet, deponeret. Neque contra Po-
„ lycarpus Aniceto perſuaſit, ut conſue-
„ tudinem Aſiaticam .... ullo modo ob-
„ ſervaret. „

Eumdem ritum, ne ungue dempto, tenuerunt SS. Pius I. Hyginus, Teleſphorus, ſed maxime Victor I. qui excommunicationem interminatus eſt Aſiaticis, niſi conſuetudini Romanæ adhærerent, ut ſcribit Euſebius Lib. 5. Hiſt. cap. 24. S. Sylveſter multo plura pro eodem momento fecit, quippe qui hunc ritum ab univerſa Eccleſia obſervandum in Concilio magno Nicæno definire ſatagerit.

Secundo, ex Conciliis.

OCTO circiter in hiſtoria critica numeravimus Synodos in quibus ritus Romanus nedum approbatus, ſed ſolus ſequendus dicitur. Inſtar ceterorum ſit Synodus Palæſtina, in qua Theophilus Cæſarienſis nomine Victoris præfuit. Euſebius L. 5. Hiſt. c. 22. ejus definitionem his verbis refert: " Concilia & conventus Epi-
„ ſcoporum in unum cogebantur, & om-
„ nes una ſententia decretum Eccleſiaſti-
„ cum, nempe ut non alio die aliquan-
„ do, quam Dominico, myſterium Do-
„ mini reſurrectionis a mortuis celebra-
„ retur, & ut in hoc ſolo jejuniorum,
„ quæ circiter Paſcha fieri ſolent, finem
„ faceremus. per litteras ad omnes Ec-
„ cleſias ſcriptas ratum faciebant. „

Eminet inter omnes Synodos Concilium I. Nicænum generale, in quo tandem definitum eſt Paſchæ feſtum ab univerſali Eccleſia juxta ritum Romanum colendum eſſe. Hujus definitionis hiſtoriam texit Theodoretus Lib. 1. Hiſt. Eccl. c. 11. his verbis: " Quod autem ad om-
„ nium conſenſum de ſacratiſſimo feſto
„ Paſchatis celebrando attinet, ſcitote
„ quod veſtris precibus controverſia de
„ ea re ſuſcepta, prudenter & commo-
„ de ſedata eſt: ita ut omnes fratres qui
„ Orientem incolunt, quique Judæorum
„ conſuetudinem ante in eo feſto obſer-
„ vando imitari ſolent, jam Romanos
„ nos in illo recolendo a primis tempo-
„ ribus tenuiſtis, ſint conſentientibus
„ animis, in eodem celebrando deinceps
„ ſecuturi. „ Rurſus c. 10. refert Epiſtolam Conſtantini ad omnes Eccleſias, in qua quidem recenſet ea quæ in Concilio geſta fuerant. Hæc de ſolemnitate feſti Paſchatis habet: " Ibi, *ait Imperator*, cum
„ de ſanctiſſimi feſto die Paſchatis di-
„ ſceptaretur, communi omnium ſenten-
„ tia rectum eſſe videbatur, ut omnes ubi-
„ que uno eodemque die illud celebrarent. „

Non prætereundus ſanctus Athanaſius, qui ipſe aderat Concilio. In Epiſtola de Synodo Arimini & Seleuciæ ait: " Nicæ-
„ na Synodus non temere habita eſt, ut
„ quæ habeat graviſſimos uſus & legi-
„ timam

„ timam rationem. Syri etenim, Cilices, „ Meſopotami, in cauſa feſti claudica- „ bant, atque una cum Judæis Paſcha „ celebrabant; & jam tum Ariana hære- „ ſis, quæ contra Eccleſiam ſurrexerat, „ ſuos propugnatores habebat, qui ipſam „ defenderent, & piis inſidias facerent, „ Euſebianos ſcilicet. Atque ea cauſa „ fuit, ut univerſus orbis in Concilium „ coiret, ut & eodem die ubique feſtum „ celebraretur, & hæreſis quæ ſuppullu- „ laverat, anathemate percuteretur: „ quod & factum eſt. „ De eodem decreto mentionem facit Epiphanius Hæreſ. 70. de eodem S. Ambroſius in enarratione ad Epiſcopos Æmiliæ, de Paſchalis celebritatis ratione.

Tertio, ex Traditione.

PRIMO: Affulget ex ipſo Victore I. qui non alia ratione excommunicationem Aſiaticis interminatus eſt, niſi quia eorum conſuetudo Apoſtolicæ adverſabatur traditioni. " Semper conſervata eſt ea quæ „ eſt ab Apoſtolis traditio: „ aiebat ſummus ille Pontifex, ut ſcribit S. Irenæus Lib. 3. adverſus Herſ. cap. 3.

Secundo, ex iis qui inter Aceſium Novatianum Epiſcopum, & Conſtantinum Magnum acta ſunt. Acceſito enim ſub finem Concilii Nicæni Aceſio, petiit ab eo Imperator, num & fidei & decreto de feſto Paſchatis Dominica proxima ſequente lunam decimamquartam poſt Æquinoctium vernum celebrando aſſentiret? reſpondit: " Nihil novi, o Imperator, „ Concilium decrevit ſtatuitque; nam „ antiquitus a primis Eccleſiæ jactis fun- „ damentis, & ab Apoſtolorum tempori- „ bus eamdem fidei deciſionem deriva- „ tam fuiſſe, & idem tempus feſti Pa- „ ſchatis celebrandi obſervatum acce- „ pi. „ Socrates Lib. 1. Hiſt. cap. 10.

Tertio: Ex Patribus Concilii Palæſtinæ apud Euſebium L. 5. Hiſt. c. 25. " Epi- „ ſcopi vero, *ait*, quos modo percenſui- „ mus... in decreto ſuo de Paſchatis tra- „ ditione, ex Apoſtolorum ſucceſſione „ gradatim ad eos deducta, permulta diſ- „ ſeruerunt &c.„

Quarto: Ex S. Leone Magno, qui in ſua Epiſtola ad Proterium Patriarcham Alexandrinum, qui petebat, ut circuli Decemnovennalis a Theophilo Alexandrino conſcripti ad inveniendum legitimum Paſchatis celebrandi diem, rationem redderet, reſpondet, ut legitur apud Bedam, qui L. de temporum ratione cap. 42. refert Epiſtolam: " Lætificaverunt me lit- „ teræ dilectionis tuæ, quas frater & Co- „ Epiſcopus noſter Nectarius pio adpor- „ tavit officio. Oportebat enim ut ab A- „ lexandrinæ Eccleſiæ Præſule talia ſcri- „ pta ad Sedem Apoſtolicam mitterentur, „ quæ oſtenderent magiſterio B. Petri A- „ poſtoli hoc ab initio per beatum Marcum „ ejus Diſcipulum didiciſſe Ægyptios, „ quod conſtat credidiſſe Romanos. „

Venerabilis Beda L. 5. Hiſt. Eccl. Angl. cap. 22. aliam commemorat Epiſtolam Ceolfridi Monaſterii SS. Apoſt. Petri & Pauli in Anglia Abbatis, ad Naitanum Pictorum Regem, in qua ejuſdem traditionis tenaciſſimus apparet: " Si ergo „ fieri poſſet ut ſemper in diem decimam- „ quintam primi menſis, id eſt, in lu- „ nam decimam quartam Dominica dies „ incurreret, uno ſemper eodemque tem- „ pore cum antiquo Dei populo, quam- „ quam Sacramentorum genere diſcreto, „ ſicut una eademque fide, Paſcha cele- „ brare poſſemus. Quia vero dies ſepti- „ manæ non æquali cum luna tramite „ procurrit, decrevit Apoſtolica Traditio, „ quæ per B. Petrum Romæ prædicata, „ per Marcum Evangeliſtam, & inter- „ pretem ipſius Alexandriæ confirmata „ eſt, ut adveniente primo menſe, adve- „ niente in eo veſpera diei decimiquarti „ expectetur etiam dies Dominica a de- „ cimoquinto uſque ad vigeſimum primum „ diem ejuſdem menſis. „

Quarto, ex Rubricis Romanis.

" QUONIAM ex decreto ſacri Concilii „ Nicæni Paſcha, ex quo reliqua feſta „ mobilia pendent, celebrari debet die „ Dominico, qui proxime ſuccedit deci- „ mæquartæ lunæ primi menſis: Is vero „ apud Hebræos vocatur primus menſis: „ cujus decimaquarta luna, vel cadit in „ diem verni Æquinoctii, quod die 21. „ menſis Martii contingit, vel pro- „ pius ipſum ſequitur, efficitur, ut ſi „ Epacta cujuſvis anni inveniatur, & „ ab ea in Kalend. notata inter diem „ octavum Martii incluſive, & quin-

„ tum Aprilis incluſive, hujus enim Epa-
„ ctæ xiv. luna cadit vel in diem æqui-
„ noctii verni, id eſt, in diem 21. Mar-
„ tii, vel eum propius ſequitur, enume-
„ rentur incluſive deorſum verſus dies
„ quatuordecim, proximus dies Domini-
„ cus diem hunc xiv. ſequens, ne cum
„ Judæis conveniamus, ſi forte dies xiv.
„ lunæ caderet in diem Dominicam, ſit
„ dies Paſchæ. „

Quarto, ex variis rationibus,

Rationes Theologicæ.

PRIMA: Quod definivit Eccleſia traditione ſuffulta, non licet temerare. Atqui Eccleſia in Concilio Nicæno Oecumenico adunata ſancivit Paſcha celebrandum eſſe Dominica die proxime ſequente lunam decimamquartam primi menſis, poſt Æquinoctium vernum affulgentem. Ergo &c.

Altera: Omnes Fideles tenentur obedire Eccleſiæ nedum in iis quæ præcepta divina, ſed etiam quæ diſciplinam univerſalem ad colendum Deum ſicut oportet ſpectant. Sed Eccleſia debitæ Deo reverentiæ motivo, æquum duxit Paſcha uniformiter ab omnibus Fidelibus, Dominica die proxime ſequente lunam decimamquartam primi menſis poſt Æquinoctium vernum affulgentem celebrari. Ergo &c. Minor patet ex decretis & oraculis tum ſummorum Pontificum, tum Conciliorum laudatis. Sed juvat eam roborare argumento ex ejuſdem Eccleſiæ perenni ſolicitudine, ut ſuum perſeveret in executione ſtatutum.

Solicitudo SS. Pontificum pro celebratione feſti Paſchatis, Dominica proxime ſequente lunam decimamquartam primi menſis.

S. LEO MAGNUS curam egit de hoc momento in ſua ad Martianum Auguſtum Epiſtola, quæ eſt 64. vel juxta nov. edit. 94. ubi eum monet, quandoque fieri ut feſtum Paſchatis ex errore curſus lunæ variantis eodem die in omnibus Eccleſiis colatur. Tum ſubdit: “ Studue-
„ runt itaque SS. Patres occaſionem hu-
„ jus erroris auferre, omnem hanc curam
„ Alexandrino Epiſcopo delegantes: Quo-
„ niam apud Ægyptios hujus ſupputa-
„ tionis antiquitus tradita eſſe videbatur
„ peritia, per quam qui ſingulis annis
„ dies prædictæ ſolemnitatis eveniret,
„ Sedi Apoſtolicæ indicaretur, ut hujus
„ ſcripti ad longinquiores Eccleſias judi-
„ cium generaliter percurreret. „ Idem ibidem novam die Paſchatis controverſiam de cyclo Theophili, quem de errore Præſules Occidentales ann. 455. ſuſpicabantur ad metam perduci voluit, antequam dies Paſchatis celebranda ſingulis Eccleſiis annuntiaretur.

Innocentius I. non abſimili zelo ſategit, ut ſancti Paſchæ ſolemnis dies, ſicut a Victore I. & Nicæna Synodo ſtatutum erat, ageretur. Sic de hoc momento ſcribit ad Aurelium Carthaginenſem Epiſcopum: “ Jam prudentiæ tuæ erit con-
„ ſors mihi frater, cum unanimis, &
„ Con-Sacerdotibus noſtris, hanc ipſam
„ rem in Synodo religioſiſſima tractare,
„ ut ſi nihil diſpoſitioni noſtræ reſultat,
„ nobis pleniſſime aperteque reſcribas,
„ quo deliberatam Paſchalem diem, jam
„ litteris ante, ut moris eſt, ſervandam,
„ ſuo tempore præſcribamus. „

Idem affulget ex Gregorio XIII. ſummo Pontifice, qui ann. 1582. Calendarii emendationem curavit, ne error in diem feſtivitatis Paſchæ obreperet. Pro more etiam poſitum erat, ut ſingulis annis ſummi Pontifices annuntiarent Eccleſiis, quo die feſtum Paſchatis foret celebrandum. Tum cura Epiſcoporum in ſuis reſpective Diœceſibus Diaconus inter ſolemnia Nativitatis vel Epiphaniæ Domini annuntiabat tali vel tali die feſtum Paſchatis celebrandum eſſe.

Tertia ratio: Illud eſt tenendum, quo abjecto rebellis evadit Hæreticus, & uti talis habetur: Atqui illi omnes qui a Concilio Nicæno pertinaciter adhæſerunt pro celebrando Paſchate Aſiaticis, habiti ſunt ut Hæretici, & Quartodecimani nuncupati ſunt. Igitur feſtum Paſchæ juxta morem Romanum celebrandum eſt.

Rationes convenientiæ Synodi Palæſtinæ.

PRIMA ea eſt: Prima mundi dies fuit Dominica; adeoque Paſcha die Dominica celebrandum eſt, cum ſit propter

Re-

Reſurrectionem Chriſti prima mundi novi & inſtaurati dies: " Cum ergo noviſſimum diem deſignet ſabbatum, quis „ poteſt, *inquiunt*, eſſe primus niſi Dominicus dies. „

Secunda: Primum mundi tempus fuit vernum, juxta illud Gen. 1. *Germinet terra herbam virentem*, *&c.* Igitur Paſcha verno tempore celebrandum eſt.

Tertia: Mundus in Æquinoctio conditus eſt: Igitur & verſus Æquinoctium nova mundi per redemptionem creatio contingere debet.

Quarta: Poſuerunt mundum conditum fuiſſe in pleni-lunio, quia ſcriptum eſt Gen. 1. *Fecit Deus duo luminaria magna; & poſuit ea in firmamento cœli &c.* Tum definierunt feſtum Paſchatis die Dominica celebrandum eſſe, eo quod multis benedictionibus illuſtratus ſit ille dies: Namque eo die contigit expulſio tenebrarum, liberatio populi de captivitate Ægyptiaca, tranſitus maris rubri, mannæ de cœlo illapſus, potiſſimum vero reſurrectio Chriſti, juxta illud Pſal. 117. *Hæc eſt dies quam fecit Dominus, exultemus & lætemur in ea.*

Rationes convenientiæ Conſtantini Magni.

ALIAS affert rationes Conſtantinus Magnus in ſua ad Eccleſias Epiſtola de actitatis in Concilio Nicæno, cur die Dominico decimam quartam lunam immediate ſequente Paſcha per univerſam Eccleſiam celebrari ſtatuerint Patres Synodici.

Primo: Quia indignum duxerunt Patres celebrari Paſcha ipſo tempore, quo perfidi Judæi ſuas deteſtabili deicidii ſcelere manus infecerunt.

Secundo: Eo quod periculum erat ne duplex Paſcha, uno eodemque anno; altero vero nullum perageretur. Quia enim luna decimaquarta Paſcha celebrabant, de Æquinoctio nihil curantes, quandoque illud peragebant uno anno poſt Æquinoctium, & altero anno ante Æquinoctium, quia in illud tempus luna decima quarta occurrebat.

Tertio: Quia maximum nefas eſt, ut in tanto, " Et tam ſolemni religionis „ noſtræ feſto regnet diſſenſio: Et inde„ corum eſt, ut iiſdem diebus alii je„ juniis vacent, alii agitent convivia: ac „ poſt dies Paſchatis, alii in feſtis, & „ animorum remiſſione verſentur, alii „ præſcriptis jejuniis ſe dedant, cum u„ num libertatis noſtræ diem feſtum, hoc „ eſt ſanctiſſimæ paſſionis, Salvator no„ ſter tradiderit, unamque Eccleſiam Ca„ tholicam eſſe voluerit; cujus quidem „ membra, tametſi in multa & varia lo„ ca diſperſa ſint, tamen uno ſpiritu, „ hoc eſt divina voluntate, & nutu coa„ leſcunt. „

His omnibus addit unanimem omnium Eccleſiarum conſenſionem. Tum ſic concludit: " Quæ cum ita ſe habeant, lu„ bentes hoc decretum, tamquam donum „ Dei, & mandatum revera cœlitus de„ miſſum amplexamini. Nam quicquid in „ ſanctis Epiſcoporum Conciliis decerni„ tur, id univerſum divinæ voluntati „ debet attribui. „

Proponuntur objectiones, & ſolvuntur.

OBJICIES: Quod meram ſpectat diſciplinam, ad nutum obſervari poteſt: Sed tempus celebrandi Paſchatis feſtum ſolummodo ſpectat diſciplinam. Igitur, nulla lex obligat in foro conſcientiæ celebrandi Paſcha die Dominica proxime ſequente lunam decimamquartam poſt Æquinoctium vernum.

Reſpondeo diſtinguendo majorem: Quod ſpectat diſciplinam in genere, ad nutum obſervari poteſt, concedo: diſciplinam ab ipſa Eccleſia determinatam, nego. Et ſic diſtincta minore, nego conſequentiam. Diſciplina duplici modo ſpectari poteſt: primoquidem ſecundum ſe, deinde vero ut ab univerſali Eccleſia pro ceteris Eccleſiis particularibus determinata. Priori modo conſiderata poteſt a qualibet Eccleſia particulari variari, ſic experimento comprobatur, eſum ovorum quandoque tempore Quadrageſimæ in certis Diœceſibus permitti, ſed non indiſcriminatim in omnibus. Idem dicendum de jejuniis, ſi quatuor temporum & Quadrageſimæ jejunia excipias. Sed ut primum diſciplina totam ſpectat Eccleſiam, & in Concilio Oecumenico determinata eſt, non licet citra peccatum eam infringere: cum autem Nicæna Synodus ſuffulta traditione

ſanxerit feſtum Paſchatis Dominica proxime ſequente Lunam decimamquartam poſt Æquinoctium vernum celebrandum eſſe, omnes Eccleſiæ particulares ita celebrare tenentur.

Inſtabis: Atqui non conſtat ex traditione Paſchatis feſtum tali tempore celebrandum eſſe. Ergo &c. Probatur antecedens: Aſiatici luna decimaquarta quacumque die occurreret illud feſtum agebant, aſſerentes ſe accepiſſe ab Apoſtolis, maxime a ſancto Joanne Eccleſiarum Aſiæ fundatore, ut ſcribit Euſebius L. 5. Hiſt. cap. 23. illud ſic celebrare. Ergo &c.

Reſpondeo, negando ſubſumptum. Ad probationem diſtinguo: Aſiatici laudabant traditionem late ſumptam pro ſuo ſervando more, quæque conſuetudo appellabatur, concedo: traditionem ſtricte ſumptam, & Apoſtolorum lege firmatam, nego. Traditio late ſumpta, nihil aliud eſt præter aliquam conſuetudinem; ſtricte vero uſurpata habet canonem ſeu legem, quæ ab Apoſtolis emanavit, ſibi annexam. Utrumque diſtinguit Euſebius L. 5. Hiſt. cap. 22. his verbis: " Quoniam „ vero illis temporibus de feſto Paſchatis „ in honorem Servatoris obſervando, „ non exigua propterea concitata erat „ controverſia, quod omnes Eccleſiæ antiqua quadam traditione adductæ cenſebant decimaquarta die lunæ feſtum „ illud celebrandum; & omnino eo die, „ in quemcumque hebdomadæ diem forte „ incideret, jejuniis finem ſtatuendum: „ Et quod non in more poſitum eſſet, „ ceteris Eccleſiis per univerſum terrarum orbem diſperſis, quæ conſuetudinem ex Apoſtolica Traditione ad hoc „ uſque tempus continuatam tenebant, „ iſtum modum obſervare: Idcirco Concilia, & conventus Epiſcoporum in unum cogebantur: & omnes una ſententia decretum Eccleſiaſticum, nempe „ ut non alio die aliquando, quam Dominico Myſterium Domini Reſurrectionis a mortuis celebraretur, & ut in „ hoc ſolo jejuniorum, quæ circiter circa Paſcha fieri ſolent, finem faceremus, „ per litteras ad omnes Eccleſias ſcriptas „ ratum faciebant. „

Inſiſtes: In conſtitutionibus Apoſtolorum hæc habentur: " Vos temporum rationes ne ſubducite, ſed eo tempore celebrate, quo Fratres veſtri, qui ex circumciſione prodierunt: cum iis itaque „ Paſcha peragite. „ Igitur ex traditione vera mos Aſiaticorum procedebat, cum ex conſtitutionibus Apoſtolorum, adeoque ex lege ab eis ſancita hoc ita fuerat ſtatutum.

Reſpondeo diſtinguendo: Celebrate Paſcha eo tempore quo Fratres veſtri, qui ex circumciſione venerunt, ſcilicet ad fidem converſi, illud feſtum celebrant, concedo: quo Fratres veſtri judaizantes, nego. Judæi ad fidem converſi ſicut Romani celebrabant rite feſtum Paſchatis, hinc jure merito proponuntur pro exemplo. Quod autem hic ſit ſenſus conſtitutionis, patet ex eo ipſo Epiphanio interprete, qui obſervat eaſdem conſtitutiones velle ut Chriſtiani lugeant dum Judæi epulantur: Igitur Chriſtiani lugebant eo ipſo tempore quo Judæi epulabantur, ſcilicet luna decimaquarta primi menſis; jejuniis autem tunc vacabant Chriſtiani ex Epiphanio; quare, quia nondum erat Quadrageſimæ tempus expletum, & expectabant diem Dominicam ut Paſcha ſolemni ritu celebrarent.

Sic loquitur de hoc momento Epiphanius Hær. 70. dicens, non ait conſtitutio: " Quo tempore Fratres veſtri, qui „ in circumciſione ſunt, ſed qui ex circumciſione prodierunt. „ Deinde in iiſdem conſtitutionibus illud extat præceptum: " Dum epulantur illi *Judæi*, vos „ jejunantes pro illis lugete, quoniam „ feſto illo die Chriſtum in crucem ſuſtulerunt, cumque illi lugentes azymis „ & lactucis agreſtibus veſcentur, vos „ epulamini. „

Auctor Conſtitutionum clare admodum ſuam aperit mentem, ita ut etiam luculentas afferat rationes, cur Paſcha celebrandum ſit Dominica immediate ſequente lunam decimamquartam primi menſis poſt Æquinoctium vernum. L. 6. Conſt. c. 16. ubi ſic habetur: " Oportet ergo fratres, ut qui pretioſo Chriſti ſanguine „ redempti eſtis, dies feſtos Paſchæ accurate, & omni diligentia poſt Æquinoctium „ celebretis; ut neque unius paſſionis bis „ per annum memoriam renovetis, ſed potius ſemel quotannis, memoriam mortui „ item ſemel celebretis: neque amplius „ cum Judæis tempus celebrandi Paſcha „ obſer-

„ obſervetis, nulla enim nobis nunc cum „ eis communitas eſt: falluntur namque „ in ipſo calculo, & ratiocinatione, quam „ exiſtimant ſe abſolvere, ut ex omni „ parte a veritate abſtracti ſint: vos ve„ ro obſervate diligenter converſionem „ verni Æquinoctii, quæ incidit in vi„ geſimum ſecundum diem menſis duode„ cimi, qui appellatur Diſtros, & notate „ uſque ad vigeſimam primam lunam, ne „ in aliam hebdomadam incidat luna quar„ ta decima, & per errorem bis unoquo„ que anno Paſcha agitemus, aut diem „ Reſurrectionis Domini noſtri Jeſu Chri„ ſti alio die, præterquam Dominico „ tantum, celebremus. „

Repones: Si ex traditione proflueret celebrandi Paſcha mos Romanus, certe aliqua lex ab Apoſtolis, maxime a B. Petro lata fuiſſet pro iſto feſto celebrando Dominica proxime ſequente lunam decimamquartam primi menſis: Atqui nulla uſquam apparuit, ſed ſolum quædam conſuetudo, quæ diverſa in diverſas Eccleſias obrepſit. Et probatur ex Socrate, qui L. 5. Hiſt. Eccl. cap. 21. ſic ſcribit: " Mihi quidem „ certe videtur, ſicut aliæ res multæ in „ locis quibuſque ex more quodam intro„ ductæ fuerunt, ita feſtum Paſchatis, „ ex quadam conſuetudine, apud ſingulos „ populos obſervationem privatam habuiſ„ ſe. „ Rurſus ibidem allata conſuetudine Romanorum, tum & Aſiaticorum, ſubdit: " Verum nemo iſtorum omnium, „ teſtimonium de his rebus ſcriptis pro„ ditum proferre poteſt. „

Reſpondeo diſtinguendo minorem: Nulla fuit lex ſcripta, concedo: nulla vivæ vocis oraculo data, nego. Traditio duplex diſtinguitur: una non ſcripta, ſed ab ore Legiſlatoris emanata: altera vero ſcriptis mandata. Priori modo S. Paulus 1. Cor. 11. teſtatur dogma de realitate corp. Ch. ſe accepiſſe ab ipſo Chriſto: *Ego enim*, inquit, *accepi a Domino quod & tradidi vobis, quoniam Dominus Jeſus in qua nocte tradebatur, accepit panem &c.* Quidni igitur iſto modo Diſcipuli S. Petri accepiſſent ab eo Paſcha Dominica laudata celebrandum, quæ lex vivæ vocis oraculo data, ad ſanctos Anicetum & Victorem I. abſque negotio tranſmitti potuit, quippe qui immediate poſt Apoſtolorum Diſcipulos floruerint?

Ad auctoritatem Socratis diſtinguo: Et illi nulla pro hoc momento fides adhibenda eſt, concedo: & aliqua illi debetur, nego. Socrates adhærebat Novatianis, qui vel ipſo teſte, ibidem cap. 22. errabant circa tempus quo celebrandum erat Paſchatis feſtum: " Novatiani, *ait*, „ propter feſtum Paſchatis diviſi ſue„ runt, atque adeo de hac re non una „ eſt ſolum inter illos diviſio, nam in „ variis Provinciis, non modo de menſe „ in quo illud feſtum celebrari debet, „ ſed etiam de diebus ſeptimanæ illius, „ in qua celebratur, & de aliis rebus „ non magni momenti diſſentientes, par„ tim ab ſeipſis ſegregantur, partim co„ hæreſcunt.

Solvitur objectio facta a Proteſtantibus Germaniæ circa Paſcha die 16. menſis Aprilis anno 1724. celebratum.

OBJICIUNT: Ubi non ſunt convenientia teſtimonia, nihil poſſibile eſt haberi, nihil determinari poteſt: atqui de tempore celebrandi feſtum Paſchatis die Dominica proxime ſequente lunam decimamquartam poſt Æquinoctium vernum, non ſunt convenientia teſtimonia, nec ea poſſibile eſt adunari: Et probatur. Idem eſto judicium de ceteris, aut præteritis, aut futuris temporibus ac de anno 1724. Atqui non conſtat iſto anno Paſcha celebratum fuiſſe die Dominica laudata. Ergo &c. Probatur minor: Eccleſia Romana juxta Kalendarium Gregorianum feſtum Paſchatis celebravit 16. Aprilis. Proteſtantes eruditi pro hoc momento Ratiſbonæ adunati, & diſputantes, contenderunt feſtum debuiſſe die nona ejuſdem menſis juxta Concilium I. Nicænum, & calculum aſtronomicum celebrari, quod & confirmant auctoritate D. Roſten Norimbergæ Mathematici, qui primus adinvenit, & propugnavit, plenilunium verum poſt Æquinoctium vernum an. 1724. contigiſſe octavo Aprilis die, hora quarta pomeridiana 34. momentis (gallice minutes) 25. ſecundis, ex quo concluſit Paſcha iſto anno die 9. Aprilis celebrandum eſſe, quippe quæ foret Dominica proxime, & immediate ſequens lunam decimamquartam

primi menſis poſt Æquinoctium vernum. Ergo &c.

Reſpondeo primo, R. P. Joſephum Falck Societatis Jeſu Alumnum, & Theologum Emeritum, difficultatibus feciſſe ſatis, ut habetur in Diario Trevolitii an. 1723. cui per omnia in hoc adhæremus.

Reſpondeo ſecundo, Eccleſiam Romanam in hoc Cyclum Gregorianum fuiſſe ſecutam, cujus determinationes ita fixas eſſe, ad hæc uſque tempora Doctiſſimorum opera & labore curavit, ut vel ipſi Angli, tametſi ab Eccleſia Romana in fide divulſi, tribus abhinc circiter annis, ut legere eſt in Diario Nuntiorum Europæ, teſtati ſint, ſe in hoc pro feſto Paſchatis celebrando Eccleſiæ Romanæ veſtigiis inſiſtere. Revera quidem, cyclus ille numeris omnibus abſolutus apparet juxta eruditiſſimam Regiam Scientiarum Galliæ Academiam, & de Cyclo illo in ſuis hiſtoricis memorialibus anni 1724. iſtud protulit judicium, de æquatione Gregoriana ſermonem inſtituendo. Ex gallico latine ſic redditur: " Aliquid ultra *in* „ *Cyclo Gregoriano* affulget. Iſta æquatio „ felix, non ſecus ac facilis, ſimul & ju„ ſtiſſima eſt. Et Dominus *Caſſini* com„ perit illam, motus, ſeu lunæ loca, ea „ accurata obſervantia, quæ in peritiſſi„ morum tabulis ineſt, ultra ſpem deter„ minare cyclum pro uſu civili, vel et„ iam Eccleſiaſtico deſtinatum, a quo „ rigoroſa præciſio non expoſtulatur. „ Quin immo poſſe habere præciſionem „ quæ ineſt tabulis aſtronomicis eo com„ poſitis fine, ut pedetentim, cœleſtes „ iſtorum motus, ne uno quidem præ„ termiſſo, ſequamur. *Subjungunt vero* „ *Scriptores Academici*: Dominus Caſſini „ tabulas omnium celeberrimas quas pro „ luna habemus, ad invicem comparan„ do, æquationem Gregorianam, me„ diam eſſe inter illas oſtendit, & con„ ſequenter nedum habere omnem perfe„ ctionem reſpective ad uſum Eccleſia„ ſticum, verum etiam in uſu aſtrono„ mico maxime arithmetico, vel ipſis ta„ bulis anteponendam eſſe, cum iſtæ non „ ſint accuratiores, & calculos tum lon„ giores, tum etiam difficiliores expoſtu„ lent. „

Reſpondeo tertio in forma, negando minorem: Ad primam probationem nego utique minorem. Ad ulteriorem probationem dico, Aſtronomos Proteſtantes plurimum in hoc allucinari propter multa. Primo quidem falſum eſt D. Roſten priorem fuiſſe qui pleni-lunium anni 1724. poſt Æquinoctium vernum 8. Aprilis hora 4. pomeridiana 34. inſtantibus ſeu minutis, 25. ſecundis contingendum fore annotaverit, cum Clavius in ſua de feſtis mobilibus tabula centum circiter abhinc annis, eo ipſo die, ſcilicet 8. Aprilis, hora prima pomeridiana eventurum jamjam determinaſſet.

Igitur Clavius qui primus præoccupavit difficultatem, quique in Kalendarii reformatione inſudavit, & poſt ipſum Guldin, ſeu Guldinus, ſicut & Petavius ſic eam ſolvunt, dicendo verum pleni-lunium non eſſe Paſchatis terminum, bene vero lunam decimam quartam, diem quidem quo vix unquam pleni-lunium contingit, namque juxta legem, ut habetur Exodi 12. Paſcha celebrandum erat luna decimaquarta primi menſis ad veſperam, verſus æquinoctium vernum; ne autem Chriſtiani judaizarent, Eccleſia ſelegit diem Dominicam immediate ſequentem lunam decimamquartam poſt Æquinoctium vernum pro termino Paſchali, juxta illa Concilii verba: " Concorditer Paſcha celebrent una „ eademque die, qua Dominus reſurre„ xit a mortuis, quæ quartam deci„ mam lunam primi menſis ſequitur. „ Sanct. 21.

Inſtant: Secluſo calculo aſtronomico, impoſſibile eſt feſtum Paſchale Dominica immediate ſequente lunam decimamquartam poſt æquinoctium vernum celebrare, modo enim luna decimaquarta anteibit æquinoctium vernum, modo etiam concomitabitur, ſed requiritur quod ſubſequatur ad æquinoctium, quod quidem ſine calculo aſtronomico fieri non poteſt: Igitur, omiſſo Cyclo Gregoriano, ſtandum eſt calculo aſtronomico.

Reſpondeo primo, Theologos Lutheranos incaſſum arguere Eccleſiam Romanam, eo quod æquinoctium vernum determinaverit in 21. Martii reſpective ad Paſchatis feſtum, quandoquidem ſi vel ipſi ad proportionem arithmeticam attendant, vix unquam utique adamuſſim propter computationes momentorum quæ in ſecunda

cunda inſtantia ſubdividuntur, iſta vero in ulteriora media, ad tempus arithmetici determinandum pertingere poterunt.

Reſpondeo ſecundo, Eccleſiam, omiſſo cyclo aſtronomico, eoque arithmetico, & nimis ſcrupuloſo, ſtare cyclo lunari geometrico; hinc non ſine fundamento determinaſſe æquinoctium vernum die 21. Martii, tametſi fieri poſſit illud æquinoctium uno aut altero die a vigeſimo primo Martii contingere; cum enim feſtum Paſchatis debeat incidere in Dominicam proxime ſequentem lunam decimamquartam poſt æquinoctium vernum, de facto experientia comprobatum eſt, ſic ſemper juxta cyclum lunarem contingere. Nec mirum ſi iſto cyclo adhæreat Eccleſia, quandoquidem vel ipſum Concilium Nicænum, prætermiſſo cyclo aſtronomico, celebrem 19. annorum cyclum lunarem ſuo munivit calculo his verbis: " Cyclum de„ cem novennalem propter 14. lunas pa„ ſchales Nicæna Synodus inſtituit. „ Ait Beda de Rat. temp. c. 11. Favent quoque iſta D. Ambroſii verba a Centuriatoribus Magdeburgenſibus laudata cent. 4. cap. 6. de feſtis: " Non mediocris eſſe ſapien„ tiæ diem celebritatis definire Paſcha„ lis, & Scriptura divina nos inſtruit, „ & traditio Majorum, qui convenientes „ ad Synodum Nicænam inter illa fidei, „ ut vera, ita admiranda decreta, etiam „ ſuper celebritate memorata, congrega„ tis peritiſſimis calculandi, decem & „ novem annorum collegere rationem, „ ex quo exemplum in annos reliquos gi„ gneretur. „

Neque vero deſunt rationes pro cyclo lunari in hac materia obſervando: Primo quidem Eccleſia regulam claram ab omnibus, & ſingulis abſque negotio capiendam accipere æquum duxit; maxime cum celebratio Paſchatis omnes ſpectet Chriſtianos. II. Ut omnes, ſecluſis diſputationibus, in hac feſtivitate celebranda concordarent. III. Ne in conficiendis juxta cyclum aſtronomicum calculis, ſupra modum deſudarent Eccleſiaſtici Magiſtri, & inde ſchiſmata propter difficultatum molem ſuperandam orirentur, cum vix duo Aſtronomi in calculando ſecundum Aſtronomiæ artem conveniant, vel etiam arithmetice concordare queant.

Ne mireris igitur, Lector benevole, ſi Eccleſia pro determinando Paſchatis die, adhæreat cyclo lunari; in hoc enim doctiſſimarum nationum ſectatur veſtigia. Et vero Judæi ne quidem pro celebranda Paſchatis feſtivitate, juxta Dei legem, calculo aſtronomico ſe alligari cogitavere. Menſis civilis apud eos non niſi triginta, aut novem ſupra viginti dies complectebatur. Romani cyclum ſolarem & cyclum indictionum habebant. Meton apud Græcos cyclum lunarem novemdecim annorum primus invenit. Ægyptii tametſi in aſtronomica ſcientia admodum periti; attamen intra 365. dies concludebant quemlibet annum, quem in duodecim menſes ſubdividebant, menſem vero in 30. dies, debitam temporum rationem habere rati, ſi abſoluta quadam cycli revolutione, quinque poſtea anno adjicerent dies. Perſæ pro iſto momento Ægyptiis inhærere non dubitabant: Ab iſtis quoque non recedebant Æthiopes, & vix aliquid inter illos erat diſcriminis, niſi quod anno biſſextili, non quinque, ſed ſex dies adderent. Quinimmo Turcæ & Arabes, prætermiſſo calculo aſtronomico, utuntur triginta annorum cyclo. Quid plura adjiciam? Concilium Nicænum omnes in Aſtronomiæ ſcientia peritiſſimos, maxime Epiſcopos Alexandrinos, ceteroſque Ægyptios pro calculo lunari computando, & ordinando ſelegit. *Congregatis peritiſſimis calculandi*, ait Ambroſius. Nec deſunt qui affirment, ut Ceolfridus, cyclum 19. annorum longe ante Concilii Nicæni tempora, & vel ab ipſo Apoſtolorum ævo, fuiſſe in uſu. Igitur non ſine fundamento Eccleſia Romana ad determinandum feſti Paſchatis celebrandi diem, utitur Cyclo Gregoriano.

Tandem pro plena rei elucidatione, & ſolutione, R. P. Rebeque Societatis Jeſu Theologus in ſuis notis menſis Decembris ann. 1722. & Maji 1723. in Diario Trevoltii appoſitis, difficultates circa calculum lunæ paſchalis, ſicut ſubtiliter, ſic & clare explanat, & ſolvit. In primis vero in notis menſis Martii an. 1724. ubi clare admodum demonſtrat verſari in errore eos, qui feſtum Paſchatis luna Martii currente ſemper celebrandum autumant, quandoquidem ann. 1734. futuro Paſcha die 25. Aprilis continget, adeoque

luna paſchalis, tunc 5. Aprilis inchoabitur, nec inſtans quidem menſis Martii occupabit.

Pro certo habetur, Chriſtianorum Paſcha, nec ante diem 22. Martii, nec ultra 25. Aprilis contingere. Neque vero minus conſtat juxta obſervationes R. P. Rebeque, feſtum Paſchatis luna menſis Martii currente, nuſquam celebrari, cum lunatio ſeu luna menſi in quo finem habet tribuatur. Jam vero ſuppoſito, ſicut de facto novemdecim annis abſolutis, adveniet, primum menſis Martii diem, lunæ utique primum evadere, iſta luna metam die 30. Martii obtinebit, & conſequenter luna ejuſdem Martii dicenda erit, ſed non inde luna paſchalis futura, & nuncupanda, ea potiſſimum ratione, quod dies decima quarta lunæ iſtius menſis Martii præibit æquinoctium vernum, quod ſolum cum die vigeſima prima Martii coincidit. Igitur decima quarta luna paſchalis, vel poſt æquinoctium, vel ipſo æquinoctii die occurrit, tum Dominica proxime ſequente Paſcha juxta Concilii 1. Nicæni definitionem celebrandum eſt, ſi tamen ipſa dies Dominica occurrat ipſo æquinoctii die, Paſchatis feſtum in Dominicam ſequentem transferendum eſt. Et hæc adeſt fundamentalis ratio, quod Paſcha ſecundum Eccleſiæ legem non niſi poſt æquinoctium vernum celebrandum ſit, Diario Hiſtor. Virodunenſi ann. 1724.

Quia vero tabulæ Breviarii ut plurimum non ſe extendunt uſque ad annum 1724. ut compertum habemus, unam hic ab anno 1700. uſque ad annum 1900. texere juvat, ne lector anceps maneat in poſterum circa diem feſti Paſchatis celebrandi luna decimaquarta primi menſis poſt æquinoctium vernum.

Tabula Epactarum reſpondentium aureis numeris ab anno 1700. *incluſive uſque ad annum* 1900. *excluſive.*

Numerus aureus.	10	11	12	13	14	15	16	17
Epactæ.	IX	XX	I	XII	XXIII	IV	XV	XXVI
Numerus aureus.	18	19	1	2	3	4	5	6
Epactæ.	VII	XVIII	*	XI	XXII	III	XIV	XXV
Numerus aureus.	7	8	9					
Epactæ.	VI	XVII	XXVIII					

Si quis tamen adhuc contingeret ambigendi locus, Lector conſulat rubricas Breviarii Romani pro hoc tempore occurrentes.

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Feſtum Paſcha celebrandum eſt Dominica die proxime ſequente lunam decimamquartam primi menſis.

PRIMO: Sic habemus ex Traditione Apoſtolica, ut aſſerit Victor I. ſummus Pontifex.

Secundo: Ita definit Concilium I. generale, ut teſtatur S. Athanaſius Epiſt. de Synodo Arimini & Seleuciæ.

Tertio: Quia obnitentes habiti ſunt ab Eccleſia ut Hæretici, & Quartodecimani nuncupati ſunt.

SYNOPSIS DIFFICULTATUM ET EXPLICATIONUM.

PRIMO: Solemnitas paſchalis diſciplinam quidem ſpectat, ſed univerſalem, & ab Eccleſia præfixam, hinc citra peccatum eam infringere non licitum eſt.

Secundo: Fruſtra Aſiatici SS. Pontificum & Conciliorum decreta temerantes laudabant pro ſua opinione defendenda traditionem, cum ea nonniſi conſuetudinem emendicatam ſpiraret.

Ter-

Tertio: Neque vero quidquam proficiunt Quartodecimani laudantes Conſtitutiones Apoſtolicas, quibus injungitur celebrari feſtum Paſchatis ut Judæi celebrant, namque eo loci ſermo eſt de Judæis ad fidem Chriſti converſis, qui adhærentes B. Petro totius Eccleſiæ capiti, ſicut ipſe conſtituerat, ſic & ſolemnitatem colebant.

PUNCTUM TERTIUM.

Num Victor primus Papa abſtinuerit ab Aſiaticis?

GRAVIS controverſia fuit inter Victorem I. & Aſiæ Epiſcopos circa diem Paſchatis celebrandam, illo volente ut Dominica proxime ſequente lunam decimam quartam poſt æquinoctium vernum, iſtis vero luna decimaquarta, in quacumque die occurreret, ſemper Feſtivitatem celebrantibus. Hinc quæritur num anathema in eos propter hoc intorſerit, vel non? Pro cujus reſolutione ſit

CONCLUSIO.

Victor I. inter minas hæſit, & in Aſiaticos cenſura non animadvertit.

Probatur auctoritate & ratione.

Primo, auctoritate.

FIRMILIANUS verbis expreſſis aſſerit Victorem cum Aſiaticis pacem conſervaſſe: namque Epiſt. ad S. Cyprianum primo refert inter Romanos & Aſiaticos de feſto Paſchatis congreſſus; tum ſubdit: " Nec tamen propter hoc ab Eccleſia „ Catholica pace atque unitate aliquan„ do diſceſſum eſt.

Euſebius L. 5. Hiſt. cap. 24. ait S. Irenæum ſcripſiſſe ad Victorem I. quatenus pacem cum Eccleſiis ſervare dignaretur, proponens exempla ſanctorum Pontificum Aniceti, Pii, Higyni, Teleſphori, Sixti, qui quidem ante ipſum Aſiaticos non ſemel adhortati fuerant; ut morem Romanum in celebrando Paſchate imitarentur, a quibus tamen etſi obnitentibus non abſtinuerunt: " Irenæus autem pul„ chre reſpondens, tum moribus quibus „ ſe pacis auctorem vere declarabat, „ ejuſmodi pro pace & concordia Eccle„ ſiarum & hortatus eſt, & magnopere „ flagitavit. „ Quæ vox *flagitavit* deſignat, Victorem tandem aliquando Irenæi precibus ceſſiſſe. Hoc ipſum dicit Nicephorus L. 4. Hiſt. Eccl. cap. 38. " Ire„ næus erat, ut quidem ex eo ſcripto, „ quod Gallicarum Eccleſiarum, quas re„ gebat, nomine ad Victorem dedit, „ apparet. Aſtruit quippe & ipſe, de„ bere quidem omnino Dominica die Pa„ ſcha peragi: Nequaquam tamen Victo„ ri permittit, ut tantam Eccleſiarum „ multitudinem ab Eccleſiaſtica unitate „ ſegreget.„

III. *S. Hieronymus* expreſſius loquitur in catalogo Script. Eccleſiaſt. cap. 46. " Vi„ ctor, *inquit*, multos Aſiæ & Orientis „ Epiſcopos, qui quartadecima luna cum „ Judæis Paſcha celebrabant, damnandos „ crediderat, in qua ſententia ii, qui „ diſcrepabant ab aliis, Victori non de„ derunt manus. „

Secundo, ratione.

PRIMA ſic proponitur: Omnes Hiſtorici ultro conveniunt Irenæum efflagitaſſe a Victore I. pro Aſiaticis pacem, nec tamen quiſquam ſcribit illum in eos de facto intorſiſſe anathema. Igitur Victor non abſtinuit ab eis.

Secunda: Latum eſt diſcrimen inter excommunicationem comminatoriam, & latam: Ex Hiſtoriis ſacris Victor putaverat ab Aſiaticis abſtinendum, ſed hæſiſſe inter minas liquet, cum non ſit probabile reſtitiſſe Irenæo afflagitanti pro Quartodecimanis pacem, nec legitur de facto Victorem ab eis abſtinuiſſe. Ergo &c.

Tertia: Omnes concedunt controverſiam non niſi in Concilio Nicæno ad metam fuiſſe perductam. Igitur Victor, anathemate non animadverterat in Aſiaticos, ſin minus, cauſa finita fuiſſet, ſicut Auguſtinus Serm. 2. de verbis Apoſtoli de cauſa Pelagianorum dicit, ut primum Innocentius I. & Zoſymus pronuntiaverunt, & pronununtiando illos Hæreticos proſcripſerunt. *Venerunt*, *decreta*, inquit, *cauſa finita eſt*.

FIT

FIT SATIS OBJECTIONIBUS.

Objicies: Nicolaus I. Epiſt. 9. ad Michaelem Græcorum Imperatorem data, expreſſis verbis aſſerit Victorem abſtinuiſſe ab Aſiaticis. Ergo &c. Ecce verba: " Deinde cum Aſiani omnes inter ceteros, Evangeliſta Joanne Auctore, quarta decima luna cum Judæis putarent Paſcha celebrandum; hos Præſul meritis & nomine Victor Communione Collegii ſeparavit. „

Reſpondeo diſtinguendo: Nicolaus I. dixit ſuſpicative Victorem abſtinuiſſe ab Aſiaticis, concedo: aſſertive, ſubdiſtinguo; errore facti deceptus, concedo: ſecus, nego. Nicolaus propter rumores & magnam inter Victorem I. & Aſiaticos, excommunicationem interminatam, quaſi latam habuit, ſed non eſt credibile Pontificem, alias doctiſſimum ignoraſſe, quod Scriptores omni exceptione majores de hoc momento memoriæ tradiderunt, videlicet Victorem inter minas hæſiſſe.

Inſtabis: Atqui Nicolaus de excommunicatione lata intellexit. Ergo &c. Locutus eſt juxta Patres & Scriptores Græcos, quibus pro hoc capite fides adhibenda eſt: Sed Patres Græci exiſtimant Victorem I. anathema in Aſiaticos de facto intorſiſſe. Ergo &c. Probatur minor. Inſtar omnium ſit Epiphanius, qui Hær. 70. ſic effatur: " Nec illud eruditis hominibus ignotum „ eſt, quam ſæpe diverſis temporibus, „ de illius feſti celebritate varii Eccleſiaſticæ diſciplinæ tumultus, ac contentiones obortæ ſint, præſertim Polycratis, ac Victoris ætate, cum Orientales ab Occidentalibus divulſi, pacificas a ſe invicem litteras nullas acciperent, quod idem & aliis temporibus accidit. „ Sed ubi nullæ ſunt pacificæ litteræ, nulla eſt Communio. Ergo &c.

Reſpondeo negando ſubſumptum. Ad probationem diſtinguo: Non erant pacificæ litteræ, hoc eſt non amicæ propter diſſidium & diſputationis ferventiorem congreſſum, concedo: propter cenſuram latam, ita ut foret abſoluta ſeparatio, nego. Et vero eſt in more poſitum, Patres ægre ferre filiorum inobedientiam, eoſque amore filiali & benevolo privare, ut perterriti, ad meliorem redeant frugem. Sic ſe geſſit Victor I. erga Aſiaticos. Nec aliud innuit Epiphanius, qui non de excommunicatione lata, ſed tantum comminatoria loquitur, ut vel ejus indicant verba, cum ... pacificas a ſe invicem litteras nullas acciperent: Ubi quæſo ſermo eſt de cenſura lata?

Sozomenus, qui ſcripſit poſt Epiphanium, eſt ejus interpres, quippe qui L. 7. Hiſt. Eccl. cap. 19. controverſiam ſic explicet: " Atqui hæ quidem extiterunt „ circa hoc feſtum diverſitates. Sapientiſſime autem arbitror ſolviſſe ſubortam olim de ea controverſiam Victorem tunc temporis Romæ Epiſcopum, „ & Polycarpum Smyrnenſem. Etenim „ cum Occidentis Sacerdotes Traditionem „ Petri & Pauli non eſſe contemnendam „ arbitrarentur, & Aſiani ſe Joannem „ ſequi affirmarent, decreto in commune „ ſancito, ſinguli, ut conſueverant, feſtum celebrantes, a mutua inter ſe communione non receſſerunt. „

Replicabis: Sozomenus loquitur de ſancto Polycarpo, quem quidem cum Aniceto ſervaſſe pacem ultro conveniunt omnes: ſed controverſia eſt de aliis Aſiaticis, a quibus Victorem abſtinuiſſe probabiliſſimum eſt: De eis enim ſic loquitur Socrates L. 5. Hiſt. Eccl. cap. 21. " Quod „ ex conſuetudine potius, quam ex lege ab antiquis temporibus obſervari „ cœptum ſit, rerum eventa perſpicue „ declarant. Plerique namque in Aſia „ minore antiquitus decimaquarta die „ menſis, nulla ratione diei Sabbati habita, hoc feſtum obſervaverunt ... „ Donec Victor Epiſcopus Romanus ſupra modum iracundia inflammatus, „ omnes in Aſia, qui decimaquarta die „ menſis Paſcha celebrabant, excommunicaverit. „

Reſpondeo Sozomenum nedum de S. Polycarpo, ſed & de ceteris Aſiaticis ſermonem inſtituere, ut ex ejus verbis liquet: " Cum ... Aſiatici ſe Joannem ſequi affirmarent, decreto in commune „ ſancito, *ſcilicet in Synodo a Polycrate adunata*, ſinguli, ut conſueverant, feſtum celebrantes, a mutua inter ſe „ communione non receſſerunt. „

Ad auctoritatem Socratis dico, nullam fidem

fidem in hoc ei adhibendam eſſe, propter multa. I. Quia erat Novatianus; hinc ut ſuæ faveret ſectæ, quæ morem Romanum pro tempore celebrandi Paſchatis feſtum non ſequebatur, ut exoſum redderet Victorem I. ſcripſit quod iracundia inflammatus anathemate Aſiaticos percuſſerit. II. Photius Cod. 28. Bibl. ait de dogmatibus eum non bene ſcripſiſſe. " Stylus illi non admodum ſplendidus, „ ſed nec in dogmatibus valde accuratus „ eſt. „ Cujus rei argumentum eſt, quod ſcripſerit Eccleſiam Romanam Quadrageſimam intra tres hebdomadas concludere, cum e contra S. Leo Magnus ipſi coætaneus Ser. 4. totam Quadrageſimam juxta inſtitutionem Apoſtolicam Romæ fideliter obſervari teſtetur. Quid plura adjiciam? Ipſum non pudet Lib. 6. cap. 3. improperare ſancto Joanni Chryſoſtomo.

Repones: Controverſia cœpit inter S. Anicetum Papam & S. Polycarpum; tum acrius exarſit tempore Polycratis, qui Concilium Aſiaticum pro ſuo ſervando more, Romanæ conſuetudini oppoſuit: de quo exacerbatus Victor, pacificas litteras ad Epiſcopos Aſiæ mittere ceſſavit. Demum in apertum poſtea incendium erupit. Quid igitur erat faciendum, adhibitis jam plurimis remediis, niſi tandem pro more Eccleſiæ contumaces cenſuris compeſcere? Igitur de facto Victor I. abſtinuit ab Aſiaticis.

Reſpondeo diſtinguendo: Et hæc omnia unum dumtaxat probant, videlicet Victorem I. voluiſſe ab Aſiaticis abſtinere, concedo: de facto abſtinuiſſe, nego. Primo pacificum admodum & familiare fuit inter S. Polycarpum & S. Anicetum colloquium. Tum Polycrates cum ſuis in Synodo adunatis invaleſcens, & poſt ipſum ſuorum ſucceſſorum cœtus, ita exacerbatus eſt Victor, ut eis anathema pronuntiare æquum duxerit; de quo certior factus eſt S. Irenæus, eum ab hac voluntate divertit. Nec mirum ſi hoc & fecerit, & per tempus ei fuerit licitum; cum enim non longe civitas Lugdunenſis a Romana diſtet, & ſummi Pontifices non niſi maturo examine prævio res definiant, diſſidium a multis jam annis tentatum abſque negotio ediſcere potuit: hinc extrema adverſus rebelles parata animadvertens, latis ſupplicibus ad Victorem litteris, cenſuram contra Aſiaticos imminentem avertit.

Perſiſtes: Atqui de facto Victor in Aſiaticos excommunicationis ſententiam tulit. Ergo &c. Probatur ſubſumptum: Blaſtus Presbyter Quartodecimanus abjectus eſt, teſte Euſebio Lib. 5. Hiſt. cap. 14. Igitur & ceteri repulſi ſunt.

Reſpondeo diſtinguendo: Abjectus eſt Blaſtus propter mores depravatos, & hæreſim Valentiniani cui adhærebat, concedo: præciſe eo quod luna decimaquarta quacumque die occurreret, Paſchatis feſtum celebrari vellet, nego. Ita Euſebius Lib. 5. Hiſt. c. 14. ita Auctor ſupplementi ad librum Tertulliani de præſcriptionibus cap. 53. dicens: " Eſt præterea „ his omnibus etiam Blaſtus accedens, „ qui latenter Judaiſmum vult introdu„ cere.„ Theodoretus Lib. 1. hær. fabul. c. 23. expreſſius loquitur: " Sed & Flo„ rinus & Blaſtus Presbyterorum in albo „ Romæ conſcripti, in Valentini peſtem „ declinarunt. „

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Victor I. non abſtinuit ab Aſiaticis.

PRIMO: Sic affirmat Firmilianus Epiſt. ad S. Cyprianum his verbis: " Nec ta„ men propter hoc ab Eccleſiæ Catholi„ cæ pace atque unitate aliquando diſ„ ceſſum eſt. „

Secundo: Hoc ipſum ſcribit Euſebius Lib. 5. Hiſt. cap. 24. hoc expreſſius Hieronymus in Catalogo Script. Eccleſ.

Tertio: Omnes concedunt controverſiam de feſto Paſchatis tali vel tali tempore celebrando ad metam ſolum in Concilio I. generali fuiſſe perductam, quod argumentum eſt Victorem non excommunicaſſe Aſiaticos: alias jam quæſtio fuiſſet terminata, cum teſte S. Aug. Serm. 1. de verbis Apoſt. cauſa decreto ſummorum Pontificum finiatur.

SYNOPSIS OBJECTIONUM ET SOLUTIONUM.

PRIMO: Si qui auctores Victorem ab Aſiaticis abſtinuiſſe ſcripſerint, hoc non niſi ſuſpicative, vel etiam errore facti detenti dixerunt.

Se-

Secundo : Tametſi controverſia ab ipſo Aniceto cœperit, non inde ſequitur ita creviſſe, ut Victor anathemate Aſiaticos de facto percuſſerit, ſed ſolum cenſuram adverſus inobedientes interminatus fuerit.

Tertio : Ultro concedimus Blaſtum fuiſſe abjectum, ſed propter ſpecialia crimina.

ARTICULUS QUARTUS.

De materia Euchariſtiæ.

MATERIAM Euchariſtiæ ex variis rebus ſeu elementis conflatam eſſe nemo Catholicus non novit : quænam ſit abſolute neceſſaria, quævero ſolum ad integritatem, hic diſcutiendum eſt Unde ſit.

SECTIO PRIMA.

Num panis & vinum ſimul ſint materia eſſentialis Euchariſtiæ?

CONCLUSIO.

Panis & vinum ſunt materia neceſſaria divinæ Euchariſtiæ.

Probatur auctoritate & ratione.

PRIMO, Ex Scriptura ſacra. Matt: 26. habetur : *Cœnantibus autem eis, accepit Jeſus panem, & benedixit, ac fregit, deditque Diſcipulis ſuis, & ait.: Accipite & comedite : hoc eſt corpus meum. Et accipiens calicem, gratias egit, & dedit illis dicens : bibite ex hoc omnes. Hic eſt enim ſanguis meus novi teſtamenti, qui pro multis effundetur in remiſſionem peccatorum. Dico autem vobis, non bibam amodo de hoc genimine vitis, uſque in diem illum cum illud bibam vobiſcum novum in regno Patris mei*. Idem habetur Marci 14. idem Lucæ 22. idem 1. Cor. 11. Unde ſic proceditur : Evangeliſtæ panem & vinum commemorant. Igitur cum Euchariſtiæ materia ſit a Chriſto in pane & vino determinata, utrumque eſt ejus materia neceſſaria & eſſentialis.

Secundo, Concinit Traditio : ita habetur in Concilio III. Carthaginenſi can. 4. in Florentino ubi de inſtructione Armenorum; & hoc de fide determinatum eſt in Tridentino c. 3. & Seſſ. 13. can. 2. ubi definit corpus & ſanguinem Chriſti, tranſacta conſecratione, remanere ſub ſpeciebus panis & vini, quæ ſunt hujus Sacramenti materia. Hinc cap. 4. dicit panem in corpus, vinum vero in ſanguinem converti. Ita expreſſe ejuſdem Concilii Catechiſmus part. 2. n. 11.

Tertio, ex ſancto Thoma, qui hic qu. 74. art. 1. quadruplici ratione noſtram probat concluſionem. Primam ab uſu humano repetit, quæ in hac forma proponitur. Euchariſtia eſt convivium, ſeu cœna: Sed homines ſolent panem & vinum in cœna apponere. Ergo &c. " Panis & vinum quibus communius homines reficiuntur, aſſumuntur in hoc Sacramento ad uſum ſpiritualis manducationis. " Alteram ex paſſione Chriſti, cujus hoc Sacramentum eſt memoriale deſumit ; quia vero in ea corpus ab anima ſeparatum eſt ad tempus, ſic & panis ſeparatim a vino ſumitur : hinc iſta materia Euchariſtiæ eatenus optime convenit, quatenus ſignificat mortem Domini. " Secundo, *ait D. Thomas*, quantum ad paſſionem Chriſti, in qua ſanguis eſt a corpore ſeparatus. Ideo in hoc Sacramento quod eſt memoriale Dominicæ paſſionis, ſeorſum ſumitur panis, ut ſacramentum corporis, & vinum ut Sacramentum ſanguinis. " Tertiam hujus materiæ convenientiam eruit ex uno Euchariſtiæ effectu, qui ſitus eſt in eo quod iſtud Sacramentum valeat ad ſalutem corporis & animæ ; illi autem proficit panis, iſti vero vinum lætificans cor hominis. Pergit S. Doctor : " Tertio quantum ad effectum conſideratum in unoquoque ſumentium : quia ut Ambroſius dicit ſuper Epiſtolam ad Cor. hoc Sacramentum valet ad tuitionem animæ & corporis: & ideo corpus Chriſti ſub ſpecie panis pro ſalute corporis ; ſanguis vero ſub ſpecie vini pro ſalute animæ offertur: ſicut dicitur Levit. 17. quod anima carnis in ſanguine eſt. " Demum Euchariſtia alterum habet effectum, qui eſt omnes Fideles ad invicem unire : ſed hanc unitatem apprime deſignat panis, apprime & vinum. Igitur utrumque eſt ma-

materia ſacræ Euchariſtiæ conveniens . „ Quarto , *inquit D. Thomas* , quantum „ ad effectum reſpectu totius Eccleſiæ , „ quæ conſtituitur ex diverſis Fidelibus , „ ſicut panis conficitur ex diverſis granis , „ & vinum fluit ex diverſis uvis, ut di„ cit Gloſſa ſuper illud 1. ad Cor. 10. „ Multi unum corpus ſumus . „

SOLVUNTUR OBJECTIONES.

Objicies : Sacramentum Euchariſtiæ eſt paſſionis Domini memoriale : Sed paſſio Chriſti melius ſignificatur per victimas, ut contingebat in lege veteri, quam per panem & vinum . Igitur panis & vinum non ſunt materia conveniens pro Euchariſtia conficienda.

Reſpondeo diſtinguendo : Eſt paſſionis memoriale quantum ad ſignificationem extrinſecam , concedo : quantum ad ſe , ſubdiſtinguo ; ſecundario , & relative ad finem a Chriſto intentum , concedo : primario & ex ratione intrinſeca, nego. Euchariſtia dupliciter ſpectari poteſt, videlicet ſecundum ſe, & per ordinem ad aliquem finem ei affixum . Priori modo eſt Sacramentum per modum cibi & convivii ſpiritualis, & ſub hoc reſpectu non aliam præter panem & vinum exigit materiam , cum utrumque alimentum ſit apud omnes cibus communis & uſualis . Poſteriori modo eſt memoriale paſſionis , quæ etiam deſignatur per hoc quod panis & vinum ſeparatim ſumantur. Solutio eſt D. Thomæ hic q. 74. art. 1. ad 1. “ Dicendum , *inquit* , quod licet carnes „ animalium occiſorum expreſſius repræ„ ſentent Chriſti paſſionem , tamen mi„ nus competunt ad communem uſum „ hujus Sacramenti , & ad Eccleſiaſti„ cam unitatem ſignificandam. „

Inſtabis : Sacramentum Euchariſtiæ eſt ubique celebrandum : Sed in quibuſdam regionibus deeſt panis, in quibuſdam aliis vinum . Igitur non convenienter pro materia Euchariſtiæ aſſignantur panis & vinum .

Reſpondet S. Thomas ad hanc difficultatem ibidem ad 2. his verbis : “ Dicen„ dum, quod licet non in omnibus terris „ naſcatur triticum vel vinum, tamen de „ facili ad omnes terras deferri poteſt , „ quantum ſufficit ad uſum hujus Sacra„ menti : nec propter defectum alterius „ eſt unum tantum ſine altero conſecran„ dum , quia non eſſet perfectum Sacra„ mentum. „

Inſiſtes: Euchariſtia inſtituta eſt ad ſpiritualem refectionem omnium Fidelium: Sed quidam abhorrent a vino , quidam etiam , ut ægroti , abſque vitæ diſcrimine illud ſumere non poſſunt . Ergo &c. S. Thomas ibidem ad 3. huic objectioni facit ſatis . “ Ad tertium dicendum , „ quod vinum in modica quantitate ſum„ ptum non poteſt multum ægrotanti „ nocere : & tamen ſi nocumentum ti„ meatur , non eſt neceſſe quod omnes „ accipientes corpus Chriſti , etiam ac„ cipiant ſanguinem. „

Replicabis : Hoſtia quondam ex oblationibus Fidelium conſecrabatur ; ſic habetur in Ordine Romano ſæculo VII. conſcripto : ſed nedum panis & vinum , verum etiam oleum , mel & ſimilia offerebantur . Igitur præter panem & vinum , alia Euchariſtiæ materia aſſignanda eſt.

Reſpondeo diſtinguendo minorem: Quædam alia offerebantur ad uſum Eccleſiæ & Sacerdotum, concedo : pro confectione Euchariſtiæ , nego . Habetur quidem in Ordine Romano laudato , quod Archidiaconus pro confectione Euchariſtiæ oblatos a Fidelibus panes Sacerdoti præſentaret , ſed non aliud : immo id muneris illi incumbebat , ut ſeligeret ſolum de pane & vino oblatis id quod conveniret. Ita definitum legimus can. 3. Apoſtol. juxta verſionem Dionyſii Exigui. “ Si „ quis Epiſcopus aut Presbyter , præter „ ordinationem Domini , alia quædam in „ ſacrificio offerat ſuper altare , id eſt , „ aut mel , aut lac , aut pro vino cice„ ram, aut confecta quædam , aut vola„ tilia, aut animalia aliqua , aut legumi„ na, contra conſtitutionem Domini fa„ ciens, congruo tempore deponatur . „ Can. 4. explicatur rerum a Fidelibus oblatarum uſus. “ Offerre non liceat aliquid „ ad altare præter novas ſpicas , & uvas, „ & oleum ad luminaria , & thymiama, „ id eſt, incenſum , tempore quo ſancta „ celebratur oblatio . „ Ceterum nunc etiam in multis Diœceſibus panis & vinum offeruntur tempore Miſſæ, maxime cum pro defunctis ſacrificium offertur :

ſed

Digitized by Google

ſed hæc cedunt in uſum Sacerdotis celebrantis, & ante iſtam oblationem jam oblatio panis & vini conſecrandi facta eſt.

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Panis & vinum ſunt Euchariſtiæ materia.

Primo: Hoc conſtat ex ipſo Chriſto, qui teſtibus Evangeliſtis, panem & vinum ad Euchariſtiam conficiendam accepit.

Secundo: Hoc & conclamat Traditio, & ita definitum eſt in Concilio Tridentino Seſſ. 13. c. 2. 3. & 4.

Tertio: Vel ipſa ratio elevata hoc ſubindigitat: cum enim hoc Sacramentum inſtitutum ſit per modum convivii omnibus præſentandi, conveniens erat ut in materia apud omnes communi & uſuali fieret.

SYNOPSIS OBJECTIONUM ET SOLUTIONUM.

Primo: Tametſi ſacrificia animalium melius explicent Chriſti paſſionem; quia tamen Euchariſtiæ ſacramentum in ſe ſpectatum eſt convivium, magis convenit illud habere panem & vinum pro materia, cum expreſſius panis & vinum deſignent ſpiritualem refectionem.

Secundo: Panis quidem & vinum quandoque in certis regionibus non naſcuntur, ſed abſque magno negotio illuc aſportari queunt.

Tertio: Dato & non conceſſo quod ex oblationibus Fidelium quædam ad ſacrificium celebrandum aſſumerentur, non tamen aliud præter panem ſelectum & optimum: cetera vero cedebant in uſum Miniſtrorum.

SECTIO SECUNDA.

De qualitate panis, & quantitate conſecranda.

Non una eſt circa qualitatem materiæ aſſignatæ difficultas; quocirca ad majorem claritatem cuncta ſunt in particulari enucleanda. Unde ſit

PUNCTUM PRIMUM.

Utrum panis debeat eſſe triticeus?

CONCLUSIO AFFIRMATIVA.

Probatur rationibus Theologicis.

Prima: Ille ſolus panis pro Euchariſtia conficienda aſſumendus eſt, quem vel ipſe Chriſtus aſſumpſit: cum enim illius Sacramenti materia ab Auctore determinata ſit in individuo, non licet aliquid in eo immutare. Atqui Chriſtus conſecravit in pane triticeo: Et probatur ex D. Thoma, qui hic q. 74. art. 3. ait illum panem majorem præ ceteris panibus habere convenientiam cum Chriſto, qui præſens eſt in hoc Sacramento. " In hoc Sa„ cramento, *ait*, continetur Chriſtus, qui „ ſe grano frumenti comparat Joan. 12. „ dicens: *Niſi granum frumenti cadens in* „ *terram mortuum fuerit, ipſum ſolum ma*„ *net.* „ Alteram ſubjicit rationem, quia Chriſtus perfectiſſimam pro Sacramentis conficiendis aſſumpſit materiam, quæque apud omnes foret & communis & uſualis: his autem dotibus panem triticeum donari aſſerit ſanctus Doctor ibidem in corpore articuli his verbis: " Dicendum, „ quod ſicut dictum eſt, ad uſum Sacra„ mentorum aſſumitur talis materia, quæ „ communius apud homines in talem uſum „ venit. Inter autem alios panes, com„ munius homines utuntur pane triti„ ceo: nam alii panes videntur eſſe intro„ ducti in hujus panis defectum. Et ideo „ Chriſtus creditur in hujus panis ſpecie „ hoc Sacramentum inſtituiſſe: quod et„ iam panis magis confortat hominem, „ & ita convenientius ſignificat effectum „ hujus Sacramenti: & ideo propria ma„ teria hujus Sacramenti eſt panis triti„ ceus. „

Altera hæc eſt: Quod Concilia determinant, debet pro materia Euchariſtiæ aſſumi. Atqui Concilia determinant pro materia Euchariſtiæ panem triticeum: & probatur. Florentinum Seſſ. ultima in Decreto unionis ſic habet: *Definimus in azymo ſive fermentato pane triticeo Corpus Chriſti veraciter confici*. Succinit Catechiſmus Romanus p. 2. n. 12. " Cum autem, „ *ait*,

„ *ait*, varia ſint panis genera, vel quia „ materia differunt, ut cum alius ex tri- „ tico, alius ex ordeo, aut ex legumini- „ bus, ceteriſque terræ fructibus confe- „ ctus eſt, vel quia diverſis qualita- „ tibus prædıti ſunt (uni enim fermen- „ tum additur, alter vero fermenti om- „ nino expers eſſe poteſt) quod ad primum „ attinet, Salvatoris verba oſtendunt, pa- „ nem ex tritico confici oportere, com- „ muni enim loquendi conſuetudine, cum „ panis abſolute dicitur, panem ex tritico „ intelligi ſatis conſtat. Id etiam veteris „ Teſtamenti figura declaratur. Præce- „ ptum enim a Domino fuerat, ut panes „ propoſitionis, qui hoc Sacramentum ſi- „ gnificabant, ex ſimila conficerentur. „

Tertia: Hoc ipſum Traditio annuntiat, hoc uſus Eccleſiæ, hoc exquiſita materiæ reverentialis præparatio. Ergo &c. Probatur antecedens quoad ſingulas partes. De primo ſic loquitur Catechiſmus Romanus ibidem n. 13. " Quemadmodum „ nullus panis, niſi triticeus, apta „ Sacramenti materia putandus eſt: hoc „ enim Apoſtolica traditio nos docuit „ &c. „ De ſecundo, ſcilicet uſu, nullibi legitur ſanctos Patres in alio pane conſecraſſe, niſi in pane triticeo. Hoc autem clare annuntiat materiam prius ex diverſis granis ſeligendam & præparandam. Concilium Toletanum XVI. can. anno 693. celebratum hæc de hoc momento profert: " Et non aliter panis in „ altari ſanctificandus præponeretur, niſi „ mundus & nitidus, & qui ſtudio præ- „ paratus fuiſſet. „ Hoc eſt, perfectus, adeoque triticeus. Solemnis quondam erat illa præparatio; legitur in Annalibus ſeu Chronico Ordinis S. Benedicti, uſum apud Monachos obtinuiſſe puriſſimum triticum ad Euchariſtiam conficiendam ſeligere, tum ad moletrinam ſervi fidelis & pii miniſterio, ne aliqua fraus obreperet, deferri, ipſo præſente moli, poſtea farinam ad Monaſterium aſportari: quibus abſolutis, Monachi, Acolytho præeunte & crucem deferente dum Sacriſta hoſtias conſecrandas conficiebat, hymnos cantabant. Legitur etiam in vita ſanctæ Radegundis Reginæ, eam Eccleſiis panem conſecrandum diſpenſaſſe, quem ipſa propriis manibus ex devotione confecerat; quæ & ſimilia denotant ſolum panem perfectum, adeoque & triticeum pro materia Euchariſtiæ ab omni ævo fuiſſe aſſumptum. Ergo &c.

CONCLUSIO SECUNDA.

Quælibet quantitas panis & vini eſt debita Euchariſtiæ materia, modo ſit ſenſibilis.

Probatur multis momentis.

Primo: Illud eſt debita materia Euchariſtiæ, in quo corpus & ſanguinem Chriſti adeſſe conſtat. Atqui ſive magna, ſive parva ſit materia, Chriſtus, facta conſecratione, adeſt: in magna quidem, cum enim ſit quid phyſicum, eſt quid determinatum in ſe, tum & per intentionem celebrantis, qui intendit conſecrare omnem materiam præſentem. Si vero modica ſit materia, modo ſit ſenſibilis & præſens, & adſit intentio miniſtri, nihil amplius requiritur, quia ibi adeſt & verus panis, & vinum legitimum. Ergo &c. Quod autem adſit Chriſtus in utraque materia conſecrata, de fide definit Concilium Tridentinum Seſſ. 13. can. 3. his verbis: *Si quis negaverit in venerabili ſacramento Euchariſtia, ſub unaquaque ſpecie, & ſub ſingulis cujuſque ſpeciei partibus, ſeparatione facta, totum Chriſtum contineri; anathema ſit.*

Jam vero quod ſub modiciſſimis particulis Chriſtus ſit præſens, conſtat ex uſu perantiquo Eccleſiæ, quæ hoſtiarum conſecratarum particulas infantibus innocentibus conſumendas porrigi volebat, ut habetur in Concilio Matiſconenſi anno 588. habito can. 6. his verbis. " Quæ- „ cumque ſacrificiorum reliquiæ poſt per- „ actam Miſſam in ſacrario ſuperfuerint, „ quarta vel ſexta feria innocentes pue- „ ri ab illo cujus intereſt, ad Eccleſiam „ adducantur, & indicto eis jejunio, „ eaſdem riliquias conſperſas vino perci- „ piant. „

Secundo, ſic ratiocinatur D. Thomas hic q. 74. art. 2. " Multum opponitur „ pauco, & magnum parvo: ſed nulla „ eſt ita parva quantitas panis & vini, „ quæ non poſſit conſecrari. Ergo etiam „ nulla eſt ita magna, quæ conſecrari „ non poſſit. „

Ter-

Tertio, materiæ quantitas conſecrandæ deſumenda eſt per ordinem ad Fideles, qui quandoque numero pauciores in Paræcia, quandoque etiam majores adſunt. Igitur quælibet pars aut panis aut vini juxta exigentiam Fidelium conſecrari poteſt. " Relinquitur, *ait D. Thomas ibid.* „ quod materia hujus Sacramenti determinetur per comparationem ad uſum „ Fidelium abſolute. Numerus autem „ Fidelium eſt indeterminatus, unde „ non poteſt dici quod quantitas materiæ „ hujus Sacramenti ſit determinata. „

FIT SATIS OBIECTIONIBUS.

Objicies: Panis aſſumptus ad Euchariſtiam eſt nutritivus: Sed panis cujuſcumque grani etiam nutrit. Igitur nedum tritici, ſed & cujuſcumque grani panis eſt Euchariſtiæ materia.

Reſpondeo diſtinguendo minorem: Eſt nutritivus ſecundum quid, concedo: perfecte, nego. Alimentum perfectum perfecte nutrit: panis autem triticeus inter omnes panes perfectiſſimus eſt, adeoque ſolus eſt materia conveniens Euchariſtiæ, maxime cum Chriſtus eo uſus ſit; & in hoc ad inſtitutionem attendendum ſit. Ceterum nutritio non ex ſolo pane, ſed & ceterorum alimentorum ſucco profluit. Igitur quod panis quilibet nutriat, non eſt ratio quod ad conficiendam Euchariſtiam quilibet indiſcriminatim ſit aſſumendus.

Inſtabis: Dictum eſt panem conſecrandum eſſe uſualem: Sed panis ſive ex ordeo, ſive ex aliis granis confectus, eſt uſualis. Igitur non ſolus panis triticeus eſt materia Euchariſtiæ. Confirmatur: Ipſe Chriſtus panibus hordeaceis pavit turbas; igitur panis ex quocumque grano confectus, eſt uſualis.

Reſpondeo diſtinguendo minorem: Panis hordeaceus v.g. eſt uſualis apud pauperes, & in defectum panis perfecti, concedo: eſt vulgo uſualis, nego. Si quid argumentum probaret, inde ſequeretur panem etiam ex leguminibus confectum eſſe Euchariſtiæ materiam, cum populi in America degentes utantur hoc pane. Ad inſtitutionem igitur, & ad id quod perfectum eſt pro materia Euchariſtiæ attendere debemus.

Ad confirmationem nego paritatem: Chriſtus uſus eſt pane præſenti ad nutriendum turbas, & cum ſolum quinque hordeacei panes adeſſent, eos non ſine magno miraculo multiplicavit: ſed hic agitur de auguſtiſſimo Sacramento conficiendo, adeoque neceſſe fuit uti pane uſuali & perfectiſſimo. Ceterum Chriſtus verbo & exemplo mortificationem commendabat; quocirca conveniebat turbas quæ legem Evangelicam ab eo accipiebant, auſteritate initiari.

Inſiſtes: Panis ex aliis confectus granis, eſt verus panis, ut patet ex figura, & ſapore, & colore, cum arte nitidiſſimus & albus evadat: ſed quicumque panis, modo ſit verus panis, poteſt aſſumi ad Euchariſtiam conficiendam. Ergo &c.

Reſpondeo diſtinguendo majorem ut ſupra: Eſt verus panis, ſed imperfectus & non uſualis, concedo: uſualis & perfectus, nego. Et ſic diſtincta minore, nego conſequentiam. Solutio eſt Divi Thomæ hic 74. art. 3. ad 2. " Si quæ frumenta ſunt quæ ex ſemine tritici generari poſſunt, ſicut ex grano tritici „ ſeminato in malis terris naſcitur ſiligo, „ ex tali frumento panis confectus, poteſt „ eſſe materia hujus Sacramenti; „ quod tamen non videtur habere locum „ neque in hordeo, neque in ſpelta, neque etiam in farre, quod inter omnia „ eſt grano tritici ſimilius: ſimilitudo autem figuræ in talibus magis videtur „ ſignificare propinquitatem, quam identitatem ſpeciei, ſicut ex ſimilitudine „ figuræ manifeſtatur quod canis & lupus „ ſunt propinquæ ſpeciei, non autem „ ejuſdem; unde ex talibus frumentis „ quæ nullo modo poſſunt ex ſemine tritici generari, non poteſt confici panis „ qui ſit debita materia hujus Sacramenti. „

Inſtabis: Quod vinum ſit rubrum vel album, generoſum vel non, nihil refert ad confectionem Euchariſtiæ: Igitur & a ſimili quod panis ſit triticeus, vel non.

Reſpondeo negando paritatem. Ratio diſcriminis eſt, quod color & ſapor non niſi accidentalem immutationem inducant, alia vero grana eſſentialem: panis quippe hordeaceus ſpecie diſtinguitur a triticeo, qui ſolus eſt panis uſualis & perfectus.

Jam

Jam vero ſi vinum ita deficeret, ut ſoret abſolute corruptum, tunc non eſſet materia Euchariſtiæ, ait D. Thomas ibidem ad 4. quia corruptio ſolveret ſpeciem, & jam non vinum, ſed aut acetum, aut onfacium per diſſolutionem partium vini in quo præponderaret flegma, evaderet.

Replicabis: Ab actu ad poſſe valet conſequentia. Sed Euchariſtia non ſemel fit ex aliis granis quæ tritico mixta occurrunt. Ergo &c.

Reſpondeo diſtinguendo minorem: Euchariſtia quandoque fit ex aliis granis a tritico, modo grana tritici aliis præponderent, concedo: ſin minus, nego. Solutio eſt D. Thomæ ibidem ad 3. " Dicendum, quod modica permixtio non ſolvit ſpeciem, quia id quod eſt modicum, quodam modo abſumitur a plurimo: ideo ſi ſit modica admixtio alterius frumenti ad multo majorem quantitatem tritici, poterit exinde confici panis qui eſt materia hujus Sacramenti: ſi vero ſit magna permixtio, puta ex æquo vel quaſi, talis permixtio ſpeciem mutat; unde panis exinde confectus non erit debita materia hujus Sacramenti. "

SYNOPSIS CONTENTORUM.

Solus panis triticeus eſt materia Euchariſtiæ.

PRIMO: Chriſtus hunc aſſumpſit panem ad conficiendam Euchariſtiam, ſicque materiam in individuo determinavit; Sed non licitum eſt materiam a Chriſto determinatam immutare. Ergo &c.

Secundo: Sic definierunt Concilia, ſic annuntiat Traditio. Ergo &c.

Tertio: Materia conſecranda poteſt apponi in modica vel magna quantitate, videlicet juxta numerum Fidelium, qui modo plurimi, modo pauciores ad ſacram accedunt menſam.

SYNOPSIS OBJECTIONUM ET RESPONSIONUM.

PRIMO: Qualitas panis non menſuratur pro Euchariſtia penes nutritionem, quæ fit ex ſucco non tantum panis, ſed ceterorum alimentorum, quæ ſæpius abſque pane ad hoc ſufficiunt, ſed penes rationem convivii communis, quod ante omnia in pane & vino conſiſtit.

Secundo: Ceterorum granorum panes quandoque tritici panis ſpeciem præ ſe ferunt, ſed non realitatem, cum inter ſe eſſentialiter diſtinguantur. Igitur in ſolo pane triticeo Euchariſtia rite conficitur.

Tertio: Tametſi grana ſiliginis in tritico quandoque reperiantur, non inde ſequitur Euchariſtiam confici poſſe ex ſiligine, niſi triticum præponderet: tunc enim parum pro nihilo reputatur, & panis triticeus appellatur.

PUNCTUM SECUNDUM.

Num panis azymus ſit valida Euchariſtiæ materia?

GRÆCI quondam id negavere, ut Michael Cærularius, Leo Aclidanus, & Nicetas Pectoratus ſchiſmatis auctores; e contra vero Latini: hinc duo quæruntur: alterum de validitate panis azymi: alterum de tempore quo panis ille fuit in uſu. Unde ſit

§. I.

De convenientia panis azymi.

CONCLUSIO.

Panis azymus eſt conveniens.

Probatur rationibus Theologicis.

PRIMA: In eo pane conficienda eſt Euchariſtia, quo vel ipſe Chriſtus eam inſtituendo uſus eſt. Atqui pane azymo in confectione Euchariſtiæ uſus eſt Chriſtus. Igitur azymus panis eſt conveniens Euchariſtiæ conficiendæ materia. Minor patet ex dictis ſupra de tempore quo Chriſtus Paſcha celebravit; eo quippe loci omnibus utriuſque Teſtamenti monumentis oſtendimus, Chriſtum celebraſſe Paſcha juxta legis præceptum, adeoque dum vigerent azymi, juxta illud Matt. 26. *Prima autem die azymorum acceſſerunt Diſcipuli ad Jeſum dicentes: Ubi vis pare-*

mus tibi comedere paſcha ? Concinunt SS. Patres, ut Chryſoſtomus Hom. 62. in Matt. " Non enim Chriſtus, *inquit*, tem„ pus Paſchæ tranſgreſſus eſt. „ Rurſus 82. in Joan. explicans iſta verba S. Joannis, *ut manducarent paſcha*, ait : " Quid „ ſignificat, ut manducarent paſcha? Atqui „ Jeſus jam id fecerat una die azymo„ rum. „ Teophilactus idem dicit Comment. in cap. 18. ejuſdem Evangeliſtæ : " Quid autem eſt, *ait*, ut comederent „ Paſcha? Sane Dominus illud fecit pri„ ma die azymorum. „ Suffragatur Humbertus Cardinalis Sylvæ Candidæ Epiſcopus Lib. adverſus Græcorum calumnias : in primis S. Anſelmus Epiſtola ad Vvalteranum his verbis : " Cum legitur „ de Domino, quando corpus ſuum de pa„ ne fecit, quia accepit panem & bene„ dixit, non additur azymum vel fer„ mentatum : certum tamen eſt quia „ azymum benedixit, forſitan non quia „ res quæ fiebat, hoc exigebat : ſed quo„ niam a cœna, in qua hoc factum eſt, „ hoc exigebat.

Altera hæc eſt : Quod definivit Eccleſia, admittendum eſt. Atqui Eccleſia definivit azymum eſſe legitimam Euchariſtiæ materiam. Ergo &c. Probatur minor: Sic declarat Leo IX. Epiſt. 6. ad Michaelem Cærularium Archiepiſcopum CP. præcipiens ei ne azymis inſultet; de Chriſto enim ſic loquitur: " Qui non venerat, „ *inquit*, ſolvere legem, ſed adimplere, „ juxta ipſius legis præceptum ex azy„ mis & vino vetus Paſcha adimplevit, „ & protinus ex azymis & vino novo, „ ſicut aperte Lucas narrat, Diſcipulis „ tradidit &c. „ Sic definivit Florentinum Seſſ. ult. *Definivimus in azymo ſive fermentato pane triticeo corpus Chriſti veraciter confici*. Ita quoque habetur in Catechiſmo Romano part. 2. n. 13. his verbis : " Quemadmodum nullus panis, niſi tri„ ticeus, apta Sacramenti materia pu„ tandus eſt, hoc enim Apoſtolica tra„ ditio nos docuit, ita etiam ex iis quæ „ Chriſtus Dominus geſſit, azymum eſ„ ſe debere, facile intelligitur. Ipſe e„ nim primo azymorum die, quo nihil „ fermentati domi habere Judæis licebat „ hoc Sacramentum confecit atque inſti„ tuit. „ Ergo &c.

Tertia : Eccleſia perſtringit Sacerdotes Latinos, qui omiſſo azymo, in pane fermentato conſecrare non dubitant. Ita habetur *Extra* de celebratione Miſſarum, cap. *Literas* : ſed in hoc argumentum eſt panem azymum eſſe legitimam Euchariſtiæ materiam : ſin minus, Sacerdos Latinus celebrans in fermentato, prævaricator non evaderet, nec puniretur. Ergo &c.

S. Thomas hic q. 74. art. 4. ait I. panem azymum & fermentatum eſſe materiam neceſſariam Euchariſtiæ, quia uterque eſt verus panis uſualis. II. Eccleſiam Romanam uti azymo, Græcam vero fermentato : hinc cuilibet Sacerdoti incumbere ſuæ Eccleſiæ ritui adhærere; ſin minus, peccaret, quia unuſquiſque obedire debet Eccleſiæ quæ ſic ſtatuit. III. Azymum tamen eſſe fermentato pane convenientiorem propugnat ſanctus Doctor ; juvat hic ejus verba retexere. " Conſue„ tudo de pane azymo celebrandi ratio„ nabilior eſt. Primo quidem propter in„ ſtitutionem Chriſti, qui hoc Sacramen„ tum inſtituit prima die azymorum, ut „ habetur Matt. 26. & Marc. 14. & Luc. „ 22. qua die nihil fermentatum in do„ mibus Judæorum eſſe debebat, ut ha„ betur Exod. 12. Secundo, quia panis „ eſt proprie Sacramentum corporis Chri„ ſti, quod ſine corruptione conceptum „ eſt, magis quam divinitatis ipſius, ut „ infra patebit. Tertio, quia hoc ma„ gis competit ſinceritati Fidelium, quæ „ requiritur ad uſum hujus Sacramenti, „ ſecundum illud 1. Cor. 5. Paſcha no„ ſtrum immolatus eſt Chriſtus, itaque „ epulemur in azymis ſinceritatis & ve„ ritatis. „

Fit ſatis objectionibus.

OBJICIES : Amos 4. legitur : *Sacrificate de fermentato laudem*: vel ut vertit Aquila, *ſacrificate de fermentato Euchariſtiam*. Ergo &c.

Reſpondeo diſtinguendo : Propheta loquitur reprehendendo Judæos qui idola colebant, & fermentato utebantur loco azymorum, concedo: approbando, nego. Hæc enim ſunt verba præcedentia : *Venite ad Bethel, & inique agite ad Galgalam, & multiplicate prævaricationem*. Unde male vertit Aquila, *Sacrificate de fermentato*

tato Euchariſtiam. Nec mirum, erat hæreticus.

Inſtat Calvinus lib. 4. inſt. cap. 17. §. 43. dicendo Alexandrum ſummum Pontificem induxiſſe azymum in Eccleſiam Latinam.

Reſpondeo I. morem ſemper fuiſſe in Eccleſia Romana uti azymo: ita Leo IX. Epiſt. 1. ad Michaelem Cærularium, & alii ſupra laudati. Ita in primis Rupertus Lib. 2. de divinis officiis cap. 22. his verbis: " Cur ſancta Romana Eccleſia „ numquam in Sacrificio fermentum admiſerit, non otioſe quæritur, nec inutiliter ſcitur, maxime quia conſuetudini huic tota hactenus Græcia refragatur; nam de fermentato Græci immolant, & neſcio qua auctoritate refragante, quæ procul dubio de authenticis „ numquam profecta eſt Scripturis, tam „ legalem, quam Evangelicam Romanæ „ Eccleſiæ conſuetudinem nimis pertinaciter abhorrent. Veris perſæpe rationibus ſuperati ſunt, ſed Conſtantinopolitanæ Sedis arrogantia, multarum hæreſum genitrix, cedere dedignata eſt. Leo „ IX. hujus nominis Papa, a Beato Petro „ CXLVIII. per epiſtolam ad Imperatorem „ Conſtantinum ſcriptam, animum ejus „ conſilians, Apocriſarios ſuos Humbertum Sylvæ Candidæ Epiſcopum, & Petrum Amalſitanorum Archiepiſcopum, „ Fridericum quoque VII. Levitam & „ Cancellarium, Conſtantinopolim dirigens, multas Græcorum confutavit hæreſes, qui inter cetera Latinos vocabant Azymitas, & eos nimis perſequentes, eorum Eccleſias claudebant, & „ Michaelem Patriarcham a gratia & palatio Imperatoris remotum excommunicationis gladio percuſſit. Tantis autem hæreſibus fermentata eſt Græcia, „ ut mirum videri non debeat hoc quod „ de fermento immolat. Tantæ e contra „ ſinceritatis ſuit ſancta Romana Eccleſia, ut cui deeſt Scripturarum notitia, „ vel argumentandi facultas, ſola illi de „ azymo contra Græcos ſufficere debeat „ ejus auctoritas. „

Reſpondeo II. dictum Calvini non poſſe verificari de Alexandro I. qui ſedebat circa medium ſæcundi ſæculi; nullum enim citat auctorem, & nihil ſimile de illo Alexandro reperitur, qui cum eſſet vicinus ætatis Chriſti, talem non toleraſſet mutationem. Negandum etiam de Alexandro II. & IV. quandoquidem ſederunt poſt Leonem IX. quo tempore ſolum Græci accuſare cœperunt Latinos de hæreſi, eo quod celebrarent in azymo, de qua calumnia Leo vindicavit Eccleſiam Romanam.

Inſurges: Concilium Carthaginenſe III. canon. 24. tria populi oblationum genera diſtinguit, loquendo vero de Sacramento corporis Domini, ait: " Ut in eo „ panem oſtendant non azymum, ſed „ fermentatum, qualis offerri ſolebat, „ conſecrari. „ Ita refert Sirmundus. Ergo &c.

Reſpondeo Sirmundum non referre fideliter canonem: in illo enim hæc tantum habentur: " Ut in Sacramentis corporis „ & ſanguinis Domini nihil amplius oſ„ feratur, quam quod ipſe Dominus tra„ didit, hoc eſt, panis & vinum aquæ „ mixtum, nec amplius in ſacrificiis oſ„ feratur, quam de uvis & frumentis. „ Ita canon refertur apud Binium Tom. 1. pag. 544. col. 2.

Inſiſtes: Canon 6. Concilii Toletani XVI. reprehendit Sacerdotes, qui de panibus ſuis uſualibus cruſtulam in rotunditatem offerentes, eam conſecrabant, & jubet ut nonniſi panis integer & nitidus, qui ex ſtudio fuerit præparatus, offeratur: ſed canon non reprehendit iſtos Sacerdotes quod in pane fermentato conſecrarent. Igitur etiam in Eccleſia Latina panis fermentatus eſt materia conveniens Euchariſtiæ.

Reſpondeo negando minorem; nam eo ipſo quo Patres jubent ut Sacerdotes conſecrent panes integros, mundos & nitidos, intelligunt azymos, qui dicuntur mundi per oppoſitionem ad panes fermentatos, qui aliquo modo immundi ſunt propter mixtionem fermenti, quod eſt maſſa paululum corrupta.

Inſtabis: In vita S. Melchiadis Euchariſtia dicitur fermentum, ſicut & in epiſtola Innocentii I. ad Decentium. Ergo &c.

Reſpondeo non eſſe ibi ſermonem de Euchariſtia, ſed de Eulogiis, id eſt, de pane benedicto, qui ſicut nunc, olim dabatur in ſignum communionis Eccleſiaſticæ diebus Dominicis & Feſtivis. De hoc pane fit ſermo in vita Siricii, ubi refer-

tur quod panem conſecratum Epiſcopi mitterent ad Presbyteros, id eſt, panem benedictum, cujus reliquiæ manebant pro ſuſtentatione Sacerdotum, quibus ad hæc uſque tempora major quantitas porrigitur.

Urgebis: In vita ejuſdem Melchiadis panis fermentatus benedictus dicitur Euchariſtia, ſicut & Eulogiæ dicuntur ſacramentum apud Auguſtinum Lib. 2. de peccatorum meritis cap. 26. Ergo &c.

Reſpondeo iſtud argumentum nihil probare contra nos, ſiquidem procedit de pane benedicto, qui dicitur Euchariſtia ſecundum quid, in quantum ſcilicet panem Euchariſticum ad cibationem animæ miſericorditer datum ſignificat, & vulgo vocatur ſacramentale, panis ille benedictus.

Repones: Uti azymo eſt judaizare. Igitur azymus panis non eſt conveniens materia Euchariſtiæ.

Reſpondet D. Thomas hic art. 4. ad 2. his verbis: " Conficientes ex azymo, *in-* „ *tellige Euchariſtiam*, non intendunt cæ- „ remonias legis ſervare, ſed conforma- „ re ſe inſtitutioni Chriſti, & ideo non „ judaizant, alioquin & celebrantes in „ pane fermentato judaizarent, quia Ju- „ dæi panes primitiarum fermentatos of- „ ferebant.

Replicabis: Si azymus ita eſt neceſſarius, Græci non poſſunt conſecrare in fermentato. Abſurdum conſequens: ergo & antecedens.

Reſpondeo diſtinguendo: Si eſt neceſſarius neceſſitate finis, concedo: ſi tantum neceſſitate præcepti, nego. Eſt de fide quod panis debeat eſſe triticeus, ſecus vero quod ſit abſolute azymus; unde Concilium Florentinum declaravit, quod unuſquiſque ritum ſuæ Eccleſiæ in hoc ſervaret: Latinus conſecrando in azymo, Græcus vero in fermentato, etiam in peregrinatione, ſi fieri poſſet. Nec ſemel vidimus Græcos celebrare Pariſiis in fermentato, ſicut Parochi Latini olim Conſtantinopoli in azymo conſecrabant; quocirca Leo IX. Epiſt. 1. ad Michaelem Imperatorem conqueritur quod Græci non permitterent Latinis ante hoc tempus celebrare in azymo; ſi tamen eſſet ſcandalum, Conſtantinopoli degens deberet conſecrare fermentatum panem: & viciſſim Græcus in Eccleſia Latina azymum, ut patet ex illo Ambroſii apud Auguſtinum Epiſt. 118. " Ad quam forte Eccleſiam „ veneris, ejus morem ſerva, ſi cui- „ quam non vis eſſe ſcandalum, nequa- „ quam tibi. „

Perſiſtes: Panis azymus non eſt verus panis, nam panis græce ἄρτος dicitur, hoc eſt elevatus a fermento. II. Azyma ſunt tribulationis ſymbola, cum deſignent tranſitum Angeli vaſtatoris, qui primogenitos Ægypti una & eadem nocte occidit. III. Matth. 13. regnum cœlorum non azymo, ſed fermentato pani comparatur: *Simile eſt regnum cælorum fermento, quod accipiens mulier, abſcondit in farina ſatis tribus, donec fermentatum eſt totum*. Igitur panis fermentatus eſt magis conveniens pro Euchariſtia conficienda.

Reſpondeo primo, panem fermentatum laudabiles habere ſignificationes, ſed controverſia præſens movetur de quo pane conficienda ſit Euchariſtia; cum autem vel ipſe Chriſtus in azymo eam conſecerit, melius eſt ei adhærere.

Reſpondeo ſecundo, ad primum quidem non unam eſſe rerum etymologiam, cum teſte ſancto Thoma hic art. 4. azymus panis deſignet immaculatam Chriſti conceptionem; quod autem ſit verus panis, ipſa Scriptura paſſim dicit, ut Exod. 29. *Tolle vitulum, paneſque azymos, & cruſtulam abſque fermento*. Jud. 6. Angelus Gedeoni dixit: *Tolle carnes & azymos panes*. Quinimmo panes propoſitionis erant azymi.

Ad ſecundum diſtinguo: Azymus ſignificat afflictionem pro paganis Ægyptiis, qui propter exercitam erga Iſraelitas crudelitatem occiſi ſunt, concedo: pro fidelibus, nego. Audi Apoſtolum dicentem 1. Cor. 5. *Itaque epulemur non in fermento veteri, neque in fermento malitiæ & nequitiæ, ſed in azymis ſinceritatis*. Et ſic patet ſolutio ad tertium, cum azymus nitorem animæ ſubindigitet.

Replicabis: Panis Euchariſticus uſualis eſſe debet: Sed ſolus fermentatus ſic eſt, namque omnes gentes non azymo, ſed fermentato in prandio, cœna & conviviis utuntur. Ergo &c.

Reſpondeo diſtinguendo majorem: Panis pro conficienda Euchariſtia debet eſſe uſualis tempore quo Chriſtus illam inſtituit,

tuit, concedo: aliis temporibus, nego; & ſic diſtincta minore, nego conſequentiam. Tempore quo Chriſtus inſtituit Euchariſtiam, azymus erat panis uſualis, quandoquidem a luna decima quarta ad veſperam, uſque ad octavam non licitum erat Judæis alio veſci pane, ut habetur Exod. 12. *Septem diebus azyma comedetis, primo menſe, quarta decima menſis ad veſperam comedetis azyma uſque ad diem vigeſimam primam ejuſdem menſis ad veſperam*. Porro pro materiæ qualitate attendendum eſt ad inſtitutionem. Ergo &c.

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Pane azymo recte utitur Eccleſia Latina ad ſacram Euchariſtiam conficiendam.

PRIMO: Quia ipſe Chriſtus Sacramentorum auctor illam in azymo confecit.

Secundo: Sic declaravit Concilium Florentinum Seſſ. ult.

Tertio: Quia ex D. Thoma panis eſt proprie ſacramentum corporis Chriſti, quod ſine corruptione conceptum eſt; panis autem fermentatus quamdam ſpirat corruptionem.

SYNOPSIS OBJECTIONUM, ET RESPONSIONUM.

PRIMO: Amos 4. præcipitur quidem Judæis uti fermentato, ſed ibi non agitur de Paſchate, verum potius de aliis ſacrificiis, ut a cultu idolorum quibus panes fermentatos offerebant, retraherentur.

Secundo: Qui in azymo conſecrant, rem apud Judæos communem faciunt, ſed ea ſolum intentione, ut Chriſtum in confectione Euchariſtiæ imitentur.

Tertio: Panis fermentatus eſt quidem uſualis pro cœna ordinaria, ſed non pro Euchariſtia conficienda, cum Chriſtus illam in azymo conſecraverit, tempore ſcilicet quo Judæi juxta præceptum legis ſolo utebantur azymo.

§. II.

Num panis azymus fuerit ſemper in uſu apud Eccleſiam Romanam?

CONCLUSIO AFFIRMATIVA.

Probatur ex Traditione, & rationibus Theologicis.

Primo, ex Traditione.

USUS in hoc ſolum ponderat, & veritatem aſtruit: Sed ab Apoſtolis ad nos uſque Eccleſia Latina panem azymum ad Euchariſtiam conficiendam aſſumpſit. Ergo &c.

Probatur diſcurrendo per Sæcula.

Ex primo Sæculo, habemus Apoſtolos, qui dubio-procul myſterii teſtes, eodem modo cum Chriſto Euchariſtiam conſecrarunt, maxime cum vel ipſo veſpertino tempore, inter cœnandum ad imitationem Chriſti multis annis ſacram ſynaxim Fidelibus miniſtrarent, ut habetur Act. 2. *Erant autem perſeverantes in doctrina Apoſtolorum, & communicatione fractionis panis*. Et 1. Cor. 11. ubi quoſdam arguit Apoſtolus, quod ſpretis debitis diſpoſitionibus, nonnulli ad ſacram menſam indecenter accederent.

Ex ſecundo Sæculo, S. Alexander, qui anno 119. ſummus Pontifex inauguratus eſt, ſtatuit, " Ut hoſtia Romanæ Eccleſiæ de azymo eſſet. „ Sic ſcribit Barlaamus Hieracenſis Epiſcopus Epiſt. ad Græcos, ſic Radulſus Dungrenſis Lib. de Canonum obſervantia propoſ. 23. his verbis: " Alexander Papa præcepit, ut oblatio ex azymo fieret in parva quantitate. „

Ex tertio Sæculo, S. Cyprianus Epiſt. 63. ad Cæcilium ſic loquitur: " Sic vero calix Domini non eſt aqua ſola, aut vinum ſolum, niſi utrumque ſibi miſceatur, quomodo nec corpus Domini poteſt eſſe farina ſola, aut aqua ſola, niſi utrumque adunatum fuerit. „ Porro farina & aqua adunata ſolum panem azymum ſubindigitant.

Ex quarto Sæculo: In Miſſa Ambroſiana, quam ex codice MS. edidit Pamelius in Liturgicis, oratio qua panis offer-

tur, hunc habet titulum: *Oblatio panis azymi cum patena*.

Ex quinto Sæculo, ſe prodit S. Auguſtinus, qui Serm. 83. *de diverſis* exigit ſolum ut aqua conſpergatur farina, ut ex ea fiat pro conficienda Euchariſtia panis: eo quippe loci loquitur de pane Euchariſtico ex multis tritici granis conjunctis facto: tum concludit unitatem inter Fideles reſultare, quippe qui omnes eumdem panem percipiant: " Apoſtolus dicit, unus panis, unum corpus multi ſumus. Commendat vobis in iſto pane quodammodo unitatem amoris. Numquid enim panis ille de uno grano factus eſt? Nonne erant multa tritici grana? Sed antequam ad panem venirent, ſeparata erant: per aquam conjuncta ſunt, & poſt quamdam contritionem. Niſi enim molatur triticum, & per aquam conſpergatur, ad iſtam formam minime venit &c. „ Certe ſi fermentatum exigeret, non ſolam farinam aqua conſperſam intelligeret; ſed in hoc attendit ad Iſraelitas, qui de Ægypto, compellentibus ipſis barbaris egredientes, conſperſam dumtaxat farinam aſportarunt, quia propter anguſtiam temporum fermentare non valebant. Sic habetur Exod. 12. *Tulit igitur populus conſperſam farinam, antequam fermentaretur, & ligans in palliis, poſuit ſuper humeros ſuos*.

Ex ſexto & ſeptimo Sęculo, adeſt Gregorius Magnus, qui in Regiſtro apud D. Thomam hic q. 74. art. 4. ait: " Romana Eccleſia offert azymos. „

Ex octavo Sæculo, Egbertus Eboracenſis Epiſcopus, qui exceptionum cap. 98. ſic loquitur: " Sacerdotes Dei diligenter procurent ut panis, & vinum, & aqua, ſine quibus nequaquam Miſſæ celebrantur, pura & munda fiant. „ Quæ verba, *pura & munda fiant*, denotant panem azymum; cum fermentatus nonnihil impuritatis habeat, quandoquidem fermentum ex maſſa acritate diu inflammata profluat.

Ex nono Sęculo, non unus eſt veritatis laudatæ teſtis. Alcuinus Epiſt. 69. ad Lugdunenſes ait: " Tria ſunt quæ in ſacrificio hujus teſtimonii offerenda ſunt; panis, aqua, & vinum .... panis qui in Chriſti corpus conſecratur, abſque fermento ullius alterius infectionis debet eſſe mundiſſimus. „

Concinit Rabanus Maurus Lib. 1. de inſtitut. Cleric. c. 31. dicens: " Panem infermentatum & vinum aqua mixtum in Sacramentum corporis & ſanguinis Chriſti ſanctificari oportet. „

Mitto ſubſequentium Sæculorum teſtimonia, cum a nono ſæculo ad hæc uſque tempora azyma in Eccleſia Latina fuerint uſitata, quandoquidem tempore Photii, Græci in apertum ſchiſma irruentes, decurſu temporum inter commentitia ſeparationis motiva improperarent Latinis, quod pane azymo uterentur in ſacrificio. Quod autem uſus hic ab Apoſtolorum tempore perſeveraverit in Occidente, liquet ex Concilio Toletano XVI. anno 693. celebrato; namque can. 6. quoſdam reprehendit Sacerdotes, eo quod partim ignorantia, partim etiam negligentia fermentatum panem in ſacrificio adhiberent. " Ad conventus noſtri agnitionem delatum eſt, quod in quibuſdam Hiſpaniarum partibus quidam Sacerdotum partim neſcientia impliciti, partim temerario uſu provocati, non panes mundos, & ſtudio præparatos ſupra menſam Domini in ſacrificium offerant; ſed paſſim quomodo unumquemque aut neceſſitas impulerit, aut voluntas coegerit, de panibus ſuis uſibus præparatis cruſtulam in rotunditatem auferant, eamque ſuper altare cum vino & aqua pro ſacro libamine offerant. Quod factum nequaquam in ſacræ auctoritatis hiſtoria uſpiam geſtum perpenditur. „ Audis Synodicos Patres azyma ex traditione tenere, nec ex hiſtoria ſacra probari poſſe, panem fermentatum fuiſſe pro conficiendo ſacrificio ab Eccleſia Romana adhibitum. Hinc Rupertus Lib. de divinis Officiis cap. 2. non ſolum hunc azymorum morem ſemper in Eccleſia Romana viguiſſe teſtatur, ſed ſubjungit ſe neſcire qua auctoritate ſuffragante, Eccleſia Græca huic conſuetudini opponatur.

Secundo, ex ſummis Pontificibus.

PRÆTER S. Alexandrum Martyrem jam laudatum, S. Leo IX. hanc veritatem propugnat adverſus Michaelem Cærularium

rium Patriarcham CP. qui primus de azymis movit controverſiam, & ſchiſma reſtauravit. Hunc autem tribus validiſſimis rationibus confutat epiſtola 90. ad ipſum directa. I. Ait eum eſſe temerarium calumniatorem, quippe qui primus fuerit qui Eccleſiæ Romanæ improperaverit azyma. II. Ejus reprehenſionem vocat incautam, quæ humanis argumentationibus & levioribus conjecturis antiquam fidem ſubvertere molitur. III. Oſtendit utriuſque teſtamenti auctoritate falſiſſimum eſſe, Chriſtum venerabile ſui corporis ſacramentum in fermentato pane commendaſſe. Tum a paſſione Salvatoris ad ſuum uſque tempus, id eſt per mille & fere viginti annos, uſum azymorum ſine interruptione in Eccleſia Romana perduraſſe teſtatur, quibus azymis ab inſtituta Euchariſtia omnes quotquot extitere Martyres, ſignatos fuiſſe commemorat; ſubdit vero Romanam Eccleſiam verbo & exemplo ſacramentum Euchariſtiæ in azymo conſecrandi morem ſemper docuiſſe. Quibus expletis ſic concludit: " Quapropter a tanta amentia jam reſipiſcite, & Latinos omnes Catholicos, atque divi Petri familiares diſcipulos, & ejus inſtitutionis ſectatores ceſſate ſubſannando Azymitas vocare. "

Ne quis credat nos auctoritati tanti Pontificis aliquid addere; ecce verba ad Cærularium & Leonem Acridanum Epiſcopum directa apud Binium pag. 1097. " Dicimini Apoſtolicam & Latinam Eccleſiam, nova præſumptione atque incredibili audacia, nec auditam, nec convictam palam damnaſſe pro eo maxime, quod de azymis audeat commemorationem Dominicæ paſſionis celebrare. Ecce incauta reprehenſio veſtra, quando ponitis in cœlum os veſtrum, cum lingua veſtra tranſiens in terra, humanis argumentationibus & conjecturis antiquam fidem confodere & ſubvertere moliatur. Ecce, niſi quantocius reſipiſcitis, incorporati & annumerati, quod abſit, eritis in illa cauda draconis, quas tertiam partem ſtellarum cœli traxit, & in terram miſit. Ecce jam poſt mille ac ferme viginti a paſſione Salvatoris noſtri annos, incipit per vos diſcere Romana Eccleſia, qualiter memoria paſſionis ejuſdem ſit recolenda, quaſi nihil ei contulerit præſentia, converſatio, & diuturna inſtitutio, ſeu qua clarificavit Deum, mors pretioſa illius venerabilis ſenis, cui ſpecialiter Chriſtus Filius Dei vivi dicit: Beatus es Simon Barjona, quia caro & ſanguis non revelavit tibi, ſed Pater meus qui eſt in cœlis &c. "

Divo Leoni ſuccedit Innocentius III. qui Lib. 4. myſt. Miſſæ cap. 4. de azymis contra Græcos ſic loquitur: " Ab iſtis Apoſtolis Petro & Paulo, quos vivos habuit ſancta Romana Eccleſia, & defunctos cuſtodit, hunc ſacrificii ritum accepit, quem hactenus inviolabili cultu cuſtodit. " Ecce in his verbis traditio Apoſtolica pro azymorum uſu expreſſa & ſervata. Ergo &c.

Tertio, rationibus Theologicis.

Prima: Chriſtus injunxit Apoſtolis Euchariſtiam in ſui commemorationem celebrare, adeoque in azymo, ſiquidem per omnia in hoc conficiendo ſacramento debuerunt Domino aſſimilari: Sed Eccleſia Romana a S. Petro moribus & ritibus inſtituta religioſe principis Apoſtolorum documenta ſervavit: quinimmo perenni Petri ſucceſſorum fide ritibuſque ſuffulta & perſeveravit, & ad finem uſque ſæculi, juxta Chriſti promiſſionem, in hoc perſeverabit. Igitur uſus azymi panis pro Euchariſtia conficienda in Eccleſia Romana ab inſtitutione perpetuus fuit. Iſta ratio eſt Humberti Cardinalis Lib. contra Græcorum calumnias: " Quia, *inquit*, ſufficiente auctoritate novi & veteris Teſtamenti, conſtat Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum commemorationem ſuę paſſionis recolendam in azymo Diſcipulis ſub ipſa cœna commendaſſe, ſicut hodieque ſancta Romana & Latina Eccleſia noſcitur colere, dicere debetis, cujus inſtitutionem in fermentato tam obſtinate defenditis. "

Secunda: Eccleſia Romana Apoſtolorum Petri & Pauli ita ſtrenue propugnavit documenta, ut nedum in dogmatibus, ſed & in ritibus univerſalem ſpectantibus diſciplinam, nihil quidquam novi introduci permiſerit: hinc Africanis & Orientalibus qui circa modum baptizandi variabant, reſtitit S. Stephanus I. dicens:

Nihil innovetur niſi quod traditum eſt. Sed traditum a S. Petro habebat Eccleſia, Euchariſtiam conficere in azymo. Igitur ſemper in azymo conſecravit; ſin minus, quod abſit dicere, novitatem in re gravi fuiſſet paſſa.

Tertia: Eccleſia Romana non niſi ab æmulis Græcis & ſchiſmaticis erroris pro confectione Euchariſtiæ inſimulata eſt: videlicet a Michaele Cærulario, qui primus, adeoque poſt nonum ſæculum, hunc ex axymo conſecrandi morem reprehendere auſus eſt. Sed hunc ſuo perſtrinxit ſtylo cenſorio S. Leo IX. aſſerens in hoc Eccleſiam Romanam ſervare Apoſtolicam traditionem; ſed hunc & alios Schiſmaticos debellat Humbertus Cardinalis, & Anſelmus, & alii. Ergo &c.

FIT SATIS OBJECTIONIBUS.

Objicies: Panis quem antiquitus offerebant Sacerdotes vel in ipſa Eccleſiâ Latina erat uſualis: ſed dubio-procul panis uſualis erat fermentatus: Igitur Eccleſia prioribus ſaltem ſæculis in fermentato conſecrabat. Probatur major, in qua eſt difficultas: Panis conſecrandus ex oblationibus Fidelium aſſumebatur: hoc ipſum ſubindigitat Concilium Matiſconenſe II. can. 4. hoc Nannetenſe can. 9. hoc Sacramentarium ſancti Gregorii. Colligitur etiam ex illis Canonis Miſſæ verbis: *Hæc dona, hæc munera, hæc ſancta ſacrificia, &c.* His accedit illa oratio ſecreta. *Suſcipe preces populi tui cum oblationibus hoſtiarum, ſuſcipe munera populorum tuorum.* Ergo &c.

Reſpondeo primo, diſtinguendo: Panis conſecrandus erat in primitiva Eccleſia uſualis, hoc eſt juxta uſum temporis quo Chriſtus Paſcha celebravit, adeoque azymus, concedo: Uſualis juxta modum menſæ communis, nego. Quis enim credet primis Eccleſiæ temporibus quo exardeſcebat Chriſtianorum zelus, pane communi ad conficiendum tantum Sacramentum uſos fuiſſe Sacerdotes, maxime cum ſæviente perſecutione aquam brevem & panem actum ſeu rudem, & ut plurimum ex hordeo vel ſiligine confectum haberent. Et ſic diſtincta minore, nego conſequentiam.

Reſpondeo ſecundo negando majorem. Si enim de oblationibus priſtinis, perinde ac de eis quæ ad hæc uſque tempora fiunt, loquendum incumbat, certum eſt ex illis Eccleſiam non ſumpſiſſe panem conſecrandum, propter duo. Primo quidem, quia oblationes ex quocumque pane indiſcriminatim, ſicut vel in iſtis temporibus fit, præſentabantur, quæque ut non ſemel oculis noſtris vidimus in villis, conſtant ex pane quandoque hordeaceo, quandoque triticeo, quandoque etiam ſiligmoſo, juxta offerentium facultates: Quis autem cordatus dixerit, ex ſimili materia, nonnumquam craſſa & ſubnigra, Euchariſtiam confici, cum Patres & Concilia ſtatuant, materiam hujus Sacramenti & præparatam & mundiſſimam debere, ſicut decet Myſterium, eſſe: Secundo, uſus qui invaluit panem azymum & vinum noſtris etiam temporibus offerrendi, ex uſu primitivæ Eccleſiæ ſuam ducit originem; nunc autem nuſquam fit Euchariſtia de pane & vino a Fidelibus oblatis.

Ad id vero quod dicitur ſolemne eſſe apud Concilia commemorare in ſacrificio Fidelium oblationes, non inde ſequitur Euchariſtiam ex panibus oblatis confici, ſed iſtas oblationes inter celebrandum ſacrificium benedici, & quodammodo rationem ſacrificii inducere, quatenus Chriſtiani fide, devotione & oblatis muneribus cum Sacerdote conjuncti, & ſua & ſeipſos in ſacrificium boni odoris Deo offerunt, quæ quidem cordis contriti & humiliati ſacrificia non deſpicit Deus, juxta illud Geneſ. 4. *Reſpexit Dominus ad Abel, & ad munera ejus.*

Quod autem hæc ſit genuina ſolutio, patet ex ipſis Secretæ laudatæ verbis. *Hæc dona, hæc munera, hæc ſancta ſacrificia illibata.* Non enim in Miſſa ſunt multa munera, & ſacrificia, ſed una oblatio panis & vini, unumque Chriſti immolati ſacrificium. Quare igitur multa? Niſi quia attendit Sacerdos & ad oblata ab Eccleſia, ſcilicet ad panem azymum, ex quo conficienda eſt Euchariſtia, & ad oblationes Fidelium, quæ remanebant pro uſu Sacerdotum, quæque etiam omni diſtribuebantur populo, ſicut nunc panis benedictus tribuitur adſtantibus.

S. Cyprianus L. de opere & eleemoſynis hunc

hunc ſenſum videtur innuere, cum fœminam divitem ſic increpat: " Locuples „ & dives es, & Dominicum celebrare „ te credis, quæ in Dominicum ſine ſa- „ crificio venis, quæ partem de ſacrifi- „ cio, quod pauper obtulit, ſumis. „ Quæ quidem verba in adulterinum prorſus ſenſum adverſæ ſententiæ auctores ſumunt, ſi cuncta maturo & prævio examine ponderentur. Igitur multa in hoc S. Cypriani textu obſervanda ſunt. 1. ait mulierem divitem celebrare Dominicum, & tamen ſine ſacrificio venire, hoc eſt ſine oblationibus pro more faciendis. 2. Partem ſumere de ſacrificio quod obtulit pauper: certe hoc non intelligitur de Euchariſtia, neque enim mulierem avaram ſinebat S. Cyprianus corpus Chriſti ſumere, neque etiam in Miſſa quotidiana tunc temporis ſemper ſacræ ſynaxi vel ipſi pii & devoti Fideles participabant: Igitur intelligit quod illa dives mulier non de ſacrificio quidem oblato a Sacerdotibus, ſed de oblatis Fidelium ſumeret. Incaſſum igitur Euchariſtium primævis Eccleſiæ ſæculis ex fermentato pane fuiſſe factam aliquis propugnaret.

Nec quidquam roboris habent illa Canonis verba contra noſtram ſententiam: ***Memento Domine famulorum, famularumque tuarum, & omnium circumſtantium pro quibus tibi offerimus, vel qui tibi offerunt hoc ſacrificium.*** Certe iſta verba noſtram confirmant ſententiam: quodnam enim eſt illud ſacrificium, quod Laici offerunt? Dubio-procul non ſacrificium Miſſæ, ſed aliud ab eo prorſus diſtinctum, videlicet cordis contriti & humiliati, ad imitationem Chriſti in paſſione humiliati, cujus Euchariſtia memoriale eſt; vel ſi vis, qui fide cum Sacerdote conjuncti ſunt, offerunt ſacrificium, ſed ex pane azymo, & vino de vite confectum. Perperam igitur noſtræ adverſantes concluſioni ex verbis iſtis Canonis ſacrificium eſſe de pane fermentato, concludunt. Canon nullam facit mentionem de materia, ſed de offerentibus ſacrificium.

Inſtabis: Atqui pane fermentato prioribus ſaltem ſæculis in ſacrificio utebatur Eccleſia: Ergo &c. Sic probat ſublumptum Juveninus art. 4. de Euch. §. 5. Primo quidem Apoſtoli eorumque Diſcipuli furtim ac clanculum, urgente perſecutione ſacris dabant operam, nec erant in promptu azyma, cum ad illum panem faciendum ſpecialis labor & difficultas ſit. II. Qua arte potuiſſent habere azyma conſecranda, ingenti Fidelium numero diſtribuenda? III. Neque facile erat e Diaconorum manibus accipere azyma in privatis ædibus, immo & in cryptis pro Miſſa celebranda, cum facilis ad ſynaxes aditus non pateret. IV. Studebant in ſecreto ſacra celebrare Myſteria Sacerdotes Dei, hinc fermentatus panis & uſualis erat ad hunc finem conveniens; ſi enim azymo uſi fuiſſent Apoſtoli, eorumque in Sacerdotio ſucceſſores, abſque negotio hoc deprehendiſſent Pagani. Hanc rationem ſubindigitare videtur Tertullianus L. 2. ad uxorem cap. 5. his verbis: " Non „ ſciet maritus quid ſecreto ante omnem „ cibum guſtes. Et ſi ſciverit panem, „ non illum credit eſſe qui dicitur. „ Porro ſi panis conſecratus ſit fermentatus, maritus non ſciviſſet, quippe qui crediddiſſet uſualem eſſe.

Reſpondeo negando ſubſumptum. Ad probationem dico, omnia argumenta in contrarium allata panem non fermentatum, ſed azymum arguere, quippe qui abſque negotio citius fiat, cum e contra requirantur multi dies ut per tempus liceat maſſam fermentari. Hinc Iſraelitæ compulſi ab Ægypto egredi, præcipiente Moyſe, tulerunt conſperſam farinam, & fecerunt ſibi azymos panes; ſic enim habetur Exod. 12. *Tulit igitur populus conſperſam farinam antequam fermentaretur .... Coxeruntque farinam quam dudum de Ægypto conſperſam tulerant, & fecerunt ſubcinericios panes azymos: neque enim poterat fermentari, cogentibus exire Ægyptiis.* Pari & conſimili ratione Elias fugiens Jezabel, accepto ſubcinericio pane ab Angelo, quo confortatus, ambulavit uſque ad montem Dei Oreb. Ecce Scripturæ verba 3. Reg. 19. Timore perterritus propter Jezabel minas, *petivit animæ ſuæ ut moreretur, & ait, ſufficit mihi, Domine, tolle animam meam: Neque enim melior ſum quam Patres mei. Projecitque ſe, & obdormivit in umbra juniperi, & ecce Angelus tetigit eum, & dixit illi, ſurge, & comede. Reſpexit, & ecce ad caput ſuum ſubcinericius panis.* Audis vel ipſo cœlo teſte & ordinante, panem azymum eſſe panem

com-

communem & uſitatum pro juſtis qui latent in cavernis & cryptis, tum ad eos refocillandos, tum ad ſacra Myſteria peragenda. Ex his liquet levioribus fundamentis Jueninum propugnare Eccleſiam Latinam per ſex priora ſæcula in pane azymo vel fermentato indiſcriminatim conſecraſſe. Jam ad ſingula faciendum eſt ſatis.

Reſpondeo ad primum: Urgente perſecutione promptius occurrebant ad conſecrandum azymi panes, quippe qui in inſtanti & abſque apparatu facile coquantur, e contra vero fermentati. Hæc ratio ex ipſa colligitur Scriptura Exod. 12. ubi habetur de Iſraelitis Ægyptios fugientibus: *Fecerunt ſubcinericios panes azymos: neque enim poterat fermentari cogentibus Ægyptiis*.

Ad ſecundum: Retorqueo argumentum: Qua arte panis fermentatus non ſine diuturnitate & labore coquendus, obvius fuiſſet pro tanto numero Fidelium? qui, ut habetur in Actibus, perſeverabant in fractione panis: id eſt ſæpius ſacram ſumebant ſynaxim, & hoc ad veſperam, ut per omnia Chriſtum imitarentur: Ergo-ne omiſſis azymis, qui in promptu haberi poterant, a veſtigiis Apoſtolorum, utendo pro Euchariſtia conficienda fermentato, declinaſſent? Abſit dicere de Eccleſia Romana, quæ a BB. Petro & Paulo edocta, & eorum vegetata ſanguine, innumeras fundavit Eccleſias, facta ex animo omnium forma & mater.

Ad tertium: Negamus, non fuiſſe facile a Diaconis azyma ad conſecrandum accipere: cum in brevi fieri poſſit azymus panis; hinc citra rationem aſſignatur pro conficienda Euchariſtia fermentatus.

Ad quartum: Facilis eſt reſponſio, cum ex dictis pateat: ſed addo azymum eſſe ejuſdem coloris cum fermentato; hinc maritus Paganus mulieris Chriſtianæ, de qua loquitur Tertull. poterat credere eſſe panem uſitatum. Quinimmo ex verbis iſtius Doctoris colligitur fuiſſe azymum, cum enim non eumdem habeat cum fermentato ſaporem, ne Myſterium homini infideli detegeretur, vult Tertullianus, quod ante omnem cibum mulier Chriſtiana panem conſecratum ſumat in ſecreto; qui ſi fuiſſet ex pane uſuali, & fermentato, non fuiſſet timendi locus, cum maritus eſſe uſualem autumaſſet, non enim Myſterium, niſi aperta confeſſione ſponſæ cognoſcere potuiſſet, namque abſque negotio panem conſecratum ante communem in hypotheſi quod non adfuiſſet occultandi tempus, ſumere valebat.

Inſiſtes: S. Ambroſius, qui quarto florebat ſæculo, ait panem conſecrandum eſſe panem uſitatum. Igitur citra dubium erat fermentatus. Probatur antecedens L. 4. de Sacr. cap. 4. ait: " Tu forte dicis: „ Meus panis eſt uſitatus, ſed panis iſte, „ panis eſt ante verba Sacramentorum: „ ubi acceſſerit conſecratio, de pane fit „ caro Chriſti.„ Eo loci ſanctus Doctor alloquitur Fidelem, qui panem quo veſcebatur in domo ſua, vocabat uſitatum; eum vero ſic edocet de realitate corporis Chriſti in Euchariſtia, replicando hunc ipſum panem communem poſt verba ſacramentorum carnem Chriſti evadere. Igitur S. Ambroſius exiſtimavit panem fermentatum tunc fuiſſe in Eccleſia Romana Euchariſtiæ materiam.

Reſpondeo diſtinguendo antecedens: S. Ambroſius ait panem uſitatum eſſe conſecrandum, & intelligit azymum, concedo: Et alium ab azymo deſignat, nego. Tunc temporis Romæ azymus erat in uſu, quia vero quod eſt in uſu perpetuo, dicitur uſitatum, in iſto ſenſu ſanctus Doctor vocat panem conſecrandum uſitatum. Ad probationem ſimiliter diſtinguo: Et S. Ambroſius loquitur abſtrahendo quod panis ſit azymus, vel fermentatus, concedo: Et determinat pro materia fermentatum, nego. Quæſtio non movebatur de qualitate materiæ Euchariſtiæ, ſed de realitate corporis Chriſti in Myſterio, hinc ad ſcopum reſpondet, panem, quicumque foret, poſt verba Sacramentorum eſſe corpus Chriſti: Ceterum S. Ambroſius ibidem teſtatur Eccleſiam Mediolanenſem adhærere per omnia Romanæ. Igitur non recedebat ab azymo.

Repones: Multa SS. Pontificum decreta fermentatum panem dumtaxat pro Euchariſtiæ materia commemorant. Ergo. Probatur antecedens. In vita S. Melchiadis hæc habentur apud Binium Tom. 1. pag.

pag. 254. " Hic fecit, ut oblationes conſecratæ per Eccleſias, ex conſecrato Epiſcopi, dirigerentur, quod declaratur fermentum. „ Ibidem pag. 520. Non abſimilia leguntur de Siricio in ejus actis: " Hic conſtituit, ut nullus Preſbyter Miſſas celebraret per omnem hebdomadam, niſi conſecratum Epiſcopus loci deſignati ſuſciperet declaratum, quod nominatur fermentum. „ Quod expreſſius pro fermentato dicit Innocent. I. in ſua ad Decentium Epiſcopum Epiſtola cap. 5. " De fermento vero, *ait*, quod die Dominica per titulos mittimus, ſuperflue nos conſulere voluiſti, cum omnes Eccleſiæ noſtræ intra civitatem ſint conſtitutæ. Quarum Presbyteri, quia de ipſa propter plebem ſibi creditam, nobiſcum convenire non poſſunt, idcirco fermentum, a nobis confectum per Acolythos accipiunt, ut ſe a noſtra Communione, maxime illa die, non judicent ſeparatos. Quod per Parochias, fieri debere non puto, quia non longe portanda ſunt Sacramenta. „ Apud Binium Tom. 1. pag. 752. In hanc collimaſſe ſententiam videtur S. Gregorius Magnus, qui quamdam mulierem, accepta Euchariſtia, ridentem animadvertit, cujus irreverentiæ ab ea ſciſcitans motivum, reſpondit, inquit Joannes Diaconus in vita ſancti Pontificis: " Quia panem quem propriis manibus me feciſſe cognoveram, tu corpus Dominicum perhibebas. „ Quis autem dixerit, panem quem conſecrandum porrexerat mulier, alium fuiſſe præter uſitatum & fermentatum?

Reſpondeo primo, diſtinguendo: Et iſtæ auctoritates loquuntur de fermentato improprie, propter colorem, nigredinem, & abſque figura ordinatum, ſic dicto, concedo: De vero fermentato, nego. Cum igitur idem foret ſicut fermenti ſic & azymi color, & indeterminata figura, quandoquidem totus magni ponderis panis, in multas dividendus partes, innumeræ prope Fidelium multitudini diſtribuendus, conſecrabatur; quia vero extrinſece ad formam, figuram, colorem & quantitatem fermentati accedebat, uſualis nuncupabatur. Non quod tamen revera foret fermentatus. Ex Humberto Cardinali iſta ſolutio colligitur, qui in ſua ad Cærularium Patriarcham CP. pro defenſione azymorum Epiſtola, aſſerit panem ingentis magnitudinis prioribus temporibus in Eccleſia Romana conſecratum fuiſſe. " Sicut ſancta Romana Eccleſia, *inquit*, uſque nunc obſervat. Panem integrum benedixit *Chriſtus* & fractum ſingulis particulatim diſtribuit, dicens, Accipite, & comedite, hoc eſt corpus meum. „ Revera quidem panis azymus erat tempore Paſchatis apud Judæos uſualis, ejuſdem conſequenter figuræ & ponderis cum fermentato, quo extra tempus paſchale utebantur. Quid mirum igitur ſi tempore perſecutionum Miniſtri acciperent a Fidelibus præmonitis & edoctis de azymo pane pro Miſſa celebranda, ut abſque mora conſecraretur, & Fidelibus adſtantibus diſtribueretur? Labente vero ſæculo undecimo Latini in breviori forma, figura, cum maximo nitore panem azymum conſecrandum ſumpſerunt. Sic refert Bernardus Conſtantienſis Presbyter, qui circa annum 1089. Ordinem Romanum notis illuſtravit. Hoc idem aſtruit Ernulphus Epiſcopus Roſtenſis in ſua ad Lambertum Epiſtola, quæ refertur Tom. 2. Spicilegii: " Illi, *Apoſtoli*, panes quotidianos comederunt: de genimine vitis biberunt. Nos in forma nummi panem accipimus, vinum aqua mixtum potamus. „

Reſpondeo ſecundo, cum Baronio, decreta laudata loqui de Eulogiis ex pane fermentato factis, quæ in ſignum unitatis & pacis ad Fideles mittebantur, ſicut nunc in more poſitum eſt, eodem motivo & fine, panem benedictum diſtribuere. Nec una evincit ratio hoc ſic contigiſſe, & in eo ſenſu a ſummis Pontificibus laudatis ſcriptum fuiſſe; hoc ipſum ſubindigitant verba Innocentii I. I. Loquitur de pane qui per titulos die Dominico mittebatur, adeoque non de pane conſecrato, cum ejus tempore omnes familiæ ſacram ſynaxim omnibus diebus Dominicis non ſumerent. II. Sermonem inſtituit de tanta Fidelium multitudine Presbyteris concredita, ut ne quidem eos adire non valerent, hinc per Acolythos deferebantur panes, hoc eſt Eulogiæ, & non Euchariſtia, cum vel ipſo tempore Sancti Cypriani ſoli Diaconi, occupatis Presbyteris, ſacram diſpenſarent Euchariſtiam,

riſtiam, & hoc fine ad Confeſſores in carceribus pro fide detentos mitterentur, ne inermes deſcenderent cum perſecutoribus in prælium. III. Hac ratione deferri vult panem, ne a Communione, illo potiſſimum die, ſcilicet Dominico, intelligerentur ſeparati. Dubio procul ad hunc ſcopum deferebantur Eulogiæ; non enim qui ſacram frequentiſſime non ſumebant Euchariſtiam, dicebantur ab Eccleſia divulſi, maxime ſi ſemel in quolibet menſe illam acciperent. Demum dicit panem de quo controverſia procedit, non eſſe per Parochias mittendum; ſed hoc ſolum ſignificat Eulogias non omnibus & ſingulis mittendas eſſe, cum ſufficeret eas diſtribuere viciniorибus populis. Ceterum nec quiſquam moveri debet quod Innocentius, Eulogias vocet ſacramenta, namque Eulogiæ a ſolis Sacerdotibus benedicebantur, ſicut nunc Rectores Eccleſiarum, recitatis quibuſdam orationibus, panem Fidelibus in ſignum unionis diſtribuendum benedicunt: hinc ſicut panis benedictus dicitur Sacramentum lato modo acceptum, ſeu quid ſacramentale, ſic & dicebantur Eulogiæ.

Hanc ſolutionem ſuo munivit calculo Anſelmus Havelburgenſis Lib. 3. Dialog. his verbis: " Melchiadis & Syricii *decre-* „ *ta* non de fermentata hoſtia, ſed de „ Eulogiis potius intelligenda *ſunt*, quæ „ per ſingulos Dominicos dies per Ec- „ cleſiam diſtribui jubentur. „

Ad S. Gregorii auctoritatem, nego illam mulierem obtuliſſe panem fermentatum conſecrandum: ſicut enim his temporibus devotæ filiæ in arca parvula deferunt panes non fermentatos ſed azymos, quos offerunt pro ſe conſecrandos, quum Miſſa celebratur in Capella, ubi non eſt Paſtophorium multas continens hoſtias, eis, qui accedunt ad ſacram Menſam diſtribuendas, ſic & tempore D. Gregorii potuit illa mulier præſentare conſecrandum azymum a ſe coctum, & poſtea ex fragilitate, fortaſſis involuntarie riſiſſe. Non deſunt, fateor, qui propugnent prioribus temporibus Euchariſtiam ex pane a Fidelibus oblato factam, ut indigitare videtur S. Cyprianus L. de opere & eleemoſynis, Concilium II. Matiſconenſe can. 4. Nannetenſe can. 9. ſed duplicis generis panem offerebant, alterum pro ſacrificio conficiendo, alterum pro uſu Sacerdotum: Priorem azymum vocabant, quia ſciebant iſtum ſolum inſervire Myſterio: alterum vero fermentatum. Et in iſto ſenſu explicandi ſunt Conciliorum Canones, maxime Concilii XVI. Toletani.

Repones: Photius multa Latinis exprobrat, & tamen ſilet azymos, quod dubio procul præ odio erga Eccleſiam Romanam non omiſiſſet, ſi tunc temporis azymis uſa fuiſſet, nam hoc ipſum non tacuit Cærularius: Sed ſilentium Photii arguit Eccleſiam Romanam pro Euchariſtia conficienda non ſemel fermentatum ſumpſiſſe panem. Ergo &c.

Reſpondeo primo multa Cærularium dicteriis ſuis Eccleſiæ Romanæ objeciſſe, quæ tamen tempore Photii erant in uſu, quæque ipſe Eccleſiæ Romanæ non objurgavit, v. g. quod Alleluia reticeret Eccleſia Romana in cantu vigente Quadrageſima, quod inter baptizandum unicam adhiberet immerſionem &c.

Reſpondeo ſecundo, negando minorem, cum enim Photius in ſua Bibliotheca codice 106. ſcribat Chriſtum conſecraſſe in azymo, non mirum ſi abſtineat a reprehenſione pro iſto puncto.

Dices: Auctores graviſſimi propugnant oppoſitam ſententiam. Igitur illa quæ eſt de azymorum antiquitate & perpetuitate non eſt probabilior.

Reſpondeo quæſtiones Scholæ, ſalvo dogmate, poſſe in utramque partem defendi, juxta illam divi Auguſtini Regulam Epiſt. 118. ad Januarium cap. 2. " Quod „ enim neque contra fidem, neque bonos „ mores injungitur, indifferenter eſt ha- „ bendum, & pro eorum inter quos vi- „ vitur, ſocietate ſervandum eſt. „ Falſum eſt autem noſtram de perpetuitate azymorum opinionem non eſſe probabiliorem, ut conſtat ex probationibus. Et vero alteram ſententiam defendit quidem Syrmundus §. 1. in diſquiſitione de azymo. Eamdem Cardinalis Bona Lib. 1. rerum Liturgicarum cap. 23. noſtram vero Mabillonius Benedictinus tum in Præfatione ſæculi 3. tum in diſſertatione ſingulari de pane Euchariſtico azymo & fermentato: noſtram P. Chriſtianus Lupus O. A. Lovanienſis Theologus tom. 3 Scholiorum in decreta & Canones Concil. Rurſus in diſſertatione de Actis S. Leonis IX. cap. 7.

cap. 7. ſuffragatur Anſelmus Havelburgenſis, qui Nechiti Archipræſuli hæc reſpondet cap. 16. " Ego non facile acceſſerim „ ad hoc, quod tu tam perfunctorie dictum putas mihi ſubito eſſe perſuaſum, „ videlicet quod Romana Eccleſia aliquando fermento uſa fuerit, quo poſt-„ ea depoſito, azymum aſſumpſerit. „

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Eccleſia Romana ſemper uſa eſt, pro conficienda Euchariſtia, azymo.

PRIMO: Quia Chriſtus præcepit ſacrificium Miſſæ in ſuam commemorationem fieri, hoc eſt juxta ejus & intentionem, & ritum quem ipſe adhibuit: Porro neminem ex Theologis latet eam in azymo confeciſſe. Igitur & Eccleſia Romana ejus inſiſtens veſtigiis ſic ſemper peregit.

Secundo: Eccleſia Romana ægre tulit Aſiaticos non ſervare pro die Paſchatis celebrando diſciplinam, quam teſtatur ſe accepiſſe ab Apoſtolis Petro & Paulo; eam feſtivitatem die Dominica immediate ſequente lunam decimamquartam poſt æquinoctium vernum celebrandam eſſe, nec aliud oppoſuit ſanctus Steph. Cypr. & Firmil. pro recipiendo Bapt. ab Hæreticis collato verbis Evangelicis, præter morem ab illis Apoſtolis acceptum, dicendo, *Nihil innovetur niſi quod traditum eſt*. Igitur a fortiori nihil immutavit de ritu conficiendi Euchariſtiam in azymo, cum Chriſtus præceperit Euchariſtiam fieri in ſuam commemorationem, hoc eſt ſicut ipſe in azymo fecerat.

Tertio: Græci Schiſmatici priores fuere, qui illud momentum Eccleſiæ Romanæ objurgaverint; ſi qui vero Catholici pro fermentato ſcripſere, nec inde Eccleſia Romanæ ritum damnare audent, nec eorum opinio alteri, virorum doctiſſimorum ſuffragio ſuffultæ anteponenda eſt.

SYNOPSIS OBJECTIONUM ET RESPONSIONUM.

PRIMO: Panis conſecrandus dicitur quidem uſitatus, quia pro more azymis utebatur Eccleſia, hinc & nomine panis uſitati celebratur vel ipſe azymus.

Secundo: Quod, perſecutione ſæviente, ſancti Confeſſores ſacra Myſteria in cryptis furtim celebrare compellerentur, non arguit panem fermentatum, ſed potius azymum, qui promptius fit, & abſque magno apparatu.

Tertio: Eſto quod decreta quorumdam ſanctorum Pontificum & Conciliorum appellent panem conſecrandum fermentatum, hoc debet intelligi in quadam lata ſignificatione, quatenus panis azymus eumdem colorem habebat: hinc propter quædam accidentia extrinſeca poterat dici ſecundum quid fermentatus.

PUNCTUM TERTIUM.

Num panis fermentatus, quo Græci a multis ſæculis utuntur, ſit debita Euchariſtia materia?

TRIA pro reſolutione quæſiti explicanda ſunt. Primo quidem num panis fermentatus ſit valida Euchariſtiæ materia? Secundo utrum licita? Tertio num ab omni Chriſtianitatis ævo Eccleſia Orientalis uſa ſit fermentato? Pro quorum reſolutione ſit

CONCLUSIO PRIMA.

Panis fermentatus eſt valida Euchariſtiæ conficiendæ materia.

Probatur variis rationibus.

PRIMA: Quod eſt vere & ſubſtantialiter panis, eſt valida Euchariſtiæ materia: Atqui panis fermentatus eſt ſubſtantialiter & proprie panis: Igitur & valida Euchariſtiæ materia. Hæc ratio eſt D. Thomæ, qui hic qu. 74. art. 4. ſic loquitur: " Circa materiam hujus Sacramenti duo „ poſſunt conſiderari, ſcilicet quid ſit neceſſarium, & quid conveniens: Neceſſarium quidem eſt, ut ſit panis triticeus, ſicut dictum eſt, ſine quo non „ perficitur Sacramentum: Non eſt autem „ de neceſſitate Sacramenti, quod ſit azymus vel fermentatus, quia in unoquoque confici poteſt. „

Altera: Panis uſitatus eſt optima Euchariſtiæ materia: ſed panis fermentatus triticeus ſic eſt; quod quidem quotidiana com-

comprobat experientia, cum nedum plebeji, ſed Nobiles, ſed magni Sacerdotes, ſed Principes & Reges eo ſemper utantur. Ergo &c.

Tertia: Si quid panem fermentatum a ratione panis excidere faeeret, maxime fermentatio: Atqui hæc ratio nulla eſt. Et probatur. I. Fermentatio non eſt proprie eorruptio, eum ſalis ſuccum quemdam præhabeat, quo panis diutius in panis nutritivi natura perſeverat, eum humore non nihil glutinoſo partes magis & comprimantur, & fortius cibi ad invicem eohæreant. Hinc earumdem partium diſſolutionem, adeoque corruptionem fermentum eliminat. II. Iſta fermentationis alteratio panem jucundiorem, & conſequenter ad alenda corpora aptiorem reddit. III. Manet ſemper ſub fermentatione quod panis ſit tritieeus. Igitur cum panis fermentatus non deficiat a ratione veri panis, eſt valida Euchariſtiæ materia.

CONCLUSIO ALTERA.

Panis fermentatus eſt licita Euchariſtiæ materia.

Probatur rationibus Theologicis.

PRIMA ſie exponitur. Illa matéria eſt licita, quam Eccleſia, SS. Pontifices, Concilia & Patres probavere. Atqui res ita ſe habet pro pane fermentato ad eonficiendam Euchariſtiam: Ergo &c. Probatur minor variis momentis.

Primo: Eccleſia Orientalis quæ ſanctos Doctores habuit, uſa eſt illo pane in Myſterio, quod Romana nedum non arguit, ſed ſub interminatione peccati graviſſimi, voluit Orientales juxta ſuum morem in fermentato, ſicut Latinos in azymo conſecrare. De hoc momento ſic loquitur S. Thomas ibidem art. 4. " Sicut peccat Presbyter in Eccleſia Latinorum, „ celebrans de pane fermentato, ita pec„ caret Presbyter Græcus in Eccleſia Græ„ eorum, eelebrans de pane azymo, quaſi „ pervertens Eccleſiæ ſuæ ritum. „ Ergo &c. Confirmatur: Leo IX. in ſua ad Cærularium Patriarcham CP. conqueritur, quod Græci vim faciant Latinis conſecrantibus in azymo, dum vel in urbe Roma licitum eſt Græcis uti fermentato: " Ecce, *inquit.*, in hac parte Romana „ Eccleſia quanto diſcretior & clemen„ tior vobis eſt? Siquidem cum intra & „ extra Romam plurima Græeorum re„ periantur Monaſteria, ſive Eccleſiæ, „ nullum eorum adhuc perturbatur vel „ prohibetur a paterna traditione, ſive „ conſuetudine; quin potius ſuadetur, & „ admonetur eam obſervare. „ Demum idem colligitur ex Coneilio Florentino, ubi Eugenius IV. Papa ſic loquitur: *Definimus in azymo, ſive in fermentato pane triticeo Chriſti corpus veraciter confici.*

Altera ratio: Ipſi Latini in Concilio Lugdunenſi ſub Gregorio X. paſſi ſunt Græcos, ipſis præſentibus, in Templo S. Joannis in fermentato ſacra eelebrare Myſteria, nec quidquam negotii inde emerſit. Neque legitur Patres Græcos priorum ſæculorum Latinos propter azymum panem arguiſſe, nec vieiſſim ſanctos Eccleſiæ Latinæ Doctores propter fermentatum Græcos exagitaſſe. Ergo &c.

Tertia ratio: Sicut azymus panis, ſic & fermentatus myſticas & pias habent ſignificationes, quibus incarnatio Verbi deſignatur. Igitur nulla eſt inconvenientia uti fermentato in ſacrificio; maxime cum accedat Romanorum Pontificum conſenſus. De hoc momento ſic diſcurrit ſanctus Thomas ibidem art. 4." Conveniens „ autem eſt, ut unuſquiſque ſervet ri„ tum ſuæ Eccleſiæ in Sacramenti cele„ bratione. Super hoe autem ſunt diver„ ſæ Eeeleſiarum conſuetudines: dicit „ enim beatus Gregorius in regiſtro, Ro„ mana Eceleſia offert azymos panes, „ propterea quod Dominus ſine ulla eom„ mixtione ſuſcepit carnem: ſed ceteræ „ Eccleſiæ offerunt fermentum, pro eo „ quod verbum Patris indutum eſt car„ ne, ſicut fermentum miſcetur fari„ næ. „

CONCLUSIO TERTIA.

Orientales Eccleſia toto primo ferme ſæculo utebantur pane azymo: Tum orta Ebionitarum hæreſi, fermentatum pro Sacrificio conficiendo fortaſſe adhibuerunt: Non deſunt tamen qui his etiam temporibus azymum aſſumant.

TRES ſunt in hac concluſione partes. Pri-

Prima, quod vel ipſi Orientales primo ſæculo uſi ſint azymo pane. Secunda, quod eodem labente ſæculo orta ſcilicet Ebionitarum hæreſi, vel aliquibus elapſis poſtea ſæculis, adhibuerint in ſacrificio Miſſæ fermentatum. Tertia demum, quod Armeni & Maronitæ nunc aſſumant azymum.

Probatur prima pars, videlicet quod primo ſæculo uterentur Orientales azymo, & hoc pluribus momentis.

Primo: Apoſtoli Græcam callebant Linguam, cum omnes, ſi S. Matthæum excipias, græce novum conſcripſerint Teſtamentum: Sed oſtenſum eſt eos ritum a Chriſto in conficienda Euchariſtia in azymo ſervaſſe: Neque vero minus certum eſt, eoſdem ſicut Orientalem ſic & Occidentalem fundaſſe Eccleſiam, eorum in Epiſcopatu ſucceſſores ritibus ab eis ſtatutis adhæſiſſe: Igitur Eccleſiæ Orientales primo ſaltem ſæculo, nimirum uſque ad Ebionitarum hæreſim, quæ juxta Baronium anno circiter 74. cœpit ſerpere, adhibuerunt pro materia ſacrificii Miſſæ azymum panem. Non enim veriſſimile eſt vel ab ipſa vagiente Eccleſia, tantam fuiſſe inter Eccleſiam Orientalem & Occidentalem in ritu omnium Sacramentorum maximi conficiendi diſparitatem, ut Orientalis fermentato pane uteretur, dum Occidentalis omnium Eccleſiarum Mater conſecrabat in azymo.

Dixi primo ſaltem ſæculo Orientales adhæſiſſe Latinis in materia Euchariſtiæ aſſumenda, cum nec Victor I. qui ſecundo florebat ſæculo paſſus ſit eos in die Paſchatis celebrando, quod eſt quid levius Euchariſtiæ materia, ab Eccleſiæ Romanæ more ſecedere; nec Stephanus I. qui clavum univerſalis Eccleſiæ tertio ſæculo tenebat, Firmilianum cum aliis Orientalibus Baptiſmum verbis Evangelicis ab Hæreticis datum propellere permiſerit. Ratio eſt, quod, quotieſcumque diſciplina univerſalem reſpicit Eccleſiam, ad ſummum Pontificem utpote Chriſti Vicarium & totius Eccleſiæ caput, ſpectet illam determinare. Cum igitur duo laudati Pontifices diſciplinæ Orientalium in punctis levioris momenti, quam eſt ritus conſecrandi in azymo in Eccleſia Latina uſitato, obſtiterint, probabiliſſimum eſt azymum uno pluſquam ſæculo in Eccleſia Orientali perſeveraſſe, & fermentatum nonniſi verſus quartum ſæculum ab ea in Myſterio ſancti Altaris adhibitum fuiſſe.

Secundo: Falſum eſt, quod Juveninus art. 4. de Euch. §. IV. dicit, videlicet Latinos ſicut Græcos, occaſione data ab Ebionitis, fermentatum panem pro Euchariſtia conficienda aſſumpſiſſe, ut ab iſtis Hæreticis qui utebantur azymo, ſecernerentur, cum rationibus omni exceptione majoribus ſupra probatum ſit, Eccleſiam Romanam in ſacrificio ſemper adhibuiſſe azymum. Sed dato & non conceſſo, quod Orientales tunc cœperint uti fermentato pane, manet ſemper azymum primo ſæculo viguiſſe vel in ipſa Eccleſia Orientali. Addo non ſatis conſtare fermentatum ab omnibus Eccleſiis Orientalibus, graſſante Ebionitarum hæreſi, fuiſſe receptum. Hoc innuit vel ipſe Juveninus ibidem his verbis: "Ex iis „ Scholaſticorum placitis colligitur, Græ„ cos labente tantum altero Eccleſiæ „ ſæculo quo Ebionitarum hæreſis graſ„ ſari deſiit, panem fermentatum con„ ſtanter ubique conſecraſſe. „ Si conſtanter ubique, ſolum cum deſiit Ebionitarum hæreſis panis fermentatus pro Euchariſtia in Oriente aſſumptus eſt: Igitur azymus panis uſitatus fuit in univerſa Eccleſia, nedum uſque ad ann. 74. quo Ebion ſuos vulgavit errores, ſed & toto tempore quo ejus perduravit hæreſis, ſcilicet ad quartum uſque circiter ſæculum, cum & Paulus Samoſatenus, & Photinus & ipſe Arius adhæſerint in hoc Ebionitis, quod Chriſtum purum hominem dicerent: ſicque probabilitate non caret opinio tenens Græcos ad hæc uſque tempora azymum panem conſecraſſe.

Tertio: Alexander Alenſis, S. Thomas in 4. ſent. Scotus in eumdem librum, S. Bonaventura, Durandus, Richardus a S. Vict. & alii graviſſimi Auctores ſupra citati, qui propugnant azymum panem fuiſſe ſemper in uſu in Eccleſia Romana, tenent quoque ſic & fuiſſe in Orientali ſaltem primo nominis Chriſtiani ævo.

Probatur ſecunda pars variis utique rationibus, nimirum quod vel orta Ebionitarum hæreſi, vel aliquibus inde ſæculis elapſis, Græci uſi ſint in Liturgia pane fermentato.

Primo,

Primo, auctoritate S. Gregorii Nyſſ. qui orat. ad ſanctum Lavacrum ait de pane Euchariſtico: " Panis item panis eſt initio „ communis, ſed ubi eum Myſterium „ ſanctificaverit, corpus Chriſti fit & di- „ citur. „ Si panis communis, non alius eſt præter fermentatum. Igitur pane fermentato jam prioribus Eccleſiæ ſæculis Orientales utebantur in ſacrificio. Probatur minor. S. Juſtinus Apol. 2. ſub finem jamjam ante Gregorium dixerat: " Non enim ita ſumimus ut communem „ panem. „ Porro in hoc opere alloquitur Imperatorem Antoninum, qui nomine panis communis intelligebat fermentatum, quippe qui azymum prorſus ignoraret: Cum autem Patres clare admodum in Apologiis loquerentur, non eſt veriſſimile ſanctum Martyrem obſcura & impervia eo loci ſcripſiſſe, ut Principi illuderet. Ergo &c.

Secundo: Antiquæ Liturgiæ hoc ipſum ſubindigitant: Non enim unus Hiſtoricus ſcribit Græcos in Liturgia obtuliſſe pro ſacrificio conficiendo panem integrum & turgidum, qui in varias poſtea partes cultello diviſus, populo ad ſacram Menſam accedenti diſtribuebatur: ſed panis turgidus fermentatum panem ſpirat: Ergo &c.

Demum, idem evincunt a Photii tempore iterati Græcorum cum Latinis occaſione azymi panis congreſſus. Ergo &c.

Tertia pars, ſcilicet quod Armeni & Maronitæ retineant azymum in brevi oſtenditur. De Armenis quidem res eſt aperta, ſi credamus Demetrio Ciziceno, qui tractatu de Jacobitarum nævis quem Combefiſius Dominicanus Juris publici fecit, hæc de illis habet: " Oblationem „ faciunt azymam, quia, *inquiunt*, quem „ Chriſtus panem Diſcipulis diſtribuit in „ Cœna myſtica, azymus erat. „ De Maronitis idem aſſerit Morinus Tom. 1. de Ordine, ubi eorum refert ordinationes. Concinit Guillelmus Tyri Archiepiſcopus L. 22. cap. 8. Hiſt.

RESPONDETUR OBJECTIONIBUS.

OBJICIES contra primam concluſionem: Panis fermentatus non habet conditiones requiſitas ad Euchariſtiam conficiendam: Igitur nullo modo aſſumendus eſt. Probatur antecedens: Non præ ſe fert nitorem ad tantum ſacramentum celebrandum, ſicut azymus. II. Panis fermentatus eſt alteratus & vere corruptus, ſed nihil corruptionis habere debet Euchariſtiæ materia, immo ne quidem ſpirare, cum Agnum ſine macula contineant ſpecies. III. Fermentatio deſignat malitiam, & ea de cauſa rejicitur ab Apoſt. dicente 1. Cor. 5. *Itaque epulemur, non in fermento veteri, neque in fermento malitiæ & nequitiæ, ſed in azymis ſinceritatis.*

Reſpondeo primo, hæc & ſimilia oſtendere azymum panem eſſe aptiorem fermentato Euchariſtiæ conficiendæ materiam, ſed non unum ſolum eſſentialem, cum fermentatus ſit ſubſtantialiter panis, ut declarat Eccleſia in Concilio Florentino. Solutio eſt Div. Thomæ, qui hic qu. 74. art. 4. recenſitis utriuſque panis proprietatibus, ad Myſterium Incarnationis ſignificandum aptiſſimis, tum concludit: " Conſuetudo de pane azymo celebran- „ di, rationabilior eſt. Primo quidem pro- „ pter inſtitutionem Chriſti &c. „

Reſpondeo ſecundo, negando antecedens: Ad primam probationem, dico fermentatum ſufficientem habere nitorem, ut liquet in pane exquiſito qui in menſa Principum miniſtratur. Ad ſecundam, nego panem fermentatum corruptionem ſubire; aliud eſt enim aliqualiter eſſe turgidum, aliud corruptum. Panis corruptus partium diſſolutionem patitur, minime vero turgidus & mere fermentatus. Ad tertiam reſpondetur panem fermentatum non ſemper deſignare malitiam, ſed quandoque, & quidem optime Paſſionem Chriſti, qui ſicut farina fermento admixto commovetur ut panem omnem ſuavitatem in ſe habeat, ita & ut granum frumenti cadens in terram mortuum, cui ſeipſum aſſimilat, redemptionem morte ſua operatus eſt, & populum acceptabilem ſectatorem bonorum operum, qui foret ejus optimus odor, formavit.

Oppones contra ſecundam partem tertiæ concluſionis. Humbertus Cardinalis in Epiſtola, qua alteram ſcriptam a Michaele Cærulario debellat, ait: " Quam „ reverendam Angelis & hominibus in- „ ſtitutionem, prima ſcilicet Eccleſia, „ uſque ad hæc moderna tempora, ſicut ab

„ab Apoſtolis recepit, fideliter retinuit: „adeo ut quidam Jeroſolymitanorum „Pontificum, datis Epiſtolis, ſignificave„rint quantum illorum inſtitutio diſcre„pet a Græcis. „ Quibus verbis oſtendit Eccleſiam Jeroſolymitanam ſua ætate XI. ſcilicet ſæculo perſeveraſſe in azymo conſecrando. Rurſus vel ipſe Cærularius in ſuis ad Petrum Antiochenum Epiſtolis apud Baronium Tom. XI. ad ann. Ch. 1054. aſſerit nedum Jeroſolymitanam Eccleſiam, ſed & Alexandrinam ad eadem uſque tempora panem azymum in Liturgia conſecraſſe: " Nec hoc ſolum, „ *inquit*, verum etiam quod prædicti „ duo Patriarchæ, *Alexandriæ & Hieroſolymorum*, non ſolum alios azymis veſcentes recipiunt, ſed etiam ipſi aliquando in azymis ſacrum conficiunt „ ſacrificium.„ Igitur Orientales nonniſi verſus undecimum ſæculum fermentato pane inter celebrandum Miſſæ ſacrificium uſi ſunt.

Reſpondeo primo, laudatas auctoritates opinioni noſtræ plurimum patrocinari, & oſtendere morem conſecrandi in fermentato non ita, ut volunt contrariæ ſententiæ auctores, pervetuſtum eſſe. Quidquid ſit, ut ſua placita reddant probabilia reſpondet Jveninus art. 4. de Euch. §. IV. Cardinalem Humbertum inſtitutionis nomine: " Non intelligere azy„ mum panem, ſed integrum, quem qui„ dem aſſerit Hieroſolymorum Eccleſiam, „ pro ut Romanis moris eſt, conſecra„ re, cum e contra Græci panem in fru„ ſta prius diviſum uſurpent ad ſacra My„ ſteria. „ Ad alteram auctoritatem ibidem ſic reſpondet: " Cærularius non aſ„ ſerit Alexandrinum & Hieroſolymita„ num Patriarchas paſſim & ordinarie „ azymos panes conſecraſſe, ſed ut con„ ceptis terminis ait, *aliquando*, tantum; „ idque forſan in Latinorum gratiam, „ qui Hieroſolymitanam in urbem pieta„ tis cauſa confluebant. „

Verum, iſtæ ſolutiones ſunt admodum jejunæ ad probandum panem fermentatum ſex prioribus ſæculis fuiſſe apud Orientales in uſu: Nam ſi de Cardinali Humberto loquamur, ab ejus mente longe ſecedit Jveninus, dicendo nomine *inſtitutionis* eum non intelligere azymum, cum eo loci ex profeſſo debellet Græcos improperantes Latinis eo quod uſurparent pro ſacrificio celebrando azymum panem, quem eo loci ut morem avitum apud omnes Eccleſias ab Apoſtolis acceptum defendit adverſus obſtrepentes. Nec magis altera ſolutio facit ſatis; non enim diſtinguit Cærularius hoſpites a ceteris, ſed ſimpliciter dicit Patriarchas laudatos æquo ferre animo Liturgiam in azymo celebrari, & ipſos nonnumquam ſic celebrare. Ex his ſequitur panem fermentatum validam eſſe Euchariſtiæ materiam, ſed non ita, ut quidam jactitant, antiquam.

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Panis fermentatus valida ſimul & licita eſt Euchariſtiæ materia, apud Græcos verſus quintum aut nonum ſæculum frequentata.

Primo quidem eſt materia valida, quia panis fermentatus eſt vere ſubſtantialiter panis, nec fermento ejus ſolvitur eſſentia, quin potius ſuavior evadit.

Secundo: Eſt utique licita. Ita declaravit Eugenius IV. in Concilio Florentino, nec ulla umquam ſaltem gravis mota eſt de hoc momento a Latinis adverſus Græcos controverſia.

Tertio: Apoſtoli edocti a Chriſto in pane azymo ſacrificium obtulerunt; ſicut autem Occidentis, ſic & Orientis fundaverunt Eccleſias: Igitur primis ſæculis & Græci & Latini in azymo conſecrabant: unde non niſi decurſu temporum Orientales fermentatum, omiſſo azymo, ſelegerunt.

SYNOPSIS DIFFICULTATUM ET RESPONSIONUM.

Primo: Panis fermentatus cum apparatu ex tritico compoſitus & optime coctus ſufficientem habet nitorem & ceteras alimenti exquiſiti proprietates.

Secundo: Ille panis fermento quidem turgeſcit, ſed non corrumpitur, cum partes acritate fermenti maxime ſibi invicem cohæreant, & contra corrodentem aerem ſe defendant, ac conſerventur.

Tertio: Fermentum ſe ſolo propter vehementiorem acritatem malitiam importat, ſed non cum farina pura & coagulata prædominante. Porro panis non eſt fermen-

mentum purum, ſed farina ſupereſſluente temperatus & coagmentatus.

SECTIO TERTIA.

Utrum neceſſe ſit vinum eſſe vitigineum.

SUPPONIMUS de fide vinum eſſe Euchariſtiæ materiam, cum Chriſtus eo uſus ſit in ea conficienda: ſed difficultas eſt, num debeat eſſe vinum vitis; pro cujus reſolutione, ſit

CONCLUSIO AFFIRMATIVA.

Probatur multis momentis.

Primo, ex utriuſque Teſtamenti Scriptura.

Veteris Teſtamenti auctoritas, juxta Patrum interpretationem.

CUNCTA, teſte Apoſtolo, in veteri Teſtamento contingebant in figuris, quæ infallibilem cum veritate in novo adimplenda connexionem haberent. Sed figuræ veteris Teſtamenti in vino vitigineo ſacrificium Altaris celebrandum præludebant. Igitur vinum dumtaxat vitigineum eſt materia Euchariſtiæ. Probatur minor variis figuris.

Prima inter omnes celeberrima contigit in ſacrificio Melchiſedech, ut habetur Geneſ. 14. *At vero Melchiſedech Rex Salem, proferens panem & vinum, erat enim Sacerdos Dei Altiſſimi, benedixit ei*, ſcilicet Abrahæ. Hunc Sacerdotem fuiſſe Chriſti ſacrificantis in Euchariſtia figuram, ipſe David Pſal. 109. prænotione Spiritus aſſerit his verbis: *Tu es Sacerdos in æternum ſecundum ordinem Melchiſedech*. Porro Chriſtus non in ara crucis fuit Sacerdos juxta vicem Melchiſedech, ſed potius Aaron, qui inter ſacrificandum fundebat victimarum ſanguinem. Supereſt igitur quod in ſacrificio Euchariſtiæ offerendo fuerit Sacerdos juxta ritum Melchiſedech, adeoque ſicut iſte vinum verum obtulerit: vitigineum enim protuliſſe Melchiſedech conſtat, quippe qui nedum ad ſacrificandum Altiſſimo illud attulerat, ſed ad refocillandum tum Abraham, tum ejus milites prælio, ſeu etiam itineris labore non modicum fatigatos: certum eſt autem non alium liquorem præter vinum vitigineum, vires exhauſtas reſtaurare. Jam vero cum figura neceſſarium habeat ad veritatem reſpectum, dicendum eſt Chriſtum ſacrificium ex pane & vino vitis conſecraſſe, & ad finem uſque ſæculi ſic in Altari conſecrandum eſſe.

Audiendus eſt de hoc momento S. Cyprianus, qui in ſua ad Cæcilium epiſtola ſic loquitur: " In Sacerdote Melchi-
„ ſedech ſacrificii Dominici Sacramentum
„ præfiguratum habemus, ſecundum quod
„ Scriptura divina teſtatur, & dicit,
„ Melchiſedech rex Salem protulit panem
„ & vinum .... Quod autem Melchiſe-
„ dech typum Chriſti portaret, declarat
„ Spiritus ſanctus in Pſalmis ex perſona
„ Patris ad Filium dicens: Ante Lucife-
„ rum genui te: juravit Dominus, &
„ non pœnitebit eum: tu es Sacerdos in
„ æternum ſecundum ordinem Melchiſe-
„ dech. „

Altera figura affulget in benedictione quam Jacob moriens Judæ filio ſuo dedit, ut legitur Geneſeos 49. *Non auferetur ſceptrum de Juda, & dux de femore ejus, donec veniat qui mittendus eſt ... Ligans ad vineam pullum ſuum, & ad vitem, o fili mi, aſinam ſuam. Lavabit in vino ſtolam ſuam, & in ſanguine uvæ pallium ſuum*. Vinum de vite eo loci expreſſe commemoratur: ſed hæc figura annuntiat qualitatem vini quod adhibendum erat in ſacrificio a Chriſto inſtituto. Ergo &c.

Tertia figura eaque egregia, depromitur ex cap. 9. libri Proverb. ubi hæc habentur: *Sapientia ædificavit ſibi domum, excidit columnas ſeptem. Immolavit victimas ſuas, miſcuit vinum, & poſuit menſam*. Sapientia illa, de qua loquitur Salomon juxta interpretes, eſt Chriſtus: domus, quam ſibi ædificavit, eſt Eccleſia, in qua corpus ſuum & ſanguinem repoſuit: columnæ quas excidit, ſunt ſeptem Sacramenta, quibus totum Eccleſiæ ædificium innititur: menſa & vinum quæ invitatis cibandi cauſa propoſuit, ſunt corpus ejus & ſanguis; corpus quidem ex vero pane triticeo tranſubſtantiato factum cibum viatorum, ait ſanctus Thomas: ſanguis vero

vero ex vino vitis ut potus adhibitus. Et vero in menſa panis verus & vinum proprie dictum ad cibandum apponuntur. Igitur ut eodem quo ſupra argumento utar, cum figura in veritate compleatur, ut iſta in Euchariſtia quam annuntiat, conſummetur, vinum ex quo Euchariſtia conficitur, debet eſſe vitigineum.

S. Cyprianus ibidem in iſto prorſus ſenſu hanc explicat figuram, & ſic loquitur pag. 147. vet. edit. " Sed & per Salomo- „ nem Spiritus ſanctus typum Dominici „ ſacrificii ante præmonſtrat immolatæ „ hoſtiæ & panis & vini, ſed & altaris „ & Apoſtolorum faciens mentionem. „ Sapientia, inquit, ædificavit ſibi do- „ mum, & ſubdidit columnas ſeptem, „ mactavit hoſtias ſuas, miſcuit in crate- „ re vinum ſuum, & paravit menſam „ ſuam, & miſit ſervos ſuos, convocans „ cum excelſa prædicatione ad craterem „ dicens: Qui eſt inſipiens, declinet ad „ me: & egentibus ſenſu dixit: Venite, „ edite de meis panibus, & bibite vinum „ quod miſcui vobis. „ In hæc Proverbiorum verba ſic S. Doctor ratiocinatur: " Vinum mixtum declarat, id eſt, cali- „ cem Domini aqua & vino mixtum pro- „ phetica voce prænuntiat, ut appareat „ in paſſione Dominica, hoc eſt in Eu- „ chariſtiæ ſacrificio id eſſe geſtum, quod „ fuerat prædictum. „

Novi teſtamenti pro eodem dogmate teſtimonia, cum SS. Doctorum explicatione.

CHRISTUS Dominus ex vino de vite fecit Euchariſtiam: Sed non licitum eſt immutare materiam Sacramenti a Chriſto in individuo determinatam. Ergo &c. Majorem annuntiant Evangeliſtæ. S. Matth. capit. 26. ſic loquitur de Chriſto: *Cœnantibus autem eis, accepit Jeſus panem, & benedixit, ac fregit, deditque Diſcipulis ſuis, & ait: Accipite & comedite: hoc eſt corpus meum. Et accipiens calicem, gratias egit, & dedit illis dicens: Bibite ex hoc omnes. Hic eſt enim ſanguis meus novi teſtamenti, qui pro multis effundetur in remiſſionem peccatorum. Dico autem vobis, non bibam amodo de hoc genimine vitis, uſque in diem illum cum illud bibam vobiſcum novum in regno Patris mei.* Similia dicit Sanctus Marcus capit. 14. ſimilia Sanctus Lucas cap. 22.

Citra dubium eſt Chriſtum loqui de eo vino quod conſecravit, ac de illo quod bibiturus erat in regno Dei, hoc eſt de vino vitigineo; quod quidem indicant illa S. Matth. verba: *Non bibam amodo de hoc genimine vitis;* hoc eſt, de vino quo conſecravi, donec bibam novum quoad ſtatum meum, qui tunc erit gloriæ ſtatus, adeoque in regno Patris mei, quia ut primum Chriſtus reſurrexit, ſuam effudit gloriam in corpus, quæ quidem integra eſt regnum Dei. Sic totum explicat S. Thomas Comment. in capit. 26. S. Matthæi, juxta mentem S. Joann. Chryſoſtomi Homil. 8. in Matth. " Quod au- „ tem dicit novum, clare intelligendum „ eſt nove, id eſt, novo modo, non qua- „ ſi corpus paſſibile habens, & indigens „ cibo; non enim poſt reſurrectionem co- „ medit & bibit, quia cibo indigeret, „ ſed propter reſurrectionis certitudinem. „ Quia vero ſunt quidam hæretici in ſa- „ cris myſteriis aqua utentes non vino, „ demonſtrat per hæc verba, quoniam & „ cum ſacra myſteria tradidit, vinum „ dedit quod reſuſcitatus bibit. „

Minor vero argumenti initio propoſiti, videlicet, nemini licere materiam Sacramenti a Chriſto in individuo determinatam immutare, ſed in hoc ejus per omnia adhærendum eſſe veſtigiis, dicit ibidem ſanctus Cyprianus his verbis, ubi explicans illa apud Marcum Chriſti verba: *Amen dico vobis, non bibam de hoc genimine vitis, uſque in diem illum cum illud bibam novum in regno Dei:* ſubdit: " Unde „ apparet ſanguinem Chriſti non offerri, „ ſi deſit vinum calici, nec ſacrificium „ Dominicum legitima ſanctificatione ce- „ lebrari, niſi oblatio & ſacrificium no- „ ſtrum reſponderit paſſioni. „ Tum ait: " Quod ſi nec minima de mandatis Do- „ minicis licet ſolvere, quanto magis „ tam magna, tam grandia, tam ad i- „ pſum Dominicæ paſſionis & noſtræ re- „ demptionis ſacramentum pertinentia, „ fas non eſt infringere, aut in aliud „ quam quod divinitus inſtitutum ſit, hu- „ mana traditione mutare. Nam ſi Jeſus „ Chriſtus Dominus & Deus noſter, ipſe „ eſt ſummus Sacerdos Dei Patris, & ſa- „ crificium Deo Patri ipſe primus obtulit,

„ & hoc fieri in ſui commemorationem „ præcepit; utique ille Sacerdos vice „ Chriſti vere fungitur, qui id quod „ Chriſtus fecit, imitatur, & ſacrificium „ verum & plenum tunc offert in Eccle- „ ſia Deo Patri, ſi ſic incipiat offerre, „ ſecundum quod ipſum Chriſtum videat „ obtuliſſe. „

Secundo, ex rationibus Divi Thomæ.

Prima: Sicut Chriſtus ſe comparavit grano frumenti, ita & viti. Igitur ut comparatio adimpleatur, convenit materiam Euchariſtiæ eſſe panem triticeum ex frumento coctum, vinum vero de vite; non enim alius ſupereſt locus ut ad litteram hæc figura compleatur. Sic ratiocinatur Sanctus Thomas hic q. 74. art. 5. in argumento *Sed contra*. " Sicut Do- „ minus ſe comparavit grano frumenti, „ ita etiam ſe comparavit viti, dicens „ Joan. 15. Ego ſum vitis vera; ſed ſo- „ lus panis de frumento eſt materia hu- „ jus Sacramenti, ut dictum eſt. Ergo „ ſolum vinum de vite eſt propria mate- „ ria hujus Sacramenti. „

Secunda: Chriſtus inſtituit Euchariſtiam in vino: Sed Sacerdos agit vice & in nomine Chriſti. Igitur & in vino conſecrare debet. Pergit Sanctus Thomas ibid. in corpore artic. " Dicendum, quod de „ ſolo vino vitis poteſt confici hoc Sa- „ cramentum; primo quidem propter in- „ ſtitutionem Chriſti, qui in vino vitis „ hoc Sacramentum inſtituit, ut patet „ ex eo quod ipſe dicit Mat. 26. circa in- „ ſtitutionem hujus Sacramenti: Non bi- „ bam amodo de hoc genimine vitis. „

Tertia: Materia Sacramentorum debet indigitare ipſum ſacramentum: ſed ſacramentum Euchariſtiæ eſt convivium ſpirituale: vinum autem uſuale cum pane illud apprime denotat. Ergo &c. Iſta ratio eſt utique ejuſdem ſancti Doctoris, & ſic pergit: " Secundo, quia ſicut dictum „ eſt, ad materiam ſacramentorum aſſu- „ mitur id quod proprie & communiter „ habet talem ſpeciem: proprie autem „ vinum dicitur, quod de vite ſumitur: „ alii vero liquores vinum dicuntur, ſe- „ cundum quamdam ſimilitudinem ad vi- „ num vitis. „

Quarta: Materia ſacramenti Euchariſtiæ nedum ad Sacramentum, ſed & ad ſacramenti effectum debet habere analogiam: Sed vinum de vite lætificat cor hominis, ſicque convenit cum Euchariſtiæ effectu, qui in ſpirituali lætitia & ſuavitate ſitus eſt. Ergo &c. Hanc etiam tradit rationem Doctor Angelicus ibid. " Tertio quia vinum vitis magis compe- „ tit ad effectum hujus Sacramenti, qui „ eſt ſpiritualis lætitia: quia ſcriptum „ eſt, quod vinum lætificat cor homi- „ nis. „

Proponuntur & ſolvuntur objectiones.

Objicies: Non requiritur ut apponatur vinum. Ergo &c. Probatur antecedens. Non opus eſt cum diſcrimine vitæ offerre ſacrificium: Sed quidam ita abhorrent a vino, ut non ſine vitæ periculo illud ſumerent. Ergo non eſt neceſſe vinum in ſacrificio offerre.

Reſpondeo negando antecedens. Ad probationem dico, modicum vini non poſſe nocere ſanitati; hinc iſte ſcrupulus magnam arguit ſocordiam, quam quidem in ſua ad Cæcilium epiſtola ſanctus Cyprianus perſtringit his verbis: " Quomodo „ autem poſſumus propter Chriſtum ſan- „ guinem fundere, qui ſanguinem Chriſti „ erubeſcimus bibere? Namque ſi non ap- „ ponatur vinum, erit ſolummodo vi „ verborum corpus Chriſti in Euchari- „ ſtia, quod eſt contra ſacrificii inſtitu- „ tionem, cum aqua ſine vino in Chriſti „ ſanguinem non convertatur. „

Replicabis: Non deſunt qui ſolam aquam in ſacrificio adhibeant: Sed pro conſuetudine ſpectanda eſt ratio. Ergo &c.

Reſpondeo diſtinguendo: Et iis derelictis, adhærendum eſt Chriſti exemplo & præcepto, concedo: & non adhærendum eſt, nego. Conſuetudo mala eſt corruptela: hinc juxta Summiſtas non habenda eſt ei ratio, maxime cum juri divino adverſetur, ut in facto laudato. Solutio eſt D. Cypriani ibid. ubi ſic reſpondet ad difficultatem. " Non eſt ergo, frater cha- „ riſſime, quod aliquis exiſtimet ſequen- „ dam eſſe quorumdam conſuetudinem, „ ſi qui in præteritum in calice Domi- „ nico aquam ſolam offerendam eſſe pu- „ taverunt. Quærendum eſt enim, ipſi

„ quem

„ quem ſint ſecuti? Nam ſi in ſacrificio quod Chriſtus eſt, non niſi Chriſtus ſequendus eſt, utique id nos obaudire & facere oportet quod Chriſtus fecit, & quod faciendum eſſe mandavit. „

Repones: Ipſe ſanctus Cyprianus nec damnat, nec abſolvit eos qui in ſacrificio ſola aqua utebantur. Igitur ex eo licitum eſt aquam ſolum pro ſacrificio celebrando aſſumere. Probatur antecedens. Ibidem ſic loquitur: “ Et ideo, frater chariſſime, ſi quis de anteceſſoribus noſtris vel ignoranter, vel ſimpliciter non hoc obſervavit & tenuit, quod nos Dominus facere exemplo & magiſterio ſuo docuit, poteſt ſimplicitati ejus de indulgentia Domini venia concedi. „ Ergo &c.

Reſpondeo negando antecedens; eo quippe loci contendit ſanctus Cyprianus hujuſmodi Sacerdotes peccare: ſed ſubjicit veniam poſſe eis propter ſupinam ignorantiam aut bardam ſimplicitatem concedi, ſi venia & abſolutione opus habeant. Igitur Sacrificando cum aqua ſola, graviter peccarunt, adeoque nuſquam licitum eſt, non dico citra peccatum dumtaxat, ſed & citra ipſius ſacrificii integritatem, omiſſo vino, conſecrare.

Inſiſtes: Chriſtus uſus eſt vino ſolum ad veſperam, quando ſuum obtulit ſacrificium. Igitur poſſet aliquis ſacrificium in pane & aqua ſolum mane offerre, veſpertinis vero horis alternata vice conſecrando adhibere vinum.

Reſpondeo diſtinguendo: Et Chriſtus hac ſola vice ſacrificavit, commendavit vero Apoſtolis & eorum in Sacerdotio ſucceſſoribus offerre ſemper ad ſui exemplum panem & vinum ſimul, concedo: ſecus, nego. Iſtam ſolutionem ipſa inſtitutionis verba indicant, Luc. 22. *Hoc facite in meam commemorationem*: hoc eſt, quotieſcumque ſacrificium corporis & ſanguinis mei celebrabitis, ſicut ego in pane & vino ſimul facietis. S. Cyprianus hanc etiam ibidem præoccupat objectionem dicens: “ Chriſtum offerre oportebat circa veſperam diei, ut hora ipſa ſacrificii oſtenderet occaſum & veſperam mundi, ſicut in Exodo ſcriptum eſt, Et occident illum omne vulgus Synagogæ filiorum Iſrael ad veſperam. Et iterum in Pſalmis: Elevatio manuum mearum ſacrificium veſpertinum. Nos autem reſurrectionem Domini mane celebramus: & quia paſſionis ejus mentionem in ſacrificiis omnibus facimus, (paſſio eſt enim Domini ſacrificium quod offerimus,) nihil aliud quam quod ille fecit, facere debemus. „

Repones: Eodem modo ratiocinandum eſt de vino pro Euchariſtia, ac de aqua pro Baptiſmo: Sed quælibet aqua ſive maris, ſive fontis, ad baptizandum optima eſt. Igitur & in quolibet vino, puta malorum granatorum, vel mororum, aut hujuſmodi, Sacerdos conſecrare poteſt.

Reſpondeo negando paritatem: quælibet enim aqua laudata eſt naturalis; unde poteſt adhiberi ad baptizandum: ſed nullum aliud vinum præter vitigineum, eſt verum vinum. Sic reſpondet S. Thomas ad objectionem hic q. 74. artic. 5. ad 1. “ Dicendum, quod illi liquores non dicuntur proprie vinum, ſed ſecundum ſimilitudinem: poteſt autem verum vinum ad terras illas deferri, in quibus vites non creſcunt, quantum ſufficit ad hoc Sacramentum. „

Inſiſtes: Non eſt potior ratio cur Euchariſtia conficiatur in vino, quam in liquoribus ſpeciem vini præ ſe ferentibus. Igitur vinum de vite non eſt abſolute neceſſarium. Probatur ſubſumptum: acetum eſt vinum vitigineum: Sed liquores æque ſunt vinum ac acetum. Ergo &c.

Reſpondeo negando antecedens. Ad probationem diſtinguo: Acetum eſt vinum vitis, ſed corruptum, concedo: non defloratum, nego. Acetum non eſt materia valida, quia ſpecies vini uſualis in eo ſolvitur. Quis enim dixerit eſſe vinum uſuale? Quocirca ſicut nec ex ipſo, ſic nec ex liquoribus confici poteſt Euchariſtia. Solutio eſt D. Thomæ ibidem ad 2. “ Dicendum, quod vinum fit acetum per corruptionem: unde non fit reditus de aceto in vinum, ut dicitur 8. Metaph. & ideo ſicut de pane totaliter corrupto non poteſt confici hoc Sacramentum, ita nec de aceto. „

Dices: Agreſta & muſtum vinum de vite præcontinent; & tamen ſacrificium fieri ex eis prohibetur a Julio I. in Decreto 7. ibidem apud Divum Thomam.

Igitur non eſt ſimpliciter verum dicere vinum de vite eſſe Euchariſtiæ materiam.

Reſpondet S. Thomas ibidem ad iſtas difficultates ad 3. his verbis: " Dicendum, quod agreſta eſt in via generationis, & ideo nondum habet ſpeciem vini, & propter hoc de ea non poteſt confici hoc Sacramentum: muſtum autem jam habet ſpeciem vini: nam ejus dulcedo atteſtatur digeſtioni, quæ eſt completio a naturali calore, ut dicitur in 4. Meteor, & ideo de muſto poteſt confici hoc Sacramentum: non tamen debent uvæ integræ huic Sacramento miſceri; quia jam eſſet ibi aliquid præter vinum. Prohibetur etiam ne muſtum ſtatim expreſſum de uva in calice offeratur, quia hoc eſt indecens propter impuritatem muſti; poteſt tamen in neceſſitate fieri: dicitur enim ab eodem Julio Papa, Si neceſſe fuerit, botrus in calicem prematur. "

SYNOPSIS CONTENTORUM.

Solum vinum de vite pro Euchariſtia conficienda adhibendum eſt.

Primo: Hoc oblationem panis & vini factam a Melchiſedech, qui præludebat Chriſti ſacrificium, annuntiat: hoc ipſa inſtitutio Matt. 26. *Accipiens calicem, gratias egit, & dedit illis dicens: Bibite ex hoc omnes .... non bibam amodo de hoc genimine vitis, uſque in diem illum cum illud bibam vobiſcum novum in regno Patris mei.*

Secundo: Ita cenſent ſancti Doctores, ut S. Cyprianus, & D. Thomas, quia inhærendum eſt exemplo Chriſti, qui præcepit hoc ſacrificium in ſui commemorationem fieri, hoc eſt, cum eadem qua uſus eſt materia.

Tertio: Materia aſſumenda pro aliquo Sacramento conficiendo debet aliquam habere ad Sacramentum analogiam: hanc autem vinum vitigineum poſſidere nemo non novit, cum adhibeatur ad cœnam uſualem, adeoque ſpirituale Euchariſtiæ convivium ſubnotat.

SYNOPSIS OBJECTIONUM ET RESPONSIONUM.

Primo: Incaſſum aliquis objiceret multos a vino abhorrere, adeoque vinum a ſacrificio removendum eſſe, cum modicum nocere non poſſit.

Secundo: Quælibet aqua, ſive marina & ſalſa, ſive fontis illaque dulcis, ad baptizandum aſſumi poteſt, ſed non quodlibet vinum, cum ſolum vitigineum ſit uſuale.

Tertio: Acetum, onphacium, & liquores a natura vini deficiunt: hine ad ſacrificium valide celebrandum minus habent.

SECTIO QUARTA.

De aqua vino miſcenda.

Quædam occurrunt circa iſtud momentum difficultates, videlicet de aqua miſcenda, & quid fiat de ea. Utrum in ſe remaneat, vel non?

PUNCTUM PRIMUM.

Num vinum ſit aqua temperandum?

CONCLUSIO AFFIRMATIVA.

Probatur auctoritate & ratione.

Primo, ex ſanctis Patribus.

Clemens Romanus Lib. 8. Conſt. c. 17. ait de Chriſto: " Similiter & calicem miſcens ex vino & aqua, & ſanctificans, tradidit eis dicens: Bibite ex eo omnes. "

S. Cyprianus Epiſt. de Sacramento calicis, explicans illa Proverb. verba: *Miſcuit vinum, & poſuit menſam*, ait: " Vinum aqua mixtum declarat, id eſt, calicem Domini aqua & vino mixtum prophetica voce denuntiat. "

S. Chryſoſtomus in Liturgia, quæ ejus nomine circumfertur, dicit de Diacono: " Deinde facit commixtionem in calicem mittens vinum & aquam. "

Succinit S. Bernardus Epiſt. 69. his ver-

verbis : " Nec nego, *inquit*, panem & „ vinum aqua quidem mixtum ſimul de- „ bere poni. „ Ergo &c.

Secundo, ex Conciliis.

TRULLANUM anno 692. adunatum can. 32. ita pronuntiat : " Si quis ergo „ Epiſcopus vel Presbyter non ſecundum „ traditum ab Apoſtolis ordinem, & a- „ quam vino non miſcens, ſic immacu- „ latum offert ſacrificium, deponatur, „ imperfecte myſterium enuncians, & „ quæ tradita ſunt innovans. „

Carthaginenſe III. cui adſuit S. Auguſtinus, can. 14. ſimilia dicit : " Ut, *ait*, in „ Sacramento corporis & ſanguinis Do- „ mini nihil amplius offeratur, quam „ ipſe Dominus tradidit, hoc eſt panis „ & vinum aqua mixtum. „

Conſentit in hac parte Triburienſe can. 19. his verbis : " Cujus rei veritatem, „ *ſcilicet traditum fuiſſe ab Apoſtolis hunc* „ *vinum aqua temperandi ritum*, in hac „ ſancta Synodo confitemur, credimus & „ confirmamus, ne ullus ſine mixtione „ vini & aquæ myſteria ſacra perficiat. „ Suffragatur Tridentinum Seſſ. 22. cap. 7.

Tertio, ex rationibus Theologicis.

PRIMA : Quod commendatur a Chriſto in ſacrificio, ſic debet fieri. Atqui Chriſtus commendavit aquam in vino miſceri, non quidem vivæ vocis oraculo, ſed exemplo, ut liquet ex ſanctis Patribus laudatis. Ergo &c.

Altera : Quod injungit Eccleſia, hoc ipſum fieri debet. Atqui ex præcepto Eccleſiæ tenetur Sacerdos vinum aqua temperare : ſic enim habetur in Concilio Tridentino Seſſ. 22. cap. 7. " Monet ſancta „ Synodus præceptum eſſe ab Eccleſia „ Sacerdotibus, ut aquam vino in calice „ offerendo miſcerent. „ Ergo &c.

Obſerves præceptum non eſſe divinum ex Tridentino, ſed Eccleſiaſticum : tametſi enim Patres Chriſtum vinum conſecrandum aqua temperaſſe dicant, non tamen aſſerunt ritum lege ſancita ab eo injunctum fuiſſe. Hinc in Concilio Florentino Armeni reprehenſi ſunt, quod hanc omittendo cæremoniam, præceptum & morem traditione Apoſtolica firmatum neglexerint. Quod autem commixtio aquæ cum vino non ſit de præcepto divino, liquet ex tribus. Primo, quia urgente neceſſitate Eccleſia de hoc præcepto diſpenſare poteſt. Secundo, ſi celebrans ex inadvertentia aquam apponere oblitus ſit, tenetur quidem ante conſecrationem, ſi recordetur, eam in calicem infundere, ſecus, ſi facta ſit conſecratio. Tertio, ſi deſit aqua, Sacerdos in ſolo vino ad perficiendum ſacrificium inchoatum poteſt conſecrare, quod certe fieri non poſſet, ſi aqua miſcenda foret de præcepto divino.

Tertia : In ſacrificio unio populi cum Chriſto debet repræſentari : Sed aqua deſignat populum, juxta illud Apoc. 17. *Aquæ quas vidiſti, populi ſunt & gentes.* Iſta ratio eſt D. Hieronymi Homil. de corp. Chriſti. " Cum in Sacramento, *inquit*, „ aqua vino miſcetur, Chriſto fidelis po- „ pulus incorporatur, & quadam ei co- „ pula perfectæ charitatis unitur, ut poſ- „ ſit dicere cum Apoſtolo : Quis nos ſe- „ parabit a charitate Chriſti? Sicut enim „ aqua ſemel permixta vino non poteſt „ ad ſuam redire ſubſtantiam, nec a vi- „ no ſeparari, ita fideles debent quaſi „ inſeparabilia membra, capiti uno, id „ eſt Chriſto, fidei obſervatione & ar- „ dentiſſima religione ſociari. „

Quarta : In ſacrificio oportet nedum conjunctionem populi cum Chriſto, ſed etiam aquam quæ ex ejus fluxit latere, exprimi : Sed aqua hoc apprime ſignificat. Ergo &c. S. Thomas hic q. 74. art. 7. hanc tradit rationem. " Dicendum, „ *ait*, quod judicium de ſigno ſumendum „ eſt ex eo quod ſignificatur. Appoſitio „ autem aquæ ad vinum refertur ad ſi- „ gnificandam participationem hujus Sa- „ cramenti a fidelibus, quantum ad hoc, „ quod per aquam mixtam vino ſignifi- „ catur populus adunatus Chriſto, ut di- „ ctum eſt : ſed & hoc ipſum quod de „ latere Chriſti pendentis in cruce aqua „ profluxit, ad idem refertur : quia per „ aquam ſignificatur ablutio peccatorum, „ quæ fiebat per paſſionem Chriſti. Di- „ ctum eſt autem ſupra, quod hoc Sa- „ cramentum perficitur in conſecratione „ materiæ : uſus autem fidelium non eſt „ de neceſſitate Sacramenti, ſed eſt ali-

N 4 „ quid

„ quid conſequens ad Sacramentum, & „ ideo conſequens eſt quod appoſitio a- „ quæ non ſit de neceſſitate Sacramen- „ ti. „

CONCLUSIO SECUNDA.

Modiciſſima aqua apponenda eſt in vino conſecrando.

Probatur rationibus Theologicis.

PRIMA: Quod definiere Concilia, pro regula habendum eſt. Atqui Concilia ſtatuerunt modiciſſimum aquæ apponendum eſſe in calice. Ergo &c. Probatur minor. Synodus Triburienſis capit. 19. ait: " Quod duæ partes ſint vini, tertia a- „ quæ, quia major eſt majeſtas ſanguinis „ Chriſti, quam fragilitas populi. „ Tum in Florentino Eugenius IV. in decreto unionis cum Armenis dicit: " Materiam „ calicis eſſe vinum de vite, cui ante „ conſecrationem modiciſſima aqua admi- „ ſceri debet. „ Ergo &c.

Secunda: Quod foret perniciosum non eſt admittendum pro ſacrificio: Atqui foret pernicioſum multum aquæ in vinum conſecrandum emmiſcere. Et probatur: Honorius Papa III. duodecimo ſæculo perſtringit quoſdam qui plus aquæ quam vini ponebant in calice. Sic habetur *Extra de celebratione Miſſarum:* " Pernicioſus „ inolevit abuſus, videlicet, quod in ma- „ jori quantitate de aqua ponitur in ſa- „ crificio, quam de vino, cum ſecundum „ rationabilem conſuetudinem Eccleſiæ „ generalis, plus in ipſo ſit de vino quam „ de hac ponendum. „

Tertia: Si multum aquæ apponatur, impeditur ſacrificium: Igitur ſit aqua modica. Probatur antecedens: Si multum aquæ infundatur, ſpecies vini ſolvetur, jam enim non erit vinum Sed mixtum, ſeu ens per accidens, & unum tertium ex duobus coaleſcens: Sed ſine vino nequit fieri ſacrificium, cum una pars eſſentialis, materia ſcilicet tunc deficeret. Ergo &c.

Synopſis eorum quæ in utraque concluſione continentur.

PRIMO: Vinum aqua temperandum eſt: Sic enim habetur L. 8. Conſt. Apoſt. cap. IX. ſic in Concilio Triburienſi, tum in Tridentino Seſſ. 22. capit. 7. ubi ratio pro iſto momento non una affertur his verbis: " Monet deinde ſancta Synodus, „ præceptum eſſe ab Eccleſia Sacerdoti- „ bus, ut aquam vino in calice offeren- „ do miſcerent; tum quod Chriſtum Do- „ minum ita feciſſe credatur, tum etiam „ quia e latere ejus aqua ſimul cum ſan- „ guine exierit, quod ſacramentum hac „ mixtione recolitur: Et cum aquæ in „ Apocalyſi B. Joannis populi dicantur; „ ipſius populi fidelis cum capite Chriſto „ unio repræſentatur. „

Secundo: Aqua modiciſſima apponenda eſt in calice. Ita definivit Concilium Florentinum in decreto unionis. Hoc ipſum docet Catechiſmus Romanus part. 2. n. 18. Ratio eſt, quia Honorius III. *Extra de celebratione Miſſ.* ait quod eſſet pericoloſum, multum aquæ cum vino miſcere, ſic enim ſpecies vini ſolverentur. Et deeſſet una pars materiæ ad ſacrificium eſſentialis.

PUNCTUM SECUNDUM.

Utrum aqua in vino appoſita convertatur in Sanguinem Chriſti.

NULLAM priorum ſæculorum Patres de hoc momento moverunt controverſiam, ſed ſimpliciter & ſine addito dixere aquam in ſanguinem converti: omnium inſtar ſit Ambroſius, qui Lib. 4. de Sacr. capit. 5. de iſto capite ſic loquitur: " Vinum cum aqua in calice mixtum fit „ ſanguis conſecratione verbi cæleſtis. „ Sed utrum hoc fiat mediate, vel immediate magna animorum contentione labente duodecimo ſæculo, maxime in Galliis diſputatum eſt. Anno 1188. de hac quæſtione Gaufredus Bernardi Monachus fuſam de hoc momento ſcripſit Epiſtolam ad Epiſcopum Cardinalem Albanenſem Clementis Papæ primi Vicarium Generalem. Quid ille ad propoſitam litem reſponderit, non ſatis conſtat.

Certum eſt non eſſe de fide aquam tranſubſtantiari in Chriſti ſanguinem; de hac quippe controverſia Innocentius III. conſultus ſæculo 13. ab Archiepiſcopo Lugdunenſi duas refert oppoſitas ſententias,

tias, & neutram rejicit, aut approbat, quod tamen citra dubium feciſſet, ſi quæſtio fidei dogma ſpectaret. Sic loquitur in ſua reſponſione, quæ habetur cap. *cum Martha*, de celeb. Miſſ. " Quæſiviſti utrum aqua cum vino in ſanguinem convertatur. Super hoc autem opiniones apud Scholaſticos variantur: aliquibus enim videtur quod cum de latere Chriſti duo præcipua fluxerint ſacramenta, redemptionis in ſanguine, ac regenerationis in aqua; in illa duo vinum & aqua quæ commiſcentur in calice, divina virtute mutantur: alii vero tenent quod aqua non tranſit in ſanguinem, ſed remanet prioris vini accidentibus circumfuſa. "

S. Thomas hic q. 74. art. 8. caput controverſiæ exponit his verbis: " Circa aquam adjunctam vino, ficut Innocentius III. dicit in quadam decretali, Triplex eſt opinio: Quidam enim dicunt quod aqua adjuncta vino per ſe manet, vino converſo in ſanguinem: Sed hæc opinio ſtare non poteſt, quia in ſacramento altaris poſt conſecrationem, nihil eſt, niſi corpus & ſanguis Chriſti, ficut Ambroſ. dicit in Lib. de officiis, ante benedictionem illa ſpecies nominatur, poſt benedictionem corpus ſignificatur, alioquin non totum adoraretur veneratione latriæ, & ideo alii dixerunt quod ficut vinum convertitur in ſanguinem, ita aqua convertitur in aquam, quæ de latere Chriſti fluxit: ſed nec hoc rationabiliter dici poteſt, quia ſecundum hoc, aqua ſeorſum conſecraretur a vino, ficut vinum a pane. Et ideo ficut ipſe dicit, aliorum opinio probabilior eſt, qui dicunt aquam converti in vinum, vinum in ſanguinem. Hoc autem fieri non poſſet, niſi adeo modicum apponeretur de aqua, quod converteretur in vinum: & ideo ſemper tutius eſt parum de aqua apponere, præcipue ſi vinum ſit debile: quia ſi tanta fieret appoſitio aquæ, ut ſolveretur ſpecies vini, non poſſet perfici Sacramentum. Unde Julius Papa reprehendit quoſdam qui pannum lineum muſto intinctum per totum annum ſervant, & in tempore ſacrificii, aqua partem ejus lavant, & ſic offerunt. "

Ex his ſequitur inter iſtas opiniones duas potiſſimum probabiles eſſe: eam ſcilicet quæ contendit aquam non converti immediate in Chriſti ſanguinem, ſed mediate, hoc eſt prius converſa in vinum, cui primario & per ſe competit tranſubſtantiatio in pretioſum ſanguinem Domini: alteram vero, quæ propugnat aquam vino mixtam non prius in vinum, ſed ſimul cum vino immediate tranſmutari in Chriſti ſanguinem. Prior ſententia eſt D. Thomæ & ejus Scholæ, cui aſtipulantur alii permulti. Poſterior eſt Toleti, De Lugo, Ægidii, Conink, maxime Baronii in fine anni 1188. affirmantis id eſſe de fide. Quocirca in tanto & Theologorum, & Scriptorum ſacrorum conflictu, non abs re erit utramque referre opinionem ut cunctis matura deliberatione ponderatis, Lector eligat prout libuerit, ex duobus unam. Unde ſit

§. *I.*

Num aqua vino mixta prius convertatur immediate in vinum, deinde vero in Chriſti ſanguinem, ut propugnat ſanctus Thomas?

Concluſio affirmativa, cui ſubſcribimus,

Probatur auctoritate & ratione.

Primo, auctoritate.

Innocentius III. cap. *Cum Martha* conſultus de hac quæſtione ab Archiepiſcopo Lugdunenſi, ſummus Pontifex tres refert quæ de hoc capite circumferebantur opiniones, a S. Thoma mox laudatas; ſuum vero ſecundæ, quæ aquam prius in vinum dicit converti, addit calculum his verbis: " Verum inter opiniones prædictas illa probabilior judicatur, quæ aſſerit aquam cum vino in ſanguinem tranſmutari. " Certe non loquitur eo loci de opinione quæ propugnat aquam in propria ſpecie remanere, neque de altera quæ dicit eam converti in aquam quæ fluxit e Chriſti latere: Supereſt igitur quod de ſecunda, eaque noſtra quam defendimus, videlicet aquam prius converti in vinum, tum vino admixtam, in ſanguinem Chriſti: " Et ideo, *ait S. Thomas laudatus loquens de Innocentio cujus* " *ver-*

„ *verba retulit*, ſicut ipſe dicit *Innocentius*, „ aliorum opinio probabilior eſt , qui di- „ cunt aquam converti in vinum , & „ vinum in ſanguinem. „

Rurſus idem ſummus Pontifex ipſe ſuam prodit mentem Lib. 4. de Altaris Myſterio cap. 31. " Aqua , *inquit* , tranſit in ſan- „ guinem, ea ſcilicet ratione, quod aqua „ per admixtionem tranſit in vinum, & „ vinum per conſecrationem in ſangui- „ nem; quis enim ambigat aquam in vi- „ num tranſire , cum multo vino modi- „ cum aquæ infunditur. „ Iſta auctoritas irrefragabili hac innititur ratione , quod ſcilicet modicum aquæ ſemper in vinum in brevi convertatur . Igitur neceſſe eſt dicere aquam prius converti in vinum : Quia vero quandoque contingit vinum non eſſe generoſum , & Dominicani , & Carmelitæ majores noſtræ ſubſcribentes ſententiæ ante Miſſæ celebrationem , ut primum accedunt ad altare , apponunt aquam & vinum ſimul in calice , ut tempus ſufficiens inter initium Miſſæ & conſecrationem pro converſione aquæ in vinum adſit.

Concilium Florentinum in Decreto unionis correxit Concilii Triburienſis ſententiam, qua tertiam partem aquæ vino admiſcendam determinaverat, & dixit modiciſſimum aquæ eſſe apponendum : Sed dubio-procul non alia ratione iſtam adhibuit clauſulam , niſi quia aqua debet prius converti in vinum , tum mediante vino in Chriſti ſanguinem . Re vera quidem , ſi aqua vel in propria ſpecie remaneret , vel in aquam quæ fluxit e Chriſti latere converteretur , indifferens foret multum vel parum aquæ infundere pro ſacrificio . Supereſt igitur quod Florentinum eo ſolum motivo voluerit modiciſſima aqua vinum eſſe temperandum, quia putavit aquam prius eſſe in vinum convertendam : " Et ideo , *ait S. Thom.* „ ſicut ipſe dicit *Innocentius* , aliorum o- „ pinio probabilior eſt, qui dicunt aquam „ converti in vinum , & vinum in ſan- „ guinem . Hoc autem fieri non poſſet, „ niſi adeo modicum apponeretur de „ aqua , quod converteretur in vinum : „ Et ideo ſemper tutius eſt parum de „ aqua apponere. „

Concilium Tridentinum aſſipulatur in ſeſſione 13. can. 2. ubi hæc habentur : *Si quis dixerit in ſacroſancto Euchariſtiæ Sacramento remanere ſubſtantiam panis & vini una cum corpore & ſanguine Domini noſtri Jeſu Chriſti , negaveritque mirabilem illam , & ſingularem converſionem totius ſubſtantiæ panis in corpus , & ſubſtantiæ vini in ſanguinem , manentibus dumtaxat ſpeciebus panis & vini . . anathema ſit* . Porro ſi aqua immediate converteretur in ſanguinem , utique facta conſecratione , ejus remanerent ſpecies , quod tamen ſilet ſacra Synodus : Quare ? Niſi quia credebat aquam prius converti in vinum , in quo caſu ſolæ vini ſpecies remanent : Ergo &c. Sic interpretatur Concilii mentem Catechiſmus Rom. pag. 2. num. 18. his verbis : " Illud autem Sacerdotibus anim- „ advertendum eſt , ut quemadmodum „ in ſacris Myſteriis aquam vino adhi- „ beri oportet , ſic etiam modicam in- „ fundendam eſſe : Nam Eccleſiaſtico- „ rum Scriptorum judicio , aqua illa in „ vinum convertitur. „

Secundo , ex rationibus Theologicis.

PRIMA ſic proponitur : Tres de hoc articulo circumferuntur ſententiæ ; ſed ex tribus ſola illa vera eſt, quæ propugnat aquam prius in vinum tranſmutari : Et probatur ex D. Thoma laudato; namque ait ſanctus Doctor , non poteſt dici aquam in propria ſpecie remanere , cum teſte Ambroſio, facta conſecratione, nihil præter ſanguinem Domini adſit , ſin minus non totum quod eſt in Sacramento , ſecluſa idololatria, cultu latriæ coleretur : Neque etiam probabile eſt aquam converti in illam quæ e Chriſti latere fluxit ; in hac enim hypotheſi aqua poſſet ſeparatim a vino conſecrari , ait ibidem S. Thomas , quod non poteſt dici , tum quia multum aquæ e Chriſti fluxit latere , & tamen ex præcepto Eccleſiæ modiciſſima infundenda eſt vino , quæ conſequenter , non adæquaret eam omnem quæ e ſacro Chriſti latere promanavit . Ergo &c.

Altera hæc eſt : Materia Euchariſtiæ eſt ſolum vinum de vite, & non aqua , cum iſta non ſit niſi de præcepto Eccleſiæ apponenda; immo & ea prætermiſſa, perfecte compleatur ſacrificium . Igitur prius debet in vinum tranſmutari ; ſin minus

aliqua

Digitized by Google

aliqua adeſſet in Myſterio materia, quæ ipſum non ſpectaret.

Tertia: Si aqua non prius in vinum convertatur, citra dubium a vino ſeparabilis eſſet tum ante, tum poſt conſecrationem; ante quidem vi artis, poſt vero, quia non foret vino admixta, ſeu in vinum tranſmutata, ut ſupponitur in alia opinione: Sed abſurdum eſt dicere aquam conſecratam a vino conſecrato ſeparari: illa enim aqua vel eſſet talis ſubſtantialiter, vel eſſet ſolum illius conſecratæ aquæ ſpecies: ſi primum jam non eſſet aqua in Chriſti ſanguinem converſa, ſin minus ſubſtantia creata ſimul adeſſet cum ſanguine Chriſti, quod eſt Lutheranum: ſi vero tantum ſpecies aquæ conſecratæ remanerent, verum eſſet dicere quod ſanguis Chriſti eſſet ſub ſpeciebus aquæ, quod illæ ſpecies per ſe ſubſiſterent, quæ omnia ſolis vini ſpeciebus tribuit Eccleſia. Rurſus, ſi aqua illa conſecrata ſanguinem Chriſti contineret, ſicut in ſolo vino fieri poteſt ſacrificium, ſic & idem fieri in aqua ſola poſſet, cum aqua converteretur immediate in Chriſti ſanguinem, & ejus ſpecies, facta conſecratione, ſicut vini ſpecies, ſe ſolis, Chriſti corpus continerent, cum non eſſet potior ratio pro uno ac pro altero: Sed hoc ipſo renovaretur error Hæreticorum, qui dicebantur Aquarii, eo quod ſolam aquam in ſacrificio apponerent. Ergo &c.

FIT SATIS OBJECTIONIBUS.

Objicies: Patres uno veluti calamo dicunt aquam converti in Chriſti ſanguinem, & hoc abſque reſtrictione, & modificatione: Sed ſi converteretur primo in vinum, tum in ſanguinem Chriſti, citra dubium appoſuiſſent ex iſtis duabus clauſulis, unam mediate ſcilicet, vel immediate: Igitur dicendum eſt eam eſſe Patrum mentem, aquam immediate in Chriſti ſanguinem tranſmutari. Probatur major in qua affulget difficultas.

Primo: Ex S. Cypriano, qui Epiſtola 63. ait " Calix Domini, non eſt aqua „ ſolum, vel vinum ſolum, niſi utrum„ que miſceatur. „

Secundo: Ex Ambroſio Lib. 4. de Sacramentis, c. 5. " Calix eſt vino, & „ aqua plenus: ubi verba Chriſti operata „ fuerint, ibi ſanguis efficitur. „

Tertio: Expreſſius loquitur Auguſtinus apud Gaufredum, qui Epiſt. ad Cardinalem Albanenſem hæc ſancti Doctoris citat verba: " Unde & aqua mittitur „ in calicem, & fit ſanguis conſecratio„ ne Verbi cœleſtis. „

Quarto: Damaſcenus L. 4. fidei cap. 14. ſimilia loquitur his verbis: " Ex pane „ corpus, & ex vino & aqua, ſangui„ nem ſuum efficit. „

Quinto: Plures alii eumdem loquuntur ſermonem, ut refert Baronius ad annum 1188. ſed inter omnes Paſchaſius Radbertus L. de corpore & ſanguine Chriſti capite 11. quæſtionem ad metam perducere videtur his verbis: " Aqua conſe„ cratur, non quod aqua permaneat, „ ſed vertatur in ſanguinem. „

Reſpondeo diſtinguendo minorem: Et ad veritatem ſolutionis Patrum ſufficit quod aqua convertatur in Chriſti ſanguinem mediate, vel immediate, concedo: & requiritur quod convertatur immediate, nego. Neque vero neceſſe erat ſic diſtinguere, cum, teſte Innocentio III. aqua neque remaneat in propria ſpecie, neque in aquam quæ a Chriſti latere profluit convertatur; unde relinquitur juxta ſummi Pontificis ſententiam a D. Thoma explanatam, aquam prius in vinum converti juxta ſecundæ opinionis placitum, cui adhæremus.

Non ſequitur ex hac ſolutione Patrum locutionem in adulterinum ſumi ſenſum; ſufficit enim aquam converti mediate in Chriſti ſanguinem, ut iſta propoſitio, *Aqua fit ſanguis Chriſti*, ſit vera; ſicut Exodi 7. habetur: *Devoravit virga Aaron virgas eorum*. Tametſi non virga Moyſis immediate, ſed ſolum mediante ſerpente, in quem converſa fuerat, ceteras Magorum virgas ſeu potius ſerpentes devoraverit.

Inſtabis: Aqua non poteſt converti in vinum; Igitur dicendum eſt eam eſſe Patrum mentem, aquam immediate in Chriſti ſanguinem converti. Probatur antecedens multis momentis. Primo quidem, Ariſtoteles, Medici, & Chymici propugnant hoc eſſe impoſſibile. Secundo quotidiana probatur experientia aquam vino mixtam poſſe a vino ſeparari per immiſ-

ſionem

Digitized by Google

ſionem medullæ junci; aut per ſpongiam oleo infuſam. III. Ad hoc requireretur quod vinum ſolveret aquam, & in propriam converteret ſubſtantiam, quod quidem non eſt probabile, alias in hypotheſi ſicut corpus ex converſione alimenti in propriam ſubſtantiam vegetius ſimul, & fortius evadit, ita & in hypotheſi evaderet vinum, cum tamen ex appoſitione aquæ, omnibus concedentibus, fiat debilius. Ergo &c.

Reſpondeo negando antecedens; cum enim partes vini acriores ſint aquæ partibus, & virtualiter calidæ, eo ipſo quo aqua modica infunditur, ſolvuntur tum diviſione & colliſione, tum etiam abſorptione iſtæ guttæ, non ſecus ac partes aquæ in fornacem miſſæ, vel etiam in calcem, quæ cito ferveſcit, & tumeſcit.

Ad primam probationem dico, falſum eſſe Ariſtotelem propugnare converſionem aquæ in vinum eſſe impoſſibilem, & falſo citari pro iſto momento ab Auctoribus contrariæ ſententiæ, quandoquidem L. I. de generatione c. 5. lectione 14. apud D. Thomam, & capite 10. lectione 25. docet hoc eſſe poſſibile; ſic enim S. Thomas infra q. 77. art. 8. rem explicat: " Gutta aquæ multo vino per„ mixta, tranſit in ſpeciem vini, ut di„ citur I. de generatione. „ Ceterum & Medicis & Chymicis, & ipſi Baronio opponimus Innocentium III. Albertum Magnum, divum Thomam, & alios prope innumeros.

Ad alteram probationem, nego aquam permixtam vino, eſſe ab eo ſeparabilem; ſic propugnat S. Thomas in IV. diſtinct. 10. in expoſitione litteræ: eo quippe loci dicit non aquam, ſed aqueum quemdam humorem, ſeu vini flegma, & ut verbis Chymicorum utar, caput mortuum, ſeu materiam quamdam craſſam a compoſito extrahi.

Ad tertiam, ſolutio patet ex dictis. Ne miremini tamen ſi vinum ex converſione aquæ non fortius evadat, ſicut contingit in nutritione quæ fit per converſionem alimenti in ſubſtantiam aliti. Ratio diſparitatis in eo eſt, quod animal ſolvat cibum per calorem, qui ab eo per ſimplicem emanationem profluit; hine licet paululum debilitetur calor, juxta illud Philoſophorum axioma *Agens agendo repatitur*; cito tamen ferveſcit, & omnes paſſi qualitates vincens, convertit alimentum in ſe, & robuſtius evadit. At vero vinum eſt quid mixtum cum aqua; hinc non cito reparat vires deperditas; quocirca debilius permanet: ſi tamen ſit valde generoſum, jure merito dici poteſt ne quidem debilitari ſaltem ita modice, ut vix hoc percipiatur, ut experimento comprobatur in vino uſuali Italiæ, Græci nomine nuncupato. Revera quidem, nam gutta aquæ in fornacem immiſſa non ſolum non extinguit ignem, quin potius augere eatenus videtur, quatenus ignis, victo & abſorpto contrario exardeſcit. Igitur in propoſito ſi non dicimus vinum ex modiciſſima aqua ferveſcere, ſaltem imminui credimus.

Replicabis: Quando aqua omittitur in oblatione, & Sacerdos immediate ante conſecrationem, hujuſce omiſſionis recordatur, tenetur, ut Eccleſiæ præcepto faciat ſatis, eam apponere: Sed dubioprocul non adeſt ſufficiens tempus, ut vinum priuſquam conſecretur, aquam in ſe convertat, cum abſque mora tunc temporis fiat conſecratio. Et hoc poteſt illuſtrari ulteriori exemplo, ſcilicet Chriſti, qui utique juxta probabilem Patrum ſententiam vinum conſecrandum aqua temperavit, & hoc juxta uſum, immo dicam & ad ſobrietatis, & temperantiæ exemplum: Sed non poteſt dici tunc adfuiſſe tempus ut vinum converteret aquam appoſitam in ſe, maxime cum non ſit probabile Dominum modicum aquæ in calicem infudiſſe, hoc enim uſui adverſabatur. Ergo &c.

Reſpondeo modiciſſimum aquæ in brevi poſſe converti in vinum, cum partes vini, & in quantitate & in qualitate plurimum ſuperent aquæ quantitatem, & proprietates: Sed dato, quod in hypotheſi, in propria remaneret natura, non inde ſequeretur idololatriam fieri a populo dum Euchariſtiam adorat, quia moraliter credit aquam in vinum converſam & in calice ſolum Chriſti ſanguinem adeſſe.

Ad exemplum Chriſti facilis eſt reſponſio, Chriſtus enim cuncta prænoſcens, & myſterium faciens, non arithmetice uſum in appoſitione aquæ ſequutus eſt, ſed quod Sacramento conveniebat, fecit;

Digitized by Google

cit; quocirca ad menſuram juſtam infudit in calicem aquam. Quia vero non pro ſe tantum, ſed & pro omnibus Diſcipulis ſuis conſecravit, non guttam ſolum aquæ, ſed multas abſque ſacrificii diſcrimine apponere potuit, cum vinum Palæſtinæ alias ſit generoſiſſimum. Quid plura? Cum ſit omnium Dominus, voluit ut aqua abſque mora in vinum prius converteretur abſque ipſius & vini, & Sacramenti detrimento.

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Aqua prius convertitur in vinum quam in Sanguinem Chriſti.

PRIMO: Ex Innocentio III. ſancto Thoma interprete, iſta opinio eſt omnium probabilior.

Secundo: Sic propugnat ex profeſſo Catechiſmus Rom. p. 2. n. 18.

Tertio: Quia materia Euchariſtiæ eſſentialis eſt vinum de vite, immo ſi aqua omitteretur, ſacrificium tamen foret completum: ſed ſi aqua in propria manens ſpecie transſmutaretur in Chriſti ſanguinem, jam non vinum ſolummodo, ſed & aqua dicenda foret materia Euchariſtiæ, quod tamen nemo ſanctorum Doctorum dixit. Ergo &c.

SYNOPSIS DIFFICULTATUM ET SOLUTIONUM.

PRIMO: Tametſi Patres dicant non diſtinguendo, aquam converti in ſanguinem Chriſti, nulli mirum videri debet, cum tunc temporis nulla eſſet de præſenti capite controverſia: Sufficit igitur ad veritatem locutionis Patrum, aquam converti mediate in Chriſti ſanguinem.

Secundo: Falſum eſt, illud quod arte e vino extrahitur, eſſe aquam prius appoſitam, cum ſolvatur in brevi eo ipſo quo vino immiſcetur, eo quod liquidorum partes ſe facile penetrent ex ſuperioritate unius ſuper aliud, tum in quantitate, tum in qualitate, ſicut contingit in vino, quod in iis omnibus modicum aquæ ſuperat.

Tertio: Ex his patet reſponſio ad difficultatem emergentem, cum aqua omiſſa, immediate ante vini conſecrationem apponitur. Ceterum ſi non ſit in vinum converſa, quia tamen hoc moraliter creditur, nullum inde inconveniens ſequitur; ſufficit enim, inquiunt Theologi, ad judicium prudentiale de adoranda Euchariſtia moralis certitudo de contento ſub ſpeciebus.

§. II.

Utrum probabilis ſit opinio eorum, qui propugnant aquam non converti phyſice prius in vinum?

SENSUS hujuſce ſiſtematis ille eſt, aquam non niſi moraliter in vinum tranſmutari, & eatenus vini nomine donari, quatenus una cum ipſo facit compoſitum, quod a vino propter majorem quantitatem, colorem & generoſitatem, aliaſque prædominantes, aquæ proprietatibus dotes, denominatur immediate conſequenter non ſecus ac vinum in Chriſti ſanguinem, ita tamen quod quæſtio procedat non de aqua ſolitarie & ſecundum ſe ſpectata, ſed primo de aqua reduplicative ut vino conſecrando mixta. Secundo de aqua modiciſſima in calice appoſita; ſi enim tantum aquæ adeſſet quantum vini, jam neque vinum eſſet, neque aqua, ſed ex utroque mixtum & compoſitum coaleſceret. Quibus præmiſſis, & explicatis, ſit

CONCLUSIO.

Probabilis eſt opinio eorum qui contendunt modicum aquæ vino conſecrando admixtæ immediate & phyſice in Chriſti ſanguinem tranſmutari.

Probatur auctoritate & ratione.

Primo ex Conciliis.

CONCILIUM TRIBURIENSE tertiam partem aquæ apponendam ſtatuerat: can. 19. habetur: " Duæ ſint partes vini, tertia aquæ. " Sed tunc temporis ſacrificium ut ratum habebatur, nec Eccleſia in Florentino ad modiciſſimum aquæ reſtringendo Canonem Triburienſem, ſacrificium cum tertia parte confectum, aut incompletum, aut prorſus vacuum declaravit: Igitur ſentiebat immediate &

phyſice

phyſice aquam non ſecus ac vinum ea temperatum in Chriſti ſanguinem tranſmutari; neque enim quis cordatus dixerit tantam aquæ partem ſcilicet tertiam, prius in vinum converſam fuiſſe, cum vinum non ſemel & ſæpius ut in villis & pagis ſit admodum debile: Nec etiam reſponderi poteſt, quandoque & tempore Concilii Triburienſis multum aquæ appoſitum fuiſſe, ſiquidem quod ex definitione fit, pro more ſemper propter ſtatutum fieri ſolet. Vel ergo dicendum foret aquam immediate converti in aquam quæ fluxit e Chriſti latere, vel tranſacta conſecratione, remanere in propria ſpecie non tranſmutata, quas opiniones rejicit S. Thomas hic q. 75. art. 8. primam quidem, quia ait ſanctus Doctor in hac hypotheſi aqua ſeparatim a vino poſſet conſecrari: alteram vero propter idololatriæ periculum, cum populus adoret totum quod in calice continetur, in eo autem mera adjaceret aqua cum vino conſecrato.

Tridentinum huic ſententiæ patrocinari videtur Seſſ. 13. can. 2. ubi definit ſolius panis & vini ſpecies remanere, nihil igitur de aqua ſupereſt. Nec mirum; non potuit prius tranſmutari in vinum, cum tranſubſtantiatio magnum ſit miraculum, quod naturæ vires in immenſum excedit, & tamen in hypotheſi foret quid commune, cum aqua vi naturalis vini agentis & reagentis, in ipſam ejus converteretur ſubſtantiam, hinc & inferretur tranſubſtantiationem panis & vini in corpus & ſanguinem Chriſti non eſſe miraculum, quod nedum adverſus Patres, ſed & ipſam fidem militat.

Secundo, *ex Traditione*.

Ex primo Sæculo. Hanc traditionem a Chriſto & ab ipſo per Apoſtolos ad nos uſque, ſaltem uſque ad duodecimum ſæculum deducere, juvat. Certum eſt enim juxta Patrum placita, Chriſtum in ſacrificio vinum aqua temperaſſe, neque tamen Apoſtoli ab ipſo edocti dixere aquam prius in vinum converſam, ſed ſimpliciter panem & vinum in ejus corpus & ſanguinem tranſmutari, nihil vero de aqua: quod tamen non omiſiſſent propter materiæ momentum. Namque Matth. 28. injunxit Apoſtolis ut ea omnia ſervarentur quæ illis mandaverat: ſic enim habetur. *Euntes ergo, docete omnes gentes; baptizantes eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus ſancti, docentes eos ſervare omnia quæcumque mandavi vobis.*

Ex ſecundo Sæculo, Alexander I. in Epiſtola ad omnes Orthodoxos, & refertur capite 1. de conſecratione diſt. 2. ait: " Non enim debet in calice Domini, aut „ vinum ſolum, aut aqua ſola offerri, „ ſed utrumque permixtum offeratur. „

Succinit ejuſdem ævi Juſtinus Martyr Apologia 2. ſub finem his verbis: " Poſt- „ ea quam & is, qui præeſt, gratias „ egit, & populus omnis benedixit, ii „ qui apud nos Diaconi dicuntur, dant „ unicuique eorum qui adſunt, perci- „ piendum panem, vinum, & aquam, „ quæ cum gratiarum actione conſecra- „ ta ſunt, & ad eos qui abſunt perfe- „ runt; atque cibus hic apud nos Eucha- „ riſtia nominatur. „

Certe ſi aqua ante conſecrationem tranſmutaretur in vinum, non panem, vinum & aquam Juſtinus diceret mitti, ſed ſolum panem & vinum. Eadem ratione Algerus apud Gaufredum Epiſtola ad Epiſcopum Albanenſem, ea non vocat tria munera ante conſecrationem, ſed tantum duo, ſicut tranſacta conſecratione eadem nuncupat.

Ex tertio Sæculo, occurrit Cyprianus Epiſtola 63. his verbis: " Calix Domini non „ eſt aqua ſolum, vel vinum ſolum, niſi „ utrumque miſceatur. „ Rurſus ibidem: " Non poteſt vero nobis ignoſci, qui „ nunc a Domino inſtructi ſumus, ut „ calicem Domini cum vino mixtum „ ſecundum quod Dominus obtulit pro- „ feramus. „

Ex quarto Sæculo, Hieronymus venit in teſtimonium, quippe qui in caput 14. Marci ſic loquatur: " Format ſanguinem „ ſuum in calice, vino & aqua mixtis. „ Suum addit calculum Ambroſius L. 4. de Sacramentis cap. 3.

Ex quinto Sæculo, S. Auguſtinus apud Gaufredum jam citatum ait: " Unde & „ aqua mittitur in calicem, & fit ſanguis „ conſecratione verbi cœleſtis. " Ibi aquam ſolum commemorat, ne aliquod remaneat dubium de ejus converſione in Chriſti ſanguinem.

Ex

Ex octavo Sæculo, Damaſcenus L. 4. orthodoxæ fidei cap. 4. jam ſupra laudatus ſicut ex nono Paſchaſius L. de corpore Chriſti cap. 11.

His accedit Algerus L. 1. de Sacramento corporis Domini cap. 16. II. Hildebertus Cenomanenſis ſic loquens: "A„ qua in ſanguinem vertitur, ut populus „ qui per aquam ſignificatur, in melius „ ſe mutatum intelligat. „ Ecce ibi loquitur ſpecialiter de aqua. Suffragatur Samona Epiſcopus Gazenſis in diſceptatione cum Hamet Sarraceno, quę habetur tomo 6. Bibliothecæ Patrum: Nicolaus Methonenſis in libro, ſeu oratione de Euchariſtia, quæ habetur in eodem Bibliothecæ Patrum tomo: "Quid requiris cauſam, „ *ait*, & ordinem naturæ panis tranſmu„ tationis in corpus Chriſti, & aquæ, „ vinique in ſanguinem. „ &c.

Argumenta ex Patribus deducta.

PRIMO: Ex allatis iſtud conficitur argumentum. Inter iſtos Patres quidam ſolum de aqua mentionem faciunt, ne quis dubitet illam in Chriſti ſanguinem tranſmutari: quidam nonnulli eamdem non permanere aſſerunt, ſed multo plures illam indiſcriminatim eam cum vino in ſanguinem Domini tranſmutari conclamant. quæ loquendi formula determinatur ab aliis qui aquam ſolum nominant, & dicunt in ſanguinem Chriſti converti: Igitur talis eſt priorum ſæculorum Patrum ſententia.

Secundo: Quando non eſt contradictio, Patrum verba in ſenſu obvio intelligi debent, maxime cum eadem eſt apud omnes phraſis, ſin minus foret errandi porta aperta, cum nullus ſit Hæreticorum, qui verba tum Scripturæ, tum Patrum in adulterinum propriumque ſenſum non detraxerit: Igitur ſententiæ Patrum dicentium aquam converti in Chriſti ſanguinem, in ſenſu obvio accipiendæ ſunt.

Tertio: Si quod dubium emerſiſſet circa illam quæſtionem, Patres ſeſe explicaſſent: ſic Hieronymus exardeſcente controverſia de nomine hypoſtaſis, quod a quibuſdam pro natura, a quibuſdam vero pro perſona uſurpabatur, ſuper hoc ſanctum Damaſum Papam conſuluit: ſic Auguſtinus in libris quatuor contra duas Epiſtolas Pelagianorum increpat vel ipſum Pellagium quod ſuam de libero arbitrio ſententiam in pravum detorqueret ſenſum; non enim ajebat, ut tu contendis dixi liberum arbitrium extinctum, ſed tantum extenuatum; & rurſus in libris retractationum ſua correxit de multis placita. Sed nemo ſanctorum Doctorum qui aquam non ſecus ac vinum in Chriſti ſanguinem converti ſcripſerunt, ſuum dicendi modum correxit. Ergo &c.

Unum non prætereundum eſt, Patres Synodi Triburienſis can. 19. rationem reddentes, cur plus vini quam aquæ apponendum ſit in ſacrificio, non dicunt quia aqua prius debet converti in vinum, quod ſi foret verum, certe non omiſiſſent, ſed quia Majeſtas divina per vinum ſignificata hoc exigit: "Quia ma„ jor eſt Majeſtas Chriſti, quam fragi„ litas populi. „ Quæ per aquam denotatur.

Ex rationibus Theologicis.

PRIMA ſic exponitur: A primo uſque ad duodecimum ſæculum nullus fuit tum inter Patres, tum inter Theologos de iſta converſione congreſſus, quin potius ea fuit Theologorum ſententia Patres ad hæc uſque tempora propugnaſſe aquam immediate converti in Chriſti ſanguinem: Igitur abſque fundamento duodecimo circiter ſæculo quidam hanc adinvenerunt ſententiam, aquam prius converti in vinum antequam in proprium Chriſti ſanguinem tranſubſtantiaretur. De hac nata controverſia ſcripſit Gaufredus Monachus ſancti Bernardi ad Epiſcopum Cardinalem Albanenſem, ubi relatis diverſis hinc inde opinionibus, illam quæ propugnat aquam immediate converti in Chriſti ſanguinem, Patrum priorum ſæculorum calculo munitam expandit, uti ipſis per omnia cohærentem.

Juvat iſtius Monachi Epiſtolæ verba texere, ut referuntur a Baronio ad annum Chriſti 1188. p. 826. & 827. edit. Coloniæ Agrippinæ 1509. "Et reſpondetur „ eis, qui auctores, quod non aſtruunt „ commutationem, non tamen negant, „ & proferunt teſtimonia de Scripturis, „ in quibus & iidem ipſi, ſive alibi reticeant,

„ ceant, ſive etiam alibi vini mixti mu-
„ tationem evidentius aſſererant. Cypri-
„ anus Martyr : Calix Domini non eſt
„ aqua ſolum, vel vinum ſolum, niſi
„ utrumque miſceatur, ſicut nec corpus
„ Domini poteſt eſſe farina ſola, vel a-
„ qua ſola, niſi utrumque fuerit aduna-
„ tum, & panis unius compage ſolida-
„ tum. Idem Cyprianus : ſi quis de an-
„ teceſſoribus noſtris, vel ignoranter, vel
„ ſimpliciter non hoc ſervavit, quod Do-
„ minus noſter facere exemplo, & magi-
„ ſterio docuit : poteſt ſimplicitati ejus,
„ indulgentia Domini, venia concedi; non
„ poteſt vero nobis ignoſci, qui nunc a
„ Domino inſtructi ſumus, ut calicem
„ Domini cum vino mixtum, ſecundum
„ quod Dominus obtulit, offeramus. Hie-
„ ronymus in Marcum : Format ſangui-
„ nem ſuum in calice, vino & aqua mix-
„ tis, ut alio purgemur a vitiis, & a
„ culpis, alio redimamur & pœnis. Am-
„ broſius in libro de ſacramentis: Sermo-
„ ne Chriſti hoc conficitur ſacramentum,
„ quia ſermo Chriſti creaturam mutat, &
„ ſic ex pane fit corpus Chriſti, & vinum
„ cum aqua in calice mixtum fit ſanguis
„ conſecratione Verbi cœleſtis. Auguſti-
„ nus de Baptiſmo : Unde & aqua mitti-
„ tur in calicem, & fit ſanguis conſecratio-
„ ne Verbi cœleſtis. Paſchaſius : Aqua
„ conſecratur, non quod aqua permaneat,
„ ſed vertitur in ſanguinem. Hildebertus
„ Cenomanenſis : Aqua in ſanguinem ver-
„ titur ut populus, qui per aquam figu-
„ ratur, in melius ſe mutatum intelligat.
„ Algerus : Sed licet in Menſa Domini
„ tria conſtituantur munera, ſunt tamen
„ duo : per quam ſacrificatur, eſt aqua
„ mixta prius vino, ſed quando ſacratur,
„ nonniſi ſanguis erit, quo anima intus
„ alatur. Ceterum pars adverſa, auctori-
„ tates priores utcumque permittit, di-
„ cens vinum, quod aqua mixtum eſt, ſed
„ non propterea aquam mutari. Teſtimo-
„ nium Paſchaſii quod evidens eſt, eadem
„ pars contemnit, licet magnum ipſius B.
„ Papa Gregorius in libro Dialogorum
„ perhibeat teſtimonium ſanctitati : Sicut
„ Hildebertum ajunt verificatorem fuiſſe,
„ non Eccleſiaſticorum dogmatum aſſer-
„ torem. De Algero dictum : Neſcimus
„ hominem; ipſius tamen nullum adhuc
„ comperi librum, & ſancti, vel cujuſ-
„ cumque Doctoris auctoritatem ſimiliter
„ ſuffragari. Ac proinde placeat veſtræ
„ dignationi, cum Dominis noſtris fratri-
„ bus veſtris ſuper hoc verbo, cum op-
„ portunum tempus affuerit, diligenti
„ collatione tractare, ut auctoritas S. R.
„ E. definiat, quid ſuper hoc credi de-
„ beat, vel doceri. „

Subjicit Baronius, hanc eligens opinio-
nem; “ Quid autem reſcripſerit ad pe-
„ titam conſultationem Cardinalis Epi-
„ ſcopus Albanenſis, non invenimus: Sed
„ aliud reſcribere non potuiſſe certum
„ eſt, quam quod credidit, & cuſtodivit
„ ſemper S. R. E. nimirum aquam ſimul
„ & vinum tranſubſtantiari in ſangui-
„ nem Chriſti. „

Altera ratio hæc eſt : Opinio probabilior, relicta minus probabili ſequenda eſt: Atqui opinio eorum qui tenent aquam immediate in Chriſti ſanguinem converti probabilior eſt; quippe quæ Patrum ſententiis, & dictis magis conſona ſit. Ergo &c.

Tertia : Sententia quæ magis, & ab errore, & ab idololatria ſecedit, alia omiſſa, eligenda eſt : Atqui iſta quæ nunc propugnatur talis eſt, & probatur : Altera quæ tenet aquam prius converti in vinum non ſemel idololatriæ viam aperit, cum fieri poſſit quandoque aquam non converti in vinum, puta cum vinum debile eſt, & aqua omiſſa, immediate ante conſecrationem reponitur; tunc enim eſt quædam idololatria materialis, cum populus fidelis adoret totum quod eſt in calice.

Quarta : Eodem modo ratiocinandum eſt de aqua modica in vino appoſita, ac de grano hordeaceo inter triticum mixto : Sed nemo dixerit granum iſtud tametſi modicum prius converti in triticum quam in panem, ut propugnat ſanctus Thomas hic q. 74. art. 3. ad. 3. Igitur a pari dicendum eſt modicum aquæ non converti in vinum. Eo quippe loci quærit ſanctus Doctor utrum requiratur ad materiam hujus Sacramenti, quod ſit panis triticeus, eo quod vix inveniatur farina triticea, quæ alterius frumenti permixtionem non habeat : Et ad 3. reſpondet : “ Si ſit modica admixtio
„ alterius frumenti ad multo majorem
„ quantitatem tritici, poterit exinde

„ con-

„ confici panis, qui eſt materia hujus „ Sacramenti. „

Ex rationibus phyſicis.

Prima : Impoſſibile eſt aquam prius converti in vinum. Igitur dicendum eſt aquam remanere, adeoque immediate converti in Chriſti ſanguinem. Probatur antecedens : Tranſubſtantiatio eſt miraculum maximum, quia excedit naturæ vires : ſed in hypotheſi foret quid naturale, quod eſt contra Concilium Tridentinum, ſicque Euchariſtiæ Myſterium ex parte ſolveretur. Ergo &c. Probatur minor. Aqua juxta priorem opinionem in ſubſtantiam vini agentis tranſiret. Ergo &c.

Secunda : Subſtantia mixta non agit in aliam ſubſtantiam; nec alteram ex virtute prædominante in ſe convertit : Et hoc propter multa. Primo quidem, quia mixtio nihil aliud eſt quam motus perturbatus partium inſenſibilium, ſicque ſubſtantia alteri mixta remanet ſecundum partes ſuas ſenſibiles, & in priori ſtatu; nec eſt mutatio niſi accidentalis. Secundo, mixtio liquidorum fit ſolum per juxta poſitionem partium, quæ promiſcue hinc inde diverſum habent ſitum, & locum occupant, namque ex robore unius, ſolum ſequitur ejus partes modo ſurſum, modo a latere, prout eſt impetus, partes alterius liquidi infirmioris pellere aut præcipitando ſub ſe, aut propellendo a tergo ad latus, ſicut piſcis inter natandum partes aquæ circumſtantes modo ſub ſe, & infra, modo ante ſe, ut ubicumque, locum quem occupabant, corpori occurrenti cedant. Et uno verbo iſtud concludam ratiocinium; mixtio aquæ cum vino eſt interpoſitio partium aquæ intra partes vini, unde vinum debilitatur, quia licet aqua vini activitatem non tollat, eatenus tamen impedit, quatenus vini ſubſtantiam diſgregat, ſeu diſpergit; vis enim cujuslibet agentis diſperſa minuitur, juxta illud adagium : *Fortior eſt virtus unita, quam diſperſa* : Si vero aqua vinum fieret, dubio-procul vinum fortius evaderet, ut patet in nutritione, quæ fit per converſionem alimenti in ſubſtantiam aliti. Ergo &c.

Tertia : Illud intercedit inter viventia & mixta mere corporea ab omni vita etiam vegetante privata, diſcrimen, quod illa creſcunt per intus ſuſceptionem, conſumpto cibo qui periit, & nihil ſui præter materiam primam remanet, ita ut totum cedat in nutritionem, & augmentum viventis, iſta vero nonniſi per juxta partium diſpoſitionem; hinc liquida mixta manent in ſe quod ſunt, & ambo pariter augentur per communicationem partium. Sicut enim partes vini, aquæ partes hinc inde tranſmeantes, majorem quam antea occupant locum propter diſperſionem mixti partium, quæ non ita aliis partibus cedunt locum quin proprium retineant, ita & partes aquæ, vini partibus commixtæ; ſin minus non eſſet commixtio, ſed nutritio, quod nemo ſenſatus dixerit. Ergo &c. Ceterum corpora ſimplicia, qualis eſt aqua, non nutriunt, ut multi doctiſſimi contendunt, illa innixi ratione, quod non poſſunt immediate converti in mixta.

Quarta : Aqua modica vino reſperſa in calice remanet : Igitur immediate in Chriſti ſanguinem convertitur, namque vinum uſuale aqua temperatum eſt vera Euchariſtiæ materia, inquit divus Thomas hic q. 74. art. 6. & convertitur in Chriſti ſanguinem. Probatur antecedens. Illa aqua poteſt a vino ſeparari ut propugnat Maignanus noſter, Coninch, & alii complures Phyſici : Atqui experientia conſtat aquam a vino ſeparari poſſe; quod enim id quod extrahitur, non ſit merum vini flegma, patet ex eo quod vinum remaneat ſemper debilitatum, hoc autem non contingit, cum humor ille aqueus a vino puro extrahitur, quod argumentum eſt, id quod e vino lymphato extrahitur, non eſſe merum vini flegma, ſed aquam puram : Tum quia major illius humoris aquei copia extrahitur a vino aqua temperato, quam ex vino puro & mero.

Quid plura adjiciam? Liquida alia præter aquam abſque negotio extrahuntur ab aliis liquidis, quidni igitur & aqua poſſet a vino ſeparari. Hoc ipſum docet Ariſtoteles cap. 5. Lib. 1. de generatione text. 34. ubi docet id quod ſolum nutritur, augeri, in mixtis vero utrumque augeri; & exemplum vini aqua temperati affert,

affert, quæ quidem aqua juxta ipſum, in vinum non convertitur, ſin minus ſolum vinum augeretur, cum e contra & aquam mixtam ſimul augeri conſtet, adeoque & ab invicem poſſe ſeparari. Ex Græco ejus textus Latine ſic redditur: " Quæret vero aliquis, & quid ſit quod „ augetur.... veluti quando miſces vi„ num aquæ: ſimiliter enim majus u„ trumque *fit*, an quia hujus quidem „ (*mixti*) manet ſubſtantia, illius vero „ non, videlicet ſubſtantia vini: cum & „ illic quod prævalet, dicitur ſive nomi„ natur in ipſa mixtura, videlicet quod „ vinum ſit; nam totum mixtum efficit „ operationem vini, non autem aquæ.„

SOLVUNTUR OBJECTIONES.

Objicies primo: Concilium Tridentinum Seſſ. 13. ait materiam Euchariſtiæ eſſe panem & vinum, nulla facta mentione de aqua: Igitur aqua non eſt materia hujuſce Sacramenti: adeoque non convertitur in Chriſti ſanguinem, cum ex eodem ſola materia adæquata tranſubſtantietur in corpus, & ſanguinem Chriſti.

Reſpondeo diſtinguendo antecedens: Tridentinum nullam facit mentionem de aqua explicitam, concedo: implicitam, nego. Loquitur enim de vino uſuali, adeoque & conſequenter aqua temperato, ſicut apud homines mos inolevit, vinum uſuale aqua temperare, quod innuit Euchariſtiæ figura, quæ legitur Sapientiæ 9. his verbis: *Comedite panem meum, & bibite vinum, quod miſcui vobis.*

Inſtabis: Atqui Synodus ſacra eliminat aquam. Ergo &c. Probatur ſubſumptum. Ibidem canone 2. anathematizat eos omnes qui negaverint, facta conſecratione, non remanere corpus, & ſanguinem Chriſti ſub ſpeciebus panis, & vini: Sed ſi intellexiſſet aqua converti in Chriſti ſanguinem; utique dixiſſet ſanguinem remanere ſub ſpeciebus aquæ. Ergo &c.

Reſpondeo diſtinguendo minorem: Et denominatio a majori, & principaliori parte ſumitur, concedo: a minori, nego. Cum aqua ſit modiciſſima, quaſi pro nihilo reputatur; quia vero etiam ſolum vinum juxta colorem apparet, ſatius fuit denominare compoſitum ab eo quod in illo in majori copia eſt, ſcilicet a vino: maxime cum ſcopus Concilii ſit eo loci perſtringere Lutheranos qui impanationem admittunt; quocirca commemorare dumtaxat ſpecies & panis, & vini, æquum duxit, ut Hæterodoxi intelligerent nec vini, nec panis ſubſtantiam ibi remanere.

Inſiſtes: Concilium ibidem canone 3. definit Chriſtum ſub ſingulis utriuſque ſpeciei partibus, ſeparatione facta, integre permanere: ſed corpus Chriſti non poteſt dici remanere ſub ſpecie aquæ, in caſu quo a vino ſepararetur: Igitur non eſt verum dicere juxta mentem Concilii aquam converti immediate in Chriſti ſanguinem: nam ſi hoc eſſet, utique ſanguis remaneret ſub ſpeciebus aquæ, cum remaneat ex Tridentino ſub ſpecie ſubſtantiæ quæ in ipſum converſa eſt. Ecce verba Concilii: *Si quis negaverit in v. ſacramento Euchariſtiæ ſub unaquaque ſpecie, & ſub ſingulis cujuſque ſpeciei partibus, ſeparatione facta, totum Chriſtum contineri; anathema ſit.*

Reſpondeo diſtinguendo majorem: Concilium dicit Chriſtum permanere ſub ſpeciebus partium quæ totaliter in ſe remanent, concedo. Sub ſpecie alicujus quod fuiſſet in pane, vel in vino appoſitum, ſubdiſtinguo; modo iſtud perſeveret in alterutra ſubſtantia cum qua commixta fuit, concedo: ſi ab ipſa ſeparetur, nego. Farina panis triticei quandoque admixtum habet modicum farinæ grani hordeacei, vel etiam ſiliginoſi, ſicut & vinum habet aquam modicam qua temperatum eſt: tametſi autem farina hordeacea ſolitarie ſumpta non ſit ſufficiens materia conſecrationis panis, bene tamen ut commixta farinæ copioſæ tritici: Non abſimili modo aqua ſecundum ſe non eſt materia ſufficiens conſecrationis vini, bene vero ut ipſi vino abundantiori commixta: ſic conſequenter & ſpecies hordeaceę commixtę cum ſpeciebus farinæ triticeæ, continent corpus Chriſti, nuſquam vero abſtractæ, nam in hac hypotheſi ſolveretur compoſitum mixti, nec ibi aliud adeſſet præter panis ſpecies: Idem proportionaliter dicendum de ſpeciebus aquæ: ſi enim a vino conſecrato non extrahantur, certe cum vino Chriſti ſanguinem complectuntur: ſecus e contra. Ita Cardinalis de Lugo

hic diſputatione 4. de Sacramento Euchariſtiæ, num. 64. his verbis: " Habemus „ exemplum aptum ad hoc declarandum „ in hoc ipſo Sacramento: nam materia „ illius eſt etiam panis triticeus; & quidem ſi maſſa fieret ex ſolo furfure, „ non eſſet materia conſecrationis; quia „ ille non eſt panis humanus, ſed alius „ diverſus ad canes, vel equos alendos: „ ſi tamen panis fiat ex farina communi „ non defæcata a furfure, erit materia „ conſecrationis, non ſolum quoad partes „ farinæ purioris, ſed quoad omnes partes; quia, licet in eo compoſito aliquæ „ ſint partes, quæ ſeorſum non poſſent „ conſecrari, ſcilicet illæ quæ pertinent „ ad furfures; ſed tamen compoſitum „ ex utriſque partibus, nempe ex adipe „ frumenti, & ex furfure, eſt vere, & „ proprie panis, & conſtat ex utraque „ parte, tamquam ex intrinſece ipſum „ conſtituente in ratione talis panis; & „ ideo totum illud compoſitum poſſet adæquate conſecrari..... Vides exemplum ſimile in omnibus: Nam ſicut eſt panis „ defæcatus, & panis deterior; ſed tamen „ uterque eſt panis ſimpliciter: ita eſt vinum purum, & vinum mixtum, ſed „ tamen utrumque eſt vinum ſimpliciter; „ & ſicut furfures ſeorſim non ſunt materia, ſunt tamen partialiter, quatenus „ componunt panem vulgarem cum farina pura; ita aqua ſeorſim non eſt materia; eſt tamen partialiter, quatenus „ cum vino puro componit vinum vulgare, & mixtum: & ſicut farina eſt materia neceſſaria ex inſtitutione Chriſti, furfures vero non ſunt neceſſarii, poſſunt „ tamen partialiter conſecrari, ſi miſceantur cum farina pura; ita vinum eſt materia neceſſaria, aqua vero licet non ſit „ neceſſaria, poteſt tamen partialiter conſecrari, ſi miſceatur cum vino puro. „

Hanc ſolutionem ſubindigitat S. Thomas hic q. 74. art. 3. ad 3. his verbis: " Si vero ſit magna permixtio, puta ex „ æquo, vel quaſi, talis permixtio ſpeciem mutat. Unde panis exinde confectus non erit debita materia hujus „ Sacramenti. „

Dices: Sub modica vini parte remaneret ſanguis Chriſti: Igitur a pari, ſi aqua immediate converteretur in ſanguinem Chriſti, utique in hypotheſi ſanguis Chriſti remaneret ſub ſpeciebus aquæ ſolitarie ſumptę.

Reſpondeo negando paritatem; vinum enim eſt per ſe primo, & neceſſario materia Euchariſtiæ, aqua vero non niſi ut mixta, inde fit ſolas aquæ conſecratæ ſpecies non continere ſanguinem Chriſti, ſi aqua ſeparetur.

Inſiſtes: Suppoſito quod aqua immediate convertatur in Chriſti ſanguinem, erit quoque materia neceſſaria Euchariſtiæ: Igitur par eſt utrobique ratio.

Reſpondeo diſtinguendo: Si adeſſet præceptum divinum de aqua immiſcenda, concedo: ſi ſolum Eccleſiaſticum, nego. Chriſtus quidem uſus eſt aqua in Myſterio: Sed præceptum pro ea aſſumenda non emiſit, cum ex Conciliis & ſummis Pontificibus non niſi ex præcepto Eccleſiæ apponatur: hinc Chriſtus aqua temperavit vinum conſecrandum, potius ad ſobrietatem, & ſignificandam populi cum Eccleſia, & ſemetipſo unionem, quam ad neceſſitatem, cum, illa omiſſa, fieret optime ſacrificium: hinc poteſt dici de iſto momento, quod ipſe Chriſtus de lotione pedum effatus eſt Joan. 13. *Exemplum enim dedi vobis*, dicebat Diſcipulis, *ut quemadmodum ego feci vobis, ita & vos faciatis.*

Replicabis: Catechiſmus Roman. p. 2. n. 18. dicit aquam modiciſſimam apponendam eſſe, quia prius in vinum converti debet: ſed hæc ratio non ponderaret, ut modiciſſima in calicem infunderetur, nam poſſet tertia pars ſaltem juxta ſtatutum Concilii Triburienſis apponi, ſi aqua immediate converteretur in Chriſti ſanguinem, ſicque & abſque fundamento Florentinum correxiſſet Triburienſe.

Reſpondeo auctorem Catechiſmi in hoc adhæſiſſe ſententiæ quorumdam Theologorum; quia vero ejus dictum definitionis non obtinet rationem, abſque dogmatis diſpendio quiſque poteſt iſti ſubſcribere opinioni, quippe quæ, nedum graviſſimorum etiam Theologorum ſuffragio innixa ſit, verum etiam ex eo quod in ſententiam priorum ſæculorum Patrum collimet.

Ad probationem nego, indifferens eſſe modiciſſimam aquam apponere, quia ſi major adhiberetur copia in periculum veniret, ait Honorius III. ſacrificium,

O 2 quan-

quandoquidem poſſet ſolvi vinum, ſi plurimum aquæ infunderetur; tunc enim non vinum, ſed mixtum & unum tertium ex vino ſimul & aqua conflueret. Abſtrahendo igitur ab illa ſcholæ controverſia, quod aqua immediate, vel mediate convertatur in ſanguinem, ſtatuerunt Synodi modiciſſimum aquæ eſſe apponendum.

Oppones II. Innocentius III. conſultus ab Archiepiſcopo Lugdunenſi ſuper hac quæſtione, reſpondit probabilius eſſe aquam prius in vinum converti: ſed ſtandum eſt ſummi Pontificis definitioni: Ergo &c.

Reſpondeo diſtinguendo: Et ſummus Pontifex loquutus eſt ut Doctor particularis, relinquendo arbitrio, ut ad libitum Scholaſtici alterutram opinionem propugnarent, concedo: Et loquutus eſt ex cathedra tamquam de fide definiens, nego: quandoquidem quæſtio erat ſolum de diſciplina, & ſcholaſtica, nec eo loci opinionem iſtam damnavit, & ſic diſtincta minore, nego conſequentiam.

Inſtabis: Hac poſita opinione, aqua ſola poſſet conſecrari, ut ſignificaret unionem populi cum Eccleſia. II. Duplex requireretur conſecratio, altera pro vino, altera pro aqua, ſicut duplex eſt pro conſecratione panis & vini. III. Aqua ſignificaret ſanguinem Chriſti ſi in illum immediate converteretur. IV. In hypotheſi etiam quod aqua conſecrata a vino ſepararetur, non poſſet dici quid eſſet; numquid enim rediret in priſtinam aquæ ſubſtantiam? Numquid corpus Chriſti contineret? Numquid, ſi ſolæ aquæ ſpecies eductæ remanerent, per ſe ſubſiſterent? Sed hæc omnia implicant contradictionem: Ergo &c.

Reſpondeo ad primum, aquam ſolam non poſſe conſecrari, quia præceptum divinum poſitum eſt, & non præteribit; vinum per ſe primo eſſe partialem Euchariſtiæ materiam, quocirca hanc non habet rationem aqua, niſi ut eſt unum moraliter cum vino, & ipſi per contiguitatem phyſice conjuncta.

Reſpondeo negando utique ſecundum; cum enim aqua non ſit per ſe & ſolitarie ſumpta, ſed ſolum ut vino conjuncta ſeu mixta, materia Euchariſtiæ, non ſpeciali indiget conſecratione. Re vera quidem, vinum aqua modica temperatum remanet ſemper vinum uſuale; hinc verum eſt dicere ſolum vinum eſſe materiam ſaltem neceſſariam ſacrificii.

Ad tertium diſtinguo: Si aqua foret materia principalis partialis calicis, ſignificaret Chriſti ſanguinem, concedo: ſi ſolum concomitans, & ratione vini partem calicis ſubeat, nego. Aqua eſt quid unum dumtaxat moraliter cum vino: Igitur non ipſa, ſed vinum, Chriſti ſanguinem ſubindigitat, & ſignificat.

Ad quartum dico, poſſe dici ad ſolutionem iſtius difficultatis, ſpecies aquæ in momento ſeparationis a compoſito ſacramentali corrumpi, & quemdam humorem aqueum ſanguinem Chriſti non continentem produci, cujus diſpoſitiones præcederent in quantitate ſpecierum vini aqua temperati conſecrati, ex quibus educerentur ſpecies aquæ, eo non abſimili modo quo vermes, aut pulveres juxta S. Thomam ex ſpeciebus panis conſecrati corruptis educuntur vi agentis naturalis, cujus diſpoſitiones ait, præceſſerunt in quantitate.

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Probabilis eſt opinio quæ propugnat aquam immediate converti in Chriſti ſanguinem.

PRIMO: Hoc infertur ex can. 19. Concilii Triburienſis declarantis tertiam partem aquæ imponendam eſſe calici. In qua definitione duo ſunt attendenda, primo ſacrificium tunc temporis vere fieri, adeoque & veram ſubſtantiarum converſionem: Alterum eſt quod tertia pars aquæ calici appoſita, non poſſit converti in vinum propter anguſtiam temporis inter oblationem ſeu offertorium, & inter conſecrationem, intercedentis, maxime ſi vinum ſit debile: Supereſt igitur aquam immediate converti in Chriſti ſanguinem.

Secundo: Patres ſimpliciter & abſque addito aſſerunt aquam converti in Chriſti ſanguinem; in primis S. Auguſtinus de Baptiſmo Tom. 6. Bib. PP. apud Gaufredum qui ait aquam mitti in calicem, & in Chriſti ſanguinem converti.

Tertio: Impoſſibilis eſt converſio unius liqui-

liquidi in alium, quia liquida non convertunt alimenta in ſuam ſubſtantiam, ut viventia, nec creſcunt niſi per juxta poſitionem quod poteſt illuſtrari vel ipſo ignis exemplo, qui nequidem lignum in ſuam convertit ſubſtantiam, ſed ſua activitate ejus ita dividit partes, ut in cinerem eas reducat.

SYNOPSIS OBJECTIONUM ET RESPONSIONUM.

PRIMO: Innocentius III. alteram opinionem probabiliorem exiſtimat, ſed ut Doctor particularis: non enim ſuam ad Epiſcopum Lugdunenſem epiſtolam ad totam, per modum conſtitutionis direxit Eccleſiam, immo nec præſentem ut erroneam abjecit.

Secundo: Neque vero negamus auctorem Catechiſmi Concilii Tridentini alteri ſubſcribere opinioni, ſed in hoc quæſtionem non ſatis diſcuſſit: non deſunt quippe Theologi celeberrimi, ut Algerus, Baronius, Gaufredus, qui ſuum iſti ut Patrum ſententiæ magis affini addant calculum.

Tertio: Nec ullum faceſſit negotium quod ſpecies aquæ e vino conſecrato eductæ non continerent corpus Chriſti, quandoquidem aqua non eſt ſecundum ſe materia Euchariſtiæ, ſed ut mixta, & conſequenter ejus ſpecies Chriſti ſanguinem continere non valent, niſi ut ſpeciebus vini ſunt conjunctæ & unitæ.

SECTIO SEXTA.

Utrum ex diſpenſatione ſummi Pontificis, una materia partiali omiſſa, altera poſſit conſecrari?

CERTUM EST conſecrationem unius ſolum materiæ partialis non poſſe citra peccatum & licite, alia prætermiſſa, fieri. Neque minus veritati conſonum eſt unam, alia relicta, poſſe conſecrari; conſecratio quippe panis non pendet a conſecratione vini, cum iſta conſequatur ad panis converſionem in corpus Chriſti, & non una ſit utriuſque materiæ conſecratio, quæ quidem diverſa eſt pro diverſa materia. Quæſtio igitur inter Theologos eſt, num ex diſpenſatione ſaltem ſummi Pontificis Sacerdos poſſit licite in una tantummodo ſpecie conficere ſacrificium. Partem affirmativam propugnant aliqui: negativam vero Schola Angelica. Unde ſit

CONCLUSIO.

Sacerdos non poteſt licite, etiam accedente ſummi Pontificis prætenſa diſpenſatione, in una tantum partiali materia ſacrificium conficere.

Probatur rationibus Theologicis.

PRIMA ſic exponitur: Summus Pontifex non poteſt diſpenſare de jure divino, ut propugnat S. Thomas 2. 2. q. 88. art. 11. v. g. in voto ſolemni religionis, & citat pro iſto momento unum juris canonici Decretum: ſic habet ille canon, *Sunt quidam*; & alii permulti: tametſi enim illud poſſit explicari, in capitibus quæ aliquam præ ſe ferunt ambiguitatem, non tamen quando textus ita apertus eſt, ut illum trahere a ſenſu obvio ad alterum, manifeſtam implicet contradictionem. Atqui eſt de jure divino & panem & vinum ſimul conſecrare. Igitur nullus Sacerdos, etiam ſuppoſita prætenſa ſummi Pontificis diſpenſatione, in una ſolum ſpecie licite conſecrare poteſt. Probatur minor in qua eſt difficultas. I. Chriſtus eſt Sacerdos non ſecundum vicem Aaron, ſed potius Melchiſedech, ut habetur Pſal. 109. & Heb. 6. Melchiſedech autem panem & vinum obtulit, ut legitur Geneſ. 14. Igitur Sacerdos qui nomine Chriſti, & ut ejus miniſter agit, non poteſt conſecrare in una ſpecie, alia omiſſa: ſin minus, vel ipſe Chriſtus defraudaretur, qui ſic conſecravit, & vult ſemper per Sacerdotis miniſterium ita conſecrare, juxta illud Joan. 1. *Hic eſt qui baptizat*. II. Jus illud repetitur a prima inſtitutione; certum eſt autem Chriſtum in pane ſimul & vino conſecraſſe, ut ſcriptum legimus Matt. 26. Marc. 14. & Luc. 22. Igitur eſt de jure divino ſic conſecrare. III. Chriſtus voluit, immo & præcepit ſacrificium iſtud ſic confici: *Hoc facite*, inquit Luc. 22. *in meam commemorationem*. Quod enim illud præceptum ſpectet ſolam

Eucharistiæ confectionem, patet ex eo quod Chriſtus Apoſtolos tunc inſtituerit Sacerdotes.

Concilium Tridentinum Seſſ. 22. cap 1. verbis tam claris hæc explicat, ut non relictus ſit ambigendi locus; ecce verba: " Chriſtus Dominus corpus & ſanguinem „ ſuum ſub ſpeciebus panis & vini ob- „ tulit Deo Patri, ac ſub earumdem re- „ rum ſiymbolis, Apoſtolis quos tunc „ novi Teſtamenti Sacerdotes conſtitue- „ bat, ut ſumerent, tradidit; & eiſdem, „ eorumque in Sacerdotio ſucceſſoribus, „ ut offerrent præcepit per hæc verba: „ Hoc facite in meam commemorationem, „ uti ſemper Eccleſia Catholica intellexit „ & docuit. „ Rurſus can. 3. " *Si quis dixerit illis verbis* : *Hoc facite in meam commemorationem*, *Chriſtum non inſtituiſſe Apoſtolos Sacerdotes*, *aut non ordinaſſe*, *ut ipſi aliique Sacerdotes offerrent corpus & ſanguinem ſuum*; *anathema ſit*.

Secunda : Ibi diſpenſatio non poteſt locum habere, ubi, illa admiſſa, ſolveretur myſterium. Atqui adhibita diſpenſatione pro una ſpecie ſolum conſecranda, ſolveretur myſterium, quod quidem ſecluſo grandi ſacrilegio fieri non poteſt, ut habetur cap. *Nihil*, & cap. *Referimus*, de conſecr. diſt. 2. ſolveretur, inquam, quia jam non eſſet ſacrificium ſecundum ordinem Melchiſedech: jam non foret paſſionis memoriale, cum vel corpus ſolum patiens repræſentet panis tranſubſtantiatus, vinum vero conſecratum ſolum ſanguinem. Jam ſacrificium incruentum non adeſſet, cum in eo ſitum ſit, quod panis ſeparatim a vino conſecretur, in quo ſecundum nos Thomiſtas tota conſiſtit ſacrificii eſſentia, & juxta ceteros ita inchoatur, ut non ſit ſacrificium. Tametſi enim Iſambertus propugnet communionem eſſe de complemento ſacrificii, certum eſt tamen ſacrificium ante communionem extare, & oblatum fuiſſe, cum nemo, ſi attente cuncta ponderet, dixerit participationem ſacrificii eſſe ipſum ſacrificium; hinc Auctores exigentes communionem, ſolum dicunt eſſe connotatam, & ſecluſa conſecratione, nullum admittunt ſacrificium. Igitur non poteſt admitti diſpenſatio pro iſto momento, cum in hypotheſi novæ legis evacuaret ſacrificium. In iſto prorſus ſenſu ſummus Pontifex non poteſt diſpenſare de iſto jure divino, ut habetur canone *Sunt quidam*, & can. *Contra* 25. q. 1.

Tertia : Quod eſt de perfectione eſſentiali myſterii, non poteſt per diſpenſationem tolli. Atqui conſecratio panis & vini eſt de perfectione eſſentiali ſacrificii Miſſæ. Igitur conſecratio unius partialis materiæ numquam poteſt eſſe licita. Probatur minor: Ex rubricis quæ injungunt in caſu quo Sacerdos poſt conſecrationem panis, apoplexia corriperetur, alterum Sacerdotem etiam non jejunium, ſi incœnatus deeſſet, conſecrare vinum. Non alio ducitur Eccleſia motivo pro iſto facto, niſi ut perficiatur ſacrificium, quod, ſecluſa altera materia, nullum foret. Hanc rationem non in uno loco ſubindigitat S. Thomas; ſic loquitur hic q. 74. art. 1. ad 2. " Licet non in omnibus „ terris naſcatur triticum vel vinum, „ tamen de facili ad omnes terras de- „ ferri poteſt, quantum ſufficit ad uſum „ hujus Sacramenti : nec propter defe- „ ctum alterius eſt unum tantum ſine al- „ tero conſecrandum, quia non eſſet per- „ fectum Sacramentum. „

Quarta : Euchariſtia inſtituta eſt a Chriſto per modum convivii : Sed ad convivium & cibus & potus requiruntur, ita ut ſi unum deſit, jam non eſſet convivium. Igitur & a pari panis & vinum ſunt materia ita ſacramento & ſacrificio eſſentialis, ut ſi alterutra deſit, Euchariſtia non erit convivium, adeoque non poteſt in hoc fieri diſpenſatio, maxime cum diſpenſatio non tendat ad rem de jure divino inſtitutam annihilandam, ſed ſolum ad uſum in aliqua circumſtantia temperandum; ſic a ſumptione Euchariſtiæ diſpenſat Eccleſia ægrotum animam agentem, ſi propter iteratos vomitus non poteſt decenter Sacramentum ſumere.

FIT SATIS OBJECTIONIBUS.

Objicies : Summus Pontifex poteſt de jure divino diſpenſare, juxta illud Chriſti ad Petrum Matt. 16. *Quodcumque ſolveris ſuper terram, erit ſolutum & in cœlis*. Igitur & licentiam facere conſecrandi in unica ſpecie : nam ab actu ad poſſe valet conſequentia : Sed ſummus Pontifex non ſemel in jure divino diſpenſavit; & probatur

batur. Votum obligat de jure divino, ſicut & matrimonium: & tamen de voto diſpenſat in emergentibus ſummus Pontifex, ſicut & de matrimonio rato, tametſi vinculum ſit de jure divino, & propter rationem Sacramenti ſit indiſſolubile. Ergo &c.

Reſpondeo diſtinguendo antecedens: Summus Pontifex poteſt diſpenſare in jure divino ſecundum id quod eſt præceptum divinum, nego: ſecundum id quod eſt materia præcepti, ſubdiſtinguo: ſi iſtud non ſit ab ipſo Chriſto in individuo determinatum, concedo: ſi ſit, nego. Duo ſunt in præcepto, videlicet ipſa lex, & legis materia, puta caſtitas promiſſa, unio inter duas perſonas matrimonio celebrata. Certum eſt ſummum Pontificem non poſſe diſpenſare de præcepto, tametſi enim Deus omnem Petro & ſuis in Pontificatu ſucceſſoribus dederit ſolvendi poteſtatem, non tamen de eo quod ſibi reſervavit, quale eſt præceptum ab ipſo ſuo ore promanatum: non enim poteſt facere illud quod eſt voto ſolemni caſtitatis conſecratum, non eſſe conſecratum. Aliud vero quod ſub præceptum cadit, quandoque eſt determinatum in individuo, quandoque non: ſi primum, non poteſt diſpenſare, quia tam præceptum, quam materia præcepti, eſt Deo reſervata; ſi ſecundum, poteſt diſpenſare, ſed hoc non dicitur diſpenſare in voto & præcepto, ſed in materia, quatenus ex poteſtate quam ſummus Pontifex habet in ſubditos, poteſt declarare id quod fuerat materia, non eſſe amplius materiam. Quæ doctrina fundatur in Concilio Tridentino his verbis Seſſ. 21. cap. 2. “ Declarat ſancta Synodus, hanc poteſtatem perpetuo in Eccleſia fuiſſe, ut in ſacramentorum diſpenſatione, ſalva eorum ſubſtantia, ea ſtatueret vel mutaret, quæ ſuſcipientium utilitati, ſeu ipſorum Sacramentorum venerationi, pro rerum, tempore & locorum varietate magis expedire judicaverit. „ Ex quibus duo ſequuntur, I. videlicet Eccleſiam poſſe diſpenſare in eo quod nondum eſt determinatum in individuo: II. nuſquam vero in iis quæ ſunt pro utilitate Fidelium, & quæ cedunt in gloriam legis ac juris divini. Jam ad facta deveniendum eſt.

Certum eſt autem utramque ſpeciem in ſacrificio jus divinum immediate reſpicere: nam & præceptum, & præcepti materia ac finis pertinent ad legem; ſic enim habetur Luc. 22. *Accepto pane, gratias egit, & fregit, & dedit eis dicens: Hoc eſt corpus meum ... Similiter & calicem poſt quam cœnavit, dicens: Hic eſt calix novum teſtamentum in ſanguine meo*. Ecce materia præcepti in individuo determinata. Ibidem: *Hoc facite in meam commemorationem*. Adeſt præceptum poſitivum eodem modo conficiendi ſacrificium, ac ipſe Chriſtus celebraverat.

Jam ſi de voto & matrimonio loquamur, longe eſt diſpar ratio; non enim tollit, inquit Gonetus hic diſp. 3. art. 6. §. 3. ſummus Pontifex in diſpenſatione voti obligationem adimplendi quod quis Deo promiſit, ſed fundamentum promiſſionis quam homo actu humano ſibi impoſuerat, ob jus quod habet Papa in ſubditos ſuos, vel etiam materiam voti ſic adimplendi immutando, & ejus loco alteram ſubrogando. De matrimonio non eſt difficultas, cum enim ſit contractus, quaſdam ſabit conditiones, quæ ſi deſint, non ſubſiſtit. Una inter alias hæc eſt, ut matrimonium indiſſolubilitatem non contrahat, niſi ſit conſummatum. Hinc licet iſta ex ratione Sacramenti procedat, nondum tamen completa cenſetur, donec accedat conſummatio: tunc enim indiſſolubilitatem habet ex jure Sacramenti & etiam naturali, cum fieret proli injuria, ſi matrimonium conſummatum non foret indiſſolubile. Sanctus Thomas cuncta hæc explicat 2. 2. q. 88. art. 1. ubi ſic loquitur: “ Diſpenſatio voti intelligenda eſt ad modum diſpenſationis, quæ fit in obſervantia alicujus legis, quia ut ſupra dictum eſt, lex ponitur reſpiciendo ad id quod eſt ut in pluribus bonum. Sed quia contingit hujuſmodi in aliquo caſu non eſſe bonum, oportuit per aliquem determinari in illo particulari caſu legem non eſſe ſervandam; & hoc proprie eſt diſpenſare in lege. Nam diſpenſatio videtur importare quamdam commenſuratam diſtributionem, vel applicationem communis alicujus ad ea quæ ſub ipſo continentur, per quem modum dicitur aliquis diſpenſare cibum familiæ. Similiter autem ille qui vovet, quodammodo ſibi ſta-

Digitized by Google

„ tuit legem, obligans ſe ad aliquid quod
„ eſt ſecundum ſe, & ut in pluribus bo-
„ num. Poteſt tamen contingere, quod
„ in aliquo caſu ſit vel ſimpliciter ma-
„ lum, vel inutile, vel majoris boni im-
„ peditivum, quod eſt contra rationem
„ ejus quod cadit ſub voto, ut ex præ-
„ dictis patet. Et ideo neceſſe eſt quod
„ determinetur in tali caſu votum non
„ eſſe ſervandum; & ſi quidem abſolu-
„ te determinetur aliquod votum non eſ-
„ ſe ſervandum, dicitur eſſe diſpenſatio
„ voti: ſi autem pro hoc quod ſervan-
„ dum erat, aliquid aliud imponatur,
„ dicitur eſſe commutatio voti. Unde
„ minus eſt votum commutare, quam in
„ voto diſpenſare. Utrumque tamen in
„ poteſtate Eccleſiæ conſiſtit. „

S. Doctor in eo ſolum ſenſu admittit diſpenſationem quæ ſit utilis, quod non ſit mali occaſio, quod non impediat majus bonum: quæ quidem clauſulæ non adſunt in diſpenſatione conſecrationis unius materiæ Euchariſtiæ, cum ſit admodum utile & conveniens duas eſſe in ſacrificio ſpecies, & hoc teſte D. Thoma ſupra laudato, cedat in perfectionem tum ſacramenti quod eſt convivium ſacrum, tum ſacrificii quod eſt memoriale paſſionis Chriſti, quæ unica ſpecie non repræſentatur.

Rurſus idem S. Doctor art. 11. in corp. ſic loquitur: " Et ideo aliis videtur,
„ quod etiam in voto ſolemni continen-
„ tiæ poſſit diſpenſari propter aliquam
„ communem utilitatem ſeu neceſſita-
„ tem, ut patet in exemplo præmiſſo de
„ pacificatione terrarum ex aliquo matri-
„ monio contrahendo. Sed quia decreta-
„ lis inducta expreſſe dicit, quod nec
„ ſummus Pontifex poteſt contra cuſto-
„ diam caſtitatis Monacho licentiam dare,
„ ideo aliter videtur dicendum, quod ſicut
„ ſupra dictum eſt, & habetur Levit. ult.
„ illud quod ſemel ſanctificatum eſt Do-
„ mino, non poteſt in alios uſus commu-
„ tari. Non autem poteſt facere aliquis
„ Eccleſiæ Prælatus, ut id quod eſt ſan-
„ ctificatum, ſanctificationem amittat, et-
„ iam in rebus inanimatis: puta quod ca-
„ lix conſecratus deſinat eſſe conſecratus,
„ ſi maneat integer ... Unde videtur quod
„ per Eccleſiam poſſit diſpenſari in voto
„ continentiæ ſolemnizato per ſuſceptio-
„ nem ſacri Ordinis; eſt autem debitum
„ continentiæ eſſentiale ſtatui Religionis,
„ per quem homo abrenuntiat ſæculo,
„ totaliter Dei ſervitio mancipatus; quod
„ non poteſt ſimul ſtare cum matrimo-
„ nio, in quo incumbit neceſſitas procu-
„ randæ uxoris, & prolis, & familiæ,
„ & rerum quæ ad hoc requiruntur. Un-
„ de Apoſtolus dicit 1. ad Cor. 7. Qui eſt
„ cum uxore, ſolicitus eſt quæ ſunt mun-
„ di, quomodo placeat uxori, & divi-
„ ſus eſt. Unde nomen Monachi ab uni-
„ tate ſumitur per oppoſitum ad diviſionem
„ prædictam: & ideo in voto ſolemni-
„ zato per profeſſionem religionis non
„ poteſt per Eccleſiam diſpenſari, & ra-
„ tionem aſſignat Decretalis, quia caſtitas
„ eſt annexa regulæ Monachali. „

Advertas velim, benevole Lector, Doctorem Angelicum in iſto ſecundo loco hoc ſtatuere inter votum caſtitatis quod contrahit Subdiaconus ſuſcipiendo Ordines, & ſolemne a Monacho emiſſum, quod primum ſit dumtaxat de præcepto Eccleſiaſtico, adeoque ab Eccleſia diſpenſabile, ſeu evacuabile: alterum vero ſit de præcepto divino, eo quod Monachus mundo renuntiet, adeoque juſta de cauſa a cutis ſæculi poteſt diſpenſari. Sed quæſo, quodnam motivum diſpenſandi a duabus ſpeciebus pro ſacrificio repræſentando, unam ſolum retinendo? Nonne neceſſitas, nonne majeſtas ſacrificii, nonne gloria ipſius Chriſti qui quotidie inviſibiliter immolatur in Euchariſtia, exigunt ut conſecratio fiat in pane ſimul & vino, & ſacrificium recte repræſentetur, quod citra dubium ſine utraque ſpecie fieri non poteſt?

Inſtabis: Ab actu ad poſſe valet conſequentia. Atqui contigit ſummum Pontificem Innocentium VIII. ut ſcribit Volateranus Lib. 3. Geog. cap. de Saxonibus diſpenſaſſe cum illis ad conſecrandum tantum in pane, eo quod in illis regionibus vinum abſque mora aceſcat. Ergo &c.

Reſpondeo negando minorem. Ad probationem dico, fidem non eſſe Volaterrano adhibendam, quippe qui contraria loquatur; ait enim quod " vinum in Norvegia non creſcat, & aliunde aſportatum cito aceſcat. „ Quotidiana enim comprobat experientia vinum ad regiones Septentrionalos abſque negotio deferri, &

ibi

Digitized by Google

ibi facile etiam diutius conſervari. Nec abs re erit hic ſubnotare verſus illa tempora nonnullos Sacerdotes, qui poſtea igni traditi ſunt propter falſificata diplomata Pontificia, ut ſcribit Bzovius ad annum 1490. potuiſſe ibi falſam aliquam diſpenſationem diſſeminare.

Inſiſtes: Supponamus duo præcepta ſimul adimplenda occurrere, puta unum de Miſſa audienda die Dominica, & alterum de Miſſa ſub utraque ſpecie celebranda; ſed vinum de longinquo in amphora aſportatum caſu confracta in ingreſſu Eccleſiæ deficere. In hac hypotheſi videtur quod diſpenſatio de conſecrando ſolo pane, ne populus tranſgrediatur præceptum audiendi Miſſam, poſſit concedi, & hoc quoties ſimilis continget caſus. Ergo &c.

Reſpondeo in hac hypotheſi melius eſſe iſta die omittere Miſſam, quia illam audire die Dominica eſt tantum de præcepto Eccleſiaſtico, de quo Eccleſia diſpenſare poteſt: ad illam enim ſpectat poteſtatem de lege diſpenſare, ad quam pertinet eamdem condere. Sed conſecrare in pane ſimul & vino præceptum divinum injungit, quocirca de eo non datur ab hominibus diſpenſatio; qui enim diſpenſat, ſuperior eſt: porro quis æquabitur Deo? Igitur nemo ab ejus lege diſpenſare præter ipſum valet, nullibi autem in Scriptura legitur Chriſtum aut in hoc diſpenſaſſe; aut ſuis miniſtris diſpenſandi conceſſiſſe facultatem.

Contra: Neque etiam Chriſtus legem ſanxit, ut in pane & vino ſimul Sacerdotes conſecrarent. Ergo &c. Probatur ſubſumptum multipliciter. Primo quidem, hoc non poteſt colligi ex illis Luc. 22. verbis: *Hoc facite in meam commemorationem*. Iſta quippe verba innuunt quidem Sacerdotibus incumbere Euchariſtiam in memoriam paſſionis Domini conficere, minime vero in pane & vino ſimul & ſemper conſecrare. Iſta interpretatio eſt D. Pauli 1. Cor. 11. his verbis: *Quotieſcumque enim manducabitis panem hunc, & calicem bibetis, mortem Domini annuntiabitis donec veniat*. Secundo, ipſe Chriſtus Mat. 26. ait: *Accipite & comedite.:... bibite ex hoc omnes:* & tamen his verbis præceptum non impoſuit, cum certum ſit non omnes bibere ſanguinem, ſiquidem laici non niſi ſub ſpecie panis Euchariſtiam accipiunt. Igitur a ſimili ſufficit, ſaltem neceſſitate premente, cum ſolo pane celebrare Miſſam. Tertio, in Miſſa præſanctificatorum non niſi una ſpecies conſecrata adeſt: & tamen iſta Miſſa quotannis die paraſceves ſemel in Eccleſia Latina, in Græca vero omnibus ferme diebus hebdomadarum Quadrageſimæ, ſi excipias diem Sabbati & Dominicam, celebratur. Ergo &c.

Reſpondeo negando ſubſumptum. Ad primam probationem, non diffiteor iſta verba: *Hoc facite in meam commemorationem*, deſignare Euchariſtiam eſſe paſſionis Chriſti repræſentationem, ut explicant Apoſtoli verba, & poſt ipſum ſanctus Thomas dicens: „ O ſacrum convi„ vium, in quo Chriſtus ſumitur, reco„ litur memoria paſſionis ejus. „ Sed addo eſſe utique pro Sacerdotibus præceptum, ut indiſpenſabiliter in pane ſimul & vino conficiant ſacrificium, cum Chriſtus ipſe ſic fecerit. Primario igitur illa verba, *Hoc facite in meam commemorationem:* continent præceptum in utraque ſpecie Euchariſtiam celebrandi: eſt enim actio quam immediate præcipit, tum Euchariſtia facta & paſſive conſiderata ſub utraque ſpecie eſt ſacrificium incruentum deſignans cruentum. Sic verba Chriſti interpretatur Concilium Tridentinum ſupra laudatum Seſſ. 22. cap. 1. maxime vero canon. 2. *Si quis dixerit*, inquiunt Patres, *illis verbis, Hoc facite in meam commemorationem, Chriſtum non inſtituiſſe Apoſtolos Sacerdotes, aut non ordinaſſe ut ipſi, aliique Sacerdotes offerrent corpus & ſanguinem ſuum, anathema ſit*. Nullibi reperies aut Patrem aliquem, aut Concilium aliquod unam ſpeciem ab altera ſejungere: quod argumentum eſt unam, alia omiſſa, non poſſe conſecrari, ſeu panem, relicto vino, in Miſſa conſecrandum offerri.

Ad alteram probationem diſtinguo: Et Chriſtus præceptum non impoſuit laicis bibere calicem; hinc ſi quando biberint, hoc ex licentia Eccleſiæ contigit, concedo: Apoſtolis eorumque in Sacerdotio ſucceſſoribus, nego. Manifeſtum eſt eo loci Salvatorem noſtrum ſolos alloqui Apoſtolos, quos conſtituebat Sacerdotes; quocirca dixit: *Bibite ex hoc omnes*. Hoc

ipſum

ipſum patet ex antecedentibus & conſequentibus: Ex antecedentibus quidem; ſic enim habetur Matt. 26. *Cœnantibus autem eis, accepit Jeſus panem, & benedixit, ac fregit, deditque Diſcipulis ſuis, & ait: Accipite & comedite: Hoc eſt corpus meum. Et accipiens calicem, gratias egit, & dedit illis dicens: Bibite ex hoc omnes. Hic eſt enim ſanguis meus*. Ex ſubſequentibus vero: *Non bibam amodo de hoc genimine vitis, uſque in diem illum cum illud bibam vobiſcum novum in regno Patris mei*. Utique ad ſolos Diſcipulos ſermo dirigitur.

Ad tertium dico, Miſſam Præſanctificatorum non eſſe ſacrificium niſi late ſumptum: unde non mirum ſi cum una hoſtia conſecrata celebretur.

Replicabis: Communio Sacerdotis tam eſt ſacrificio eſſentialis, juxta Iſambertum & quoſdam alios non ignoti nominis Theologos, quam conſecratio ſub utraque ſpecie. Atqui tamen Eccleſia diſpenſat a communione ſub utraque ſpecie; & probatur. Qui Sacerdotes ordinantur, ſimul cum Epiſcopo conſecrant, & tamen non niſi ſub ſpecie panis ſacrificio communicant. Ergo &c.

Reſpondeo negando antecedens: namque ſecundum noſtram Scholam Angelicam, eſſentia Miſſæ in ſola conſecratione utriuſque ſpeciei ſita eſt, ut dicemus infra; ſed hoc dato & non conceſſo, falſum eſt Eccleſiam diſpenſare a communione, quandoquidem rubricæ injungunt alterum accerſiri Sacerdotem, etiam non jejunum, ſi alterius non eſt copia, ad conſummandum ſacrificium, quando Celebrans apoplexia correptus non potuit communione utriuſque ſpeciei perficere ſacrificium. Ad probationem dico, Presbyteros ordinandos, non eſſe primarios ſacrificii miniſtros, ſed ſolum Epiſcopum: hinc ſingula conſecrationis verba non niſi poſt ipſum proferre debent, ſuam conjungendo intentionem cum intentione Epiſcopi. Unde ſi per impoſſibile omnes aut obmuteſcerent, aut verba proferre ſimularent, foret tamen ſacrificium, & quidem perfectum, cum nihil roboris virtutiſve accipiat ab ordinandis, qui ordinante Eccleſia, ſic ſacrificio cooperantur, ut hac cæremonia quaſi initientur ad ſacrificium ſe ſolis conficiendum.

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Nequidem ex diſpenſatione licitum eſt in una tantum ſpecie conſecrare.

PRIMO: Quia ſacrificium in utraque ſpecie conficere eſt de jure divino: porro de jure divino non datur diſpenſatio, niſi Deus ipſe in aliqua circumſtantia permiſerit; quod nullibi legitur pro Euchariſtia in una tantum ſpecie conſecranda.

Secundo: Diſpenſatio divideret, immo ſolveret ſacrificium, cum amplius non eſſet ſecundum ordinem Melchiſedech, in pane ſcilicet & vino.

Tertio: Euchariſtia inſtituta eſt per modum convivii: ſed pane vel vino ablato, jam non eſt convivium. Igitur de hoc non datur diſpenſatio; poteſtas enim Eccleſiæ, ait Apoſtolus 2. Cor. 10. eſt *in ædificationem, & non in deſtructionem*.

SYNOPSIS OBJECTIONUM, ET RESPONSIONUM.

PRIMO: Non negamus Eccleſiam poſſe diſpenſare in votis, immutando vel auferendo materiam, ſed non in jure divino, maxime ſi vel ipſa materia intra jus illud concludatur, ut panis & vinum pro ſacrificio celebrando.

Secundo: Eccleſia poteſt utique ſolvere matrimonium ratum, ſed non conſummatum, ex eo quod ſit contractus qui quaſdam ſubit conditiones, quæ ſi deſint, ſolvitur. Sed ſacrificium eſt quid abſolutum, & a Chriſto in individuo determinatum, adeoque ab hominibus prorſus independens.

Tertio: Miſſa Præſanctificatorum in una quidem ſpecie celebratur, ſed non eſt ſacrificium proprie dictum: unde idem non poteſt dici de illa in qua ſacrificium ſicut inchoatur, ſic perficitur in duplici ſpecie.

AR-

ARTICULUS QUINTUS.

De forma qua Euchariſtia conſecratur.

NON una eſt omnium circa iſtud caput ſententia. Diſputant Theologi de formis panis & vini a Chriſto præſcriptis; num ſcilicet verba omnia Canonis pro calice conſecrando ſint eſſentialia, vel non. Majori animorum contentione diſceptatum eſt de formis Græcorum, quæ multas habent tum antecedentes, tum conſequentes orationes; hinc non ſine temeritate poſuerunt aliqui Sacerdotem ſola Spiritus ſancti advocatione per ſolas preces, omiſſis verbis Evangelicis, poſſe conſecrare. Quocirca tria circa formam Euchariſtiæ diſcutienda ſunt. Primo quidem de forma in prima ſui inſtitutione: tum de uſitatis in Eccleſia: tertio quid ſentiendum ſit de advocatione Spiritus ſancti.

SECTIO PRIMA.

Utrum Chriſtus uſus ſit verbis Evangelicis ad conſecrationem?

CONCLUSIO AFFIRMATIVA.

Probatur rationibus Theologicis.

PRIMA: Quod vel ipſum annuntiat Evangelium ſic factum eſſe, in dubium non revocandum eſt. Atqui ſic annuntiatur factum in Evangelio; & probatur. Evangeliſtæ hiſtoriam actuum Chriſti ſcribentes, expreſſe dicunt Chriſtum conſecraſſe verbis propriis, eaque refert S. Matthæus cap. 26. his terminis: *Cœnantibus autem eis, accepit Jeſus panem, & benedixit, ac fregit, deditque Diſcipulis ſuis, & ait: Accipite & comedite: hoc eſt corpus meum. Et accipiens calicem, gratias egit, & dedit illis dicens: Bibite ex hoc omnes. Hic eſt enim ſanguis meus novi teſtamenti, qui pro multis effundetur in remiſſionem peccatorum.* Obſerves velim modum loquendi eſſe cauſalem, eo quippe loci ait Chriſtus: *Comedite: Hoc eſt corpus meum;* hoc eſt, *comedite*, quia eſt corpus meum. Similiter & pro calice: *Bibite ex hoc omnes: Hic eſt enim ſanguis meus*. Audis particulam cauſalem, *enim*, clare admodum exprimi, & motivum ſumptionis calicis Chriſtum ſic deſignare: *Hic eſt enim ſanguis meus*. Obſerves etiam voces, *ait*, & *dicens*, quæ annuntiant verborum prolationem pro forma. Mirum eſt quod his tam clare ab ipſo Salvatore explanatis, nonnulli poſuerint Chriſtum non verbis, ſed per ſuam excellentiæ potentiam tranſmutaſſe dona. Potuit quidem non uti verbis; ſed quod ea ad conſecrationem de facto adhibuerit, conclamat S. Matthæus, conclamat S. Marcus, conclamat & S. Lucas.

S. Thomas Comment. in Matth. explicans iſta verba, probat auctoritate Ambroſii & Auguſtini Chriſtum ipſis ſuis verbis panem corpus, vinum vero ſanguinem ſuum feciſſe.

Ambroſius, ait ibi S. Thomas, de Sacramentis lib. 4. c. 4. “ Iſte autem panis „ ante verba ſacramentorum, panis eſt „ uſitatus; ubi acceſſerit conſecratio, de „ pane fit caro Chriſti. Conſecratio autem quibus verbis eſt, & quibus ſermonibus, niſi Domini Jeſu? Si enim „ tanta vis eſt in ejus ſermone, ut inciperent eſſe quæ non erant, quanto „ magis operatorius eſt, ut ſint quæ „ erant, & in aliud commutentur? ... „ Auguſtinus de verb. Domini. Sicut ergo per Spiritum ſanctum vera caro ſine „ coitu creatur, ita & per eumdem ſubſtantia panis & vini in idem corpus „ Chriſti & ſanguinem conſecratur; & „ ideo quia verbo Domini fit prædicta „ conſecratio, ſubditur, Benedixit. „

Hanc inſtituit S. Thomas auctoritate Ambroſii ſuffultus comparationem, quod ſicut verbo Dei cuncta creata ſunt, ſic & Chriſtus ſuo verbo, ſeu ſuis verbis tranſmutaverit dona; tum ſuam opinionem illuſtrat altera comparatione a S. Auguſtino deprompta, ſcilicet quod ſicut per Spiritum ſanctum Verbum unitum eſt humanitati, ſic & conſecratio facta eſt a Salvatore, ejus verbis operantibus. Igitur Chriſtus protulit verba, quando auguſtiſſimum altaris Sacramentum inſtituit.

Altera ratio: Ex traditione conſtat Chriſtum uſum fuiſſe verbis, ut conficeret Euchariſtiam. Ergo &c. Probatur antecedens: Sic propugnat Tertullianus Lib. 4.

contra

contra Marcionem cap. 4. ubi loquens de Chriſto ait: " Acceptum panem & di-
„ ſtributum Diſcipulis, corpus ſuum il-
„ lum fecit, hoc eſt corpus meum di-
„ cendo. „

Subſcribit Damaſcenus Lib. 14. de fide cap. 15. " Sicut, *inquit*, Deus dicendo, fiat lux, fecit lucem, ita dicendo, hoc eſt corpus meum, & hic eſt ſanguis
„ meus, perfecit hoc Sacramentum. „

Ceteros Patres in teſtimonium adducere ſuperſedeo, cum uſus Eccleſiæ & poſſeſſio ſit Euchariſtiam verbis Chriſti in ſua priori inſtitutione confectam fuiſſe.

Tertia ſic procedit: Non eſt contradictio admittenda in inſtitutione Euchariſtiæ: ſed ſi excludantur verba Chriſti, apparebit, quod abſit dicere, in verbis Domini contradictio; & probatur. Matt. 26. Chriſtus ait: *Bibite ex hoc omnes: Hic eſt enim ſanguis meus*. Si iſtis verbis vinum non fecit ſuum ſanguinem, iſta particula *enim* cauſalis nihil ſignificabit. Ratio enim ſumptionis a particula ſubindigitata ea eſt, quia dicendo, *Hic eſt ſanguis meus*, de facto vinum converſum eſt in ſanguinem. Si vero verba Chriſti nihil fecere, ut quidam autumant, jam nihil factum eſt per verba Chriſti, immo vinum in ſe remanſit, maxime cum Chriſtus eo loci non dicat ſe velle ſanguinem ibi adeſſe per ſuam potentiam, quod tamen ſignificaſſet, ſi res ita geſta fuiſſet, ut non relinqueretur ambigendi locus; teſtator enim moriens, ſecundum Summiſtas, clare ſemper ſuam aperit mentem.

FIT SATIS OBJECTIONIBUS.

Objicies: Concilium Tridentinum Seſſ. 13. cap. 1. ſic loquitur:" Quotquot
„ in vera Chriſti Eccleſia fuerunt, qui
„ de hoc ſanctiſſimo Sacramento diſſerue-
„ runt, apertiſſime profeſſi ſunt, hoc
„ tam admirabile Sacramentum in ulti-
„ ma cœna Redemptorem noſtrum inſti-
„ tuiſſe; cum poſt panis vinique benedi-
„ ctionem, ſe ſuum ipſius corpus illis
„ præbere, ac ſuum ſanguinem diſertis
„ ac perſpicuis verbis teſtatus eſt. „ Igitur ut primum facta eſt benedictio, jam erant corpus & ſanguis Chriſti independenter a verbis ſubſequentibus.

Reſpondeo negando conſequentiam; non enim benedictio erat practica, ſed ſolum præparatio ad conſecrationem, quam Chriſtus tribuit ſolum ſubſequentibus verbis: *Hoc eſt corpus meum, hic eſt calix ſanguinis mei*.

Inſtabis: Chriſtus nonniſi poſtquam dedit panem & vinum Euchariſticum ſumenda, protulit hæc verba. *Hoc eſt corpus meum, hic eſt ſanguis meus*. Igitur independenter ab iſtis verbis jam dona erant tranſmutata, quandoquidem Apoſtoli vere corpus & ſanguinem Chriſti ſumpſere. Probatur antecedens: Marci 14. ſic habetur: *Et accepto calice, gratias agens dedit eis, et biberunt ex illo omnes, et ait illis, hic eſt ſanguis meus novi Teſtamenti, qui pro multis effundetur*. Ergo &c.

Reſpondeo primo, opponendo textum Matthæi, qui nonniſi conſecrationem per hæc verba, *Hoc eſt corpus meum*, factam refert, cui aſſentitur Traditio Patrum; ſin minus Euchariſtia fieret independenter a verbis Evangelicis uti ſuperfluis, quod citra dubium implicat.

Reſpondeo ſecundo: Et verba S. Marci eumdem præ ſe ferunt ſenſum, ac verba B. Matthæi, concedo: & non præ ſe ferunt, nego. S. Evangeliſta ſuum ipſe prodit ſenſum, addendo *hic eſt ſanguis meus*: ad quid enim illa ſubjungeret, niſi ut doceret Lectorem per iſta verba independenter ab ordine verborum, vinum fieri Chriſti ſanguinem?

Solutio eſt D. Thomæ hic q. 78. art. 1. ad 1. ubi dicit quod: " Chriſtus mani-
„ feſte ea proferens conſecraverit: & ideo
„ alii dixerunt quod Evangeliſtæ non ſem-
„ per eumdem ordinem in recitando ſer-
„ vaverunt, quo res ſunt geſtæ, ut pa-
„ tet ex Auguſtino in libro de conſenſu
„ Evangeliſtarum: Unde intelligendum
„ eſt ordinem rei geſtæ, ſic exprimi poſ-
„ ſe: Accipiens panem benedixit, dicens,
„ hoc eſt corpus meum, & deinde fre-
„ git, & dedit Diſcipulis ſuis: Sed idem
„ ſenſus haberi poteſt, etiam verbis E-
„ vangelicis non mutatis: Nam hoc par-
„ ticipium, *dicens*, concomitantiam
„ quamdam importat verborum prolato-
„ rum ad ea quæ præcedunt: Non autem
„ oportet quod hæc concomitantia intel-
„ ligatur ſolum reſpectu ultimi verbi pro-
„ lati, quaſi Chriſtus tunc iſta verba pro-

„ tulerit, quando dedit Diſcipulis ſuis: „ Sed poteſt intelligi concomitantia re- „ ſpectu totius præcedentis, ut ſit ſenſus, „ dum benediceret, frangeret, & daret „ Diſcipulis ſuis, hæc verba dixit: Ac- „ cipite &c. „

Replicabis: Innocentius III. L. 4. de Myſterio Altaris c. 6. ex profeſſo docet Chriſtum non per verba, ſed ratione potentiæ excellentiæ conſecraſſe: Ergo &c.

Reſpondeo diſtinguendo: Et ſic loquutus eſt ut Doctor particularis; nondum enim erat inauguratus ſummus Pontifex quando hunc ſcripſit librum, concedo: & loquutus eſt ex cathedra, nego. Re vera quidem, ſi ratione potentiæ excellentiæ Chriſtus conſecraſſet, non protuliſſet verba Evangelica: nec eis tribuiſſet conſecrandi efficaciam.

Reſpondeo ſecundo: Et Innocentius loquutus eſt opinative, concedo: aſſertive, nego: Sic reſpondet D. Thomas ibidem; relata enim opinione Innocentii, & aliorum qui tenent Chriſtum non conſecraſſe verbis Evangelicis, ait: " Sed contra „ hoc expreſſe ſunt verba Evangelii, in „ quibus dicitur, quod Chriſtus benedi- „ xit, quæ quidem benedictio aliquibus „ verbis facta eſt. Unde prædicta verba „ Innocentii ſunt opinative magis dicta, „ quam determinative. „

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Chriſtus uſus eſt verbis ſacram conſecrando Euchariſtiam.

PRIMO: Hoc ipſum patet ex Evangelio. Matth. 26. habetur: *Accipite & comedite: hoc eſt corpus meum, &c.*

Secundo: Idem ex Traditione liquet: Sic enim propugnat Tertullianus Libr. 4. contra Marcion. c. 4. Sic Ambroſius L. 4. de Sacr. cap. 4. Sic Damaſcenus L. 14. de fide cap. 15. D. Thomas Comment. in cap. 26. Matth.

Tertio: Ratio ſuffragatur. Chriſtus Dominus ſacram inſtituendo Euchariſtiam, ſuum Teſtamentum faciebat; hinc clare & citra ambiguitatem loquebatur: Sed verba Chriſti ut ſonant, Euchariſtiam conficiunt. Igitur Chriſtus Dominus inſtituendo Euchariſtiam verbis uſus eſt.

SYNOPSIS OBJECTIONUM ET SOLUTIONUM.

PRIMO: Tametſi Concilium Tridentinum dicat Chriſtum poſt benedictionem, ſuum corpus benedictione facta, dediſſe Diſcipulis, non inde ſequitur non adhibuiſſe verba, quibus panis in ſuum tranſubſtantiaretur corpus, cum Matthæus hoc ipſum referat, dicens: *Benedixit, ac fregit, deditque Diſcipulis ſuis, & ait: Accipite & comedite: hoc eſt corpus meum.*

Secundo: Neque vero aliquod faceſſit negotium textus S. Marci, qui, inverſo ordine, ſic refert conſecrationem: *Accepto calice gratias agens dedit eis, & biberunt ex illo omnes, & ait illis, hic eſt ſanguis meus.* Verba quippe priora, ſupponunt poſteriora; quia vero Matthæus qui primus ex Evangeliſtis ſcripſit, ordinem ſententiarum appoſuerat, de hoc ideo non curavit S. Marcus.

Tertio: Non diffitemur Innocentium III. propugnaſſe Chriſtum conſecrando abſtinuiſſe a verbis; ſed loquutus eſt ut Theologus particularis, & ut ait D. Thomas hic q. 78. art. 1. ad 1. ſolum opinative.

SECTIO SECUNDA.

Utrum iſta forma, Hoc eſt corpus meum; Hic eſt ſanguis meus, *ſufficiant ad Euchariſtiam conficiendam?*

SUPPONO I. iſtas formas eſſe convenientes, quia ait S. Thomas hic qu. 78. art. 2. Chriſtus dum Euchariſtiam inſtituit, uſus eſt eis, ut habetur Matth. 26. utraque, ſicut exigit ſignum practicum facit quod ſignificat.

Suppono II. verba laudata pertinere ad eſſentiam formæ Euchariſtiæ, & de hoc ultro conveniunt Theologi Orthodoxi; ſed utrum ſubſequentia, quæ leguntur in canone? diſputant inter ſe: Gonetus hic diſp. 7. art. 2. §. 1. 2. 3. cum quibuſdam aliis affirmativam partem tenet. Sed contra ſit

CON-

CONCLUSIO.

Iſta verba, *Hoc eſt corpus meum: Hic eſt ſanguis meus*, totam formæ eſſentiam continent.

Probatur omni argumentorum genere.

Primo, ex Scriptura ſacra.

QUÆ ſunt a Chriſto in individuo determinata, abſque addito accipienda ſunt, & ut ſonant: Atqui forma utraque, panis ſcilicet & vini a Chriſto determinata & data eſt in ſolis iſtis verbis, *Hoc eſt corpus meum: Hic eſt ſanguis meus*. Ergo &c. Probatur minor ex tribus Evangeliſtis qui de utraque forma ſcripſerunt. Matthæi 26. habetur: *Accepit Jeſus panem & benedixit, ac fregit, deditque Diſcipulis ſuis, & ait accipite & comedite*: HOC EST CORPUS MEUM. *Et accipiens calicem, gratias egit, & dedit illis dicens: bibite ex hoc omnes*: HIC EST ENIM SANGUIS MEUS novi Teſtamenti, *qui pro multis effundetur in remiſſionem peccatorum*.

Apud S. Marcum cap. 14. hæc leguntur: *Et manducantibus illis, accepit Jeſus panem, & benedicens fregit, & dedit eis, & ait, ſumite*: HOC EST CORPUS MEUM. *Et accepto calice, gratias agens dedit eis: & biberunt ex illo omnes, & ait illis*, HIC EST SANGUIS MEUS *novi Teſtamenti, qui pro multis effundetur*.

S. Lucas capit. 22. ſic ſcribit: *Et accepto pane gratias egit & fregit, & dedit eis, dicens*: HOC EST CORPUS MEUM, *quod pro vobis datur: hoc facite in meam commemorationem. Similiter & calicem, poſtquam cœnavit, dicens*: HIC EST CALIX NOVUM TESTAMENTUM IN SANGUINE MEO, *qui pro vobis fundetur*. Multa ſunt in his ponderanda. Primo quidem verba quæ tranſubſtantiationem operantur; deinde vero antecedentia, tum & conſequentia: certe iſta antecedentia apud Matthæum: *Accepit Jeſus panem & benedixit ac fregit, deditque Diſcipulis ſuis, & ait, accipite & comedite .... & accipiens calicem, gratias egit: & dedit illis, dicens, bibite ex hoc omnes*, & ſimilia apud alios Evangeliſtas ſunt ſolum quædam ad operationem miraculoſam & ad Euchariſtiæ conficiendæ ſumptionem præparationes, nec quidquam in ſe practicum important. Jam vero ſi de ſubſequentibus ſermo ſit, ne minimum quidem Euchariſtiæ ſacramentum conficiunt, ſed factum ſupponunt, ut ſenſus obvius dicit. Apud Matthæum pro forma panis nihil prorſus conjungitur cum illa; hæc vero verba, *novi Teſtamenti qui pro multis effundetur in remiſſionem peccatorum;* formam calicis ſubſequuntur. Quis autem cordatus dixerit iſta verba conficere Euchariſtiam, cum ſupponant factam, nec niſi effectus mirabiles ſubſequendos ſignificent. Supereſt igitur illa ſola verba: *Hoc eſt corpus meum; hic eſt ſanguis meus*, eſſe formam eſſentialem, cum per ea ſola tranſubſtantiatio fiat.

Confirmatur: Quæ ſunt eſſentialia referunt omnes Evangeliſtæ: Sed verba quæ notant fructum ex Euchariſtia percipiendum non omnes referunt. Matthæus enim & Marcus fructum ſolius ſanguinis effundendi commemorant, ſed nihil de effectibus corporis dicunt, quos tamen non omiſiſſent ſi verba fructum percipiendum ſignificantia, forent de eſſentia. Solus Lucas ait in perſona Chriſti; *Hoc eſt corpus meum quod pro vobis datur:* Cum tamen omnes verba tranſubſtantiationem conficientia adamuſſim referant.

Rurſus: Si verba ſubſequentia intra eſſentiæ limites concluderentur, non licitum foret aliquid aut detrahere, aut ipſis addere: Atqui tamen quædam in antiquis Liturgiis aut detrahuntur, aut miſcentur. Et probatur: In Liturgia S. Jacobi fratris Domini hæc habentur. *Levatis oculis in cœlum, aſpexit ad te Deus Pater, & gratias agens benedixit, ſanctificavit, fregit, & dedit Diſcipulis ſuis ſanctis & Apoſtolis, dicens: accipite, manducate ex eo omnes, Hoc eſt corpus meum, quod pro vobis, & pro multis frangitur & datur in remiſſionem peccatorum & vitam æternam*. Sacerdos: *Similiter etiam & calicem poſtquam cœnaverunt, miſcens vino & aqua, & gratias agens benedixit, ſanctificavit, & dedit iiſdem Apoſtolis ſanctis, dicens: Accipite, bibite ex eo omnes. Hic eſt ſanguis meus Teſtamenti novi, qui pro vobis, & pro multis Fidelibus effunditur, & datur in remiſſionem peccatorum, & vitam æternam*. Ubi, quæſo, in toto Scripturæ contextu reperies formas tot terminis com-

compoſitas, tot adornatas explicationibus, tot modis, effectus Euchariſtiæ deſignantes? ſed in uno omnes adunantur, quod verba tranſubſtantiationis invariabiliter exprimant; argumentum ſane, ſola verba in concluſione laudata eſſe formis eſſentialia.

Secundo, idem probatur ex Liturgiis.

HABEMUS ex iſtis antiquis monumentis Traditionem Apoſtolicam, pro formis Euchariſtiæ: Sed ex omnibus liquet ſola iſta verba: *Hoc eſt corpus meum : Hic eſt ſanguis meus*, eſſe formis eſſentialia: Ergo &c. Ad probandam minorem ſufficit per ordinem ſingulas Liturgiarum formas enarrare.

Prima eſt ea quæ S. Jacobi fratris Domini nomen præ ſe fert, cujus verba mox texuimus.

Altera nomine D. Petri inſignitur, & in priorem collimat; hæc autem habet : *Panem accepit ſuper manus ſuas ab omni macula immunes, & elevavit eum, & aſpectu viſibili, tum etiam inſenſibili benedictione, dignatus eſt, & benedixit eum, ſanctificavit eum, & fregit deditque Diſcipulis, Apoſtolis ſuis, dicens : Myſteria hæc viatica vobis ſint, & quandocumque comedetis iſtud ad modum alimenti, credite & certum habete, quod hoc eſt corpus meum quod pro vobis & pro multis frangitur, & datur ad expiationem delictorum, remiſſionem peccatorum, & vitam æternam .... Similiter & calicem poſtquam cœnaverunt, miſcuit vino & aqua, & benedixit eum, ſanctificavit, & dedit Diſcipulis ſuis Apoſtolis, dicens : Accipite, bibite ex eo omnes : hic eſt ſanguis novi teſtamenti qui pro vobis & pro multis effunditur & datur in veniam delictorum, remiſſionem peccatorum, & vitam æternam.*

In Liturgia quæ inſcribitur, *Liturgia ſancti Joannis Evangeliſtæ*, habetur : *Hoc eſt corpus meum, quod pro vobis, & pro omnibus in me credentibus frangitur, & dividitur in expiationem delictorum, remiſſionem peccatorum, & vitam futuram in ſæcula .... Hic eſt calix ſanguinis mei, novi Teſtamenti, accipite, bibite ex eo omnes : iſte effunditur pro vita mundi, & ad expiationem delictorum, remiſſionem peccatorum omnibus in me credentibus in ſæcula ſæculorum.*

Liturgia S. Marci Evangeliſtæ, hanc habet formam pro pane quidem : *Hoc eſt corpus meum, accipite, manducate ad remiſſionem peccatorum veſtrorum & omnium Fidelium verorum ad vitam æternam*. Pro calice vero : *Hic eſt ſanguis meus Teſtamenti novi, accipite, bibite ex eo omnes, ad remiſſionem peccatorum veſtrorum, & omnium Fidelium verorum ad vitam æternam.*

Liturgia quæ duodecim Apoſtolorum nomine celebratur, utramque formam ſic annuntiat. *Hoc eſt corpus meum, quod pro vobis & pro multis frangitur, & datur in remiſſionem peccatorum, & vitam æternam .... Hoc eſt Teſtamentum novum in meo ſanguine, qui pro vobis & pro multis effunditur ad expiationem delictorum.*

S. Xyſtus in ſua Liturgia formas iſtis verbis refert. *Hoc eſt nempe corpus meum, quod pro vobis & pro multis frangitur, & dividitur ad expiationem delictorum, & remiſſionem peccatorum, ad vitam æternam ... Hic nempe eſt calix ſanguinis mei novi Teſtamenti, qui pro vobis, & pro multis effunditur & datur ad expiationem delictorum, & remiſſionem peccatorum, dedit nobis ad vitam æternam.*

Liturgia S. Clementis Papæ hæc conſecrationis verba complectitur : *Accipite & manducate ex eo, quia Hoc eſt corpus meum, quod pro vobis frangitur & datur, ad veniam omnium Fidelium plurimorum pro quibus immolatur, & dividitur, ad propitiationem delictorum, remiſſionem peccatorum, & vitam æternam. Hic eſt ſanguis meus, qui confirmat Sacramentum mortis meæ : qui pro vobis effunditur, & pro multis datur, & dividitur ad propitiationem delictorum, remiſſionem peccatorum & vitam æternam.*

Liturgia S. Dionyſii, Athenarum Epiſcopi, hanc habet utriuſque Materiæ conſecrationem: *Accipite & manducate ex eo pane, & credite, quod corpus meum eſt, illud ipſum quod pro vobis & pro multis frangitur et datur, ad expiationem delictorum, remiſſionem peccatorum, et vitam æternam ... Bibite ex eo omnes, et credite quod hic eſt ſanguis meus Teſtamenti novi, qui pro vobis et pro multis effunditur et datur, ad expiationem delictorum, remiſſionem peccatorum, et vitam æternam.*

Obſer-

Obſerves velim Jacobitas qui iſta utuntur Liturgia, hunc Dionyſium habere ut Areopagitam, quem etiam arabice, *Bouloufi*, Paulinum vocant, ſive Pauli Diſcipulum. Ejuſque libros ut genuinos ventilant, & majores eorum Monophyſitæ, qui ſub Juſtiniano, anno J.C. 523. Conſtantinopoli de fide collationem cum Orthodoxis habuerunt, primi illius teſtimoniis uſi ſunt, quod a viris doctiſſimis dudum fuit obſervatum. Morinus de Sacr. Ord. pag. 2. cap. 1. Launojus de duobus Diony. Renaudotius Tom. 2. Lit. Orient. pag. 212.

Circumfertur etiam Liturgia, quæ dicitur ſancti Ignatii Martyris, ubi habetur: *Accipite, edire ex eo: Hoc eſt corpus meum, quod vos & multos præparat ad remiſſionem peccatorum, & vitam æternam .... Accipite, bibite ex eo vos omnes: Hic eſt ſanguis meus, quem pro vita mundi do ego, vos autem & multos præparat ad remiſſionem peccatorum, & ad vitam æternam.*

Liturgia Julii I. Papæ hanc habet pro utraque forma lectionem. *Hoc eſt corpus meum ipſum, quod pro vobis, & pro multis datur in expiationem delictorum, & remiſſionem peccatorum, & vitam æternam .... Hic eſt ſanguis meus Teſtamenti novi, qui pro vobis & pro multis datur, ad expiationem delictorum & remiſſionem peccatorum, & vitam æternam.*

Liturgia S. Eutathii Patriarchæ Antiocheni verba conſecratoria hæc ſunt. *Hoc eſt corpus meum quod vos & omnes ſuſcipientes illud, Fideles præparat ad vitam æternam .... Hic eſt ſanguis meus qui vos & omnes ſuſcipientes eum Fideles præparat ad vitam æternam.*

Celebris ſancti Joannis Chryſoſtomi Liturgia, iſtam continet pro pane conſecrando formam. *Hoc eſt enim vere corpus meum, quod pro vobis & pro multis frangitur & datur in remiſſionem peccatorum.* Tum pro vino. *Hic enim eſt ſanguis meus vere, ipſe qui pro vobis & pro multis effunditur & datur in remiſſionem peccatorum, & vitam æternam: hoc facite in mei memoriam. Quotieſcumque enim manducatis panem hunc, & calicem hunc bibetis, mortem meam annutiabitis, donec veniam.*

In alia ejuſdem ſancti Doctoris Liturgia, quæ habetur in Miſſali Caldaico, non nihil diverſitatis a priore in utraque forma reperitur. Hæc eſt panis conſecratio. *Hoc eſt corpus meum, quod datur ad remiſſionem peccatorum, & vitam novam, quæ eſt in æternum.* Tum hæç vini conſecratio ſequitur. *Hic eſt ſanguis meus qui pro vobis funditur ad expiationem delictorum, remiſſionem peccatorum, & vitam novam quæ eſt in æternum.*

In Liturgia S. Maruttæ Catholici ſic legitur: *Credite & certi eſtote, atque ita prædicate, & docete quod corpus meum hoc eſt, quod pro ſalute mundi frangitur, & illis qui comedunt illud, & crediderint in me, dat expiationem peccatorum, & vitam æternam: prædicate, & docete, quod hic eſt ſanguis meus, qui pro ſalute mundi effunditur, iiſque qui bibunt illum & credunt in me, dat expiationem peccatorum, & vitam æternam.*

Liturgia S. Cyrilli Alexandrini celeberrima eſt apud Coptitas, & eſt una ex tribus quibus ſolent uti. Eam a S. Marco promanaſſe teſtatur Abulbircat. Apud eam hæc eſt panis conſecratio: *Hoc eſt corpus meum quod pro vobis frangitur, vos autem, & multos Fideles præparat ad vitam.* Vini vero hæc eſt ſequitur: *Hic eſt ſanguis meus, qui obſignat teſtamentum mortis meæ, vos autem, & multos Fideles præparat ad vitam æternam.*

Mitto alias permultas, ſed Liturgia S. Baſilii apud Orientales magni ponderis, non eſt omittenda. In ea ſic habetur: *Hoc eſt corpus meum, quod pro vobis & pro multis frangitur, & dividitur in expiationem culparum remiſſionemque peccatorum, ac in vitam ſempiternam ... Iſte eſt ſanguis meus ille novi Teſtamenti qui pro vobis & pro multis effunditur & ſpargitur, in expiationem culparum & remiſſionem peccatorum, atque in vitam æternam.*

Demum in Miſſa, qua Mozarabes in Hiſpania uſi ſunt, compoſita a S. Leandro, & a S. Iſidoro, formæ his ſolum verbis referuntur. *Hoc eſt corpus meum quod pro vobis tradetur ..... Hic eſt calix novi Teſtamenti in meo ſanguine, qui pro vobis, & pro multis effundetur in remiſſionem peccatorum.*

Obſervandum eſt iſtas Liturgias ex Manuſcriptis optimæ notæ Bibliothecæ Regiæ, Colbertinæ, Seguianæ excerptas eſſe.

Plures Tom. 4. vel etiam 6. Bibliothe-

cæ

cæ Patrum referuntur. De Lugo diſput. 4. de Sacramento Euchariſtiæ ſect. 4. n. 61. commemorat eas quæ nominibus SS. Jacobi, Chryſoſtomi, Sixti, S. Joannis Evangeliſtæ, Euſtathii, Joannis Patriarchæ, S. Marci, & Mozorabum inſcribuntur. Addit unam Æthiopum quæ ibidem in Bibliotheca PP. continetur, quæque a S. Matthæo creditur compoſita, ubi forma calicis hæc legitur: *Hic eſt calix ſanguinis mei, qui pro vobis effundetur, & pro redemptione multorum. Amen.*

Subjicit: " Quas formas ex Miſſali ma-
„ nuſcripto Maronitarum a Monte Li-
„ bano Romam miſſo dedit mihi perdo-
„ ctus vir Victorius Scialath, Abbas S.
„ Gregorii natione Maronita, & in ur-
„ be Roma a multis annis Linguarum
„ publicus Interpres. „

His præmiſſis ſequitur illud irrefragabile argumentum: Verba eſſentialia a nemine omitti debent, & eumdem ſenſum præ ſe ferre debent; ſin minus nihil fieret: Atqui in Liturgiis omni exceptione majoribus, nedum diverſa prorſus eſt lectio verborum antecedentium, iſta, *Hoc eſt corpus meum*; *hic eſt calix ſanguinis mei*, tum & ſubſequentia: Sed & multa omittuntur quæ auctores contrariæ ſententiæ ut eſſentialia ventilant. Igitur a veritate alienum videtur dicere verba omnia quæ proferuntur in Miſſali Romano pro conſecratione eſſe calici eſſentialia: Probatur minor quæ tres continet partes: Prima eſt lectionem Liturgiarum eſſe prorſus diverſam a lectione formæ conſecrationis juxta Ritum Romanum. Secunda, eaſdem Liturgias eſſe omni exceptione majores. Tertia quædam ex verbis formam ſubſequentibus in Liturgiis omitti.

Primo quod lectiones diverſæ ſint, legenti patebit: unum aut alterum exemplum hic texere ſufficiat. In Liturgia S. Jacobi hæc eſt lectio: *Levatis oculis in cœlum, aſpexit ad te Deus Pater, & gratias agens benedixit, ſanctificavit, fregit, & dedit Diſcipulis ſuis, ſanctis Apoſtolis dicens: Accipite, manducate ex eo omnes, hoc eſt corpus meum, quod pro vobis, & pro multis frangitur, & datur in remiſſionem peccatorum, & vitam æternam. Similiter etiam, & calicem poſtquam cænaverunt miſcens vino, & aqua, & gratias agens benedixit, ſanctificavit, & dedit eiſdem Diſcipulis, & Apoſtolis ſanctis, dicens, accipite, bibite, ex eo omnes: Hic eſt ſanguis meus Teſtamenti novi, qui pro vobis, & pro multis Fidelibus effunditur, & datur in remiſſionem peccatorum, & vitam æternam.*

In Miſſali Romano: *Qui pridie quam pateretur, accepit panem in ſanctas ac venerabiles manus ſuas*, quæ verba deſunt in priori. Tum: *Et elevatis oculis in cœlum ad te Deum Patrem ſuum omnipotentem gratias agens, benedixit, fregit, deditque Diſcipulis ſuis, dicens: Accipite, & manducate ex hoc omnes.* In Liturgia S. Jacobi: *Aſpexit ad te Deus Pater, & gratias agens, benedixit, ſanctificavit.* Et in Miſſali Romano. *Hoc eſt enim corpus meum.* In Liturgia mox citata. *Hoc eſt corpus meum quod pro vobis & pro multis frangitur, et datur in remiſſionem peccatorum, et vitam æternam.* In iſto textu, *enim* omittitur, additur vero, *quod pro vobis frangitur etc.* quæ verba non ſunt in Miſſali Romano.

Forma calicis juxta Miſſale Rom. *Accipiens et hunc præclarum calicem in ſanctas ac venerabiles manus ſuas, item tibi gratias agens, benedixit, deditque Diſcipulis ſuis, dicens, accipite, et bibite ex eo omnes: hic eſt enim calix ſanguinis mei, novi et æterni Teſtamenti Myſterium fidei, qui pro vobis et pro multis effundetur in remiſſionem peccatorum.*

In Liturgia vero S. Jacobi hæc eſt conſecrationis calicis lectio, & quidem in multis diverſa: *Similiter etiam, et calicem poſtquam cænaverunt, miſcens vino, et aqua, et gratias agens, benedixit, ſanctificavit, et dedit iiſdem Diſcipulis, et Apoſtolis ſanctis, dicens, accipite, bibite ex eo omnes: Hic eſt ſanguis meus Teſtamenti novi, qui pro vobis, et pro multis Fidelibus effunditur, et datur in remiſſionem peccatorum, et vitam æternam.*

Secundo: Neque minus conſtat in Liturgiis Orientalibus multa verba conſecrationis, quæ leguntur in Miſſali Romano, omitti; in nulla quippe iſta vocabula, *Myſterium fidei*, reperies, ſicut & vox *æterni*; iſta vero *novi & æterni teſtamenti* deſunt in Liturgia S. Clementis, S. Ignatii, S. Chryſoſtomi, S. Marutæ, S. Cyrilli Alexandrini.

Obſerves velim, realem corporis & ſan-

guinis Chriſti in Euchariſtia præſentiam mirum in modum in iſtis Liturgiis aſſerui, maxime in Liturgia S. Petri his verbis: *Quandocumque iſtud ad modum alimenti*, CREDITE, ET CERTUM HABETE QUOD HOC EST CORPUS MEUM.

In Liturgia S. Dionyſii: *Accipite et manducate ex eo pane*, CREDITE, *quod corpus meum eſt* ILLUD IPSUM, *quod pro vobis, et pro multis frangitur*. Tum in Liturgia S. Chryſoſtomi, *Hoc eſt enim* VERE *corpus meum*.

Tertio denique iſtas Liturgias eſſe omni exceptione majores, ex antiquitate, tum & ſanctitate atque eruditione auctorum liquet.

Confirmatur: Si verba ſubſequentia ad iſtam calicis formam, *Hic eſt calix ſanguinis mei*, ſicut in Miſſali Romano leguntur forent de eſſentia, inde ſequeretur nec Patres priorum ſæculorum, nec ipſos Apoſtolos conſecraſſe, cum aliqua verba quæ auctores alterius ſententiæ eſſentialia autumant, omiſiſſent; in eorum quippe Liturgiis, nec iſta vocabula *Myſterium fidei*, nec iſta *æterni Teſtamenti*, reperiuntur: ſed nemo cordatus hæc dixerit, maxime cum iſtæ Liturgiæ munitæ ſint calculo, & ſummorum Pontificum, & Concilii Florentini Patrum, qui nihil in eis reprehenſione dignum invenerunt. Ergo &c.

Hac ratione Cardinalis De Lugo hic diſp. 11. de Euch. ſect. 4. n. 61. pag. 384. debellat opinionem contrariam; laudatis enim multis ex Liturgiis quas commemoravimus, ſubjicit: " Dici autem non „ poteſt, eas omnes Provincias & ſan„ ctiſſimos Patres Eccleſiæ, eſſentialem „ formam conſecrationis ignoraſſe, ac „ omiſiſſe, atque ideo caruiſſe vero ſa„ crificio per tot ſæcula: præſertim, „ cum Romana Eccleſia, quæ aliarum „ magiſtra eſt, eos numquam correxerit, „ ſed toleraverit, neque in Concilio Flo„ rentino, ubi alia, quæ difficilia appa„ rebant de ritu Græcorum, fuerunt exa„ minata, circa hoc nihil quidquam dif„ ficultatis illis objectum fuerit a Ponti„ fice, immo aperte ſuppoſitum ibi ſit, „ Græcos Sacramentum Euchariſtiæ con„ ficere; & valida verba proferre, cum „ rogati fuerint ſeſſione ultima, cur poſt „ verba conſecrationis adjungerent preces, „ quibus converſionem quaſi nondum fa„ ctam a Deo petebant: „

Tanto auctoritatum pondere oppreſſi opinionis contrariæ auctores, replicant formam quidem, ubi verba ſubſequentia vel ex parte, vel totaliter omittuntur valere quidem apud Orientales Eccleſias, ſecus vero apud Occidentales: ſed hoc incaſſum reponitur, cum Liturgiæ etiam Occidentalis Eccleſiæ, v. g. SS. Petri, Clementis, Xyſti, verba laudata non ſecus ac Orientales ex parte omittant: Quinimmo Romanæ Eccleſiæ Patres ut Cyprianus, Ambroſius, Gaudentius, & alii complures, omiſſis vocibus, *novi & æterni Teſtamenti* &c. Pro forma calicis ea ſolum referant: *Hic eſt calix ſanguinis mei*.

Tertio, ex Conciliis.

EUGENIUS IV. in Concilio Florentino pro inſtructione Armenorum circa divinam Euchariſtiam hæc profert: " Forma „ hujus Sacramenti (Euchariſtiæ) ſunt „ verba Salvatoris, quibus hoc Sacra„ mentum conficitur; Sacerdos enim in „ perſona Chriſti loquens hoc conficit Sa„ cramentum; nam ipſorum verborum „ virtute, ſubſtantia panis in corpus „ &c. „

Synodus Tridentina Seſſ. 13. cap. 3. ſimilia loquitur: " Semper hæc fides in Ec„ cleſia Dei fuit, ſtatim poſt conſecra„ tionem verum Domini noſtri corpus, „ verumque ejus ſanguinem ſub panis & „ vini ſpecie una cum ipſius anima, & „ divinitate exiſtere; ſed corpus quidem „ ſub ſpecie panis, & ſanguinem ſub vi„ ni ſpecie, ex vi verborum. „

In iis ſententiis ſola Chriſti verba panis & vini tranſubſtantiativa, ſunt Euchariſtiæ ſacramenti forma. Sed illa ſola: *Hoc eſt corpus meum, hic eſt calix ſanguinis mei*, ſunt I. verba Chriſti, cum multa de forma Miſſalis Romani, deſint in Liturgiis laudatis. II. Quædam ex Traditione Apoſtolica ſunt addita. III. Cuncta nonniſi Euchariſtiæ effectus important; effectus autem ſupponit cauſam jam productam, adeoque verba illum deſignantes, ipſam quoque Euchariſtiam jam tranſubſtantiatione comple-

tam

tam ſubnotant. Igitur cetera verba non ſunt eſſentialia.

Catechiſmus Rom. fuſe explicat, quædam verba ſubſequentia eſſe verbis Chriſti addita, & non niſi Euchariſtiæ effectus explanare, P. 2. num. 20. " Itaque a ſan-
„ ctis Evangeliſtis Matthæo & Luca i-
„ temque ab Apoſtolo docemur, illam eſ-
„ ſe formam, Hoc eſt corpus meum;
„ ſcriptum eſt enim: *Cœnantibus illis*,
„ *accepit Jeſus panem*, *& benedixit*, *ac*
„ *fregit*, *deditque Diſcipulis ſuis*, *& dixit*:
„ *Accipite & manducate*; *Hoc eſt corpus*
„ *meum*. Quæ quidem conſecrationis for-
„ ma cum a Chriſto Domino ſervata ſit,
„ ea perpetuo Catholica Eccleſia uſa eſt. „

Pergit: " Ratione etiam id facile per-
„ ſuaderi poteſt; nam forma ea eſt qua
„ illud ſignificatur quod in hoc ſacra-
„ mento efficitur: cum autem hæc ver-
„ ba id quod fit ſignificent ac declarent,
„ hoc eſt, panis converſionem in verum
„ Domini noſtri corpus, ſequitur formam
„ in illis ipſis verbis conſtituendam eſſe;
„ in quam ſententiam, quod ab Evange-
„ liſta dictum eſt, benedixit, licet ac-
„ cipere. Perinde enim videtur intelli-
„ gendum, ac ſi dixiſſet, accipiens panem
„ benedixit, dicens: Hoc eſt corpus
„ meum. Quamvis enim Evangeliſta ver-
„ ba illa, *Accipite & comedite*, præpoſue-
„ rit, illis tamen non materiæ conſecra-
„ tionem, ſed uſum tantummodo ſignifi-
„ cari perſpicuum eſt. Quare a Sacerdote
„ quidem omnino proferri debent, ſed
„ ad ſacramentum conficiendum neceſ-
„ ſaria non ſunt. „

Rurſus: " Quemadmodum etiam profer-
„ tur conjunctio illa, *enim*, in corporis &
„ ſanguinis conſecratione: aliter enim
„ fiet, ut, ſi hoc Sacramentum nemini
„ adminiſtrandum ſit, confici non opor-
„ teat, aut non poſſit quidem: cum ta-
„ men dubitare non liceat quin Sacerdos
„ prolatis ex more atque inſtituto ſan-
„ ctæ Eccleſiæ verbis Domini, aptam
„ panis materiam vere conſecret: quam-
„ vis deinde contingat, ut nulli unquam
„ ſacra Euchariſtia adminiſtretur. „

Proſequitur num. 21. " Jam vero quod
„ ad vini, quæ eſt altera hujus Sacramen-
„ ti materia, conſecrationem attinet,
„ ob eamdem cauſam quam ſupra com-
„ memoravimus, opus eſt ut Sacerdos
„ formam cognitam & perſpectam ha-
„ beat. Eam igitur his verbis compre-
„ hendi, certo credendum eſt: *Hic eſt ca-*
„ *lix ſanguinis mei*, *novi & æterni teſtamen-*
„ *ti*, *myſterium fidei*, *qui pro vobis*, *& pro*
„ *multis effundetur in remiſſionem peccato-*
„ *rum*. Ex quibus verbis plura quidem
„ e ſacris Scripturis colliguntur: quæ-
„ dam vero in Eccleſia ex Apoſtolica tra-
„ ditione conſervata ſunt. Nam quod
„ dicitur, *Hic eſt calix*, a D. Luca &
„ ab Apoſtolo ſcriptum eſt. Quod vero
„ ſequitur: *Sanguinis mei*, *vel Sanguis meus*
„ *novi teſtamenti*, *qui pro vobis & pro mul-*
„ *tis effundetur in remiſſionem peccatorum*,
„ partim a D. Luca, partim a D. Mat-
„ thæo, dictum eſt. Verba autem illa,
„ *Æterni*, & *Myſterium fidei*, ſancta tradi-
„ tio, Catholicæ veritatis interpres &
„ cuſtos, nos docuit. „

Rurſus, " Verum de hac forma nemo
„ dubitare poterit, ſi quod antea dictum
„ eſt de forma conſecrationis, quæ ad
„ panis elementum adhibetur, hoc etiam
„ loco attendatur. Conſtat enim iis ver-
„ bis quæ vini ſubſtantiam in ſanguinem
„ Domini converti ſignificant, hujus ele-
„ menti formam contineri. Quare cum
„ verba illa hoc aperte declarent, per-
„ ſpicuum eſt aliam formam conſtituen-
„ dam non eſſe. „

Demum num. 22. " Exprimunt autem
„ præterea quoſdam effuſi ſanguinis in
„ paſſione Domini admirabiles fructus qui
„ ad hoc Sacramentum maxime perti-
„ nent. Unus eſt, aditus ad æternam
„ hæreditatem, quæ novi atque æterni
„ teſtamenti jure ad nos venit. Alter
„ eſt, aditus ad juſtitiam per myſterium
„ fidei; *Jeſum* enim *per fidem in ſanguine*
„ *ejus propitiatorem Deus propoſuit*, *ut ipſe*
„ *ſit juſtus et juſtificans eum qui ex fide eſt*
„ *Jeſu Chriſti*. Tertius eſt, remiſſio pec-
„ catorum. „

Quarto, ex Sanctis Patribus.

Patres Græci.

JUSTINUS Apologia 2. ad Antoninum Imperatorem pro Chriſtianis conſcripta, ſic loquitur: " Apoſtoli in commenta-
„ riis ſuis, quæ Evangelia dicuntur, ita
„ ſibi Jeſum præcepiſſe tradiderunt,

P eum

„ eum accepto pane, cum gratias egiſ- „ ſet, dixiſſe: Hoc facite in memoriam „ mei: hoc eſt corpus meum; dixiſſe „ etiam accepto poculo: Hic eſt ſanguis „ meus, ipſiſque ſolis dediſſe. „

S. Chryſoſtomus Serm. de proditione Judæ Tom. 3. operum ipſius: " Hoc eſt, „ *ait*, corpus meum. Hoc verbo propoſi- „ ta conſecrantur; & ſicut illa vox quæ „ dixit: *Creſcite, & multiplicamini, & re-* „ *plete terram*, ſemel quidem dicta eſt, „ ſed omni tempore ſentit effectum ad „ generationem, operante natura, ita & „ vox illa ſemel dicta eſt, ſed per omnes „ menſas Eccleſiæ uſque ad hodiernam „ diem, & uſque ad ejus adventum præ- „ ſtat ſacrificio firmitatem. „

S. Damaſcenus Lib. 4. de fide Orthodoxa cap. 14. idem innuere videtur: " Dixit, „ *inquit*, in principio, *Producat terra her-* „ *bam virentem* atque ea etiam nunc or- „ to imbre, fœtus ſuos producit, divino „ præcepto impulſa ac roborata. Dixit „ Deus: *Hoc eſt corpus meum*; &, *Hic eſt* „ *ſanguis meus*; &, *Hoc facite in meam* „ *commemorationem*; atque omnipotenti „ ipſius præcepto, donec ipſe veniat, „ hoc efficitur. „

Patres Latini.

INNOCENTIUS III. præibit ante omnium faciem. In libro de myſterio Altaris, quem compoſuit antequam ſummus Pontifex inauguratus eſſet, cap. 6. ſic loquitur. " Cum ad prolationem verborum „ iſtorum: *Hoc eſt corpus meum: Hic eſt* „ *ſanguis meus*; Sacerdos conficiat, credi- „ bile judicatur, quod Chriſtus ea dicen- „ do confecerit. „

S. Cyprianus noſtræ ſubſcribit propoſitioni ſermone de cœna Domini pagin. 464. his verbis: " Manducaverant & biberant „ de eodem pane ſecundum formam viſi- „ bilem: ſed ante verba illa cibus ille „ communis tantum nutriendo corpori „ commodus erat, & vitæ corporalis ſub- „ ſidium miniſtrabat. Sed ex quo a Do- „ mino dictum eſt: *Hoc facite in meam* „ *commemorationem: Hæc eſt caro mea*, & „ *Hic eſt ſanguis meus*; quotieſcumque his „ verbis & hac fide actum eſt, panis iſte „ ſubſtantialis, & calix benedictione ſo- „ lemni ſacratus, ad totius hominis vi- „ tam ſalutemque proficit, ſimul medi- „ camentum & holocauſtum ad ſanandas „ infirmitates, & purgandas iniquitates „ exiſtens. „

Concinit Tertullianus Libr. 4. adverſus Marcionem. Inter omnes eminet S. Ambroſius Lib. 4. de Sacram. cap. 4. ubi ait: " Sicut cuncta verbo ſuo fecit Deus, ſic „ & per verbum ſuum Chriſtus panem in „ corpus, vinum vero in ſanguinem ſuum „ tranſmutat. „ Tum capit. 5. explicat quibus verbis ſacram conficiat Euchariſtiam, & nulla mentione facta de verbis ſubſequentibus, in illis ſolis, *Hic eſt enim ſanguis meus*, totam reponit formam conſecrativam calicis. Sic inchoat caput: " Vis ſcire quia verbis cœleſtibus conſe- „ cratur? accipe quæ ſunt verba Dicit „ Sacerdos: Fac nobis, inquit, hanc ob- „ lationem adſcriptam, rationabilem, ac- „ ceptabilem: quod eſt figura corporis „ ſanguinis Domini noſtri Jeſu Chriſti. „ Qui pridie quam pateretur, in ſanctis „ manibus ſuis accepit panem, reſpexit „ ad cœlum, ad te ſancte Pater omni- „ potens æterne Deus, gratias agens, „ benedixit, fregit, fractumque Apoſto- „ lis ſuis & Diſcipulis ſuis tradidit, di- „ cens: Accipite & edite ex hoc omnes: „ *Hoc eſt enim corpus meum, quod pro mul-* „ *tis confringetur*. Similiter etiam calicem, „ poſtquam cœnatum eſt, pridie quam „ pateretur, accepit, reſpexit ad cœlum, „ ad te ſancte Pater omnipotens æterne „ Deus, gratias agens, benedixit, Apo- „ ſtolis & Diſcipulis ſuis tradidit dicens: „ Accipite & bibite ex eo omnes: *Hic* „ *eſt enim ſanguis meus*. Vide ſingula: „ Qui pridie, inquit, quam pateretur, „ in ſanctis manibus ſuis accepit panem. „ Antequam conſecretur, panis eſt; ubi „ autem verba Chriſti acceſſerint, cor- „ pus eſt Chriſti. Denique audi dicen- „ tem: Accipite & edite ex eo omnes: „ *Hoc eſt corpus meum*; & ante verba „ Chriſti, calix eſt vini & aquæ plenus.

Demum totam capite ſuperiori ſcilicet 4. jam diremerat controverſiam: recenſitis enim verbis Evangelicis, ne quis putaret verba ſubſequentia pertinere ad eſſentiam, ſubjungit: " Reliqua omnia quæ „ dicuntur, laus Deo defertur, oratione „ petitur pro populo, pro regibus, pro „ ceteris. Ubi venitur ut conficiatur

„ vene-

„ venerabile Sacramentum, jam non ſuis „ ſermonibus Sacerdos, ſed utitur ſer- „ monibus Chriſti. „

Gaudentius Brixiæ Epiſcopus Tract. 2. de Exodo ſimilia profert, nec ulla commemorat verba poſt iſta: *Hic eſt ſanguis meus*. Certe cum in Italia ſæculo 4. floruerit, apprime noverat quænam erat Eccleſiæ Romanæ de formis Euchariſtiæ ſententia. " Cum panem conſecratum, *ait*, „ & vinum diſcipulis ſuis porrigeret, ſic „ ait: *Hoc eſt corpus meum; hic eſt ſanguis* „ *meus*. Credamus cui credidimus: ne- „ ſcit mendacium veritas: non infringa- „ mus illud os ſolidiſſimum: *Hoc eſt cor-* „ *pus meum*; *Hic eſt ſanguis meus*.

Quinto, ex Sancto Thoma.

NONNULLI ex noſtris Thomiſtis S. Thomam in ſuas trahunt partes: in primis Gonetus. Quia vero ſanctum Doctorem in omnibus habere ut magiſtrum gloriamur, quantum alii a mente Doctoris Angelici ſecedant, luce meridiana clarius oſtendo.

S. Doctor in hac quæſtione 78. tres articulos de forma tum panis, tum vini inſtituit. In primo quærit: *Utrum hæc ſit forma hujus Sacramenti; Hoc eſt corpus meum; &, Hic eſt calix ſanguinis mei?* In ſecundo, *Utrum hæc ſit conveniens forma conſecrationis panis*; *Hoc eſt corpus meum*: In tertio: *Utrum hæc ſit conveniens forma conſecrationis vini, Hic eſt calix ſanguinis mei?* &c. Ex his titulis patet S. Thomam in primo ſolum articulo movere quæſtionem de eſſentia formæ, in aliis vero duobus tantummodo de convenientia, & conſequenter ea omnia quæ in iſtis ultimis dicit, non eſſentiam, ſed convenientiam dumtaxat ſpectant; e contra vero quæ in priori docet, ad eſſentiam formæ totaliter pertinent. Quibus prælibatis variis argumentis aperitur mens Doctoris Angelici, & argumentis irrefragabilibus oſtenditur, eum propugnare ſola verba in titulo primi hujuſce quæſtionis articuli poſita, totam eſſentiæ formam complecti.

Primo: Ille propugnat iſta ſolum verba, *Hoc eſt corpus meum*, *Hic eſt calix ſanguinis mei*, totam complecti utriuſque formæ eſſentiam, qui pro more objectiones quæ ſunt fundamenta ſententiæ oppoſitæ proponit, & his non obſtantibus, concludit pro opinione defendente totam in verbis laudatis formarum eſſentiam concludi. Atqui res ſic ſe habet. Et probatur: Propoſitis rationibus in contrarium, ſic concludit: " Sed contra eſt, quod Ambroſius dicit in Lib. de Sacramentis: „ Conſecratio fit verbis, & ſermonibus „ Domini Jeſu: nam per reliqua omnia „ quæ dicuntur, laus Deo refertur, „ oratione petitur pro populo, pro Regibus, pro ceteris: ubi autem Sacramentum conficitur, jam non ſuis ſermonibus Sacerdos utitur, ſed utitur „ ſermonibus Chriſti. Ergo ſermo Chriſti „ hoc conficit Sacramentum. „

Secundo: Ea verba ſola docet eſſe eſſentialia, quæ panem in corpus, & vinum in ſanguinem Chriſti convertunt; hanc enim ſtatuit inter materiam aliorum ſacramentorum, & Euchariſtiæ materiam, quod illa tranſeat, in uſu ſita ſit & benedicatur; iſta vero permaneat, & tranſubſtantietur. Sed ex eodem ſancto Doctore verba laudata id totum faciunt; quod quidem probat auctoritate D. Ambroſii; iſta enim ſolum verba, *Hic eſt calix ſanguinis Chriſti*, commemorat, & reliqua verba tum antecedentia, tum conſequentia laudem Deo, & orationem pro populo continere aſſerit. Igitur Doctor Angelicus non alia pro forma eſſentiali præter laudata admittit. Ratio a priori ea eſt, quod Miniſter in hoc Sacramento agat in perſona Chriſti, & ejus utatur ſermonibus, in aliis vero fit ut Miniſter exercens, cujus actus in forma exprimitur. Sic loquitur in corpore articuli primi: " Dicendum, quod hoc Sacramentum „ ab aliis ſacramentis differt in duobus: „ primo quidem, quantum ad hoc, quod „ hoc Sacramentum perficitur in conſecratione materiæ: alia vero ſacramenta perficiuntur in uſu materiæ conſecratæ. Secundo, quia in aliis ſacramentis conſecratio materiæ conſiſtit ſolum „ in quadam benedictione, ex qua materia conſecrata accipit inſtrumentaliter „ quamdam ſpiritualem virtutem, quæ „ per miniſtrum, qui eſt inſtrumentum animatum, poteſt ad inſtrumenta inanimata procedere: ſed in hoc Sacramento „ conſecratio materiæ conſiſtit in quadam mira-

„ miraculoſa converſione ſubſtantiæ, quæ a ſolo Deo perfici poteſt. „

Tertio : S. Thomas hanc ſibi proponit difficultatem : " Si ergo prædicta verba ſunt forma hujus Sacramenti, videtur quod aliquando poſſit hoc Sacramentum perfici his ſolis verbis prolatis, ſcilicet, *Hoc eſt corpus meum*, *Hic eſt calix ſanguinis mei*, & omnibus aliis prætermiſſis, quæ in Miſſa dicuntur, quod tamen videtur eſſe falſum : quia ubi alia verba prætermitterentur, prædicta verba acciperentur ex perſona Sacerdotis proferentis, in cujus corpus & ſanguinem, panis & vinum non convertuntur. Non ergo prædicta verba ſunt forma hujus Sacramenti. „ Ecce ſtatus quæſtionis clare expoſitus, & gravior contra noſtram ſententiam objectio, cui objectioni facit ſatis ſanctus Doctor iterum exponendo opinionem contrariam, quam debellat, repetita S. Ambroſii auctoritate, his verbis.

" *Ad* quartum dicendum, quod quidam dixerunt, hoc Sacramentum perfici non poſſe, prædictis verbis prolatis, & aliis prætermiſſis, præcipue quæ ſunt in Canone Miſſæ: ſed hoc patet eſſe falſum, tum, ex verbis Ambroſii ſupra inductis, tum etiam, quia Canon Miſſæ non eſt idem apud omnes, nec ſecundum omnia tempora, ſed diverſa ſunt a diverſis appoſita: unde dicendum eſt, quod ſi Sacerdos ſola verba prædicta proferret cum intentione conficiendi hoc Sacramentum, perficeretur hoc Sacramentum: quia intentio faceret, ut hæc verba intelligerentur quaſi ex perſona Chriſti prolata, etiamſi verbis præcedentibus hoc non recitaretur: graviter tamen peccaret Sacerdos ſic conficiens hoc Sacramentum, utpote ritum Eccleſiæ non ſervans: Nec eſt ſimile de Baptiſmo, quod eſt Sacramentum neceſſitatis; defectum autem hujus Sacramenti poteſt ſupplere ſpiritualis manducatio, ſicut Auguſtinus dicit. „

Sexto, rationibus Theologicis.

Prima : Forma eſſentialis Euchariſtiæ ſita eſt in verbis quæ faciunt quod ſignificant : Sed converſio panis in corpus, vini vero in ſanguinem ſignificatur his verbis: Prima fit per illa ſola verba *Hoc eſt corpus meum*, altera, per iſta ulteriora, *Hic eſt calix ſanguinis mei*, cetera quippe nonniſi aut laudem Deo, aut pro populo deprecationem important, nuſquam vero tranſubſtantiationem. Ergo &c. Iſta ratio eſt D. Thomæ ibidem art. 1. " Forma hujus Sacramenti differt a formis aliorum ſacramentorum in duobus. Primo quidem quia formæ aliorum ſacramentorum important uſum materiæ, puta baptizationem, vel conſignationem : ſed forma hujus ſacramenti importat ſolam conſecrationem materiæ, quæ in tranſubſtantiatione conſiſtit; puta cum dicitur, Hoc eſt corpus meum, vel, Hic eſt calix ſanguinis mei. „

Altera, Sacerdos teſte D. Ambroſio L. 4. de Sacr. cap. 4. jam non ſuis ſermonibus, ſed verbis Chriſti, & in perſona ejus loquitur, conficiendo Euchariſtiam : ſed illis ſolis, *Hoc eſt corpus meum*, *Hic eſt calix ſanguinis mei*, agit in perſona Chriſti, in reliquis vero in nomine Eccleſiæ : Ergo &c. Iſtud argumentum eſt etiam D. Thomæ, qui ibidem ſic pergit : " Secundo, quia formæ aliorum ſacramentorum proferuntur ex perſona Miniſtri. ſive per modum exercentis actum, ſicut cum dicitur, Ego te baptizo, vel, Ego te confirmo: ſive per modum operantis, ſicut in Sacramento Ordinis dicitur, Accipe poteſtatem, &c. ſive per modum deprecantis, ſicut cum in Sacramento Extremæ-Unctionis dicitur, Per iſtam unctionem, & noſtram interceſſionem, &c. ſed forma hujus Sacramenti profertur quaſi ex perſona ipſius Chriſti loquentis, ut detur intelligi, quod Miniſter in perfectione hujus Sacramenti nihil agit, niſi quod profert verba Chriſti. „

Tertia: Forma Sacramentorum, maxime Euchariſtiæ debet eſſe certiſſima, ita ut non poſſit ei ſubeſſe falſum : Atqui ſola verba laudata, ſunt certa, cum de reliquis nihil certi habeatur, quandoquidem in diverſis Liturgiis citatis diverſa leguntur ; neque enim earum omnium una eſt lectio, unus textus, unuſque in ſubſequentibus verbis ſenſus, cum in multis multa ex verbis de quibus movetur quæſtio, deſiderentur. Ergo &c.

Quar.

Quarta: Si verba ſubſequentia ad iſtam formam, *Hic eſt calix ſanguinis mei*, forent de eſſentia, utique & iſta, hanc formam panis concomitantia, *Quod pro vobis datur*; Juxta S. Lucam capit. 22. *Quod pro vobis, et pro multis frangitur et datur in remiſſionem peccatorum, et vitam æternam*. Ut habetur in Liturgia S. Jacobi: nam eadem eſt ratio pro una forma, ac pro altera, & corpus Chriſti non ſecus ac ejus ſanguis eſt cauſa & remiſſionis peccatorum & vitæ æternæ aſſequendæ. Atqui tamen ex D. Thoma hic art. 1. (nec diffitentur opinionis contrariæ aſſertores) verba ad formam panis conſequentia ad eſſentiam non pertinent. Ergo &c.

Gonetus alteram ſententiam propugnando, contradictoria loquitur.

PRIMA Contradictio diſp. 7. de Euch. art. 1. pag. 282. ſic loquitur: " Dico breviter, in his quatuor verbis, *Hoc eſt corpus meum*, formam neceſſariam & eſſentialem conſecrationis panis conſiſtere. " Idem dicit æquivalenter de iſta calicis forma; *Hic eſt calix ſanguinis mei*; hac enim ratione ſuam probat concluſionem: " Illa ſola verba ſunt de eſſentia formæ qua conſecratur panis, quæ ſignificant præſentiam corporis Chriſti ſub ſpeciebus: ſed hanc ſignificant ſola verba in concluſione poſita. " Nonne & iſta, *Hic eſt calix ſanguinis mei*, ſignificant pariter ſanguinem eſſe ſub ſpeciebus? Igitur ex ejus principio, iſta ſola verba, *Hic eſt calix ſanguinis mei*, ſunt verba eſſentialia, ſicut & iſta *Hoc eſt corpus meum*, totam complectuntur formæ panis conſecrandi eſſentiam; cum eadem ſit phraſis, eadem pro utraque forma reſpectiva ſignificatio, eadem & efficacia.

Altera ejuſdem auctoris contradictio. Suam eamdem probat opinionem, ulteriori iſta ratione: " Probatur ſecundo concluſio ſpecialiter contra Scotum. Illa ſolum verba neceſſaria ſunt ad conſecrandum corpus Chriſti, quæ Chriſtus protulit conficiendo hoc Sacramentum, & Sacerdos profert, ut gerens perſonam ipſius Chriſti. " Rurſus art. 3. pagin. 289. " Sacerdos conſecrat ut Miniſter Chriſti, & ut vices gerens ut docet Florentinum in decreto unionis. Ergo &c. " Certe juxta Patrum dicta, iſta ſola verba, *Hoc eſt corpus meum*. *Hic eſt calix ſanguinis mei*, ſunt verba Salvatoris. Sanctus Thomas art. 1. ſic propugnat, vel ipſe Gonetus ſic intelligit de priore forma, ex quibus concludit contra Scotum iſta antecedentia, *Qui pridie quam pateretur*, &c. *Accipite & manducate*, non eſſe ad conſecrationem neceſſaria: Igitur & idem tenetur dicere de verbis formam calicis concomitantibus, & ſubſequentibus.

Tertia Contradictio. Ibidem art. 1. *Utrum Chriſtus in conſecratione ſui corporis & ſanguinis, aliquibus verbis uſus fuerit?* Et reſpondet affirmative, quod quidem probat auctoritate ſancti Cypriani, Ambroſii, Damaſceni a nobis citata, qui certe omnes, nihil aliud pro forma calicis ponunt, præter iſta verba: *Hic eſt Calix ſanguinis mei*. Igitur vel non alia verba eſſentialia admittat, vel Patres laudatos ſibi adverſantes eſſe fateatur.

Quarta Goneti allucinatio. Suam probat ſententiam auctoritate Div. Thomæ, maxime duplici, deſumpta ex q. 78. art. 3. ſed luce meridiana clarius apparet, eo loci ſanctum Doctorem non loqui de eſſentia formæ, ſed ſolum de convenientia, ut ex titulo patet, & dum dicit reliqua verba eſſe de ſubſtantia, nomine ſubſtantiæ nihil aliud præter integritatem, ſeu complementum compoſiti, quo ſenſu pedes & brachia dicuntur de ſubſtantia hominis, intelligit; cujus explicationis duplex eſt irrefragabile argumentum, primum quidem quod in hoc articulo ſanctus Doctor non agat de eſſentia formæ, cum hanc quæſtionem in primo articulo compleat: Alterum eſt quod vel in ipſo articulo 3. ſuam ipſe prodat mentem: ita enim reliqua verba dicit de ſubſtantia, ut ſola iſta priora tranſubſtantiationem operentur, & jam ſit facta, dum ſubſequentia pronuntiantur. Imponit igitur Gonetus Div. Thomæ, ſeu ad ejus ſenſum non attendit. Ecce verba ſancti Doctoris: " Dicendum eſt ergo quod omnia prædicta verba ſunt de ſubſtantia formæ, ſed per prima verba, cum dicitur, Hic eſt calix ſanguinis mei, ſignificatur ipſa converſio vini in ſangui-

„ nem, eo modo quo dictum eſt in for-„ ma conſecrationis panis. “ Audis ſanctum Doctorem eamdem tribuere efficaciam iſtis verbis : *Hic eſt calix ſanguinis mei : Hoc eſt corpus meum*. Sed ex ipſo Goneto iſta, Hoc eſt, &c. continent totam panis formam : Igitur & illa, Hic eſt &c. totam calicis, juxta inconcuſſam Doctoris Angelici doctrinam continent.

Proponuntur difficultates contra genuinitatem Liturgiarum, quæ in probationem concluſionis afferuntur.

Objicies : Argumentum quod ex rebus aut dubiis, aut apocryphis deducitur, infirmum eſt. Atqui argumentum ex Liturgiis pro concluſione laudata aſtruenda eſt hujuſmodi. Et probatur multis momentis. I. Liturgiæ citatæ, quæ circumferuntur, non ſunt antiquæ, ſin minus forent Scripturæ Sacræ, cum quædam Apoſtolis tribuantur. II. Earum multitudo novitatem ſpirat, Æthiopes duodecim circiter habent; Jacobitæ, complures, ſimiliter & Maronitæ; Echellenſis in notis ad Hebed-Jeſu quinquaginta & amplius apud Syros extitiſſe ſcribit : Non una eſt etiam in omnibus lectio. III. Nec quidquam certi pro auctoribus habetur. IV. Iſtarum Liturgiarum ſententiæ & orationes non ſatis ſibi cohærent, & quædam veritati contraria complectuntur, namque pro Regibus Chriſtianis in *Memento* funduntur preces, ut videre eſt in Liturgiis Syriacis, Regum autem Chriſtianorum primus extitit Conſtantinus Magnus Imperator; ſicque illas Liturgias ante quartum ſæculum ventilare non oportet, vel ſi ante iſtud ævum reponantur, manifeſta contradictio occurrit: Quaſi vero Eccleſiæ Tyranni & perſecutores, alias idololatræ, nomine Regum piorum inſignirentur. Demum quædam nedum Traditioni oppoſita, ſed & abſona in aliquibus referunt; videlicet deprecatio in Memento vivorum pro requie SS. Martyrum, immo & ipſius ſanctiſſimæ Virginis. Ordo quippe communis in MS. Colbertino commemorat eos pro quibus oratur, ut Deus præſtet *illis requiem & memoriam bonam*, & ibi nominatur Beata Virgo. *Præſta etiam per illud incenſum, quietem, & memoriam bonam Genetrici tuæ, & ſanctis tuis, fili Chriſte, qui adoraris, & glorificaris cum Patre tuo, & Spiritu tuo*, & paulo prius: *Ecce obſecramus te, Domine Deus, ſuſcipe incenſum iſtud aromatum, quod offert tibi tenuitas noſtra, pro ſancta genitrice Dei Maria, pro patre noſtro Adamo, & matre noſtra Æva, pro Prophetis, & Apoſtolis &c. pro divitibus, & pauperibus, pro anguſtiatis, & afflictis.* Iterum: *Deus per clementiam tuam, præſta requiem & memoriam bonam Genitrici tuæ, & ſanctis tuis, omnibuſque defunctis, ſuper altare tuum ſanctum, & cæleſte.*

Antiquitas & genuinitas Liturgiarum reſponſionibus ad objectiones firmatur.

Reſpondeo primo in genere, iſtas Liturgias eſſe optimæ notæ, quippe quæ ſint vel ex editione Romana, vel ex manuſcriptis Bibliothecæ Regiæ, Colbertinæ, Seguierianæ &c. “ Illud porro, *ait Renaudotius Tom. 2. Liturg. differt. de Syriacis & Jacobitarum Liturgiis pagin. 5.* “ patebit enumeratis illis Liturgiis, quę „ vel in Romana editione ſunt, vel in „ codicibus MS.

“ *Liturgia* Jacobi fratris Domini, quæ „ reliquarum omnium canon eſt, ea ra-„ tione quam alibi explicavimus : ſcili-„ cet ut prima ejus pars, quæ uſque ad „ oſculum pacis perducitur, inſerviat, „ cujus loco Xyſti Romani Liturgiam „ Romani editores ſubſtituerunt, juxta „ exemplarium recentiorum fidem.

„ *Ejuſdem* Jacobi Liturgia brevior, in „ epitomen redacta a Gregorio Jacobita „ Catholico Orientis, ante annos non „ multos. „

„ *Petri* Principis Apoſtolorum, edita, & in Manuſcriptis codicibus.

„ *Petri* Papæ Romani: in editione Ro-„ mana, ſed non invenitur in Manuſcriptis codicibus.

„ *Tertia* Petri Principis Apoſtolorum „ nomine extat in codicibus Colberti-„ nis, & Seguieriano uno. „

„ *Clementis* Romani, in Manuſcri-„ ptis. „

„ *Dionyſii* Athenienſis nomine una ex-„ tat in Manuſcriptis, ſed ab ea diverſa „ eſt quam Romana editio repræſentat.

„ *Ea* vero quam Athenienſi tribuunt, „ ſecundum codices Mſſ, opus eſt Dio-

„ nyſii

„ nyſii Barſalibi Metropolitæ Amidæ Jacobitæ.

„ *Ignatii* Antiocheni Epiſcopi, & Martyris in editione Romana, prorſus differt ab altera ejuſdem tituli manuſcripta.

„ *Marci* Evangeliſtæ, in Romana editione: in Manuſcriptis plane diverſa.

„ *Joannis Evangeliſtæ* ibidem edita: quæ extat in codicibus Mſſ. Duodecim Apoſtolorum: ibidem & in Manuſcriptis.

„ *Iulii Papæ* Romani edita, & in codd. Manuſcriptis.

„ *Euſtathii* Antiocheni in editione Romana, & in Mſſ.

„ *S. Joannis Chryſoſtomi* ſecundum Romanam editionem, ſed in codicibus Manuſcriptis, Joannis dicitur ſimpliciter.

„ *Alia* ſancti Joannis in codicibus Mſſ.

„ *Marutæ* Metropolitæ Orientis in editione Romana, & in Mſſ.

Reſpondeo ſecundo, ad ſingula.

Ad primum quidem, eſto quod quædam recentiores ſint, illæ ſcilicet quæ poſt bella Mahumetanorum qui ſexto ſæculo & ſequentibus ætatibus Aſiam & Africam vaſtarunt, reſtauratæ ſint, eas tamen eſſentialia veterum retinere, luce meridiana clarius apparet, cum eaſdem in ſubſtantia lectiones, eumdemque ordinem habeant, immo & formam. Renaudotius ibidem hæc de veſtutate Liturgiarum Jacobitarum Syriæ loquitur pag. 14. & 15. contendens non eſſe per omnia in hoc credendum Minoritis, & Miſſionariis, qui de illis dubitant. " Unum, *ait*, adjicere operæ pretium erit: Nempe quid quid de illis officiis ſtatuatur, illa duplici ratione commendari, ſinceritatis ſcilicet, atque vetuſtatis. Nam omnia, quorum verſionem damus, ex optimis, nec interpolatis codicibus expreſſa ſunt, iiſque non unis: atque adeo plurium conſenſus in genuina lectione confirmanda, plenam auctoritatem habent, quam exemplarium antiquitas ab omni ſuſpicione vindicat. Ipſa vero in uſu fuiſſe, libri quoque ipſi teſtantur, adeo triti apparent Sacerdotum manibus: & multi extant in quorum vacuis foliis aliquorum nomina, tum eorum quos baptizaverunt, dies ordinationis, obitus Epiſcoporum, aut Patriarcharum, aut Sacerdotum ſuæ Eccleſiæ, adſcribuntur. Eumdem uſum probant recentiora nonnullarum exemplaria, quæ vetuſtis ſimillima ſunt: Sparſim enim Liturgiæ illæ reperiuntur, neque ex multis codicibus quos habuimus, nobis apparuit, unum aliquem fuiſſe quo omnes continerentur, adeo ut nullus, ut apud Coptitas, codex extet, qui liturgiarum corpus integrum complectatur. Hinc quantum conjectari licet, confirmatur id quod ſuperius tetigimus, in vaſtiſſima illa Antiochena Diœceſi, Catholicos, & ipſos etiam Epiſcopos, multas ſcripſiſſe, vel probaſſe, quæ in Eccleſia Antiochena uſum non haberent. „

Pergit: " Omnium porro exemplarium, quæ in Oriente ab indigenis deſcripta ſunt, forma eadem eſt quæ antiquiſſimorum: a qua longius abeunt, quæcumque ex illorum manibus prodierunt qui in Europam venientes, dum fidei ſuæ ſinceritatem demonſtrare ſatagunt, mutaverunt quæcumque a Miſſionariis, improbata eſſe audierant, & ſimilia ſæpe vidimus, quæ ut inutilia plane, ex hac collectione rejicienda judicavimus, cum nulla ſit illorum auctoritas: neque enim quærimus, quæ debeat ex talium cenſorum ſententia eſſe Orientalium diſciplina, ſed qualis revera ſit, & antiquitus fuerit. Neque ullius momenti ſunt hoc in genere Maronitarum teſtimonia, qui ad codices ſuos provocant, tamquam ſinceriores, & ab omni erroris ſuſpicione immunes, cum illas ipſas liturgias, quas ex multis elegerunt, ut Romæ ederentur, Jacobitarum eſſe demonſtretur tam certis argumentis, ut reponi nihil poſſit, & illæ notas indubitatas interpolationis præ ſe ferunt. „

Verum omnem ſuſpicionem novitatis tollit antiquitas Liturgiæ S. Jacobi, quippe quæ ſit ceterarum pro Coptitarum, Melchitarum & Syrorum Liturgiis regula: eam autem eſſe vetuſtiſſimam aſſerit Renaudotius ibidem pag. 1. & 2. his verbis. " Sane maximus omnium Syrorum de Jacobi liturgiæ antiquitate, & auctoritate conſenſus eſt, in quo illorum traditio, Græcarum Eccleſiarum traditioni eſt plane ſimilis; nam licet illa rarius utantur a multis ſæculis, primam tamen,

„ & an-

„ & antiquiſſimam omnium fuiſſe, non „ modo Theologi, ſed Synodus ſexta, „ ſtatuerunt. Nulla hic inter Orthodo- „ xos, & Hæreticos opinionum diſſen- „ ſio eſt: Et re vera nulla inter eos, aut „ etiam inter Græcos, & Syros, eſſe po- „ tuit; quandoquidem ex Codicum utriuſ- „ que linguæ comparatione, Syriacam Ly- „ turgiam Jacobi ex Græca fuiſſe expreſ- „ ſam ſtatim intelligitur. Græcæ uſum „ communem in Eccleſia Hieroſolymitana „ fuiſſe, certiſſimo Cyrilli ejuſdem Epi- „ ſcopi teſtimonio demonſtratur, cujus „ auctoritatem labefactare dum conatus „ eſt Andreas Rivetus Criticorum inſe- „ liciſſimus; imperitiam ipſe ſuam, non „ Catecheſeon Miſtagogicarum ſuppoſitio- „ nem demonſtravit, ut fuſius alibi pro- „ bavimus. Unde non modo Hieroſoly- „ mis, ſed in Palæſtinis Eccleſiis uſur- „ patam fuiſſe Jacobi Liturgiam evi- „ denter conficitur. Cum vero Syriaca „ lingua iis in provinciis vernacula foret, „ præſertim in pagis, & extra urbes, „ originem inde habuit Liturgia Syriaca, „ quam Orthodoxi, & Jacobitæ tam- „ quam antiquitus traditam huc uſque „ ſervaverunt, & Syri omnes. „

„ *Rurſus* pag. 10. Jacobi quidem Litur- „ giam omnes ut vetuſtiſſimam agnoſcunt, „ & eam in cœnaculo Sion ab Apoſtolo „ ipſo ſcriptam fuiſſe communis traditio „ eſt, quam refert, ut apud ſuos r e- „ ptam, Dionyſius Barſalibi. Ea ſcilicet „ offerendi ſacrificii Euchariſtici forma „ fuit, quam Eccleſia Hieroſolymitana „ antiquitus tenuit: ſimilis in multis „ Græcæ, quæ extat ſub eodem titulo, „ ut vel ille ſolus Diptychorum locus „ ſignificat: ubi oratur pro ſancta Sion „ Eccleſiarum omnium matre. „

Aſt tametſi multæ Liturgiæ Apoſtolos auctores habeant, non inde ſequitur ipſas Scripturæ ſacræ naturam & auctoritatem ſibi vindicare, quod quidem non una evincit ratio. Prima eſt, in Canone Scripturarum, ab Eccleſia non fuerunt adſcitæ. Secundo, non habent certitudinem fidei & inſpirationem, ſed tantum moralem & Eccleſiaſticam; quatenus ab illis ut a Paſtoribus, quibus incumbit juxta leges humanas prudenter regere Eccleſiam Dei, emanarunt. Sic ſtatuta pro jejuniis, vel feſtis celebrandis, licet Apoſtolica, non ſunt tamen Scripturæ ſacræ, nec ejus ſibi vindicant auctoritatem. Obſerves tamen velim dogmata quæ in Liturgiis leguntur contineri in Libris ſacris.

Ad ſecundum, diſtinguo: Incerti ſunt Liturgiarum auctores & incertus ordo, phyſice, concedo: moraliter, nego. Cum Libri ſacri multa paſſi ſint naufragia tribus prioribus ſæculis, propter perſecutiones, & rurſus ſubſequentibus ævis malitia, & molitione Turcarum, quibus adverſus Chriſtianos ſævire gloria eſt, non mirum ſi hinc inde diſperſi & mutilati codices, integri ad Eccleſias non pervenerint; ex quo factum eſt modo nomen auctoris in fronte librorum appoſitum, modo partem Liturgiæ excidiſſe: Sed unum inconcuſſum habemus, quod inter quadraginta Liturgias, quas refert Renaudotius Tom. 1. & 2. Liturgiarum, & alias, quæ ſuperſunt in Bibliotheca tum Vaticana, tum ceterorum virorum doctorum, omnes; ne una quidem excepta, conveniant in rebus eſſentialibus, ſcilicet in conſecratione panis & vini, quod fidem tranſubſtantiationis adverſus Proteſtantes mirum in modum aſtruit. Neque vero prætermittendum eſt, argumentum pro earum vetuſtate inconcuſſum illud eſſe, quod plurimarum, maxime S. Petri, Jacobi, Marci, Joannis, Clementis, Ignatii, initium temporis quo apparuerunt, deſignari non poſſit; hinc & vetuſtiſſimas eas eſſe liquet juxta illam S. Auguſtini regulam non ſemel decantatam, quando alicujus rei initium non invenitur, illud ab Apoſtolis ſuam originem ducere ſignum eſt.

Ad tertium, diſtinguo: Liturgiæ laudatæ non ſibi cohærent in quibuſdam levioribus: concedo: In re eſſentiali, videlicet in ratione Sacrificii peragendi, & in tranſubſtantiatione, nego. Tria potiſſimum in Liturgia conſideranda ſunt: Primum, quod ſit ordo Sacrificium celebrandi: Secundum, quod ſit ritus quibuſdam conſtans orationibus & cæremoniis: Demum, quod ſit cæremonia in qua panis & vinum vi verborum tranſubſtantiantur in corpus & Chriſti ſanguinem. In primo & tertio omnes adunantur Liturgiæ; in ſecundo ſolum diſcrepant, quia ritus in quibuſdam Eccleſiis fuſior, in aliis brevior, in qualibet

etiamnum pro memoria ſanctorum cuſuslibet Diœceſis Canon non nihil diverſus eſt, ſed hæc accidentalia meram ſpectant diſciplinam, quæ in Eccleſiis diverſa, juxta Epiſcoporum placita & devotionem evadit.

Ad quartum ſimiliter diſtinguo: Funduntur preces pro Regibus idololatris reduplicative ut idololatris, nego: pro Regibus idololatris timentibus Deum, ſubdiſtinguo: ut ad fidem convertantur, vel etiam, ut minus adverſus Chriſtianos ſæviant, concedo: abſque fine bono & indiſcriminatim, nego. Apoſtolus 1. Tim. 2. præcepit orare pro Regibus univerſim: vel ipſa Eccleſia in die Paraſceves orat & pro Paganis, & pro Judæis; ſed ut Chriſtum verum Deum agnoſcant, hoc enim orationum verba ſonant: Immo vel in ipſa veteri Lege oraverunt Prophetæ pro Nabuchodonoſor, Dario, Artaxerxe, qui timentes Deum, multa beneficia populo Judaico præſtitere, ſicut & Reges tum Syriæ, tum Ægypti, qui non ſemel munera templo Jeroſolymitano præſtitiſſe leguntur in libris Machabæorum. Neque prætereunda ſunt edicta Nabuchodonoſor, & iſtius Balthaſaris qui Danielem e lacu leonum educi voluit, quibus populis ſuis Deum venerari juſſerunt. Quid ni igitur & Eccleſia ſunderet pro Imperatoribus primorum ſæculorum, ſaltem ut miteſcerent, & a perſequendis Chriſtianis, ceſſarent? Unum tamen obſervandum eſt, precem in Liturgiis pro Regibus Chriſtianis ut plurimum intelligi, & additam fuiſſe a Chriſtianis, qui antiquas Liturgias deſcripſere.

Non abs re erit hic texere quæ Renaudotius ibidem pag. 101. pro explicatione difficultatis dicit in ſuis ad Liturgias Syriacas obſervationibus. "De oratione pro Chriſtianis Principibus dictum eſt ad Copticam Baſilii Liturgiam, & dicetur adhuc in obſervationibus ad aliquot ſequentes. Duplex enim in Syriacis occurrit illarum orationum lectio. Prima eſt ei ſimilis quam hæc Liturgia repræſentat, & quæ Græcis prope omnibus communis eſt, ut ſcilicet oretur pro Imperatoribus aut Regibus, *Chriſtianis piis, & eum timentibus* .... Illud autem nomen Syri reddere ſolent per *Deum timentes*, & Religionem per *Dei timorem*. Altera eſt ut ſimpliciter oretur pro Regibus, & Principibus, qualeſcumque ſint: quod in pleriſque obſervatur, Mahumetanorum metu. Utraque illa formula æque communis eſt omnibus Liturgiis Syriacis, præter illas quæ ſunt Neſtoriani ritus. Obſervat hoc loco Barſilibi quoſdam Sacerdotes orationem pro Regibus omittere, quod ubique prope infideles ſint, & hoſtes Chriſtiani nominis: aut Chalcedonenſes ſive Orthodoxi, qui Eccleſiæ Jacobiticæ non magis faveant, quam Mahumetani. Negat tamen id recte fieri, cum Paulus Apoſtolus doceat orandum eſſe pro Regibus, qui ſua ætate infideles erant, & Chriſtianos duriſſimis perſecutionibus affligebant: ut tranquillam vitam agamus."

Ad quintum diſtinguo: Funduntur preces in Liturgiis pro SS. Martyrum & ipſius Beatiſſimæ Virginis requie extrinſeca, concedo: intrinſeca, nego. Requies Sanctorum eſt ipſorum gloria, quæ ab Ambroſio definitur, *clara Dei cum laude notitia*: & hæc duplex eſt, una intrinſeca & eſſentialis, extrinſeca altera & accidentalis: prior ſita eſt in viſione Dei, quæ eſt omnium bonorum cauſa, & ſuavis agregatio; poſterior, eſt veneratio qua viatores proſequuntur Sanctos, quamque perturbant Heterodoxi. Certe non primam gloriam pro ſanctis Martyribus, & BB. Virgine petit Eccleſia, cum teſte S. Auguſtino Serm. 16. eos benedicat. "Ideoque habet, *inquit Auguſtinus*, Eccleſiaſtica diſciplina, quod fideles norunt, cum Martyres eo loco recitantur ad altare Dei, ubi non pro ipſis oratur: pro ceteris autem commemoratis defunctis oratur. Injuria eſt enim pro martyre orare, cujus nos debemus orationibus commendari:" Sed poſteriorem, hoc eſt ut Sancti colantur, ut omnes eos ſicuti decet digno proſequantur obſequio, & mali inſulſis dicteriis eorum cultum impetere deſinant.

Quod autem Eccleſia ſolum in Memento commemoret Sanctos, qui pro nobis intercedant, habemus in Liturgia S. Jacobi, pag. 36. in qua hęc leguntur. *Quoniam igitur eſt tibi poteſtas vitæ, & mortis, Domine, Deuſque miſericordiarum, & amoris*

tis erga hominem tu es, dignos effice ut omnium illorum qui a ſæculo tibi placuerunt, memoriam agamus: Patrum Sanctorum & Patriarcharum, Prophetarum, & Apoſtolorum, Joannis præcurſoris & Baptiſtæ, ſancti Stephani primi Diaconorum, & primi Martyrum, & ſanctæ genitricis Dei, ſemperque Virginis beatæ Mariæ, & omnium Sanctorum, elevans vocem. *Rogamus te Domine multæ miſericordiæ, qui impoſſibilia, veluti poſſibilia creas, conſtitue nos in hac beata Congregatione: accenſe nos huic Eccleſiæ, ſtatue nos per gratiam tuam inter electos illos qui ſcripti ſunt in cœlis. Idcirco enim memoriam illorum agimus, ut dum ipſi ſtabunt coram throno tuo, noſtræ quoque tenuitatis, & infirmitatis meminerint: tibique nobis cum offerant ſacrificium hoc tremendum, & incruentum ad cuſtodiam quidem eorum qui vivunt, ad conſolationem infirmorum, & indignorum, quales nos ſumus ad quietem, memoriamque bonam eorum, qui in fide vera dudum obierunt, patrum, fratrum, & magiſtrorum noſtrorum per gratiam & miſericordiam &c.* Populus: *Amen*.

Reſpondeo II. Ad eamdem difficultatem has voces: *Præſta requiem, & memoriam bonam genitrici tuæ*; ex ignorantia vel inadvertentia irrepſiſſe in quoſdam actus, & in multo pluribus non reperiri: ſic cenſet Renaudotius ibidem pag. 98. obſerv. in Liturg. Syriac. " Non dubitamus „ igitur his in locis peccatum potius a „ Librariis imperitis fuiſſe, qui ea quæ „ disjunctim ſcribenda erant, ut paſſim „ alibi, conjunxerunt, quam certo con„ ſilio admiſſum id fuiſſe, ut nova do„ ctrina, a qua remotiſſimi ſunt, & „ quam quotidiana illorum diſciplina re„ fellit, induceretur. Commemorationes „ a B. Virgine, & Sanctis incipiunt per „ illa verba *Memento Domine*, & iſta, „ *fac memoriam bonam*: ſimilibus verbis „ continuantur memoriæ vivorum, & „ mortuorum. In prima periodo quæ ad „ Virginem, & Sanctos refertur: ter„ minatur oratio per hanc clauſulam *ut* „ *per eorum preces obtineamus*. „

Ceterum ad pleniorem intelligentiam obſervandum eſt, diverſitatem ex calamitatibus ſimul & inſcientia prodiiſſe, ita tamen ut nec antiquitas, nec pars officiorum eſſentialis deſit. Sic propugnat Renaudotius ibidem pag. 45. obſ. in communem ritum Jacobitarum. " In maxi„ ma, quam periti rerum Orientalium „ Eccleſiaſticarum ſatis ſciunt, codicum „ vetuſtorum raritate, mirum eſſe non de„ bet, ſi ad Euchariſticos ritus explican„ dos, multa nobis deeſſe ingenue fatea„ mur. Vaſtatę bellis continuis Provincię „ antequam in Arabum poteſtatem veni„ rent: Spoliatæ multoties ab illis Eccle„ ſiæ, Chriſtianis, qui a mille & amplius „ annis duriſſimam ſub infidelibus Domi„ nis ſervitutem ſerviunt, vix quidquam „ relictum eſt, unde decor domus Dei „ ſuſtentari poſſet. Itaque cum Epiſcopi, „ & ordo omnis Eccleſiaſticus facultati„ bus ſuis ſpoliati non aliunde, quam „ ex plebis eleemoſynis vitam tolerare, „ & quæ ad ſacerdotum functiones neceſ„ ſaria erant, habere poſſent, in extre„ mis anguſtiis ferme ſemper conſtituti, „ ornamenta, & præſertim ſacros libros, „ comparare dudum ægre poſſunt. Itaque „ nullæ ſunt a multis ſæculis Eccleſia„ rum Bibliothecæ, vetuſti codices, qui „ olim fuerant, uſu quotidiano detriti, „ & conſumpti ſunt, plureſque fortaſſe „ tales in Occidente, qui ex communi „ naufragio evaſerunt, quam in Oriente, „ reperirentur. Aucta eſt majorem in „ modum illa calamitas per Eccleſiaſtico„ rum Orientalium ignorantiam, qui ve„ teres codices neglexerunt, optimum „ rati, ſi novos potius quam antiquos ha„ berent, quorum ſæpe fragmenta ſemi„ lacera, noviter ſcriptis amiciendis de„ ſtinata, perierunt. Acceſſit zelus, non „ quidem ſecundum ſcientiam, Miſſiona„ riorum quorumdam, qui præſertim u„ bi plurimum poterant, ut in Libano „ apud Maronitas, & in Malabaricis „ Eccleſiis, veteres ſacramentales libros „ flammis abolendos potius judicaverunt, „ quam in Europam tranſmittendos. Un„ de in Romanis Collegiis Maronita„ rum, Sapientiæ, & de Propaganda fi„ de, immo, & in ipſa Vaticana Biblio„ theca, pauciſſimi reperiuntur tales O„ rientalium libri, cum ingens illorum „ copia comparari facile potuiſſet, & „ Romæ maxime debuiſſet, ubi toties „ de Orientalium fide & ritibus judica„ tum eſt.

„ *Pergit*. Cum vero hæc veterum codi„ cum raritas ad omnia ſacramentalia of-

„ ficia pertineat, habemus tamen ſatis „ antiquos, qui Anaphoras proprie dictas „ accurate repræſentent, præcipue Jacobiticas. Sunt autem Anaphoræ, præ„ cipua illa pars Officii Euchariſtici, quæ „ ab oratione oſculi pacis incipit, & uſque „ ad gratiarum actionem extenditur. Il„ larum quæ Syriace extant, multos co„ dices tractavimus, atque ideo de illis „ dubitatio prope nulla eſt, neque majoris „ momenti diſcrimen ullum animadver„ titur: At partem alteram in qua cæ„ remoniæ, preceſque continentur, qui„ bus Sacerdotes Syri uti ſolent ad altaris „ ingreſſum ad primam donorum præpa„ rationem, & illationem, publicam pro „ variis rebus & perſonis ſupplicationem, „ Scripturarum lectionem, & alia omnia „ προπαρασκευαστικὰ, pauci libri accurate „ repræſentant. Neque mirum id cuiquam „ videri debet, cum Græci Latinique ſa„ cramentales libri alicujus vetuſtatis, „ ea quoque cæremoniali parte careant: „ ſcilicet quia ritus illos, Sacerdotes, „ & alii altarium Miniſtri, uſu quoti„ diano potius, & aſſiduo miniſterio „ quam ſcripto docebantur, & quando „ ſcribi cœperunt, non in libris ſacra„ mentalibus, ſed in aliis ſcribebantur, „ quod apud Græcos, & Copticas fa„ ctum fuiſſe obſervavimus.

Rurſus pag. 73. *Liturgia ſive Anaphora S. Jacobi*: „ Hoc loco ſecundum Orien„ tales omnes incipit *Anaphora* ſive Li„ turgia proprie dicta, ut de latina „ Miſſa ab antiquis ejus expoſitoribus „ ſcriptum eſt, illam a præfatione inci„ pere: qua de re dictum eſt in pri„ mo Commentario. Sed cum Liturgiæ „ Orientales, oſculum pacis ante præfa„ tionem præſcribant, incipiunt vulgo „ ab oratione quæ eidem præmittitur, „ ſequiturque Sacerdotis benedictio ſuper „ populum, tandem præfatio. Igitur in „ MSſ. Codicibus Copticis, Syriacis, & „ cujuſque linguæ, novus titulus appo„ nitur, hoc ipſo loco, qui Anaphoram „ incipere ſignificat: Cumque omnes oſ„ ficium quod præcedit commune ha„ beant, illud quod ſequitur, & *Ana„ phora* proprie vocatur, ſecundum di„ verſas liturgias varium eſt, & multi„ plex, quamvis in ordine, & ſententiis „ nulla ſit diverſitas. „

„ *Pergit*. Iſta quæ Jacobi nomen præ„ fert, communis eſt Syris, Melchitis, „ ſeu Orthodoxis, & Jacobitis; unde an„ tiquitas ejus ultra ſchiſmatum initia „ promovetur: Habetque multa, cum „ Græca ejuſdem nominis, communia: „ qua de re dictum eſt in diſſertatione „ prævia. Jacobum fratrem Domini au„ ctorem illius eſſe, Syri exiſtimant, ex „ antiqua ſua traditione, cujus funda„ mentum, ut videtur, aliud non fuit, „ quam uſus illius liturgiæ in Eccleſia Hie„ roſolymitana ab Apoſtolo fundata. „

Solvuntur objectiones adverſus alias probationes.

OPPONES: Sancti Patres quandoque aſſerunt Euchariſtiam confici deprecatione Sacerdotis: Ergo, &c. Probatur antecedens: Juſtinus Apolog. 2. ſic loquitur: " Per precem Euchariſtiam factum „ cibum ſumimus. „ Concinit Gregorius Nyſſenus Orat. Catechetica cap. 37. his verbis. " Hic panis per verbum Dei, & „ orationem ſanctificatur. „ Gregorius Magnus L. 7. Epiſt. 63. ſubindigitat morem fuiſſe Apoſtolorum, Dominicam tantum orationem, oblatione facta recitare. Demum Patres Græci paſſim dicunt corpus, & ſanguinem Chriſti fieri in Euchariſtia per preces, & ſancti Spiritus illapſu. Ergo, &c.

Reſpondeo diſtinguendo antecedens: Et ſancti Patres, tunc alludunt ad verba immediate antecedentia, & ſubſequentia concedo: Et loquuntur de ipſis formis, nego. Si tamen formæ Euchariſtiæ quandoque apud eos orationes appellentur, hoc profecto, non niſi de oratione late ſumpta, in quantum mentio fit in forma calicis de paſſione Chriſti, per quam omnes obtinemus gratias, intelligendum eſt. In iſto ſenſu loquitur Juſtinus cum Gregorio Nyſſeno, & ſic patet ſolutio ad eorum auctoritates.

Quoad Gregorium Magnum, dicimus unum ſolummodo indicare velle, ſcilicet quod initio Eccleſiæ, peracta oblatione, nedum ſimplici, ſed & tranſubſtantiativa prece, qua ſiſtitur victima in altari, Apoſtoli recitarent orationem Dominicam, tum facta communione, propter anguſtias temporum, remittebant fideles.

Ad

Ad id vero quod ſubjicitur, Patres Græcos paſſim aſſerere Euchariſtiam fieri invocatione Spiritus ſancti, ſic reſpondet Arcudius Lib. 3. de Euchariſtia cap. 28. pag. 230. ubi hanc præoccupans objectionem, illam ſolvit his verbis: " Conſecratio cum his omnibus ad eum locum terminatur, ubi dicitur, tua ex tuis tibi offerimus. Nam poſt verba Salvatoris ſequitur, memores igitur Crucis, Sepulcri, Reſurrectionis, Aſcenſionis, &c. tua ex tuis tibi offerimus. Hinc vero habemus ex ſententia Jeremiæ, conſecrationem fieri antequam dicantur in Liturgia illa verba: Domine, qui tertia hora ſanctiſſimum tuum ſpiritum ad tuos Apoſtolos dimiſiſti, hunc, bone, ne auferas a nobis. Quæ verba ſacrificantium Sacerdotum, præcedunt illa alia verba; fac hunc panem. Igitur ſignum eſt, ea quoque verba minime ſpectare ad conſecrationem; ſed ad tertiam & poſtremam partem Liturgiæ pertinere, cum & adventus Spiritus ſancti ad eam pertineat. " Sed de iſta difficultate mox fuſior redibit ſermo, & ex profeſſo demonſtrabimus, invocationem Spiritus ſancti, & preces non conficere corpus Chriſti.

Inſtabis: Euſebius Epiſcopus, & refertur de conſecratione diſtinctione 2. capite *Quid corpus Aſſumptum*, dicit: " Quod inviſibilis Sacerdos viſibiles creaturas in ſuum corpus convertit, dicens, accipite & comedite, *hoc eſt corpus meum*: Igitur etiam iſtæ voces, *Accipite, & commedite*, ſunt de eſſentia. "

Reſpondeo diſtinguendo antecedens: Hæc verba dicit tamquam pertinentia ad uſum materiæ, concedo: ad eſſentiam formæ, nego: ita divus Thomas hic art. 1. ad 2. " Dicendum quod in his verbis, Accipite, & comedite, intelligitur uſus materiæ conſecratæ, qui non eſt de neceſſitate hujus Sacramenti, ut ſupra habitum eſt, & ideo nec verba ſunt de ſubſtantia formæ: quia tamen ad quamdam perfectionem ſacramenti pertinet materiæ conſecratæ uſus, ſicut operatio non eſt prima, ſed ſecunda perfectio rei, ideo per omnia iſta verba exprimitur tota perfectio hujus Sacramenti: Et hoc modo Euſebius intellexit his verbis confici Sacramentum quantum ad primam & ſecundam perfectionem ipſius. "

Inſtabis: Græci in prima forma non ponunt *enim*. II. In illa non explicatur imperium loquentis, & perſona Miniſtri. III. Deberet potius apponi, hic eſt, ut fieret mentio de termino a quo ſcilicet de pane. IV. Oporteret etiam poni corpus Chriſti, ut propoſitio foret ex omni parte determinata. Igitur prima forma non eſt conveniens.

Reſpondeo determinari actionem Domini conſecrantis cauſaliter: Chriſtus enim porigendo cuilibet Apoſtolorum buccellam panis angelici reddebat illis rationem cur daret illis talem panem edendum, dicendo *hoc eſt enim corpus meum*: hæc tamen particula non eſt de eſſentia, unde illa omiſſa, Græci conficiunt ſacramentum: ſi tamen Sacerdos Latinus illam omitteret, peccaret moraliter, inquit Divus Thomas, quia peccaret in ritu, quandoquidem exiſtimat illam particulam *enim* derivatam eſſe a beato Petro.

Reſpondes D. Thomas, hic art. 2. ad 2. verba operari effective, & ſacramentaliter, & ideo propoſitionem non fieri mere per modum Imperii ut in creatione, ubi Deus pure, effective, & per potentiam abſolutam egit. Ceterum ſufficienter explicatur perſona Miniſtri, eo ipſo quo Sacerdos agit in perſona Chriſti: " Sermo Dei, *ait*, operatus eſt in creatione rerum, qui etiam operatur in hac conſecratione: aliter tamen, & aliter. Nam hic operatur effective, & ſacramentaliter, id eſt ſecundum vim ſignificationis: & ideo oportet in hoc ſermone ſignificari ultimum effectum conſecrationis per verbum ſubſtantivum indicativi modi, & præſentis temporis: Sed in creatione rerum operatus eſt ſolum effective, quæ quidem efficientia eſt per imperium ſuæ ſapientiæ: & ideo in creatione rerum exprimitur ſermo divinus per verbum imperativi modi, ſecundum illud Geneſ. 1. Fiat lux, & facta eſt lux. "

Reſpondes ad 3. Terminum a quo, non retinere naturam ſuæ ſubſtantiæ, ſicut terminus ad quem retinet; adeoque mentionem ſolum faciendam eſſe de termino

ad

ad quem: " Ad 3. dicendum quod terminus a quo in ipſo facto eſſe converſionis, non retinet naturam ſuæ ſubſtantiæ ſicut terminus ad quem; & ideo non eſt ſimile. "

Ad 4. dico per iſtam vocem *meum*, ſufficienter exprimi perſonam Chriſti, qui eſt principalis Sacerdos: " Dicendum, ait S. Thomas ibidem ad 4. quod per hoc pronomen, *meum*, quod includit demonſtrationem primæ perſonæ, quæ eſt perſona loquentis, ſufficienter exprimitur perſona Chriſti, ex cujus perſona hæc proferuntur. "

Notat hic ſanctus Doctor art. 3. convenienter poni *teſtamentum*, in forma calicis, & quidem novum & æternum: quia cum teſtamentum ſit diſpoſitio hæreditatis, & Euchariſtia contineat ſanguinem Chriſti, illumque repræſentet ut effuſum, a quo quidem omne donum: merito dicitur hic eſt calix &c. Unde, inquit ſanctus Doctor in Euchariſtia pignus nobis datur æternæ gloriæ.

Solvuntur objectiones ex divo Thoma deprompta.

Objicies: D. Thomas hic quæſt. 78. art. 3. duas affert opiniones, quarum una dicit verba, de quibus currit præſens difficultas, non eſſe de ſubſtantia. Secunda e contra: Primam rejicit, poſteriorem vero approbat: Sed nomine ſubſtantiæ intelligit eſſentiam: Igitur ſequendo ſecundam opinionem, vult reliqua verba eſſe de eſſentia: Probatur minor: Quotieſcumque D. Thomas agit de eſſentia ſacramentorum, pro eodem ſumit eſſentiam, & ſubſtantiam, ut hic q. 60. art. 8. " Si diminuatur aliquid eorum, quæ ſunt de ſubſtantia formæ ſacramentalis, tollitur debitus ſenſus verborum, & ideo non perficitur Sacramentum. "

Reſpondeo negando minorem; nam D. Thomas quandoque nomine ſubſtantiæ intelligit quidem eſſentiam rei, ſed quandoque etiam ſolum integritatem, ut hic. Et vero Sacramenta conſtant rebus & verbis tamquam materia & forma: quæ igitur pertinent per modum complementi ſolum reſpiciunt integritatem: Sic brachia ſunt de ſubſtantia corporis, & tamen minime de eſſentia, quia ſunt ſolum partes integrantes ſubſtantiæ corporis.

Reſpondeo ad probationem negando paritatem, nam in utroque loco ſeipſum explicat D. Thomas. In primo nomine ſubſtantiæ intelligit eſſentiam, quandoquidem verba in tantum habent rationem formæ, in quantum ſignificant: in ſecundo vero dicit ſolum pertinere ad integritatem locutionis.

Inſtabis: D. Thomas hic art. 1. dicit iſta verba, *Accipite, et comedite*, non eſſe de ſubſtantia formæ; ſed per verbum *ſubſtantia*, intelligit eſſentiam, ut patet: Igitur etiam ibi nomine ſubſtantiæ intelligit eſſentiam.

Reſpondeo diſtinguendo: Ibi, id eſt, in iſta quæſtione quandoque nomine ſubſtantiæ etiam intelligit eſſentiam, concedo: ſemper, & ubique nego: Dum autem dicit iſtas voces, *Accipite, & comedite*, non eſſe de ſubſtantia, optime intelligit nomine ſubſtantiæ eſſentiam, quia ſolvit argumentum illorum qui volebant verba iſta, *Accipite, & comedite*, eſſe de eſſentia: Sed art. 3. quærit ſolum, an verba omnia ſint convenientia: unde dum dicit verba, de quibus nunc eſt ſermo, pertinere ſolum ad integritatem locutionis, nomine ſubſtantiæ ibi non intelligit eſſentiam.

Inſtabis: Ibi articulo 3. ſumit nomen ſubſtantiæ modo oppoſito primæ opinioni: Sed auctores primæ opinionis, dicendo reliqua verba non eſse de eſsentia, nomine ſubſtantiæ intelligebant eſſentiam: igitur divus Thomas e contra, dum dicit adverſus iſtam opinionem eſse de ſubſtantia; alias nihil diceret contra primam opinionem.

Reſpondeo negando minorem, quæ non ſatis explicat opinionem contrariam; quippe quæ non tantum dicat reliqua non eſſe de ſubſtantia, vox illa ut ſumitur pro eſſentia, ſed etiam ut ſumitur pro integritate; nam vult reliqua verba non magis pertinere ad formam, quam iſta, *Qui pridie quam pateretur*; quæ verba ſunt ſolum diſpoſitiva ad formam pronuntiandam, & nullo modo de eſſentia, & integritate; quod patet ex divo Thoma dicente, reliqua verba pertinere ad integritatem locutionis: ſi autem dixiſſet ſolum non pertinere ad eſſentiam, intelligendo per-

pertinere ad integritatem, debuiſſet illam refutare, dicendo ſimpliciter pertinere ad eſſentiam; & tamen non dixit, ſed ſolum pertinere ad integritatem: Igitur non corrigit illam opinionem in eo quod dicat reliqua verba non eſſe de eſſentia, ſed in eo quod dicat non eſſe etiam de integritate.

Inſtabis: Hic art. 3. ad 2. ſibi objicit iſtud argumentum: Verba conſecrationis panis non ſunt majoris efficaciæ quam verba conſecrativa vini: Sed ſtatim poſt hæc verba, *Hoc eſt corpus meum*, eſt perfecta conſecratio panis: Ergo ſtatim atque dictum eſt, *Hic eſt calix ſanguinis mei*, eſt perfecta conſecratio ſanguinis: & ita ea quæ ſequuntur non ſunt de ſubſtantia formæ præſertim cum pertineant ad proprietates hujus Sacramenti. Ad hoc argumentum ſic reſpondet: " Quia ſan„ guis ſeorſum conſecratus, expreſſe paſ„ ſionem Chriſti repræſentat; ideo po„ tius in conſecratione ſanguinis fit mentio „ de effectu paſſionis, quam in conſecratio„ ne corporis, quod eſt paſſionis ſubje„ ctum. „ Sed ſi intelligeret verba reliqua non eſſe de eſſentia ſimpliciter, reſponderet negando paritatem, dicendo non eſſe de eſſentia: Igitur cum hoc non dicat, intelligit reliqua verba eſſe de eſſentia.

Reſpondeo negando minorem; nam in hoc articulo quærit ſolum an verba formæ ſint convenientia; in argumento habetur reliqua verba pertinere ad proprietates hujus Sacramenti, & non ſolvit hoc; non habetur autem eſſe de eſſentia, & quia hic agitur ſolum de convenientia, D. Thomas ibi affert rationes convenientiæ cur potius adhibeantur in forma calicis, quam panis: Igitur non debuit dare reſponſionem in objectione appoſita: & noſtra reſponſio patet ex lectione totius articuli, & ſolutionis objectionum ibi contentarum: Hic enim D. Thomas explicat ſingulas particulas, & affert rationem pro ſingulis: v. g. dicit convenienter poni myſterium fidei, & non charitatis: quia, inquit, iſtud ſacramentum eſt fidei ſubjectum, „ nam quod ſanguis Chriſti ſit ibi realiter, ſola fide tenetur, & quia etiam paſſio Chriſti expreſſe per ſanguinem principaliter operatur per fidem, mentio fidei ſpecialis debet fieri. Ecce verba: " Dicendum quod quia ut di„ ctum eſt, ſanguis ſeorſum conſecratus, „ expreſſe paſſionem Chriſti repræſentat, „ ideo, potius in conſecratione ſanguinis „ fit mentio de effectu paſſionis, quam de „ conſecratione corporis, quod eſt paſſio„ nis ſubjectum, quod etiam deſignatur „ in hoc quod Dominus dicit, quod pro „ vobis tradetur: quaſi diceret, quod „ pro vobis paſſioni ſubjicietur. „

Repones: Verba Chriſti ſunt de eſſentia formæ: Sed verba omnia in forma Canonis Miſſæ ſunt verba Chriſti, quandoquidem ab Evangeliſtis referuntur. Ergo &c.

Reſpondeo diſtinguendo majorem: Verba Chriſti quæ important tranſubſtantiationem ſunt de eſſentia formæ, concedo: quę ſolum Euchariſtiæ effectum explanant, nego. Et ſic diſtincta minore, nego conſequentiam. Porro verba ſubſequentia nonniſi effectum demonſtrant, quocirca juxta diſtributionem accommodam omnia formę canonis verba intelligenda ſunt, ita ut priora ſint de eſſentia primario & tamquam conſecrativa, cetera vero ut effectus explicativa, itaque ſic tota ſolvitur controverſia; namque priora verba ex D. Thoma hic articulo 3. ſunt de ſubſtantia per modum eſſentiæ, cetera per modum integritatis, eo proportionali modo, quo partes omnes integrantes dicuntur de ſubſtantia rei; ſed quomodo? Scilicet per modum complementi. En verba? „ Dicendum eſt ergo, *ait* „ *ſanctus Doctor*, quod omnia prædicta ver„ ba ſunt de ſubſtantia formæ: Sed per „ prima verba, cum dicitur, Hic eſt calix „ ſanguinis mei, ſignificatur ipſa conver„ ſio vini in ſanguinem, eo modo quo di„ ctum eſt in forma conſecrationis panis: „ per verba autem ſequentia deſignatur „ virtus ſanguinis effuſi in paſſione; quæ „ operatur in hoc ſacramento; quæ quidem „ ad tria ordinatur. Primo quidem & „ principaliter, ad adipiſcendam æternam „ hæreditatem, ſecundum illud Heb. 10. „ Habentes fiduciam in introitu Sancto„ rum in ſanguine Chriſti, & ad hoc oe„ ſignandum dicitur, Novi, & æterni „ teſtamenti. Secundo, ad juſtitiam gra„ tiæ, quæ eſt per fidem, ſecundum illud „ Rom. 3. Quem propoſuit Deus propi„ tiatorem per fidem in ſanguine ipſius, „ ut ſit ipſe juſtus, & juſtificans eum, „ qui ex fide eſt Jeſu Chriſti, & quan„ tum ad hoc ſubditur, Myſterium fidei. „ Tertio autem, ad removendum impedi-

„ menta

„ menta utriuſque prædictorum, ſcilicet „ peccata, ſecundum illud Heb. 9. Sanguis Chriſti emundabit conſcientiam „ noſtram ab operibus mortuis, id eſt, „ a peccatis, & quantum ad hoc ſubditur, Qui pro vobis, & pro multis effundetur in remiſſionem peccatorum. „

Ad verba antecedentia reſpicere non abs re erit, ubi expreſſe dicit verba ſubſequentia nonniſi ad integritatem pertinere: " Dicendum, *inquit*, quod circa „ hanc formam eſt duplex opinio; quidam enim dixerunt, quod de ſubſtantia „ formæ hujus eſt hoc ſolum quod dicitur, Hic eſt calix ſanguinis mei; non „ autem ea quæ ſequuntur: Sed hoc videtur inconveniens, quia ea quæ ſequuntur, ſunt quædam determinationes „ prædicati, id eſt ſanguinis Chriſti: unde „ pertinent ad integritatem locutionis. „ Audis non dicere ad eſſentiam. Tum ſubdit reliqua verba ita eſſe de ſubſtantia formæ, ut per priora hæc: *Hic eſt calix ſanguinis mei*, ſignificetur converſio vini. Igitur cum dicit ſive in iſto articulo, ſive alibi reliqua verba eſse de ſubſtantia, vel etiam de eſſentia & neceſſitate, hoc non debet intelligi niſi lato modo, hoc eſt de integritate, maxime cum ſolum de convenientia formæ moveat quæſtionem, ubi dicit ea eſſe de ſubſtantia. Ceterum quæ dicit in Summa, ſunt reliquarum ſententiarum regulæ: hic autem art. 1. tractans ex profeſſo de eſſentia, ſolum iſta appellat verba, *Hic eſt calix ſanguinis mei*, eſſentialia formæ.

Inſiſtes: D. Thomas in 4. Sent. diſt. 8. q. 2. art. 2. quæſtiunc. 1. dicit reliqua verba eſſe de eſſentia; relata enim utraque opinione ſubdit: " Alii probabilius „ dicunt quod totum quod ſequitur eſt „ de forma. „ Ergo &c.

Reſpondeo diſtinguendo: Vel per modum partis eſſentialis aut integralis, concedo: eſſentialis, & abſolute, nego. Unde ex ipſo debent intelligi ſecundum diſtributionem accommodam.

Perſiſtes: Ibidem ad 3. ſibi objicit iſtud argumentum. Quod conſequitur ſubſtantiam, nequit eſſe factivum tranſubſtantiationis: ergo cum verba ſubſequentia deſignent aliquam proprietatem Sanguinis, videtur quod non ſint de forma. Cui argumento ſic reſpondet: " Dicendum quod „ quamvis illa quæ ſequuntur ſint ut proprietates conſequentes Chriſti ſanguinem, in quantum hujuſmodi, ſunt tamen eſſentiales ſanguini Chriſti in quantum eſt per paſſionem effuſus. „ Et paucis interjectis, ſic concludit: " Et „ ideo oportet quod ſint de ſubſtantia. „ Sed quod eſt eſſentiale ſanguini conſecrando, videtur eſſe de eſſentia. Ergo &c.

Reſpondeo diſtinguendo: Quæ ſunt eſſentialia ſanguinis conſecrando, ſunt eſſentialia formæ per modum expreſſionis, in quantum magis explicant & determinant formam, concedo: per modum partis eſſentialis abſolutæ, nego. Primum vult ſolum D. Thomas, & hoc ſolum probant omnes objectiones, quæ facile ſolvuntur diſtinguendo de integritate & de eſſentia: quia tamen altera opinio graves habet auctores, Sacerdos debet conſecrando pronuntiare omnia verba.

Repones: Idem ſanctus Doctor in caput 11. 1. Cor. lectione 6. dicit verba ſequentia eſse de neceſſitate formæ: Ibidem aſserit reliqua verba habere vim effectivam ad tranſubſtantiandum vinum in ſanguinem Chriſti, his verbis: " Et quia „ ut ſæpe dictum eſt, formæ ſacramentorum ſignificando efficiunt, totum „ pertinet ad vim effectivam formæ. „ Atqui quod habet vim ad tranſuſtantiandum, eſt de eſsentia formæ. Ergo &c.

Reſpondeo ad primum ut ſupra; ad 2. diſtinguo minorem: Quod habet vim ad tranſubſtantiandum vinum ratione ſui, concedo: ratione annexi tantum, nego minorem, & conſequentiam. Reliqua verba habent quidem vim effectivam, ſed tantum ratione primorum verborum quibus connectuntur.

Inſtabis: Eccleſia præcipit repetere reliqua verba, quando prætermiſsa ſunt, & quidem abſolute: ſi autem eſset dumtaxat dubium an eſsent de eſsentia? juberet repeti ſolum ſub conditione, ſicut Baptiſmus repetitur tantum ſub conditione quando eſt dubium an forma debite prolata ſit: Ergo &c.

Reſpondeo negando paritatem. Cum alia opinio ſit probabilis, ideo vult Eccleſia abſolute repeti totam formam, ne myſterium in periculum veniat.

Urgebis: Ideo reliqua verba non ſunt de eſſen-

eſſentia, quia prima ſola ſignificant explicite converſionem vini: Sed hæc ratio nulla eſt: Et probatur. Iſta verba, *Ego te baptizo*, perfecte ſignificant ablutionem interiorem, & tamen ſine iſtis verbis, *in nomine Patris &c.* forma non eſt completa eſſentialiter. Igitur nec forma calicis, ſine reliquis verbis.

Reſpondeo negando minorem: Ad probationem nego paritatem; nam Baptiſmus eſt profeſſio fidei, per quam homo Dei ſervitio mancipatur, unde mentio de SS. Trinitate fieri debet.

Contra: Forma debet explicare quod facit: Sed facit ſacramentum ad remiſſionem peccatorum per effuſionem ſanguinis: Igitur ulteriora verba ſunt de eſſentia.

Reſpondeo diſtinguendo: Forma debet explicare quod facit, id eſt, terminum primarium, ſcilicet converſionem, concedo: terminum ſecundarium, nempe effectum ſacramenti, qui eſt remiſſio peccatorum, ſubdiſtinguo: ad melius, concedo: abſolute loquendo, nego.

Reſpondeo aliter diſtinguendo. Reliqua verba ſunt de eſſentia Euchariſtiæ ut eſt ſacrificium, concedo; nam mentio expreſſe debet fieri pro ſacrificio de effuſione ſanguinis: Sunt de eſſentia Euchariſtiæ ut ſacramentum eſt, nego. Quia vero Sacerdos numquam conſecrat niſi faciat ſacrificium ſimul & ſacramentum, & quidem primario ſacrificium, ideo reliqua verba poſſunt ſub illo reſpectu dici eſſentialia, & ſic unico verbo ſolvuntur omnes objectiones, & amore conciliantur opiniones, & videtur eſſe mens D. Thomæ, qui ait de verbis ſubſequentibus: " Sunt tamen eſſentiales ſanguini „ Chriſti, in quantum eſt per paſſionem „ effuſus. In 4. Sent. diſt. 8. q. 2. art. 2. quæſt. 7.

Perſiſtes: S. Pius V. juſſit noſtram opinionem expungi e commentariis Cajetani ad articulum tertium quæſtionis 78. D. Thomæ. Immo alia opinio videtur eſſe Catechiſmi Romani. Ergo &c.

Reſpondent quidam ſummum Pontificem amplexum fuiſſe contrariam opinionem ut Doctorem particularem: Alii dicunt ideo juſſiſſe expungi, quia Cajetanus non ſatis fideliter interpretatus fuerat D. Thomam; nam exiſtimavit S. Doctorem putaſſe reliqua verba eſſe de eſſentia ſimpliciter. Ad id autem quod dicitur, Catechiſmum tenere contrariam opinionem, hoc non poteſt clare probari; dicit enim reliqua verba eſſe ſolum de ſubſtantia, quod quidem poteſt intelligi, ut explicavimus, vel de integritate, vel de eſſentia; ſed adhærendo penultimæ ſolutioni omnia adamuſſim explicantur, & conciliantur.

Dices: Scotus in 4. diſt. 8. q. 2. §. *De ſecundo*, ait vel ipſa verba, *Qui pridie quam pateretur, accepit panem &c.* eſſe neceſſaria ad conſecrationem panis & vini, quippe quæ ſint verba Chriſti. Igitur forma eſſentialis totaliter non ſita eſt in iſtis verbis, *Hoc eſt corpus meum* &c.

Reſpondeo diſtinguendo: Verba formam antecedentia ſunt neceſſaria ut conditiones ſine qua non, concedo; & hoc ſolum iſta ratio probat, quia ſunt verba Chriſti: tum quia Eccleſia vult ea pronuntiari, ut habetur in Miſſali; hinc graviter peccaret, qui illa vel ex incuria, vel etiam ex contemptu omitteret. Sunt neceſſaria ut partes eſſentiales, nego.

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Iſta ſola verba, Hoc eſt corpus meum: Hic eſt calix ſanguinis mei, *ſunt de eſſentia utriuſque formæ.*

PRIMO QUIDEM ex Evangeliſtis qui omnes ea referunt, ſed non cuncta ad formam calicis conſequentia aut ſaltem eodem modo, & eodem ritu. Matth. 26. habetur, *Hic eſt enim ſanguis meus novi Teſtamenti, qui pro multis effundetur in remiſſionem peccatorum*: Marci 14. hæc ſolum: *Hic eſt ſanguis meus novi Teſtamenti, qui pro multis effundetur.* Luc. 22. *Hic eſt calix novum Teſtamentum in ſanguine meo, qui pro vobis fundetur*. Iſta formæ Miſſalis verba, *æterni*, *myſterium fidei*, deſunt, immo nec in Liturgiis reperiuntur, quarum utique non una eſt lectio.

Secundo: Nec alia commemorant Concilia, maxime Florentinum Seſſ. ultima; ſciſcitans enim a Græcis cur orationem formæ adderent, reſponderunt ſe nihilominus credere prioribus verbis Chriſti ſanguinem effici.

Tertio: Eſt unanimis SS. Patrum doctrina,

ctrina, neque enim Cyprianus Serm. de cœna Domini, Chryſoſtomus in ſua Liturgia, Ambr. L. 4. c. 4. de ſacramentis alia referunt verba, loquendo de forma calicis. Quod enim verba laudata ſufficiant, illud eſt argumentum irrefragabile, quia ſignificant quod faciunt, ſcilicet tranſubſtantiationem.

SYNOPSIS OBJECTIONUM ET RESPONSIONUM.

PRIMO: Non eſt relictus ambigendi locus de Liturgiarum genuinitate, cum ſint antiquiſſimæ, & ſi quid de requie tum Beatiſſimæ Virginis, tum ſanctorum Martyrum commemorcat, hoc intelligendum eſt de requie extrinſeca; licitum eſt enim a Deo petere ut Sancti ab omnibus tamquam ejus amici, agnoſcantur, & ab impiis Hæreticis eorum memoria non exagitetur. Non deſunt qui autument vocem *requiem* pro eis, ignorantia vel inadvertentia Librariorum in textum irrepſiſſe.

Secundo: Nonnulla adverſus formarum convenientiam opponuntur; ſed ſecundum diſtributionem accommodam, juxta D. Thomam hic art. 3. intelligenda ſunt, ita ut quædam eſſentiam, quædam vero ſolum integritatem ſpectent.

Tertio: S. Thomas quandoque dicit cuncta verba ad iſta, *Hic eſt calix ſanguinis mei*, ſubſequentia, eſſe de ſubſtantia, ſed profecto nomine ſubſtantiæ intelligit integritatem, cum hic art. 3. ubi hæc profert, ſolum de convenientia agat: unde de ejus mente dijudicandum eſt ex eis, quæ ibidem art. 1. dicit, cum eo loci ex profeſſo tractet de eſſentia.

SECTIO TERTIA.

Utrum iſta verba, Hic eſt calix ſanguinis mei, novi, & æterni Teſtamenti, myſterium fidei, qui pro vobis, & pro multis effundetur in remiſſionem peccatorum, *ſint omnia de eſſentia formæ calicis?*

EUCHARISTIA duplici modo ſpectari poteſt, videlicet ut ſacramentum, & ut ſacrificium; priori modo conſiderata, habet pro forma eſſentiali iſta ſola verba, *hic eſt calix ſanguinis mei*, ut probatum eſt in articulo præcedenti: Sed ſi poſteriori conſideretur modo, magna eſt vel inter ipſos noſtros Thomiſtas controverſia. Gonetus hic Diſput. 7. art. 2. varias pro iſto momento ſententias refert. Prima aſſerit totam formam compleri eſſentialiter in iſtis verbis, *hic eſt calix ſanguinis mei*, & hæc eſt inter Theologos communis. Cajetanus, & Joannes a S. Thoma contendunt quatuor iſta priora verba: *Hic eſt ſanguis meus* eſſe quidem de eſſentia, cetera tamen de ſubſtantia, hoc eſt de integritate. Quidam tertii generis, ut Philippus a ſancta Trinitate, & Cornejo volunt eſſe non ſolum de integritate, verum etiam & de eſſentia; Labat vero, & Pater Nicolai in Scholiis ad art. 3. D. Thomæ q. 78. propugnant omnia eſſe de ſubſtantia, & eſſentia formæ, quam quidem opinionem propter reverentiam erga Theologos ſcholæ Angelicæ ponimus, ut probabilem & ſenſui D. Thomæ ſatis affinem: quia tamen fuſe in ſectione poſtuma clare aperuimus S. Thomæ mentem, credimus primam, & ultimam poſſe conſociari, ſi dicamus formam Euchariſtiæ, ut Sacrificium eſt, omnia verba pro ut ſunt in Canone dicenda, formam eſſentialem exprimere: Unde ſit

CONCLUSIO.

Opinio quæ tenet omnia verba eſſe de eſſentia formæ Euchariſtiæ, ut Sacrificium eſt, tamquam probabilis propugnari poteſt.

Probatur rationibus auctoritate Scripturæ & D. Thomæ ſuffultis.

PRIMA: Quæ dependent a voluntate Dei, nobis per Scripturas ſacras manifeſtantur: Sed omnia verba referuntur Lucæ 22. in forma calicis, & colliguntur ex Matth. cap. 26. & Marco cap. 14. Ergo &c.

Altera: Illa verba ſunt de ſubſtantia formæ, quæ ſunt determinationes prædicati: Atqui reliqua verba talia ſunt, quippe quæ determinent quinam ſit ſanguis, & ad quem effectum detur: Igitur ſunt de ſubſtantia formæ: ita D. Th. hic q. 78. art. 3. ubi duas circa iſtud momentum refert opiniones, alteram ſcilicet quæ dicit poſteriora verba non eſſe de ſubſtantia, ſeu eſſentia formæ, alteram vero e

Digitized by Google

contra quæ aſſerit eſſe ; & huic ſubſcribit, ea ductus ratione , quod ſint prædicationes prædicati . " Quidam enim dixerunt , *inquit* , quod de ſubſtantia formæ hujus eſt hoc ſolum quod dicitur, Hic eſt calix ſanguinis mei , non autem ea quæ ſequuntur: Sed hoc videtur inconveniens: Quia ea quæ ſequuntur, ſunt quædam determinationes prædicati , id eſt ſanguinis Chriſti : Unde pertinent ad integritatem ejuſdem locutionis, & propter hoc ſunt alii qui melius dicunt , quod omnia ſequentia ſunt de ſubſtantia formæ , uſque ad hoc, quod poſtea ſequitur, Hæc quotieſcumque feceritis; quod pertinet ad uſum hujus Sacramenti . "

Tertia : Verba formæ faciunt quod ſignificant ; hinc debent explicare efficaciam , & effectum Sacramenti : ſed niſi adſint omnia verba, non explicatur effectus Euchariſtiæ, ut Sacrificium eſt, quandoquidem explicatur ſolum per paſſionem, & ſanguinem effuſum : & conſequenter per reliqua verba, Qui pro vobis, & pro multis effundetur &c. Igitur verba ſequentia ſunt de eſſentia formæ Euchariſtiæ , ut ſacrificium eſt . Hæc ratio eſt D. Thomæ, qui ibidem duplicem diſtinguit effectum , ſcilicet converſionem vini quæ competit Euchariſtiæ ut alimentum, & ſacramentum eſt, alteram vero ut ſacrificium eſt in remiſſionem peccatorum: Quocirca priora ſolum verba, Hic eſt calix ſanguinis mei, ſunt ſolum de eſſentia Euchariſtiæ ut ſacramentum eſt , reliqua vero etiam de ſubſtantia ſi conſideretur ut ſacrificium " Propter hoc *ait* , ſicut alii melius dicunt , omnia ſequentia ſunt de ſubſtantia formæ uſque ad hoc, quod poſtea ſequitur , Hæc quotieſcumque feceritis , quod pertinet ad uſum hujus ſacramenti ; unde non eſt de ſubſtantia formæ. Et inde eſt, quod Sacerdos eodem ritu , & modo, ſcilicet tenendo calicem in manibus , omnia hæc verba profert. Lucæ etiam 22. interponuntur verba ſequentia verbis præmiſſis, cum dicitur, Hic calix novum teſtamentum eſt in meo ſanguine: dicendum eſt ergo , quod omnia prædicta verba ſunt de ſubſtantia formæ : Sed per prima verba, cum dicitur, Hic eſt calix ſanguinis mei, ſignificatur ipſa converſio vini in ſanguinem, eo modo quo dictum eſt in forma conſecrationis panis : per verba autem ſequentia deſignatur virtus ſanguinis effuſi in paſſione , quæ operatur in hoc ſacramento, quæ quidem ad tria ordinatur . Primo quidem , & principaliter ad adipiſcendam æternam hæreditatem, ſecundum illud Hebræorum I. Habentes fiduciam in introitu Sanctorum in ſanguine Chriſti . Et ad hoc deſignandum dicitur , Novi & æterni Teſtamenti . Secundo, ad juſtitiam gratiæ quæ eſt per fidem , ſecundum illud Rom. 3. Quem propoſuit Deus propitiatorem per fidem in ſanguine ipſius, ut ſit ipſe juſtus , & juſtificans eum, qui ex fide eſt Jeſu Chriſti ; & quantum ad hoc ſubditur, Myſterium fidei . Tertio autem, ad removendum impedimenta utriuſque prædictorum , ſcilicet peccata , ſecundum illud Hæb. 9. Sanguis Chriſti emundabit conſcientiam noſtram ab operibus mortuis , id eſt a peccatis. Et quantum ad hoc ſubditur, Qui pro vobis, & pro multis effundetur in remiſſionem peccatorum. "

Quarta: D. Thomas in 4. Sent. diſt. 8. q. 2. art. 2. quæſtione 1. hoc ſibi proponit argumentum contra præſentem opinionem ad 3. his verbis : " Proprietates naturaliter conſequuntur ſubſtantiam rei : Sed illud quod conſequitur ſubſtantiam non poteſt eſſe factivum tranſubſtantiationis : Ergo cum illa verba quæ ſequuntur, deſignent aliquas proprietates ſanguinis , in quem fit tranſubſtantiatio, videtur quod non ſint de forma. "Hanc difficultatem ſolvit, non quidem dicendo verba ſubſequentia eſſe de integritate formæ, ſed potius aſſerendo eſſe partes eſſentiales. " Ad Tertium, *inquit*, dicendum, quod quamvis illa quæ ſequuntur , ſint ut proprietates conſequentes Chriſti ſanguinem, in quantum hujuſmodi , ſunt tamen eſſentiales ſanguini Chriſti , in quantum eſt per paſſionem effuſus .... & ideo illa quæ ſequuntur , ſunt eſſentialia ſanguini , prout in hoc ſacramento conſecratur, & ideo oportet quod ſint de ſubſtantia formæ " Audis , *ſunt tamen eſſentiales ſanguini Chriſti , in quantum eſt per paſſionem effuſus* , igitur eſſentiales Euchariſtiæ, ut ſacrificium eſt.

Quinta

Quinta ſic procedit : Quia Baptiſmus eſt fidei Sacramentum, requiritur eſſentialiter in forma, ut exprimatur clare ſancta Trinitas. Igitur a ſimili eo ipſo quo Euchariſtia eſt ſacrificium, debet clare exprimi effuſio ſanguinis Chriſti, adoque verba ſubſequentia ſunt de eſſentia. Hinc S. Pius V. juſſit opinionem contrariam expungi e commentariis Cajetani in articulum tertium quæſtionis 78. D. Thomæ, eo quod, ut putabat, non ſatis attigiſſet Angelici Doctoris ſenſum.

Sexta hæc eſt : Ea verba ſunt de eſſentia formæ; quæ ſunt neceſſaria ad converſionem donorum, nam ſacramentum eſt ſignum practicum & effectivum : Atqui S. Thomas propugnat omnia verba ſic eſſe ad tranſubſtantiationem vini neceſſaria, & hoc contra negantes. Sic loquitur Comment. in cap. 11. 1. ad Cor. Lect. 6. " Circa iſta verba quibus Eccleſia utitur in conſecratione ſanguinis, „ quidam opinantur quod non omnia ſint „ de neceſſitate formæ, ſed ſolum quod „ dicitur, Hic eſt calix ſanguinis mei, „ non autem reſiduum quod ſequitur, Novi & æterni Teſtamenti, myſterium fidei, qui pro vobis & pro multis effundetur in remiſſionem peccatorum. Sed hoc „ non videtur convenienter dici. Nam „ totum illud quod ſequitur eſt quædam „ determinatio prædicati. Unde & ad „ ejuſdem locutionis ſententiam ſeu ſignificationem pertinet. Et quia ut ſæpe „ dictum eſt, formæ ſacramentorum, ſignificando efficiunt, totum pertinet „ ad vim effectivam formæ. Ergo &c.

FIT SATIS OBJECTIONIBUS.

Objicies : Illa ſola verba ſunt eſſentialia formæ Euchariſtiæ, quæ faciunt quod ſignificant : Atqui illa ſola verba, Hic eſt calix ſanguinis mei, uti talia habentur, cum, his prolatis, fiat converſio vini in Chriſti ſanguinem : Igitur illa ſola verba ſunt eſſentialia.

Reſpondeo diſtinguendo minorem : Verba præcedentia ſola ſunt talia, reſpectu Euchariſtiæ, ut ſacramentum eſt, concedo: ut ſacrificium, nego. Cum autem Euchariſtia ſit eſſentialiter ſicut ſacramentum, ſic & ſacrificium, dubio-procul debet exprimi effuſio ſanguinis Chriſti: Hinc Sacerdos qui omitteret verba ſubſequentia, totam formam repetere teneretur.

Inſtabis : Atqui præcedentia verba ſufficienter explicant rationem ſacrificii. Igitur ſubſequentia ad hoc prorſus inutilia ſunt. Probatur ſubſumptum : Juxta Theologos Angelicæ Scholæ, ſacrificium perfecte explicatur eo ipſo quo ſanguis ſeparatim ponitur vi verborum a corpore : Igitur eo ipſo quo præcedentia verba conſecrant ſeparatim vinum a pane, ſufficienter exprimunt ſanguinis effuſionem.

Reſpondeo negando ſubſumptum. Ad probationem diſtinguo : Sufficienter explicatur ſanguinis effuſio per factum eo ipſo quo vinum ſeparatim a pane conſecratur, concedo : per expreſſionem, nego : cum autem verba ex ipſo S. Thoma ſignificandi vim apud homines obtinuerint, non ſufficit factum, ſeu conſecratio ſeparata vini a pane, ad deſignandam ſeparationem animæ Chriſti a corpore, facta per ſanguinis effuſionem, ſed prærequiritur, ut verba formæ hoc ipſum exprimant.

Urgebis : Iſta verba, v. g. 1. Cor. 11. *Quod pro vobis tradetur*, ſupponunt effuſionem ſanguinis ; quod enim tradetur pro nobis non nihil refertur ad ſacrificium : Igitur ſaltem omnia verba non ſunt de eſſentia formæ.

Reſpondeo diſtinguendo : Iſta verba *quod pro vobis tradetur*, ſupponunt effuſionem, & habent neceſſariam relationem ad illam, concedo : ſecus, nego. Non quæcumque effuſio ſanguinis, ſed ea quæ fit pro redemptione habet rationem ſacrificii, cum Chriſtus eo ſolum fine paſſus ſit ; ut nos & a peccato, & a morte æterna redimeret ; unde cum relativa ſint ſimul natura, & cognitione, eo ipſo quo debet exprimi effuſio ſanguinis, neceſſarium eſt & explicare quo ſenſu fuſus ſit, & ideo etiam illa verba, *quod pro vobis tradetur*, dicuntur eſſentialia formæ Euchariſtiæ, ut ſacrificium eſt.

Replicabis : Orientales vere conficiunt Euchariſtiam & ut ſacramentum, & ut ſacrificium eſt : Sed in forma Liturgiarum non habentur omnia verba : Et probatur. In Liturgia ſancti Marci habetur ſolum, *Corpus meum eſt hoc* : *Sanguis meus eſt hic* : in Liturgia S. Matth. & Paſtoris,

Hoc caro mea eſt , *Hoc ſanguis meus eſt* ſic teſtatur Cardinalis De Lugo hic diſput. 11. Sectione IV. n. 6. ſe accepiſſe ex Miſſali Manuſcripto Maronitarum. Ergo &c.

Reſpondet Conctus hic diſput. 7. art. 2. §. 4. Chriſtum reliquiſſe Eccleſiæ poteſtatem determinandi totam formam calicis, & ideo juxta diverſas Eccleſias propter diſciplinam diverſam, utique diverſimode exprimi ſanguinis effuſionem.

Reſpondeo II. negando ſubſumptum. Ad probationem dico, fidem non eſſe abſolute adhibendam in hoc puncto Cardinali De Lugo, qui forte illuſus eſt a Maronitis, cum in Liturgiis Orientalibus a Renaudotio, duobus in quarto voluminibus collectis, verba ſubſequentia ſaltem magis explicativa adſint. Et vero in Liturgia ſancti Jacobi habetur, *Hic eſt ſanguis meus novi Teſtamenti, qui pro vobis, & pro multis effunditur, & datur in remiſſionem peccatorum* : in Liturgia ſancti Marci : *Hic eſt enim ſanguis meus novi Teſtamenti, qui pro vobis, & pro multis effunditur & diſtribuitur in remiſſionem peccatorum* : in Liturgia ſancti Baſilii, *Hic eſt ſanguis meus novi Teſtamenti, qui pro vobis, & pro multis effundetur in remiſſionem peccatorum* : in Liturgia cujus auctor dicitur eſse D. Matthæus, *Hic eſt calix ſanguinis mei, qui pro vobis effundetur, & pro redemptione multorum. Amen*. In Miſsa Mozarabica, *Hic eſt calix novum Teſtamentum in meo ſanguine, qui pro vobis effundetur*.

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Omnia verba ſunt de eſſentia formæ, ut Euchariſtia Sacrificium eſt.

PRIMO : Quia determinant formam, quatenus vim habent exprimendi rationem ſacrificii, quæ eſt a conceptu Euchariſtiæ inſeparabilis.

Secundo : Sic propugnat S. Thomas hic q. 78. art. 3. ubi expreſſe dicit illa verba eſſe de ſubſtantia formæ, propter quod, eodem ritu proferuntur : ſi vero aliqua omiſſa ſint, ex præcepto Eccleſiæ Sacerdos tenetur repetere formam, quod certe præceptum non urgeret, ſi omnia non eſſent de eſſentia.

Tertio : Juſſit S. Pius V. opinionem iſti contrariam e commentariis Cajetani expungi, ut D. Thomæ menti minus conformem.

SYNOPSIS DIFFICULTATUM ET RESOLUTIONUM.

PRIMO : Ratio ſacrificii tacite quidem exprimitur, quatenus conſecratio panis fit ſeparatim a conſecratione vini : Sed non expreſſe, cum ſola verba ex S. Thoma obtinuerint ſignificandi principatum.

Secundo : Neque vero negamus iſta verba, *Hic eſt calix ſanguinis mei*, ſignificare converſionem vini in ſanguinem, ſed hoc ſpectat Euchariſtiam ut ſacramentum, ſub quo reſpectu eſt alimentum; at ulterius conſecratio utriuſque ſubſtantiæ debet explicari per modum ſacrificii, cum Euchariſtiæ confectio per ſe primo rationem ſacrificii importet.

Tertio : Tametſi omnia verba arithmetice non reperiantur in Liturgiis Orientalibus, adſunt tamen ſufficientia quæ rationem ſacrificii clare exprimunt : Unde ad ſummum inde tantummodo ſequeretur, omnia omnino verba ſubſequentia ad eſſentiam non pertinere, ſed dubio-procul illa quæ explicant effuſionem ſanguinis, & paſſionem in remiſſionem peccatorum, debent adeſſe, ut quid ſacrificio eſſentiale.

SECTIO QUARTA.

Utrum citra errorem propugnaretur Euchariſtiam fieri poſſe, omiſſis verbis Evangelicis, per invocationem Spiritus ſancti, & Preces?

Vualdenſes, ſi credamus Sylvio, Euchariſtiam poſſe confici ſola orationis Dominicæ recitatione autumarunt. Arcudius Lib. 3. de Sacramentis cap. 28. ſcribit Nicolaum Cabaſilam in expoſitione Liturgiæ cap. 27. 29. & 30. Marcum Epheſiorum Antiſtitem in opuſculo, cujus hic eſt titulus, *Quod non ſolum a voce Dominicorum verborum ſanctificantur divina dona, verum a conſequente oratione, & benedictione Sacerdotis*, in eo fuiſſe errore, quem etiam non nihil affingit Simeoni Archiepiſcopo Theſſalonicenſi, & Samonæ Archiepiſcopo Gazæ.

Si

Si de Proteſtantibus inſtituamus Sermonem, Bucerus Comment. in caput 26. Matth. non ſine temeritate verba Chriſti, ad conſecrationem nihil conducere ait. " Dominus enim, *inquit*, juſſit panem frangere, & manducare, ſed non juſſit dici ſuper panem, Hoc eſt corpus meum. " Calvinus L. 4. inſtit. cap. 17. §. 29. admittit quidem verba Salvatoris, ſed ea conditione, ut ſe habeant mere per modum concionis, & inſtructionis, hinc & in formula de Sacramentis adminiſtrandis præſcribit Lectionem ex cap. 11. 1. Cor. deſumptam. Lutherus vero L. de abroganda Miſſa privata, tum & in libro contra Regem Angliæ, & in formula Miſſæ pro Eccleſia VVittembergenſi, aſſerit nedum verba Chriſti, ſed & preces totius Liturgiæ eſſe ad conſecrationem neceſſaria. Idem propugnat Kemnitius apud Bellarminum L. 4. de ſacramento Euchariſtiæ c. 12. Quidam etiam Theologi noſtris temporibus hanc perverſam doctrinam, ſed incaſſum, diſſeminare tentarunt. Contra quos omnes ſit

CONCLUSIO.

Euchariſtia non aliis, quam Chriſti verbis confici poteſt, nec citra errorem per ſolas preces fieri poſſe, quis propugnaret.

Probatur multis argumentis.

Primum argumentum, ex Scriptura ſacra deducitur.

Tametſi iſtud momentum ex probationibus omni exceptione dignis, ubi de formis, colligatur, operæ tamen pretium eſt, ne aliquis in poſterum obrepat error & contentio fiat; hoc dogma in particulari probare, unde ſic argumentor. Illud non poteſt citra errorem propugnari quod manifeſte ſacris Scripturis adverſatur. Atqui contendere Euchariſtiam poſſe fieri, omiſſis verbis Evangelicis, per ſolas preces, & Spiritus ſancti advocationem, eſt contradicere Scripturæ ſacræ, quæ non precibus, ſed ſolis Chriſti verbis, *Hoc eſt corpus meum, Hic eſt calix ſanguinis mei*, confici Euchariſtiam aſſerit. Ergo &c. Probatur minor: Matth. 26. habetur, *Accipite, & comedite, hoc eſt corpus meum. Et accipiens calicem gratias egit: & dedit illis dicens, bibite ex hoc omnes: Hic eſt enim ſanguis meus.* Non abſimili modo S. Marcus c. 14. S. vero Lucas c. 22. referunt utramque formam. Porro de fide eſt Chriſtum, I. tunc confeciſſe Euchariſtiam. II. Non alias fudiſſe preces, ſed ſtatim & abſque mora dixiſſe diſcipulis ſuis, *Hoc facite in meam commemorationem*. III. Ex hoc ſequitur nihil aliud requiri ad conſecrationem Euchariſtiæ. IV. Textum Evangelii ſic interpretantur Ambroſius L. 4. de Sacramentis c. 4. Chryſoſtomus homilia de proditione Judæ, & alii Patres infra citandi: Ergo &c.

Confirmatur: Hoc intercedit diſcrimen inter formam iſtius Sacramenti, & ceterorum ſacramentorum formas, quod illa nedum inſtitutionem, ſed & ipſius ſacramenti confectionem contineat: Igitur Euchariſtia non aliis, quam Chriſti verbis fieri poteſt.

Rurſus confirmatur, & eadem Scriptura explicatur. Non licitum eſt aliquid addere Scripturæ: Sed Scriptura laudata refert formam determinatam in individuo, immo vel ipſa forma Baptiſmatis multo magis individuatam, quando-quidem tametſi Chriſtus mittendo diſcipulos præceperit eis baptizare, In nomine Patris, & Filii, & Spiritus ſancti, reliquit tamen Eccleſię poteſtatem, ut miniſter pronunciaret formam dicendo, vel Ego baptizo; vel etiam, Baptizatur ſervus Chriſti: At vero inquit Ambroſius L. 4. de Sacramentis c. 4. cum Miniſter venit ad conſecrationem, *Jam non ſuis ſermonibus Sacerdos, ſed utitur ſermonibus Chriſti*: Ergo &c.

Verum quod celeberrimum eſt, habemus ipſum Apoſtolum Evangelii interpretem, qui 1. Cor. 11. erudiens fideles de fide Euchariſtiæ, omiſſa quacumque oratione, & prece, uti ab ipſo Chriſto didicerat, ait, *Ego enim accepi a Domino quod & tradidi vobis, quoniam Dominus Jeſus in qua nocte tradebatur, accepit panem, & gratias agens fregit & dixit: accipite et manducate*: Hoc eſt corpus meum, *quod pro vobis tradetur: Hoc facite in meam commemorationem. Similiter et calicem, poſtquam cœnavit dicens: Hic calix novum Teſta-*

mentum eſt in meo ſanguine. Hoc facite quotieſcumque bibetis, in meam commemorationem. Tum abſolutis iſtis formis, quibus ſolis contendebat fieri Euchariſtiam, ſuum convertit ſermonem & ad diſpoſitiones requiſitas, & ad fructus ſpirituales de Euchariſtia percipiendos. Audis, & vides ex ipſo Doctore Gentium, Euchariſtiam non aliis quam verbis Evangelicis poſſe fieri, quod conſtat tum ex inſtitutione, tum ex vivæ vocis Chriſti oraculo, qui non alium præſcripſit modum conficiendi Euchariſtiam: Igitur non citra errorem diceretur Euchariſtiam per preces ſolas, conſecrari poſſe.

Atque vero ne aliquis ſuboriatur ambigendi locus, advertendum eſt controverſiam præſentem moveri de verbis ſolis Evangelicis, ita ut contendamus Euchariſtiam nec fieri poſſe, illis omiſſis, per preces, vel etiam preces ad verba Evangelica ſubſequentes, non concurrere ad confectionem Euchariſtiæ, ſed eas, jam perfecte confectam ſupponere.

Alterum argumentum, ex Liturgiis depromitur.

OMNES Liturgiæ tam Orientales, quam Occidentiales exhibent corpus Chriſti realiter ſubſtantialiter præſens, ſanguinem vero ſimiliter præſentem, ut primum prolata ſunt verba Evangelica: Igitur per illa ſola verba confici poteſt Euchariſtia: & hunc effectum ulterius orationi, ſeu advocationi Spiritus ſancti tribuere, eſt aperte adverſus Liturgias perniciofam novitatem inſtituere. Jam probatur Antecedens multis momentis.

Primo: In Liturgia S. Jacobi minoris apud Reuaudotium Tom. 2. Liturgiarum pag. 127. ſic habetur de Chriſto: *Gratias agens benedixit, ſanctificavit, & fregit, deditque Apoſtolis ſuis ſanctis, & dixit: accipite, manducate ex eo: Hoc eſt corpus meum, quod pro vobis, & pro multis frangitur, & datur ad remiſſionem peccatorum, & vitam æternam*. Populus reſpondet, *Amen*.

Similiter, *& calicem accepit, & gratias agens benedixit, ſanctificavit, & dedit iiſdem Apoſtolis ſuis ſanctis, & dixit: Accipite, bibite ex eo vos omnes*, Hic eſt ſanguis meus, *qui pro vobis, & pro multis effunditur, & datur ad remiſſionem peccatorum, & vitam æternam*. Populus reſpondet, *Amen*. Tum Sacerdos ſubdit, in nomine Chriſti loquens: *Hoc facite in meam commemorationem: quando communicabitis huic Myſterio, mortem meam, & reſurrectionem meam commemorate, donec veniam*. Non alia reperiuntur verba in Liturgia, quæ confectionem Euchariſtiæ ſpirent. Ergo &c.

Secundo, abſolutis verbis relatis, populus reſpondet, *Amen*; ſed iſtud vocabulum non niſi poſt Myſterium confectum pronunciatur, & actum fidei quo plebs fidelis teſtatur ibi agnoſcere Chriſtum præſentem denotat. Ergo &c.

Tertio: Tunc fit adoratio Euchariſtiæ, ab omnibus circumſtantibus, qui audiunt Liturgiam, vel Orientalem, vel Occidentalem. Ergo &c. Audiendus eſt de hoc momento S. Juſtinus, qui Apolog. 2. explanans illud *Amen* populi, illum ipſe prodit ſenſum, & ſic loquitur: " Apoſtoli enim in Commentariis ſuis, quæ " Evangelia dicuntur, ita ſibi Jeſum, præcepiſſe tradiderunt, eum accepto " pane, cum gratias egiſſet, dixiſſe, hoc " facite in memoriam mei, *Hoc eſt corpus* " *meum*; dixiſſe etiam accepto poculo, " cum egiſſet gratias, *Hic eſt ſanguis meus* " ... Quo terminato, preces, & Eu- " chariſtiam, omnis qui præſens eſt po- " pulus acclamat, dicens, Amen &c. " Peracta vero Euchariſtia, & univerſi " populi acclamatione, qui a nobis vo- " cantur Diaconi ſingulis præſentibus tra- " dunt communicandum panem Euchari- " zatum, hoc eſt, in Euchariſtiam con- " verſum, & vinum & aquam. " Ex illo Patre abſolutis verbis Evangelicis, tranſubſtantiatio facta eſt, Euchariſtia confecta adoratur, tum & populo diſtribuitur. Ergo &c

Quarto: Si tunc temporis non fieret adoratio, nihil eſſet pro ea determinatum, neque enim inſtans, nec pars aſſignaretur quando foret facienda, cum non determinaretur quænam preces forent Euchariſtiæ confectivæ, & quandonam ſufficienter forent finitæ, ut corpus Chriſti realiter adeſſet in Euchariſtia, ſicque vel ipſa Chriſti præſentia nutaret in hoc Myſterio, ſi ſemel concede-

dere-

Digitized by Google

deretur confectionem Euchariſtiæ pendere a precibus. Quin immo dicendum eſſet totam Liturgiam eſſe conſecrationis formam, cum illa tam initio, quam ſub finem multas contineat orationes, quæ ad omnes perſonas & ſpecialiter ad Spiritum ſanctum, ut in Miſſa votiva ejuſdem ſanctus Spiritus dirigeretur: abſurdum conſequens: Ergo & Antecedens.

In ceteris Liturgiis idem eſt ritus. In ea quæ nomine S. Sixti Papæ circumfertur ſimiliter habetur, *Accipite, & manducate ex eo:* Hoc eſt nempe corpus meum, *quod pro vobis, & pro multis frangitur, & dividitur, ad expiationem delictorum, & remiſſionem peccatorum, ad vitam æternam.* Populus reſpondet, *Amen;* ſimiliter & abſoluta forma calicis habetur. Idem legitur in Liturgia S. Petri, & in ceteris quæ numero circiter 40. habentur in tomo laudato.

Quinto: Replicatio loquentium iniqua, dicendo per ceteras preces fieri corpus Chriſti, petit pro ipſis jugulum, cum non ſint niſi ad laudem Sanctorum, pro pace viventium, & refrigerio animarum in purgatorio detentarum: quod quidem Ambroſius Lib. 4. de Sacramentis cap. 4. expreſſe dicit. " Conſecratio igitur, *inquit*, „ quibus verbis eſt, & cujus ſermonibus? „ Domini Jeſu. Nam per reliqua omnia „ quæ dicuntur, laus Deo defertur: in „ oratione petitur pro populo, pro Re„ gibus, pro ceteris. Ubi venitur, ut „ conficiatur venerabile Sacramentum, „ *jam non ſuis ſermonibus Sacerdos, ſed uti*„ *tur ſermonibus Chriſti.* „

De ceteris vero quæ ſubſequuntur conſecrationem utique laus Deo redditur: fit memoria Sanctorum, tum & funduntur preces pro defunctis, ac demum Sacerdos humiliter Deum deprecatur, quatenus Sacrificium proſit viventibus, & maxime aſſiſtentibus, quod quidem uno aut altero exemplo ex Liturgiis deſumpto abſque negotio probatur.

In Liturgia S. Jacobi laudati abſoluta oblatorum conſecratione, Sacerdos orat Deum, ut ſacrificium jam libatum offeratur, pro remiſſione peccatorum; ſic enim habetur: *Idcirco ſacrificium hoc incruentum offerimus tibi, ut non ſecundum delicta noſtra facias nobis ..... ut dona ſanctificent animas, & corpora communicantium illis, ad ferendos fructus operum bonorum, & ad confirmationem Eccleſiæ ſanctæ, quæ ſuper petram fidei ſtabilita eſt ..... offerimus tibi Sacrificium hoc incruentum, pro Sion matre omnium Eccleſiarum, & pro Eccleſia tua ſancta.....memento etiam Domine, Patrum noſtrorum Piorum, & Orthodoxorum, Patriarchæ noſtri..... Memento Domine Patrum, & Fratrum, qui nobiſcum adſtant, & orant: & eorum qui a nobis migraverunt.... Memento Domine Regum, & Reginarum qui veram Religionem profitentur. Reliqua* Liturgiæ non niſi ſimiles præcontinent orationes. *In Liturgia laudata S. Sixti poſt conſecrationem fit*, multiplex Memento: Eo quippe loci habetur. *Nos quoque Domine, infirmi, & peccatores ſervi tui, gratias agimus tibi, & laudamus te pro omnibus, & propter omnia. Te glorificamus, præcipue vero, & primario ſanctam, & benedictam ſemper virginem beatam Mariam Dei genitricem commemoramus. Memento illius Domine Deus, & per orationes illius puras & ſanctas, parce nobis & miſerere nobis.* Obſerves velim advocationem Spiritus ſancti, eſſe poſt iſtam orationem qua Sacerdos orat, ut ſacrificium proſit ad ſalutem, adeoque conſecratio jam eſt facta.

In Liturgia Principis Apoſtolorum immediate poſt conſecrationem hæc utique legitur deprecatio pro fructu ſacrificii ſuſcipiendo: *Adventum miſerationum tuarum expectamus Domine, Dominus noſter, refugium peccatorum.* Tum & alia iſta ſequitur oratio: *Miſerere noſtri Domine, miſerere noſtri, & mitte ad nos e ſolio tuo Regio, & ex Throno tuo infinito Spiritum tuum ſanctum...... Et nunc requieſcat, & maneat ſuper oblationes noſtras, & ſuper nos infirmos, ut poſſimus percipere afflatum, & radium adventus ejus..... ut illabens, efficiat panem quidem hunc, corpus ſalutare, corpus vivificum, corpus Domini Dei & Salvatoris noſtri Jeſu Chriſti, ad expiationem delictorum.* Obſerves per iſta ultima verba, non intelligi tranſubſtantiationem fieri, niſi myſtice, & moraliter pro nobis, qui eſt fructus ſacrificii percipiendus, cum Spiritum ſanctum eodem modo illabi ſuper nos, ac ſuper oblata, annuntiet oratio, adeoque jam ſupponitur conſecratio facta: Quod & probat oratio immediate poſt verba Evangelica prolata, qua petitur, ut ſacri-

ficium

ficium nobis ad remiſſionem peccatorum proficiat. Supponitur igitur jam factum, non enim fructus expoſtulatur e ſacrificio percipiendus, niſi victima jam ſit oblata & myſtice immolata.

Canon Miſſæ Latinæ, omnem adimit dubitationem, ſcilicet, quod Patres Græci non intellexerint per invocationem ſancti Spiritus quæ fit in Liturgiis, confici Euchariſtiam, ſed ſolum nobis prodeſſe ad ſalutem, adjuvante ſancto Spiritu, qui adeſt ſacrificio jam litato. Eccleſia enim Latina cui obedit Græca poſt conſecrationem, omiſſa invocatione ſancti Spiritus, ait: *Offerimus præclaræ majeſtati tuæ, de tuis donis, ac datis, Hoſtiam puram, hoſtiam ſanctam, hoſtiam immaculatam, panem ſanctum vitæ æternæ, & calicem ſalutis perpetuæ. Supra quæ propitio, ac ſereno vultu reſpicere digneris: & accepta habere &c.*

Pergit, *Supplices te rogamus, omnipotens Deus: jube hæc perferri per manus ſancti Angeli tui in ſublime altare tuum, in conſpectu divinæ majeſtatis tuæ, ut quotquot ex hac altaris participatione, Sacro-ſanctum Filii tui corpus, & ſanguinem ſumpſerimus, omni benedictione cæleſti, & gratia repleamur:* Sequitur poſtea memento pro defunctis, tum recitata oratione Dominica, funduntur preces, fit communio, & dimittitur populus.

TERTIUM ARGUMENTUM.

Ex Traditione procedit.

QUÆCUMQUE adverſantur Traditioni, uti erronea propellenda ſunt: Atqui ex traditione conſtat Euchariſtiam confici ſolis verbis Evangelicis, nec ullum in ea invenitur veſtigium, advocatione Spiritus ſancti, & precibus eam fieri: Ergo &c. Probatur minor ex Patribus utriuſque Eccleſiæ.

Patres Græci.

TAMETSI ea quæ ex Patribus Græcis pro forma ordinaria aſtruenda in poſteriori articulo protulimus, ſufficiant, ad abundantiam tamen juris quædam eorum & aliorum ſelecta loca juvat hic texere; in primis vero ſanctorum Doctorum quos in ſuas partes adverſarii trahere conantur.

Baſilius agmen ducet. In quæſtionibus breviter explicatis q. 172. ſic loquitur de conſecratione Euchariſtiæ: " De rei veritate certiſſimos nos reddit fides verborum Domini, qui dixit, Hoc eſt corpus meum, quod pro vobis traditur, hoc facite in meam commemorationem. „ Eo loci S. ille Pater nihil aliud pro conſecratione præter verba Evangelica exigit; nec ejus ſententia cum fide cohæreret, ſi tranſubſtantiatio non verbis Evangelicis, ſed ulterioribus precibus fieret. Ergo &c.

Celeberrimum eſt teſtimonium S. Gregorii Nazianzeni, qui ſecunda oratione de Paſchate, ait: " Sermonibus, *inquit*, qui de carne habentur, ne fidem deneges. At inter ſermones de carne, præcipui ſunt illi Chriſti; *Hoc eſt corpus meum:* illiſque prolatis a Sacerdote, qui non credit eſſe verum corpus Chriſti, ſine dubio fidem derogat. „ Audis non expectandam eſſe invocationem Spiritus ſancti, non preces, ſed eum eſſe a fide alienum, qui abſolutis verbis Evangelicis, non credit corpus Chriſti ſub ſpeciebus adeſſe.

S. Epiphanius in Anchorato circa medium non abſimilia profert de Chriſto conſecrante, his verbis: " Voluit per gratiam dicere, *hoc meum eſt corpus*, & nemo non fidem habet ſermoni. Qui enim non credit eſſe ipſum verum *corpus*, excidit a gratia, & ſalute. „ Quæ verba ponderans Arcudius Lib. 3. de Sacramentis cap. 31. pag. 244. ſubdit: " Ergo in ſtatu damnationis ſunt qui poſt illa verba Dominica non credunt eſſe ipſum verum corpus Chriſti, ſed expectant neſcio quas preces humanas ut fiat. Neque enim ſancti Patres magis de præterito Sacramento corpus Chriſti continente ac manibus Chriſti exhibito loquebantur; quam præſens ſacramentum intelligebant. „

Concinit Chryſoſtomus Homil. 82. in Matth. & Homilia 60. ad populum Antiochenum, ubi de Chriſto Euchariſtiam conficiente inſtituens ſermonem ait: " Quoniam ergo ille dixit, *Hoc eſt corpus meum*, nulla dubitatione teneamur, ſed

„ cre-

„ credamus, & mentis oculis illud aſpi-„ ciamus.„ Rurſus Hom. 82. in Matth. “ Non ſunt humanæ virtutis hæc opera; „ qui tunc in illa cœna confecit, ipſe „ nunc quoque nobis operatur. Mini-„ ſtrorum nos ordinem tenemus, qui ve-„ ro hæc ſanctificat, & transmutat, ipſe „ eſt. „ Igitur ex Chryſoſtomo fide te-nendum eſt corpus Chriſti realiter eſſe in Euchariſtia ut primum Sacerdos dixit, *Hoc eſt corpus meum*; Hinc ſi aliquid ulte-rius expectandum foret, nullus fide te-nere myſterium deberet, donec accede-rent preces, & invocatio Spiritus ſan-cti.

Mitto ceteros Patres Græcos, qui ſimi-lia loquuntur, ut Dionyſius L. de Ec-cleſiaſtica Hierarchia cap. 3. Irenæus L. 5. adv. Hær. c. 2. Juſtinus Apol. 2. Gre-gorius Nyſſ. orat. Catech. cap. 37. Da-maſcenus L. 4. de fide ortod. cap. 14. Euſebius Emiſſenus Serm. de corp. & ſang. Domini, qui omiſſis precibus, ſim-pliciter & abſolute ait conſecrationem fieri ſolis verbis Domini: “ Inviſibilis Sa-„ cerdos, *inquit*, viſibiles creaturas in „ ſubſtantiam corporis & ſanguinis ſui „ verbo ſuo ſecreta poteſtate convertit. „

Patres Latini.

NON injucundum erit hic alternata vi-ce iſta Ambroſii verba texere L. 4. de Sacramentis cap. 4. quibus, retorto telo, præoccupat difficultatem, & veritatis inimicos confodit; allatis enim verbis Evangelicis, quibus dicit confici corpus Chriſti, ſubjungit: “ Per reliqua omnia „ quæ dicuntur, laus Deo defertur; ora-„ tione, petitur pro populo &c. „

Subſcribit S. Auguſtinus Sermone 28. de verbis Apoſtoli: “ Ante verba Chriſti, „ quod offertur in altari, panis dicitur. „ Ubi Chriſti verba deprompta fuerint, „ jam non panis dicitur, ſed corpus ap-„ pellatur.„ Quæ quidem ſancti Docto-ris ſententia falſa foret, ſi aliquid ulte-rius ad conſecrationem exigeretur.

Gaudentius Brixianus Tract. 2. de Exodo ſuum addit calculum: “ Quod, *inquit*, „ annuntiatum eſt, credas, quia quod „ accipis, corpus eſt illius panis cœleſtis, „ & ſanguis eſt illius ſacræ vitis. Nam „ cum panem conſecratum, & vinum „ Diſcipulis ſuis porrigeret, ſic ait, *Hoc* „ *eſt corpus meum, Hic eſt ſanguis meus.* „ Credamus, cui credidimus; neſcit men-„ dacium veritas. „ Sed quæſo ubi ve-„ ritas? Niſi in Euchariſtia, ubi corpus Chriſti realiter præſens eſt, ſtatim atque prolata ſunt verba Evangelica; nam mo-tivum actus fidei noſtræ juxta Gauden-tium in eo maxime ſitum eſt, quod ipſa verba Evangelica ſine ulterioribus preci-bus conficiant corpus Chriſti: Similia lo-quuti ſunt Patres Latini, ne uno quidem excepto, ubi de conſecratione Euchari-ſtiæ ſermonem habent.

Quartum argumentum ex definitione Concilii Florentini procedit.

QUOD a judicio comparativo defini-tum eſt, non remanet circa controverſiæ caput ambigendi locus: Atqui a judicio comparativo, occaſione quorumdam re-centiorum Græcorum obſtrepentium, declaratum eſt per ſola verba Evangelica, nuſquam vero per invocationem Spiritus ſancti, & preces ulteriores expectandas, conſecrari panem & vinum: Nec Euge-nius Papa IV. permiſit unionem, & pa-cem concludi inter Latinos, & Græcos, donec iſti concederent conſecrationem & tranſubſtantiationem donorum fieri ſolis verbis Evangelicis: Ergo &c. Probatur minor ex iis quæ tunc actitata ſunt pro iſto momento inter Græcos & Latinos, quorum omnium hiſtoriam hic texere neceſſe eſt.

Hiſtoria Critica

Eorum quæ actitata ſunt in Concilio Floren-tino pro conſecratione Euchariſtiæ ſolis ver-bis Evangelicis facienda.

PRIMO, collatione 22. p. 2. n. 5. pag. 1143. Concilii Florentini apud Labbeum Tom. 13. Joannes de Turrecremata pro-poſuit ſummo Pontifici explicanda duo momenta circa Euchariſtiam: alterum de azymo, alterum vero de forma; ea ductus ratione, quod Græci quidam de utroque articulo obſtreperent: “ Venio, „ *inquit*, ad particulam, ubi tangitur „ forma conſecrationis . . . Pauca dicam „ quia, neminem credo virum ſapientem,

„ qui

„ qui non debeat ſuſcipere hæc verba „ piena fide, tamquam auctoritatem ad „ probandum, quod per ſola verba Sal- „ vatoris conficiatur corpus Chriſti. „

Secundo, ibidem pag. 1143. probat auctoritate SS. Chryſoſtomi, Damaſceni, Dionyſii, Ambroſii, & Auguſtini ſolis verbis Evangelicis, prætermiſſis ulterioribus, panem & vinum conſecrari.

Tertio, abſoluto Theologi ſermone n. 6. pag. 1144. hortatur ſummus Pontifex Græcos ut ſicut Latini credunt, ſic & ipſi concedant conſecrationem panis & vini verbis Evangelicis, non expectando ulteriores preces, fieri: " Audiviſtis quæ „ dicta ſunt ad complacentiam veſtram, „ vobis morem gerendo, non autem ut „ credamus vos omnes non ea tenere, „ ut nos, ſpecialiter in conſecratione „ corporis Domini noſtri Jeſu Chriſti, „ quod perficitur verbis Chriſti. Nec eſt „ credendum, quod aliquis Doctor poſ- „ ſit dare formam ex verbis ſuis, con- „ fectioni corporis Chriſti. Viri ſanctiſ- „ ſimi non aliter crediderunt quam alii, „ qui omnes tenuerunt, quod ſolis ver- „ bis Domini conficeretur: nec propter „ hoc ponitur in illa cedula, ut credamus, „ id vos non credere, ſed propter ru- „ ſticos. „

Quarto, n. 8. pag. 1153. Joannes Turrecremata, jubente ſummo Pontifice, iteratis probationibus, oſtendit verba Chriſti, non per modum ſimplicis enarrationis, ſed practice prolata, efficere corpus Chriſti; tum explicat Patres, quibus Novatores ſuam volebant firmare ſententiam, non eſſe intelligendos de advocatione Spiritus ſancti, & precibus: " De mandato „ SS. D. N. *ait ille Theologus*, ſermonem „ brevem facturus pauciſſimis utar, & „ reſcindendo multa, breviter tangam quę „ ad propoſitum faciunt. Imperator reſ- „ pondens ad propoſita per Reverendiſ- „ ſimum Dominum Cardinalem, dixit in- „ ter alia, quod illa particula, quod Sa- „ cramentum conficiebatur ex ſolis verbis „ Salvatoris, non poterat ibi in cedula „ poni. Quæ reſponſio relata SS. Domino „ noſtro & Patribus ſacræ Synodi, tam „ beatitudo ſua, quam Patres non parum „ admirati ſunt, quod hoc dictum repu- „ taretur impoſſibile, cum hæc additio „ contineat conditiones quas ſancti Patres „ conſtituerunt in rebus definiendis per „ Synodum. Quæ ſunt I. veritas. II. ne- „ ceſſitas, III. utilitas, IV. charitas: quia „ ſine offenſa cujuſcumque, quod hæc ad- „ ditio contineat veritatem, pridie oſten- „ ſum eſt auctoritatibus ſanctorum Græco- „ rum ... inducta eſt auctoritas Ambroſii, „ quæ manifeſte illud ponit, quia poſt „ multa ita dicit: Quod dum conficitur „ Sacramentum, non ſuis utitur Sacerdos, „ ſed ſermonibus Chriſti, dicens: *Hoc eſt* „ *corpus meum*. „ Ac demum pag. 1154 probat verba Dionyſii, Damaſceni, & Baſilii non conficere corpus Chriſti, & ſic loquitur; " Volo oſtendere quod verba Ba- „ ſilii non poſſunt eſſe forma conſecratio- „ nis; nec aliquis debet moveri ex illis „ verbis ad credendum aliter. „

Quinto, Dominus Andreas Archiepiſcopus Ruſſiæ pag. 1157. replicavit verba quidem Evangelica inchoative panem corpus Chriſti facere, completive vero, id fieri per preces ſubſequentes Spiritus ſancti advocativas, rogavitque de hoc non fieri definitionem: " Credimus, *inquit*, „ Dominicam vocem eſſe effectricem di- „ vinorum munerum, & illa vox ſem- „ per replicatur a Sacerdote ... Et ut „ ita aptetur, invocatur Spiritus ſanctus, „ & ſupplicat Sacerdos, ut per virtutem „ Spiritus ſancti concedatur gratia, ut „ vox repetita efficiatur, ita effectiva, ut „ verbum Dei fuit: & ita credimus con- „ ſummativam fieri per illam orationem „ Sacerdotis: & probo quod Dominicæ „ voces habent operationem, ut ſemina, „ quia ſine ſemine non poteſt effici fructus; „ ita in hac Dominica voce, tamen ubi „ cadit ſemen, eget aliis inſtrumentis, „ ut Sacerdotis, altaris, & orationum: „ unde credimus per hoc vobiſcum eſſe „ concordes. „

Sexto, ex his liquet, duas fuiſſe inter Græcos recentiores de forma Euchariſtiæ ſententias, una Cabaſilæ contendentis verba Evangelica ad conſecrationem nihil conducere; ſic enim legitur in expoſitione Liturgiæ cap. 27. " Pretioſa dona Sa- „ cerdos conſecrat, & totum ſacrificium „ peragitur, cum venerandam illam cœ- „ nam narravit, & quonam modo ... „ orat, & ſupplicat ut divinas illas voces „ ipſius Unigeniti Salvatoris noſtri etiam „ ad dona propoſita applicet, & ſuſcepto „ ejus

„ ejus ſanctiſſimo, & omnipotente Spiri„ tu, convertatur quidem panis in ipſum „ pretioſum, & ſanctum ejus corpus, „ &c. „ Rurſus capit. 29. ſuam explanat ſententiam, dicendo verba a Chriſto ſemel prolata ſufficere pro conſecrationibus quæ ad finem uſque ſæculi faciendæ ſunt, nec aliud exigi, niſi ut per preces, & Spiritus ſancti invocationem applicentur priora Chriſti verba in Cœna prolata, ut fiat corpus ejus, itaut nonniſi per modum narrationis, & hiſtoriæ primæ Cęnæ verba Evangelica pronuntientur, non ſecus ac illud *fiat* ſemel prolatum, ſufficiens fuit ad ceteras creaturas producendas, quæ formatæ ſunt poſt creationem cęli & terræ, ſicut etiam & omnes generationes ſubſequutæ ſunt ad illas voces: *Creſcite et multiplicamini:* " Dixit „ Deus, *inquit Cabaſilas; Creſcite & mul*„ *tiplicamini*. Quid ergo? Poſt illum ſer„ monem, nullo ad id egemus, & nullo „ nobis alio opus eſt ad generis incre„ mentum. „ Sic refert Arcudius Lib. 3. cap. 28. pag. 224. & 225.

Alia vero ceterorum ſententia exigit quidem verba Evangelica ut practica, & conſecrationis factiva, ſed ſolum inchoative, complementum vero nonniſi per advocationem Spiritus ſancti haberi autumant.

Sed nedum prior, verum etiam & iſta poſterior opinio rejicitur a Concilio Florentino. Sic enim ibidem pag. 1157. reponit Turrecremata alloquens Archiepiſcopum Ruſſiæ: " Ego cum magno gau„ dio audivi ſapientiam tanti Patris, „ quia audivi paternitatem ſuam confi„ tentem quod verbis Salvatoris confici„ tur ſacramentum, & formam verborum „ Salvatoris eſſe factricem, & operatri„ cem ſacramenti. II. Videbatur dicere „ quod verba Baſilii faciunt per modum „ virtutis activæ. Orat, *inquit*, Sacerdos, „ ut ſermo ille prolatus per me habeat „ virtutem illam tranſubſtantiandi panem „ in corpus Chriſti; & ut hoc ſacramen„ tum conſummetur, dicuntur operari „ verba Baſilii. Poſuit exemplum de ſe„ minibus, quæ licet habeant virtutem „ activam, tamen egent aliis operationi„ bus, ſicut orationis & altaris. Iſta quæ „ paternitas ſua dixit, non habent locum. „ &c. „ Tum probat Baſilii, aliaſve preces, nullo modo concurrere ad conſecrationem. „

Septimo; num. 9. conſenſerunt Græci de dogmate juxta relationem Cardinalis Placentini: " Alia, inquit, pag. 1160. diffe„ rentia fuit de azymo, quia etiam a„ pud Græcos aliqui volebant, quod non „ conficeretur in azymo, dicentes Chri„ ſtum uſum pane fermentato: & tan„ dem concluſum eſt, ut in pane & azy„ mo, & fermentato conficeretur: & ra„ tionibus auditis, aſſenſerunt... Fuit ex„ orta alia difficultas, quæ quaſi pertur„ bavit totum opus, nec unquam hæc „ quæſtio fuit mota. Nam nuntiato Do„ mino noſtro, quod Græci in confectio„ ne Sacramenti certis aliis orationibus „ uterentur, viſum eſt ſanctitati ſuæ, ut „ ſciretur eorum intentio, an tenerent „ illas orationes eſſe de ſubſtantia conſe„ crationis: & confeſſi ſunt, auditis ra„ tionibus noſtris, quod ſemper tenue„ runt, quod ſolis verbis Dominicis con„ ficeretur, & quod putarent anathema, „ qui aliud crederet, fuit inſtitutum ut „ hoc poneretur in definitione. Dixe„ runt, quod hoc non erat neceſſarium: „ immo ſi poneretur, Eccleſia ipſorum „ reciperet ignominiam, ac ſi hactenus „ tenuiſſent aliud. Unde cum ſemper „ fuerimus concordes, in hoc definitio „ non debet fieri, niſi de dubiis. Tandem „ ſanctiſſimus Dominus noſter dedit heri „ certos deputatos, & poſt multos tra„ ctatus dixerunt Græci: Ad hoc ut ſitis „ certi de credulitate noſtra, videatis „ Joannem Chryſoſtomum, qui hoc cla„ re ponit, & ſumus parati confiteri pu„ blice, quod nos tenemus ſicut vos, „ quod in verbis ſolis Dominicis confici„ tur. Unde ſanctiſſimus Dominus no„ ſter, hoc audito, obtemperavit, ut non „ deduceretur in dubium, quod numquam „ fuit; maxime quia alii Pontifices ten„ tantes reductionem Græcorum, nil a„ liud ab eis petierunt, niſi ut confiteren„ tur, quod in azymo conficeretur. „

His prælibatis non una prioris argumenti minoris probatio effulget, ut omni patebit legenti. I. Ex Concilio Patres a Turrecremata laudati verba Evangelica exigunt, eaque ut practica ad conſecrationem habent, & ulteriores preces ab hoc prorſus eliminant: Igitur ex Concilio

Florentino, quod per Turremcrematam ſe explicat, ſola verba Evangelica ſunt conſecratoria: ſic habetur pag. 2. collatione 22. n. 5. pag. 1143. his verbis: " Eſt au-
„ ctoritas Damaſceni Græci ſapientis vi-
„ ri, qui in quarto ſententiarum ſuarum
„ dicit quod ſola operatione Spiritus ſan-
„ cti ex pane fit caro Chriſti: Si ergo
„ ſola operatione Spiritus, formæ ſacra-
„ mentales ſunt operativæ: Ergo ſolius
„ Dei verbum poteſt hoc facere. Item
„ ad hoc videtur facere, quod Dionyſius
„ Græcus ponit in fine Eccleſiaſticæ Hie-
„ rarchiæ, qui dicit, in conſummativis
„ formis ſacramentorum operativas eſſe
„ ex Deo. „

II. A judicio comparativo controverſia ſicut mota, & diſcuſſa, ſic & finita eſt: Et vero cum Joannes Turrecremata liquido probaſſet ſola verba Evangelica eſſe conſecratoria; Græci tamen nolebant iſti aſſentiri doctrinæ; ſic enim num. 8. habetur pagin. 1153. " Imperator reſpon-
„ dens ad propoſita per Reverendiſſimum
„ Dominum Cardinalem, dixit inter a-
„ lia, quod illa particula, quod ſacra-
„ mentum conficiebatur ex ſolis verbis
„ Salvatoris, non poterat ibi in cedula
„ poni. „ Ægre hoc tulit omne Concilium, & ſic ibidem legitur: " Quæ re-
„ ſponſio relata ſanctiſſimo Domino no-
„ ſtro, & Patribus ſacræ Synodi, tam
„ beatitudo ſua, quam Patres non parum
„ admirati ſunt, quod hoc dictum repu-
„ taretur impoſſibile, cum hæc additio
„ contineat conditiones, quas ſancti Pa-
„ tres conſtituerunt in rebus definiendis
„ per Synodum, quæ ſunt primo, veri-
„ tas, ſecundo neceſſitas, tertio utilitas,
„ quarto charitas, quia ſine offenſa cu-
„ juſcumque, quod hæc additio contineat
„ veritatem, pridie oſtenſum eſt auctori-
„ tatibus multis SS. Græcorum. „ In his verbis duo obſervanda veniunt: Primum quidem, Patres Synodicos contendere, ſola Evangelica verba juxta ſanctorum Doctorum ſententiam, tranſubſtantiationem operari: Alterum vero quod omnes adſint conditiones ut hoc evadat fidei definitio, hinc ſtupentes demirantur, Græcos de hoc momento iterum muſſitare. Ergo &c.

III. Igitur Eugenius IV. noluit quidquam pro reconciliatione Græcorum concludi, donec ipſi concederent ſolis verbis Evangelicis per ceterorum excluſionem, conſecrationem panis & vini fieri confiterentur; hoc ipſum apparet num. 9. his verbis pag. 1160. " Nuntiato Domino
„ noſtro, quod Græci in confectione ſa-
„ cramenti certis aliis orationibus ute-
„ rentur, viſum eſt ſanctitati ſuæ ut ſci-
„ retur eorum intentio, an tenerent il-
„ las orationes eſſe de ſubſtantia conſe-
„ crationis: & confeſſi ſunt, auditis ra-
„ tionibus noſtris, quod ſemper tenue-
„ runt, quod ſolis verbis Dominicis con-
„ ficeretur, & quod putarent anathema,
„ qui aliud crederet. „ Audis ſummum Pontificem ne minimum quidem ab iſto dogmate detrahi paſſum fuiſſe: Audis vel ipſos Græcos Præſules ita obedire definitioni, ut anathemate percellant eos omnes, qui contrarium propugnari auderent. Ergo &c.

IV. Quod ut antiquum fidei dogma habetur, & hoc ita annuentibus Græcis, ut pro infamia ducant, ulteriorem pro iſto momento dari definitionem, certe eſt de fide tenendum. Atqui res ſic ſe habet pro conſecratione per verba Evangelica facienda; ibidem enim pagin. 1161. hæc verba immediate ſequuntur mox laudata: " Fuit inſtitutum, ut hoc poneretur in
„ definitione, *videlicet per ſola verba Evan-*
„ *gelica fieri Euchariſtiam*. Dixerunt, *Græ-*
„ *ci*, quod hoc non erat neceſſarium:
„ immo ſi poneretur, Eccleſia ipſorum re-
„ ciperet ignominiam, ac ſi hactenus te-
„ nuiſſent aliud. Unde cum ſemper fue-
„ rimus concordes, in hoc definitio non
„ debet fieri, niſi de dubiis. Tandem
„ ſanctiſſimus Dominus noſter dedit heri
„ certos deputatos, & poſt multos tra-
„ ctatus dixerunt Græci: Ad hoc ut ſi-
„ tis certi de credulitate noſtra, videa-
„ tis Joannem Chryſoſtomum, qui hoc
„ clare ponit; & ſumus parati publice
„ confiteri, quod nos tenemus ſicut vos,
„ quod in verbis ſolis Dominicis confici-
„ tur. Unde ſanctiſſimus Dominus no-
„ ſter hoc audito obtemperavit; ut non
„ deduceretur in dubium quod numquam
„ fuit. „ Attendas velim, doctiſſime lector, neminem ad illa uſque tempora revocaſſe in dubium aliis verbis quam Evangelicis, Euchariſtiam conſecrari.

Quin-

Quintum argumentum ex rationibus Theologicis coaleſcit.

QUOD rationes omni exceptione majores annuntiant, in dubium non debet revocari: Atqui hujuſmodi rationes annuntiant per ſola verba Evangelica poſſe fieri conſecrationem panis, & vini in Euchariſtia. Ergo &c.

Probatur minor multis momentis.

Rationes Joannis Turrifcremata.

VARIIS rationibus ille Doctor collatione 22. n. 5. pag. 1143. & 1144. probat illam minorem, quæ quidem ita ſolidæ apparuere Patribus Synodicis, ut his ſuaſi, veluti dogma antiquum habere ſtatuerint concluſionem noſtram.

Prima ſic procedit: " Illius verbis Sacramentum conficitur, cujus virtute panis tranſubſtantiatur in corpus Chriſti. Iſta propoſitio eſt manifeſta verbis B. Dionyſii, qui, ut ſupra jam tetigi, dicit quod in verbis Sacramentorum ſunt virtutes operativæ: ſed impoſſibile eſt, quod virtute cujuſcumque creaturæ, fiat tranſubſtantiatio de pane in corpus Chriſti: Igitur impoſſibile eſt, quod ex aliis verbis quam Salvatoris fiat tranſubſtantiatio. ,,

Altera ſecundo loco apponitur: " Chriſtus inſtituit hoc Sacramentum aut perfectum, aut imperfectum: non eſt autem dicendum, quod imperfectum fecerit, Deuteronomii 32. *Dei perfecta ſunt opera*: Perfectio autem conſiſtit in materia & forma: Ergo Chriſtus conficiendo dedit perfectam materiam, & perfectam formam. „

Tertia: " Forma verborum perficit Sacramentum, ſicut diximus in naturalibus, quod forma perficit materiam: ita forma ſacramentalis cadens ſuper debitam materiam, perficit Sacramentum. Unde beatus Auguſtinus dicit, quod forma verborum accedit ad elementum, & perficitur Sacramentum: ſed verba nullius Sancti poſſunt hoc facere, ſed Chriſti ſolum: Ergo ſequitur de neceſſitate, quod in ſolis verbis Salvatoris perficiatur Sacramentum. „

Quarta: " Chriſtus, & Apoſtoli qua forma uſi ſunt in hoc Sacramento? clarum eſt, quod non verbis in orationibus Baſilii, ſed verbis Chriſti, qui hanc imitationem, & exemplum reliquit. Ergo ſolius Salvatoris verbis nos debemus uti. „

Quinta: " Unitas Eccleſiæ, *ait ibidem*, pag. 1144. neceſſario fundatur in unitate fidei, & unitate ſacramentorum, in iis quæ ſunt de ſubſtantia ſacramenti: hanc non poteſt mutare Eccleſia, nec totus mundus, niſi Dominus mandaret: Ergo neceſſe eſt, ut omnes Fideles conveniant in hoc Sacramento, quod eſt conſummativum omnium ſacramentorum, ut dicit Dionyſius. Ergo neceſſarium eſt quod eadem verba ſubſtantialia ſint apud omnes, quoniam addens aliqua ad verba Chriſti tamquam de ſubſtantia conſecrationis, jam mutat ſpeciem formæ Eccleſiæ .... ſic eſt de forma Baptiſmi inter nos, & vos, quia quidquid de ſubſtantia Baptiſmi, vos & nos habemus. Ita neceſſe eſt, ut in noſtra cedula ſi debeat dari doctrina omnibus Fidelibus, & maxime ſimplicibus qui poſſent dubitare, an alia verba Sanctorum quæ apponuntur, ſint verba de ſubſtantia conſecrationis, vel non, quod ponatur hoc, quod verbis Salvatoris ſit conſecratio. „ Ergo &c.

Ulteriores Rationes.

PRIMA: Abſurdum eſt dicere, immo & impium, Eccleſiam Fidelibus præcipere actum fidei falſum de Euchariſtia elicere: Atqui poſita adverſa opinione, hoc ipſum Eccleſia præciperet: Et probatur: Vult illa ſancta Mater quod credamus corpus, & ſanguinem Chriſti ineſſe ſub ſpeciebus, ut primum abſoluta ſunt verba Evangelica: & hoc liquet tum ex Patribus laudatis, tum ex praxi Eccleſiæ; adſtantes enim Miſſæ fidei confeſſionem tenentur emittere, & actum fidei elicere, ad talem hoſtiam terminatum, ſtatim atque animadvertunt Sacerdotem celebrantem pronuntiaſſe verba Evangelica ſuper oblata, & tamen ſi expectandæ forent preces ulteriores ad conſecrationem, fidei actui elicito ſubeſſet falſum: Ergo &c.

In-

Incaſſum reponerent veritatis adaperti hoſtes opinionem noſtram eſſe probabilem, & hoc ſufficere ad fundandum fidei actum, nam fides annexam habet certitudinem phyſicam, juxta illud Apoſtoli Heb. 11. *Eſt autem fides ſperandarum ſubſtantia rerum, argumentum non apparentium*: Hinc probabilem ſolum certitudinem, ſubripiendo phyſicam, illi accommodare, eſt illam funditus evertere. Ergo &c.

Altera hæc eſt: Poſita probabilitate alterius ſententiæ Eccleſia inducit erga Euchariſtiam idololatriæ cultum: Sed hoc vel ipſas pias aures offendit, & eſt horribile dictu: Ergo &c. Probatur major. Eccleſia demandat Sacerdoti adorare Chriſtum realiter præſentem in Euchariſtia in eodem primo inſtanti quo abſoluta ſunt verba Evangelica, hoc & præcipit adſtantibus: ſed ex altera opinione nondum eſt corpus Chriſti, ſed adhuc expectandæ ſunt preces, expectanda & eſt ad conſecrationem Spiritus ſancti invocatio: Igitur fieret idololatria, vel ipſa jubente Eccleſia.

Tertia: Opinio erronea & uti talis habita, ac profligata non poteſt citra peccatum propugnari: Atqui opinio adverſa talis eſt, & fuit uti talis ab omnibus abjecta, quinimmo nuſquam Eccleſia paſſa eſt hujuſmodi ſententiam propugnare, ſed quando quidam obſtrepentes illam ut probabilem vulgavere, eos ſuo perſtrinxit ſtylo cenſorio. Ergo &c. Probatur minor: in Concilio Florentino inſurrexit adverſus recentiores Græcos propter iſtam novitatem, nec reconciliationem voluit eis concedere Eugenius IV. ſummus Pontifex donec illum ejurarent errorem, & ipſi anathemate percellerent eos qui talia cogitarent, ut liquet ex dictis. Sic enim habetur collatione 22. pag. 1161. “ Conſeſſi ſunt, auditis rationibus noſtris, quod ſemper tenuerunt, quod ſolis verbis Dominicis conficeretur, & quod putarent anathema, qui aliud crederet. „

Concilium Tridentinum omnes Proteſtantes paucis verbis damnat propter errorem circa formam Euchariſtiæ, & ſic definit dicens: *Corpus quidem exiſtere ſub ſpecie panis, & ſanguinem ſub vini ſpecie, ex vi verborum*. Loquitur de corpore Chriſti. Quia vero canones ex capitibus deſumuntur, poſita explicatione fidei capite 3. expreſſius definit Chriſtum vi ſolum verborum Evangelicorum realiter eſſe in Euchariſtia præſentem. Sic enim pronunciat ibidem can. 1. *Si quis negaverit in ſanctiſſimæ Euchariſtiæ Sacramento contineri vere, realiter, et ſubſtantialiter corpus, et ſanguinem una cum anima, et divinitate Domini noſtri Jeſu Chriſti, ac proinde totum Chriſtum; ſed dixerit tantummodo eſſe in eo, ut ſigno, vel figura, aut virtute; anathema ſit*. Can. 2. idem repetit definiendo veram fidei tranſubſtantiationem in Euchariſtia. Can. 3. declarat totum Chriſtum contineri ſub unaquaque ſpecie, & etiam ſub ſingulis ſpeciei partibus ſeparatis. Tandem ne remaneat aliquod circa formam Euchariſtiæ dubium declarat tamquam de fide, conſecratione facta, ſcilicet vi verborum Chriſti, ut explicat cap. 3. corpus, & ſanguinem Chriſti realiter ſubſtantialiter adeſſe ſub ſpeciebus. Et can. 4. ita pronuntiat: *Si quis dixerit*, PERACTA CONSECRATIONE, *in admirabili Euchariſtiæ Sacramento non eſſe corpus, et ſanguinem Domini noſtri Jeſu Chriſti ... anathema ſit*.

Quarta: Academiæ de hoc momento audiendæ ſunt: Sed ad noſtra uſque tempora ne unam quidem inter Catholicos invenies, quæ aut docuerit, aut doceat conſecrationem poſſe fieri, omiſſis verbis Evangelicis per preces & S. Spiritus invocationem; quin immo omnes earum Theologi contrarium propugnant, in primis S. Thomas hic 1. p. q. 78. art. 1. 2. & 3. Gonetus diſp. 7. de forma Sacramenti Euchariſtiæ, art. 2. Cajetanus, Soto, Nugno, Joannes a S. Thoma, Marcus a Serra, & alii qui Liturgias, Concilia & Patres, in eo prorſus ſenſu quo ſupra explanavimus, intelligentes, uno veluti calamo ſcripſerunt, conſecrationem vini, non niſi verbis Evangelicis poſſe fieri. Ergo &c.

Quinta: Si licitum ſit formam Sacramenti ab ipſo Chriſto in individuo determinatam, ita ſubſtantialiter immutare, ut aliæ preces ejus loco ſubſtituantur, actum eſt de omnibus noſtris Sacramentis, de quibus nihil certi habebimus; cum enim formæ ſint de eſſentia Sacramentorum, ut primum nutant, jam Sacramenta evacuantur: Atqui forma Euchariſtiæ eſt ab ipſo Chriſto determinata

in

in individuo, ut nedum Patres, ſed & omnes Academiæ Catholicæ propugnant, immo, ut inquit Arcudius L. 3. de Euchariſtia, eſt magis determinata quam forma Baptiſmi, quam tamen vel ipſi Græci, inquit ille auctor, agnoſcunt in individuo determinatam, quandoquidem, ait, non totam Baptiſmatis formam Chriſtus determinavit, ſed ſimpliciter dixit, Matth. 28. *Euntes, docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris &c.* reliquit vero Eccleſiæ poteſtatem inſtituendi initium formæ. Hinc in Eccleſia Latina Sacerdos dicit, *Ego te baptizo &c.* In Græca vero *Baptizatur ſervus Chriſti.* At vero dum agitur de Euchariſtia conficienda, jam non ſuis ſermonibus loquitur, ait Ambroſius. L. 4. de Sacramentis cap. 4. ſed verbis Chriſti, qui in nomine ejus, nihil detrahendo aut addendo, pronuntiat dicens, *Hoc eſt corpus meum &c.* Ergo &c.

Sexta: Certum eſt advocationem Spiritus ſancti, & preces in canone adjacentes eſſe hominum verba; tum quia in ſanctis Evangeliſtis ne quidem indirecte reperiuntur; tum quia etiam in Liturgia Latina, qualem celebramus, deſunt: Sed verba hominum non poſſunt, omnium miraculorum maximum, qualis eſt tranſubſtantiatio, operari: Igitur impoſſibile eſt quod hujuſmodi ſupplicationes formam Euchariſtiæ efficiant.

Septima: Si preces forent Euchariſtiæ forma, populus utique cum Sacerdote conſecraret, ſiquidem orat cum eo: erroneum conſequens. Ergo & Antecedens.

Ultima, eaque demonſtrativa hæc eſt. Eccleſia Latina non ſecus ac Græca, adhibet ſancti Spiritus invocationem in Miſſa: ſed ne minimum quidem, conſecrationis effectivam eſſe autumat: Et probatur. Immediate poſt oblationem panis & vini, illam pronuntiat his verbis: *Veni Sanctificator omnipotens æterne Deus, & benedic hoc ſacrificium tuo ſancto nomini præparatum.* Tum ſequitur præfatio, tum Canon, tum & in medio Canonis conſecratio per iſta verba *Hoc eſt corpus meus*, &c. hinc præcedentes orationes, non niſi ut præparationes, ad conſecrationem, ſicut & ſubſequentes, ad Dei laudem, & ut ad communionem diſpoſitiones habentur. Ergo &c.

FIT SATIS OBJECTIONIBUS.

Objicies: Illud pro forma conſecrationis aſſumi poteſt, quod & Apoſtoli, & ſummi Pontifices, & priorum ſæculorum Patres, uti Euchariſtiæ confectivum aſſumpſere: Atqui advocationem Spiritus ſancti, & preces concomitantes, uti verba conſecrationis practica, & effectiva aſſumpſere: Ergo &c. Probatur minor multis momentis.

I. In Liturgia S. Jacobi, apud Renaudotium Tom. 2. Liturgiarum pag. 33. ſic legitur: Sacerdos inclinatus dicit invocationem Spiritus ſancti: *Miſerere nobis, Deus Pater omnipotens, & mitte Spiritum tuum ſanctum .... ut adveniens efficiat panem iſtum, corpus vivificum, corpus cæleſte* &c.

II. *In* Liturgia S. Joannis Evangeliſtæ, eadem Legitur invocatio ibidem pag. 148. iiſdem prope terminis.

III. *In* Liturgia S. Joannis Evangeliſtæ, eadem invocatio invenitur pag. 165. ubi de Spiritu ſancto hæc leguntur: *Ipſeque illabatur ſuper hæc Myſteria, & ſanctificet illa . . . . ut illabens efficiat panem quidem iſtum corpus Chriſti Dei noſtri . . . & calicem iſtum ſanguinem Chriſti Dei noſtri.*

IV. Eadem habetur in Liturgia ſancti Clementis Romani pag. 199. Dionyſii Athenienſis pag. 202. S. Joannis Chryſoſtomi, pag. 254. ex Miſſali Caldaico, item in Liturgia S. Baſilii pag. 548. & in aliis ſimiliter.

V. Clemens Romanus L. 8. conſtitut. cap. 13. relatis formis per verba Evangelica, hanc immediate poſt ſubjicit orationem: *Memores igitur paſſionis ejus, mortis, ex mortuis reſurrectionis, reditus in cælos, & futuri ejus ſecundi adventus .... mittere digneris ſanctum tuum Spiritum ſuper hoc ſacrificium, teſtem paſſionum Domini Jeſu; ut oſtendat panem hunc corpus Chriſti tui, & calicem hunc ſanguinem Chriſti tui.* Ergo &c.

Reſpondeo I. impoſſibile eſſe invocationem & preces intelligi de confectione corporis Chriſti propter rationes in probationibus allatas, cum in omnibus Liturgiis corpus Chriſti dicatur confici euchariſtice per verba Evangelica, & Euchariſtia ab ipſo Chriſto vocetur non panis, ſed

ſed ſuum corpus. Adeoque ſi poſtea dicatur panis, hoc intelligi neceſſe eſt de pane conſecrato juxta Ambroſii explanationem L. 4. de Sacramentis cap. 4. " Subſtantia illic eſt panis & vini. Poſt „ verba autem Chriſti, corpus & ſanguis „ eſt Chriſti. „ Non dicit poſt preces; ſed poſt verba Chriſti. Jam ipſum Chriſtum audiamus in Liturgia ſancti Jacobi loquentem; ſic enim habetur: *Deo gratias agens, benedixit, & ſanctificavit, & fregit & dedit Diſcipulis ſuis ſanctis, & Apoſtolis, dicens: Accipite, manducate ex eo vos omnes*, HOC EST CORPUS MEUM. Nullas ulteriores preces fudit Chriſtus, & tamen dicit Apoſtolis eſſe corpus ſuum, ipſi manducaverunt, & receperunt Chriſtum in Euchariſtia realiter præſentem, quod tamen falſum eſſet, ſi advocatio Spiritus ſancti ad conſecrationem uti eſſentialis requireretur. Idem eſt ſermo in ceteris Liturgiis.

Reſpondeo ſecundo diſtinguendo: Et per orationes in objectione laudatas, nihil aliud expoſtulatur, niſi fructus ex ſacrificio percipiendus, concedo: & petitur conſecratio, & ſanctificatio munerum, ſubdiſtinguo: paſſiva, & reſpectu noſtri, concedo: activa ſeu Euchariſtiæ confectiva, nego. Nec refert quod verba poſteriora ſonent quodammodo confectionem, quandoquidem Euchariſtia ſupponitur jam facta: Sed orat Sacerdos ut Euchariſtia conſecrata fiat nobis in ſalutem, ſic Propheta Regius Pſ. 4. ſe exauditum prodit his verbis: *Cum invocarem exaudivit me Deus juſtitiæ meæ*; & tamen ſubdit poſtea quaſi non exauditus, *Miſerere mei, & exaudi orationem meam*. Non abſimile exemplum legitur de re jam facta quaſi facienda Marci 5. ubi Chriſtus mulierem quæ ejus fimbriæ contactu a profluvio ſanguinis liberata fuerat, ſic alloquutus eſt: *Eſto ſana a plaga tua*: ſicut igitur iſta verba Chriſti non factiva ſanitatis jam per contactum veſtimenti obtentæ erant, ſed ſolum ſanitatis confirmativa, ſic invocatio Spiritus ſancti non eſt conſecratoria, ſed annuntiat conſecrationem factam, & fructuoſe tum Sacerdoti, tum aſtantibus applicandam.

Iſta ſolutio colligitur ex verbis ſubſequentibus ad invocationem Spiritus ſancti in Liturgia S. Jacobi fratris Domini, ubi immediate poſt hæc leguntur: *Ut ſint nobis, & omnibus qui ex illis accipient, iiſque communicabunt, ad ſanitatem animarum, & corporum, ad fructificationem operum bonorum: ad confirmationem Eccleſiæ tuæ ſanctæ &c.*

Eadem ſolutio eſt Concilii Florentini parte 2. collatione 22. n. 8. ubi reſpondetur, Canonem Miſſæ non eumdem ſemper fuiſſe, ſed quondam breviſſimum, ubi preces & invocatio Spiritus ſancti reticebantur, & tamen Miſſa, illis omiſſis, recte celebrabatur. Sic legitur pag. n. 8. 1154. " Sanctiſſimi Doctores de iſto „ Sacramento tractantes, in ſolis verbis „ Salvatoris dicunt confici Sacramentum, „ & una ratio vulgaris ponitur a ſancto „ Thoma: Quia idem Canon Miſſæ non „ eſt idem apud omnes, nec ſecundum „ omnia tempora, ſed diverſa ſunt a di- „ verſis appoſita. Unde Miſſa noſtra di- „ citur habuiſſe principium a beato Pe- „ tro, qui ſolum in canone dicitur poſuiſ- „ ſe breviſſimam orationem: poſtea per „ ſanctos Doctores factæ ſunt additiones „ orationum. Ex quibus manifeſte argui- „ tur, quod conſecratio hujus digniſſimi „ Sacramenti non conficitur verbis San- „ ctorum, quæ varietatem receperunt, „ ſed verbis Chriſti, quæ ſemper unifor- „ miter manſerunt. „

Rurſus pag. 1155. ad Liturgiam Baſilii, quæ ſicut ceteræ Liturgiæ invocationem Spiritus ſancti præcontinet, ibidem ſic reſpondetur: " Oratio Baſilii eſt depre- „ catoria, ut Deus mittat Spiritum ſan- „ ctum ſuper nos .... verba autem pre- „ cationis non poſſunt habere operatio- „ nes activas: nemo poteſt dicere quod „ verbis Baſilii conficiatur *Euchariſtia* ſed „ verbis Chriſti. „

Reſpondet ad eamdem difficultatem Arcudius L. 3. cap. 33. pag. 250. " Non „ itaque, *ait*, in eum ſenſum orant *Pa-* „ *tres in Liturgia*, quaſi conſecratio non- „ dum ſit peracta, ut contendebat pro- „ bare Cabaſilas. Si enim hujuſmodi de- „ precatio pro muneribus eſt indicium „ nondum eſſe conſecrata propoſita dona, „ igitur neque illa verba Græcorum, *fac* „ *hunc panem*, erunt forma conſecratio- „ nis. Nam longe poſt illa, denuo Græci „ orant pro donis expreſſe conſecratis. Sic „ enim precatur Diaconus, vel ipſe Sa-

cerdos,

„ cerdos, ſi Diaconus deſit: *pro ſanctiſi-* „ *catis pretioſis denis Dominum deprecemur*. „ Neque tantum in his ordinariis per „ annum Liturgiis, ſed etiam idem fit in „ Præſanctificatis, quas vocant: *Pro præ-* „ *ſanctiſicatis pretioſis denis Dominum depre-* „ *cemur*. Non itaque orant pro conſecra- „ tione, ſed potius pro noſtra imbecil- „ litate, atque ut inde utilitatem nos „ capiamus. „

Replicabis: Quando Patres univerſim abſque explicatione, aliquid docent, hoc traditionem quæ eſt fidei regula, & cui refragari non licitum eſt, aſtruit: Sed præter Apoſtolos, Chryſoſtomus, Baſilius, & univerſim omnes Patres Græci in ſuis viciſſim Liturgiis dicunt corpus, & ſanguinem ex pane & vino fieri per invocationem Spiritus ſancti, & una eademque voce illud conclamant, & expoſtulant: Igitur in ſenſu obvio concludendum eſt donorum tranſubſtantiationem ita confici.

Inſtar omnium ſit illa Spiritus ſancti invocatio quæ habetur in Liturgia ſancti Joannis Chryſoſtomi, in qua quidem Sacerdos peracta conſecratione, ſic loquitur: *Spiritum ſanctum mitte Domine ex habitaculo tuo ſancto, illabaturque, & requieſcat ſuper panem hunc, & miſtum propoſitum, illaque ſanctificet, meque etiam mundum, & purum efficiat, exaudi me, & panem iſtum exhibeat corpus Chriſti Dei noſtri*.

Reſpondeo diſtinguendo majorem: Si non ſit implicantia, & præter patrum auctoritatem accedat Eccleſiæ conſenſus, ac definitio, concedo: ſin minus, nego. Et ſic diſtincta minore, nego conſequentiam. Implicat autem Patres dicere conſecrationem fieri verbis Evangelicis, & poſtea idem corpus fieri precibus, & advocatione Spiritus ſancti: Unde opponimus Patres Patribus: vel ipſi enim ſupra laudati, nempe Chryſoſtomus, Baſilius & alii, ingenue fatentur conſecrationem fieri verbis Evangelicis, quocirca invocationem Spiritus ſancti ab eis ſuperadditam, non alio inſtituitur motivo, quam ut Fideles ex ſacrificio, fructus æternæ vitæ percipiant: Sic cenſet Concilium Florentinum, quod ipſorum Patrum habemus interpretem; cum enim Archiepiſcopus Ruſſiæ p. 2. collatione 22. contra veritatem ſic replicaſſet: “ Miſſale quo ultimum eſt „ traditum a Baſilio, & B. Chryſoſtomo „ utebamur autem ante tempus ſchiſma- „ tis, nec aliqua facta eſt mutatio: ta- „ men Occidentalis Eccleſia numquam de „ hoc verbum fecit, videlicet cum fueri- „ mus concordes ... invocatur Spiritus „ ſanctus, & ſupplicat Sacerdos, ut per „ virtutem Spiritus ſancti concedatur gra- „ tia, ut vox repetita efficiatur ita effe- „ ctiva, ut verbum Dei fuit, & ita cre- „ dimus conſummativam fieri per illam „ orationem Sacerdotis. „

Reſpondet Turrecremata negando advocationem Spiritus ſancti, & preces habere vim effectivam ad conſecrandum panem: “ Iſta, *inquit*, pag. 1157. quæ Pa- „ ternitas ſua dixit, non habent locum „ propter duo. Primo, ratio dicta eſt „ ex me quæ accipiebatur ex ordine ver- „ borum Baſilii, quia rem perfectam non „ ſupplico, ut quis perficiat; etiam non „ petimus, ſed poſtquam prolata ſunt „ verba Chriſti, non ſequuntur verba de- „ precatoria, ut fiat conſecratio, ſed ſe- „ quitur deprecatio in canone noſtro, „ ut corpus Chriſti conſecratum fiat no- „ bis in vitam æternam. Cum ergo ver- „ ba Baſilii ſequantur conſecrationem, „ non poſſunt habere verba deprecatio- „ nis vim, ut fiat quod factum eſt. „ Non minus claret ſenſus D. Chryſoſtomi, & eſt ſui interpres, quippe qui ibidem dicat conſecrationem fieri iſtis verbis: *Hoc eſt enim vere corpus meum, quod pro vobis et pro multis frangitur etc. Hic enim eſt ſanguis meus vere, ipſe qui pro vobis et pro multis effunditur etc.* Iſta autem particula, *vere*, quam addit, omnem tollit ambigendi locum. Namque ſi ſanctus Doctor exigeret ulteriores preces ad confectionem Euchariſtiæ, falſum foret corpus Chriſti, abſolutis verbis Evangelicis, vere eſſe ſub ſpeciebus, ut aſſerit ſanctus Thomas. Quid plura adjiciam? acceſſit judicium Concilii Florentini; acceſſit, & ſufficiens definitio Trident. Ad auctoritatem Miſſalis, dictum eſt non unum & idem fuiſſe apud omnes Eccleſias. Tempore B. Petri immediate poſt conſecrationem recitabatur Oratio Dominica, tum Communio Sacerdotis ſequebatur. Demum remittebantur Fideles.

Repones: Atqui Patres in Liturgiis contendunt advocationem Spiritus ſancti, &

Digitized by Google

preces vim activam, & effectivam ad conſecrationem operandam ſaltem conſummative habere: Ergo &c. Probatur ſubſumptum: Omnes, ne uno quidem excepto ex Græcis, Euchariſtiam vel ipſis verbis Evangelicis abſolutis, panem & vinum nuncupant, nec niſi poſt invocationem Spiritus ſancti eam nomine corporis, & ſanguinis Chriſti celebrant: Igitur preces habent vim activam ad conſecranda dona oblata.

Reſpondeo negando ſubſumptum. Ad probationem diſtinguo: Euchariſtia abſolutis verbis Evangelicis dicitur panis myſtice, concedo: panis phyſice per excluſionem corporis & ſanguinis Chriſti, nego antecedens, & conſequentiam. Hæc explicatio eſt ab ipſa Eccleſia interprete his verbis: *Panis Angelicus, fit panis hominum*; hoc eſt ad noſtram prodeſt ſalutem: Eſt quoque Concilii Florentini, quod ibidem pag. 1155. ſolvit difficultatem dicendo panem, quem faciendum poſtulat in Canone Græco, faciendum eſſe corpus Chriſti myſticum, hoc eſt unionem Fidelium, primo cum Chriſto, tum inter ſe ad invicem: " Dicit Baſilius, *ait Turrecremata* n. 8. rogamus, & ſupplicamus, mitte Spiritum ſanctum ſuper nos, & hæc appoſita munera, ut nobis ſint ſalutaria, & faciat panem hunc, id eſt ceterorum Fidelium. Iſtum panem intelligimus corpus myſticum Eccleſiæ."

Quia vero replicaverant Græci, Miſſale in quo continetur Liturgia, exhibere preces ut Euchariſtiæ confectivas, quod quidem ſic credendum erat, eo quod hujuſmodi Miſſale a magno ſancto Baſilio promanaſſet, reſpondet idem Theologus pag. 1144. his verbis: " Aliud eſt dicere, hoc Miſſale eſt unius Sancti; & aliud, quod ſanctus dicit, quod omnibus contentis in hoc Miſſali conficiatur corpus Chriſti. Non eſt credendum beatum Baſilium, nec alium Doctorem dixiſſe, quod aliis verbis quam Chriſti conficiatur corpus, quantumcumque ſint multæ orationes, & preces ibi."

Inſiſtes: S. Baſilius Lib. de Spiritu ſancto cap. 27. diſtinguit preces a verbis Evangelicis, & ait habere robur ad myſterium conficiendum: " Non enim, *inquit*, his contenti ſumus, quorum Apoſtolus & Evangelium mentionem facit; ſed & ante, & poſt alia dicimus veluti magnum robur ac myſterium habentia, quæ ex doctrina ſcripto non prodita nos accepimus." Igitur juxta Baſilium ex traditione preces habent robur ad myſterium.

Reſpondeo diſtinguendo: Preces habent robur ad myſteria nobis applicanda, ſcilicet ut ſimus unum cum Chriſto, & inter nos, juxta illud Apoſtoli 1. Cor. 10. *Quoniam unus panis, unum corpus multi ſumus omnes, qui de uno pane participamus*; concedo: ad myſteria tranſubſtantiative conficienda, nego.

Arcudius Græcus ibidem cap. 29. pag. 232. col. 2. explicat Baſilium his verbis: " Neque officit quod Baſilius dicat, in oſtenſione panis. Quamquam enim cum recitantur ea verba, non oſtendatur panis conſecratus populo: tamen Diaconus, dum commemorata verba recitantur, in Sanctuario exiſtens, quamvis non videatur a populo, duobus digitis apprehenſa ſtola oſtendit panem jam conſecratum a Sacerdote; & ille iterum benedicit, non aliter atque fecerat in ipſa conſecratione. Idque vocare videtur, oſtenſionem panis. Neque tamen ex iſta cæremonia poſtremæ oſtenſionis concludet aliquis, ut hoc etiam obiter addam, eo tempore fieri conſecrationem. Nam ea cæremonia jam anteceſſit, & potius hæc poſterior confirmat priorem."

In eodem ſenſu intelligendus eſt Clemens Romanus, cum L. 8. conſtitut. cap. 13. referens Canonem Miſſæ poſt conſecrationem, ſubdit, Deum optimum, ſic alloquens: " Te rogamus ut propitio, ſerenoque vultu reſpicias ſuper hæc repoſita dona coram te, tu qui nullius indiges Deus. Et tibi complacitum ſit in eis ad honorem Chriſti tui. Et mittere digneris ſanctum tuum Spiritum ſuper hoc ſacrificium, teſtem paſſionum Domini Jeſu, ut oſtendat panem hunc corpus Chriſti tui, & calicem hunc ſanguinem Chriſti tui." Obſerves velim nec Clementem, nec Baſilium dicere panem Euchariſticum, & jam verbis Evangelicis conſecratum produci, ſed oſtendi.

Inſtabis: S. Joannes Damaſcenus dicit expreſſe Euchariſtiam fieri per preces quę

vim

Digitized by Google

vim habeant activam ad productionem corporis Chriſti in Euchariſtia, ſicut illa vox Dei, *fiat*, habuit ad productionem mundi: Ergo &c. Sic loquitur L. 4. de fide orthodoxa c. 14. " Dixit in princi-„ pio, Producat terra herbam virentem, „ atque ea etiam nunc orta imbre, fœ-„ tus ſuos producit, divino præcepto im-„ pulſa, ac roborata. Dixit Deus, Hoc „ eſt corpus meum, & Hic eſt ſanguis „ meus, & hoc facite in meam comme-„ morationem: atqui omnipotenti ipſius „ præcepto, donec ipſe veniat hoc effici-„ citur. Sic enim dixit, donec veniat, „ quaſi dicat, non eſſe opus ut verba ite-„ rentur, ſatis eſt quod a Chriſto ſemel „ prolata fuerint. Et pluvia huic novæ „ ſegeti per invocationem exiſtit ſancti „ Spiritus, vis inumbrans. Quemadmo-„ dum enim quid Deus fecit, id ſancti „ Spiritus opera fecit, eodem modo nunc „ quoque Spiritus operatio ea quæ natu-„ ram ſuperant, efficit. „

Rurſus ibidem, *ait*, " Panis, vinum-„ que & aqua per invocationem, & ad-„ ventum Spiritus ſancti ſupernaturaliter „ tranſmutantur in corpus Chriſti, & „ ſanguinem. „ Quibus verbis ſententia Græcorum recentiorum, & recte explicatur, & non levius confirmatur. Ergo &c.

Reſpondeo primo, opponendo ceteros Patres ipſamque Eccleſiam, & Concilia auctoritati divi Damaſceni; dato enim, & non conceſſo in citata fuiſſe ſententia, non inde ſequeretur conſecrationem fieri per meras preces, cum apertus ſit de hoc momento Evangelii textus, & Eccleſiæ ſententia manifeſtata, quæ omnibus prævalet, cum hoc fuerit clare in Patribus Latinis, in Canone Miſſæ, & in duobus Conciliis œcumenicis ſicut explicatum, ſic & declaratum.

Reſpondeo ſecundo, opponendo ipſum Damaſcenum Dmaſceno; vel in ipſis ejus verbis ſolutio affulget. Igitur L. 4. de fide orthodoxa c. 14. ita loquitur: " Dixit Deus, Hoc „ eſt corpus meum, & Hic eſt ſanguis „ meus, & hoc facite in meam comme-„ morationem. Atque omnipotenti ipſius „ præcepto donec ipſe veniat hoc efficitur. „ Sic enim dixit, donec veniat. „ Quæquidem verba citra contradictionem non poſſunt in alio ſumi ſenſu quam activo uſque ad perfectionem, cum verbis paulo antecedentibus eamdem eis tribuat virtutem ac verbo, fiat, quo cuncta Deus produxit: " Dixit, *inquit*, in principio, „ Producat terra herbam virentem, at-„ que ea etiam nuc orto imbre, divino „ præcepto impulſa ac roborata. Dixit „ Deus, Hoc eſt &c. „

Expreſſius & ſine ambiguitate loquitur ibidem cap. 15. " Sicut, *ait*, Deus di-„ cendo fiat lux, fecit lucem, ita di-„ cendo, Hoc eſt corpus meum, &, Hic „ eſt ſanguis meus, perficit hoc Sacra-„ mentum. „ Audis Damaſcenum non ulteriora verba quærere, ſin minus comparatio claudicaret.

Arcudius pag. 254. hanc tradit ſolutionem: " Non igitur mirum, *inquit*, ſi et-„ iam Sacerdos in ſacrificio petat ut fiat „ corpus Domini, quod jam eſt factum. „ Similes enim locutiones per exaggera-„ tionem, ecſtaſim quamdam, ac divi-„ num amorem amantis indicant erga rem „ amatam. Unde Theodoretus ex ſenten-„ tia Chryſoſtomi, teſte Beſſarione, me-„ morati Pſalmi locum exponens, non „ ſatiatur, inquit, *Juſtus orando, ſed ſup-„ plicans, & impetrans, & fructus orationis „ colligens, adhuc orando, ac ſupplicando „ perſeverat, ſcit enim quanta inde ſequatur utilitas.* Et hoc non eſt petere mutatio-„ nem panis in corpus Domini, ut ver-„ ba ſonare videntur; ſed potius confir-„ mationem, & ſtabilitatem rei jam fa-„ ctæ. „ Qua quidem ſolutione explicantur omnia Patrum Græcorum loca, quæ aliquam præ ſe ferunt difficultatem.

Rurſus idem Auctor ibidem cap. 33. pag. 252. col. 2. ſic explicat Baſilium: " Sed & Baſilius Magnus pro nobis fa-„ cit, qui orat ut Spiritus ſanctus ve-„ niat, atque oſtendat panem ipſum pre-„ tioſum corpus, per effectum ſcilicet ſa-„ cramentalem in anima juſti. Non ſe-„ cus, ac ſi aliquis dicat Regi, Oſtende „ & præbe te Regem, hoc eſt Regia, & „ præclara facinora; quæ verba accepta „ ſunt a Myſtagogia Clementis. Et ideo „ concludit Clemens, ut qui eum panem „ participaverint, in pietate firmentur. „

Hac ſolutio mirum in modum aſtruitur per iſta Miſſæ Latinæ verba, quibus quidem petitur ut fiat corpus, & ſan-

guis Chriſti, nec tamen fiunt niſi per verba Evangelica: *Quam oblationem tu Deus in omnibus, quæſumus, benedictam, adſcriptam, ratam, rationabilem, acceptabilemque facere digneris, ut nobis corpus, & ſanguis fiat Dilectiſſimi filii tui Domini noſtri Jeſu Chriſti, qui pridie quam pateretur &c.*

Reſpondeo tertio, diſtinguendo: Et Damaſcenus ſicut alii Patres per invocationem Spiritus ſancti, eatenus intelligunt ipſam formam Evangelicam, quatenus opera ad extra communia ſunt omnibus Perſonis, & ſicut Filio, ſic Patri, & Spiritui ſancto tribuatur tranſubſtantiatio donorum, concedo: ſecus, nego. Sic reſpondet Turrecremata in Concilio Florentino collat. 22. n. 8. pag. 1154. his verbis: " Ex verbis Dionyſii nulla ſequi-„ tur conſequentia, quod aliis verbis „ quam Chriſti confici poſſit, *Euchariſtia*. „ Nec dictum Damaſceni procedit, quod „ per invocationem virtutis Spiritus ſan-„ cti conficiatur, quoniam per invocatio-„ nem non intelligit Damaſcenus aliam „ orationem quæ ſequatur verba Chriſti „ in confectione, ſed invocationem in-„ telligit ſecundum ſententiam Diony-„ ſii, formam ſacramenti, quæ conſiſtit „ in verbis Chriſti. „

Replicabis: Atqui Damaſcenus intelligit verba Chriſti nonniſi hiſtorice proferri: Igitur tribuit virtutem activam invocationi Spiritus ſancti ad tranſmutanda dona. Probatur ſubſumptum tribus momentis: I. Quia ibidem aſſimilat conſecrationem faciendam creationi, quæ ſolo imperio Dei ad omnia ſeſe extendente, facta eſt: II. Non vult reiterari verba Chriſti in prima cœna prolata: " Sic enim *ſubdit*, „ dixit, donec veniat. „ Quaſi dicat non eſſe opus ut verba iterentur, ſatis eſt, quod a Chriſto ſemel prolata fuerint. III. Tribuit ſpecialiter tranſubſtantiationem Spiritui ſancto propter ejus invocationem. Pergit ib.: " Et pluvia huic „ novæ ſegeti per invocationem exiſtit „ ſancti Spiritus vis inumbrans. Quemad-„ modum enim quidquid Deus fecit, id „ ſancti Spiritus opera fecit, eodem mo-„ do nunc quoque Spiritus operatio, ea „ quę naturam ſuperant, efficit. „ Ergo „ &c.

Reſpondeo negando ſubſumptum, ad probationem reſpondeo ut ſupra. Ad ſecundam diſtinguo: Non requiritur ut verba iterentur a Chriſto, concedo: a Miniſtro, nego. Senſus eſt, non opus eſſe ut Chriſtus ipſe pronuntiet verba, ſicut protulit in prima inſtitutione: Sed ſatis eſt, ut Miniſter ipſius perſonam gerens, ejus nomine ea proferat ſuper oblata. Ad tertiam; ultima Damaſceni verba indicant ſolum efficaciam verborum Chriſti: Igitur non minuunt, quod tamen contingeret, ſi verba priora, eaque Evangelica conſecrationem perfectam non operarentur.

Inſiſtes: Patres Græci non ſemel vocant Euchariſtiam Antitypon, abſolutis etiam verbis Evangelicis, nuſquam vero poſt invocationem ſancti Spiritus: Igitur exiſtimant Euchariſtiam nonniſi per preces & invocationem ſancti Spiritus, confici. Probatur antecedens: Arcudius Lib. 3. c. 34. hoc ipſum tribuit Baſilio; tum cap. 35. Damaſceno. In Liturgia S. Baſilii poſt illud, *tua ex tuis tibi offerimus*; ſequuntur hæc alia verba: " Ideo Domine ſanctiſ-„ ſime, & nos peccatores, & indigni „ ſervi tui, quos ipſe voluiſti miniſtrare „ ſancto Altari tuo, non propter juſtitias „ noſtras, non enim fecimus quicquam „ boni in terra, ſed propter miſericor-„ dias, & miſerationes tuas, quas effu-„ diſti copioſe ſuper nos, confidentes ap-„ propinquamus ſancto Altari tuo, & „ proponentes antitypa ſancti Corporis, & „ ſanguinis Chriſti tui, te obſecramus, & „ te poſtulamus Sancte Sanctorum, bene-„ placita tua benignitate, ut veniat Spiri-„ tus ſanctus tuus ſuper nos, & ſuper pro-„ poſita munera iſta, & benedicat ea, & „ ſanctificet, atque oſtendat panem qui-„ dem iſtum, ipſum pretioſum corpus „ Chriſti. „ Ergo &c.

Reſpondeo diſtinguendo: Vocant Euchariſtiam antitypon plenum & vivum, concedo: vacuum, & inane, nego. Antitypon, ſeu figura duplex diſtinguitur: alia inanis, ut tabella, alia vero plena, quæ vel ipſam præcontinet veritatem; in quo quidem ſenſu filius dicitur imago Patris, ſic juxta Apoſtolum Heb. 1. Verbum æternum dicitur figura ſubſtantiæ paternæ, ſcilicet viva, his verbis: *Qui cum ſit ſplendor gloriæ, & figura ſubſtantiæ ejus, &c.*

In

In priori ſenſu Patres Græci nonnumquam Euchariſtiam vocant antitypon, nuſquam vero in poſteriori. Habemus ipſum Damaſcenum, & ſui, & ipſius Baſilii interpretem; namque Libr. 4. de fide Orthodoxa cap. 14. ſic explicat Baſilium: " Quod ſi nonnulli panem, & vinum nominarunt ἀντίτυπα ſigna typum gerentia corporis, & ſanguinis Domini, ſicut Deifer Baſilius dixit, non poſt conſecrationem, ſed priuſquam conſecraretur ipſa oblatio, ſic appellarunt: " Ex illis verbis ſequitur ne quidem ullo modo Euchariſtiam eſſe appellandam antitypon.

Habemus & ipſos Patres Concilii ſeptimi generalis ſancti Baſilii interpretes. Cum enim Iconoclaſtæ omnes abjicerent imagines, & ſolam Euchariſtiam, ut Chriſti imaginem non colorum lineamentis, ſed vivam haberent, ne quis crederet Euchariſtiam eſſe imaginem corporis Chriſti vacuam, noluerunt iſtam ullo modo vocari imaginem, niſi ante oblatorum conſecrationem, & hanc eſſe Baſilii mentem propugnant. " Manifeſte oſtenſum eſt, *inquiunt*, quod nullibi neque " Dominus, neque Apoſtoli, vel Patres " imaginem dixerunt incruentum ſacrificium per Sacerdotem oblatum, ſed " ipſum corpus, & ipſum ſanguinem. " Attamen ante ſanctificationis conſecrationem, quibuſdam Patribus pie ſanę " viſum eſt antitypa nominare. Quorum " de numero Euſtathius eſt, Orthodoxæ " fidei conſtans, ut ſcilicet nomen ſonat, " propugnator, & Arianæ inſaniæ expugnator. Baſilius item ejuſdem ſuperſtitionis extinctor..... Uno namque, & " eodem Spiritu cum loquerentur, hic " quidem exponens locum illud in Proverbiis Salomonis, Edite meum panem, " & bibite vinum, quod miſcui vobis, " hæc ait. Per panem, & vinum antitypa membrorum corporalium Chriſti " prædicat; ille vero ex eodem fonte " hauriens, ut omnes Sacerdotii myſtæ " in precatione divinæ oblationis norunt, " ad hunc fere modum ait, confidentes " tuo ſacro altari appropinquamus, & " proponentes Antitypa ſancti corporis, " & ſanguinis Chriſti tui, te precamur, " & invocamus, & quod deinceps ſequitur mentem Patris manifeſtiorem reddit, quod antequam ſanctificarentur, " Antitypa vocata ſunt; poſt conſecrationem autem corpus proprie, & ſanguis " Chriſti dicuntur, ſunt, atque creduntur. "

Reſpondeo II. ut ſupra, Patres per invocationem Spiritus ſancti, nihil aliud petere niſi quod corpus, & ſanguis Chriſti fiant nobis ad ſalutem, & unionem; hinc Baſilius in Liturgia laudata advocat Spiritum ſanctum, non ut conſecretur hoſtia, ſed ut oſtendatur panem vi tranſubſtantiationis factæ, eſſe corpus Chriſti. Quod ne minimum quidem dicit produci, ſed per invocationem nobis prodeſſe, ad vitam æternam. Hæc ſunt verba Liturgiæ vocabulum antitypi ſubſequentia " Obſecramus.... ut veniat Spiritus ſanctus tuus ſuper nos, & ſuper propoſita munera iſta, & benedicat ea, & " ſanctificet, atque oſtendat panem quidem iſtum, ipſum pretioſum corpus " Domini & Dei, & Salvatoris noſtri " Jeſu Chriſti: quod autem eſt in hoc " calice, ipſum pretioſum ſanguinem Domini, ac Dei, & Salvatoris noſtri Jeſu Chriſti, qui effuſus eſt pro mundi " vita. Nos autem omnes de uno pane " & calice participantes coadunet invicem in unius Spiritus ſancti communionem. Et nullum noſtrum ad judicium, " aut condemnationem faciat accipere ſanctum corpus, & ſanguinem Chriſti tui. "

Replicabis: Concilium Florentinum tametſi diſceptaverit de hoc momento, nihil tamen de fide determinavit: ſed quod non eſt de fide determinatum, in utramque partem propugnari poteſt: Ergo &c.

Reſpondeo I. Falſum eſſe, Concilium Florentinum non definiviſſe ſolam formam Evangelicam, ad conſecrandum panem & vinum valere: ſic enim habetur pagin. 1160. *Fuit exorta alia difficultas, quæ quaſi perturbavit totum opus*, unionis, *nec unquam hæc quæſtio fuit mota*. Quibus verbis teſtatur Concilium hanc fuiſſe primitivæ Eccleſiæ fidem: Unde ſi terminis litteraliter expreſſis, non pronunciavit Anathema, ſufficienter tamen definiviſſe cenſetur, ut primum declarat neminem ſanctorum Doctorum, ad hæc uſque tempora exiſtimaſſe conſecrationem fieri poſſe invocatione Spiritus ſancti; & precibue Eccleſiæ.

R 4 *Secun-*

Secundo: Græci, auditis Latinorum rationibus, ita ſententiæ Concilii adhæſerunt, ut anathemate feriendos eſſe negantes, & obſtrepentes aſſeruerint. Sic legitur pag. 1161. *Confeſſi ſunt, auditis rationibus noſtris, quod ſemper tenuerunt, quod ſolis verbis Dominicis conficeretur, & quod putarent anathema qui aliud crederet.* Ea conditione ad unionem recepti ſunt; qua conditione? Niſi ut anathema diceretur contrarium propugnantibus: quibus, quæſo, verbis, poteſt melius explicari definitio?

Tertio: Definitionem fidei & factam, & concluſam fuiſſe nemo negabit niſi hoſpitem ſe probet in notitia Concilii Florentini; non ſcriptam quidem ultro fatemur, ſed quare? Audi doctiſſime lector, propter duo. 1. Quia Græci cernui expoſtulavere, ut hæc definitio ſcriptis non mandaretur, ne vitio & opprobrio verteretur ſuæ Eccleſiæ quod poſteri crederent Eccleſiam Orientalem eo cæcitatis gradu quondam deveniſſe, ut tranſubſtantiationem non verbis Evangelicis fieri propugnaret; ecce verba, uti leguntur ibidem Collat. 22. num. 9. pag. 1161. col. 1. *Fuit inſtitutum, ut hoc poneretur in definitione. Dixerunt Græci, quod hoc non erat neceſſarium, immo ſi poneretur, Eccleſia ipſorum reciperet ignominiam, ac ſi hactenus tenuiſſent aliud.* Audis decretum definitionis. 2. Altera ratio cur definitio ſcriptis non fuerit demandata affertur nedum a Græcis, ſed a ſummo Pontifice Eugenio IV. quod ubi non adeſt de aliquo dogmate dubium, inutilis ſit de eo definitio, cum praxis, & poſſeſſio Eccleſiæ ita clare annuntiet dogma, ut contrarium propugnantes, evadant fidei hoſtes. Sic Græci loquuntur Latinis. *Cum ſemper fuerimus concordes, in hoc definitio non debet fieri niſi de dubiis.* Tum ſummus Pontifex concluſit: *Unde, ſanctiſſimus Dominus noſter hoc audito obtemperavit, ut non deduceretur in dubium quod numquam fuit, maxime quia alii Pontifices tentantes reductionem Græcorum, nihil aliud ab eis petierunt, niſi ne confiterentur, quod in azymo conficeretur.*

Quarto: Si quæras præter declarationem Concilii Florentini, ulteriorem definitionem, & expreſſiorem, audi Tridentinum, quod Seſſ. 13. c. 3. dicit. " Semper hæc fides in Eccleſia Dei fuit, " ſtatim poſt conſecrationem verum Domini noſtri corpus, verumque ejus ſanguinem ſub panis, & vini ſpecie una " cum ipſius anima, & divinitate exiſtere. " Obſerves I. eam fuiſſe ſemper Eccleſiæ fidem ſtatim, abſoluta conſecratione, corpus, & ſanguinem Chriſti adeſſe ſub ſpeciebus: II. Concilium nihil aliud ad conſecrationem exigere præter verba Evangelica; ſic ejus prodit ſenſum ipſius Catechiſmus p. 2. de Euchariſtia n. 20. his verbis: " Itaque a ſanctis Evangeliſtis, " Matthæo, & Luca, itemque ab Apoſtolo docemur, illam eſſe formam, Hoc " eſt corpus meum; ſcriptum eſt enim: " *cœnantibus illis accepit Jeſus panem, & benedixit, ac fregit, deditque diſcipulis ſuis, & dixit: Accipite, & manducate: Hoc eſt corpus meum.* Quæ quidem conſecrationis forma, cum a Chriſto D. ſervata ſit, ea perpetuo Catholica Eccleſia uſa eſt. "

Audis non aliam fuiſſe in uſu, nec eſſe poſſe. Idem Catechiſmus probat verba antecedentia *Accipite & comedite*, non eſſe de eſſentia: n. 21. calicis formam refert, tum ſubjicit: " Quare cum verba " illa hoc aperte declarent, perſpicuum " eſt, aliam formam conſtituendam non " eſſe. " Deinde vero ait iſta poſteriora verba *Myſterium fidei* explicare quidem præſentiam ſanguinis, & fructum, ſed ſupponere veritatem, & conſecrationem factam; ſic habetur n. 23. " Quod ſubjungitur, *Myſterium fidei*, non rei veritatem " EXCLUDIT, ſed, quod occulte latet, " atque ab oculorum ſenſu remotiſſimum " eſt, CERTA FIDE CREDENDUM eſſe ſignificat. " Videas velim eſſe de fide, quod abſolutis verbis Evangelicis adſit corpus, & ſanguis Chriſti, ſub ſpeciebus: erroneum igitur eſt dicere eſſe probabile conſecrationem fieri per advocationem Spiritus ſancti, & preces ſubſequentes.

Ecce ejuſdem dogmatis iterata definitio ibidem ſectione 13. can. 4. *Si quis dixerit, peracta conſecratione, in admirabili Euchariſtia Sacramento, non eſſe corpus, & ſanguinem Domini noſtri Jeſu Chriſti .... Anathema ſit.* Rurſus, ſeſſ. 22. can. 2. his verbis: *Si quis dixerit, illis verbis, hoc facite in meam commemorationem, Chri-*

Chriſtum non inſtituiſſe Apoſtolos Sacerdotes, aut non ordinaſſe, ut ipſi, aliique Sacerdotes offerrent corpus, et ſanguinem ſuum; Anathema ſit. Quæ quidem verba *Hoc facite*, ſupponunt Euchariſtiæ conſecrationem verbis Evangelicis jam confectam, ut primariam actionem, qua Chriſtus ſui Sacerdotii divini functus eſt, ad illam communicandam Apoſtolis, & ceteris illius in Sacerdotio ſucceſſoribus.

Quid plura adjiciam? Definitionem habes in traditione Patrum utriuſque Eccleſiæ, quorum expreſſa teſtimonia explanata ab ipſo Concilio Florentino retulimus.

Replicabis: Illuſtriſſimus Boſſuetius, tenet contrariam opinionem eſſe probabilem: Ergo &c.

Reſpondeo tantum virum in ea non fuiſſe ſententia; hinc aut non dixit quæ illi imputantur, aut ſi dixit, non niſi hiſtorice & juxta quorumdam recentiorum placita ſcripſiſſe credendum eſt. Ceterum dato & non conceſſo Meldenſium Præſulem ſimilia propugnaſſe, anteponenda eſt declaratio duorum Conciliorum Oecumenicorum, Praxis, & poſſeſſio Eccleſiæ.

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Citra errorem non defenditur Conſecrationem fieri poſſe per alia verba quam per Evangelica.

Primo: Hoc patet ex Evangeliſtis, qui ne minimum quidem de invocatione Spiritus ſancti, & precibus ulterioribus mentionem faciunt. Sed tantum de verbis Chriſti, ubi agitur de conſecratione: certe ſi ulteriores preces neceſſariæ fuiſſent, dubio procul eas non omiſiſſent.

Secundo: Nec aliud quidquam exigit Florentinum collatione 22. & Tridentinum Seſſ. 13. cap. 3. can. 4. & Seſſ. 22. can. 2. ubi rem ſufficienter definiunt de fide, cum huic veritati confirmandæ accedat perpetua fides, & traditio & conſenſus Eccleſiæ ne dum tacitus, ſed & expreſſus.

Tertio: Nec deſunt ad hoc dogma probandum rationes. Namque verbis humanis fieri non poteſt miraculum inter omnia prodigia maximum, qualis eſt tranſubſtantiatio: Igitur ſolis Chriſti verbis & operatur, & confici poteſt: Sic credit Eccleſia quæ vult Chriſtum adorari in Euchariſtia, ut primum abſolutis verbis Evangelicis, elevatur, & oſtenditur populo hoſtia, ut cernuus, & proſternatus Chriſtum in tanto Sacramento tunc præſentem adoret.

SYNOPSIS OBJECTIONUM ET RESOLUTIONUM.

Primo quidem, nec quiſquam moveri debet ſi nonnulli Patres Græci advocent Spiritum ſanctum, ut panis corpus Chriſti, vinum vero ejus ſanguis evadant; quandoquidem, non tranſubſtantiationem petunt, ſed corpus Chriſti Myſticum, hoc eſt, unionem fidelium cum Chriſto; & fidelium ad invicem: namque Eccleſia fide, & charitate cum Chriſto conjuncta, teſte Apoſtolo, 1. Cor. 10. dicitur corpus Chriſti, ſcilicet myſtice, & moraliter.

Secundo: Nec magis proficiunt Novatores, dicendo Euchariſtiam vocari a Patribus Græcis antitypon; non enim niſi ante conſecrationem iſto nomine illam celebrant; ſed dato, & non conceſſo eam utique poſt conſecrationem ab eis ſic denominari, citra dubium eſt illos loqui de imagine viva, veritatem corporis Chriſti non excludente, ſed potius concludente; in quo ſenſu filium Dei vivam ſui Patris imaginem appellare non dubitat Apoſtolus Hæb. 1.

Tertio Incaſſum aliquis replicaret noſtram ſententiam non fuiſſe in Concilio Florentino definitam, cum Patres Synodici non acquieverint unioni Græcorum, donec anathema dicerent illis qui contrariam opinionem uti probabilem defendere tentarent. Enim vero ſummus Pontifex emiſerat decretum de definitione, ſed expoſtulantibus Græcis, ne vitio verteretur eorum Eccleſiæ, teſtantes in hoc cum Eccleſia Latina ſemper fuiſſe concordes, conſenſit Eugenius IV. definitionem ſcripto non mandari propter duo: Primo quidem ex eo quod definitio non niſi in dubiis, & controverſiis fiat; Græci vero de hoc nollent diſputare: Secundo quia compertum habebat illos vera loqui, dum dicebant Eccleſiam Orientalem, in hoc dogmate fuiſſe ſemper Latinæ conſociatam, cujus rei argumentum prodit ipſe ſum-

ſummus Pontifex, aſſerendo quod quotieſcumque reductio Græcorum tentata eſt, nulla evaſerit de forma Euchariſtiæ controverſia, ſed ſolum de materia, nempe de Azymo.

ARTICULUS SEXTUS.

De Cultu ſacræ Euchariſtiæ.

QUATUOR ad debitum cultum ſacræ Euchariſtiæ concurrunt: Primo quidem adoratio: Secundo, reverentia: Tertio, feſtivitas: Quarto, dovotio: unde ſit

SECTIO PRIMA.

Utrum Sacra Euchariſtia adoranda ſit?

CONCLUSIO.

Sacra Euchariſtia cultu latriæ, ſeu adoratione colenda eſt.

Probatur rationibus Theologicis.

PRIMA ſic exponitur: Qui cultu latriæ donatur, ita colendus eſt ubi realiter præſens eſt: Atqui Chriſtus cultu latriæ adorandus eſt, in Euchariſtia vero ille idem eſt realiter, & perſonaliter, quem Magi in præſepe, Apoſtoli in Galilæa, cæcus in urbe Jeruſalem illuminatus, adoraverunt: Sic legitur de Magis Matthæi 2. de Apoſtolis, ibidem 28 de cæco Joan. 9. Ergo &c. Quod autem Chriſtus in Euchariſtia ſit realiter, & perſonaliter præſens, ſuſe ſupra oſtenſum eſt.

Altera: Ibi Chriſtus adorandus eſt, quem adorandum eſſe docet perpetua Eccleſiæ Traditio: Atqui res ſic ſe habet: Ergo &c. Probatur antecedens ex uſu perpetuo Eccleſiæ. In omnibus Liturgiis facta conſecratione Sacerdos, & populus adorant Chriſtum, in Euchariſtia. Inſtar omnium ſit Liturgia Miſſalis Chaldaici, quæ ſancto tribuitur Chryſoſtomo, in qua & Sacerdos & Diaconus capitibus in terram inclinatis tremenda Myſteria cernui adorant: Sacerdos, *Nos Domine ſervi, peccatores, et inſipientes, memoriam agimus omnis periodi diſpenſationis tuæ ſalutaris, adventuſque tui ſecundi, terribilis, & glorioſi, quem trementes expaveſcimus. Orationem & deprecationem tibi offerimus, & te mediante, Patrem etiam interpellamus dicentes*: Diaconus: *Miſerere*. In alia ejuſdem ſancti Liturgia apud Renaudotium Tom. 2. lit. pag. 252. Diaconus conclamat, ut omnes coram ſanctiſſimo altaris Sacramento ſe inclinent. *Domino*, ait, *capita noſtra inclinemus*.

Tertia: Quod definitum eſt a Conciliis Oecumenicis, ſic tenere debemus: Atqui Concilium Trid. Seſſione 13. c. 5. definivit Euchariſtiam eſſe adorandam; ſic enim loquitur: " Nullus dubitandi locus relinquitur quin omnes Chriſti fideles pro more in Catholica Eccleſia ſemper recepto latriæ cultum qui vero Deo debetur, huic ſanctiſſimo Sacramento in veneratione exhibeant."

Quarta: Nedum Rubricæ, ſed & immemorialis Eccleſiæ praxis, ſed & ſancti Patres iſtum aſtruunt Euchariſtiæ cultum: Ergo &c. Probatur minor ex teſtimoniis Patrum utriuſque Eccleſiæ Orientalis ſcilicet, & Occidentalis.

Patres Græci.

S. Athanaſius Epiſt. ad Adelphium de cultu Euchariſtiæ, ait: " Non creaturam, abſit .... ſed Dominum rerum creatarum incarnatum Dei Verbum adoramus ": Porro Patres paſſim dicunt Chriſtum in altari in Miſſis quotidianis eatenus ſpiritualiter incarnari, quatenus per conſecrationem in eo ſiſtitur: Igitur ibi adoranda eſt Euchariſtia.

Tum S. Chryſoſtomus homilia 28. ad populum Antiochenum: " Tempore ſacrificii, mi frater chariſſime, non ſolum homines clamorem illum tremendum reddunt, ſed etiam Angeli Domino genuflectunt &c."

Succinit Cyrillus Hieroſolymitanus Catecheſi 5. Myſtagogica, ubi dicit quod: " Accedens ad Euchariſtiam pronus, & adorationis in modum." " Cum accedere neceſſe ſit, & juſtum."

Theodoretus eumdem tenet ſermonem Dialogo II. qui *inconfuſus* inſcribitur adverſus Eutychianos, ubi ſic loquitur: Sym-

„ Symbola myſtica . . . intelliguntur ea „ eſſe quæ facta ſunt, & creduntur, & „ adorantur. „

Patres Latini.

Ceteris accedit Ambroſius Lib. 3. de Spiritu ſancto capite 12. explicans enim illa Pſalmiſtæ verba *adorate ſcabellum pedum ejus*, ait : " Itaque per ſcabellum „ terra intelligitur, per terram autem „ caro Chriſti, quam hodie quoque in „ myſterio adoramus, & quam Apoſtoli „ in Domino Jeſu adorarunt. „

S. Auguſtinus ejuſdem eſt labii epiſtola 120. ad Honoratum, ubi interpretans iſtud Pſalmiſtæ oraculum *manducaverunt, et adoraverunt omnes divites terræ*, cap. 27. ita loquitur : " Manducaverunt, & adoraverunt omnes divites terræ, & ipſi „ quippe adducti ſunt ad menſam Chriſti, & accipiunt de corpore, & ſanguine ejus, ſed adorant tantum, non „ etiam ſaturantur, quia non imitantur. „ Scilicet ſuperbi divites, de quibus ſermonem inſtituit.

Non omittendus ſanctus Thomas, qui in hymno ſacræ Euchariſtiæ, ait : " Adoro te devote latens deitas, quæ ſub „ his figuris vere latitas &c. „ quibus poſitis ſequitur iſtud argumentum. Chriſtus in Euchariſtia latens. eſt verus Deus, cum corpori, & ſanguini quæ in hoc Sacramento latent, Verbum ſit hypoſtatice unitum : Atqui Deus Verbum cultu latriæ, & adorationis colendum eſt; Igitur & Euchariſtia, quippe quæ totum Verbum incarnatum contineat, ut definivit ſacra Synodus Tridentina Seſſione 13. c. 2. Ergo &c.

Quinta ratio : Vel ipſi Proteſtantes tenentur admittere pro Euchariſtia cultum latriæ : Ergo &c. Probatur antecedens. Calviniſtæ propugnant adverſus Lutheranos admittentes realem Chriſti in Euchariſtia præſentiam, in hac hypotheſi abſque fundamento eos abjudicare ſacramento Euchariſtiæ latriæ cultum. Ita Calvinus de vera Chriſti participatione contra Heshuſium Lutheranum opuſc. col. 1965 eo loci ait Chriſtum eſſe in Euchariſtia adorandum, ſi ſit in ea realiter præſens. Idem propugnat Beza lib. de cœna contra Vveſphalum Lutheranum pag. 245. idem Derelincour in libro cujus titulus *falſus Paſtor* Gallice *faux Paſteur*, ſectione 12. p. 123. idem etiam propugnant Miniſtri Tigurini in Apologia edita anno 1545. contra ultimam Lutheri confeſſionem, ubi ultro fatentur, ſe cum Catholicis Romanis fideliter adoraturos Euchariſtiæ Sacramentum, ſi crederent verum Domini corpus realiter in eo adeſſe.

Lutherani multi veritate victi concedunt Euchariſtiam eſſe cultu latriæ adorandam in uſu, hoc eſt dum ſumitur, alias ſibi contradicerent ; ſi enim tunc Chriſtus Deus realiter adeſt, utique & adorandus. Hanc pro uſu doctrinam tenent, vel ipſe Lutherus in formula Miſſæ, & in libro de verbis : *Hoc eſt corpus meum*, & alibi ; Bucerus in actis colloquii Ratiſponenſis; Brintius in Apologia pro confeſſione Vvittembergenſi pericope 2. Kemnitius in 2. part. exam. Conc. Tridentini, ſſ. 13. c. 5. Sed ut aliquas habeant in impietate excuſationes, ſubjungunt ſe adorare quidem Chriſtum in uſu Euchariſtiæ, at non Sacramentum, ne ut falſo putant, idololatræ evadant, ut Catholici qui adorando Sacramentum, utique & merum panem, quem ibi remanere confingunt, etiam adorant : Sed recte mentiti ſunt in caput ſuum, cum Catholici fide teneant ineſſe ſolum in Euchariſtia corpus, & Chriſti ſanguinem cum ejus divinitate, eo quod panis in corpus, vinum vero in ſanguinem Domini converſa ſint.

FIT SATIS OBJECTIONIBUS

Lutheranorum.

OBJICIUNT : Quod eſt humanum præceptum non obligat ſaltem de fide : Atqui adoratio Euchariſtiæ cadit ſuper præceptum mere humanum : Et probatur multis momentis : I. Quidem, nullibi adeſt Chriſti præceptum pro iſto cultu. II. Vel ipſi Apoſtoli dum a Chriſto in menſa ſacram ſuſcepere Euchariſtiam non adorando, ſed ſimpliciter ad ſummum ſe inclinando acceperunt, & hoc in menſa ſedentes, cum illis per modum cibi inter cœnandum porrecta ſit : Ergo &c.

Reſpondeo negando minorem. Scriptum eſt enim Deuteronomii 6. & Matthæi 4.

Domi-

Digitized by Google

Dominum Deum tuum adorabis , et illi ſoli ſervies. Immo eo ipſo quo Chriſtus eſt Deus, ex jure naturali competit ei adoratio, cum ſit omnium Dominus : quod præceptum eleganter explicat Apoſtolus Hæbr. 1. Ubi de Chriſto diſſerens, ait, *Et adorent eum omnes Angeli Dei*. Hoc ipſum ab effectibus ſe prodit : dictum eſt enim ſupra Chriſtum adoratum fuiſſe a Magis : hunc cultum explanat S. Chryſoſtomus in primam ad Corinthios, " Hoc „ corpus, *ait*, in præſepe vereriti ſunt „ Magi, & viri barbari, longo itinere „ confecto, cum timore, & tremore „ plurimo adoraverunt : imitemur ergo „ Barbaros &c. „

Ad primam probationem diſtinguo : Nullibi adeſt præceptum explicitum pro adoratione Euchariſtiæ, tranſeat : implicitum, & virtuale, ſeu etiam naturale, quod ex jure avito Chiſto debetur, eo ipſo quo Deus eſt, nego.

Ad alteram probationem ſufficit quod Scriptura ſacra in uno aſſerat loco Apoſtolos adoraſſe Chriſtum in Galilæa : ceterum ad adorationem ſufficit ſubmiſſio mentis, & inclinatio corporis, cum Deum quandoque erecti, quandoque etiam curvati, & proſtrati, juſti, & ſancti eum venerati ſint.

Inſtabis : Atqui præceptum adorationis eſt mere humanum & Eccleſiaſticum : Ergo &c. Probatur ſubſumptum : Honorius III. ut habetur capite, *Sane de celebratione Miſſarum*, prior inſtituit adorationem Euchariſtiæ, ejuſque cultum : tum Urbanus IV. inſtituit feſtum corporis Chriſti, quod Clemens V. cum Concilio generali Vienenſi firmavit, ut habetur *in Clementina unica de Reliquiis, et veneratione Sanctorum*: Ergo &c.

Reſpondeo negando ſubſumptum. Ad probationem diſtinguo : & auctoritates laudatæ probant ſolum ſummos Pontifices ſpeciale determinaſſe tempus pro cultu Euchariſtiæ, concedo : Et ille cultus non erat debitus, nego. Cultus ex natura rei Deo debetur, adeoque & Chriſto ubicumque adeſt : & licet quidam adorationis ritus in aliquo fixo tempore ſit ab hominibus, non inde ſequitur cultum adorationis eſſe novum, cum a ſæculo Deus ſit Deus : Hinc Apoſtolus Philippenſium 2. mirum in modum exaltat adorationis cultum pro Chriſto, his verbis : *In nomine Jeſu omne genu flectatur, cœleſtium, terreſtrium, & infernorum*. Quod autem feſtivitates ſupponant adorationem eſſe Deo debitam, & in ea fundentur, non unum extat in veteri lege exemplum; nam feſtum fortium a Mardochæo, & Æſther, ſine ullo Dei mandato inſtitutum fuit, & ab omni Synagoga receptum, ut habetur Æſther 9. Item feſtum victoriæ Judith inſtitutum eſt ab Hebræis ſecluſo Dei mandato, Judith. 16. Idem dicendum de feſto Encæniarum a Machabæis inſtituto Lib. 1. Machabæorum 4. quod vel ipſe Chriſtus celebrare voluit, Joannis 10.

Inſiſtes : Si Chriſtus adorandus foret in Euchariſtia eo quod ibi adſit, ubique etiam eſſet adorandus, cum ut Deus ſit ubique præſens : Atqui nullus Theologus hæc dixerit : Ergo a pari &c.

Reſpondeo negando ſequelam, & paritatem. Ratio diſcriminis ea eſt, quod Chriſtus, ut Deus ſit perſonaliter propter unionem hypoſtaticam cum corpore, & ſanguine in ſacra Euchariſtia ; in orbe vero terrarum ſolum per præſentiam generalem, quatenus omnia implet, cuncta videt, & regit, & ei ſubjecta ſunt omnia.

Replicabis : Ad adorationem requiritur certitudo præſentiæ Chriſti in Euchariſtia : Sed nullus de hoc certior factus eſt, cum ignoret num Sacerdos habuerit conſecrandi intentionem, vel non : Ergo &c.

Reſpondeo diſtiguendo majorem : Requiritur certitudo moralis, concedo : Phyſica, ſubdiſtinguo : ad melius, & pro celebrante, concedo : abſolute nego. Certitudo moralis ſufficit ad fundandum judicium prudentiale pro actu morali rite eliciendo, & hæc ſemper adeſt.

Repones : In caſu quod deficeret ex pravitate miniſtri intentio illa, jam idolatriæ exponeretur populus : Sed abſurdum conſequens : ergo & antecedens.

Reſpondeo diſtinguendo : Exponeretur idololatriæ materialiter, & per accidens, concedo : formaliter, nego. Populus enim ſemper intendit adorare ſolum Chriſtum; quocirca non eſſet idololatria formalis.

Repones : Atqui eſſet idololatria etiam for-

formalis: Ergo &c. Probatur ſubſumptum. Adoratio terminatur etiam ad ſpecies, ut propugnant quidam Theologi: Sed ſpecies ſunt quid creatum, cui non debetur adoratio: Ergo &c.

Reſpondeo negando ſubſumptum. Ad probationem diſtinguo: Adoratio terminatur etiam ad ſpecies ſecundum ſe, & in abſtracto ſumptas, nego. Ut ſunt unum Sacramentum cum corpore, & ſanguine Domini ſubdiſtinguo; ita ut non fiat abſtractio in adorante, concedo: ſecus, nego. Ceterum Chriſtus adoratur in Euchariſtia cultu abſoluto, ſpecies vero cultu relativo, & ut habent cum corpore, & ſanguine Domini connexionem.

Perſiſtes: Atqui adorare ſacramentum Euchariſtiæ idololatriam abſolute ſpirat: Ergo &c. Probatur ſubſumptum: S. Cyrillus Alexandrinus Neſtorium, ut idololatram habebat, eo quod Chriſti humanitatem adoraret, ut patet ex eius anathematiſmis: Sed vi verborum primario, & per ſe corpus, & ſanguis humanitatis ſanctæ ponuntur in Euchariſtia: igitur iſta nullo modo eſt adoranda.

Reſpondeo negando ſubſumptum. Ad probationem diſtinguo: Cyrillus habebat Neſtorium ut idololatram, eo quod adoraret humanitatem nudam, & a ſuppoſito divino ſeparatam, quippe qui Chriſtum, ut purum hominem reputaret, concedo: eo quod præciſe adoraret Chriſtum, nego. Non dicimus hominem adorandum, ſed Chriſtum, qui eſt homo ſimul & Deus.

Dices: Igitur Euchariſtia eſt ſolum adoranda cultu relativo, & non abſoluto, ſicut eam colit Eccleſia Romana, inquiunt Heterodoxi, cum non niſi relative, ad verbum incarnatum colenda ſit, eo non abſimili modo, quo ſanctam imaginem relative ad prototypum veneramur.

Reſpondeo negando ſequelam & paritatem. Ratio diſcrepantiæ ea eſt, quod humanitas ſubſiſtat ſubſiſtentia divina, quæ ſuum eſt complementum; hinc & Chriſtus ſecundum ſe, & ſacramentum Euchariſtiæ, in quo continetur, cultu latriæ adoranda ſunt: at imago non continet perſonaliter prototypum.

Hæc ſolutio colligitur ex ſancti Athanaſii Epiſtola ad Adelphium, ubi probat Verbum humanitati unitum eſſe abſolute adorandum his verbis: " Non creaturam„ abſit ... ſed Dominum rerum creata„ rum incarnatum Dei Verbum adora„ mus. Nam tametſi caro ipſa per ſe pars „ ſit rerum creatarum; attamen Dei cor„ pus effecta eſt, neque hujuſmodi cor„ pus ſeorſum diſcriminatum a Verbo „ adoratione proſequimur, neque Ver„ bum adoraturi, Verbum a carne longe „ ſeponimus, ſed cum ſciamus, ut dictum „ eſt, Verbum caro factum eſſe, hoc ipſum „ etiam in carne poſitum Deum agno„ ſcimus.

SYNOPSIS PROBATIONUM

Euchariſtia eſt adoranda.

PRIMO: Quia in utroque teſtamento prædicatur, Deum eſſe adorandum, Chriſtus autem Deus, eſt realiter in Euchariſtia præſens.

Secundo: Ita de fide definivit ſacra Synodus Trid. S. 13. c. 5. ſic propugnant Patres, ut Dionyſius de Eccleſiaſt. Hierach. c. 3. p. 3. Clemens L. 2. Conſt. Apoſt. c. 61. Origenes Homilia 5. in diverſa loca Evangelii; Cyrillus Jeroſ. Catech. 5. Myſtagog. Euſebius Emiſſenus Hom. 5. de Paſchate; Greg. Naz. Orat. de ſancta Gorgonia.

Tertio: Hoc ipſum indicant Liturgiæ, libri rituales, & rubricæ, nec diſſentiunt, vel ipſi Calviniſtæ, in hypotheſi quod Chriſtus ſit realiter in Euchariſtia præſens, ut propugnamus.

SYNOPSIS DIFFICULTATUM ET EXPLICATIONUM.

PRIMO: Tametſi præceptum de adoratione non ſit ſpecialiter factum pro Euchariſtia a Conciliis, non ſilet tamen Scriptura, quæ Deuteronomii 6. & Matthæi 4. ſic loquitur: *Dominum Deum tuum adorabis, & illi ſoli ſervies.*

Secundo: Non eſt timendum pro idololatria cum cultus terminetur ad Chriſtum, ut latet ſub ſpeciebus.

Tertio: Neque ullum faceſſit negotium, quod S. Cyrillus inſimulet idololatriæ Neſtorium adorantem Chriſti humanitatem; enim vero vir peſſimus credebat Chriſtum a divinitate ſeparatum, in qua hypo-

hypotheſi , humanitas ſancta non foret cultu latriæ adoranda, quandoquidem eſſet mera creatura.

SECTIO SECUNDA.

Num ſumma debeatur Euchariſtiæ reverentia?

CONCLUSIO AFFIRMATIVA.

Probatur multis argumentis.

Primum argumentum

Ex ſacra Scriptura veteris Teſtamenti depromitur.

A veteri Teſtamento exordium ſumendum eſt: Abraham Deum alloquens ait: *Gen.* 18. *Loquar ad Dominum meum cum ſim pulvis et cinis.*

Rurſus David eumdem habet ſermonem dicens: *Tamquam nihilum ante te.* Legitur quoque in libro 1. Paralipomenon quod Salomon , Sacerdotes , & populi , tanta erga Deum moverentur reverentia , ut non niſi proſtrati ſuper pavimentum in templo propter ſummam ejus majeſtatem quæ repleverat templum, ſuas funderent preces ; hinc & in Pſalmo 33. habetur, *Timete Dominum omnes ſancti ejus.* Sed inter omnia pro reverentia erga Dum debita , celebris eſt Iſaiæ viſio cap. 6. ubi legitur , vel ipſum Prophetam vidiſſe duos Seraphim , velata ſolum facie præ reverentia coram Majeſtate divina aſtantes . *Vidi Dominum* , inquit , *ſedentem ſuper ſolium excelſum , et elevatum ; et ea quæ ſub ipſo erant , replebant Templum : Seraphim ſtabant ſuper illud : ſex alæ uni , et ſex alæ alteri. Duabus velabant faciem ejus, et duabus velabant pedes ejus, et duabus volabant. Et clamabant alter ad alterum, & dicebant, ſanctus , ſanctus , ſanctus Dominus Deus exercituum, plena eſt omnis terra gloria ejus.* Non omittendum, Joſue coram arca Dei proſtratum adoraſſe Deum , L. Joſ. cap. 7. *Joſue vero ſcidit veſtimenta ſua , & pronus cecidit in terram coram arca Domini uſque ad veſperam.*

Ex his ſequitur iſtud argumentum : Gradus iſti diverſi reverentiæ ad Deum, quem non niſi, ut poteſtates Angelicæ trementes juxta Eccleſiæ eloquium colere , & venerari debemus , fundantur maxime in eo quod ſit, *Qui eſt* ; hoc eſt juxta Divum Bernardum L. 5. de Conſ. cap. 6. independens, & omnium perfectionum Oceanus , ſicut ipſe Deus , ait Moyſi Exod. 33. *Ego oſtendam omne bonum tibi* . Quod ſim Rex Regum, quod terra plena ſit gloria mea, quod ſim Dominus vitæ , & mortis : Sed his omnibus dotibus donatur Chriſtus juxta illud Apoſtoli Hæbr. 1. *Multifariam , multiſque modis olim Deus loquens Patribus in prophetis ; noviſſime , diebus iſtis loquutus eſt nobis in filio , quem conſtituit hæredem univerſorum , per quem fecit , & ſæcula . Qui cum ſit ſplendor gloriæ , & figura ſubſtantiæ ejus , portanſque omnia verbo virtutis ſuæ , purgationem peccatorum faciens , ſedet ad dexteram Majeſtatis in excelſis : tanto melior Angelis effectus , quanto differentius præ illis nomen hæreditavit . Cui enim dixit aliquando Angelorum : Filius meus es tu , Ego hodie genui te* ? Sed ille Deus tot motivis venerandus , eſt realiter in Euchariſtia : Igitur ſacra Euchariſtia ea qua par eſt reverentia veneranda eſt , quippe quæ ſit arca vivens, in qua concluduntur omnes Theſauri ſapientiæ, & ſcientiæ Dei; domus eſt panis , & quidem plena Majeſtatis divinæ gloria ; ipſe enim Chriſtus eſt ille Deus quem Seraphim apud Iſaiam velata facie venerabantur , juxta illud Chryſoſtomi Homil. 1. in Iſaiam , ubi verba Prophetæ ſic interpretatur , *Vidi Dominum* , ait : " Non cogitas quod Angeli huic ſtupendæ aſſiſtunt menſæ, & „ hanc cum reverentia circumvallant? „ Nec mirum ; ſi enim arca quæ non niſi erat Euchariſtiæ figura tanto honore , tantaque reverentia apud populum Judaicum habita eſt, quid dicendum a fortiori de Euchariſtia , quæ non manna , & virgam Moyſis, ſed ipſum Chriſtum Deum præcontinet?

SECUNDUM ARGUMENTUM

Ex novo Teſtamento fit.

NON unum eſt ibi erga Euchariſtiam reverentiæ argumentum , cum Chriſtus ubique beneficus mediator , & ſingulorum hominum Redemptor, Rex Regum pro-

proclametur. Unam aut alteram Apocalypſeos ſententiam pro iſto momento proferre ſufficit. Sic enim Propheta cap. 5. de Chriſto in Euchariſtia loquitur : *Vidi, & ecce in medio Throni, & quatuor animalium, & in medio ſeniorum agnum ſtantem, tamquam occiſum, habentem cornua ſeptem, & oculos ſeptem, qui ſunt ſeptem Spiritus Dei, miſſi in omnem terram. Et venit & accepit de dextra ſedentis in Throno librum. Et cum aperuiſſet librum quatuor animalia, & viginti quatuor ſeniores ceciderunt coram Agno ... Et cantabant Canticum novum, dicentes, Dignus es Domine accipere librum, & aperire ſignacula ejus ... dignus eſt Agnus qui occiſus eſt, accipere virtutem, & divinitatem, & ſapientiam, & honorem, & gloriam, & benedictionem. Et omnem creaturam quæ in cœlo eſt, & ſuper terram, & ſub terra, & quæ ſunt in mari, & quæ in eo : omnes audivi dicentes, ſedenti in Throno, & Agno, benedictio, & honor, & gloria*. Tum cap. 4. ſub finem habetur : *Procidebant viginti quatuor ſeniores ante ſedentem in Throno, & adorabant viventem in ſæcula ſæculorum : & mittebant coronas ſuas ante Thronum, dicentes, Dignus es Domine Deus noſter accipere gloriam et honorem*, Chriſtus in Euchariſtia eſt Agnus ſtans, quia eſt vivens, & glorioſus in ſæcula : ibi adſtat quaſi occiſus, eo quod Euchariſtia ſit ejus paſſionis memoriale, & verum ſacrificium incruentum : habet cornua ſeptem, ut intelligat fidelis Chriſtum paratum eſſe ſeſe de injuriis & irreverentiis vindicare : habet oculos ſeptem, hoc eſt, videt cuncta, ſive bona, ſive mala, quæ in ſua fiunt præſentia : in iis autem, quot reverentiæ motiva !

TERTIUM ARGUMENTUM.

Ex ſanctis Patribus, et diſciplina Eccleſiæ.

SANCTI PATRES certatim ad venerationem hujus Sacramenti adhortantur fideles, maxime Chryſoſtomus Hom. 26. de Sacerdotio c. 4. Rurſus homilia 28. ad populum Antiochenum, maxime vero in oratione de S. Philogonio ubi hæc loquitur. “ Ne brevi quidem ſpatium e-
„ metiri ſuſtines, ut hoc felici ſpecta-
„ culo perfruaris : Nam, ſi cum fide ac-
„ ceſſerimus, procul-dubio videbimus
„ eum in præſepi jacentem, hæc ſiqui-
„ dem menſa vicem explet præſepis :
„ Nam & hic ponitur corpus Domini-
„ cum, non quidem faſciis, ſicut tunc,
„ ſed undequaque Spiritu ſancto con-
„ veſtitum.

Rurſus Homilia 60. “ Inhumanus accedat nemo, nemo crudelis, & immiſe-
„ ricors, nemo prorſus immundus. „ Quæ, & ſimilia ſubindigitant magnam erga Euchariſtiæ Sacramentum reverentiam.

Motivum aliud reverentiæ a ſanctis Patribus celebratum, ut nihil de particulis Hoſtiæ ludibrio exponatur.

ILLUD ſumma reverentia celebrandum eſt, quod Patres prædicant tanto honore afficiendum eſſe, ut præcaveri velint ne Hoſtiæ, aut corrumpantur, aut aliquid ex eis in terram decidat, aut profanationi impiorum exponatur : Atqui ſic prædicarunt Patres, ſic Eccleſia : Ergo &c.

Res aperta eſt pro Eccleſia, quæ vel ipſis Laicis cujuſcumque ſexus permittit deficientibus clericis ſumere ſacram pyxidem, & hoſtias conſumere, ubi imminet profanationis periculum : hoc utique patet ex modo eleganti quo Eccleſia utitur, ad ſervandam ſacram Euchariſtiam.

Diſciplina Eccleſiæ.

§. I.

De modis diverſis Euchariſtiam aſſervandi.

NON levius annuntiant erga Euchariſtiæ Sacramentum reverentiam, modi quibus ſancta Eccleſia ab omni ævo uſa eſt ad Euchariſtiam reverenter aſſervandam, & vaſa pretioſa in quibus reponitur Euchariſtia. Domnus Marten p. 1. de Ritibus Eccleſiæ Lib. 1. art. 3. multa de hoc momento erudite ſcripſit. Mabillonius Comment. ad ordines Romanos pag. 139. tres enumerat modos ſacram aſſervandi Euchariſtiam apud Latinos. Primus illeque omnium antiquior eſt, ut in ſacriſtia ſervaretur, qui quidem mo-

modus ad Gregorii XI. uſque tempora videtur perſeveraſſe in Baſilica Lateranenſi, ut conſtitutiones editæ pro eadem Eccleſia ſubindigitare videntur; nam numero 18. *menſa Domini* in ſacriſtia cuſtodiri recenſetur: quidam tamen ſuſpicantur nomine *menſæ Domini*, intelligi menſam, in qua Chriſtus cœnam ultimam cum diſcipulis celebravit, quam quidem inter ſacras illius Eccleſiæ reliquias commemorat Joannes Diaconus Hiſtoricus libro de Eccleſia Lateranenſi cap. 3. Poſſet de hoc intelligi ſanctus Hieronymus in capite 4. Ezechielis, ubi ait: "Quare Sacrarium in quo jacet corpus Chriſti, qui verus eſt Eccleſiæ, & animarum noſtrarum ſponſus & proprie thalamus, ſeu Παστοφόριον appellatur.

Alter modus eſt, ut ſacra Euchariſtia in altari principali ſervetur: qui quidem modus communior eſt, & his præcipue temporibus floret. De eo mentionem facit Guillelmus Durandus in Rationalis Lib. 1. c. 2. "In quibuſdam Eccleſiis, *inquit*, ſuper altare collocatur arca, ſeu tabernaculum, in quo corpus Domini, & reliquiæ ponuntur." Obſerves velim, pro more poſitum eſſe apud principales Galliarum Eccleſias, Euchariſtiam in pyxide ſuſpenſa aſſervari, ut videre eſt in Cathedralibus, & Collegiatis. Celebre ſuppeditat de hoc momento exemplum Hugo Flaviniacenſis in Chronico Vvirodunenſi; eo quippe loci dicit Henricum Imperatorem tempore Richardi abbatis monachi S. Vitoni dediſſe: "Pyxidem unam de Onichino, in qua ſervaretur corpus Dominicum dependens ſuper altare." In Italicis tamen Baſilicis, ut ſcribit Mabillonius in Itinere Italico p. 186. non ſuſpenditur Euchariſtia.

Tertius modus. In Baſilica ſanctæ Crucis in Jeruſalem, & apud Belgas familiaris ille eſt quo Euchariſtia prope majus altare, ad ſummum Baſilicæ parietem, abſque ara ſuppoſita, ſervatur in vaſculo patente, adjectis loco ornamentis, quod opus eſt Franciſci Guigonii Cardinalis, in Cathedrali vero Bituricenſi Patriarchali neque in altari, neque in vaſe ſuſpenſo Euchariſtia reſervatur; ſed in quodam Paſtoſorio quatuor circiter pedum elevato, in rotunditatem acutam terminato, quaſi per modum turris, latitudinis trium circiter pedum, ornamentis circum ornatæ, & a parte poſt habentis velum hinc inde amobile, modo ut occultetur Sacramentum, modo etiam ut populo appareat, ejuſque exponatur venerationi. Sicque venerabile Sacramentum eſt ſemper venerationi expoſitum, cum ibi adſit in vaſe per modum ſolis fabricato, qui modus aſſervandi Euchariſtiam, ut nonnulli autumant, eſt ſolis Eccleſiis Patriarchalibus proprius.

Fortunatus carmine 25. Lib. 3. ad Felicem Bituricenſem ſcripto, in turrem ejus ſic canit.

Quam bene juncta docent, ſacrati ut corporis Agni,
Margaritum ingens, aurea dona ferant.

De ritu ſervandi Euchariſtiam ad latus Evangelii, ſic ſcribit Mabillonius in tractatu de azymo, & fermentato p. 83. "Ad latus Evangelii, ſeu ad Aquilonarem partem habebantur quibuſdam in locis armaria in quibus Sanctiſſimum Sacramentum recondebatur, & quidem mos iſte hactenus perſeverat in quibuſdam Eccleſiis, puta Romæ in Eccleſia ſanctæ Crucis in Jeruſalem, in Gallicanis nonnullis, ut Peronæ in Parochiali Eccleſia ſancti Joannis Baptiſtæ, & ante decem annos in Baſilica Furſeana, atque in Belgicis pleriſque." Concilium Turonenſe ſecundum, Canone 3. videtur reſcindere iſtum modum; præcipit enim: "Ut corpus Domini in altari non in imaginario ordine, ſed ſub crucis titulo componatur." Mabillonius tractatu de azymo cap. 8. & Lib. 1. de Liturgia Gallicana cap. 9. in iſto ſenſu interpretatur Canonem, ut corpus Domini *non in imaginario ordine*, hoc eſt, in parietibus, aut in ſacriſtiis, in quibus, aut cælatæ, aut depictæ habebantur imagines, ſed *ſub crucis titulo*, qui altari in ſuprema Ciborii parte appendebat, componatur.

§. II.

§. II.

De Vaſis.

VASORUM in quibus Euchariſtia ab ipſa vagiente Eccleſia repoſita eſt, non una fuit figura: Antiquiores, figuram turris aut columbæ exprimebant. Turris uſus obtinebat in Richomagenſi vico civitatis Arvernæ, ſi fidem adhibeamus Gregorio Turonenſi Lib. 1. de gloria Martyrum cap. 85.

In Majori-Monaſterio Turonenſi Congregationis ſancti Mauri ad hæc uſque tempora in turre argentea in altari ſuſpenſa Euchariſtia aſſervatur. Inter veteres figuras columbas præiviſſe turres non ſine fundamento multi autumant. Et vero in vita ſancti Baſilii, quæ ſub nomine Anphilochii circumſertur, ſcriptum eſt, quod idem aliquando ſanctus Hoſtiæ: " Tertiam partem imponens columbæ „ aureæ pependit ſuper altare. „ In Monaſterio quoque Bobienſi, ut legere eſt apud Mabillonium in Italico itinere pag. 217. " Habetur vetus columba ex auri„ calco, ad reponendum olim viaticum. „ Quid plura adjiciam? In Foſſatenſi ſancti Mauri Baſilica, hactenus Euchariſtia columbæ incluſa, ſuper altari appenſa cernitur.

Porrò in tali columba, *cortice apixis*, corpus Dominicum continens, recondita quondam apud Cluniacenſes habebatur: ut Uldaricus L. 2. cap. 30. commemorat. Pyxidem quoque ligneam, & in ea corpus Domini concluſum commemorat Rupertus Lib. de incendio Tuitienſis Monaſterii cap. 5.

In Veronenſi Canonicorum Regularium ſancti Leonardi Eccleſia, ante trecentos annos in urna eburnea aſſervabatur Euchariſtia, ut refert Paulus ejuſdem Eccleſiæ Canonicus Regularis epiſtola 3. quam laudat Mabillonius in itinere Italico pag. 138. Ciborium ſimiliter eburneum vidimus in conventu noſtro Fublinenſi prope Meldenſes, in quo Euchariſtia quandoque aſſervata eſt. De capſa etiam eburnea & obtectæ mentio fit in vita ſanctæ Claræ Virginis c. 14. apud Surium 12. Auguſti. Legitur quoque in hiſtoria Epiſcoporum Antiſiodorenſium cap. 57. Guillelmum Epiſcopum dediſſe Eccleſiæ ſancti Stephani, " Cuppam argen„ team quatuor Marcharum de intus, „ & deforis peroptime deauratam, ad „ reponendum in ea corpus Dominicum. „ Nunc in Parochia ſancti Pauli Pariſiorum defertur Euchariſtia a duodecim Levitis in arca per octavas corporis Chriſti. Tempore Gregorii Papæ XI. Romæ ſervabatur in Cophino, ex cæremoniali Petri Amelii c. 51. & 131. Græci vero in ſacculo quem muris appendunt, Euchariſtiam ſervant, ut habetur L. 3. Perpetuitatis fidei, & apud Renaudotium Tom. 3. ejuſdem perpetuitatis. Quinimmo in Eccleſia Bajocenſi in Neuſtria, vaſculum recondendæ Euchariſtiæ deſtinatum, ſeu ut vulgo loquuntur, burſa includitur, ſed parieti non adhæret.

Diſciplina Eccleſiæ.

§. III.

De Renovatione Euchariſtiæ.

PRÆTER modum celebrem, & vaſa pretioſa in quibus ſacra Euchariſtia ſervatur, ejuſdem Euchariſtiæ renovatio magnum eſt erga eam reverentiæ argumentum, quandoquidem eo prorſus ſcopo renovantur Hoſtiæ, ne aut putreſcant, aut in cinerem abeant, in tanti Sacramenti dedecus: Quocirca Epiſcopi, Abbates, & Provinciales in ſuis viciſſim viſitationibus, celebrata Miſſa, & præeuntibus turificationibus ciborium detergunt, ut videant num ea qua par eſt reverentia aſſerventur Hoſtiæ. Decretum Concilii Turonenſis legitur apud Reginonem L. 1. de Eccleſiaſticis diſciplinis cap. 7. ubi habetur ut; " De tertio in tertium diem „ ſemper mutetur Hoſtia, id eſt illa a „ Presbytero ſumatur, & alia quæ ea„ dem die conſecrata eſt in locum ſub„ rogetur, ne forte diutius reſervata, „ mucida, quod abſit, fiat. „ Communis tamen Eccleſiæ Latinæ uſus eſt, ut ſemel tantum ſingulis hebdomadis, aut ad ſummum ſingulis quibuſque quindennis diebus, Euchariſtia, ad Viaticum infirmorum reſervata, innovaretur. Concinit Concilium Rothomagenſe anno 1072. Canone 6.

In Lemovicenſi Eccleſia, iſta quondam fuit conſuetudo, quam ſic delineat MS. celebris Abbatiæ ſancti Martialis, iſtis verbis expreſſa: " Conſuetudo eſt apud
„ Lemovicenſes propter auctoritatem Cle-
„ mentis Papæ, de diligentia corporis
„ Domini, ut non ſolum per Monaſte-
„ ria, ſed etiam per omnes Eccleſias
„ primatis Lemovicenſis, ne vetuſtate in-
„ veniatur aliqua putredo in fragmentis
„ Dominici corporis, renovetur corpus
„ Domini per duodecim terminos in an-
„ no, & vetus quod mutatur non niſi a
„ noſtris Clericis ſumatur. „ Quæ quidem conſuetudo in multis Cathedralibus viget.

§. IV.

Modus renovationis Euchariſtiæ apud Græcos.

ARCUDIUS L. 3. c. 53. ſcribit Græcos non niſi ſemel in anno in Cœna Domini Euchariſtiam renovare, eſto quod Euchariſtia ex pane fermentato fiat, adeoque citra corruptionem diutius perſeveret, hoc tamen non ſatis ſpirat eam qua proſequenda eſt Euchariſtia, reverentiam; addo tamen cum Renaudotio eos impenſe illam venerari, tametſi propter Turcarum tyrannidem eam in domibus aſſervare cogantur. Allatius Epiſtola, ad Joannem Morinum de recentioribus templis, de hoc momento ſic loquitur. " In
„ hoc eodem Sacrario pretioſiſſimum
„ Chriſti corpus pro infirmis non certo
„ in loco, cum id ex arbitrio Sacerdo-
„ tum pendeat; in muro tamen appen-
„ ditur, & non ſine veneratione aſſerva-
„ tur. Quandoque vero in Eccleſiis pu-
„ ſillis miſellisque neque lampade, neque
„ alio lumine colitur. Id quomodo præ-
„ paretur, opere me facturum pretium
„ opinor, ſi paucis expediam. Quinta
„ magnæ hebdomadis feria, dum tanti
„ Myſterii memoria recolitur, Sacerdos
„ in protheſi ſolita, majorem panis re-
„ centis partem, in commemorationem
„ Chriſti ante omnes alias abſcindit, &
„ pro more, ut alias fieri ſolet, cruce
„ ſignatam, punctam, & reliquo vene-
„ rationis cultu cohoneſtatam tum ceteris
„ particulis coopertam conſervat, quo-
„ uſque, ita exigente Miſſæ ordine, ad
„ altare majus convectam una cum aliis
„ conſecrat. Poſtmodum dum Sacerdos
„ communicat, quartam illius partem
„ abſumit, tres reliquas ſummis digitis
„ in particulas, eaſque minutas ſuper pa-
„ tenam comminuit, quod aptius commo-
„ diuſque ex pane recenti abſolvitur, cum
„ veteraſcens, alias panis humore abſum-
„ pto, in pulverem, ut ita dicam, fati-
„ ſcat. Particulas ita digeſtas velo co-
„ opertas veneratus, quod ſupereſt Miſ-
„ ſæ, abſolvit.... Poſt meridiem regreſ-
„ ſus Sacerdos, effuſis prius nonnullis
„ precibus, venerabundus, Margaritas e
„ patena diligenter deſumptas in vas li-
„ gneum, ubi vero id licuerit argentum,
„ vel aureum ad Pyxidis inſtar elabora-
„ tum apponit... Tum demum patenam,
„ ne quid in ea ex micis illis remaneat,
„ abſtergit muſa. Muſa eſt teſſerula ex
„ ſpongia, ſed ea denſiſſima, & prælo
„ compreſſa, ut obſtruantur foramina fa-
„ cta, cujus ex una parte brachiolum ſe-
„ rico ligamine eminet, quo digitis de-
„ prehenditur, & in eam operam uſur-
„ patur ..... Apte obſeratum Pyxome-
„ lum, pannoque ſerico involutum, aut
„ ſaculo incluſum, muro appendunt, &
„ luminibus, iiſque pro Eccleſiæ modulo
„ ſubaccenſis, non ſine veneratione con-
„ ſervatur....in Eccleſiis vero haud ita
„ conſpicuis, nec lumen, nec lampas
„ ardet.

Tum deſcribens quo ritu deferatur Euchariſtia ad infirmum, ſubjicit. " De-
„ mum cum opus fuerit, Sacerdos cum
„ Diaconorum comitatu, & luminibus
„ accenſis, Pſalmos, & alia pro re e-
„ nuncians, involucrumque illud ſaccum
„ deferens in ægroti, & jam moribundi
„ ædes, pergit per viam omnibus etiam
„ Turcis ſi obviam venerint, veneratione
„ quadam obſtupentibus.... ubi ad ægro-
„ tum ventum eſt, exemptam cum co-
„ chleari e pyxomelo margaritam unam,
„ vinoque ad hunc uſum delato in ædem,
„ cochleari perfuſam, ut emolleſcat,
„ poſt exactam peccatorum confeſſionem,
„ & ſupplicationes, tum a Sacerdote,
„ tum ab infirmo recitatas, ille infirmo
„ porrigit: cui poſtea bona deprecatur,
„ & cum eadem pompa, unde egreſſi
„ ſunt, convertuntur, & margaritas re-
„ ponunt.

QUAR-

QUARTUM ARGUMENTUM.

Petitur ex Eccleſiæ attentione, ne aliqua particula in terram prolabantur.

Illud ſumma reverentia afficiendum eſt quod Eccleſia vult, & conſulit ab omni profanatione etiam involuntaria eſſe immune: Atqui talis eſt Eccleſiæ ſollicitudo erga venerabile Euchariſtiæ Sacramentum: Ergo &c. Probatur minor ex traditione.

Tertullianus agmen ducet: L. de Corona militis capite 3. ait: " Calicis, & „ panis noſtri aliquid decuti in terram „ anxie patimur. „

Origenes Homilia 13. in Exodum ſimilia dicit his verbis: " Noſtis qui divinis „ Myſteriis intereſſe conſuevistis, quo„ modo cum ſuſcipitis corpus Domini „ cum omni cautela & veneratione ſer„ vatis, & ne ex eo parum quid deci„ dat ne conſecrati muneris aliquid dila„ batur. Reos enim vos eſſe creditis, „ & recte creditis, ſi quid inde per ne„ gligentiam decidat. „

S. Cyrillus Jeroſolymitanus Catech. 5. Myſt. eamdem pro ſacra Euchariſtia religionem inſpirat: " Cave autem, *inquit*, „ ne quid inde tibi excidat: quod enim „ amittas, hoc tamquam ex proprio mem„ bro amiſeris. Nam ſi quis tibi ramen„ ta aurea daret, nonne magna cum dili„ gentia illa teneres, cavens ne quid ex „ illis periret, damnumque ſuſtineres? Et „ non multo magis, & diligentius de his „ quod auro, gemmiſque pretioſius eſt, „ ne mica aliqua ex illo cadat, provide„ bitis? „ Ergo &c.

ULTIMUM ARGUMENTUM

Ex pœnis in prophanatores Euchariſtiæ inflictis.

Ex punitione cognoſcitur Majeſtas læſa, & quali reverentia, tum & animi obſequio proſequenda ſit deprehenditur: Atqui magnis afficiuntur caſtigationibus ſacræ Euchariſtiæ prophanatores: Igitur magna reverentia ſicut decet proſequenda eſt. Probatur minor multis momentis.

Primo, ex figuris veteris Teſtamenti.

Figuræ Euchariſtiæ prophanatores, magnas luerunt pœnas pro hoc crimine: Igitur cum figura annuntiet veritatem, ſi illa veneranda ſit, a fortiori & iſta. Probatur antecedens: Arca veteris Teſtamenti erat figura Euchariſtiæ: Sed Philiſthini graviter puniti ſunt propter irreverentiam erga illam, immo & Bethſamitæ propter leviorem. De prioribus legitur 1. Regum 5. *Philiſthiim autem tulerunt arcam Dei, & aſportaverunt eam a lapide adjutorii in Azotum. Tuleruntque Philiſthiim arcam Dei, & intulerunt eam in Templum Dagon, & ſtatuerunt eam juxta Dagon. Cumque ſurrexiſſent diluculo Azotii, altera die, ecce Dagon jacebat pronus in terra ante arcam Domini ... Aggravata eſt autem manus Domini ſuper Azotios, & demolitus eſt eos ... Fiebat enim pavor mortis in ſingulis urbibus, & graviſſima valde manus Dei.*

De poſterioribus ibidem capite 6. legitur: *Percuſſit autem Dominus de viris Bethſamitibus, eo quod vidiſſent arcam Domini: & percuſſit de populo ſeptuaginta viros, & quinquaginta millia plebis. Luxitque populus, eo quod Dominus percuſſiſſet plebem plaga magna. Et dixerunt viri Bethſamitæ: Quis poterit ſtare in conſpectu Domini Dei ſancti hujus?*

His accedunt pœnæ, quibus prophanatores templi puniti ſunt. Exech. enim c. 8. recenſitis abominationibus & immodeſtiis quæ in Templo Dei fiebant, Deum ita loquentem inducit Propheta. *Et dixit ad me: Certe vidiſti fili hominis, numquid leve eſt hoc domui Juda ut facerent abominationes iſtas, quas fecerunt hic, quia replentes terram iniquitate, converſi ſunt ad irritandum me? Et ecce applicant ramum ad nares ſuas. Ergo & ego faciam in furore, non parcet oculus meus, nec miſerebor: Et cum clamaverint ad aures meas voce magna, non exaudiam eos.* Si Deus tanto furore inſectatus eſt immodeſtias in Templo commiſſas, quod nonniſi Eccleſiæ figura erat, quantas luent pœnas, qui in Templis noſtris coram tanto Euchariſtiæ Sacramento nugari non dubitant? Sed ſi crimen, & pro crimine tanta pœna eſt, qualis honore qualique reverentia, præſentiam Chriſti in Euchariſtia colere debemus.

Secundo, ex novo Teſtamento.

Vel ipſe Chriſtus provocat homines ad debitam ſibi reverentiam reddendam, quum ait Matth. 10. *Timete eum, qui poteſt & animam, & corpus perdere in gehennam.*

Rurſus ibidem 21. hæc habentur: *Intravit Jeſus in Templum Dei: & ejiciebat omnes vendentes, & ementes in Templo, & menſas nummulariorum, & cathedras vendentium columbas evertit: & dicit eis: Scriptum eſt, domus mea, domus orationis vocabitur: vos autem feciſtis illam, ſpeluncam latronum.* Nec deſunt alia argumenta novæ legis, cum vel ipſi Principes Chriſtiani, ut Ludovicus XIV. omnem adhibuerint ſolicitudinem, ut in Eccleſia, ea coram ſanctiſſimo Sacramento ſervaretur modeſtia & reverentia propter præſentiam Chriſti, ut in templo garrientes, voluerit criminis pœnas luere. Eccleſia in primis varia emiſit decreta, quibus ſtatuit nonnullas prophanationes Euchariſtiæ, pœnis graviſſimis vindicari.

Decreta & Canones pœnitentiales pro culpis contra reverentiam Euchariſtiæ commiſſis.

Ex Decretis Pii Papæ I. apud Gratianum de Conſecratione Diſt. 2.

Pœnitentia ejus, cujus negligentia de ſanguine Domini aliquid ſtillat.

" Si per negligentiam aliquid de ſanguine Domini ſtillaverit in terram, lingua lambatur, tabula radatur. Si non fuerit tabula, ut non conculcetur, locus corrodatur, & igne conſumatur, & cinis intra altare recondatur, & Sacerdos quadraginta diebus pœniteat. Si vero ſuper altare ſtillaverit calix, ſorbeat Miniſter ſtillam, & tribus diebus pœniteat. Si ſuper linteum altaris, & ad aliud, ſtilla pervenerit, quatuor diebus pœniteat. Si uſque ad tertium, novem diebus pœniteat. Si uſque ad quartum, viginti diebus pœniteat, & linteamina quæ tetigerit ſtilla, tribus vicibus Miniſter abluat, calice ſuperpoſito, & aqua ablutionis ſumatur, & juxta altare recondatur. "

Ex Concilio Toletano XI. anno DCLXXV. *celebrato cap.* 2.

" Quicumque fidelis inevitabili qualibet infirmitate coactus, Euchariſtiam perceptam rejecerit, in nullo Eccleſiaſticæ damnationi ſubjaceat. Similiter nec illos cujuſquam punitionis cenſura redarguet, qui talia tempore infantiæ faciunt, aut in qualibet mentis alienatione poſiti, quid fecerint ignorare videntur. Jamvero quicumque aut de Fidelium, aut Infidelium numero corpus Domini abſque inevitabili, ut dictum eſt, infirmitate projecerit; ſi fidelis eſt, perpetua Communione privetur; ſi Infidelis, & verberibus ſubdatur & perpetuo exilio relegetur. Quod ſi horum quilibet hujuſmodi exceſſus, digna pœnitentiæ ſatisfactione deſleverit, poſt quinquenium licitum erit, illum Communioni priſtinæ reformari. "

Ex Concilio Bracarenſi IV. anno DCLXXV. *celebrato can.* 3.

" Omni cura, omnique ſtudio providendum eſt, ne hi qui locum regiminis videntur obtinere, contumeliam videantur inferre cœleſtibus Sacramentis. Etenim quod & auditui horribile, & viſui execrabile judicatur, relatum eſt nobis quod quidam Sacerdotum ſacrilega temeritate præcipites, vaſa Domini in proprios uſus aſſumant, epulaſque ſibi in eis comedendas apponunt. Quod malum & obſtupentes deflemus, & deflentes obſtupeſcimus; ut illic humana temeritas ſibi epulum præparet, ubi ſanctum Spiritum cognoſcitur advocaſſe; & ibi eſum carnium crapulatus aſſumat, ubi divina viſus eſt celebraſſe myſteria; in quibus tantæ rei Sacramentum pro expiatione delictorum percepit, in his expleat voluntatem ludibrii ſui. Et ideo hujus de cetero præſumptionis perſona, quæ ſciendo, divina vaſa vel miniſteria, aut in uſus ſuos tranſtulerit, aut comedere in his vel poculum ſuum ſibi ſumendum elegerit, gradus ſui vel officii periculum ſuſtinebit: Ita tamen ut, ſi de ſæcularibus

fuerit,

„ fuerit, perpetua excommunicatione „ damnetur; ſi vero Religioſus, ab offi- „ cio deponatur. „

Ex Bobienſi pœnitentiali ante annos mille ſcripto, & in Muſæi Italici tomo 1. edito.

XLIII. " Si quis ſacrificium per negli- „ gentiam perdiderit, uno anno peniteat.

XLIV. „ Et qui neglexerit ſacrificium, „ ut a vermibus conſumatur, dimidio „ anno pœniteat in pane & aqua. Et „ ipſum in igne comburatur, & abſcon- „ dat cineres ſub altare.

XLV. „ Qui autem miſerit per negle- „ ctum in ſacrificium, quadraginta die- „ bus pœniteat.

XLVI. „ Sacerdos qui offert, & ceci- „ derit de manibs ejus Euchariſtia in „ terra, & non invenerit eam, ſcopa „ munda ſcopet, & comburat igne, & „ aſcondat cineres ejus ſub altare in ter- „ ra, & dimidium annum pœniteat. „

Ex Gregorii Papæ III. judiciis cap. 8.

" QUICUMQUE taliter inebriatur, ut ſta- „ tum mentis mutet, & lingua balbu- „ tiet, & oculi turbentur, & ventris di- „ tenſione dolor inſequatur, & tunc evo- „ muerit Euchariſtiam, Epiſcopus nona- „ ginta dies pœniteat, Presbyter ſeptua- „ ginta, Diaconus quadraginta, Subdia- „ conus viginti, Clerici, & Laici de- „ cem. Et ſi canes comedant talem vo- „ mitum, centum dies peniteant, ſi non „ ſciunt, quadraginta. „

Ex Libro 6. Pœnitentiali Halitgarii Epiſcopi Cameracenſis.

Cap. 10. de defectibus circa Sacrificium.

„ SI quis non bene cuſtodit ſacrifi- „ cium, & mus comederit, quadraginta „ diebus pœniteat. Qui autem credide- „ rit ſuum chryſmal, aut ſolum ſacrifi- „ cium in regione qualibet, ut non in- „ veniatur, tres quadragenas vel annum „ pœniteat. Perfundens aliquis calicem „ ſuper altare quando auferuntur lintea- „ mina, ſeptem diebus pœniteat. Si „ ceciderit ſacrificium intra menſam, „ ſeptem diebus pœniteat. Ut ſumens „ gravatus ſaturitate ventris, viginti die- „ bus pœniteat. „

Ex MS. codice inſignis Eccleſiæ Sueſſionenſis tempore Nivelonis Epiſcopi deſcripto.

" SI per negligentiam Sacerdotis eve- „ nerit, quod abſit, ut Miſſam cantans, „ panem vel vinum oblitus fuerit; cum „ hoc cognoverit, ſi hoſtia defuerit, il- „ lam aſſumat, & mittat ſuper corpora- „ le, & incipiat conſecrationem ab, *Qui pridie quam pateretur*. Si autem vinum „ defuerit, quod conſecrari debet cum „ hoc cognoverit, mittat illud in cali- „ cem, & incipiat conſecrationem ab *Simili modo*. Si cum aqua ſolummodo cantare „ contigerit; cum hoc compertum fuerit, „ mittat vinum in calicem, & incipiat „ ab, *Qui pridie quam pateretur*. „

Ex Miſſali Lugdunenſi Athanacenſis Monaſterii.

" SI ante conſecrationem muſca, vel „ aranea, aut aliud ſimile reperiatur in „ calice, totum in piſcinam effundatur; „ calix abluatur, vinum aliud & aqua „ ponatur. Si vero poſt conſecrationem „ reperiatur, captum animal abluatur, „ & comburatur, cinis, & ablutio in „ piſcinam ponantur. Propter venenum „ aut aliud abominabile calix a nullo ſu- „ matur, ſed in vaſe mundo aptoque cum „ reliquiis reſervetur cum cedula quid „ ſit, indicante. Et ſtatim aqua & vi- „ num in calice ponantur, & fiat con- „ ſecratio a *Simili modo*, & ſacrificium „ perficiatur.

„ Si Sacerdos poſt ſumptionem Sacra- „ menti ſpecies evomuerit, debet vomi- „ tus ille cremari, & cineres juxta al- „ tare recondi, niſi ibi appareret Sacra- „ mentum, quia tunc non eſſet combu- „ rendum ſed conſervandum, ut prius „ dictum eſt.

" Si de ſanguine aliquid ſupra corpo- „ rale, aut aliud ornamentum ſeu veſti- „ mentum ceciderit; parſilla abſcindatur, „ & in loco reliquiarum ſervetur. Prius „ tamen quantum fieri poterit Sacramen- „ tum extrahatur, videlicet veſtimentum „ abluatur, & ablutio a Sacerdote ſu- „ matur. Si vero ſuper terram, lapidem, „ vel lignum de ſanguine ceciderit, lin- „ gendus, extergendus, & radendus eſt locus

„ locus ille, & pulvis id ſacro loco re-
„ ponendus.

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Summa debetur Euchariſtiæ reverentia.

PRIMO: Quia Chriſtus ibi contentus, verus Deus eſt, quem nonniſi velata facie Iſaiæ cap. 6. Seraphim adorant, & in cujus conſpetu tremunt Poteſtates: hinc Apocalypſeos 5. Seniores præ reverentia erga Agnum immolatum mittebant coronas ſuas ante Dominum, dicentes: *Dignus eſt Agnus qui occiſus eſt, accipere virtutem, & divinitatem, & ſapientiam, & fortitudinem, & honorem, & gloriam.*

Secundo: Eam reverentiæ religionem inſpirant vaſa pretioſa in quibus reponitur ſacra Euchariſtia.

Tertio: Eamdem conclamant Patres & Concilia, injungendo Fidelibus ſub interminatione pœnarum, ut caveant nec quid hoſtiæ in terram prolabatur.

SECTIO TERTIA.

De Feſtivitate Corporis Chriſti.

CONCLUSIO.

Jure merito inſtituta eſt Feſtivitas Corporis Chriſti.

TRIA complectitur iſta feſtivitas, videlicet officium ſolemne, circumgeſtationem corporis Chriſti per vias & plateas; demum ejuſdem expoſitionem.

§. I.

De Feſtivitate.

PRIMO: Feſtivitates veteris Teſtamenti præluſerunt, ſicut figuræ præcedunt, & annuntiant veritatem, feſta novi Teſtamenti: porro apud Judæos plures erant feſtivitates; feſtivitas ſcilicet Pentecoſten in memoriam legis datæ Moyſi, in Monte Sinai, ubi expletis quadraginta diebus, accepit a Domino in tabulis lapideis legem: tum feſtivitas Tabernaculorum ad recolendam memoriam beneficiorum, quæ quadraginta annorum ſpatio, in deſerto habitantes in tentoriis Filii Iſrael acceperant. Tertio loco Scenopegia, ſeu dedicationis Templi feſtum quotannis recolendum: ſed inter omnes feſtivitates, celeberrimum erat Paſcha, ſeu Azymorum feſtum in memoriam duplicis potiſſimum beneficii accepti miſericorditer a Deo, ſcilicet a captivitate Ægyptiaca liberationis, tum & ab Angelo exterminatore, qui primogenita nedum animalium, verum etiam hominum in una nocte occiderat, quod quidem feſtum ex præcepto Dei in perpetuum erat celebrandum, ut fuſe deſcribitur Exodi ca. 12. his verbis: *Habebitis autem hunc diem in monumentum: & celebrabitis eum ſolemnem Domino in generationibus veſtris cultu ſempiterno. Septem diebus azyma comedetis .... dies prima erit ſancta atque ſolemnis, & dies ſeptima eadem feſtivitate venerabilis.* Initio vero capitis injungitur eſus Agni, ſed figura debet adimpleri, nec iſta in alio niſi in feſto corporis Chriſti adimpleta videtur. Ergo &c.

Secundo: Ad Eccleſiam ſpectat, ſancto gubrnata Spiritu inſtituere feſta ad recolenda Dei beneficia: Atqui feſtum corporis Chriſti eo inſtituit motivo. Et probatur: Anno 1264. inſtituta fuit hæc feſtivitas ab Urbano IV. & cœpit in Occidente celebrari. Decretum legitur editum die 8. Septembris anni præfati, ſimul & promulgatum eſt. Iſta Bulla habetur L. 3. Clement. titul, 16. cap. unico, *De Reliquiis & veneratione Sanctorum*. Incrementum habuit poſt Concilium generale Viennenſe ſub Clemente Papa V. anno 1311. in qua quidem Synodo Urbani conſtitutio promulgata eſt, & a Clemente in Juris Canonici corpore relata, cœpitque in toto Occidente feſtum celebrari, maxime tempore Martini V. & Eugenii IV. ſummorum Pontificum, qui eam confirmarunt feſtivitatem, & ejuſdem auxerunt indulgentias, quas Urbanus Eccleſiaſticis Officiis per hujus feſti octavas interſuturis jamjam dederat.

Bellarminus Lib. 4. de Euchariſtia cap. 30. pag. 702. ſubnotat Honorium III. ante ipſum Urbanum IV. jam præcepiſſe ut auguſtiſſimum Altaris Sacramentum adoraretur: & habetur cap. *Sane, de celebratione Miſſarum*.

Quia vero decurſu temporis & Calviniſtæ,

niſtæ, & Lutherani inſulſis dicteriis iſtam affecerunt feſtivitatem, Patres Concilii Tridentini Seſſ. 13. cap. 5. decreto ſuo prædictam roboravere feſtivitatem; ſic enim eo loci loquuntur: " Declarat „ præterea ſancta Synodus, pie & religioſe admodum in Dei Eccleſiam inductum fuiſſe hunc morem, ut ſingulis „ annis peculiari quodam, & feſto die „ præcelſum hoc, & venerabile Sacramentum, ſingulari veneratione, ac ſolemnitate celebraretur.... Æquiſſimum „ eſt enim, ſacros aliquos ſtatutos eſſe „ dies, cum Chriſtiani omnes ſingulari ac „ rara quadam ſignificatione gratos & memores teſtentur animos erga communem Dominum, & Redemptorem pro „ tam ineffabili, & plane divino beneficio, „ quo mortis ejus victoria, & triumphus „ repræſentatur. Atque ſic quidem oportuit victricem veritatem de mendacio „ & hæreſi, triumphum agere; ut ejus „ adverſarii in conſpectu tanti ſplendoris, „ & in tanta univerſæ Eccleſiæ lætitia „ poſiti; vel debilitati, & fracti tabeſcant, vel pudore affecti, & confuſi „ aliquando reſipiſcant. „

Tertio: Idem probatur rationibus Theologicis. Præter eam duplicem a Tridentino allatam, videlicet feſtum corporis Chriſti celebrandum eſſe, tum ad recolendam memoriam tanti beneficii, in quo quidem Chriſtus factus cibus viatorum, divitias ſui erga nos amoris velut effudit; tum ad celebrandum adverſus hæreticam pravitatem ejus triumphum, ea adjungitur hujus feſtivitatis inſtitutionis cauſa, nimirum ut populus Chriſtianus circa myſteria inſtruatur, & ex fide viva tanta feſtivitate nutrita, habeat quo dæmonum, & Hæreticorum tela ignita propellat.

Motiva quibus Urbanus IV. Papa compulſus eſt ad inſtituendum Corporis Chriſti Feſtum.

PRIMUM fuit gratitudinis debitum, quo Fideles immenſam Chriſti erga nos charitatem, & amorem celebrare tenentur; ſic enim in Diplomate loquitur Urbanus: " In inſtitutione hujus Sacramenti, dixit ipſe Chriſtus Apoſtolis, Hoc „ facite in meam commemorationem; ut „ præcipuum & inſigne memoriale ſui „ amoris eximii, quo nos dilexit, eſſet „ nobis hoc præcelſum, & venerabile „ Sacramentum, memoriale inquam mirabile ac ſtupendum, delectabile, ſuave, „ tutiſſimum, ac ſuper omnia pretioſum, „ in quo innovata ſunt ſigna, & mirabilia immutata .... Hujus memorialis „ debemus continuam celebrare memoriam, ut illius, cujus ipſum fore memoriale cognoſcimus, ſemper memores exiſtamus: quia cujus donum vel „ munus frequentius aſpicitur, hujus memoria ſtrictius retinetur. „

Alterum eſt, ut celebraretur memoria victoriæ ſupra Berengarium & alios ſacramentarios ejus aſſeclas, qui præſentiam Chriſti in Euchariſtia tentaverant: " Licet igitur, *ait idem Urbanus*, hoc memoriale Sacramentum in quotidianis „ Miſſarum ſolemniis frequentetur, conveniens tamen arbitramur & dignum, ut „ de ipſo ſaltem ſemel in anno ad confundendam ſpecialiter Hæreticorum perfidiam, & inſaniam, memoria ſolemnior, & celebrior habeatur. „

Tertium, & quidem valde neceſſarium, ut, tum irreverentiis, tum ſacrilegis Communionibus in ſacram Euchariſtiam irrogatum per annum dedecus, in annua celeberrima feſtivitate reſtauretur honor & gloria. Pergit idem Urbanus: " Si nihil „ obſtantibus feſtis Sanctorum, quæ quotannis celebrantur in Eccleſia, inſtituta eſt peculiaris ſolemnitas, omnium „ Sanctorum meritis conſecrata, ut quid „ quid aliis in feſtis peccatum eſſet, vel „ omiſſum, in illa reſarciretur: Potiſſime „ igitur exequendum eſt erga hoc vivificum Sacramentum Corporis & Sanguinis Jeſu Chriſti, qui eſt Sanctorum omnium gloria & corona, ut feſtivitate „ ac celebritate præfulgeat ſpeciali, quatenus in eo quod in aliis Miſſarum officiis circa ſolemnitatem eſt forſitan „ prætermiſſum, devotà diligentia ſuppleatur, & Fideles feſtivitate ipſa inſtante, intra ſe præterita memorantes, „ id quod in ipſis Miſſarum ſolemniis, „ ſæcularibus forſitan agendis impliciti, „ aut alias ex negligentia, vel fragilitate „ humana minus plene geſſerunt, tunc „ attente in humilitate ſpiritus & animi „ puritate reſtaurent. „

§. II.

De Circumgeſtatione Corporis Chriſti in proceſſionibus.

AD promovendum de die in diem erga Euchariſtiæ Sacramentum ſolemnitatem, æquum duxit Eccleſia circumgeſtare in proceſſionibus veluti in triumpho ſacram Euchariſtiam : quæ quidem circumgeſtatio prælusa fuit in veteri lege, ab ipſo Chriſto inſinuata, tum a ſanctis Patribus decurſu temporum magis explicata, ac tandem a duobus circiter ſæculis magnificentiſſime celebrata : Tandem a Concilio Tridentino decreta, & ſtatuta adverſus malignantes, quæ cuncta paucis explicanda ſunt.

Primo quidem, non unam habemus in veteri lege tanti Sacramenti circumgeſtationis figuram. Prima legitur Joſue 6.ubi Arcæ circumgeſtatio, Deo præcipiente, circa muros urbis Jerico, tantum operata eſt miraculum, ut ultro corruerent muri, & filii Iſrael abſque prælio non ſine veri Dei adverſus Paganos triumpho, eam ceperint. Sic enim legitur : *Jericho autem clauſa erat atque munita timore filiorum Iſrael, & nullus egredi audebat, aut ingredi. Dixitque Dominus ad Joſue : Ecce dedi in manu tua. Jericho ... Circuite urbem cuncti bellatores ſemel per diem ... Vocavit ergo Joſue filius Nun Sacerdotes, & dixit ad eos: tollite arcam fœderis: & ſeptem alii Sacerdotes tollant ſeptem jubilaorum buccinas, & incedant ante arcam Domini. Ad populum quoque ait, ite, & circuite civitatem, armati, præcedentes arcam Domini ... Circuivit ergo arca Domini civitatem ſemel per diem, & reverſa in caſtra, manſit ibi ... Igitur omni populo vociferante, & clangentibus tubis, poſtquam in aures multitudinis vox ſonituſque increpuit, muri illico corruerunt.*

Ejuſdem Arcæ circumgeſtatio celeberrima facta eſt tempore piiſſimi Regis David, qui ipſe in tympano, omnibus Levitis choros muſicæ ſuaves ducentibus, eam ad arcem Sion tranſtulit, ut iſta ſolemnitate ejus adverſus Philiſthæos, a quibus capta fuerat, ageret triumphum. De hac proceſſione habetur 2. Reg. 6. *Nunciatum eſt Regi David quod benedixiſſet Dominus Obededom, & omnia ejus propter arcam Dei. Abiit ergo David, & adduxit arcam Dei de domo Obededom in civitatem David cum gaudio : Et erant cum David ſeptem chori & victima vituli. Cumque tranſcendiſſent, qui portabant arcam Domini ſex paſſus, immolabat bovem & arietem, & David ſaltabat totis viribus ante Dominum : Porro David erat accinctus Ephod lineo. Et David & omnis domus Iſrael ducebant arcam Teſtamenti Domini in jubilo & in clangore buccinæ.*

Tum ædificato templo non minori cum ſolemnitate facta eſt Arcæ iterata proceſſio; namque a Monte Sion comitante Salomone Rege & omni populo, Sacerdotes in omni buccinæ & Muſicorum generis ſonitu eam in ſancta Sanctorum tranſtulerunt. Hæc cæremonia deſcribitur L. 3. Regum cap. 8. his verbis : *Tunc congregati ſunt omnes majores natu Iſrael cum Principibus Tribuum, & duces familiarum filiorum Iſrael ad Regem Salomonem in Jeruſalem : ut deferrent arcam fœderis Domini, de civitate David, id eſt de Sion. Convenitque ad Regem Salomonem univerſus Iſrael in menſe Ethanim, in ſolemni die, ipſe eſt menſis ſeptimus. Veneruntque cuncti ſenes de Iſrael, & tulerunt arcam Sacerdotes, & portaverunt arcam Domini, & tabernaculum fœderis, & omnia vaſa Sanctuarii, quæ erant in Tabernaculo : & ferebant ea Sacerdotes, & Levitæ. Rex autem Salomon, & omnis multitudo Iſrael quæ convenerat ad eum, gradiebatur cum illo ante arcam, & immolabant oves, & boves abſque æſtimatione, & numero. Et intulerunt Sacerdotes arcam fœderis Domini in locum ſuum, in oraculum Templi, in ſanctum Sanctorum ſubter alas Cherubim.*

Secundo: Nec obſcurè indicat tanti Sacramenti circumgeſtationem per plateas ingreſſus triumphalis Domini in ſanctam civitatem, præeuntibus eum Diſcipulis cum ramis palmarum, populis, puerisque conclamantibus Matth. 21. *Hoſanna filio David. Benedictus qui venit in nomine Domini*: Quandoquidem ipſe Chriſtus eſt in Sacramento concluſus, qui in choro & organo ducitur per vicos, & civitatum orbis Chriſtiani plateas. Re vera quidem, ſi Romani Imperatores, devictis barbaris nationibus, ſolemni donabantur in urbe Roma triumpho, qualis debetur

uſque

uſque ad conſummationem ſæculi Chriſto, qui devicto, & mortis, & dæmonis aculeo aſcendens in altum, captivam duxit captivitatem, & juxta Prophetæ eloquium, dedit dona hominibus. Sic enim habetur de illo Pſal. 67. *Aſcendiſti in altum, cepiſti captivitatem: accepiſti dona in hominibus*.

Tertio: Tametſi Martinus V. & Eugenius IV. ille in Bulla quæ incipit *Ineffabile Sacramentum*, data 26. Maji anno 1429. Iſte vero in ſua conſtitutione *Excellentiſſimo*, data die 26. Maji anno 1433. illam ſolemnitatem probaverint; & ſuo calculo munitam, indulgentiis novis donaverint, majoris tamen antiquitatis veſtigia ex tempore D. Gregorii Papæ primi videmus, cum abſoluto ſacrificio, tunc Euchariſtia ad oratorium Epiſcopi, ad diem uſque alium ſolemnem, quo iterum cum pompa tranſportaretur in Templum ferebatur. Sic de hoc momento Gregorius Turonenſis L. 1. de gloria Martyrum c. 86. ubi ad hanc reſpiciens conſuetudinem hæc ait: " Dies paſſionis erat Polycarpi „ Martyris Magni, & in Richomagenſi „ vico civitatis Arverniæ ejus ſolemnia „ celebrabantur. Lecta igitur paſſione „ cum reliquis lectionibus, quas Canon „ ſacerdotalis invenit, tempus ad ſacrificium offerendum advenit, acceptaque „ turre Diaconus, in qua myſterium Dominici corporis habebatur, ferre cœpit „ ad oſtium, &c. „ Quibus verbis liquet jam poſitum fuiſſe in more apud Italos Euchariſtiam ſolemniter circumgeſtare. Quidam autumant hanc conſuetudinem incepiſſe in Galliis poſt Urbani IV. decretum, maxime tempore Martini V. & Eugenii IV.

Quarto: Uſus ille cum maxima ſolemnitate ferendi Euchariſtiam obtinuit in florenti Galliarum regno, poſt Lutheri, & Calvini hæreſes. Nam Franciſcus I. inter Reges Galliæ Chriſt. & erga ſacram Euchariſtiam devotiſſimus, certior factus quod invaleſceret hæreſis Calviniana, vel in ipſa urbe Pariſienſi, voluit ad reparandas injurias ab iſtis Hæreticis tanto Sacramento iterum atque iterum factas, proceſſionem Euchariſtiæ a Palatio ſuo uſque ad Eccleſiam Cathedralem fieri, cum intorticiis & lampadibus, omnibus Aulæ proceribus, & Principibus ipſum concomitantibus, & præ manibus cereas candelas tenentibus. Sic referunt Scriptores Gallicani, ut Mimburgius &c.

Quinto: Concilia quoſdam edidere Canones de iſta admirabili circumgeſtatione; in primis Braccharenſe anno 654. habitum canone 5. hæc habet de reliquiis Euchariſtiæ aſſervatis: " Hac in parte, „ ſolemniſque conſuetudo ſervabitur, ut „ in feſtis quibuſcumque diebus arcam „ Domini cum Reliquiis, non Epiſcopi, „ ſed Levitæ in humeris geſtent, quibus „ in veteri lege onus idem impoſitum, „ novimus eſſe præceptum. „ Ex his liquet ſermonem hic haberi non de Reliquiis Sanctorum, ſed de Euchariſtiæ, cum ibi commemoret arcam fœderis quæ erat Euchariſtiæ figura.

Expreſſius Tridentinum loquitur Seſſ. 13. c. 5. his verbis: " Declarat præterea ſancta Synodus rite, & religioſe admodum in Dei Eccleſiam inductum hunc „ morem, ut ſingulis annis peculiari quodam & feſto die, præcelſum hoc & „ venerabile Sacramentum ſingulari veneratione, ac ſolemnitate celebraretur, „ atque in proceſſionibus reverenter, „ & honorifice illud per vias & loca „ publica circumferretur. „ Tum canone 6. ait: *Si quis dixerit, in ſancto Euchariſtiæ Sacramento Chriſtum Unigenitum Dei Filium non eſſe cultu latriæ, etiam externo, adorandum, neque ideo nec feſtiva peculiari celebritate venerandum, neque in Proceſſionibus, ſecundum laudabilem, & univerſalem Eccleſiæ ſanctæ ritum & conſuetudinem, ſolemniter circumgeſtandum, vel non publice, ut adoretur, populo proponendum, & ejus adoratores eſſe idololatras; anathema ſit*.

Ne miremini, ſi in Eccleſia Orientali, vix ſit de hujuſmodi proceſſionibus mentio: Namque prioribus Eccleſiæ ſæculis, ſævientibus in Eccleſiam tyrannis Imperatoribus ad Conſtantinum uſque, non poterat fieri hujuſmodi ſolemnitas: ab iſto tamen ævo uſque ad nonum ſæculum quamdam proceſſionis ſpeciem animadvertimus; hæc enim habentur in Liturgia S. Chryſoſtomi: " Et benedicti, fumo „ incenſi diffuſſo ſuper ſancta munera „ proficiſcitur ad ſanctam menſam Diaco„ nus cum Sacerdote, & tribus vicibus „ ſimul inclinans &c. „ Ex quibus liquet Orientales, recitatis pluribus ſuper

oblata

oblata precibus, ea cum magno apparatu e parvulo altari ad maximum ſolemniter deferre.

Reponunt Heterodoxi: 1. Reg. 4. filios Iſrael pio quidem motivo arcam Dei in caſtra adduxiſſe, ut ipſius circumgeſtatione victoriam adverſus Philiſthinos reportarent: Sed contrarium prorſus contigit, inquiunt, nam & populus gravi plaga cæſus eſt, & ibi periere Ophini & Phinees Levitæ. Et ipſa Arca capta a Barbaris ita illuſa eſt, ut coram Dagon veluti quid contemptibile appoſita ſit.

Reſpondeo diſtinguendo minorem: Contrarium evenit propter peccata Hebræorum, concedo: præciſe propter Arcam quæ jamjam multa patrarat miracula, nego. Impietas Ophini & Phinees, & Iſraelitarum crimina malorum omnium cauſæ fuerunt; ſic reſpondet ad iſtud argumentum Bellarminus L. 4. de Sacr. Euch. cap. 30. ſub finem, pag. 704. " Cauſa, *inquit*, tot malorum non fuit arcæ adductio ad caſtra, ſed peccata præterita Iſraelitarum, & præcipue Sacerdotum Ophni & Phinees filiorum Heli, ut Deus ipſe teſtatur, 1. Reg. 2. & 3. Nam teſtamenti arca erat in caſtris, quando Joab ſuperavit filios Ammon, 2. Reg. 11. Et cum Iſraelitæ n. 14. ab Amalecitis victi ſunt, Scriptura monendum putavit, non fuiſſe tunc arcam Dei cum illis, qui præliabantur. "

§. III.

De publica Corporis Chriſti Expoſitione.

NON modicum ad feſtum corporis Chriſti, & ſolemnitatem conducit expoſitio publica venerabilis Sacramenti; hujus autem uſus obtinere cœpit a proceſſionibus ejuſdem Sacramenti, ſed maxime cum primum adhibita ſunt tabernacula portatilia, quæ vulgo oſtenſoria dicuntur, & juxta Synodum Colonienſem anno 1452. Mouſtrantiæ. De hac expoſitione mentionem facit Synodus Mechlinienſis ſub ſancto Pio V. anno 1570. celebrata, quæ cap. 7. ita loquitur: " Sacro-ſancta Euchariſtia pie & utiliter ad populi devotionem interdum in publicis ſupplicationibus defertur, potiſſimum vero in feſto ſacro Chriſti corporis proprie conſecrato, ejuſque octava, ſed ne nimia frequentia minuat reverentiam, rarius extra prædicta tempora id fiat, & nonniſi in arduis cauſis pacis, aut publicæ neceſſitatis. "

In Iſto Decreto habetur I. expoſitionem, & circumgeſtationem pro eodem haberi; ſi enim in proceſſione oculis Fidelium exponitur Euchariſtia; eadem a fortiori poteſt cum licentia Epiſcopi, vel ſummi Pontificis, quæ ad hoc requiritur, in Eccleſiis, reverentiæ & devotioni Fidelium exponi. II. Hujuſmodi expoſitio non ſine juxta de cauſa, ab Ordinario diſcuſſa, facienda eſt, ut habetur in Comitiis generalibus Cleri Gallicani an. 1625. 1635. & 1665.

Synopſis eorum quæ in hac ſectione continentur.

PRIMOQUIDEM: Feſtum corporis Chriſti juxta de cauſa inſtitutum eſt, cum præluſum ſit feſtivitate Paſchæ Judæorum, & plurimum conducat ad tanti Sacramenti venerationem, quod adoratione perpetua ad conſummationem uſque ſæculorum colendum eſt: ita Chriſoſtomus Homilia 28. & alibi, & poſt ipſum Tridentinum Seſſ. 13. c. 5.

Secundo: eadem Synodus in eodem capite decernit, piam admodum eſſe & juſtam, ad Chriſti triumphum, Euchariſtiæ circumgeſtationem per vicos & plateas, & canone 6. anathemate percellit Proteſtantes, adverſus iſtam religionem muſſitantes.

Tertio: Laudabilis eſt quoque uſus expoſitionis ſacræ Euchariſtiæ, quæ colligitur ex Decretis Urbani IV. Martini V. Eugenii IV. & Concilii Tridentini, de ſolemnitate corporis Chriſti; quotidiana enim comprobat experientia, peccatores fundentes reverenter preces coram ſanctiſſimo Sacramento, ad meliorem frugem redire, afflictos & mœſtos interiori affici conſolatione: Juſtos omnes non ſine magno animi jubilo cor ſuum in conſpectu Domini effundere.

SE-

SECTIO QUARTA.

Num ſumma devotione colenda ſit Sacra Euchariſtia, & quomodo?

DEVOTIO juxta S. Thomam eſt prompta voluntas faciendi ea quæ ſunt circa cultum divinum; eſt juxta Theologos myſticos rerum divinarum contemplatio, quam ſanctus Bonaventura vocat cognitionem ſapidam rerum divinarum, qua quidem teſte D. Bernardo anima veluti deificatur. Devotionem ſic delineatam, nedum probavit, ſed & exaltavit vel ipſe Chriſtus in Maria Magdalena, quæ ad ejus proſtrata pedes, ipſum unice tota mentis attentione, & affectu, rerum omnium oblita, contemplabatur, ſummam poſſidere felicitatem rata, ſi tota incumberet in ſponſi divini caſtis amplexibus. Per hanc devotionem totam ſuam in Deo reponit fiduciam anima, certior facta, ſe in Deo cuncta tum ad animi ſolatium, tum ad propellendos rugientis inimici impetus, tum ad cuncta adimplenda deſideria juſta, habere; hinc ait Propheta Regius Pſal. 54. *Jacta ſuper Dominum curam tuam, & ipſe te enutriet: Non dabit in æternum fluctuationem juſto.* Rurſus Pſal. 83. *Cor meum, & caro mea exultaverunt in Deum vivum*: Et iterum Pſal. 41. *Quemadmodum deſiderat cervus ad fontes aquarum: ita deſiderat anima mea ad te Deus.*

Devotio his depicta coloribus, iſtiſque characteribus expreſſa, convenit animæ, quæ ſacram Euchariſtiam ſicut oportet, colere ſatagit. Ad hoc igitur tria potiſſimum requiruntur: Primo quidem, ut ſacra Euchariſtia ſervetur. II. Ut ubique ad eam fiat oratio; demum ut ubique adſit, ut modo debito tum a ſanis, tum ab infirmis, tum a peregrinantibus colatur.

§. I.

PRIMA PROPOSITIO.

Adverſus Lutheranos dicimus, Peracto ſacrificio, juſta de cauſa ſacram conſervari Euchariſtiam.

Probatur multis momentis.

PRIMO QUIDEM hoc ipſum ſequitur ad ea quæ ſupra dicta ſunt de permanentia hujus Sacramenti; ſic enim loquitur Concilium Tridentinum Seſſ. 13. cap. 3. " Reliqua Sacramenta tunc primum ſanctificandi vim habent, cum quis illis „ utitur: at in Euchariſtia ipſe ſanctitatis auctor, ante uſus eſt; nondum enim „ Euchariſtiam de manu Domini Apoſtoli ſuſceperunt, cum vere tamen ipſe „ affirmaret corpus ſuum eſſe quod præbebat. Et ſemper hæc fides in Eccleſia Dei fuit, ſtatim poſt conſecrationem verum Domini noſtri corpus, verumque ejus ſanguinem, ſub panis, & „ vini ſpecie una cum ipſius anima & „ divinitate exiſtere. „ Si igitur Euchariſtia eſt Sacramentum permanens, dubio procul aſſervari poteſt.

Secundo: Hoc utique patet ex his quæ diximus de variis modis, & vaſis pretioſis conſervandi Euchariſtiam, & de locis, in quibus a multis retro ſæculis aſſervatur. Sed & pro iſta aſſervatione, tantopere invaluit uſus tum in Oriente tum in Occidente, ut contradicentes velut Hæretici & temerarii habeantur. Et vero in Occidente ſacra Euchariſtia aſſervatur in Paſtophoriis, & ibi quotidie adoratur: In Oriente ſimiliter, ut liquet ex Miſſis Præſanctificatorum, quæ per totam Quadrageſimam diebus Lunæ, Martis, Mercurii, Jovis & Veneris, celebrantur. Hanc autem Miſſam celebrari injungit Concilium Laodicenum canone 49. & poſt ipſum Trullanum canone 52. his verbis: " In omnibus ſacræ Quadrageſimæ diebus, præterquam Sabbato, & Dominica, & ſancto Annunciationis die, fiat ſacrum Præſanctificatorum Miniſterium. „

Tertio: Mos erat quondam Romæ ut ſummi Pontifices in ſignum pacis, Euchari-

chariſtiam ad Epiſcopos mitterent. Sic teſtatur Irenæus in ſua ad Victorem I. Epiſtola, in qua adhortatur ut ab Aſiaticis non abſtineat juxta exemplum ſuorum prædeceſſorum; Aniceti ſcilicet, Pii, Hygini, Xyſti, qui eo unionis motivo mittebant Euchariſtiam ad Aſiaticos: " Prædeceſſores tui, *inquit*, Romani E„ piſcopi, aliter quam nos Paſcha ob„ ſervantes, noſtratibus Epiſcopis, ſuo „ more atque ſecus quam vos, id obſer„ vantibus, Euchariſtiam tamen miſe„ runt, ejuſque illis miniſterium, pacis „ & honoris erga Romam, præmiſe„ runt. „ Igitur ſi Euchariſtia in pacis ſignum ad abſentes mittebatur, argumentum eſt, eam ex more antiquo ad ciendos pietatis affectus aſſervatam fuiſſe.

Solvuntur objectiones Lutheranorum.

OPPONUNT: Locutiones trium Evangeliſtarum, quæ Euchariſtiæ inſtitutionem ſpectant, eam in uſu pertranſire ſubindigitant. Igitur aſſervari nequit. Probatur antecedens. Matt. 26. habetur: *Accepit Jeſus panem, & benedixit, ac fregit: deditque Diſcipulis, & ait, accipite & comedite, Hoc eſt corpus meum. Et accipiens calicem, gratias egit, & dedit illis dicens, bibite ex hoc omnes. Hic eſt enim ſanguis meus.* Certe ex iſta loquendi formula nihil de pane & vino conſecratis remanſit. Ergo &c.

Reſpondeo primo, Chriſtum calicem pro omnibus Diſcipulis conſecraſſe, & poſtea ſucceſſive & alternatim ſingulis diſtribuiſſe: Igitur Communio ſeu uſus ſupponebat conſecrationem, quod ipſa particula cauſalis (*enim*) appoſita in forma calicis apud Matthæum, annuntiat. Cur enim Apoſtoli invitentur ad ſumendum calicem, eſt quia pretioſum continebat liquorem; ſic enim habetur: *Et accipiens calicem, gratias egit, & dedit illis dicens, bibite ex hoc omnes, Hic eſt enim ſanguis meus.* Et licet abſoluta Diſcipulorum Communione, nihil reſidui de pane & vino conſecratis permanſerit; non inde ſequitur Euchariſtiam ſervari non poſſe. Si enim ſanguis in calice perſeveravit toto tempore quo ſinguli alternatim ſumpſerunt, pari & conſimili ratione, longiori tempore abſque negotio iſtud **Sacramentum conſervari** poterat. Nullum igitur faceſſit negotium, quod Evangeliſtæ inverſo quodammodo ordine hiſtoriam inſtitutionis Euchariſtiæ texuerint: Ad rem non ad verba præciſe attendendum eſt; maxime cum teſtibus Tridentinis Patribus ſupra laudatis, Euchariſtia foret conſecrata, antequam Apoſtoli eam ſumpſerint.

Reſpondeo ſecundo, retorquendo adverſus Lutheranos argumentum. Ipſi permanentiam admittunt, ſaltem a conſecratione uſque ad Sacerdotis & populi communionem: Igitur & reſervationem admittere tenentur, quod ultro fatetur Melanchon & Theologi Vvittembergenſes: hinc ut ab hac difficultate ſe expediant, dicunt præſentiam corporis & ſanguinis Chriſti ſolum adeſſe in uſu. Sed incaſſum hæc reponunt, cum non legatur Chriſtum toties conſecraſſe Calicem, quoties potandum porrigebat ſingulis, quod non ſimul, ſed ſucceſſione temporis factum eſt: In hac autem tota duratione perſeverabat ſanguis Chriſti ſub ſpeciebus vini. Sicque cauſa cadunt Lutherani, & contradictoria loquuntur, cum aſſerunt Euchariſtiam nec eſſe Sacramentum permanens, nec aſſervari poſſe.

Inſtant: Multi Canones prohibent ſacram Euchariſtiam aſſervari. Ergo &c. Probatur Antecedens: S. Clemens Epiſt. 1. ait: " Tanta in altari Holocauſta of„ ferantur, quanta in populo ſufficere „ debent, quod ſi remanſerint, in craſti„ num ne reſerventur, ſed cum timore, „ & tremore Clericorum diligentia con„ ſumantur. „ Concilium Matiſconenſe ſimilia dicit can. 6. " Quæcumque, *ait*, „ Sacrificiorum reliquiæ poſt peractam „ Miſſam in Sacrario ſuperfuerint, quar„ ta vel ſexta feria innocentes pueri „ ab illo, cujus intereſt, ad Eccleſiam „ adducantur, & indicto eis jejunio, eaſ„ dem reliquias conſperſas vino perci„ piant. „ Sic uſus obtinuit etiam in Eccleſia Orientali, ut ſcribit Nicephorus L. 17. Hiſt. Eccl. cap. 25. & Heſych. L. 2. cap. 8. in Levit.

Reſpondeo I. Opponendo ea omnia quæ diximus de reſervatione Euchariſtiæ in Occidente. Arcudius L. 3. de Sacram. Euch. cap. 17. deſcribit modum quo, ad hæc uſque tempora Græci divinam

domi

domi aſſervant Euchariſtiam, de quo etiam meminit Renaudotius ſupra laudatus Tom. 3. part. Perpet. Fid.

Reſpondeo II. Auctoritates procedere de primis ſæculis; ne enim ludibrio a Tyrannis afficeretur Sacramentum, breviſſimo tempore ſervabatur, vel etiam ad reſcindendum perverſum morem eorum qui cœmeteria adeuntes, Euchariſtiam in ore mortuorum reponere non dubitabant, ſed reddita Eccleſiæ pace, ſacra ſervabatur Euchariſtia, ut deferretur tum ad infirmos, tum ad peregrinantes, qui illam ut firmam contra pericula cuſtodiam habebant. Hujus reſervationis in Hieroſolyma civitate teſtis eſt Heſychius, qui loco mox citato ait, " Eſt „ ſolum ſanctum altare, ibi enim Sanctus „ Sanctorum requieſcit. „

Reſpondeo III. Auctoritates contra ſacræ Euchariſtiæ reſervationem allatas, intelligendas eſſe de panis conſecrati ſuperabundantibus reliquiis a pueris conſummandis: Quod enim abſolute Patres & Concilia non prohibuerint ſacræ Euchariſtiæ reſervationem, liquet ex eo quod licentiam facerent per totam hebdomadam eam aſſervari; ſic enim loquitur Ivo Carnotenſis Decret. part. 2. cap. 59. ubi hæc verba Concilii quarti Aurelianenſis refert. " Illud etiam annotandum videtur, ut oblata, quæ in altari offeruntur, de ſabbato in ſabbatum ſemper innoventur, quia panes propoſitionis, qui ſuper menſam Domini ponebantur, a ſabbato in ſabbatum mutabantur, ne diu ſervati mucidi fiant, & ut quidam ſentiunt, igni concrementur. „

Reſpondeo IV. Auctoritates utique procedere de Hoſtiis injuriæ impiorum expoſitis; ubi enim adeſt hujuſmodi periculum, protinus aut manducatione, aut igne conſumendæ ſunt, ut ait Algerus L. 2. de Sacramento corporis & ſanguinis Domini.

§. II.

SECUNDA PROPOSITIO.

Recte defertur Euchariſtia ad Abſentes maxime ad Infirmos.

Primo, ad Abſentes.

COMMUNIO Sacra in privatis ædibus non ſemel, prioribus Eccleſiæ temporibus nedum infirmis, verum etiam & ſanis ſæpius concedebatur: cum enim una tantummodo Miſſa in die celebraretur; propter negotia, & vitæ humanæ perpetuam, neceſſariamque ſolicitudinem, adeſſe non poterant. Ratio altera ea eſt, quod propter Tyrannorum metum, non eſſet facilis ad cryptas aditus, & in unum locum ad Myſteria celebranda Congregatio. Eccleſia igitur ut piis & devotis Fidelium votis faceret ſatis, Euchariſtiam quandoque per Acolythos, & Subdiaconos, frequentius per Diaconos ab abſentes mittebat. Quomodo vero id fieret, & quibus perſonis iſtud concederetur beneficium, explicant, comprobantque Traditionis monumenta.

Exempla devotionis erga Euchariſtiam antiquitus exhibita.

I. *S. Juſtinus* Apologia 2. ad Antoninum pium, verbis expreſſis ait Euchariſtiam per Acolythos & Diaconos ad abſentes pro more ſolito mitti.

II. *Tertullianus* L. 2. ad uxorem c. 5. de muliere quæ viro gentili nupſerat ſermonem inſtituens, ait, " Non ſciet maritus, quid ſecreto ante omnem cibum „ guſtes, & ſi ſciverit, panem non illum „ eſſe credit qui dicitur. „

III. *S. Cyprianus* eamdem commemorat praxim L. de lapſis. Ibi enim ſic loquitur de quadam muliere quæ fuit rea irreverentiæ erga Euchariſtiam, & inde habemus reverentiæ tanto Sacramento debitæ validum argumentum: " Cum quædam, „ *ait*, arcam ſuam, in qua Domini ſanctum fuit, manibus indignis tentaſſet „ aperire, igne inde ſurgente deterrita „ eſt, ne auderet attingere. „

IV. *Clemens Alexandrinus* non ſilet iſtam devo-

devotionem: ſic enim loquitur L. 1. Strom. “ Etiam Euchariſtiam, cum quidam, ut mos eſt, diviſerint, permittunt unicuique ex populo partem ejus ſumere. „

V. *Celeberrimum* eſt illud quod legitur in actis ſancti Luciani Presbyteri Antiocheni, & Martyris, apud Bollandum 7. Januarii c. 4. Habetur enim Sacrificium ſuper proprium pectus, in carcere concluſum, obtuliſſe. “ Cum ſacro ritu omnia peregiſſet propoſita, & ipſe fuit Sacramentorum particeps, & tranſmiſit ad eos qui aberant. „ Similia commemorat Uſuardus in Martyrologio 18. Calendas Septembris de Tarciſio Acolytho. “ Qui cum quodam die deferret Chriſti corporis Sacramenta, nec vellet diſcutientibus prodire Paganis, tamdiu eſt fuſtibus, ac lapidibus maceratus ab eis, quouſque exhalaret ſpiritum. „

VI. *Hæc* pia conſuetudo ad abſentes mittendi Euchariſtiam, vel ipſis ſedatis perſecutionibus, perſeveravit, maxime apud Monachos, qui cæleſtis contemplationis ſtudio addicti, aut in abditiſſimos ſolitudinis receſſus ſe receperant, aut perpetuis ſe recluſionibus devoverant: quinimmo etiam viguit & apud Laicos. Audiendus eſt de hoc momento ſanctus Baſilius, qui Epiſt. 289. ad Cæſariam Patritiam ſic loquitur: “ Omnes enim qui in Eremis ſolitariam vitam agunt, ubi Sacerdos nullus eſt, communionem domi ſervantes per ſeipſos participant, in Alexandria vero, & Ægypto, unuſquiſque etiam ex laicis, ut plurimum habet domibus ſuis communionem, & quando vult, per ſeipſum communicat. „

VII. *Palladius* in Lauſiaca cap. 52. de diſcipulis ſancti Apollinis Abbatis, ait; “ Quod alimentum prius non accipiebant, quam Euchariſtiæ Chriſti communicaſſent. „ Idem cap. 19. ſcribit de Nitrenſibus Monachis ſub ſancto Abbate, ad tria millia Deo ſervientibus; tum in vita S. Chryſoſtomi, repræſentat Theophilum epiſcopum Alexandrinum, Monachorum quorumdam cellulas incendentem, combuſtis una libris veteris ac novi Teſtamenti, aliiſque optimis codicibus, & puero uno, & ſacra Euchariſtia.

Martenus L. 1. de Antiquis ritibus c. 5. articulo 1. pag. 642. mentionem facit de actis ſancti Levæ Junioris, quæ extant Tom. 2. Auctuarii Bibliothecæ Patrum, a Combefiſio relatis, & apud Bollandum 7. Februarii editis, tum ſic concludit. “ Ex quibus patet ſæculo adhuc 10. quo florebat Lucas Junior communi uſu apud Monachos in Eccleſia Orientali perſeveraſſe conſuetudinem Euchariſtiam in cellas ſuas deferendi, & ibidem propria manu ſemetipſos communicandi. Immo multo etiam poſtea, ut diſcimus ex præſcriptis Patriarchæ CP. ad Paulum Hypoſſephium Callypolitanum Miſſis, apud Allatium de Miſſa præſanctificatorum cap. 4. ubi hæc lego. „ *Tunc autem divinus panis tingitur cum ex Anachoretis aliquis in monte ſe abdit propter nimium erga virtutem ſtudium, avetque ſæpius ſacrorum particeps fieri, ob eam quæ inde corporis, & animæ conſequitur ſanctitatem: Panis divinus in pyxide munda huic delatus divino ſanguine intinctus eſt.* Quin etiam nunc ſi credimus Arcudio L. 3. de concordia utriuſque Eccleſiæ cap. 59. Monachi Græcorum peregre proficiſcentes, Euchariſtiam ſumunt ſecum comedendam, & manu propria pro opportunitate quotieſcumque viſum fuerit. Nec recedere videtur Janus Nicius Erithræus L. 7. Epiſt. 24. ſcribens, *Eremitis quoque, olim & etiam nunc nonnullis, ſolitum fuiſſe conſecratum panem tradere, ut ſecum in eremum deferrent, ut cum eſſet liberum ſumerent.*

Quidam autumant hanc conſuetudinem communicandi in ædibus privatis reſciſſam fuiſſe in Occidente a primo Concilio Toletano canone 14. tum & a Cæſar-Auguſtano canone 3. Non deſunt qui adducant Conciliis Rothomagenſis circa medium ſæculi 4. celebrati auctoritatem, prohibentis ne Laicis Euchariſtia detur in manibus, adeoque deportetur ad ædes, ut quiſque ſe ipſum communicaret. Subdit ibidem Martenus. “ Quamvis conſuetudo communicandi privatim in Eccleſia Latina, ſaltem quoad Virgines Deo ſacras, perſeveraverit ad uſque ſæculum 12. & ultra: quibus ipſo conſecrationis ſuæ die integra impertiebatur Hoſtia, de qua per octo dies ſequentes ſemetipſas communicabant, ut dicturi ſumus cum de Virginum conſecratione tractabimus.

Secun-

Secundo, ad Infirmos Euchariſtia defertur.

De Euchariſtia delata ad infirmos perpetuus fuit uſus: Quinimmo non ſolum per Presbyteros, Diaconos, ceteroſque Clericos, verum etiam per Laicos antiquitus mittebatur. Ita colligitur ex Dionyſio Alexandrino, qui Epiſt. ad Fabium Antiochenum Epiſcopum apud Euſebium L. 6. Hiſt. Eccleſ. c. 44. dicit Serapionem ſenem animam agentem a puero nepote ſuo accerſitam Euchariſtiam accepiſſe. Qui quidem ritus ſubſequentibus ſæculis adeo prævaluit, ut non ſine difficultate illum abrogare potuerint Concilia. Hoc ipſum claret ex decreto Concilii Rhemenſis apud Reginonem L. 1. de Eccleſiaſticis diſciplinis c. 120. " Pervenit ad „ notitiam noſtram, *inquit*, quod qui„ dam Presbyteri in tantum parvi pen„ dant divina Myſteria, ut Laico, aut „ feminæ ſacrum corpus Domini tradant, „ ad deferendum infirmis; & quibus pro„ hibetur ne ſacrarium ingrediantur, nec „ ad altare appropinquent, illis Sancta „ Sanctorum committuntur, quod quam „ ſit horribile, quam deteſtabile, omnium „ Religioſorum animadvertit prudentia. „ Igitur interdicit per omnia Synodus, „ ne talis temeraria præſumptio ulterius „ fiat, ſed omnimodo Presbyter per ſe„ metipſum infirmum communicet, quod „ ſi aliter fecerit, gradus ſui periculo „ ſubjacebit. „ Sæculo tamen adhuc X. non erat abſolute reſciſſus mos ille: quod quidem colligi poteſt ex Ratherio Veronenſi Epiſcopo, qui Epiſt. Synodica, ad Presbyteros Tom. 2. Spicilegii, ſtatuit ut, " Nullus præſumat tradere commu„ nionem Laico, aut feminæ ad defe„ rendum infirmo. „

Synodus Nemauſenſis an. 1284. idem prohibet his verbis: " Ne aliquis, qui non „ ſit in Presbyterum ordinatus, Eucha„ riſtiam communicantibus præbeat. „ Sed ſubjicit: " Diaconus tamen hoc fa„ cere poteſt de licentia Sacerdotis, ubi „ idem Sacerdos hoc per ſe non poteſt „ facere, vel quia abſens eſt Presbyter, „ & neceſſitatis articulus noſcitur immi„ nere. Et in hoc ultimo caſu non eſt „ neceſſaria licentia ſacerdotis. „ Eadem leguntur in Mſſ. ſtatutis Synodalibus Eliæ Eutienſis Epiſcopi, in duobus MS. codicibus Monaſterii Caſalis-Benedicti, quorum unus ab annis 600. circiter ſcriptus eſt, alter ab annis 300. in quibus deſcribitur ordo ad viſitandum infirmum. Subdiaconus ad infirmum Euchariſtiam deferre legitur, ſed eam miniſtrare Sacerdos jubetur: qui nunc ſolus & defert, & præbet.

Omnia Ritualia Domini Launoji referunt ritum & praxim ſacram deferendi ad infirmos Euchariſtiam.

§. *III.*

TERTIA PROPOSITIO.

Sacra Euchariſtia peregrinantibus exigentibus non ſemel conceſſa eſt.

Magnum devotionis erga Euchariſtiam argumentum, ſunt vota peregrinantium, qui ut firmamentum inconcuſſum adverſus pericula imminentia eam ſecum aſportare volebant, quod quidem variis comprobatur exemplis. Inter cetera celeberrimum eſt illud quod S. Ambroſius de Satyro fratre ſuo in oratione ejus funebri enarrat his verbis: " Quid ejus obſer„ vantiam erga Dei cultum prædicem... „ Ne vacuus myſterii e vita exiret ab „ initiatis divinum illud Fidelium propo„ ſuit Sacramentum, nec ut curioſos ocu„ los arcanis inſereret, ſed ut fidei ſuæ „ conſequeretur auxilium. Etenim ligari „ facit in orario, & orarium involvit in „ collo, atque ita dejecit in mare, non „ requirens de navi compage reſolutam „ tabulam, cui ſupernatans tueretur, quia „ fidei ſolius arma quæſierat, quibus ſe „ tectum munitumque ſatis credens, alia „ non ſefellit opinio. Primus ſervatur „ ex undis .... Dei requiſivit Eccleſiam, „ ut ageret gratias liberatus, & myſteria „ externa cognoſceret. „

Huic teſtimonio accedit aliud ſancti Gregorii Papæ, qui L. 3. Dialog. c. 36. ut legitur in vetuſtiſſimo codice Monaſterii Vvingartenſis, ſancti Papæ expoſitionem in Ezechielem continente, initio ſic ait: " Oportet Monacho ubicumque „ exierit Euchariſtiam ſecum ſemper ve„ hat. „ Plura alia ubi de permanentia

Sacra-

Sacramenti Euchariſtiæ commemoravimus; ſed non abs re erit impræſentiarum referre, quod in hiſtoria diſcidii Pauli V. ſummi Pontificis cum Republica Veneta contigiſſe legitur; ſcilicet Patres Societatis Jeſu, qui ab Urbe exire coacti erant, ſingulos ſingulas hoſtias collo alligatas, geſtantes, profectos eſſe. Non abſimilia apud Maronitas leguntur, ut liquet ex Epiſt. Gabrielis Sionitæ ad Bartoldum Niuſium inter Allatii opera; eo enim loci habetur: " Ad bellum perre„ cturis, & longum vel periculoſum iter „ ingreſſuris ſacrum pignus ſub unica „ ſpecie panis ſecum aſportandum con„ ceſſum, ut illud, imminente vitæ diſ„ crimine, ſumant. „

§. IV.

De variis aliis Sacræ Euchariſtiæ uſibus.

Primo in pacis ſignum non ſemel miſſa fuit Euchariſtia.

PRÆTER Irenæi teſtimonium jam laudatum, hunc morem nedum inter Epiſcopos, verum etiam apud Monachos floruiſſe probat miraculum a Joanne Moſco in Prato ſpirituali cap. 29. relatum: Sed maxime decreta Melchiadis, & Syricii de mittendo fermento ad titulos urbis, quod de Euchariſtia interpretantur viri eruditi: Sed id fieri in feſto Paſchæ interdixit Concilium Laodicenum canone 14. prohibens: " Ne San„ cta inſtar benedictionum in feſto Pa„ ſchæ in illas Parochias tranſmittan„ tur. „

Secundo, uſus Euchariſtia ad ſolemniorem Hæreticorum condemnationem?

DE proſcriptione Pyrrhi Monothelitæ, hæc ſcribit Paulus Diaconus Aquilejenſis in Hiſtoria L. 18. " Pyrrhus cum Ro„ ma diſceſſiſſet, & Ravennam perveniſ„ ſet, ut canis ad vomitum ſuum rever„ ſus eſt, quo Papa Theodorus comper„ to, plenitudine convocata Eccleſiæ, „ ad ſepulchrum verticis Apoſtolorum „ acceſſit, & divino calice expoſtulato, „ ex vivifico ſanguine in atramentum „ ſtillavit, & ita propria manu depoſi„ tionem Pyrrhi excommunicati fecit. „ Idem de Photio Nicetas in vita ſancti Ignatii Patriarchæ CP. refert: " Photius „ maturo cum judicio, canonicaque ſeu „ Synodica fuerat depoſitione damnatus. „ Subſcripſere depoſitioni calamis non „ modo atramento, ſed in quo, penitus „ contremiſcas, ut eos qui rem norant „ aſſeverantes audivi, ipſo Salvatoris San„ guine tinctis. „

Tertio: Euchariſtia nonnumquam incorruptionis corporum cauſa fuit.

SIC legitur de ſancto Claudio Veſuntionum Epiſcopo, & ſancto Carolo Mediolanenſium Præſule, aliiſque permultis, ſed & curationis plagarum magnificum fuit remedium. Inſtar omnium exemplorum ſit illud a ſancto Auguſtino Lib. 3. Oper. imperf. contra Julianum cap. 162. commemoratum: " Erat apud nos, *in„ quit*, Acacius quidam honeſto apud nos „ ortus loco. Clauſis oculis natum ſe eſ„ ſe dicebat, ſed quia intus ſani palpebris „ cohærentibus non patebant, medicum „ eos ferro aperire voluiſſe, neque hoc „ permiſiſſe religioſam matrem ſuam, ſed „ id effeciſſe impoſito ex Euchariſtia ca„ taplaſmate. „ Hoc ipſum non improbavit ſanctus Doctor.

Quarto, Euchariſtia data eſt vel ipſis Mortuis ut futuræ gloriæ pignus.

TANTAM in Euchariſtia pro vita æterna aſſequenda ſpem reponebant primi Chriſtiani, ut eam velut gloriæ donandæ arrham in ore eorum, qui ultimum vitæ diem pie clauſerant, reponere non dubitarent. Factum ſancti Baſilii apud Amphilochium, cujus fragmentum refert Æneas Pariſienſis Epiſcopus in libro adverſus Græcos, Spicilegii Tom. 7. pag. 81. id confirmat; dicta quippe Miſſa, ſacrum panem in tres diviſit partes, quarum una ſe communicavit, alteram imponens columbæ aureæ, pependit ſuper altare, *alteram conſervavit conſepeliri ſibi*. S. Benedictus, ut ſcribit ſanctus Gregorius Dial. L. 2. cap. 24. voluit pariter adoleſcentem Monachum, poſito cum reverentia ſuper ejus pectus, corpore Chriſti, ſepeliri. Hanc

tamen

Digitized by Google

tamen conſuetudinem non ſine fundamento reſcidit Concilium III. Carth. can. 6' tum & Sextum can. 83.

Euchariſtia in Altaris lapide quondam ad ſanctificandum locum concluſa fuit.

Demum cum Euchariſtia ſit totius cultus divini conſummatio, & præſentia corporis Chriſti dæmones fugat, vel ipſa ſanctificet loca, Eccleſia quondam in dedicatione Eccleſiæ tres portiones ex Dominicō corpore detractas, altari cum calce & maltha includi ſinebat. Hoc ipſum in Majoris Monaſterii Baſilicæ dedicatione præſtitiſſe Urbanum Papam II. ſcribit Anonymus in libro de geſtis Abbatum Majoris-Monaſterii.

Synopſis contentorum in iſta Sectione.

Sacra Euchariſtia ſumma devotione recolenda eſt.

Primo: Quia eo ſervatur ſcopo cum magnificentia, ut noſtram foveat fidem, & Chriſtus ſit nobiſcum in tribulatione, ut inde nos eripiat: iſta enim tanti Sacramenti aſſervatione adimpletur quotidie illud Chriſti propheticum effatum Matth. 28. *Ecce ego vobiſcum ſum omnibus diebus uſque ad conſummationem ſæculi.*

Secundo: Abſentes & convaleſcentes illam habere præſentem ſatagunt; illi ad conſolationem & adverſus tum paſſionum, tum dæmonum ejus auxilio frangendos impetus: iſti ut futuræ gloriæ pignus habeant.

Tertio: Antiquitus Fideles eam ſecum aſportabant in peregrinationibus, ut cuſtodia & firmamentum contra imminentia pericula; nec ſemel Chriſtus præſens annuit piis Juſtorum votis, ut S. Ambroſius enarrat de fratre ſuo Satyro in oratione ejus funebri, qui tanto fretus auxilio, abſque tabula e naufragio ereptus, abiit ſalvus & incolumis ad Eccleſiam, gratiarum actionem pro celebri iſto auxilio acturus.

SYNOPSIS OBJECTIONUM ET SOLUTIONUM.

Primo: Incaſſum Lutherani contra aſſervationem Euchariſtię opponunt Evangeliſtas, qui ante conſecrationem panis & vini referunt diſtributionem corporis Chriſti, immo & eſum; ſi quid enim ex inverſo iſto ordine probarent, ne quidem per conſecrationem corpus Chriſti ſub ſpecie panis, & ſanguis ſub ſpecie vini ibi adeſſent, cum Apoſtoli panem & vinum vel ante ipſam conſecrationem ſumpſiſſent, quod non admittunt: Igitur panem conſecratum acceperunt manducandum, & vinum conſecratum bibendum, quod iſta particula, *enim*, cauſalis importat, Matth. 26. *Bibite ex hoc omnes: Hic eſt enim ſanguis meus.*

Secundo: Tametſi multi canones prohibeant Euchariſtiam aſſervari, hoc intelligitur longo tempore, ne ſpecies corrumpantur.

Tertio: Neque vero negamus quandoque tempore perſecutionum eam vix fuiſſe reſervatam, ne periculo prophanationis exponeretur: Sed tamen ad tempus pro conſolatione Fidelium ſervatam fuiſſe colligimus ex Juſtino, qui Apol. 2. ſcribit, & poſt ipſum S. Cyprianus Serm. de lapſis, miſſam fuiſſe per Acolythos & Diaconos ad Confeſſores, ne inermes contra Paganos idololatras deſcenderent in prælium.

ARTICULUS SEPTIMUS.

De mirabilibus Euchariſtiæ effectibus.

Illud ineffabile Sacramentum hoc habet cum ceteris ſacramentis, quod producat gratiam, ſeu potius gratiæ augmentum, cum ſit vivorum Sacramentum; non enim datur niſi juſtis & Fidelibus, & iis qui ſunt a peccati ſordibus immunes, juxta illud Apoſtoli 1. Cor. 11. *Probet autem ſeipſum homo, & ſic de pane illo edat, & de calice bibat*: Sed dico Euchariſtiam producere gratiam ſpecialem, abundantem, & ad omnia ſe extendentem, juxta illud ipſius Chriſti effatum Joan. 10.

Veni ut vitam habeant, & abundantius habeant.

Primarius Sacræ Euchariſtiæ effectus eſt gratia abundans, immo & omnium abundantiſſima.

Probatur multis momentis.

PRIMO: Sic habetur Joan. 10. *Veni ut vitam habeant, & abundantius habeant.* Quia eſt ipſa vita, & in iſto auguſtiſſimo Sacramento, nedum gratiam, ſed & gratiæ auctorem habemus, juxta illud Concilii Tridentini Seſſ. 13. cap. 2. " In „ quo, divitias divini ſui erga homines „ amoris velut effudit. „ Hinc Deus cum ſit potentiſſimus plus dare non potuit; cum ſit ditiſſimus plus dare non habuit; cum ſit ſapientiſſimus plus dare neſcivit. S. Thomas hic q. 79. art. 1. hunc mirabilem effectum commemorat, & auctoritate tum Scripturæ, tum SS. Patrum probat & adornat: " Dicendum, „ *ait*, quod effectus hujus Sacramenti de- „ bet conſiderari, primo quidem, & prin- „ cipaliter ex eo, quod in hoc Sacra- „ mento continetur, quod eſt Chriſtus, „ qui ſicut in mundum viſibiliter veniens, „ contulit mundo vitam gratiæ, ſecun- „ dum illud Joannis 1. *Gratia & veritas* „ *per Jeſum Chriſtum facta eſt;* ita in ho- „ minem ſacramentaliter veniens, vitam „ gratiæ operatur, ſecundum illud Joan. „ 6. *Qui manducat me, vivet propter me.* „ Unde & Cyrillus dicit, Vivificativum „ Dei Verbum, uniens ſeipſum propriæ „ carni fecit ipſam vivificativam. Dece- „ bat ergo eum noſtris quodammodo uni- „ ri corporibus per ſacram ejus carnem, „ & pretioſum ſanguinem, quæ accipi- „ mus in benedictionem vivificativam in „ pane & vino. „

Secundo: Gratia omnis a paſſione Chriſti profluit; hinc ejus abundantiam ab ea ut primigenio fonte repetit Propheta, dicens Pſ. 129. *Et copioſa apud eum redemptio:* Sed Euchariſtia eſt paſſionis memoriale perenne: Igitur eamdem confert gratiam ac ipſa paſſio, cum ibi adſit & idem vulneratum corpus, & idem ſanguis fuſus. Hanc rationem explanat S. Thomas, & ſic pergit: " Secundo, conſide- „ ratur ex eo, quod per hoc Sacramen- „ tum repræſentatur, quod eſt paſſio „ Chriſti, ſicut ſupra dictum eſt. Et ideo „ effectum quem paſſio Chriſti fecit in „ mundo, hoc Sacramentum facit in „ homine; unde ſuper illud Joan. 19. „ *Continuo exivit ſanguis & aqua:* dicit „ Chryſoſtomus, Quia hinc ſuſcipiunt „ principium ſacra Myſteria, cum acceſ- „ ſeris ad tremendum calicem, ut ab „ ipſa bibiturus Chriſti coſta, ita acce- „ das. Unde & ipſe Dominus Matth. „ 26. *Hic eſt ſanguis meus, qui pro vobis* „ *effundetur in remiſſionem peccatorum.* „

Tertio: Cibus & potus vitam fovent, immo & augent, eo quod perpetuo in noſtram convertantur ſubſtantiam: Sed in hoc Sacramento gratia nobis datur per modum nutritionis & alimenti, ut in ipſum Chriſtum myſtice convertamur, juxta illud Auguſtini, Chriſtum animam alloquentem inducentis L. 1. Confeſſ. cap. 10. " Non tu me mutabis in te, ſicut „ cibum carnis tuæ, ſed tu mutaberis in „ me. „ Quod quidem ſummam arguit gratiam. Ergo &c.

De hac gratia loquitur Concilium Florentinum in Decreto inſtruct. Armen. " Nutrimur, *inquit*, divinæ Euchariſtiæ „ alimonia. „ De hac Tridentinum Seſſ. 13. cap. 2. " Sumi autem voluit, *Salva-* „ *tor*, Sacramentum hoc, tamquam ſpi- „ ritualem animarum cibum, quo alan- „ tur & confortentur, viventes vita il- „ lius qui dixit, Qui manducat me, & „ ipſe vivet propter me. „ De hac Chryſoſtomus Homilia 60. Unicuique Fidelium Chriſtus ſemetipſum per Myſteria commiſcet, & quos genuit, per ſemetipſum nutrit. De hac Doctor Angelicus ibidem: " Tertio conſideratur effectus hu- „ jus Sacramenti ex modo, quo traditur „ hoc Sacramentum, quod traditur per „ modum cibi & potus, & ideo omnem „ effectum quem cibus & potus materia- „ lis facit quantum ad vitam corporalem, „ quod ſcilicet ſuſtentat, auget, reparat, „ & delectat; hoc totum facit hoc Sa- „ cramentum, quantum ad vitam ſpiri- „ tualem. Unde Ambr. dicit in Lib. de „ Sacram. Iſte panis eſt vitæ æternæ, qui „ animæ noſtræ ſubſtantiam fulcit. Et „ Chryſoſt. dicit ſuper Joannem: Præſtat „ nobis deſiderantibus, & palpare, & co- „ medere, & amplecti. Unde & ipſe Do- „ minus

„ minus dicit Joan. 6. Caro mea vere eſt
„ cibus , & ſanguis meus vere eſt po-
„ tus. „

De Hoc Catechiſmus Romanus part.
2. n. 47. “ Commode etiam fieri vide-
„ bitur , ſi panis , & vini natura, quæ
„ hujus Sacramenti ſymbola ſunt , per-
„ pendantur . Nam , quos uſus corpori
„ panis, & vinum affert, eos omnes ani-
„ mæ ſaluti , & jucunditati , ac meliori
„ quidem, ac perfectiori ratione, Eucha-
„ riſtiæ ſacramentum præbet . Neque e-
„ nim hoc Sacramentum in ſubſtantiam
„ noſtram, ut panis & vinum mutatur :
„ ſed quodam modo in ejus naturam con-
„ vertimur: ut recte illud divi Auguſtini
„ ad hunc locum transferri poſſit : Cibus
„ ſum grandium: creſce, & manducabis
„ me : nec tu me mutabis in te , ſicut
„ cibum carnis tuæ ; ſed tu mutaberis
„ in me. „

Quarto: Ibi eſt gratia abundans, ubi in ipſo fonte guſtatur per intimam cum Chriſto unionem : Atqui talis eſt hujus Sacramenti gratia : Et probatur ex Catechiſmo Romano , qui ibidem duo potiſſimum ſubnotat. Primo, iſtud Sacramentum eſſe ceterorum fontem , & gratiam ibi in ipſo fonte delibari. Secundo, Chriſtum ibi præſentem eſſe ut gratiam in animam influat , eo prope modo quo caput perenni vitæ fluxu membra vivificat. De priori momento n.46. habetur:
“ Hoc vero aliqua ex parte ita aſſequen-
„ tur, ſi omnium Sacramentorum vi at-
„ que natura patefacta, Euchariſtiam fon-
„ ti , cetera rivulis comparaverint . Ve-
„ re enim , ac neceſſario fons omnium
„ gratiarum dicenda eſt, cum fontem ip-
„ ſum cæleſtium chariſmatum, & dono-
„ rum , omniumque Sacramentorum au-
„ ctorem Chriſtum Dominum admirabi-
„ li modo in ſe contineat : a quo tam-
„ quam a fonte ad alia Sacramenta, quid-
„ quid boni, & perfectionis habent, de-
„ rivatur . Ex hoc igitur divinæ gratiæ
„ fonte ampliſſima munera , quæ nobis
„ hoc Sacramento impertiuntur , facile
„ colligi poterunt.

De altero momento n.48. ait: “Quod
„ ſi gratia , & veritas per Jeſum Chri-
„ ſtum facta eſt: in animam quoque in-
„ fluat eſt neceſſe , cum eum pure, &
„ ſancte accipias , qui de ſe ipſo dixit :
„ *Qui manducat meam carnem* , *& bibit*
„ *meum ſanguinem* , *in me manet* , *& ego*
„ *in illo* . Nam, qui pietatis, & religio-
„ nis ſtudio affecti hoc Sacramentum ſu-
„ munt, nemini dubium eſſe debet, quin
„ ita Filium Dei in ſe admittant, ut ejus
„ corpori tamquam viva membra inſeran-
„ tur ; ſiquidem ſcriptum eſt: *Qui man-*
„ *ducat me* , *& ipſe vivet propter me* . I-
„ tem : *Panis* , *quem ego dabo* , *caro mea*
„ *eſt pro mundi vita* . Quem locum Cyril-
„ lus dum interpretatur , inquit : Dei
„ verbum uniens ſe ipſum propriæ car-
„ ni , fecit ipſam vivificativam . Eum
„ ergo decebat miro quodam modo uni-
„ ri corporibus per ſacram ejus carnem,
„ & pretioſum ſanguinem , quæ accipi-
„ mus in benedictione vivificativa in pa-
„ ne, & vino. „

Has omnes unionis rationes explanat etiam D. Thomas ibidem q. 79. art. 1.
“ Quarto , *inquit* , conſideratur effectus
„ hujus Sacramenti ex ſpeciebus, in qui-
„ bus traditur hoc Sacramentum . Un-
„ de Auguſtinus ibidem dicit , Dominus
„ noſter , corpus & ſanguinem ſuum in
„ eis rebus commendavit, quæ ad unum
„ aliquid rediguntur ex multis ; namque
„ aliud , ſcilicet panis ex multis granis
„ in unum conſtat; aliud ſcilicet vinum,
„ in unum ex multis acinis confluit. Et
„ ideo ipſe alibi dicit ſuper Joan. O Sa-
„ cramentum pietatis ! O ſignum unita-
„ tis ! O vinculum Charitatis ! Et quia
„ Chriſtus, & ejus paſſio eſt cauſa gratiæ,
„ & ſpiritualis refectio , & charitas ſine
„ gratia eſſe non poteſt: ex omnibus præ-
„ miſſis manifeſtum eſt , quod hoc Sa-
„ cramentum gratiam confert. „

Ante ipſum Chryſoſtomus de hac unione Homil. 61. ait : “ Semetipſum nobis
„ immiſcuit, & corpus ſuum in nos con-
„ temperavit, ut unum quid ſimus tam-
„ quam corpus capiti coaptatum: arden-
„ ter enim hoc amantium eſt. „

Alter ſacræ Euchariſtiæ effectus eſt gratia quædam actualis , quæ charitatem ſtimulat , & ſpirituali dulcedine & gaudio mentem replet.

DICEBAT quondam Propheta Regius Pſ. 83. *Cor meum & caro mea exultaverunt in Deum vivum* : Verum ſi divina

Digitized by Google

contemplans hæc locutus eſt, quanto magis fidelem Chriſtianum, qui dulcedinem in ipſo fonte deguſtat, ea oportet dicere. Sanctus doctor hunc effectum in quæſtione laudata art. 1. ad 2. mirum in modum explicat his verbis.

" *Dicendum*, quod hoc Sacramentum „ confert gratiam ſpiritualiter, cum virtute charitatis. Unde Damaſc. comparat hoc Sacramentum carboni, quem „ Iſaias vidit: Carbo enim lignum ſimplex non eſt, ſed unitum igni: ita & „ panis communionis non ſimplex panis „ eſt, ſed unitus divinitati. Sicut Gregorius dicit in homilia Pentec. Amor „ Dei non eſt otioſus: magna enim operatur, ſi eſt. Et ideo per hoc Sacramentum quantum eſt ex ſui virtute, „ non ſolum habitus gratiæ, & virtutis „ confertur, ſed etiam excitatur in actum, „ ſecundum illud Secundæ Corinth. 5. „ Charitas Chriſti urget nos. Et inde eſt, „ quod ex virtute hujus Sacramenti anima ſpiritualiter reficitur per hoc, quod „ anima ſpiritualiter delectatur, & quodammodo inebriatur dulcedine bonitatis divinæ, ſecundum illud Cant. 5. „ Comedite amici, & bibite, & inebriamini chariſſimi. „

Mira de hoc effectu proferunt Patres; alii quippe dicunt Euchariſtiam omne delectamentum in ſe habere, alii ad explicandam ejus ſuavitatem modo melli, modo lacti illam comparant.

Gratia dulcedinis.

Clemens V. Papa aſſerit ſacram Euchariſtiam omnem habere ſaporem, quia eſt gratia cibi & potus, quibus competit dulcedo. Sic legitur, *Clementina unica de Reliquiis & veneratione Sanctorum*, ubi appellatur: " Panis habens omne delectamentum, & omnis ſaporis ſuavitatem; „ & impinguans non corpus, ſed cor, „ non carnem, ſed animam; non ventrem, ſed mentem. „

Concinit S. Cyprianus Serm. de cœna Domini. " Panis iſte Angelorum, *inquit*, „ omne delectamentum habens, virtute „ mirifica, omnibus qui digne & devote „ ſumunt, ſecundum deſiderium ſuum „ ſapit, & amplius quam manna illud „ eremi, implet & ſatiat edentium appetitus, & omnium Carnalium ſaporum „ irritamenta, & omnia exuperat dulcedinum voluptates. „

S. Ambroſius, ſimilia loquitur L. 5. in Lucam, ubi ſic habet. " Qui domicilio „ Chriſtum recipit interno, maximis delectationibus exuberantium paſcitur voluptatum. „

De gratia Mellis hæc habet.

Primo Magnus Gregorius L. 15. Moral. cap. 9. " Mel quippe, *ait*, ex aere, butyrum vero, ex carne eſt: Summi autem Patris, cum ſit Deus ſuper omnia, „ homo factus eſt inter omnia, qui cum „ nos dulcedine divinitatis ſuæ, & Myſterio Incarnationis ſuæ replevit *in Euchariſtia*, melle nos pariter, & butyro „ ſatiavit. „

Non prætereundus S. Laurentius Juſtinianus, qui L. de caſto connubio Verbi, & animæ cap. 24. ita Euchariſtiam appellat, " Poculum ſuave, refectionem jucundam, mellifluum manna. „

S. Thomas in officio ſanctiſſimi Sacramenti quod ipſe compoſuit, ait de illa: " O quam ſuavis eſt Domine ſpiritus „ tuus, qui ut dulcedinem tuam in filios „ demonſtrares, pane ſuaviſſimo de cœlo præſtito, eſurientes reples bonis, „ faſtidioſos divites dimittens inanes. „ Rurſus 58. " Dulcedo in proprio fonte „ guſtatur. „

Gratia Lactis.

S. Chryſoſtomus erga Euchariſtiam devotiſſimus, paſſim mirabiles ejus extollit effectus. Homilia 60. hujus tanti Sacramenti gratiam Lacti aſſimilat. " Nonne „ videtis, *inquit*, quanta promptitudine „ parvuli papillas capiunt, & quanto „ impetu labia uberibus infigunt. Accedamus cum tanta nos quoque alacritate ad hanc menſam, & ad ubera poculi ſpiritalis: Quinimmo cum longe „ majori trahamus, tamquam infantes lactentes, Spiritus gratiam, & unus ſit „ nobis dolor hac eſca privari. „

Suffragatur Sanctus Auguſtinus Enarrat. 1. in Pſal. 33. " In principio erat „ verbum, & verbum erat apud Deum, „ & Deus erat verbum, & verbum erat „ apud

„ apud Deum, & Deus erat verbum. „ Ecce cibus ſempiternus: ſed manducant Angeli, manducant ſupernæ virtutes, manducant cœleſtes Spiritus, & „ manducantes ſaginantur .... Quis autem homo poſſet ad illum cibum? Unde cor tam idoneum illi cibo? Oportebat ergo, ut menſa illa lacteſceret, & „ ad parvulos perveniret. „

Similia habet Hugo a S. Victore L. 1. Miſcell. titulo 25. " Sapientia, *inquit*, „ ſurſum panis erat, & verſa eſt deorſum in lac; in divinitate panis, in humanitate lac; & nutritus eſt parvulus „ lacte humanitatis, ut creſcens, & convaleſcens capere poſſit cibum Divinitatis. „

Totam hanc ſuavitatis œconomiam, juvat concludere verbis S. Thomæ Opuſc. 58. cap. 22. pag. 55. Qui ad conſolationem animarum ſpiritualium, quæ graves nonnumquam tum in oratione, tum in ipſa Communione ariditates patiuntur, ait dulcedinem ſpiritalem ex gratia tanti Sacramenti profluentem, in ſuavitate & affectione ſemper ſenſibili non eſſe reponendam, ſed in pio intellectu, ſeu mentis illuminatione, quæ ſuo modo lætificat animam ...... " Sicut inquit Medicus peritus quandoque quibuſdam dat medicinam dulcem palato corporis, & quandoque non ſic, ſed dulcem palato mentis, quæ quamvis non gutturi, tamen „ bene ſapit rationi, pro eo quod ſanam „ mentem delectat. Sic Dominus dat „ ſuis fidelibus dulce ſemper corpus: Sed „ dulcedinem ſuam alio modo iſtis, alio „ iſtis, prout cuilibet expedire novit. „ Hinc eſt, quod quidam dulcedinem iſtam „ ſapiunt per affectum, & ardentiori delectantur devotione, & alii eamdem „ dulcedinem ſapiunt per pium intellectum, & ſufficienti reficiuntur utilitate in eo quod credunt, & intelligunt „ per hunc cibum ſanctum veram vitam „ obtinere .... De primo Iſa. 55. Audite audientes me, & comedite bonum. „ .. De ſecundo eſt illud, Fructus ejus „ dulcis gutturi meo, id eſt, pie, & fideli menti quæ credit, intelligitur hunc „ cibum ſanctum ſibi eſſe utiliſſimum. „

Tertius Euchariſtiæ effectus, peccata venialia remittit.

Concilium Tridentinum Seſſ. 13. cap. 2. meminit hujuſce effectus, dum ceteros commemorat; ſic enim loquitur de motivis propter quæ Chriſtus ſuum Sacramentum inſtituere dignatus eſt: „ Sumi autem voluit *Dominus Jeſus* Sacramentum „ hoc, tamquam ſpiritualem animarum „ cibum, quo alantur, & confortentur „ viventes vita illius qui dixit; Qui manducat me, & ipſe vivet propter me: „ & tamquam antidotum, quo liberemur a culpis quotidianis, & a peccatis mortalibus præſervemur. Pignus „ præterea id eſſe voluit futuræ noſtræ „ gloriæ, & perpetuæ felicitatis; adeoque Symbolum unius illius corporis, „ cujus ipſe caput exiſtit, cuique nos, „ tamquam membra arctiſſima fidei, ſpei, „ & charitatis connexione aſtrictos eſſe „ voluit; ut idipſum omnes diceremus, „ ne eſſent in nobis ſchiſmata. „

Similia loquitur Catechiſmus Rom. par. 2. n. 51. " Remitti vero Euchariſtia, & „ condonari leviora peccata, quæ venialia dici ſolent, non eſt quod dubitari debeat. Quidquid enim cupiditatis „ ardore anima amiſit, dum levi aliqua „ in re parum offendit, totum Euchariſtia, eas ipſas minores culpas abſtergens, „ reſtituit. Quemadmodum etiam (neque enim a propoſita ſimilitudine diſcendendum videtur) quod innati caloris vi quotidie detrahitur, ac deperit, „ paulatim addi, & refici naturali alimento ſentimus. Quare merito a Divo „ Ambroſio de hoc cæleſti Sacramento „ dictum eſt: Iſte panis quotidianus ſumitur in remedium quotidianæ infirmitatis. „

S. Thomas hic art. 4. duplici ratione probat Euchariſtiam remittere peccata venialia. Primo, quia eſt Sacramentum per modum cibi; proprium autem eſt alimenti reparare vires deperditas, & conſequenter alimento ſpirituali reſtituere vires animæ, peccatis venialibus quotidianis aut fractas, aut magna ex parte deperditas. Secundo, quia peccatum veniale eſt charitatis refrigerium, illa vero excitat & promovet plurimum divinæ Euchariſtiæ ſum-

ſumptio. " Dicendum, *inquit*, quod in „ hoc Sacramento duo poſſunt conſiderari:.. Scilicet ipſum Sacramentum, & „ res Sacramenti. Et ex utroque appa„ ret, quod hoc Sacramentum habet vir„ tutem ad remiſſionem venialium pec„ catorum. Nam hoc Sacramentum ſu„ mitur ſub ſpecie cibi nutrientis: Nutri„ mentum autem cibi eſt neceſſarium cor„ pori ad reſtaurandum id, quod quoti„ die deperditur per actionem caloris „ naturalis... Spiritualiter autem quoti„ die aliquid in nobis deperditur ex calo„ re concupiſcentiæ per peccata venialia, „ quæ diminuunt ſervorem charitatis, ut „ in ſecunda parte habitum eſt. Et ideo „ competit huic Sacramento, ut remittat „ peccata venialia. Unde & Ambroſius „ dicit in libro de Sacramentis, quod iſte „ panis quotidianus ſumitur in remedium „ quotidianæ infirmitatis. Res autem „ hujus Sacramenti, eſt charitas, non „ ſolum quantum ad habitum, ſed et„ iam quantum ad actum, qui excita„ tur in hoc Sacramento: per quod pec„ cata venialia ſolvuntur. Unde mani„ feſtum eſt, quod virtute hujus Sa„ cramenti remittuntur peccata venia„ lia. „

Quartus Euchariſtiæ effectus.

Præſervat a peccatis mortalibus, & datur tum ad domandas paſſiones, tum ad Tyrannos, dæmoneſque propellendos.

CONCILIUM Tridentinum in loco ſupra laudato enumerat iſtos effectus: refert & Innocentius III. L. de Sacr. alt. c. 44. ante medium his verbis apud D. Thomam hic art. 4." Hoc Sacramentum „ venialia delet, & cavet mortalia. „ Catechiſmus Romanus p. 2. n. 52. & 53. dicit Euchariſtiam robur addere animæ, & libidinum ardores extinguere. Quod auxilium plurimum inſervit ad præcavenda peccata: " Illa præterea, *inquit*, „ in ſacris Myſteriis vis eſt, ut nos a „ criminibus puros, & integros, atque „ a tentationum impetu incolumes ſer„ vet, ac tamquam cœleſti medicamen„ to animam præparet ne alicujus mor„ tiferæ perturbationis veneno facile in„ fici, ac corrumpi queat. Atque ob eam „ etiam cauſam, ut teſtatur D. Cypria„ nus, cum olim a tyrannis fideles ad tor„ menta, & cædem propter Chriſtiani „ nominis confeſſionem vulgo raperentur, „ ne illi forte dolorum acerbitate victi, „ in ſalutari certamine deficerent, vetus „ in Eccleſia Catholica mos fuit, ut eis „ ab Epiſcopis Dominici corporis, & ſan„ guinis Sacramenta præberentur; Sed car„ nis etiam libidinem cohibet, ac repri„ mit; dum enim charitatis igne animos „ magis incendit, concupiſcentiæ ardorem „ reſtinguat, neceſſe eſt. „

De iſto effectu loquitur Propheta Regius Pſal. 22. in prænotione enim Spiritus de Euchariſtia, ſic loquitur, *Paraſti in conſpectu meo menſam adverſus eos qui tribulant me.*

Audiendi ſunt de eodem momento SS. Patres, tum & S. Thomas.

S. Ignatius Martyr Epiſt. ad Epheſ. poſt medium, ait: " Studete frequenter ac„ cedere ad Euchariſtiam Dei, & glo„ riam: quando enim hoc ipſum aſſidue „ agitur, expelluntur Satanæ poteſtates, „ qui ſuos actus convertit in ſagittas igni„ tas ad peccatum. „

Sanctus Cyprianus Epiſt. 54. Euchariſtiam, ut ſcutum inexpugnabile contra Tyrannos & perſecutores habet, aitque: " Non eſſe idoneum ad Martyrium, qui „ ab Eccleſia non armatur ad prælium: „ Quia mens deficit, quam recepta Eu„ chariſtia non erigit & accendit. „

S. Ambroſius egregiam inſtituit comparationem inter ſanguinem Agni, quo Iſraelitæ liberati ſunt ab Angelo exterminatore, & corpus Chriſti in Euchariſtia concluſum, quo ignita inimici tela quiſque propellere poteſt. Sic loquitur Serm. 8. in Pſal. 118. " Moyſes A„ gnum immolavit, ut manducantes e„ um, non occuparentur exterminato„ ris inſidiis, ne inermes & vacuos ſpi„ ritualis alimenti, nocturna ſpicula te„ nebroſi hoſtis opprimerent. Præve„ ni, & in inſidias tentatoris, inſtau„ ra prius cœleſte convivium... Cum „ hoſpitium tuum adverſarius viderit oc„ cupatum cæleſtis fulgore præſentiæ, „ &c. „

Præclara de iſto capite dicit Chryſoſtomus Hom. 45. " Hic myſticus ſanguis, „ *ait*, dæmones procul pellit; cum enim Domi-

„ Dominicum ſanguinem in nobis vi-
„ dent, in fugam vertuntur. „ Quid plura adjiciam? Cibus ille Angelicus juxta Patrum ſententias cor facit contritum & humiliatum, concupiſcentiæ pabula diſpergit, libidinum ardores extinguit, & charitatis lumen accendit.

S. Thomas hic art. 6. triplici ratione probat hominem fidelem per Euchariſtiam ad præcavenda peccata muniri. Primo, quia Joan. 6. habetur: *Hic eſt panis de cælo deſcendens, ut ſi quis ex ipſo manducaverit, non moriatur*: " Quod quidem, *ait*
„ *S. Doctor in argumento, Sed contra*, ma-
„ nifeſtum eſt, non intelligi de morte
„ corporali. Ergo intelligitur, quod hoc
„ Sacramentum præſervet a morte ſpi-
„ rituali, quæ eſt peccatum. „ Secundo, quia ſicut corpus præſervatur a morte, & per cibum quo vires deperditas reſtaurat, & per arma quibus inſidiantes vitæ propellit, ſic Euchariſtiæ cibo animam reficiente, vires novas acquirit homo, & ab eadem, ut eſt Paſſionis Chriſti memoriale perenne, ab hoſtibus defenditur.

Sic loquitur in corpore articuli: " Di-
„ cendum, quod peccatum eſt quædam
„ ſpiritualis mors animæ. Unde hoc mo-
„ do præſervatur aliquis a peccato futu-
„ ro, quo præſervatur corpus a morte
„ futura. Quod quidem fit dupliciter,
„ uno modo in quantum natura hominis
„ interius roboratur contra interiora cor-
„ ruptiva: & ſic preſervatur a morte
„ per cibum & medicinam. Alio modo
„ per hoc, quod munitur contra exterio-
„ res impugnationes: & ſic præſervatur
„ per arma, quibus munitur corpus. U-
„ troque autem modo hoc Sacramentum
„ præſervat a peccato. Nam primo qui-
„ dem, per hoc quod Chriſto conjungit
„ per gratiam, roborat ſpiritualem vitam
„ hominis, tamquam ſpiritualis cibus,
„ & ſpiritualis medicina: Secundum il-
„ lud Pſ. 103. Panis cor hominis confir-
„ mat: Et Auguſt. dicit ſuper Joan. Se-
„ curus accede, panis eſt, non venenum.
„ Alio modo in quantum eſt quoddam
„ ſignum Paſſionis Chriſti, per quam vi-
„ cti ſunt dæmones, repellit omnem dæ-
„ monum impugnationem; unde Chry-
„ ſoſt. dicit ſuper Joan. Ut leones flam-
„ mam ſpirantes, ſic ab illa menſa diſ-
„ cedimus, terribiles effecti diabolo. „

Quintus Euchariſtiæ effectus: ſternit viam ad Beatitudinem, hinc Viaticum vocatur.

Probatur argumentis Theologicis.

Primo ex figuris Scripturæ ſacræ, 3. Regum 19. legitur de Elia, *Comedit, & bibit, & ambulabit in fortitudine cibi illius, quadraginta diebus, & quadraginta noctibus, uſque ad montem Dei Oreb.* Ibi agitur de ſubcineritio pane, quem Angelus Eliæ fugienti perſecutionem Jezabel porrexit, quo confortatus ambulavit uſque ad montem Dei. Quæ quidem verba explanans ſanctus Hieronymus in caput 15. Matthæi ait: " Non vult Jeſus dimittere jejunos
„ ne deficiant in via: periclitatur ergo
„ qui ſine cæleſti pane ad optatam man-
„ ſionem pervenire feſtinat. Unde Ange-
„ lus ad Eliam: Surge & manduca, quia
„ grandem viam ambulaturus es. „

Secundo, ex ſanctis Patribus. Iſtam Viatici dotem non ſilent ſancti Doctores: S. Gaudentius Tractatu 2. in Exodum ſub finem ait: " Hoc eſt viaticum itine-
„ ris noſtri, quo in hac vita modo ali-
„ mur, & nutrimur, donec ad ipſum
„ perveniamus, de hoc ſæculo receden-
„ tes: unde dicebat idem Dominus; Niſi
„ manducaveritis carnem meam, & bi-
„ beritis meum ſanguinem, non habebi-
„ tis vitam in vobis. „

Chryſoſtomus Lib. 6. de Sacerdotio explicans illa orationis Dominicæ verba: *Panem noſtrum quotidianum da nobis hodie*; ait: " Animas eorum qui hoc Sacramen-
„ tum in fine vitæ ſuſcipiunt, ab Ange-
„ lis, propter aſſumptum illud Sacramen-
„ tum, recta ad cælum via deduci: eo-
„ rum vero corpora ſatellitum more ſti-
„ pantibus Angelis, in vitam æternam
„ cuſtodiri. „

Similia profert Paſchaſius Lib. de corpore & Sanguine Domini cap. 19. " Hoc
„ myſterium, *ait*, nonnumquam Viati-
„ cum appellatur, quia ſi quis illo frui-
„ tur in via, pervenit ad vitam quam
„ ipſe habet. „

Sanctus Chryſoſtomus Sermone 8. in eamdem collimat ſententiam; explicans enim illa Orationis Dominicæ verba, *Panem no-*

noſtrum quotidianum da nobis hodie, ſubjungit : " Vult nos in Sacramento ſui
„ corporis panem viaticum poſtulare; ut
„ per hoc ad perpetuum diem, & ipſam
„ Chriſti perveniamus ad menſam ; ut
„ unde hic guſtum ſumpſimus, inde ibi
„ plenitudinem, totaſque ſatietates capiamus. „

Venerabilis Beda in teſtimonium ejuſdem veritatis in L. 4. Eccleſ. Hiſt. c. 14. ſcribit Angelos quidam puero ægrotanti dixiſſe : " Nos te hodierna die ad cæleſtia regna ſumus perducturi : Sed exſpectare primum habes, donec Miſſa celebretur, ac viatico Dominici corporis, & ſanguinis accepto, æterna in cælis gaudia ſubleveris. „

Tertio, ratione : Viaticum eſt pecunia qua peregrinator cuncta neceſſaria emit ad viam perficiendam donec accedat ad terminum : vel etiam quædam ciborum, & vini aſportatio, ne quis deficiat in via, ut viribus reintegratis, prout exigit neceſſitas, tantum roboris habeat, quantum neceſſarium eſt, vel ad propellendos inſidiantes, vel ad ſuperandas frigoris, & æſtus aſperitates, ac demum ad ſuſtinendos viæ labores. Sed hæc omnia præſtat Euchariſtia : Igitur eſt verum & optimum ad vitam æternam viaticum. Minor patet ex dictis, cum teſte Chryſoſtomo terribiles nos efficiat ipſis dæmonibus, cum ſit cibus grandium, & vinum lætificans cor hominis, immo & panis quotidianus a Chriſto miſericorditer elargitus : Sed hanc viatici rationem potiſſimum ſibi vindicat Euchariſtiæ Sacramentum ex eo quod perſeverantiam finalem, quæ non cadit ſub meritum, eatenus nobis det, quatenus præſentia Chriſti frangit dæmonum impetus, qui animam exagitare ſatagunt, figit nos in bono per unionem cum Chriſto omnium maximam, & ita noſtrum erga Jeſum amorem ſtimulat, ut charitatem cum morte conjungat, in quo quidem, ut ait S. Aug L. de dono perſeverantiæ cap. 1. ſita eſt perſeverantia finalis. Et vero ſi ex eodem ſancto Doctore prædeſtinatio Sanctorum includit, & importat media quibus certiſſime liberantur quicumque liberantur, quod medium fortius, quod abundantius ſimul & ſuavis Euchariſtia, dicente Propheta Pſalm. 67. *Et Domini, Domini exitus mortis*; quaſi diceret, perſeverantiam finalem eſſe Euchariſtiæ ſpecialem effectum, quod innuitur iſtius vocis, *Et Domini, Domini*, duplicatione?

Sextus Euchariſtiæ effectus eſt adeptio gloriæ.

Probatur rationibus Theologicis.

PRIMA eſt, quia annexam habet vitę æternæ promiſſionem, juxta illud Chriſti Joan. 6. *Si quis manducaverit ex hoc pane, vivet in æternum.*

Secunda: Pignus datum pro alicujus boni retributione eſt apud Deum quid ratum & infallibile, ſi non ponatur obex : Sed ſacra Euchariſtia eſt futuræ gloriæ pignus a Chriſto datum : Igitur ejus effectus eſt adeptio gloriæ. Hoc ipſum dicit Concilium Tridentinum Seſſ. 13. cap. 2. Tum Eccleſia quæ canit : O ſacrum convivium in quo Chriſtus ſumitur : recolitur memoria paſſionis ejus.... Futuræ gloriæ nobis pignus datur.

Tertia: Chriſtus in Euchariſtia realiter continetur, cum ejus Paſſionis repræſentatione; ibi quoque per ſpecies panis qui ex multis granis, vini vero quod ex variis uvis confluit, denotatur unio fidelium cum Chriſto : Ipſe autem nobis per paſſionem ſuam aperuit cælos, & membrorum cum capite unio non niſi in cælo completur. Igitur Euchariſtiæ effectus eſt adeptio gloriæ, cum ibi adſit Chriſtus, ut reſeratum devicta morte, cælum aperiat, & unum ſimus in æternum cum illo. Iſta ratio ex multis aliis coaleſcens eſt D. Thomæ hic art. 2. his verbis : " In hoc Sacramento poteſt conſiderari, & id ex quo habet effectum,
„ ſcilicet ipſe Chriſtus contentus, &
„ paſſio ejus repræſentata, & id per quod
„ habet effectum, ſcilicet, uſus Sacramenti, & ſpecies ejus; & quantum ad
„ utrumque, competit huic Sacramento,
„ quod cauſat adeptionem vitæ æternæ.
„ Nam ipſe Chriſtus per ſuam paſſionem
„ aperuit nobis aditum vitæ æternæ : Secundum illud Hæbr. 9. novi Teſtamenti mediator eſt, ut morte intercedente, qui vocati ſunt, accipiant repromiſſionem æternæ hæreditatis. Unde

& in

„ & in forma hujus Sacramenti dicitur:
„ Hic eſt calix ſanguinis mei novi, &
„ æterni Teſtamenti. Similiter etiam re-
„ fectio cibi ſpiritualis, & unitas ſignifi-
„ cata per ſpecies panis, & vini, haben-
„ tur quidem in præſenti, ſed imperfecte:
„ perfecte autem in ſtatu gloriæ. Unde
„ Auguſtin. dicit ſuper illud Joan. 6. Ca-
„ ro mea vere eſt cibus: Cum cibo &
„ potu id appetant homines, ut non
„ eſuriant, neque ſitiant; hoc veraciter
„ non præſtat, niſi iſte cibus & potus,
„ qui eos a quibus ſumitur, immortales
„ & incorruptibiles facit in ſocietate
„ Sanctorum, ubi pax erit, & unitas
„ plena, atque perfecta. „

Septimus Euchariſtiæ effectus.

Remittit ex parte pœnam temporalem.

PROBATUR ex S. Thoma, qui hic q. q. 79. art. 5. diſtinguit Euchariſtiam ut Sacramentum & ut Sacrificium. Priori modo ſpectata operatur juxta ſuſcipientis devotionem; hinc de pœna temporali remittit plus aut minus ſecundum quod charitas magis vel minus exardeſcit. Poſteriori modo conſiderata ex ſe, & quaſi primario aliquam pœnam temporalem remittit, quia eſt ſatisfactiva. Sic loquitur ſanctus Doctor: " In quantum vero eſt
„ ſacrificium, *ait*, habet vim ſatisfacti-
„ vam, ſed in ſatisfactione magis atten-
„ ditur affectus offerentis, quam quanti-
„ tas oblationis. Unde & Dominus dicit
„ Lucæ 21. de vidua quæ obtulit duo
„ æra, quod plus omnibus miſit; quam-
„ vis ergo hæc oblatio ex ſui quantitate
„ ſufficiat ad ſatisfaciendum pro omni
„ pœna: tamen fit ſatisfactoria illis,
„ pro quibus offertur vel etiam offeren-
„ tibus ſecundum quantitatem ſuæ de-
„ votionis, & non pro tota pœna. „
Hoc eſt, Euchariſtia ut ſacrificium ex opere operato remittit aliquem pœnæ temporalis gradum: ex opere vero etiam operantis ulteriorem gradum, juxta quantitatem affectus offerentis.

Ex his ſequitur Euchariſtiam etiam prodeſſe aliis quam ſumentibus; indirecte quidem ut Sacramentum, quatenus aliquis poteſt ſacram ſumere Synaxim, vel pro refrigerio defunctorum, vel pro ſanitate amici obtinenda: Ut ſacrificium vero directe, quia ſub hoc reſpectu eſt victima, quæ recte pro aliis offerri poteſt, quod non fit præciſe ut Sacramentum; ſub iſta quippe ratione eſt cibus, adeoque per ſe primo inſtitutus ad alendum ſuſcipientem, & illum ſpecialiter cum Chriſto conjungendum. Sic docet S. Thomas hic art. 7. primo quidem in argumento, *Sed contra*: " In celebratione hu-
„ jus Sacramenti, *inquit*, fit pro multis
„ aliis deprecatio: Quod fruſtra fieret niſi
„ hoc Sacramentum aliis prodeſſet. „ Deinde vero in corpore articuli ſic ratiocinatur: " Hoc Sacramentum non ſolum eſt
„ Sacramentum, ſed etiam eſt ſacrifi-
„ cium: In quantum enim in hoc Sacra-
„ mento repræſentatur Paſſio Chriſti,
„ qua Chriſtus obtulit ſe hoſtiam Deo,
„ ut dicitur Epheſiorum 5. habet ratio-
„ nem ſacrificii; in quantum vero in hoc
„ Sacramento traditur inviſibilis gratia
„ ſub viſibili ſpecie habet rationem Sacra-
„ menti. Sic ergo hoc Sacramentum
„ quidem prodeſt, & per modum Sacra-
„ menti, & per modum Sacrificii: Quia
„ pro omnibus ſumentibus offertur: Di-
„ citur enim in canone Miſſe, Quotquot
„ ex altaris participatione ſacroſanctum
„ Filii tui corpus, & ſanguinem ſum-
„ pſerimus, omni benedictione cæleſti,
„ & gratia repleamur; ſed aliis, qui non
„ ſumunt, prodeſt per modum ſacrificii,
„ in quantum pro ſalute eorum offertur:
„ Unde, & in canone Miſſæ dicitur,
„ Memento Domine famulorum famula-
„ rumque tuarum pro quibus tibi offeri-
„ mus, vel qui tibi offerunt hoc ſacri-
„ ficium laudis, pro ſe, ſuiſque omnibus,
„ pro redemptione animarum ſuarum,
„ pro ſpe ſalutis, & incolumitatis ſuæ:
„ Et utrumque modum proficiendi Do-
„ minus expreſſit, dicens Matth. 26.
„ & Lucæ 25. *Qui pro vobis*, ſcilicet
„ ſumentibus, *& pro multis*, ſcilicet
„ aliis *effundetur in remiſſionem peccato-*
„ *rum*. „

Octavus Euchariſtiæ effectus, mitigat appetitus ſenſitivi fomitem.

Probatur multis momentis.

PRIMO ex Prophetis: Zachariæ c. 9. habe-

habetur: *Quid eſt bonum ejus, & quid pulchrum ejus, niſi frumentum electorum, & vinum germinans virgines*. Ad iſta verba attendens Paſchaſius Lib. de corpore & ſanguine Domini, c. 21. ait: " Felix „ fructus ubertatis, ex quo virginitas „ germinatur: Nam hoc noſtri generis „ vino caſtitas corrumpitur, ab iſto ve„ ro virgines procreantur. „

Alter Scripturæ locus pro eadem aſtruenda veritate ex Pſ. 67. excerpitur: *in Selmon*, ait Propheta, *mons Dei, mons pinguis*; quæ quidem verba ſic explicat Gloſſa: " De corpore Chriſti manat „ umbra gratiæ, quæ nobis defenſaculum eſt contra incentiva vitiorum car„ nis concupiſcentiæ.

Tertius locus eamdem confirmans veritatem habetur Oſee 14. his verbis: *Ero quaſi ros, & Iſrael germinabit quaſi lilium*: Quem locum ſanctus Thomas Opuſc. 58. cap. 21. ſic interpretatur. " Dum ergo „ fidelis corpus Chriſti ſumit, ſpirituale „ refrigerium percipit, quaſi de umbra „ gratiæ, quæ de ipſo fluit: Oſee 14. „ *Ego quaſi ros, & Iſrael germinabit quaſi* „ *lilium*. „

Secundo, ex ſanctis Patribus. Cyrillus Alexandrinus L. 4. in Joannem egregiè ſic loquitur: " Sedat, cum in nobis „ manet Chriſtus, ſævientem membro„ rum noſtrorum legem, pietatem cor„ roborat, & perturbationem animi ex„ tinguit. „

Atque vero Cyrillus Hieroſolymitanus Cathec. myſtag. qui de Euchariſtia lo quens, ait: " Animam, & corpus ſancti„ ficat. „

Expreſſius loquitur Chryſologus Sermone 34. & mirabundus exclamat: " O quam „ docuit mulier, quantum ſit corpus „ Chriſti, quæ in fimbria tantum eſſe „ monſtravit! Audiant Chriſtiani qui quo„ tidie corpus Chriſti attingunt, quantam „ de ipſo corpore ſumere poſſunt medi„ cinam, quando mulier totam rapuit „ de ſola Chriſti fimbria ſanitatem. „

Bernardus de Baptiſmo, & Sacramento Altaris circa medium ex profeſſo iſtum mirabilem proponit effectum his verbis: " Duo, Sacramentum hoc ope„ ratur in nobis, ut videlicet, & ſen„ ſum minuat in minimis, & in graviori„ bus peccatis, tollat omnino conſenſum. „ Si quis veſtrum non tam ſæpe modo, „ nec tam acerbos ſentit iracundiæ mo„ tus, invidiæ, luxuriæ, aut ceterorum „ hujuſmodi, gratias agat corpori & ſan„ ni Domini, quoniam virtus Sacramen„ ti operatur in eo. „

Tertio, ratione: Tria ſenſum afficiunt plurimum, ſcilicet I. Apprehenſio boni ſenſibilis. II. Ejus præſentia & fruitio. III. Unio ultima & effrænata cum creatura, ad quam cor ſeſe convertit, & ex his tribus exardeſcunt paſſiones ſenſibiles, & amor in creaturam: Sed etia oppoſita Sacramentum Euchariſtiæ præſtat: Igitur minuit fomitem appetitus ſenſitivi. I. Quidem in hoc Sacramento omne bonum & quidem verum, nobis per fidem oſtenditur, juxta illud Exodi 30. *Oſtendam omne bonum tibi*. Cum autem in Euchariſtia Chriſtus verus Deus præſens ſit ſub ſpeciebus, omne bonum in Euchariſtia apprehendimus. II. Bonum illud in ipſo fonte guſtatur, ut ex Patribus liquet. Demum tanta ſit unio inter Chriſtum & fidelem, ut teſte Cyrillo, vel ipſe Chriſtus ſeſe commiſceat nobiſcum, eo proportionali modo quo duæ ceræ liquefactæ commiſcentur. Hinc ait Paſchaſius: O *Deus ſubſtantia mea*! Sanctus Thomas Opuſc. 58. docet Chriſtum in Euchariſtia omnimoda unione nobis conjungi, & ad nos accedere. Hic art. 6. ad 3. explicat modum quo Euchariſtia minuit peccati fomitem. " Licet hoc Sacramen„ tum non directe ordinetur ad diminu„ tionem fomitis, diminuit tamen fomi„ tem ex quadam conſequentia, in quan„ tum auget charitatem, quia ſicut Au„ guſtinus dicit Lib. 83. quæſt. Augmen„ tum charitatis, eſt diminutio cupidi„ tatis. „ Igitur Euchariſtia minuit fomitem peccati cùm Chriſtus veluti ſenſibilis in hoc auguſtiſſimo Sacramento ſeſe nobis præbeat, juxta illud Chryſoſtomi Homil. 60. " Eum vides, ipſum tangis, „ ipſum manducas. „ Concinit Catechiſmus Romanus, qui de Euchariſtia n. 55. ſic ſcribit: " Dum enim charitatis igne „ animos magis incendit, concupiſcentiæ „ ardorem reſtinguat neceſſe eſt. „

No-

Nonus Euchariſtiæ effectus.

Corpus quandoque incorruptibile reddit, ac demum ejus reſurrectionis eſt cauſa.

PRIMUM patet ex ſupra dictis, & ex incorruptibilitate corporum multorum qui ſanctitate floruerunt, quique hoc ſagi-nati cibo, etiam in corpore incorruptibiles permanſere.

Altera pars a Patribus paſſim docetur. Irenæus Lib. 4. c. 34. contra Valentinianos, qui reſurrectionem corporum negabant, ait: " Quomodo autem rurſus di„ cunt carnem in corruptionem devenire, „ & non percipere vitam, quæ a corpo„ re, & ſanguine Domini alitur? „

Hoc ipſum prædicat Cyrillus explicans illa Chriſti verba, Joan. 6. *Qui manducat meam carnem, & bibit meum ſanguinem, habet vitam æternam: & ego reſuſcitabo eum in noviſſimo die*, his verbis: " Non „ poterat aliter corruptibilis hæc natura „ corporis, ad incorruptibilitatem & vi„ tam traduci, niſi naturalis vitæ cor„ pus ei conjungeretur. Non credis mihi „ hæc dicenti? Chriſto te obſecro, fidem „ præbe: Amen, amen, inquit, dico „ vobis, niſi manducaveritis carnem Filii „ hominis, & biberitis ſanguinem ejus, „ non habebitis vitam in vobis. Qui „ manducat meam carnem; &c. „

Eodem modo interpretatur verba Joannis 6. ſanctus Thomas lectione ſeptima. Suffragatur Ignatius Epiſt. ad Epheſios cum vocat Euchariſtiam: " Pharmacum im„ mortalitatis, & præſervativum contra „ mortem. „

De diſpoſitionibus ad iſtos mirabiles effectus ſuſcipiendos dicemus infra 4. p. tractatus. Adam ſolum ad hoc requiri realem ſuſceptionem Euchariſtiæ, cum dicat Chriſtus Joan. 6. *Qui manducat meam carnem, & bibit meum ſanguinem, habet vitam æternam.*

Synopſis Contentorum in Articulo.

PRIMUS Euchariſtiæ effectus, eſt gratia abundans, juxta illud Chriſti Joan. 10. *Veni ut vitam habeant & abundantius habeant*. Cui concinunt hæc alia Joan. 6. Chriſti verba. *Qui manducat meam carnem, & bibit meum ſanguinem, habet vitam æternam*. Hinc Synodus Tridentina Seſſ. 13. cap. 2. loquens de tanto Sacramento ait: " In quo divitias divini ſui „ erga homines amoris velut effudit. „ *Chriſtus*.

Secundus: Eſt gratia quædam actualis ſpecialis ſtimulans charitatem, quæ mentem ſuavitate ſpirituali replet. Sic propugnat S. Thomas hic q. 79. art. 1. ad 2. Idem probatur ex *Clementina unica de Reliquiis & veneratione Sanctorum* his verbis: " Panis habens omne delectamen„ tum, & omnis saporis ſuavitatem. „ Idem profert S. Cyprianus Serm. de cœn. Dom. Ratio eſt, quia ſupremum bonum in ipſo fonte deguſtatur.

Tertius: Euchariſtiæ Sacramentum remittit peccata venialia: Sic docet Concilium Tridentinum Seſſ. 13. cap. 2. Ratio D. Thomæ hic art. 4. eſt, quod ſit gratia per modum cibi, cujus proprium eſt reparare vires: Igitur cibus Euchariſticus reſtituit vires, peccatis venialibus imminutas.

Quartus: Præſervat a peccatis mortalibus. Sic definivit Concilium Tridentinum Seſſ. 13. c. 2. Sic docet S. Ignatius Martyr Epiſt. ad Epheſ. Sic Ambroſius Sermon. 8. in Pſal. 118. Ratio D. Thomæ non una eſt. I. Eſt cibus, cujus proprium eſt roborare hominem ne deficiat in via. II. Eſt memoriale paſſionis, quæ, devicta morte, propellit inimici rugientis tela.

Quintus: Sternit viam ad gloriam, juxta illud 3. Reg. 3. de pane Eliæ, qui fuit Euchariſtiæ figura præclara: *Et ambulavit in fortitudine cibi illius quadraginta diebus & quadraginta noctibus uſque ad montem Dei Oreb.* S. Hieronymus in cap. 15. Matth. illa verba de efficacia Euchariſtiæ interpretatur. Nec mirum, vel ipſum Regem gloriæ continet; ibi enim Chriſtus nedum cibus eſt, quo reſtaurantur vires labore itineris deperditæ, ſed ſimul & pretium, quo neceſſaria ad viam perficiendam emuntur; quod innuit Apoſtolus dicens 1. Cor. 6. *Empti enim eſtis pretio magno, glorificate & portate Deum in corpore veſtro.*

Sextus: Ademptio gloriæ: Nam dicitur Joannis 6. *Qui manducat hunc panem, vivet in æternum*: Et vero Chriſtus ibi eſt

eſt realiter præſens qui eſt via, veritas & vita: Euchariſtia eſt etiam memoriale paſſionis, quæ aditum cœli nobis aperuit; hinc, *Et futuræ gloriæ nobis pignus datur*, canit Eccleſia.

Septimus: Remiſſio peccatorum venialium. Sic docet Concilium Tridentinum Seſſ. 13. cap. 2. Ratio D. Thomæ duplex eſt. Prima, Euchariſtia eſt cibus, cujus proprium eſt vires reficere: Altera, eſt charitatis ſacramentum; cum autem peccatum veniale ſit charitatis refrigerium, citra dubium eſt per charitatem extingui, adeoque per Euchariſtiam.

Octavus: Imminuit fomitem peccati, juxta illud Zachariæ 9. de Euchariſtia, *Frumentum electorum, vinum germinans virgines.* Hunc textum Paſchaſius Lib. de corp. & ſang. Dom. cap. 21. de Sacramento altaris explanat. Expreſſe docet D. Bernardus Lib. de Bapt. & Sacr. altaris Euchariſtiam mitigare acerbos invidiæ, luxuriæ & iracundiæ motus. Nec mirum, Euchariſtia eſt panis Angelicus omne delectamentum in ſe continens.

Nonus: Eſt reſurrectionis corporum & incorruptionis cauſa; reſurrectionis quidem, ipſo Chriſto teſte, Joan. 6. *Qui manducat meam carnem, & bibit meum ſanguinem, habet vitam æternam, & ego reſuſcitabo eum in noviſſimo die*: Incorruptionis vero; multa quippe Sanctorum corpora incorrupta manent, qui effectus juxta Theologos ſacræ Euchariſtiæ tribuitur. Quod non levius indigitat Apoſt. Philip. 3. his verbis. *Expectamus Dominum Jeſum Chriſtum, qui reformabit corpus humilitatis noſtræ, configuratum corpori claritatis ſuæ*.

ARTICULUS OCTAVUS.

De uſu ſacræ Euchariſtiæ.

QUATUOR habemus circa iſtud caput diſcutienda: Primum quidem de uſu ſecundum ſe ſpectato, alterum de uſu ſub una ſpecie: Tertium de uſu ſub utraque ſpecie: Quartum denique de uſu frequentiori.

SECTIO PRIMA.

Utrum omnes, ne uno quidem excepto, teneantur recipere ſacram Euchariſtiam?

SUPPONO Euchariſtiam non eſſe neceſſariam neceſſitate medii, ut dictum eſt de Sacramentis in genere, cum conſtet ex uſu Eccleſiæ pueros baptizatos, & poſtea morientes, adultos vero vere contritos & a peccatis per abſolutionem Sacramentalem abſolutos, ut juſtos, & amicos Dei haberi. De pueris definivit Concilium Tridentinum ſeſſione 21. c. 4. his verbis: " Eadem ſancta Synodus docet parvulos uſu rationis carentes, nulla obligari neceſſitate ad ſacramentalem Euchariſtiæ communionem, ſiquidem per Baptiſmi lavacrum regenerati & Chriſto incorporati, adeptam jam Filiorum Dei gratiam in illa ætate amittere non poſſunt. " Tota igitur controverſia eſt num aliquo præcepto omnes homines ſacram Euchariſtiam aliquando ſumere teneantur? Unde ſit

CONCLUSIO PRIMA.

Parvuli non tenentur Euchariſtiam accipere.

Probatur ratione multiplici.

PRIMA: Nullum extat de hoc præcepto: Igitur parvuli non tenentur accipere Euchariſtiam. Ita Tridentinum mox laudatum.

Altera: Qui accedit ad Euchariſtiam debet diſcernere corpus Domini, teſte Apoſtolo 1. Cor. 11. ſed pueri utpote ratione carentes, corpus Domini diſcernere non valent. Ergo &c.

Tertia: Qui accedit ad Euchariſtiam, debet accedere per converſionem charitatis & amoris erga Chriſtum, vel etiam peccata venialia deteſtari, ut abſtergantur: Sed pueri & infantes utriuſque ſunt incapaces: Primo quidem converſionis per amorem: qualis fuit, teſte Auguſtino, in Angelis bonis, ut primum creati ſunt, quandoquidem non habent uſum liberi arbitrii; neque etiam ea indigent ad abſtergenda venialia, cum nullum com-

commiſerint, & innocentiam baptiſmalem adhuc retineant: Ergo, &c.

CONCLUSIO SECUNDA.

Adulti tenentur accedere ad ſacram Menſam.

Probatur Theologicis rationibus.

Prima, ſic exponitur: Omnes tenentur ſub pœna peccati, & interminatione mortis, obedire Deo aliquid præcipienti: Sed Chriſtus præcipit ut omnes adulti accedant ad ſacram Euchariſtiam. Ergo &c. Probatur minor: Chriſtus Matthæi 26. inſtituta Euchariſtia Apoſtolis dixit, *Hoc facite in meam commemorationem*: Quæ verba intelligenda ſunt de communione, ut interpretatur D. Thomas hic art. 11. his verbis: " Manifeſtum eſt „ quod homo tenetur hoc Sacramentum „ ſumere, non ſolum, ex ſtatuto Eccleſiæ, ſed ex mandato Domini, dicentis „ Lucæ 22. Hoc facite in meam commemorationem. „

Secunda hæc eſt: Ad id tenetur homo, ſine quo æterna non aſſequetur vitam: Atqui ſecluſſa Euchariſtia vel in voto, vel in re ſuſcepta, adultus vitam æternam non poſſidebit; & probatur, ex illa Chriſti ſententia Joan. 6. *Niſi manducaveritis carnem Filii hominis, & biberitis ejus ſanguinem, non habebitis vitam in vobis*. Ergo &c.

Tertia: Qui tenetur votum aliquod emittere, cum tempus aderit, debet illud adimplere: Atqui omnes adulti, ne uno quidem excepto, debent habere votum Euchariſtiæ; Chriſtus enim abſolute Joannis 6. dicit: *Niſi manducaveritis carnem Filii hominis & biberitis ejus ſanguinem, non habebitis vitam in vobis*. Sicut Lucæ 13. ait: *Niſi pœnitentiam habueritis, omnes ſimiliter peribitis*: Ergo &c. Iſta ratio eſt D. Thomæ hic 3. p. q. 8. art. 11. ubi ſic habet: " Duplex eſt modus percipiendi „ hoc ſacramentum *Euchariſtia*, ſcilicet „ ſpiritualis, & ſacramentalis: manifeſtum eſt autem quod omnes tenentur, „ ſaltem ſpiritualiter manducare, quia „ hoc eſt Chriſto incorporari, ut ſupra „ dictum eſt: Spiritualis autem manducatio includit votum, ſeu deſiderium „ percipiendi hoc Sacramentum, ut ſupra „ dictum eſt, & ideo ſine voto percipiendi hoc Sacramentum, non poteſt homini eſſe ſalus; fruſtra autem eſſet votum „ niſi impleretur votum, quando opportunitas adeſſet; & ideo manifeſtum eſt „ quod homo tenetur hoc Sacramentum „ ſumere. „

Quarta: Tenetur quiſque præcavere peccata; & vires quotidianis defectibus fractas reſtaurare, ita ut ſi ex negligentia remedii prolabatur, reus evadat: Sed ex dictis liquet inter effectus Euchariſtiæ illos eſſe, quod compeſcat Dæmonum impetus, fomitem peccati minuat, peccata venialia abſtergat: Igitur eo ipſo quo adultus peccata mortalia præcavere debet, ad Euchariſtiam accedere tenetur, ne illa prætermiſſa, in peccatum prolabatur, eo quod oblitus ſit comedere panem ſuum quotidianum.

Quæres: Quandonam adultus ad ſacram Menſam, quoties, & ubi accedere debeat?

Reſpondeo primo, Quondam fuiſſe præceptum Eccleſiæ ter in anno ſacram Euchariſtiam ſumere; in die ſcilicet Paſchæ, Pentecoſtes, & Chriſti Nativitatis. Sic habetur in Decretali S. Fabiano Papæ adſcripta, quam Gratianus in corpore juris refert, ut habetur de Conſecratione diſtinct. 1. Prioribus quidem ſæculis nullum erat ad hoc præfixum tempus, namque Lex non eſt pro juſto impoſita; fervor fidei, ſimul & charitatis atque erga Chriſtum amoris impellebat fideles frequentius ad ſacram Menſam accedere; frigeſcente vero poſtea charitate, hanc tulit legem ſanctus Fabianus his verbis: " Si non frequentius, ſaltem in anno ter „ Laici homines communicent, niſi forte quis majoribus quibuslibet criminibus impediatur, in Paſcha videlicet, „ & Pentecoſte, & Natali Domini. „

Concilium Lateranenſe 4. ſub Innocentio III. canone *omnis utriuſque ſexus, de pœnitentiis & remiſſionibus* hoc reſtrinxit ad unam vicem in anno, idque Paſchæ tempore. Hoc eſt a Dominica Palmarum uſque ad Dominicam in Albis incluſive, ut declaravit Eugenius IV. in bulla, quæ incipit *fide digna*. Hanc Concilii Lateranenſis emiſſam legem, ſuo munivit calculo Tridentinum Seſſ. 13. Can. 9. his verbis.

verbis. *Si quis negaverit omnes, & ſingulos Chriſti fideles utriuſque ſexus cum ad annos diſcretionis pervenerint teneri ſingulis annis ſaltem in Paſchate ad communicandum, juxta præceptum ſanctæ matris Eccleſiæ; Anathema ſit.*

Reſpondeo II. ægrotos animam agentes teneri ſacram ſuſcipere Euchariſtiam: Ita habetur Can. 13. Conc. Nicæni juxta interpretationem Dionyſii Exigui: " De „ his qui ad exitum veniunt, etiam nunc „ lex antiqua regulariſque ſervabitur ita, „ ut ſi quis egreditur e corpore, ultimo & neceſſario viatico minime privetur. „

Ratio eſt, quia præceptum fidei, ſpei, & charitatis, tunc obligant; cum enim anima in brevi ſiſtenda ſit ante Chriſti tribunal, ſuam probare religionem virtutum actibus debet; & Euchariſtiæ ſumptione ſuum in Chriſti amorem oſtendere. Tum quia tunc urgent tentationes, & ex morbi labore vires deficiunt, quæ quidem ad vitam æternam impedimenta, nuſquam propelluntur efficacius, quam præſentia Chriſti adſtantis in Sacramento Euchariſtiæ: Igitur in illa præcipue hora ſumendum eſt corpus Domini.

Reſpondeo III. Communionem Paſchalem faciendam eſſe in propria Parochia. Sic ſtatuit Concilium Burdigalenſe anno 1584. titulo *de Euchariſtia*: " Statuimus, *ait*, „ ut prædicto tempore Paſchæ, nemo „ extra ſuam parochiam abſque rectoris „ ſui facultate, alio ſe conferat, hoc Sacramentum percepturus, ſed & quibus „ dabitur ea facultas, Parochum certiorem faciant, quo loco ſacram Euchariſtiam ſumpſerint. „ Ratio eſt quia Leo Papa X. qui privilegiatis facultatem facit Euchariſtiam quovis anni die fideli populo diſtribuendi, diem Reſurrectionis Domini excepit.

Quæres II. Utrum is, qui prævidet ſe propter legitimum impedimentum non communicaturum Paſchali tempore, ipſum antevertere teneatur? Num vero qui facit ex propoſito communionem ſacrilegam ſatisfaciat præcepto?

Reſpondeo I. ad primum caſum, eum qui legitime impedimentum prævidet, poſſe antevertere, cum in hoc Legi in ſubſtantia obediat; præceptum enim Paſchalis communionis ad id maxime terminatur, ut ſemel ſaltem in anno quiſque ad ſacram Menſam accedat, nec ibi aut fraus, aut contemptus præcepti adeſt; ſi vero non antevertit, & tempore Paſchali multis irretitus impedimentis non poſſit communicare, non ideo a lege ſolvitur, ſed data prima occaſione, debet ſua confiteri peccata, & ſic probatus ſumere Euchariſtiam.

Reſpondeo II. alterum præcepto non facere ſatis; quandoquidem intentioni Eccleſiæ illudit; quæ quidem reſponſio fundatur in Canone *omnis utriuſque ſexus fidelis*. Ubi hæc habentur: *ſuſcipiens reverenter ad minus in Paſcha Euchariſtiæ Sacramentum, &c.* Si reverenter: Igitur non impie. Sicut enim qui venenatum cibum ſumit præcepto naturali ſeſe nutriendi non obedit, ſic & a ſimili qui indigne ſacram Synaxim percipit. Quippe qui, teſte Apoſtolo 1. Corinth. 11. judicium ſibi manducat *non dijudicans corpus Domini*. Hinc merito Innocentius XI. Papa hanc proſcripſit quorumdam Theologorum recentiorum propoſitionem, *Præcepto communionis annuæ ſatisfit per ſacrilegam Domini manducationem*. Et vero tametſi Eccleſia non judicet de internis, hoc eſt neminem in foro contentioſo damnet, niſi ejus crimina tabulis & teſtibus probentur, peccat tamen mortaliter, nec ſatisfacit legi juxta Eccleſiæ intentionem, qui voluntarie, ut illudat Eccleſiæ facit communionem ſacrilegam. Sic propugnat Gonetus hic diſputatione 9. art. 1. p. 294. quod probat ulteriori iſta ratione: " Eadem, *inquit*, videtur ratio „ de præcepto communionis, ac de præcepto confeſſionis: Sed qui facit confeſſionem ſacrilegam, & voluntarie nullam non ſatisfacit præcepto annuæ „ confeſſionis, ut declaravit Alexand. VII. „ in congregatione generali Inquiſitionis „ habita die 24. Septembris anni 1665. & „ oppoſitam ſententiam quam aliqui recentiores Caſuiſtæ docent, ut temerariam „ & ſcandaloſam damnavit. „ Ergo, &c.

FIT SATIS OBJECTIONIBUS

Contra primam Concluſionem.

Objicies: Illud Chriſti Joannis 6. *Niſi*

Niſi manducaveritis carnem Filii hominis, & biberitis ejus ſanguinem, non habebitis vitam in vobis: Sed hæc verba nulla exceptione facta, includunt communionis præceptum, quod omnes & ſingulos homines fideles ad communionem obligant: Igitur ſicut adultis, ſic & pueris neceſſaria eſt communio.

Reſpondeo diſtinguendo: Et hæc verba intelliguntur, vel de Euchariſtiæ voto, vel de reali ejus ſuſceptione ſecundum diſtributionem accommodam, concedo. De reali corporis Chriſti manducatione, ſubdiſtinguo: Si fieri reverenter poſſit, & ſuſcipiens ſit capax diſcernere corpus Domini, concedo: ſin minus, nego. Solutio eſt D. Thomæ hic qu. 73. art. 3. Ubi ex profeſſo quærit num Euchariſtia ſit omnibus abſolute neceſſaria, neceſſitate medii ad ſalutem? Multa eo loci diſtinguit, videlicet uſum ſpiritualem, qui fit voto; ſpiritualem ſimul, & realem qui manducatione reali completur: Ipſum Sacramentum, quod utique realiter, vel ſpiritualiter ſumi poteſt. Denique rem Sacramenti, ſcilicet unitatem membrorum Eccleſiæ cum Chriſto, quæ pane & vino ſignificantur. Tum concludit uſum quoad unitatem habendam ſufficienter fieri per votum, ex quo infert parvulos ſumere Euchariſtiam ſpiritualiter, quatenus voce patrinorum fidem Chriſti profitentur, ſicque per Baptiſmum corpori Chriſti conjunguntur, quod probat primum auctoritate Auguſtini, deinde ratione.

In argumento *Sed contra*, ita loquitur: " Auguſtinus ſcribit Bonifacio contra Pelagianos. Nec illud, cogitetis, parvulos vitam habere non poſſe, qui ſunt expertes corporis & ſanguinis Chriſti." Tum in corpore articuli: " Dicendum quod in hoc Sacramento duo eſt conſiderare, ſcilicet ipſum Sacramentum, & rem Sacramenti: Dictum eſt autem, quod res hujus Sacramenti eſt unitas corporis myſtici, ſine qua non poteſt eſſe ſalus: Nulli enim patet aditus ſalutis extra Eccleſiam, ſicut nec in diluvio abſque arca Noe quæ ſignificat Eccleſiam, ut habetur 1. Petri 3. Dictum eſt autem ſupra quod res alicujus Sacramenti haberi poteſt ante perceptionem Sacramenti ex ipſo voto Sacramenti percipiendi: Unde ante perceptionem hujus Sacramenti, poteſt homo habere ſalutem ex voto percipiendi hoc Sacramentum: Sicut & ante Baptiſmum ex voto Baptiſmi."

Inſtabis: Atqui requiritur realis ſuſceptio Euchariſtiæ, ut parvulus ſalvetur. Ergo &c. Probatur ſubſumptum. Sine reali ſuſceptione Baptiſmi non ſalvatur infans: Igitur nec ſine reali ſuſceptione Euchariſtiæ: Sicut enim Joannis 3. legitur pro Baptiſmo: *Niſi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu ſancto, non poteſt intrare in regnum cœlorum*: Sic & cum eadem particula excluſiva *niſi*, pro omnibus & ſingulis hominibus indiſcriminatim dicitur Joannis 6. *Niſi manducaveritis, &c.*

Reſpondeo negando ſubſumptum. Ad probationem nego utique paritatem propter duo: Primo quidem Baptiſmus eſt principium ſpiritualis vitæ, Euchariſtia vero conſummatio, & perfectio: Hinc Baptiſmus eſt abſolute neceſſarius, ea neceſſitate qua nemo niſi in Eccleſia incorporatus ſalvari poſſit, quæ vero ad majorem ſolum perfectionem utilia, & neceſſaria ſunt, eorum ſufficit votum ad ſalutem. Secundo, ante Baptiſmum puer nec per ſe, nec per alios votum habet Baptiſmi. At vero eatenus votum Euchariſtiæ includitur in Baptiſmo, quatenus per iſtud Sacramentum & Eccleſiæ fidem, ordinatur ad Euchariſtiam, quippe qui jam Eccleſiæ in Chriſto unitus, tendat ad perfectiſſimam unitatem, ſeu unionem, quæ per Euchariſtiam habetur. Ita D. Thomas ibidem ubi ſic pergit: " Eſt tamen differentia quantum ad duo. Primo quidem quia Baptiſmus eſt principium ſpiritualis vitæ, & janua Sacramentorum: Euchariſtia vero eſt quaſi conſummatio ſpiritualis vitæ, & omnium Sacramentorum finis, ut ſupra dictum eſt. Per ſanctificationes enim omnium Sacramentorum fit præparatio ad ſuſcipiendam vel conſecrandam Euchariſtiam. Et ideo perceptio Baptiſmi eſt neceſſaria ad inchoandam ſpiritualem vitam, perceptio autem Euchariſtiæ eſt neceſſaria ad conſummandam ipſam: non ad hoc quod ſimpliciter habeatur, ſed ſufficit eam habere in voto, ſicut & finis habetur in deſide-

„ rio, & intentione. Alia differentia eſt, „ quia per Baptiſmum ordinatur homo ad „ Euchariſtiam, & ideo ex hoc ipſo quod „ pueri baptizantur, ordinantur per Ec- „ cleſiam ad Euchariſtiam; & ſic, ſicut „ ex fide Eccleſiæ credunt, ſic ex inten- „ tione Eccleſiæ deſiderant Euchariſtiam, „ & per conſequens recipiunt rem ipſius: „ ſed ad Baptiſmum non ordinantur per „ aliud præcedens Sacramentum, & ideo „ ante ſuſceptionem Baptiſmi, non habent „ pueri aliquo modo Baptiſmum in voto, „ ſed ſoli adulti, unde rem Sacramenti „ non poſſunt percipere ſine perceptione „ Sacramenti: Et ideo hoc Sacramentum „ non hoc modo eſt de neceſſitate ſalu- „ tis, ſicut Baptiſmus.

Inſiſtes: Atqui Euchariſtia eodem modo eſt de neceſſitate ſalutis ſicut Baptiſmus: Ergo &c. Probatur ſubſumptum. Ideo Baptiſmus realiter ſuſceptus, eſt abſolute ad ſalutem neceſſarius infantibus, quia repræſentat paſſionem Chriſti, cui conſepulti per Baptiſmum ipſi configurantur: Atqui ſimiliter Euchariſtia Chriſti paſſionem repræſentat, juxta illud 1. Corinth. 11. *Quotieſcumque enim manducabitis panem hunc, & calicem bibetis, mortem Domini annuntiabitis, donec veniat*. Hinc & per Euchariſtiam non ſolum infans Chriſto configuratur, ſed & cum ipſo incorporatur. Igitur par eſt utrobique ratio.

Reſpondeo negando ſubſumptum. Ad probationem diſtinguo: Et per Baptiſmum infans initiative & prima vice Chriſto & paſſioni ejus configuratur, concedo: conſummative, nego. Et ſic diſtincta minore, nego conſequentiam, & paritatem. Ratio diſcriminis inter utrumque Sacramentum ea eſt, quod initiative homo per Baptiſmum conſepultus cum Chriſto, ipſi configuretur, unde realis ſuſceptio requiritur, cum infans Baptiſmatis voti incapax ſit: At vero per Euchariſtiam, nonniſi completive, & ad perfectam unionem homo fidelis Chriſto configuratur; quod autem eſt tantum ad perfectionem majorem, poteſt omitti abſque ſalutis diſpendio. Solutio eſt D. Thomæ, qui ibidem ad 3. his verbis ſolvit difficultatem: " Dicendum „ quod Baptiſmus eſt ſacramentum mor- „ tis, & paſſionis Chriſti, prout homo „ regeneratur in Chriſto virtute paſſionis „ ejus: Sed Euchariſtia eſt ſacramentum „ paſſionis Chriſti, prout homo perfi- „ citur in unione ad Chriſtum paſſum: „ Unde ſicut Baptiſmus dicitur ſacra- „ mentum fidei, quæ eſt fundamentum „ ſpiritualis vitæ, ita Euchariſtia dici- „ tur ſacramentum charitatis, quæ eſt „ vinculum perfectionis, ut dicitur Col- „ loſ. 3. „

Perſiſtes: Sacra Scriptura juxta ſenſum ſummorum Pontificum intelligenda eſt: Atqui iſtud Chriſti præceptum, *Niſi manducaveritis &c.* Ex SS. Pontificibus intelligenda eſt de manducatione reali etiam pro parvulis: Ergo &c.

Probatur antecedens: Innocentius I. Epiſt. 93. ad Patres Concilii Milevitani directa reſpondet contra perfidiam Pelagianam, pueros ſecluſo Baptiſmo non poſſe vitam æternam poſſidere, ut effutiebant illi Hæretici: Ecce verba: "Quod „ eos veſtra fraternitas aſſerit prædicare „ parvulos æternæ vitæ præmiis, etiam „ ſine Baptiſmatis gratia poſſe donare, „ perfatuum eſt; niſi enim manducave- „ rint, & biberint ſanguinem ejus, non „ habebunt vitam in ſemetipſis: qui au- „ tem hanc eis ſine regeneratione defen- „ dunt, videntur mihi Baptiſmum etiam „ ipſum caſſare velle, cum prædicant „ hos habere quod in eos creditur non „ niſi Baptiſmate conferendum. „ Confirmatur. Summus Pontifex eo loci perſtringit Pelagianos, qui negabant Baptiſmi neceſſitatem, quam quidem illis probat a ſimili neceſſitate ſuceptionis Euchariſtiæ; hinc nihil urgeret, ſi Euchariſtia non eſſet abſolute ad ſalutem neceſſaria pro parvulis.

Reſpondeo negando minorem. Ad probationem diſtinguo: Et Innocentius loquitur retorquendo argumentum adverſus Pelagianos, concedo: & vult ſicut Baptiſmum, ſic & Euchariſtiam eſſe quid neceſſarium neceſſitate medii, ſubdiſtinguo: quoad unitatem, & cum Chriſto incorporationem, concedo: quoad realitatem, nego. Pelagiani negabant peccatum originale, ex quo concludebant Baptiſmum non eſſe parvulis abſolute neceſſarium ad vitam æternam poſſidendam, tametſi foret ad introitum in regnum cœlorum propter iſtud Chriſti oraculum Joan. 3. *Niſi quis renatus fuerit ex*

aqua

aqua & Spiritu ſancto, non poteſt introire in regnum Dei. Concedebant autem Euchariſtiam vel voto, vel re ſuſceptam eſſe medium ad ſalutem ſimpliciter neceſſarium; quocirca Innocentius abſtrahendo a ſuſceptione Euchariſtiæ, vel voto, vel realitate, a ſimili concludit Baptiſmum re ſuſceptum, eſſe ad ſalutem pro parvulis ſimpliciter neceſſarium, quippe qui voti incapaces, aliter non poſſint habere Baptiſmum niſi in realitate: quia vero votum Euchariſtiæ includitur in Baptiſmo, & per fidem Eccleſiæ infantes credunt in Chriſtum, ipſique incorporantur, jure merito ex voto Euchariſtiæ infert neceſſitatem ſuſcipiendi realiter Baptiſmum.

Replicabis: Atqui Innocentius loquitur de ſuſceptione reali Euchariſtiæ pro parvulis: Ergo &c. Probatur ſubſumptum. Gelaſius ſic mentem ſui prædeceſſoris explanat & intelligit in Epiſtola quam ad Epiſcopos per Picænum direxit: " Ipſe „ *inquit*, Dominus Jeſus Chriſtus cœleſt: „ voce pronuntiat, Qui non manduca „ verit carnem; ubi utique neminem vi„ demus exceptum; nec opus eſt aliquem „ dicere parvulum ſine hoc ſacramento „ ſalutari, ad æternam vitam poſſe pro„ duci; ſine autem illa vita, in perpetua „ futurum morte non dubium eſt. „ Audis Gelaſium ſolummodo loqui de Euchariſtia; & tamen contendere ſine ea ne quidem, parvulis exceptis, ullum hominem ſalvari.

Reſpondeo ut ſupra. Hinc ſic diſtinguo minorem: Gelaſius non excipit parvulos a ſuſceptione Euchariſtiæ quantum ad fidem, & unitatem cum Chriſto per eam ſignificatam, concedo: Quantum ad realem ſuſceptionem, nego. Non ſecus eo loci ac Innocentius ſuo perſtringit ſtylo cenſorio Pelagianos, quos propriis confodit telis; cum enim ad vitam æternam poſſidendam exigerent pro adultis Euchariſtiæ, vel in voto, vel in realitate ſuſceptionem, inde concludit adverſus Heterodoxos non ſolum in regnum cœlorum non poſſe intrare parvulos ſine Baptiſmo, ſed ne quidem æternam poſſidere vitam, ut propugnabant; ejus autem ſic procedit argumentatio: Adulti ex vobis vitam æternam, ſecluſa Euchariſtia, vel in voto, vel in re ſuſcepta non poſſunt habere: Igitur nec parvuli ſine Baptiſmo realiter ſuſcepto ſalvari queunt.

Reponet: S. Auguſtinus Lib. 1. de peccatorum meritis cap. 20. debellat Pelagianos, qui diſtinguebant inter introitum in regnum cœlorum, & vitam æternam poſſidendam, quod introitus, ſecluſo Baptiſmo non haberetur; ſecus vero vita æterna: eis autem probat ne quidem vitam æternam, ſecluſo Baptiſmo haberi poſſe, cum ſine Euchariſtia, vel ipſis fatentibus, non haberetur: quem errorem confutat oſtendendo Baptiſmum eſſe æqualis ſaltem neceſſitatis ac Euchariſtiam, & tamen ſine iſta ne quidem parvulos poſſe ſalvari: Igitur a fortiori, nec omiſſo Baptiſmo, vitam æternam eos poſſe habere. Sic loquitur loco citato: " Nova „ quadam, & mirabili præſumptione „ quaſi ſalus, & æterna vita poſſit eſſe „ præter Chriſti hæreditatem, præter „ Regnum cœlorum... Dominum audia„ mus, non quidem hoc de Sacramen„ to ſancti Lavacri dicentem, ſed de „ Sacramento ſacræ menſæ ſuæ, quo „ nemo rite, niſi Baptizatus accedit: „ Niſi manducaveritis &c. An vero quiſ„ quam etiam hoc dicere audebit, quod ad „ parvulos hæc ſententia non pertineat, „ poſſintque ſine participatione corporis „ hujus, & ſanguinis in ſe hebere vitam, „ quia non ait: Qui non manducaverit, „ ſicut de Baptiſmo; Qui non renatus „ fuerit, ſed, ait, Si non manducaveritis, „ velut eos alloquens, qui audire, & in„ telligere poterant, quod utique non „ valent parvuli? Sed qui hoc dicit non „ attendit, quia niſi omnes ſententia iſta „ teneat, ut ſine corpore, & ſanguine „ filii hominis, vitam habere non poſſint; „ fruſtra etiam ætas major id curat: „ poteſt enim ſi non voluntatem, ſed „ verba loquentis attendas, eis ſolis tunc „ videri dictum, quibus tunc Dominus „ loquebatur, quia non ait, Qui non „ manducaverit, ſed, Si non manduca„ veritis...... Quis autem ambigat ſæ„ culi nomine homines ſignificatos eſſe „ qui naſcendo in hoc ſæculum veniunt. „ At etiam pro parvulorum vita caro „ data eſt, quæ data eſt pro ſæculi vita, „ & ſi non manducaverit carnem filii „ hominis, nec ipſi habebunt vitam. „

Audis Auguſtinum præoccupare reſponſionem eorum qui dicunt illa verba, *Niſi manducaveritis* &c. intelligi ſolum pro adultis, quippe qui contendat, & reponat etiam pro parvulis intelligenda eſſe: Igitur realis ſuſceptio Euchariſtiæ eſt ad ſalutem parvulorum abſolute neceſſaria.

Reſpondeo, S. Auguſtium in eodem prorſus ſenſu intelligendum eſſe ac ſummos Pontifices laudatos: Quocirca non abſimili modo ejus diſtinguimus auctoritatem: Non ſolum adultis, verum etiam & parvulis manducatio Euchariſtiæ ad ſalutem prærequiritur, quantum ad votum, quod implicite includitur in Baptiſmo realiter ſuſcepto, & cum Chriſto unitatem ac incorporationem, quæ primario fit per Baptiſmum, concedo. Quantum ad realem Euchariſtiæ ſuſceptionem, nego. Auguſtinus eſt ſui ipſius interpres Lib. 3. de peccatorum meritis cap. 4. pag. 305. his verbis: " Quid autem apertius tot „ tantiſque teſtimoniis divinorum eloquio„ rum, quibus dilucidiſſime apparet, nec „ præter Chriſti ſocietatem ad vitam „ ſalutemque æternam poſſe quemquam „ hominum pervenire. Nec ... injuſte „ damnari; hoc eſt, ab illa vita ſeparari? „ Unde fit conſequens, ut quoniam nihil „ tale igitur aliud, cum parvuli bapti„ zantur, niſi ut incorporentur Eccleſiæ, „ id eſt Chriſti corpori, membriſque ſo„ cientur; manifeſtum fit eos ad damna„ tionem, niſi hoc eis collatum fuerit „ pertinere... Numquid etiam illud, quia „ niſi manducaverint homines carnem ejus, „ hoc eſt participes facti fuerint corpo„ ris ejus, non habebunt vitam? Non ne „ veritas ſine ulla ambiguitate proclamat, „ non ſolum in regnum Dei non bapti„ zatos parvulos intrare non poſſe, ſed „ nec vitam æternam poſſe habere, „ præter Chriſti corpus, cui ut incor„ porentur, Sacramento Baptiſmatis im„ buuntur. „

Quod autem parvuli Chriſto incorporentur, non præciſe ratione realis ſumptionis Euchariſtiæ, ſed ratione virtutis ab illo corpore promanantis, & diſtincte, ipſe dicit Tractatu 26. in Joannem, ubi explicans illa verba, *Qui manducat meam carnem &c.* ſic loquitur: " Qui hanc ſu„ mit, habet vitam, & hanc utique æ„ ternam. Hunc itaque cibum, & po„ tum ſocietatem vult intelligi corporis, „ & membrorum ſuorum ſicut rei Sa„ cramentum, id eſt virtutem corporis, „ & ſanguinis Chriſti. „

Sanctus Fulgentius Auguſtini Diſcipulus Epiſtola ad Ferrandum de Baptiſmo Æthiopis c. 11. ſic Magiſtrum interpretatur: " Corpus ergo Chriſti, ſi vis intelligere, „ Apoſtolum dicentem audi, dicentem „ inquam fidelibus, Vos eſtis corpus „ Chriſti, & membra.... Quare ergo in „ pane nihil hic de noſtro afferamus; „ ipſum Apoſtolum item audiamus; cum „ ergo de iſto Sacramento loqueretur, „ ait, Unus panis, unum corpus multi „ ſumus. „ Tum ſubjungit: " Diſputa„ tionem noſtram præclari Doctoris Au„ guſtini firmatam, nec cuiquam eſſe a„ liquatenus ambigendum, tunc unum„ quemque fidelium corporis ſanguiniſque „ Domini participem fieri quando in Bapti„ ſmate membrum Chriſti efficitur. „

Repones: Tametſi quandoque verba Joannis, *Niſi manducaveritis &c.* Patres myſtice explicent, nec definit inter eos qui in ſenſu mere ſpirituali totum caput 6. Joannis ſumant, ut ipſe Auguſtinus; alibi tamen, ubi movetur ex profeſſo de reali præſentia Chriſti in Euchariſtia quæſtio, docent realiter eſſe manducandum, ut iſti obediamus Chriſti præcepto, *Niſi manducaveritis &c.* Quod ita omnes obligat, ut Eccleſia duodecim primis ſæculis Euchariſtiam, vel ipſis parvulis adminiſtraverit, quod ad hunc uſque diem in Eccleſia Orientali obſervatur; ſicut ego ipſe didici ab Archiepiſcopo Seleuciæ Pariſiis octo circiter ad hinc annis. Ergo &c.

Reſpondeo diſtinguendo: Et Eccleſia hanc immutavit diſciplinam ea potiſſimum ratione, quod realis ſumptio non ſit abſolute neceſſaria, concedo: & non immutavit, nego. Et vero, ubi non erat copia aut Presbyteri, aut Diaconi, Euchariſtia, urgente periculo parvulis non conferebatur, neque etiam nunc in hoc caſu ab Orientalibus datur. Hinc Concilium Tridentinum laudatum de hoc momento ait: " Ut enim ſanctiſſimi illi Patres ſui facti „ probabilem cauſam pro illius temporis „ ratione habuerunt, ita certe eos nulla „ ſalutis neceſſitate id feciſſe ſine con„ troverſia credendum eſt. „

Digitized by Google

Dices: Hoc Sacramentum eſt quoddam ſpirituale alimentum : Sed alimentum non prodeſt niſi realiter ſuſcipiatur : Ergo &c.

Reſpondet D. Thomas hic art.3. ad hanc difficultatem his verbis: " Ad ſecundum, „ dicendum, quod hæc eſt differentia in„ ter alimentum corporale, & ſpiritua„ le, quod alimentum corporale conver„ titur in ſubſtantiam ejus qui nutritur, „ & ideo non poteſt homini valere ad „ vitæ conſervationem alimentum corpo„ rale, niſi realiter ſumatur : ſed ali„ mentum ſpirituale convertit hominem „ in ſe ipſum, ſecundum illud quod Au„ guſtinus dicit in libro Confeſſionum, „ quod quaſi audivit vocem Chriſti dicen„ tis ſibi, Nec tu mutabis in te ſicut „ cibum carnis tuæ, ſed tu mutaberis „ in me : poteſt autem aliquis in Chri„ ſtum mutari, & ei incorporari voto „ mentis, etiam ſine hujus Sacramenti „ perceptione, & ideo non eſt ſimile. „

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Infantes non tenentur realiter ſacram Euchariſtiam accipere; Secus vero adulti.

PRIMUM patet ex praxi Eccleſiæ. Nec mirum : Pueri non ſunt capaces diſcernendi corpus Domini ; cum enim iſtud Sacramentum ſit Sacramentum vivorum, quaſdam exigit diſpoſitiones actuales, converſio ſcilicet amoris per fidem directa ad Chriſtum, infantes autem nondum habent uſum liberi arbitrii, quocirca hujuſmodi diſpoſitiones in eis deficiunt. „

Secundum utique affulget : Primo quidem ex illo Chriſti præcepto Joannis 6. *Niſi manducaveritis* &c. Secundo, unuſquiſque tenetur Eccleſiæ obedire : Sed Eccleſia in Concilio Lateranenſi ſub Innocentio III. cap. utriuſque ſexus injungit omnibus adultis, ut ſaltem ſemel in anno Paſchatis tempore ſacram Euchariſtiam ſumant : Ergo &c. Tertio, fideles debent præcavere peccata mortalia, & venialium culpam abſtergere : Atqui Euchariſtia delet venialia, & ejus virtute præcaventur mortalia : Ergo &c.

SYNOPSIS OBJECTIONUM.

Contra primam Concluſionem.

Primo : Tametſi hæc lex, *Niſi manducaveritis*, &c. ad omnes ſeſe extendat ; ita tamen intelligenda eſt, ut infantes illi ſubjiciantur quantum ad votum, & per fidem Eccleſiæ, eo enim ipſo quo baptizantur, Chriſto incorporantur, ſicque per Baptiſmum quamdam habent ad Euchariſtiam relationem.

Secundo : Verum quidem eſt Innocentium, Gelaſium, & Auguſtinum ex neceſſitate Euchariſtiæ ſumendæ, inferre contra Pelagiano, Baptiſmi neceſſitatem ad vitam æternam conſequendam : Sed in eo ſenſu intelligendi ſunt, quod ſicut Euchariſtia ſaltem in voto obligat pueros, ſic & realis Baptiſmi ſuſceptio ; cum enim Baptiſmus ſit Sacramentorum Janua, & totius ſalutis humanæ fons, & origo, parvuli, utpote voti expliciti Baptiſmi incapaces, tenentur realiter ſuſcipere Baptiſmum.

Tertio: Alimenti quidem ſuſceptio neceſſaria eſt ad vitam fovendam, ſed ſufficit ad vitam ſpiritualem quod alimentum ſpiritualiter ſumatur, cum per hujuſmodi ſumptionem anima Chriſto, a quo omnis vita, conjungatur.

SECTIO SECUNDA.

De Communione ſub una ſpecie.

DUO ad iſtam quæſtionem eliquandam concurrunt, ſcilicet ut determinetur, num unius tantummodo ſpeciei ſumptio ſufficiat ad ſalutem ? Deinde vero num ſub una ſolum ſpecie communicantes aliquo defraudentur bono ? Unde ſit

PUNCTUM PRIMUM.

Num Communio fieri poſſit ſub unica Specie?

CONCLUSIO AFFIRMATIVA.

Probatur Rationibus Theologicis.

PRIMA ſic procedit. Quod licitum facit

vel ipſa ſacra Scriptura, utique fieri poſſe legitime credendum eſt: Atqui communionem ſub unica ſpecie licitam facit divina Scriptura: & probatur. Primo quidem Actuum 2. legitur de fidelibus: *Erant autem perſeverantes in doctrina Apoſtolorum, & communione fractionis panis, & orationibus:* Quem textum ſancti Patres intelligunt de Euchariſtia, quod vel ipſi Proteſtantes, ſic intelligendum eſſe non diffitentur. Rurſus 1. Corinth. 11. expreſſius una ſpecies conclamatur his verbis: *Itaque quicumque manducaverit panem hunc, vel biberit calicem Domini indigne, reus erit corporis, & ſanguinis Domini:* quæ particula disjunctiva, *vel*, ſubnotat tunc pro more poſitum fuiſſe communicare, modo ſub utraque ſpecie, quando ſcilicet ſacrificium celebrabatur, modo etiam ſub unica panis ſpecie, qualis erat communio laica. Ergo &c.

Altera, hæc eſt: Quotieſcumque aliqua emergit controverſia de uno capite, definitio Eccleſiæ juxta ſcopum difficultatis ſolvendæ intelligenda eſt: Atqui Heteradoxis communionem ſub utraque ſpecie ad ſalutem neceſſariam eſſe propugnantibus, ſcilicet Uſſitis, Taboritis, Calixtinis, & poſt ipſos Luthero & Calvino, ipſa contrarium in multiplici Concilio definivit; quod argumentum eſt irrefragabile Eccleſiam admittere unicam ſpeciem eſſe licitam, & ad ſalutem conſequendam abſolute ſufficientem. Ergo &c.

Concilium Conſtantienſe adverſus Joannem Hus, ejuſque aſſeclas Seſſ. 13. de communione ſub unica ſpecie definit: " Ad evitandum aliqua pericula, & ſcandala eſſe rationabiliter introductam *con„ ſuetudinem ſub ſola panis ſpecie communi„ care*. Cum hujuſmodi conſuetudo ab „ Eccleſia, & ſanctis Patribus rationabi„ liter introducta, & diutiſſime obſer„ vata ſit, habenda eſt pro lege, quam „ non licet reprobare, aut ſine Eccleſiæ „ auctoritate pro libito mutare. Qua„ propter dicere quod hanc conſuetudi„ nem, aut legem obſervare, ſit ſacrile„ gium aut illicitum, cenſeri debet erro„ neum. „ Tum ad hæreticos, Patres ſuum convertunt ſermonem his verbis: " Pertinaciter aſſerentes oppoſitum præ„ miſſorum, tamquam Hæretici arcendi „ ſunt, & graviter puniendi per Diœce„ ſanos locorum. „ Demum injungit Synodus Epiſcopis, ut curent ne laicis, aut Clericis nondum ſacrificantibus Euchariſtia ſub utraque ſpecie concedatur: " Effectualiter, *inquit*, puniant eos contra „ hoc decretum excedentes, qui commu„ nicando populum ſub utraque ſpecie pa„ nis, & vini exhortati fuerint, & ſic „ faciendum eſſe docuerint. „

Baſileenſe hæc decerint contra Taboritas, Calixtinos, & fratres Boemos, Seſſ. 30. I. " Quod fideles Laici ſive Clerici „ communicantes, & non conficientes, „ non aſtringuntur ex præcepto Domini „ ad ſuſcipiendum ſub utraque ſpecie, „ panis ſcilicet, & vini, ſacrum Eucha„ riſtiæ ſacramentum. „ Secundo, " Quod Eccleſia quæ regitur Spiritu ve„ ritatis ſecum manente in æternum, „ & cum qua Chriſtus manet uſque ad „ conſummationem ſæculi, ſicut ait divi„ na Scriptura, ordinare habet quomodo „ ipſis non conficientibus miniſtretur, pro „ ut pro reverentiæ ipſius Sacramenti, „ & ſaluti fidelium viderit expedire. „ Tertio, " Quod Euchariſtia, ſive quis „ ſub una ſpecie, ſive ſub duplici com„ municet, proficit digne communican„ tibus ad ſalutem. „ Quarto definit " ſub qualibet ſpecie Chriſtum integre „ contineri. „

Tridentinum, idem adverſus Lutheranos, & Calviniſtas variis Canonibus definit. Seſſ. 21. Can. 1. ſic habet: *Si quis dixerit ex Dei præcepto, vel neceſſitate ſalutis, omnes & ſingulos Chriſti fideles utramque ſpeciem ſanctiſſimi Euchariſtiæ ſacramenti ſumere debere; Anathema ſit.*

Tum canone 2. *Si quis dixerit, ſanctam Eccleſiam Catholicam, non juſtis cauſis, & rationibus adductam fuiſſe, ut Laicos, atque etiam Clericos non conficientes ſub panis tantummodo ſpecie communicaret, aut in eo erraſſe; anathema ſit.*

Demum, canone 3. ſuam de hoc momento abſolvit definitionem dicendo: *Si qui negaverit totum & integrum Chriſtum, omnium gratiarum fontem, & auctorem, ſub una panis ſpecie ſumi, quia ut quidam falſo aſſerunt, non ſecundum ipſius Chriſti conſtitutionem ſub utraque ſpecie ſumatur; anathema ſit.*

Tertia: Quod fundatur in praxi, & Ec-

Eccleſiæ poſſeſſione abſque mentis anxietate executioni mandari debet : Atqui Communio ſub una tantummodo ſpecie ex tali uſu, & data eſt, & ita nunc obſervatur; data quidem prioribus ſæculis, cum Fideles perſeverarent in fractione panis; Euchariſtiam in itinere deferrent, ad ægrotos ipſa mitteretur, qui quidem uſus, ut ex ſupradictis liquet, in una tantum panis ſpecie obſervabatur, quandoquidem Euchariſtiam in domibus ſervabant, ut ſæviente perſecutione, ſeipſos iſto fortium pane præpararent ad prælium; quod in vino non eſt intelligendum, quippe quod abſque corruptione longo tempore ſervari non poſſit in parva quantitate, quale eſt vinum conſecratum: quæ conſuetudo etiam num viget : reſciſſo enim decimo quarto ſæculo de Communione ſub utraque ſpecie uſu, nemo aut ſanctorum Doctorum, aut Epiſcoporum adverſus iſtam diſciplinam reclamavit : Ergo &c.

Iſta ratio colligitur ex Concilio Baſileenſi, quod loco mox citato Seſſ. 30. ait: " Laudabilis quoque conſuetudo communicandi laicum populum ſub una ſpecie. . . . jam a longo tempore commendata, pro lege habenda eſt, nec alicui licitum eſt eam reprobare, aut ſine auctoritate Eccleſiæ ipſam immutare. "

Quarta : Ideo Chriſtus ſacram inſtituit Euchariſtiam, ut omnibus ineffabili amore ſemetipſum daret : Atqui in una ſpecie hoc adimpletur, cum quælibet ſpecies totum contineat Chriſtum. Ergo &c. Minor patet ex Concilio Tridentino canone 3. Seſſ. 21. quam quidem doctrinam jamjam ſeſſione 13. cap. 1. 2. ſed maxime 3. docuerat. Adſtipulatur Conſtantienſe loco citato his verbis : " Cum firmiſſime credendum ſit, & nullatenus dubitandum, integrum Chriſti corpus, & ſanguinem tam ſub ſpecie panis, quam ſub ſpecie vini veraciter contineri. "

Quinta : Si utraque ſpecies foret abſolute neceſſaria, maxime ad fidem iſtius Sacramenti explanandam, & ſignificandam : Atqui ad hoc una ſufficit ſpecies, & probatur ex Tridentino Seſſ. 21. c. 1. his verbis : " Qui dixit, Niſi manducaveritis carnem filii hominis, & biberitis ejus ſanguinem, non habebitis vitam in vobis; dicit quoque, Si quis manducaverit ex hoc pane, vivet in æternum. Et qui dixit, Qui manducat meam carnem, & bibit meum ſanguinem, habet vitam æternam; dixit etiam, Panis quem ego dabo, caro mea eſt pro mundi vita. Et denique qui dixit, Qui manducat meam carnem, & bibit meum ſanguinem, in me manet, & ego in illo : dixit nihilominus, Qui manducat hunc panem, vivet in æternum. "

Sexta : Conſulendum eſt reverentiæ tanti Sacramenti : ſed non ſatis provideretur, ſi Laici tenerentur ſub utraque ſpecie communicare : Tum quia abhorrentes a vino, nauſeæ, quæ ad vomitum provocaret, non nihil haberent; tum quia etiam aliqua ſanguinis gutta in terram prolabi abſque negotio poſſet : Ergo &c. Iſta ratio eſt ſancti Thomæ, qui hic q. 80. art. 12. ex profeſſo docet concluſionem; eo autem loci diſtinguit duo, ſcilicet ipſum Sacramentum, & ejus uſum. Ad perfectionem quidem Sacramenti, & ſacrificii requiritur utraque ſpecies, ad uſum vero qui mediat inter Sacramentum & ſacrificium ſufficit una ſpecies. Eo loci ſic loquitur : " Ex parte quidem ipſius ſacramenti, convenit, quod utrumque ſumatur, ſcilicet & corpus, & ſanguis, quia in utroque conſiſtit perfectio ſacramenti : Et ideo quia ad Sacerdotem pertinet hoc Sacramentum conſecrare, & perficere, nullo modo debet corpus Chriſti ſumere ſine ſanguine : Ex parte autem ſumentium requiritur ſumma reverentia, & cautela, ne aliquid accidat, quod vergat ad injuriam tanti Myſterii; quod præcipue poſſet accidere in ſanguinis ſumptione : qui quidem ſi incaute ſumeretur, de facili poſſet effundi : & quia crevit multitudo populi Chriſtiani, in qua continentur ſenes, & juvenes, & parvuli, quorum quidam non ſunt tantæ diſcretionis, ut cautelam debitam circa uſum hujus Sacramenti adhibeant, ideo provide in quibuſdam Eccleſiis obſervatur, ut populo ſanguis ſumendus non detur, ſed ſolum a Sacerdote ſumatur. "

Septima : Teſtimonium ab inimicis habemus, namque Calviniſtæ in ſua diſciplina per

permittunt iis qui vinum abhorrent, ut cœnam ſolummodo in pane accipiant: Igitur abſquè fundamento contra Communionem ſub una tantum ſpecie obſtrepunt, cum ex ipſis conſtet Communionem ſub utraque ſpecie ad ſalutem non eſſe abſolute neceſſariam. Demum nullum extat præceptum divinum de Communione ſub utraque ſpecie: Igitur juxta Eccleſiæ diſpoſitionem poteſt admitti, vel reſcindi.

FIT SATIS OBJECTIONIBUS

Hæreticorum.

OBJICIUNT iſta Chriſti verba Joan. 6. *Niſi manducaveritis carnem filii hominis, & biberitis ejus ſanguinem, non habebitis vitam in vobis*: Igitur non ſeparanda eſt in Communione una ſpecies ab altera.

Reſpondeo primo, incaſſum Proteſtantes hunc locum objicere, cum ipſi cap. 6. Joan. nonniſi de manducatione ſpirituali intelligant.

Reſpondeo ſecundo, ſic diſtinguendo: Et verba Chriſti intelligenda ſunt ſecundum diſtributionem accommodam ab Eccleſia determinatam, concedo: ſecus, nego. Cum igitur æquum duxerit prioribus temporibus Eccleſia Euchariſtiam ſub ſola panis ſpecie eſſe ſumendam; nunc quoque eodem innixa motivo poteſt hoc præfigere, maxime cum eumdem effectum una ſicut utraque ſpecies operetur, juxta illud Tridentini laudati: " Qui „ dixit, Qui manducat meam carnem, „ & bibit meum ſanguinem, habet vi- „ tam æternam, dixit etiam, Panis „ quem ego dabo, caro mea eſt pro „ mundi vita. „

Inſtant: Chriſtus Matthæi 26. præcipit ut omnes ſumant ſanguinem; ſic enim habetur: *Bibite ex hoc omnes*. Igitur Communio ſub utraque ſpecie eſt de præcepto.

Reſpondeo diſtinguendo conſequens: Communio ſub utraque ſpecie neceſſaria eſt Sacerdotibus, eo quod conficiant Sacramentum ſimul & ſacrificium, concedo: Laicis, & aliis, nego. Certum eſt Chriſtum eo loci ad ſolos Apoſtolos, quos Sacerdotes inſtituebat, ſuum dirigere ſermonem; hinc Marci 14. legitur: *Gratias agens, dedit eis, & biberunt ex illo omnes.*

Reponunt: Lucæ 22. Chriſtus clare explicat præceptum de utraque ſpecie ſumenda his verbis: *Gratias egit, & fregit, & dedit eis, dicens, Hoc eſt corpus meum quod pro vobis datur: hoc facite in meam commemorationem*. Confirmatur: Paſſio ſolum in ſanguine ſeparatim conſecrato & ſumpto eſt paſſionis memoriale, & non præciſe panis: Igitur præceptum utramque ſpeciem importat, cum ſpecies ſanguinis nuſquam ſine ſpecie panis conficiatur.

Reſpondeo eamdem eſſe ſolutionem ac ad præcedens argumentum: Ad confirmationem dico, per ſpeciem panis ſufficienter pro uſu explicari paſſionis fidem; quandoquidem ſumens ſcit ſe ſumere corpus crucifixum, & Sacerdos ſanguinem ut effuſum pro omnibus in altari offert. Solutio eſt divi Thomæ ibidem art. 12. ad 3. " Dicendum, quod repræſentatio „ Dominicæ Paſſionis agitur in ipſa con- „ ſecratione hujus Sacramenti: in qua „ non debet corpus ſine ſanguine conſe- „ crari. Poteſt autem a populo corpus „ ſine ſanguine ſumi. Nec exinde ſequi- „ tur aliquod detrimentum: quia Sa- „ cerdos in perſona omnium ſanguinem „ offert, & ſumit, & ſub utraque ſpe- „ cie totus Chriſtus continetur. „

Replicant: Gelaſius Papa de conſecratione diſt. 2. c. *Comperimus*, ait: " Com- „ perimus, quod quidam ſumpta tan- „ tummodo corporis ſacri portione a ca- „ lice ſacrati cruoris abſtinent, qui pro- „ cul-dubio, quoniam neſcio qua ſuper- „ ſtitione docentur aſtringi, aut inte- „ gra Sacramenta percipiant, aut ab in- „ tegris arceantur. „ Igitur non licitum eſt corpus ſine ſanguine ſumere: Confirmatur: ibidem Gelaſius ſubdit: " Quia diviſio unius ejuſdemque Myſte- „ rii ſine gravi ſacrilegio non poteſt pro- „ venire. „

Reſpondeo diſtinguendo: Et in utroque loco loquitur Gelaſius de Sacerdotibus, qui non ſine auſu temerario in unica ſpecie conſecrare audebant, concedo: de Laicis ſumentibus corpus Chriſti, nego. Actio Sacerdotis conficit Sacramentum, uſus vero ſupponit factum; hinc ſacrilegium eſt pro Sacerdote unicam ſumere ſpe-

ſpeciem, ſecus vero pro laico. Sic ſolvit difficultatem S. Thomas ibidem ad primum his verbis: " Dicendum quod ,, Gelaſius loquitur quantum ad Sacerdo- ,, tes: qui ſicut totum conſecrant Sacra- ,, mentum, ita etiam toti communicare ,, debent; ut enim legitur in Concilio ,, Toletano, quale erit ſacrificium, cui ,, nec ipſe ſacrificans particeps eſſe di- ,, gnoſcitur. ,,

Rurſus ad ſecundum ſic pergit: " Di- ,, cendum quod perfectio hujus Sacramen- ,, ti non eſt in uſu Fidelium, ſed in con- ,, ſecratione materiæ. Et ideo nihil de- ,, rogat perfectioni hujus Sacramenti; ſi ,, populus ſumat corpus ſine ſanguine, ,, dummodo Sacerdos conſecrans ſumat ,, utrumque. ,,

Reponunt: Perfectius eſt ſumere utramque ſpeciem, quam unam tantummodo: Igitur utraque ſpecies ſemper ſumenda eſt.

Reſpondeo, argumentum nihil probare, cum caſus non exponatur de eo quod perfectius eſt, ſed quod neceſſarium.

Reſpondeo ſecundo diſtinguendo: Perfectius eſt utramque ſumere ſpeciem ex parte Sacramenti, concedo: ex parte ſumentium, nego. Si attendatur ad rationem ſacramenti, & ſacrificii, citra dubium eſt nedum utilius, ſed & neceſſarium eſſe utramque ſumi ſpeciem; hinc ſtatuit Eccleſia, ut ſi Sacerdos immediate ante Communionem morte præoccupetur, alter etiam non jejunus utramque ſpeciem ſumendo perficiat Sacramentum. Sed ex parte ſumentium, non ſemel contingunt profanationis pericula, hinc Communio ſub una ſpecie ſufficit pro Laicis.

Replicant: Chriſtus exemplum dedit ut omnes etiam non conſecrantes utramque ſpeciem ſumerent: ſic omnes Diſcipulos communicavit, tametſi ſolus conſecraſſet: Igitur etiam ex parte ſumentium convenit utramque ſpeciem ſumi. Confirmatur ulteriori exemplo, ſcilicet primitivæ Eccleſiæ. Tunc enim populus communicabat ſub utraque ſpecie, ut habetur 1. Cor. 11. *Quicumque manducaverit panem hunc, vel biberit calicem Domini indigne, reus erit corporis & ſanguinis Domini*. Immo hæc conſuetudo perſeveravit non ſolum tempore Martyrum, quos Cyprianus Dominico poculo præconfortandos cenſuit, ſed etiam tempore pacis Eccleſiæ, cum legamus factas non ſolum patenas, ſed etiam calices miniſteriales; quare enim miniſteriales dicti ſunt, niſi quia non ad offerendum, ſed ad miniſtrandum populo, Chriſti ſanguinem deſerviebant? Rurſus: quod congruit ex his quæ ſunt per ſe, eſt magis expediens eo quod congruit ex his quæ ſunt per accidens: Sed Communio quæ eſt ſub utraque ſpecie congruit ex vi Sacramenti; quæ vero ſub una tantummodo fit, oritur ſolum ex incapacitate quorumdam communicantium. Ergo &c.

Reſpondeo ut ſupra, diſtinguendo: Et tunc Chriſtus inſtituebat Diſcipulos ſuos Sacerdotes, concedo: ſecus, nego. Addo Chriſtum modo perfectiſſimo voluiſſe Communionem fieri, & conſequenter ſub utraque ſpecie, ut nihil perfectionis deficeret pro ædificatione Eccleſiæ tam ex parte Sacramenti, quam ex parte ſumentium, ut Apoſtoli in omnibus præberent exemplum.

Ad confirmationem ſimiliter diſtinguo: In primitiva Eccleſia Communio ſub utraque ſpecie facta eſt aliquando, concedo: ſemper, nego: oſtenſum eſt enim quod Fideles in unum adunati perſeverarent in fractione panis; juſta tamen de cauſa & nonnullis rationibus innixa Eccleſia permiſit Communionem ſub utraque ſpecie, cum commode fieri poterat: tum vero ſubſequentibus ſæculis eamdem reſcidit: Sed obſerves velim vel ipſo tempore quo Eccleſia de Communione ſub utraque ſpecie licentiam faciebat, permiſiſſe tamen etiam ſub unica ſpecie communicari, maxime pro peregrinatoribus, ut legitur de S. Satyro, & de Chriſtianis ſecundi, & tertii ſæculi, qui, ſæviente mundo, non facile in unum conveniebant, ut ſacrificio adſtantes, Euchariſtiam ſub utraque ſpecie acciperent, ſed cogebantur eam ſub ſpecie panis domi conſervare, ut ſeipſos, quando urgebat neceſſitas, communicarent.

Ad tertiam inſtantiam, diſtinguo: Communio ſub utraque ſpecie eſt de his quæ per ſe exiguntur, quando agitur de conficiendo Sacramento, concedo: de ſumendo ſolum, nego. Uſus enim menſurandus & regulandus eſt penes effectum, cum autem Communio ſub una ſpecie, ut ex profeſſo infra dicetur, eumdem prorſus

ſus operetur effectum, ac Communio ſub utraque ſpecie, manifeſtum eſt Communionem ſub una ſpecie reſpective ad uſum non eſſe de his quæ ſunt per accidens.

Ex his ſolvuntur alia argumenta, quibus variis auctoritatibus probatur Communionem ſub utraque ſpecie fuiſſe in uſu tum apud Monachos, tum apud Laicos & ſæculares.

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Communio ſub una tantum panis ſpecie optima eſt, & legitima.

PRIMO QUIDEM hoc habetur in Scriptura; legitur enim in Actibus quod Fideles perſeverarent in fractione panis, & ex 1. Cor. 11. ſufficit ſacram Synaxim ſub una aut altera ſpecie accipere.

Secundo: Hoc expreſſe definiunt Concilia, videlicet Conſtantienſe, Baſileenſe, & Tridentinum Seſſ. 21. contra Proteſtantes.

Tertio: Non una eſt pro iſto capite ratio; namque & totus Chriſtus, & totus effectus ſub una ſpecie accipitur.

SYNOPSIS DIFFICULTATUM ET EXPLICATIONUM.

PRIMO: Tametſi quoddam præceptum in ſacra Scriptura legatur pro Communione ſub utraque ſpecie, hoc non intelligitur niſi de Sacerdotibus Euchariſtiam conficientibus, nec aliis vitio ſacrilegii vertitur, ſub una tantum ſpecie ſacram aſſumere Euchariſtiam: & ſic intelligendus eſt Gelaſius Papa.

Secundo: Uſus Eccleſiæ Primitivæ pro utraque ſpecie ſumenda unum tantummodo probat, videlicet Eccleſiam de hac Communione licentiam feciſſe, quam & limitare illis ipſis temporibus, & poſtea totaliter reſcindere potuit.

Tertio: Aliud eſt aliquid eſſe perfectius, aliud abſolute neceſſarium: ultro fatemur perfectius eſſe Euchariſtiam ſub utraque ſpecie accipere, ſed non eſt ſimpliciter neceſſarium propter inconvenientia.

PUNCTUM SECUNDUM.

Num ſub una ſpecie communicans, tantum recipiat gratiæ, quantum ſi ſub utraque ſpecie eam ſumeret?

CONCLUSIO AFFIRMATIVA.

Probatur rationibus Theologicis.

PRIMO QUIDEM omnibus, quibus probatum eſt modo, Communionem ſub unica ſpecie ſufficere, quod dubio-procul Eccleſia nuſquam aut dixiſſet, aut etiam permiſiſſet, ſi Fideles aliquo defraudarentur bono ſub unica tantum ſpecie communicando.

Secundo: Quod Synodus Tridentina expreſſe definivit, non aliter ſuſtineri poteſt: Sed illa Synodus ſic definivit Seſſ. 21. cap. 3. ubi ait: "Fatendum eſſe etiam ſub „ altera tantum ſpecie totum atque in„ tegrum Chriſtum verumque Sacramen„ tum ſumi, ac propterea, quod ad fru„ ctum attinet, nulla gratia neceſſaria „ ad ſalutem eos defraudari, qui unam „ ſpeciem ſolam accipiunt. „ Ratio igitur Concilii ea eſt, quod totus Chriſtus in una tantummodo ſpecie ſumatur, ut fuſe docet Seſſ. 13. cap. 2. & 3.

Tertio: Inter effectus Euchariſtiæ palmaris eſt vita æterna: Atqui vita æterna ſicut communicantibus ſub utraque ſpecie, ſic & iis qui unam ſolummodo accipiunt, promittitur & datur. Ergo &c. Iſta ratio egregia eſt utique Concilii Tridentini Seſſ. 21. cap. 1. ubi præoccupans objectionem ſic loquitur: "Qui dixit, „ Niſi manducaveritis carnem filii homi„ nis, & biberitis ejus ſanguinem, non „ habebitis vitam in vobis: Dixit quo„ que, Si quis manducaverit ex hoc pa„ ne, vivet in æternum &c.

Quarto: Eodem modo ratiocinandum eſt de Euchariſtia, ac de manna quæ erat figura panis tranſubſtantiati in corpus Chriſti, ſicut ſanguis victimarum reſperſus prælu debat ſanguinem Chriſti pro mundi ſalute effundendum: Atqui omne delectamentum in ſe habebat manna; & hoc ipſum de Euchariſtia Eccleſia cantat tum in expoſitione; tum in proceſſione

æ corporis Chriſti quæ fit ſub una panis ſpecie. Ergo &c.

Iſta ratio colligitur ex ipſa Scriptura; nam Exodi 56. de manna habetur: *Non amplius habuit qui plus collegerat, nec qui minus paraverat, reperit minus*. Eſt utique Hilarii Papæ, qui in ſuis decretis quæ habentur 3. p. Conciliorum ſic loquitur: "„ Ubi pars eſt corporis, ibi eſt totum. „ Eadem ratio eſt in corpore Domini, „ quæ in manna, quod ut ejus figura „ præceſſit, de quo dicitur, Qui plus col- „ legerat non habuit amplius, neque qui „ minus paraverat, habuit minus. „ Suffragatur Guitmundus L. de veritate Euchariſtiæ his verbis: " Poſſumus dicere „ tantumdem eſſe in una portiuncula, „ quantum erat in hoſtia tota: ſicut de „ manna legitur, Qui plus collegerat non „ amplius, nec qui minus collegerat ha- „ buit minus. „ Re-vera quidem ſinguli „ accipiunt Chriſtum Dominum, & in „ ſingulis portionibus totus eſt, nec per „ ſingulos minuitur, ſed integrum ſe præ- „ bet in ſingulis.

Non prætereundus S. Thomas, qui eamdem præbet rationem hic q. 80. art. 12. ad ſecundum ſed maxime opuſculo 58. cap. 29. his verbis: "Hæc quatuor, cor- „ pus, ſanguis, anima, & deitas, jam „ ultra non poſſunt ſeparari: unde ſicut „ ſumit Sacerdos ſanguinem Chriſti ſacra- „ mentaliter de calice, ſic populus ſumit „ eum intellectualiter ſub ſpecie panis de „ ipſo corpore Chriſti; & eſt eis tam „ utilis, & tam dulcis, ut Sacerdotibus „ qui ſumunt eum ſub ſpecie vini de ca- „ lice: Canticorum 1. Botrus Cypri di- „ lectus meus mihi. Duo ſumo in Botro, „ uvam ſcilicet corpus Domini in cibum, „ & ex uva ſurgo dulcem ſanguinem in „ potum. „

Proponuntur & ſolvuntur objecta.

Objicies: Clemens VI. in Bulla ad Regem Galliæ eo illi indulſit motivo Communionem ſub utraque ſpecie, videlicet *ad majus gratiæ augmentum*: Igitur ille ſummus Pontifex exiſtimavit plus gratiæ tribui per duplicem ſpeciem, quam per unam.

Reſpondeo diſtinguendo: Indulſit ad majus gratiæ augmentum, ex opere operantis, concedo: ex opere operato, nego. Duplici modo, ut communiter docent Theologi, Sacramentum gratiam, ſeu gratiæ augmentum producit, videlicet ex opere operato, & vi propria; deinde vero ex opere operantis, hoc eſt juxta ſumentis diſpoſitionem, quæ poteſt eſſe modo major, modo etiam minor: Clemens vult quidem Euchariſtiam ſub duplici ſpecie ſumptam, majorem gratiam operari, quam ſub una ex opere operantis, ſed non ex opere operato.

Inſtabis: Atqui etiam ex opere operato major producitur gratia ſub duplici ſpecie quam ſub una. Ergo &c. Probatur ſubſumptum. Qui communicat quotidie majorem ex opere operato ſuſcipit gratiam, quam qui ſolum ſemel in menſe, & hoc propter frequentiorem Communionem, & iteratam ſæpius unius ſpeciei ſumptionem: Sed in Communione ſub utraque ſpecie eſt Communio reiterata & repetita Sacramenti ſumptio. Ergo &c.

Reſpondeo negando ſubſumptum: Ad probationem diſtinguo minorem: Qui Communionem ſub utraque ſpecie recipit, iterata vice recipit Sacramentum inadæquate, concedo: adæquate, nego. In menſa quandoque cœna ſub cibo duplici, quandoque etiam ſub uno cum potu commixto, datur: Sed obſervandum eſt, & nuſquam omittendum, quod ſemper ſit una refectio. Igitur qui utramque ſpeciem ſimul ſumit, hoc ſe habet per modum unius cœnæ; hinc & eſt una refectio: quando vero cœna fit cum uno cibo aliquid potus commixtum habens, eſt una etiam refectio; hinc par eſt utrobique ratio. Ex quo ſequitur eum qui ſub utraque ſpecie communicat, unam & eamdem gratiam accipere, cum eo qui unicam tantum ſpeciem ſumit, quia utroque modo eſt unica refectio juxta principia poſita, quandoquidem qui accipit Euchariſtiam tantum ſub ſpecie panis, utique per concomitantiam, ait Concilium Tridentinum Seſſ. 13. cap. 2. accipit ſanguinem. Sed eſt diſpar ratio in eo qui frequentius communicat, quippe qui quotidie unam accipiat refectionem, & quidem numero diverſam ſacramentaliter ab ea quam nudius-tertius acceperat. Nec mirum: contra quotidianas infirmitates quotidiana utique indigemus refectione:

Sed

Sed qui cœnat ſumendo alternatim cibum, deinde potum, unicam ſumit cœnam, adeoque non majorem refectionem eo qui cœnat ſpiritualiter ſub una panis ſpecie.

Replicabis: Atqui duplex refectio ſub duplici ſpecie habetur: Ergo &c. Probatur ſubſumptum: Sub unica habetur, & quidem totaliter, quatenus & corpus & ſanguis ſub unica ſpecie continetur. Igitur ſub duplici ſpecie duplex utique cœna reperitur.

Reſpondeo negando ſubſumptum. Ad probationem, nego paritatem: Qui enim unicam tantum ſpeciem ſumit, recipit totam Euchariſtiam, totalitate nedum Sacramenti, ſed & uſus, cum Communio laica unicam tantum ſpeciem importet: Altera vero ſub utraque ſpecie, eſt primario pro Sacerdotibus conficientibus Euchariſtiam, ut Sacramentum & ſacrificium eſt; hinc ut Communio Sacerdotis ſit completa, debet fieri utraque ſpecie, maxime quia id muneris competit conficienti Sacramentum, exprimere paſſionem per effuſionem Chriſti ſanguinis, quem offert in altari in remiſſionem omnium peccatorum.

Repones: Sacramentum facit quod ſignificat: Sed duæ ſpecies plus ſignificant quam una: Igitur & ex opere operato majorem conferunt gratiam.

Reſpondeo diſtinguendo minorem: Duæ ſpecies plura ſignificant materialiter quam una, concedo: formaliter, nego: ex parte enim ſumentium unam ſolum important refectionem: Igitur utraque Communio, & ſub duplici, & ſub una tantum ſpecie eamdem ex ſe producunt gratiam.

Inſiſtes: Si ſacra Euchariſtia in triduo mortis Chriſti data fuiſſet ſub una ſpecie, dubio-procul non fuiſſet tantæ efficaciæ, quam ſi diſpenſata ſub utraque ſpecie: Ergo a ſimili etiam nunc cum datur ſub unica ſpecie, eſt minoris efficaciæ.

Reſpondeo negando antecedens; cum enim gratia quæ datur ſub duplici ſpecie, eadem ſi entitative cum ea quæ datur ſub unica, tantum gratiæ recepiſſent qui in triduo mortis Chriſti ſub una ſpecie, non ſecus ac illi qui ſub duplici ſpecie recepiſſent.

Reſpondet Gonetus hic diſputatione 5. art. 4. §. 2. pag. 305. negando paritatem, quia, inquit, in triduo ſanguis non fuiſſet concomitanter cum ſpecie panis conſecrati, ſic ut nunc eſt, ſed adhærendum eſt primæ ſolutioni; cum enim verbum fuit unitum hypoſtatice in triduo mortis corpori, non obſtante ſeparatione corporis & ſanguinis ab anima, eadem gratia per unicam ſpeciem, ac per duplicem producta fuiſſet.

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Qui communicant ſub unica tantum ſpecie nullo defraudantur bono.

PRIMO: Sic definivit Concilium Tridentinum Seſſ. 21. c. 3.

Secundo: Quia, inquiunt Patres, totus, & integer Chriſtus ſicut ſub duplici ſpecie, ita & ſub una ſolum continetur.

Tertio: Eſt unica refectio etiam ſub duplici ſpecie ſumpta Euchariſtia, adeoque non major gratia datur in duplici ſpecie quam in una.

SYNOPSIS OBJECTIONUM ET RESPONSIONUM.

PRIMO: Cum Clemens VI. ſcribit Regi Galliarum, ſe illi lubenti animo concedere Communionem ſub duplici ſpecie ad gratiæ augmentum, intelligit illud augmentum promanandum eſſe a majori devotione, quæ eſt opus operantis.

Secundo: Qui communicat ſæpius, majorem recipit gratiam, quia plures refectiones ſumit: Sed qui ſimul & eodem tempore Euchariſtiam ſub utraque ſpecie accipit, nonniſi unica donatur, quippequi unicam cœnam celebret.

Tertio: Eſto quod in triduo mortis Chriſti ſanguis ſeparatus fuiſſet ab anima, una tamen ſpecies conſecrata, eamdem tam produxiſſet gratiam propter unionem Verbi hypoſtaticam cum corpore, quam ſi communicaſſet ſub duplici ſpecie.

SEC-

SECTIO TERTIA.

Utrum Communio ſub duplici ſpecie fuerit in uſu pro Laicis?

CONCLUSIO PRIMA.

Communio ſub utraque ſpecie prioribus ſæculis fuit Laicis rite conceſſa.

Probatur multis momentis.

PRIMA ratio hæc eſt. Quod traditione firmatur, legitime fuit conceſſum: Atqui ex traditione liquet ab ipſo Chriſto ad duodecimum uſque ſæculum Communionem Laicis ſub utraque ſpecie fuiſſe conceſſam: Ergo &c.

Ex primo Sæculo habemus ipſum Chriſtum, qui Matthæi 26. inſtituendo Euchariſtiam ſub ſpecie panis & vini, utique & in utraque ſpecie ſumi commendavit tum exemplo, quippe qui Diſcipulis & cibum, & potum ſacrum dederit: deinde etiam quaſi virtuali præcepto, quando dixit: *Hoc facite in meam commemorationem*. Jam vero quod iſta Communio etiam Laicis conceſſa ſit, Apoſtolus 1. Cor. 11. expreſſe dicit; omnes enim indiſcriminatim Fideles alloquitur: *Probet autem ſeipſum homo, & ſic de pane illo edat, & de calice bibat*.

Ex ſecundo Sæculo, Juſtinus Apologia 2. venit in teſtimonium, dicens: " Qui „ apud nos vocantur Diaconi, atque „ Miniſtri diſtribuunt unicuique præſentium, ut participet eum in quo gratiæ „ actæ ſunt, panem, vinum & aquam. „

Ex tertio Sæculo, Cyprianus L. de lapſis dicit ſpeciem panis conſecrati mulieri nequam incaute datam, poſtea in cinerem abiiſſe in peccatorum vindictam: Non ſilet etiam calicem: " Ubi vero, „ *inquit*, *de puella loquens quam nutrix, inſciis parentibus ad idolorum ſacrificia detulerat*, ſolennibus adimpletis calicem „ Diaconus offerre præſentibus cœpit, „ & accipientibus ceteris, locus ejus advenit &c. „

Ex quarto Sæculo, Ambroſius, ut habetur L. 9. Hiſt. tripartitæ cap. 30. Theodoſium Imperatorem, poſt cædem Theſſalonicenſium ſic allocutus eſt: " Quo„ modo hujuſmodi manibus recipies ſan„ ctum Domini corpus, qua temeritate „ ſacrati ſanguinis poculum ore tuo ſuſ„ cipies. „ Eidem ſuffragatur veritati Cyrillus Jeroſolymitanus catecheſi 5. Myſtagog. Chryſoſt. Homil. 83. in Matth. & alii.

Ex quinto Sæculo, ſe produnt S. Leo I. & Gelaſius I. ille ſermone 4. in quadrageſima, ait: " Cumque ad tegendum „ infidelitatem ſuam, noſtris audeant in„ tereſſe Myſteriis, ita in ſacramento„ rum Communione ſe temperant, ut in„ terdum tutius lateant; ore indigno „ Chriſti corpus accipiunt, ſanguinem au„ tem redemptionis noſtræ haurire omni„ no declinant. „ Tum præcipit Communionem ſub utraque ſpecie ſumi, ut Manichæi abhorrentes vinum & detegerentur, & a ſacra menſa propellerentur. Iſte vero & habetur de Conſecratione diſtinct. 2. capite *Comperimus*: " Comperi„ mus, *inquit*, quod quidam, ſumpta „ tantummodo corporis ſacri portione, „ a calice cruoris abſtineant. „

Ordo Romanus 7. 8. 9. 10. ſæculo in toto fere Occidente pro regula diſciplinæ circa Euchariſtiam habitus, commemorat Communionem ſub duplici ſpecie intra Miſſarum ſolemnia; ſic enim habetur titulo *qualiter celebrandum ſit officium Miſſæ*: " Recepto calice Archidiaconus confir„ mat omnes ſanguine Dominico, quos „ communicaverit Pontifex corpore Do„ minico. „

Altera ratio ſic proponitur: Eccleſia habet poteſtatem diſpenſandi in Communione ſub utraque ſpecie: Igitur cum eam concedit, uti legitima cenſetur. Antecedens liquet ex Concilio Tridentino Seſſ. 21. canone 4. tum Seſſ. 22. in decreto finali relinquit prudentiæ ſummi Pontificis permittere Communionem ſub utraque ſpecie. Idem dicit Concilium Baſileenſe ad petitionem Legatorum Bohemiæ, & Moraviæ, qui Communionem ſub utraque ſpecie expoſtulabant. De Iſta poteſtate ſic loquuntur Patres Baſilieenſes Seſſ. 30. " Eccleſia quæ regitur ſpi„ ritu veritatis ſecum manente in æter„ num .... ordinare habet quomodo ipſis „ non conficientibus miniſtretur Eucha„ riſtia, prout pro reverentia ipſius Sa-

cra-

„ cramenti , & ſalute Fidelium viderit „ expedire. „

Tertia : Non ſemel Eccleſia uſum calicis permiſit Laicis : Ergo &c. Probatur antecedens. Primo quidem S. Leo , ut dictum eſt , & cum ipſo Gelaſius injunxerunt cunctis Fidelibus ſumere vel ipſum calicem in ſacra menſa , ut ab ea propellerentur Manichæi . Secundo , Sugerius Abbas San-Dionyſii apud Gallias meminit privilegii in vita Ludovici VI. vulgo Craſſi Francorum Regis ipſi conceſſi , quo Communionem ſub utraque ſpecie ſumeret . Loquens enim de die ultimo quem clauſit anno 1136. ait : " Quærit coram, devotiſſime confiteri , „ & ſecuriſſimo Dominici corporis & „ ſanguinis viatico exitum ſuum muniri . „ Quod quidem privilegium his etiam temporibus noſtris Regibus conceditur , ut ipſa ſuæ unctionis die ſacram Communionem ſub utraque ſpecie accipiant.

Quarta : Quod perfectiſſimum eſt , ſecluſo periculo ſic & facere juvat : Sed ſuſcipere ſacram Euchariſtiam ſub utraque ſpecie eſt perfectiſſimum , cum melius exprimatur paſſio Chriſti qua redempti ſumus, quam unica panis ſpecie. Ergo &c.

CONCLUSIO SECUNDA.

Juſtis rationibus Eccleſia reſcidit pro Laicis uſus calicis.

PROBATUR breviter multiplici ratione. Primo quidem periculum foret, ne aliqua ſanguinis gutta in terram prolaberetur . Secundo , non deſunt qui a vino abhorreant ; hinc eſſet utique vomitus occaſio, ſicque non ſatis conſuleretur reverentiæ tanto debitæ Sacramento. Tertio , quandoque etiam contigit ut impii pretioſum ſubſannaverint ſanguinem , de quo conqueritur S. Chryſoſtomus Epiſt. ad Innocentium I. ubi ſcribit : " Locum „ in quo ſancta ſervabantur, ingreſſi ſunt „ milites , quorum aliquos ſcimus , nul- „ los initiatos Myſteriis , & viderunt „ omnia quæ intus erant , quin & ſan- „ ctiſſimus Chriſti ſanguis , ſicut in tu- „ multu contingit, in prædictorum mili- „ tum veſtes effuſus eſt . „ Demum dictum eſt communicantes ſub una panis ſpecie nullo defraudari bono : Ergo &c.

FIT SATIS OBJECTIONIBUS

Contra ſecundam Concluſionem.

OBJICIES : Non poteſt citra peccatum calix denegari Laicis : Ergo &c. Probatur antecedens : Gelaſius Papa jam laudatus cap. *Comperimus*, hanc affert rationem, cur calix non poſſit Laicis reſcindi : " Quia, *inquit*, diviſio unius ejuſdem „ Myſterii ſine grandi ſacrilegio , non „ poteſt provenire . „ Ergo &c.

Reſpondeo negando antecedens. Ad probationem diſtinguo : Non poteſt calix , ſecluſo ſacrilegio ex parte Manichæorum Laicis denegari , concedo : ex parte ſumentis , nego . Niſi tunc temporis calix ab omnibus Fidelibus indiſcriminatim ſuſceptus fuiſſet , vix potuiſſent Manichæi detegi , qui non ſine ſacrilegio , inſciis Catholicis , ad ſacram menſam audebant accedere ut Euchariſtiam ſub ſpecie panis ſumerent : & in hoc ſenſu loquitur Gelaſius ; unde Baronius ſubnotat Gelaſium non dixiſſe, non poteſt perfici, non poteſt ſumi, *ſed* non poteſt provenire ſine grandi ſacrilegio.

Inſtabis : Atqui etiam ex parte ſumentis ſine peccato non denegatur Laicis Euchariſtiæ calix : Ergo &c. Probatur ſubſumptum : Juſtinus Apologia 2. ait : " Apoſtoli in Evangeliis ita ſibi Chriſtum „ præcepiſſe tradiderunt , „ Scilicet ſumere ſanguinem . Similia loquitur Cyprianus Lib. 2. Epiſt. 3. " Quidam, *ait*, „ vel ignoranter, vel ſimpliciter in calice „ Domini ſanctificando , & plebi mini- „ ſtrando, non hoc faciunt quod Chriſtus „ fecit , & docuit . „ Eo loci, ut patet , non ſolum de Sacerdotibus , ſed & de Laicis loquitur . Succinit Auguſtinus L. quæſtionum in Leviticum q. 57. his verbis : " Ad bibendum ſanguinem omnes „ exhortantur qui volunt habere vitam. „ Sed omnes etiam Laici adhortantur , ut vitam habeant : Igitur auctoritates intelligendæ ſunt de Communione ſub utraque ſpecie etiam pro Laicis.

Reſpondeo negando ſubſumptum . Ad reliquas probationes diſtinguo : Et Patres loquuntur de diſciplina quæ ſuo ævo flore-

florebat, ut etiam Laicis concederetur Communio ſub utraque ſpecie, concedo: Sicut enim non deſunt rationes pro unica ſpecie ſumenda, ita nec pro duplici: & calix abſolute juxta Patrum placita concedendus eſt Laicis, nego. Concilium enim tum Conſtantienſe, tum Baſileenſe, tum etiam Tridentinum, ſtatuerunt ut Communio ſub utraque ſpecie juxta determinationem Eccleſiæ fieret, vel non fieret; cum autem æquum duxerit calicem a Communione laica reſcindere, citra peccatum, omiſſo calice, ſub una tantum panis ſpecie poteſt communicare Laicus.

Urgebis: Hæreditas ſine injuria non poteſt denegari filio: Sed corporis & ſanguinis Criſti ſumptio eſt hæreditas omnibus indiſcriminatim Fidelibus debita. Ergo &c.

Reſpondeo diſtinguendo minorem: Et Laicus fidelis ſub ſpecie panis communicando, ſanguinem utique per concomitantiam accipit, concedo: ſicque bono hæreditario non defraudatur: & nullo modo accipit, nego.

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Communio ſub utraque ſpecie non ſemel Laicis conceſſa eſt, poſtea tamen reſciſſa fuit.

PRIMUM patet ex Apoſtolo, qui 1. Corinth. 11. ait: *Quicumque manducaverit panem hunc, vel biberit calicem Domini indigne, reus erit corporis & ſanguinis Domini*. Idem petet ex Juſtino, Cypriano, & diſciplina Eccleſiæ tempore Manichæorum, immo & tempore D. Thomæ adhuc vigebat in quibuſdam Eccleſiis Occidentalibus, hoc eſt ſæculo 13. ut legere eſt 3. p. q. 80. art. 12. in argumento *Sed contra*.

Quod autem reſciſſa fuerit, habemus ex Conciliis mox laudatis, & diſciplina præſenti: immo nec ſine privilegio quiſquam communionem ſub utraque ſpecie poteſt accipere: ratio cur Eccleſia hanc reſciderit communionem, eſt ut tanti Sacramenti reverentiæ conſulatur, cum vix citra profanationem omnibus diſtribueretur Laicis.

SYNOPSIS OBJECTIONUM ET RESPONSIONUM.

PRIMO: Non mirum ſi Gelaſius dicat ſine ſacrilegio neminem abſtinere poſſe a calice, quippe qui loquatur de Manichæis qui per iſtam communionem propellebantur a ſacra menſa, quia a vino abhorrebant.

Secundo: Nec difficultatem auget loquutio Patrum calicem commemorantium, quandoquidem juxta diſciplinam tunc temporis uſitatam, de communione ſub utraque ſpecie loquebantur. Cum autem Eccleſia aliter fieri judicaverit pro ſubſequentibus ſæculis, ſtandum eſt communioni ſub una panis ſpecie.

Tertio: Ne dicas propter hoc fidelem ſua defraudari hæreditate, cum ſanguinem ſimul cum corpore recipiat, quia juxta Concilium Tridentinum Seſſ. 13. cap. 2. totus Chriſtus ſub utraque ſpecie realiter præſens eſt.

SECTIO QUARTA.

De frequenti Communione.

MULTA in hac quæſtione eliquanda ſunt; unum ſcilicet de communione frequentiori ſecundum ſe ſumpta, alterum de diſpoſitionibus prærequiſitis ad communionem digne ſuſcipiendam. Tertium num indiſcriminatim peccatores ab uſu frequenti communionis arcendi ſint. Demum quænam ſint regulæ pro conſulenda, vel prohibenda frequentiori communione.

PUNCTUM PRIMUM.

Num frequenter communicandum ſit?

CONCLUSIO AFFIRMATIVA.

PROBATUR iſta Concluſio ſeptem potiſſimum argumentis, ſcilicet ex Scriptura utriuſque Teſtamenti, ex traditione Patrum, ex praxi Eccleſiæ, ex ſententiis Conciliorum, ex dictis Theologorum, ex placitis Myſticorum Doctorum, denique rationibus Theologicis.

PRI-

PRIMUM ARGUMENTUM

Ex Scriptura ſacra depromitur.

Figuræ veteris Teſtamenti.

DICTUM eſt ſupra multas veteris Teſtamenti figuras ſacram prælusiſſe Euchariſtiam: Sed omnes ferme aut ſaltem celebriores, frequentem communionem ſubindigitant. Ergo &c. Probatur minor: inter omnes, magnifica eſt figura panis Angelorum manibus præparatus, ſcilicet Manna, quo Deus Populum ſuum in deſerto pavit: ſed Manna erat quotidie colligenda, & ſumenda; ſic enim habetur cap. 16. Exodi: *Factum eſt ergo veſpere, & aſcendens coturnix, cooperuit caſtra: mane quoque ros jacuit per circuitum caſtrorum. Cumque operuiſſet ſuperficiem terræ, apparuit in ſolitudine minutum, & quaſi pilo tuſum in ſimilitudinem pruinæ ſuper terram. Quod cum vidiſſent filii Iſrael, dixerunt ad invicem: Manhu? Quod ſignificat: Quid eſt hoc? Ignorabant enim quid eſſet. Quibus ait Moyſes: iſte eſt panis, quem Dominus dedit vobis ad veſcendum. Hic eſt ſermo quem præcepit Dominus, colligat unuſquiſque ex eo quantum ſufficit ad veſcendum .... Colligebant autem mane ſinguli, quantum ſufficere poterat, ad veſcendum.* Igitur ſicut Manna ad vitam fovendam quotidie erat colligenda, ſic & ad vitam animæ reſtaurandam ſæpius pane Euchariſtiæ utendum.

Alteram Euchariſtiæ figuram habemus in panibus propoſitionis, qui perpetuo in conſpectu Domini ſuper menſam de ligno Setim auro puro obtectam, apponendi erant; ſic enim habetur, Exodi 25. *Pones ſuper menſam panes propoſitionis*, ait Dominus Moyſi, *in conſpectu meo ſemper.*

Rurſus, 1. Regum 21. Abimelech dedit David panem hujuſmodi ſanctificatum ad veſcendum. *Dedit ergo ei Sacerdos ſanctificatum panem*, inquit Scriptura: *Neque enim erat ibi panis, niſi tantum panes propoſitionis, qui ſublati fuerant a facie Domini, ut ponerentur panes calidi.* In illis ſententiis duo obſervanda ſunt: Primo quidem quod panes in conſpectu Domini perpetuo adeſſent: Secundo quod eſſent calidi, ut vapor panis fumigantis in odorem ſuavitatis aſcenderet in conſpectu Domini: ſi igitur frequentius panes apponebantur, ſic utique frequentius fideles, ad ſacram menſam debent accedere, ut Chriſto circumdati, anima, mente & ſpiritu in odorem ſuavitatis aſcendant ad Deum; ſcriptum eſt enim ab Apoſtolo 2. Cor. 2. *Chriſti bonus odor ſumus.*

Oracula novi Teſtamenti.

CHRISTUS ipſe Joan. 6. omnes fideles ſic alloquitur: *Niſi manducaveritis carnem filii Hominis, & biberitis ejus ſanguinem, non habebitis vitam in vobis:* Adeo bonus, providus, & miſericors, ut ſub interminatione mortis, nos ad ſuam quotidie invitat menſam: dico quotidie, quandoquidem panis eſt cibus uſualis, & ad vitam tum reparandam, tum conſervandam, tum etiam augendam quotidie neceſſarius: De iſto uſu frequentiori verba laudata intelligenda eſſe ipſe Dominus ait in oratione Dominica, ubi quid ſit petendum, nos edocet dicens: *Panem noſtrum quotidianum da nobis hodie.* Ergo &c.

Rurſus, Joan. 6. iterum atque iterum nos ad frequentiorem communionem ſtimulat. Sic enim ait: *Dixit ergo eis Jeſus: Amen, amen dico vobis: Non Moyſes dedit vobis panem de cœlo, ſed Pater meus dat vobis panem de cœlo verum .... dixerunt ergo ad eum: Domine ſemper da nobis panem hunc .... qui manducat meam carnem, & bibit meum ſanguinem, habet vitam æternam ... ſicut miſit me vivens Pater, & ego vivo propter Patrem: & qui manducat me, & ipſe vivet propter me.* Audis populum a Chriſto expoſtulare, ut panem ſuum ſemper dignetur illi diſpenſare: Igitur & ſemper, hoc eſt frequentius pane in Euchariſticum ſumere debemus: Vides Chriſtum dicentem eum jam vitam habere, qui de ſuo manducat pane: Igitur ut vitam perpetuo habeamus ſpiritualem, neceſſarium eſt frequentius tam vivifico pane nutriri. Audis quod ſicut Chriſtus vivit propter patrem, ſic & fidelis qui manducat Euchariſtiam tenetur propter Chriſtum vivere; cum autem

vita

vita in perpetua unione cum principio vitæ ſita ſit (definitur enim a ſancto Thoma origo viventis a vivente principio conjuncto) & nulla major ſit unio inter nos & Chriſtum, qui eſt via, veritas, & vita, quam per Euchariſtiam, ſæpius, & ſine intermiſſione, nobis, ſi quid amoris habemus, incumbit ſumere.

SECUNDUM ARGUMENTUM

Traditione innixum eſt.

Sensum Scripturæ ſacræ ex ſanctis Patribus habemus, quippe qui inſpirati a Deo loquuti ſunt, & unanimis eorum de aliquo dogmate conſenſus, eſt inconcuſſa fidei regula. Sed Patres priorum, & ſubſequentium ſæculorum, fideles ad frequentiorem communionem provocant, innixi maxime laudatis modo Scripturæ ſacræ ſententiis. Ergo &c.

Ex ſecundo Sæculo ſe prodit Juſtinus, qui Apologia ſecunda, ait: " Precibus „ peractis, panis offertur, & vinum & „ aqua .... Et diſtributio communicatio„ que fit eorum in quibus gratiæ ſunt „ actæ cuique preſenti, abſentibus autem „ per Diaconos mittitur. „ Erat igitur tunc pro more poſitum ſæpius celebrare ſacra Myſteria, & nedum præſentibus, ſed & abſentibus Euchariſtiam diſpenſare: immo & illam, ut dictum eſt, domi aſſervare, ut frequentius, & prout erat devotionis impetus illam ſumerent.

Ex tertio Sæculo, teſtem habemus ſanctum Cyprianum, qui clavum Eccleſiæ Carthaginenſis tenebat anno 250. Hic autem in expoſitione orationis Dominicæ omnem tollit de frequentiori communione ambiguitatem, his verbis: " Hunc „ panem dari nobis quotidie poſtulamus, „ ut qui in Chriſto ſumus, & Euchari„ ſtiam quotidie ad cibum ſalutis accipi„ mus, intercedente aliquo graviore de„ licto, dum abſtenti, & non communi„ cantes a cœleſti pane prohibemur, a „ Chriſti corpore ſeparemur. „ Hanc ille Pater de frequenti Communione reddit rationem, eo quod niſi adſit frequentior uſus, erit periculum a Chriſto ſeparari: hinc alibi vult Euchariſtiam ſæpius ad confeſſores deferri, ne inermes, inquit, adverſus perfidiam Paganam deſcendant in prælium.

Ex quarto Sæculo, ejuſdem veritatis defenſor eſt Hieronimus, qui Epiſt. 50. ait: " Scio Romæ hanc eſſe conſuetudi„ nem, ut fideles ſemper Chriſti corpus „ accipiant. „ Ambroſius ejuſdem ævi Pater L. 5. de Sacramentis c. 4. expreſſius loquitur: " Si quotidianus eſt panis, „ *inquit*, cur poſt annum illum ſumis ... „ Accipe quotidie, quod quotidie tibi „ proſit: ſic vive, ut quotidie merearis „ accipere: Qui non meretur quotidie „ accipere, non meretur poſt annum ac„ cipere. „

Eidem veritati patrocinatur Baſilius Epiſt. ad Cæſariam Patriciam his verbis: " Communicare ſingulis diebus, & ſan„ ctum Chriſti corpus percipere præcla„ rum eſt, & utile, cum ipſe dicat; „ Qui manducat meam carnem, & bibit „ meum ſanguinem, habet vitam æter„ nam. Quis igitur ambigat vitam aſſidue „ participare, nihil aliud eſſe quam mul„ tifarie vivere. Nos autem quater in „ ſingulas hebdomadas divinis Sacramen„ tis participamus. „

Ex quinto Sæculo, obviam venit Chryſoſtomus, qui Homilia 61. ad populum Antiochenum ſic loquitur: " O conſue„ tudinem! O præſumptionem! Sacrificium fruſtra quotidianum? Incaſſum aſ„ ſiſtimus altari, nullus qui communice„ tur. „ Audis ſanctum Doctorem conqueri, quod fideles frequentius ad ſacram menſam non accederent. Rurſus Homilia 17. in Epiſtolam ad Hæbreos: " Quid „ vero, *ait*, quinam erunt nobis magis „ accepti, an qui ſemel, an qui ſæpe, „ an qui raro? Nec hi, nec illi, ſed ii „ qui cum munda conſcientia, qui cum „ mundo corde, qui cum vita irrepre„ henſibili; qui ſunt hujuſmodi, ſemper „ accedant.

Non omittendus ſanctus Auguſtinus. Quippe qui Epiſt. 118. ad Januarium cap. 3. p. 212. totum negotium de frequenti vel rara communione dirimat: Ibi refert duplicis perſonæ placita, unius Euchariſtiam quotidie frequentare volentis; alterius ab eadem præ reverentia & humilitate nonnumquam ſecedere cupientis: " Dixerit aliquis, *ait*, non quotidie ac„ cipiendam Euchariſtiam. Quæſieris quare?

„ re? Quoniam, inquit, eligendi ſunt „ dies quibus purius homo continentiuſ- „ que vivat, quo ad tantum Sacramentum „ dignius accedat. Qui enim manducaverit indigne, judicium ſibi manducat, „ & bibit. Alius contra: Immo, inquit, „ ſi tanta eſt plaga peccati, atque impetus morbi, ut medicamenta talia differenda ſint, auctoritate Antiſtitis debet quiſque ab altario removeri, ad „ agendam pœnitentiam, & eadem auctoritate reconciliari. Hoc eſt enim indigne accipere, ſi eo tempore accipiat, quo debet agere pœnitentiam; „ non ut arbitrio ſuo cum libet, vel auferat ſe communioni, vel reddat. Ceterum ſi peccata tanta non ſunt, ut „ excommunicandus quiſquam homo judicetur, non ſe debet a quotidiana „ medicina Dominici corporis ſeparare. „ Audis S. Doctorem, I. Frequentem communionem approbare. II. Id unum velle, eum qui vel inhæret peccato lætali, vel pœnitentiam publicam agit, ab illa removendum eſſe. III. *Si peccata tanta non ſunt, ut excommunicandus quiſquam judicetur*, Euchariſtiam frequentius poſſe ſumere. Tum litigantium componit litem his verbis: “ Rectius inter eos fortaſſe „ quiſquam dirimit litem, qui monet, „ ut præcipue in Chriſti pace permaneant: Faciat autem unuſquiſque quod „ ſecundum fidem ſuam pie credit eſſe „ faciendum. Neuter enim eorum exhonorat corpus, & ſanguinem Domini, „ ſi ſaluberrimum Sacramentum certatim „ honorare contendunt. Neque enim litigaverunt inter ſe, aut quiſquam eorum alteri ſe præpoſuit, Zachæus, & „ ille Centurio, cum alter eorum gaudens in domum ſuam ſuſceperit Dominum; Alter dixerit: Non ſum dignus, „ ut intres ſub tectum meum: Ambo Salvatorem honoroficantes diverſo, & „ quaſi contrario modo: ambo peccatis „ miſeri, ambo miſericordiam conſecuti .... Nam & ille honorando, non „ audet quotidie ſumere, & ille honorando non audet ullo die prætermittere. Contemptum ſolum non vult „ cibus iſte, ſicut nec manna faſtidium. „

Petrus Bleſenſis ſermone 16. ait in prima Eccleſia, “ Quotquot intererant „ conſecrationi Euchariſtiæ, communicabant eidem. „

TERTIUM ARGUMENTUM

Ex Praxi Eccleſiæ fit.

In moralibus praxis Eccleſiæ plurimum pro aliqua diſciplina valet, & uſus inter omnia ſpectandus eſt: atqui nedum ex ſententiis Patrum; ſed & ex ipſa Eccleſiæ praxi frequentioris communionis uſus firmatur. Ergo &c. Probatur minor variis momentis.

Primo quidem: Tempore Apoſtolorum fideles quotidie ad veſperam, Chriſti inſiſtentes veſtigiis, communicabant, ut liquet ex Apoſtolo, qui 1. Cor. 11. quoſdam increpat, quod non ſatis devote ad ſacram accederent menſam. Hoc ipſum expreſſius habetur Actuum. 2. ubi de iiſdem fidelibus hæc leguntur: *Erant autem perſeverantes in doctrina Apoſtolorum, & communicatione fractionis panis, & orationibus.* Secundo Communio frequens erat Carthagine, tempore ſancti Cypriani, Romæ, vivente ſancto Hieronymo: Mediolani Divi Ambroſii Ævo, ut ex auctoritatibus laudatis luce meridiana clarius apparet.

Diſciplina 9. Sæculi pro frequenti Communione.

Non injucundum erit eo loci texere, qualis fuit Eccleſiæ diſciplina pro Communione ſæpius tum a peccatoribus, tum a juſtis frequentanda.

Primo: Tempore Caroli Magni anno circiter 813. mos perdurabat, ad ſacram Synaxim ter ſaltem in anno accedendi. Præceptum de hoc momento reſtauratum eſt in Concilio tertio Turonenſi canone 50. & habetur L. 2. Capitulariorum cap. 45. his verbis: “ Ut ſi non frequentius, „ vel ter laici homines in anno communicent, niſi forte quis majoribus quibuslibet criminibus impediatur. „ Ea tamen cum exceptione, ut iſti in cœna Domini ad Sacram menſam reciperentur: Sic ſtatuit Concilium 2. Cabilonenſe Canone 47. “ In cœna Domini a quibuſdam perceptio Euchariſtiæ negligitur, „ quæ quoniam in eadem die ab omnibus fidelibus, exceptis his, quibus

„ pro gravibus criminibus inhibitum eſt, „ percipienda ſit, Eccleſiaſticus uſus de- „ monſtrat; cum etiam pœnitentes ea- „ dem die, ad percipienda corporis, & „ ſanguinis Domini Sacramenta recon- „ ciliat. „

Secundo: Theodulphus Aurelianenſis præcipit, ut cuncti fideles ſingulis Quadrageſimæ Dominicis, inſuper & diebus Jovis, Veneris, & Sabbathi Hebdomadæ ſanctæ, maxime vero die Dominica Reſurrectionis communicent. Ita Capitulare Theod. cap. 41. " Singulis diebus Do- „ minicis in Quadrageſima, præter hos „ qui excommunicati ſunt, Sacramenta „ corporis, & ſanguinis Chriſti ſumenda „ ſunt, & in cœna Domini, & in Pa- „ raſceve, & in vigilia Paſchæ, & in „ die Reſurrectionis Domini penitus ab „ omnibus communicandum, & ipſi dies „ Paſchalis Hebdomadæ omnes æquali „ Religione colendi ſunt. „ Capite vero 44. ſubdit Religioſos, & Monachos ſingulis ferme diebus ſacram Synaxim ſumere. " Salva ratione eorum, qui ex- „ communicati, non quando eis libet, „ ſed certis temporibus communicant, „ & Religioſis quibuſcumque ſancte vi- „ ventibus, qui pene omni die id faciunt. „

Tertio: Carolus Magnus omnes invitabat fideles, ut ſingulis diebus Dominicis, & aliis ſolemnibus feſtis ſacram Euchariſtiam ſumerent; ſic habetur L. 5. Capitulariorum c. 182. & L. 6. cap. 157. " Ut omnes, *ait*, per dies Dominicos, „ & feſtivitates præclaras, ſacra Eucha- „ riſtia communicent, niſi quibus abſti- „ nere præceptum eſt. „ Tum poſteriori loco ait: " Placuit ut fideles, &c. ſi „ fieri poteſt, omni Dominica die com- „ municent, niſi criminali peccato, & „ manifeſto impediantur, quia aliter ſal- „ vi eſſe non poſſunt, quoniam Dominus „ dixit, Qui manducat meam carnem „ &c. „

Quarto: Tempore Ludovici Manſueti Caroli Magni filii, ad hanc devotionem adhortati ſunt Patres Concilii ſexti Pariſienſis an. 829. can. 20. " De perceptio- „ ne vero ſacri corporis, & ſanguinis „ Domini noſtri Jeſu Chriſti, *inquiunt*, „ nihilominus monemus, ut quod Chri- „ ſtianæ religioni expedit, & ſicut vobis „ a Patribus noſtris admonitum eſt in „ aliis Conventibus, quando poſſibile fue- „ rit, faciatis, & veſtro exemplo, vo- „ bis famulantes, ut hoc faciant, in- „ ſtruatis. „

Quinto: Herardus Archiepiſcopus Turonenſis an. 858. capitulari 53. dubio-procul exigit, ut ex tribus Dominicis in una fiat Communio, hoc eſt, ut ſemel in menſe quiſque communicet: " Ut, „ *inquit*, populis prædicetur, ut oblatio- „ nes Deo offerant, & ut tertia domi- „ nica, vel quarta communicent, abſti- „ nentes ſe a Luxuria, propriiſque uxo- „ ribus, & reliquis illicitis, niſi forte „ criminalibus culpis ſint impliciti. „

Demum, Amalarius in una e ſuis epiſtolis teſtatur antiquos Canones obligaſſe fideles ſingulis diebus communicare, & rationem reddere, ſi ab hac devotione, juſta de cauſa impedirentur. Item Gennadius conſuluit, ut fideles ſingulis diebus Dominicis de pane ſancto participarent, aitque, bonum eſſe Auguſtini Conſilio adhærere, qui Communionem quotidianam prædicabat; ſic legitur de Amalario Tom. 7. Spicilegii pag. 172. " Præcipitur in ca- „ nonibus, ut omnes ingredientes Eccle- „ ſiam, communicent: quod ſi non com- „ municaverint, dicant cauſam quare non „ communicent &c. „ Hæc igitur fuit noni ſæculi pia conſuetudo, ut frequentius ad ſacram menſam accederent cuncti fideles; ſi excommunicatos, Pœnitentes publicos, & alios qui gravioribus peccatis ſcandaloſis detinebantur, excipiamus; ita tamen quod ſemel in anno, modo vere pœnitentes exiſterent, ſacram Synaxim poſſent ſumere: Igitur non ſine auſu temerario, & zelo non ſecundum ſcientiam abrepti, nonnulli novatores Phariſaico pulvere conſperſi, nutu proprio, & juxta phantaſiam, contra præceptum Eccleſiæ, & ipſam traditionem laicos a ſacra menſa præpediunt, immo & communionem eis, ad plures uſque annos procraſtinant. Incaſſum enim replicarent frequentiorem Communionem, non niſi prioribus Eccleſiæ ſæculis fuiſſe uſitatam, cum nono ſæculo mirum in modum ferveſceret hæc devotio, ita ut ſacra Hoſtia tunc temporis in manu fidelium reponeretur, ut ipſi ſe communicarent. Refrigeſcente vero charitate, & Communione frequentiori, abſtinuit Eccleſia cor-

corpus Domini in manu porrigere, ſed ſolis committere Sacerdotibus, ut populum communicarent, ut habetur in quodam canone veteris Concilii a Reginone laudato L. 1. cap. 199. his verbis: " Nulli Laico, aut feminæ Euchariſtiam in manibus ponat, ſed tantum in ore, cum his verbis, Corpus, & ſanguis Domini proſit tibi ad remiſſionem peccatorum, & ad vitam æternam. "

Quid plura adjiciam? Ea erat erga ſacram Euchariſtiam fidelium nono ſæculo devotio, ut vel ipſis infantibus baptizatis concederetur Euchariſtia; ſic habetur L. 1. Capitulorum Caroli Magni cap. 161. ubi hæc leguntur: " Ut Presbyter ſemper Euchariſtiam habeat paratam, ut quando quis infirmaverit, aut parvulus infirmus fuerit, ſtatim eum communicet, ne ſine communione moriatur. " Quæ quidem conſuetudo ceſſavit in Occidente, ſub finem undecimi ſæculi ſub Paſchali Papa II. ſed ad hunc uſque diem perſeverat in Oriente.

Uſum frequentioris Communionis ſubſequentibus ſæculis reſtituit S. Thomas Doctor Angelicus, omnes in Officio ea intentione compoſito ad hanc devotionem invitans; reſtituit ſacra Synodus Tridentina, ad hoc adhortans utriuſque ſexus perſonas: reſtituit in primis ſuo ævo S. Franciſcus Saleſius.

Tertium Argumentum fit ex Conciliis.

DISCIPLINA Eccleſiæ juxta Conciliorum placita regulatur: Atqui Concilia ad frequentem Communionem adhortantur fideles: Ergo &c. Probatur minor. Concilium Rhemenſe anno 1583. titul. de Euchariſtia. Hæc dicit: " Cum nihil habeat Chriſtiana religio Sacramento Euchariſtiæ præſtantius, & auguſtius, nihilque ad ſancte, & inculpate vivendum efficacius ejuſdem frequentiſſima participatione ..... fideles omnes hortamur, & per viſcera miſericordiæ Dei noſtri obſecramus, ut quam ſæpiſſime, ſaltem vero diebus ſolennibus communicent, & quotieſcumque poſtulaverit ingruens aliqua neceſſitas, quæ vitam humanam in diſcrimen, & periculum adducat. "

Tum Burdigalenſe anno 1624. celebrato titul. de Sacramentis c. 3. ait: " Sæpiſſime fideles ad ſacratiſſimæ Euchariſtiæ ſumptionem cum omni devotione, & compunctis cordibus accedere peroptamus. "

Baſileenſe hanc eamdem commendat diſciplinam anno 1437. his verbis: " Quod autem ſæpe accedere ad Euchariſtiam percipiendam digne, & devote, & cum diſcuſſione debita, ſit utile & valde proficuum, immo ſumme neceſſarium, cupienti, & deſideranti in via Domini non regredi; ſed progredi, omnes Doctores Catholici laudant, hortantur: " inceſſanter fidelem populum admonent, & obſecrant.

Tridentinum ſimilia loquitur Seſſ. 22. c. 6. " Optaret quidem, *ait*, ſacro-ſancta Synodus, ut in ſingulis Miſſis fideles adſtantes, non ſolum ſpirituali affectu, ſed Sacramentali etiam Euchariſtiæ perceptione communicarent, quo ad eos ſanctiſſimi hujus ſacrificii fructus uberior perveniret. " Idem jam dederat Concilium Seſſ. 13. cap. 8.

QUARTUM ARGUMENTUM

Ex Theologis eruitur.

INTER Loca Theologica quibus veritates fidei, & diſciplinæ Eccleſiæ capita propugnantur, auctoritas Theologorum annumeranda eſt. Atqui Theologi omni exceptione majores docent frequentiorem Communionem, nedum ad perfectionem, ſed & ad ſalutem utiliſſimam eſſe: Ergo &c.

Primo quidem ex Concilio Baſileenſi mox laudato dicente omnes Doctores, ut ſanctum Bernardum, Divum Bonaventuram, & alios permultos, tum vetuſtiores, tum recentiores docere, & propugnare frequentiorem Euchariſtiæ uſum: ſed inſtar omnium ſit ſanctus Thomas Doctor ille Angelicus; hic q. 80. art. 10. ex profeſſo hanc movet quæſtionem, *utrum liceat quotidie Sacramentum ſuſcipere*? Tum propoſitis in contrarium argumentis, ea ſic debellat: " Sed contra eſt, *inquit*, quod Auguſtinus dicit in libro de verbis Domini ſermone 28. Iſte panis quotidianus eſt, accipe quotidie,

„ die, ut quotidie tibi proſit. „ Deinde vero in corpore articuli ita proſequitur. “ Dicendum, quod circa uſum „ hujus Sacramenti duo poſſunt conſiderari. Unum quidem ex parte ipſius „ Sacramenti, cujus virtus eſt hominibus „ ſalutaris, & ideo utile eſt quotidie ipſum ſumere, ut homo quotidie ejus „ fructum percipiat, unde Ambroſius dicit in libro 4. de Sacramentis c. 6. Si „ quotieſcumque effunditur ſanguis Chriſti, in remiſſionem peccatorum effunditur, debeo ſemper accipere: qui ſemper pecco, debeo ſemper habere medicinam. Alio modo poteſt conſiderari ex „ parte ſumentis, in quo requiritur, ut „ cum magna devotione, & reverentia ad „ hoc Sacramentum accedat: & ideo ſi „ aliquis ſe quotidie ad hoc paratum inveniat, laudabile eſt, quod quotidie „ ſumat; unde Auguſtinus cum dixiſſet, „ Accipe quod quotidie tibi proſit, ſubjungit: Sic vive, ut quotidie merearis „ accipere. Ergo &c.

QUINTUM ARGUMENTUM

Ex ſanctis Doctoribus Myſticis procedit.

In his quæ pertinent ad perfectionem animarum, vel augendam, vel ſaltem conſervandam, inter omnes audiendi ſunt Doctores Myſtici, qui rerum ſpiritualium uſum proprio comprobant experimento: Atqui ex Doctoribus Myſticis frequenter communicandum eſt, cum nullum ſit medium efficacius ſanctiſſima Communione ad ciendos pietatis affectus. Ergo &c. Probatur minor.

Sanctus Carolus de hoc venit in teſtimonium maximum, quippe qui ſcientia Sanctorum donatus ſit, & Tridentino adfuerit Concilio, cujus mentem inter omnes attigit. Porro magnus ille Præſul hoc paſtoribus ſuæ Diœceſeos documentum præbet, ut populum ad frequentiorem Communionem provocent, ei ad hoc tum regulas puriſſimæ moralis, tum naſcentis Eccleſiæ exempla, tum etiam doctrinam communi Patrum ſuffragio celebratam proponendo, quatenus tantis impulſus motivis, ſacram menſam frequentare ſatagat, quæ quidem verba quaſi de verbo ad verbum ipſius ſancti Epiſcopi voces referunt.

Alter utique celeberrimus teſtis eſt S. Franciſcus Saleſius, vitæ ſpiritualis indagandæ doctiſſimus Magiſter. Hic autem 2. p. introductionis, ad vitam devotam, ex Gallico idiomate Latine ſic redditur, & ait de Communione ſermonem inſtituens. “ Si mundani quærant a vobis „ cur ſæpius communicatis, illis dicite; „ Duplicis generis perſonas frequenter „ communicare debere; perfectas quidem, cum enim ſint optime diſpoſitæ, „ non ſine irrogata ſibi ipſis injuria, ad „ principium, & perfectionis fontem non „ accederent: imperfectas vero, ut juſta „ de cauſa ad ipſam aſpirarent perfectionem; fortes, ne debiles evadant, tum „ fragiles, ut fortes fiant; ægras ut ſanentur, ſanas etiam ne prolabantur in „ morbum: vos vero, ut imperfecti, debiles, & ægroti, indigetis ſæpius communicare.... reſpondete illis, eos qui „ multis mundanis non implicantur negotiis, teneri ſæpius communionem ſumere, eo quod per tempus liceat; ceteros vero qui e contra multis vacant, „ utique ad communionem accedere, quia „ auxilio egent. „

Tum in Philothea 1. p. cap. 20. “Quotidie Euchariſtiæ communionem percipere nec laudo, nec reprehendo. Omnibus tamen Dominicis diebus communicandum ſuadeo, & hortor, ſi tamen mens ſine affectu peccandi ſit. „

Gerſonius L. de præp. Miſſæ conſid. 21. ſimilia docet: concinit Taulerus apud Ludovicum Bleſenſem L. de Sacramentis c. 16. §. 5. in Conc. an. fid. c. 6. §. 1. ſcribit S. Gertrudem orantem pro unica ſui Monaſterii religioſa, quæ ceteras a Communione deterrebat, a Chriſto interius illi loquente hæc audiviſſe: “ Cum „ deliciæ meæ ſint eſſe cum filiis hominum, & propter meum erga illos amorem iſtud inſtituerim Sacramentum, „ ut fideles illud ipſum in meam commemorationem reciperent; meumque „ totum deſiderium eſſe cum eis uſque „ ad conſummationem ſæculi permanere: quicumque eas a peccato mortali „ immunes, verbis vel aliter avertunt, „ ne pretioſum iſtud amoris mei pignus „ ſuſcipiant, utique quodam modo præ-

 pediunt

» pediunt delicias quas cum eis habuiſ-
» ſem. » Ergo &c.

SEXTUM ARGUMENTUM

Ex rationibus Theologicis coaleſcit.

Prima, Jam delibata eſt ſupra: Euchariſtia datur per modum cibi: ſed cibus quotidie ſumendus eſt, ne deficiant vires in via peregrinationis noſtræ: Ergo &c.

Secunda: Effectus Euchariſtiæ eſt præcavere peccata, ut ex Concilio Tridentino diximus: atqui quotidie imminent peccandi pericula, juxta illud beati Pauli 2. Cor. 5. *Foris pugnæ, intus timores*: Igitur ad auxilium quotidie recurrendum eſt, nec excuſaretur a peccato qui ex ſupina negligentia auxilium contra irruentes ſalutis hoſtes non advocaret.

Tertia: Ubi ſunt infirmitates quotidianæ, ibi quotidiana remedia adhibenda ſunt: Atqui quotidianæ ſunt infirmitates, nam ut ait Sanctus Jacobus, cap. 1. *Unuſquiſque vero tentatur a concupiſcentia ſua abſtractus & illectus. Deinde concupiſcentia, cum conceperit, parit peccatum: peccatum vero cum conſummatum fuerit, generat mortem.* E ibidem cap. 3. *In multis enim offendimus omnes.* Sed Euchariſtia, ut ait Catechiſmus Romanus p. 2. num. 53. Leviora peccata delet. Num. 54. contra adverſa roborat animam. N. 55. comprimit, & extinguit concupiſcentiæ ardores: Quid plura adjiciam? Quotidiano comprobatur experimento peccatores, ad Deum converſos frequentiori communione a mala peccandi conſuetudine præſervari: Nec ad vomitum redeunt niſi neglecto prius remedio.

SOLVUNTUR OBJECTIONES

Novatorum.

OBJICIUNT: Qui non ſunt digni accedere ad Euchariſtiam, non niſi propter Chriſti præceptum, & raro illam debent frequentare: Atqui homo utpote peccator tanto honore non eſt dignus. Ergo &c.

Reſpondeo I. Retorquendo argumentum: Igitur ne ſemel quidem ullus debet communicare, cum omnes creaturæ, teſte Propheta, tamquam nihilum ſint ante Deum: & tamen Novatores Phariſæorum fuligine conſperſi Miſſam, ut vivant, ſæpius celebrare non dubitant, cum nihilominus major ſanctimonia in Miniſtro conficiente ſimul, & utente Sacramento requiratur, quam in alio.

Reſpondeo II. Diſtinguendo: Nemo dignus eſt arithmetice loquendo ad ſacram Euchariſtiam accedere, concedo. In iſto quippe ſenſu, vel ipſi Angeli digni non forent, cum ſit inter Deum & creaturam infinita diſtantia. Non eſt dignus geometrice, ſubdiſtinguo: ſi ſit in peccato mortali, concedo; ſi ab eo aut purgatus, aut immunis ſit, nego. Proportio duplex diſtinguitur: Una Arithmetica, Geometrica altera. Prior attenditur penes naturam & perfectiones, & nuſquam reperitur inter Creatorem, & creaturam: Poſterior penes juſtitiam quæ eſt in gratia, & in virtutibus fundatur, maxime vero charitate, qua homo amicus Dei evadit: Iſta reperitur in juſto, ſufficitque ad participationem Euchariſtiæ. Solutio eſt D. Thomæ, qui hic q. 80. art. 10. dicit neceſſe eſſe peccatorem ſæpius ad Chriſtum medicum accedere, ut ſanetur: " Debeo, *inquit*, ſemper accipe-
» re, qui ſemper pecco: debeo ſemper
» habere medicinam.

Caſſianus, collatione 23. c. 21. pag. 796. eamdem ſibi proponit difficultatem, & ſic reſpondet: " Nec tamen ex eo de-
» bemus a Dominica communione ſuſ-
» pendere, quia nos agnoſcimus peccato-
» res; ſed ad eam magis, ac magis, &
» propter animæ medicinam, & purifi-
» cationem Spiritus avide feſtinandum:
» verumtamen ea humilitate mentis ac
» fide, ut indignos nos perceptione tan-
» tæ gratiæ judicantes, remedia potius
» noſtris vulneribus expectamus. Alioquin
» nec anniverſaria quidem digne eſt præ-
» ſumenda Communio, ut quidam fa-
» ciunt .... Qui profecto majorem arro-
» gantiæ præſumptionem, quam declina-
» re ſibi videntur, incurrunt; quia vel
» tunc cum ea percipiunt, dignos ſe ejuſ-
» perceptione dijudicant. Multo enim ju-
» ſtius eſt, ut cum hac cordis humilitate
» qua credimus, & fatemur illa ſacro-
» ſancta Myſteria numquam pro merito
» nos poſſe contingere, ſingulis ea Domini-

cis

„ cis diebus ob remedium noſtrarum ægri-
„ tudinum præſumamus, quam ut vana
„ perſuaſione cordis elati, vel poſt annum
„ dignos eorum participes nos eſſe creda-
„ mus. „ Audis Caſſianum proprio telo
confodere novatores, qui fucato reve-
rentiæ prætextu animas uno, aut duo-
bus annis, a Communione avertere non
dubitant.

Inſtans: Qui infirmitatibus circumdatus eſt, timendum illi eſt ſi frequentius accedat, ne judicium ſibi manducet. Igitur raro quiſque debet accedere ad ſacram menſam.

Reſpondeo I. Sacerdotem qui raro celebrat, teſte D. Bonaventura, Deum gloria privare, cœlum gaudio, Eccleſiam patientem, refrigerio; militantem vero auxilio, ſemetipſum tandem alimento, quo deficiente protinus langueſcit, & in deterius abit.

Reſpondeo II. Diſtinguendo: Et ſæpius communicandum eſt, ne judicium quiſque ſibi manducet, concedo: Qui enim rem unam ſemel tantum in anno efficit, non tam perfecte operatur quam qui ſæpius: & abſtinendum eſt ſæpiſſime a Communione, nego. Solutio eſt Divi Cyrilli Alexandrini, qui L. 4. in Joannem cap. 17. duo mirabundus de ſacra Euchariſtia explanat, alterum de unione mirabili quam mediante Euchariſtia cum Chriſto contrahimus: alterum de ineffabili effectu Euchariſtiæ, quo franguntur paſſionum inſurgentium impetus; ſicque ipſe nos ſua ſuſceptione reddit dignos.

De priori momento ſic loquitur; explicans enim illa Chriſti verba, *Qui manducat meam carnem, & bibit meum ſanguinem in me manet, & ego in illo*: ſubdit: “ Sicuti enim ſi quis liquefactæ
„ ceræ aliam ceram inſuderit, alteram
„ cum altera per totum commiſceat ne-
„ ceſſe eſt; ſic qui carnem, & ſangui-
„ nem Domini recipit, cum ipſo ita
„ conjungitur, ut Chriſtus in ipſo, &
„ ipſe in Chriſto inveniatur. „ Ex quo
patet unam Communionem nos altera dignos reddere, & quo frequentius communicamus, eo digniores communicandi evadimus, quatenus per frequentiorem Communionem magis, ac magis Chriſto unimur, & incorporamur,

De poſteriori ibidem proponit ſibi difficultatem his verbis pag. 203. & 204.
“ Ego igitur probo me ipſum, & indi-
„ gnum invenio. „ Tum propoſitam ſolvit, & ſic pergit. “ Quando igitur, qui-
„ cumque tu es qui iſta dicis, dignus
„ eris? Quando Chriſto te ipſum offeres?
„ Nam ſi peccando indignus es, & pec-
„ care non deſinis, Quis enim delicta in-
„ telligit, ſecundum Pſalmiſtam, expers
„ omnino eris vivificæ hujus ſanctifica-
„ tionis. Quare, pias quæſo cogitationes
„ ſuſcipias, ſtudioſe, ſancteque vivas, &
„ benedictionem participes, quæ mihi
„ crede, non mortem ſolum, verum et-
„ iam morbos omnes depellit. Sedat
„ enim, cum in nobis maneat Chriſtus,
„ ſævientem membrorum noſtrorum le-
„ gem, pietatem corroborat, perturba-
„ tiones animi extinguit: nec in quibus
„ ſumus peccatis conſiderat, ſed ægrotos
„ curat, colliſos redintegrat, & ſicut pa-
„ ſtor bonus, qui animam ſuam pro ovi-
„ bus poſuit, ab omni nos erigit caſu. „

Perſiſtunt: Ea qua par eſt reverentia tractandum eſt Euchariſtiæ Sacramentum: Sed reverentia exigit, ut raro ad ſacram menſam accedamus, & probatur. I. Exemplo Centurionis, qui dixit Matthæi 8. *Domine, non ſum dignus, ut intres ſub tectum meum*, tum & S. Petri; qui Lucæ 5. ait Chriſto, *Exi a me Domine; quia homo peccator ego ſum*. Ergo &c.

Reſpondeo, negando minorem. Ad probationem diſtinguo: Et timor reverentialis conjunctum habet amorem, quo fit ut ſæpius accedat anima ad ſponſum, concedo; ſecus, nego. Reſponſio colligitur ex divo Thoma hic q. 80. art. 10. ad 3. his verbis: “ Dicendum quod reverentia hu-
„ jus Sacramenti habet timorem amori
„ conjunctum, unde timor reverentiæ ad
„ Deum, dicitur timor filialis: ut in ſe-
„ cunda parte dictum eſt; ex amore
„ enim provocatur deſiderium ſumendi,
„ ex timore autem conſurgit humilitas
„ reverendi: Et ideo utrumque pertinet
„ ad reverentiam hujus Sacramenti, &
„ quod quotidie ſumatur, & quod ali-
„ quando abſtineatur .... Quamvis non
„ uno modo: amor tamen & ſpes, ad
„ quæ ſemper Scriptura nos provocat,
„ præferuntur timori. Unde, & cum Pe-
„ trus dixiſſet, Exi a me Domine, quia

„ homo peccator ſum, reſpondit Jeſus, „ Noli timere. „ Obſerves velim ſanctum Thomam concludere potius eſſe frequenter quam raro communicandum, & plus dandum eſſe amori, quam timori.

Dices: Eccleſia præcipit ſemel tantum in anno communicare, ſcilicet Paſchatis tempore: Igitur a regulis Eccleſiæ non ſecedit qui raro communicat.

Reſpondeo diſtinguendo antecedens: Et Eccleſia ad duritiam cordis iſtud ſtatuit, concedo: Et per hoc frequentiorem communionem rejicit, nego. Perfectius eſt frequentius quam raro ad ſacram menſam accedere. Conſilium quidem de perfectiori dat Eccleſia, præceptum vero de eo quod abſolute neceſſarium eſt.

D. Thomas ibidem ad 5. huic difficultati facit ſatis. " Dicendum, *inquit*, „ quod ſecundum diverſum ſtatum Eccleſiæ, diverſa circa hoc ſtatuta emanaverunt. Nam in primitiva Eccleſia, „ quando magna vigebat devotio fidei „ Chriſtianæ, ſtatutum fuit, ut quotidie „ fideles communicarent. Unde Anacletus Papa dicit, peracta conſecratione, „ omnes communicent, qui noluerint Eccleſiaſticis carere liminibus: ſic enim & „ Apoſtoli ſtatuerunt, & ſancta Romana tenet Eccleſia: poſtmodum vero „ diminuto fidei fervore, Fabianus Papa „ indulſit, ut ſi non frequentius, ſaltem „ ter in anno, omnes communicent, ſcilicet in Paſcha, Pentecoſte, & Natali „ Domini. Soter etiam Papa in cœna „ Domini dicit eſſe communicandum, „ ut habetur in decretali de conſecratione diſt. 2. Poſtmodum propter iniquitatum abundantiam, refrigeſcente Charitate multorum, ſtatuit Innocentius „ III. ut ſaltem ſemel in anno, ſcilicet „ in Paſcha, fideles communicent. Conſulitur tamen in libro de Eccleſiaſticis „ dogmatibus, omnibus diebus Dominicis eſſe communicandum. „

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Frequentius ad ſacram menſam debemus accedere.

PRIMO hoc ipſum Scriptura dicit Joannis 6. *Niſi manducaveritis &c.* & Actuum 2. habetur de primis Chriſtianis, quod perſeverarent in fractione panis.

Secundo: Concilia ad hoc adhortantur fideles, maxime Tridentinum Seſſ. 13. c. 6. idem ſuadent SS. Patres, ut Ambroſius L. 4. de Sacramentis c. 3. Chryſoſtomus & alii.

Tertio: Non una eſt pro hac devotione ratio. I. quia Chriſtus ait delicias ſuas eſſe cum Filiis hominum, & deſiderio ſe deſiderare manducare Paſcha nobiſcum, hoc eſt frequentius. II. Euchariſtia eſt cibus quo anima noſtra alitur. Qui autem prætermittit cibum, langueſcit. III. Paſſiones mitigat, & teſte S. Chryſoſtomo, terribiles nos efficit dæmonibus. Ergo &c.

SYNOPSIS OBJECTIONUM, ET RESPONSIONUM.

PRIMO: Non diffitemur nos eſſe Communione indignos phyſice propter infinitam diſtantiam quæ intercedit inter nos, & Deum: immo & ſæpius moraliter propter peccata quotidiana, & imperfectiones; ſed gratia juſtificante, & charitate flagrante, digni evadere poſſumus.

Secundo: In multis offendimus omnes, ſed non ideo a ſacra diſcedendum eſt menſa, ſed potius ne prolabamur in peccatum lethale, frequentius accedendum, ut a quotidianis defectibus in quantum fieri poteſt, abſtineamus.

Tertio: Timor reverentialis a ſacra menſa non elongat, cum habeat admixtum amorem, quando quis ſæpius vult accedere. Hinc ſi Eccleſia præcipiat unam tantum in anno Communionem, conſilio provocat ad frequentiorem.

PUNCTUM SECUNDUM.

De conditionibus prærequiſitis ad frequentiorem Communionem.

DE diſpoſitionibus tum corporis, tum animæ ad ſacrificium Euchariſtiæ celebrandum juxta ſanctorum Patrum placita, & Rubricas, juxta Ritualia, ſeu etiam Miſſalia, dicemus ex profeſſo quarta parte: Nunc operæ pretium eſt, eas recenſere quæ Laicam ſpectant communionem quantum ad animam.

Hu-

Hujuſmodi tum corporis, tum animæ munditiam, ab omni peccato mortali, & etiam veniali inveterato habitu immunitatem, gratiam ſanctificantem, juſtitiam & virtutum omnium præclaram ſupellectilem ad majorem convenientiam exigunt ſancti Doctores, Apoſtolo 1. Corinth. 11. dicente: *Probet autem ſeipſum homo: & ſic de pane illo edat, & de calice bibat. Quicumque enim manducaverit panem hunc, vel biberit calicem Domini indigne, reus erit corporis & ſanguinis Domini.*

De hoc momento mira profert Concilium Tridentinum Seſſ. 13. cap. 7. infra citandum; quidam in exceſſum prorſus abiere. Sęculo quippe immediate elapſo emerſit opinio Janſenii Iprenſis aſſeclarum, qui ſpecie reformationis, & ſummæ erga Euchariſtiam reverentię raro admodum communicandum eſſe propugnarunt; ſed hæc ſententia dubio-procul exitioſa eſt. Ad duo potiſſimum capita reducitur; primum quidem, volunt ut qui in aliquod peccatum mortale tametſi non habitualiter prolapſi ſunt, ab eo non abſolvantur niſi poſt exantlatos rigoroſæ pęnitentiæ labores: alterum vero quod ad ſacram non accedant menſam niſi completa per unum ſaltem annum probatione; hinc experimento non ſemel, ſed ſæpius probatum eſt, eos nedum unius anni ſpatio, ſed & plurimorum annorum a ſacra menſa elongare pœnitentes, non dicam propter in aliquod peccatum mortale lapſum, verum etiam, quod ſtupendum eſt, propter venialia frequentius commiſſa, a quibus certe per uſum ſanctiſſimæ Communionis, ſi non a toto, ſaltem a tanto abſtinuiſſent.

Hanc peſſimam doctrinam hauſerunt ex libro, qui titulo pietatis inſcribitur, De frequenti Communione, cum tamen contrarium prorſus ſpiret; quandoquidem Scriptor & rigoroſam nimis pœnitentiam exigat, & a ſacra menſa totis viribus pœnitentes vere converſos eliminet. Hoc opus creditur Abbatis Sancirani, ſeu Joannis Vergerii fœtus, ut ſuſpicatur illuſtriſſimus Dominus Abrahan De Raconis Epiſcopus Vorenſis gallice *Lavaur*; alii & veriſſimilius illud Arnaldi Doctori Sorbonico tribuunt: quod quidem non levius indigitant Epiſtolæ multorum Præſulum ad Urbanum VIII. & Innocentium X. ſummos Pontifices pro approbatione iſtius libri, directæ.

Scopus auctoris eſt librum viri cujuſdam devotiſſimi de frequenti ſacræ Euchariſtiæ uſu, ad piam domicellam directum, debellare. Ibi enim Arnaldus nedum frequentioris Communionis probationes in illo contentas per omnia videtur tentare, verum etiam ipſum auctorem inſulſis laceſcit dicteriis.

Ad perfectam hujuſce controverſiæ eliquationem, duo ſunt diſcutienda: Primum quidem de Communionis recte faciendæ conditione, deinde vero agendum de iis quæ ſunt abſolute neceſſaria tum ad Communionem ſecundum ſe ſumptam, tum ad Communionem frequentiſſimam. Quia vero multi recentiores non ſine auſu temerario vel ipſam Communionem paſchalem abſque ſufficienti fundamento prætermitti doceant, ponderandum & diſcutiendum eſt, num hoc citra peccatum & ſalutis, tum animæ pœnitentis, tum Confeſſoris periculum fieri poſſit. Unde ſit.

CAPUT PRIMUM.

Utrum piæ diſpoſitiones ad Communionem prærequirantur?

CONCLUSIO PRIMA.

Ad Communionem neceſſario requiritur Gratia ſanctificans, & juſtificans.

Probatur multis momentis.

PRIMO QUIDEM ex Scriptura ſacra: Pſal. 15. habetur: *Non dabis ſanctum tuum videre corruptionem*; quem locum multi Patres intelligunt de eo qui ad ſacram menſam accedit. Præterea ipſe Chriſtus ait Joan. 6. *Qui manducat me, & ipſe vivet propter me*: Quibus verbis ſanctitatem a commenſali ſuo exigit Dominus. Hoc ipſum declarat Apoſtolus 1. Cor. 11. *Probet autem ſeipſum homo*, ait, *& ſic de pane illo edat*: Hinc Concilium Tridentinum præcipit ut nullus Sacerdos quantumvis ſe putet de peccato mortali contritus, non niſi tamen, facta confeſſione, accepta abſolutione celebret, „

Digitized by Google

ne in periculum veniat ſanctitas requiſita ad Sacramenti ſuſceptionem, cum nullus poſſit eſſe ſatis de contritione perfecta extra Sacramentum certus.

Secundo, ex SS. Patribus. Ambroſius L. 6. in Lucam ait: " Nemo accipit cibum „ Chriſti, niſi qui fuerit antea ſanatus. „ Patrocinatur Auguſtinus Tractatu 28. in Joannem; ubi exigit animæ munditiam ad ſacram menſam. Sic docent communiter omnes, ne uno quidem excepto, Patres.

Tertio, ratione, & quidem multiplici: I. Dicebat quondam Salomon, non homini ſed Deo præparatur habitaculum: Hinc, inquiunt Patres, nemo Judas, & proditor Chriſtum in Euchariſtia debet ſuſcipere. II. Accedens ad convivium ſine veſte nuptiali, ut interpretantur ſancti Doctores, ſine gratia, ad nuptias Agni ſeu Euchariſtiam, imperante Domino Matth. 22. ejicietur foras, & tortoribus dabitur excruciandus. 3o. Abſolute requiritur ab omni peccato mortali immunitas, adeoque ſanctitas; ſin minus, teſte Apoſtolo, 1. Cor. 11. *Judicium ſibi manducat, non dijudicans corpus Domini*.

Sanctus Thomas hic q. 80. art. 4. hanc explanat rationem his verbis. " Dicendum quod in hoc Sacramento ſicut in „ aliis, id quod eſt Sacramentum, eſt „ ſignum ejus, quod eſt res Sacramenti. „ Duplex autem eſt res hujus Sacramenti, „ ſicut ſupra dictum eſt. Una quidem, „ quæ eſt ſignificata & contenta, ſcilicet „ ipſe Chriſtus: alia autem eſt ſignificata, & non contenta, ſcilicet corpus „ Chriſti miſticum, quod eſt ſocietas Sanctorum. Quicumque ergo hoc Sacramentum ſumit, ex hoc ipſo ſignificat „ ſe eſſe Chriſto unitum, & membris „ ejus incorporatum. Quod quidem fit per „ fidem formatam, quam nullus habet „ cum peccato mortali. Et ideo manifeſtum eſt, quod quicumque cum peccato „ mortali hoc Sacramentum ſumit, falſitatem in hoc Sacramento committit: & „ ideo incurrit ſacrilegium, tamquam „ Sacramenti violator. „

Non omittendum quod Eccleſia juxta priſtinam diſciplinam volebat, ut Diaconus ante communionem Laicam iſtud conclamaret oraculum: *Sancta Sanctis*, hoc eſt nemo niſi mundus ad ſacram menſam accedat.

Hanc doctrinam ſuo munit calculo Catechiſmus Romanus. p. 2. nu. 55. " Ac „ primum quidem, *ait*, ut pateat, eam „ præparationem maxime neceſſariam eſſe, Salvatoris noſtri exemplum proponendum eſt. Nam antequam Apoſtolis pretioſi corporis, & ſanguinis ſui „ Sacramenta daret, quamvis jam mundi „ eſſent, pedes eorum lavit, ut declararet omnem diligentiam adhibendam „ eſſe, ne quid nobis ad ſummam animi integritatem, & innocentiam deſit, „ cum ſacra myſteria percepturi ſumus. „ Deinde vero fideles intelligant, quemadmodum, ſi optime affecto, & præparato animo Euchariſtiam aliquis ſumat, ampliſſimis cœleſtis gratiæ muneribus ornatur: Ita contra, ſi imparatus accipiat, non ſolum nihil commodi, ſed maxima etiam incommoda, „ & detrimenda cum accipere .... Id vero arcæ Domini exemplo comprobatur. „ Arca enim fœderis, qua nihil præſtantius Iſraeliticus populus habuit, cui „ etiam per illa maxima, & innumerabilia beneficia Dominus tribuerat, a „ Philiſthæis ablata ſummam illis peſtem „ & calamitatem cum æterno dedecore „ conjunctam importavit. „

Tum n. 56. ſubjungit: „ Deinde conſcientiam noſtram ſcrutari diligentes „ debemus, ne forte exitiali aliquo peccato contaminati ſimus, cujus pœnitere neceſſe ſit: ut prius contritionis, „ & confeſſionis medicamento illud eluatur. Definitum eſt enim a ſanta Tridentina Synodo, nemini licere, quem „ mortali peccati conſcientia ſtimulet, „ ſi Sacerdotis facultas data ſit, antequam ſe Sacramentali confeſſione purgarit, quantumvis ſibi contritus eſſe videatur, ſacram Euchariſtiam accipere. „

CONCLUSIO SECUNDA.

Præter Gratiam ſanctificantem requiritur virtutum exercitium, maxime Fidei, Spei, & Charitatis.

Probatur multis rationibus,

PRIMA: Debet eſſe relatio inter ſponſum

ſum & ſponſam, dum miſticum celebrator matrimonium: Sed in Communione celeberrimum contrahitur inter animam, & Chriſtum ſuum ſponſum, cum non detur in hac vita major cum Chriſto unio ea quæ fit per Euchariſtiam: Chriſtus autem dicitur *Dominus virtutum*, Pſal. 23. Igitur anima tunc temporis virtutes omnes, ſaltem palmares exercere debet. Hoc ipſum ſequitur ad exemplum Chriſti mox laudati, qui voluit tum humilitatis, tum charitatis exempla præbere Diſcipulis, eorum lavando pedes, ut intelligerent diſpoſitiones ad Euchariſtiam eas eſſe, quæ munditiam, humilitatem, & charitatem complectuntur, & omnem ornatum interiorem, qui quidem præfiguratur apparatu celebri quo pueri Hebræorum Chriſtum civitatem ſanctam ingredientem, ſuſcepere.

Altera: Forma introducenda diſpoſitiones omni exceptione majores requirit, ait D. Thomas, ita ut juxta majorem vel minorem gradum radicetur in ſubjecto. Igitur cum Chriſtus per Euchariſtiam veniat ad hominem, ut illi intime conjungatur, ſuiſque ejus animam decoret muneribus, unio juxta diſpoſitiones fit: Igitur & ut perfecta ſit, virtutum omnium exercitia debent accedere.

Tertia: Præceptum fidei, ſpei, & charitatis tunc obligant, cum iſto præſertim tempore fidem ſuam probare in Deum ut totius juſtitiæ fontem, per ſpem tendere, tum vero ſuum erga Chriſtum amorem oſtendere tenetur; ſcriptum eſt enim 1. Cor. 3. *Omnia veſtra ſunt, vos autem Chriſti*. Igitur ſicut totus Chriſtus pro nobis eſt in Euchariſtia, ſic & viciſſim debemus Chriſto totaliter mancipatos eſſe.

Catechiſmus Romanus ibidem n. 56. iſtas explanat diſpoſitiones, & ſic loquitur: " Primam itaque illam præparationem „ Fideles adhibeant, ut diſcernant menſam a menſa, hanc ſacram ab aliis profanis, cœleſtem hunc panem, a com „ muni: Atque hoc fit, cum certo credimus præſens eſſe verum corpus, & „ ſanguinem Domini, quem in cœlo „ Angeli adorant, ad cujus nutum columnæ cœli contremiſcunt, & pavent, „ cujus gloria plenum eſt cœlum & terra. „ Audis fidem eſſe abſolute neceſſariam ad communionem digne faciendam. Pergit: " Altera vero illa præparatio maxi- „ me neceſſaria eſt, ut unuſquiſque a „ ſeipſo quærat, num pacem cum aliis „ habeat, num proximos vere atque ex „ animo diligat: *Si ergo offers munus tuum* „ *ad altare, & ibi recordatus fueris quia* „ *frater tuus habet aliquid adverſum te*, „ *relinque ibi munus tuum ad altare, &* „ *vade prius reconciliari fratri tuo, & tunc* „ *veniens offeres munus tuum*. „

Hanc diſpoſitionem inter omnes, animarum rectores commendare debent, cum non ſemel contingat multos, qui etiam ſe juſtos eſſe autumant, cum corde non nihil erga proximum ulcerato, tametſi dicant ne minimum quidem malum illi aut velle, aut peroptare, ad ſacram menſam accedere non dubitent.

Neque vero alias ex parte animæ ceterarum virtutum legitimas diſpoſitiones prætermittit Catechiſmus; ſic enim ibidem proſequitur: " Præterea taciti cum „ animis noſtris cogitemus, quam indigni „ ſimus, quibus divinum hoc beneficium „ a Domino tribuatur: quare illud Centurionis, de quo idem ipſe Salvator teſtatus eſt, ſe non inveniſſe tantam fidem in Iſrael, ex animo dicendum eſt: „ *Domine non ſum dignus, ut intres ſub tectum meum*; exquiramus etiam a nobis ipſis, an illud Petri uſurpare nobis liceat: *Domine, tu ſcis, quia amo* „ *te*. Meminiſſe enim oportet, eum „ qui ſine veſte nuptiali in Domini convivio accubuerat, in tenebroſum carcerem conjectum, ſempiternis pœnis „ addictum fuiſſe. „

Quarta: Inter animæ diſpoſitiones, amor ardens ad Euchariſtiam fructuoſe ſuſcipiendam requiritur: namque magnum eſt Chriſti erga nos argumentum, juxta illud Concilii Tridentini Seſſ. 13. cap. 2. " Salvator noſter diceſſurus ex hoc mundo ad Patrem, Sacramentum hoc inſtituit, in quo divitias divini ſui erga „ homines amoris velut effudit. „ Igitur concludamus cum S. Bernardo: " Si pigebat amare Deum, redamare non pigeat. „

CON-

CONCLUSIO TERTIA.

Convenit multopere, I. ut accedens actuali ferveat devotione, quantum fieri poteſt. II. Ut abſtineat a frequentioribus peccatis venialibus. III. Ut corpus habeat mundum.

Probatur prima pars ex Auguſtino, qui de Chriſto nos diligente ait, Si amari, delectat, redamare non pigeat. Cum enim ibi, ut dictum eſt, agatur de matrimonio ſpirituali, conſenſus autem actualis amore formatus ad hoc exigatur, maxime cum ſumptio Euchariſtiæ ſit ipſum amoris Chriſti erga nos exercitium, adeoque & in recipiente ſic debet eſſe, juxta illud Philoſophiæ adagium, relativa ſunt ſimul natura, & cognitione. Ad hanc diſpoſitionem attendit Apoſtolus, quum quoſdam increpat fideles, quod inter eos multi dormirent, & nonnulli etiam forent ebrii, hoc eſt ad ſacram menſam non ea qua par erat reverentia accederent. Sic loquitur 1. Cor. 11. *Unuſquiſque enim ſuam cœnam præſumit ad manducandum. Et alius quidem eſurit: alius autem ebrius eſt. Numquid domos non habetis ad manducandum, & bibendum? Aut Eccleſiam Dei contemnitis, & confunditis eos qui non habent? Quid dicam vobis? Laudo vos? in hoc non laudo..... Ideo inter vos multi infirmi, & imbecilles, & dormiunt multi.* Laudat Apoſtolus fideles eo quod communicent, ſed eoſdem increpat quod quidam ſine devotione communicarent.

Probatur altera pars, ſcilicet, abſtinendum eſſe ab habitu peccatorum venialium. Sic prædicant paſſim ſancti Patres, multas quidem ob rationes. Primo quidem quia hoc ipſum exigit Chriſtus Joann. 6. ubi ait: *Qui manducat me, & ipſe vivet propter me.* Secundo, Sacramentum ardentiſſimæ charitatis exigit ſummum erga Chriſti amorem, a quo quidem declinant, qui abſque delectu in peccata venialia ruunt. Tertio, peccata venialia ſæpius commiſſa ad peccatum læthale conducunt, juxta illud adagium, *Qui ſpernit modica, paulatim decidet.* Quarto, concinit Auguſtinus, qui ait, repetitas, aut ſordes, aut ſciſſuras in veſte, tametſi Leviores, tandem aliquando vel ipſum indumentum in fruſta ſcindere. Gennadius, Lib. de Dogmatibus Eccleſiaſticis c. 23. de hoc momento ſic loquitur: "Quotidie Euchariſtiæ Communionem percipere nec laudo, nec vitupero, omnibus tamen mens ſine affectu peccandi ſit." Porro qui tenetur habitu quorumdam venialium, ad peccatum affectum habet. Demum attendendum eſt maxime ad iſtam ab ipſo Deo prolatam ſententiam, Apc. 3. *Quia tepidus es..... incipiam te evomere ex ore meo*: Quis autem negaverit hominem maximo peccatorum venialium habitu ligatum, eſſe tepidum, cum iſti defectus non niſi ex ſumma negligentia, & quaſi erga Deum contemptum promanent.

Probatur denique tertia pars, videlicet, quod vel ipſa corporis munditia prærequiratur. Hoc ipſum patet. I. Ex veteri Teſtamento, in quo quidem non niſi purgatis & abſterſis corporis ſordibus erat licitum, aut de Sacrificiis participare, aut vaſa ſacra tangere. II. Ex praxi Eccleſiæ, & quæ tum in templis, tum in vaſis ſacris, tum in Sacerdotum veſtimentis exquiſitam conſulit munditiam; a fortiori & in corpore ad Euchariſtiam accedentium: hinc quotidie in Completorio enixe Deum deprecatur, ut ab omni nocturno phantaſmate, ne polluantur corpora, nos liberet. Si quid igitur aut negligentiæ, aut occaſionis datæ, aut etiam in his quædam adhæſio contingeret, confeſſione de his ſeſe purgare ante Euchariſtiæ ſumptionem convenit. Sic colligitur ex Divo Thoma hic. q. 80. art. 7.

De uxoratis, multus eſt ſermo apud Concilia, & Patres. Conſilium dat Apoſtolus, ut aliquibus diebus ante Communionem a conſortio conjugali abſtineant, idem exigit Concilium Aurelianenſe; tametſi enim quædam homini liceant, ſed non ſemper expediunt præ nimio ad res terrenas affectu: hinc intra ſapientiæ, & ſobrietatis limites, ut plurimum non ſiſtit appetitus, quod tamen exigit Apoſtolus 1. Cor. 7. dicens, *Qui utuntur hoc mundo, tamquam non utantur.*

Catechiſmus Romanus p. 2. de Euchariſtia. N. LXI. de hoc momento ſic diſcurrit: "Poſtulat etiam tanti Sacramenti dignitas, ut qui matrimonio

„ juncti ſunt, aliquot dies a concubitu „ uxorum abſtineant, Davidis exemplo „ admoniti, qui cum panes propoſitionis „ a Sacerdote accepturus eſſet, purum „ ſe, & pueros ſuos ab uxorum conſue- „ tudine tres ipſos dies profeſſus eſt. „

SOLVUNTUR OBJECTIONES

Contra primam Concluſionem.

Objicies: Quum totius vitæ ſpiritualis fons, & origo ſuſcipitur, non opus eſt, ut vita præcedat in ſubjecto: Sed Chriſtus qui eſt ipſa via, veritas, & vita in Euchariſtia venit ad animam: Igitur ad hoc Sacramentum ſuſcipiendum non præ-requiritur gratia ſanctificans.

Reſpondeo diſtinguendo minorem: Et Chriſtus venit ad animam in Euchariſtia ut ſponſus, in thalamo quieſcendus, ut Rex in throno ſedendus, & ut Deus omnibus modis colendus, quæ quidem dotes magnam exigunt in anima, & puritatem, & ſanctitatem, concedo: Solum ut medicus infirmos confortaturus, ſubdiſtinguo: ſecundario, concedo: primario, nego. Euchariſtia eſt Sacramentum vivorum propter rationes modo allatas; hinc ipſe Chriſtus, ait Joan. 10. *Veni ut vitam habeant, & abundantius habeant*: Si igitur ut abundantius anima vitam habeat, jam præerequiritur, ut ſit fide, & amore ſaltem incohato flagrans.

Inſtabis: Atqui primario Chriſtus venit in Euchariſtia, ut medicus: Ergo &c. Probatur ſubſumptum. Sacerdos petit I. Ut per receptionem corporis, & ſanguinis Domini liberetur ab omnibus iniquitatibus ſuis. II. Hæc de ſacro altaris ſacramento Eccleſia dicit, *Sit ablutio ſcelerum, ſit fortitudo fragilium, ſit contra omnia mundi pericula firmamentum &c.* Sed Sacerdos iſto modo alloquitur Chriſtum ut medicum. Ergo &c.

Reſpondeo, negando ſubſumptum. Ad probationem diſtinguo: Sacerdos petit liberari a peccatis venialibus, concedo: A mortalibus ſubdiſtinguo; per modum ſolutionis pretii, ſeu etiam abſterſionis, quando per accidens aliqua peccata exitialia præ memoriæ labilitate non fuerunt in confeſſione detecta, concedo: ſecus, nego. Et ſic patet ſolutio ad ſecundam probationem.

Replicabis: Sanctus Ignatius Epiſt. 14. ad Epheſios ſic loquitur de Euchariſtia: “ Frangimus panem qui eſt germen im„ mortalitatis, antidotum mortis, re„ ſtaurator vitæ in Deum per Chriſtum, „ medicina expultri vitiorum. „ Tum ſanctus Chryſoſtomus Homil. 4. in Matthæum: “ Hic panis eſt medi„ camentum ad ſanandas infirmitates, „ purgandas iniquitates. „ Tum etiam Auguſt. Sermone 28. de verbis Domini: “ Qui vulnus habet, *inquit*, medi„ cinam requirit. Vulnus eſt, quia ſub „ peccato ſumus, medicina, eſt cœleſte „ & venerabile Sacramentum. „ Denique Tridentinum Seſſ. 13. can. 5. ſic definit: *Si quis dixerit, vel præcipuum fructum SS. Euchariſtiæ non eſſe remiſſionem peccatorum, vel ex ea non alios effectus provenire; Anathema ſit*. Sed voces iſtæ *antidotum mortis, medicina expultrix vitiorum, remiſſio peccatorum*, & ſimiles denotant Chriſtum venire in Euchariſtia primario, ut medicum. Ergo &c.

Reſpondeo diſtinguendo minorem: Euchariſtia ut ſacrificium, eſt primario ad remiſſionem peccatorum, concedo. Quia ſub hoc reſpectu eſt paſſionis Chriſti memoriale, & effuſi ſanguinis pro peccatorum redemptione applicatio: ut Sacramentum, ſubdiſtinguo: eſt ad remiſſionem peccatorum venialium, & per accidens etiam mortalium, ſeu ſecundario, concedo: primario, nego. Sub iſto quippe reſpectu eſt cibus, cujus proprium eſt vitam jam acceptam fovere, & augere. Igitur Chriſtus in Euchariſtia non venit ad nos primario, ut medicus, ſed ut ſponſus, ut pater & Dominus qui omnes ad ſuam invitat cœnam.

Inſtabis: Peccatores ad Chriſtum in terra degentem libere accedebant, ut legitur de Maria peccatrice, ſed pœnitente, & ſic de aliis: Igitur non eſt inconveniens, ad Chriſtum in Euchariſtia, peccato mortali detentos accedere, maxime ſi eo accedant fine, ut vitam habeant.

Reſpondeo negando paritatem: Chriſtus enim quamdiu fuit in vita ſuperſtes, medici perſonam gerebat, hinc erat facilis ad medicum aditus; ſed in Euchariſtia venit,

venit, ut ſponſus nobiſcum uniendus, ad quam unionem, ſumma animæ pulchritudo prærequiritur.

Inſiſtes: Euchariſtia datur, ut medicina infirmis, ad ſalutem reſtaurandam, ſecundum illud Matthæi 9. *Non eſt opus valentibus medicus, ſed male habentibus*. Sed peccata mortalia ſunt graviſſimæ infirmitates: Igitur licitum eſt peccatoribus, ad Euchariſtiam accedere ut ſanentur.

Reſpondeo diſtinguendo majorem: Euchariſtia eſt medicina reſtaurativa, & confortativa, concedo. Medicina purgativa gravium peccatorum, ſubdiſtinguo; per accidens, concedo: per ſe, nego. Solutio eſt Divi Thomæ hic q. 80. art. 4. ad 2. his verbis. " Dicendum quod „ non quælibet medicina competit ſecun„ dum quemlibet ſtatum infirmitatis. „ Nam medicina, quæ datur jam libera„ tis a febre, ad confortationem, noce„ ret, ſi daretur adhuc febricitantibus. „ Ita etiam Baptiſmus, & Pœnitentia „ ſunt quaſi medicinæ purgativæ, quæ „ dantur ad tollendam febrem peccati. „ Hoc autem Sacramentum eſt medici„ na confortativa, quæ non debet dari, „ niſi liberatis a peccato. „ Rurſus ibidem ad 5. ſolvit difficultatem pro iis qui accedunt cum peccato mortali ad Euchariſtiam, de quo non habent contritionem.

Juvat textum hic afferre: " Dicen„ dum, quod hoc, quod non habet ali„ quis conſcientiam ſui peccati, poteſt „ contingere dupliciter. Uno modo per „ culpam ſuam, vel quia per ignorantiam „ juris, quæ non excuſat, reputat non „ eſſe peccatum quod eſt peccatum, pu„ ta ſi aliquis fornicator reputaret ſim„ plicem fornicationem non eſſe pec„ catum mortale, vel quia negligens „ eſt in examinatione ſui ipſius: con„ tra id quod Apoſtolus dicit 1. Cor. „ 11. Probet autem ſeipſum homo, & „ ſic de pane illo edat, & de calice bi„ bat: & ſic nihilominus peccat pecca„ tor ſumens corpus Chriſti, licet non „ habeat conſcientiam peccati, quia „ ipſa ignorantia eſt ei peccatum: alio „ modo poteſt contingere ſine culpa ipſius: „ puta cum doluit de peccato, ſed non „ eſt ſufficienter contritus: & in tali „ caſu non peccat ſumendo corpus Chri„ ſti: quia homo per certitudinem ſcire „ non poteſt, utrum ſit vere contritus: „ Sufficit enim, ſi in ſe ſigna contritio„ nis inveniat, puta ſi doleat de præte„ ritis, & proponat cavere de futuris. „ Si vero ignorat hoc quod fecit, eſſe „ actum peccati, propter ignorantiam „ facti, quæ excuſat, puta ſi acceſſit ad „ non ſuam, quam credebat eſſe ſuam, „ non eſt ex hoc dicendus peccator: Si„ militer etiam ſi totaliter eſt peccatum „ oblitus, ſufficit ad ejus deletionem ge„ neralis contritio, ut infra dicetur. „ Unde jam non eſt dicendus peccator. „

SYNOPSIS OBJECTIONUM.

Ad ſuſcipiendam Euchariſtiam requiritur: I. Gratia ſanctificans: II. virtutum ſupellectilis: III. devotio actualis: IV. abſtinentia ab habitu peccati venialis: V. vel ipſa corporis munditia.

PRIMUM patet juxta illud Sapientiæ: *Non in malevolam animam intrabit Sapientia*; & illud 1. Corinth. 11. *Probet autem ſeipſum homo, & ſic de pane illo edat*. Concinit Ambroſius L. 6. in Lucam, & alii Patres.

Secundum utique claret: & hoc probat exemplum Chriſti, qui ante Communionem proſtratus ad pedes Diſcipulorum, lavit eorum pedes, ut intelligerent præparationem ad Euchariſtiam in humilitate, ſimul & charitate potiſſimum conſiſtere, quod quidem explicat Catechiſmus Romanus hic n. 19.

De tertio multum inſtituunt ſermonem Doctores Myſtici, ubi de devotione actuali prærequiſita ad ſacram menſam. Cum enim Euchariſtia ſit erga nos Chriſti amoris magnum argumentum, ipſum ardentiſſima charitate redamare debemus.

Nemo cordatus dixerit abſtinentiam a frequentioribus peccatis venialibus non requiri, cum habitus ſummum arguat torporem, & erga ſponſum leviſſimum amorem.

Quod etiam munditia corporis ex decentia ſit neceſſaria, aſſerit Catechiſmus Romanus hic n. 61.

SYN-

SYNOPSIS OBJECTIONUM, ET RESPONSIONUM.

PRIMO : Verum quidem eſt Chriſtum eſſe vitæ auctorem, ſed cum Euchariſtia ſit cibus, dubio-procul nihil prodeſſet, ſi cor, quod eſt veluti ſtomachus ſpiritualis, peſtifera peccatorum mortalium lue implicaretur.

Secundo : Nec refert quod Patres paſſim antidotum mortis Euchariſtiam appellent : cum ea ipſa ut ſacrificium eſt, offeratur pro redemptione peccatorum, ut Sacramentum vero, multum proſit ad præcavenda peccata.

Tertio : Euchariſtia eſt utique medicina, ſed pro peccatis venialibus, & ad vires debilitatas reſtaurandas, ſed non præciſe ad vitam peccato mortali deperditam, reſtituendam.

CAPUT SECUNDUM.

De conditionibus prærequiſitis in peccatoribus, ad hoc ut licite poſſint accedere ad ſacram Communionem.

LOQUIMUR de his qui in peccato mortali prolabuntur, qui quidem ſunt in triplici differentia: Nonnulli peſſimis peccati mortalis habitibus ligantur, nec ab his recedendi habent animum. Alii e contra pœnitentia flectuntur, nec niſi dolentes, pondere vitiorum oppreſſi ruunt in peccata: Tertii generis hi ſunt qui raro admodum in peccatum mortale incidunt, & hoc ex fragilitate; ita ut vix commiſſum ſit, quod illud ſe patraſſe doleant.

Certum eſt prioris generis peccatores, qui a peccato recedere nolunt, a ſacra menſa arcendos eſſe donec reſipiſcant. Tota igitur controverſia eſt de ſecundis, & tertiis: & quæritur, num propellendi ſint a ſacra menſa, & quænam in eis prærequirantur diſpoſitiones ut eis ſacra concedatur communio? Unde ſit

CONCLUSIO PRIMA.

Peccatores qui laborant gravi peccatorum habitu, ſed cupiunt a vitiis quibus ligantur ſolvi, prius pœnitentia laborioſa probandi ſunt, ad tempus moderatum, & non ad annum, & quod pejus ſeu infelicius eſt, ad annos multos.

PLURES ſunt in hac concluſione partes. Prima quidem quod hujuſmodi delinquentes priuſquam abſolvantur, probandi ſint. II. Quod ad tempus juxta judicium viri prudentis hoc fiat, & non ſit longior abſolutionis procraſtinatio. Demum quod, abſoluta prudenti probatione, concedatur eis abſolutio, & deinde ſacra Communio.

Probatur prima pars, ſcilicet quod probandi ſint ii qui gravioribus peccati habitibus tenentur. Primo quidem ſic habetur 1. Cor. 11. *Probet autem ſeipſum homo*, ait Apoſtolus, *& ſic de pane illo edat*. II. Hoc ipſum facto probat ipſe Apoſtolus qui Corinthium inceſtuoſum magna pœnitentia, poſſeſſione ſcilicet dæmonis, qui illum per aliquot menſes torqueret, probavit, tum poſtea pœnitentem lubentius abſolvit, & ad ſacra Myſteria recipiendo ſuſcepit. III. Ex praxi Eccleſiæ; idem enim annuntiant Canones, qui licet quantum ad pœnitentiæ laborioſæ ſtationes ex indulgentia Eccleſiæ nunc non obligent, ſecus tamen in foro interno quantum ad quaſdam pœnalitates, quæ juxta ſtatum, & vires pœnitentis infligendæ ſunt; ſed ad eam ſolum menſuram, ut ſatisfaciat Deo, & a peccato recedat, nuſquam vero ut in deſperationem nimio pondere opprimatur. Si tamen peccata ſint publica, & ſcandaloſa, antequam abſolvatur, debet ſatisfactionem publicam juxta judicium Epiſcopi dare, ut habetur in Conciliis Burdigalenſi, Rotomagenſi, Bituricenſi, &c.

Obſervandum tamen eſt quod ſicut per unicum actum heroicum comparatur juxta S. Thomam virtutum habitus; ſic & nonnumquam per unum peccatum horribile & ex mera pravitate, ac malitia commiſſum, acquiritur quoque habitus malus; puta, ſi quis ex certa malitia ſacram communionem, peccatis mortalibus grava-

gravatus, accipiat, una quippe mala Communio perdidit Judam: Si filius tametſi occulte, patrem, aut matrem occideret, vel mutilaret, ad pœnitentiam laborioſam tenetur. Hoc ipſum non levius annuntiat diſciplina vetus, quæ pœnitentia publica mulctabat idololatriam, homicidium, adulterium, & graviſſima in parentes commiſſa ſcelera.

Probatur altera pars, videlicet quod ad tempus moderatum probandi ſint hujuſmodi peccatores, & hoc veteris, & novi Teſtamenti auctoritate: Veteris quidem; legitur enim Lib. 2. Regum, ubi tractatur de Davide peccatore abſoluto, ſtatim atque Propheta intellexit eum pœnitentem: *Peccavi Domine*, ait Rex: *Dixitque Nathan ad David*, *Dominus quoque tranſtulit peccatum tuum*. Ex novo vero Matth. 11. Chriſtus ait: *Venite ad me omnes qui laboratis, & onerati eſtis, & ego reficiam vos*. Eo loci omnes indiſcriminatim peccatores ad ſe vocat Dominus. S. Thomas Comm. in cap. 11. S. Matth. iſta verba: *Venite ad me omnes qui laboratis, & onerati eſtis, & ego reficiam vos*. Patrum oraculis ſic interpretatur: “ Chryſoſt. „ Non autem dicit, Venite ille & ille, „ ſed omnes qui in ſolicitudinibus, qui „ in peccatis eſtis: Non ut expetam noxas, ſed ut ſolvam peccata. Venite, „ non quoniam indigeo veſtra gloria, „ ſed quia volo veſtram ſalutem: Unde „ dicit, Et ego reficiam vos: non dixit ſalvabo ſolum, ſed quod multo „ amplius erat, reficiam vos, id eſt, „ in omni quiete conſtituam. Raban. „ Non ſolum exonerabo, ſed interna refectione ſaturabo.

Rurſus Lucæ 14. legitur quemdam virum potentem vocaſſe ad cœnam amicos, ſed iſti cœperunt ſe excuſare. *Tunc iratus paterfamilias*, ait Scriptura, *dixit ſervo ſuo exi cito in plateas, & vicos civitatis, & pauperes ac debiles, & cæcos, & claudos introduc huc*. S. Thomas Comm. in cap. 14. S. Lucæ juxta mentem Patrum explanat cæcos & claudos qui compelluntur ad cœnam Domini accedere, eos eſſe peccatores qui ad cor redeunt: “ Ambroſius: Invitat autem pauperes, debiles, & cæcos, ut oſtendatur quod „ nullum debilitas corporis excludit a „ regno, rariuſque delinquat, cui deſit „ illecebra peccandi: vel quod infirmitas peccatorum, & per miſericordiam „ Domini remittatur.

Celeberrimum eſt exemplum filii prodigi, ut narratur ibidem c. Luc. 15. Tametſi enim ſubſtantiam paternam cum meretricibus diſſipaſſet, quia tamen pœnitens ad patrem acceſſit, vix aliqua interpolata mora, a patre benigne ſuſceptus eſt. Sic enim ſcriptum eſt: *Pater, peccavi in cœlum, & coram te, jam non ſum dignus vocari filius tuus. Dixit autem pater ad ſervos ſuos: Cito proferte ſtolam primam, & induite illum, & date annulum in manum ejus, & calceamenta in pedes ejus, & adducite vitulum ſaginatum, & occidite, & manducemus, & epulemur, quia hic filius meus mortuus erat, & revixit, perierat, & inventus eſt*.

S. Thomas in cap. 15. Luc. parabolam filii prodigi ad patrem revertentis interpretans, ait, cœnam in lætitiæ pignus datam Euchariſtiam eſſe, quæ peccatori pœnitenti, tanto cum gaudio conceditur, ut Chriſtus Pater occurrat ut illum deoſculetur: “ Auguſt. de quæſt. Evang. Vel „ occurrens cecidit ſuper collum ejus ... „ Cadere ſuper collum ejus, eſt humiliari in amplexum ejus brachium ſuum: „ quod eſt Dominus Jeſus Chriſtus, conſolari autem verbo gratiæ Dei ad ſpem „ indulgentiæ peccatorum, hoc eſt, poſt „ longa itinera remeantem mereri a patre oſculum charitatis .... Theoph. Quilibet autem revocatus & mundatus a „ crimine ſaginati vituli particeps cauſa „ lætitiæ ſit patri, & famulis ejus, id „ eſt, Angelis & Sacerdotibus, unde ſequitur, Et cœperunt omnes epulari. „ Auguſt. Iſtæ epulæ atque feſtivitates, „ nunc celebrantur per orbem terrarum „ Eccleſia dilata atque diffuſa: Vitulus „ enim ille in corpore & ſanguine Dominico, & offertur patri, & paſcit „ totam domum. „

Demum idem Angelicus Doctor Comm. in cap. 15. Luc. explicans iſta Evangelii verba, *Gaudium erit in cœlo ſuper uno peccatore pœnitentiam agente*, ait: “ Gregorius in hom. Plus autem de converſis „ peccatoribus, quam de ſtantibus juſtis „ in cœlo gaudium eſſe fatetur: quia „ plerumque hi, qui nullis ſe oppreſſos „ peccatorum molibus ſciunt, ſtant qui-

„ quidem in via juſtitiæ; ſed tamen ad „ cœleſtem patriam anxie non anhelant, „ & plerumque pigri remanent ad exer- „ cenda bona præcipua: quia ſecuri ſibi „ ſunt quod nulla commiſerint mala gra- „ viora. At contra nonnumquam hi qui „ ſe aliqua illicita egiſſe meminerunt, „ ex ipſo ſuo dolore compuncti ad amo- „ rem Dei inardeſcunt .... Majus ergo „ gaudium fit in cœlo, quia & dux in „ prælio plus eum militem diligit, qui „ poſt fugam reverſus hoſtem fortiter „ premit, quam eum, qui numquam ter- „ ga præbuit, & numquam aliquid for- „ titer fecit. „

Ex his parabolis ſequitur peccatorem I. vere pœnitentem abſolvendum eſſe. II. Non diutius procraſtinandam eſſe abſolutionem, ſed ut primum abſoluta probatione per quindecim, aut triginta dies facta, apparet ſincere contritus, beneficio abſolutions donandus eſt, ne nimia dilatione, aut tepeſcat devotio, aut in deſperationem agatur pœnitens, ut non ſemel contingit ex duritia phariſaica Confeſſorum, qui non ſapiunt ad ſobrietatem, immemores quod Sapientia cuncta diſponat fortiter ſimul, & ſuaviter. Hinc legimus S. Franciſcum Saleſium ſuæ charitatis dulcedine innumeros etiam Hæreticos ad fidem, impios vero ad meliorem frugem traduxiſſe. Vel ipſe Chriſtus Matthæi 11. non ſolum provocat peccatores ut ad ipſum accedant, ſed eos ad hoc compellit motivo benignitatis ſuæ: *Tollite*, inquit, *jugum meum ſuper vos, & diſcite a me, quia mitis ſum, & humilis corde, & invenietis requiem animabus veſtris.*

Probatur demum tertia pars, videlicet quod peccatores etiam ex habitu non ſint a ſacra menſa propellendi, ſi de peccatis doleant. Quiſque Confeſſor debet Chriſti veſtigiis inſiſtere: Sed Chriſtus peccatores, habitu vitiorum detentos a ſe non repulit. Et probatur: Mulierem quæ erat in civitate peccatrix abſolvit, ut primum ad pedes ejus proſtrata petiit veniam cum lacrymis; dixit enim ei Luc. 7. *Remittuntur ei peccata multa, quoniam dilexit multum*: Igitur ut primum peccator eſt per aliquod tempus juxta viri prudentis judicium, probatus, abſolvendus eſt pœnitens, & ad ſacram menſam recipiendus. Non abſimilis indulgentiæ habebemus argumentum in muliere Samaritana ſupra modum impura. Tum in altera deprehenſa in adulterio, quibus illico veniam conceſſit Chriſtus: Sic & ad Zachæum Publicanum venit, quippe qui magno impulſus amore eum videre jamjam cupierat: Sic enim habetur Luc. 19. *Zachæe feſtinans deſcende: quia hodie in domo tua oportet me manere. Et feſtinans deſcendit, & excepit illum gaudens... Hodie ſalus domui huic facta eſt.* Rurſus ait Matth. 9. *Non enim veni vocare juſtos, ſed peccatores.*

S. Thomas hic q. 80. art. 6. hanc ex profeſſo movet quæſtionem, & quærit, *utrum Sacerdos debeat denegare corpus Chriſti peccatori petenti*, & reſpondet negative; allatis enim in contrarium rationibus ſubdit: " Sed contra eſt, quod ſuper „ illud Pſalmi 21. Manducaverunt, & „ adoraverunt omnes pingues terræ, di- „ cit Auguſtinus, Non prohibeat diſpen- „ ſator pingues terræ, id eſt, peccato- „ res, menſam Domini manducare. „

Tum diſtinguit peccatores publicos ab occultis; illis propugnat Euchariſtiam eſſe denegandam donec a ſcandalo & ceſſent, & reſipiſcant; iſtis vero, ſi ſint pœnitentes, concedendam eſſe Euchariſtiam autumat. Sic loquitur in corpore articuli: " Dicendum, quod circa peccatores di- „ ſtinguendum eſt; quidam enim ſunt „ occulti, quidam vero manifeſti, ſcili- „ cet per evidentiam facti, ſicut publici „ uſurarii, aut publici raptores, vel et- „ iam per aliquod judicium Eccleſiaſti- „ cum, vel ſæculare. Manifeſtis ergo „ peccatoribus non debet etiam petenti- „ bus ſacra Communio dari: unde Cy- „ prianus ſcribit ad quemdam: Pro di- „ lectione tua conſulendum me exiſtima- „ ſti, quid mihi videatur de hiſtrionibus, „ & Mago illo, qui apud vos conſtitutus „ adhuc in artis ſuæ dedecore perſeve- „ rat, an talibus ſacra Communio cum „ ceteris Chriſtianis debeat dari: Puto „ nec Majeſtati divinæ, nec Evangelicæ „ diſciplinæ congruere, ut pudor & ho- „ nor Eccleſiæ tam turpi, & infami „ contagione fœdetur. Si vero non ſunt „ manifeſti peccatores, ſed occulti; non „ poteſt eis petentibus ſacra Communio „ denegari: cum enim quilibet Chriſtia- „ nus ex hoc ipſo, quod eſt baptizatus,

„ ſit

„ ſit admiſſus ad Dominicam menſam, „ non poteſt ei jus ſuum tolli, niſi pro „ aliqua cauſa manifeſta: Unde ſuper „ illud 1. Corinth. 5. Si is qui frater nominatur inter nos, &c. dicit Gloſſa „ Auguſt. nos a communione quemquam „ prohibere non poſſumus, niſi aut ſponte confeſſum, aut in aliquo judicio „ Eccleſiaſtico, vel ſæculari nominatum, „ atque convictum: Poteſt tamen Sacerdos, qui eſt conſcius criminis, occulte „ monere peccatorem occultum, vel etiam in publico generaliter omnes, ne „ ad menſam Domini accedant, antequam de peccatis pœniteant, & Eccleſiæ reconcilientur. Nam poſt pœnitentiam, & reconciliationem etiam publicis peccatoribus non eſt communio „ deneganda, præcipue in articulo mortis: Unde in Concilio Carthaginenſi „ legitur, Scenicis atque hiſtrionibus, „ ceteriſque hujuſmodi perſonis, vel Apoſtatis converſis ad Deum, reconciliatio non negetur. „

CONCLUSIO SECUNDA.

Qui raro in peccatum mortale prolabuntur, modo ſint pœnitentes, poſſunt abſolvi impoſita prius ſatisfactione poſt abſolutionem adimplenda, tum ad ſacram Menſam ſuſcipi, & quidem frequentius quam modo nominati peccatores.

Excipimus ab hac concluſione eos qui enorme aliquod peccatum committunt ex determinata malitia, vel etiam cum ſcandalo: iſti enim ut ſupra dictum eſt, non niſi abſoluta ſufficienti probatione abſolvendi ſunt propter rationes jamjam laudatas.

Probatur concluſio rationibus Theologicis.

Prima ſic proponitur: Chriſtus abſque mora abſolvit vere pœnitentes, tametſi diuturniori tempore detinerentur vitiorum habitibus: Igitur ſaltem qui ex fragilitate in aliquod exitiale peccatum prolabuntur, modo ſint pœnitentes, abſolvendi ſunt, impoſita ſatisfactione poſt abſolutionem adimplenda.

Altera: Incaſſum Novatores laudant canones antiquos pœnitentiales, ut imponant onera gravia, quæ ne quidem digito ipſi movere ſatagunt, cum laborioſa iſta pœnitentia nonniſi pro peccatis enormibus, & publicis imponeretur, quam etiam Eccleſia juſto judicio reſcindere æquum duxit, ne pœnitentes in deſperationem agerentur: Ibi autem quæſtio movetur ſolum de his qui in aliquod peccatum mortale citra ſcandalum ex fragilitate coincidunt: Ergo &c.

Tertia: Nihil aliud requiritur ad abſolutionem quam verus de peccatis dolor: Atqui ſupponimus hujuſmodi peccatores habere contritionem ſinceram, amore ſaltem inchoato, quo diligitur Deus ut totius juſtitiæ ſons, formatam. Ergo &c.

Quarta: Ex S. Thoma mox laudato abſolutio, & communio concedi debent peccatori petenti, quia per Baptiſmum jus habet ad alia Sacramenta, nec citra injuriam poteſt hujuſmodi bonis privari, niſi ſit ſcandaloſus; nam ibi ait D. Thomas explicans iſta Apoſtoli verba 1. Cor. 5. *Si is qui frater nominatur, inter vos, &c.* “ Dicit Gloſſa Auguſt. nos a communione quemquam prohibere non poſſumus, „ niſi aut ſponte confeſſum, aut in aliquo judicio Eccleſiaſtico, vel ſæculari „ nominatum, atque convictum. Ergo „ &c. „

Dixi hujuſmodi peccatores fragiles frequentius quam alios in præcedenti concluſione appellatos ad ſacram menſam eſſe recipiendos, tum quia habitudine peccati mortalis non tenentur, tum quia jus habent ut baptizati ad Euchariſtiam, quæ peccatori eam petenti, & de criminibus dolenti non negatur, tum quia ex Concilio Tridentino opus habet ille fragilis peccator Euchariſtia, ut mortalia peccata in futurum præcaveat; hunc quippe effectum mirabilem producit cibus ille Angelicus. Ergo &c.

Fit ſatis objectionibus Arnaldi

Contra ſecundam concluſionem militantibus.

Objicit: Antiqui canones pro peccatis mortalibus pœnitentiam laborioſam & abſolutioni, & Communioni præmittendam eſſe ſtatuunt. Igitur & æquali laboris pondere nunc expianda ſunt. Tum hoc ipſum ex Concilio Trident. probare

putat,

putat, dicendo I. Sacram Synodum in votis habere ut omnes Traditiones Apoſtolicæ ſerventur: II. Vel ipſos canones pœnitentiales pro reformatione morum renovaſſe. III. Proſcripſiſſe Lutherum eo quod pęnitentiam in ſola vitæ mutatione ſitam eſſe propugnaret. IV. Statuiſſe ſatisfactiones canonicas juxta peccatorum gravitatem imponendas: quandoquidem peccata quæ nunc committuntur, ſunt ut plurimum ejuſdem ponderis, & gravitatis cum iis quibus quondam Fideles obnoxii erant. Igitur quodlibet peccatum mortale pęnitentia laborioſa prævie expiandum eſt, antequam concedatur abſolutionis beneficium.

Reſpondeo primo, opponendo Arnaldo Eccleſiam, quæ pęnitentiam laborioſam multis annis ſuſtinendam abrogavit: Tum & ipſam Synodum Tridentinam, quæ ſatisfactionem publicam non niſi pro peccatis ſcandaloſis, & manifeſtis pro aliquo tempore exigit, donec ſcilicet fiat ſatis & partibus offenſis, & honori Dei. Neque vero omittendum eſt famoſam, ſeu laborioſam pęnitentiam nonniſi pro peccatis ſupra modum enormibus fuiſſe impoſitam.

Reſpondeo ſecundo, diſtinguendo: Canones ſtatuunt pęnitentiam luctuoſam pro peccatis mortalibus publicis & gravioribus, concedo: pro occultis nec ita gravibus, ſed ex fragilitate commiſſis, nego antecedens & conſequentiam; uſus enim Eccleſiæ obtinuit, ut pro hujuſmodi peccatis, impoſita juxta viri prudentis judicium penitentia poſt abſolutionem adimplenda, ſolvatur pęnitens, & ad ſacram menſam ſuſcipiatur.

Ad primam probationem ſimiliter diſtinguo: Synodus Tridént. vult Traditiones Apoſtolicas ſervari juxta Eccleſiæ determinationem, concedo: per extenſum & ſecundum recentiorum placita, nego: jugum enim Domini ſuave eſt, & durum nimis appareret, ſi pro uno peccato magnæ, & ſupra modum laborioſæ probationes ante abſolutionem prærequirerentur. Non quod, fateor, ſatisfactio quantum vis laborioſa poſſit ſuperare unius tantum peccati mortalis gravitatem, cum iſtud inducat reatum pęnæ æternæ, ſed quia tantus labor humanas excedit vires, & per quædam bona opera ſatisfactionem Chriſti applicativa expiari queat.

Ad ſecundam, non abſimili modo diſtinguo: Sacra Synodus Tridentina pro morum reformatione antiquos canones reſtituit quantum ad aliquid, ſcilicet ut reſtituatur ablatum, ut peccatum publicum ſatisfactione quadam publica expiatur, & peccator Eccleſiæ reconcilietur, concedo: quantum ad omnia, ita ut uno aut altero anno, vel multo pluribus pęnitentiam luctuoſam agat, nego, propter rationes iterum atque iterum laudatas.

Ad tertiam etiam diſtintione utimur: Synodus Tridentina proſcripſit Lutherum ea præciſe ratione, quod pœnitentiam publicam, & multis annis laborioſe adimplendam pro uno tantum peccato mortali propelleret, nego: Eo quod præciſe totam pœnitentiam in ſimplici morum reformatione ſeu mutatione reponeret, ſubdiſtinguo: ſecluſa contritione, & pœnitentia ſatisfactoria juxta judicium viri prudentis imponenda, concedo: ſecus, nego. Reformatio morum inani fidei actu non fit; hinc merito propulſus eſt Lutherus. qui bona opera ſatisfactoria abnuebat, quandoquidem fides ſine operibus mortua eſt, nec eſt ſine eis vera mutatio ſeu converſio.

Ad quartam, Arnaldus aut deſloravit, aut interpolavit teſtimonium Concilii Tridentini, nam Seſſione 14. c. 8. Patres quidem injungunt Sacerdotibus ut imponant ſatisfactiones peccato proportionatas, ſed non citat illa verba conſequentia: *Quantum ſpiritus & prudentia ſuggeſſerit, pro qualitate criminum & pœnitentium facultate*. Ad alia patet ſolutio ex dictis.

Inſtabis: Quod univerſalis traditio docet, illud eſt admittendum: Atqui tota traditio ſtat pro pœnitentia rigoroſa Euchariſtiæ ſumptioni præmittenda, quando aliquis graviori aliquo peccato detinetur: Ergo &c. Probatur minor. Patres duplicis tantum generis indigitant peccata, alia ſcilicet quæ vocant magna eaque capitalia; alia vero quæ appellant levia & quotidiana: Sed capitalia inter quæ quodlibet mortale annumeratur, luctuoſa pœnitentia expiari neceſſe eſt: Ergo &c. Probatur minor, Juxta Patrum principium.

cipium, omnia peccata mortalia ſunt æqualia, cum non diſtinguant inter peccatum mortale & mortale, ſed ſolum inter peccatum mortale & veniale, quod quidem levius & quotidianum nuncupant. Ergo &c.

Reſpondeo negando minorem primi & ſecundi argumenti. Ad ulteriorem probationem diſtinguo: omnia peccata mortalia ſunt æqualia objective, in quantum ſingula creaturam a Deo avertunt, & reatum pœnæ æternæ inducunt, concedo: intenſive, & in ratione malitiæ, nego. Quis enim dicet peccatum Judæ proditoris cetera omnia peccata in gravitate non ſuperaſſe; cum vel ipſe Chriſtus ponderans tantam malitiam dixerit Marci 14. *Bonum erat ſi non eſſet natus homo ille*. Idem Dominus diſtinctionem peccatorum mortalium inter ſe probat, ubi loquens de peccato Pilati, qui illum ut reum judicabat, & de peccato alterius a quo traditus fuerat, ait Joan. 19. *Qui me tradidit tibi, majus peccatum habet*. Hæc ſolutio colligitur etiam ex S. Paciano Barcinonenſi Epiſcopo, qui L. 3. Bibliothecæ Patrum columna 7. vocat idololatriam, homicidium, & fornicationem peccata mortalia. Ergo-ne nulla alia dantur? Minime: ſic enim proſequitur: *Iſta ſunt capitalia*, fratres, *iſta mortalia*. Eo loci ſumit peccatum mortale pro magno crimine, ſed non excludendo alia peccata mortalia quæ non ſunt iſtius ſpeciei, licet tamen ſint vere mortalia.

Inſtat: Tertullianus L. de Pœnit. cap. 10. Pag. 147. inſurgit contra eos qui tametſi in Deum peccaverint, nolunt tamen publice pœnitere; eos enim irridens, ait: " Grande plane emolumentum verecundiæ, occultatio delicti pollicetur. Videlicet, ſi quid humanæ notitæ ſubduxerimus, proinde & Deum celabimus? Adeo-ne exiſtimatio hominum, & Dei conſcientia comparantur? An melius eſt damnatum latere, quam palam abſolvi? " Ergo &c.

Reſpondeo diſtinguendo: Et Tertullianus eo loci non loquitur de pœnitentia laborioſa & ſatisfactoria; ſed de confeſſione ſecreta, concedo: Et loquitur præciſe de hac ſatisfactione, nego. Primo cap. 9. explanat pœnitentiam laborioſam, ad quam adhortatur peccatores ſpe veniæ, & honoris: " Cum igitur provolvit hominem, magis relevat, *inquit*, cum ſqualidum facit, magis mundatum reddit. " Tum convertit ſermonem indiſcriminatim ad omnes illos peccatores qui ſua peccata aperire Confeſſario erubeſcunt, & de hac pœnitentia ait: " Cum accuſat, excuſat: cum condemnat, abſolvit. In quantum non peperceris tibi, in tantum tibi Deus, crede, parcet. Pleroſque tamen hoc opus ut publicationem ſui aut ſuffugere, aut de die in diem differre præſumo, pudoris magis memores quam ſalutis... Grande plane emolumentum &c. "

Inſiſtit: Atqui omnia peccata mortalia erant per pœnitentiam luctuoſam juxta veterem diſciplinam expianda: Ergo &c. Probatur ſubſumptum. Origenes Homil. 15. in Levit. duo ſolum verbis expreſſis & claris agnoſcit peccata, mortale unum, veniale alterum: Illud pœnitentia laborioſa luendum, iſtud vero facilius remittendum. Eo loci ſic loquitur: " Iſtas ergo domos, ſi forte alicui lapſus acciderit, ſemper eſt recuperandi facultas: ut v. g. dicamus, ſi nos aliqua culpa moralis invenerit, quæ non in crimine mortali, non in blaſphemia fidei, quæ muro Eccleſiaſtici & Apoſtolici dogmatis cincta eſt; ſed vel in ſermonibus, vel in morum vitio conſiſtat, hoc eſt vendidiſſe domum, quæ in agro eſt, vel in via cui murus non eſt. Hæc ergo venditio, & hujuſmodi culpa ſemper reparari poteſt, nec aliquando tibi interdicitur de commiſſis hujuſmodi plenitudinem gerere. In gravioribus enim criminibus ſemel tantum, vel raro pœnitentiæ conceditur locus. Iſta vero communia, quæ frequenter incurrimus, ſemper pœnitentiam recipiunt, & ſine intermiſſione redimuntur. " Nomine peccatorum frequentiorum venialia, nomine vero graviorum mortalia Origenem intelligere nemo non videt. Ergo &c.

Reſpondeo negando ſubſumptum. Ad probationem, nego Origenem duo ſolum agnoſcere peccata, veniale ſcilicet, & mortale, ſed potius triplicis generis loco citato enarrat. Veniale nimirum, mortale commune, & enorme qualis eſt hæreſis & blaſphemia. Verius dicam eo loci non de veniali, ſed de mortali diverſi gene-

Digitized by Google

generis agit; hinc cum ait: *Si nos aliqua culpa moralis invenerit, quæ non in crimine mortali conſiſtat*; non excludit per iſta verba, *quæ non in crimine mortali, &c.* peccatum mortale, adeoque non intelligit veniale, ſed mortale commune, quod reſpective ad blaſphemiam non vocat mortale, id eſt tam grave. Quod enim ſic intelligat in illo textu, peccatum mortale, liquet ex pluribus. I. explicans quid ſit illud mortale, ait quod non in crimine mortali, non in blaſphemia fidei ſitum ſit. II. Suam quoque aperit mentem de peccato mortali communi; ſubdit enim: *Sed vel in ſermonibus, vel in morum vitio conſiſtat*. III. Primum raro & quandoque ſemel in vita remitti dicit: *Semel tantum, vel raro pœnitentiæ conceditur locus*. Audis Origenem loqui de pœnitentia publica pro peccatis gravioribus, ſemel, ut plurimum conceſſa. IV. Alterum peccatum dicit commune & ſæpiſſime remitti: *Iſta vero communia, quæ frequenter incurrimus, ſemper pœnitentiam accipiunt*: Et pro exemplo affert peccatum David, certe mortale, & tamen abſque mora remiſſum. Ibidem ſubdit: " Huic itaque „ perfectæ menti ſi acciderit aliquando „ domum, quam habet non manufactam „ æternam in cœlis vendere, & in ma„ nu alterius dare: ſicut contigit aliquan„ do magno Patriarchæ David, cum de „ tecto ſuo Uriæ Hethei aſpexit uxorem, „ ſtatim eam redimit & reparat. „ Ex his patet priorum ſæculorum Doctores pœnitentiam laborioſam, quæ præcederet abſolutionem ſacramentalem indiſcriminatim pro quolibet peccato mortali non exegiſſe.

Reponit: Atqui Patres in ea fuerunt ſententia, quod crediderint peccata adæquate dividi in mortalia & venialia: Ergo &c. Probatur ſubſumptum: Non diſtinguunt unum peccatum mortale ab alio, ſaltem in reatu culpæ & pœnæ, ſed univerſim dicunt peccata mortalia eſſe capitalia, iſta vero pœnitentia laborioſa eſſe plectenda autumant. Ergo &c. Sic propugnant S. Eligius Hom. 6. t. 2. Bibl. PP. ' Capitalia crimina non admittere; „ minuta peccata ſine quibus eſſe non „ poſſumus, per indulgentiam inimicorum „ & eleemoſynam pauperum indeſinenter „ redimere &c. „ Sic Fulbertus Carno„ tenſis Serm. 2. ad populum: Cecidimus „ enim, *inquit*, non ſolum in peccata, „ ſed etiam in crimina, propter quæ pec„ catores ab Eccleſia ſeparantur, qualia „ ſunt homicidia, adulteria, fornicatio„ nes, ſacrilegia, rapinæ, furta, falſa te„ ſtimonia, ſuperbia, invidia, avaritia, „ diutina iracundia, ebrietas aſſidua. „ Cæſarius Arelatenſis Archiepiſcopus Hom. 8. eadem nominat & numerat peccata, tum ſubdit: " Pro capitalibus vero „ criminibus non hoc ſolum ſufficit, ſed „ addendæ ſunt lacrymæ, & rugitus, & „ gemitus, continuata, & longe protra„ cta jejunia ... Ultro nos ipſos a com„ munione Eccleſiæ removentes, in luctu „ & triſtitia multo tempore permanen„ tes, & pœnitentiam etiam publice a„ gentes. „ Sic Ivo Carn. Epiſt. 230. loquens de peccatis morralibus, ait: " Quę „ crimina ſua confitentes aliquandiu a „ corporis & ſanguinis Chriſti communio„ ne ſuſpendit. „ Sic Auguſtinus L. de fide & operibus cap. 26. " Niſi eſſent quę„ dam gravia peccata, ut etiam excom„ municatione plectenda ſint. „ Rurſus Hom. 50. affirmat peccatum originale remitti quidem per Bapriſmum, inter actualia vero quædam remitti per Orationem Dominicam, quædam alia per pœnitentiam publicam.

Reſpondeo una falce nos poſſe metere iſtam farraginem argumentorum, quæ Arnaldus Lib. de freq. Comm. part. 2. cap. 5. ut fucum faciat, aggerit; cum ſit error Joviniani omnia peccata ut æqualia habere; quam ſententiam & S. Hieronymus, & Concilium Mediolanenſe uti fidei adverſam perſtrinxerunt. Hoc ipſum patet ex auctoritate Chriſti contra peccatum Judæ vehementiſſime inſurgentis, ut ſupra dictum eſt. Nec levius ſubindigitat Propheta Regius in peccata mortalia quædam eſſe ceteris graviora, maxime quando ex determinata malitia patrantur, & ingratitudinem annexam habent. Pſal. 54. ait: *Si inimicus meus maledixiſſet mihi, ſuſtinuiſſem utique ... Tu vero homo unanimis, dux meus, & notus meus: qui ſimul mecum dulces capiebas cibos*. Quis autem ſanæ mentis dixerit SS. Patres erronea indiſcriminatim fuiſſe locutos.

Reſpondeo II. nomine criminum capitalium Patres quandoque intelligere peccata

graviſſima quæ ſcandalum pariunt; quandoque enormia occulta, quæ pœnitentia luctuoſa expiari conſulunt : quandoque etiam quodlibet mortale, quod comparative ad veniale dicitur capitale, hoc eſt gravius, quodque ut plurimum eſt radix multorum ſubſequentium peccatorum.

Reſpondeo III. SS. Patres prædicatorum munus nonnumquam obire; hinc exaltant vocem ſuam adverſus peccatores, quos ut ad ſeveriorem pœnitentiam inducant, veluti exaggerando criminum gravitatem, ea vocant magna, eorum ſalutis negotio ſuccurrere rati, ſi pro delictis, quæ reatum pœnæ æternæ inducunt, omnibus ſatisfaciant modis: Hinc gemitus, & lacrymas, hinc eam humilitatem ut ad tempus præ reverentia a ſacra menſa recedant, exigunt a pœnitentibus ad ſalutis ſecuritatem, cum nemo ſciat an amore vel odio dignus ſit. Sed non ideo labores ſupremos pœnitentiæ abſolutioni & communioni indiſcriminatim præmitti volunt; niſi peccata ſint graviſſima, niſi habitualia & ſcandaloſa. His præmiſſis facile conciliantur Patrum placita.

Jam ad argumentum redit oratio. Et reſpondeo negando ſubſumptum. Ad probationem, nego utique Patres non diſtinguere peccata mortalia ad invicem, cum peccatum lapſus carnis ſpecie diſtinguatur a peccatis blaſphemiæ, hæreſis, & deſperationis, quæ dubio-procul inter omnia ſunt graviſſima. Ad id vero quod dicitur peccata mortalia non diſtingui in reatu culpæ & pœnæ, diſtinguo: objective, concedo: formaliter & intenſive, ſeu etiam extenſive, nego. Cuncta quidem conveniunt in eo quod avertant a Deo, quod pœnam æternam inducant; quia vero gravitas peccatorum & ex modo tendendi in creaturam in contemptum Dei, & ex circumſtantiis exurgit, utique inde diverſitas peccatorum, immo vel pro ipſis pœna æterna infligenda, quæ eſt modo intenſior, modo etiam extenſior in quibuſdam reprobis & damnatis. Non mirum igitur ſi Patres pro quibuſdam peccatis mortalibus graviores pœnas temporales exigant, ne radix peccati ſerpat in pejus.

Ad primam auctoritatem reſpondetur, S. Eligium unum dumtaxat propugnare, videlicet peccata mortalia ſeveriori pœnitentia quam venialia eſſe plectenda, quod ultro fatemur.

Non abſimilis eſt reſponſio ad Fulbertum; quod enim non intelligat quæcumque peccata mortalia eodem modo eſſe expianda, claret; certum enim eſt ſurta, rapinas, iracundiam, & alia hujuſmodi peccata quæ recenſet, non ſubjici pœnitentiæ publicæ, niſi adſit grave ſcandalum: Si tamen adſit peccati mortalis habitus, peccata ad tempus laborioſa ſatisfactione, ſed occulta prius caſtiganda ſunt, quam abſolutionis beneficium concedatur. De iſtis ſolum loquitur Fulbertus, videlicet & de peccatis ſæpius iteratis, quæ ſunt aliorum multorum cauſæ, & de publicis. Priora ſic exprimit: *Cecidimus non ſolum in peccata, ſed etiam in crimina ... qualia ſunt avaritia, diutina iracundia, ebrietas aſſidua*. Poſteriora vero cum ſubdit: *Propter qua peccatores ab Eccleſia ſeparantur, qualia ſunt homicidia, adulteria*. Pœnitentia quippe publica injungebatur pro homicidio & adulterio.

Dices: Ibidem habetur: *fornicationes, ſacrilegia, rapina, furta*: Igitur ex Fulberto omnia peccata ſeparant ab Eccleſia, eo ipſo quo ſunt mortalia.

Reſpondeo conſequentiam Arnaldi exuberare, cum juxta bullam Martini V. *ad vitanda ſcandala* in Concilio Conſtantienſi, tum & in Baſileenſi laudata, nonniſi excommunicati notorii & denunciati, ab Eccleſia ſeparantur. Igitur Fulbertus loquitur de ſurti peccato quod non remittitur niſi reſtituatur ablatum, ſi fieri poteſt, & de aliis quæ ſcandalum annexum habent; tametſi enim per ebrietatem, & quædam alia peccata homo non incurrat excommunicationem, vult tamen Eccleſia abſolutionem ad tempus differri ad emendationem, quod vocatur lato modo ſeparatio, quatenus ſcilicet peccatores ad participationem Myſteriorum, donec probati ſint, non admittuntur. Unde ſic diſtinguo: peccata mortalia ſeparant ab Eccleſia ſecundum quid, hoc eſt privant hominem vita perfecta, qua vivit in Eccleſia per charitatem, concedo: ſimpliciter & abſolute, ſubdiſtinguo: ſi annexam habeant excommunicationem latam, eamque majorem, concedo: ſin minus, nego. Erroneum eſt enim dicere peccatores, ſecluſis excommunicatione; ſchi-

Digitized by Google

ſchiſmate, hæreſi, & a fide Apoſtaſia eſſe ab Eccleſia reſciſſos. Ceterum Fulbertus loquitur de ſcandalo dato. Sic enim ibidem loquitur: " Juſtum eſt, ut qui cum „ deſtructione ſe perdidit, cum multo- „ rum ædificatione ſe reddimat. „ Loquitur de peccatis habitualibus, quæ iis vocibus *diutina iracundia*, *ebrietas aſſidua*, notantur: dictum eſt autem peccatorem ex habitu prius probandum eſſe, antequam accedat ad ſacram menſam.

Eadem eſt reſponſio ad Cæſarium Arelatenſem; ſi quis vero contendat eum loqui de Pœnitentia publica, concedat utique eo loci ſermonem inſtituere, non de quocumque peccato mortali, ſed de gravioribus ſcandalum inducentibus, pro quibus ſolis pœnitentia laborioſa quondam imponebatur, vel etiam de graviſſimis occultis quæ majoris ſatisfactionis motivo, pœnitentes proprio motu volebant in conventu Eccleſiæ aperire, & pro eis expiandis pœnitentiam publicam agere, ut non obſcure ejus indicant verba: " Ultro nos ipſos a communione Eccleſiæ „ moventes, in luctu & triſtitia multo „ tempore permanentes, & pęnitentiam „ etiam publice agentes.

Objectio petita ex auctoritate Ivonis non urget, quippe qui non dicat peccata mortalia ſemper ſuſpendere Communionem, ſed ſolum aliquando, cum ſcilicet vel ſcandalum per ea venit, vel peccator ſicut humilitatis, ſic & reverentiæ motivo ad tempus a ſacra menſa recedit: " Quæ „ crimina ſua confitentes, aliquandiu a „ corporis & ſanguinis Chriſti commu- „ nione ſuſpendit. „

Sic demum explicatur Auguſtinus, qui Lib. de fide & operibus cap. 26. omnia peccata mortalia ſubjici pœnitentiæ luctuoſæ, ut falſo contendit Arnaldus, non dicit, ſed ea ſolum quæ vel ipſa excommunicatione punienda ſunt: " Niſi eſ- „ ſent, *ait*, ita gravia, ut etiam excom- „ municatione plectenda ſint.... niſi eſ- „ ſent quædam non ea humilitate pęni- „ tentiæ ſananda, qualis in Eccleſia da- „ tur eis qui proprie pœnitentes vocan- „ tur. „ Ibidem cap. 19. recenſet ea quæ pœnitentiæ publicæ & excommunicationi ſubjiciebantur, idololatriam ſcilicet, adulterium & homicidium, quæ vulgo in canonibus pœnitentialibus concluduntur: " Qui opinantur & cetera eleemoſynis „ facile compenſari; tria tamen mortifera „ eſſe non dubitant excommunicatione „ punienda, donec pœnitentia humiliore „ ſanentur; impudicitiam, idololatriam, „ homicidium. „ Audis non omnia peccata mortalia indiſcriminatim, ſed tria ſolum pœnitentia publica eſſe punienda juxta ſancti Auguſtini ſententiam.

Sanctus Auguſtinus eſt ſui ipſius interpres Serm. 16. de verbis Domini cap. 8. pag. 30. ubi ſic loquitur: " Sunt homines „ adulteri in domibus ſuis, in ſecreto „ peccant, aliquando nobis produntur ab „ uxoribus ſuis plerumque zelantibus, ali- „ quando maritorum ſalutem quærenti- „ bus. Nos non prodimus in palam, „ ſed in ſecreto arguimus. Ubi contigit „ malum, ibi moriatur malum. „

Contra: Sex prioribus ſæculis peccata etiam occulta Patres pœnitentia publica mulctabant. Ergo &c. Probatur antecedens. Hoc ipſum colligitur. I. Ex S. Baſilio Epiſt. canonica ad Amphilochium. II. Ex Innocentio I. Epiſt. 2. ad Victricium Rothomagenſem. III. Ex Innocentio III. Epiſt. 1. ubi dicit peccatorem non eſſe abſolvendum niſi prius ſatisfecerit. IV. Demum ex Theodoreto qui L. Fab. Hær. perſtringit Audianos, eo quod, nulla interpoſita mora, beneficium abſolutionis peccatoribus concederent. Ergo &c.

Reſpondeo, ut ſupra diſtinguendo: Et Patres loquuntur de pœnitentibus, qui vel peccatorum ſcandali erant rei, vel de gravioribus occultis quæ ultro majoris pœnitentiæ intuitu volebant publice expiare; vel etiam de furti culpa, quæ non remittitur niſi prius reſtituatur ablatum, concedo: ſecus, nego. Ad probationem primam, ſecundam & tertiam patet ſolutio. Quod ſpectat ad Theodoreti auctoritatem, dico illum jure merito Audianos ſuo ſtylo cenſorio perſtringere, quippe qui per fas & nefas & indiſcriminatim abſque prævia pœnitentia legitima, vel ipſos peccatores ſcandaloſos abſolverent.

Objectio ex canonibus Concilii Illiberitani deprompta.

Opponit: Concilium Illiberitanum omnia peccata mortalia univerſim pœnitentia pu-

publica caſtigari, nec communionem, immo nec reconciliationem concedendam eſſe, donec rei pœnitentiam adimpleverint, ſtatuit. Ergo &c. Probatur antecedens multis momentis.

I. *Canone* 69. habetur: "Si quis forte,
„ habens uxorem, ſemel fuerit lapſus,
„ placuit, eum quinquennio agere debe-
„ re pœnitentiam, & ſic reconciliari.„

II. *Canone* 71. " Stupratoribus puero-
„ rum, nec in fine dandam eſſe Com-
„ munionem. „

III. *Canone* 73. " Delator, ſi quis ex-
„ titerit fidelis, & per delationem ejus
„ aliquis fuerit proſcriptus, vel interfe-
„ ctus, placuit, eum nec in fine accipe-
„ re communionem. Si levior cauſa
„ fuerit, intra quinquennium accipere
„ poterit Communionem. „

IV. *Canone* 74. " Falſus teſtis, pro ut
„ crimen eſt, abſtinebit. Si tamen non
„ fuerit mortis, quod objecit. Et ſi pro-
„ baverit quod diu tacuerit, biennii tem-
„ pore abſtinebit. Si autem non proba-
„ verit in conventu Clericorum, placuit
„ per quinquennium abſtinere. „ In iis & ſimilibus canonibus cuncta peccata mortalia etiam occulta, pœnitentia publica puniuntur. Ergo &c.

Reſpondeo I. Illud Concilium eſſe Provinciale, adeoque ejus canones nec univerſam obligare Eccleſiam, nec ejus prævalere praxi, quæ vult pœnitentes aliquo peccato mortali ex fragilitate commiſſo detentos, impoſita & aſſignata ſatisfactione, abſque mora abſolvendos eſſe.

Reſpondeo II. Iſtam Synodum apud Bellarminum L. 2. de imag. cap. 9. ut ſuſpectæ fidei haberi, eo quod denegando etiam ſub finem vitæ communionem, ſive Euchariſtiæ, ſive etiam Eccleſiæ, in errorem Novatianorum collimare videatur: Nec plurimum diſſentit Binius, qui Tomo 1. Conc. pag. 245. hæc ſcribit. " De
„ ejus auctoritate Scriptores mirifice va-
„ riant: Quod 1. 2. 6. 8. 12. 17. 18. &c.
„ Canones lapſis Communionem in fine
„ vitæ adimentes, Novatiano: quodque
„ 34. Canon Vigilantio: 36. Iconomachis
„ favere viderentur; nonnulli etiam viri
„ doctiſſimi hanc Synodum, vel reproba-
„ tam, vel erroneam eſſe ſenſerunt:
„ Melchior Canus Lib. 5. de locis cap. 4.
„ ſcribit canon 36. hujus Concili erro-
„ neum eſſe. Reverendiſſ. Card. Bellarm.
„ Lib. 2. de imag. c. 9. ait hoc Conci-
„ lium Provinciale fuiſſe, & minime
„ confirmatum, frequenter erraſſe; ideo
„ quod lapſos, alioſque peccatores gra-
„ ves, licet pœniteant, ne quidem in
„ mortis articulo abſolvi concedat: pu-
„ tat enim vir ſolidiſſime doctus per de-
„ negatam communionem, non Eucha-
„ riſtiam, ſed Sacramentalem reconci-
„ liationem & abſolutionem intelligi de-
„ bere: propterea quod canon. 69. re-
„ conciliatio, & communio ſignificatu
„ eodem accipiantur. „

Poteſt tamen excuſari & explicari illud Concilium, dicendo in canonibus objectis loqui de adulterio, & enormibus peccatis: & quandoque etiam de homicidio, vel peccatis ad illud crimen conducentibus, qualia ſunt falſa teſtimonia. Dictum eſt autem peccata gravia publica, pœnitentia utique publica eſſe plectenda; enormia vero tametſi ſecreta ſubjici etiam pœnitentiæ laborioſæ in ſecreto; Quia probandi ſunt magni peccatores, antequam ad ſacram menſam admittantur.

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Pœnitentes peccatorum gravium habitu detenti ante beneficium abſolutionis, & communionis, ad tempus pœnitentia laborioſa probandi ſunt, ſecluſo vero malo habitu abſolvendi, & ad ſacram menſam recipiendi, præſcripta tamen prius ſalutari ſatisfactione tempore ſubſequenti adimplenda.

Prima Pars patet ex antiqua diſciplina, & Canonibus pœnitentialibus.

Secunda vero etiam admittenda eſt, ſcilicet quod ad tempus juxta leges charitatis, ſimul & prudentiæ peccatores graviſſimo criminum pondere oppreſſi probandi ſint. Probat miſericordia Chriſti erga Magdalenam peccatricem, miſericordia Patris erga filium prodigum pœnitentem, indulgentia S. Pauli erga Corinthium inceſtuoſum. Sic docet S. Thomas hic q. 80. art. 6. ſin minus procraſtinatio longior veniæ foret multis deſperationis cauſa, & petra offenſionis.

Tertia denique in eo poſita eſt, quod vere

vere pœnitentes de aliquo peccato mortali cuius rei ſunt, abſque mora abſolvendi ſint. Non enim aliud exigit Eccleſia. Ratio D. Thomæ loco mox laudato ea eſt, quod nullus debeat privari bono ad quod jus habet: Neque vero adeſt impedimentum, cum de peccato commiſſo ſincere, ut ſupponimus, doleant. Tum quia dilatio & abſolutionis, & communionis, eſt ſolum pro iis qui vel peccatorum habitu, vel etiam peccato ſcandalum magnum annexum habente, detinentur.

SYNOPSIS OBJECTIONUM ET SOLUTIONUM.

Multa objicit adverſus ſecundam concluſionem Arnaldus Patrum auctoritate ſuffultus, ex quibus unicum coaleſcit argumentum: peccatores ſcilicet a ſacra menſa propellendos eſſe, donec ſatisfactionibus laborioſis ſua expiaverint crimina. Sed eos de perſonis quæ vel peccatorum graviorum habitudine detinentur, vel ſcelus aliquod in tota vicinia diffamatum, vel furtum quod non remittitur niſi reſtituatur ablatum, perpetrarunt, loqui, luce meridiana clarius apparet. Certum eſt enim, I. Pœnitentiam publicam a Nectario Patriarcha C. P. fuiſſe abrogatam. II. Peccata mortalia non eſſe æqualia. III. Uſum obtinuiſſe in Eccleſia non procraſtinare abſolutionem, pro uno peccato mortali ſecreto, de quo vere, & ſincere dolet pœnitens: ſicque ruit ſiſtema Arnaldi de pœnitentia luctuoſa, & laborioſa pro uno ſolum exitiali peccato indiſcriminatim ante beneficium abſolutionis, & communionis adimplenda.

Nec magis urgent Concilii Illiberitani canones, cum eos ſolum reſpiciant, qui vel adulterium, vel homicidium, vel etiam furtum, quod non remittitur niſi reſtituatur ablatum, commiſerunt. Ceterum iſta Synodus teſtibus Binio, Bellarmino, & Melchiore Cano eſt dubiæ fidei.

CAPUT TERTIUM.

Num peccent graviter qui, peccatores tametſi pœnitentes, a ſacra Menſa pro uno aut altero anno, motivo laborioſæ pœnitentiæ antiquæ reſtituendæ, propellunt.

Ne quidam ſeveritatis zelo exacerbati imaginentur, indulgentes ſecundum ſcientiam, & prudentiam Sanctorum peccatoribus, antiquos canones peſſundare, quæſtio propoſita prius explananda, & proponenda eſt.

Supponendum eſt quæſtionem præſentem non moveri de peccatoribus. I. Excommunicatis, & denuntiatis; dictum eſt enim non niſi, annuente Epiſcopo, vel ejus vices gerente, eos ad ſacra Myſteria ſuſcipiendos eſſe. II. Idem dicimus de impiis qui ex determinata malitia vitiorum pondere oppreſſi, volunt in peccatis perſeverare. III. Concedimus etiam pœnitentes aliquo gravioris peccati habitu detentos, prius ad tempus eſſe probandos.

Quæſtio igitur eſt, num peccatores habitu quidem peccati irretiti, ſed vere pœnitentes, debeant privari uno aut altero, vel etiam pluribus annis Communione, quamvis multa dederint veræ pœnitentiæ, tum jejuniis, tum eleemoſynis, tum etiam congruis juxta ſuum ſtatum, & præſentes vires macerationibus veri doloris argumenta? Num etiam idem poſſit fieri erga eos qui vix aliquo peccato mortali tenentur, immo & circa quoſdam qui nonniſi peccatis venialibus ex habitu ligantur?

CONCLUSIO PRIMA.

Laborioſa pœnitentia juxta priſtinam Eccleſiæ diſciplinam peccatoribus nominatis non eſt imponenda.

Hoc patet ex ſupradictis: Nihilominus iterum probatur.

Primo: Ipſe Chriſtus increpavit Phariſæos qui imponebant onera gravia, quæ ipſi ne digito quidem movere volebant: Sed tale eſt pœnitentiæ laborioſæ a quibuſdam Novatoribus impoſitum jugum: Et probatur. Pœnitentia luctuoſa juxta

antiquam diſciplinam erat quædam excommunicatio, cum pœnitentes publice ab Eccleſia ejicerentur, & diuturnis in cilicio, & cinere, laboribus incumberent: Sed Eccleſia Chriſti, cujus jugum ſuave eſt, inſiſtens ejus veſtigiis, ut fragilitati humanæ conſuleret, hanc abrogavit pœnitentiam: Ergo &c. Ultro tamen fatemur optimis innixi rationibus, maxime propter frequentiores ad idololatriam, & alia nefanda crimina lapſus, ſanctos Patres pœnitentiam canonicam reis noxiis impoſuiſſe: Neque vero, ut infra dicetur, prorſus eliminanda, ubi adeſt ſcandalum.

Secundo: Quod non eſt de præcepto, non debet imponi pœnitentibus, ne ſtupendis laboribus fracti, rumpant jugum, dicentes, non ſerviemus: Igitur pœnitentia hujuſmodi moderanda eſt, nec ad multos annos procraſtinanda.

Tertio: Euchariſtia eſt cibus fortium; hinc Cyprianus nolebat differri Confeſſoribus, ne inermes adverſus fidei inimicos in prælium deſcenderent: Sed teſte Apoſtolo, peccatores non adverſus mundum hunc ſolum, & adverſus aereas poteſtates, verum etiam adverſus carnem, & ſanguinem certamen forte habent ſuſtinendum: Igitur abſolutio non eſt remittenda ad multos annos, ne tentationibus tandem victi, cedant paſſioni.

CONCLUSIO SECUNDA.

Qui uno aut altero anno peccatores vere pœnitentes, abſolutione & ſacra Communione privant, juxta probabiliorem opinionem, peccant graviter.

Probatur rationibus Theologicis.

PRIMA ſic exponitur. Ille peccat graviter, qui jugum Domini alias ſuaviſſimum, reddit intollerabile: Atqui ſic ſe gerit Confeſſor, & abſolutionem, & Euchariſtiam peccatoribus vere pœnitentibus ad annos procraſtinans: Ergo &c.

Altera: Impediens peccatores cito-citius ad Chriſtum accedere, dubio-procul peccat graviter: Sed qui ſic procraſtinat & abſolutionem, & communionem prævedit ne peccatores alias pœnitentes, citocitius ad Chriſtum accedant, & hoc contra vel ipſa Chriſti voluntatem, qui ait Matth. 11. *Venite ad me omnes qui laboratis, & onerati eſtis, & ego reficiam vos;* qui abſque mora & Magdalenam pœnitentem, & Latronem de peccatis dolentem, & mulierem in adulterio deprehenſam, & ipſum Prodigum ad meliorem frugem redeuntem, benigne abſque mora ſuſcepit. Ergo peccat graviter ille Sacerdos, cum Chriſti voluntatem in hoc non adimpleat.

Tertia: Confeſſor Patrum leges obſervare debet: Sed Patres hanc indulgentiam pro peccatoribus ſemper habuere: Et probatur. Inſtar omnium ſit Dionyſius, qui increpavit Confeſſorem quod presbiterum de peccatis dolentem propulerit. Sic ſanctus Cornelius Papa Epiſcopum ſchiſmaticum ad Eccleſiam tactum dolore intrinſecus, redeuntem, pœnitentia publica omiſſa, abſolvit, & recepit. Sic ſanctus Franciſcus Saleſius Charitatis ſuæ dulcedine, ait Eccleſia, multos convertit peccatores, & frequenti Sacramentorum uſu devotionem fide viva, & charitate erga Chriſtum ardenti ſuffulta invexit in mundum. Iis mediis duodecim hæreticorum millia Eccleſiæ gremio adunavit, peccatores ad meliorem frugem revocavit, ac tandem fidem mellifluis ſuis prædicationibus mirifice propagavit, propagatam devotione aluit, & roboravit; roboratam vero frequentiori abſolutionis, & Euchariſtiæ uſu multos ad æternam perduxit vitam.

Quarta: Qui ſubvertit Eccleſiæ vota, & ea reddit inania, certe valde culpandus eſt: Sed Confeſſor ſeverioris diſciplinæ zelator talis eſt: & probatur. Primo quidem ſacra Synodus Tridentina in votis habet, ut fideles frequentius ad ſacram menſam accedant; vultque ut ſua vota quam primum compleantur. Secundo, ad hoc adhortantur Patres ſupra laudati, nec aliam prærequirunt ad Euchariſtiam diſpoſitionem, quam peccati fugam, & ejuſdem verum dolorem; tum ut ab eo abſolvantur pœnitentes, tum ut cito-citius ſacra Communione donentur: quas quidem diſpoſitiones habent, ut ſupponimus, pœnitentes laudati: Sed vacua evadunt iſta deſideria per longam abſolutionis, & communionis procraſtinationem:

Pec-

Peccat igitur qui in exceſſum abiens, ſic procraſtinat Sacramenta: Ad quid enim vota Eccleſiæ pro frequenti communione, niſi ut executioni cito-citius mandentur: quod tamen non curant Doctores recentiores, pace eorum dicam, hoc Phariſaico pulvere non nihil conſperſi.

Quinta: Poteſtas Eccleſiæ non eſt in deſtructionem, ſed in ædificationem, hinc qui ea abutuntur, reatum & culpæ, & pęnæ incurrunt; Sed peccatores pęnitentes, & abſolutione, & communione diutius privare, eſt Eccleſiæ poteſtate in deſtructionem uti, cum quotidiano probetur experimento peccatores tantis deterritos laboribus ſuæ ſaluti abrenuntiare, & in deſperationem actos promiſcue ſibi indulgere. Ergo &c.

Sexta: Nemini licitum eſt diſpenſare de præceptis Eccleſię eorum impediendo adimpletionem: Sed eſt præceptum expreſſum ſicut annuæ confeſſionis, ſic & annuæ communionis, nedum ad juſtos, ſed & ad peccatores ſe extendens; qua igitur auctoritate diſpenſant de hujuſmodi præceptis rigidiores Confeſſores, abſolutionem, & communionem ad multos annos remittendo, cum nihil aliud ad pręceptum adimplendum prærequiratur, quam verus dolor de peccatis, quem ſupponimus in peccatoribus pęnitentibus, qui non ſemel hujuſce pœnitentiæ argumenta dederunt. Qua mente igitur quæſo, & quo conſilio exigunt pœnitentiam multorum annorum, pro uno peccato mortali, & quandoque etiam pro ſolis ad veniale affectibus, ut non ſemel contingit, & contigit, quod multi cordati, juſti ac doctiſſimi Confeſſores, dolentes audierunt: cum Concilium Lateranenſe abſque limite omnes fideles velit ſæpius ad Sacramenta laudata accedere, aut ſaltem, ad duritiam cordis, ſemel in anno: quis enim ſanæ mentis dixerit inter Chriſtianos iſta lege ligatos, non eſſe inter eos qui nedum uno peccato mortali, ſed pluribus irretiti ſunt, & tamen Eccleſia ſicut illos, ſic & iſtos vult per legem latam; & ad pęnitentiam, & ad Euchariſtiam ſaltem ſemel in anno ſub interminatione excommunicationis accedere, & conſequenter ſine dilatione abſolvi, ut divinæ Euchariſtiæ alimonia nutriantur, modo ſint pęnitentes, & ipſi teſtantur tum verbo, tum corde, tum etiam operibus ſe tales eſſe & exiſtere: Ergo &c.

Septima demum ſic procedit, retorquendo argumentum. Severiores Confeſſores laudati celebrant quotidie ſacra Myſteria, ſæpius, ut pie creditur ad ſacramentum confeſſionis accedunt & ſupra modum dolerent, ſi eis abnegaretur abſolutio, tametſi in multa etiam gravia ex fragilitate humana prolabantur peccata; quia vero credunt, & dicunt ſe eſſe pęnitentes, volunt abſque mora abſolvi, ut officio fungantur, ſi ſint Parochiarum rectores, vel etiam pro vita ſuſtentanda, ut habeant Miſſæ ſtipendium: Igitur cum in eadem cauſa ſint, non debent aliis peccatoribus alias pœnitentibus, & abſolutionem, & communionem ad unum, aut etiam ad alterum annum procraſtinare. Hinc illis jure merito poſſumus dicere verba Chriſti ad ſeveriores Phariſæos, qui volebant mulierem in adulterio deprehenſam lapidare Joan. 8, *Qui ſine peccatum eſt veſtrum, primus in illam mittat lapidem*. Incaſſum reponerent ſe ex officio teneri ad Miſſam celebrandam, cum ſancti Patres, & ipſum Concilium Tridentinum, eaſdem, immo & majores, quam in ceteris peccatoribus, exigat in Sacerdotibus diſpoſitiones: quia inquit D. Thomas, major devotio, majorque ſanctitas requiritur in conficiente Euchariſtiam, quam in ſumente: Sacerdos autem non ſolum ſub utraque ſpecie communicat, verum etiam conficit & Sacramentum, & ſacrificium: Hinc ad illum potiſſime ſpectant illa Apoſtoli verba 1. Cor. 11. *Probet autem ſe ipſum homo: & ſic de pane illo edat, & de calice bibat*: Et rurſus cap. 4. de Sacerdotibus. *Sic nos exiſtimet homo, ut Miniſtros Chriſti, & diſpenſatores Myſteriorum Dei: hic . . . jam quæritur, ut fidelis quis inveniatur.*

Solvuntur objectiones Arnaldi contra primam Concluſionem.

Objicit I. Apoſtoli, qui expectabant Spiritus ſancti deſcenſum, per 40. dies abſtinuerunt a communione; Scriptura enim Actor. 1. dicit tantum eos in ora-

oratione perſeverantes manſiſſe; ſilet vero communionem: Igitur Confeſſores citra peccatum illam etiam juſtis, & peccatoribus ad libitum procraſtinare poſſunt.

Reſpondeo argumentum illud eſſe negativum, adeoque nihil probare; nam inde ſequeretur, cum Petrus in carcerem fuit conjectus, quod ei contigit Paſchæ tempore, Paſcha non celebraſſe; habetur enim Act. 12. orationem factam fuiſſe ſine intermiſſione ab Eccleſia ad Deum pro eo: nec tamen loquitur Scriptura de celebratione Paſchatis.

Inſurgit: Quod in primitiva Eccleſia fuit obſervatum, illud tenendum eſt: Atqui primis ſæculis non ſtatim poſt confeſſionem peccatorum concedebatur Euchariſtiæ participatio, cum potius non niſi poſt longum tempus abſolutio a peccatis lethalibus conferretur: Ergo &c.

Reſpondeo primo, diſtinguendo majorem: Quod primitiva Eccleſia docet quoad fidei dogmata, & probos mores inſtituendos, tenendum eſt, concedo: quoad leges quæ ſpectant diſciplinam, ſubdiſtinguo: ſi tacito vel expreſſo conſenſu aliter non ſtatuat, concedo: ſin minus, nego. Immutabilis & irrefragabilis eſt in hæreſibus debellandis & in vitiis perſtringendis. Verum nonnullæ cæremoniæ, aliaque diſciplinæ momenta mutationi ſubjacent, & de facto quandoque immutantur vel per legem perfectiorem, vel etiam per non uſum, non reclamante Eccleſia, defecerunt. Illud conſtat ex variis canonibus; ſic lex de abſtinentia a ſanguine & ſuffocato a multis ſæculis ceſſavit: bigami quondam communione privati inter pœnitentes reponebantur, tametſi Eccleſia ſecundas nuptias non abjiceret, immo in Concilio Nicæno I. pro hæreticis habiti ſunt Novatiani qui illas abnuebant. Sic pariter qui aliter quam immerſione Baptiſma accipiebant, erant irregulares: Demum ut alia multa omittam, olim in feſto Paſchæ dumtaxat & Pentecoſtes Baptiſmus ſolemniter miniſtrabatur, quod nunc non eſt amplius in uſu.

Reſpondeo ſecundo, negando minorem, & probationem ejus; nam ordinarie loquendo, ſolum peccata idololatriæ, homicidii & adulterii ſubjiciebantur pœnitentiæ publicæ. Id colligitur ex Tertulliano, qui ex Catholico factus Montaniſta, L. de pudicitia cap. 5. exprobrat ſancto Zephyrino quod a publica pęnitentia ſuſtuliſſet adulterium: Primis temporibus diſciplina Eccleſiaſtica ſeverior erat, ne ex facilitate veniæ, & indulgentiæ anſam arriperent recens converſi Chriſtum negandi: verum fide firmata, & per totum orbem propagata imminuit Eccleſia pœnitentiæ laborioſæ jugum duriſſimum. Ex iis & ſimilibus factis ſequitur ineſſe Eccleſiæ poteſtatem immutandi ea quæ pertinent ad diſciplinam Eccleſiaſticam: Abſtulit igitur, æqua lance ponderatis, pœnitentiam publicam, quippe quæ nec divini, nec Apoſtolici juris eſſet, vultque pœnitentes, ſi ſcandaloſos excipias, impoſita ſalutari, pro delictis in confeſſione ſecreto declaratis, pœnitentia, modo veræ contritionis ſigna dederint, citra moram abſolvi, juxta circumſtantis ſupra allatas. Neque vero iſta indulgentia tamquam vitium & abuſus habenda eſt, cum Eccleſia diſciplinæ leges poſſit immutare. Hoc docet S. Thomas 1. 2. q. 97. art. 1. " Lex, *inquit*, recte mutari „ poteſt, propter mutationem conditio- „ num hominum, quibus ſecundum di- „ verſas eorum conditiones diverſa expe- „ diunt. „

Inſtat: Ea pœnitentia debet imponi per quam Fideles magis excitantur ad dolendum, & ad vitæ emendationem: Atqui abſtinentia a communione magis torquet quam eleemoſyna; & inter damnatorum pęnas ſeparatio a Deo maximum eſt ſupplicium. Ergo &c.

Reſpondeo diſtinguendo minorem: Communionis privatio pro animabus amore Dei flagrantibus, magis torquet quam alia pœna, tranſeat: pro ceteris hominibus in vita ſpirituali non ita edoctis & confirmatis, nego. Jamvero paucos invenies qui ſentiant quantum ſit malum, ad tempus ſacra privari communione: Quid plura? Caro concupiſcit adverſus ſpiritum, & in multis offendimus omnes; Euchariſtia vero, & pabula concupiſcentiæ diſpergit, & libidinum ardores extinguit; immo peccata leviora abſtergit, graviora vero impedit: Igitur ſæpius frequentanda eſt: Ad probationem nego paritatem; ideo enim dæmones ex privatione viſionis Dei, plurimum cruciantur, quia

quia ſciunt quantum ſit malum Deo non frui; pauci vero homines illud cognoſcunt, ſed frequentiori experimento ſciunt quoniam ſuavis eſt Dominus.

Urget: Univerſalis eſt doctrina Patrum, omnia peccata mortalia inducere obligationem ſubeundi ad tempus pœnitentiam laborioſam & publicam: Atqui talis pœnitentia eſt privatio Euchariſtiæ, vel ut ait Arnaldus p. 2. c. 4. & 6. omnia peccata mortalia ex Patribus cujuſdam excommunicationis reatum infligunt. Ergo &c.

Reſpondeo primo, negando majorem; illud enim eſt contra Eccleſiæ primitivæ morem & conſuetudinem. Tempore quidem D. Auguſtini vigebat pœnitentia publica; illa tamen non indiſcriminatim pro quocumque peccato imponebatur. Contrarium colligitur ex ipſo ſancto Doctore, qui Sermone 16. de verbis Domini c. 8. ſic habet; " Novit enim neſcio quem homicidam Epiſcopus, & aliusillum nemo novit, ego volo illum publice corripere, at tu quæris inſcribere, prorſus nec prodeo, nec negligo: corripio in ſecreto: pono ante oculos Dei judicium: terreo cruentam conſcientiam: perſuadeo pœnitentiam: hac charitate præditi eſſe debemus. " Hæc ſolutio utique colligitur ex S. Eligio ſermone 15. Tom. 2. Bibliothecæ Patrum. Demum ex Concilio Rhemenſi anno 813. congregato. Adde quod Clerici non fuerint ſubjecti pœnitentiæ publicæ: at quis credat eos numquam peccaſſe lethaliter? quod ſi quidam Fideles pœnitentiam publicam pro quocumque peccato mortali egerint, id ultro ex devotione, non ex decreto Eccleſiæ feciſſe conſtat.

Reſpondeo ſecundo, diſtinguendo: Omne peccatum mortale promeretur ſeparationem a corpore Chriſti, id eſt, quicumque tale peccatum commiſit, non debet accedere ad altaris Sacramentum, niſi prius confeſſione ſacramentali a peccato ſe purgaverit, concedo: niſi, prius confeſſione peracta, ante abſolutionem luctuoſæ pœnitentiæ labores ſubierit, ſubdiſtinguo: Si, peccati ſcandalum annexum habentis, aut etiam graviorum peccatorum habitudinis reus ſit, concedo: ſecus, nego. Eccleſia ſancto Spiritu gubernata non ea ſemper utitur ſeveritate: quod ſi quidam Patres affirment pœnitentes per longum tempus laborioſæ pœnitentiæ acerbitates ſuſtinuiſſe, dubio procul loquuntur de tempore abſolutionem a peccatis ſubſequente. His ſolutionibus multa ſolvuntur deprompta ex Patribus, & canonibus Conciliorum Novatoris argumenta.

Replicat: S. Baſilius in ſua ad Amphilochium Epiſtola, dicit excludendum eſſe a ſacra menſa quemcumque, niſi eam habeat charitatem, qua vivere debet Chriſto, qui pro nobis mortuus eſt. Ergo. &c.

Reſpondeo diſtinguendo: Niſi habeat charitatem in diſpoſitione, concedo: in longa, eaque prævia actuali pœnitentiæ laborioſæ exercitatione, nego. Pro ſolutione aliorum auctoritatum ſciendum I. Rigoroſam illam diſciplinam non eſſe amplius in uſu. II. Diſpoſitiones quas requirunt multi e ſanctis Patribus eſſe convenientiæ, non vero neceſſitatis. III. Quod ſi diutius retardetur abſolutio, peccatores vix abſolutionis & communionis beneficio donandos eſſe. Quis etenim per ſex menſes valeat a peccatis abſtinere. Prioribus ſolutionibus reſolvitur id quod refert Arnaldus ex lib. 1. divi Ambroſii de Pœn. c. 16. ex ſancto Auguſtino ſermone 252. de tempore, ubi dicit, quod accedentem ad Euchariſtiam, oportet ante omnia, tum precibus, tum jejuniis, & eleemoſynis ſe purificare: Ex S. Chryſoſtomo Hom. 24. in 1. Corinth. accedendum eſſe ad hoc ſacramentum cum fervore, & charitate ardenti. Demum ex S. Gregorio L. 2. in 1. Regum c. 1. affirmante peccata venialia impedire effectum iſtius ſacramenti; ſenſus enim illorum omnium eſt, neminem cum peccato mortali ſacram Euchariſtiam fructuoſe poſſe accipere: eas afferendas eſſe diſpoſitiones quæ omnem ad peccatum affectum excludant: nec cuiquam licitum eſſe ad cœnam Agni venire, niſi ſit veſte nuptiali indutus, hoc eſt gratia habituali & ſanctificante ornatus. Sed ubi quæſo in his locis pœnitentiæ, aut publicæ, aut longioris luctuoſæ, mentio?

Inſtat: Sanctus Auguſtinus L. 14. de civitate Dei cap. ultimo aſſerit amorem ſui elongare a ſuſceptione ſacramenti Eucha-

chariſtiæ. Ergo &c. Sic loquitur S. Doctor: " Fecerunt itaque civitates duas, „ amores duo, terrenam ſcilicet, amor „ ſui. „

Reſpondeo, Arnaldum præcipuam partem iſtius teſtimonii omittere; nam hæc habet Auguſtinus, *uſque ad contemptum Dei*. Certe nemo Catholicus dixerit illum, ad ſacram menſam admittendum eſſe, qui actu ſe amat uſque ad contemptum Dei: nos autem impræſentiarum loquimur de peccatoribus pœnitentibus, qui de delictis, ſicut oportet, dolent.

Reponit: S. Dionyſius L. de Eccl. Hier. cap. 3. hæc habet: " Sacro ambitu arcentur Catechumeni, & cum iis Energumeni ac Pœnitentes, illis qui divinorum aſpectu, & communione digni ſunt remanentibus. „

Reſpondeo I. Si illi ſoli, qui Deo perfectiſſime uniuntur, poſſent adeſſe ſacrificio Miſſæ, vix aliquis intereſſe poſſet, cum Scriptura doceat neminem eſſe qui non peccet: peccatum autem tametſi veniale, eſt a perfectione receſſus.

Reſpondeo II. Divum Dionyſium loqui de peccatoribus publicis; Arnaldus autem male interpretatur verbum græcum, *θεοειδεῖς*: quod non ſignificat eſſe unitum Deo, ſed eſſe uniformem cum Deo; ceterum peccatores publici, utpote Deo odioſi, Diacono clamante *Sancta Sanctis*, exibant ab Eccleſia; nuſquam vero hi omnes qui cum Deo non erant perfecte uniti.

Inſtat: Sanctus Juſtinus Apologia 2. in fine propellit ab Eccleſiæ communione eos omnes quorum vita ſecedebat ab innocentia Baptiſmali, qui etſi ſe Chriſtianos profitentes, Chriſti tamen non ſequebantur veſtigia: item ſanctus Baſilius L. 7. de Baptiſmo ſic habet: " Quicumque accedit ad Sacramentum altaris „ debet exhibere ſe mortuum, vivere „ Deo, & Chriſto. „ Tum in regula morali affirmat accedentem ad Euchariſtiam, ab omni inquinamento carnis, & ſpiritus mundandum eſſe. III. Sanctus Auguſtinus Homil. 42. exigit a communicantibus, ut renuntient omnibus quæ poſſident. Ergo &c.

Reſpondeo triplici modo ad has auctoritates: I. Diſtinguendo: Et illæ diſpoſitiones ſunt, convenientiæ, & majoris utilitatis, concedo: abſolute neceſſariæ, nego. Rurſus & aliter diſtinguo: Rejiciuntur ab Eccleſiæ communione qui in habitualibus peccatis remanent, nec ullatenus vitæ emendationi ſtudent, concedo: Qui non ſunt perfecti perfectione evangelica, nego. III. Iterum atque iterum diſtinguo: Non debent accedere ad altare niſi præmiſſo Sacramento pœnitentiæ, concedo; Mors totalis ſibi & omnibus rebus requiritur, ſubdiſtinguo: ad melius, concedo: abſolute, nego.

Inſtat: Auctor libri de imitatione Chriſti ſic loquitur: " Si devotione caretis, „ & e contra eſtis aridi perſeverate in oratione, pulſate ad januam, plorate quo„ adusque gratiam recipiatis. „ Ergo &c.

Reſpondeo I. diſtinguendo: Si caretis vera devotione, concedo: ſi ſolum ſenſibili, nego: Rurſus ſed aliter diſtinguo: Si eſtis aridi, probate vos, ad conſilium, concedo: ad præceptum, nego. Tertio ſic poteſt eadem propoſitio diſtingui; ſi eſtis peccato mortali detenti illud ante communionem deponendum eſt, concedo: aliud abſolute prærequiritur, nego. Quot ſancti fuerunt aridi, & devotione ſenſibili caruerunt, qui tamen frequenter accedebant ad Sacramentum Euchariſtiæ. Ratio hæc a Theologis myſticis affertur, quod perfectius ſit cum fide nuda ad Deum tendere, quam devotione ſenſibili, quandoquidem Apoſtolus Heb. 11. aſſerit veteris Teſtamenti Patres ſummum ſanctitatis gradum, fide attigiſſe. *Per fidem*, ait, *vicerunt regna, operati ſunt juſtitiam, adepti ſunt repromiſſiones*.

Inſtat: Sanctus Bonaventura in Breviloquio pag. 619. ait: " Qui tepide, in„ devote, & inconſiderate accedit, ju„ dicium ſibi manducat, & bibit, quia „ tanto Sacramento contumeliam facit. „ Et in 4. Diſt. 12. p. 2. art. 1. q. 2. frequentem communionem ſuadeat ſolum iis qui ſunt in ſtatu perfecto Eccleſiæ primitivæ.

Reſpondeo, ad 1. divum Bonaventuram bene loqui, etenim qui facit Euchariſtiæ Sacramento contumeliam, admodum reus eſt, non præ iſe quia tepidus, ſed quia voluntarie indevotus; magnum etenim eſt diſcrimen inter hominem non devotum, & indevotum eſſe. Indevo-

devotus multa ſupponit, ſed eſſe non devotum ſupponit tantum, ſaltem ſæpius, devotionis ſenſibilis privationem.

Ad ſecundum dico, S. Bonaventuram loqui de frigiditate ſupina, non vero de ea quæ ex fragilitate humana promanat: ſi quis adeo eſſet tepidus, ut quidquid in ſe eſt non faceret, ut a ſua tepiditate exurgeret, immo quaſi gaudens in ea quieſceret, citra dubium a communione frequentiori abſtinere deberet. Ceterum ſi quam devotionem majorem, ea quæ vulgo deſideratur, exigat S. Bonaventura, eam dumtaxat requirit, ut fructus uberior ex Sacramento percipiatur.

Urget: Idem L. de præparatione ad Miſſam ſic loquitur: " Cave ne nimis tepi„ dus, & inordinatus accedas, quia in„ digne facis, ſi non accedas reverenter, „ circonſpecte, & conſiderate. „ Idem affirmat cap. 5. Præterea ſanctus Franciſcus Saleſius L. 2. Epiſt. 3). gratulatur Domicellæ, quæ ſuaſu Confeſſoris a communione abſtinuerat. Quid plura? multi ſancti propter peccata venialia commiſſa a celebratione Miſſę abſtinendum eſſe æquum duxerunt. Ergo &c.

Reſpondeo, ad 1. diſtinguendo: Indigne recipit, id eſt non cum debita devotione, quæ tanta deſideraretur quanta fuit in Sanctis, concedo: id eſt peccat lethaliter, nego. Tepiditatem inveteratam damnat ſanctus Bonaventura, & nos etjam cum illo: ad auctoritatem divi Franciſci Saleſii dico, nihil inde ſequi contra concluſionem. Etenim piæ feminæ communioni deditæ, poſſunt ad tempus ab ea abſtinere, ut ardentius poſtea ad Agni cœnam accedant.

Proponuntur & ſolvuntur difficultates, contra ſecundam Concluſionem irruentes.

Objicies: Conſulere quod perfectius eſt, non debet peccatum reputari: Sed graviſſimas pœnas, & ſatisfactiones imponere peccatoribus, eſt ad majorem perfectionem, & ad tutam ſalutis viam eos promovere. Ergo &c.

Reſpondeo diſtinguendo minorem: Graviſſimas pœnas peccatoribus imponere, ſervatis ſervandis ſecundum judicium viri prudentis, non eſt peccatum, concedo: non ſervatis, nego minorem & conſequentiam: ex divo Thoma virtus moralis in medio conſiſtit, & præcavendum eſt ne in exceſſum, vel defectum agens prolabatur: Sin minus deficit virtus a ratione virtutis. Liberalitas v. g. ſecundum eumdem ſanctum Doctorem inter virtutes morales locum tenet; ſed ſi quis ad prodigalitatem uſque ſit beneficus, jam non eſt virtuoſus. Pari, & conſimili modo, caſtigare carnem, & in ſervitutem quibuſdam macerationibus redigere, optimum eſt: verum per exceſſum ita caſtigare, ut deficiat animus, vel propter laborum diuturnitatem, vel etiam afflictionum pondus, non eſt virtus, cum hoc ut plurimum ſuperet vires, nec ſine miraculo tanta perpeti poſſibile ſit: ex quo non ſemel contingit pœnitentem poſt quoſdam juſtos exantlatos labores, tædio, & mœrore confectum, agi in deſperationem, & ſalutis opus feliciter cœptum, prorſus derelinquere. Ergo &c.

Inſtabis: Satisfactiones ab ipſa Eccleſia determinatas pro pęnitentia imponere, non eſt per exceſſum boni ardui peccare: Atqui pęnitentia laborioſa per multos annos ſubeunda a canonibus præſcribitur. Ergo &c.

Reſpondeo diſtinguendo minorem: Pęnitentia laborioſa præſcribitur pro peccatis publicis, & ſine fine reiteratis, concedo: pro peccatis occultis, ſubdiſtinguo; gravioribus, & ad aliquod tempus juxta judicium viri prudentis occulte adimplenda, concedo: per unum aut plures annos, nego. Ratio hujuſce reſponſionis non una eſt: I. Eccleſia reſcidit hujuſmodi labores, nec citra inobedientiæ, & indiſcretionis peccatum tantæ ſatisfactiones injunguntur. Sufficit quod pęnitens prudenter, & juxta vires probetur per aliquod tempus: hinc ut primum ſufficientia dedit, & doloris, & converſionis argumenta, abſolvi, & ad ſacra Myſteria admitti debet. Nec mirum, Eccleſia quondam trina immerſione baptizabat; nunc vero infuſione utitur: plures Catechumenatus annos quandoque exigebat; e contra vero hodiernis diebus ſatis habet quod adultus uno, aut altero menſe, omiſſis antiquis ſtationibus percurrendis, erudiatur: nec citra peccatum, adverſus Eccleſiam propter diſciplinam vete-

veterem mutatam aliquis recrudeſceret : idem proportionaliter in præſenti caſu dicendum.

Replicabis: Satisfactio quæcumque ſit ne uni quidem peccato mortali correſpondet, cum per iſtam culpam reatum pœnæ æternæ, & temporalis graviſſimæ, incurrat: Igitur ex hac parte ne quidem poſſibilis eſt, in imponenda pro peccato pœnitentia, exceſſus.

Reſpondeo retorquendo Argumentum: Si res ita ſe habet, tantus Pœnitentiæ labor injungendus eſt pro uno peccato mortali, quantum ſubeunt animæ in purgatorio detentæ, cum peccatum lethale majorem adhuc promereatur pęnam, ſcilicet æternam, juxta illud Rom. 6. *Stipendia enim peccati, mors.*

Reſpondeo II. Solutionem patere ex dictis, videlicet aliqua bona opera, quibus meritum paſſionis Chriſti applicatur, ſufficere pro ſatisfactione: maxime cum tempus vitæ præſentis ſit miſericordiæ tempus.

Repones: Facilitas veniæ juxta ſanctos Patres eſt peccati incentivum: Igitur ſeveritas pęnitentiæ, in exceſſum nuſquam evadit.

Reſpondeo diſtinguendo: Facilitas veniæ, omni prætermiſſa ſatisfactione, eſt incentivum peccati, concedo: Facilitas veniæ, innixa lacrymis, gemitibus, & operibus luctuoſis ad menſuram præſcriptis, nego. Diximus eos qui habitu peccati mortalis detinentur, ante abſolutionem quibuſdam laboribus aliquo tempore probandos eſſe, ceteros vero unius ſolum peccati mortalis occulti, & non ita gravis reos, poſſe abſque mora, impoſita juſta ſatisfactione, abſolvi, modo appareant vere pœnitentes.

Dices: Peccatores multa promittunt, ſed ut plurimum non ſtant promiſſis, & Confeſſoribus illudunt: Igitur prius antequam beneficium abſolutionis recipiant, probandi ſunt.

Reſpondeo diſtinguendo: Et credendum eſt peccatori, ut ſervo fideli, pro prima, aut altera vice, ſi compertum habeat Sacerdos eum pro more pęnitentiam alias impoſitam adimplere, concedo: & non eſt illi credendum, ſubdiſtinguo ſi conſtet illum nec ſtare promiſſis, nec adimplere pęnalitates jam jam determinatas in prioribus Confeſſionibus, concedo: ſecus, nego. Sed quorſum hæc? Cum experientia comprobatur eum qui raro in peccatum mortale cadit, ſupra modum de lapſu ſuo dolere. Quidquid ſit: hoc negotium penes prudentiam, charitatem, & miſericordiam Confeſſoris peragendum eſt.

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Paccatores non debent diutius a ſacra menſa propelli, nec vulgo citra peccatum illud fieri poteſt.

Primo: Quia Chriſtus vult ut cito citius ad eum accedant, qui gravati ſunt; ait enim Prov. 8. *Deliciæ meæ, eſſe cum filiis hominum.*

Secundo: Quia pęnitentia laborioſa, & & canonica pro peccatis occultis, & ordinariis, non eſt in uſu, ſed potius ab Eccleſia reſciſſa.

Tertio: Incaſſum quidam opponunt SS. Patres, qui adverſus paccatores graviter inſurgunt, & maximis pęnis volunt peccata abſtergi; vel enim loquuntur de peccatis publicis pęnitentia canonica expiandis; vel etiam per antonomaſiam dixere pęnas graviſſimas promereri peccatores, ut eos a vitiis deterrerent.

Quarto: Cum virtus in medio conſiſtat, non ſine peccato ſeverioris pęnitentiæ tenaces, ad annos poſſunt procraſtinare abſolutionis & Euchariſtiæ Sacramenta, per hoc enim in periculum venit præceptum Eccleſiæ de pęnitentia & Communione annua.

SYNOPSIS OBJECTIONUM, ET SOLUTIONUM.

Primo: Non negamus peccatores aliquo malo habitu detentos, prius probandos eſſe, ſed ad menſuram.

Secundo: Perfectiſſimum quidem eſt pro peccatis Deo ſatisfacere, ſed ut facilius peccator hoc faciat, debet adjuvari, tum abſolutione, tum communione, ut pęnitentiam agat in cilicio & cinere, nedum quibuſdam annis, ſed toto vitæ curriculo.

Denique: Quod eſt in ſe bonum, non ſemel per exceſſum & per accidens malum evadit;

evadit: hinc a culpa non excuſantur ſeverioris pœnitentiæ præcones & tenaces Confeſſores.

SECTIO QUINTA.

Regula frequentioris Communionis tam pro juſtis, quam pro peccatoribus vere pœnitentibus.

Prima Regula: Satius eſt ſæpius quam raro ad ſacram menſam accedere. Hoc patet ex omnibus quæ de frequenti Communione jamjam diximus, & eſt contra Juenium, qui L. de Sacramentis art. 1. §. 1. pag. 355. col. 1. edit. Lugdunenſis 1696. ſic loquitur: Concluſio: *Antiqui Patres paſſim, & ordinarie, nemini lapſo niſi pœnitentia laboribus perfuncto Euchariſtiam concedebant.* Quæ propoſitio manifeſte contraria eſt illi quam ibidem propugnat §. 2. pag. 357. & 358. cujus titulus eſt: *Utrum his etiam temporibus reus peccati mortalis, pœnitentiæ labores Euchariſtiæ communioni præmittere debeat.* Et ſic reſpondet: Concluſio prima: *Pœnitentia ſumpta pro ſatisfactione ſacramentali, non debet neceſſario ſacræ communioni ab iis præmitti qui lethalium peccatorum ſibi conſcii ſunt.* Quod quidem optime probat I. "Ex eo quod nec divinum, nec Eccle„ſiaſticum jus hoc ſæculo præſcribant, „ut ſatisfactio ſacramentalis Euchariſti„cæ communioni præmittatur. II. An„tiquæ leges quæ vetabant ne quis a „criminibus abſolveretur quin ante ſatiſ„factionem per claves Eccleſiæ ſibi im„poſitam obiiſſet, quatuor abhinc ſæcu„lis abierunt in deſuetudinem, nec aliæ „ſancitæ ſunt, quibus omnes abſolutio„ne donati a ſacris altaribus paſſim ar„cerentur. III. Alexander Papa VIII. die „7. Dec. an. 1690. hancce propoſitio„nem damnavit, qua continetur Petri „Oxomenſis error, de improbandis ab„ſolutione & communione, quas non an„tevertat ſatisfactio ſacramentalis: *Sa„crilegi ſunt judicandi, qui jus ad commu„nionem prætendunt, antequam condignam „de delictis ſuis pœnitentiam egerint.*

Rurſus ſic pergit ibidem pag. 358. "Con„cluſio 2. Pœnitentia ſumpta pro pieta„tis operibus, quibus demonſtretur in„terna cordis converſio, his etiam tem„poribus, a nonnullis lapſis Euchariſticæ „communioni præmitti debet." Igitur ut auctor ſibi cohæreat, non debuit ponere Patres, indiſcriminatim pœnitentiam laborioſam impoſuiſſe ei qui poſt Baptiſmum prolapſus eſt in aliquod peccatum mortale: Tametſi enim Tertullianus in iſtam ſententiam nonnihil propendere videatur, ſuffragium Patrum in hoc illi deeſt, cum nonniſi hujuſmodi pœnitentiam pro peccatis ſolum publicis, aut ſaltem occultis omni exceptione majoribus admiſerint. Et ipſe auctor §. 2. ultro fatetur concluſione 1. pœnitentiam illam nonniſi aliquibus peccatoribus infligendam eſſe; tum ibidem primo concludit ſatisfactionem ſacramentalem omnium maximam, & plurimum neceſſariam vulgo non antecedere abſolutionem & Communionem.

Jam ad divum Thomam confugiamus, qui in 4. Sententiarum diſtinct. 12. q. 3. art. 2. reſpondet uſum alicujus boni multum prodeſſe ſi frequentius executioni mandetur, nec niſi per accidens, & defectu ſufficientis præparationis nocere: Quinimmo propugnat melius eſſe ad ſacram Euchariſtiam frequentius, quam timore tametſi caſto, ab ea recedere: "Si „autem hæc duo, *inquit*, comparemus, „adhuc invenitur prævalere ſumptio Sa„cramenti, abſtinentiæ a Sacramento; „tum ratione præparationis quantacum„que ſit; tum etiam ratione virtutis „elicientis actum; quia ſumere, videtur „eſſe charitatis, in qua radix meriti „conſiſtit; abſtinere autem timoris, a„mor autem timori prævalet." Audis ſanctum Doctorem ſufficienter docere, poſſe juſtum ſæpius communicare, modo dignam habeat præparationem; & melius eſſe confidenter ad ſacram menſam accedere, quam timore, & quadam reverentia a tanto abſtinere Sacramento, ea ductus ratione, quod amor prævalet timori: hinc 1. Joan. 4. habetur: *Perfecta charitas foras mittit timorem.*

Concinit Cyrillus Alexandrinus L. 3. in Joannem cap. 37. pag. 381. aſſerens eos qui raro ad ſacram menſam accedunt, in periculum ſalutis venire: Subditque ſpecie timoris, & reverentiæ, in laqueum diaboli tendere. Non injucundum erit

hic

hic verba ejus aurea texere : “ Sciant „ baptizati homines , & divinæ gratiæ „ participes facti , ſi rarius in Eccleſiam „ proficiſcantur, & longo temporum ſpa- „ tio propter ſimulatam religionem my- „ ſtice communicare Chriſto recuſent, ab „ æterna ſe vita procul depellere: quip- „ pe recuſatio hujuſmodi, quamvis ex re- „ ligione proficiſci videatur , & ſcanda- „ lum facit, & laqueos inſtruit : quare „ oportet omnibus viribus a peccato mun- „ dari, & recte vivendi jactis ſundamen- „ tis, magna cum fiducia ad ſumendam „ vitam concurrere. „

Quibus verbis ſanctus Doctor ſubvertit fundamentum recentiorum Doctorum , qui ſpecie tenus humilitatis & reverentiæ, Fideles a frequentiori Communione avertunt.

Altera regula: Non in temeritatem refundi debet ſæpius ſacram Euchariſtiam frequentare, modo hoc non fiat indigne, & cum conſcientia peccati mortalis, de quo nondum data eſt abſolutio defectu confeſſionis & accuſationis ; ſic docet S. Chryſoſtomus Homil. 5. in 1. ad Thimoth. “ Non eſt audaciæ, ſæpius accedere „ ad Dominicam menſam , ſed indigne „ accedere. „ Hinc homil. 17. in Epiſtolam ad Hebræos ait, meritum non deſumi ex frequenti, vel rara communione , ſed ex munda conſcientia cum qua Fidelis communicat : hinc cauſa cadunt Novatores dum totam ad Euchariſtiam præparationem totumque meriti pondus in rara Communione reponunt : “ Quid „ vero, *ait*, quinam erunt nobis magis „ accepti, an qui ſemel , an qui ſæpe , „ aut qui raro ? Nec hi , nec illi , ſed „ ii qui cum munda conſcientia , qui „ cum mundo corde , qui cum vita ir- „ reprehenſibili ; qui ſunt hujuſmodi ſem- „ per accedant : qui non ſunt hujuſmo- „ di, nec ſemel quidem . „ Intelligit ergo ſanctus Doctor eum, qui tametſi aliquo peccato mortali irretitus ſit, poſſe frequentius Euchariſtiam ſumere , modo prius & doleat de peccato, & ab eodem abſolvatur: Si enim ſolos perfectiſſimos intelligeret, eos ſcilicet qui conſcientiam ita mundam habent, ut vix in peccata venialia prolabantur, omnes indiſcriminatim propelleret, cum tamen unum ab omnibus ſolummodo exigat , nimirum ut quicumque ſive raro , ſive ſæpius ad ſacram menſam accedit, cum munda conſcientia accedat. Porro qui peccato exitiali reus eſt, & illud cum vera contritione conſeſſus , tum & abſolutus eſt, cor mundum habet. Igitur ſi prioris vitæ adſit emendatio, nihil prohibet ut ſæpius communicet.

Tertia: Rarior communio non eſt diſpoſitio ad frequentandam Euchariſtiam , ſed potius iterata: ita ibidem S. Chryſoſtomus: “ Hoc, *inquit*, nempe eſt, quod „ univerſa perturbat, quia non munditia „ animi, verum intervallo temporis lon- „ giore, conſtare meritum putas, ſum- „ mamque arbitraris reverentiam, ac re- „ ligionem eſſe, ſi non ſæpius cœleſtem „ illam adeas menſam; ignoras quoniam „ indigne accedere , etiamſi ſemel tan- „ tum fiat, te ſupplicio tradit: digne ve- „ ro etiamſi ſepe accedas, ſalutem inde „ conſequeris. „

Quarta: Ut primum ex Communione aliquis perfectior evadit, & ad vitia caſtiganda atque a ſe abſtinenda hoc prodeſt, ſæpius ſacram menſam frequentare debet ; Sic colligitur ex divo Bonaventura in Sent. diſt. 2. p. 2. art. 2. q. 2. his verbis : “ Majorem efficaciam credo „ quod recipiat homo in una Miſſa, vel „ manducatione cum bona præparatione, „ quam in multis, ſi non ſe præparet „ diligenter . „ Si igitur ſe optime diſponat, magnum inde fructum recipiet, cum ex principio Seraphici Doctoris frequens Communio, adhibitis bonis præparationibus, multum proſit.

Expreſſius S. Thomas in 4. Sent. diſt. 12. q. 2. art. 1. quæſt. 1. “ Si aliquis expe- „ rimentaliter cognoſceret ex quotidiana „ ſumptione, fervorem amoris augeri , „ & reverentiam non minui; talis debe- „ ret quotidie communicare . Si autem „ ſentiret per quotidianam frequentiam „ .... fervorem non multum augeri, ta- „ lis deberet interdum abſtinere, ut cum „ majori reverentia & devotione poſt- „ modum acciperet . Unde quantum ad „ hoc unuſquiſque relinquendus eſt judi- „ cio ſuo. „ Porro quotidiana comprobat experientia, devotas virgines multum proficere Communione quotidiana , langueſcere vero, & tepeſcere dum ea privantur ; hinc quandoque in peccata ve-

nialia plura ruunt, ut ipſæ teſtantur, eo quod oblitæ ſint ſuum ſacrum panem comedere; inauditum quippe eſt, accedentes frequentius ad ſacram ſynaxim, non magis proficere, quam ceteri qui raro accedunt, cum ut jam iterum atque iterum dictum eſt, effectus Euchariſtiæ ſit peccata venialia delere, futura ſaltem ex parte impedire, & charitatem magis ac magis accendere.

Quinta: Suadenda eſt frequens Communio iis qui ad meliorem, ejus efficacia, redeunt frugem, & in virtute proficiunt. Hoc ſequitur ex dictis modo: ita Joannes Avila 1. p. Epiſt. 65. ubi dicit: “ Unicum probæ Communionis ſignum animæ profectum eſſe, atque ad pietatis progreſſionem, quam ſi aſſequantur, recte ad Euchariſtiam ſæpius recurrunt. „ Igitur qui quandoque, ſed raro in aliquod peccatum mortale prolabitur, poteſt ex licentia Confeſſoris prudentis frequentius communicare, maxime ſi animadvertat tantum roboris ſe in Communione accipere, quantum ſufficit ut multo rarius cadat.

Quid his innixi regulis, ex Patribus depromptis dicendum de peccatoribus, qui in luto vitiorum multo tempore immerſi, ſed tandem pœnitentia legitima in cilicio, jejunio, cinere, & eleemoſynis facta, ad Deum ſincere convertuntur, & ex communione frequentiori, præcavent peccata, atque in juſtitia perſeverant, ſin minus ab ea deficiunt? citra dubium reſpondendum eſt, Communionem frequentem eis eſſe perutilem; ita tamen, ut in vita purgativa per macerationes prudentes, in quantum ſtatus & vires permittunt, exerceantur, frequentiorem communionem, vel iſtis eſſe turrim ex qua mille contra dæmones & paſſiones compeſcendas clypei pendent non ſemel, ſed iterum atque iterum comprobatum habent Theologi Myſtici, & Confeſſores zelo ſecundum ſcientiam Dei, & vera charitate præditi. Maxime cum dæmon cuncta moveat, ut eos a Communione deterreat, prænoſcens paſſiones ſe pro virili impugnaturos, quandiu Salvatorem habebunt ad auxilium; peccator quippe ut peccator, de ſe tendit ad frequentiorem Communionem relinquendam, ut liberrime indulgeat carni, & ſanguini, ſed centies dicimus cuncta juxta judicium viri prudentis eſſe ordinanda. Dico viri prudentis, abſurdum eſt enim credere vitia inveterata, levioribus pœnitentiis, v. g. aliquarum precum recitatione, eradicari: Scriptum eſt enim Pſ. 136. *Exinanite, exinanite uſque ad fundamentum in ea.* Et Ap. 1. Cor. 9. *Caſtigo corpus meum, & in ſervitutem redigo, ne forte cum aliis prædicaverim, ipſe reprobus efficiar.*

Sexta: Qui ardenti moventur deſiderio circa Communionem, frequentius accedere debent, cum votum a Spiritu ſancto promanatum, non debeat eſſe vacuum, ſed potius executioni mandari; tum quia ex Communione deſiderata & percipienda ſæpius conſcientiam a quotidianis defectibus tenetur fidelis ſe mundare, juxta illud Chriſti Joan. 6. *Qui manducat me, & ipſe vivet propter me.* Rurſus 1. Corinth. 11. *Probet autem ſeipſum homo, & ſic de pane illo edat.*

Jam audiendus eſt de hoc momento S. Gregorius L. 2. in Regum cap. 1.: ubi ait: “ Non ſaturantur ergo niſi famelici qui a vitiis perfecte jejunantes, divina Sacramenta percipiunt in plenitudine virtutis, & quia ſine peccato electi viri eſſe non poſſunt, quid reſtat, niſi ut a peccatis, quibus eos humana fragilitas maculare non deſinit, evacuari quotidie conentur. „

Si quæras, num negotiis ſæcularibus implicati, & uxorati debeant frequentius ad ſacram ſynaxim accedere?

Reſpondetur I. Negotiatores, quorum cor eſt in divitiis, nonniſi præmiſſa & certa probatione, Euchariſtiam debere ſumere, ſecus vero ſi utantur hoc mundo tamquam non utantur, & fides ac devotio rebus humanis quibus agitantur, prædominentur.

Reſpondetur II. Uxoratos ex judicio viri prudentis, qui cuncta æqua lance ponderet, una aut altera vice in menſe poſſe communicare, ea lege Apoſtoli, ut in carne viventes non ſecundum carnem & deſideria paſſionum ambulent; unde vult aliquibus diebus eos vacare tum orationi, tum continentiæ, ut præparati ad ſacram menſam digne accedant; ſic enim loquitur 1. Cor. 7. *Nolite fraudare invicem, niſi forte ex conſenſu ad tempus, ut vacetis orationi, „ Qui habent uxores,* tam-

tamquam non habentes ſint ... Qui utuntur hoc mundo, tamquam non utantur.

Septima: De ſufficienti ad frequentiorem communionem diſpoſitione non judicandum eſt juſta ſtatus perfectionem, ſed vitæ innocentiam, cum multi tametſi in ſtatu perfectionis per vota adſtricti, quandoque immaculatam vitam non ducant; hinc iſtud Eccleſiæ oraculum præ oculis ſemper habendum eſt, *Sancta Sanctis*.

Octava: Frequentiſſima Communio exigit ut fideles ab affectu habituali ad peccata venialia temperent; aliud enim eſt in peccata venialia prolabi, aliud habere affectum permanentem & habitualem ad venialia. Prior defectus non eſt impedimentum ad frequentiorem communionem, ſecus vero poſterior. Ita S. Franciſcus Saleſius in Philotea 1. p. c. 22. his verbis: " Longe differunt, *inquit*, „ peccatum veniale, & affectus peccati „ venialis; venialia enim, & levia pec- „ cata omnino vitare numquam poſſumus, „ ab ipſorum vero affectu cavere omnino „ poſſumus. „ Hinc ibidem deterret a quotidiana communione eos quibus ineſt venialium affectus, his aliis verbis: " Quotidie Euchariſtiæ communionem „ percipere, nec laudo, nec reprehendo, „ omnibus tamen Dominicis diebus com- „ municandum ſuadeo, & hortor, ſi „ tamen mens ſine affectu peccandi „ ſit. „

Demum hanc perdifficilem materiam juvat concluere conſilio & auctoritate Innocentii Papæ XI. qui die 12. Februarii an. 1679. hæc pro frequenti communione ſtatuit. Non ſatis eſſe ad frequentem communionem ſtatum gratiæ ſanctificantis, ſed præterea requiri; ". I. Ut *Mi-* „ *niſtri Eccleſiæ*, ad conſcientiæ purita- „ tem, frequentiæ fructum, pietatis aug- „ mentum attendant. II. Ut in conjuga- „ tis hoc amplius animadvertant; cum „ beatus Apoſtolus nolit eos invicem frau- „ dari, niſi forte ex conſenſu ad tempus, „ ut vacent orationi, eos ſerio admonen- „ dos eſſe tanto magis ob debitam Eu- „ chariſtiæ reverentiam, continentiæ va- „ candum, puriorique mente ad cœleſtium „ epularum communionem eſſe conve- „ niendum. III. Ut ii qui ſe minus pa- „ ratos ſenſerint, abſcedant a commu- „ nione, quo per pietatis opera, ipſi „ deinceps ſe paratos magis exhibe- „ ant. „

Ne quid intactum pro Euchariſtia recte ſuſcipienda relinqueret, hanc quorumdam molliorum Theologorum damnavit propoſitionem, *Frequens Confeſſio & Communio, etiam in iis qui gentiliter vivunt, eſt nota prædeſtinationis*.

Synopſis eorum quæ in hoc articulo continentur.

PRIMO: Satius eſt frequentius ſacram Euchariſtiam ſumere, quam ab ea longius diſcedere, cum ſit cibus quotidianus. Hoc ipſum ſuadet S. Thomas in 4. Sent. diſtinct. 12. q. 3. art. 2. ubi ait, quod amori timorem cedere convenientius ſit.

Secundo: Ab affectu habituali ad peccatum veniale debet ſecedere, qui frequentius communicat, quandoquidem hujuſmodi habitus magnum arguit in anima torporem ad res cœleſtes poſſidendas.

Tertio: Nec peccatores a frequentiori Communione propellendi ſunt, ſi ſufficientibus adhibitis præparationibus, experientia probet Euchariſtiæ efficacia a peccatis gravioribus perpetrandis immunes eſſe, immo & eadem eorum erga Chriſtum exardeſcere amorem.

ARTICULUS NONUS.

De Miniſtro Euchariſtiæ.

DUO incumbunt officia Euchariſtiæ Miniſtro, videlicet conſecrare Euchariſtiam, deinde vero eamdem diſpenſare. Nunc quæritur quinam ſit ille Miniſter, & diſpenſator? Pro quorum reſolutione ſit

CON-

CONCLUSIO PRIMA.

Solus Sacerdos eſt Miniſter confectivus Euchariſtiæ.

Probatur auctoritate, & ratione.

Primo, ex Scriptura ſacra.

CHRISTUS Luc. 22. inſtituens Euchariſtiam, ſolis Apoſtolis, eorumque in Sacerdotio ſucceſſoribus illam conſecrandi poteſtatem tribuit his verbis: *Hoc facite in meam commemorationem*. Clemens Romanus L. 8. Conſtitutionum in iſto prorſus ſenſu verba Chriſti interpretatur. Rurſus ibidem L. 2. cap. 31. ſic loquitur: " Quicumque Laicus ſine Sacer- „ dote aliquid operatur, inaniter opera- „ tur. „

Eadem veritas celebratur ab Apoſtolo Heb. 5. his verbis: *Nec quiſquam ſumit ſibi honorem, ſed qui vocatur a Deo tamquam Aaron*: Jam dixerat 1. Cor. 4. *Sic nos exiſtimet homo ut Miniſtros Chriſti, & Diſpenſatores Myſteriorum Dei*. Audis beatum Paulum nonniſi de Apoſtolis, & Chriſti Diſcipulis loqui, cum ibi agatur de confectione Sacramentorum, maxime Euchariſtiæ, quæ eſt Myſteriorum omnium fons, & conſummatio, quippe quæ ſit Sacramentum ſimul & ſacrificium.

Hoc ipſum non obſcure eadem declarat Scriptura, 1. Reg. 13. Eo loci reprehenditur Saul a Samuele, quod ſtulte egiſſet offerendo ſacrificium, tametſi in neceſſitatis caſu; cum nulla lege diſpenſante, hoc ſolos ſpectaret Sacerdotes. Eamdem ob cauſam Ozias Rex, 2. Paralip. 16. lepra percutitur.

Secundo, ex Conciliis.

NICÆNUM 1. c. 14. dicit Diaconos non habere poteſtatem offerendi ſacrificium Euchariſtiæ, ſed Presbyteros. Lateranenſe 4. capite *Firmiter*, de ſumma Trinitate, de Euchariſtia loquendo: " „ Hoc Sacramentum, *inquit*, nemo pot- „ eſt conficere, niſi ſolus Sacerdos, qui „ rite fuerit ordinatus. „

Patrocinatur Tridentinum Seſſ. 23. c. 3. his verbis: " Si quis omnes Chriſtianos „ promiſcue novi Teſtamenti Sacerdotes „ eſſe, aut omnes pari inter ſe poteſta- „ te ſpirituali præditos affirmet; nihil „ aliud facere videtur, quam Eccleſia- „ ſticam Hierarchiam, quæ eſt ut ca- „ ſtrorum acies ordinata confundere. „ Quibus verbis contundit Proteſtantium temeritatem, contrarium propugnantes. Eoſdem can. 1. 2. 3. ſed maximè 4. iterato fulmine percutit his verbis: *Si quis dixerit per ſacram ordinationem non dari Spiritum ſanctum; ac proinde fruſtra Epiſcopos dicere, Accipe Spiritum ſanctum, aut per eam non imprimi characterem; vel eum qui Sacerdos ſemel fuit, Laicum rurſus fieri poſſe; anathema ſit.*

Tertio, ex ſanctis Patribus.

DUCEM in hoc habemus S. Dionyſium, qui L. de Eccl. Hierarch. c. 5. ait: " Nec ipſe Sacerdos erit, niſi Pon- „ tificalibus officiis ad hoc fuerit promo- „ tus. „ Ex quibus verbis colligitur non omnes indiſcriminatim, ſed ſolum Sacerdotes conſecrandi Euchariſtiam habere poteſtatem.

S. Chryſoſtomus in libris de Sacerdotio paſſim hanc ſacram tradit doctrinam, maxime L. 3. c. 4. & 5. Ambroſius L. 2. de Sacerdot. ſic exaltat Sacerdotium: " Non „ homo, *ait*, non Angelus, non Archan- „ gelus, non aliqua alia creatura, non vir- „ tus, ſed ipſe Spiritus ſanctus hoc mu- „ nus inſtituit, atque adhuc manentes in „ carne, myſterio fungi præſtitit Ange- „ lorum. Quomodo ergo nobis iſti non „ ſolum Reverendi magis quam Reges, „ aut Judices, ſed etiam magis erunt ho- „ norabiles quam parentes? „

Hieronymus eumdem habet ſermonem Epiſt. ad Heliodorum, in qua Sacerdotes ſuper ceteros Miniſtros eminere dicit, eo quod: " Corpus Chriſti ſacro ore con- „ ficiant. „

Suffragatur Auguſtinus L. 20. de Civ. Dei, cap. 10. Tum Baſilius L. 2. de Baptiſmo cap. 8.

Gaudentius non eſt prætereundus: Tract. 2. ad Neophytos verſus finem ſic loquitur: " Diſcipulis Fidelibus mandat *Chri-* „ *ſtus* quos primos Eccleſia conſtituit Sa- „ cerdotes, ut indeſinenter iſta vitæ

„ æternæ myſteria exercerent, quæ neceſſe eſt a cunctis Sacerdotibus per ſingulas totius orbis Eccleſias celebrari, „ uſquequo iterum Chriſtus de cœlis adveniat. „

Quarto, rationibus Theologicis.

PRIMA ſic proponitur: Requiritur ſpecialis poteſtas characterem animę impreſſa ad conficiendam Euchariſtiam: Sed ſolus Sacerdos hanc habet: Ergo &c. S. Thomas probat minorem hic q. 82. art. 1. in argumento *Sed contra*, auctoritate Iſidori his verbis: "Iſidorus dicit in „ quadam Epiſtola, & habetur in decreto 25. ad Presbyterum pertinet Sacramentum corporis & ſanguinis Domini „ in altare Dei conficere. „ Tum in corpore articuli vel ex ipſa forma conſecrationis, eo quod Sacerdos agit in perſona Chriſti, idem probat: "Dicendum, „ quod ſicut ſupra dictum eſt, hoc Sacramentum eſt tantæ dignitatis quod „ non conficitur niſi in perſona Chriſti: „ Quicumque autem aliquid agit in perſona alterius, oportet hoc fieri per „ poteſtatem ab illo conceſſam: Sicut „ autem baptizato conceditur a Chriſto „ poteſtas ſumendi hoc Sacramentum, „ ita Sacerdoti cum ordinatur, confertur poteſtas hoc Sacramentum conſecrandi in perſona Chriſti. Per hoc enim ponitur in gradu eorum, quibus „ dictum eſt a Domino, Hoc facite in „ meam commemorationem. Et ideo dicendum eſt, quod eſt proprium Sacerdotum conficere hoc Sacramentum. „

Altera, iſta forma concluditur: Quod praxis & Eccleſiæ poſſeſſio annuntiat, in ſenſum adulterinum non transferendum eſt: Atqui ex praxi, & traditione perpetua ſoli Sacerdotes, ut ait S. Thomas in Proſa: *Sic ſacrificium iſtud inſtituit, cujus officium committi voluit ſolis Presbyteris, quibus ſic congruit, ut ſumant, & dent ceteris*: Soli inquam Sacerdotes poſſunt conficere Euchariſtiam. Ergo &c.

Tertia: Quotieſcumque aliquis præter Sacerdotes munus conſecrandi Euchariſtiam, vel ſibi temerarie aſſumpſit, aut ad alios id extendit, ſtatim proſcriptus eſt ab Eccleſia; quod argumentum irrefregabile eſt, neminem præter Sacerdotem poſſe ſacram Euchariſtiam conficere: Ergo &c. Probatur antecedens: Lutherus propter alios errores, maxime vero propter iſtum quo L. de captiv. Babylon. c. de Ordine contendit, etiam feminas baptizatas poſſe ſaltem in neceſſitate conſecrare ratione characteris Baptiſmatis, damnatus eſt: Eamdem ob cauſam Collyridiani, Pepuziani, apud quos mulieres ſacrificandi munus uſurpabant, proſcripti ſunt, ut ſcribit Epiphanius hæreſi 79. & poſt ipſum Auguſtinus L. de hæreſibus, hæreſi 27. Ergo &c.

S. Thomas hic art. 2. docet plures Sacerdotes dum conſecrantur, concelebrare cum Epiſcopo quia agunt in perſona Chriſti, & eorum intentio ad unam, & eamdem hoſtiam conſecrandam terminatur; adeoque nonniſi unum ſacrificium conficitur, itaut attendant nonniſi poſt Epiſcopum verba conſecrationis proferre: "Sacerdos, *inquit*, cum ordinatur, „ conſtituitur in gradu eorum qui a Domino acceperunt poteſtatem conſecrandi in Cœna, & ideo ſecundum conſuetudinem quarumdam Eccleſiarum, „ ſicut Apoſtoli Chriſto cœnanti concœnaverunt, ita novi ordinati, Epiſcopo ordinanti concelebrant. Nec propter hoc iteratur conſecratio ſuper eamdem hoſtiam, quia ſicut Innocentius „ III. dicit, omnium intentio debet „ ferri ad idem inſtans conſecrationis. „

CONCLUSIO SECUNDA.

I. Solus Sacerdos eſt diſpenſator ordinarius Euchariſtiæ. II. Diaconus extraordinarius. III. Etiam ex indulgentia quandoque fuerunt Clerici, & Laici.

PROBATUR prima pars. Miniſter conficiens Euchariſtiam ſolus agit in perſona Chriſti, quippe qui ſolus habeat poteſtatem ſupra corpus Chriſti verum: Ergo &c. Iſta ratio eſt divi Thomæ hic art. 3. his verbis: "Dicendum, quod ad „ Sacerdotem pertinet diſpenſatio corporis Chriſti propter tria. Primo quidem „ quia ſicut dictum eſt, ipſe conſecrat „ in perſona Chriſti. Ipſe autem Chriſtus „ ſicut conſecravit corpus ſuum in cœna, „ ita & aliis ſumendum dedit, unde ſic-

„ ut

„ ut ad Sacerdotem pertinet conſecratio corporis Chriſti, ita ad eum pertinet diſpenſatio. „

Altera ratio eſt: Sacerdos conſtituitur medius inter Deum, & populum, eique incumbit illum Deo reconciliare, adeoque, & divina dona ei diſtribuere. Sic loquitur ibidem D. Thomas, & pergit: “ Sacerdos conſtituitur medius inter „ Deum & populum; unde ſicut ad eum „ pertinet dona populi Deo offerre, ita „ ad eum pertinet dona ſanctificata di„ vinitus populo tradere. „

Tertia: Non licitum eſt propter reverentiam Laicis ſacra vaſa tangere. Igitur nec a fortiori ipſum corpus Chriſti tangere, ut illud populo diſpenſent. S. Thomas ibidem ita loquitur: “ In reveren„ tiam hujus Sacramenti, a nulla re con„ tingitur niſi conſecrata: unde & cor„ porale, & calix conſecrantur, & ſimi„ liter manus Sacerdotis, ad tangendum „ hoc Sacramentum: unde nulli tangere „ licet, niſi in neceſſitate, puta ſi cade„ ret in terram, vel in aliquo alio ne„ ceſſitatis caſu. „

Quod autem prohibeatur, ne quiſquam præter Sacerdotes diſpenſet corpus Chriſti, habetur de conſecratione diſtinct. 2. c. *Relatum* deſumptum ex Concilio Toletano 15. canone 5. his verbis: “ Perve„ nit ad notitiam noſtram, quod quidam „ Presbyteri, Laico aut feminæ corpus „ Domini tradunt ad deferendum infirmis „ &c. „ Quibus verbis ægre fert quod alii præter Sacerdotes, corpus Chriſti diſpenſent: Igitur ſolus Sacerdos eſt diſpenſator ordinarius Euchariſtiæ.

Probatur altera pars, videlicet quod Diaconus extraordinarie corpus Chriſti Fidelibus adminiſtrare poſſit: I. Primi Diaconi quondam ſacris menſis inſerviebant, Euchariſtiam ſcilicet inter cœnandum diſtribuendo, juxta illud Actuum 6. *Conſiderate ergo, fratres, viros ex vobis boni teſtimonii ſeptem plenos Spiritu ſancto quos conſtituamus ſuper hoc opus &c.*

Secundo: Hoc ipſum expreſse dicit Juſtinus Apolog. 2. “ Diſtributio, *inquit*, „ communicatio que fit eorum, in qui„ bus gratiæ ſunt actæ, cuique præſen„ ti, abſentibus autem per Diaconos mit„ titur. „ Idem dicit S. Clemens L. 8. Conſtitutionum cap. 28. his verbis: “ O„ blatione vero ab Epiſcopo aut Presby„ tero facta, ipſe Diaconus dat populo, „ non tamquam Sacerdos, ſed tamquam „ qui miniſtrat Presbyteris. „ His accedit auctoritas Alcuini L. de divinis officiis in capite *Jejunii*, ubi hæc leguntur: “ Si „ neceſſitas evenerit, & Presbyter non „ fuerit præſens, Diaconus ſuſcipiat pœ„ nitentem, ac det ſanctam communio„ nem. „

Tertio: Concilium Nicænum 1. canone 18. juxta verſionem Dioniſii Exigui agnoſcit Diaconos iſto munere quondam functos fuiſſe, ſed in poſterum, prohibet ne alii præter Sacerdotes hoc faciant: “ Per„ venit, *ajunt Patres Synodici*, ad ſanctum, „ magnumque Concilium quod in qui„ buſdam locis, & civitatibus Presbyte„ ris gratiam ſacræ communionis Dia„ coni porrigant, quod nec regula, nec „ conſuetudo tradidit, ut ab iis qui po„ teſtatem non habent offerendi, illi qui „ offerunt, Chriſti corpus accipiant. Nec „ non & illud innotuit quod quidam Dia„ coni ante Epiſcopos, ſacra oblata con„ tingant. Hæc igitur omnia reſecentur, „ & in ſua Diaconi menſura perma„ neant. „

Quarto: Diaconi propius accedunt ad ordinem Sacerdotalem: Igitur aliquid participare debent de ejus officio, ut ſcilicet diſpenſent ſanguinem pretioſum, velut ex vi officii ſui, quia non requiritur ad hoc, ut illum immediate tangant. Sic docet D. Thomas ibidem art. 3. ad 1. “ Dicendum, *inquit*, quod Diaconus qua„ ſi propinquus ordini Sacerdotali, ali„ quid participat de ejus officio, ut ſci„ licet diſpenſet ſanguinem, non autem „ corpus niſi in neceſſitate, jubente Epi„ ſcopo, vel Presbytero. Primo quidem „ quia ſanguis Chriſti continetur in va„ ſe, unde non oportet quod tangatur „ a diſpenſante, ſicut tangitur corpus „ Chriſti. II. Quia ſanguis deſignat re„ demptionem a Chriſto in populum de„ rivatam: unde & ſanguini admiſcetur „ aqua, quæ ſignificat populum. Et quia „ Diaconi ſunt inter Sacerdotem, & „ populum, magis convenit Diaconibus „ diſpenſatio ſanguinis, quam diſpenſatio „ corporis. „

Probatur tertia pars, nimirum Laicos in neceſſitate poſſe diſpenſare Euchariſtiam

Hoc patet ex his quæ ſupra diximus de cultu, & devotione erga ſacram Euchariſtiam, cum & licitum foret, ſæviente perſecutione, domi eam aſſervare, & pro devotione eamdem ſumere. Immo in peregrinatione eamdem deferre, ut legitur de Satyro ſancti Ambroſii fratre. Sufficiat impræſentiarum auctoritatem ſancti Baſilii pro iſto momento texere; Epiſt. ad Cæſariam Patritiam ſic loquitur de Laicis, qui vel ipſo perſecutionis tempore ſe ipſos communicabant. " Neceſſe „ autem habere aliquem, ſi non adſit Sa„ cerdos, communionem propria manu „ ſumere, minime eſſe grave & ſuper„ vacaneum oſtendere; propterea quod „ longa conſuetudine etiam per res ipſas „ probetur. Omnes enim qui ſunt in de„ ſertis monachi, ubi non eſt Sacerdos, „ illic habentes communionem ex ſe ipſis „ eam ſumunt. Alexandriæ autem, & in „ Ægypto unuſquiſque ex Laicis, qui il„ lic degunt, maxima ex parte habent „ communionem domi ſuæ. Nam cum „ Sacerdos ſemel confecerit Hoſtiam, & „ dederit, eam accipiens, & communi„ cans; tamquam a Sacerdote ſumptam „ participare ſe, debet credere: Etenim „ in Eccleſia Sacerdos tradit particulam, „ & cum omni poteſtate, ac libertate „ eam tenet qui accepit, & ſic ſua ma„ nu ad os eam adducit. „

Fit ſatis Objectionibus contra primam Concluſionem:

Objicies: Vel ipſi Diaconi corpus Chriſti conſecrare poſſunt: Igitur non ſoli Sacerdotes: Probatur Antecedens. Canone 15. Concilii Arelatenſis habetur: " De Diaconibus quos cognovimus „ multis in locis offerre, placuit minime „ fieri debere. „ Item c. 2. Concilii Ancyrani, Diaconi qui immolaverant idolis, jubentur ceſſare ab omni ſacro Miniſterio, maxime vero a pane, ſive a calice offerendo: ſed offerre Sacrificium eſt conficere Euchariſtiam: Ergo &c.

Reſpondeo negando antecedens. Ad primam probationem diſtinguo minorem: Offerre Sacrificium nondum conſecratum, & pronuntiando ipſa conſecrationis verba, eſt conficere Euchariſtiam, concedo: Offerre ſolum per modum oblationis, & præparationis materiæ ad conſecrationem, nego. Secundum ex officio cum Sacerdote facit Diaconus, nuſquam vero primum: quia tamen offerre oblata conſecranda ſummam arguit dignitatem, quandoque in vindictam peccatorum Concilia iſto privarunt munere Diaconos peccatores, & eſt ſenſus utriſque Concilii laudati, maxime Ancyrani: Textus tamen Arelatenſis intelligi poteſt de oblationibus fidelium a conſecratione Euchariſtiæ prorſus diſtinctis, quæ præſente Sacerdote non poterant ab alio benedici, quod tamen quandoque facere audebant Diaconi, hinc ad reverentiam Presbyteratus Patres Arelatenſes in poſterum hæc fieri prohibent.

Replicat Lutherus: I. Petri II. habetur indiſcriminatim de omnibus fidelibus, *vos autem genus electum, regale Sacerdotium*. Igitur vel ipſi Laici poſſunt ſacrificium conficere.

Jam fecimus ſatis iſti objectioni, ubi de eſſentia Ordinis egimus: hinc reſpondeo breviter ſic diſtinguendo: Et verba ſancti Petri intelliguntur in ſenſu morali, quatenus quilibet fidelis cor contritum, & humiliatum ad placandum Deum offert in ſacrificium, concedo. Et intelliguntur in ſenſu obvio, & litterali, nego. Solutio eſt divi Thomæ in 4. Diſt. 13. q. 1. art. 1. quæſtiunc. 1. ad. 1. " Omnis bonus homo dicitur eſſe Sacer„ dos myſtice, quia ſcilicet Myſticum „ ſacrificium Deo offert, ſe ipſum ſcilicet „ hoſtiam viventem Deo, ad Rom. 12. „ Succinit ſanctus Chryſologus Serm. 108. ubi explicans illa Apoſtoli verba, *ut exhibeatis corpora veſtra hoſtiam vivam*, ait; " Apoſtolus ſic rogando omnes homines „ ad Sacerdotale faſtigium provexit. O! „ inauditum Chriſtiani Pontificatus offi„ cium, quando homo ſibi ipſe eſt & „ Hoſtia, & Sacerdos, quando Hoſtia „ mactatur & vivit .... In odorem thy„ miama ſemper orationis accende; ari„ pe gladium Spiritus, altare certum „ pone; & ſic corpus tuum admove Dei „ ſecurus ad victimam. Deus fidem, „ non mortem quærit, votum, non ſan„ guinem ſitit; placatur voluntate, non „ nece. „

Oppones, contra ſecundam Concluſionem: Ad Diaconum ſpectat ex officio diſpen-

ſare Chriſti ſanguinem juxta illud ſancti Laurentii ad Beatum Sixtum, *Experire utrum idoneum Miniſtrum elegeris, cui commiſiſti Dominici ſanguinis diſpenſationem.* Igitur & ad eumdem ex officio pertinet diſpenſare panem conſecratum.

Reſpondeo negando paritatem: Ratio diſcriminis eſt, quod ſanguis diſpenſetur in calice quem manu tenet Diaconus abſque eo quod immediate tangat ſanguinem; hinc & eadem ratione ciborium ſacras continens Hoſtias e tabernaculo extractum ipſe porrigit Sacerdoti, ut iſte fideles ad ſacram menſam adſtantes communicet: at vero corpus Chriſti immediate tangi a Diacono neceſſe foret, ſi fideles tanto Sacramento ipſe cibaret, ita D. Thomas in probationibus laudatis.

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Ad ſolos Sacerdotes ſpectat conficere Euchariſtiam, & eam ex jure avito diſpenſare: Iſtud poſſunt Diaconi ex commiſſione, & Laici in neceſſitate.

Primum patet, cum iſta Chriſti verba, *Hoc facite in meam commemorationem*, ad ſolos Sacerdotes dirigantur: ſic de fide definitum eſt in Concilio Tridentino ſeſſ. 23. ſic praxis, & omnis traditio Eccleſiæ: Ratio divi Thomæ eſt, quia conficiens Euchariſtiam agit in perſona Chriſti, quod quidem fieri non poteſt ſine poteſtate, & charactere, quæ dubio procul in ſolis Presbyteris reperiuntur.

Secundum: Non minus claret, propter rationem divi Thomæ mox laudatam.

Tertium: Legitur Actuum 8. ubi fit mentio de Diaconis, qui ſacris menſis inſerviebant. Sanctus Juſtinus Apologia II. ſcribit pro more fuiſſe tunc poſitum, ut Diaconi deferrent Euchariſtiam ad abſentes.

Habemus ex Hiſtoria Eccleſiaſtica Laicos tempore perſecutionum ſacram Euchariſtiam domi aſſervaſſe, ut ſe ipſos communicarent, & ſic cibo grandium nutriti, ac roborati, in prælium cum fidei Hoſtibus deſcenderent.

SYNOPSIS DIFFICULTATUM ET EXPLICATIONUM.

PRIMO: Tametſi quædam Concilia prohibeant Diaconis ab oblatione abſtinere non inde ſequitur quandoque ſacram Euchariſtiam confeciſſe: vel enim loquuntur de oblationibus fidelium, quas præſentibus Sacerdotibus contra reverentiam debitam abſque licentia benedicebant, vel ſi de oblatione ſacrificii ſermonem inſtituant, non de conſecratoria loquuntur, ſed de ea quæ illam præcedit, quo munere in pœnam peccatorum non ſemel privati ſunt Diaconi, ut legitur in Concilio 1. Nicæno canone 18.

Secundo: In vanum laborant Proteſtantes, dum iſta Petri verba, in gratiam omnium fidelium dicta, *vos autem regale Sacerdotium*, laudant, cum eo loci non ſit ſermo niſi de Sacrificio myſtico, quale eſt cor contritum, & humiliatum, vel in ipſis Scripturis Pſal. 50. *Sacrificium laudis* nuncupatum.

Tertio: Tametſi Diaconi, poſſint ex officio miniſtrare Chriſti ſanguinem, non idem dicendum de corpore Chriſti ſub ſpeciebus panis contento, quia, inquit divus Thomas, hic q. 82. art. 3. ad primum munus obeundum non eſt neceſſarius contactus ſanguinis immediatus; ſecus vero ad ſecundum.

ARTICULUS DECIMUS.

De ſubjecto Euchariſtiæ.

QUÆRES, I. Utrum Euchariſtia ſit dipenſanda Energumenis?

Reſpondeo primo, prioribus Eccleſiæ temporibus ab Eccleſia, & Occidentali & Orientali, eis fuiſſe abnegatam, ita colligitur ex canone 78. Apoſtolorum ubi hæc habentur: “ Si quis dæmonem habeat, nec fiat Clericus, ſed neque cum „ Fidelibus precetur.„ Idem expreſſe habetur L. 8. Conſtitut. Apoſt. c. 7. Succinit Chryſoſtomus Homil. 3. de incomprehenſibili natura Dei. Cum eos, *inquit*, Energumenos, una cum fratribus orare

non liceat &c. hæc de Eccleſia Græca. Concilium vero Illiberitanum Eccleſiæ Latinæ canone 29. non abſimilia pronuntiat; & ſic habetur: " Energumenum, „ qui ab erratico ſpiritu exagitatur, cu- „ jus nomen neque ad altare cum oblatio- „ ne recitandum, neque permittendum ut „ ſua manu in Eccleſia miniſtret. „ Eamtamen illud Concilium opponit clauſulam canone 37. ut in articulo mortis, iſta donentur conſolatione: ait enim: " Eos „ qui a ſpiritibus immundis vexantur, ſi „ in fine mortis fuerint conſtituti, bapti- „ zari placet: ſi vero Fideles fuerint, „ dandam eis eſſe communionem. „

Reſpondeo II. Quinto ſæculo ab iſta praxi abſtinuit Eccleſia: nam in lucidis intervallis dandi communionem Energumenis licentiam fecit: ſic habetur canone 14. Synodi 1. Arauſicanæ: " Energumeni „ jam batizati, *inquiunt Patres*, ſi de pur- „ gatione ſua curent, & ſe ſolicitudini „ Clericorum tradant, monitiſque obtem- „ perent, omnimodo communicent, Sa- „ cramenti ipſius virtute, vel muniendi „ ab incurſu dæmonum quo infeſtantur, „ vel purgandi, quorum jam oſtenditur „ vita purgatior. „

Celeberrimum eſt teſtimonium Caſſiani, qui collatione 7. c. 29. & 30. ſcribit jam ſuo tempore, quinto ſcilicet ſæculo inoleviſſe conſuetudinem, vel apud Orientales, Energumenos adverſus dæmonis impetus ſacra communione munire; ibi enim ſic loquitur Serenus Abbas de Energumenis: " Communionem vero eis ſa- „ cro-ſanctam a ſenioribus noſtris, num- „ quam meminimus interdictam ... quæ „ ab homine percepta, eum qui in mem- „ bris ejus inſidet ſpiritum, ſeu in ipſis „ latitare conatur, velut exurens fugat „ incendium: hoc namque modo cura- „ tum, & Abbatem Andronicum nu- „ per aſpeximus, alioſque quam plures, „ magis namque ac magis inimicus inſul- „ tabit obſeſſo, cum eum a cœleſti diſci- „ plina viderit ſegregatum, tantoque di- „ rius, ac frequentius attentabit, quan- „ do eum ab ſpirituali remedio, longius „ ſenſerit applicatum. „

Sanctus Thomas iſti patrocinatur ſententiæ hic q. 80. art. 9. ubi reſpondet ad 2. argumentum ex Dionyſio L. de Eccleſiaſt. Hierarch. ubi videtur innuere cap. 3. Energumenos a ſacra menſa eſſe arcendos: " Dicendum, *inquit*, quod Dionyſius lo- „ quitur ibi de Energumenis nondum ba- „ ptizatis, in quibus ſcilicet nondum eſt „ vis dæmonis extincta, quæ viget in eis „ per originale peccatum, ſed de bapti- „ zatis qui corporaliter ab immundis ſpi- „ ritibus vexantur, eſt eadem ratio & „ de aliis amentibus; unde Caſſianus di- „ cit, eis qui ab immundis vexantur ſpi- „ ritibus, communionem ſacro-ſanctam a „ ſenioribus nunquam meminimus inter- „ dictam. „ Ex quibus verbis patet ſolis Energumenis nondum baptizatis denegandam eſſe communionem.

Quæres II. Num Euchariſtia ultimo ſupplicio damnatis ſit concedenda?

Reſpondeo I. Non eſſe concedendam ſi non ſint pœnitentes. Ratio eſt, quia ſancta non ſunt canibus projicienda, maxime vero cum impœnitens judicium ſibi manducet non dijudicans corpus Domini. Sic colligitur ex S. Cypriano Epiſt. ad Antonianum: " Idcirco, *inquit*, frater „ chariſſime pœnitentiam non agentes, „ nec dolorem delictorum ſuorum toto „ corde, & manifeſta lamentatione ſuæ „ profeſſionis teſtantes, prohibendos om- „ nino cenſuimus a ſpe communicatio- „ nis, & pacis, ſi in infirmitate, at- „ que in periculo cœperint deprecari; „ quia rogare illos non de delicti pœni- „ tentia, ſed mortis urgentis admonitio „ compellit, nec dignus eſt in morte ac- „ cipere ſolatium qui ſe non cogitavit eſ- „ ſe moriturum. „

Reſpondeo II. Euchariſtiam vel ipſis reis in brevi ultimum diem clauſuris, tametſi appareant pœnitentes, & ſint abſolutione ſacramentali muniti, Euchariſtiam tum in Galliis, tum in Hiſpaniis denegari.

Pro Galliis habetur ſtatutum 11. Concilii Rhemenſis ſub Sonnatio Epiſcopo habiti, his verbis, " Cur ad mortem con- „ demnatis, renuitur *Euchariſtia*: cum iis „ maxime conducat ad ſpem, & ſecura- „ men certi deceſſus, & præſentis ago- „ nis. Nunc autem etiam denegatur, ſi- „ lente Eccleſia, & veluti conſentiente, „ non obſtantibus iis canonibus, qui vel „ numquam recepti, vel ſaltem per u- „ ſum contrarium ſunt abrogati. „

Idem probat hiſtoria quam Claudius

Eſcon-

Eſpenceus L. 2. de Euchariſtiæ adoratione ex libro 10. Gaguini ſcribit: " Sic „ Euchariſtiæ hominibus ſupplicio extre- „ mo addictis dandæ, permittendæve mos „ adeo non obtinuit in Gallia noſtra, ut „ ſuperiore proximo ſæculo, Rege nobis „ Ludovico XI. Ludovicus Luxembur- „ gus Comes Stabuli, Maieſtatis reus, „ capite damnatus, confeſſione chriſtia- „ no more expleta, viaticum Chriſti cor- „ poris miniſtrari oraverit: nec exora- „ verit, aut obtinuerit. Res tamen di- „ vina, ſive Miſſa coram illo facta, & „ panis benedictus oblatus quem religio- „ ſe manducavit. Decollati in Gravia „ corpus per Patres Franciſcanos elatum, „ & in eorum medio choro humatum „ an. 1475.

De more vero Hiſpaniarum ita ſcribit Dominicus Soto in 4. Sent. diſt. 12. q. 1. art. 1. " De illa autem, *inquit*, Hi- „ ſpanorum conſuetudine, qui condem- „ natis Euchariſtiam non miniſtrant, aliç „ Nationes obmurmurant .... præcipue „ cum ſecundum canonum ſanctiones, ut „ habetur 13. q. 2. cap. *Quæſitum*, ea- „ dem illis communio ſit danda ... ex- „ tare vero hanc conſuetudinem per igno- „ rantiam dicere non poſſumus, nam ſatis „ Curia Hiſpana canones novit. Sed dice- „ re debent non uſque adeo hujuſmodi „ canones obligare, quin poſſint per con- „ trariam conſuetudinem abrogari. „ Ratio hujuſce conſuetudinis non una eſt: Prima ultimo ſupplicio afficiendi, ut plurimum magis dolent de peccatis patratis propter metum mortis imminentis quam ex amore vel initiali & imperfecto, vel perfecto, & charitatis pleno erga Deum. Altera, non ſemel experientia comprobatum eſt, reos ſpe fucata veniæ obtinendæ halluciatos ſua graviora in confeſſione diſſimulaſſe peccata. Tertia demum, dato quod ſint vere pœnitentes, tanto mortis imminentis terrore ita perterriti ſunt, ut non ſint ſufficienter ſui compotes ad ſacram Euchariſtiam digne ſuſcipiendam.

Quæres III. Utrum Euchariſtiam mortuis adminiſtrare licitum ſit?

Reſpondeo, Eccleſiam hoc nuſquam probaſſe, tametſi quædam hiſtoriæ etiam piorum contrarium afferant, ut colligitur ex libro 2. Dialogorum Gregorii Magni cap. 24. cum non ſemel factum ſit ſanctos quædam facta dubiæ fidei enarraſſe. Uſus enim ille abſolute damnatur in Concilio 3. Carth. can. 6. his verbis: " Placuit ut corporibus defunctorum Eu- „ chariſtia non detur. „ Rurſus Synodus quini-ſexta canone 83. ait: " Nemo mor- „ tuorum corporibus Euchariſtiam com- „ municet, ſcriptum eſt enim, Accipi- „ te, & comedite; mortuorum corpo- „ ra non poſſunt accipere, nec come- „ dere. „ Ratio a priori hujus denegationis ea eſt, quod ſuſcipiens corpus Domini debet, teſte Apoſtolo 1. Cor. 11. ſeipſum antea probare ut diſcernat hanc mirabilem a ceteris cibis communibus eſcam, quod mortuus facere non valet.

ARTICULUS UNDECIMUS.

De Euchariſtia ut Sacrificium eſt.

PROBATUM eſt in ſecunda parte dari Sacrificium incruentum nomine Miſſæ celebratum; nunc ordo rerum poſtulat, ut quatuor ad tantæ materiæ complementum diſcutiamus. Primo quidem in qua actione conſiſtat eſſentia illius Sacrificii? II. Num ſit valoris infiniti? III. Quibus applicari queat? IV. Quinam ſint ejus effectus? Jam ſit.

SECTIO PRIMA.

Num eſſentia Sacrificii Miſſæ ſita ſit in Conſecratione?

CONCLUSIO.

Eſſentia Sacrificii incruenti repoſita eſt in Conſecratione connotante Communionem.

Probatur auctoritate, & ratione.

Primo, ex Scriptura ſacra.

QUÆ pendent ex mera Dei voluntate, repetenda ſunt ex voluntate Legiſlatoris: ſed hujuſmodi eſt ſacrificium Miſſæ; Chriſtus vero auctor iſtud peregit in ſola conſecratione: legitur enim in ſanctis Matthæo, Marco, & Luca, quod ac-

acceperit panem, benedixerit, fregerit, dederitque Diſcipulis, ſimiliter & conſecratum calicem eiſdem bibendum porrexerit, dicendo, ut expreſſe habetur Lucæ 22. *Hoc facite in meam commemorationem.* Igitur Apoſtoli, & eorum in Sacerdotio ſucceſſores verum efficiunt per conſecrationem ſacrificium, cum non legatur Chriſtum aliud quidquam feciſſe præter utriuſque materiæ conſecrationem. Neque vero deſunt ſancti Doctores qui propugnent Chriſtum ſummum Sacerdotem, conficiendo Euchariſtiam, ſemetipſum non communicaſſe: Ergo &c.

Iſtius ſententiæ tenax eſt Gregorius Nyſſenus oratione 1. in Chriſti Reſurrectionem, ubi videtur innuere ſacrificium fuiſſe completum, vel etiam prius quam Diſcipulos Chriſtus communicaret: "Qui „ poteſtate ſua, *inquit*, cuncta diſponit „ ... cum corpus ſuum Diſcipulis edendum, & ſanguinem bibendum præbuit, „ tunc aperte declaravit Agni ſacrificium „ jam eſſe peractum. „

Secundo, ex ſanctis Doctoribus.

EAMDEM ſententiam propugnant ſancti Patres & Doctores, in primis Irenæus lib. 4. adverſus hæreſes c. 32. Cyprianus ſermone de cœna Dom. & Epiſt. 63. ad Cæcilium: Ambroſius in Pſal. 38. pag. 1345. ubi de Chriſto loquens, ait: " Vidimus Principem Sacerdotum ad nos „ venientem: Vidimus & audivimus offerentem pro nobis ſanguinem ſuum: „ ſequamur, ut poſſumus, Sacerdotes, „ ut offeramus pro populo ſacrificium: „ Etſi infirmi merito, tamen honorabiles „ ſacrificio: quia etſi nunc Chriſtus non „ videtur offerre, tamen ipſe offertur in „ terris quando Chriſti corpus offertur. „ Immo ipſe offerre manifeſtatur in nobis, cujus ſermo ſanctificat ſacrificium „ quod offertur. „ Igitur verba Chriſti Evangelica ſanctificant ſeu conſecrant, & conſecrando conficiunt ſacrificium quod offertur, ſicque eſſentia ſacrificii in conſecratione ſita eſt.

Suffragatur D. Thomas hic q. 82. art. 4. ad 1. hic verbis: " Dicendum, quod „ conſecratio Chriſmatis, vel cujuſcumque alterius materiæ, non eſt ſacrificium, ſicut conſecratio Euchariſtiæ, „ & ideo non eſt ſimilis ratio. „ Rurſus ibidem ad 2. ſic loquitur: Dicen„ dum, quod ſacramentum Baptiſmi „ perficitur in ipſo uſu materiæ: Et ideo nullus poteſt baptizare ſeipſum quia „ in hoc ſacramento non poteſt eſſe idem „ agens, & patiens: unde nec in hoc „ Sacramento Sacerdos conſecrat ſeipſum, „ ſed panem, & vinum, in qua conſecratione perficitur Sacramentum: uſus „ autem Sacramenti eſt conſequenter ſe „ habens ad hoc Sacramentum, & ideo „ non eſt ſimile. „ Audis S. Thomam vocare conſecrationem Sacrificium, immo aſſerere rationem Sacrificii in ea actione perfici, & compleri: Igitur eſſentia Sacrificii in conſecratione ſita eſt.

Tertio, rationibus Theologicis.

PRIMA ſic exponitur: Ad rationem ſacrificii duo potiſſimum requiruntur, videlicet ut ſiſtatur victima, & deſtruatur: Atqui hæc duo in conſecratione reperiuntur: Ergo &c. Probatur minor. Primo quidem ſiſtitur victima, cum panis & vinum in corpus, & Chriſti ſanguinem convertantur: tum vero myſtice deſtruitur, eo ipſo quo panis ſeparatim conſecratur a vino, namque vi verborum ponitur ſolum corpus ſub ſpecie panis, ſimiliter & ſanguis ſub ſpecie vini, & ſanguis nonniſi per concomitantiam reperitur ſub ſpecie panis, & viciſſim corpus ſub ſpecie vini: Ergo &c.

Altera: Sacrificium Miſſæ, utpote cruenti commemorativum, nihil aliud exigit præter myſticam victimæ deſtructionem: Sed fit apprime per conſecrationem panis ſeparatim a vino, ita ut ſi Apoſtoli Miſſam celebraſſent in triduo mortis Domini, ſolum corpus hypoſtatice Verbo unitum fuiſſet ſub ſpecie panis, ſimiliter, & ſanguis cum divinitate ſub ſpecie vini: Igitur deſtructio moralis, & myſtica per conſecrationem utriuſque materiæ ſeparatim factam optime repræſentat ſacrificium cruentum, & quidem realiter, cum eamdem præcontineat victimam; & quidem ſufficienter deſtructam, nempe moraliter, cum non alia requiratur ad ſacrificium repræſentativum.

Tertia: Quinque ſunt partes in Miſſa principrinci-

principales, videlicet oblatio ante conſecrationem, altera, conſecratione facta, ipſa conſecratio, hoſtiæ fractio, ac demum Sacerdotis communio: Atqui eſſentia ſacrificii non conſiſtit niſi in ſola conſecratione; & probatur. Primo, non in oblatione quæ præcedit conſecrationem, cum nihil ſit niſi præparatio ad ſacrificium juxta iſta Liturgiæ verba: *Benedic hoc ſacrificium tuo ſancto nomini præparatum.* Tum quia, & Patres, & Tridentinum propugnant ſacrificium Miſſæ eamdem præcontinere victimam, cum ea quæ in ara crucis oblata eſt; porro nondum facta conſecratione, eſt merus panis. Secundo, nec in oblatione conſecrationem ſubſequente; quandoquidem in ea nulla fit victimæ immutatio. Tertio, non utique in fractione, namque illa fractio ritum ſolummodo ſpectat, itaut ſi hoſtia dum ad labia calicis frangenda apponitur, caſu ex inadvertentia in pretioſum ſanguinem decideret, nihilominus ſacrificium foret completum, ita colligitur ex D. Thoma hic q. 83. art. 6. ad 6. his verbis: "Dicendum, quod fractio „ hoſtiæ conſecratæ, & quod una ſola „ pars mittatur in calicem, reſpicit cor„ pus myſticum, ſicut admixtio aquæ ſi„ gnificat populum, & ideo horum præ„ termiſſio non facit imperfectionem ſa„ crificii, ut & proper hoc ſit neceſſe „ aliquid reiterare circa celebrationem „ hujus Sacramenti.„

Quarto demum: Non poteſt etiam dici communionem Sacerdotis eſſe de eſſentia, cum non ſit de fide Chriſtum ſeipſum communicaſſe. Et vero antecedenter ad communionem jam victima ſuper altare poſita eſt ſicut & myſtice immutata per conſecrationem utriuſque materiæ ſeparatim factam: A fortiori communio populi non eſt de eſſentia, ut contendunt Lutherani, cum verum & perfectum ſit ſacrificium, etiamſi nullus præter Sacerdotem adſit in Eccleſia; ſupereſt igitur ut tota eſſentia ſacrificii reponatur in conſecratione.

Quidam ex noſtris Thomiſtis contendunt conſecrationem connotare Sacerdotis communionem, eo quod Euchariſtia inſtituta ſit per modum cibi & alimenti, quod exigit comeſtionem; cui lubentius aſſentiendum eſt, quia perfectiſſima victimæ deſtructio, exigit communionem, qua facta, ſpecies conſummantur in ſtomacho, & tunc corpus, & ſanguis Chriſti deſinunt eſſe ſub eis.

FIT SATIS OBJECTIONIBUS.

Objicies: Eſſentia Sacrificii conſiſtit in deſtructione victimæ: Sed victima non deſtruitur per conſecrationem, verum potius producitur, & ſiſtitur: Ergo &c.

Reſpondeo diſtinguendo minorem: Victima ſiſtitur per conſecrationem, ſimul & deſtruitur, concedo: & non deſtruitur, ſubdiſtinguo; realiter & phyſice, concedo: myſtice, nego. Eatenus enim myſtice deſtruitur, quatenus panis & vinum ſeparatim conſecrantur.

Inſtabis: Atqui requiritur realis deſtructio: Ergo &c. Probatur ſubſumptum. Sacrificium eſt reale, realiter ac phyſice fit: Igitur neceſſaria eſt realis deſtructio victimæ.

Reſpondeo negando ſubſumptum. Ad probationem diſtinguo: Sacrificium eſt reale, quatenus realiter producitur victima, & realiter etiam quantum ad modum corpus Chriſti vi verborum ſolummodo ponitur ſub ſpecie panis, ſanguis vero ſub ſpecie vini, concedo; itaut deſtruatur cruente victima, nego. Dictum eſt ad ſacrificium commemorativum perſonalem non requiri victimæ deſtructionem: Eſt tamen quantum ad actionem, & modum realis in eo ſenſu, ajunt Patres, quo verba veluti gladius ſeparatim ponunt corpus Chriſti ſub una ſpecie, ſanguinem vero ſub altera, itaut unum non ſit cum alio niſi per concomitantiam.

Repones: Niſi adſit deſtructio ſubjectiva victimæ, nulla erit immutatio, & nequidem moralis. Ergo &c. Probatur antecedens. Actio conſecrativa eſt ſolum & in omni ſenſu victimæ productiva: Ergo &c. Probatur antecedens. Eſt ſolummodo juxta Concilium Lateranenſe & Tridentinum tranſubſtantiativa: Igitur omnimode, & ratione ſua victimæ productiva.

Reſpondeo negando antecedens primi & ſecundi argumenti: Ad ulteriorem probationem diſtinguo: Actio conſecrationis

eſt

eſt ſolum tranſubſtantiativa ſimul, & virtualiter deſtructiva, concedo: ſecus, nego. Eadem actio eſt virtualiter duplex, productiva quidem victimæ, in quantum convertit panem in corpus, & vinum in ſanguinem Chriſti: Deſtructiva vero quatenus conſecratio utriuſque materiæ fit ſeparatim, & quidem per diverſas formas realiter a ſe invicem diſtinctas.

Replicabis: Eadem forma reſpectu unius materiæ deberet eſſe ſimul productiva, & deſtructiva v.g. corporis Chriſti: Sed hoc fieri non poteſt, ſin minus eadem actio ſeipſam antecederet, & ad ſeipſam ſequeretur: antecederet quidem ut productiva victimæ, ſubſequeretur vero ut ejudem deſtructiva, abſurdum videtur conſequens: Ergo & antecedens.

Reſpondeo negando minorem: Ad probationem dico, conſecrationem unius materiæ eſſe virtualiter duplicem, & ſub diverſo reſpectu ſeipſam antecedere ut productiva victimæ eſt, & ad ſeipſam conſequi, ut deſtructiva concipitur: Sic, tametſi gradus metaphyci ſint una, & eadem entitas, virtualiter tamen multiplex cenſetur; hic anima ut eſt principium vegetandi, & ſentiendi ſeipſam veluti antecedit, ut eſt principium ratiocinandi, quatenus prius eſt vegetari & ſentire, quam ratiocinari; eodem ſed eminentiori modo eadem actio divina ut eſt Verbi generativa in inſtanti a quo atque originis ſeipſam antecedit ut ſpirativa eſt, in quantum prius Verbum generatum concipitur, quam ſpiritus ſanctus intelligatur ſpiratus.

Reſpondeo II. ad object. actionem conſecrativam non dici productivam ſimul, & deſtructivam reſpectu unius materiæ, ſed diverſæ, quatenus multiplicata conſecratione, vi verborum ponitur ſolum corpus ſub ſpecie panis, & ſanguis per aliam conſecrationem ſub ſpecie vini; ſicque duplex realiter actio ſeu conſecratio apparet, & eſt, adeoque & ſeparatio.

Inſtabis: Die Paraſceves celebratur ſacrificium. Sed in eo nulla fit conſecratio: Ergo &c. Probatur major. Iſta cæremonia non aliam ſpectat religionis ſpeciem niſi Sacrificii. Ergo &c.

Reſpondeo diſtinguendo majorem: Celebratur ſacrificium late ſumptum, concedo: ſtricte ſumptum, nego. Et conceſſa minore, nego conſequentiam. Certum eſt iſtam cæremoniam reduci quidem ad ſpeciem ſacrificii, ſed non eſt ſacrificium ſtricte ſumptum, cum non deſtruatur victima, quippe quod fiat ex præſanctificatis. Solutio eſt Hugonis Victorini ſecundo codice Miſſellanæorum Lib. 5. his verbis: " Hodie non ſacrificamus, dum „ hoſtia de manibus tollitur: non ſa- „ crificant amici, dum trucidant ini- „ mici. „

Repones: Fieri poteſt ut, inſtante Sacerdotis communione, puer miraculoſus ſub ſpecie pueri appareat, quod non ſemel contigit ad Fidelium conſolationem: Sed in hypotheſi quod puer ſemper appareat, Sacerdos non debet communicare: Igitur ſaltem eſſentia ſacrificii tunc non completur, cum conſecratio connotet Sacerdotis communionem.

Reſpondeo I. juxta multorum Theologorum placita qui tenent eſſentiam ſacrificii in ſola conſecratione poſitam eſſe, ſacrificium eſſe completum in hypotheſi permanentiæ miraculi, & independenter a communione.

Dices: Eccleſia jubet Sacerdotem etiam non jejunum, ſi alius deeſt ſumere corpus & ſanguinem Chriſti, & abſolvere Miſſam, in caſu quo Sacerdos apoplexia correptus ante communionem expiraret. Igitur communio eſt de eſſentia.

Reſpondeo diſtinguendo antecedens: Hoc præcipit Eccleſia, eo quod exiſtimet Sacerdotis communionem ad integritatem ſacrificii pertinere, concedo: ad eſſentiam, nego: Sicut ergo natura partes integrantes toto niſu adhibet corpori, ne ſit monſtruoſum, ſic & Eccleſia a fortiori curat ut nihil de integritate deſit ſacrificio, cum ſit totius cultus divini finis & conſummatio.

S. Thomas hic q. 82. art. 4. ad 3. propugnat in hypotheſi miraculi prædicti Sacerdotem non teneri aliam hoſtiam conſecrare & ſumere, eo quod lex miraculoſa, quæ eſt ſupra omne præceptum Eccleſiaſticum, de hoc diſpenſet: hoc tamen ad melius fieri poteſt: " Di- „ cendum, *inquit*, quod ſi miraculoſe „ corpus Chriſti in altari, ſub ſpecie car- „ nis appareat, quod ſanguis ſub ſpecie

„ ſan

„ ſanguinis, non eſt ſumendum. Dicit „ enim Hieronym. ſuper Leviticum, de „ hac quidem hoſtia, quæ in Chriſti commemoratione mirabiliter fit, edere licet: de illa vero quam Chriſtus in ara „ crucis obtulit, ſecundum ſe nulli edere licet. Nec propter hoc Sacerdos tranſgreſſor efficitur, quia ea quæ miraculoſe fiunt, legibus non ſubduntur. Conſulendum tamen eſſet Sacerdoti, quod „ iterato corpus, & ſanguinem Domini „ conſecraret, & ſumeret. „

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Eſſentia Sacrificii Miſſæ conſiſtit in Conſecratione.

Primo: Ex D. Thoma hic q. 82. art. 4. ad 1. conſecratio Euchariſtiæ eſt ſacrificium, cum nihil aliud requiratur ad ſacrificium commemorativum; in eo enim a ſacrificio cruento diſcrepat, quod nonniſi myſtice immoletur victima.

Secundo: Per conſecrationem ſiſtitur in altari victima, & ſimul eatenus myſtice deſtruitur, quatenus conſecratio panis, & conſecratio vini ſeparatim conficiuntur.

Tertio: Non conſiſtit in oblatione præcedente conſecrationem, cum ſit ſolum præparatio ad ſacrificium: Sed neque in aliis actionibus conſecrationem ſubſequentibus, ſiquidem jam perfectum eſt ſacrificium: Igitur in ſola conſecratione ſita eſt eſſentia ſacrificii Miſſæ.

SYNOPSIS DIFFICULTATUM ET EXPLICATIONUM.

Primo: Quamvis ſiſtatur per conſecrationem victima, deſtruitur tamen, in eo quod conſecratio panis, & conſecratio vini ſeparatim fiant.

Secundo: Deſtructio myſtica ſufficit ad ſacrificium commemorativum: Immo ea quæ reperitur in Miſſa non nihil etiam phyſica dici poteſt; quatenus ſcilicet importat realem immutationem panis & vini, quæ fit per duplicem realem conſecrationem, qua ſeparatim ponitur corpus Chriſti vi verborum ſub ſpecie panis, ſanguis vero ſub ſpecie vini.

Tertio: Sacrificium celebratur quidem die Paraſceves, ſed tantum lato modo cum fiat ex præſanctificatis.

SECTIO SECUNDA.

Utrum valor Sacrificii ſit infinitus?

Sacrificium duplici modo a Theologis ſpectatur, videlicet ſecundum ſe, deinde vero ſecundum applicationem. Hinc quæſtio ex parte utriuſque capitis movetur, pro quorum reſolutione ſit

CONCLUSIO PRIMA.

Sacrificium ex parte ſui eſt infiniti valoris.

Probatur rationibus Theologicis.

Prima ſic exponitur. Valor ſacrificii petitur ex parte rei oblatæ: Atqui res oblata eſt infiniti valoris: Et probatur. Eſt ipſe Chriſtus oblatus pro nobis, tum in remiſſionem peccatorum, tum ad gratias a Deo obtinendas: Sed id omne quod eſt Chriſtus, & fit a Chriſto eſt infiniti valoris propter unionem hypoſtaticam Verbi divini cum humanitate, juxta illud Gen. 2. *Reſpexit Deus ad Abel, & ad munera ejus*, & iſtud Summiſtarum axioma: *Honor eſt in honorante*; hoc eſt, ſi res oblata ſit infiniti valoris, erit quoque & Sacrificium, quod non levius indicat Apoſtolus 1. Cor. 6. *Empti enim eſtis pretio magno, glorificate, & portate Deum in corpore veſtro*. Ergo &c.

Altera eſt: Illud eſt infinitum in valore, cujus pretium non poteſt exhauriri: Atqui pretium ſacrificii Miſſæ exhauriri non poteſt: & probatur. I. Quia eadem eſt victima; idemque pretium in ara crucis exhibitum pro redemptione noſtra, de cujus pretii conſummatione, ait Clemens V. in Concilio generali Viennenſi, non eſt timendum: Ergo &c. II. Redemptio ſeſe extendit ad omnes homines præteritos, ad omnes præſentes, & ſeſe extendet ad omnes futuros, tametſi Mundus in æternum perſeveraret. III. Deus vult omnes & ſingulos homines ſalvos fieri; hinc & Chriſtus omnes, & ſingulos redemit, tametſi ſinguli ſua culpa,

redem-

redemptionis fructum efficaciter non participent. Ergo &c.

Tertia : Pretium Sacrificii, nedum ex parte rei oblatæ, ſed etiam ex parte offerentis deſumitur: Sed ſi ſacrificium relative ad offerentem ſpectetur, manet infiniti valoris; & probatur: Chriſtus ipſe eſt offerens, ſic enim habetur Joannis I. *Hic eſt qui baptizat*, Sacerdotes vero ejus tantum ſunt Miniſtri, & cauſæ inſtrumentales, quibus non aſſimilatur effectus; Chriſtus autem eſt Deus, actiones vero ſunt ſuppoſitorum; cum igitur perſona ſit infinite digna, ſequitur Sacrificium ex parte offerentis eſſe infiniti valoris, quod quidem declaratur in Concilio Lateranenſi ſub Innocentio III. Capite *firmiter*, Tum & in Tridentino Seſſ. 22. c. 1. his verbis: “ Idem nunc offerens Sacerdotum Miniſterio, qui ſe ipſum tunc in cruce obtulit, ſola offerendi ratione diverſa. „ Sed maxime hoc patet ex illis Hebræorum cap. 5. *exauditus eſt pro ſua reverentia*: Ergo &c.

Quarta : Illud Sacrificium eſt infiniti valoris quod ita omnia præcontinet veteris legis Sacrificia, ut per illud abundet gratia, ubi abundavit delictum, ut habetur Rom. 5. Atqui Sacrificium altaris omnia præcontinet veteris legis Sacrificia; eſt enim ſimul Euchariſticum, Latreuticum, Propitiatorium, & Impetratorium: Euchariſticum quidem, quatenus in gratiarum actionem pro beneficiis a Deo acceptis offertur; Latreuticum cum ad recognoſcendum ſupremum Dei Dominium præſentetur; Propitiatorium; cum etiam pro pœnis debitis peccato, abſtergendis exhibeatur; ac demum Impetratorium; quid enim Deus poſſet denegare? Cum ipſe dilectus ejus filius pro nobis immoletur, ut tanto pretio, quidquid gratiarum nobis utile eſt, habeamus: & hoc in perpetuum, quod quidem ejus ſacrificii arguit infinitum valorem: Ergo &c.

Quinta : Quod eſt Sacrificium ita propitiatorium, ut pro omnibus ultra finem offeratur, eſt infiniti valoris: Atqui hujuſmodi eſt ſacrificium Miſſæ; & probatur.

I. *Ex Apoſtolo*, Hebr. 10. dicente de Chriſto, *Una enim oblatione, conſummavit in ſempiternum ſanctificatos*. Hæc de Sacrificio crucis annuntiantur: Sed ut dictum eſt, victima quæ quondam in ara crucis oblata eſt, eadem eſt cum ea quæ in altari præſentatur: Ergo &c. Hæc ratio eſt Conc. Trident. Seſſ. 22. cap. 2. ubi Patres ſe exprimunt his verbis: “ Quoniam in divino hoc Sacrificio, quod in Miſſa peragitur, idem ille Chriſtus continetur, & incruente immolatur, qui in ara crucis ſemel ſe ipſum cruente obtulit, declarat ſancta Synodus, Sacrificium iſtud vere propitiatorium eſſe … Hujus quippe oblatione placatur Dominus, gratiam & donum pœnitentiæ concedens, crimina, & peccata etiam ingentia dimittit; una enim eademque eſt Hoſtia, idem nunc offerens. „

Rurſus canone III. *Si quis dixerit Miſſæ Sacrificium, tantum eſſe laudis, & gratiarum actionis, aut nudam commemorationem Sacrificii in cruce peracti, non autem propitiatorium; anathema ſit*.

II. *Sic* habetur ex Lyturgia D. Jacobi minoris, ubi hæc habentur: “ Offerimus tibi incruentum Sacrificium pro peccatis noſtris, & ignorantiis. „ Similia leguntur in ceteris Lyturgiis tum Orientalibus, tum Occidentalibus, de quibus ſupra.

III. *Concinunt Patres*, in primis Cyprianus Sermone de cœna Domini, ubi vocat ſacrificium Miſſæ: “ Holocauſtum ad purgandas iniquitates. „ Tum Chryſoſtomus Homil. 3. de incomparabili natura Dei, verſus finem: “ Pro his, *inquit*, Domine rogamus, quos tu adeo dilexiſti, ut pro eorum ſalute mortem obires, animam in cruce efflares: pro his ſupplicamus, pro quibus ipſe tuum largitus es ſanguinem: pro his oramus, pro quibus corpus hoc immolaſti: „ Quæ quidem ultima verba de ſacrificio Miſſæ dicit. Demum in omnibus Lyturgiis jamjam laudatis, habentur in memento pro vivis, & defunctis, variæ preces admirabiles, & pro remiſſione peccatorum, & pro gratiarum actione. Ergo &c.

CON-

CONCLUSIO SECUNDA.

Sacrificium Miſſæ ex parte applicationis eſt finiti tantum valoris.

PROBATUR hoc ratiocinio: Eodem modo ratiocinandum eſt de cauſalitate Sacrificii, ac de efficacia cauſæ univerſalis: ſed in ordine naturali tametſi Deus ſit cauſa univerſalis, ſuum tamen attemperat influxum, operationi cauſæ ſecundæ: Igitur, & in ordine ſupernaturali, maxime cum cauſa ſecunda non ſit capax influxus ſimpliciter infiniti ad agendum recipiendi.

Confirmatur: Eccleſia diverſis modis applicat merita Chriſti pro remiſſione pœnæ per indulgentias: hinc quandoque intendit totam pœnam temporalem remittere per indulgentiam plenariam, quandoque ſolum partem, videlicet per indulgentiam unius, aut alterius anni; vel etiam quadraginta dierum: Igitur tametſi Sacrificium ſit in ſe valoris infiniti, recte tamen dicitur applicari finito modo, pro remiſſione peccatorum, nuſquam vero pro tota pœna, niſi aliter Eccleſia determinet, ut in indulgentiis.

Confirmatur iterum: Quamvis Sacrificium operetur ex opere operato remiſſionem peccatorum venialium, & pœnæ temporalis; applicatio tamen pro quantitate tum intenſiva, tum extenſiva fit per Eccleſiam, immo etiam juxta devotionem offerentium: ſic propugnat ſanctus Thomas hic q. 79. art. 5. his verbis, de Euchariſtia: " In quantum vero eſt Sacrificium, habet vim ſatisfactivam, ſed in ſatisfactione magis attenditur affectus offerentis, quam quantitas oblationis. Unde & Dominus dicit Lucæ 21. de vidua, quæ obtulit duo æra, quod plus omnibus miſit: quamvis ergo hæc oblatio ex ſui quantitate ſufficiat ad ſatisfaciendum pro omni pœna, tamen fit ſatisfatoria illis, pro quibus offertur, vel etiam offerentibus, ſecundum quantitatem ſuæ devotionis, & non pro tota pœna. "

Quæres, Utrum ſacrificium Miſſæ oblatum pro pluribus, æque proſit cuilibet ac ſi pro uno tantum offerretur?

Reſpondeo affirmative cum Cajetano, & Patre Goneto hic diſp. 11. art. 5. Ratio non una eſt. Prima eaque a Priori: Valor ſacrificii eſt infinitus; igitur ex parte ſui æque prodeſt uni ac alteri; nec major exurgit fructus niſi ex opere operantis, & majori devotione offerentium. II. Sacerdos generaliter offert Miſſam pro omnibus circumſtantibus; hinc ſi magis prodeſſet pro uno quam pro multis, curandum foret, ut uno ſolum præſente celebraretur Miſſa. Dixi tamen magis prodeſſe fideli offerenti propter ejus devotionem ratione ſtipendii eleemoſynarii fundata, & hoc ex parte operantis.

Non abs re erit verba Cajetani hic texere. Tom. 3. Opuſc. Tract. 3. q. 2. ſic diſcurrit: " Quoniam ex parte rei oblatæ eſt infinitas in hoc Sacrificio, & per unicam devotionem non exhauritur, nec minuitur, conſequens eſt, ut non ſolum pluribus, ſed infinitis devotionibus, unicum Sacrificium ſufficienter reſpondeat, cuilibet certam pariendo ſatisfactionem. Nihil igitur adimitur alicui facienti pro ſe offerre hoc ſacrificium ex quantitate effectus hujus ſacificii ſecundum ſe, & applicati ad ipſum, ex hoc quod alter procuret eamdem pro ſe dici, *ſcilicet Miſſam*; nec e converſo, ſed unicuique reſpondet tantumdem, quantum ſi pro ſe ſolo diceretur: quia unicuique ſufficienter, & efficienter juxta quantitatem devotionis ſuæ prodeſt. "

Rurſus hic Comm. in q. 79. D. Tho. art. 5. de eodem momento ſic diſcurrit: " Una Miſſa non perdit vim ſatisfactionis ſuæ pro primo offerente, ex hoc quod pro ſecundo, III. IV. V. &c. offertur: ſicut quantitas devotionis unius nihil tollit de quantitate devotionis alterius. Unde arguendi, inſtruendique ſimul ſunt homines ignoranter petentes, vel exigentes pro ſua eleemoſyna totam ſibi Miſſam dari, aut ſuo defuncto; nihil enim minus ipſe habebit ſi mille alii petant eamdem Miſſam pro ſe ipſis, & aliis defunctis, quam ſi pro ipſo celebrari dicatur: immo ex ejuſmodi devotione ſic petentis, damnum videtur incurrere quod minus ſibi proderit. "

Ex quibus patet, applicationem valoris ſacri-

ſacrificii quoad quantitatem extenſivam, eſſe penes Eccleſiæ determinationem, intenſivam vero penes devotionem ipſius Sacerdotis, & populi offerentis: Hinc Miſſa devoti Sacerdotis ex opere operantis magis proficit, ſed non ex opere operato, cum ejus efficacia in ſe ſpectata, ejuſque valor applicandus, dependeat ab Eccleſia.

FIT SATIS OBJECTIONIBUS.

Objicies, contra primam Concluſionem: Sacrificium altaris non idem eſt cum ſacrificio Crucis: Igitur non eſt valoris infiniti.

Reſpondeo, diſtinguendo Antecedens: Non eſt idem quantum ad modum offerendi, concedo: Quantum ad victimam, & offerentem, nego: victima cruente oblata fuit in ara crucis; incruente vero in altari quotidie immolatur: ſed idem Chriſtus in utroque ſacrificio eſt ſimul, & Sacerdos & hoſtia.

Inſtabis: Si ſacrificium altaris foret valoris infiniti, ſufficeret unam tantum Miſſam pro toto uno regno offerre, nec curare deberent particulares, plures viciſſim pro ſe ipſis Miſſas petere: Sed hoc eſt contra Eccleſiæ praxim: Ergo &c.

Reſpondeo diſtinguendo majorem: Si Sacrificium foret infinitum tam ex parte ſui, quam ex parte applicationis, una Miſſa pro omnibus ſufficeret, concedo: Si tantum tale ſit ex parte ſui, & quoad ſufficientiam, nego. Et ſic diſtincta minore, nego conſequentiam. Sacrificium Miſſæ eſt infiniti valoris ex ſe, & quoad ſufficientiam, finitum vero quoad applicationem; hinc quia multiplicatis ſacrificiis, multiplicantur applicationes, magis proſunt duæ Miſſæ, quam una.

Replicabis: Saltem ſi Sacrificium ſit infiniti valoris, plura ſtipendia poſſunt pro unica Miſſa ſuſcipi: Sed hoc eſt prohibitum: Ergo &c.

Reſpondeo negando ſequelam; ſicut enim applicatio fructus ſacrificii ab Eccleſia determinatur, ſic & quantitas eleemoſynæ: cum autem prohibuerit, accepto pro una Miſſa pretio, partem retinere, & partem alteri eam celebranti dare, ſicut & plura ſtipendia pro una, & eadem recipere, ſtandum eſt ejus decreto.

SECTIO TERTIA.

Utrum Sacrificium poſſit offerri pro omnibus?

CONCLUSIO PRIMA.

Sacrificium offertur pro omnibus viventibus.

Probatur multis momentis.

Primo, ex Sacra Scriptura.

In veteri Teſtamento Sacrificia pro omnibus offerebantur; legitur enim Lib. 1. Mach. cap. 12. Judæos oraſſe, & obtuliſſe Deo ſacrificia vel pro ipſis Regibus Paganis, ſcilicet Perſarum. In primis vero Lib. 1. Eſdræ cap. 6. Darius eo loci ſic loquitur. *Quod ſi neceſſe fuerit, & vitulos, & agnos, & hædos in holocauſtum Deo cæli, frumentum, ſal, vinum, & oleum, ſecundum ritum Sacerdotum, qui ſunt in Jeruſalem, dentur eis per ſingulos dies, ne ſit in aliquo querimonia. Et offerant oblationes Deo cæli, orentque pro vita Regis, & filiorum ejus*: Quo motivo Judæi, vel pro ipſis Principibus infidelibus ſacrificia litarent, intelligite, ut ſcilicet vel eorum pro beneficiis acceptis obtinerent converſionem, vel etiam, ut adjuvante Deo miteſcerent, & erga eos ſævire ceſſarent: Igitur noſtris utique temporibus Sacerdotes debent offerre ſacrificium, nedum pro fidelibus, verum etiam & pro infidelibus, cum veritas debeat reſpondere figuræ: Sacrificia autem veteris legis annuntiabant infiniti valoris novæ legis oblationem. Ergo &c.

In novo teſtamento res claret; nam Apoſtolus 1. ad Timotheum 2. ait, *Obſecro igitur primum omnium fieri obſecrationes, orationes, poſtulationes, gratiarum actiones pro omnibus hominibus: pro Regibus, & omnibus qui in ſublimitate conſtituti ſunt, ut tranquillam, & quietam vitam agamus in omni pietate, & caſtitate.* Quod autem iſta verba intelligantur de obſecrationibus quæ faciendæ ſunt etiam pro paganis, reddit rationem Chryſoſtomus Hom. 6. in 1. ad Timoth. "Neque enim, *inquit*, „ tunc Reges Deum colebant, verum „ multis poſtea temporibus in infidelita-

„ te

„ te quam per ſeriem ſucceſſionis acce-
„ perant, perſtiterunt. „

Secundo, ex Traditione.

Ex primo Sæculo, Clemens Romanus L. 8. Conſtitutionum capite 12. pag. 91. in Miſſa orare præcipit pro Rege, & pro omnibus qui in ſublimitate ſunt, tum pro ceteris qui foris ſunt, & errant; ſic enim loquitur. " Adhuc ob- „ ſecramus te etiam pro iis qui oderunt „ nos, & nos propter nomen tuum in- „ ſectantur: pro iis qui ſunt foris, & „ errant, ut convertas eos ad id quod „ bonum eſt: & eorum furorem miti- „ ges. „

Ex ſecundo, Juſtinus Apologia 2. hæc habet: " Nos autem ſecundum hujuſmo- „ di lavationem, credentem jam & no- „ bis adſcitum, ad fratres, qui dicun- „ tur, eo adducimus, ubi illi congregati „ ſunt ad communes preces, & ſuppli- „ cationes, cum pro ſe ipſis, tum pro „ illuminato, & aliis ubique gentium „ omnibus, animo intento peragendas... „ Deinde ei qui fratribus præeſt, offer- „ tur panis, & poculum aquæ, & vini, „ quibus ille acceptis, laudem & gloriam „ rerum univerſarum Patri per nomen „ Filii, & Spiritus ſancti offert, & Eu- „ chariſtiam ſive gratiarum actionem, „ pro eo quod nos donis ſuis hiſce di- „ gnatus ſit, prolixe exequitur. „ Audis ibi mentionem fieri de Euchariſtia, quæ offertur pro omnibus gentibus.

Subſcribit Dionyſius Alexandrinus apud Euſebium L. 7. Hiſtor. Eccl. c. 11. " Huic, „ *Deo*, continuas preces offerimus pro im- „ perio illorum, *ſcilicet Gallieni, & Valeriani*, ut ſtabile, & inconcuſſum per- „ maneat. „ Obſerves velim, iteratam oblationem pro paganis, commemorari.

Ex tertio, ſe prodit Tertullianus, qui ad Scapulam c. 2. ait: " Sacrificamus pro „ ſalute Imperatoris, *Pagani*, ſed Deo „ noſtro, & ipſius, ſed quomodo præce- „ pit Deus, pura prece. Non enim eget „ Deus conditor univerſitatis, odoris aut „ ſanguinis alicujus. „

Ex quarto, Athanaſius ſuum addit calculum, quippe qui in ſua ad Conſtantium Arianum Apologia ſcribat Imperatoris tametſi hæretici nomen in Liturgia Alexandrina recitari.

Ex quinto, Auguſtinus Epiſt. 59. ad Paulinum: loquens ibi de orationibus, & poſtulationibus quæ in Miſſa fiunt, dicit: " Ne quiſquam exiſtimaret non eſſe „ iſta facienda pro his a quibus perſecu- „ tionem patiebatur Eccleſia, cum mem- „ bra Chriſti ex omni eſſent hominum „ genere colligenda. „

Ex ſexto, Non diſſentitur ſanctus Proſper L. 1. de vocatione Gentium c. 12. his verbis: " Supplicat ubique Eccleſia „ Deum, non ſolum pro Sanctis, & in „ Chriſto jam regeneratis, ſed etiam pro „ omnibus infidelibus, & inimicis Crucis „ Chriſti, pro idolorum cultoribus, pro „ Judæis &c. „

Tertio, ex Liturgiis.

Habemus Liturgias Orientales; ſed in omnibus ferme funduntur preces pro Regibus etiam Paganis, aut Hæreticis, modo pro eorum converſione, modo ut a perſequenda Eccleſia temperent. Ergo &c. Non injucundum erit quaſdam Orientalis pro hoc momento Liturgiæ partes hic texere. In Liturgia S. Petri, *Memento etiam, Domine, illorum & illarum qui regnum temporale obtinent fidelium ... mentes eorum, qui regnum ſuper populum tuum ambiunt, ad te inclina, Domine, & ad bona propenſos perfice illos &c.* Eo loci loquitur de Imperatoribus paganis qui terras fidelium obtinebant.

In ſecunda S. Petri Liturgia, primo fit oratio pro Regibus fidelibus, his verbis. *Memento, Domine, Regum fidelium, & immitte cordibus eorum conſilia pacifica circa populum tuum.* Tum reſpiciens ad Principes infideles & Tyrannos ſubdit: *Mentem eorum qui regnare ſuper nos volunt, fac, Domine, pacificam, & ab invidorum hoſtiumque manibus nos libera: ut referamus tibi.*

In Liturgia Patriarchæ Alexandrini legitur: *Deprecamur te, Domine, pro pace regnorum .... & pro præclaro totius mundi ſtatu ... Corda & animos Regum & Principum ad te converte, Domine*: Quæ preces funduntur pro omnibus abſque limite Principibus, adeoque & pro Paganis, ut relictis idolis, convertantur ad

ad Deum verum. In Liturgia S. Ignatii Martyris : *Dignare , Domine , meminiſſe Regum fidelium . . . Et Principum omnium , qui poteſtate regia aliquam auctoritatem obtinent.*

Quarto, Rationibus Theologicis.

PRIMA ſic procedit : Deus vult omnes, & ſingulos homines ſalvos fieri; hinc Chriſtus ſingulis meruit gratias , quibus ſuam poſſint operari ſalutem : Sed inter media ſalutis , ſacrificium Miſſæ eſt unum efficaciſſimum : Igitur pro omnibus , ne uno quidem excepto , offerendum eſt.

Altera: Sacrificium Crucis obtulit Chriſtus pro omnibus hominibus , immo , & pro ipſis Judæis , & transfixoribus : Sed per ſacrificium Miſſæ applicantur merita Sacrificii cruenti : Ergo &c.

Tertia : Inter Paganos , & Infideles, inter Hæreticos, & Schiſmaticos, infiniti prope ad Chriſti fidem , & ad meliorem frugem redierunt : Sed tanti fructus repetendi ſunt, tum ex meritis Sacrificii cruenti , tum & ex pretio incruenti quotidie oblati pro peccatis in altari , ut merita paſſionis Domini omnibus applicentur. Ergo &c.

CONCLUSIO SECUNDA.

Sacrificium recte offertur pro piis defunctis.

Probatur omni Argumentorum genere.

Primo, ex Scriptura Sacra.

SCRIPTUM eſt Machab. 2. cap. 12. de Juda Machabæo : *Facta collatione , duo millia drachmas argenti miſit Jeroſolymam , offerri pro peccatis mortuorum ſacrificium , bene , & religioſe de reſurrectione cogitans . Niſi enim eos qui ceciderant reſurrecturos ſperaret , ſuperfluum videretur , & vanum orare pro mortuis . Et quia conſiderabat quod hi, qui cum pietate dormitionem acceperant , optimam haberent repoſitam gratiam &c.* Quæ verba Eccleſia nedum verbis , ſed & praxi interpretatur de precibus pro mortuorum refrigerio fundendis ; hinc in una defunctorum Miſſa pro Epiſtola habet laudata Judæ Machabæi verba : hujuſce uſus tot habemus monumenta, quot ſunt Liturgiæ ; in omnibus enim tum Orientalibus, tum Occidentalibus fit de defunctis memoria.

Secundo, ex Traditione.

QUOD Traditione firmatur, uti de fide tenendum eſt : Atqui ex traditione habemus Sacrificium pro defunctis offerri . Ergo &c. Probatur minor multis momentis.

Ex primo Sæculo Clemens Romanus Lib. 8. can. 13. *Conſtitutionum* pag. 92. hunc pium aſtruit morem his verbis : " Precemur quoque pro iis qui in fide „ requieverunt. „

Ex ſecundo , Liturgiæ quæ tunc temporis circumferebantur, preces pro mortuorum refrigerio continent . Inſtar omnium ſit iſtud Liturgiæ 1. S. Petri . *Memento, Domine , illorum qui in domo Sanctorum nos præceſſerunt, occubuerunt &c.* In Liturgia S. Marci : *Memento per miſericordiam tuam, Domine, . . . omnium defunctorum fidelium, præcipue, Patrum, fratrum, Magiſtrorumque noſtrum* , & in Liturgia S. Joan. Chryſoſtomi : *Memento , Domine , omnium defunctorum, qui ex hoc altari, aut ex omni loco , vel parte , defuncti ſunt .... quieſcere illos jube in habitaculis tuis cæleſtibus.*

Ex tertio , Tertullianus L. de corona militis c. 3. " Oblationes , *ait* , pro de„ functis, amica die facimus. „ Tum L. De exhortatione caſtitatis c. 11. ſermonem inſtitues de viro orante pro ſua uxore defuncta, ſic loquitur : " Pro cu„ jus ſpiritu poſtulas, pro qua oblationes „ annuas reddis. „ Rurſus de Monogamia capite 10. " Offert annuis diebus „ dormitionis ejus. „ Porro voces iſtæ , *offerre oblationes* , ſacrificium externum, & non mere internum , quod in precibus ſitum eſt, deſignant.

Cyprianus ejuſdem ævi Pater non omittendus eſt. Epiſt. ad Presbyteros, & Diaconos , & plebem Furnis conſiſtentem hæc profert . " Epiſcopi anteceſſores noſtri „ religioſe conſiderantes , & ſalubriter

„ pro-

„ providentes cenſuerunt, ne quis fra-
„ ter excedens ad tutelam, vel curam
„ clericum nominaret, ac ſi quis hoc
„ feciſſet, non offerretur pro eo, nec
„ ſacrificium pro dormitione ejus cele-
„ braretur. Neque enim ad altare Dei
„ meretur nominari in Sacerdotum pre-
„ ce, qui ab altari Sacerdotes, & Mi-
„ niſtros ſuos Levitas avocare voluit. „

Ex quarto, ſe prodit Cyrillus Jeroſolymitanus, qui Catecheſi 3. Myſt. ſic effatur: " Maximum eſſe credimus juvamen, „ pro quibus offertur obſecratio ſancti il- „ lius, & tremendi, quod in altari poſi- „ tum eſt, Sacrificii. „

Concinit ex eodem Sæculo Ambroſius in orationibus de obitu Theodoſii, Valentiniani, & Satyri fratris, in quibus ſe pro illarum animarum refrigerio oblaturum Sacrificium promittit. Tum Chryſoſtomus Homil. 3. in Epiſt. ad Philippenſes verſus finem: " Non fruſtra, *ait*, inſti- „ tuerunt Apoſtoli, ut cum tremenda „ Myſteria celebrantur, fieret eorum „ commemoratio qui ex hac vita deceſ- „ ſerunt; ſciebant enim magnum inde lu- „ crum, multamque utilitatem eis pro- „ venire. Cum enim adſit populus uni- „ verſus, & Collegium Sacerdotale ma- „ nus attollat, & coram poſita ſit tre- „ menda hoſtia, quomodo iram Dei non „ placabimus, pro illis orantes. „

Ex quinto, eminet Auguſtinus Sermone 32. de verbis Apoſtoli c. 2. ubi ſic loquitur: " Orationibus ſanctæ Eccleſiæ, „ & ſacrificio Salutari, & eleemoſynis „ quæ pro eorum ſpiritibus erogantur, „ non eſt dubitandum mortuos adjuvari, ut „ cum eis miſericordius agatur a Domi- „ no, quam eorum peccata meruerunt: „ Hoc enim a Patribus traditum, univer- „ ſa obſervat Eccleſia, ut pro eis, qui in „ corporis, & ſanguinis Chriſti commu- „ nione defuncti ſunt, cum ad ipſum ſa- „ crificium loco ſuo commemorantur, „ oretur, ac pro illis quoque offerri com- „ memoretur. „ L. 9. Conf. cap. 12. Commemorat Sacrificium oblatum pro refrigerio animæ matris ſuæ pag. 68. " Ecce „ corpus elatum eſt, imus & redimus ſine „ lacrymis. Nam neque in eis precibus quas „ tibi fudimus, cum offerretur pro ea ſa- „ crificium pretii noſtri, jam juxta ſepul- „ crum poſito cadavere. „ Ergo &c.

Tertio ex Conciliis, & Rationibus Theologicis.

CONCILIUM Carthaginenſe 4. ann. 398. adunatum canone 79. ait: " Qui atten- „ te leges pœnitentiæ exequuntur, ſi ca- „ ſu in itinere, vel in mari mortui fue- „ rint, ubi eis ſubveniri non poſſit, me- „ moria eorum, & orationibus, & ob- „ lationibus commendetur. „

Tridentinum hoc ipſum definit de fide contra Lutheranos, & Calviniſtas Seſſ. 22. can. 3. *Si quis dixerit*, inquit, *pro defunctis offerri non deberi Miſſæ ſacrificium; anathema ſit*. Ergo &c.

Ratio ſuffragatur: Eodem prope modo ratiocinandum eſt de ſacrificio Altaris, ac de ſacrificio Crucis: Atqui Chriſtus ſuam obtulit redemptionem tam pro vivis, quam pro defunctis: Et probatur, primo quidem, ex eo quod venerit omnes, & ſingulos homines ſalvare. 2. Quia de facto liberavit omnes juſtos, qui in Lymbis commorabantur: hinc profuit illis redemptio dupliciter, ſcilicet per modum remiſſionis erga eos qui nondum ſufficienter peccata expiaverant; pro Sanctis vero, ut aditus cælorum eis pateret, quod ſimul & conceſſum eſt aliis. 3. Ex eo quod per redemptionem, quæcumque erant ligata, ſolverit: porro nemo Catholicus negaverit animas in charitate defunctas alligari ad pœnam purgatorii, donec totum ſolverint debitum: Igitur poteſt eis applicari, ad refrigerium Sacrificium incruentum.

Quæres, Quinam ſint effectus Sacrificii, & quomodo illos producat?

Reſpondeo 1. Sacrificium producere remiſſionem peccatorum etiam mortalium ex opere operato, ſed tantum mediate, penas vero temporales immediate. Quod producat ex opere operato patet, cum ex Tridentino Seſſ. 22. c. 2. ſit propitiatorium, & Chriſtus ipſe qui immolatus eſt in ara crucis, ſit ibi realiter præſens; Tum quia ut Sacramentum producit gratiam ex opere operato: Sed idem dicendum eſt de ſacrificio, cum ipſa Euchariſtia ſit ſimul, & Sacramentum, & Sacrificium: Jam vero quod producat remiſſionem peccatorum ſolum mediate utique patet, cum hoc fiat mediante auxilio

ſeu gratia quæ per Sacrificium oblatum obtinetur pro converſione peccatoris : & hoc ſubinſigitat Tridentinum loco mox citato : " Hujus, *inquit*, oblatione pla„ catus Dominus gratiam excitantem, „ & donum pœnitentiæ concedens, cri„ mina, & peccata, etiam ingentia di„ mittit. „ Concinit D. Thomas in 4. diſt. 12. q. 1. art. 2. quæſtione 2. ad 4. ubi de efficacia Sacrificii ſic loquitur : " Pec„ cata mortalia in eis delet, non ſicut „ cauſa proxima, ſed in quantum gra„ tiam contritionis eis impetrat. „

Jam vero ſi de pœnis temporalibus ſermo ſit, certum eſt Sacrificium producere remiſſionem pœnarum immediate, ita D. Thomas hic q. 79. art. 5. ubi de Euchariſtia, *ait*, " In quantum vero eſt ſa„ crificium, habet vim ſatisfactivam. „ Quod poteſt illuſtrari exemplo animarum in purgatorio detentarum, quibus ex praxi, & traditione Eccleſiæ prodeſt Sacrificium ad refrigerium, & pœnarum relaxationem, quem quidem effectum ex opere operato producit, cum iſtæ animæ quantumvis juſtæ non poſſint mereri, & conſequenter aliquid pro peccatis ſolvere.

Reſpondeo II. Quoſdam Theologos tenere Sacrificium oblatum pro animabus in purgatorio detentis, remittere immediate etiam culpam, quatenus eſt pretium, & redempio pro hujuſmodi culpis, quibuſcum e vita quandoque migrant animæ. Non deſunt qui teneant in inſtanti quo anima juſta a corpore ſeparatur, eam prorumpere in actum amoris quo delentur venialia. Applicationem vero Sacrificii vi ſua complere quod deeſt ad remiſſionem culpæ venialis.

Idem dicendum de peccatis venialibus, quæ viventes ex fragilitate committunt, ad quorum remiſſionem requiritur quidem motus in Deum; ſed per Sacrificium reliqua ſupplentur; hæc omnia colliguntur ex Tridentino Seſſ. 22. cap. 1. " Per hoc Sacrificium, *inquit*, paſſio„ nis Chriſti ſalutaris virtus, in remiſſio„ nem eorum, quæ a nobis quotidie com„ mittuntur peccatorum, applicatur. „

Diluuntur Objecta.

OBJICIES contra primam Concluſionem : Pagani, Hæretici, & Schiſmatici, non ſunt de Eccleſia : Igitur Sacrificium non eſt pro eis offerendum.

Reſpondeo diſtinguendo conſequens: Non eſt offerendum directe, concedo : indirecte, nego. Sacrificium duplici modo offertur pro vivis, directe ſcilicet, & indirecte : Directe quidem dum Miſſa in particulari pro eis dicitur : & hoc modo non niſi fidelibus, ſive juſtis, ſive etiam injuſtis, immo & quandoque proferendo eorum nomina, ſic & in memento vivorum nominantur ſummus Pontifex, Epiſcopus, & Rex : Indirecte vero cum in particulari Sacerdos pietatis motivo orat pro infidelium converſione. Poſteriori dumtaxat modo ſacrificium offertur pro excommunicatis & Schiſmaticis. Poteſt dici eatenus offerri pro Paganis, quatenus Sacerdos orat in genere pro omnibus, pro hæreſum extirpatione, pro fidei propagatione & augmento.

Inſtabis : Atqui ne quidem indirecte ſacrificium debet offerri pro excommunicatis. Ergo &c. Probatur ſubſumptum. Excommunicatio major in eo potiſſimum repoſita eſt, quod præciſi ab Eccleſia priventur Sacramentis, ſuffragiis Eccleſiæ, immo & ipſa fidelium ſocietate. Ergo &c.

Reſpondeo negando ſubſumptum. Ad probationem diſtinguo : Quod priventur ſuffragiis quæ fiunt in communi pro fidelibus, concedo : Quæ fieri poſſunt ex devotione ſpeciali offerentis, nego. Non tenetur quidem Sacerdos offerre ſacrificium pro excommunicatis in vindictam ſcelerum, poteſt tamen interius, & ex commiſeratione Deum deprecari, ut ſacrificium proſit illis ad emendationem.

nſiſtes : Sacrificium non offertur pro damnatis & pueris abſque Baptiſmo vita functis : Sic propugnat Augu inus L. 3. de anima, & ejus origine cap. 12. his verbis : " Noli credere, nec dicere, „ nec docere Sacrificium Chriſtianorum, „ pro iis qui non baptizati de corpore „ exierint, offerendum, ſi vis eſſe ca„ tholicus. „ Igitur nec pro paganis, & excommunicatis.

Reſpondeo negando paritatem. Ratio diſcriminis non una eſt : Reprobi ſunt in

malo

malo confirmati, & lata ſententia immutabili abjecti, ac pœnis conſtricti: pueri vero de quibus fit mentio, non ſunt de Eccleſia, & carent Baptiſmo, quo mortui habent titulum, & jus ad preces Eccleſiæ: At vero excommunicati, Infideles, & alii non abſimiles poſſunt converti, adeoque aliquem redemptionis fructum recipere, cum Chriſtus ſit pro omnibus mortuus.

Inſiſtes: Ex illis laudatis, multi ſunt reprobi: Sed Chriſtus non eſt mortuus pro reprobis: Igitur ſicut pro damnatis non offertur Sacrificium, ita nec pro ceteris reprobis offerendum eſt.

Reſpondeo diſtinguendo: Inter Hæreticos, & Infideles multi ſunt reprobi in actu primo, & juxta præſcientiam Dei, qui prævidet eos pœnitentiam non eſſe acturos, concedo: complete, & irrevocabiliter; nego. Propugnant enim ſancti Doctres, in primis vero Cyprianus, omnibus etiam impiis animam agentibus ſpem veniæ, ſi velint reſipiſci, affulgere; Hinc ſemper orandum eſt pro reprobis; cum Chriſtus pro omnibus, & ſingulis hominibus mortuus ſit, hoc eſt pro juſtis, & reprobis, ſicut definivit Innocentius X. profligando quintam Janſenii propoſitionem, in qua dicitur Chriſtum dumtaxt pro prædeſtinatis mortuum eſſe. S. Auguſtinus Lib. de Corr. & Gr. a capite octavo ad ultimum uſque perſtringit Hæreticos, qui hominem ad malum, exorbitante concupiſcentia, neceſſitari contendebant. Eos vult ſemper poſſe corrigi, iſta potiſſimum ductus ratione, quod homo quandiu eſt in hac vita, poſſit emendari, & ſalvari.

Oppones, contra ſecundam concluſionem: Ignorat Eccleſia utrum fidelis qui moritur ſit in cœlo aut in purgatorio, vel etiam in inferno. Scriptum eſt enim Pſal. 35. *Judicia tua abyſſus multa*. Igitur ſacrificium non eſt pro illo offerendum.

Reſpondeo, certitudinem moralem de pretioſa morte ſufficere, ut Eccleſia offerat Sacrificium pro mortuis; qui autem pie defunctus eſt, jus habet ad preces, cum adſit probabilis de ejus ſalute certitudo.

Replicabis: Requiritur certitudo phyſica; ſin minus ſub conditione offerendum eſt ſacrificium: Atqui non datur certitudo phyſica de bona morte, & tamen Sacerdos ſimpliciter, & abſolute offeret Sacrificium: Igitur & conſequenter ſolum in laudem Dei offerre debet.

Reſpondeo, ut ſupra ſic diſtinguendo: Certitudo moralis de pia morte ſufficit, ut Sacerdos ſimpliciter, & abſolute offerat pro mortuis ſacrificium, concedo: & non ſufficit, nego. Donec acceſſerit judicium Eccleſiæ pro canonizatione alicujus ſancti, probabiliter præſumit Eccleſia duo, videlicet, & defunctum aliquid habere expiandum, & capacem eſſe refrigerii, quippe qui in pace Chriſti quieverit: quocirca ſi Sacrificium oblatum non proſit, vel quia ille pro quo oblatum eſt, viſione Dei fruitur, vel quod peſſimum, & horrendum, ſit in inferno, manet pretium, & meritum ſacrificii in Theſauris ipſius Eccleſiæ, in quibus haurit indulgentias a Chriſti ſanguine, ut a primigenio fonte emanantes.

Perſiſtes: Defuncti non ſunt de Juriſdictione Eccleſiæ: Igitur ſacrificium non eſt pro mortuis offerendum.

Reſpondeo diſtinguendo conſequens: Non eſt pro eis offerendum auctoritative, & per modum judicii eos ſolventis, concedo: Per modum ſuffragii, nego. Eccleſia offert ſacrificium pro vivis, & defunctis: pro illis quidem auctoritative, ſeu per poteſtatem quam habet in ſubditos in foro interiori, & exteriori, ut illos & a peccatis per Sacramenta, & a pœnis per ſacrificium ſolvat, & hoc innixa promiſſione Chriſti dicentis, *Quæcumque ſolveritis ſuper terram, erunt ſoluta & in cœlis*: pro mortuis vero exhibendo ſuffragium, & pretium, quo poſſint ſolvi a pœnis quas luendas habent pro peccatis, nondum ſufficienter, vel in vita præſenti, vel in purgatorio expiatis. Hoc totum poteſt illuſtrari iſto exemplo: Incarceratus liberatur quandoque ex merito perſonæ gratiam pro eo expoſtulantis, ut ſi Regina expoſtularet a Rege libertatem incarcerati; quandoque etiam exhibendo, & ſolvendo pretium pro quo quis obſtringitur vinculis: iſto prope modo Eccleſia animas e purgatorio per ſacrificium extrahit, ſicut etiam & per indulgentias illis applicatas, ut ſuo dicetur loco.

Repones: Mortui nec corpus Chriſti

poſſunt ſumere, nec ſanguinem ejus bibere: Igitur nec frugem ex Sacrificio perficere.

Reſpondeo diſtinguendo conſequens: Non poſſunt frugem ſuſcipere ex Sacrificio altaris, ut ſacramentum eſt, concedo: ad hoc enim requiritur corporis, & ſanguinis perceptio; reduplicative, ut ſacrificium eſt, nego; quandoquidem ſacrificium Sacerdos nedum pro ſe, ſed pro omnibus circunſtantibus offert, tametſi ſolus communicet, quid ni igitur non offerret pro piis defunctis?

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Sacrificium poteſt offerri pro omnibus, etiam pro Defunctis.

PRIMUM patet: Quandoquidem ſacrificium eſt infiniti valoris, & Chriſtus mortuus eſt pro omnibus, & ſingulis hominibus. Sic docent Tertullianus ad Scapulam c. 2. Dionyſius Alexandrinus apud Euſebium Lib. 7. Hiſtoriæ c. 11. & hanc praxim habemus ex Liturgiis in quibus funduntur orationes pro ſalute Regum Paganorum.

Alterum non minus claret, cum ex ipſo veteri Teſtamento Lib. 2. Mach. c. 12. habemus pium eſſe pro mortuis offerre Sacrificium, quæ quidem conſuetudo etiam traditione fundatur, ut ipſe ait Auguſtinus Serm. 32. de verbis Apoſtoli. c. 2. Ratio eſt, quia animæ in purgatorio detentæ fide, & charitate cum Eccleſia conjunguntur, adeoque ex ſacrificio pro eis oblato quietem percipiunt.

SYNOPSIS DIFFICULTATUM ET EXPLICATIONUM.

PRIMO: Tametſi Pagani, Excommunicati, & Schiſmatici non ſint Eccleſiæ membra, indirecte tamen poteſt eis prodeſſe Sacrificium.

Secundo: Licet Eccleſia ignoret quinam ſint in felicitate Sanctorum locandi, quia tamen Chriſtus pro omnibus, & ſingulis hominibus mortuus eſt, non eſt inconveniens pro converſione infidelium ſacrificium incruentum offere, ſaltem indirecte, & Sacerdotem in particulari eodem motivo preces pro eis fundere.

Tertio: Neque vero negamus animas in purgatorio detentas non eſſe de jurydictione Eccleſiæ, quia tamen ſunt ejus membra, per modum ſuffragii ſacrificium proficit eis ad refrigerium.

SECTIO QUARTA.

De Celebratione Miſſarum.

QUÆRES I. Utrum Sacerdotes teneantur offerre Miſſæ Sacrificium, quoties, & quando?

Reſpondeo I. Affirmative, juxta illud Chriſti præceptum, Matthæi 28. *Hoc facite in meam commemorationem*. Quam quidem legem explicat ſacra Synodus Tridentina Seſſ. 22. c. 1. his verbis: "Corpus & ſanguinem ſuum *Chriſtus*, ſub ſpeciebus panis, & vini Deo Patri obtulit, ac ſub earumdem rerum Symbolis, Apoſtolis, quos tunc novi Teſtamenti Sacerdotes conſtituebat, ut ſumerent, tradidit, & eiſdem, eorumque in Sacerdotio ſucceſſoribus, ut offerrent præcepit per hæc verba, Hoc facite in meam commemorationem; uti ſemper Eccleſia Catholica intellexit, & docuit." Ratio eſt, quia poteſtas a Chriſto tradita non eſt fruſtranea: ſed Chriſtus tradidit Sacerdotibus poteſtatem Miſſam celebrandi: Ergo &c.

Reſpondeo II. Sacerdotes qui aut numquam, aut raro admodum, vel ex ſocordia, vel etiam, ut paſſionibus liberius indulgeant, celebrant Miſſam, gravi peccato ſe devincire: ſic propugnat S. Thomas in 4. Sent. diſtinct. 13. q. 1. art. 2. his verbis: "Ambroſius dicit, grave eſt quod ad Menſam tuam mundo corde, & manibus innocentibus non venimus, ſed gravius eſt, ſi dum peccatum metuimus, etiam ſacrificium non reddamus: ſed primum eſt mortale: Ergo & ſecundum.

Rurſus, ibidem: "Dicendum quod ſecundum quoſdam non peccat qui dimittit celebrationem, niſi populum habeat commiſſum, vel ex obedientia celebrare teneatur: ſed quia ſecundum Gregorium, cum creſcunt, ſive augentur dona, rationes creſcunt donorum, cum Sacerdoti data ſit nobiliſſima poteſtas, reus erit negligentiæ, niſi illa

„ utatur ad honorem Dei, & ſalutem „ ſuam, & aliorum vivorum, & mortuo„ rum. „ Obſerves Cajetanum Comment. in divum Thomam propugnare hujuſmodi Sacerdotem nonniſi venialiter peccare: ſed ſanctus Pius V. voluit iſtam ſententiam expungi a tali Commentario, ut menti divi Thomæ alienam.

Reſpondeo III. Sacerdotes cujuſcumque ſtatus, niſi cenſuris aliquibus innodentur, vel graviſſimis teneantur infirmitatibus, teneri ſub pœna peccati graviſſimi feſtis ſaltem anni principalioribus Miſſam celebrare: ita colligitur ex Concilio Tridentino Seſſ. 23. cap. 14. his verbis de Refor.: " Curet Epiſcopus, ut ii ſaltem „ diebus Dominicis, & feſtis ſolemni„ bus, ſi autem curam habuerint ani„ marum, tam frequenter, ut ſuo mu„ neri ſatisfaciant, Miſſas celebrent. „

Concinit Angelicus Doctor hic q. 82. art. 10. & hunc caſum ſibi propoſitum his verbis: *Utrum liceat Sacerdoti omnino a conſecratione Euchariſtiæ abſtinere?* ſic dirimit: " Reſpondeo, dicendum quod qui„ dam dixerunt, quod Sacerdos poteſt „ omnino a conſecratione licite abſtine„ re, niſi teneatur ex cura ſibi commiſ„ ſa celebrare, & populo Sacramenta „ præbere. Sed hoc irrationabiliter dici„ tur, quia unuſquiſque tenetur uti gra„ tia ſibi data cum fuerit opportunum. „ Opportunitas autem Sacrificium offe„ rendi non ſolum attenditur per com„ parationem ad fideles Chriſti, quibus „ oportet Sacramenta miniſtrari, ſed prin„ cipaliter per comparationem ad Deum, „ cui conſecratione hujus Sacramenti, ſa„ crificium offertur. Unde Sacerdoti, et„ iamſi non habeat curam animarum, „ non licet omnino a celebratione ceſſare: „ Sed ſaltem videtur quod celebrare te„ neatur in præcipuis feſtis, & maxime „ in illis diebus, in quibus Fideles com„ municare conſueverant: Et hinc eſt, „ quod 2. Mach. 4. contra quoſdam Sa„ cerdotes dicitur, quod jam non circa „ altaris officia dediti erant, contempto „ templo, & ſacrificiis neglectis. „

Celeberrimum eſt pro hoc momento teſtimonium ſancti Caroli, qui mentem Concilii Tridentini in prima Synodo Mediolanenſi, tit. *De frequenti divini ſacrificii oblatione*, ſic exponit: " Cum Pon„ tifices, ut inquit Apoſtolus, ex ho„ minibus aſſumpti, pro hominibus con„ ſtituantur in iis quæ ſunt ad Deum, „ ut offerant dona, & ſacrificia pro pec„ catis; Epiſcopus Dominicis, & reliquis „ feſtis diebus, niſi jure impediatur „ Miſſam celebret. Tridentini etiam Con„ cilii auctoritatem ſecuti præcipimus Sa„ cerdotibus reliquis, cujuſcumque gra„ dus, conditionis, & dignitatis illi ſint, „ ut iiſdem diebus Miſſam celebrare non „ omittant. Curatis vero ut præterea „ ter in hebdomada, aut etiam ſæpius „ quo vel loci conſuetudo, vel neceſ„ ſitas crebriorem divini Sacrificii uſum „ poſtulaverit. „

Reſpondeo IV. Sacerdotem poſſe celebrare Miſſam etiamſi nullus adſit in Eccleſia præter Miniſtrum, & eſt contra Lutheranos. Sic definitum eſt in Concilio Tridentino Seſſ. 22. can. 8. his verbis: *Si quis dixerit Miſſas in quibus ſolus Sacerdos communicat, illicitas eſſe, adeoque abrogandas, anathema ſit.* Ratio non una eſt. Levitici 6. & 7. ſæpius ſacrificia pro peccatis populi offerebantur, quæ quidem illis prodeſſe nemo negaverit, & tamen nihil ex eis deguſtabant: idem dicendum & pro nova lege. Ratio altera, eaque a priori eſt, quod independenter a populo ſacrificium ſit in ſe omnibus muneris abſolutum, eo ipſo quo Sacerdos juxta Rubricas ſacram Miſſam celebrat.

Reſpondeo V. Sacerdotem, ſi non adeſt Miniſtri copia, a ſacrificio celebrando, abſtinere debere. Hoc ipſum colligitur ex actis beati Laurentii, qui S. Sixtum ad Martyrium properantem, ſic allocutus eſt: *Tu numquam ſine Miniſtro ſacrificium offerre conſueveras.* Immo & ad hæc uſque tempora Græci Sacerdotes ſine Diacono miniſtrante, Miſſam non celebrant. Concilium Moguntinum an. 813. Leone III. clavum Eccleſiæ univerſæ tenente, hanc reddit rationem, quia ſunt quædam preces quibus facienda eſt reſponſio: " Nullus Presbyter, *ait*, ut nobis „ videtur ſolus Miſſam cantare valet re„ cte: Quomodo enim dicet, Dominus „ vobiſcum, vel, ſurſum corda admone„ bit haberi, & alia multa his ſimilia, „ cum alius nemo cum eo ſit. „ Suffragatur Concil. Pariſienſe ſub Gregorio Papa

IV. adunatum his verbis : " Providcat „ unuſquiſque Epiſcoporum , ne in ſua „ Parochia quiſquam Presbyterorum Miſ- „ ſam ſolus celebrare præſumat. „ Concinit Rhemenſe an. 1583. tit. de Euchariſtia ; Mediolanenſe VI. tit. 15. de iis quæ ad Miſſam pertinent. Toloſanum anno 1590. cap. 6. Narbonenſe an. 1609. Ergo &c.

Quares II. Utrum Sacerdos poſſit una die multas Miſſas celebrare ?

Reſpondeo I. Antiquitus fuiſſe in more poſitum quoſdam ex mera devotione Miſſam in una die non ſemel celebrare ; ſic colligitur ex Concilio Toletano 12. an. 681. can. 5. ſic ſcribit VValaſfridus Strabo de rebus Eccleſiaſticis c. 21. ubi ait de Leone Papa III. qui labente ſæculo 7. & ineunte 8. regebat Eccleſiam : " Fide- „ lium relatione virorum ad noſtram uſ- „ que pervenit notitiam , Leonem Pa- „ pam , ſicut ipſe fatebatur , una die „ ſepties , vel novies Miſſarum ſolemnia „ ſæpius celebraſſe. „ Sic Synodus Salegunſtadienſis an. 1022. can. 5. " Decre- „ tum eſt , *ait* , ut unuſquiſque Presby- „ ter in die non amplius quam tres Miſ- „ ſas celebrare præſumat. „ De iſta Miſſarum celebrandarum eodem die pluralitate Petrus Damianus etiam loquitur L. 5. Epiſt. 28. in qua ſub finem undecimi ſæculi ad Humbertum Sacerdotem ſic ſcribit : " Hanc conſuetudinis regulam in di- „ ſciplinatis Eccleſiis & didicimus , & „ tenemus, ut calicem differamus in Miſ- „ ſarum fine perfundere , ſi noſmetipſos „ eodem die ſacrificium denuo ſperamus „ offerre. „

Reſpondeo II. Uſum nunc obtinuiſſe unicam tantum Miſſam in die celebrare, ſi excipias diem Nativitatis Domini , & neceſſitatis caſus , ubi propter penuriam Sacerdotum ex ſpeciali Epiſcopi licentia Rector unius Parochiæ villæ in altera celebrare poteſt , ea tamen conditione , ut ſit jejunus : hoc eſt ablutionem in priori Miſſa omiſerit. Hæc doctrina fundatur in decreto Alexandri Papæ II. de conſecratione diſtinct. c. 1. *Sufficit* , his verbis : " Sufficit Sacerdoti unam Miſ- „ ſam in die una celebrare , & valde „ felix eſt qui unam digne celebrare pot- „ eſt . „ Cui legi ſuum addit calculum Innocentius III. cap. *Noluiſti de celebratione Miſſarum* : " Reſpondeo, *inquit* , quod ex- „ cepto die Nativitatis Dominicæ , niſi „ cauſa neceſſitatis ſuadeat , ſufficit Sa- „ cerdoti ſemel in die unam Miſſam ſo- „ lummodo celebrare. „

Synopſis eorum quæ in hoc articulo continentur.

PRIMO : Sacerdos tenetur celebrare Miſſam, juxta illud Domini præceptum: *Hæc quotieſcumque feceritis , in mei memoriam facietis.*

Secundo : Peccat graviter Sacerdos non legitime impeditus , ſi feſtis anni celebrioribus non dicat Miſſam ; quippe qui, teſte venerabili Beda , Deum laude , Sanctos honore , animas in Purgatorio detentas refrigerio privet.

Tertio : Nedum pro vivis , ſed etiam pro fidelibus defunctis Miſſa celebranda eſt ; illis enim directe , iſtis indirecte , & per modum ſuffragii prodeſt ad ſalutem quidem priorum , ad refrigerium vero & quietem poſteriorum.

SECTIO QUARTA.

Utrum Sacerdos poſſit accipere ſtipendium pro celebratione Miſſarum ?

CONCLUSIO AFFIRMATIVA.

Probatur rationibus Theologicis.

PRIMA : Eodem prope modo ratiocinandum eſt de Sacerdotibus novæ legis , ac de Levitis legis Moſaicæ : Sed iſti jubente , & ordinante Deo habebant propter Miniſterium & civitates quas incolerent , & decimas ac oblationum partes, quibus ſuſtentarentur : Igitur & eadem proportione ſervata , debentur Clericis novæ Legis vitæ ſuſtentacula.

De hoc momento multa leguntur data Levitis veteris legis , urbes quidem ad habitandum , tum oblationes ad vivendum. Habetur enim Joſue 13. *Tribui autem Levi non dedit poſſeſſionem : ſed ſacrificia & victimæ Domini Dei Iſrael , ipſa eſt ejus hæreditas , ſicut locutus eſt illi* . Rurſus Levit. 2. *Cum autem obtuleris ſacrificium coctum in clibano : de ſimila , panes ſcilicet abſque fermento conſperſos oleo , & lagana azyma.*

azyma oleo lita . Si oblatio ſua fuerit de ſartagine : Simila conſperſa oleo & abſque fermento , divides eam minutatim , & fundas ſuper eam oleum . Si autem de craticula fuerit ſacrificium , æque ſimila oleo conſpergetur : quam offerens Domino , trades manibus Sacerdotis . Qui cum obtulerit eam, tollet memoriale de ſatrificio , & adolebit ſuper altare in odorem ſuavitatis Domino . Quidquid autem reliquum eſt , erit Aaron & filiorum ejus , Sanctum Sanctorum de oblationibus Domini .

Pro Sacerdotibus veto legis Chriſti habetur 1. Cor. 9. *Debet in ſpe qui arat, arare : Et qui triturat , in ſpe fructus percipiendi . Si nos vobis ſpiritualia ſeminavimus : magnum eſt ſi nos carnalia veſtra metamus . . . Qui in ſacrario operantur : quæ de ſacrario ſunt , edunt : Et qui altari deſerviunt , cum altari participant .*

Concinit Auguſtinus ſuper illud 1. ad Timoth. 5. *Qui bene præſunt Presbyteri &c.* “ Accipiant , *inquit* , ſuſtentationem neceſſitatis a populo , mercedem diſpenſationis a Domino. „

Altera ſic procedit : Melchiſedech Rex Salem, & Sacerdos accepit ab Abraham decimas ex ſpoliis, quæ Regum devictorum iſte habebat : in lege Moſaica lex de ſolvendis decimis pro Levitarum ſuſtentatione , a Deo data , a Moyſe promulgata, a populo vero executioni mandata fuit : in nova lege nedum decimæ , ſed & multa beneficia eodem prorſus motivn fundata ſunt : Sed cuncta quę procedunt & a Deo , & ab Eccleſia juſta ſunt ; hinc ait Apoſtolus 1. Cor. 9. *Quis militat ſuis ſtipendiis unquam* ; immo S. Thomas 2. 2. q. 87. art. 1. propugnat decimas Miniſtris Eccleſiæ ex jure naturæ ſolvendas eſſe, tametſi determinatin ad certam tixam ſit de jure poſitivo : Ergo &c. Non abs re erit hic verba Doctoris texere in arg. *Sed contra* : “ Auguſtinus dicit , & habetur 16. q. 1. decimæ ex debito requiruntur, & qui eas dare noluerint, res alienas invadunt : „ Tum in corpore articuli : “ Dicendum , quod decimę in veteri lege dabantur , ad ſuſtentationem Miniſtrorum Dei , unde Malachiæ 3. Inferre omnem decimationem in horreum meum, ut ſit cibus in domo mea. Unde præceptum de ſolutione decimarum, partim quidem erat morale , inditum naturali ratione , partim autem erat judiciale , ex divina inſtitutione robur habens. Quod enim eis, qui divino cultui miniſtrabant ad ſalutem populi totius, populus neceſſaria victus miniſtraret, ratio naturalis dictat ; ſicut & his qui communi utilitati invigilant, ſcilicet Principibus , & militibus , & aliis hujuſmodi ſtipendia victus debentur a populo . Unde & Apoſtolus hoc probat 1. Cor. 9. per humanas conſuetudines dicens : Quis militat ſuis ſtipendiis unquam ? Aut quis plantat vineam , & de fructibus ejus non edit ? Sed determinatio certæ partis exhibendæ Miniſtris divini cultus, non eſt de jure naturali , ſed eſt introducta inſtitutione divina ſecundum conditionem illius populi . . . Sic ergo patet, quod ad ſolutionem decimarum homines tenentur , partim quidem ex jure naturali , partim etiam ex inſtitutione Eccleſiæ. „ Ergo &c.

Tertia: Æquum eſt pro rebus ſpiritualibus in gratiam populi pro ejus ſalute exhibitis, aliqua temporalia pro vitę ſuſtentaculo accipere , maxime cum Miniſtri , & in decantandis Eccleſiæ officiis, & in adminiſtratione Sacramentorum multum inſudent ; hæc ratio eſt divi Pauli 1. Cor. 9.

Quarta: Miniſtri Eccleſiæ orationi, & Miniſterio Eccleſiæ toti vacare debent : Sed niſi pro vitæ ſuſtentaculo haberent neceſſaria , plurimum ab illis piis exercitiis detraherentur, immo & dividerentur, cum ſoliciti forent de his quæ ad vitam ſuſtentandam neceſſaria ſunt habenda : Igitur æquum eſt ſtipendia accipere, ut ſuo juxta intentionem Eccleſiæ , fungantur officio : Iſtud propter motivum , vel ipſe Deus juſſit Joſue ut nihil de terra promiſſionis diſtribueret Levitis, ne terrena iniando , terrena utique ſaperent , ſed , Ero, *inquit*, merces eorum : O dignum Dei præmium! Qui tanti facit Sacerdotis miniſteria , ut non alio bono , quam ſeipſo remuneranda ducat ; ſic enim habetur Joſue 13. *Tribui autem Levi non dedit poſſeſſionem &c.*

Decreta Eccleſiæ pro taxa ſtipendiorum.

PRIMO : Congregatio Concilii Tridentini

tini annuente, & confirmante Urbano Papa VIII. declaravit an. 1626. Sacerdotem non ſatisfacere Miſſæ, prn qua ſtipendium accepit, ſi alias ex fundatione teneatur celebrare: *Sacerdotes quibus diebus tenentur Miſſas celebrare ratione beneficii, ſeu Capella, Legati, aut Salarii, ſi eleemoſynas etiam pro aliis Miſſis celebrandis ſuſceperint, non poſſe eadem Miſſa utrique obligationis ſatisfacere.*

Secundo: Eadem Congregatio prohibuit, ne prn una, & eadem Miſſa a pluribus tametſi exigua ſtipendia reciperentur. *Deinde*, inquit, *pro pluribus Miſſis etiam ejuſdem qualitatis celebrandis plura ſtipendia quantumcumque incongrua, & exigua, ſive ab una, ſive a pluribus perſonis collata fuerint, aut conferentur in futurum, Sacerdotibus ſacra Congregatio ſub obteſtatione divini judicii mandat ac præcipit ut abſolute tot Miſſæ celebrentur, quot ad rationem attributa eleemoſyna, præſcripta fuerint: alioqui graviter peccant, & ad reſtitutionem tenentur.*

Tertio: Eadem Cnngregatin ſub Paulo V. ſummn Pontifice quoſdam perſtrinxit Sacerdotes, qui anticipate Miſſas prn iis celebrarent, qui ſtipendia nblaturi erant, quod reſcriptum Pontificium ad Nuntium Apoſtnlicum in Hiſpania degentem miſſum & promulgatum eſt.

Quarto: Anno 1659. die 25. Januarii eos damnavit Theologos qui propugnabant Sacerdotem poſſe, poſt acceptum pro ſua Miſſa ſtipendium, aliud iterum accipere pro ſpeciali ſacrificii parte, quæ ſibi tamquam Miniſtrn cnntingebat.

Quinto: Alexander Papa VII. an. 1665. protulit decretum, quo tres ſequentes propoſitiones ad minus tamquam ſcandaloſas prohibuit ac damnavit. Prima: *Duplicatum ſtipendium poteſt Sacerdos pro eadem Miſſa licite accipere, applicando petenti partem etiam ſpecialiſſimam fructus ipſimet celebranti correſpondentem, idque poſt decretum Urbani VIII.* Secunda: *Poſt decretum Urbani poteſt Sacerdos cui Miſſæ celebrandæ traduntur per alium ſatisfacere, collato illi minore ſtipendio, alia parte ſtipendii ſibi retenta*: Tertia: *Non eſt contra juſtitiam pro pluribus ſacrificiis ſtipendium accipere, & ſacrificium unum offerre: neque etiam eſt contra fidelitatem, etiamſi promittam promiſſione etiam juramento affirmata, danti ſtipendium quod pro nullo alio offeram.*

Sexto: Urbanus VIII. annn 1625. die 21. Julii damnavit Sacerdotes: *Qui Miſſam ſuſceperunt celebrandam cum certa eleemoſyna, eamdem Miſſam alteri, parte ejuſdem eleemoſynæ ſibi retenta, celebrandam commmiſerint.* Sed ne quis in dubium hanc declarationem revocet, neceſſe eſt hic illam ex integro texere.

Declaratio ſacræ Congregationis Concilii SS. D. N. Alexandri Papæ VII. juſſu edita, ſuper ſecundo decreto ejuſdem Congregationis de celebratione Miſſarum.

" Cum Auctores nnnnulli ſcriptis ſuis,
„ etiam typis editis aſſeruerint, Sacer-
„ dnti prn alin Miſſam, recepta eleemo-
„ ſyna, celebranti, licitum eſſe aliam
„ eleemoſynam quoque accipere ab alte-
„ rn, cui partem illam fructus, ſeu valn-
„ ris ejuſdem ſacrificii, ipſimet celebranti
„ debitam (ſpecialem nuncupatam) ap-
„ plicet, ac prninde hunc caſum ſub de-
„ cretn ſacræ Congregatinnis Concilii,
„ prohibente duplex pro unica Miſſa ſti-
„ pendium, ſeu eleemnſynam, recipi non
„ eſſe cnmprehenſum. Prnpterea ſacra
„ Congregatin Eminentiſſimorum, & Re-
„ verendiſſimnrum DD. S. R. E. Cardina-
„ lium, Concilii Tridentini interpretum
„ quæ, auctoritate ſibi per Apoſtolicam
„ Sedem ſpecialiter atttibuta, ſedulo cu-
„ rat, ne a Sacerdotibus circa celebratio-
„ nem ſacro-ſancti Miſſæ ſacrificii, unde
„ in nos uberrima divinæ liberalitatis
„ munera derivantur, avaritiæ labes ul-
„ la, aut ſuſpicio contrahatur: ante di-
„ ctam aſſertionem mature examinavit,
„ eademque prorſus reprobata, ſub die
„ 25. Januarii 1659. cenſuit: Nulli Sacer-
„ doti licitum eſſe, præfata ratinne, ſive
„ prætextu, aliam eleemoſynam accipere
„ præter illam quam accepit ab eo pro
„ quo Miſſam nfferre tenetur. Ac proin-
„ de caſum hunc eſſe comprehenſum in
„ decretis alias per eamdem ſacram Con-
„ gregationem Concilii editis, quibus
„ probibetur, ne duplex ſtipendium pro
„ unica Miſſa recipiatur. „

" *Quam* ſacræ Congregatinnis ſenten-
„ tiam ad ſanctiſſimum Dominum N. A-
„ lexandrum Papam VII. relatam,

San-

Digitized by Google

„ Sanctitas ſua, ſub die 29. ejuſdem menſis approbavit, & decretum publicari, atque ad Epiſcopos, & Generales Regularium Ordinum tranſmitti juſſit, ut ipſi doctrinam hujuſmodi per ſuos Pœnitentiarios, & Confeſſarios, ac Lectores, reſpective, inſinuari, doceri, atque in tractatibus moralibus per eoſdem imprimendis, evulgari, paſtorali vigilantia curent. „

Gonetus illud interpretans Decretum hic Diſput. 11. p. 326. ait Sacerdotem qui accepit ſtipendium pro Miſſa votiva B. Virginis, aut alicujus Sancti celebranda, ſatisfacere etiamſi dicat ſacrum quale occurrit eo die pro parentibus, vel amicis ex charitate, niſi ſtipendium notabiliter augeatur pro laudata conditione. II. Similiter ſatisfacere Miſſæ fundationis, etiamſi in altera Eccleſia ubi corpus defuncti non eſt, celebret, ſecus ſi ſtipendium ſit locale, & tali loco affixum.

" Demum, *inquit*, obſervandum eſt, quod cum in ſupra relatis Congr. Concil. decretis, ſolum prohibeatur quod accipiantur plura ſtipendia pro una Miſſa, non vero quod illa pro pluribus ſine ſtipendio gratis applicetur; Sacerdos obligatus ex ſtipendio accepto ad celebrandum pro aliquo, poteſt ex charitate, vel gratitudine, pro parentibus, amicis, vel benefactoribus eamdem Miſſam applicare. „

Ex his omnibus ſequitur nullum, ſecluſo privilegio, & ſummi Pontificis licentia, poſſe aliter ſtipendia accipere, quia ex divo Thoma taxæ ſtipendii determinatio ad Eccleſiam ſpectat, & quia ſacrificium eſt infiniti valoris, Eccleſia ſicut minuere, ſic & augere ſtipendium prout voluerit, poteſt, ut docet ſanctus Thomas 2. 2. quæſt. 87. art. 1. his verbis: " Sic ergo patet, quod ad ſolutionem decimarum homines tenentur partim quidem ex jure naturali, partim etiam ex inſtitutione Eccleſiæ: quæ tamen penſatis opportunitatibus temporum, & perſonarum, poſſet aliam partem determinare ſolvendam. „

Quæres I. Num Sacerdos habens beneficium, cui onus plurium Miſſarum celebrandarum annexum eſt, teneatur tantum ſtipendii reddere alteri ad aliquas dicendas, quantum reſpondet beneficio?

Reſpondeo non teneri ad eamdem menſuram reddere; debetur enim Beneficiario aliquid tum pro titulo, tum pro recitatione Breviarii, & aſſiſtentia Chori, tum etiam ex cura quæ illi incumbit bonis beneficiis conſulere, ita ut illa conſervet, quod ſæpius non fit ſine expenſis. Tum quia tenetur pro illo beneficio ſolvere decimas.

Reſpondet Gonetus hic diſputatione undecima art. 6. pag. 324. his verbis: " Qui habet beneficium, cui eſt annexum onus Miſſarum, ſi commendat alteri Sacerdoti illas Miſſas, non tenetur dare ſtipendium ad rationem redituum beneficii, ſed ſufficit quod tribuat eleemoſynam congruam, ſecundum morem illius loci, niſi aliud in fundatione caveatur. Ita reſolvit eadem ſacra Congregatio in decretis de celebratione Miſſarum dubio octavo. Ratio vero diſcriminis inter Beneficiarium & alium ſimplicem Sacerdotem alteri Miſſas commendantem, manifeſta eſt, nam ut ſupra dicebamus, ſimplex Sacerdos cui pingue ſtipendium pro celebratione unius Miſſæ tributum eſt, nullum habet jus ad retinendum ſibi partem illius, aſſignando aliam alteri cui Miſſam commendavit: Beneficiarius vero ad hoc titulum habet, ſcilicet beneficium, cui alias eſt annexum onus recitandi divinum officium, & alia ſimilia onera. Unde quando commendat Miſſas aliis, tamquam proprius Dominus id facit, & ſic non tenetur niſi conſultam eleemoſynam dare. „

Quæres II. Num licitum ſit tot ſtipendia exigua a pluribus pro una Miſſa accipere, quot requiruntur ad taxam Diœceſis adimplendam?

Reſpondeo I. Quoſdam Theologos partem affirmativam propugnare, ea duplici innixos ratione, I. quod in caſu propoſito nihil contra juſtitiam committatur, cum in hypotheſi nihil ultra pretium ab Epiſcopo Diœceſeos determinatum recipiat. II. Quia illo ſolum ſcopo plura accipit ſtipendia exigua, ne damnum imminens incurrat.

Reſpondet Gonetus ibidem pag. 325. ad caſum his verbis: " Hæc ſententia, attento jure naturali, videtur ſatis probabilis. Sed poſt determinationem ſeu

pro-

„ prohibitionem prædictæ Congregationis „ Concilii, nec eſt tuta, nec ad praxim „ reducenda. Verba prohibitionis hæc „ ſunt: “ Deinde pro pluribus Miſſis, „ etiam ejuſdem qualitatis celebrandis, „ plura ſtipendia, quantumcumque incon- „ grua & exigua, ſive ab una, ſive a „ pluribus perſonis collata fuerint, aut „ conferrentur in futurum Sacerdotibus, „ ſacra Congregatio ſub obteſtatione di- „ vini judicii mandat ac præcipit, ut ab- „ ſolute tot Miſſæ celebrentur, quot ad „ rationem attributæ eleemoſynæ præ- „ ſcriptæ fuerint; alioqui graviter pec- „ cant, & ad reſtitutionem tenentur. „

Priori decreto alterum Alexandri VII. anno 1665. pronuntiatum addimus, quo iſta propoſitio proſcribitur: *Non eſt contra juſtitiam pro pluribus ſacrificiis ſtipendium accipere, & ſacrificium unum offerre: neque enim contra fidelitatem; etiamſi promittam, promiſſione etiam juramento firmata, danti ſtipendium, quod pro nullo alio offeram:* “ Re mature conſiderata ſtatuit & de- „ crevit prædictas propoſitiones & unam- „ quamque ipſarum, ut minimum tam- „ quam ſcandaloſas eſſe damnandas, ſic- „ ut eas damnat ac prohibet, ita ut qui- „ cumque illas aut conjunctim, aut di- „ viſim docuerit, defenderit, aut edide- „ rit, aut de eis, etiam diſputative, „ publice, aut privatim tractaverit, niſi „ forſan impugnando, ipſo facto incidat „ in excommunicationem, a qua non poſ- „ ſit præterquam in articulo mortis ab „ alio quacumque etiam dignitate fulgen- „ te, niſi a pro tempore exiſtente Ro- „ mano Pontifice abſolvi. „

Concinit S. Thomas in 4. Diſt. 45. q. 2. art. 7. quæſt. 3. ad 2. ubi ſic loquitur: “ Quamvis virtus Chriſti, quæ contine- „ tur ſub Sacramento Euchariſtiæ, ſit in- „ finita, tamen determinatus eſt effectus „ ad quem illud Sacramentum eſt ordi- „ natum. „ Sylvius in 3. part. Sum. divi Th. quæſt. 83. art. 1. quæſit. 15. ejuſdem eſt labii; eo quippe loci duo potiſſimum pro principio habet: primum, Sacrificii valorem eſſe in ſe infinitum; alterum vero quoad applicationem quæ fit per Eccleſiam eſſe finitum. De priori momento hæc habet: “ Si per valo- „ rem intelligatur dignitas, & æſtimatio „ illa moralis, aut ea vis ſive impetran- „ di, ſive ſatisfaciendi, quam ex re obla- „ ta, vel principali offerente habet, eſt „ infinitus: quia tam principalis offerens, „ quam id quod offertur infinitæ eſt di- „ gnitatis & virtutis. „ De poſteriori hæc ſubdit: “ Si autem per valorem in- „ telligatur vis & efficacia quam reſpe- „ ctu ſui effectus ex inſtitutione habet, „ quatenus per Eccleſiæ Miniſtros offer- „ tur; ſic valor eſt ſimpliciter finitus. „ Quia oblatio, quæ fit a Sacerdote finita „ eſt, ipſeque Sacerdos finitus. Neque „ hic valor eſt æſtimandus ex infinitate „ rei oblatæ; ſed ex Chriſti inſtitutione, „ & operis, quatenus a Miniſtris proce- „ dit, natura. „

Ex his liquet valorem Sacrificii applicatum eſſe finitum, tum ex inſtitutione Chriſti, qui voluit finite & ad menſuram applicari, ne facilitas & abundantia remedii evaderet occaſio facilius peccandi: tum etiam ex Eccleſia, quæ non-niſi finite intendit ſacrificium applicare & pro vivis, & pro defunctis; tum denique ex ipſa Chriſti actione, quæ finita eſt.

Quid plura adjiciam? Eccleſia vult & præcipit unum ſtipendium quantumvis exiguum ſufficienter ponderare pro una Miſſa celebranda, ſi de tali pretio conveniant partes: ſin minus foret in contractu exſequendo infidelitas: immo inde multa ſequerentur abſurda. Primo quidem, ſi ex eo quod ſacrificii valor ſit in ſe infinitus, plura numero ſtipendia pro una Miſſa percipi poſſit, quidni & multa pinguia pro multo pluribus, cum eadem curreret ratio. Secundo, inutile etiam prorſus foret multas celebrare Miſſas, cum una ſufficeret pro omnibus: quod adverſatur manifeſte ſummorum Pontificum decretis: *Sic* ratiocinatur Iſambertus in 3. part. Summæ D. Thomæ quæſt. 83. diſput. 7. art. 10. & contrariam confutat opinionem tamquam directe oppoſitam Conciliis. Antiquum anno 1280. per Joannem Peccham, & ejus ſuffraganeos Angliæ adunatum, ſic habet: “ Nec credat „ celebrans, ſe dicendo Miſſam unam, „ poſſe ſatisfacere pro duobus, pro quo „ utroque promiſit ſpecialiter & in ſoli- „ dum celebrare ... Abſit enim ne a quo- „ quam Catholico credatur, tantum inten- „ tione prodeſſe Miſſam unam, devote ce- „ lebratam mille hominibus pro quibus for-

„ ſan

„ ſandicitur, quantum ſi mille Miſſæ pro „ eis devotione ſimili canerentur. Licet „ ipſum ſacrificium ſit ... infinitæ virtu- „ tis; non tamen in ſacrificio ſuę immen- „ ſitatis ſummam plenitudinem operatur „ *Chriſtus*: alioquin pro uno mortuo num „ quam oporteret, niſi unam Miſſam di- „ cere. „

Dices: Sacrificium crucis fuit infiniti valoris etiam quoad applicationem, cum Chriſtus pro omnibus & ſingulis hominibus mortuus ſit, & pro omnibus meruerit gratias quæ dantur etiam multis non cooperantibus, ut obduratis & infidelibus, immo & pluribus Chriſtianis, qui non ſemper Spiritui ſancto excitanti obediunt: Igitur & a pari dicendum eſt ſacrificium Miſſæ etiam quoad applicationem omnibus prodeſſe, cum idem ſit quoad victimam cum ſacrificio in ara crucis oblato.

Reſpondeo diſtinguendo antecedens: Chriſtus in cruce pendens pro omnibus & ſingulis hominibus mortuus eſt quoad ſufficientiam pretii, concedo: quoad efficaciam & applicationem, ſubdiſtinguo: faciendam per Eccleſiam, tum & per offerentis & aſtantium cooperationem, concedo: independenter ab iis, nego. Duplicis generis ſacrificii fructus diſtinguitur, alterum ſufficiens, alterum vero efficax: Priori correſpondent gratiæ ſufficientes ſeu prævenientes, quæ mere gratuito ſingulis conferuntur: Poſteriori vero gratiæ efficaces, quæ annexam habent applicationem faciendam per Eccleſiam, offerentium & aſtantium cooperationem. Iſta reſponſio colligitur ex Sylvio, qui ibidem ait: " Nec quidem ſacrificium cru- „ cis dedit valorem aut effectum infoi- „ tum quoad efficaciam, ſed ſolum quo- „ ad ſufficientiam. „ Hoc eſt, efficacia ſacrificii profluit quidem ab eius valore, ſed niſi applicetur per Eccleſiam, & ſacramenta, ultimum non habebit complementum.

Tum adhuc ibidem Quæſt. 16. concl. 1. ſubjicit: " Quod enim eſt finitum quan- „ do dividitur in plure, non pertinet ad „ quemlibet ex ea parte, qua pertinuiſ- „ ſet, ſi vel divideretur inter paucos, „ vel uoi ſolum applicaretur. „

Quod autem applicatio, & reductio Miſſarum nonniſi ab Eccleſia facienda ſit declarat ſacra Synodus Tridentina ſeſſ. 25. de refor. cap. 4. his verbis: " Con- „ tingit ſepe in quibuſdam Eccleſiis vel „ tam magnum Miſſarum celebrandarum „ numerum ex variis defunctorum reli- „ ctis impoſitum eſſe, ut illis pro ſingulis „ diebus, a teſtatoribus præſcriptis, ne- „ queat ſatisfieri, vel eleemoſynam hu- „ juſmodi pro illis celebrandis adeo te- „ nuem eſſe, ut non facile inveniatur, „ qui velit huic ſe muneri ſubjicere; unde „ depereunt piæ teſtantium voluntates, „ & eorum conſcientias, ad quos prędi- „ cta ſpectant, onerandi occaſio datur. „ Sancta Synodus, cupiens hæc ad pios „ uſus relicta, quo plenius & utilius pot- „ eſt, impleri, facultatem dat Epiſcopis, „ ut in Synodo Dięceſana; itemque Ab- „ batibus & Generalibus Ordinum, ut in „ ſuis Capitulis Generalibus, re diligen- „ ter perſpecta, poſſint pro ſua conſcien- „ tia in prædictis Eccleſiis, quas hac „ proviſione indigere cognoverint, ſta- „ tuere circa hæc, quid magis ad Dei „ honorem & cultum, atque Eccleſiarum „ utilitatem viderint expedire; ita ta- „ men, ut eorum ſemper defunctorum „ commemoratio fiat, qui pro ſuarum a- „ nimarum ſalute legata ea ad pios uſus „ reliquerunt. „

Synopſis eorum quæ continentur in hac Sectione.

PRIMO: Sacerdos poteſt accipere ſtipendium pro celebratione Miſſarum, cum teſte Apoſtolo, qui inſervit altari, debeat ex altare vivere; hinc quædam bona dicuntur Eccleſiaſtica, eo quod ſint pro Miniſtrorum ſuſtenticulo deſtinata.

Secundo: Ad ſolam Eccleſiam ſpectat determinare quodnam ſit ſtipendium accipiendum pro celebratione Miſſarum.

Tertio: Inde ſequitur illos Sacerdotes graviter peccare, qui pro unius Miſſæ celebratione plura accipiunt ſtipendia, cum Urbanus VIII. Paulus V. & Congregatio Concilii Tridentini hoc prohibuerint.

SEC-

SECTIO QUINTA.

De Præcepto audiendi Miſſam.

Duo ſunt ad iſtius quæſtionis eliquationem tractanda; alterum de præcepto ſecundum ſe ſpectato: alterum vero de caſibus in quibus non urget præceptum. Unde ſit.

CONCLUSIO PRIMA.

Tenentur omnes Fideles præcepto Eccleſiaſtico de audienda Miſſa diebus feſtivis ſatisfacere.

Probatur rationibus Theologicis.

Prima: Quiſque tenetur præcepto Eccleſiæ obedire: Sed Eccleſia præcipit his temporibus audire Miſſam, juxta illud, *Sabbata ſanctifices*; ſic etiam non ſemel determinavere Concilia: Ergo &c.

Altera ratio a priori accedit. Quod Traditione firmatur, fieri debet: Atqui ex Traditione habemus fideles teneri audire Sacrum: Ergo &c. Probatur minor variis modis.

Primo quidem ex illo Actuum 2. *Perdurantes unanimiter in Templo, & frangentes circa domos panes*. Ex quibus verbis colligitur Fideles ab ipſa vagiente Eccleſia pro more habuiſſe audire Miſſam, cum inter celebranda myſteria ſacram acciperent communionem.

Secundo: Eumdem uſum non obſcure indicat Juſtinus Martyr Apologia 2. ubi rationem reddens Imperatoribus Paganis de pietate Fidelium, ita loquitur: " Solis, *ait*, qui dicitur die omni, qui in „ oppido, vel ruri degunt, in eumdem locum conventus fit . . . precibus „ peractis, panis offertur, & vinum & „ aqua. „

Tertio: Hoc ipſum indicant Liturgiæ, quæ quidem apparuerunt prioribus Eccleſiæ ſæculis; cum quædam tribuantur Apoſtolis, quæque adſtante populo Chriſtiano celebrabantur. Tunc propter perſecutiones, nondum extabat præceptum determinatum de audienda Miſſa, cum difficile admodum eſſet Chriſtianos omnes in unum convenire ad ſacra celebranda myſteria, ſed ipſa Fidelium pietas erat pro ipſis lex, ut illam, quantum fieri poterat, audirent: verum, pace Eccleſiæ reddita, Epiſcopi voluerunt omnes diebus feſtivis audire ſacrum.

Quarto: Concilium Agathenſe anno 506. habitum can. 47. ſic loquitur: " Miſſas „ die Dominico a ſæcularibus totas au„ diri ſpeciali ordinatione præcipimus. „ Idem præcipit Concilium IV. Carthaginenſe, & alia.

Tertia ratio hæc eſt: Deus præcepit Sabbatum obſervari, & homines ab omnibus operibus ſervilibus abſtinere, ut toti Deo vacent: Hinc in veteri lege ad ſacrificia ſpecialia offerenda conveniebat populus in Templum: Sed in nova lege Chriſtus inſtituit ſacrificium Miſſæ ad Deum Patrem glorificandum, veluti totius cultus divini conſummationem. Igitur qua ratione tenentur diem Dominicum celebrare Chriſtiani, eadem tenentur & Miſſam audire. Hoc ipſum innuit Eccleſiæ praxis, cum vel ipſi mundani erubeſcerent, Miſſam diebus feſtivis prætermittere, ſin minus velut impii haberentur. Ergo &c.

Quarta: Eccleſia non ſemel ſtatuit & præcepit audiri Miſſam Parochialem, in quantum fieri poteſt: Igitur diebus feſtivis tenentur Fideles audire Sacrum, cum ea ratione Eccleſia velit populum audire Miſsam Parochialem, quia quiſque tenetur audire ſacrum. Probatur antecedens.

Primo, ex Concilio Nannetenſi anno 895. celebrato, maxime ex Concilio Tridentino ſeſſione 22. decreto *De obſervandis, & evitandis in celebratione Miſſæ* " Mo„ neant, *inquit*, *locorum ſcilicet ordinarii* „ etiam eumdem populum, ut frequen„ ter ad ſuas Parochias ſaltem diebus Do„ minicis & majoribus feſtis accedant. „ Rurſus ibidem cap. 4. de reformatione: " Moneatque Epiſcopus populum diligen„ ter teneri unumquemque Parochiæ „ ſuæ intereſse, ubi commode id fieri „ poteſt, ad audiendum verbum Dei. „ Et conſequenter ad audiendam Miſsam. Et expreſſius cap. 8. " Mandat ſancta „ Synodus Paſtoribus, & ſingulis anima„ rum curam gerentibus, ut frequenter „ inter Miſsarum celebrationem, vel per „ ſe,

„ ſe, vel per alios, ex iis quæ in Miſſa „ leguntur aliquid exponant; atque inter „ cetera ſanctiſſimi hujus ſacrificii myſte- „ rium aliquod declarent diebus præſer- „ tim Dominicis, & Feſtis. „

Secundo: Vel ipſa ratio idem comprobat, quandoquidem ex Tridentino Rectores Parochiarum inter celebrandum ſacrum teneantur tunc explicare Myſteria, annuntiare Feſta, & jejunia quæ in hebdomada poſſunt occurrere, ut populus per omnia præceptis Eccleſiæ ſatisfaciat; ſed quomodo credent iſta obſervanda, niſi audiant? quomodo vero audient ſine prædicante? Hinc non citra peccatum quidam Miſſam Parochialem ſemper omittunt. Cum experientia comprobetur plebem non ſemel, & jejunia, & abſtinentias præ inſcientia, & inadvertentia tranſgredi, quod certe non contingeret, ſi aliquis e familia Miſſæ Parochiali interfuiſſet.

CONCLUSIO SECUNDA.

Adulti omnes, niſi aliqua detineantur infirmitate, aut officio publico, vel charitatis exercendæ lege, debent diebus feſtis audire Miſſam.

Probatur prima pars. Definitiones Conciliorum ſpectant adultos: Sed Concilia præcipiunt Fidelibus audire Miſſam diebus feſtis: Igitur tenentur adulti eam tunc temporis audire, maxime cum ſuæ religionis argumenta teneantur dare.

Probatur altera pars, ſeu potius explicatur. Primo quidem ab hac lege diſpenſantur qui grave aliquod incurreret detrimentum, puta ſi domus ruri conſiſtens, ab uno ſaltem non deſenderetur contra incurſum latronum, dum ceteri omnes ad Parochiam quandoque diſtantem Miſſam audituri abierint. II. Excuſatur miles, qui excubias agit; nuſquam enim Princeps juſtis de cauſis urbem hoſtibus vicinam aliquo tempore non cuſtodiri ſinit. III. Uſus etiam obtinuit, ut legi tam ſtrictæ aſtringerentur qui invigilant ægrotantibus gravi morbo correptis, cum fieri poſſet, deficiente ope, eos animam agere, & mori.

Si quæras, Num ſatisſaciant præcepto audiendi Miſſam ii qui toto ferme celebrationis Miſſæ tempore, aut nugantur, aut quod impiiſſimum, mulieribus blandiuntur, vel etiam qui negotiis ſæcularibus totaliter intenti, ne quidem Eccleſiæ adſunt niſi corpore: citra dubium eſt hujus ſurſuris homines non ſatisſacere præcepto, immo priores abominationis peccati reos eſſe, de quo multus eſt ſermo Ezechielis 18.

Gravior eſt difficultas, nnm ſatisſaciant præcepto qui totam Miſſam vel tardius accedendo, vel citius abſcedendo non audiunt.

Reſpondeo I. quemlibet juxta definitionem Concilii Agathenſis laudati ad totam Miſſam audiendam obligari: " Miſ- „ ſas, *inquit can.* 47. totas teneri præci- „ pimus .... ita ut ante benedictionem „ Sacerdotis egredi populus non præſu- „ mat: qui ſi fecerint, ab Epiſcopo pu- „ blice conſundantur. „ Subſcribit Toloſanum anno 1590. his verbis: " Nec niſi „ abſoluto poſt benedictionem Evangelio „ diſcedent. „ Suffragatur ſanctus Carolus in primo Concilio Mediolanenſi, ne prius diſcedant, quam Sacerdos Evangelium ultimum extra altare, & in ſacriſtia ducatur, ut conſuetudo obtinet in Diœceſi Pariſienſi pro Miſſa Parochiali.

Igitur pro regula habeatur, quod toties non fit ſatis præcepto audiendi Miſſam, quoties aliquis aliquam partem principaliorem nulla juſta cauſa detentus omittit: Hinc probabile eſt illnm non aure Miſſam qui accedit poſt Evangelium lectum, & citra dubium quando jam peractum eſt offertorium. De his qui ante benedictionem a Sacerdote datam citra rationem abeunt, peccare venialiter, quis negabit?

Ex his principiis ſequitur nec præceptum adimplere eum qui Miſſæ partes a diverſis Sacerdotibus ſimul vel ſucceſſive audiunt, quandoquidem partes unum, & idem ſacrificium non conſtituunt: hinc Innocentius XI. Papa hanc proſcripſit propoſitionem: *Satisfacit præcepto Eccleſiæ de audiendo ſacro, qui duas ejus partes, immo quatuor ſimul a diverſis celebrantibus audit.*

Syno-

Synopſis eorum quæ complectitur Sectio.

PRIMO : Cuilibet Chriſtiano incumbit audire Miſſam diebus feſtis. Sic uſus obtinuit ab ipſa vagiente Eccleſia : & de hoc momento extat Eccleſiæ præceptum.

Secundo : Legem obligare omnes adultos conſtat, niſi juſta de cauſa eximantur a præcepto.

Tertio : Non adimplent præceptum qui vanitatis motivo, aut alio pejori accedunt ad Eccleſiam, ubi ne quidem de Deo cogitant.

Quarto : Nec eos dicimus adimplere præceptum qui vel principalioribus partibus non adſunt, vel etiam plures Miſſæ partes a diverſis Sacerdotibus celebratis audiunt, cum jam deſit Sacrificii unitas, cui aſſiſtere tenentur.

DIS-

DISSERTATIO QUARTA DE PŒNITENTIÆ INSTITUTIONE, MATERIA, FORMA, MINISTRO, EFFECTIBUS.

NOMINA, ET DEFINITIO.

DE Pœnitentiæ Sacramento tractaturi, antequam in profundum deſcendamus quæſtionum, quæ vulgo diſcuti ſolent a Theologis, juvat prius etymologiam nominis ſcrutari juxta variam tum Latinorum, tum Græcorum interpretationem. Porro alia ſunt nomina ſimplicia, alia compoſita: Latini nomen Pœnitentiæ deducunt a pœna, ſeu punitione; ita divus Iſidorus Hiſpalenſis in exhortatione ad Pœnitentiam, ubi ſic habet: " A punitione Pœnitentia nomen „ accepit, quaſi punitentia, dum ipſe ho„ mo punit pœnitendo quod male admi„ ſit. „ Quam quidem rationem a S. Auguſtino in Epiſtola 54. deſumpſit. Auctor antiquus libri de vera & falſa pęnitentia, ſub S. Auguſtini nomine citari ſolitus, aliunde derivat illud nomen c. 9. ubi ſic habet: " Continue dolendum eſt de pec„ cato, quod declarat ipſa dictionis vir„ tus. Pęnitere enim eſt pœnam tenere, „ ut ſemper puniat in ſe ulciſcendo, „ quod commiſit peccando. „ Hinc paulo poſt pęnitentiam ſic definit: " Pęni„ tentia eſt vindicta ſemper puniens in „ ſe, quod dolet commiſiſſe. „ Univerſim igitur pęnitentia ſignificat mutationem mentis & conſilii, ſeu dolorem, & triſtitiam de re pręterita; hanc etymologiam nominis pœnitentiæ tradunt vel ipſi profani, illumque dolorem extendunt ad rem ſive bonam, ſive malam.

Verum apud Eccleſiaſticos Scriptores Pœnitentia tria ſignificat; primo, vitæ prioris mutationem, ſeu reſipiſcentiam. II. Odium, & deteſtationem, ſeu intimum animi dolorem prioris vitæ. III. Pœnam, ſeu punitionem, quam in vindictam, & expiationem malæ vitæ peccator, vel ſibi ultro imponit, vel impoſitam lubenti animo ſuſcipit.

Primo: Pœnitentia denotat mentis in melius mutationem; quam expoſtulat Deus Iſaiæ c. 1. his verbis: *Auferte malum cogitationum veſtrarum ab oculis meis: quieſcite agere perverſe, diſcite bene facere.* Ita ſimiliter ſanctus Petrus Act. c. 2. *Pęnitentiam agite*, inquit &c.

Secundo: Significat animi dolorem, ut habetur Joelis c. 2. *Dicit Dominus, Convertimini ad me, in toto corde veſtro ..... Et ſcindite corda veſtra, & non veſtimenta veſtra.*

Tertio: Importat pœnam in vindictam ſcelerum ſuſceptam, juxta iſtud ejuſdem Prophetæ effatum ibidem: *In jejunio, & in fletu, & in planctu.*

Jamvero quod ſpectat ad Græcos, idem intelligunt, vocabulo μετάνοια, quod Latini per Pœnitentiam, ſcilicet ſententiæ mutationem: ita Sanctus Clemens

Alexandrinus L. 2. Stromatum his verbis: " Si ea quæ peccavit, poſtea mente „ revolvit, ſic ex iis in quæ lapſus eſt, „ prudentior evaſit, & reſipuit, hoc eſt „ poſtmodum cognovit: tarda eſt enim „ poſtmodum pœnitentia, ſed prima „ cognitio eſt non peccaſſe. „ Dicitur pęnitentia tarda cognitio, quia ſupponit lapſum, quem ignorantiæ tribuit. Pęnitet igitur qui tandem errorem ſuum agnoſcit, & ignorantiæ tenebris liberatur. Idem vocabulum juxta Patres Græcos ſignificat dolorem animo conceptum. In iſto ſenſu illam uſurpat S. Chryſoſtomus Homilia in 2. Epiſt. ad Corinth. " Cor „ contritum & humiliatum habebat, *ait*, „ quod ipſius peccata maxime abſtergebat; hoc eſt enim Confeſſio, hoc Pęnitentia. „

Celeberrima eſt apud illos ſanctos Doctores & frequentius uſurpata vox exomologeſis: Quæ quidem multa ſignificat: I. Gratiarum actionem: II. Confeſſionem, ſeu declarationem peccati. III. Tandem integram pęnitentiæ actionem. Nos vero in præſenti tractatu nomine pęnitentiæ intelligimus ritum illum exteriorem, quo miniſterio clavium dimittuntur peccata.

Quoad nomina compoſita, Pęnitentia, duobus præcipue donatur; a Tertulliano, divo Cypriano, & Concilio Tridentino, appellatur ſecunda poſt naufragium tabula: Ab aliis vero dicitur Baptiſmus laborioſus, quia perinde ac Baptiſmus animam purgat a ſordibus peccati, tum propter animi dolorem de peccatis præteritis, tum propter toleratos in eorum vindictam labores.

Catechiſmus Romanus mira de hoc momento dicit his verbis: " Prius explicanda eſt varia hujus nominis poteſtas, „ & notio, ne aliquis ambiguitate vocis „ in errorem inducatur. Nonnulli enim „ pœnitentiam pro ſatisfactione accipiunt. „ Alii, a Catholicæ Fidei doctrina longiſſime remoti, cum arbitrentur pęnitentiam nullam temporis præteriti rationem habere, nihil aliud quam novam vitam eſſe definiunt. Docendum „ eſt igitur, multiplicem eſſe hujus nominis ſignificationem. „

" *Pergit*: Primum enim Pęnitentia de „ iis dicitur, quibus aliquid diſplicet, „ quod ante placuerit, nulla habita ratione hujus cogitationis, bonumne an „ malum fuerit. Sic omnes pęnitet, quorum triſtitia ſecundum ſæculum eſt, „ non ſecundum Deum: cujuſmodi pęnitentia non ſalutem affert, ſed mortem. Altera eſt pęnitentia, cum quis „ ex ſcelere admiſſo, quod quidem antea „ placebat, dolorem non Dei, ſed ſui „ ipſius cauſa, concipit. „

Proſequitur: " Tertia eſt, cum non ſolum admiſſi ſceleris cauſa intimo animi „ ſenſu dolemus, vel ejus doloris externum etiam aliquod ſignum damus, verum unius Dei cauſa in eo mærore ſumus. Ac ſingulis quidem Pęnitentiæ „ generibus, quæ commemorata ſunt, „ pęnitentiæ vox proprie convenit. Nam „ cum in ſacris Litteris Deum pęnitere „ legimus, id per translationem dici perſpicuum eſt. Eo enim loquendi genere, quod ad hominum mores accommodatum eſt, ſacræ Litteræ utuntur, „ cum Deum mutare aliquid conſtituiſſe „ declarant; quod non aliter facere videatur, quam homines, quos ſi alicujus rei pęniteat, eam commutare omni „ ſtudio laborant. Sic ergo ſcriptum eſt, „ pęnituiſſe eum, quod hominem feciſſet, & alio loco, quod Saul Regem „ conſtituiſſet. Verum inter has pęnitentiæ ſignificationes magnum diſcrimen „ obſervare oportet. Prima enim in vitio ponenda eſt: altera eſt quædam „ commotio, & perturbati animi affectio: tertiam tum ad virtutem pertinere, tum ſacramentum eſſe dicimus. „ Quæ ſignificatio hujus loci propria eſt. „

Pęnitentia definitur Sacramentum a Chriſto inſtitutum, quo per juridicam Sacerdotis abſolutionem remittuntur peccata poſt Baptiſmum commiſſa homini contrito, & confeſſo. Jamjam omni argumentorum genere in ſecunda hujuſce tractatus parte contra Hæreticos obſtrepentes, pęnitentiam eſſe Sacramentum probavimus; nunc ordo rerum poſtulat ut de ejus iſtitutione, partibus, Miniſtro & effectibus agamus.

AR-

ARTICULUS PRIMUS.

De Auctore & inſtitutione Sacramenti Pœnitentiæ.

DUo hic quæruntur : unum de inſtitutione Sacramenti Pęnitentiæ ; Alterum de tempore inſtitutionis.

CONCLUSIO PRIMA.

Sacramentum Pœnitentiæ a Chriſto immediate inſtitutum eſt.

Probatur rationibus Theologicis.

PRIMA ſic ſe habet : Ad illum ſolum ſpectat inſtituere Sacramentum Pœnitentiæ, ad quem ſpectat conferre gratiam ſanativam, cum Sacramenta eo inſtituta ſint fine, ut ſanarent ægrotos, vel ſanatos confortarent & alerent : Sed ſacramentum Pœnitentiæ juxta datam definitionem inſtitutum eſt ut medelam afferat ægris ; ſic enim habetur Matth. 9. *Non eſt opus valentibus Medicus, ſed male habentibus.* Ergo &c.

Secundo: Signum arbitrarium non habet virtutem niſi a Legiſlatore : Sed Pœnitentia eſt ſignum arbitrarium : Igitur a Chriſto ſolo immediate inſtitui potuit. Hæc ratio eſt D. Thomæ hic q. 84. art. 7. ubi ſic loquitur : " Forma Sacramenti, & virtus ipſius totaliter eſt ex inſtitutione Chriſti, ex cujus paſſione procedit virtus Sacramentorum. Sic ergo hujus Sacramenti materia præexiſtit a natura ; ex naturali enim ratione homo movetur ad pœnitendum de malis quæ fecit. Sed quod hoc vel illo modo Pœnitentiam agat, eſt ex inſtitutione divina : Unde & Dominus in principio prædicationis ſuæ indixit hominibus, ut non ſolum pœniterent, ſed etiam pœnitentiam agerent. "

Tertia: Nomine Pęnitentię intelligimus Sacramentum juſtificationem impii, & peccatorum remiſſionem operans : Sed hoc a Chriſti omnipotentia promanat, qui ad hoc dedit Petro claves regni cęlorum ut ſolveret quæ erant ligata : Ergo &c. D. Thomas 1. p. q. 25. art. 3. ad 3. de hoc momento ſic loquitur : " Dei omnipotentia oſtenditur maxime in parcendo, & miſerendo, quia per hoc oſtenditur Deum habere ſummam poteſtatem quod libere peccata dimittat. " Rurſus hic q. 84. art. 7. " Quod pertinet ad officium Miniſtrorum, determinavit Chriſtus Matth. 16. ubi dixit Petro, Tibi dabo claves regni cęlorum, &c.

Quarta: Hoc ipſum de fide determinavit Concilium Tridentinum Seſſ. 14. c. 1. maxime vero canone 1. his verbis : *Si quis dixerit in Catholica Eccleſia Pęnitentiam non eſſe vere, & proprie Sacramentum a Chriſto Domino inſtitutum ; anathema ſit.*

Dices : Innocentius III. cap. *Utriuſque ſexus*, inſtituit Pęnitentiam, quam Nectarius abrogaverat: Igitur Pęnitentia non eſt de inſtitutione divina.

Reſpondeo, Innocentium ſolum præſcripſiſſe Pęnitentiæ frequentandæ tempus, Nectarium vero non pęnitentiam ſacramentalem, ſed ſolummodo canonicam, & publicam luctuoſam reſcidiſſe.

CONCLUSIO SECUNDA.

Sacramentum Pęnitentiæ inſtitutum fuit a Chriſto poſt ſuam Reſurrectionem.

Probatur ratione, eaque multiplici.

PRIMA: Ut primum aliquid in Scriptura determinatur, ulterius ejus non quærendum eſt principium : Atqui inſtitutio ſacramentalis Pœnitentiæ poſt Reſurrectionem aſſignatur Joan. 20. his Chriſti verbis, *Accipite Spiritum ſanctum : quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis.* Quę quidem verba explanans Concilium Trident. ſeſſ. 14. cap. 1. ait : " Dominus autem Sacramentum Pœnitentiæ tunc præcipue inſtituit, cum a mortuis excitatus, inſufflavit in Diſcipulos ſuos dicens : Accipite Spiritum ſanctum ; quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis, & quorum retinueritis, retenta ſunt. "

Altera, hæc eſt : Pœnitentia eſt tribunal in quo judicantur homines : Sed congruebat non niſi poſt Reſurrectionem tribunal illud inſtitui, cum Chri-

ſtus quamdiu fuit paſſibilis, non imperare & dominari, ſed potius omnibus ſubeſſe, ut ſuam adimpleret diſpenſationem, elegerit: Igitur nonniſi redemptione completa, & per ſacrificium crucis conſummata, Pœnitentiæ Sacramentum inſtituit.

Tertia: Chriſtus Dominus nonniſi poſt Reſurrectionem voluit prædicari Baptiſmum Pœnitentiæ, cum e contra & Baptiſmum, & Euchariſtiam paſſioni ſuę præmitti voluerit: Igitur argumentum eſt eum Pœnitentiam ſolum poſt Reſurrectionem inſtituiſſe. Hæc ratio eſt divi Thomæ hic q. 84. art. 7. his verbis: " Id „ quod pertinet ad officium Miniſtrorum, „ determinavit Matth. 16. ubi dixit Petro, Tibi dabo claves regni cœlorum „ &c. Efficaciam autem hujus Sacramenti, & originem virtutis ejus, manifeſtavit poſt Reſurrectionem Lucæ ultimo, ubi dixit, quod oportet prædicari in nomine ejus pœnitentiam, & „ remiſſionem peccatorum in omnes gentes, præmiſſo de paſſione, & reſurrectione; ex virtute enim nominis Jeſu-Chriſti patientis, & reſurgentis, „ hoc Sacramentum afficaciam habet in „ remiſſionem peccatorum. „

FIT SATIS OBJECTIONIBUS.

Objicies contra ſecundam concluſionem: Tunc Sacramentum Pœnitentiæ inſtitutum eſt, quando Chriſtus dedit Apoſtolis auctoritatem ad peccata remittenda: Atqui ante paſſionem Matth. 18. hanc contulit Diſcipulis poteſtatem his verbis: *Amen dico vobis, quæcumque alligaveritis ſuper terram, erunt ligata & in cælo: & quæcumque ſolveritis ſuper terram, erunt ſoluta & in cælo*. Ergo &c.

Reſpondeo diſtinguendo minorem: Et eo loci mentio fit ſolum de promiſſione poteſtatis ad remittenda peccata, concedo: de ipſa collata poteſtate, nego: Ex duobus maxime conjicitur Chriſtum non Matth. 18. ſed Joan. 20. facta Reſurrectione, defacto dediſſe Apoſtolis peccata remittendi poteſtatem. I. Ex eo quod ibi expreſſam faciat mentionem de Spiritu ſancto, cui ut amor Patris, & Filii & charitas, competit remittere peccata. II. Tunc temporis contulit Diſcipulis Miſſionem, ut omnem orbem peragrarent, docerent gentes, & remitterent peccata. Igitur nonniſi poſt Reſurrectionem Sacramentum Pœnitentiæ inſtitutum eſt.

Inſtabis: Vel ipſe Chriſtus ante paſſionem, immo ante Baptiſmum inſtituit Pęnitentiam: Ergo &c. Probatur antecedens. Illam prædicat Matt. 4. his verbis: *Pœnitentiam agite, appropinquavit enim Regnum cœlorum*: Ergo &c.

Reſpondeo negando antecedens. Ad probationem diſtinguo: Chriſtus ante Baptiſmum prædicavit pœnitentiam virtutem, concedo: ſacramentalem, nego. Sic reſpondet D. Thomas ad argumentum, ibidem ad 3. his verbis: "Dicendum, quod „ ſi quis recte conſideret ea, quæ Dominus dixit de neceſſitate Baptiſmi „ Joan. 3. tempore præceſſerunt, ea, „ quæ dixit Matth. 4. de neceſſitate Pęnitentiæ. Nam id quod dixit Nicodemo de Baptiſmo, fuit ante incarcerationem Joannis, de quo poſtea ſubditur, quod baptizabat: illud vero quod „ de Pœnitentia dixit Matt. 4. fuit poſt „ incarcerationem Joannis: Si tamen prius „ ad pœnitentiam induxiſſet quam ad Baptiſmum, hoc ideo eſſet, quia etiam „ ante Baptiſmum requiritur quędam pęnitentia, ſicut & Petrus dicit Act. 2. „ Pęnitentiam agite, & baptizetur unuſquiſque veſtrum. „

Urgebis: Chriſtus ſuſcepit Sacramenta quæ inſtituit: Atqui neque ante, neque poſt Reſurrectionem Pœnitentiæ ſacramento uſus eſt: Ergo &c.

Reſpondeo diſtinguendo majorem: Aliqua concedo: omnia, nego. Et conceſſa minore, diſtinguo conſequens: Non inſtituit Sacramentum Pęnitentię pro ſeipſo, quandoquidem erat impeccabilis, concedo: pro aliis, nego. Sic colligitur ex D. Thoma ibidem ad 4. ubi dicit Chriſtum non ſuſcepiſſe Baptiſmum quem ipſe inſtituerat, cum nemo ſeipſum baptizare poſſit, ſed Baptiſmum Joannis. Neque vero potuit propter ſuam impeccabilitatem Pęnitentiæ ſacramento ſubjici: Subdit vero S. Th. & concludit Chriſtum ſolam ſumpſiſſe Euchariſtiam: " Sacramentum autem Euchariſtiæ, *inquit*, & „ ipſe ſumpſit, & aliis dedit; tum ad commendandam excellentiam hujus Sacra- „ men-

„ menti: tum, quia hoc Sacramentum „ eſt memoriale ſuæ Paſſionis in qua „ Chriſtus eſt Sacerdos, & hoſtia. „

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Chriſtus ipſe inſtituit Pœnitentiæ Sacramentum; & hoc, poſt Reſurrectionem.

PRIMUM eſt de fide definitum in Concilio Tridentino Seſſ. 14. cap. 1. Ratio duplex aſſignatur. Prima, ſic habetur expreſſe Joan. 20. Altera, quia ad ſolum Deum ſpectat dare gratiam, adeoque & inſtituere Sacramenta, quæ ſunt ejus cauſæ productivæ.

Alterum, utique claret ex illis Chriſti verbis ad Apoſtolos poſt Reſurrectionem directis Joannis 20. *Accipite Spiritum ſanctum, quorum remiſeritis peccata, &c.* Ratio convenientiæ ea eſt, quod Pœnitentia ſit tribunal in quo quidem ſuprema exercetur poteſtas ad ligandum, vel ſolvendum peccatorem; Chriſtus vero ante paſſionem, nonniſi per omnia humilis apparere voluit: Ergo &c.

SYNOPSIS DIFFICULTATUM ET SOLUTIONUM.

PRIMO: Tametſi Chriſtus ante paſſionem Matt. 18. ſermonem de Pœnitentia ſacramentali inſtituat, certum eſt tamen hunc nonniſi promiſſionem poteſtatis ad remittenda peccata ſpirare, cum illam expreſſe, & de facto Joan. 20. conferat. Porro ſupervacaneum foret aliquid, quod jam datum eſt, ritu ſolemni iterum inſtituere.

Secundo: Neque negamus Matt. 4. ſermonem haberi de Pœnitentia, ſed tantum de Pœnitentia virtute, & non ſacramentali.

Tertio: Non opus fuit Chriſtum omnia Sacramenta, quæ inſtituit, recipere, maxime pœnitentiam, cujus erat incapax.

ARTICULUS SECUNDUS.

De Pœnitentia ſecundum ſe ſumpta.

CIRCA Pœnitentiam ſecundum ſe ſumptam duo examinanda veniunt: Primum quidem an ſit neceſſaria ad remiſſionem peccatorum. Secundum, quænam ſint ejus partes?

SECTIO PRIMA.

An Pœnitentia ſit neceſſaria ad remiſſionem peccatorum?

ANIMADVERTENDUM eſt Sacramentum Pœnitentiæ duobus modis ſuſcipi poſſe; in re videlicet, & in voto: In re autem ſuſcipitur, quando quis peccata deponit, quum de eis conteritur, & beneficium abſolutionis percipit; ille vero recipit iſtud Sacramentum in voto, cum habet deſiderium confitendi; ſed quia caret Miniſtro, in animum revocat peccata, de eis dolet, & ſpondet Deo, prima occaſione data, ſeſe ea Confeſſario depoſiturum: hoc ſuppoſito

Prænotandum eſt etiam aliquid poſſe neceſſarium eſſe duplici modo, videlicet neceſſitate medii, & neceſſitate præcepti: Illud dicitur neceſſarium neceſſitate medii, quo ſecluſo, nihil fit; ſic amotis pedibus, homo gradiri non valet; neceſſitate vero præcepti, cum finis abſolute loquendo haberi poteſt prætermiſſo medio, ſed urgente præcepto tali medio utendum eſt. Chriſtianus v. g. poteſt abſolute ſalvari per fidem, per Sacramenta & ſimilia religionis exercitia, non tamen ſemper requiritur ut audiat Miſſam.

CONCLUSIO.

Sacramentum Pœnitentiæ in re, vel in voto eſt neceſſarium neceſſitate medii ad delenda peccata poſt Baptiſmum commiſſa.

Probatur auctoritate & ratione.

Primo, ex Scripturis,

HANC veritatem non unum Scripturæ teſti-

teſtimonium annuntiat, maxime vero ea omnia quæ neceſſitatem pœnitentiæ ad remiſſionem peccatorum ſubindigitant. Sic Ezechielis 18. habetur: *Si autem impius egerit pœnitentiam ab omnibus peccatis ſuis .... vita vivet, & non morietur. Projicite a vobis omnes iniquitates veſtras, in quibus prævaricati eſtis, & facite vobis cor novum: & ſpiritum novum*. Iterum Eccli. c. 2. *Si pœnitentiam non egerimus, incidemus in manus Domini, & non in manus hominum*. Tum Joel c. 2. *Convertimini ad me in toto corde veſtro, in jejunio, & in fletu, & in planctu, & ſcindite corda veſtra, & non veſtimenta veſtra, & convertimini ad Dominum*. Ergo &c.

Idem probant iſta novi Teſtamenti oracula Lucæ c. 13. *Niſi pœnitentiam habueritis, omnes ſimiliter peribitis*. Act. c. 3. *Pœnitemini igitur, & convertimini, ut deleantur peccata veſtra*. Expreſſius, illa B. Pauli ad Roman. c. 2. verba. *Ignoras quia benignitas Dei ad pœnitentiam te adducit? Secundum autem duritiam tuam, & impœnitens cor, theſaurizas tibi iram in die iræ, & revelationis juſti judicii Dei*.

Neque vero prætereunda eſt iſta Joannis ſententia, quæ habetur Apoc. cap. 2. *Memor eſto unde excideris: & age Pœnitentiam, & prima opera fac; ſin autem, venio tibi, & movebo candelabrum de loco ſuo, niſi pœnitentiam egeris*: Ergo &c.

Pœnitentiæ neceſſitatem, quatenus eſt Sacramentum, non levius declarant ea Scripturæ loca quæ probant illam habere veram rationem Sacramenti; ſcilicet Matt. c. 18. *Quæcumque ſolveritis &c.* Joan. 20. *Quorum remiſeritis &c.* Sed ſine remiſſione peccatorum, quæ fit Sacerdotis miniſterio, homo ſuam non poteſt conſequi ſalutem: Igitur Sacramentum Pœnitentiæ eſt neceſſarium ad remiſſionem peccatorum.

Confirmatur: Chriſtus Dominus poteſtatem remittendi peccata Apoſtolis, & eorum in Sacerdotio ſucceſſoribus incaſſum non contulit: Atqui tamen hoc fruſtraneum apparet, ſi aliis mediis fieret remiſſio peccatorum. Ergo &c. Hanc egregiam, auctoritate Scripturæ ſacræ innixam rationem ſi explicat ſanctus Leo Epiſt. 97. ad Theodorum, & habetur de Pœnitentia diſt. 1. Ex ea autem colligit ſacramenti Pœnitentiæ neceſſitatem his verbis: " Multiplex miſericordia „ Dei, ita lapſibus ſubvenit humanis, ut „ non ſolum per Baptiſmi gratiam, ſed „ etiam per Pœnitentiæ medicinam, „ ſpes vitæ reparetur æternæ; ut qui „ regenerationis donum violaſſent, pro„ prio ſe judicio condemnantes, ad re„ miſſionem criminum pervenirent; ſic „ divinæ bonitatis præſidiis ordinatis, ut „ indulgentia Dei niſi ſupplicationibus „ Sacerdotum nequeat obtineri; media„ tor enim Dei, & hominum homo Chri„ ſtus Jeſus hanc Præpoſitis Eccleſiæ tra„ didit poteſtatem, ut confitentibus a„ ctum Pœnitentiæ darent, & eoſdem „ ſalubri ſatisfactione purgatos ad com„ munionem Sacramentorum per januam „ reconciliationis admitterent. „

Non abſimili modo eamdem interpretatur Scripturam S. Auguſtinus Homilia 49. inter quinquaginta: " Agite, *inquit*, „ Pœnitentiam, qualis agitur in Eccleſia, „ ut oret pro vobis Eccleſia. Nemo ſibi „ dicat, Occulte ago, apud Deum ago. „ Novit Deus, qui mihi ignoſcat; quia „ in corde meo ago: Ergo ſine cauſa di„ ctum eſt: Quæ ſolveritis in terra, ſo„ luta erunt in cœlo? Sine cauſa ſunt „ claves datæ Eccleſiæ Dei? Fruſtramus „ Evangelium? Fruſtramus verba Chri„ ſti? Promittimus vobis quod ille ne„ gat? „

Secundo ex ſanctis Patribus.

PRIMUS qui Pœnitentiæ neceſſitatem firmat, nobis occurrit Cyprianus Lib. de lapſis, ubi ſic habet: " Confiteantur ſin„ guli, quæſo vos, Fratres dilectiſſimi, „ delictum ſuum .... Convertantur ad „ Dominum mente tota, & Pœniten„ tiam criminis veris doloribus exprimen„ tes, Dei miſericordiam deprecemur. „

Alter eſt ſanctus Ambroſius, qui Lib. in Lucam c. 15. Pœnitentiam uti ad ſalutem neceſſariam non obſcure prædicat, his verbis: ' Scio quoſdam dicere, quod „ ad mortem ſibi lavacri gratiam vel „ Pœnitentiam reſerrent, utique Pœni„ tentiæ nomine reconciliationis Sacra„ mentum intelligi volens. „ Tum ſubdit: " Qui ſcis an nocte proxima, tua a „ te anima non repoſcatur? „

Idem

His Doctoribus ſe ſe adjungit D. Auguſtinus Lib. 1. de adulterinis conjugiis cap. ultimo, ubi de Sacramento in periculo mortis adminiſtrando loquens, *ait*, " Quæ autem Baptiſmatis, eadem reconciliationis eſt cauſa, ſi forte pœnitentem finiendæ vitæ periculum præoccupaverit, nec ipſos enim ex hac vita ſine arrha ſuæ pacis exire velle debet mater Eccleſia. " Rurſus & clarius Epiſt. 180. ad Honoratum: cum enim, de periculo mortis ex eruptione Hoſtium ſalutis imminente loquens, dixiſſet, in tali temporis puncto alios Baptiſmum, alios vero reconciliationem, ſeu Pœnitentiam flagitare, hæc ſubjicit: " Ubi ſi Miniſtri deſint, quantum exitium ſequitur eos, qui de iſto ſæculo, vel non regenerati exeunt, vel ligati? quantus eſt etiam luctus ſuorum fidelium, qui eos ſecum, in vitæ æternæ requie non habebunt. " Eo loci expreſſe docet Pœnitentiam paris eſſe lapſo cum Baptiſmo neceſſitatis

Non omittendum pro iſta veritate aſtruenda Sixti IV. Decretum, quo iſtas Petri Oxomienſis proſcripſit propoſitiones: Primam iſtam, *Peccata mortalia quantum ad culpam, & pœnam alterius ſæculi delentur per ſolam cordis contritionem ſine ordine ad claves*; alteram hanc: *Prava cogitationes, ſola diſplicentia delentur ſine ordine ad claves*.

Hoc dogma Concilium Tridentinum ſeſſ. 14. cap. 2. propugnat: " Sacramentum Pœnitentiæ lapſis poſt Baptiſmum eſt neceſſarium, ut nondum regeneratis ipſe Baptiſmus. " Rurſus c. 4. Docet præterea *ſancta Synodus*, Etſi contritionem hanc aliquando charitate perfectam eſſe contingat, hominemque Deo reconciliare, priuſquam hoc Sacramentum *Pœnitentiæ* actu ſuſcipiatur: ipſam nihilominus reconciliationem ipſi contritioni, ſine Sacramenti voto, quod in illa includitur, non eſſe adſcribendam. "

Tertio, ratione.

Prima hæc eſt: Ex ſanctis Patribus Pœnitentia eſt ſecunda poſt naufragium tabula: Sed contingente naufragio, ſecluſa tabula tunc occurrente, actum eſt de vita: Igitur & de ſalute, omiſſa pœnitentia.

Secunda: Requiritur ad ſalutem ut peccator Deo reconcilietur: Sed ad iſtam reconciliationem exigitur, ut inimicus de peccatis doleat. Ergo &c.

Tertia: Niſi mutetur peccator, non juſtificatur, ſed manet a Deo abjectus: Atqui ad hoc, opus eſt pœnitentia: Et probatur. Peccatum in duobus potiſſimum conſiſtit, videlicet in averſione a Deo, & in converſione ad creaturam: ſic enim Deus loquitur Jer. 2. *Duo enim mala fecit populus meus: me dereliquerunt fontem aquæ vivæ & foderunt ſibi ... ciſternas diſſipatas*: Per Pœnitentiam vero peccator avertitur a creatura, & ſe convertit ad Creatorem. Ergo &c.

Solvuntur Objectiones hæterodoxorum

Objiciunt: Multa Scripturæ ſacræ teſtimonia indicant, ad veniam & ſalutem ſufficere ſinceram converſionem peccatoris ad Deum cum peccati deteſtatione: Ergo Pœnitentia ut Sacramentum, neceſſaria non eſt ad remiſſionem peccatorum: Probatur Antecedens Pſal. 50. habetur: *Cor contritum, & humiliatum, Deus non deſpicies*, Iſaiæ 30. juxta verſionem ſeptuaginta Interpretum: *Cum converſus ingemueris, ſalvus eris*. Ezechielis 18. *Si autem impius egerit Pœnitentiam ab omnibus peccatis ſuis ... vita vivet, & non morietur: omnium iniquitatum ejus, quas operatus eſt non recordabor*. Rurſus ibidem: *Convertimini, & agite Pœnitentiam ab omnibus iniquitatibus veſtris: & non erit vobis in ruinam iniquitas*. Quæ quidem oracula, non minori virtute pollent in nova lege quam in antiqua. Quid plura commemorem? Matthæi cap. 18. habetur, *Si te audierit, lucratus eris fratrem tuum*. Lucæ 2. *Pax hominibus bonæ voluntatis*, Jacobi 5. *Qui converti fecerit peccatorem ab errore viæ ſuæ, ſalvabit animam ejus a morte*. Ex his & ſimilibus locis ſequitur pœnitentiæ Sacramentum, non eſſe ad obtinendam remiſſionem peccatorum neceſſarium.

Reſpondeo I. Retorquendo argumentum. Si converſio cordis ad Deum tolleret neceſſitatem ſacramenti Pœnitentiæ; inde etiam ſequeretur Baptiſmum

non eſſe abſolute ad ſalutem neceſſarium, cum Scriptura non alio modo loquatur de illo ac de Pœnitentiæ ſacramento. Quis autem cordatus præter hæreticum hominem hæc dixerit?

Reſpondeo II. Diſtinguendo: Contritio delet peccata, ſi aliæ partes accedant, videlicet confeſſio, & abſolutio Sacerdotalis, concedo: Si deſint, ſubdiſtinguo: & ſupponit votum ſe ſe ſubmittendi clavibus Eccleſiæ, concedo: Et non ſupponit, nego. Sic declaravit Concilium Tridentinum Seſſ. 14. cap. 4.

Inſtant: Sacræ Scripturæ operibus miſericordiæ non ſemel tribuunt peccatorum remiſſionem: Ergo &c. Probatur de eleemoſyna, Tobiæ 12. hæc habentur, *A morte liberat, & ipſa eſt quæ purgat peccata*. Prov. 15. legitur, *Per miſericordiam, & fidem purgantur peccata*: Eccli. c. 3. *Ignem extinguit aqua, & eleemoſyna reſiſtit peccatis*, Lucæ c. 11. *Date eleemoſynam: ecce omnia munda ſunt vobis*. Concinunt multi Patres, ſcilicet Cyprianus Tract. de eleemoſyna, Auguſtinus Enchirid. c. 70. &c.

Reſpondeo diſtinguendo: Et illa bona opera ſunt media quædam ad obtinendam remiſſionem peccatorum accommodatiſſima, concedo: & illa ex ſe conferunt ſine ſacramento Pęnitentiæ remiſſionem peccatorum, nego. Congruit quidem, ut qui miſericordiam a Deo vult conſequi, ipſe prius proximo miſericordiam exibeat, juxta illud Matth. 5. *Beati miſericordes: quoniam ipſi miſericordiam conſequentur*. Valent etiam hujuſmodi opera ad remiſſionem, ideſt ad pęnam peccatis debitam per modum ſatisfactionis exolvendam; verum ſatisfactio tametſi Pęnitentiæ pars integrans, ſeclufis tamen confeſſione, contritione & abſolutione, juſtificationem impii non operatur.

Urgent: Atqui bona opera, omiſſis confeſſione, contritione & abſolutione, peccata remittunt: Ergo &c. Probatur ſubſumptum ex S. Auguſtino, qui tribuit orationi Dominicæ vim remittendi peccata: ſic loquitur Enchiridio ad Laurentium cap. 70. pag. 77. " Delet omnino hæc oratio minima, " & quotidiana peccata. Delet & illa a quibus vita fidelium ſcelerate etiam geſta, ſed pęnitendo in melius " mutata diſcedit. " Quæ verba confirmant in iſta Evangelii Matt. 6. *Si enim dimiſeritis hominibus peccata eorum, dimittet & vobis Pater veſter cæleſtis delicta veſtra*.

Reſpondeo negando ſubſumptum propter rationes allatas. Ad probationem diſtinguo: Oratio Dominica valet ad obtinendam remiſſionem peccatorum, per modum cauſæ impetratoriæ, concedo: Per ſe primario & directe, nego. Condonatio quidem injuriæ ſibi a proximo illatæ inclinat Deum ad hoc, ut remittat delicta; verum non ita impetrat aliquis remiſſionem peccatorum, ut alia remedia excludantur, maxime Sacramentum, ejuſque partes, quibus claves Eccleſiæ a peccatis ſolvunt eos qui reatu & culpæ & pęnæ ligantur.

Inſiſtunt: Chriſtus mulieri peccatrici adulteræ, ut habetur Joan. c. 8. dimiſit peccata ſine Sacramento pœnitentiæ: Ergo &c.

Reſpondeo, Tunc Pœnitentiæ ſacramentum non fuiſſe inſtitutum; nemini ergo mirum videri debet, ſi illo prætermiſſo, mulier peccatrix peccatorum veniam obtinuerit; ſed dato & non conceſſo quod tunc fuerit inſtitutum, potuit tamen Chriſtus per poteſtatem excellentiæ quam habuit circa Sacramenta, effectum pęnitentiæ ſine ſacramento producere, præſertim vero cum illa peccatrix vere pęnitens foret.

Perſiſtunt: Chriſtus teſte Apoſtolo Heb. 10. *Una.... oblatione conſummavit in ſempiternum ſanctificatos*; ſacrificii vero cruenti infinitum valorem præcontinentis meritum nobis per incruentum applicatur ad veniam. Igitur inutile eſt ad hoc pęnitentiæ Sacramentum.

Reſpondeo diſtinguendo: Sacrificii cruenti valor eſt infinitus, & nobis applicatur per Sacramenta rite ſuſcepta, concedo: Secus, nego. Sacrificium cruentum ſicut & incruentum non evacuant ſacramenta, quippe quæ ſint fontes quibus parenni fluxu veluti etiam per canales aquæ ſalutares gratiæ fluunt ad remiſſionem peccatorum; hinc vel ipſa Euchariſtia eſt ſimul ſacrificium & Sacramentum.

Reponunt: S. Petrus act. 8. Simonem Magum graviſſimi criminis reum non remiſit ad aliquod Eccleſiæ Sacramentum, ſed tantum ei dixit, *Pœni-*

ten-

ntiam itaque age ab hac nequitia tua: Ergo &c.

Reſpondeo diſtinguendo: Et hęc pęnitentia ad quam S. Petrus hortatur Simonem Magum non excludit ſacramenti Pęnitentiæ neceſſitatem, concedo: & excludit, nego: Sicut ergo pęnitentia ad quam ſtimulabant Apoſtoli eos, qui nondum erant baptizati, non excludebat Baptiſmi neceſſitatem; ita nec ſacramenti Pęnitentiæ ſuſceptionem: Immo per hoc quod addit Petrus, *ſi forte remittatur tibi &c.* denotat Pęnitentiæ ſacramentum; oſtendit quippe difficiliori modo remiſſionem relapſis concedi quam nondum baptizatis, quod intelligens Simon Magus, hæc ad diſcipulos ajebat, *Precamini vos pro me ad Dominum*; ut enim ait, S. Leo Epiſt. 9. " Ab iis qui regenerationis donum violarunt, indulgentia Dei, nisi ſupplicationibus Sacerdotum nequit obtineri. " Nomine autem ſupplicationum, ipſam quoque Sacerdotalem abſolutionem comprehendi, citra dubium eſt.

Replicant: Fides aliena, & oratio interdum impetrant homini remiſſionem peccatorum; Deus enim ad fidem eorum qui deferebant paralyticum ait illi Matth. 9. *Dimittuntur tibi peccata tua*. Similiter Jacobi cap. ultimo, *Orate pro invicem ut ſalvemini*. Ipſe Simon Magus ab Apoſtolis efflagitavit, ut pro ipſo deprecarentur Deum; ad hoc ut peccatum a ſe perpetratum ei Deus condonare dignaretur. Hinc D. Auguſtinus in Pſal. 91. de Genethiliaco loquens, ait: " Orate pro illo, ſcimus enim, & certi ſumus, quia oratio veſtra delet omnes impietates ejus. " Ergo &c.

Reſpondeo diſtinguendo: Fides, & oratio aliena valent ad obtinendam pro aliis remiſſionem peccatorum diſpoſitive, concedo: Per ſe & effective, nego: Equidem Deus flectitur oratione juſtorum, id eſt fit magis propenſus ad audiendos peccatores; ſed illi ex parte ſua debent legitimas afferre diſpoſitiones; quibus ſeclusis, nuſquam remiſſionem peccatorum obtinebunt. Ceterum controverſia præſens non movetur de impetratione gratię, ſed de ſacramento, quo prætermiſſo vel ipſe juſtus pro peccatore deprecans, nihil obtinebit. Quid igitur orat? Ut Deus concedat impio gratiam, qua adjutus doleat de peccatis, eaque Sacerdoti confiteatur ut abſolvatur.

Inſtant Lex gratię nihil virtuti Pęnitentiæ adimit: Sed ante Chriſtum, Pęnitentia virtus ad conſequendam veniam peccatorum ſufficiebat: Sufficit igitur & nunc abſque Sacramenti ope.

Reſpondeo diſtinguendo minorem: Et difficilius erat tempore Legis quam tempore gratiæ tali pęnitere modo, ad promerendam peccatorum indulgentiam, concedo; & par erat facilitas, nego. Amor perfectus ad juſtificationem requirebatur in veteri Lege, quem quidem habere laborioſum erat, nunc vero imperfectus & initialis cum Sacramento ſufficit. Ex quo ſequitur jugum Chriſti eſſe admodum ſuave.

Perſiſtunt: Actus charitatis Dei ſuper omnia ſufficit ad juſtificationem impii. Igitur inutile eſt Pœnitentiæ ſacramentum. Probatur antecedens: 1. Petr. 4. *Charitas operit multitudinem peccatorum*. Ergo &c.

Reſpondeo diſtinguendo: Charitas operit multitudinem peccatorum diſpoſitive, concedo: Effective, ſubdiſtinguo: ſi votum ſacramenti Pęnitentiæ includat, concedo; ſic Martyrium ea ratione delet peccata: Secluſo hujuſmodi voto, nego.

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Sacramentum Pęnitentię in re vel in voto eſt neceſſarium neceſſitate medii ad ſalutem.

Primo: Hoc declaratur Luc. 13. his verbis, *Si pęnitentiam non egeritis, omnes ſimiliter peribitis.*

Secundo: Ita docet ſacra Synodus Tridentina Seſſ. 14. cap. 4. iſta glorioſus Patrum cętus. In primis Ambroſius Lib in Luc. cap. 15. Auguſtinus L. 1. de adult. conjug. cap. ult.

Tertio: Peccator ſalvari nequit, niſi Deo reconcilietur. Sed hoc fit per pœnitentiam. Ergo &c.

SYNOPSIS OBJECTIONUM, ET SOLUTIONUM.

Primo : Cum ſacræ Scripturæ bonis operibus tribuunt ſalutem, non excludunt pœnitentiam, ſed potius ea vel ut gradus ad eam, vel ut ejuſdem ſigna demonſtrativa habent, & prædicant.

Secundo : Ne miremini, ſi Chriſtus Dominus, abſque pœniteniæ Sacramento Magdalenam peccatricem abſolverit; nondum enim illud Sacramentum inſtituerat : immo ratione potentiæ excellentiæ potuit, omiſſo Sacramento, remittere peccata.

Tertio : Neque vero plus urget argumentum deſumptum ex S. Petro, qui Act. 8. Simoni mago non injunxit Pœnitentiæ ſacramentum ſuſcipere, ſed eum dimittendo, ei dumtaxat dixit : *Pœnitentiam itaque age ab hac nequitia tua :* Quandoquidem ei injungebat pœnitentiæ virtutem, ut diſpoſitionem ad Sacramentum.

SECTIO SECUNDA.

Quænam ſint Sacramenti Pœnitentiæ partes?

Duo hic inquiruntur; primum quid eſſentiam hujus ſacramenti conſtituat : Secundum, quænam ſint ipſius partes materiales; circa utramque quæſtionem diſſident ab Eccleſia hæretici; & inter ſe pariter nonnihil Theologi.

Errores.

A mente Eccleſiæ, quæ nedum abſolutionem, ſed & actus pœnitentis vult eſſe partes Pœnitentiæ; quæque affirmat contritionem, & confeſſionem de ipſius eſſentia eſſe, ſatisfactionem vero de integritate, ſecedunt hæretici. Lutherus ſatisfactionem non eſſe de jure divino aſſerit, quin immo, velut quid Scripturæ contrarium abnegat; puta contritionem & ſatisfactionem. Sic loquitur in refutanda Lovanienſium propoſitione 17. *Pœnitentia a Lovanienſium Synagoga tradita, ſcilicet quod ſit contritio, confeſſio, & ſatisfactio, eſt nulla, niſi Judæ proditoris, & ſimilium*, ideo ut hæretica eſt damnanda : Tum in articulis Smalchaldicis capite de Pœnitentia, duas partes Pœnitentiæ omiſſis eſſentialibus, eſſe docet, legem ſcilicet & Evangelium : Hoc eſt contritionem ex minis Legis, & fidem ex Evangelii promiſſis conceptam. Philippus Melancton in locis com. Tit. de Pœnitentia duas Pœnitentiæ partes vocat, mortificationem, & vivificationem. Ita pariter Centuriatores Magdeburgenſes centuria 1. l. 1. c. 4.

Calvinus l. 3. Inſt. c. 3. §. 8. agnoſcit utique mortificationem, & vivificationem pro partibus Pœnitentiæ; ſed modo a Lutheranis diverſo : Namque per mortificationem, non intelligit terrores incuſſos, ſed mortificationem vitiorum, ſeu abnegationem ſui; hinc tota vita Pœnitentiam eſſe peragendam affirmat; nomine vero vivificationis; non fidem, vel fiduciam, aut conſolationem ex Evangelio conceptam, ſed pium bene vivendi ſtudium intelligendum eſſe autumat. Subſcribit Theodorus Beza in Libro cujus titulus, *Abſterſio calumniarum Tilmanni Heshuſii*, reſponſione ad quartam calumniam.

Opiniones Theologorum.

Scotus in 5. Sent. diſt. 14. q. 4. cenſet totam eſſentiam ſacramenti Pœnitentiæ conſiſtere in ſola abſolutione Sacerdotis, contritionem vero, confeſſionem, & ſatisfactionem non eſſe partes illius, ſeu materiam proximam, ſed tantum quædam præambula; unde quando dicuntur partes, id intelligit non ſimpliciter, & abſolute, ſed improprie, & ſecundum quid.

Durandus in 4. Sent. diſt. 14. q. 1. aſſervit ſolam pœnitentis confeſſionem, eſſe partem eſſentialem ſacramenti Pœnitentiæ, contritionem vero minime; e contra vero Paludanus in 4. diſt. 16. q. 4. docet contritionem, confeſſionem, & ſatisfactionem eſſe partes eſſentiales ſacramenti Pœnitentiæ.

Hi omnes excuſandi ſunt, quippe qui floruerint ante Concilium Florentinum, & Tridentinum, in quibus, re accuratius diſcuſſa, contrarium definitum eſt. Ut dilucide quid in hac opinionum va-

rietate tenendum ſit aperiamus, juvat pluribus mentem noſtram aperire concluſionibus: quare ſit

CONCLUSIO PRIMA.

Sacramentum Pœnitentiæ intrinſece componitur ex actibus pœnitentis, tamquam materia: ex abſolutione vere Sacerdotali tamquam forma.

Probatur multis momentis.

Primo, ex Conciliis.

TRIDENTINUM Seſſ. 14. capite 3. docet formam Sacramenti Pœnitentiæ eſſe verba illa, *Ego te abſolvo &c.* Actus vero pœnitentis, eſſe quaſi materiam: ſubdit vero tam abſolutionem, quam actus pœnitentis ad integritatem Sacramenti pertinere. Unde ſic argumentor: Si ſola abſolutio perficeret ſacramentum Pęnitentiæ, non diſtinxiſſet Concilium materiam a forma; nec pronunciaſſet actus Pœnitentis non minus requiri ad integritatem Sacramenti, quam abſolutionem: Atqui tamen ſic diſtinxit, & definivit: Igitur actus pœnitentis habent rationem materiæ ſacramenti Pœnitentiæ.

Concilium Florentinum in decreto pro inſtructione Armenorum, ipſam pœnitentiam vocat Sacramentum, ejuſque partes actus pœnitentis; formam vero iſta verba Sacerdotis: *Ego te abſolvo &c.* eſſe affirmat: Ergo &c. Tum omnia Sacramenta tribus perfici, ſcilicet materia, forma, & intentione Miniſtri dicit. Igitur Sacramentum pœnitentiæ non ſola abſolutione, ſed contritione ſimul & confeſſione conſtare tenendum eſt.

Expreſſius Tridentinum Seſſ. 14. c. 3. his verbis: " Docet præterea ſancta Synodus, ſacramenti Pœnitentiæ formam, in qua præcipue ipſius vis ſita eſt, in illis Miniſtri verbis poſitam eſſe: Ego te abſolvo &c. quibus quidem de Eccleſię ſanctæ more preces quædam laudabiliter adjunguntur: ad ipſius tamen formæ eſſentiam nequaquam ſpectant, neque ad ipſius Sacramenti adminiſtrationem ſunt neceſſarię. Sunt autem quaſi materia hujus Sacramenti, ipſius pęnitentis actus, nempe contritio, confeſſio & ſatisfactio. Qui quatenus in pęnitente ad integritatem ſacramenti, ad plenamque & perfectam peccatorum remiſſionem ex Dei inſtitutione requiruntur, hac ratione pœnitentiæ partes dicuntur."

Secundo, Ratione.

PRIMO QUIDEM: Certum eſt, quod confeſſio, & dolor internus intrinſece ad conſtitutionem hujus Sacramenti pertineant: Etenim ſi ſe haberent tantum velut meræ diſpoſitiones, inde ſequeretur illum qui, illis omiſſis, abſolutionem perciperet, vere eſſe abſolutum, eo non abſimili modo quo qui ſine diſpoſitionibus abluitur in Baptiſmate, vere tamen eſt baptizatus: Atqui falſum eſt per ſolam abſolutionem, ſecluſis dolore, & accuſatione, remitti peccata: Ergo &c.

Secundo: Illi actus ad remiſſionem peccatorum obtinendam concurrunt, quos ad hunc effectum exigit Scriptura: Atqui res ſic ſe habet. Legitur enim Iſai. 30. *Cum converſus ingemueris, ſalvus eris*: Rurſus 1. Joan. 1. *Si confiteamur peccata noſtra, fidelis eſt Deus, & juſtus ut remittat nobis peccata, & emundet nos ab omni iniquitate.*

Tertio: Pęnitentia vocatur a ſanctis Patribus mutatio dexteræ excelſi, ſcilicet gratiæ prævenientis, & adjuvantis, qua cor immutat, ſeu etiam hominis interior innovatio: Sed hæc non ſine contritione, & confeſſione operatur Sacramentum; contritione quidem, qua pęnitens relicta creatura, ad Creatorem convertitur; accuſatione vero, qua Deus confitentem reum habens, exaltatur. Ergo &c.

Quod ſatisfactio conſtitutionem hujus ſacramenti etiam ſpectet, ſic evincitur: Omne compoſitum conſtat intrinſece non tantum partibus eſſentialibus, ſed & integralibus: Atqui Concilium Tridentinum Seſſ. 14. c. 3. determinavit ſatisfactionem eſſe partem integrantem Sacramenti, quandoquidem eſt juris divini Læſi vindicta, ſeu ultio, quæ dubio procul ſine ſatisfactione non fit. Ergo &c.

De-

Digitized by Google

Demum abſolutionem eſſe partem intrinſecam, & eſſentialem huic ſacramento, ſic demonſtratur: Omne judicium intrinſece conſtat ex criminis accuſatione, & ex ſententia Judicis: Sed Pœnitentia eſt verum judicium, in quo pęnitens accuſator ſui, abſolvitur. Ergo &c.

CONCLUSIO SECUNDA.

Terror incuſſus a lege, aut fides, vel omnia bona opera poſt juſtificationem, ut mortificatio, & vivificatio in ſenſu Calvini, non ſunt partes eſſentiales ſacramenti Pœnitentiæ, tametſi fides ad eam operandam prærequiratur.

Probatur argumentis auctoritate & ratione ſuffultis.

Primo: Timor a Lege impreſſus non eſt pars Pœnitentiæ ſacramentalis eſſentialis, nam divus Paulus 2. Gorinth. c. 7. diſtinguit terrores a Pœnitentia his verbis, *Quæ enim ſecundum Deum triſtitia eſt, pœnitentiam in ſalutem ſtabilem operatur.* Nomine triſtitiæ eo loci intelligit Apoſtolus timorem natum ex objurgatione quam fecerat Corinthiis; quæque ſi benigne accipiatur parit pœnitentiam, quod ipſe innuit ibidem, his verbis: *Gaudeo, non quia contriſtati eſtis, ſed quia contriſtati eſtis ad pęnitentiam*; id eſt ut interpretatur D. Chryſoſtomus, non gaudeo de triſtitia, ſed gaudeo de fructu qui eſt pœnitentia, in quantum hujuſmodi terrores pęnitentiam operati ſunt in vobis. Igitur pęnitentia non eſt terror incuſſus ex minis, ſed potius fructus ejus, ut dicit Concilium Tridentinum Seſſ. 6. c. 6. "Diſponuntur autem ad ipſam Juſtitiam... „ dum peccatores ſe eſſe intelligentes a „ divinæ juſtitiæ timore, qua utiliter „ concutiuntur, ad conſiderandam Dei „ miſericordiam ſe convertendo in ſpem „ eriguntur, fidentes Deum ſibi propter „ Chriſtum propitium fore, illumque „ tamquam omnis juſtitiæ fontem diligere incipiunt: ac propterea moventur adverſus peccata per odium aliquod, & deteſtationem, hoc eſt per „ eam pęnitentiam quam ante Baptiſmum agi oportet. „

Confirmatur: Terrores in eis reperiuntur qui pęnitentiam nullam agunt, ac ne quidem inchoant. *Dæmones*, inquit D. Jacobus c. 2. *credunt & contremiſcunt*; Quidam etiam nullo pęnæ timore, ſed ſolo Dei, & juſtitiæ amore impulſi pęnitentiam agunt: Talis fuit mulier peccatrix, de qua Dominus dicit Luc. 7. *Remittuntur ei peccata multa, quoniam dilexit multum.*

Secundo: Neque vero fides in ſenſu Heterodoxorum uſurpata dicenda eſt pars eſſentialis Sacramento; quamvis ad illud eliciendum neceſſaria ſit, ſiquidem vel ipſam antecedit pœnitentiam: Et probatur: Jonæ c. 3. de Ninivitis dicitur: *Crediderunt viri Ninivitæ in Dominum, & prædicaverunt jejunium, & veſtiti ſunt ſaccis.* Huic accedit, quod nullus pęnitentiam peragere poſſit, niſi prius credat vera eſſe quæ Deus, tum peccatoribus comminatur, tum pęnitentibus pollicetur: Ergo &c.

Rurſus idem ſic probatur. Si fides eſſet par pęnitentiæ, cum ſancti Patres pęnitentiam definiunt, fidem commemorarent: Sed vix unum reperies qui illam appellet; ſanctus enim Gregorius Homilia 34. pęnitentiam ita definit: " Pęnitentia eſt, præterita peccata plangere, „ & plangenda non admittere. „ Ambroſius in præfactione orationis in Pſal. 307. *ait*: " Plena eſt definitio Pęnitentiæ, commemoratio delictorum, ut „ unuſquiſque peccata ſua, velut quodam „ quotidiani ſermonis caſtiget flagello, „ & commiſſa ſibi flagella condemnet. „

Tertio: Nec etiam omnia bona opera quæ poſt juſtificationem fiunt inter partes Pęnitentiæ ſunt numeranda. Enim vero, licet propoſitum bene vivendi ad pęnitentiam pertineat, & opera ſatisfactoria eam ſpectent; non tamen omne opus bonum eſt pars Pęnitentiæ; nulla quippe fiunt a juſtificatis ſine relatione ad peccata præterita, ea ſcilicet quæ procedunt ex charitate in Deum, & miſericordia erga proximum: ſimiliter & illa quæ ex juſtitia & temperantia procedunt. Ergo &c.

Quarto demum, mortificatio, & vivificatio in ſenſu Calvini non ſunt partes Pęnitentiæ, quod ſic oſtenditur. Abnegatio ſui, & pius vivendi affectus ſunt actus qui in reconciliatione inchoati, toto vitæ decurſu

curſu perficiuntur, ſicque ad juſtificationem conſequuntur: Sed Pœnitentia ipſa juſtificatione prior eſt, juxta illud Jerem. c. 18. *Si pœnitentiam egerit gens illa a malo.... agam & ego pœnitentiam.* Rurſus Act. 2. *Petrus vero ad illos: Pœnitentiam*, inquit, *agite, & baptizetur unuſquiſque veſtrum in nomine Jeſu Chriſti, in remiſſionem peccatorum veſtrorum: & accipietis donum Spiritus ſancti.* Ergo &c.

Confirmatur: Pœnitentia non eſt niſi pro peccatoribus: Sed mortificatio, & vivificatio ſicut peccatores, ſic & juſtos ſpectant. Ergo &c.

CONCLUSIO TERTIA.

Peccatum mortale poſt Baptiſmum commiſſum eſt materia remota, eaque neceſſaria ſacramenti Pœnitentiæ; peccatum vero veniale materia ſufficiens.

Probatur rationibus Theologicis.

PRIMA: Illud eſt materia remota eaque neceſſaria ſacramenti Pœnitentiæ, ad quod deſtruendum Pœnitentia principaliter inſtituta eſt: Sed ad tollendum peccatum mortale ſacramentum Pœnitentiæ fuit primario & principaliter inſtitutum: Et probatur. Joan. 20. hæc leguntur: *Quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis.* Ergo &c.

Hanc doctrinam tradit Concilium Tridentinum Seſſ. 14. cap. 1. " Fuit quidem, *ait*, Pœnitentia univerſis hominibus, qui ſe mortali aliquo peccato inquinaſſent, quovis tempore ad gratiam & juſtitiam aſſequendam neceſſaria, illis etiam qui Baptiſmi ſacramento ablui petiviſſent, & perverſitate abjecta, & emendata, tantam Dei offenſionem, cum peccati odio, & pio animi dolore deteſtarentur." Tum c. 5. " Dominus noſter Jeſus Chriſtus e terris aſcenſurus ad cęlos, Sacerdotes ſui ipſius Vicarios reliquit, tamquam Præſides, & Judices, ad quos omnia mortalia crimina deferantur, in quæ Chriſti fideles ceciderint: quo pro poteſtate clavium remiſſionis, aut retentionis peccatorum ſententiam pronuntient." Hinc can. 7. ſic definit: *Si quis dixerit in ſacramento Pęnitentiæ ad remiſſionem peccatorum neceſſarium non eſſe jure divino confiteri omnia, & ſingula peccata mortalia.... aut demum, non licere confiteri peccata venialia; anathema ſit.*

Secunda: Peccata mortalia ſunt proprie dicta vincula, quibus homo prævaricator alligatur, & pro quibus pęna graviſſima, ſcilicet æterna infligitur: Igitur cum claves habeant pro primario objecto ligata ſolvere; dicendum eſt peccatum mortale eſſe materiam remotam, eamque neceſſariam ſacramenti Pœnitentiæ.

Tertia ratio ſic procedit: Eſt de fide peccatum deteſtandum & remittendum, eſſe Pęnitentiæ objectum, ſeu materia circa quam operatur: Sed ſolum peccatum mortale eſt illa materia neceſſaria, minime vero veniale, cum nec gratia privet, nec ipſum charitatis habitum deleat. Ergo &c.

Quod ſpectat ad ſecundam concluſionis partem, ſcilicet peccata venialia eſſe materiam ſufficientem Pęnitentiæ; hoc probatur argumento. Quidquid habet rationem offenſæ Dei, & propria voluntate hominis committitur, illud eſt materia remota ſaltem ſufficiens ſecramenti Pęnitentiæ; Chriſtus enim univerſaliter ſic pronuntiat: *Quorum remiſeritis peccata*, &c. Sed quodlibet peccatum veniale eſt offenſa Dei. Ergo &c.

Probatur iterum iſta pars concluſionis, videlicet quod peccatum veniale ſit materia ſufficiens ſacramenti Pęnitentiæ. Quidquid habet rationem offenſæ Dei, illud eſt materia ſufficiens laudati ſacramenti: Atqui tale eſt peccatum veniale; & probatur: I. Eſt charitatis & amoris Dei refrigerium, adeoque non ſine contemptu committitur. II. Deo diſplicet, & illud deteſtatur; habetur enim Apoc. 2. de Epiſcopo juſto, ſed tepido: *Charitatem tuam primam reliquiſti: memor eſto itaque unde excideris, & age pœnitentiam.* IV. Igne punitur in purgatorio peccatum veniale, juxta illud 1. Cor. 3. de eo qui in ejuſmodi peccatum prolabitur: *Ipſe autem ſalvus erit, ſic tamen quaſi per ignem.* Ergo &c.

CONCLUSIO QUARTA.

Contritio & Confeſſio ſunt partes eſſentiales Sacramenti Pęnitentiæ, ſatisfactio vere pars integralis.

Probatur auctoritate, & ratione.

Primo, ex Sacris Scripturis.

CONTRITIONEM ad Pęnitentiam eſſentialiter pertinere colligitur, I. Ex his quæ leguntur Deut. c. 4. *Cumque quæſieris ibi Dominum Deum tuum, invenies eum: ſi tamen toto corde quæſieris, & tota tribulatione animæ tuæ*. Joel c. 2. *Scindite corda veſtra*. De Confeſſione legitur Matthæi c. 3. *Baptizabantur ab eo in Jordane, confitentes peccata ſua*. Rurſus Act. c. 19. *Multique credentium veniebant confitentes, & annuntiantes actus ſuos*. Tandem ſatisfactionem per opera laborioſa multoties Scriptura commemorat, præſertim vero 2. Eſdræ c. 9. his verbis: *Convenerunt Filii Iſrael in jejunio, & in ſaccis, & humus ſuper eos ... & confitebantur peccata ſua*. Daniel 4. *Peccata tua eleemoſynis redime*. Joel 2. *Convertimini ad me in toto corde veſtro, in jejunio, & in fletu, & in planctu*.

Secundo, ex Sanctis Patribus.

HANC eamdem veritatem luculenter agnoſcit Tertullianus, quippe qui Lib. de Pęnit. cap. 9. dicat, oportere pęnitentes animum męroribus dejicere, ingemiſcere, lacrymari, mugire die ac nocte: Ecce contritio. Tum pro ſatisfactione neceſſe eſſe eos ſacco, & cineri incubare, corpus ſordibus obſcurare, jejuniis preces alere. De confeſſione vero ſubjungit: " Cum igitur provolvit hominem, magis „ relevat: cum ſqualidum facit, ma„ gis mundatum reddit: cum accu„ ſat, excuſat: cum condemnat, ab„ ſolvit.

Idem tradit D. Cyprianus Serm. de lapſis his verbis: " Denique quanto, & „ fide majore, & timore meliore ſunt, „ qui quamvis nullo ſacrificii, aut libel„ li facinore conſtricti, quia tamen de eo „ vel cogitaverunt, hoc ipſum apud Sa„ cerdotes Dei dolenter, & ſimpliciter „ confitentur, exomologeſim conſcientiæ „ faciunt, animi ſui pondus exponunt, „ ſalutarem medelam parvis licet, & „ modicis vulneribus exquirunt. „ Eo loci tres Pœnitentiæ partes clare exponit, ſcilicet per verbum (*dolenter*) contritionem; per vocem, (*confitentur*) confeſſionem; per iſta vocabula, (*Salutarem medelam .... vulneribus exquirunt*) ſatisfactionem.

Succinit Sanctus Joannes Chryſoſtomus Serm. de Pœnitentia, qui habetur autem Tom. 5. poſt Homilias decem de Pœnitentia, ubi ſic habet: " In corde ejus „ contritio eſt, in ore confeſſio, in opere „ tota humilitas; hæc eſt perfecta, & „ fructifera Pœnitentia. „ Idem tradit S. Auguſtinus Tract. in Pſ. 146. iſta enim exponens verba: *Qui ſanat contritos corde*: " Sanat, *inquit*, contritos corde, „ ſanat confitentes, ſanat ſeipſos pu„ nientes. „

Tertio, ex Conciliis.

ILLUD dogma definitum habemus, primo in decreto Eugenii IV. pro Armenis his verbis: " Quartum ſacramentum eſt „ Pœnitentia, cujus quaſi materia ſunt „ actus pœnitentis, qui in tres diſtin„ guuntur partes, quarum prima eſt cor„ dis contritio, ad quam pertinet ut do„ leat de peccato commiſſo cum propoſi„ to non peccandi de cetero. Secunda eſt „ oris confeſſio, ad quam pertinet ut „ peccator omnia peccata, quorum me„ moriam habet, ſuo Sacerdoti confitea„ tur integraliter. Tertia, ſatisfactio „ pro peccato ſecundum arbitrium Sa„ cerdotis, quæ quidem præcipue fit „ per orationem, jejunium, & eleemo„ ſynam. „

Idem definitum fuit a Patribus Tridentinis Seſſ. 14. c. 3. " Sunt autem, *in„ quiunt*, quaſi materia hujus Sacramenti „ ipſius pœnitentis actus, nempe contri„ tio, confeſſio, & ſatisfactio, qui qua„ tenus in pœnitente ad integritatem Sa„ cramenti, & ad plenam, & perfectam „ peccatorum remiſſionem ex Dei inſtitu„ tione requiruntur, Pœnitentiæ partes „ dicuntur. „ Hinc can. 4. ſic pronuntiant. *Si quis negaverit ad integram, & perfectam peccatorum remiſſionem requiri tres actus*

in

in penitente, quaſi materiam Sacramenti penitentiæ, videlicet contritionem, confeſſionem, & ſatisfactionem, quæ tres Pœnitentiæ partes dicuntur; anathema ſit.

Quarto, ratione.

PRIMA RATIO: Sacramentum illud juxta Scripturam, & SS. Patres fuit inſtitutum per modum veri, & proprie dicti judicii, ſcilicet ad inſtar fori externi: Sed in foro externo, eſt accuſatio, ſeu manifeſtatio criminis a reo noxio commiſſi, ad hoc ut Judex probe judicet: Sequitur abſolutio, ſi ſit pœnitens, ſin minus condemnatio: 3. Demum imponitur pro luendo crimine pœna, quæ ſatisfactio nuncupatur. Igitur a ſimili in foro interiori requiritur accuſatio delictorum, de eis patratis dolor, & tandem pro eiſdem expiandis condigna aut ſaltem ſufficiens ſatisfactio.

Altera ſic exponere juvat. Illud eſt eſſentiale ſacramento Penitentiæ, quod eſt ſignum efficax gratiæ remiſſivæ peccatorum: Atqui contritio, & confeſſio prout conjunguntur abſolutioni ſacramentali, ſunt hujuſmodi: Probatur ex Concilio Tridentino, quod explicans qua ratione iſti actus habeant rationem partium, ſeu materiæ proximæ hujus Sacramenti Seſſ. 14. c. 3. ſic habet: " Qui „ quatenus in penitente ad integritatem „ Sacramenti ad plenamque, & perfe„ ctam peccatorum remiſſionem ex Dei „ inſtitutione requiruntur, hac ratione „ Penitentiæ partes dicuntur. „ Igitur ſi ex inſtitutione Chriſti plenam & perfectam remiſſionem peccatorum conferunt, dubio-procul ſunt partes eſſentiales Sacramenti Penitentiæ.

Verum tametſi ſatisfactio ſit pars ſacramenti Pœnitentiæ, non tamen ad ejus eſſentiam, ſed ſolum ad integritatem pertinet, quod quidem ſic probatur. Illud non eſt eſſentialis pars Sacramenti, ſine quo tale Sacramentum poteſt valide adminiſtrari: Sed poteſt contingere, ut ægrotus animam agens, ſincerum de peccatis dolorem conceperit; nec tamen valeat ullum opus pro ſatisfactione exhibere, in quo caſu nihilominus recte abſolvi, & Deo reconciliari poteſt. Ergo &c.

Confirmatur: Peccatoris punitio, non eſt de eſſentia, ſed tantum de integritate judicii, & veluti complementum ejus extrinſecum; quandoquidem ſatisfactio ſupponit Sacramentum jam confectum; ſupponit enim gratiam productam, quæ eſt principalis ejus effectus. Ergo &c.

Solvuntur Proteſtantium objectiones.

OBJICIT Kemnitius: Nihil eſt in Theologia admittendum, niſi quod traditione firmatur: Sed altum eſt in prioribus ſæculis de materia & forma ſacramenti Pœnitentiæ ſilentium: Ergo &c. Confirmatur: Vel ipſi Theologi in hoc ſibi non cohærent, alii enim pro materia Sacramenti peccata; alii peccatorum accuſationem; alii actiones pœnitentis, alii actionem Sacerdotis abſolventis aſſignant; ipſum Concilium Tridentinum vocat actus pœnitentis ſolum quaſi materiam. Demum Sacramenta ſunt actiones Dei: Sed actus pœnitentis, utpote opera humana, non poſſunt eſſe partes eſſentiales Sacramenti: Ergo &c.

Respondeo diſtinguendo minorem: Altum eſt in prioribus ſæculis de materia & forma Sacramenti Pœnitentiæ ſilentium, quoad terminos, concedo: quoad rem per verba ſignificatam, nego. Sicut enim ſancti Patres agnoverunt pro materia Baptiſmi aquam, pro forma vero verba a Chriſto prolata, ſic & pro materia ſacramenti Penitentiæ, contritionem, confeſſionem & ſatisfactionem, pro forma abſolutionem ſacramentalem.

Ad ſecundum, ſimiliter diſtinguo: Et Theologi in ſubſtantia conveniunt, diſcrepant vero tantum in modo ſeſe explicandi, concedo; & pugnant inter ſe circa ſubſtantiam, nego. Porro qui ſolam abſolutionem dicunt eſſe hujus Sacramenti eſſentiam, volunt ſimul eam eſſe materiam & formam; qui affirmant peccata eſſe materiam, de remota certe loquuntur, qui peccatorem confitentem, pro materia circa quam aſſignant, loquuntur de ſubjecto, in quo quidem agit virtus ſacramentalis; actio denique penitentis eatenus materia vocatur, quatenus ex ea ſacramentum, adjuncta forma conſtituitur. Idem dicendum eſt de forma; nam iſta: *Ego te abſolvo*, &c. vel *remitto tibi peccata tua*, idem ſonant.

Ad

Ad auctoritatem Concilii Trid. diſtinguo: Patres Synodici utuntur iſta particula *quaſi*, quæ eſt diminutiva quantum ad rei entitatem, quæ habet rationem materiæ, concedo: quantum ad ipſam eſſentiam, nego: Actus pęnitentis materiæ moralis ſubeunt rationem: quia vero non ſunt materia phyſica & elementa, ut contingit in ceteris Sacramentis, Concilium ut cuncta ſecerneret addidit particulam *quaſi*.

Ad ultimum diſtinguo: Actus pęnitentis ſunt opera humana, ſecundum ſe ſpectata, concedo; ut elevata ſunt per gratiam, & ad producendam impii juſtificationem, ut inſtrumenta a Deo aſſumpta, nego.

Opponunt: Theologi in diverſas abeunt circa materiam Pęnitentiæ ſententias: Si actus pœnitentis ſe habeant ut Pœnitentiæ materia, ſequitur non Sacerdotem, ſed pœnitentem conficere Sacramentum, cum contritio & peccatorum confeſſio partes eſſentiales ab illo ſolo promanent: abſurdum conſequens: Ergo & antecedens.

Reſpondeo negando ſequelam: Compoſitum enim eſt a forma quæ dat rei ſpeciem; hinc a ſolo Sacerdote conficitur Sacramentum, quia ſolus abſolvit, nec contritio & accuſatio rationem materiæ ſibi vindicant, niſi quatenus ſubiiciuntur actioni Miniſtri, quippe qui ſolus ſit judex, & de eis ferat ſententiam, num ſufficiant, vel non.

Urgent: Si actus pęnitentis ad Sacramenti eſſentiam pertinerent, gratiam utique producerent: Atqui hoc dici non poteſt, cum effectus iſte tribuatur Eccleſiæ clavibus: Ergo &c.

Reſpondeo I. diſtinguendo minorem: Effectus tribuitur clavibus directe & primario, concedo: omnimode & abſolute, nego. Vi equidem clavium, abſolvit Sacerdos; ſed Deus utitur actibus pęnitentis velut inſtrumento ad producendam gratiam.

Reſpondeo II. diſtinguendo minorem: Effectus tribuitur clavibus directe & primario, concedo: omnimode & adæquate, nego: Cauſa principalis efficiens juſtificationis eſt Deus, moralis Chriſtus per ſua merita, miniſterialis, Sacerdos, qui nomine Chriſti abſolvit; quia vero Deus ad actus pęnitentis reſpicit, ut producat gratiam, juxta illud Pſal. 50. *Cor contritum & humiliatum Deus non deſpicies*; juſtificatio, contritioni & confeſſioni tribuitur.

Replicant: Illud omne ex quo intrinſece componitur Sacramentum Pęnitentiæ producit phyſice gratiam: Atqui ſola abſolutio id præſtat: Et probatur, primo ex divo Thoma, qui in 4. diſt. 22. art. 1. quæſt. 1. ad 2. ſic habet: “ Dicendum quod .... pęnitentia exterior quæ, eſt ſignum ſacramentale, in hoc Sacramento repræſentat cooperationem recipientis, & non influentiam, quæ eſt in parte agentis extrinſeci, & ideo non competit ei, quod gratiam aliquo modo cauſet. „ Confirmatur: Si actus pęnitentis phyſice producerent gratiam in Sacramento laudato, pęnitens diceretur ſeipſum juſtificare, & ſibimetipſi remittere peccata, quod tamen falſum eſt: Ergo &c.

Reſpondeo I. D. Thomam docere actus pęnitentis una cum abſolutione cauſare gratiam; ſic enim loquitur hic q. 84. art. 1. ad 3. “ Dicendum, quod etiam in Pęnitentia eſt aliquid quod eſt Sacramentum tantum, ſcilicet actus exterius exercitus tam per peccatorem pęnitentem, quam etiam per Sacerdotem abſolventem: res autem, & Sacramentum, eſt pęnitentia interior peccatoris: res autem tantum, & non ſacramentum, eſt remiſſio peccati: Quorum primum totum ſimul ſumptum eſt cauſa ſecundi: primum autem & ſecundum ſunt quodam modo cauſa tertii. „

Reſpondeo II. negando minorem. Ad probationem diſtinguo: Sola abſolutio cauſat gratiam pre ſe primo, & principaliter, concedo: Secundario, & minus principaliter, nego. Sola forma per ſe primo habet virtutem producendi gratiam, ſed ratione actus pęnitentis hoc ipſum operatur: Solutio eſt ejuſdem D. Thomæ hic q. 86. art. 6. his verbis: “ Actus humani qui ſunt ex parte peccatoris, materialiter ſe habent in Sacramento Pęnitentiæ; omne autem Sacramentum producit effectum ſuum, non ſolum virtute formæ, ſed etiam virtute materiæ; ex utraque enim eſt unum Sacramentum:

„ tum: Unde ſicut remiſſio culpæ fit in „ Baptiſmo, non ſolum virtute formæ, „ ex qua ipſa aqua virtutem recipit, ita „ etiam & remiſſio culpæ eſt effectus „ pœnitentiæ, principalius quidem ex „ virtute clavium quas habent Miniſtri, „ ex quorum parte accipitur id quod eſt „ formale in hoc ſacramento: Secunda„ rio autem ex vi actuum pœnitentis, „ pertinentium ad virtutem pœnitentiæ, „ tamen prout hi actus aliqualiter ordi„ nantur ad claves Eccleſiæ. „

Ad confirmationem diſtinguo: Si actus pœnitentis cauſarent phyſice gratiam, homo ſe juſtificaret principaliter, nego: inſtrumentaliter, ſubdiſtinguo: in quantum actus ipſius elevantur per gratiam ad eſſe ſupernaturale, concedo: per actus mere naturales, nego. Non ergo pœnitens ſibi virtute propria dat gratiam, ſed illam & ab actibus ſupernaturalibus, & a Miniſtro recipit, qui velut judex poteſtate a Chriſto accepta, dat remiſſionem peccatorum.

Inſiſtunt: Partes componentes totum, exigunt aliquam inter ſe conjunctionem: Sed contritio, & confeſſio nullam habent cum abſolutione, ſiquidem eam aliquando multo tempore antecedunt. Ergo &c.

Reſpondeo diſtinguendo minorem: Non habent conjunctionem phyſicam, concedo: moralem, nego minorem, & conſequentiam. Porro cum Pœnitentia ſit dumtaxat compoſitum morale, exigit tantum moralem partium conjunctionem; talis autem hæc eſt, qualis ſolet intercedere inter accuſationem rei, & ſententiam judicis.

Reponunt: Quandoque in moribundo eſt ſacramentum Pœnitentiæ ſine confeſſione: Igitur confeſſio non intrinſece componit illud Sacramentum.

Reſpondeo diſtinguendo antecedens: Et ſigna tenent vices verborum, & confeſſionis, concedo: & non tenent, nego. Tametſi enim verba obtinuerint ſignificandi principatum, hoc tamen non nihil competit ſignis: quocirca eum qui contritionis ſigna dederit, Eccleſia vult & præcipit abſolvi.

Inſiſtunt: Omnis pars compoſiti ſenſibilis, quale eſt Sacramentum, debet eſſe ſenſibilis: Sed contritio non eſt ſenſibilis: Ergo &c.

Reſpondeo diſtinguendo minorem: Contritio non eſt ſenſibilis per ſe, tranſeat: per verba, nego minorem. Ceterum, Eccleſia non judicat de internis, hinc modo pœnitens teſtetur ſe vere dolere de peccatis, poteſt abſolvi.

Objicies: Quod componit eſſentialiter Sacramentum, producit gratiam: atqui actus pœnitentis non producunt gratiam: ſed ſolum ad eam producendam diſponunt. Et probatur ex Concilio Tridentino Seſſ. 14. cap. 4. ubi hæc habentur: “ Fuit quovis tempore ad impetrandum „ veniam peccatorum hic contritionis mo„ tus neceſſarius, & in homine poſt „ Baptiſmum lapſo, ita demum præparat „ ad remiſſionem peccatorum, ſi cum „ fiducia divinæ miſericordiæ, & voto „ præſtandi reliqua conjunctus ſit, quæ „ ad rite ſuſcipiendum hoc Sacramen„ tum requiruntur. „ Ergo &c.

Reſpondeo negando minorem: Ad probationem diſtinguo: Contritio eſt diſpoſitio ad recipiendum effectum Sacramenti, concedo: Non eſt pars eſſentialis Sacramenti, nego; hoc enim expreſſe dicit Concilium in loco quem adduximus in concluſionis probationem: Igitur in altero pro objectione laudato, non niſi de effectu loquitur.

Opponunt Calviniſtæ: Mortificatio, & vivificatio ſunt partes Pœnitentiæ: Igitur non actus Pœnitentis. Probatur conſequentia; ex illis Pſal. 33. verbis, *Diverte a malo & fac bonum*.

Reſpondeo negando conſeq. Ad probationem diſtinguo: Et Pſaltes Regius eo loci loquitur de partibus juſtitiæ, concedo: de partibus pœnitentiæ, nego. Namque declinare a malo, & facere bonum non eſt præciſe pœnitentiæ munus, ſed juſtorum exercitium: non in hoc igitur præciſe conſiſtit pœnitentia, ſed potius in fletu, in planctu, cinere, cilicio, eleemoſynis, & jejunio.

Inſtant: Si tres illi actus eſſentialiter pertinerent ad Pœnitentiam, per illos citra dubium definiretur: Atqui nec Patres, nec Theologi, per hos actus Pœnitentiam definiunt: Ergo &c. Probatur minor. Hanc de Pœnitentia definitionem Magiſter Sententiarium L. 4. diſt. 14. quam deſumpſit ex ſanctis Gregorio, Ambroſio, Auguſtino, tradit: Pœnitentia eſt: “ Anteacta peccata deflere, & flenda

„ non committere. „ Rurſus: Mala præ- „ terita plangere, & plangenda non com- „ mittere. „ Item, “ Vindicta quædam „ puniens in ſe quod dolet commiſiſſe. „ Ibi, ut legenti patet, nulla ſit mentio de confeſſione, nulla de ſatisfactione: Ergo &c.

Reſpondeo diſtinguendo: Et illæ definitiones ſunt pœnitentiæ quatenus eſt virtus, concedo: Quatenus eſt Sacramentum, nego. Porro communiter docent Theologi, vel ipſam Pœnitentiæ perfectæ virtutem cum voto Sacramenti impium juſtificare.

Dices: Timor & fides ſunt partes Pœnitentiæ: Igitur ſaltem non ſola contritio, non ſola peccatorum accuſatio. Probatur antecedens: Lex divina minas intentat impiis, ut eos a peccatis committendis deterreat; habetur enim Luc. 13. *Niſi Pænitentiam egeritis, omnes ſimiliter peribitis*. Rurſus, Matth. 10. *Timete eum qui poteſt & animam, & corpus perdere in gehennam*.

Reſpondeo diſtinguendo: Et timor, ſicut & fides diſponunt ad Pœnitentiæ ſacramentum, concedo: & ſunt partes ipſius eſſentiales, nego. Aliud autem eſt terreri, aliud pęnitere; multi timore concutiuntur, paucos tamen pęnitet. Timor concuſſus, & fides eatenus concurrunt ad Sacramentum, quatenus excitant prævaricatorem ad dolendum de peccatis, juxta illud Prophetæ Pſal. 118. *Confige timore tuo carnes meas; a judiciis enim tuis timui*. Sed nemo dixerit tales actus eſſe partes eſſentiales Sacramenti Pęnitentiæ, niſi ſe eſſe in Theologia hoſpitem probet.

Dices II. Si actus pęnitentis citati ſint hujus Sacramenti partes eſſentiales, ſequitur illud non niſi ex opere operantis, ſcilicet ſuſcipientis, gratiam producere: Falſum conſequens: Ergo & antecedens.

Reſpondeo negando ſequelam; etenim valor ſacramenti Pęnitentiæ non deſumitur ex materia operis, ſed ex promiſſione, & inſtitutione divina. Jam vero Deus voluit, ut quoties peccata deponeret peccator, & de iis doleret, poſita Sacerdotali abſolutione, ex meritis Chriſti conſequeretur remiſſionem peccatorum.

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Sacramentum Pœnitentiæ I. Conſtat actibus Pœnitentis tamquam materia proxima, abſolutione vero tamquam forma. II. Contritio & confeſſio ſunt partes eſſentiales, ſatisfactio pars integrans. III. Peccatum mortale actuale materia neceſſaria remota, ſufficiens veniale.

Primum, patet ex illis 1. Joan. 1. verbis: *Si confiteamur peccata noſtra, fidelis eſt, & juſtus, ut remittat nobis peccata*. Sic habetur in decreto Conc. Flor. pro inſtructione Armenorum. Sic in Tridentino Seſſ. 14. cap. 3.

Secundum, ex dictis ſequitur: Et vero contritionem, & peccatorum accuſationem, eſſe partes eſſentiales, ſatisfactionem vero, partem integralem liquido annuntiat Concilium Tridentinum Seſſ. 14. cap. 3. Docet Tertullianus Lib. de Pœn. cap. 9. Vel ipſa ſubindigitat fides, cum in iis, & non in timore concuſſo, aliiſque virtutum actibus non ſita ſit præciſe converſio impii, bene vero in contritione peccatorum, & eorumdem confeſſione.

Tertium, utique definit Synodus Trid. ibidem cap. 1. Quia peccata mortalia hominem avertunt a Deo, venialia vero, non niſi diſpoſitive. Igitur omnia ut abſtergenda, ſunt materia ſacramenti Pœnitentiæ, illa quidem neceſſaria, iſta vero ſufficiens.

SYNOPSIS DIFFICULTATUM ET EXPLICATIONUM.

Primo: Leviſſima eſt objectio Kemnitii dicentis inauditum fuiſſe prioribus ſæculis nomen iſtud materiæ, quod Theologi invenerunt, cum actus Pęnitentis ſolum quaſi materia a Florentino & Tridentino Concilio nuncupentur.

Secundo: Citra fundamentum obſtrepunt nonnulli Scriptores Eccleſiaſtici, contendentes ſolam abſolutionem eſſe de eſſentia ſacramenti Pęnitentiæ, tametſi enim actus Pęnitentis rationem eſſentiæ, vel integritatis habeant; non inde ſequitur, aut pęnitentem eſſe Sacramenti Miniſtrum, cum per modum imperii non

agat,

agat, ut Sacerdos abſolvens; nec pęnitentiam ſacramentalem producere gratiam ſolum ex opere operantis, namque forma determinat materiam, & Sacramento ſic ut ſpeciem, ſic & efficaciam confert, ut gratia ex opere operato producatur, virtute ſcilicet meritorum Chriſti, qui actus & pęnitentis, & abſolventis ad hoc elevat & ſanctificat.

Tertio: Alia argumenta probant ſolum actus virtutum ad juſtificationem concurrere ut diſpoſitiones, minime vero ut partes Sacramento eſſentiales.

ARTICULUS TERTIUS.

De Contritione in ſpeciali.

NOMEN contritionis deſumitur a conterendo lapides aliaque dura corpora, quæ quo duriora ſunt, eo magis contunduntur ab artifice; qui ea ſemper atterit, donec nullam adinveniat reſiſtentiam, ita quod ad nutum ei obediant; ſic per Pęnitentiam homo obduratus debet cor eo uſque emollire per dolorem, quo uſque paratus ſit ea omnia exequi quæ ab eo Deus efflagitat, tum divinis cedendo inſpirationibus, tum etiam Legi divinæ per omnia obediendo; hinc dicitur contritum; hinc dolor de peccato recte contritionis nomine celebratur. " Recte au„ tem, *ait Catech. Rom.* p. 2. de Pęn. n. „ 33. contritionis nomen ... ad ſignifican„ dam vim doloris impoſitum eſt, ducta ſi„ militudine a rebus corporeis, quę minuta„ tim ſaxo, aut duriore aliqua materia con„ fringuntur: ut eo vocabulo declararetur, „ corda noſtra, quæ ſuperbia obduruerunt, „ pęnitentię vi contundi, atque conteri. „

Neque vero Scriptura ſilet contritionis nomen. Pſalmo enim ſo legitur: "*Cor contritum, & humiliatum, Deus non deſpicies.*„

Dolor ille de quo præſentem movemus quæſtionem quandoque vocatur etiam ab Iſaia amaritudo c. 38. *Recogitabo tibi omnes annos meos in amaritudine animæ meæ.* Id eſt in contritione, & dolore, quia contritio peccata præterita reddit amara pęnitenti. Adhuc nuncupatur ſciſſio, vel conſciſſio cordis, juxta illud Joel. 2. *Scindite corda veſtra, & non veſtimenta veſtra.* Vocatur *compunctio*, juxta illud Pſal. 4. *Quæ dicitis in cordibus veſtris, in cubilibus veſtris compungimini*: Nonnumquam attenuatio, ut Iſai. 38. *Attenuati ſunt oculi mei ſuſpicientes in excelſum.* Non ſemel *clamor de tribulatione*, Jonæ 2. 3. *Clamavi de tribulatione mea ad Dominum*: ſic enim habetur *non veſtimenta veſtra*, ait *Dominus omnipotens*.

Jam ſi contritionis diviſionem ſcrutemur, uſus apud Theologos obtinuit duplicem diſtinguere, unam ſcilicet perfectam, imperfectam alteram. Quia vero graves in ſcholis etiam Catholicis non ſemel exardeſcunt controverſiæ, operæ pretium eſt de utroque momento fundatius tractare. Unde ſit

SECTIO PRIMA.

De Contritione perfecta.

CIRCA contritionem perfectam hæc diſcutienda veniunt. I. In quo conſiſtat eius eſſentia. II. Quantus debeat eſſe ille dolor. III. An contritio abſque Sacramento juſtificet. IV. Quodnam ſit ejus præceptum, & quando obliget? V. In quo diſtinguatur contritio ab attritione. VI. Quinam ſint ejus effectus? De iſto ultimo capite in ſpeciali non dicemus, ſed concomitanter, ubi de efficacia contritionis, tum ad remittenda peccata, tum ad reſtituenda merita.

PUNCTUM PRIMUM.

In quo conſiſtat eſſentia Contritionis.

MULTA de contritionis eſſentia Eccleſiæ menti contraria, effutierunt Heterodoxi: Primo, Lutheranorum maxima pars tenet nihil aliud eſſe, niſi terrorem quemdam conceptum ex conſideratione peccatorum, & ſuppliciorum peccatoribus a Lege divina intentatorum; addunt contritionem eſſe violentam, & conſcientiæ tortorem, eam non eſſe actionem, ſed potius paſſionem; eo quod homo non ſeipſum conterat, ſed conteratur a Deo; demum eo cæcitatis venerunt, ut contritionem non eſſe opus bonum, ſed ſolum animam peccatricem ſic mortificare & conterere, ut deinde per fidem vi-

vificetur. Ita Kemnitius & alii rigidiores Lutherani: e contra vero Lutherani molliores, ut patet ex colloquio Altemburgenſi aſſerunt contritionem eſſe opus bonum, & noſtram actionem; Aſtiputur Calvinus l. 3. inſt. c. 3. §. 20.

Antequam hæc quæſtio reſolvatur, quædam ſunt præſupponenda. Primum quidem contritionem oportet eſſe liberam, & actum bonum; ratio eſt, quia actus qui a Deo præcipitur, & diſponit ad veniam peccatorum, liber, bonus, & honeſtus eſt: Atqui talis eſt contritio; quocirca Concilium Tridentinum proſcripſit errorem Lutheri dicentis dolorem illum eſſe coactum, & non liberum; hinc Pſ. 50. legitur: *Cor contritum, & humiliatum, Deus non deſpicies*. Et Iſaiæ 66. *Ad quem autem reſpiciam, niſi ad pauperculum, & contritum ſpiritu, & trementem ſermones meos?* Rurſus contritio ubique in Scripturis ſacris præcipitur; ea autem tantum imperat Deus quæ ſunt in noſtra poteſtate: Demum contritio magnum ſacrificium Deo oblatum, Pſal. 50. appellatur, & conſequenter eſt actus bonus.

Supponimus II. Dolorem illum debere eſſe ſupernaturalem, tum ratione auxilii, tum ratione motivi per quod excitatur. Primo quidem ratione auxilii, ſeu gratiæ divinæ, ſine qua nullus ſicut oportet de peccatis dolere, aut conteri valet; ſic enim contra Pelagianam pravitatem non ſemel definivit Eccleſia. Secundo, Ratione motivi, ſiquidem actio moralis præſertim ex motivo ſuo, ſuam deſumit ſpeciem; cum igitur neceſſe ſit, ut contritio ſit ſupernaturalis, oportet motivum illius eſſe tale; hinc nulla eſt contritio quæ ex motivo mere naturali, nempe, vel ex metu mali imminentis, vel ex timore omittendi bonum aliquod temporale profluit: unde Pſal. 84. habetur: *Converte nos Deus ſalutaris noſter*. Jeremiæ 31. *Poſtquam enim convertiſti me, egi pœnitentiam*. „ Quem locum interpretans S. Hieronymus, ait: " Quantum ſit auxilium Dei, & quam fragilis humana „ conditio: ut hoc ipſum quod pœnitentiam agimus, niſi Dominus nos ante „ converterit, & niſi Dei nitamur auxilio, nequaquam implere valeamus. „

Concilium Tridentinum Seſſ. 6. c. 14. de eodem momento ita loquitur: " Qui vero, ab accepta juſtificationis gratia, „ per peccatum exciderunt, rurſus juſtificari poterunt, cum, excitante Deo „ per Pœnitentiæ ſacramentum, merito „ Chriſti amiſſam gratiam recuperare procuraverint. „ Tum can. 3. definit: *Si quis dixerit ſine præveniente Spiritus ſancti inſpiratione, atque ejus adjutorio, hominem credere, ſperare, diligere, aut pœnitere poſſe ſicut oportet, ut ei juſtificationis gratia conferatur; anathema ſit*, His prælibatis, ſit

CONCLUSIO.

Odium ante-actæ vitæ, & firmum novæ inſtituendæ propoſitum ſunt de eſſentia Contritionis.

Tres ſunt in hac concluſione partes. Prima quidem, odium de peccatis commiſſis: II. Propoſitum emendationis. III. Firmum & ſincerum propoſitum, ſeu ſincerus dolor.

Probatur prima pars auctoritate, & ratione.

Primo, ex Sacris Scripturis.

Id a quo abhorruerunt veri pœnitentes, quodque veniam peccatorum eis obtinuit, illud haud dubie eſt de eſſentia contritionis: Atqui odium ante-actæ vitæ fuit primarium Pœnitentiæ motivum illorum omnium, qui ad Deum converſi ſunt: Et probatur. Job. c. 39. legitur, *Unum locutus ſum, quod utinam non dixiſſem*, Rurſus c. 42. *Inſipienter locutus ſum .... Idcirco me reprehendo, & ago pœnitentiam in favilla, & cinere*: Iſaiæ c. 38. *Recogitabo tibi omnes annos meos, in amaritudine animæ meæ*. Lucæ 7. mulier peccatrix præterita deflevit peccata; hinc eorum obtinuit veniam. Similiter Lucæ 22. Petrus ideo *flevit amare*, quia grande duxit peccatum, ſe Chriſtum Dominum abnegaſſe.

Secundo, ex Concilio Tridentino.

His accedit Concilium Tridentinum, quod

quod quidem Seſſ. 14. cap. 4. ſic habet : “ Declarat igitur ſancta Synodus hanc „ contritionem non ſolum ceſſationem a „ peccato, & vitæ novæ propoſitum & „ & inchoationem, ſed veteris etiam „ odium continere, juxta illud, Projici- „ te a vobis omnes iniquitates veſtras, in „ quibus prævaricati eſtis, & facite vo- „ bis cor novum, & ſpiritum novum ; „ & certe qui illos ſanctorum clamores „ conſideraverit, Tibi ſoli peccavi, & „ malum coram te feci, Laboravi in ge- „ mitu meo, Lavabo per ſingulas noctes „ lectum meum . . . . . facile intelliget, „ eos ex vehementi quodam ante actæ „ vitæ odio, & ingenti peccatorum de- „ teſtatione manaſſe. „

Tertio, ex SS. Patribus.

Hæc eſt Patrum doctrina; primo quidem præ ceteris S. Cypriani, qui in ſermone de lapſis non procul a fine ſic loquitur : “ Vos vero fratres, quorum ti- „ mor in Deum pronus eſt, & in ruina „ licet animus conſtitutus, mali ſui me- „ mor eſt; pœnitentes, ac dolentes peccata „ veſtra perſtricte, graviſſimum conſcien- „ tiæ crimen agnoſcite, ad intelligentiam „ delicti veſtri oculos cordis aperite. „

Tum S. Ambroſius L. 2. de Pœnitentia c. 10. ſic habet : “ Dum dolemus „ admiſſa, admittenda excludimus, & „ ſit quædam de condemnatione culpæ „ diſciplina innocentiæ. „

Divus Chryſoſtomus, illis ſe addit L. 1. de compunctione cordis, cap. 10. his verbis : “ Quid corporis viribus opus eſt, „ cum cor conterere debeamus. Hoc ſo- „ lum eſt quod a nobis expoſcitur, ut „ ſemper recordemur mala noſtra, & ad „ animum revocemus, & conſcientiam „ ſcelerum noſtrorum habeamus ante o- „ culos. „

Eadem tradit S. Hieronymus Comment. ad c. 31. Jeremiæ : Iſta enim explanans verba, *Poſtquam cognovi, percuſſi femur meum*: “ Dolentis, *inquit*, & plangentis, & ſu- „ per errore priſtino plorantis, judicium „ eſt, ut femur manu percutiat. „ Et infra : “ Quod tempus non eſt confuſionis „ noſtræ, ſi recordemur antiqua pecca- „ ta, & omnium quæ male egimus, ca- „ piamus memoriam. „

Suffragatur S. Auguſtinus Serm. 7. de tempore, ubi ſic fatur : “ Pœnitentiam „ certam non facit niſi odium peccati, „ & amor Dei ; quando ſic pœnites, ut „ tibi amarum ſapiat in animo, quod „ ante dulce fuit in vita, & quod te „ prius oblectabat in corpore, ipſum te „ cruciat in mente, jam tunc bene inge- „ miſcis apud Deum. „

Quarto, Ratione.

Poenitentia in duobus potiſſimum ſita eſt, videlicet in averſione a creatura, & converſione ad Creatorem; eadem enim eſt lex contrariorum ; porro citra dubium eſt peccatum in averſione a Deo & converſione ad creaturam conſiſtere, vel ipſo Domino dicente Jerem. 2. *Obſtupeſcite cœli ſuper hoc . . . Duo enim mala fecit populus meus : me dereliquerunt fontem aquæ vivæ, & foderunt ſibi ciſternas diſſipatas*. Igitur odium peccati vera contritio debet includere.

Confirmatur : Ubi amor Babylonis in contemptum Dei perſeverat, ibi non eſt ſincerus de peccatis dolor. Sed, ſecluſo creaturæ odio, remanet ad vitium affectus : Igitur odium ad veram contritionem prærequiritur.

Secunda pars, Requiritur emendandi propoſitum,

Eodem ordine probatur.

Primo, ex utroque Teſtamento.

Deus ipſe apud Amos cap. 5. ſic loquitur : *Odite malum, & diligite bonum, & conſtituite in porta judicium, ſi forte miſereatur Dominus Deus exercituum*. Rurſus Iſai. 1. *Lavamini, mundi eſtote, auferte malum cogitationum veſtrarum ab oculis meis. Quieſcite agere perverſe, diſcite bene facere . . . Si fuerint peccata veſtra ut coccinum, quaſi nix dealbabuntur*. Et adhuc Ezechielis cap. 18. *Si autem impius egerit pœnitentiam ab omnibus peccatis ſuis, quæ operatus eſt, & cuſtodierit omnia præcepta mea ; & fecerit judicium, & juſtitiam, vita vivet, & non morietur : omnium iniquitatum ejus quas operatus eſt, non recordabor*. Hæc autem omnia

Digitized by Google

denotant novæ vitæ propoſitum, & quidem explicitum.

Apoſtolus Eph. 4. totam hanc Pœnitentiæ Oeconomiam his verbis explicat: *Vos autem non ita didiciſtis Chriſtum. Si tamen illum audiſtis, & in ipſo edocti eſtis, ſicut eſt veritas in Jeſu. Deponere vos ſecundum priſtinam converſationem veterem hominem ... Renovamini autem ſpiritu mentis veſtræ, & induite novum hominem.*

Secundo, ex Conciliis.

Tridentinum Seſſ. 14. c. 4. ait: " Dolor de peccato commiſſo cum propoſito non peccandi de cetero *requiritur*." Quæ verba denotant propoſitum explicitum, quippe quod diſtinguatur ab odio vitæ quondam in vitiis enutritæ. Hinc ibidem ſic habet: " Declarat igitur ſancta Synodus contritionem non ſolum ceſſationem a peccatis, & vitæ novæ propoſitum, ſed etiam veteris odium continere."

Florentinum in Decreto unionis: " Quartum Sacramentum, *inquit*, eſt Pęnitentia, cujus quaſi materia ſunt actus pœnitentis, qui in tres diſtinguuntur partes, quarum prima eſt cordis contritio, ad quam pertinet, ut doleat de peccato commiſſo cum propoſito non peccandi de cetero."

Tertio, Ratione eaque multiplici.

Prima: Pœnitentia eſt interior hominis renovatio: Sed niſi adſit propoſitum ulterius non peccandi, non niſi converſionem verbalem & extrinſecam ſpirat; quod Chriſtus arguit in Judæis, dicens, Matth. 15. *Populus hic labiis me honorat, cor autem eorum longe eſt a me*. Ergo &c.

Altera: Juſtificatio eſt mutatio dexteræ Excelſi, hoc eſt, Deo excitante, præveniente & adjuvante: Sed niſi adſit propoſitum veteris vitæ innovandæ, peccator in limo vitiorum infixus manet, quippe qui ea non retractet. Ergo &c.

Tertia: Pęnitentia exigit, prævia deliberatione facta, determinationem in bono: Sed ubi non adeſt propoſitum de vita ante-acta, nulla eſt ad bonum determinatio, quod quidem quotidiana comprobat experientia, cum peccatores inter bonum & malum penduli exiſtentes, de novo in priſtina ruant peccata: Ergo &c.

TERTIA PARS.

Firmum debet eſſe propoſitum & ſincerus dolor.

Probatur rationibus Theologicis.

Prima: Illud ad veram pęnitentiam requiritur, quod ipſe exigit Deus ad hoc, ut peccator reconcilietur: Atqui Deus firmum vitæ priſtinæ emendandæ propoſitum expoſtulat, ut peccatori delictorum veniam concedat: Et probatur. Joel. 2. ait: *Convertimini ad me in toto corde veſtro, in jejunio, & fletu, & planctu, & ſcindite corda veſtra*. Rurſus Ezech. 18. *Cum averterit ſe impius ab impietate ſua, ipſe animam ſuam vivificabit*. Ac demum Jonæ 3. *Vidit Deus opera eorum*, ſcilicet Ninivitarum, *quia converſi ſunt de via ſua mala, & miſertus eſt ſuper malitiam, quam locutus fuerat, ut faceret eis, & non fecit*. Ergo &c.

Secunda: Ut vera ſit pęnitentia debet eſſe intima: ſed talis non eſt niſi adſit propoſitum firmum ſe ſe in melius immutandi: Ergo &c. Hæc ratio eſt Catechiſmi Rom. parte 2. de Pęn. n. 7. his verbis: " Intima autem pęnitentia eſt illa, cum ad Deum nos ex animo convertimus, & commiſſa a nobis ſcelera deteſtamur, & odio habemus: ſimulque illud nobis certum, & deliberatum eſt, malam vitæ conſuetudinem, corruptoſque mores emendare. Ergo &c.

Tertia: Actus ſpecificantur a motivo quod ſibi aliquis in agendo proponit: Atqui non eſt vere pęnitens niſi tria habeat pro fine. I. Abolere peccatum. II. A ſceleribus non ſolum recedere, ſed & pro eis Deo ſatisfacere, quæ quidem ſatisfactio potiſſimum in averſione a creatura, & converſione ad Creatorem reponenda eſt. III. Ut Deo reconcilietur: Sed hæc tria citra firmum emendationis propoſitum, & vitæ malæ dolorem non reperiuntur in pęnitente. Ergo &c. Hæc doctrina eſt Cath. Rom. ibid. n. 10. dicentis: " Sed idem etiam ex iis rebus colligi poteſt, quas ſibi tamquam proponit is, quem vere peccati pęnitet. Primum

„ autem hoc ei propoſitum eſt, ut peccatum aboleat, omnemque animæ culpam, & maculam abſtergat. Alterum eſt, ut pro ſceleribus admiſſis Deo ſatisfaciat: quod quidem ad juſtitiam referri perſpicuum eſt. Nam etſi inter Deum & homines, propria juſtitiæ ratio intercedere non poteſt, cum tam longo intervallo inter ſe diſtent: aliquam tamen eſſe juſtitiam conſtat, cujuſmodi eſt inter Patrem, & filios, inter Dominum & ſervos. Tertium, ut homo in Dei gratiam redeat, in cujus offenſionem, & odium propter peccati fœditatem incurrit. Hæc vero omnia ſatis declarant, pœnitentiam ad virtutem ſpectare. „

Quarta: Ad veram pœnitentiam gratia & virtutibus veluti tot gradibus aſcendit, & pervenit peccator, videlicet I. Gratia miſericorditer præveniente. II. Fide. III. Timore. IV. Spe V. Amore ſaltem incohato: Sed hæc omnia firmum ſe emendandi propoſitum, & ſincerum de peccatis dolorem complectuntur. Ergo &c. Hoc ipſum docet, & uti ad juſtificationem requiſitum exigit Catechiſmus Romanus ibidem, n. 11. " Docendum „ eſt etiam, *ait*, quibus gradibus ad hanc divinam virtutem liceat aſcendere. Primum itaque Dei miſericordia nos prævenit, cordaque noſtra ad ſe convertit. Quod cum precaretur Propheta: *Converte*, inquit, *nos Domine ad te, & convertemur*. Deinde hoc lumine illuſtrati per fidem ad Deum animo tendimus. *Credere enim oportet accedentem ad Deum*, ut Apoſtolus teſtatur, *quia eſt, & inquirentibus ſe remunerator ſit*. Præterea motus timoris conſequitur, & ſuppliciorum acerbitate propoſita, animus a peccatis revocatur. Atque huc videntur ſpectare illa Iſaiæ verba: *Sicut quæ concipit, cum appropinquaverit ad partum, dolens clamat in doloribus ſuis: ſic facti ſumus*. Huc deinde accedit ſpes impetrandæ a Deo miſericordiæ, qua erecti vitam, & mores emendare conſtituimus. Poſtremo charitate corda noſtra accenduntur. Ex qua liberalis ille timor, probis, & ingenuis Filiis dignus, oritur: atque ita unum illud veriti, ne qua in re Dei Majeſtatem lędamus, peccandi conſuetudinem omnino deſerimus. „

Solvuntur Heterodoxorum objectiones.

OBJICIUNT: Odium vitæ ante-actæ non eſt de eſſentia contritionis: Ergo &c. Probatur Antecedens ex illo vulgari axiomate, *Optima pœnitentia, nova vita*. Ergo &c.

Reſpondeo negando antecedens. Ad probationem diſtinguo: Optima pęnitentia, nova vita, id eſt ut ſignum certiſſimum veræ Pęnitentiæ habetur, concedo; qui enim ſic peccata deflent, ut mox ad eadem revertantur, nihil omnino perficiunt. Optima Pęnitentia nova vita eſt, per excluſionem odii vitæ veteris, nego: Porro illud proverbium ſic explicat Auctor commentariorum in caput 2. ſecundæ ad Corinth." Hæc vera pęnitentia eſt, „ *inquit*, jam ceſſare a peccato, ſic enim probat, dolere ſe ſibi, ſi de cetero deſinat. „

Reſpondeo II. Aliter diſtinguendo: Per novam vitam vera dignoſcitur contritio, tamquam per partem inadæquatam, concedo; adæquatam, & ſecundum illud totum quod importat, nego. Nova vita eſt quidem Pęnitentiæ pars, ſed non adæquata: Cum igitur Patres explicant pęnitentiam per novam vitam, contritionem non in ſe, ſed pro ut in operibus elucet, exponunt. Solutio hæc colligitur ex D. Gregorio, qui in 1. Reg. c. 15. ait: " Tunc bene peccatorem converſum cernimus, cum digna afflictionis auſteritate delere nititur, quod loquendo confitetur; in fructu non in foliis, aut ramis pęnitentia cognoſcenda eſt. „

Inſtant: Concilium Tridentinum non videtur diſtinguere odium peccati a dolore, quem quis ex eo percipit, eo quod Deum læſerit; hanc enim tradit contritionis definitionem; " Animi, *inquit*, dolor „ eſt, ac deteſtatio de peccato commiſſo. „ Sed dolor non eſt pars intrinſeca contritionis; contritio quippe eſt animi virtus, dolor vero eſt paſſio ſenſus: Ergo &c.

Reſpondeo diſtinguendo: Et Patres Tridentini ſumunt dolorem cauſaliter, ſcilicet pro ipſomet peccati odio, quod quidem in terris, non vero in cęlis mœrorem parit, concedo: Neque enim deicolæ triſtitia afficiuntur, tametſi peccatum ſum-

ta, tum alia omnia !, quæ Deus exigit.

Urgebis: Iſaiæ c. 55. hæc leguntur: *Derelinquat impius viam ſuam, & vir iniquus cogitationes ſuas, & revertatur ad Dominum, & miſerebitur ejus.* Ibi, ut claret, Deus a peccatore depoſcit ad ſuam conſequendam miſericordiam, ut ipſam efflagitet, tum ut ſua deteſtetur peccata: Sic latro pendens in cruce ſolum peccata deteſtatus eſt, & tamen veniam obtinuit. Sic enim habetur Luc. 23. *Neque tu times Deum, quod in eadem damnatione es. Et nos quidem juſte, nam digna factis recipimus, hic vero nihil mali geſſit. Et dicebat ad Jeſum: Domine memento mei, cum veneris in regnum tuum. Et dixit illi Jeſus: Amen dico tibi: Hodie mecum eris in paradiſo.* Ergo &c.

Reſpondeo diſtinguendo conſequens: Et Priores iſti actus ſupponunt propoſitum vitæ melioris inſtituendæ, concedo: & excludunt, nego: Familiare eſt Scripturis, cum de juſtificatione loquuntur, ita quibuſdam rebus vim juſtificandi tribuere, ut cetera non deſint; ſic Rom. c. 3. cum legitur: *Arbitramur enim juſtificari hominem per fidem.* Rom. 8. *Spe ſalvi facti ſumus.* Job. 12. *Eleemoſyna a morte liberat.* Et tamen ſola fides, ſola ſpes, & eleemoſyna non ſufficiunt ad ſalutem. Ceterum, in teſtimonio Iſaiæ vitæ melioris propoſitum his verbis continetur: *Derelinquat impius viam ſuam... Et revertatur ad Dominum.* Quid enim eſt derelinquere viam ſuam, niſi novam inſtituere, Deum amplius diligere, eique magis placere? Quod dubio-procul ſecluſo novæ vitæ propoſito fieri non poteſt. Ad id vero quod dicitur, latronem dumtaxat ſupplicii ſui juſtitiam agnoviſſe; ex impetrata venia facile colligitur cum vera fide, atque ardenti charitate ad Deum fuiſſe converſum, cum Chriſto pro virili, & ex toto corde adhærens, in ſuſtinendis patienter crucis doloribus, ad expianda ſuæ ante actæ vitæ peccata fidelis permanſerit, & tandem vere pœnitens obierit: Quæ quidem omnia vitæ immutandæ propoſitum ita complectebantur, ut omiſſo hujus propoſito, nulla fuiſſet pœnitentia, nullaque ſincera converſio.

SYNOPSIS PROBATIONUM.

I. Odium peccati, II. Propoſitum emendationis, III. Sinceritas doloris & propoſiti ſunt de eſſentia contritionis.

Primum patet, juxta illud Iſa. 38. *Recogitabo tibi omnes annos meos, in amaritudine animæ meæ.* Ita Conc. Trident. Seſſ. 14. cap. 4. "Declarat igitur ſancta Synodus hanc contritionem .... odium continere." Ratio eſt, quia, ſecluſo odio, peccator non Creatorem, ſed creaturam amaret; nemo autem, vel ipſo Chriſto teſte, *poteſt duobus Dominis ſervire*, Matth. 6.

Secundum ſequitur ad primum; quis enim dixerit illum de peccato commiſſo habere dolorem, qui non habet ſeſe emendandi propoſitum; hoc ipſum Conc. Trid. ibidem dicit his verbis: "Dolor de peccato commiſſo cum propoſito non peccandi de cetero."

Tertium, ſe prodit ex ipſa contritionis definitione; namque ſi dolor foret ſolum extrinſecus, jam non dolor, ſed mera hypocriſis, non ſemel a Chriſto damnata, exiſteret. Ceterum dolor debet eſſe interior, & conſequenter ſincerum emendationis propoſitum habet annexum.

SYNOPSIS OBJECTIONUM ET SOLUTIONUM.

Primo: Novum non induit hominem impius, niſi odio peccatum proſequatur. Eſto quod dolor ſit paſſio, ſed elevatus actum mœroris propter Deum læſum importat.

Secundo: Tametſi impoſſibile ſit peccatum commiſſum non fuiſſe commiſſum, in votis temen habet pœnitens, ut ſi fieri poſſet, numquam extitiſſet; hinc illud ita deteſtatur, ut nolit amplius imposterum peccare.

Tertio: Propoſitum non peccandi a dolore primum pęnitentis, tum & a charitate promanat; eo enim ipſo quo quis de peccato dolere incipit, jam habet in præparatione animi peccatum ultra non committere.

PUN-

PUNCTUM SECUNDUM.

Quanta debeat eſſe Contritio, ut ad juſtificationem peccatorum ſufficiat?

CERTUM eſt dolorem de quo agitur, non eum eſſe qui in ſenſum quandoque redundat, cum conſtet iſtum ab objectis ſenſibilibus, quæ potentias magis ut plurimum, quam Deus ut offenſus apprehenſus, movent, promanare, ſed potius mœrorem qui ex corde procedit: hoc eſt ex ratione & voluntate, quæ gratia præventis & excitatis triſtitiam ad ſalutem & intimam animæ compunctionem operantur.

Ad majorem quæſtionis elucidationem prænotandum eſt, duplicem eſſe deteſtationis modum, unum intenſivum, alterum appretiativum; deteſtatio intenſiva eſt illa quæ adæquat magnitudinem offenſę per reſpectum ad perſonam læſam; appretiativa vero ea eſt qua peccator pęnitens præfert vel formaliter, vel ſaltem virtualiter unum objectum omnibus aliis: Hoc poſito ſit.

CONCLUSIO.

Dolor Contritionis debet eſſe omnium dolorum maximus appretiative, hoc eſt peccator ita peccata ſua deteſtari debet, ut nolit propter quodlibet rurſum peccare.

Probatur auctoritate, & ratione.

Scriptura ſacra.

SCRIPTURÆ ad remiſſionem culpæ non exigunt certum aliquem gradum intenſionis in contritione, ita ut ſi ille deſit, peccator non poſſit veniam conſequi: Igitur dolor appretiativus ſufficit: Antecedentis propoſitio firmatur his Scripturæ locis, in quibus nude & ſimpliciter requiritur, ut peccator avertatur a via ſua mala, & convertatur ad Dominum, nihil addendo per quod ſignificetur intentio illius actus, quo vel avertatur, & doleat de peccato, vel convertatur ad Dominum. Pſal. 50. habetur: *Cor contritum & humiliatum, Deus non deſpicies* Iſaiæ 30. *Si revertamini, & quieſcatis, ſalvi eritis*. Ezech. 33. *Impietas impi non nocebit ei, in quacumque die converſus fuerit ab impietate ſua*. Zach. 1. *Convertimini ad me, & ego convertar ad vos*. Sed nudum converſionis nomen non dicit intenſionis aut extenſionis gradum. Ergo &c.

Patres.

IDEM docent ſancti Patres: præſertim vero S. Cyprianus, qui in ſermone de cęna Domini ſic habet: " Nec quantitas „ criminis, nec brevitas temporis, nec „ horæ extremitas, nec vitæ enormitas, „ ſi vera contritio, ſi pura fuerit volu„ ptatum mutatio, excludit a venia. „

Patrocinatur S. Baſilius homilia de Pęnitentia, ubi ſic loquitur: " Tantummodo „ voles, & ipſe Deus ultra occurret. „

Succinit S. Leo Magnus Epiſtola 91. ad Theodorum, ubi ait: " His qui in tem„ pore neceſſitatis, & in periculi urgen„ tis inſtantia, præſidium pęnitentiæ, & „ mox reconciliationis implorant, nec „ ſatisfactio interdicenda eſt, nec recon„ ciliatio deneganda, quia miſericordiæ „ Dei, nec menſuras poſſumus ponere, „ nec tempore definire, apud quam nullas „ patitur veniæ moras vera converſio. „ Eo loci veram ſolum depoſcit converſionem, immo temporis extenſionem excludit.

Ejuſdem eſt labii S. Chryſoſtomus in libello de reparatione lapſi, & habetur apud Gratianum de Pœnitentia Diſt. 3. " Talis eſt, *inquit*, erga homines pietas „ Dei, numquam ſpernit pœnitentiam, „ ſi ei ſincere, & ſimpliciter offeratur, „ etiamſi non potuerit quis explere in „ præſenti, ſatisfaciendi ordinem; quan„ tulumcumque tamen, & quamlibet „ brevi tempore geſtam ſuſcipit etiam „ ipſam, nec patitur quamvis exiguæ „ converſionis perire mercedem.

Ratio multiplex.

PRIMA: Contritionis dolor ab ea charitate procedit, qua quidem ita diligitur Deus, ut pęnitens illum ceteris bonis creatis ſimpliciter anteponat; in hoc enim ſita eſt formaliter converſio, nec aliud ultra ſaltem ex neceſſitate prærequiritur: Sufficit igitur ad juſtificationem ut talis ſit contritio; Tametſi enim foret intenſa ſolum ut

unus

unus gradus, hæc dubio-procul ſufficeret. Iſta ratio eſt Catech. Rom. Ibidem n. 28. his verbis: " Præterea, ſi, uti Deus „ ſummum bonum eſt inter omnia, quæ „ diligenda ſunt: ita etiam peccatum „ ſummum eſt malum inter omnia, quæ „ odiſſe homines debent: illud ſequitur, „ ut quam ob cauſam Deum ſumme di„ ligendum eſſe confitemur, ob eam„ dem rurſus peccati ſummum odium nos „ capiat, neceſſe ſit. Omnibus vero re„ bus Dei amorem anteponendum eſſe, „ ita ut ne vitæ quidem conſervandæ „ cauſa peccare liceat, aperte nos do„ cent illa Domini verba, *Qui amat patrem,* „ *aut matrem pluſquam me, non eſt me di-* „ *gnus*: Et, *Qui voluerit animam ſuam ſal-* „ *vam facere, perdet eam*. „

Altera hæc eſt: Neceſſe non eſt dolorem contritionis eſſe omnium dolorum maximum intenſive, ſi ſacra Scriptura ad veram pœnitentiam non ſummum conatum abſolute requirat, ſed ut homo 1. Deum omnibus aliis anteponat, 2. de peccatis omnibus doleat, 3. ab omnibus recedat, 4. illa ultra non patrare ſit ei animus. Atqui ita habetur Ezech. 18. & 33. ut ſupra retulimus. Ergo &c. Sic docet Catechiſmus Rom. 2. part. de Pœn. n. 31. & ſeq. " Ex his igitur colligi poterunt, „ *inquit*, quæ ad veram contritionem „ maxime ſunt neceſſaria .... Primum „ enim neceſſe eſt, peccata omnia quæ „ admiſimus, odiſſe & dolere ... Alte„ rum eſt, ut ipſa contritio, confitendi, „ & ſatisfaciendi voluntatem conjunctam „ habeat .... Tertium eſt, ut pœnitens „ vitæ emendandæ certam, & ſtabilem „ cogitationem ſuſcipiat ... Neque vero „ inter cetera quæ ad contritionem ma„ xime pertinent, minus diligenter, & „ neceſſario curandum eſt: ut, quidquid „ injuriarum ab altero acceperis, id to„ tum remittatur, ac condonetur. „ Audis Patres Trid. in ſuo Catechiſmo nihil aliud præter amorem Dei appretiative ſuper omnia ad juſtificationem exigere, & perfectiora eſſe de conſilio.

Tertia: Si ſummus conatus in contritione neceſſario requireretur, gravis incumberet pœnitentis conſcientiæ ſcrupulus, qui hunc ſummum conatum, eamque doloris intenſionem, ut plurimum non ſentit; hinc vel ipſamet Eccleſia non ſolet a pœnitentibus, hunc contritionis gradum depoſcere, ſed tantum ut ex animo propter Dei ſumme dilecti offenſam de peccato doleant. Ergo &c. Juvat iſtas probationes concludere iſtis Catech. Rom. verbis, Part. 2. de Pœn. n. 28. " Quam„ quam ſi id minus conſequi nobis li„ ceat, ut perfecta ſit, vera tamen & „ efficax contritio eſſe poteſt: Sæpe enim „ uſu venit, ut quæ ſenſibus ſubjecta „ ſunt, magis quam ſpiritualia nos affi„ ciant. „ Igitur ex Concilio Tridentino, cujus mens in Catechiſmo aperitur, non opus eſt abſolute ad juſtificationem, ut dolor ſit intenſiſſimus.

Diluuntur Objectiones.

Objicies: Deus non tantum præ ceteris, ſed & plus ceteris diligendus eſt, ſcilicet intenſive: Ergo &c. Probatur antecedens ex illis Matth. 10. verbis: *Qui amat patrem & matrem pluſquam me, non eſt me dignus*, Rurſus Luc. 14. *Qui non odit patrem & matrem, non poteſt meus eſſe diſcipulus*. Hinc S. Auguſtinus Lib. 1. de Doctrina Chriſtiana c. 22. & L. de moribus Eccleſiæ c. 11. docet ad ordinatam dilectionem pertinere, ut nihil amplius, & nihil æque diligat homo quam Deum: Ergo &c.

Reſpondeo negando antecedens. Ad probationem diſtinguo: Et illa verba indicant Deum præ ceteris diligendum eſſe, concedo: majori intenſione ſubdiſtinguo; ad melius, concedo: abſolute, ita ut, illa deficiente gradus intenſione, non ſit Sacramentum, nego. Ultro fatemur inordinatum eſſe hominem qui majori pondere in creaturam quam in Creatorem fertur, & ſæpius magis dolet de amiſſis bonis temporalibus, quam de boni increati amiſſione, & hoc vitium ab origine fœdata, non culpandum, ſed emendandum & corrigendum. Satis igitur habet Deus miſericors, ſi peccator quantum in ſe eſt, doleat de culpa, & dolendo amet præ ceteris bonis Deum. Neque enim Auguſtinus peccator & pœnitens ſtatim, ſed gradatim habuit illam amoris intenſionem maximam, quam in libro Solliloq. expreſſit, & demirata eſt Eccleſia.

Inſtabis: Scripturæ ſacræ exigunt a peccatoribus conatum aliquem contritionis ma-

magnum. Igitur nedum appretiativum, ſed & intenſivum dolorem depoſcunt. Probatur antecedens: Pſal. 57. legitur: *Rugiebam a gemitu cordis mei*. Iſaiæ 59. *Rugiemus quaſi urſi omnes nos, & quaſi columba meditantes gememus*. Rurſus Micheæ c. 4. *Dole, & ſatage filia Sion quaſi parturiens*. Ad hoc etiam ſpectat amaritudinis vocabulum in Cantico Ezechiæ & Jeremiæ 31. Sicut enim fervor intenſum denotat calorem, ita amaritudo in Scripturis ſignificat metaphorice vehementem, ac intenſum dolorem; tale eſt & iſtud pœnitentibus dictum Matth. c. 11. *Regnum cælorum vim patitur, & violenti rapiunt illud*. Quæ quidem vox, *violenti*, magnum ſubindigitat doloris gradum.

Reſpondeo diſtinguendo antecedens: Scriptura exigit ſummum doloris gradum ad melius, concedo: abſolute, ita ut prætermiſſa vehementiſſima contritionis intenſione, non fiat peccati remiſſio, nego. Sin minus converſio Auguſtini non fuiſſet vera, cum contritio de peccatis primum non fuerit intenſa, ut poſtea frequentiori oratione evaſit. Igitur dum Scriptura exempla Davidis pœnitentis, Petri & aliorum proponit, id unum intendit, nempe veram converſionem ad Deum eſſe abſolute neceſſariam, congruamque Deo exhibendam ſatisfactionem, ad quam implendam quod deeſt ex parte operis, ſæpe compenſat vehementia doloris; ſed talis dolor intenſus, & vehemens, qui injungitur propter ſatisfactionem, non eſt abſolute neceſſarius; poteſt enim & per alia opera, ſcilicet orationibus, jejuniis, & eleemoſynis compleri ſatisfactio.

Urgebis: Amor Dei debet eſſe perfectior rerum aliarum amore. Igitur & intenſior: perfectio quippe qualitatum, & actionum, non aliunde videtur ſumi, quam ex intenſione, & majori conatu; ita pariter peccati deteſtatio, ut perfectior, ita intenſior eſſe debet deteſtatione cujuſcumque alterius mali.

Reſpondeo diſtinguendo antecedens: Et illa perfectio deſumitur ex intenſione ſimul & ex electione voluntatis, qua Deum amando illum omnibus præponit, concedo: A ſolo intenſionis gradu, nego. Ad veniam peccati obtinendam neceſſarius non eſt dolor intenſiſſimus, ſed ſufficit ut voluntas peccatum oderit ſuper omnia; & Deum rebus omnibus longe anteponat.

Inſiſtes: Scriptura ſacra præcipit non tantum dilectionem Dei, ſed etiam in dilectione profectum. Habetur enim Apoc. 2. de Epiſcopo, qui non nihil a priori charitatis fervore defecerat: *Habeo adverſum te, quod charitatem tuam primam reliquiſti. Memor eſto itaque unde excideris: Et age pœnitentiam, & prima opera fac. Sin autem venio tibi, & movebo candelabrum tuum*. Sed in charitate progreſſus ferventioribus actibus fit. Ergo &c.

Reſpondeo diſtinguendo antecedens: Scriptura præcipit profectum in dilectione pro juſtis, concedo: pro peccatoribus, ſubdiſtinguo: tamquam conſilium, concedo: velut aliquid abſolute neceſſarium, quo omiſſo, non juſtificarentur, nego. Præcipitur peccatori ut juſtus fiat, juſto autem ut in juſtitia creſcat. Porro ad primam juſtificationem profectum non requiri nullus non novit, cum nemo repente, ut fert adagium, fiat ſummus: Sufficit igitur ut peccator ad Deum ſincere convertatur.

Perſiſtes: Deut. cap. 4. hæc leguntur: *umque quæſieris ibi Dominum Deum tuum, invenies eum: Si tamen toto corde quæſieris, & tota tribulatione animæ tuæ*. Rurſus Joelis c. 2. *Convertimini ad me in toto corde veſtro*. Hæc autem omnia denotant maximum contritionis gradum. Ergo &c.

Reſpondeo diſtinguendo: Et hæc omnia id unum probant, ſcilicet ſufficere ut peccator pœnitens Deum omnibus præponat, concedo: & illa evincunt dolorem intenſiſſimum requiri neceſſario ad remiſſionem peccatorum obtinendam, nego. Jam vero ſicut ille diligit Deum in toto corde, qui eum ita redamat, ut aliis omnibus anteponat; ita peccator requirit Deum in toto corde, & in tota tribulatione animæ ſuæ, & ad Deum convertitur in toto corde ſuo, quando Deum præ omnibus diligens, de peccato dolet, & tribulatur tamquam de malo, quod ex ſummo ille Dei amore præ omnibus malis deteſtatur.

S Y.

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Dolor de peccatis debet eſſe appretiative maximus.

PRIMO: Scriptura ſacra non in uno loco hanc annuntiat veritatem, nimirum Iſa. 30. Ezech. 33. maxime Joel. 2. his verbis. *Convertimini ad me in toto corde veſtro*.

Secundo: Hoc idem docent Patres, ut Cyprianus Serm. de cœna Dom. Baſilius Homil. de Pœnit.

Tertio: In eo potiſſimum converſio ſita eſt, ut peccator vere amet Deum, & odio habeat peccatum: Sed eo ipſo quo Deum ceteris anteponit, jam illum ſumme diligit: Ergo &c.

SYNOPSIS DIFFICULTATUM ET RESPONSIONUM.

PRIMO: Verum quidem eſt Deum non ſolum præ ceteris diligendum eſſe, ſed etiam ſummopere & ſecundum omnem animæ conatum, ſed pro modulo noſtro in quantum fieri poteſt: Sancti quippe non intra unum aut alterum annum ſummæ perfectionis gradum ultimum attigere, ſed nonniſi poſt multos exantlatos labores.

Secundo: Neque vero negamus amorem Dei perfectiſſimum a nobis exigi, ſed appretiative, intenſive vero ſolum ex conſilio.

Tertio: Fatemur etiam opus eſſe pro juſtificatione impii, ut ille diligat Deum ex toto corde, ſed appretiative; eo enim ipſo quo deteſtatur creaturam, & Deum bonis creatis anteponit, jam ex toto corde Creatorem diligit, cum in eo ut in ultimo fine quieſcat.

PUNCTUM TERTIUM.

Utrum Contritio perfecta ſemper habeat conjunctam remiſſionem peccati mortalis, etiam ante receptionem actualem Sacramenti?

ETIAMSI Lutherani contritionem requirant ad remiſſionem peccatorum, nolunt tamen eam remiſſionem peccatorum obtinere, & juſtificare, ne inde fides, quæ juxta eos juſtificat, detrimentum capiat. Ita Lutherus in aſſert. art. 12. ſimiliter Calvinus L. 3. inſt. c. 4. ſſ. 3. eadem tradit his verbis: "Diximus & nos, quodam loco numquam ſine pœnitentia „ obvenire peccatorum remiſſionem; ſed „ ſimul adjecimus pœnitentiam non eſſe „ cauſam remiſſionis peccatorum. „ Ita pariter Kemnitius in II. parte Exam. p. 960. ibi enim aperte reprehendit eos qui contritioni remiſſionem peccatorum tribuunt ante abſolutionem; contra quos ſit

CONCLUSIO.

Contritio perfecta qua homo ſua deteſtatur peccata propter Deum ſumme dilectum, omnia abſtergit peccata.

Probatur multis momentis.

Primo, ex Sacris Scripturis.

QUOD vivificat animam, cor novum facit, miſericordiam promeretur, iniquitates delet, &c. illud profecto animam abſtergit ab omnibus peccatis: Atqui hæc omnia leguntur in Scripturis de contritionis efficacia. Et probatur. Ezech. 18. habetur: *Cum averterit ſe impius ab impietate ſua, ipſe animam ſuam vivificabit*. Jonæ c. 3. *Et vidit Deus opera eorum, quia converſi ſunt de via ſua mala, & miſertus eſt Deus ſuper malitia, quam locutus eſt, ut faceret eis, & non fecit*. 2. Regum 12. David pœnitentia ductus dixit: *Peccavi Domino*. Ad quem Nathan: *Dominus quoque tranſtulit peccatum tuum*. Hinc idem David ait Pſalmo 31. *Dixi, confitebor adverſum me injuſtitiam meam: & tu remiſiſti impietatem peccati mei*.

In ea verba divus Ambroſius in Apologia Davidis c. 7. ſic loquitur: "Si dixit, „ pronuntiabo, & veniam meruit ante„ quam pronuntiaret; quanto magis ubi „ de ſe pronuntiavit dicens: Iniquitatem „ meam ego cognoſco: remiſſum eſt ei „ peccatum? Ergo remiſſionem meruit ini„ quitatis, & texit charitate, atque ope„ ruit peccata. „ Aſtipulatur S. Auguſtinus concione 2. in Pſalm. 31. "Non pro„ nuntiat, *inquit*, ſed promittit ſe pronun„ tiaturum, & ille jam dimittit. „ In eodem prorſus ſenſu hunc interpretatur locum Gregorius Magnus Comment. ejuſdem

Pſal-

Pſalmi 31. " Attende, *ait*, quanta ſit indulgentiæ vitalis neceſſitas, quanta miſericordiæ Dei commendatio, ut confitentis deſiderium comitetur venia antequam ad cruciatum perveniat Pœnitentia: ante remiſſio ad cor perveniat, quam confeſſio in vocem erumpat. "

Rurſus Iſaiæ c. 30. juxta verſionem Septuaginta interpretum habetur: *Cum reverſus ingemueris, tunc ſalvus eris*. Quæ verba S. Leo Papa Epiſt. 91. ad Theodorum ſic explicat: " Miſericordiæ Dei, nec menſuras poſſumus ponere, nec tempora definire, apud quem nullas patitur veniæ moras vera converſio, dicente ſpiritu Dei per Prophetam, cum ingemueris, tunc ſalvus eris. " Non abſimilia profert Cœleſtinus Papa Epiſt. ad Epiſcopos Galliæ cap. 2. " Vera, *ait*, converſio mente potius quam tempore metienda eſt, dicente Propheta, Si converſus fueris, ſalvus eris. "

In novo Teſtamento Lucæ cap. 7. de muliere peccatrice hæc leguntur: *Remittuntur ei peccata multa, quoniam dilexit multum*. Dominus idem inſinuat in parabola filii prodigi ibid. c. 15. ad quem pater occurrit, antequam ille confeſſionem abſolviſſet; hinc divus Petrus 1. Epiſt. c. 4. ſic pronuntiat: *Univerſa delicta operit Charitas*.

Secundo, ex Sanctis Patribus.

AGMEN ducet Tertullianus, qui L. 4. cap. 10. in Marcionem hæc pronuntiat: " Video .... & Achab Regem, maritum Jezabel, reum idololatriæ, & ſanguinis Nabutæ, veniam meruiſſe penitentiæ nomine. "

Hunc ſequitur Origenes, qui Homil. 11. in c. 10. Levit. ait: " Purgatio peccati per pœnitentiam conſtat: quam utrum quis digne gerat, ita ut mereri pro ea veniam poſſit, videto. "

Tertius eſt S. Cyprianus ſermone 5. de lapſis, ubi hæc ſcripſit: " Qui penitentia facti ſui, qui pudore delicti, plus virtutis, & fidei de ipſo lapſus ſui dolore conceperit, exauditus, & adjutus a Domino, quam contriſtaverat, lætam facit Eccleſiam, nec jam ſolum Dei veniam merebitur, ſed coronam. "

Succinit S. Athanaſius, qui ſermone de Virginitate ultra medium hæc tradit: " Vide quale remedium in lacrymis: ſpecta quæſo, quam iniquitatem deleverint. Quid enim tetrius hoc vitio? Quippe qui ter jurejurando Dominum abnegaverit, tantum tamen ſcelus per lacrymas delevit. "

Tum Baſilius Orat. 4. de Penit. pag. 806. col. 2. " Nunc cum Penitentia promittat animæ tuæ velut novi germinis renovationem, quam tu veterem effeciſti &c. " Deinde vero loquens de efficacia Ninivitarum Penitentiæ p. 809. col. 1 ait: " Ob hoc cum vidiſſet ipſos Deus ſic demiſſos & humiles factos, quaſi eos nimis ingenti miſeria afflixiſſet, & cladem eorum miſertus eſt, & vindictam remiſit, lætitiam denique prebuit, quod vere penitentiam egiſſent. "

Illis ſe adjungit Ambroſius præfatione in Pſal. 35. hoc modo: " Quis dubitet affligere animam ſuam, cum Propheta ſanctus afflixerit ſolvens pretium lacrymarum pro redemptione peccati. "

Ejuſdem eſt mentis divus Chryſoſtomus L. 2. de compunctione cordis, ubi ſic habet: " Sola eſt cordis compunctio, quæ ſicut ignis, omne animæ vitium perurit, & adimit, & quantacumque in ea reperit mala, abſtergit univerſa, & penitus delet. "

Demum Gregorius Magnus Homil 33. in Evangelia ſic pronuntiat: " Quid eſſe dilectionem credimus, niſi ignem? Et quid culpam, niſi rubiginem? Unde nunc dicitur: Dimittuntur ei peccata multa, quia dilexit multum: ac ſi aperte diceretur: incendit pleni peccati rubiginem, quia ardet valide per ignem amoris. "

Tertio, ex Conciliis.

TRIDENTINUM Seſſ. 14. c. 4. noſtram clare docet concluſionem his verbis: " Docet præterea ſancta Synodus, etſi contritionem hanc aliquando charitate perfectam eſſe contingat, hominemque Deo reconciliare priuſquam hoc Sacramentum actu ſuſcipiatur &c. " Rurſus Seſſ. 13. c. 7. ait ad præparationem Euchariſtiæ confeſſionem ſacramentalem neceſſariam eſſe iis qui lethali culpa laborant. Eum ſubjungit. " Quod a Chriſtianis

„ ſtianis omnibus, etiam ab iis Sacerdo-
„ tibus, quibus ex officio incubuerit ce-
„ lebrare, hæc ſancta Synodus perpetuo
„ ſervandum eſſe decrevit, modo non
„ deſit copia Confeſſoris. Quod ſi, ne-
„ ceſſitate urgente, Sacerdos abſque prævia
„ confeſſione celebraverit, quam primum
„ confiteatur.„ Igitur ſacra Synodus putavit peccatum mortale per contritionem perfectam votum confeſſionis annexum habentem remitti, ſin minus licentiam faceret cum peccato graviori Euchariſtiam accipere, quod nedum abſurdum, ſed & ſuæ doctrinæ eo loci traditæ prorſus contrarium eſt. Huic definitioni inhærentes ſummi Pontifices S. Pius V. & Gregorius XIII. ſequentes Michaelis Baji damnarunt propoſitiones. Propoſitio 62. *Per contritionem, & cum charitate perfecta, & cum voto ſuſcipiendi ſacramentum conjunctam, non remittitur crimen, extra caſum neceſſitatis, aut martyrii ſine actuali ſuſceptione ſacramenti.* Propoſitio 31. *Charitas perfecta, & ſincera, quæ eſt ex corde puro, conſcientia bona, & fide non ficta, tam in Catechumenis quam in pœnitentibus poteſt eſſe ſine remiſſione peccatorum.* Prop. 32. *Charitas illa quæ eſt plenitudo legis non eſt ſemper conjuncta cum remiſſione peccatorum.* Jam vero ibi Bajus loquitur de charitate actuali, ſcilicet de ea quæ prærequiritur ad remiſſionem peccatorum in Sacramento obtinendam velut diſpoſitio, ut conſtat ex propoſitione 67. ſed hæc actualis eſt, cum ad Sacramenta ſuſcipienda non diſponamur per habitus, ſed potius per actus. Quid plura? Loquitur Bajus de charitate qua lex, & præcepta adimplerentur, ut patet ex prop. 32. hæc autem non eſt habitualis, ſed actualis, cum non per habitus, ſed per actus præcepta adimpleantur. Ergo &c.

Catechiſmus Rom. 2. p. n. 34. mira de efficacia contritionis ſcribit his verbis:
" Ipſa certe contritio numquam illi gra-
„ ta (*ſcilicet Deo*) & accepta eſſe non
„ poteſt. Nam, inquit Propheta, *Cor con-*
„ *tritum & humiliatum Deus non deſpicies.*
„ Quin etiam ſtatim, ut eam mentibus
„ noſtris concepimus, peccatorum remiſ-
„ ſionem nobis a Deo tribui alio loco
„ ejuſdem Prophetæ verba illa declarant:
„ *Dixi, confitebor adverſum me injuſtitiam*
„ *meam Domino, & tu remiſiſti impieta-*
„ *tem peccati mei.* Atque ejus rei figu-
„ ram in decem leproſis animadverti-
„ mus, qui a Salvatore noſtro ad Sacer-
„ dotes miſſi, antequam ad illos perve-
„ nirent, a lepra liberati ſunt. Ex quo
„ licet cognoſcere, veræ contritionis ...
„ eam vim eſſe, ut illius beneficio omnium
„ debitorum veniam ſtatim a Domino
„ impetremus. „ *Et ante num.* 22. Pœnitentiæ itaque omnis in eo vis eſt, ut nos in Dei gratiam reſtituat, cum eoque ſumma amicitia conjungat.

Quarto, ratione, eaque multiplici.

PRIMA: Contritio non minus eſt efficax in lege nova ac erat in Moſaica: ſed in illa ſanctificabat ſæpius abſque Sacramento: Igitur idem dicendum eſt & in illa. Iſtam exhibet rationem Catechiſmus Romanus; ibidem enim n. 29. probat peccata plurimum eſſe deteſtanda; quia contritione delentur: " Maxime autem
„ hortandi & monendi ſunt Fideles, ut
„ ad ſingula mortalia crimina proprium
„ contritionis dolorem adhibere ſtudeant:
„ Ita enim Ezechias pœnitentiam de-
„ ſcribit, cum ait: *Recogitabo tibi omnes*
„ *annos in amaritudine animæ meæ* .... Sed
„ & apud Ezechielem quoque ſcriptum
„ legimus: *Si impius egerit pœnitentiam ab*
„ *omnibus peccatis ſuis, vita vivet.* „

Secunda: Charitas, & conſequenter contritio filios Dei adoptivos efficit, juxta illud 1. Joan. 3. *Videte qualem charitatem dedit nobis pater, ut filii Dei nominemur, & ſimus.* Sed filiatio iſta annexam habet omnium peccatorum remiſſionem, cum filius ſit & regni hæres, quod de peccatoribus dici non poteſt. Ergo &c.

Tertia: Qui charitatem habet, legem adimplet, juxta illud Rom. 13. *Plenitudo ergo legis, eſt dilectio.* Sed contritio perfecta, qualis requiritur ad juſtificationem extra Sacramentum, perfectam, & ſi fieri poteſt, ardentiſſimam charitatem importat. Et probatur ex Catech. Rom. ibidem n. 27. dicente: ' Sed illud etiam animad-
„ vertendum eſt, ut quemadmodum, S.
„ Bernardo teſte, nullus finis, & modus
„ charitati præſcribitur, modus enim in-
„ quit ille, diligendi Deum, eſt ipſum
„ diligere ſine modo, ita peccati deteſta-
tioni

„ tioni nullus modus definitur. „ Pergit ibidem “ Sit prætereà non ſolum maxi-„ ma, ſed vehementiſſima ... Etenim in „ Deuteronomio ſcriptum eſt: *Cum quæ-„ ſieris Dominum Deum tuum, invenies „ eum: Si tamen toto corde quæſieris, & to-„ ta tribulatione animæ tuæ.* „

Quarta: Charitas facit amicos Dei, vel potius ipſa eſt amicitia hominis cum Deo, juxta illud Prov. c. 8. *Ego diligentes me diligo.* Et iſtud ſancti Ambroſii Epiſt. 7. ad Simplicianum: “ Libertas liberum „ facit hominem, charitas amicum Dei.„ Sed contritio perfecta charitatem importat; jamvero implicat aliquem eſſe amicum ſimul & inimicum, quod tamen contingeret, ſi contritio peccatum non remitteret. Igitur citra moram contritio, de qua loquimur, abſtergit peccatum. Iſta ratio utique eſt Catech. Rom. ibidem n. 30. his verbis: “ Neque tamen „ hac in re deſperent Fideles de ſumma „ Dei bonitate & clementia: is enim, „ cum noſtræ ſalutis cupidiſſimus ſit, „ nullam moram ad tribuendam nobis „ veniam interponit, ſed peccatorem pa-„ terna charitate complectitur, ſimul at-„ que ille ſe collegerit, & univerſe „ peccata ſua deteſtatus, &c. „

Solvuntur Difficultates.

Objicies: Lucæ cap. 7. hæc leguntur: *Remittuntur ei peccata multa, quoniam dilexit multum.* Igitur non eodem inſtanti, quo eſt dilectio vel contritio, datur peccatorum remiſſio; cum poſtea Chriſtus mulieri dixerit, *remittuntur ei peccata multa, quoniam dilexit multum:* Sicque contritio eo ipſo quo elicitur non habet annexam peccatorum remiſſionem.

Reſpondeo diſtinguendo conſequens: Et verba Chriſti ad Magdalenam directa, erant ſolum veniæ vi contritionis obtentæ declarativa, concedo: ipſius remiſſionis cauſæ, nego. Eo enim ipſo quo mulier dilexit, abſque mora juſtificata eſt. Hæc Chriſti locutio poteſt illuſtrari exemplo mulieris quæ a profluvio ſanguinis fide viva in Chriſtum, & charitate formata jamjam fuerat ſanata: Sic enim habetur Marc. 5. *Eſto ſana a plaga tua*, quibus verbis eam non curavit Chriſtus, ſed potius ſanatam declaravit & confirmavit.

Inſtabis: Prius eſt diligere Deum quam juſtificari: Igitur contritio perfecta ex ſe non importat remiſſionem peccatorum. Probatur antecedens ex illis Scripturæ verbis Joan. 14. *Si quis diligit me, ſermonem meum ſervabit, & Pater meus diliget eum, & ad eum veniemus*: Sed tunc tantum peccata dimittuntur, cum ad nos veniunt tres ſanctiſſimæ Trinitatis Perſonæ; veniunt vero cum eas amando attrahimus; hinc ſcriptum eſt, 1. Joannis 4. “ *Deus charitas eſt, & qui manet in „ charitate, in Deo manet, & Deus in eo*: „ Ergo &c.

Reſpondeo diſtinguendo: Prius eſt prioritate naturæ diligere Deum, quam juſtificari, concedo: prius eſt tempore, nego: Eo ipſo momento quo quis perfecte diligit Deum, ſuorum obtinet peccatorum remiſſionem. Ceterum iſta verba *ad eum veniemus*, non ſunt referenda ad juſtificationem, ſed ad gloriam æternam, teſte S. Auguſtino Tract. 75. in Joan. Ea eſt autem glorificationis œconomia, ut quis ad vitam perveniat æternam: Primo oportet ut diligat Deum, tum ut mandata ſervet, poſtremo diligetur a Deo, dilectione illa perfecta quæ beatitudinem confert. Non abs re erit verba ſancti Præſulis texere: “ Ad hoc dixit, „ *diligam eum*, ad quod ſequitur, *& mani-„ feſtabo ei meipſum*. Diligam & maniſe-„ ſtabo, id eſt, ad hoc diligam, ut ma-„ nifeſtem. Nunc enim ad hoc dilexit, „ ut credamus, & mandatum fidei te-„ neamus: tunc ad hoc diligit, ut videa-„ mus, & ipſa viſione mercedem fidei „ capiamus. Quia & nos nunc diligimus „ credendo quod non videmus: Tunc au-„ tem diligemus videndo quod credimus.„

Urgebis: D. Paulus a Chriſto conſtitutus fuerat vas electionis, propter ſuam animi demiſſionem, cum dixit: *Domine, quid me vis facere*, quod pronuntiare non potuit niſi ex motivo amoris perfecti. Atqui tamen dixit ei Ananias Act. 22. *Et nunc quid moraris? Exurge, & baptizare, & ablue peccata tua invocato nomine illius.* Ergo &c.

Reſpondeo diſtinguendo minorem: *Ablue peccata tua*, hoc eſt Ananias injunxit Saulo Baptiſmum ut Chriſto incor-

pore-

poraretur, concedo: ut juſtificaretur, nego: Debuit baptizari propter duo. Primo quidem ex eo quod prior ejus de peccatis contritio includeret votum Baptiſmi & legis Chriſti obſervandæ. Secundo, quia nomen dare Militiæ Chriſtianæ debebat, quod fit per Baptiſmum, qui eſt omnium Sacramentorum janua, ſicque juſtificatio ſacrum præluſit lavacrum.

Inſiſtes; D. Auguſtinus Tract. 13. in Joan. ſic habet: " Quantumcumque Catechumenus proficiat, adhuc ſarcinam iniquitatis ſuæ portat. Non illi dimittitur, niſi cum venerit ad Baptiſmum. " Igitur a pari peccata poſt Baptiſmum commiſſa non remittuntur, antequam adultus perveniat ad Pœnitentiæ Sacramentum. Ergo &c.

Reſpondeo diſtinguendo antecedens: Non dimittitur Catechumeno niſi per Baptiſmum, eo quod raro perfectam habeat contritionem, concedo: ſi haberet, nego. Quandoque contingit, ut Catechumeni ante Baptiſmum perfecte doleant de peccatis, & tunc juſtificantur. Quia tamen contritio Baptiſmi votum includit, debitor eſt legi, & ut ſtet de ſuſcipiendo Baptiſmate promiſſioni, & ut ab omni reatu pœnæ ſolvatur, quod fit potiſſimum Baptiſmi efficacia, in quo quidem ſenſu S. Auguſtinus ait, Catechumenum eo uſque peccatorum ſarcinam portare donec baptizetur.

Perſiſtes: Concilium Tridentinum Seſſ. 6. cap. 6. declarat eos qui ſe præparant ad Baptiſmum, incipere diligere Deum tamquam omnis juſtitiæ fontem, & tamen de illis ibidem dicitur, quod poſt illam diſpoſitionem conſequantur juſtificationem, quæ habetur per Baptiſmum. Igitur ſentit Concilium per dilectionem Dei peccata non deleri. Confirmatur Seſſ. 14 cap. 4 habetur contritionem aliquando hominem Deo reconciliare; *ſi aliquando*: Ergo non ſemper: Ergo &c.

Reſpondeo diſtinguendo: Pœnitentes poſt illam ſolum diſpoſitionem juſtificantur; eo quod talis dilectio ſit imperfecta, concedo: ſi foret perfecta, nego. Quod autem non cenſeat Concilium dilectionem illam eſſe perfectam ex eo claret, quia de illis dicit eos dumtaxat incipere Deum diligere, ſimiliter cum pronuntiat aliquando tantum contritionem juſtificare, illud verum eſt, cum ſola contritio perfecta juſtificet extra Sacramentum.

Dices: Si contritio perfecte delet peccata, inutile evadit ſacramentum Pœnitentiæ: falſum conſequens: Ergo & antecedens. Neque vero in hac hypotheſi, neceſſe erit Sacerdotem aliquo peccato mortali detentum, illud Confeſſario, antequam divina celebret myſteria, deponere; contrarium tamen ſacra Synodus Trid. præcipit. Ergo &c.

Reſpondeo ad primum, Sacramentum ſicut certius, ſic & facilius remedium eatenus eſſe, quatenus amor imperfectus cum Sacramento ad juſtificationem ſufficit; contritio autem perfecta difficillime habetur, quæ & inſuper debet includere votum Sacramenti ut juſtificet: Ad ſecundum dico, Concilium injunxiſſe ideo Sacerdotibus ut peccata deponerent propter dignitatem Euchariſtiæ, quæ exigit illam ſecuritatem quæ habetur per Sacramentum, certitudinem vero tantam dare non poteſt actus contritionis, eo quod magis dubitandi ſit locus de ejus ſinceritate.

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Contritio perfecta abſtergit omnia peccata.

PRIMO: II. Reg. 12. ut primum David pœnitens dixit: *Peccavi Domino*: Nathan Propheta dixit ei: *Dominus quoque tranſtulit peccatum tuum*. Rurſus Luc. 7. Magdalenæ pœnitenti dicitur: *Remittuntur ei peccata multa, quoniam dilexit multum*.

Secundo: Idem docent SS. Patres, S. Cypr. Serm. 5. de lap. Baſilius Orat. 4. de Pœn. Gregorius Magnus Homil. 33. His accedunt Concilia, in primis Tridentinum Seſſ. 14. cap. 4.

Tertio: Ratio hæc Theologica ſuadet. Contritio perfecta eſt vera ad Deum converſio, immo & unio cum illo per amorem amicitiæ, quandoquidem pœnitens dolet de peccatis propter Deum ſumme dilectum.

SYNOPSIS OBJECTIONUM, ET RESPONSIONUM.

PRIMO: Tametſi prius ſit prioritate naturæ Deum diligere quam juſtificari, non tamen prioritate temporis.

Secundo: Ne miremini, ſi Ananias præceperit Paulo vere pœnitenti ut baptizaretur, cum ejus contritio ipſum Baptiſmatis votum includeret, & nomen Chriſtianæ Militiæ dare ei neceſſe foret, quod nonniſi per Baptiſmi ſuſceptionem fieri poterat: Igitur ante Baptiſmum jam Saulus fuerat efficacia contritionis juſtificatus.

Tertio: Neque vero aliquod faceſſit negotium, cum Concilium Tridentinum injungit Catechumenis adultis de peccatis dolere, & poſtea baptizari; dolor enim de peccatis ut diſpoſitio ad Baptiſmum rite ſuſcipiendum requiritur: Utinam perfectus adſit, tunc enim ipſo facto impium juſtificat; ſed modo Baptiſmatis votum complectatur.

PUNCTUM QUARTUM.

Quale ſit præceptum Contritionis, & quandonam obliget?

CONCLUSIO PRIMA.

Contritio præcipitur primo, a jure naturali: ſecundo & a Divino.

Probatur eam præcipi jure Naturali.

PRIMO ex divo Auguſtino, qui Lib. de duabus animabus c. 14. ſic habet: " Vox eſt etiam iſta naturæ: neminem „ ſtultum rei hujus notitia deferuit: hoc „ nobis niſi penitus inſitum eſſet, perire„ mus: poteſt aliquis dicere, non ſe pec„ care; non autem ſibi eſſe ſi peccaverit „ pœnitendum, nulla barbaries dicere „ audebit. „

Secundo, ex ſancto Hieronymo. Iſte autem Comment. in cap. 7. Eccl. ad hæc verba, *ne impie agas multum*, Ita ſcribit: " Si juxta eos qui de Phyſicis diſputant, „ novit hyrundo pullos de ſucco oculare „ chelidoniæ, & dictamum capreæ appe„ tunt vulneratæ: cur nos ignoremus „ medicinam Pœnitentiæ propoſitam eſſe „ peccantibus. „

Tertio, ex D. Thoma: hic enim quæſt. 84. art. 4. ad 1. ſic loquitur: " De jure „ naturali eſt, quod aliquis pœniteat de „ malis quæ fecit, quantum ad hoc quod „ doleat ſe feciſſe, & doloris remedium „ quærat per aliquem modum, & quod „ etiam aliqua doloris ſigna oſtendat; ſic„ ut & Ninivitæ fecerunt. „

Quarto ratione: Attento ſolo jure naturali, eo non abſimili modo tenemur injuriam alicui illatam reſarcire, ſicut deſideramus, ut quis pro injuria nobis inflicta faciat ſatis, juxta illud innatum adagium: " Quod vis tibi per alium fieri, „ etiam facias ei. „ Sed peccator injuriam Deo infert: modus autem eam reparandi legitimus, citra dubium, eſt contritio: Ergo &c.

Probatur Scriptura ſacra, & ratione Contritionem jure divino commendari.

PRIMO: Scriptura ſacra proponit nobis pœnitentiam iiſdem loquendi modis, quibus ſolet Baptiſmi, & Euchariſtiæ præcepta, nam Luc. 13. dicitur: *Niſi pœnitentiam egeritis, omnes ſimul peribitis*. Similiter de Euchariſtia hæc leguntur Joan. c. 6. *Niſi manducaveritis carnem Filii hominis &c.* Act. c. 4. *Pœnitentiam agite, & baptizetur unuſquiſque veſtrum*: Sed illa teſtimonia indicant Baptiſmi, & Euchariſtiæ ſumptionem præcipi a Deo: Igitur idem dicendum eſt de Pœnitentia.

Confirmatur: Illud ſpecialiter præcipitur, propter cujus omiſſionem homines a Deo reprehenduntur in Sacris Scripturis, & cujus omiſſio voluntaria inducit novum, & ſpeciale peccatum: Atqui peccatores arguit Scriptura eo quod non agant pœnitentiam; ſic enim Rom. 2. legitur: *Secundum autem duritiam tuam, & impœnitens cor theſaurizas tibi iram in die iræ, & revelationis juſti judicii Dei*: Similiter voluntaria omiſſio, novum eſt peccatum, quod vocant Patres peccatum impœnitentiæ: Ergo &c.

Secundo, ratione D. Dhomæ 3. p. q. 84. art. 5. ad 2. quæ ſic efformatur. Recta ratio dictat ex triplici capite nobis incumbere de peccato pœnitere. Primo quidem ex lege juſtitiæ, ut ſatisfacia-

ſacimus quantum poſſumus pro injuria Deo illata: Secundo ex lege charitatis erga Deum, qua tenemur illum amare ſuper omnia, ac deteſtari quidquid illi diſplicet, ut ipſi reconciliemur: Tertio ex lege amoris proprii boni, qua ſaluti noſtrę conſulere debemus. Prima obligatio fluit ex vi præcepti Pœnitentiæ, aliæ vero ex preceptis ſpei & charitatis, id eſt, amoris Boni noſtri ſupernaturalis. Igitur omnes qui peccato lethali conſtringuntur, ad contritionem eliciendam tenentur." Sic loquitur S. Thomas: Dicendum, quod ex quo aliquis peccatum incurrit, charitas, fides & miſericordia non liberant hominem a peccato ſine pœnitentia. Requirit enim charitas, quod homo doleat de offenſa in amicum commiſſa, & quod amico homo ſtudeat ſatisfacere. Requirit etiam ipſa fides, ut per virtutem Paſſionis Chriſti, quæ in Sacramentis Eccleſiæ operatur, quærat juſtificari a peccatis; requirit etiam & ipſa miſericordia ordinata, ut homo ſubveniat pœnitendo ſuæ miſeriæ, quam per peccatum incurrit: Secundum illud Proverb. 14. Miſeros facit populos peccatum. Unde Eccleſ. 30. dicitur: Miſerere animæ tuæ placens Deo."

CONCLUSIO SECUNDA.

Præceptum eliciendæ Contritionis non obligat ſtatim ac peccatum fuit commiſſum.

Probatur multiplici ratione.

PRIMA hæc eſt: Præcepta affirmativa, obligant tantum certis temporibus, & poſitis quibuſdam circumſtantiis: Atqui præceptum de contritione eſt affirmativum; ubicumque enim Deus in Scritura ſacra loquitur de pęnitentia, utitur terminis præceptivis, & imperantibus; præcepta autem negativa ſiunt per prohibitionem ipſo facto, & in qualibet temporis mora executioni mandandam: Ergo &c.

Secunda: Si teneretur homo ſtatim ac peccavit ad contritionem, alicubi extaret illa obligatio: ſed nullibi extat; Eccleſia quippe ſemel dumtaxat in anno imperat fidelibus, ut ad ſacramentum Pœnitentiæ accedant. Ergo &c.

Tertia: Si homo ſtatim ut peccavit teneretur ad conterendum, vel ob damnum Deo illatum, vel quia inde aliquod emolumentum Deo eveniret; neutrum dici poteſt: non primum quia damnum illud non eſt reale, nec aliquid peccator auferr vere, & proprie a Deo, ſicut ille qui abripit bona aliena: non utique ſecundum, quandoquidem Deus omnia poſſidet, & nihil a ſuis recipit creaturis; ait enim Apoſtolus Rom. 11. *Quis prior dedit illi, & retribuetur ei?*

Colliges tamen teneri hominem ad conterendum: I. In articulo mortis. II. Quando imminet ingens mortis periculum v. g. in certamine, III. Cum prævidet nullum fore Sacerdotem. IV. Si ita circumdatur tentationibus, ut arbitretur ſe alio modo, eas non poſſe propellere; tunc enim urget præceptum, ibi quippe adeſt in dilatione remedii certum vitæ animæ perdendæ periculum.

FIT SATIS OBJECTIONIBUS.

OBJICIES contra primam concluſionem Impęnitentia finalis non opponitur præcepto contritionis: Igitur non datur pręceptum de contritione, alias præceptum illus opponeretur hujuſmodi peccato. Probatur Antecedens: Impęnitentia quę opponitur Pœnitentiæ & Contritioni non eſt ſpeciale peccatum, ſed dumtaxat quędam circumſtantia peccati illius in quo permanet prævaricator. Sic docet S. Thomas 2. 2. q. 14. art. 2. in corp. Ergo &c.

Reſpondeo negando Antecedens. Ad probationem diſtinguo, Impęnitentia generalis non opponitur Pœnitentiæ & contritioni, tranſeat; opponitur enim ſaltem indirecte contritioni: Impœnitentia formalis, nego. Duplex diſtinguitur impęnitentia, una generalis & late ſumpta, quæ eſt nuda in peccato permanentia abſtrahendo a voluntate diutius & ſemper in peccato permanendi, altera formalis, quę annexam habet voluntatem a peccato nuſquam recedendi; Prior eſt ſolum quædam peccati commiſſi circumſtantia; Poſterior vero importat nolitionem perpetuam non conterendi; & iſta ſpecialem conſti-

tuit peccati ſpeciem quæ impœnitentia vocatur. Solutio eſt D. Thomæ ibidem his verbis: " Ex parte vero peccati duo „ ſunt, quæ hominem a peccato retra- „ here poſſunt, quorum unum eſt inor- „ dinatio, & turpitudo actus, cujus con- „ ſideratio inducere ſolet in homine pœ- „ nitentiam de peccato commiſſo. Et con- „ tra hoc ponitur impęnitentia, non qui- „ dem eo modo, quo dicit permanentiam „ in peccato uſque ad mortem, ſicut ſu- „ pra impęnitentia accipiebatur; ſic enim „ non eſſet ſpeciale peccatum, ſed quæ- „ dam peccati circumſtantia, ſed accipi- „ tur hic impęnitentia, ſecundum quod „ importat propoſitum non pœniten- „ di. „

Rurſus in 4. Diſt. 43. q. 1. art. 3. ad 3. ait: " Sicut perſeverantia dicitur du- „ pliciter: Uno modo eſt virtus ſpecia- „ lis, pro ut dicit propoſitum perſeve- „ randi in bono incepto uſque ad finem; „ & alio modo eſt circumſtantia aliarum „ virtutum uſque ad mortem. Ita etiam „ impœnitentia ſecundum quod dicit pro- „ poſitum non pęnitendi, eſt ſpecies pec- „ cati in Spiritum Sanctum, ſecundum au- „ tem quod dicit permanentiam in pec- „ cato uſque ad mortem, negando pec- „ cati pœnitentiam, ſic eſt accidens, & „ circumſtantia aliorum peccatorum. „

Inſtabis: Gratia habitualis eſt neceſſaria neceſſitate medii ad ſalutem, non tamen neceſſitate præcepti: Igitur a pari idem de contritione dicendum eſt.

Reſpondeo negando conſequentiam, & paritatem. Ratio diſcriminis eſt, quod non detur præceptum de habitibus ſupernaturalibus, quippe qui immediate infunduntur a Deo, bene vero de actibus, quia ab hominibus elici debent.

Urgebis: Præceptum datur tantum de eo quod eſt in poteſtate hominis: Sed actus pærfectæ contritionis non eſt in poteſtate hominis, cum contritio ſine gratia Dei non poſſit elici: Ergo &c.

Reſpondeo diſtinguendo minorem: Actus contritionis non eſt in poteſtate hominis in ſe relicti, concedo: a gratia adjuti, nego. Citra dubium eſt hominem ſe ſolo non poſſe actum ſupernaturalem elicere ſine gratiæ adjutorio, ut non ſemel definitum eſt in Conciliis Africanis contra Pelagianos: ſed utique veriſſimum eſt Deum non deficere in neceſſariis, juxta illud egregium Concilii Trid. Seſſ. 6. c. 11. effatum: " Deus impoſſibilia non ju- „ bet, ſed jubendo monet & facere quod „ poſſis, & petere quod non poſſis, & „ adjuvat ut poſſis. „

Repones: Si præciperetur contritio, maxime a jure naturali: ſed hoc falſum eſt: Et probatur. Omnia præcepta naturalia continentur in præceptis Decalogi: ſed in eis ne levis quidem fit mentio de præcepto contritionis. Ergo &c.

Reſpondeo negando minorem. Ad probationem diſtinguo minorem: Nulla fit mentio explicita contritionis in præceptis Decalogi, concedo: nulla virtualis & implicita nego; Eatenus enim continetur in primo præcepto, quatenus eo nobis injungitur Deum colere ſicut oportet, & conſequenter dolere de injuria ipſi per peccatum facta, alias cultus non foret perfectus.

Oppones contra ſecundam concluſionem: Eccleſiaſtici cap. 5. dicitur: *Non tardes converti ad Dominum, & ne differas de die in diem*: Rurſus Apocalypſ. cap. 2. *Age pœnitentiam, prima opera fac, ſin autem veniam tibi cito, & movebo candelabrum de loco ſuo, niſi pœnitentiam egeris*. Hinc D. Auguſtinus inſurgit in eos qui remittunt pœnitentiam uſque ad mortis tempus; ſic enim habet Serm. 57. de tempore: " Pœnitentia quæ ab infirmo petitur, „ infirma eſt; quæ autem a moriente „ petitur, timeo ne & ipſa moriatur. „ Igitur non eſt licitum procraſtinare pœnitentiam.

Reſpondeo ad primum diſtinguendo: Et verba Eccleſiaſtici important neceſſitatem converſionis in genere, concedo: & deſignant modum, circumſtantiam temporis, & accelerationem ejus, nego. Eo loci Eccleſiaſticus quidem dat conſilium diutius non procraſtinandi pęnitentiam, minime vero præceptum, ita ut qui lethaliter peccaret, novum committeret peccatum, niſi cito citius & abſque mora de culpa commiſſa amare doleret. Eadem eſt ad locum Apocalypſeos reſponſio. Vel etiam dici poteſt, iſta verba, *veniam tibi cito*, intelligenda eſſe de ſummo & ſupino ad ſerviendum Deum torpore, qui quidem eſt ad peccatum mortale proxima, & ne dicam, ultima diſpoſitio; quod non

levius

levius indicant priora iſta verba: *Habeo adverſum te, quod charitatem tuam primam reliquiſti. Memor eſto itaque unde excideris: Et age pœnitentiam* &c.

Eadem reſpondemus ad auctoritatem divi Auguſtini. Quia vero homines proni ſunt ab adoleſcentia ad malum, ſæpius de probis moribus inſtituendis non ſtant promiſſionibus; hinc uſus obtinuit apud Patres conſilium dare, ut pœnitentiam ſalutarem non procraſtinent, ne malum jam commiſſum ſerpat in pejus.

Inſtabis: Si homo non conteratur ſtatim poſt peccatum commiſſum, ipſo facto lethaliter peccat: Ergo &c. Probatur antecedens. Velle ſtatum peccati mortalis eſt mortaliter peccare: Sed qui non dolet, ut primum peccavit, vult ſtatum peccati mortalis, quippe qui nolit adhibere remedium per ſe neceſſarium, ne præceps in novum ruat peccatum. Ergo &c.

Reſpondeo negando antecedens. Ad probationem nego minorem; effectus enim ex omiſſione ſequens non cenſetur virtualiter, & interpretative voluntarius, niſi ille qui poteſt, & tenetur, non faciat quod in ſe eſt. Et vero vel ipſe Deus poteſt per ſuam omnipotentiam abſolutam impedire peccata: quia tamen ad hoc non tenetur, ideo citra blaſphemiam nullus poteſt ei imputare malum culpæ. Ex quo ſequitur hominem, ne quidem velle virtualiter peccatum, ex hoc præciſe quod, commiſſo peccato, abſque mora de eo non conteratur, cum præceptum contritionis, ut pote affirmativum, non ſtatim & illico obliget.

Urgebis: Lex juſtitiæ obligat ad reſtituendam abſque mora rem alteri furto ablatam, immo & ad reſarciendum damnum proximo illatum: ſed a fortiori, quilibet tenetur citra moram Deo pro peccato commiſſo, contritionis ope, ſatisfacere. Ergo &c.

Reſpondeo negando conſequentiam, & paritatem. Ratio diſcriminis eſt, quia homo cui bona fuerunt ſubrepta, patitur damnum; hinc fur tenetur ſtatim reddere quod abſtulit; Deus vero non patitur injuriam in bonis ſuis utilibus: Igitur ex dilatione contritionis nullum ei nocumentum advenit.

Inſiſtes: Si quis alterius famam per detractionem violaverit, tenetur ſtatim damnum reparare: Igitur & a pari, iterum dicam, immo a fortiori tenetur reſarcire injuriam Deo illatam per peccatum: quod quidem recte fit per veram & perfectam contritionem, qua peccator, relictis diis alienis, ſcilicet creaturis, ex corde Creatori famulatur.

Reſpondeo diſtinguendo antecedens: Tenetur ſi periculum ſit, ac grave incommodum ſtatim ſequeretur, concedo: Si non eſſet, nego. Similiter diſtinguo conſequens: Si ex peccato hominis ſequatur ſcandalum, & ſicut Deus, ſic & Religio ex contemptu aliorum detrimentum patiatur, concedo: ſin minus, nego. Per accidens hujuſmodi reparatio evadit in quibuſdam circumſtantiis neceſſaria, ſed non fluit ex præcepto quo quis aſtringatur ſtatim ut peccavit, actum contritionis efformare.

Perſiſtes: Ubi primum homo graviter vulneratus eſt, tenetur citra moram quærere remedium: Pari igitur & conſimili ratione, eo ipſo tempore quo anima lethali peccato ſauciata eſt, debet contritionis remedium adhibere, maxime cum plus ſit quam corpus.

Reſpondeo diſtinguendo Antecedens: Quando vita ex dilatione remedii venit in periculum tenetur abſque mora adhibere remedium, concedo: ſecus, nego. Simili modo diſtinguendum eſt conſequens; eadem enim eſt ratio quantum ad hoc de ſalute mentis, ac de ſalute corporis; ſolutio eſt divi Thomæ, qui Quæſt. 6. art. 5. ſic reſpondet. " Ad ſecundum „ dicendum, quod non eſt de neceſſita- „ te ſalutis corporalis, ut ſtatim medicus „ quæratur, niſi quando neceſſitas cura- „ tionis incumbit, & ſimiliter eſt de mor- „ bo ſpirituali. „

Replicabis: Privatus gratia habituali non poteſt diu omnia peccata vitare; hinc tenetur gratiam abſque mora requirere, ne in alia prolabatur peccata; ſiquidem, teſte divo Gregorio Homilia 11. in Ezechielem: " Peccatum quod per pœnitentiam non deletur, ſuo pondere trahit „ ad aliud. „ Sed non alio medio quam contritione gratia ſanctificans advocatur. Ergo &c.

Reſpondeo diſtinguendo majorem: Privatus gratia ſanctificante tenetur illam per contritionem advocare tempore indeter-

minato, concedo: determinato, ſubdiſtinguo: ſi urgeant nimis tentationum impetus, & adſit vitæ periculum, concedo: ſin minus, nego. Experientia non ſemel comprobatum eſt, eum qui ex fragilitate graviter peccavit, abſtinere ad tempus auxilio gratiæ ſufficientis ab eodem peccato, nec cito-citius iterum peccare.

Repones: Tenetur homo feſtivis diebus actum contritionis elicere, cum cunctis incumbat cultum Deo debitum adimplendi obligatio; ſed poſſet contingere hominem peccato mortali jam detentum, ipſo feſti tempore de novo lethaliter peccare, in quo caſu præcepto contritionis non ſatisfaceret. Igitur ne veniat in periculum hujuſmodi omiſſionis, debet, ut primum peccavit, de culpa conteri. Probatur major: Vel in ipſa lege veteri præceptum contritionis feſtivis diebus obligabat; ſic enim habetur Levit. 23. *Sabbatum requietionis eſt, & affligetis animas veſtras:* A fortiori Chriſtianus debet feſtivis diebus de peccatis dolere.

Reſpondeo negando abſolute majorem; cum enim feſtivitas conſiſtat in ceſſatione ab opere ſervili, & in exhibendis operibus religionis, hoc, omiſſa contritione, præſtare poteſt peccator: Ad probationem dico, illud teſtimonium intelligendum eſſe non de contritione interna, ſed de afflictione externa, ſcilicet de abſtinentia a ludo, a nugis & craſſis voluptatibus, ad quod & tenentur feſtivis diebus Chriſtiani, ſicut Judæi; ſic & ceterum Scripturæ textus exponi poteſt de ſolo feſto Expiationis, quod ſemel in anno contingebat juxta verba antecedentia: *Menſe ſeptimo*, inquit, *Moyſes, decima die menſis affligetis animas veſtras, nullumque opus facietis, ſive indigena, ſive advena qui peregrinantur inter vos, in hac die expiatio erit veſtri, atque mundatio, ab omnibus peccatis veſtris, coram Domino mundabimini; Sabbatum enim* &c. Ultro fatemur contritionem eliciendam eſſe, cum peccata expiare quiſquis teneatur: ſed præceptum ea expiandi non obligat pro ſemper.

Inſtabis: Feſtorum celebratio reducitur ad virtutem Religionis: Sed quod pertinet ad illam virtutem non poteſt fieri niſi ex motivo charitatis, charitas vero ſupponit actum contritionis: Igitur diebus feſtivis ad illum actum tenemur. Confirmatur: Feſtorum ſanctificatio, non aliud eſt quam Dei cultus: ſed nemo Deum colit niſi eum diligat: ita Auguſtinus in Pſ. 77. “ Hoc colitur, *inquit*, quod di„ ligitur. „ Demum ſanctificatio feſti potiſſimum ſita eſt in ſpirituali requie: Sed quies illa ab amore Dei cauſatur: Igitur ſaltem in die feſto peccator tenetur ad actum contritionis: Ergo &c.

Reſpondeo I. controverſiam præſentem non moveri præciſe de diebus feſtivis, ſed de die, hora & tempore, quo quis peccat mortaliter; & quæritur num cito-citius ſub pęna novi peccati committendi, teneatur de peccato patrato conteri?

Reſpondeo II. negando minorem; motivum enim contritionis non debet confundi cum motivo charitatis; quandoquidem objectum ejus diverſum eſt.

Ad confirmationem facilis eſt reſponſio; ſic enim diſtinguitur: Nemo Deum colit, niſi eum diligat ut vitam mereatur æternam, concedo: ut faciat ſatis præcepto, quo unuſquiſque tenetur Deum colere, & illi obſequi, ſubdiſtinguo: ad melius & perfectius, concedo: abſolute, nego. Latum eſt igitur diſcrimen inter officium, & officii remunerationem æternam. Ut quis reddat Deo id quod ei debet, ſufficit ei munia religionis externa exhibere, interioremque mentis applicationem eis adjungere; ſed neceſſe non eſt abſolute, ut ſit in gratia, niſi ut coronam gloriæ percipiat. Ceterum non diffitemur præceptum contritionis diebus feſtivis non nihil urgere, & in ſolemnioribus requiri.

Urgebis: Fideles diebus feſtivis debent adeſſe Sacrificio altaris: Atqui ad hoc pie adimplendum requiritur ſtatus gratiæ, per contritionem & amorem habendæ: Et probatur. Deus rejicit ſacrificia eorum qui ſunt in peccato lethali, ſed quiſque Chriſtianus tenetur offerre Deo ſacrificia ſpiritualia, ut autem illa acceptet Deus, debet ille prius actum contritionis elicere; hinc ſanctus Hieronymus in hæc verba Scripturæ Iſa. 1. *Incenſum abominatio eſt mihi; Neomeniam, & ſabbatum, & feſtivitates alias non feram; iniqui ſunt cœtus veſtri*, ait: “ Omnis conven„ tus qui non offert hoſtias ſpiritua„ les, nec audit illud quod in quinquage„ ſimo

„ ſimo Pſalmo canitur: *Sacrificium Deo* „ *Spiritus contribulatus, cor contritum, &* „ *humiliatum Deus non deſpicies*, abominabilis Deo.

Reſpondeo diſtinguendo: Et inde ſequitur ad meritum requiri, ut adſtans ſacro ſit in ſtatu gratiæ ſanctificantis concedo: ad executionem præcepti ſibi injuncti, ut ei violatio non imputetur, nego. Ut adimpleat præceptum, ſufficit ut adſtet, oretque mente & ore, quibus diſpoſitionibus ſatisfacit præcepto; immo ſic flectit Deum, pronumque eum reddit, ad hoc ut ei condonet peccata; quare Publicanus orando obtinuit remiſſionem peccatorum, quam & peccator obdiendo Eccleſiæ, Deumque deprecando impetrat.

Perſiſtes: Atqui requiritur contritio charitate formata, ut reddatur cultus Deo debitus; & probatur. Præceptum miſſæ audiendæ obligat in die feſto: Sed huic ſacrificio addendum eſt a quolibet fideli ſacrificium cordis contribulati; ſin minus nihil Miſſa proderit peccatori ei adſtanti. Ergo &c.

Reſpondeo negando ſubſumptum. Ad probationem diſtinguo minorem: Sacrificio Miſſæ addendum eſt ſacrificium ſpiritus contribulati diſpoſitive, concedo: contribulati perfecte, ſubdiſtinguo. Ad majorem perfectionem, concedo: abſolute, ita ut peccet de novo peccator ſi contritionem omnibus numeris abſolutam non eliciat, nego. Debet peccator credere, audire Miſſam cum devotione, ut ſe ſe ad juſtificationem diſponat: & hoc ſufficit ut præceptum audiendi Miſſam adimpleat. Variæ, ultro fateor, ſunt circa iſtud momentum ſententiæ; una quorumdam recentiorum, qui autumant Chriſtianum peccato mortali detentum, in novum ruere, ſi audiat Miſſam, niſi prius vel deponat in confeſſione peccatum ut ab eo abſolvatur, vel ſaltem perfecte de illo conteratur: altera, & communior, immo & veracior, hoc non eſſe neceſſe, ſed ſufficere, ut abſque affectu actuali ad peccatum audiat ſacrum; & huic aſſentiendum eſt.

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Contritio præcipitur ex jure naturali & divino. Non tamen ut primum commiſſum eſt peccatum mortale.

Prima pars patet. Quia inquit D. Thomas hic q. 8. art. 7. ad 1. " De jure „ naturali eſt, quod aliquis pœniteat de „ malis quæ fecit, quantum ad hoc quod „ doleat ſe feciſſe: Et doloris remedium „ quærat per aliquem modum, & quod „ etiam aliqua ſigna doloris oſtendat, ſicut „ ut & Ninivitæ fecerunt. „ Si vero ſermo ſit de jure divino, paſſim in ſacris Scripturis injungitur impiis Pœnitentia; maxime Luc. 13.

Altera pars, Videlicet quod præceptum contritionis non obliget ſtatim atque commiſſum eſt peccatum, omnes docent Theologi, iſta innixi ratione, quod præceptum affirmativum, quale eſt illud de quo movetur controverſia, non obliget pro ſemper.

SYNOPSIS DIFFICULTATUM ET RESPOSIONUM.

PRIMO: Impœnitentia finalis adæquate ſumpta, & ut includit firmum in peccando propoſitum numquam a malo recedendi, opponitur præcepto contritionis, cum ſit de jure naturali & divino a peccato tandem aliquando recedere.

Secundo: Præcipitur quidem in genere peccatori, ut citra moram ad Deum convertatur, ſed hoc eſt conſilium, non lex; cum Eccleſia fidelis voluntatum Chriſti interpres præcipat ſolum ſemel in anno, ſub pœna cenſuræ, deponere confeſſario peccata.

Tertio: Verum quidem eſt furem teneri ablatum abſque mora reſtituere, quia damnum phyſicum proximo intulit: ſed peccatum non niſi morale inducit. Si tamen adſit vitæ periculum peccator non debet procraſtinare contritionem; ſicut nec in ſolemnioribus Myſteriorum feſtis; tunc enim cultus ſpecialiſſimus Deo debetur, qui ſane ſecluſo de peccatis dolore, non exhiberetur.

PUNCTUM PRIMUM.

In quo differat Contritio ab Attritione?

Placita Theologorum.

THEOLOGI circa iſtud momentum in varias abiere opiniones. Scotus autumat contritionem in eo diſtingui ab attritione, quod ſit dolor iſto intenſior, & diutius perduret; ſed iſta opinio in hoc claudicat, quod ut infra oſtenſuri ſumus, ſpecie inter ſe differant; majus autem, & minus non diverſificant ſpeciem.

Alii putant in eo contritionem ab attritione ſecernendam eſſe, quod actus contritionis informetur gratia, attritio autem ſit abſque gratia habituali; ſed incaſſum affertur iſtud diſcrimen, cum non ſemel contingat attritionem conjungi cum Pœnitentiæ Sacramento, & ſic informari gratia.

Arbitrantur quidam contritionem odio habere peccata mortalia, ſuper omnia mala; attritionem vero non ſuper omnia mala: aſt illa ſententia non poteſt propugnari; quia contritio poteſt habere dumtaxat pro objecto peccatum veniale, quod homo odio habebit ſuper omnia: Igitur tunc objectum contritionis non erit ſummum malum: Igitur per hoc non ſatis ab attritione diſtinguitur.

Opinantur alii, inter utrumque dolorem illud eſſe diſcrimen, quod contritio ſaltem virtualiter ſe extendat ad omnia, peccata, eaque odio habeat ſuper omnia; contra vero, ajunt, attritionem non ſe ſe extendere ad omnia: verum nec illa opinio eſt amplectenda; in eo enim non diſtinguuntur actus, quod debet eſſe eis commune: ſed uterque dolor debet habere pro fine odium omnium peccatorum, quandoquidem pœnitens non poteſt deteſtari unum peccatum ſine alio: nec enim unum ſine alio remittitur; ejus etiam eſt muneris ea odio habere ſuper omnia.

Morinus ex Congregatione Oratorii Gallicani, & poſt ipſum Sueninus, ejuſdem Congregationis alumnus nullum ſtatuunt diſcrimen eſſentiale inter charitatem perfectam, & imperfectam; docent quippe utriuſque objectum eſſe Deum in ſe diſſectum; & non niſi per gradus inter ſe differre; ita quod amor ille ſit perfectus qui eſt intenſiſſimus, ille vero imperfectus, qui non eſt adeo intenſus.

Demum Quietiſtæ, ita conſtituunt ſpecificum charitatis motivum in ordine ad Deum, ut excludant omnen reſpectum ad nos; ne quidem ad noſtram beatitudinem æternam. His poſitis ſit

CONCLUSIO.

Diſtinctio ſpecifica contritionis perfectę ab imperfecta, quæ vocatur attritio, petitur a principiis & motivis ſpecie diverſis.

Probatur ratione Theologica Scripturarum, & Patrum auctoritate ſuffulta.

ILLA differunt inter ſe ſpecifice, quorum principia & motiva ſunt ſpecie diverſa: Atqui principia & motiva contritionis & attritionis ſunt ſpecie diverſa: Et Probatur. Quæ a diverſa fluunt virtute, & quorum munia non eadem ſunt, habent principia & motiva prorſus diverſa: Atqui contritio & attritio ſunt hujuſmodi; cum amor in utroque actu concluſus talis ſit. Et probatur: Prior actus, videlicet contritionis perfectæ promanat a charitate; habet enim Deum immediate pro objecto. & in ipſo quatenus ſumme amabili, ultimate quieſcit; ſecundus vero dimanat a ſpe, ideo enim eum diligimus, quia ab eo ſperamus, & recipimus bona ſupernaturalia: atqui virtutes illæ ſunt diverſæ, & illi modi Deum attingendi inter ſe diſcrepant. Probatur minor quoad ſingulas partes.

Charitas perfecta a ſpe, ſpecie diſtinguitur.

Probatur auctoritate & Ratione.

PRIMO, ex Scriptura ſacra. Duplicem hanc virtutem diſtinguit ab invicem divus Paulus 1. Cor. c. 13. his verbis: *Nunc autem manent, fides, ſpes, & charitas; tria hæc, major autem horum eſt charitas.* Confirmatur: Charitas habet, quod hominem

minem cum Deo reconciliet, illud autem ſpei non competit; nam de charitate, non de ſpe 1. Petri c. 4. dicitur *Charitas operit multitudinem peccatorum*. Rurſus Rom. c. 13. *Charitas eſt vinculum perfectionis*: Quod nuſquam de ſpe prolatum eſt.

Secundo: Illud expreſſe docet D. Thomas 1. 2. q. 65. art. 4. ad 1. " Fides, " *ait*, & ſpes ſecundum proprias rationes, nec a prudentia, nec a charitate dependent; & ideo ſine charitate eſſe poſſunt, " Et in corpore articuli: " Charitas, *inquit*, dat fidei, & ſpei perfectionem virtutis: ſed fides, & ſpes ſecundum rationem propriam præſupponuntur ad Charitatem. "

Tertio, ratione, eaque multiplici.

Prima: Peccato mortali detenti ſunt ſine charitate & perfecto Dei amore, & tamen actum ſpei elicere tenentur. Ergo &c.

Altera: Charitas numquam excidit; e contra vero ſpes, quæ dubio-procul non remanet in cœlo; quod enim quis videt, quid ſperat? ait D. Thomas. Ergo &c.

Tertia: Spes in Deum tendit: ſed charitas in eo quieſcit, & illum poſſidet. Igitur illæ virtutes non ſunt una & eadem entitas, ſed potius plures ab invicem diſtinctæ.

Munus Contritionis & amoris perfecti diverſum eſt ab officio Attritionis & amoris imperfecti.

Probatur hoc ratiocinio.

QUOD attingit Deum diverſo modo, ab attritione & amore imperfecto diverſum habet ab eo munus obeundum: Atqui res ſic eſt reſpectu utriuſque contritionis & attritionis: Et probatur. Contritio includit perfectam charitatem qua diligitur Deus propter ſe; hinc amor benevolentiæ nuncupatur: E contra vero attritus, non niſi eum, ut ſibi bonum eſt, amat; qui quidem amor nomine amoris concupiſcentiæ donatur: Ergo &c.

Quæ ſunt in iſta minore partes, ſcilicet quod amor perfectus qui tribuitur perfectæ contritioni, diligat Deum propter ſe ſolum & ejus præcellentem bonitatem, attritio vero eum diligat, ut totius juſtitiæ fontem, & ut bonum ſubjecti ſeu creaturæ, probantur.

Contritus diligit Deum propter ſe, & quia ſummum bonum eſt.

Probatur multis momentis.

PRIMO ex Scriptura ſacra. Deut. c. 6. hæc leguntur: *Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & ex tota fortitudine tua*. Similiter Proverb. c. 23. *Præbe fili mi, cor tuum mihi, & oculi tui vias meas cuſtodiant*: Rurſus Eccli. c. 23. *Omni vita dilige Deum, & invoca illum in ſalute tua*; Hæc de Davide pronunciat Eccleſiaſticus cap. 47. *De omni corde ſuo laudavit Dominum, & dilexit Deum qui fecit illum*. Ipſe Pſaltes Regius ſic exclamat: *Quid enim mihi eſt in cœlo? & a te quid volui ſuper terram. Defecit caro mea, & cor meum, Deus cordis mei, & pars mea Deus in æternum*. Hoc ductus motivo Rom. c. 8. ſanctus Paulus exclamat: *Quis nos ſeparabit a charitate Chriſti? Tribulatio, an anguſtia, an fames .... Certus ſum, quia neque mors, neque vita, neque Angeli, neque principatus, neque virtutes, neque inſtantia, neque futura, neque creatura alia poterit nos ſeparare a charitate Dei quæ eſt in Chriſto Jeſu*. Ibi autem, ut claret, Deus in ſe diligendus præſcribitur. Ergo &c.

Secundo, ex ſanctis Patribus. Eamdem veritatem docent unanimiter ſancti Doctores, quippe qui Deum in ſe ſumme bonum, & perfectum abſtrahendo a proprio amantis commodo, aſſignent, tamquam proprium charitatis, & amoris perfecti objectum, juxta illud divi Pauli 1. Cor. 5. *Charitas non quærit quæ ſua ſunt*. Et primo quidem ſanctus Baſilius, qui præfatione in regulas profuſiores circa medium ſic loquitur: " Aut metu ſupplicii a vitiis declinamus, atque ita animum ſervilem induimus, aut mercedis ſpe ducti ad utilitatem noſtram, præceptorum obſervantiam referimus, aut certe pulchro ipſo impulſu, & charitate quam erga ipſum habemus, a quo legem accipimus Deo ſervimus; atque hoc modo bonorum filiorum erga parentes ſuos animus imitatur. " Audis ſanctum

Præ-

Præſulem ſecernere amorem perfectum ab imperfecto ex utriuſque motivo, & diverſa in Deum tendentia.

Idem legimus in divo Ambroſio, qui L. 4. de interpellatione David. c. 11. ſic fatur: " Qui illum ſequitur non premio ,, ducitur ad perfectionem, ſed perfe-,, ctione conſummatur ad præmium, imi-,, tatores Chriſti ſunt, non propter ſpem ,, boni, ſed pro amore virtutis. ,,

S. Hieronymus, eodem ſe explicat modo Epiſt. 46. ad Damaſum his verbis: " Qui diligit, non ideo imperata cuſto-,, dit, quia aut timore penarum, aut ,, præmii aviditate compellitur, ſed quia ,, hoc ipſum quod a Deo jubetur, eſt o-,, ptimum. ,,

Infinitus eſſem, ſi ea omnia, quæcumque ſcripſit beatus Auguſtinus de amore Dei puro, vellem hic texere. Unum dumtaxat quod e multis ſeligam, depromitur ex Soliloquiorum capite 6. ubi ſic habet: " Quiſquis cognoſcit te, diligit ,, te, ſe obliviſcitur; amat te pluſquam ,, ſe, relinquit ſe, ut veniat ad te. ,,

Tertio, ratione: I. Contritio in tantum dicitur perfecta, in quantum includit vehementiſſimum & filialem Dei amorem; hinc qui flet amare peccata, & de eis vere conteritur, nonniſi amore puro, eoque ardentiſſimo dolet. Igitur amor perfectus in contritione conſiſtens Deum propter Deum ſolum diligit. Iſta ratio eſt Catechiſmi Romani 2. p. de Pen. n. 35. " Nam cum perfecta contritio ſit ,, charitatis actio, quæ ab eo timore, ,, qui filiorum eſt, proficiſcitur: patet ,, eumdem charitatis & contritionis mo-,, dum ſtatuendum eſſe: at quoniam cha-,, ritas, qua Deum diligimus, perfectiſ-,, ſimus eſt amor; hinc fit, ut contritio ,, vehementiſſimum animi dolorem con-,, junctum habeat. Ut enim maxime di-,, ligendus eſt Deus; ita quæ nos a Deo ,, alienant, maxime deteſtari. ,,

II. Eadem eſt lex oppoſitorum: ſed homo concupiſcentia aut carnis, aut oculorum victus ita quieſcit in creatura, ut in ea ſuum ultimum reponat finem: Igitur e contrario perfecte de peccato contritus, ita Deum propter ſe diligere debet, ut in eo perfecte tamquam in ſummo bono quieſcat.

III. Judicandum eſt de contritionis pondere ac de dolore ex eo, quem vere penitentes habuiſſe Scriptura ſacra nobis proponit, quales fuerunt Petrus & Magdalena pœnitentes: Sed uterque dolebat de peccato, quia ſupremam lædit bonitatem: de illo enim dicitur Matth. 26. *Flevit amare*. De iſta vero Luc. 7. *Remittuntur ei peccata multa, quia dilexit multum*. Ergo &c.

Attritus Deum diligit, quia ſibi utilis eſt.

Probatur argumento Theologico efficaciſſimo.

AMARE Deum ſolummodo ut totius juſtitiæ fontem, & quia ex illo bono poſſeſſo ſumma nobis beatitudo promanat, eſt illum amare amore concupiſcentiæ, & eo potiſſimum motivo, quia utilis eſt. Atqui iſta ſunt motiva amoris imperfecti: Minor hæc propoſitio ſuadetur multis momentis.

Primo: Hæc leguntur Pſal. 17. *Diligam te, Domine, fortitudo mea, Dominus firmamentum meum, & refugium meum*: Pſalm. 118. *Inclinavi cor meum ad faciendas juſtificationes tuas in æternum, propter retributionem*. 1. Joan. cap. 4. *Nos ergo diligamus Deum, quoniam ipſe prior dilexit nos*. Ibi motivum amoris David erga Deum eſt collatio fortitudinis, firmamenti, refugii, & retributio. Similiter divus Joannes ideo nos ſtimulat ad amorem Dei, quia prior dilexit nos: Ergo &c.

Secundo: Amare Deum amore concupiſcentiæ, eſt eum omnibus rebus anteponere, ejus mandata ſervare, omnia adverſa patienter tolerare, vel timore pœnarum incurrendarum, vel intuitu gloriæ ſempiternæ conſequendæ: Atqui Scriptura, & Patres ubique aſſerunt Deum condonare crimina, remittere pœnam æternam peccatis debitam, gloriam celeſtem largiri iis qui hoc motivo pie & juſte vixerint: Ergo hæc ita certa ſunt, ut neceſſe non ſit longam auctoritatum ſeriem texere, unde e multis pauca ſeligere juvat. De Penitentiæ efficacia hæc leguntur Ezechielis c. 18. *Si autem impius egerit pœnitentiam ab omnibus peccatis ſuis quæ operatus eſt: Et cuſtodierit omnia præcepta mea*,

mea, & fecerit judicium, & juſtitiam, vita vivet, & non morietur. Rurſus c. 33. *Si autem dixero impio, Morte morieris, & egerit pœnitentiam, a peccato ſuo, ... vita vivet, & non morietur*. Item Act. 3. *Pœnitemini igitur, & convertimini, ut deleantur peccata veſtra*. His in locis bene operantibus promittit Chriſtus vitam æternam. Matthæi c. 5. his verbis: *Beati pauperes ſpiritu, quoniam ipſorum eſt regnum cœlorum ... Beati mundo corde, quoniam ipſi Deum videbunt.... Beati eſtis cum maledixerint vobis, & perſecuti vos fuerint... Gaudete, & exultate, quoniam merces veſtra copioſa eſt in cœlis*. Ergo &c.

Idem aſtruunt SS. Patres, nam & pœnitentiæ efficaciam prædicant, & gloriam intuitu meritorum concedi docent: quocirca hortatur peccatores ut pœnitentiam agant, ſi beatitudinem æternam ſibi donari velint. De primo capite S. Cyprianus ſermone de lapſis ait: ‘ Qui ſic „ Deo ſatisfecerit, pœnitentia facti ſui, „ qui pudore delicti, plus & virtutis, „ & fidei de ipſo lapſus ſui dolore conceperit: exauditus & adjutus a Domino, quam contriſtaverat nuper, lætam „ faciet Eccleſiam, nec jam ſolam Dei „ veniam merebitur, ſed coronam. „ Concinit ſanctus Chryſoſtomus Lib. de compunctione cordis his verbis: “ Sola „ eſt cordis compunctio, quę ſicut ignis, „ omne animæ vitium perurit, & adimit, & quantacumque in ea reperit „ mala, abſtergit univerſa, & penitus „ delet. „

De alio momento multus eſt ſermo in iiſdem ſanctis Patribus. Enimvero vitam æternam proponi pro motivo doloris paſſim docent. Inſtar omnium ſit D. Auguſtinus, qui Serm. 19. de verbis Apoſtoli, ſive 178. editionis novæ ſic habet: “ Ecce propter quam viſionem fac bonum, „ ecce propter quam noli facere malum. „ Hunc Doctorem ſequitur divus Thomas 2. 2. q. 23. art. 1. ubi ait: “ Mutua be„ nevolentia fundatur ſuper aliqua com„ municatione. Cum ergo ſit aliqua „ communicatio hominis ad Deum, ſe„ cundum quod nobis ſuam beatitudi„ nem communicat, ſuper hanc commu„ nicationem oportet aliquam amicitiam „ fundari. „

SOLVUNTUR OBJECTIONES.

Objicies: Diſtinctio amoris perfecti ab imperfecto non fluit a motivis, ſi æterna beatitudo non ad amorem imperfectum, ſed ad perfectam charitatem pertineat: Atqui de facto proprium eſt charitatis ſibi gloriam deſiderare: Ergo &c. Probatur minor. Amor quo S. Paulus Philipp. c. 1. cupiebat diſſolvi, & eſſe cum Chriſto erat perfectæ charitatis, juxta S. Thomam 2. 2. q. 24. art. 9. Sed ejus motivum erat unio quædam amantis cum re amata; unio autem illa eſſentialiter includit reſpectum mutuum extremorum quæ uniuntur, nempe amantis, & rei amatæ: Igitur propria beatitudo eſt motivum charitatis perfectæ.

Reſpondeo negando minorem: Ad probationem diſtinguo: Amoris S. Pauli motivum erat unio cum Chriſto propter ſummam ejus bonitatem, ac perfectionem in ſe abſolute ſpectatam, concedo: Propter beatitudinem, quæ nos beatos reddit, ſubdiſtinguo: Hujus amoris motivum erat æterna beatitudo objective ſumpta, hoc eſt Deus ipſe in ſe bonus, qui eſt objectum noſtræ beatitudinis, concedo: æterna beatitudo formaliter ſumpta, hoc eſt poſſeſſio iſta Dei quatenus actu, & formaliter beatos nos reddit, nego. Motivum ergo divi Pauli, erat ſumma, & infinita Dei perfectio in ſe conſiderata, minime vero quatenus ex illa nobis bona proveniunt; eadem eſt reſponſio ad probationem. Ceterum poteſt dici beatitudinem ut bonum hominis, fuiſſe motivum amoris Apoſtoli, non quidem primarium, ſed ſecundarium; in quantum qui vult & amat Deum propter ſummam ejus bonitatem, conſequenter & propter ſeipſum illum vult & quærit.

Inſtabis: D. Thomas tria docet, quæ adverſantur concluſioni datæ. Primo aſſerit charitatem eſſe amorem Dei quo diligitur ut beatitudinis objectum: ita 1. 2. q. 65. art. 5. ad primum his verbis: “ Charitas non eſt qualiſcumque amor „ Dei; ſed amor quo diligitur ut beati„ tudinis objectum, ad quod ordinamur „ per fidem, & ſpem. „ Idem docet q. 114. art. 4. in corpore. Idem pariter 2. 2. q. 23. art. 4. in corpore. II. Affirmat du-

duplex eſſe charitatis motivum, unum primarium, nempe bonitatem Dei in ſe conſideratam, alterum ſecundarium a primario inſeparabile, nempe bonitatem Dei relativam ad nos, id eſt quatenus eſt noſtra beatitudo, ita 2. 2. q. 23. art. 5. ad 2. III. Dicit amicitiam charitatis fundari ſuper communicationem beatitudinis, ut legere eſt 2. 2. q. 23. art. 1. in corpore. Ergo &c.

Reſpondeo I. Inter iſta duo, maximum eſſe diſcrimen, videlicet charitatem eſſe amorem Dei quo diligitur ut beatitudinis objectum, & charitatem tendere in Deum ex motivo beatitudinis in ipſo conſequendę. Primum merito aſſerit ſanctus Thomas, nam Deus ſicut beatitudinis, ſic & charitatis objectum eſt, quia ſumme bonus, & perfectus eſt in ſe; pertinet autem ad ſummam Dei perfectionem, quod ſit noſtræ beatitudinis objectum; niſi enim ſumme perfectus eſſet, noſtra non foret beatitudo; charitas vero ex proprio & formali motivo, non tendit in Deum quatenus eſt noſtrum bonum, ſeu noſtra beatitudo: Unde divus Thomas non dixit Deum quatenus eſt auctor noſtræ beatitudinis eſſe objectum charitatis, ſed ſimplicíter dicit Deum ut objectum noſtræ beatitudinis diligi amore charitatis, eo quod ſicut objectum amoris perfecti eſt Deus ſecundum ſe ſpectatus, ita objectum charitatis eſt idem Deus ut in ſe eſt. Hac explicatione poſita, abſque negotio ſolvuntur ea omnia quæ objiciuntur ex divo Thoma; unde cum ait amicitiam charitatis fundari in communicatione beatitudinis, loquitur de diſpoſitione excitante, & movente ad charitatem; non vero de motivo formali, & ſpecifico; quando autem ait non eſſe contra charitatem ut quis diligendo Deum, ad mercedem reſpiciat, diſtinguendum eſt inter eſſe contra charitatem, & eſſe ex motivo proprio, & ſpecifico charitatis; nam operari ex motivo mercedis non eſt contrarium charitati.

Reſpondeo II. diſtinguendo: Et S. Thomas in laudatis & ſimilibus locis unum tantummodo docet, Deum ſcilicet ut bonum, eſſe cujuſcumque amoris ſive perfecti, ſive etiam imperfecti objectum, concedo: Et contendit charitatem perfectam non tendere in Deum præciſe propter ſuæ bonitatis excellentiam, nego. Solutio patet ex locis divi Thomæ in probationem concluſionis ſupra allatis.

Inſiſtes: Deus per charitatem diligitur ut benevolus, beneficus, & beatificans: Atqui non poteſt ſub ea ratione diligi ſine reſpectu ad bonum quod ex illo ſperamus: Ergo &c.

Reſpondeo diſtinguendo majorem: Diligitur ratione principii, hoc eſt quia habet in ſe perfectiones omnes inter quas eſt beneficentia, concedo: ratione termini, hoc eſt boni quod ex divina beneficentia in nos derivatur, nego; iſtud enim pertinet ad ſpem, non ad charitatem.

Urgebis: Non poteſt homo abſtrahere a naturali illo deſiderio quo beatitudinem quærit & exoptat, namque in omni charitatis actu imbibitur: Ergo &c.

Reſpondeo diſtinguendo antecedens: Non poteſt homo ſe ſpoliare naturali deſiderio beatitudinis vel formaliter, & explicite, vel virtualiter & ſolum implicite, concedo; formaliter ſemper & explicite, quaſi in quolibet actu ſemper explicite, & formaliter deſiderium beatitudinis habeat, & illius motivo agat, nego. Tametſi enim deſiderium illud excludere non valeamus, utpote nobis innatum circa beatitudinem in communi, in actibus tamen libere elicitis, ita poſſumus ab illo deſiderio mentem avocare, & abſtrahere, ut non propter illud formaliter, & explicite, ſed propter abſolutam objecti bonitatem, ſeu excellentiam operemur.

Perſiſtes: Amor Dei caſtus, purus, & gratuitus, eſt amor perfectus charitatis: Sed amor quo amatur Deus quatenus nobis bonus, ſeu quatenus eſt noſtra beatitudo, eſt hujuſmodi: Ergo &c.

Reſpondeo diſtinguendo minorem: Amor quo diligimus Deum ut noſtram beatitudinem eſt caſtus comparative ad amorem quo ad temporalia inhiamus, concedo; relative ad charitatem qua Deus diligitur propter ſuam excellentiſſimam bonitatem, nego. Quis autem dixerit amorem quo Deum diligimus propter nos, non nihil eſſe mercenarium. Norunt omnes actum moralem ſpecificari ab objecto for-

formali, quod certe juxta diverſa motiva, diverſum quoque evadit. Ex quo ſequitur attritionis amorem eſſe longe diverſum a contritionis dilectione.

Repones: Amor mercenarius opponitur perfectioni: Igitur & ab attritione amovendus eſt.

Reſpondeo diſtinguendo antecedens: Amor mercenarius temporalium opponitur perfectioni, concedo: amor Dei propter ſpem beatitudinis, nego. Eſt enim ad perfectionem gradus, cum ad Deum fide, & ſpe aſcendamus, ut charitate & viſione in ipſo quieſcamus. Hinc S. Auguſtinus totam vitam chriſtianam virtutibus Theologicis inſtitui docet Enchir. cap. 3. ubi ſic ait: " Fide, ſpe, & charitate colendum Deum . . . Hæc enim maxime, immo vero ſola in religione ſequenda ſunt ... Cum autem initio fidei quæ per dilectionem operatur imbuta mens fuerit, tendit bene vivendo etiam ad ſpeciem pervenire, ubi eſt & ſanctis, & perfectis cordibus nota ineffabilis pulchritudo, cujus plena viſio eſt ſumma felicitas; hoc enim nimirum quod requiris, *quid primum*, *quid ultimum teneatur*: inchoari fide, perfici ſpecie. " Ergo &c.

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Contritio ſpecifice ab Attritione diſtinguitur.

PRIMO ex S. Paulo, qui 1. Cor 13. ait ſpem a qua promanat attritio, excidere; charitatem vero in æternum permanere. Quod vel ipſa quotidiana probat experientia, cum certum ſit juſtum habere charitatem, eam vero, cum in peccatum mortale prolabitur, deperire, ſed non ſpem, quippe qui ſperet in Domino.

Secundo: Idem Apoſtolus non ſemel diſtinguit amorem charitatis, qui contritioni tribuitur, ab amore imperfecto attritionis, quo peccator accedit ad Deum ut totius juſtitiæ fontem. Rom. 8. priorem deſignat his verbis; *Neque altitudo, neque profundum, neque creatura alia poterit nos ſeparare a charitate Dei, quæ eſt in Chriſto Jeſu*: Poſteriorem vero 1. Tim. 4. *In hoc enim laboramus & maledicimur: quia ſperamus in Deum*. Rurſus. 2. Tim. 4. *Bonum certamen certavi, curſum conſummavi, fidem ſervavi. In reliquo repoſita eſt mihi corona juſtitiæ, quam reddet mihi Dominus in illa die juſtus judex*. Concinit Concilium Tridentinum Seſſ. 14. cap. 4. concinunt & Patres, ut Amb. L. 4. de interpell. David cap. 11. Solil. cap. 6. &c.

Tertio: Actus ſpecificantur per ordinem ad objectum formale, quod ſane diverſum eſt pro contritione & attritione: Illa enim dolet de peccato propter Deum ſumme & propter ſe dilectum: iſta vero propter Deum ut eſt bonum nobis utile.

SYNOPSIS OBJECTIONUM ET SOLUTIONUM.

PRIMO: Verum quidem eſt contritum & attritum ad Deum ut bonum tendere: ſed aliter, & aliter. Primus illum propter ſuam bonitatis excellentiam diligit, ſecundus vero ut eſt ſua felicitas & beatitudo.

Secundo: Tametſi Deus ut bonus non diſtinguatur a parte rei a ſe, ut eſt in ſe ſummum bonum, & ut bonum eſt creaturæ beatificandæ, peccator tamen poteſt abſtrahere a priori, & ad Deum ſolummodo ut eſt totius juſtitiæ fons, & omnium beatitudo, accedere: & quia iuxta iſtud adagium, *Quidquid faciant homines, intentio judicat omnes*: ſequitur attritionem eſſe a contritione prorſus diverſam.

Tertio: Ultro fatemur cum S. Thoma Deum ut bonum eſſe omnis amoris objectum: Sed diverſimode; ut ſpectatur in ſe bonus, eſt charitatis objectum: ut vero bonus pro nobis, objectum eſt amoris imperfecti, ſeu attritionis.

ARTICULUS QUARTUS.

De Contritione imperfecta.

CONTRITIO imperfecta nomine attritionis ſæpius celebrata, ea dicitur juxta Concilium Tridentinum, quæ vel ex turpitudine peccati, vel ex metu gehennæ, aut amiſſionis vitæ æternæ concipitur; quæ ſi voluntatem peccandi exclu-

eludat, cum ſpe veniæ, verum eſt Dei donum, & Spiritus ſancti impulſus, non adhuc quidem inhabitantis, ſed tantum moventis, quo pœnitens adjutus, viam ſibi ad juſtitiam parat: *Et quamvis*, ait, *ſine ſacramento Pœnitentiæ per ſe ad juſtificationem perducere peccatorem nequeat; tamen eum ad Dei gratiam in ſacramento Pœnitentiæ impetrandam diſponit.*

Verum operæ pretium eſt hic ſubnotare, duo potiſſimum requiri ut hujuſmodi dolor una cum Sacramento peccatorem juſtificet; primum quidem, quod a gratia actuali procedat; definit enim Concilium Tridentinum *Seſſ.* 6. *cap.* 5. initium juſtificationis a gratia profluere. Alterum vero, quod ex motivo ſupernaturali eliciatur; ſin minus eſſet quid mere naturale, adeoque ad reconciliationem impii cum Deo prorſus inſufficiens, ut non ſemel declaratum legitur in Conciliis contra Pelagianos adunatis.

His prælibatis, tria quæruntur. Primo, num attritio metu gehennæ concepta hominem magis peccatorem efficiat, ut perperam contendunt Lutherani? Secundo, an ille dolor, omni ſecluſo amore ſufficiat cum Sacramento ad juſtificandum impium? Tertio demum, quiſnam debeat eſſe amor quem plurimi exigunt Theologi? Utrum ſufficiat amor a ſpe fluens, qui concupiſcentiæ nomine donatur, eo quod pœniteus diligat Deum ut ſibi utilis eſt?

SECTIO PRIMA.

Num timor pœnæ æternæ, quo concuſſus peccator ad pœnitentiam movetur, ſit bonus?

PRÆNOTANDUM eſt quadruplicem eſſe timorem, videlicet mundanum, quo quis a Deo recedit propter quædam imminentia mala: puta ne teneatur crucem portare, bona deprædata reſtituere &c. Servilem, quo ſolo pœnæ æternæ vitandæ motivo Deo adhærere ſeligit: initialem, quo partim propter malum pœnæ, partim etiam propter malum culpæ Deo conjungi ſatagit: Filialem vero, quo propter Deum ſumme dilectum a malo culpæ abhorret. Sic docet S. Thomas 2. 2. q. 19. art. 2. in corp. his verbis: " De timore nunc agimus, ſecundum quod per ipſum aliquo modo ad Deum convertimur, vel ab eo avertimur. Cum enim objectum timoris ſit malum, quandoque homo propter mala, quæ timet, a Deo recedit: Et iſte dicitur timor humanus, vel mundanus. Quandoque autem homo propter mala quæ timet, ad Deum convertitur, & inhæret; quo quidem malum eſt duplex, ſcilicet malum pœnæ, & malum culpæ. Si ergo aliquis convertatur ad Deum, & ei inhæreat propter timorem pœnæ, erit timor ſervilis. Si autem propter timorem culpæ, erit timor filialis. Nam filiorum eſt timere offenſam patris. Si autem propter utrumque, eſt timor initialis, qui eſt medius inter utrumque timorem. "

Ad majorem explicationem obſervandum eſt, aliquem peccatorem poſſe attritum eſſe dupliciter: Primo quidem ſolo metu pœnæ, recedendo a peccato, ita ut ſi non daretur infernus, perſeveraret in crimine: Secundo, non ſiſtendo in metu, ſed terrore ſupplicii percuſſus ultro progreditur, & ad Deum tendit reus, ut ad totius juſtitiæ fontem, in quo velut in fine ultimo quieſcit. Prior metus dicitur ſerviliter ſervilis, quia peccator ſiſtit in metu; poſterior vero ſimpliciter ſervilis, ea potiſſimum ratione, quod illum habeat dumtaxat ut converſionis motivum, cum Deum ut ultimum finem quærat. Controverſia præſens non movetur de timore mundano, nam citra dubium eſt eſſe malum; neque de timore aut initiali, aut filiali, utrumque laudibus omnes efferunt: Sed neque etiam de timore ſerviliter ſervili, nemo quippe cordatus dixerit illum eſſe ſupernaturalem, & cum Sacramento ad juſtificationem peccatoris ſufficere. Igitur tota difficultas penes timorem, quo quis impulſus, ad Deum ut ad ſuum ultimum finem accedere ſatagit, verſatur; & quærimus num ſit bonus. Pro cujus reſolutione ſit

CON-

CONCLUSIO.

Timor gehennæ quo quis movetur ad pœnitentiam agendam, ut in Deo quieſcat, bonus & laudabilis eſt.

Probatur multis momentis.

Primo, ex Sacris Scripturis.

PROVERBIORUM I. habetur: *Timor Domini principium ſapientiæ*. Si eſt principium ſapientiæ, dubio-procul eſt bonus, & laudabilis. Item Pſal. 110. *Initium ſapientiæ timor Domini*. Rurſus Eccli. c. I. *Timor Domini expellit peccatum*, ſcilicet inchoative, & diſpoſitive. Iſaiæ c. 26. Vulgata habet: *Concepimus, & quaſi parturivimus, & peperimus ſpiritum: Salutes non fecimus in terra*. Septuaginta legunt: *A timore tuo, Domine, concepimus, & peperimus ſpiritum ſalutis*; id eſt, pœnitentiæ ſalutaris, ut explicat D. Thomas 3. p. q. 85. art. 5. in argumento *Sed contra*: Similiter Matth. 10. *Timete eum qui poteſt animam & corpus perdere in gehennam*. Hinc in Conc. Trid. Seſſ. 14. c. 4. hæc de pœnarum metu leguntur: "Illam vero „ contritionem imperfectam, quæ attri- „ tio dicitur, quoniam vel ex turpitudi- „ nis peccati conſideratione, vel ex ge- „ hennæ & pœnarum metu communiter „ concipitur, ſi voluntatem peccandi ex- „ cludat cum ſpe veniæ, declarat non „ ſolum non facere hominem hypocri- „ tam, & magis peccatorem, verum „ etiam donum Dei eſſe, & Spiritus „ ſancti impulſum, non adhuc quidem „ inhabitantis, ſed tantum moventis, „ quo pœnitens adjutus viam ſibi ad „ juſtitiam parat. „

Secundo, ex Patribus.

PRIMUS, qui hanc agnoſcit veritatem nobis occurrit Tertullianus, Lib. de Pœnit. cap. 12. ubi ſic habet: "Si de Exo- „ mologeſi retractas, gehennam in corde „ conſidera, quam tibi Exomologeſis ex- „ tinguit, & pœnæ prius magnitudinem „ imaginare, ut de remedii adeptione „ non dubites. „

Huic accedit Clemens Alex. Lib. 2. Stromat. ubi paulo ante medium, ait: "Qui timorem damnant, ii legem etiam „ inſectantur; quod ſi legem, clarum „ eſt, quod & eum qui legem tulit. „

Similia tradit S. Cyprianus Serm. de lap. ſub finem: "Deus, *inquit*, quantum „ Patris pietate indulgens ſemper & bo- „ nus eſt, tantum judicis Majeſtate me- „ tuendus eſt. „

Hujuſce timoris pretium non ſilet S. Baſilius; interpretans enim iſta verba Pſal. 33. *Timorem Domini docebo vos*, ait: Timor „ vero ſalutaris, & qui ſanctitatis ope- „ ratorius eſt, timor item qui ſtudio „ acquiritur, non qui per effectionem „ imprimitur animæ, vis enarrem qua- „ lis ſit? Si quando te ſenſeris ad unum „ aliquod cieri & proſilire peccatum, ti- „ bi ad mentem revoca formidabile il- „ lud, nec ulli mortalium tolerabile „ Chriſti judicium. „

Subſcribit S. Pacianus in Paræneſi ad pœnitentiam hoc modo: "Timete di- „ lectiſſimi juſta judicia, omittite erro- „ rem, damnate delicias; properat jam „ tempus extremum; tartarus, & ge- „ henna laxatos impiis ſinus pandunt: „ poſt animarum tempeſtiva ſupplicia re- „ divivis quoque perpetua corporibus pœ- „ na ſervatur. „

Hunc eumdem timorem virgini lapſæ proponit S. Ambroſius c. 8. cum ait: "Pœnitentia non verbis agenda eſt, ſed „ actu: hæc autem ſic agitur. Si tibi „ ante oculos ponas de quanta gloria „ rueris, & de quo libro vitæ nomen „ tuum deletum ſit, & ſi te jam credas „ prope ipſas poſitam tenebras exterio- „ res, ubi erit fletus oculorum, & ſtri- „ dor dentium ſine fine: Cum hæc cer- „ ta fide, ſicut eſt, animo conceperis, „ quia neceſſe eſt prævaricatricem ani- „ mam tartareis pœnis, & gehennæ „ ignibus tradi, nec aliud remedium con- „ ſtitutum eſſe poſt Baptiſmum quam „ pœnitentiæ ſolatium, quantamvis affli- „ ctionem, quantumvis laborem & in- „ decorem ſubire, eſto contenta. „

S. Hieronymus non abſimilia profert in cap. 2. Mich. "Ut qui, *ait*, pudore & „ verecundia non tenentur; agant pœ- „ nitentiam ſaltem comminatione pœ- „ narum. „

Concinit S. Chryſoſtomus Lib. I. de com-

compunctione cordis his verbis : " Hoc „ ſolum eſt quod expoſcitur a nobis .... „ Ut gehennam ponamus in conſpectibus „ noſtris , & Angelos qui in die judicii „ ubique diſcurrunt , & congregant de „ omni orbe terrarum eos qui trudendi „ ſunt in gehennam ignis , ac ſuppliciis „ tradendi . „

Catholicam veritatem clare enunciat D. Auguſtinus in Pſal. 127. " Ille, *inquit* , „ timor nondum caſtus præſentiam Do- „ mini , & pęnas timet , timore facit „ quidquid boni facit, non timore amit- „ tendi bonum illud, ſed timore patien- „ di illud malum : non timet ne perdat „ amplexus pulcherrimi ſponſi, ſed timet „ ne mittatur in gehennam . Bonus eſt „ & iſte timor , utilis eſt . „ Rurſus Tract. 8. in Epiſt. 1. Joan. " Cępit ali- „ quis credere diem judicii : Si cępit „ credere , cępit & timere ; Timendo „ corrigit ſe , vigilat adverſus hoſtes „ ſuos, id eſt peccata ſua , incipit revi- „ viſcere interius. „

Ab eis non recedit S. Bernardus Lib. de præcepto & diſpenſatione cap. 10. ubi ſic loquitur. " Bonus quidem obedientiæ „ gradus eſt juxta Magiſtri noſtri ſen- „ tentiam . Sive propter metum gehen- „ næ, ſive propter profeſſionem ſanctam „ quam profeſſus eſt quiſpiam , obediat: „ melior tamen quum ex Dei amore „ obeditur . „

Tertio , rationibus divi Thomæ.

Prima : Quod a Spiritu ſancto pro- manat , bonum eſt ; ſed timor ſervilis delineatus, a Spiritu ſanto profluit, cum moveat peccatorem ad Deum ut ulti- mum finem quærendum , quod nedum gratiæ, ſed vel ipſi rationi conforme eſt; hic enim timor non ſiſtit in pęna : Er- go &c. Hac ratione probat ex profeſſo S. Thomas 2. 2. q. 19. art. 4. timorem ſervilem eſſe bonum . In argumento *Sed contra* ita loquitur. " Nullum malum eſt „ a Spiritu ſancto : ſed timor ſervilis „ eſt a Spiritu ſancto ; quia ſuper illud „ Rom. 8. Non accepiſtis Spiritum ſer- „ vitutis &c. dicit Glo. Unus Spiritus „ eſt , qui facit duos timores , ſcilicet „ ſervilem , & caſtum . Ergo timor ſer- „ vilis non eſt malus : „ Tum in copore probat hunc metum eſſe bonum , quia in Deo ultimate quieſcit . " Objectum „ autem timoris ſervilis eſt pęna , cui „ accidit quod bonum , cui contraria- „ tur pœna , ametur tamquam finis ul- „ timus. „

Altera : Ideo fides tametſi informis eſt donum Dei , quia adveniente charitate non perit, ſed perficitur . Atqui timor ſervilis utique conſociatur cum charitate, & per eam perficitur. Ergo &c. Iſta ra- tio eſt etiam D. Thomæ ibidem art. 6. ubi ex profeſſo probat timorem laudatum non opponi charitati : Primo quia eſt do- num Spiritus ſancti . " Sed dona Spiritus „ ſancti, *inquit* , *in arg. Sed contr.* non tol- „ luntur adveniente charitate &c. „ Se- cundo, ex eo quod homo iſto concuſſus metu , non quieſcit in bono proprio , ut in ultimo fine, ſed in Deo. Sic loquitur in Corp. " Alio modo timor pęnæ di- „ ſtinguitur quidem ſecundum ſubſtantiam „ a timore caſto: Quia ſcilicet homo ti- „ met malum pęnale non ratione ſepa- „ rationis ab eo, ſed in quantum eſt no- „ civum proprii boni : nec tamen in illo „ bono conſtituitur ejus finis. „

Tertio : Habitus qui eſt initium ſapien- tiæ, optimus eſt; a fructibus enim arbor bona dignoſcitur: Sed timor ſervilis eate- nus eſt initium ſapientiæ , quatenus deter- ret hominem a peccando, metu pęnarum, ut poſtea in Deo quieſcat. Ergo. Doctor Angelicus ibidem art. 7. oſtendit timorem Domini initium eſſe ſapientiæ dupliciter. Primo quidem per rationes altiſſimas ad Deum aſcendendo , videlicet , quia eſt bonus & in ſe perfectiſſimus . Secundo , ex eo quod extra ipſum nulla ſit ſalus . Timor filialis eſt initium ſapientiæ amando Deum, ſervilis vero illum tamquam cri- minum vindicem timendo . " Timor eſt „ initium ſapientiæ : aliter tamen timor „ ſervilis, & aliter timor filialis. Timor „ enim ſervilis eſt ſicut principium extra „ diſponens ad ſapientiam , in quantum „ aliquis timore pęnæ diſcedit a pecca- „ to, & habilitatur per hoc ad ſapientiæ „ effectum, ſecundum illud Eccleſ. 1. Ti- „ mor Domini expellit peccatum. Timor „ autem caſtus , vel filialis , eſt initium „ ſapientiæ, ſicut primus ſapientiæ effe- „ ctus. „

FIT SATIS OBJECTIONIBUS PROTESTANTIUM.

OBJICIUNT : Ut fuga mali metu pęnarum ſit laudabilis, debet qui tali impulſus motivo a peccatis diſcedit, ea odio habere : Atqui tamen de facto illa non odit. Ergo &c.

Reſpondeo diſtinguendo minorem : Peccata non odit odio ex amore filiali promanante, concedo : odio ex amore boni proprii, & juſtitiæ, nego. Attritus ſua odio proſequitur peccata, ne Deum ſibi pro beatitndine utilem perdat.

Inſtant : Quod a charitate non procedit vitioſnm eſt, ut ſæpius prædicat S. Auguſtinns contra Pelagianos : Atqui attritio ex timore pęnarum concepta annexam ſibi charitatem non habet. Ergo &c.

Reſpondeo I. diſtinguendo majorem : Vitioſum eſt, in ſenſu oppoſito actui charitatis vitæ æternæ meritorio, concedo: in ſe ſpectatum, nego. Et conceſſa minore, nego conſequentiam. Hoc unum probat objectio, videlicet peccatorem attritione, vitam æternam non promereri. Neque vero refragatur S. Anguſtinus, quippe qui in libris adverſus Pelagianam perfidiam, debellet errores Pelagii, & Juliani, qui propugnabant bona opera ordinis naturalis, ut motu compaſſionis operire nudum, eſſe ſupernæ felicitatis meritoria.

Reſpondeo II. ad eamdem, ſed aliter diſtinguendo minorem : Attritio non habet annexam charitatem habitualem & perfectam, concedo : actualem initialem & imperfectam, qua Deus ut totius juſtitiæ fons, & creaturæ rationalis beatitudo diligitnr, nego.

Urgent : Atqui attritio etiam ſic delineata, non eſt bona : Ergo nulla ſolutio. Probatur ſubſumptum : Ut hujuſmodi actns ſit laudabilis, attritus debet plus timere culpam quam pęnam, ita ut pęnæ liberationem non ſibi proponat, tamquam finem ultimum: Atqui timore perterritus non magis timet culpam quam pęnam, & nec alium finem ultimum habet, quam pęnam ipſam vitare : Et probatur ex D. Thoma, qui 2. 2. q. 19. art. 4. in corpore ſic habet : " Objectum autem timoris ſervilis eſt pęna, cui accidit quod bonum, cui contrariatur pęna, ametur tamquam finis ultimus, & per conſequens pœna timeatur tamquam principale malum : quod contingit in non habente charitatem. " Ergo &c.

Reſpondeo negando ſubſumptum. Ad probationem diſtinguo : Attritus debet plus timere culpam quam pœnam, ratione finis ultimi, concedo : Ratione motivi proximi, nego. Et ſic diſtincta minore, nego conſequentiam. Attritus movetur quidem proxime a malo pęnæ incurrendæ ad pęnitentiam, in quo ſane diſtinguitur a contrito, qui timore filiali impulſus, a malo culpæ primum toto niſu recedere intendit. Et hoc unum docet S. Thomas ibidem art. 6. in corp. " Timor pęnæ diſtinguitur quidem a timore caſto, quia ſcilicet homo timet malum pęnæ non ratione ſeparationis a Deo, ſed in quantnm eſt nocivum proprii boni : nec tamen in illo bono conſtituitur ejus finis. " Audis Doctorem Angelicum aſſerere attritum, finem ſuum ultimum non conſtituere præcise in fuga, & privatione mali, ſed in Deo ut totius juſtitiæ fonte. Et ſic patet reſponſio ad ejus auctoritatem.

Reponunt : Timor qui non excludit voluntatem peccandi, ſed potius eam ſupponit, non eſt bonus, immo nec honeſtus, nec ſupernaturalis : Atqui talis eſt timor pęnæ : Et probatur. Qui timet pœnam dumtaxat, ſine ullo amore juſtitiæ, ita affectus eſt, ut ſi peccato non eſſet injuncta pęna, illud committeret. Ergo &c.

Reſpondeo negando minorem ; timor enim ex ſe bonus eſt tam ex parte objecti, quam ex parte effectus, & medii ; ſi igitur verus eſt, & efficax, qualis debet eſſe, dubio-procul excludit non tantum externum peccati actum, ſed & ipſam peccandi voluntatem ; excludit enim id omne, ſine quo ad finem, quem attritus intendit, perveniri non poteſt : atqui ſine actu interno ad finem pervenire non poteſt pęnitens, ſed ſi actum illum excludit, tunc malus eſt.

Inſiſtunt : Vel timor oritur ex charitate, vel ex cupiditate profluit ; affirmat quippe in multis locis D. Auguſtinus, nullum eſſe medium inter utrumque : ſed ſi fluit ex charitate, eſt timor filialis, ſi vero ex cupiditate malus eſt. Ergo &c.

Reſpondeo negando majorem; nam timor ille eſt a virtute ſpei, quæ nec charitas eſt, nec cupiditas: Ad id quod ait Auguſtinus, illud omne eſſe a cupiditate quod non fluit ex charitate, diſtinguo; & ibi ſpectat ſtatum agentis qui vel eſt in gratia, vel non, concedo: & ibi loquitur de principio ipſo formali actionis, nego: Jam vero neceſſe non eſt, ut quidquid agit homo, procedat ex motivo aut charitatis, aut concupiſcentiæ; alias peccator nihil boni poſſet facere, nec juſtus aliquid mali, quod tamen falſum eſt; certe & ſpes non eſt ex charitate, neque a cupiditate, ita pariter timor, & alia bene multa.

Replicant: Sanctus Auguſtinus multis in locis affirmat peccare eum qui non amore juſtitiæ, ſed timore pœnæ abſtinet a malo; ſic enim loquitur Epiſt. 145. novæ editionis: " Inaniter victorem ſe eſſe „ peccati putat, qui pœnæ timore non „ peccat, quia etſi foris non impletur nego„ tium malæ cupiditatis, ipſa tamen mala „ cupiditas intus eſt hoſtis. „ Ergo &c.

Reſpondeo diſtinguendo antecedens: Qui ex timore pœnæ ſerviliter ſervili, abſtinet ab externo actu peccati, peccat, concedo: qui ex timore ſimpliciter ſervili, quo non tantum actus externus peccati, ſed voluntas ipſa prohibetur, nego antecedens & conſequentiam: porro D. Auguſtinus loquitur de illo timore qui non excludit peccandi voluntatem propter pravam diſpoſitionem timentis, quem quidem timorem mundanum vocat S. Thomas 2. 2. q. 19. art. 2.

Perſiſtunt: Quod opponitur charitati eſt abjiciendum. Atqui timor gehennæ opponitur charitati, juxta illud 1. Joan. 3. *Timor non eſt in charitate*: *Sed perfecta charitas foras mittit timorem*. Ergo &c.

Reſpondeo negando minorem propter rationem ſupra laudatam. Ad probationem diſtinguo: Perfecta charitas foras mittit timorem eo prope modo quo magis perfectum excludit minus perfectum, concedo: In hoc ſenſu viſio beatifica propellit tum fidem, tum ſpem, ut concedunt omnes Theologi: foras mittit timorem ut malum ſibi contrarium, ſubdiſtinguo: timorem mundanum & ſerviliter ſervilem, concedo: ſimpliciter ſervilem, nego. Solutio eſt D. Thomæ ibidem art. 6. his verbis: " Dicendum, quod timor „ ſervilis ex amore ſui cauſatur: quia „ eſt timor pœnæ, qui eſt detrimentum „ proprii boni. Unde hoc modo timor „ pœnæ poteſt ſtare cum charitate, ſic„ ut & amor ſui. Ejuſdem enim rationis „ eſt, quod homo cupiat bonum ſuum, „ & quod timeat eo privari. Amor au„ tem ſui tripliciter ſe poteſt habere ad „ charitatem. Uno enim modo contra„ riatur charitati, ſecundum quod aliquis „ in amore proprii boni finem conſtituit. „ Alio vero modo in charitate includi„ tur, ſecundum quod homo ſe propter „ Deum, & in Deo diligit. Tertio mo„ do a charitate quidem diſtinguitur, ſed „ charitati non contrariatur, puta, cum „ aliquis diligit ſe ipſum ſecundum ra„ tionem proprii boni, ita tamen quod „ in hoc proprio bono non conſtituat fi„ nem. Sicut etiam & ad proximum poteſt „ eſſe aliqua alia ſpecialis dilectio præter „ dilectionem charitatis, quæ fundatur „ in Deo, dum proximus diligitur ratio„ ne commoditatis, conſanguinitatis, vel „ alicujus alterius conditionis humanæ, „ quæ tamen referibilis ſit ad charita„ tem. Sic ergo & timor pœnæ inclu„ ditur uno modo in charitate. Nam ſe„ parari a Deo eſt quædam pœna, quam „ charitas maxime refugit: Unde hoc „ pertinet ad timorem caſtum. Alio „ autem modo contrariatur charitati, ſe„ cundum quod aliquis refugit pœnam „ contrariam bono ſuo naturali, ſicut „ principale malum contrarium bono, „ quod diligitur, ut finis: Et ſic timor „ pœnæ non eſt cum charitate. Alio mo„ do timor pœnæ diſtinguitur quidem „ ſecundum ſubſtantiam a timore caſto: „ quia ſcilicet homo timet malum pœ„ nale non ratione ſeparationis a Deo, „ ſed in quantum eſt nocivum proprii „ boni, nec tamen in illo bono conſti„ tuitur ejus finis; unde nec illud ma„ lum formidatur tamquam principale „ malum. Et talis timor pœnæ poteſt „ eſſe cum charitate. „ Videas velim ex S. Thoma per attritionem de qua præſens quæſtio movetur, peccatorem ſuum ultimum finem non in fuga mali, ſed in Deo reponere, & iſtum timorem cum charitate conſociari, ut ex profeſſo hic art. 6. docet Angelus Scholæ.

SYN-

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Timor Gehennæ quo attritus movetur ad pœnitentiam, eſt bonus.

PRIMO: Scripturæ paſſim, ubi de Pęnitentia ſermo eſt, hunc timorem commemorant; inſtar omnium auctoritatum ſit iſtud Chriſti de metu gehennæ oraculum Matt. 10. *Timete eum qui poteſt & animam, & corpus perdere in gehennam*. Ecce timor ſervilis laudatus a Domino: erroneum igitur eſt eum ut malum habere.

Secundo: Patres Tridentini Seſſ. 14. cap. 4. definiunt iſtum timorem eſſe Spiritus ſancti donum. Hanc eamdem doctrinam priorum ſæculorum Patres prædicaverunt: In primis Tertullianus L. de Pęn. cap. 12. Clemens Alex. L. 2. Strom. & alii.

Tertio ratione: Metus movens peccatorem ad pęnitendum, ut in Deo tamquam in fine ultimo quieſcat, eſt laudabilis: Atqui de iſto ſolo metu hic agimus. Ergo &c.

SYNOPSIS DIFFICULTATUM ET RESPONSIONUM.

PRIMO: Eſto quod odium peccati requiratur pro vera pęnitentia, metus autem ſicut amorem initialem ſic & odium complectitur, cum nihil aliud importet quam deterrere impium a peccato, ut gradatim ad Deum velut totius juſtitiæ fontem tendat, & tandem in eo tamquam in ultimo fine quieſcat.

Secundo: S. Auguſtinus quandoque dicit id omne quod non eſt à charitate vitioſum eſſe, ſed hoc lato intelligit modo, & in eo ſolum ſenſu quod non ſit vitæ æternæ meritorium.

Tertio: Falſum eſt eumdem ſanctum Doctorem non agnoſcere medium inter charitatem habitualem & concupiſcentiam; datur enim amor imperfectus, vel dicendum ſanctum Præſulem ſermonem inſtituere de actu vitæ æternæ meritorio: Et in hoc ſenſu, omne quod agitur, vel ex charitate, vel ex concupiſcentia procedit, hoc eſt vel vitam promeretur, vel non: ſi ſit a charitate citra dubium vita æterna dignum eſt; e contra vero ſi ab ea non promanet. Ceterum amor imperfectus tametſi ſupremæ felicitatis præmio non donetur, attamen a ſpe fluit, & charitati poſtea in juſtificatione advenienti optime conſociatur.

SECTIO SECUNDA.

Utrum Attritio imperfecta aliquem debeat includere amorem?

NONNULLI Recentiores poſuerunt dolorem ex ſolo gehennæ metu ſufficere cum Sacramento ad juſtificationem; quam quidem opinionem defendit Conetus diſp. 7. de contr. §. 111. pag. 397. Alii vero e contra. Cum quibus ſit

CONCLUSIO.

Attritio aliquem exigit amorem, ut juſtificet.

Probatur auctoritate, & ratione.

Primo, ex Scriptura ſacra.

ISAIÆ 19. multa de converſione peccatoris adimplenda leguntur: c. 19. *Revertentur ad Dominum, & placabitur eis, & ſanabit eos*. Similiter Jer. c. 24. *Erunt mihi in populum, & ego ero eis in Deum, quia revertuntur ad me in toto corde ſuo*. Zachariæ c. 1. *Convertimini ad me, & ego convertar ad vos*. Rurſus Iſaiæ c. 55. *Derelinquat impius viam ſuam, & vir iniquus cogitationes ſuas, & revertatur ad Dominum, & miſerebitur ejus*. Iſta converſio non in eo dumtaxat conſiſtit, ut impius abſtineat extrinſecus a peccatis; ſed præterea eorum debet affectum deponere, juxta illud Iſaiæ. I. *Auferte malum cogitationum veſtrarum ab oculis meis*. Et iſtud Ioel. 2. *Nunc ergo dicit Dominus, Convertimini ad me in toto corde veſtro*. Certe ſecluſo omni amore, non eſt juſtificatio, cum ea ſolum conditione Deus veniat ad animam ut prius ab ea diligatur, vel ipſo Chriſto Joan. 14. dicente: *Qui autem diligit me, diligetur a patre meo ..... id eum veniemus, & manſionem apud eum faciemus.*

Secundò, ex Patribus.

E multis quoſdam inſignes ſeligimus. Primus eſt S. Cyprianus, qui ſub finem libri de lapſis ſic loquitur: " Confiteantur ſinguli, quæſo vos fratres, delictum ſuum, dum adhuc qui deliquit in ſæculo eſt, dum admitti confeſſio ejus poteſt, dum ſatisfactio, & remiſſio facta per Sacerdotes apud Dominum grata eſt: Convertamur ad Dominum mente tota, & pœnitentiam criminis veris doloribus exprimentes, Dei miſericordiam deprecemur; illi ſe anima proſternat, illi mœſtitia ſatisfaciat, illi ſpes omnis incumbat. " Hæc verba clare denotant ſanctum Doctorem, amorem exigere, dicendo, *illi anima ſe proſternat*, *illi mœſtitia ſatisfaciat*, *illi ſpes omnis incumbat*.

Secundus eſt S. Chryſoſtomus, qui homilia 4. in 2. ad Corinth. ſic habet: " Cum peccaveris ingemiſce, non quod pœnas daturus ſis, nihil enim hoc eſt, ſed Dominum tam benignum, tam te amantem, tam denique ſaluti tuæ attentum, ut Filium quoque ſuum tua cauſa tradiderit, offenderis. " Audis ſanctum Præſulem exigere ut pœnitens ad veniam obtinendam Deum reclamet.

Hanc eamdem doctrinam tradit S. Auguſtinus Ser. 7. de tempore, dum ait: " Pœnitentiam certam non facit niſi odium peccati, & amor Dei. " Utitur ſanctus Doctor exceptione generali *non facit*. Cenſet igitur certam ſeu veram non eſſe pœnitentiam, quæ ex Dei amore non oritur, ex quocumque alio motivo illuere ſupponatur. Ergo &c.

Idem docet S. Gregorius Magnus in c. 27. Job. " Sancta Eccleſia, *inquit*, ſimplicitatis ſuæ, & rectitudinis vias timore inchoat, ſed charitate conſummat, cui tunc eſt funditus a malo recedere, cum ex amore Dei cœperit jam nolle peccare. "

Illis adjungimus Petrum Bleſenſem, qui L. de Confeſſione ſacramentali ſic loquitur: " Non ſine dolore cordis acerbiſſimo, & anxia cordis afflictione ſanantur, quæ longo uſu inolita, nec horaria, & levi contritione redimi poſſunt, quibus mors æterna debetur; nulla affectio pia meritoria eſt ad ſalutem, niſi ex Chriſti dilectione procedat. "

Tertio, ex Concilio Tridentino.

Licet illud Concilium tamquam de fide non definierit neceſſario requiri in pœnitente amorem Dei imperfectum, ut una cum ſacramento Pœnitentiæ peccator recipiat remiſſionem peccatorum; attamen inchoati amoris neceſſitatem ex ipſius verbis facile eſt elicere.

Primo, de modis ſeſe præparandi ad juſtificationem ſic pronuntiat Seſſ. 6. cap. 6. " Diſponuntur autem ad ipſam juſtitiam, dum excitati divina gratia, & adjuti, fidem ex auditu concipientes, libere moventur in Deum .... & dum peccatores ſe eſſe intelligentes, a divinæ juſtitiæ timore, quo utiliter concutiuntur, ad conſiderandam Dei miſericordiam, ſe convertendo, in ſpem eriguntur, fidentes Deum ſibi propter Chriſtum propitium fore, illumque tamquam omnis juſtitiæ fontem diligere incipiunt. " Ibi, ut patet, Concilium amorem initialem, ſeu inchoatum ad juſtificationem exigit, eo non abſimili modo, quo actus ſpei, & fidei, neceſſario prærequiri nemo negaverit.

Secundo: Obſervandum & nuſquam omittendum eſt, Concilium loqui univerſim de diſpoſitionibus neceſſariis ad juſtificationem, ſcilicet tam in Sacramento, quam extra, aſſequendam. Hæc verba ſequentia illud comprobant: " Moventur adverſus peccata per odium aliquod & deteſtationem, hoc eſt per eam pœnitentiam quam ante Baptiſmum agi oportet. " Tractat igitur de diſpoſitionibus quæ ad gratiam in ipſo ſacramento recipiendam neceſſariæ ſunt; quod & expreſſe videtur aſſerere iſtis aliis verbis: " De hac diſpoſitione ſcriptum eſt, Pœnitentiam agite, & baptizetur unuſquiſque veſtrum in nomine Jeſu Chriſti in remiſſionem peccatorum, & euntes docete omnes gentes &c.

Tertio: De ea juſtificatione agit Concilium quam Lutherani, & Calviniſtæ impugnabant, ut claret ex illis verbis: " Cum hoc tempore non ſine multarum animarum jactura, erronea quædam diſſeminata ſit de juſtificatione doctrina..

Sed

Sed illi Hæretici impugnabant præſertim juſtificationem, quam Catholici docent in Sacramento fieri. Ceterum, Patres Tridentinos ibi loqui de juſtificatione quę fit in Baptiſmo, & Pœnitentia, illud teſtatur Vega Lib. 6. in Concilium Tridentinum: " Duo, *inquit*, definita de Pœ„ nitentia hic video, primum eſt, pœni„ tentiam eſſe odium & deteſtationem „ peccatorum propter Deum: Secun„ dum eſt oportere Pœnitentiam agi an„ te Baptiſmum. „

Quarto: Concilium Tridentinum noſtræ favere ſententiæ adhuc declaratur ex aliis momentis, quæ habentur Seſſ. 14. c. 4. ubi hæc leguntur: " Contritio „ quæ primum locum inter dictos pœ„ nitentis actus habet, animi dolor, ac „ deteſtatio eſt de peccato commiſſo, cum „ propoſito non peccandi de cetero; fuit „ autem quovis tempore, ad impetran„ dam veniam peccatorum, hic contri„ tionis motus neceſſarius; & in homine „ poſt Baptiſmum lapſo ita demum præ„ parat ad remiſſionem peccatorum, ſi „ cum fiducia divinæ miſericordiæ, & „ voto præſtandi reliqua conjunctus ſit, „ quæ ad rite ſuſcipiendum hoc Sacra„ mentum requiruntur. Atqui his verbis innuitur neceſſitas inchoati amoris Dei ſuper omnia: Et probatur: I. Illa particula (*quovis tempore*) ſupponit etiam pro tempore, quo quis accedit ad ſacramentum Pœnitentiæ; II. Affirmat hunc contritionis motum, præparare ad remiſſionem peccatorum: Sed amor perfectus nedum præparat, quin potius juſtificat: Igitur ibi Patres Tridentini, non de amore perfecto, ſed de imperfecto, locuuntur; III. Amor imperfectus Dei ſuper omnia, eſt amor ſpei, ſeu concupiſcentiæ: Sed talem amorem exigit Concilium, juxta illa verba, *Si cum fiducia divinæ miſericordiæ*, & illud, ubi loquitur de attritione, *Si voluntatem peccandi excludat, cum ſpe veniæ*. Ergo &c.

Sed ne remaneat circa mentem Concilii Tridentini ambigendi locus, habemus Catechiſmum ejus interpretem, qui mentionem ubique amoris facit, cum agitur de dolore ad pœnitentiam prærequiſito; ſic loquitur de amore num. 8. & 9. ubi enumerat multas ad ſacramentum Pęnitentiæ neceſſarias diſpoſitiones, tum de ſpe loquitur; poſtea de amore propter retributionem qui ſpei tribuitur. " Huc „ deinde accedit ſpes impetrandæ a Deo „ miſericordiæ, qua erecti vitam, & „ mores emendare conſtituimus. Poſtre„ mo charitate corda noſtra accendun„ tur, ex qua liberalis ille timor probis „ & ingenuis filiis dignus, oritur; atque „ ita unum illud veriti, ne qua in re Dei „ majeſtatem lædamus, peccandi conſue„ tudinem omnino deſerimus. Hiſce igi„ tur quaſi gradibus ad hanc præſtantiſſi„ mam Pœnitentiæ virtutem pervenitur. „ Quæ prorſus divina & cœleſtis virtus „ exiſtimanda eſt, cui ſcilicet regnum „ cęlorum ſacræ Litteræ pollicentur. „ Nam apud S. Matthæum ſcriptum eſt: „ Pœnitentiam agite, appropinquavit e„ nim regnum cęlorum. „ Audis mercedem proponi pro objecto & motivo Pęnitentiæ, & quidem in ſpe & caritate fundatæ; immo & in timore. Igitur Concilium Trid. exigit in attritione amorem inchoatum ſolum quo Deum, ut totius juſtitiæ fontem diligat peccator, & hoc ſufficit. Utinam foret ſemper perfectus ſicut & perfecta contritio.

Tertio, ex ſententia Eccleſiæ Gallicanæ.

HUJUSCE florentiſſimi regni Præſules ann. 1701. Pariſiis congregati ſermonem de diſpoſitionibus neceſſariis ad Pęnitentiam inſtituentes, ſic loquuntur: " Ne„ que ſatis adimpleri poteſt utrique Sa„ cramento neceſſarium vitæ novæ in„ cohandæ, & ſervandi mendata divina „ propoſitum, ſi pœnitens primi & ma„ ximi mandati, quo Deus toto corde „ diligitur, nullam curam gerat, nec ſit „ ſaltem animo ita præparato, ut ad il„ lud exequendum, divina opitulante „ gratia, ſeſe excitet, & provocet. „

Quarto, ex Theologis, qui ante & poſt Concilium Tridentinum ſcripſere.

Ex his qui Synodum Tridentinam anteceſſere, unus eſt Joannes Nider verus D. Thomæ diſcipulus, qui floruit Sæc. 15. In tertium Decalogi præceptum cap. 8. hæc de Pœnitentia ſcribit: " Si homo „ ſolum deteſtaretur peccata propter ti„ morem pęnæ, & amiſſionem vitæ „ æter-

„ æternæ, in quantum illud ſibi eſſet ad „ incommodum, ſine ulteriori relatione „ ad Deum, tunc homo ſolum quære- „ ret ſuum commodum, & fugeret ſuum „ incommodum, & nullo modo quære- „ ret Deum, & illius honorem. „

Aſtipulatur percelebris Pighius in collatione Ratisbonæ Catholicos inter & Lutheranos habita ann. circiter 1514. controverſia 7. fol. 139. ubi hæc habet: “ Hæc eſt Catholicæ Eccleſiæ, & no- „ ſtra doctrina de Pœnitentia a Baptiſmo „ peccantium, cujus ſi partes quæran- „ tur, has aſſignare poſſumus cordis con- „ tritionem, & confeſſionem factam . . . „ contritionem intelligimus diſplicen- „ tiam vehementem, & dolorem de „ commiſſis a nobis peccatis ex corde „ ſincero, & intimo, atque eo reſpectu „ quod divinam illius majeſtatem offen- „ dimus; non omnem cordis pœnitudi- „ nem, & de peccatis diſplicentiam ac „ dolorem etiam magnum & vehemen- „ tem contritionem intelligimus, qualis „ in pœnitentia ſalutari requiritur; qui „ enim ex ſui tantum amore, ſui com- „ modi reſpectu, nempe ob gehennæ „ metum de peccatis dolor procedit, et- „ iam quantumvis vehemens & intenſus „ ſit, non eſt qui contritum facit, & ve- „ niam impetrat. Contritio ergo quam „ Deus in nobis reſpicit, eſt dolor of- „ fenſæ, non noſtri tantum, immo illius „ præcipue cauſa quem offendimus, cu- „ juſmodi ut ſit, neceſſarium Dei amo- „ rem requirit.

Dominicus Soto, qui Synodo Tridentinæ adfuit, ejuſdem eſt ſententiæ. In aſſertionibus quas pro virili oppoſuit Confeſſioni Auguſtanæ tit. de Pœn. ait: “ Con- „ tritionem vocat Catholica Eccleſia a- „ nimi dolorem de peccato voluntati illi „ qua peccare libuit oppoſitum, frangen- „ temque duritiam cordis, qua peccan- „ tes divinis præceptis & bonitati reſi- „ ſtimus. Dolor ſiquidem peccati imper- „ fectus eſt ex quantacumque fide pre- „ cedens, & quantaſcumque lacrymas, „ & ſenſus doloris habeat, quo uſque ex „ Dei charitate & dilectione illius ſuper „ omnia bona, & amabilia procedat, at- „ que ita peccata, tamquam Dei oppo- „ ſita, ſuper omnia quæ odio habet, „ deteſtetur, idque in divinis oraculis. „

Poſt Concilium Tridentinum omnium gentium Epiſcopi, & non pauci qui iſti adfuerant Synodo, aſſeruerunt amorem incohatum qualem delineavimus eſſe neceſſarium in attritione ut cum Sacramento juſtificet. Ita legitur in Catechiſmo Friderici Mauſeæ Epiſcopi Viennenſis in Auſtria his verbis: “ Cum in omni peccato „ mortali ſit averſio voluntatis a Deo per „ peccatum, & ipſa quoque contraria cu- „ rentur contrariis, conſequens eſt, ut e „ diverſo in omni remiſſione peccati mor- „ talis actualis ſit converſio ad Deum. „

Non diſſentit Sonnius Antverpienſis Præſul, qui Biennio poſt ſuum a Synodo Tridentina regreſſum Tract. de Pœn. cap. 6. de contritione loquens ſic ſcribit: “ Quę „ ſane ſi faciat, hoc eſt, peccatum dete- „ ſtetur cum propoſito melioris vitæ „ prorſus ex amore ad bonum Deum cum „ fiducia inveniendæ reconciliationis per „ Chriſtum, eſt contritio; ſin remiſſe, „ vel ſolo metu pęnæ evadendæ, eſt at- „ tritio, non efficiens veram pęnitentiam, „ attamen ad illam præparans. „ Eo loci diſtinguit duplicem attritionem, alteram quæ motu amoris & ſpe veniæ a reconciliatis per Chriſtum obtinendæ procedit; alteram quæ ſolo timore pœnarum innititur. Priorem ad juſtificationem ſufficere tradit, ſecus vero poſteriorem.

Quinto, rationibus Theologicis.

Prima: Reconciliari Deo ex toto corde eſt illum amare, & ut finem ſuum ultimum velle: Sed motus cordis & voluntatis eſt amor, attritus vero accedit ad Sacramentum eo proviſo ſcopo ut Deo reconcilietur, & abjectis omnibus bonis temporalibus cum veluti ſuam beatitudinem, ut appretiative ſuper omnia eatenus illum diligat, quatenus ceteris illum præfert. Igitur requiritur amor inchoatus in attritione ut cum Sacramento juſtificet impium.

Altera: Eadem eſt lex oppoſitorum; Sed homo peccando mortaliter relinquit Deum ut corde & effectu adhæreat creaturæ: Igitur ut attritus cum Sacramento juſtificetur, debet e contra Deo per affectum uniri & adhærere; maxime cum per juſtificationem Filius Dei & nominetur, & ſit.

Ter-

Tertia: Nullus juſtificari poteſt donec Deo conjungatur, quandoquidem juſtificatio in unione cum Deo ut ultimo fine fundatur: Sed qui recedit a peccato ſolo pœnarum motivo nondum Deo, ſed ſibi ſoli, ſuoque commodo inhæret; quippe qui nondum velit bonum Dèi, quod tamen requiri nemo cordatus dixerit, velle autem bonum Dei, & illum amare idem eſt. Ergo &c.

Quarta: Non omnis timor ex ſolo pœnarum metu excludit voluntatem peccandi, quod tamen ex Concilio Trid. laudato, ad juſtificandum requiritur. Igitur attritio debet habere aliquem Dei amorem ſibi annexum ut juſtificet. Probatur antecedens ex S. Auguſtino, qui L. 6. de Nat. & Gr. cap. 51. ſic loquitur: " Qui „ timore ſupplicii quod lex minatur, non „ amore juſtitiæ ſe ſentit abſtinere ab o- „ pere peccati, nondum liber eſt, nec a- „ lienus a voluntate peccandi. " Rurſus L. 2. contra Adverſarium legis & Prophetarum, ait: " Deſiderium peccandi, „ non extinguitur niſi contrario deſiderio „ recte faciendi, ubi fides per dilectionem „ operatur; non extinguitur per juben- „ tem litteram timore pœnæ, ſed per ju- „ vantem ſpiritum dilectionem juſtitiæ. „ Quid clarius pro noſtra ſententia. Ecce Auguſtinus, qui amorem juſtitiæ præter timorem pœnarum exigit: Igitur ex ſancto Doctore ut attritus juſtificetur debet amare Deum, & ad eum ut totius juſtitiæ fontem accedere.

Quinta: Doctrina a Concilio Tridentino inſtituta, aliis prorſus omiſſis, amplectenda eſt: Sed ex illa Synodo requiritur ut attritus per Sacramentum juſtificetur, primum ſpe miſericordiæ conſequendæ erigatur, tum & Deum tamquam totius juſtitiæ fontem diligere incipiat; ait enim Seſſ. 6. cap. 6. de peccatoribus vere & ſicut oportet attritis: *Se convertendo in ſpem eriguntur, & fidelem Deum ſibi propter Chriſtum propitium fore, illumque tamquam omnis juſtitiæ fontem diligere incipiunt*, Ergo &c.

Solvuntur objectiones Geneti.

Objicit: Attritio ex ſolo pœnarum metu juxta Concilium Tridentinum optima eſt, & ad juſtificationem diſponit. Igitur non requiritur abſolute inchoatus amor. Sic autem loquitur ſacra Synodus Seſſ. 14. cap. 4. " Illam vero contritio- „ nem imperfectam, quæ attritio dici- „ tur, quoniam vel ex turpitudinis pec- „ cati conſideratione, vel ex gehennæ „ & pœnarum metu communiter conci- „ pitur . . . . Quamvis ſine Sacramento „ Pœnitentiæ per ſe ad juſtificationem „ perducere peccatorem nequeat, tamen „ eum ad Dei gratiam in ſacramento Pœ- „ nitentiæ impetrandam diſponit. „ Confirmatur: Si Concilium aliquem ſimul cum attritione amorem exigeret, hoc ipſum non ſiluiſſet, maxime vero cum in præfatione illius ſeſſionis præmittat ſe exactiorem & pleniorem de ſacramento Pœnitentiæ definitionem daturum: Atqui tamen ſiluit. Ergo &c.

Reſpondeo diſtinguendo antecedens: Attritio ex ſolo gehennæ metu diſponit ad juſtificationem remote, concedo: proxime, nego. Duplex diſtinguenda eſt attritio. Una quæ ſiſtit in metu; altera quæ ulterius progreditur, videlicet ad Deum uſque, ut nobis bonum. Prior nonniſi remote diſponit ad juſtificationem, quatenus eſt motivum quo peccator recedit a malo, & gradum facit, ut Deum tamquam ſuum ultimum finem eligat, & amet. Concilium eſt ſui ipſius interpres Seſſ. 6. cap. 6. ubi ait attritum incipere, *Deum tamquam omnis juſtitiæ fontem diligere*. Et hæc ſola attritio eſt diſpoſitio proxima ad juſtificationem. Et vero ibidem fidem & ſpem exigit ad juſtificationem, & tamen & fides & ſpes abſque amore, nonniſi diſpoſitiones remotæ dicuntur; idem & de metu ſervili aſſerendum eſt.

Eadem ſacra Synodus ſuam de amore inchoato prodit mentem ibidem Seſſ. 14. cap. 4. ubi expletis quæ de attritione dicenda habebat, totum dictum illuſtrat exemplo Ninivitarum, qui dubioprocul terrori addiderunt amorem, cum eorum Chriſtus, Matth. 12. laudet pœnitentiam, quæ certe, ſecluſo amore, eos Deo non reconciliaſſet, eo potiſſimum tempore quo nondum erat inſtitutum Pœnitentiæ ſacramentum. En verba Concilii: " Hoc autem timore utiliter „ concuſſi Ninivitæ ad Ionæ prædicatio- „ nem, plenam terroribus pœnitentiam

„ egerunt, & miſericordiam a Domino „ impetrarunt. „

Ad confirmationem dico, ſacram Synodum ſiluiſſe nomen amoris Seſſ. 14. cap. 3. loquendo de contritione propter duo; primo quidem quia cap. 6. tractando de eodem attritionis motu ad juſtificationem diſponente, dixerat attritum terrore concuſſum, tum & ſpe erectum incipere Deum, *tamquam omnis juſtitiæ fontem diligere*. Secundo: Eo quod ſcopus ejus Seſſ. 14. cap. 4. principalis ſit demonſtrare adverſus Lutherum attritionem metu pœnarum formatam non eſſe quid malum & turpe. Ibidem can. 5. eſt ſui ipſius interpres his verbis: *Si quis dixerit eam contritionem, quæ paratur per diſcuſſionem, collectionem, & deteſtationem peccatorum, qua quis recogitat annos ſuos in amaritudine animæ ſuæ, ponderando peccatorum ſuorum gravitatem, multitudinem, fœditatem, amiſſionem æternæ beatitudinis, & æternæ damnationis incurſum, cum propoſito melioris vitæ, non eſſe verum & utilem dolorem, nec præparare ad gratiam, ſed facere hominem hypocritam & magis peccatorem; demum illam eſſe dolorem coactum, & non liberum ac voluntarium; anathema ſit*.

Inſtat: Eadem Synodus ibidem Seſſ. 14. c. 4. veluti opponit contritionem imperfectam perfectæ. Primo dicit quandoque contingere contritionem eſſe charitate adornatam: Tum gradum facit ad attritionem, quam dicit & ex turpitudine peccati & ex metu gehennæ fluere: Sed ſi attritio amorem includeret, nec ſtaret iſta oppoſitio, nec iſtud inter utrumque dolorem diſcrimen. Igitur Concilium ab attritione quam ventilat, ut veram ad pœnitentiam diſpoſitionem, omnem amorem excludit.

Reſpondeo diſtinguendo minorem: Si attritio amorem benevolentiæ includeret, non ſtaret diſcrimen allatum a Synodo inter contritionem & attritionem · concedo: Si ſolum amorem initialem & ſpei, quo peccator diligit Deum, ut omnis juſtitiæ fontem, nego: In hoc igitur amor benevolentiæ ab amore concupiſcentiæ ſecernitur, quod Deum propter ſe velit, & hominem Dei amicum faciat, & ſua energia eumdem, vel extra Sacramentum juſtificet; quæ cuncta non niſi diſpoſitive operatur attritionis amor. Ceterum longe ſecedit Gonetus a ſancto Thoma, qui ubique in locis ſupra citatis ait amorem ſervilem & ſolo metu conceptum ne quidem cum Sacramento juſtificare, ſed ille ſolum qui in Deo, ut in ſummo bono quieſcit: “ Quia ſcilicet homo timet „ malum pœnale non ratione ſeparatio- „ nis a Deo, ſed in quantum eſt noci- „ vum proprii boni: nec tamen in illo „ bono, *ſcilicet proprio*, conſtituitur ejus „ finis. „ Nempe in Deo ut omnium bonorum fonte 2. 2. qu. 19. art. 6. in corp.

Urgebis: Concilium requirit in attritione conditionem iſtam, videlicet ut excludat peccandi voluntatem: Atqui ſolus timor ſine amore Dei, talem voluntatem excludere poteſt; quippe qui excludat illud omne quod meretur gehennam. Ergo &c.

Reſpondeo diſtinguendo minorem: Et ultra requiritur, ad hoc ut quis juſtificationem conſequatur, ut incipiat diligere Deum velut totius juſtitiæ fontem, concedo: & ſola excluſio voluntatis peccandi ſine amore Dei ſufficit, nego. Tametſi timor poſſit excludere voluntatem peccandi; neceſſarius tamen eſt ad remiſſionem peccatorum in Sacramento conſequendam amor Dei inchoatus; quatenus ſcilicet nobis bonus eſt, ſin minus non foret converſio, cum converti ad aliquem ut ſuam beatitudinem ſpiret talis boni amorem, & ſit quid ab ipſa vera converſione inſeparabile.

Inſiſtes: Concilium docet eam attritionem ſufficere ad ſacramentum Pœnitentiæ, quam Lutherus negabat eſſe ſufficientem, immo quam malam eſſe contendebat: Sed Lutherus loquebatur de attritione ex ſolo metu pœnarum concepta. Ergo &c.

Reſpondeo negando majorem; ſcopus quippe Concilii non eſt probare attritionem ex metu gehennæ conceptam ſufficere cum Sacramento ad juſtificationem, ſed eam non eſſe malam, ut contendebat Heterodoxus.

Perſiſtes: Si amor aliquis in attritione requiratur; inde ſequitur conditionem Judæorum meliorem fuiſſe ipſa Chriſtianorum conditione: Sed falſum conſequens; Ergo & Antecedens, Probatur ſequela,

Io

In veteri lege fideles ſolo doloris actu more informato juſtificabantur: nos vero Sacramentum cum amore & dolore de peccatis conjungere debemus. Ergo &c.

Reſpondeo negando ſequelam. Ad probationem diſtinguo: In noſtro ſtatu neceſſe eſt amorem inchoatum Sacramento ſuſcipiendo addere, concedo: amorem perfectum, nego. Porro Judæi non niſi contritione perfecta, vel ipſis Sacrificiis adornata, juſtificabantur; quibus accedebat etiam quædam peccatorum confeſſio, quatenus non quodlibet ſacrificium offerre liceret, ſed illud ſolum quod erat pro tali, vel tali peccato expiando determinatum, ut habetur in libro Levitic. Sic cap. 1. aſſignatur pro detrimento in fama, vel in rebus proximi facto, Arietis oblatio: *Pro peccato autem ſuo offeret arietem immaculatum de grege, & dabit eum Sacerdoti, juxta æſtimationem, menſuramque delicti: qui rogabit pro eo coram Domino, & dimittetur pro ſingulis, quæ faciendo peccavit.* Ceterum, arduum eſt habere contritionem: facile vero elicere attritionis actum.

Repones: Si actus amoris requireretur, Sacramentum foret inutile: Atqui illud falſum eſt, Ergo &c. Probatur Major: Omnis amor qui eſt ſuper omnia, juſtificat peccatorem abſque Sacramento: Atqui vel ipſe amor initialis qui ad attritionem exigitur, eſt utique ſuper omnia. Ergo &c.

Reſpondeo negando majorem. Ad probationem diſtinguo: Omnis amor benevolentiæ, concedo: omnis amor concupiſcentiæ, nego majorem; & ſic diſtincta minore, nego conſequentiam. Solus amor Dei ſuper omnia, qui habet Deum pro objecto quatenus in ſe dilectum, juſtificat. Et vero tametſi attritus appretiative Deum ſuper omnia diligat, quia tamen non ſiſtit in eo præciſe propter innatam ſibi bonitatis excellentiam, ſed ſolum quia utilis eſt, & creaturarum ſpiritualium beatitudo; hujuſmodi amor extra Sacramentum non juſtificat impium.

Inſtabis: Divus Auguſtinus L. de Catechizandis rudibus cap. 17. ſic loquitur: " Qui propter beatitudinem ſempiternam, „ & perpetuam requiem, quæ poſt hanc „ vitam Sanctis futura promittitur, vult „ fieri Chriſtianus, ut non eat in ignem „ æternum cum diabolo, ſed in regnum „ æternum intret cum Chriſto, vere ipſe Chriſtianus eſt. „ Unde ſic arguit Lambertus. Ad gratiam Baptiſmi recipiendam ſola attritio ſufficit: Ergo & pariter in Pœnitentia.

Reſpondeo diſtinguendo: Et nemo poteſt deſiderare eſſe cum Chriſto, niſi eum amet ſaltem amore concupiſcentiæ, concedo: & abſque amore poteſt quis fieri Chriſtianus, ut æternam conſequatur beatitudinem, nego antecedens, & conſequentiam: Jam vero quomodo poſſet fieri ut quis Criſti conſortium deſideraret, niſi eum amaret?

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Attritio ut juſtificet cum Sacramento, aliquem incohatum amorem exigit.

PRIMO: Scripturæ utriuſque Teſtamenti, ſemper de amore loquuntur, cum homines adhortantur ut Deo ſeſe reconcilient, ut Joel. 2. *Convertimini ad me in toto corde veſtro*. Quis autem dixerit eum toto corde ſe ad Deum convertere, qui ſolo pœnarum metu bonum ſuum, ſcilicet a malo liberationem ut ultimum finem habet: Et illud Chriſti Joan. 14. *Si quis diliget me, ſermonem meum ſervabit, & Pater meus diliget eum, & ad eum veniemus, & manſionem apud eum faciemus.*

Secundo: Subſcribit Concilium Trid. Seſſ. 6. c. 6. ubi de attritis loquens, ait eos incipere Deum diligere, ut omnis juſtitiæ fontem. Suffragatur S. Chryſoſtom. Hom. 4. in 2. ad Corinth. in primis S. Aug. L. de Nat. & G. c. 57. ubi expreſſe dicit eum qui nondum amore juſtitiæ tenetur, nondum etiam a voluntate peccandi recedere.

Tertio: Converſio vera importat cum Deo unionem: Sed ſolius eſt amoris corda unire. Ergo &c.

SYNOPSIS OBJECTIONUM, ET RESPONSIONUM.

PRIMO: Concilium Tridentinum ait quidem attritionem metu pœnarum conceptam, dum habet a peccando recedendi volun-

voluntatem, eſſe bonam, ut perſtringat Lutherum contrarium rimantem, ſed non dicit ad juſtificandum peccatorem ſufficere.

Secundo: Eſto quod eadem Synodus Seſſ. 14. cap. 4. agendo de attritione, ſileat amorem, non tamen Seſſ. 6. cap. 6. ubi de attrito ſermonem inſtituens, aſſerit illum incipere amare Deum *tamquam omnis juſtitiæ fontem.*

Tertio: Neque diffitemur Patres Tridentinos Seſſ. 14. cap. 4. opponere charitati attritionem, quam eo loci dicunt cum Sacramento impium juſtificare, ſed ex hoc ſolum ſequitur eos ab attritione excludere amorem benevolentiæ & charitatem habitualem, nuſquam vero amorem actualem concupiſcentiæ & initialem.

SECTIO TERTIA.

Cujuſnam generis amor requiratur in Attritione, ut cum Sacramento juſtificet peccatorem.

PRÆNOTANDUM eſt amorem alium eſſe actualem, alium vero habitualem: Prior eſt motus in Deum tamquam bonum, ſub quo reſpectu eſt dilectionis objectum: Poſterior eſt ipſe charitatis habitus, quo homo juſtus, & filius Dei eſt. Rurſus amor actualis duplex ſecernendus eſt, unus ſcilicet qui a charitate procedit, quo Deus diligitur propter ſe: Alter vero qui a ſpe promant quo Deus amatur, quia utilis, totius juſtitiæ fons, & creaturarum eſt beatitudo, quique amor concupiſcentiæ vulgo dicitur.

Quæſtio non movetur de charitate habituali, cum hic agatur de peccatore nondum juſtificato, ſed de amore actuali: Et quæritur, num amor attritioni ad juſtificandum hominem neceſſarius, a charitate, vel a ſpe ſolum debeat promanare. Janſenius paſſim docet contritionem perfectam cum Sacramento requiri. Ab iſta opinione non multum abſcedit Jueninus diſp. 6. de Pœn. q. 4. §. 4. pag. 396. his verbis. *Amor in pœnitente requiſitus, ut gratiam in ſacramento Pœnitentiæ recipiat, eſt amor charitatis, non autem amor concupiſcentiæ.* Contra quem ſit

CONCLUSIO.

Sufficit amor concupiſcentiæ a ſpe procedens, ut attritus juſtificetur in Sacramento.

Probatur rationibus Theologicis ex ſacra Synodo Tridentina excerptis.

PRIMA: Ille amor ſufficit, quem Concilium Tridentinum exigit: Sed iſta Synodus non alium in attritione cum Sacramento exigit, quam incohatum, & a ſpe promanantem: Et probatur: Amor a ſpe profluens diligit Deum ut totius juſtitiæ fontem, ſcilicet, ut eſt noſtra beatitudo. Ergo &c. Ecce Concilii verba Seſſ. 6. cap. 6. " Dum peccatores ſe eſſe „ intelligentes, a divinæ juſtitiæ timo- „ re, quo utiliter concutiuntur, ad „ conſiderandam Dei miſericordiam ſe „ convertendo, in ſpem eriguntur, fidentes Deum ſibi propter Chriſtum „ propitium fore, illumque tamquam „ omnis juſtitiæ fontem diligere incipiunt. „

Altera: Amor quem in attritione exigit illa ſacra Synodus, eſt ſpecie diſtinctus ab eo qui a charitate procedit. Ergo &c. Probatur antecedens. Actus ſpecificantur ab objectis formalibus. Atqui actus amoris quem quærit Concilium in attritione, habet objectum formale prorſus diverſum ab amoris actu a charitate procedente: Et probatur. Prior tendit ad Deum quatenus nobis utilis eſt: Poſterior vero ut in ſe bonus exiſtit. Sed iſtæ rationes ſunt prorſus diverſæ. Ergo &c.

Tertia: Attritio ex pœnarum metu & amore initiali conceptus confert juſtificationem. Igitur ſufficit, nec perfectior abſolute requiritur. Probatur antecedens: Timor ille amore inchoato aſperſus diſponit proxime ad juſtificationem impii. Ergo &c. Probatur antecedens. Fortius diſponit quam metus ex ſolo motivo gehennæ: Sed ille metus ex Conc. Trident. Seſſ. 14. cap. 4. diſponit remote peccatorem ut ſe convertat, cum hunc timorem Spiritus ſancti impulſum eſſe declaret ſacra Synodus adverſus Lutherum. Igitur attritio ex timore pœnarum ſimul & amore incohato quo Deus diligitur ut nobis utilis eſt, proxime diſponit ad juſti-

juſtificationem; & conſequenter ad juſtificandum impium ſufficit.

Quarta: Illum amorem ne quidem indirecte exigit in attritione Synodus, quem opponit attritioni, quam dicit diſponere proxime ad juſtificationem: Atqui res ſic ſe habet. Et probatur: De utroque momento ſic loquitur Concilium Seſſ. 14. cap. 4. " Docet præterea, etſi contritionem hanc aliquando charitate perfectam eſſe contingat, hominemque Deo reconciliare, priuſquam hoc Sacramentum actu ſuſcipiatur; ipſam nihilominus reconciliationem ipſi contritioni, ſine Sacramenti voto, quod in illa includitur, non eſſe adſcribendam." Ecce amor charitatis ab ipſo delineatus, quem quidem tantæ eſſe efficaciæ aſſerit; ut extra Sacramentum juſtificet.

Tum pergit, & de attritione hunc inſtituit ſermonem: " Illam vero contritionem imperfectam, quę attritio dicitur, quoniam vel ex turpitudinis peccati conſideratione, vel ex gehennæ & pœnarum metu communiter concipitur, ſi voluntatem peccandi excludat, cum ſpe veniæ; daclarat, non ſolum non facere hominem hypocritam & magis peccatorem, verum etiam donum Dei eſſe, & Spiritus ſancti impulſum, non adhuc quidem inhabitantis, ſed tantum moventis, quo pœnitens adjutus viam ſibi ad juſtitiam parat. Et quamvis ſine Sacramento Pœnitentiæ per ſe ad juſtificationem perducere peccatorem nequeat; tamen eum ad Dei gratiam in ſacramento Pęnitentię impetrandam diſponit." Videas velim in iſta attritionis definitione, tria eſſe ponderanda. I. Eam eſſe Spiritus ſancti donum. II. In hypotheſi quod habeat ſpem veniæ cum propoſito non peccandi, diſponere ad juſtificationem; porro ubi eſt ſpes, ibi eſt motus in Deum ut beatitudinem amandum. *Quo ſalutari metu adjutus pœnitens*, inquit, *viam ſibi ad juſtitiam parat*. III. Hanc attritionem non juſtificare quidem ſine Sacramento, bene vero cum Sacramento, ait: *Et quamvis ſine ſacramento Pœnitentiæ per ſe ad juſtificationem perducere peccatorem nequeat; tamen eum ad Dei gratiam in ſacramento Pœnitentiæ impetrandam diſponit*. Scilicet proxime; poſita autem ultima diſpoſitione, forma intenta ſtatim producitur, quæ eſt peccatoris juſtificatio.

Quinta: Hæc ratio ſequitur. Quod juſtificat extra Sacramentum, omnino diſtinguitur ab eo quod nonniſi cum Sacramento juſtificat. Sed ex Concilio Tridentino dolor contritionis perfectæ extra Sacramentum juſtificat, attritionis vero nonniſi cum Sacramento. Igitur attritio quę juſtificat cum Sacramento, ex charitate non procedit.

Convellitur ſyſtema Juenini ex contradictoriis quæ auctor in hoc ubique loquitur.

TAMETSI opinio illius Theologi confutata maneat ex rationibus modo allatis, attamen non abs re erit oſtendere illum paſſim circa iſtud momentum contradictoria loqui.

Prima contradictio. Jueninus hic diſp. 6. de Pœn. art. 2. §. 3. pag. 382. agnoſcit attritionem aliquo amore illuſtratam ſufficere ad juſtificationem.

CONCLUSIO. *Contritio*, ait, *imperfecta debet oriri ex inchoato Dei amore ſuper omnia, ut ſatis ſit ad recipiendam gratiam in ſacramento Pœnitentiæ*. Et tamen §. 4. nullam contritionem niſi perfectam admittit. Pag. 395. ait. CONCLUSIO. *Amor in pœnitente requiſitus ut gratiam in ſacramento Pœnitentiæ recipiat, eſt amor charitatis, non autem amor concupiſcentiæ*. Amor autem charitatis ſpecifice diſtinguitur ab amore concupiſcentiæ, ea potiſſimum ratione, quod ſit ſemper perfectus, quippe qui Deum in ſe, & propter ſe diligere velit. Incaſſum enim reponit auctor ſufficere ad juſtificationem amorem charitatis in gradu minimo, qui quidem imperfectus eſt relative ad intenſiorem; & hoc propter duo: Primo, quia habitus non diſtinguuntur per res magis, & minus: cum igitur Jueninus actum a charitate fluentem exigat, non diſtinguit contritionem ab attritione. Secundo, hallucinatur in principio; charitas quippe quantumvis minima eſt ſemper in ratione amoris perfectiſſima, quippe quæ diligat Deum, & propter ſe, & ſuper omnia, ut aſſerit S Thomas 3. p. q. 70. art. 4. in corp. his verbis: " Minima gratia poteſt reſiſtere culibet concupiſcentiæ, & vi-

„ & vitare omne peccatum mortale, quod „ committitur in tranſgreſſione mandato- „ rum legis: minima enim charitas plus „ diligit Deum, quam cupiditas millia „ auri & argenti. „

Secunda contradictio. Jueninus ibidem §. 4. pag. 395. ſententiam Concilii Tridentini de amore inchoato, quo Deus diligitur tamquam totius juſtitiæ fons & origo refert, & ei ſubſcribit: " Concilium Tridentinum, *ait*, Seſſ. 6. cap. 6. „ deſcribens diſpoſitiones juſtificationi præ- „ requiſitas, recenſet quidem actum cha- „ ritatis, ſed quæ inchoata tantum ſit, „ non vero perfecta; *Ipſum*, inquit, *tam-* „ *quam omnis juſtitiæ fontem diligere inci-* „ *piunt*. „ Sed hoc ipſum retractat, & a Concilio prorſus ſecedit, dum ibidem pag. 396. ſic loquitur: *Amor in pænitente requiſitus ut gratiam in ſacramento Pœnitentiæ recipiat, eſt amor charitatis, non autem amor concupiſcentiæ*; quod eſt directe contra Synodi & verba & mentem; quandoquidem Concilium diſtinguendo contritionem ab attritione, ſeu contritionem perfectam ab imperfecta, verbis claris charitatem ab attritione ſejungit, & excludit; dicit enim illam ſine Sacramento juſtificare, iſtam ſolum cum Sacramento. Ecce pro contritione verba. *Docet præterea*, ſancta Synodus, *etſi contritionem hanc aliquando charitate perfectam eſſe contingat, hominemque Deo reconciliare, priuſquam hoc Sacramentum actu recipiatur* &c. Audis non ſemper, ſed quandoque contritionem informari charitate: Audis hominem juſtificari vel ipſum extra Sacramentum; non ait, ubi adeſt charitas intenſiſſima, ſed abſque limite, ut primum adeſt charitas, ſive magna, ſive parva ſit. Tum ad attritionem a qua excludit charitatem, ſuum convertit ſermonem, & ſubdit illam cum Sacramento juſtificare: *Et quamvis ſine ſacramento Pœnitentiæ per ſe ad juſtificationem perducere peccatorem nequeat; tamen eum ad Dei gratiam in ſacramento Pœnitentiæ impetrandam diſponit*.

Ex alio capite ſe prodit Juenini contradictio, quando dicit charitatem Deum ut totius juſtitiæ fontem juxta Tridentinum reſpicere, cum potius Deum propter ſe diligat, & Synodus tribuat attritioni hanc ad Deum tendentiam Seſſ. 6. cap. 6. ut illam ab amore perfecto diſtinguat. Demirentur Lectores Juenini doctrinam. Num mente verſipelli, ut errori Janſenii, qui non alium agnoſcit amorem verum præter perfectum, faveat? judicet rerum æquus æſtimator.

Tertia contradictio. Jueninus ultro fatetur Pœnitentiam eſſe Sacramentum mortuorum, cum in ejus concluſionibus allatis diſtinguat amorem juſtificantem extra Sacramentum, ab eo qui nonniſi ſimul cum Sacramento juſtificat: Sed charitatis amorem exigere pro ſemper, eſt evacuare ſacramentum Pœnitentiæ, quod dubio-procul, ſi adeſt ſemper charitas ad juſtificationem ſolum conſequens, nec unquam Sacramentum erit. Quis enim gentium uſquam dixerit, peccatorem diligentem Deum ſuper omnia; & propter ſe, tametſi amor ſit ſolum intenſus ut unus gradus non juſtificari: namque pro eo omni qui hac charitate accedit ad Deum habetur Joan. 14. *Si quis diligit me ... & Pater meus diliget eum, & ad eum veniemus, & manſionem apud eum faciemus*. Hinc S. Auguſtinus Tract. 5. in 1. Epiſt. Joan. ait: " Dilectio ſola, diſcernit in- „ ter filios Dei, & filios diaboli. „ Rurſus ibidem: " Si quis in corde ſuo inve- „ nerit charitatem, ſecurus ſit, quia „ tranſiit a morte ad vitam. „ Igitur opinio contraria eatenus deſtruit Pœnitentiæ ſacramentum, quatenus ſecundum illam erit ſolum declaratio, peccata jam fuiſſe remiſſa, ſed non remittenda, cum ex ipſo Concilio Tridentino Seſſ. 14. cap. 4. contritio charitate formata extra ſacramentum juſtificet.

Quarta contradictio. Jueninus ibidem §. 4. pag. 395. ratum habet decretum Facultatis Pariſienſis ann. 1638. 1. Julii latum contra Claudium Segenot Presbyterum Gallum Oratorianum, qui in quodam libro quaſdam facit ad librum S. Auguſtini de Virg. obſervationes pag. 122. 126. 128. & 129. ubi iſtæ leguntur propoſitiones. *Actus charitatis perfectæ, ſeu is, qui vera & perfecta contritio dicitur, abſolute neceſſarius eſt ad impetrandam gratiam in ſacramento Pœnitentiæ; & abſolutio Sacerdotis nihil aliud eſt quam mera, ſed juridica tamen peccati jam remiſſi declaratio*. Prius ibidem dixerat attritionem de peccatis inſufficientem eſſe ſuo

reci-

recipienda remiſſione peccatorum in ſacramento Pœnitentiæ.

His propoſitionibus hanc notam inuſſit ſacra Facultas. *Qua tradit* Segenot, *de attritionis inſufficientia, & contritionis ex perfecta charitate abſoluta neceſſitate ad recipiendum ſacramentum Pœnitentiæ, & addit, & approbat de abſolutione, quod nihil aliud ſit quam declaratio juridica peccati jam remiſſi, damnavit quoque Facultas, & cenſuit has propoſitiones eſſe quietis animarum perturbativas, communi, & omnino tota praxi Eccleſiæ contrarias, efficacia ſacramenti Pœnitentiæ imminutivas, & inſuper temerarias, ac erroneas*. Sed in eadem damnationis cauſa videtur eſſe Jueninus, cum voce & ſcripto tenus dicat attritionem a contritione ab ipſo Concilio Tridentino diſtinctam, ſufficere cum Sacramento ad juſtificationem; quippe qui exigat etiam cum Sacramento contritionem charitate formatam, quam attritionis nomine, ut fucum faciat, defectu majoris intenſionis nuncupat. Non enim ſecernit contritionem ab attritione penes actuum ſpeciem, ſed vult utramque eamdem entitative eſſe, nec aliter quam penes gradum diſtinguit; ita ut attritio dicatur ſi actus ſit leviſſime intenſus, contritio vero ſi magis ferveſcat. Ergo &c.

Quinta contradictio. Jueninus ut declinet anathema tum Eccleſiæ, tum Academiarum Catholicarum ſe ſubſcribere credit ſanæ Theologorum ſententiæ, qui propugnant attritionem amore incohato a ſpe fluentem ſufficere cum Sacramento juxta mentem Concilii Tridentini, dum aſſerit hic idem §. 4. p. 295. non impugnare ſe amorem quo peccator diligit Deum ut totius juſtitiæ fontem: Atqui tamen de facto in ſua concluſione pag. 296. debellat iſtum amorem, & omni argumentorum genere conatur probare ſolum amorem perfectum ex charitate procedentem ſufficere. Iſto prorſus ſcopo laudat multos tum Scripturæ, tum Concilii Tridentini, tum etiam divi Thomæ textus, quos omnes in ſuum adulterinum convertit ſenſum. Tametſi enim in eis fiat mentio de charitate, nullibi tamen ille auctor diſtinguit charitatem perfectam ab amore imperfecto, nec contra mentem Scripturæ, Patrum, & ipſius Concilii Tridentini concludere dubitat, amorem perfectum a charitate promanantem ſolum cum Sacramento ſufficere, ſuam ſiniſtram opinionem ratus irrefragabiliter probare, ſi loca, ubi amor & charitas commemorantur afferret: quo fine, pace dicam, ſi credamus terminis, abſit enim de intentione judicare, niſi ut & principiis a Janſenio, non nihil emendicatis, omne quod non eſt a charitate, malum eſſe, & ex concupiſcentia mala procedere ſubindigitet; hinc ſplendide ait p. 396. *Amor in pœnitente requiſitus ut gratiam in Sacramento recipiat, eſt amor charitatis, non autem amor concupiſcentiæ.* Quaſi vero non daretur amor concupiſcentiæ bonus & laudabilis. Ne autem aliquis relinquatur circa iſtud momentum ambigendi locus, hæc Theſis proponitur in ſpeciali, & probatur.

Amor concupiſcentiæ a Juenino, ut inſufficiens etiam cum Sacramento, abjectus, caſtus, & ſufficiens eſt: & in hoc effulget nova ejus contradictio.

Probatur iſto efficaciſſimo argumento.

ILLE amor eſt caſtus, & Sacramento conſociatus ad juſtificationem ſufficiens, qui tametſi ad mercedem tendat, laudatur tamen in Patribus veteris Teſtamenti, prædicatur a Chriſto, a ſacra Synodo Tridentina proponitur, & ita defenditur, ut illum abjicientes anathemate percutiat; qui tandem appretiative Deum ſuper omnia diligit. Atqui talis eſt amor concupiſcentiæ a ſpe promanans, quem initialem & incohatum nominamus: Igitur cauſa cadit Jueninus, cum illum floccifacit, nec in hoc ſibi conſtat, quando per contritionem imperfectam ſeu attritionem, aſſerit nihil aliud ſe intelligere præter amorem charitatis caſtum quo Deus ſuper omnia diligitur. Probatur minor quoad omnes partes.

Primo: Amor quo Deus diligitur ut totius juſtitiæ fons & noſtra beatitudo, laudatur ab ipſa Scriptura in Sanctis; namque Heb. 11. legitur de Abrahamo: *Expectabat enim fundamenta habentem civitatem, cujus artifex & conditor Deus*: Tum ibidem de Moyſe: *Majores divitias æſtimans theſauro Ægyptiorum, improperium Chriſti: aſpiciebat enim in remunera-*

rationem. Rurſus Pſal. 118. *Inclinavi cor meum*, ait Propheta, *ad faciendas juſtificationes tuas in æternum propter retributionem*.

Secundo: Chriſtus ad ciendos amoris affectus, pro motivo proponit mercedem. Matth. 5. ait: *Beati eſtis cum maledixerint vobis, & perſecuti vos fuerint, & dixerint omne malum adverſum vos mentientes propter me: gaudete & exultate, quoniam merces veſtra copioſa eſt in cœlis*. Rurſus ibidem c. 19. *Omnis qui reliquerit domum ... propter nomen meum .... Centuplum accipiet, & vitam æternam poſſidebit*. Eo loci Chriſtus ex profeſſo invitat homines ad vitam Apoſtolicam amplectendam æternæ mercedis motivo, quod quidem verba iſta antecedentia declarant: *Petrus dixit ei: Ecce nos reliquimus omnia, quid ergo erit nobis? Jeſus autem dixit illis ... Sedebitis & vos ſuper ſedes duodecim, judicantes duodecim tribus Iſrael: Et omnis qui reliquerit &c.*

Tertio: Sacra Synodus Tridentina Seſſ. 6. cap. 11. ait, proponendam eſſe vitam æternam pro Pœnitentiæ motivo; nec aſſerere dubitat eos qui Deum, ut totius juſtitiæ fontem diligunt, juſtificari cum Sacramento, quem quidem amorem ſic laudabilem & caſtum habet, ut damnet contrarium propugnantes: " Princeps
„ Apoſtolorum Petrus, *ait*, Satagite, ut
„ per bona opera certam veſtram vocatio-
„ nem & electionem faciatis; hæc enim
„ facientes non peccabitis aliquando. Un-
„ de conſtat eos, Orthodoxæ Religionis
„ doctrinæ adverſari, qui dicunt, juſtum
„ in omni bono opere ſaltem venialiter
„ peccare, aut (quod intolerabilius eſt)
„ pœnas æternas mereri: atque etiam
„ eos qui ſtatuunt in omnibus operibus
„ juſtos peccare, ſi in illis ſuam ipſorum
„ ſocordiam excitando, & ſe ſe ad cur-
„ rendum in ſtadio cohortando, cum hoc,
„ ut in primis glorificetur Deus, merce-
„ dem quoque intuentur æternam, cum
„ ſcriptum ſit: Inclinavi cor meum ad
„ faciendas juſtificationes. „

Tum ibidem can. 31. ſic concludit. *Si quis dixerit, juſtificatum peccare, dum intuitu æternæ mercedis bene operatur; Anathema ſit*. Igitur juxta Tridentinum eſt de fide amorem, quo diligitur Deus, ut beatitudo noſtra, eſſe caſtum, bonum, laudabilem; & conſequenter ſufficit cum Sacramento ad juſtificationem.

Demum: Amor ille a ſe promanans ita caſtus eſt, ut Deum appretiative ſuper omnia diligat. I. Quia ex Tridentino illum diligit, ut totius juſtitiæ fontem, qui quidem amor nulli creaturę convenire poteſt. II. Ex S. Thoma 2. 2. q. 19. art. 4. licet homo moveatur proxime a bono proprio conſulendo in fuga peccati propter pœnas, non tamen in hoc, ut in ultimo fine ſiſtit, ſed in Deo. Igitur attritus amore ſpei impulſus, appretiative diligit ſuper omnia Deum, quem ceteris bonis creatis, ut melius, & ſummum bonum habet, quippe qui non in illis, ſed in eo ſolo, ut in ultimo fine quieſcat.

FIT SATIS OBJECTIONIBUS.

Objicies I. Qui fugit peccatum propter Deum quatenus nobis bonum, habet pro motivo amorem proprium: Sed amor proprius eſt malus. Ergo &c.

Reſpondeo diſtinguendo minorem: Amor proprius inordinatus, ad quem omnia refert homo, concedo: ordinatus, & in quo ultimate non quieſcit, ſed inſuper Deum ſibi, ut ultimum finem proponit, nego minorem, & conſequentiam. Certum eſt in amore Dei benefactoris, nihil inordinatum eſſe, modo iſtius finis ſit Deus, ad quem poſſidendum in cęlo refert omnia; hinc amor ille proprius eſt ſupernaturalis, & rectus.

Inſtabis: Sequeretur inde amorem iſtum eſſe charitatis in Deum, non vero concupiſcentiæ, quia, inquit D. Thomas 2. 2. q. 19. art. 6. ſi pęna timeretur eo quod ſeparat hominem a Deo, ut ultimo fine, tunc eſſet charitatis: Sed per attritionem, malum timet peccator ſolum in quantum impedit poſſeſſionem proprii boni, in quo tamen, ut in ultimo fine non quieſcit, cum fugam mali ordinet ad Deum, ut a ſe deſideratum. Ergo &c.

Reſpondeo negando ſequelam. Ratio diſcriminis triplex eſt. Prima: ille qui charitate movetur, diligit Deum propter ejus bonitatis excellentiam; e contra vero attritus propter ſuam propriam utilitatem

Secun-

Digitized by Google

Secunda: Prior fugit peccatum quia eſt malum Dei, poſterior vero ex eo quod beatitudini ſuæ opponatur. Tertia: Charitatis amore flagrans, habet pro primario & immediato peccatum fugiendi motivo Deum ipſum ut bonum, hinc amoris benevolentiæ nomine celebratur ejus amor: Sed non ſic amor concupiſcentiæ qui eſt proprii boni motus, quippe qui a timore pœnæ, ad recedendum a peccato moveatur, nec niſi mediate diligat Deum, & in eo ut in ultimo fine, ne a beatitudine excidat, quieſcere velit. S. Thomas ibidem eſt ſui ipſius interpres. " Ejuſdem enim rationis eſt, *ait*, quod „ homo cupiat bonum ſuum, & quod „ timeat eo privari. Amor autem ſui „ tripliciter ſe poteſt habere ad charita- „ tem. Uno enim modo contrariatur cha- „ ritati, ſecundum quod aliquis in amore „ proprii boni finem conſtituit. Alio vero „ modo in charitate includitur, ſecun- „ dum quod homo ſe propter Deum, & „ in Deo diligit. Tertio modo a chari- „ tate quidem diſtinguitur, ſed charitati „ non contrariatur, puta cum aliquis di- „ ligit ſe ipſum ſecundum rationem pro- „ prii boni, ita tamen quod in hoc pro- „ prio bono non conſtituat finem .... „ Timor pœnæ includitur uno modo in „ charitate. Nam ſeparari a Deo eſt quæ- „ dam pœna, quam charitas maxime re- „ fugit. Unde hoc pertinet ad timorem „ caſtum ... Alio modo timor pœnæ di- „ ſtinguitur quidem ſecundum ſubſtantiam „ a timore caſto: quia ſcilicet homo timet „ malum pœnale, non ratione ſeparationis „ a Deo, ſed in quantum eſt nocivum „ proprii boni: nec tamen in illo bono „ conſtituitur ejus finis. „ Angelicus Doctor eo loci, angelice cuncta diſtinguit. Primo quidem contritionem ab attritione, in eo quod illa Deum propter ſe diligat, iſta propter proprium bonum, ita tamen quod attritus in Deo ut in ultimo fine quieſcat. Secundo, ait amorem concupiſcentiæ ſupernaturalem, diſtingui ſecundum ſubſtantiam & entitative a charitate. Igitur vel concedat Jueninus cum S. Thoma attritionem non includere amorem a charitate fluentem, vel ultro fateatur ſe revera nullam agnoſcere attritionem, ſed tantum amorem perfectum.

Urgebis: Ut attritio juſtificet, amorem caſtum debet includere: Sed amor caſtus ex S. Thoma ſoli charitati tribuitur: " Separari a Deo, *inquit*, eſt quædam „ pœna, quam charitas maxime refugit. „ Unde hoc pertinet ad timorem caſtum. „ .... Alio modo timor pœnæ diſtingui- „ tur quidem ſecundum ſubſtantiam a ti- „ more caſto. „ Igitur attritio a charita- „ te, nuſquam vero ab amore concupiſcentiæ promanare dicenda eſt.

Reſpondeo diſtinguendo majorem: Debet includere amorem caſtum inchoatum, concedo: caſtum perfectiſſime, nego: Et ſic diſtincta minore, nego conſequentiam. Amor caſtus duplex diſtinguitur, unus quo Deus immediate & propter ſe diligitur, alter vero quo amatur ut nobis utilis. Priori modo convenit charitati, poſteriori attritioni; qui quidem amor eatenus dicitur caſtus, quatenus pœnitens, nec in ſolo pœnarum metu ſiſtit, ſicut dæmones, qui, *credunt, & contremiſcunt*, ut ait S. Jacob. 2. nec etiam in bono creato, cum in eo, inquit D. Thomas, non reponat ultimum finem: Non implicat autem amorem caſtum inchoatum convenire amori initiali; iſtum tamen cum Sacramento ſufficere iterum atque iterum probatum eſt.

Oppones II. Concilium Tridentinum exigere videtur amorem ex charitate promanantem. Ergo &c. Probatur antecedens Seſſ. 6. cap. 6. poſtulat dilectionem adjungi actibus tum fidei, tum timoris Dei: " Peccatores, *inquit*, ſe intelligen- „ tes, a divinæ juſtitiæ timore, quo uti- „ liter concutiuntur, ad conſiderandam „ Dei miſericordiam, ſe convertendo, in „ ſpem eriguntur, fidentes, Deum ſibi „ propter Chriſtum propitium fore, il- „ lumque tamquam omnis juſtitiæ fon- „ tem diligere incipiunt. „ Sed ſi amor ſpei ſufficeret, incaſſum ulterius dilectio requireretur. Ergo &c. Confirmatur. Ibidem dicit amorem attritionis eſſe ſolum incipientem: Igitur nondum eſt ille amor, donec accedat charitas.

Reſpondeo negando Antecedens. Ad probationem diſtinguo: Concilium exigit præter ſpem, amorem, tamquam effectum a cauſa dimanantem, concedo: velut actum ſpecialem, non a ſpe, ſed a charitate dimanantem, nego. Illam igitur di-

lectio-

lectionem a ſpe diſtinguit, ſicut ceteri effectus a cauſis ſecernuntur: ſed illam non ab alio habitu profluere, omni legenti patebit, ſi conſideret proprium eſſe ſpei movere hominem in Deum, ut bonum ſupremum poſſidendum, cujus fruitione perfecte beatus eſt.

Ad confirmationem diſtinguo: Amorem illum vocat ſacra Synodus incipientem reſpective ad amorem perfectum, concedo: quaſi in ſe ſumptus ſit incipiens, nego: Porro amor ſpei in ſe habet omnem perfectionem requiſitam; eatenus autem dicitur incipiens amor, quatenus eſt via ad perfectum, immo & perfectiſſimum.

Inſtabis: Dilectio qua diligitur Deus, velut omnis fons juſtitiæ, eſt vera & perfecta dilectio: Sed talem exigit Concilium Tridentinum. Ergo &c.

Reſpondeo diſtinguendo majorem: Si fit ſine reſpectu ad nos, concedo; ſi dicat ad nos relationem, nego. Jam vero ille amor nos reſpicit; eo enim modo diligimus Deum, quatenus nobis bonum; in remunerationem quippe aſpicimus. Ceterum ille amor in ſua linea perfectus eſt. Sed eo perfectior datur, ille ſcilicet quo Deus propter ſe diligitur.

Urgebis: Concilium Seſſ. 14. c. 4. appellat attritionem, contritionem imperfectam: Atqui imperfecta contritio non diſtinguitur a perfecta eſſentialiter: Ergo &c.

Reſpondeo diſtinguendo majorem: Et contritio imperfecta ſic nominatur, propter motivum, concedo: propter gradum remiſſum, nego majorem. Ad minorem utique diſtinguo: Contritio quæ menſuratur penes gradus, concedo: penes motivum, nego minorem, & conſequentiam. Jam vero motivum contritionis imperfectæ diverſum eſt a motivo contritionis perfectæ; cum igitur actus ſpecificentur ab objecto formali, quod quidem eſt diverſum pro contritione, & attritione, ſequitur amorem attritionis ab amore contritionis prorſus diſtingui.

Inſiſtes: Sancti Patres paſſim exigunt charitatem, ad hoc ut quis juſtificetur: Ergo &c.

Reſpondeo diſtinguendo: Charitatem habitualem concedo: actualem ſubdiſtinguo; quæ conſideret Deum nobis bonum, concedo: Deum in ſe, iterum ſubdiſtinguo, extra Sacramentum, concedo: cum Sacramento & hoc abſolute, nego minorem, & conſequentiam.

Perſiſtes: Multi Theologi, qui poſt Concilium Tridentinum floruere, contendunt timorem pœnarum junctum Sacramento juſtificare ſine amore: tales ſunt Dominicus Soto, Melchior Canus, Vaſquez, Conetus, & alii.

Reſpondeo multo plures optimæ notæ nobis favere; unde alios, veritate ſuperati, deſerimus, cum præſertim Concilium exigat dumtaxat, ut peccator incipiat diligere Deum velut totius juſtitiæ fontem.

Objicies III. Contra charitatem eſt operari intuitu mercedis, cum 1. Corinth. c. 13. legatur *Charitas non quærit quæ ſua ſunt*: Igitur amor ſpei non eſt ad juſtificationem ſufficiens, etiam Sacramento conſociatus.

Reſpondeo diſtinguendo antecedens: Intuitu mercedis temporalis, concedo: æternæ nego Antecedens, & conſequentiam. Merces temporalis refertur ad nos tamquam ad finem ultimum; æterna vero ad Deum in quo quieſcit anima.

Repones: Sanctus Bernardus Epiſt. 11. ad Guidonem Priorem Carthuſianum, non approbat amorem quo diligitur Deus quia nobis bonus. Sic enim loquitur: “ Qui magis, aut certe ſolum diligit „ ſuum, convincitur non caſte diligere „ bonum, quod utique propter ſe diligit, non propter ipſum; & hic talis „ non poteſt obedire Prophetæ qui ait, „ Confitemini Domino quoniam bonus; „ confitetur quidem quia fortaſſe bonus „ eſt ſibi, non quia bonus eſt in ſe. „

Reſpondeo diſtinguendo: Divus Bernardus non approbat amorem quo diligitur Deus quatenus nobis bonus, propter bona temporalia quæ ab ipſo petimus, & accipimus, ita ut iſtud unicum ſit amoris noſtri motivum, concedo: propter bona ſpiritualia, eaque æterna, & quæ ab ipſo non ſunt diſtincta, ſubdiſtinguo: Si referat ad ſe tamquam ad finem ultimum, concedo: ſi referat ad Deum, nego: eo loci propugnat S. Bernardus amorem quo quis diligit Deum, propter bona interna, & æterna quæ ad Deum refert, eſſe legitimum; quod patet ex iis

quæ

quæ ſcripſit in Pſal. 90. ubi ſic habet: “ Sunt forte nonnulli qui a Domino obtinere temporalia ſeu ſpiritualia quælibet concupiſcunt, ſed perfecta charitas, ſolum ſitit quod ſummum eſt, & tota deſiderii vehementia clamat: Quid enim mihi eſt in cœlo, & a te quid volui ſuper terram, Deus cordis mei, & pars mea Deus in æternum.„

Urgebis: Eadem Epiſtola ſic proſequitur: “ Eſt qui confitetur Domino quoniam potens eſt, qui confitetur quoniam ſibi bonus eſt, & idem qui confitetur quoniam ſimpliciter bonus eſt: Primus ſervus eſt, & timet ſibi; ſecundus mercenarius eſt, & cupit ſibi; tertius filius, & defert Patri. Itaque, & qui timet, & qui cupit uterque pro ſe agunt, ſola, quæ in filio eſt charitas, non quærit quæ ſua ſunt: quamobrem puto de illo dictum, Lex Domini immaculata convertens animas, quod ſola videlicet ſit, quæ ab amore ſui, & mundi avertere poſſit animum, & in Deum dirigere; nec timor quippe, nec amor privatus convertit animam; mutant interdum vultum, vel actum, affectum numquam.„ Ex quibus ſic arguitur. Amor ille caſtus non eſt, ſed perverſus, qui ſibi ſoli cupit, qui pro ſe agit, qui affectum numquam mutat, nec poteſt animum a ſui, & mundi amore avertere: Atqui talis eſt amor quo Deus diligitur, ut nobis bonus. Ergo &c.

Reſpondeo diſtinguendo minorem: Amor quo Deus diligitur præciſe propter bona temporalia eſt perverſus, concedo: ſi ad gloriam Dei ea referamus, nego. Hunc eſſe ſancti Doctoris ſenſum patet. I. Quia eodem loco profitetur, ſe de illo amore loqui, in quem dirigitur iſtud opprobrium Prophetæ Pſal. 48. *Confitebitur tibi cum beneſeceris eis*. Nemo autem dixerit opprobrium eſſe amare Deum quia noſtra eſt beatitudo, noſtra felicitas & finis ultimus: deinde Propheta Regius quem laudat ſanctus Bernardus, ibi agit de iis qui Deum colunt propter remunerationem temporalem, ut liquet ex his verbis antecedentibus verſu 7. ubi ſic loquitur: *Confidunt in virtute ſua: & in multitudine divitiarum ſuarum gloriantur*.

Perſiſtes: Idem ſanctus Doctor Lib. de diligendo Deo c. 3. vult amorem illum quo diligimus Deum, ut bonum noſtrum, eſſe mercenarium; ſic enim habet: “ Non ſine præmio diligitur Deus; Etſi abſque præmii intuitu diligendus ſit, vacua namque vera charitas eſſe non poteſt; nec tamen mercenaria eſt, quippe non quærit quæ ſua ſunt ...... Verus amor præmium non quærit, ſed meretur. Ergo &c.

Reſpondeo diſtinguendo Antecedens: Diligendus eſt Deus abſque præmii intuitu, quod ſit diverſum a Deo, & infra Deum, concedo: quod ſit Deus ipſe, nego. Loquitur eo loci ſanctus Bernardus de præmio quod ſit diverſum, & diſtinctum a Deo.

Oppones IV. Spes non tollit affectum peccati, quippe quæ reperiatur cum culpa mortali in peccatoribus: Igitur ubi non eſt charitatis amor, ibi nulla eſt peccatoris juſtificatio.

Reſpondeo diſtinguendo: Spes non tollit affectum peccati ſemper, concedo: quando adjunctum habet amorem initialem, nego. Tollit affectum actualem ſpes, ſed non habitualem, quod eſt charitatis munus proprium, quæ ſola per ſe juſtificat; unde amor ſpei ſine Sacramento nihil efficit.

Inſtabis: Non defuerunt Sancti qui conſenſerunt privari beatitudine propter fratres, juxta illud Moyſis Exod. 32. ad Deum, *Aut dimitte eis hanc noxam, aut dele me de libro tuo*. Et illud Apoſtoli ad Romanos 9. *Optabam enim ego ipſe Anathema eſſe a Chriſto pro fratribus meis*. Igitur ſolus benevolentiæ amor apud Deum ponderat.

Reſpondeo, juſtos illos fuiſſe locutos de morte temporali, nuſquam vero de æterna. II. Id exoptabant ex abundantia, & charitatis exceſſu; idque erat ſub conditione, quam impoſſibilem arbitrabantur; non enim volebant ſe privari beatitudine æterna quæ eſt ipſe Deus, propter fratres: ita ſanctus Chryſoſtomus Hom. 16. in Epiſtolam ad Romanos, ubi locum Apoſtoli ſic interpretatur.

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Amor ex Spe promanans ſufficit cum Sacramento ad juſtificandum peccatorem.

PRIMO: Non alium amorem abſolute exigit Concilium Tridentinum Seſſ. 6. c. 6. quam illum quo peccator diligit Deum, ut totius juſtitiæ fontem: talis eſt autem quem in concluſione defendimus.

Secundo: Hujuſmodi amore, pœnitens diligit Deum appretiative ſuper omnia, cum in illo ſolo, nuſquam vero in bono creato, ſuum ultimum reponat finem.

Tertio: Si requireretur amor charitatis ut quid ad juſtificationem impii ſimpliciter neceſſarium, inane foret Pęnitentiæ ſacramentum, cum nuſquam juſtificaret peccatorem, ſed ſolum declararet juſtificatum, quod eſt manifeſte contra doctrinam ſacræ Synodi de dogmate numeri ſeptennarii Sacramentorum.

SYNOPSIS ARGUMENTORUM IN CONTRARIUM, ET SOLUTIONUM.

PRIMO: Amor proprius qui ſiſtit in bono Creato non ſufficit quidem ad juſtificationem, ſecus vero ille, qui in Deo quieſcit.

Secundo: Neque vero negamus amorem concupiſcentiæ malæ a S. Auguſtino rejici, ſed non ſic amor concupiſcentiæ ſupernaturalis, quo quis quærit Deum, ut ſuum bonum, & finem ultimum, qualem dumtaxat propugnamus.

Tertio: Abſit impugnare placita Patrum qui exigunt charitatem ad juſtificationem: Sed eos, charitatem ſolum inchoatam, ſeu amorem initialem exigere conſtat; ſi quando vero amorem charitatis habitualis expoſtulent, non abſolute ad juſtificationem, ſed ad vitæ æternæ meritum exigunt.

ARTICULUS QUINTUS.

De Confeſſione in ſpeciali.

Nomina varia.

IN Scripturis ſacris, nomen Confeſſionis uſurpatur quandoque ad ſignificandum modum Deo gratias agendi, vel etiam ejus celebrandi laudes, juxta illud Pſal. 7. *Confitebor Domino ſecundum juſtitiam ejus, & pſallam nomini Domini altiſſimi.* Et iſtud Pſal. 9. *Confitebor tibi, Domine, in toto corde meo, narrabo omnia mirabilia tua.* Rurſus Pſal. 34. *Confitebor tibi in Eccleſia magna, in populo gravi laudabo te.* Quandoque etiam eadem vox ſignificat peccatorum Confeſſionem, ut Levitici c. 16. ubi de Aarone dicitur: *Poſtquam emundaverit Sanctuarium, & Tabernaculum, & Altare, tunc offerat Hircum viventem, & poſita utraque manu ſuper caput ejus confiteatur omnes iniquitates filiorum Iſrael, & univerſa delicta atque peccata eorum.* Item Marci c. 1. *Et egrediebatur ad eum omnis Judæa Regio, & Jeroſolymitæ univerſi, & baptizabantur ab illo in Jordanis flumine confitentes peccata ſua.*

S. Thomas 2. 2. q. 3. art. 1. ad 1. ait illud nomen nonnumquam ſumi in textu Sacro pro Confeſſione fidei: " Triplex, „ eſt, *inquit*, Confeſſio quæ in Scripturis „ laudatur. Una eſt Confeſſio eorum „ quæ ſunt fidei, & iſta eſt proprius „ actus fidei, utpote relata ad fidei fi„ nem. „ Tum modos jam citatos refert his verbis: " Alia eſt Confeſſio gra„ tiarum actionis, ſive laudis; & iſta „ eſt actus latriæ; ordinatur enim ad „ honorem Dei exterius exhibendum, „ quod eſt finis latriæ. Tertia eſt Con„ feſſio peccatorum, & hæc ordinatur „ ad deletionem peccati, quæ eſt finis „ Pęnitentiæ, unde pertinet ad pęni„ tentiam. „ Jam vero actionem quam Latini peccatorum confeſſionem vocant, Græci appellant ἐξομολόγησιν, quod vocabulum vertitur *Exomologeſim*, quo utitur Tertullianus Lib. de oratione c. 7. " Exomologeſis, *inquit*, eſt petitio ve„ niæ, quia qui petit veniam, deli„ ctum confitetur. „ Eumdem termi-

num pro delicti confeſſione Cyprianus adhibuit Lib. de lapſis his verbis: " Quoniam tamen de hoc, vel cogitaverunt „ hoc ipſum apud Sacerdotes Dei dolentes, & ſimpliciter confitentes, exomologeſim conſcientiæ faciunt, animi „ ſui pondus exponunt, ſalutarem medelam parvis licet, & modicis vulneribus exquirunt. „

Confeſſio a Divo Thoma in 4. Diſt. 17. art. 2. q. 1. ſic definitur: " Confeſſio, *inquit*, eſt Sacramentalis delinquentis accuſatio ex erubeſcentia, & per claves „ Eccleſiæ ſatisfactoria, obligans ad faciendam pœnitentiam injunctam. „ Eam eſſe de jure divino, omni argumentorum ſupellectili jam oſtendimus; ſequentia jam veniunt examinanda, ſcilicet, quid ſit declarandum in Confeſſione? Secundo quomodo confitendum?

SECTIO PRIMA.

Qualis integritas requiratur ad veram Confeſſionem?

CONVENIUNT omnes ad legitimam confeſſionem perficiendam, neceſſarium eſſe omnia peccata mortalia poſt Baptiſmum commiſſa deponere; hanc exigunt cujuſvis ſæculi Eccleſiæ Patres, ſed non idem dicendum de peccatis venialibus; quæ licet ſint materia Sacramenti Penitentiæ, juxta illud a Chriſto univerſaliter pronuntiatum, *Quorum remiſeritis peccata &c.* Sunt tamen materia libera, ut coſtat ex illis Concilii Tridentini verbis Seſſ. 14. c. 5. „ Venialia quibus a gratia „ non excludimur, & in quæ frequentius labimur, quamquam recte, & utiliter, citraque omnem præſumptionem „ in confeſſione dicantur, quod piorum „ hominum uſus demonſtrat, taceri tamen citra culpam, multiſque aliis mediis expiari poſſunt. „ Iſtam doctrinam hauſit Concilium ex ſanctis Patribus, præcipue ex Auguſtino, qui Homilia 19. inter Quinquaginta cenſet aliis mediis quam ſacremento Pęnitentiæ peccata venialia deleri; ſic enim habet: „ " Non me latet vitam iſtam mortalem, „ & in carne corruptibili conſtitutam ſine „ peccatis eſſe non poſſe, ſed illa quotidiana levia habent etiam lavacra quotidiana; hoc eſt quod pectus tundimus „ & dicimus, in oratione Domino Deo „ noſtro, Dimitte nobis debita noſtra, „ ſicut & nos dimittimus debitoribus noſtris. „

Ultro conveniunt utique omnes in Theologia Magiſtri, pœnitentem, ad confeſſionis validitatem intra veritatis terminos ſic continendum eſſe, ut nihil omittat eſſentiale, vel ex malitia, aut ſuperſtitione aliquid addat; hinc aliquod graviſſimum peccatum celare, aut peccata non commiſſa deponere, grande ſcelus eſt. Similiter confeſſio debet eſſe integra, quia eſt judicium; ut autem Judex rite pronunciet, debet omnia cognoſcere delicta. His poſitis, ſit

CONCLUSIO.

Ad validam Confeſſionem requiritur, ut Pœnitens aperiat I. Omnia peccata mortalia. II. Omnes utique circumſtantias, vel ſpeciem immutantes, vel eam ſupra modum aggravantes.

PRIMA PARS.

Omnia peccata gravia ſunt aperienda.

Probatur, primo ex Patribus.

ORIGENES Homil. 3. in Levit. ait: " Si quid in ſermone ſolo, vel etiam intra cogitationum ſecreta comiſimus, „ cuncta neceſſe eſt publicari, cuncta „ proferri &c. „

Aſtipulatur S. Hieronymus, qui exponens illud Eccli. 10. *Si mordeat ſerpens in ſilentio*, dicit: " Si enim erubeſcat ægrotus vulnus medico confiteri, quod ignorat medicina, non curat. „

His accedit Theodulphus Aurelianenſis, qui Lib. 3. c. 31. ait: " Confeſſiones „ dandæ ſunt de omnibus peccatis. „ Alios Patres recenſere ſuperſedeo, cum omnes qui de confeſſione ſcripſerunt, ne uno quidem excepto, docuerint cuncta peccata gravia Sacerdoti eſſe deponenda.

Secundo, ex Conciliis.

QUOSDAM nono ſæculo perſtrinxi

Concilium Cabillonenſe, qui dum confiterentur, quædam reticebant pecccata; ſic enim habet can. 32. " Sed & hoc e-
„ mendatione indigere perſpeximus, quod
„ quidam, dum confitentur peccata ſua
„ Sacerdotibus, non plane id faciunt.
„ &c. „

Concilium Tridentinum Seſſ. 14. c. 5. punctum iſtud his verbis definit: " Cum
„ univerſa mortalia peccata etiam cogi-
„ tationis, homines iræ filios, & Dei
„ inimicos reddant, neceſſarium eſt, om-
„ nium etiam veniam, cum aperta, &
„ verecunda confeſſione, a Deo quærere.
„ Itaque dum omnia, quæ memoriæ oc-
„ curunt peccata Chriſti fideles confiteri
„ ſtudent, procul dubio omnia divinæ mi-
„ ſericordiæ agnoſcenda exponunt; qui
„ vero ſecus faciunt, & ſcienter aliqua
„ retinent, nihil divinæ bonitati per Sa-
„ cerdotem remittendum proponunt: ſi
„ enim erubeſcat ægrotus vulnus medico
„ detegere, quod ignorat medicina, non
„ curat. „ Hinc can. 7. ſic pronunciat, *Si quis dixerit in ſacramento Pœnitentiæ ad remiſſionem peccatorum neceſſarium non eſſe jure divino confiteri omnia, & ſingula peccata mortalia ... etiam occulta ... & quæ ſunt contra duo ultima Decalogi præcepta, & circumſtantias quæ peccati ſpeciem mutant &c. Anathema ſit.*

Tertio ex Ratione, eaque multiplici.

PRIMO: In Sacramento Pœnitentiæ peccata per modum judicii remittuntur, ſcilicet accuſatione noxii rei, & ſententia Judicis: Atqui Judex debitam non poteſt ferre ſententiam niſi omnia noverit: Ergo &c. Hanc rationem eleganter exponit Concilium Tridentinum in capite jam citato his verbis; " Dominus noſter Je-
„ ſus-Chriſtus e terris aſcenſurus ad cœ-
„ los, Sacerdotes ſui ipſius Vicarios re-
„ liquit, tamquam præſides, & judices,
„ ad quos omnia mortalia crimina defe-
„ rantur, in quæ Chriſti fideles cecide-
„ rint, qui pro poteſtate clavium, remiſ-
„ ſionis, aut retentionis peccatorum ſen-
„ tentiam pronuncient. Conſtat enim Sa-
„ cerdotes judicium hoc, incognita cau-
„ ſa exercere non potuiſſe; neque æquita-
„ tem quidem illos in pœnis injungendis
„ ſervare non potuiſſe; ſi in genere dum-
„ taxat, & non potius in ſpecie, ac ſingil-
„ latim, ſua ipſi peccata declaraſſent. „

Secunda: Sacerdotes in hoc Sacramento nedum ſunt judices, ſed etiam medici: Sed medicus remedium non poteſt debite parare, niſi omnes morbos, qualitatemque vulnerum, tum ſpeciem, tum numerum apprime noverit. Ergo &c. Hanc rationem tradit D. Thomas hic 3. p. Suppl. q. 9. art. 2. in corpore: " In
„ medicina corporali, *inquit*, oportet
„ quod medicus, non ſolum unum mor-
„ bum contra quem medicinam dare de-
„ bet, cognoſcat, ſed etiam univerſaliter
„ totam habitudinem ipſius infirmi; eo
„ quod unus morbus ex adjunctione alte-
„ rius aggravatur, & medicina quæ uni
„ morbo competeret, alteri nocumentum
„ præſtaret, cum quandoque aliquis con-
„ trariis peccatis infectus ſit, ut Grego-
„ rius in Paſtorali docet; & ideo de ne-
„ ceſſitate Confeſſionis eſt, quod homo
„ omnia peccata confiteatur, quæ in me-
„ moria habet: quod ſi non faciat, non eſt
„ confeſſio, ſed confeſſionis ſimulatio. „

Tertia: Talis debet eſſe confeſſio, qualis contritio: Sed contritio non delet peccata niſi omnia pœnitens deteſtetur: Igitur nec confeſſio, niſi omnia ſubjiciantur clavibus Eccleſiæ. Iſtam rationem ſubjicit etiam D. Thomas eodem articulo in reſponſione ad ſecundum: " Sacerdos,
„ *inquit*, confeſſionem audiens, vicem
„ Dei gerit, & ideo debet ei fieri hoc
„ modo confeſſio, ſicut fit contritio Deo.
„ Unde ſicut non eſſet contritio niſi quis
„ de omnibus peccatis quæ memoriæ
„ occurrunt, contereretur; ita non eſ-
„ ſet confeſſio, niſi quis de omnibus quæ
„ memoriæ occurrerent, confiteatur.

SECUNDA PARS.

Circumſtantiæ notabiliter aggravantes malitiam peccatorum intra eamdem ſpeciem, neceſſario ſunt explicandæ in Confeſſione.

Probatur rationibus Theologicis.

PRIMO: Concilium Tridentinum Seſſ. 14. c. 5. docet talem faciendam eſſe a peccatore confeſſionem, ex qua Sacerdos rite valeat de peccatorum gravitate judicium

picium ferre: Sed hoc fieri nequit, niſi pœnitens circumſtantias in eadem ſpecie aggravantes aperiat; furtum enim mille aureorum longe gravius eſt quam duodecim; ſed non licitum eſt a mente Concilii Oecumenici in rebus dogmaticis ſecedere. Ergo &c.

Secundo: Ibidem ſic ait: " Conſtat enim „ Sacerdotes judicium hoc, incognita cauſa, exercere non potuiſſe, neque æqui- „ tatem quidem illos in pœnis injungen- „ dis ſervare non potius, ſi in genere „ dumtaxat, & non potuiſſe, in ſpecie, „ ac ſigillatim ſua ipſi peccata declaraſ- „ ſent. „ Atqui inde ſequitur manifeſte tales circumſtantias eſſe aperiendas; majore enim dignus eſt ſupplicio qui uno ictu plures interemit homines, quam qui unum dumtaxat occidit. Ergo &c.

Tertio: Illa circumſtantia debet neceſſario manifeſtari, quæ eſt materia neceſſaria confeſſionis: Sed talis eſt circumſtantia notabiliter aggravans in eadem ſpecie: Et probatur. Propter illam circumſtantiam, ſummus Pontifex, vel etiam Epiſcopi, poſſunt tale peccatum ſibi reſervare, immo & quandoque reſervant; ſic ad ſuum tribunal adducunt inceſtus commiſſos cum ſororibus, non autem cum conſobrinis: Ergo &c. Jam vero Eccleſia numquam ſibi reſervat peccata venialia; illæ igitur circumſtantiæ, utpote mortales, debent neceſſario deponi.

Quarto: Malitiæ pondus in confeſſione aperiendum eſt, cum ad hoc major ſequatur offenſa, major etiam & ei pœna debita: Sed iſtud pondus a circumſtantiis notabiliter aggravantibus ita dependet, ut ab eis ſit inſeparabile. Et probatur: Inceſtus omnes ex D. Thoma 2. 2. q. 154. art. 9. ad 2. ſunt ejuſdem ſpeciei, & tamen inceſtus in primo, vel ſecundo gradu in malitiam & enormitatem ſic creſcit, ut Præſules ad peccatores a tantis criminibus patrandis deterrendos, hujuſmodi caſus ſibi reſervent, ſecus vero inceſtum in gradu inferiori. Ergo &c.

Ex his ſequitur pœnitentem teneri aperire in confeſſione, num ad propinquam in primo, vel ſecundo gradu, diverſatus ſit, ſicque peccati complicem illi declarare, non quidem in particulari, dicendo, quæ ſit propinqua quæ ſui copiam fecit, ſed in genere: hoc eſt, declarando, peccavi cum conſanguinea in tali gradu: ſi tamen contingeret peccatum gravius aliter non poſſe, ſicut oportet aperiri, niſi etiam peccati conſocium manifeſtando, ita decet fieri, ne integritas confeſſionis in periculum veniat. Ceterum Confeſſarius tenetur ſub ſigillo cuncta audire. Unde ex confeſſione nullum unquam pœnitenti, aut in fama, aut in rebus ſequitur incommodum. S. Baſilius non levia pro hujuſmodi in confeſſione explicationibus, dicit. Scribens enim ad Amphilochium can. 66. ſic loquitur: " Cum ſorore coitus, *ait*, homicidæ tempore punietur & can. 74. „ Qui cum propria ex matre ſorore pollutus eſt, in domum orationis ne per- „ mittantur accedere, donec ab iniqua & „ nefaria actione deſiſtat. Poſtquam autem in horrendi peccati ſenſum, & „ animadverſionem venerit, triennio de- „ fleat. „ Et can. 78. " Ii autem qui „ in ſuas Novercas inſaniunt, ſunt eidem „ canoni obnoxii, cui & ii qui in ſuas „ ſorores inſaniunt. „ Quomodo autem graviori pęna eos Eccleſia mulctaſſet, niſi complices criminum in confeſſione aperuiſſent.

Similia profert Concilium Triburienſe c. 43. " Si quis, *inquit*, cum qualibet „ fornicatus fuerit, & eo neſciente filius „ ejus, vel frater ejuſdem, & rei inſcius „ cum eadem ſe polluerit, & poſtquam „ ſe pollutum eſſe cognovit, confeſſus „ fuerit, & hoc ſe neſcire cum juramento „ confirmaverit, quia hoc pęnituit, & con- „ feſſus ſit, poſt peractam congruam pęnitentiam legitimo utatur matrimonio. „

Dices: Non licitum eſt detrahere aliquid ex fama proximi. Sed manifeſtare in confeſſione complicem, eſt detrahere proximo. Ergo &c.

Reſpondeo I. Graves quoſdam auctores propugnare in aliquibus caſibus licere peccatorum complices revelare non ſolum confeſſario, verum etiam & judici Civili, ſi iſti, bono publico per fas & nefas adverſentur; nec aſſerere dubitant, ad hoc teneri latronem, antequam vitam claudat in patibulo, maxime ſi ad hoc interpellatur a Magiſtratu.

Reſpondeo II. Diſtinguendo minorem: Manifeſtare peccati complicem non licitum eſt, ſi ex hoc ſequatur proximo aper-

apertum incommodum, concedo: Sin minus, nego. Solutio eſt D. Thomæ, qui 2. 2. q. 73. art. 2. ad hanc difficultatem ſic reſpondet: " Contingit tamen quandoque, quod aliquis dicit aliqua verba, per quæ diminuitur fama alicujus, non hoc intendens, ſed aliquid aliud. Hoc autem non eſt detrahere per ſe & formaliter loquendo, ſed ſolum materialiter, & quaſi per accidens. Et ſi quidem verba, per quæ fama alterius diminuitur, proferat aliquis propter aliquod bonum vel neceſſarium, debitis circumſtantiis obſervatis, non eſt peccatum, nec poteſt dici detractio."

FIT SATIS OBJECTIONIBUS.

Objicies contra ſecundam concluſionis partem: Sacra Synodus Tridentina Seſſ. 14. cap. 5. definiens quænam circumſtantiæ in confeſſione forent explicandæ, eas ſolum nominat quæ ſpeciem immutant, his verbis: " Colligitur præterea eas circumſtantias in confeſſione explicandas eſſe, quæ ſpeciem peccati immutant." Igitur ceteras quantumvis graves non tenetur pœnitens abſolute aperire. Confirmatur: Ibidem poſt verba allata ſubjicit: " Conſtat enim, nihil aliud in Eccleſia a pœnitentibus exigi."

Reſpondeo diſtinguendo Antecedens: Et Synodus alias notabiliter aggravantes ſubintelligit, concedo: Et eas prorſus excludit, nego. Eo ipſo quo circumſtantias ſpeciem immutantes ſtatuit aperiendas eſſe, conſequenter loquitur & de ceteris notabiliter aggravantibus: Et hoc propter duo: Primo quidem ex eo quod ſæpius contingat ſpeciem peccati immutari illis circumſtantiis, & tamen hoc ignoret Pœnitens, quocirca illas, ne ulla quidem excluſa, debent aperiri confeſſario, ut judicet de qualitate peccati. Secundo, circumſtantiæ de quibus impræſentiarum ſermo eſt, ſemper augent peccati malitiam, quæ certe graviori ſatisfactionis pœna expiandæ ſunt. Quomodo vero Judex ſatisfactionis gradum imponet, ſi cuncta quæ aggravant peccatum, non cognoſcat?

De hoc momento conſulendus & audiendus eſt Catechiſmus Romanus, qui Concilii mentem prænoſcens, eam hic part. 2. de Pœnit. n. 63. ſic explicat, & interpretatur: " Quædam enim circumſtantiæ, adeo graves ſunt, ut peccati mortiferi ratio ex illis tantum conſtet: quare hæc omnia ſemper confiteri oportet: Si quis enim hominem interemit, explicandum eſt utrum ille, ſacris initiatus, an profanus ſit. Itemque ſi cum muliere concubuerit, matrimonii ne lege libera, aut alterius uxore, aut propinqua, aut alicujus voti ſponſione Deo conſecrata, aperiat neceſſe eſt; Hæc enim diverſa peccatorum genera conſtituunt: ita, ut primum quidem, ſimplex fornicatio, alterum adulterium, tertium inceſtus, quartum ſacrilegium a divinarum rerum Doctoribus appelletur. Furtum etiam in peccatis numerandum eſt: verum ſi quis, aureum nummum furetur, levius omnino peccat, quam is, qui centum, vel ducentos, vel ingentem aliquam auri vim, præſertim vero qui ſacram pecuniam abſtulit. Quæ etiam ratio ad locum, & ad tempus pertinet." Ex his liquet circumſtantias notabiliter aggravantes, ſemper eſſe in confeſſione aperiendas, nec niſi leviores poſſe omitti. Hinc ibidem additur: " Hæc igitur, ut diximus, annumeranda ſunt; quæ vero gravitatem rei magnopere non augent, ſine crimine omitti poſſunt." Ad probationem diſtinguo: Et hæc verba, *Nihil aliud a pœnitentibus exigit*, denotant Concilium poſtulare dumtaxat examen, confeſſionem peccatorum, & dolorem de illis ſufficientem, concedo: Exigit tantum manifeſtationem ſpeciei, & numeri, nego: Hanc eſſe ejus mentem patet ex iis quæ poſtea ſubjungit: " Quam, *inquit*, ut poſtquam quiſque diligentius ſe excuſſerit, & conſcientiæ ſuæ ſinus omnes, & latebras exploraverit, ea peccata confiteatur, quibus ſe Dominum, & Deum ſuum mortaliter offendiſſe meminerit."

Inſtabis: D. Thomas in 4. Diſt. 16. q. 3. art. 2. quæſtiunc. 5. vel 50. ſic ait: " Alii dicunt quod non ſunt neceſſario confitendæ, niſi circumſtantiæ quę ad aliud genus, & ſpeciem peccati mortalis trahunt, & hoc probabilius eſt." Ergo &c.

Reſpondeo diſtinguendo Antecedens Et

Et ibi loquitur D. Thomas de circumſtantiis non valde aggravantibus, concedo: multum adaugentibus peccatum, nego antecedens, & conſequentiam. Veritas ſolutionis patet ex mente eorum, quos ibi refellit Sanctus Doctor. Aſſerebant quidam leves circumſtantias eſſe enarrandas, ut v. g. Si ille qui commiſit peccatum ſit in aliqua dignitate conſtitutus, ſi in die &c. Et quod hæc reſponſio ſit legitima aperte colligitur ex ratione quam affert; ait enim ideo circumſtantias aggravantes non eſſe confitendas, ſed tantum ſpeciem mutantes: " Quia venialia non ſunt de „ neceſſitate confeſſionis, ſed tantum „ mortalia, quæ quantitatem infinitam „ quodammodo habent. „ Excludit igitur ſanctus Thomas has circumſtantias quæ continentur intra lineam peccati venialis: at circumſtantiæ de quibus nunc agimus non ſunt tales; augent enim in infinitum malitiam peccati.

Urgebis: Ideo circumſtantiæ mutantes ſpeciem ſunt neceſſario aperiendæ, quia conſtituunt diſtincta peccata: Atqui circumſtantiæ aggravantes intra eamdem ſpeciem, non addunt novum peccatum, ſed unum dumtaxat efficiunt. Ergo &c.

Reſpondeo diſtinguendo minorem: Illæ circumſtantiæ non dicunt plura peccata formaliter, concedo: virtualiter, & æquivalenter, nego minorem, & conſequentiam. Porro unum peccatum notabiliter grave ex aliqua circumſtantia, æquivalet moraliter multis numero diſtinctis.

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Debent I. omnia peccata mortalia in Confeſſione. II. Et circumſtantiæ notabiliter aggravantes aperiri.

PRIMUM defendimus auctoritate ſuffulti, I. Concilii Tridentini Seſſ. 14. cap. 5. II. Patrum, videlicet S. Hieronymi explicantis illud Eccli. 10. *Si mordeat ſerpens in ſilentio*, qui ait: " Si enim erubeſcat „ ægrotus vulnus medico confiteri, quod „ ignorat medicina non curat. „ Tum Origenis Homil. 3. in Levit. III. Ratione. Judex cuncta debet cognoſcere, ut recte judicet. Ergo &c.

Secundum, utique claret. I. Quidem ex eodem Tridentino ibidem. II. Ex ejus Catechiſmo, qui num. 63. expreſſe dicit omnia eſſe aperienda, quæ vel immutant peccati ſpeciem, vel illud multum aggravant: " Quæ vero gravitatem rei magnopere non augent, *ea ſolum*, ſine crimi„ ne omitti poſſunt. „ III. Ratione, quia omiſſis gravioribus circumſtantiis, nec de qualitate peccati, nec de malitia, & pondere, rite poſſet judicare Confeſſarius.

Synopſis Objectionum contra ſecundam Concluſionis partem.

PRIMO: Eſto quod Concilium Tridentinum Seſſ. 14. c. non nominet circumſtantias aggravantes notabiliter, virtualiter tamen illas includit, dum ait eas eſſe in confeſſione aperiendas, quæ ſpeciem peccati immutant, cum de hoc non poſſit judicare Confeſſarius, niſi confeſſione cuncta cognoſcat.

Secundo: Neque vero S. Thomas in 4. diſt. 16. q. 3. art. 2. quæſt. 5. opponitur; cum ſubſcribat eo loci ſoli opinioni eorum qui tenent circumſtantias leviores non eſſe manifeſtandas.

Tertio: Circumſtantiæ notabiliter aggravantes, ſunt aperiendæ, non ea ſolum ratione, quod ſæpius immutent ſpeciem, verum etiam quia pondus malitiæ augent.

SECTIO SECUNDA.

Quomodo facienda ſit Confeſſio?

CITRA dubium eſt fideles teneri ſua confeſſario approbato deponere peccata ſemel ſaltem in anno, ut definivit Concilium Oecumenicum Lateranenſe III. cap. *Utriuſque ſexus*. Hoc ipſum cum imminet mortis periculum faciendum eſſe docent communiter Theologi. Jam ſi de modo loquamur, verbis confeſſionem fieri uſus Eccleſiæ obtinuit. Num ſcripto, nutibus, vel etiam internuncio, hoc ſalutis grande negotium peragi poſſit, cum aliter fidelis, vel propter ægritudinis pondus verba formalia promere non valens, vel propter idiomatis imperitiam, cum quis apud exteras progreditur regiones, ultro id illi permittit Eccleſia. Sed graviſſima difficultas eſt, num id ſcripto inter abſen-

tes fieri queat, ita ut & peccatorum abſolutio per litteras data valeat; quidam veteres quondam hoc fecere, ut in ſecunda hujuſce tractatus parte retulimus. Eo etiam loci oſtendimus id nunc eſſe prohibitum. Quia tamen quæſtio maximi evaſit poſtea momenti, ne aliquid expectationi alienæ deficiat, eam ex profeſſo hic tractare juvat. Unde ſit

CONCLUSIO.

Non valida eſt confeſſio Sacramentalis, per nuntios, *aut per litteras inter abſentes facta*.

Probatur multis momentis.

Primo, ex ſummis Pontificibus.

Clemens Octavus Papa certior factus, quod quidam Theologi nedum inter veteres, ſed etiam inter recentiores, opinionem contrariam, alii ut probabilem, nonnulli ſaltem ut licitam propugnarent, omnibus prævio examine diſcuſſis, eam ſuo perſtrinxit ſtylo cenſorio iſto decreto, die vigeſimo menſis Junii, ann. 1602. edito & promulgato. *In generali Congregatione S. Romanæ & univerſalis Inquiſitionis habita in palatio Apoſtolico in monte Quirinali coram SS. Domino Clemente divina providentia Papa VIII. Propoſita quæſtione utrum liceat per litteras, ſeu internuncium Confeſſario abſenti peccata ſacramentaliter confiteri, & ab eodem abſente abſolutionem obtinere? ſanctiſſimus Dominus noſter auditis votis Patrum, Theologorum, & recum Illuſtriſſimis & Reverendiſſimis Dominis Cardinalibus contra hæreticam pravitatem generalibus Inquiſitoribus mature, ac diligenter conſiderata, hanc propoſitionem, ſcilicet, licere per litteras, ſeu internuncium, Confeſſario abſenti peccata Sacramentaliter confiteri, & ab eodem abſente abſolutionem obtinere, ad minus uti falſam, temerariam & ſcandaloſam condemnavit, ac prohibuit, præcepitque ne deinceps iſta propoſitio publicis privatiſque lectionibus, concionibus & congreſſibus doceatur; neve unquam tamquam aliquo caſu probabilis defendatur, imprimatur, aut ad praxim quovis modo deducatur. Quod ſi quis illam docuerit, defenderit, imprimi fecerit, aut etiam de ea diſputative tractaverit niſi forſan impugnando, vel ad praxim, ſeu directe, vel indirecte deduxerit, præter excommunicationem latæ ſententiæ, quam ipſo facto incurrat, & a qua non poſſit, præterquam in articulo mortis, ab alio quacumque etiam dignitate fulgenti, & S. Romanæ Eccleſiæ majori pœnitentiario, niſi a pro tempore exiſtente Romano Pontifice abſolvi, aliis etiam pœnis arbitrio infligendis ſubjaceat.*

Neque vero quiſquam replicare poſſet, ſummum Pontificem declarare confeſſionem inter abſentes ſolum illicitam, cum prohibeat ne quidem, ut probabilis defendatur; nec de ea loqui velit niſi ad illam debellandam; ex quibus ſequitur, Papam definiviſſe confeſſionem, ſimul & peccatorum abſolutionem inter abſentes, Sacramentum prorſus invalidum reddere.

Concinit Paulus V. qui explicationes de Decreto Clementis VIII datas, ut adverſa opinio poſſet in neceſſitate propugnari, ulterori decreto die 14. Julii anno 1605. abjecit. *Propoſita cauſa P. Franciſci Suarez Jeſuitæ, & conſideratis his quæ ſcripſit tom. 4. in 3. partem S. Thomæ ſectione 4. diſput. 21. interpretando Decretum felicis recordationis Clementis Papæ VIII. die 10. Junii anno 1602. quo damnavit hanc propoſitionem: Licere per litteras, ſeu internuncium Confeſſario abſenti peccata ſacramentaliter confiteri, & ab eodem abſolutionem obtinere; ac etiam mature diſcuſſis his quæ idem Pater Suarez adduxit in defenſionem ſuæ interpretationis, auditis votis Illuſtriſſimorum Dominorum Cardinalium, Sanctiſſimus decrevit, dictam interpretationem non ſubſiſtere, & ideo amovendam eſſe ab ejus libris juxta decreta alias facta a felicis recordationis Clemente Papa VIII. in actis S. Officii.*

Secundo, ex Conciliis.

Concilium Nemauſenſe an. 1096 ſecundum alios 1284. Iſtud caput per omnia explicat, & ſic loquitur: “Non debet confiteri per nuncium, vel per ſcripturam, ſed viva voce, ore proprio & præſentialiter, ut qui per ſe peccavit, per ſe ipſum confiteatur, & erubeſcat.” Eo loci nullam admittit exceptionem Synodus, quod ſane argumentum eſt,

ſacra-

ſacramenum Pœnitentiæ inter abſentes invalidum eſſe.

Tridentinum tam clare ſuam prodit circa iſtud controverſiæ punctum mentem, ut qui confeſſionem inter abſentes validam eſſe propugnaverit, ab ejus ſenſu ſecedere manifeſtum ſit. Seſ. 14. cap. 2. de adultis baptizatis pœnitentibus, ita loquitur: "Ante hoc tribunal, tamquam reos, „ ſiſti voluit: ut per Sacerdotum ſenten„ tiam non ſemel, ſed quoties ab ad„ miſſis peccatis ad ipſum pœnitentes „ confugerint, poſſent liberari. „ Sed qui per litteras vel nuncium confitentur, nec humilitatis gradum ad erubeſcentiam uſque attingunt, ut exigit Nemauſenſe; nec ante Tribunal Eccleſiæ perſonaliter ſiſtuntur, ſicut ſtatuit Tridentinum. Ergo &c.

Tertio, rationibus Theologicis.

PRIMA: Confeſſio vera & integra debet eſſe, ut ſacramentum Pœnitentiæ validum ſit: Sed niſi pœnitens ſit præſens, hoc ſaltem certo fieri nequit: Et probatur. Primo, vix Confeſſarius ſinceram confeſſionem in pluribus pœnitentibus, etiam adhibitis interrogationibus, cognoſcere poteſt, cum plurimi peccata deponant mere hiſtorice, & abſque prærequiſitis diſpoſitionibus. Secundo, non pauci, etiam inter nobiles, peccata in genere, & iniqua ſeu doloſa lance ponderata aperiunt, maxime mulieres, ut pudori ſuo parcant: Tertio, ſæpius etiam contingit circumſtantias notabiliter aggravantes omitti; immo & quotidiana comprobat experientia, quod niſi Sacerdos variis, ſubtilibus, ſed amicis diſcuſſionibus probet pœnitentem, majora ipſum latere peccata: ſed ſi vel pro ipſis perſonaliter præſentibus tot occurrunt ad veram confeſſionem emittendam difficultates ſuperandæ, quid de abſentibus dicendum? Ergo &c.

Secunda: Debet conſtare hic & nunc de pœnitentia & contritione actuali confitentis, ut abſolutio detur, & valeat Sacramentum: Sed pro iſto momento nihil certi habetur de abſente. Et probatur; miſſa in litteris confeſſione, poteſt vel ſe retractare, vel in nova ruere peccata, a quibus recedere nolit. Ergo &c.

Tertia: Confeſſarius eſt judex a Chriſto inſtitutus, pœnitens vero ſui accuſator, & contra ſemetipſum teſtis: Sed judex ſuo nequit fungi munere, cum reus abſens eſt; neque enim prævaricatorem pro more poſito in Tribunali ſive de delictis, ut apud ipſum de his conſtet, neque de diſpoſitionibus actualibus abſolute requiſitis, puta de contritione, interrogare poteſt. Ergo &c.

SOLVUNTUR OBJECTIONES.

OBJICIES: 2. Cor. 2. Apoſtolus tametſi abſens, abſolvit tamen inceſtuoſum Corinthium: *Quod donavi*, inquit, *ſi quid donavi propter vos in perſona Chriſti*. Quod autem nedum de excommunicationis cenſura, ſed & de abſolutione a culpa loquatur, patet ex eo quod S. Ambroſius explicans illum textum, affirmet D. Paulum remiſiſſe peccatum; nomine autem peccati culpa proprie intelligitur: ita ſimiliter D. Anſelmus verba Apoſtoli interpretatur: Sic etiam D. Thomas, quippe qui adducat in probationem illa Chriſti verba Joan. 20. *Quorum remiſeritis peccata &c.* Quæ quidem citra dubium intelliguntur de abſolutione a peccatis. Ergo &c.

Reſpondeo diſtinguendo: Apoſtolus abſentem abſolvit inceſtuoſum a pœna, concedo: a culpa, nego antecedens, & conſequentiam. Solam pœnam remiſit D. Paulus. Solutio eſt S. Paciani Barcinonenſis Epiſcopi Epiſt. contra Novatianos. Cum ergo SS. Patres utuntur nomine *peccati*, a quo Corinthium prævaricatorem abſolutum fuiſſe commemorant, ipſam peccati pœnam intelligunt, poſſeſſionem ſcilicet a diabolo: cujus rei argumentum eſt, quod de facto ab hac poſſeſſione liberatus ſit reus. Quia vero ad claves Eccleſiæ ſpectat non ſolum a culpa, verum etiam a pœna peccato debita liberare, S. Thomas ad probandam ſuam explicationem apprime laudat illa Joan. 20. verba: *Quorum remiſeritis, &c.* quibus Chriſtus Dominus contulit Apoſtolis, & eorum in Sacerdotio ſucceſſoribus, poteſtatem ſolvendi tum a culpa, tum a pœna.

Inſtabis: Tom. 3. Conciliorum Galliæ ad ann. Chriſti 872. refertur Epiſtola Roberti Cenomanenſium Epiſcopi, qui in ægritudine poſitus ſcripſit ad Epi-

Epiſcopos in Concilio Duziacenſi prope Andegavum congregatos, quibus ſua confitetur peccata, & ab eis abſolutionem depoſcit: Similiter eorumdem legitur Epiſtola ad hunc Præſulem, qua eum abſolvunt. II. In notis ad iſtum locum habetur Epiſtola Hincmari Rhemenſis ad Hildebertum Sueſſionenſem Epiſcopum corporis infirmitate detentum, in qua, accepta per litteras ejus confeſſione, eum abſentem abſolvit. Ergo &c.

Reſpondeo diſtinguendo: Et iſtæ confeſſiones ſicut & abſolutiones eis correſpondentes, non fuerunt proprie ſacramentales; ſed mera, ut aiunt Theologi, ſacramentalia, concedo: & fuerunt ritu ſacramentali peractæ, nego. Jam vero neceſſe eſt ad rationem Sacramenti ut aliquod peccatum mortale explicetur, quando pœnitens libera utitur voce; quod & illos Epiſcopos feciſſe nullatenus legimus in illis Epiſtolis; verba quippe earum ſunt tantum deprecatoria: Talis eſt illa abſolutio quam Sacerdos ſacrum celebrans dat poſt confeſſionem; ſic autem prædicti Epiſcopi reſcribunt: " Dominus noſter Jeſus &c. gratia & potentia ſua, virtute Spiritus ſancti qui eſt remiſſio peccatorum, dimittat tibi omnia peccata tua, liberet te ab omni malo &c." Eadem eſt reſponſio ad alia non abſimilia Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ facta.

Urgebis: Prædicti Præſules, huic deprecationi præmittunt id fieri per Eccleſiaſticam Apoſtolicæ auctoritatis poteſtatem, quam Joan. c. 20. Chriſtus Apoſtolis, & eorum Succeſſoribus dedit: *Accipite Spiritum ſanctum, &c.* ſed hæc verba intelliguntur de remiſſione ſacramentali peccatorum. Ergo &c.

Reſpondeo diſtinguendo: Et poteſtas Eccleſiaſtica nedum ad Sacramenta, ſed & ad ſacramentalia facienda ſeſe extendit, concedo: ad ſola Sacramenta operanda, nego. Duo ſunt diſtinguenda, & nuſquam confundenda, videlicet Sacramentum, & ſacramentale; utrumque ab Eccleſia conficitur, ſed primum producit gratiam ex opere operato, alterum vero dumtaxat ex opere operantis. Porro inter ſacramentalia annumeratur abſolutio generalis quam Sacerdos inter communicandum Laicum præmittit, ea etiam quam die Jovis in Cœna Domini Epiſcopus in ſua Eccleſia Cathedrali, Rector vero animarum in propria Parochia dat. Idem dicimus de abſolutione data inter abſentes a Synodo, quæ certe erat ſolum deprecatoria, nec aliud ſpirat, ut attendenti patebit: " Quapropter, frater, *inquiunt Epiſcopi*, & Conſacerdos noſter, tibi peccata tua confitenti per Eccleſiaſticam Apoſtolicæ auctoritatis poteſtatem, quam Deus noſter Jeſus Chriſtus tradidit Diſcipulis, dicens: *Accipite Spiritum ſanctum, quorum remiſeritis peccata remittuntur eis*. Et per eoſdem Apoſtolos ipſorum Succeſſoribus, quorum vices licet indigni tenemus, etſi non merito, tamen nomine, & officii ſuſceptione eamdem poteſtatem donavit, & ſe fideliter credenti dixit, Fiat tibi ſecundum fidem tuam, & gratia & potentia ſua, virtute Spiritus ſancti qui eſt remiſſio peccatorum omnium dimittat tibi omnia peccata." Audis Epiſcopos deprecari ut Dominus Jeſus dimittat Roberto ejus peccata ſecundum ipſius fidem, nec imperative dicere, *Te abſolvimus*: immo nec in perſona particulari dicitur, *Ego te abſolvo*, quod tamen requiritur ad abſolutionem ſacramentalem, cum non multi Judices ſimul, ſed unus exiſtat in tribunali fori interni. Quid plura adjiciam? Abſolutio Roberti non multum abſimilis eſt abſolutioni quam in Congregationibus Præſul Monaſterii modo in Capitulis, modo etiam in cubiculo, ubi extrema agentes decumbunt, tradit. Inſtar omnium ſit ritus noſtri Ordinis. Superior adunatis in Capitulo Religioſis, ait: *Dominus noſter Jeſus Chriſtus, per ſuam piiſſimam miſericordiam vos abſolvat. Et ego auctoritate ipſius .... vos omnes abſolvo ab omnibus cenſuris .... Præterea abſolvo vos ab omni tranſgreſſione regulæ, & conſtitutionum majorum noſtrorum, & ab omni pœnitentia neglecta, vel oblita, & ab omnibus aliis &c.*

Inſiſtes: Refert Sylveſter, S. Thomam Cantuarienſem ſummo Pontifici abſenti peccata depoſuiſſe, & ſic ab eo abſolutum fuiſſe. Idem ſcripſit Eduardus qui illo florebat tempore; ſcripſerunt & alii, S. Thomam, eo quod aliquando conſenſiſſet nefariæ voluntati Regis Anglorum, noluiſſe celebrare Miſſæ ſacrificium, niſi prius eſſet a ſummo Pontifice abſolutus: Neque vero iſta abſolutio expoſtula-

ſtulata, intelligenda aut de aliqua plenaria indulgentia, vel benedictione Pontificia; hæc enim non impediunt Miſſæ celebrationem; unde ſenſus eſt, quod ſanctus Præſul Romam miſerit ad obtinendam peccati remiſſionem; hinc ad eum ſic reſcripſit Alexander Papa III. *Nos de beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum meritis confidentes, te ab eo quod eſt commiſſum abſolvimus, id ipſum fraternitati tua auctoritate Apoſtolica relaxamus.* Ergo &c.

Reſpondeo diſtinguendo: Te abſolvimus &c. a pœnis canonicis, ſi quas incurriſti, concedo: ab ipſo peccato, nego: Pœnas canonicas ad cautelam remiſit, ſed injunxit, ut Sacerdoti confiteretur; ſic enim habet: *Si igitur aliquid te recolis commiſiſſe, de quo propria te debeat conſcientia remordere: quidquid ſit, Sacerdoti qui diſcretus, & providus habeatur, tibi conſulimus per pœnitentiam confiteri.* Ad quid autem hæc particularis confeſſio Sacerdoti facienda, ſi eum ſacramentaliter abſolviſſet?

Rypones: Sacramentum Pœnitentiæ ſequitur naturam judicii; ſicut Matrimonium naturam contractus: Sed Matrimonium recte contrahitur inter abſentes: Ergo &c. Confirmatur: Eodem prope modo ratiocinandum eſt de cauſa pœnitentis in foro interiore conſtituti, ac de cauſa rei noxii in contentioſo appellati: ſed Judex Laicus, ubi conſtat de delicto, abſentem vel abſolvere, vel etiam condemnare non dubitat. Igitur a ſimili peccatorem per litteras ſe confitentem utique Sacerdos poteſt abſolvere.

Reſpondeo diſtinguendo: Sequitur naturam judicii juxta leges a Chriſto Domino ſtatutas, concedo: judicii civilis quoad omnia, nego. Porro in aliquibus judicium pœnitentiale fuit inſtitutum ad inſtar judicii civilis, ſcilicet in eo quod debet eſſe judex, accuſator, cognitio cauſæ, ſententia, & ſatisfactio; ſed in hoc differt quod primum voluerit Chriſtus fieri, præſente accuſatore, a judice pronuntiante verbaliter ſuper ſubditum præſentem; Chriſti autem voluntas innoteſcit per definitionem, & praxim Eccleſiæ; & ſic ſatis non eſt ut ſit certus de diſpoſitione pœnitentis, ſed inſuper debet eſſe præſens. Ceterum Matrimonium per internuncium contractum, debet, ut primum deſponſati adſunt ſimul præſentes, ratificari.

Ad confirmationem nego paritatem. Ratio diſcriminis eſt, quod Judex non judicet de internis ſicut Confeſſarius; hinc iſte debet audire pœnitentem, ut probet num vere & ex corde de peccatis doleat. Altera diſcrepantiæ ratio hæc eſt, quod Judex laicus per teſtes extraneos habeat criminis notitiam, unde ſi conſtet de delicto, tametſi reus non habuiſſet nocendi animum, profert tamen ſententiam; ſed Sacerdos ſedens pro tribunali, non alium habet accuſatorem, quam ipſum pœnitentem, quem conſequenter audire debet. Tertia diſparitatis ratio hæc affertur, quod cognitio nedum peccatorum, ſed & contritionis requiratur in Confeſſario, quæ quidem certa non habetur niſi pœnitens præſens adſit.

Replicabis: In hypotheſi nihil deeſſet Sacramento: Ergo &c. Probatur antecedens. Coſtaret, I. de materia tum remota, confeſſione ſcilicet peccatorum, tum proxima, nempe de contritione. II. De forma, quandoquidem de his omnibus, ſcripta & pœnitentis peccata cum dolore debito confitentis, & Sacerdotis abſentem abſolventis fidem facerent. Ergo &c.

Reſpondeo negando antecedens. Ad probationem diſtinguo: Conſtaret de materia & forma ſecundum quid, concedo: ſufficienter, nego. Explicatio ex probationibus liquet.

Dices: Dictum eſt in ſecunda hujuſce tractatus parte, Diſſ. 4. art. 2. §. 5. non eſſe noſtri de hoc judicare. Igitur cum inſtrumenta ſcripti authentica adſunt, jam iſta opinio videtur probabiliſſima.

Reſpondeo diſtinguendo antecedens: Non eſt noſtri judicare ſecundum proprium ſenſum, tranſeat; utraque enim opinione ponderata, contraria nobis improbabilis videtur: ſecundum Eccleſiæ decreta, nego. Et vero juxta SS. Pontificum, & Conciliorum ſanctiones, citra peccatum non poteſt propugnari validam eſſe abſolutionem ſacramentalem inter abſentes collatam.

SYN-

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Confeſſio & abſolutio per litteras, aut inter nuncios, non ſunt valida,

Primo : Sic declaravit Clemens VIII. in decreto ann. 1602. die 20. Junii dato : Sic Concilium Namauſenſe anno 1096. Sic & Tridentinum Seſſ. 14. cap. 2.

Secundo : Ut confeſſio ſit valida, debet conſtare de ejus integritate ; Sed ſi pœnitens ſit abſens, id fieri non poteſt, cum antequam ſcripta, in quibus & peccata, & dolorem exprimit, ad Confeſſarium perveniant, ejus voluntas, data peccandi occaſione, immutari in pejus poteſt. Ergo &c.

Tertio : Sacerdos eſt Judex, & reum interrogare debet, ut perfectam habeat ejus conſcientiæ notitiam ; quod certe fieri nequit in abſentia pœnitentis, cum quotidiana probet experientia, pœnitens circumſtantias notabiliter aggravantes omittere. Ergo &c.

SYNOPSIS OBJECTIONUM ET RESPONSIONUM.

Primo : Verum quidem eſt Apoſtolum abſentem abſolviſſe Corinthium inceſtuoſum ; ſed intelligas velim, ab excommunicatione, & non a peccatis. Porro pœna inflicta poteſt remitti a Superiori, tametſi abſente, cum hoc forum externum ſpectet.

Secundo : Incaſſum quædam Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ facta adducuntur in contrarium, namque nonniſi de abſolutione generali peccatorum, qualis datur in Cœna Domini populo, procedunt.

Tertio : Non eadem eſt ratio pro Matrimonio contrahendo & pro Pœnitentia ; cum enim Matrimonium ſit contractus publicus, per nuncios celebrari poteſt : Sed pœnitens judicatur in foro interno, unde debet eſſe præſens. Ceterum Matrimonium inter præſentes ratificatur.

ARTICULUS SEXTUS.

De Miniſtro Pœnitentiæ.

Circa Miniſtrum Pœnitentiæ multa veniunt examinanda : Primum eſt, quis ſit ? II. An requiratur poteſtas Juriſdictionis in eo? III. Quis ſit proprius, & alienus Sacerdos juxta Concilii Lateranenſis decretum ? IV. Utrum ad ſigillum Sacerdos audiens confeſſiones teneatur?

SECTIO PRIMA.

Quis ſit Pœnitentiæ Miniſter?

Referente Thoma Vvaldenſi Tom. 2. de Sacramentis c. 135. aſſeruit Vviclefus poteſtatem abſolvendi a peccatis, ſeu reconciliandi Deo peccatores, tam Laicis quam Sacerdotibus communem eſſe : Idem docuit Lutherus in libro de abroganda Miſſa ; contra quos ſit

CONCLUSIO.

Solus Sacerdos eſt Miniſter Sacramenti Pœnitentiæ.

Probatur auctoritate, & ratione.

Primo, ex Sacris Scripturis.

Ioannis c. 20. hæc leguntur. *Quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis, & quorum retinueritis, retenta ſunt.* His poſitis ſequitur iſtud argumentum. Illi ſoli ſunt ſacramenti Pœnitentiæ Miniſtri, quibus Chriſtus Dominus contulit baptizatos a peccatis abſolvendi poteſtatem : Atqui Dominus Jeſus hanc ipſam ſolis Apoſtolis & eorum in Sacerdotio ſucceſſoribus dedit ; nullibi enim in Scriptura alios reperies, qui hac donati ſint facultate. Ergo &c.

Secundo, ex SS. Patribus.

Innocentius I. Epiſt. ad Decentium c. 7. ſic habet : " Ceterum de pondere æſtimando delictorum, Sacerdotis " eſt judicare, ut oſtendat ad confeſſio-

„ nem

„ nem pœnitentis, & ad fletus, & lacrymas corrigentis, ac tunc jubere dimitti, cum videbit congruam ſatisfactionem. „ Tertullianus L. de Pœnitentia cap. 9. teſtatur pœnitentes ſui temporis non tantum lacrymari, & ingemiſcere fuiſſe ſolitos: " Sed & Presbyteris advolvi, & aris Dei adgeniculari. " Hanc veritatem tradit S. Chryſoſtomus L. 3. de Sacerdotio c. 5. his verbis: " At vero noſtris Sacerdotibus non corporis lepram, verum animæ ſordes, non dico purgatas probare, ſed purgare prorſus conceſſum eſt. „

Ejuſem eſt labii S. Hieronymus in c. 16. Matt. ubi ſic habet: " Quommodo ergo ibi leproſum Sacerdos mundum, & immundum facit, vel ſolvit Epiſcopus & Presbyter, non eos qui inſontes ſunt vel innoxi, ſed pro officio ſuo cum peccatorum audierit veritates, ſcit qui ligandus ſit, qui ſolvendus. „

S. Ambroſius illis ſe adjungit L. 1. de Pœn. c. 2. " Dominus, *inquit*, par jus & ſolvendi eſſe voluit, & ligandi, qui utrumque pari conditione permiſit. Ergo qui ſolvendi jus non habet, nec ligandi habet; ſicut enim ſecundum Dominicam ſententiam, qui ligandi jus habet & ſolvendi habet; ita iſtorum aſſertio ſeipſam ſtrangulat, ut quia ſolvendi ſibi jus negant, negare debent & ligandi. Quommodo igitur poteſt alterum non licere? Si quibuſdam datum utrumque eſt licere, aut utrumque non licere, certum eſt Eccleſiæ utrumque licere; jus enim hoc ſolis permiſſum Sacerdotibus eſt. „

S. Leo Magnus Epiſt. 97. & habetur de Pęnitentia diſt. 1. ubi ſic loquitur: „ Mediator Dei & hominum homo Chriſtus Jeſus, hanc Præpoſitis Eccleſiæ tradidit poteſtatem, ut a confitentibus actionem pęnitentiæ darent, & eoſdem ſalubri ſatisfactione purgatos, ad communionem ſacramentorum per januam reconciliationis admitterent. „ Iam ſic argumentari fas eſt: Cum Patres ſermonem de Miniſtro ſacramenti Pęnitentiæ inſtituunt, ſolos Epiſcopos vel Presbyteros commemorant. Igitur ſolos ſpectat Sacerdotes iſtud Sacramentum conferre.

Tertio, ex Conciliis.

INTER articulos Vviclefi in Concilio Conſtantienſi damnatos iſte recenſetur: " Laicus, ſi vir frugis fuerit, clavium poteſtatem a Chriſto accepit. „ Eugenius IV. in decreto pro inſtructione Armenorum hæc habet: " Miniſter hujus ſacramenti eſt Sacerdos habens auctoritatem abſolvendi vel ordinariam, vel ex commiſſione Superioris. „

Tertium, eſt Concilium Tridentinum, quod Seſſ. 14. c. 6. ait: " Circa Miniſtrum autem hujus Sacramenti declarat ſancta Synodus falſas eſſe, & a varitate Evangelii penitus alienas doctrinas omnes, quę ad alios quoſvis homines præter Epiſcopos & Sacerdotes clavium miniſterium pernitiose extendunt, putantes verba illa Domini: *Quæcumque alligaveritis &c, Et quorum remiſeritis &c.* ad omnes fideles, indifferenter & promiſcue contra inſtitutionem hujus Sacramenti, ita fuiſſe dicta, ut quivis habeat poteſtatem remittendi peccata. „ Hoc & de fide definivit can. 10. ejuſdem ſeſſionis his verbis: *Si quis dixerit, Sacerdotes, qui in peccato mortali ſunt, poteſtatem ligandi & ſolvendi non habere, aut non ſolos Sacerdotes eſſe Miniſtros abſolutionis ... anathema ſit.*

Quarto, Ratione.

PRIMA: " Conveniens eſt, inquit D. Thomas hic. §. 8. art. 1. ut illi ſoli haberent poteſtatem in corpus Chriſti myſticum, qui poteſtatem habent in corpus Chriſti verum, quales ſunt ſoli Sacerdotes; unde in nullius alterius Miniſtri conſecratione dicitur, Accipite Spiritum ſanctum, quorum remiſeritis peccata remittuntur eis. „

Secunda: Sacramentum Pęnitentiæ ſe habet per modum judicii; abſolutio quippe a peccatis eſt actus judicialis: Sed non eſt conveniens, quod in Republica bene ordinata, qualis eſt Eccleſia, omnes indiſcriminatim ſint Judices; cum multa requirat actus judicialis, quæ non facile poſſunt in quolibet reperiri; qualia ſunt ſcientia, prudentia, juſtitia, zelus. Ergo &c.

Tertia: Judicandi poteſtas eſt dignitas a Chriſto Deo promanans: Sed hæc non omni competit, ſed illis ſolis qui ad hoc.

hoc conſecrantur, & inaugurantur, quales ſunt ſoli Sacerdotes. Ergo &c.

SOLVUNTUR OBJECTIONES

Objicies: Jacobi c. 5. hæc leguntur: *Confitemini alterutrum peccata veſtra*. Hæc autem de confeſſione quæ fit in Sacramento intellexit ſanctus Auguſtinus L. 50. homiliarum, Homilia 12. ubi ſic habet: " In omnibus Scripturis divinis „ utiliter ac ſalubriter admonemur ut „ peccata noſtra debeamus jugiter & humiliter non ſolum Deo, ſed etiam „ Sanctis & Deum timentibus confiteri; „ ſic enim per Jacobum Apoſtolum nos „ admonet Spiritus ſanctus: *Confitemini* „ *alterutrum peccata veſtra*. „ Ergo &c.

Reſpondeo diſtinguendo: *Confitemini*, non ſolum Deo, ſed & hominibus poteſtate ligandi & ſolvendi donatis, concedo; quibuſcumque, nego. Solutio eſt venerabilis Bedæ, ſic ad hæc verba Apoſtoli loquentis: " In hac ſententia illa debet „ eſſe diſcretio, ut quotidiana leviaque „ peccata coæqualibus alterutrum confiteamur; porro gravioris lepræ immun„ ditiam Sacerdoti pandamus, atque ad „ ejus arbitrium qualiter & quanto tem„ pore juſſerit purificari curemur. „ Vel dici poteſt hanc confeſſionem quam S. Jacobus Fidelibus injungit, ad humilitatem ſpectare, quatenus ipſius intuitu, Deus movetur ad condonanda peccata, quando deſunt Miniſtri.

Inſtabis: Capite *ſi fures*, extra. *de furtis*, ſic habetur: " Si fures furando com„ prehenſi, vel vulnerati, Presbytero, „ vel Diacono confeſſi fuerint, commu„ nionem eis non negamus. „ Igitur alii quam Sacerdoti facta confeſſio valet.

Reſpondeo I. Caput illud fuiſſe vitiatum; ſic enim legendum eſt: " Si fures com„ prehenſi, & vulnerati Deoque, & Sa„ cerdoti confeſſi &c. „ Ita in decretis cauſa 13. infra ſimile caput, *fures*; appendix notat, & colligitur ex eo quod in Concilio Triburienſi, ex quo caput illud deſumptum eſt, nulla ſit mentio de Diacono.

Reſpondeo II. diſtinguendo: Et caput illud loquitur de reconciliatione cum Eccleſia, concedo: de confeſſione & reconciliatione per ſacramentum Pœnitentiæ, nego. Senſus igitur canonis eſt, abſente Sacerdote, poſſe Diaconum furem vulneratum, & peccatum ſuum confitentem & deteſtantem reconciliare cum Eccleſia, eique Communionem Euchariſticam impertire, cum ille poſſit miniſtrare Euchariſtiam.

Urgebis: Concilium Illiberitanum can. 3. ſic habet: " Apud Presbyterum ſi quis „ gravi lapſu in ruinam mortis incide„ rit, placuit pœnitentiam agere non de„ bere, ſed potius apud Epiſcopum, co„ gente tamen infirmitate, neceſſe eſſe „ Presbyterum communionem præſtare „ debere, & Diaconum ſi ei juſſerit Sa„ cerdos. „ II. Alcuinus L. de divinis officiis c. de jejunio ait: " Si neceſſitas e„ venerit, & Presbyter non fuerit præ„ ſens, Diaconus ſuſcipiat pœnitentem, „ & det ei communionem. „ Eadem verba leguntur in antiquo Ordine Romano. III. Concilium Eboracenſe an. 1194. habitum ſic ſtatuit: " Decernimus autem, „ ut non niſi ſumma & gravi urgente „ neceſſitate Diaconus baptizet, aut cor„ pus Chriſti eroget, vel pœnitentiam „ confitenti imponat. „ IV. Concilium Londinenſe ſimilia loquitur: " Non li„ cet Diaconis baptizare, vel penitentias „ imponere, niſi duplici neceſſitate v. g. „ quia Sacerdos non poteſt, vel abſens, „ vel ſtulte non vult, vel mors immi„ net. „ Odo Pariſienſis vult ut Diaconi, non niſi gravi urgente neceſſitate; confeſſiones audiant. Igitur poſſunt penitentes abſolvere, adeoque non ſoli Sacerdotes ſunt ſacramenti Penitentiæ Miniſtri.

Reſpondeo ad primum diſtinguendo: Diaconus ſi juſſerit Sacerdos, poteſt communionem præſtare, id eſt per penitentiam canonicam ipſum reconciliare cum Eccleſia, vel Euchariſtiam porrigere, concedo: Abſolutionem ſacramentalem a peccatis dare, nego antecedens & conſequentiam. Diaconus in abſentia Epiſcopi, vel Presbyteri, reconciliationem externam peccatorum cum Eccleſia perficiebat; immo & corpus Dominicum ſubminiſtrabat, verum ſacramentaliter non abſolvebat; eadem eſt ſolutio pro ceteris. Ceterum, ſi facultatem fecerint Epiſcopi Diaconis audiendi peccata; non tamen ab eis abſolvendi impertire potuerunt.

Repo-

Pepones : S. Cyprianus Epiſt. 13. ſic loquitur : " Occurrendum puto fratribus „ noſtris , ut qui libellos a Martyribus „ acceperunt , & prærogativa eorum a„ pud Deum adjuvari poſſunt, ſi incom„ modo aliquo , & infirmitatis periculo „ occupati fuerint, non expectata præſen„ tia noſtra apud Presbyterum quemcum„ que præſentem, vel ſi Presbyter reper„ tus non fuerit, & urgere exitus cœperit, „ apud Diaconum quoque exomologeſim „ facere delicti ſui poſſint, ut manu eis „ in pœnitentia impoſita , veniant ad „ Dominum cum pace, quam dari Mar„ tyres litteris ad nos factis deſiderave„ runt . „ Eo loci ſanctus Martyr, quando Epiſcopi & Sacerdotes abſunt, Diaconis eamdem facultatem tribuit ,qua illi donantur. Ergo &c.

Reſpondeo diſtinguendo : Et ibi S. Cyprianus loquitur, vel de precibus quas Eccleſia pro morientibus ſolebat fundere, vel de abſolutione ab excommunicatione minori, qua innodati erant illi pœnitentes qui ſacrificio Miſſæ non adſtabant, & corpus Chriſti non percipiebant ; vel etiam de Euchariſtia quam Diaconi porrigebant illis , qui abſente Presbytero , veræ contritionis ſigna dabant , & per humilitatem eis peccata deponebant , concedo : Et loquitur de abſolutione ſacramentali , nego . A tempore dumtaxat Concilii Tridentini, injunctum eſt Fidelibus , ne ſi in peccato lethali forent , ad Menſam Chriſti accederent , niſi præmiſſa confeſſione ſacramentali & accepta abſolutione. Cum igitur Euchariſtia ſit ſacramentum vivorum, ratione diſpoſitionum eis per accidens remittebat peccata mortalia.

Inſtabis : Sanctus Præſul loquitur de pœnitente in extremis poſito , qui non ſolum reconciliatione, ſed & abſolutione indiget ; dicitque Diaconum in abſentia Presbyteri poſſe munus illud obire , eique pacem dare ; pax autem illa eſt receptio corporis Chriſti , quod dubio-procul non debet dari niſi prius abſolvatur peccator. Ergo &c.

Reſpondeo diſtinguendo : In abſentia Presbyteri poteſt Diaconus ſuccurrere ægroto, id eſt , poteſt ei præſtare id omne quod valet vi ſuæ ordinationis , concedo : Id omne quod Sacerdos, nego. Poteſtas autem Diaconi in eo potiſſimum ſita eſt , quod urgente neceſſitate , ex commiſſione, ſeu annuente Epiſcopo poſſit reconciliare Eccleſiæ pœnitentes , eiſque ſacram adminiſtrare Euchariſtiam, ſed prævia confeſſione facta Sacerdoti, ſi opus ſit.

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Solus Sacerdos eſt Sacramenti Pœnitentiæ Miniſter.

PRIMO : Chriſtus ſolis Apoſtolis, & eorum in Sacerdotio ſucceſſoribus dixit, Joan. 20. *Accipite Spiritum ſanctum, quorum remiſeritis peccata , remittuntur eis.*

Secundo : Hoc ipſum annuntiat SS. PP. Traditio. Sic declarat Innocentius I. Epiſt. ad Decentium. Sic Tertullianus L. de Pœn. cap. 9. Sic Hieronymus in cap. 16. Matt. Quibus accedit Concilii Tridentini definitio Seſſ. 14. cap. 6.

Tertio : Ratio hæc convenientiæ affertur a D. Thoma hic q. 8. art. 1. Congruit ut illi ſoli qui habent poteſtatem in corpus Chriſti verum, habeant & in myſticum.

SYNOPSIS DIFFICULTATUM, ET EXPLICATIONUM.

PRIMO : Verba iſta D. Jacobi, *Confitemini alterutrum* , non intelligenda ſunt de confeſſione ſacramentali , ſed generali, cum humilitatis motivo Fideles annuntient actus ſuos etiam Laicis ; quod certe ex opere operantis prodeſt ad ſalutem.

Secundo : Quidquid in Conciliis dicitur de poteſtate Diaconorum ad beneficium abſolutionis conferendum . hoc intelligitur de abſolutione a cenſuris , & reconciliatione pœnitentium cum Eccleſia , & hoc ſolum in neceſſitate , & per commiſſionem.

SE.

SECTIO SECUNDA.

Utrum in Miniſtro Pœnitentiæ præter poteſtatem ordinis, requiratur poteſtas juriſdictionis?

CONCLUSIO AFFIRMATIVA.

Probatur auctoritate, & ratione.

Primo, Auctoritate.

QUOD Concilia requiſierunt, illud omne neceſſarium eſt: Sed Concilium Tridentinum abſolute exigit juriſdictionem in Miniſtro Pęnitentiæ: Et probatur. Hæc Seſſ. 14. cap. 7. leguntur; " Quo-
„ niam natura, & ratio judicii illud ex-
„ poſcit, ut ſententia in ſubditos dum-
„ taxat feratur, perſuaſum ſemper in
„ Eccleſia Dei fuit, & veriſſimum eſ-
„ ſe Synodus hæc confirmat, nullius
„ momenti abſolutionem eam eſſe debere,
„ quam Sacerdos in eum profert, in quem
„ ordinariam, aut ſubdelegatam non ha-
„ bet juriſdictionem. „ Ergo &c.

Concinit Eugenius IV. in decreto pro inſtr. Armen. ubi ſic loquitur: " Quar-
„ tum ſacramentum eſt Pęnitentia...
„ Hujus Sacramenti Miniſter eſt Sacer-
„ dos, habens auctoritatem abſolvendi
„ vel ordinariam, vel ex commiſſione
„ Superioris.

De eodem momento audiendus eſt S. Thomas, qui hic q. 8. art. 4. ait: " Sic-
„ ut qui non eſt Sacerdos non poteſt
„ hoc Sacramentum conferre, ita nec il-
„ le qui non habet juriſdictionem: &
„ propter hæc oportet ſicut Sacerdoti,
„ ita proprio Sacerdoti confeſſionem fieri.
„ Cum enim Sacerdos non abſolvat niſi
„ ligando ad aliquid faciendum, ille ſo-
„ lus poteſt abſolvere, qui poteſt per im-
„ perium ad aliquid faciendum ligare. „

Catechiſmus Romanus D. Thomæ innixus rationibus, mentem Concilii Tridentini, part. 2. n. 54. & 55. fuſo calamo explicat & aperit his verbis: " Sed jam
„ de Miniſtro hujus Sacramenti dicen-
„ dum eſt: Eum autem Sacerdotem eſſe,
„ qui ordinariam, aut delegatam abſol-
„ vendi poteſtatem habeat, ex Eccleſia-
„ ſticis Sanctionibus ſatis apparet. Ha-
„ beat enim oportet non ſolum ordinis,
„ verum juriſdictionis poteſtatem, qui
„ hoc munere fungi debet. Illuſtre vero
„ hujus Miniſterii teſtimonium præbent
„ illa Domini verba apud S. Joannem:
„ *quorum remiſeritis peccata, remittuntur*
„ *eis: & quorum retinueritis, retenta ſunt*:
„ Neque enim omnibus, ſed Apoſtolis
„ tantum hæc dicta fuiſſe conſtat, quibus
„ in hac functione Sacerdotes ſuccedunt:
„ idque etiam maxime conſentaneum eſt.
„ Nam cum omne gratiæ genus, quæ
„ hoc Sacramento tribuitur, a Chriſto
„ capite ad membra derivetur: merito
„ debent corpori Chriſti myſtico, id eſt
„ Fidelibus illud adminiſtrare, qui ſoli
„ verum ejuſdem corpus conficiendi po-
„ teſtatem habent: cum præſertim Fi-
„ deles hoc ipſo Pœnitentiæ ſacramento
„ ad ſacram Euchariſtiam ſumendam
„ apti, idoneique reddantur. „

Pergit. Verum quanta olim religione
„ in antiquiſſima Eccleſia jus ordinarii
„ Sacerdotis conſervatum fuerit, ex ve-
„ teribus Patrum decretis facile intelli-
„ gitur, quibus cautum eſt, ne quis E-
„ piſcopus, aut Sacerdos in alterius Pa-
„ rochia aliquid gerere auderet, ſine ejus
„ auctoritate, qui illi præeſſet, aut niſi
„ magna neceſſitas cogere videretur. Ita
„ vero ab Apoſtolo ſancitum eſt, cum
„ Tito præcepit, ut in ſingulis civitatibus
„ Sacerdotes conſtitueret: qui ſcilicet do-
„ ctrinæ, & Sacramentorum cęleſti pabu-
„ lo Fideles alerent, & educarent.
„ Quamquam, ſi mortis periculum imminet,
„ & proprii Sacerdotis facultas non datur,
„ ne hac occaſione aliquis pereat, in Ec-
„ cleſia Dei cuſtoditum fuiſſe, Concilium
„ Tridentinum docet, ut unicuique Sa-
„ cerdoti liceret, non ſolum omni pec-
„ catorum generi, cujuſcumque poteſta-
„ tis ſit, illa condonare; ſed etiam ab
„ excommunicationis vinculo ſolvere. „

Secundo, rationibus in Conciliis, & in Jure fundatis.

Prima: Ubi agitur de dogmate, audienda eſt Eccleſia; ait enim Chriſtus Matth. 18. *Si autem Eccleſiam non audierit, ſit tibi ſicut Ethnicus, & Publicanus*: Sed Eccleſia in Concilio Tridentino adunata, ait abſolutionem nullam eſſe, niſi Con-

feſſor aut ordinariam, aut ſaltem delegatam habeat in pœnitentem juriſdictionem., cui oraculo concinit Florentinum laudatum. Ergo &c.

Altera: Præſules jus habent ſibi reſervandi caſus: Sed ſi juriſdictio foret inutilis, incaſſum & ſummus Pontifex, & Epiſcopi ſibi reſervarent caſus, cum omnes Sacerdotes indiſcriminatim poſſent abſolvere ab omnibus peccatis: Ergo &c. Major patet ex ipſo Concilio Tridentino, quod Seſſ. 14. cap. 11. ſic pronuntiat: *Si quis dixerit Epiſcopos non habere jus reſervandi ſibi caſus, niſi quoad externam politiam., atque ideo caſuum reſervationem non prohibere., quominus Sacerdos a reſervatis vere abſolvat; anathema ſit.*

Tertia: Duplex a Concilio Lateranenſi cap. *Omnis utriuſque ſexus*, diſtinguitur Sacerdos, a quo pœnitens poſſit abſolvi; & habetur *extra* de Pœnit. & remiſſ. Unus ordinarius cui ex jure innato vi beneficii habentis curam animarum annexam competit juriſdictio: alter vero alienus, cui nonniſi ex commiſſione ad invigilandum Fidelium ſaluti præficitur: Sed iſte ab alio ſecernitur, quod ſolum dependenter ab Epiſcopo poſſit officio curiali fungi, & audire confeſſiones. Ergo citra juriſdictionem nullus poteſt a peccatis penitentes abſolvere. Ecce Synodi generalis verba: " Si quis autem alieno „ Sacerdoti voluerit juſta de cauſa con„ fiteri peccata, licentiam prius poſtu„ let, & obtineat a proprio Sacerdote, „ ſcilicet Epiſcopo, cum aliter ipſe non „ poſſit abſolvere. „

Quarta: Quod eſt de intrinſeca ratione judicii, illo ſublato, non ſtat judicium: Sed juriſdictio eſt de intrinſeca ratione judicii. Et probatur; Per juriſdictionem conceduntur Judici tum in civilibus, tum in foro Eccleſiaſtico ſubditi: ſed ablatis ſubditis, vanum eſt judicium, cujus conditionis defectu, Hiſpanus non poteſt ferre ſententiam in Gallos. Ergo &c.

Quinta: Quod univerſali traditione & jure tenetur, non poteſt aliter fieri: ſed ab ipſa vagiente Eccleſia ad nos uſque nullus potuit abſque juriſdictione ſacramentalem abſolutionem conferre: hoc ipſum probat miſſionis ab Epiſcopis acceptæ pro Miniſtris neceſſitas juxta, illud Apoſtoli Rom. 10. Quomodo vero prædicabunt niſi mittantur? Hoc demum cuncta docent jura. Ergo &c.

SOLVUNTUR OBJECTIONES.

Oppones: Si præter ordinis poteſtatem requireretur juriſdictio, nullus poſſet abſolvere ſummum Pontificem valide; nemo enim habet in eum juriſdictionem, nec ipſe eam poteſt alteri communicare, quippe qui eam non habeat ſupra ſeipſum. Ergo &c.

Reſpondeo, Confeſſarium electum a SS. Pontifice, juriſdictionem ab ipſo accipere; ad quod ſufficit, ut ſicut accepit a Chriſto poteſtatem ſubjiciendi quoſcumque Fideles cuilibet Sacerdoti; ita & habet ab eodem Chriſto poteſtatem ſubjiciendi ſeipſum cui volet: hinc D. Thomas art. 4. ad 4. ſic loquitur: " Prælatis „ conceſſum eſt, quod poſſint eligere pro„ prios Sacerdotes Confeſſores, qui quan„ tum ad hoc ſunt eis ſuperiores; ſic„ ut etiam unus Medicus ab alio curatur, „ non in quantum Medicus, ſed in quan„ tum infirmus. „ Licet igitur ſummus Pontifex non poſſit dare juriſdictionem in foro externo contra ſeipſum, ſecus in interno: maxime vero cum Pontificia auctoritas ſicut in aliorum Fidelium, ſic & in ſui ipſius gratiam cedat: ſin minus Paſtor foret pejoris conditionis quam ipſæ oves, quatenus a propriis peccatis ex humana fragilitate contractis non poſſet abſolvi, quod manifeſtam implicat abſurditatem.

Inſtabis: Sacerdos juriſdictione carens poteſt tamen ægrotum agentem animam abſolvere. Ergo &c.

Reſpondeo Eccleſiam pro mortis articulo, omnibus abſque exceptione conceſſiſſe facultatem audiendi confeſſiones. Quare Concilium Tridentinum poſtquam aſſeruit requiri juriſdictionem Seſſ. ſcilicet 14. cap. 7. ſic proſequitur: " Verumtamen „ pie admodum, ne hac ipſa occaſione „ aliquis pereat, in eadem Eccleſia Dei „ cuſtoditum ſemper fuit, ut nulla ſit „ reſervatio in articulo mortis; atque „ ideo omnes Sacerdotes quoſlibet peni„ tentes a quibuſvis peccatis, & cenſuris „ abſolvere poſſunt. „ Per articulum autem mortis intelligitur illud tempus in

quo mortis periculum imminet; talis eſt navigatio periculoſa, imminens prælium &c.

Urgebis: Poteſtas juriſdictionis eſt aliquid morale tantum: Sed ad remiſſionem peccatorum quæ eſt effectus phyſicus non requiritur aliquid morale: Ergo ad remittenda peccata non opus eſt juriſdictione.

Reſpondeo diſtinguendo: Et remiſſio peccatorum fit etiam modo morali, concedo: ſimpliciter phyſico, nego: Jamvero remiſſio peccatorum quæ fit in ſacramento Pœnitentiæ, mediante gratia, non tantum phyſice, ſed etiam moraliter cauſatur; datur enim modo judiciali, qui certe moralis eſt.

Inſtabis: Epiſcopus omnibus Sacerdotibus quos conſecrat, dat eis facultatem peccata abſolvendi: quippe qui in perſona Chriſti hæc proferat verba Joan. 20. c. 20. *Accipite Spiritum ſanctum, quorum remiſeritis peccata &c.* Quibus quidem verbis contulit Chriſtus Apoſtolis poteſtatem juriſdictionis. Ergo &c.

Reſpondeo diſtinguendo: Et per hæc verba confert poteſtatem Ordinis, ſcilicet phyſicam, concedo: Juriſdictionis & moralem, nego. Porro Apoſtoli non præciſe ex vi ordinationis receperunt poteſtatem juriſdictionis univerſalem in Chriſtianos, ſed ex ſpeciali privilegio, ratione neceſſitatis, & Apoſtolicæ Dignitatis illis conceſſo; hinc Epiſcopi illarum terrarum in quibus non ſunt Chriſtiani, nullam habent juriſdictionem.

Perſiſtes: Sacerdotes ex vi illorum verborum: *Quorum remiſeritis &c.* conſtituuntur Judices, ſubindeque poteſtatem judiciariam recipiunt: Sed poteſtas judiciaria eſt poteſtas moralis, & non phyſica: Igitur ex vi illorum verborum Sacerdotes recipiunt poteſtatem moralem abſolvendi a peccatis, adeoque & ipſam juriſdictionem. II. Poteſtas phyſica ad abſolvendum conſiſtit in charactere Sacerdotali: Sed antequam Epiſcopus proferat hæc verba: *Accipite Spiritum ſanctum &c.* Sacerdos charactere Sacerdotali donatus eſt: Igitur vi illorum verborum accipit poteſtatem moralem, & conſequenter juriſdictionem.

Reſpondeo diſtinguendo: Conſtituuntur Judices aptitudine, concedo: actu, & vere, nego. Vi illorum verborum Sacerdotes declarantur apti ad judicandum, quatenus accipiunt poteſtatem Ordinis, ratione cujus deputantur tanquam apti ad ferendam ſententiam; conſtituuntur vero actu Judices, quando actu ipſis conferuntur ſubditi, quia tunc primo habent jus ad ferendam ſententiam.

Reſpondeo II. diſtinguendo majorem: Sacerdotes per iſta verba, *Accipite Spiritum ſanctum*, conſtituuntur Judices in actu primo, & auctoritative, concedo: in actu ſecundo, & quoad exercitium, nego. Tametſi Rex conſtituat Petrum Judicem, iſte tamen non exercet, donec habeat ſubditos. Sacerdos accipit quidem in ordinatione abſolvendi poteſtatem, ſed per juriſdictionem habet ſubditos in quos illam exercere valeat.

Ad probationem, nego antecedens; etenim poteſtas phyſica ad abſolvendum a peccatis, non niſi incomplete, & fundamentaliter conſtituitur in charactere Sacerdotali; hinc tribuit eis jus ſupra corpus Chriſti ſacramentale; altera vero phyſice ſupra corpus Chriſti myſticum, juriſdictio autem dat poteſtatem moralem exercendam, ſubditos actu aſſignando.

Inſiſtes: Prioribus Eccleſiæ ſæculis omnes Sacerdotes poterant quoſcumque pęnitentes voluntarie ſe ſubmittentes a quibuſcumque peccatis abſolvere: Ergo &c. Probatur antecedens cap. *Placuit de Pœnitentia* diſt. 6. Urbanus II. “ prohibet „ ne deinceps ulli Sacerdoti liceat quem„ libet alteri Sacerdoti commiſſum ad „ pęnitentiam recipere ſine ejus conſen„ ſu, cui prius ſe commiſit. „ Vox autem (*deinceps*) denotat canonem præteritum non comprehendere: Igitur ante illa coſtitutionem, cuilibet Sacerdoti peccata deponebant Fideles.

Reſpondeo diſtinguendo: Et Urbanus II. in illo canone vel abuſum juriſdictionis temperat, vel etiam ad certos limites reſtringit, concedo: Et ante ejus conſtitutionem quilibet Sacerdos poterat abſque juriſdictione abſolvere pœnitentes a peccatis, nego. Ab omni ævo juriſdictio a ſummis Sacerdotibus collata eſt inferioribus: Hujus rei argumentum eſt, quod prioribus ſæculis ſoli Epiſcopi & prædicationis & ſacramenti Pęnitentiæ adminiſtrationi vacarent; creſcente vero

Fi-

Fidelium numero ſibi in miniſterio coadjutores adjunxerunt. Quia vero licentia generali conceſſa ad audiendas confeſſiones quidam abutebantur, Pontifex juriſdictionem collatam temperare æquum duxit. Quod enim antea Miniſtri, omni non carerent juriſdictione, iſta indicant laudati canonis verba: " Prohibet ne deinceps ulli Sacerdoti *commiſſum ad pœnitentiam recipere*. " Porro ſi Sacerdos antea erat ad pœnitentiam commiſſus, jam aliquam habebat juriſdictionem.

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Requiritur in Confeſſario poteſtas juriſdictionis ordinaria vel delegata.

PRIMO: Si ſtatuit Concilium Tridentinum ſeſſ. 14. cap. 7. cujus mentem fuſo calamo de poteſtate ordinaria vel delegata explicat Catechiſmus Romanus 2. p. de Pœn. n. 71. & 72.

Secundo: Hoc ipſum concluditur ex jure quod ineſt Epiſcopis quoſdam ſibi reſervandi caſus; & vero ſi juriſdictio non foret neceſſaria, inutilis eſſet reſervatio, cum hac non obſtante, quilibet Sacerdos indiſcriminatim ab omnibus peccatis poſſet abſolvere.

Tertio: Nullus Judex ſententiam ferre poteſt, niſi habeat ſubditos: Sed per ſolam juriſdictionis poteſtatem habet. Ergo &c.

SYNOPSIS OBJECTIONUM, ET SOLUTIONUM.

PRIMO: Quamquam Confeſſor non habeat juriſdictionem in ſummum Pontificem; ipſe tamen poteſt illi dare in foro interno, ut illum a peccatis abſolvat.

Secundo: Eſto quod poteſtas juriſdictionis ſit ſolum quid morale, fundatur tamen in ordinatione & charactere, quæ ſunt quid phyſicum; hinc & ad peccata abſolvenda inſervit.

Tertio: Neque vero negamus Sacerdotem in ſua ordinatione accipere ab Epiſcopo poteſtatem a peccatis abſolvendi, ſed donec per juriſdictionem accedant ſubditi, eam ad praxim & exercitium reducere non valet.

SECTIO TERTIA.

Quinam ſit proprius & alienus Sacerdos juxta Concilii Lateranenſis caput Utriuſque ſexus, *mentem*.

CELEBRIS ille canon his verbis concipitur: *Omnis utriuſque ſexus fidelis, poſtquam ad annos diſcretionis pervenerit, omnia ſua ſolus peccata confiteatur fideliter ſemel in anno proprio Sacerdoti, & injunctam ſibi pœnitentiam ſtudeat pro viribus adimplere, ſuſcipiens reverenter ad minus in Paſcha Euchariſtiæ ſacramentum*. Qua vero occaſione additum ſit, *proprio Sacerdoti*, ea eſt quod cum non eſſet definitum & determinatum territorium pro ſingulis Parochiarum Rectoribus, ut inde ad victum decimas, aut reales, aut perſonales colligerent, Fideles ſolebant eas ſolvere illi Sacerdoti cui peccata ſua deponebant; hinc multi, lucri cupidi alienas ad ſe pertrahebant oves, ex quo lites, & contentiones graviſſimæ ſuboriebantur. Tanto malo volens occurrere Concilium, ſancivit ut Fideles quotannis proprio Sacerdoti confiterentur, ipſique decimas ſolverent. Sic refert Theodulphus Aurelianenſis in ſuo Capitulari edito ann. 797. & habetur II. parte Decreti diſt. 6. de Pœnitentia, cauſa 33. cap. *Placuit*.

His prælibatis quæritur quinam ſit genuinus canonis ſenſus? Quidam nomine proprii Sacerdotis ſolum intelligunt Parochum. Sic propugnat Jueninus q. 5. art. 3. §. 1. ceteri communiter, omnem Sacerdotem ab Epiſcopo approbatum maxime ipſum Epiſcopum. Cui ſententiæ adhæremus. Sed antequam ad concluſionem, & ejus probationem veniamus, nonnulla ſupponenda ſunt.

Primo: Certum eſt ad ſuperiorem Eccleſiaſticum ſpectare juridictionem dare in ſubditos ſuos, qua ſecluſa, nullus poteſt proferre ſententiam. Etenim ex ſtatuto Concili Tridentini exigitur approbatio, quæ non niſi ex prævio examine de ſcientia & probis moribus præſentati conceditur; quæ ſi denegetur, non poteſt iſte audire confeſſiones, quippe qui non illi concedantur ſubditi in quos jus exercere valeat.

Secundo: Neque vero minus conſtat

ſummum Pontificem habere in tota Eccleſia Juridictionem ratione ſui primatus, & poſſe delegare aliquem qui ſua exerceat munia in Confeſſionibus audiendis ubique, cum jus illud ei competat. Idem proportionaliter dicendum de Patriarcha in ſua ditione, de Primate qui habet Epiſcopos ſibi ſubditos, & quandoque etiam & Metropolitanos, ſervatis tamen de jure & more ſervandis, ut nulli fiat injuria. Idem dicendum eſt de Metropolitano in ſua Provincia, idem demum de Epiſcopo in ſua Diœceſi.

Tertio: Obſervandum eſt, & nuſquam omittendum, Epiſcopum eſſe primarium ſuæ Diœceſeos Paſtorem, & Rectorem, adeoque omnium Parochiarum proprium Sacerdotem, quippe qui antiquitus ſolus Sacerdotale exerceret Miniſterium, immo & ſolus Officialis, Pœnitentiarii, & Theologalis officia ſubibat, eratque Cathedralis Curatus, quandoquidem tunc temporis non alia erat in Diœceſi parœcia, cum parœciæ ruribus non niſi quarto ſæculo inſtitutæ ſint, ſed neque erant plures in civitatibus, ſolus enim Epiſcopus hæc omnia peragebat; audiebat quippe confeſſiones, & alia adminiſtrabat Sacramenta; ſic ſcribit Thomaſſinus tomo 1. Diſciplinæ Eccleſiaſticæ parte I. l. 1. cap. 19. & 21. Nonnumquam tamen Epiſcopus in caſu vel ægritudinis, vel abſentiæ legitimæ, hæc munia committebat Vicariis, qui in Concilio Lateranenſi canone 10. ejus Coadjutores vocantur: neque ab audiendis confeſſionibus abſtinuere Epiſcopi niſi verſus 12. ſæculum. Quo quidem tempore nonnulli ferventiores in audiendis confeſſionibus perſeverarunt; namque Everardus Ambianenſium Epiſcopus anno 1218. munus audiendi confeſſiones commiſit quidem Pœnitentiario; ſed Parochorum, Magnatum, & Baronum ſuæ Diœceſeos ſibi reſervavit, ut habetur in Spicilegio 10. 12. pag. 166. parte 4. cap. 6. Quid plura? Concilium Pariſienſe an. 1212. canone 28. & Oxonienſe an. 1222. adhortantur Epiſcopos, ut ipſi audiant ſuorum confeſſiones.

Quarto: Eo ipſo tempore quo Epiſcopi ab onere confeſſionum audiendarum ſe ſe exemerunt, pœnitentiarium inſtituere, qui omnes Diœceſeos fideles pro confitendis peccatis audirent, & a caſibus etiam reſervatis abſolverent, duos vero in quolibet rurali decanatu deſignarunt Presbyteros, qui Eccleſiaſticorum confeſſiones ſuſciperent; pro Laicis audiendis Rectores Parochiæ aſſignabantur, ita tamen ut unuſquiſque poſſet pro libito rationabili de cauſa adire Epiſcopum, vel etiam pœnitentiarium, qui utique nomine proprii Sacerdotis ex jure inſigniebatur; ſicque quilibet habebat proprium determinatumque Confeſſarium; nec citra indulgentiam ab Epiſcopo concedendam, poterat alteri ſua deponere peccata. Jam vero ſi de Regularibus agitur, Abbati proprio confiteri tenebantur: quia tamen ſummus Pontifex univerſalis Eccleſiæ Paſtor exiſtit, licitum erat vel ipſum, vel Pœnitentiarium ab ipſo inſtitutum ad confitenda peccata adire. Revera quidem ipſo anno 1084. aderant Romæ pro iſto munere fungendo Pœnitentiarii, ut teſtatur Bertholdus Presbyter Conſtantienſis in ſuo Chronico, ſeu in continuatione Chronici d' Herman: " Presbyterum, „ inquit, *loquendo de Papa* promovit, „ & poteſtatem ad ſuſcipiendos pœnitentes ex Apoſtolica auctoritate conceſſit. „ Pœnitentiarii munus etiam vigebat in Anglia anno 1194. ut habetur canone 2. Synodi Eboracenſis: perſeverabat adhuc an. 1237. ut conſtat ex Concilio Londinenſi his verbis: " In Eccleſiis „ vero Cathedralibus Confeſſores inſtitui „ præcipimus generales. " Et ſic, maxime a Concilio Lateranenſi IV. Pœnitentiarii fuerunt in uſu, quippe qui canone 10. ibi vocentur, *Coadjutores & cooperatores*, in audiendis confeſſionibus. Non omittendum pro eodem momento ſtatutum Everardi Epiſcopi Ambianenſis, quod his concipitur verbis: " Pœnitentiarius „ vero loco noſtri, confeſſiones audiet, „ de quacumque parte Diœceſis ad ipſum referantur. „ Sic habetur tomo 12. Spicilegii pag. 166. Quod etiam duo eſſent Presbyteri in quolibet decanatu rurali pro audiendis Eccleſiaſticorum confeſſionibus, non unum aſſerit teſtimonium. Statuta Synodalia Angliæ ann. 1217. injungunt Epiſcopo, ut in quolibet capitulo duos nominaret Confeſſores qui audirent omnium Eccleſiaſticorum confeſſiones, ita tamen ut poſſent juſta de cauſa, vel Pœnitentiarium,

vel

vel Epiſcopum, vel alium ab ipſo delegatum adire ad ſua deponenda peccata. Sic etiam ſtatuit Concilium Londinenſe anno 1237. celebratum: Demum ſtatuta Eccleſiæ Vvorceſtenſis an. 1240. deſignant Confeſſores Clericis cujuslibet decanatus ruralis.

Quinto: Fuit antiquitus pro more poſitum, ut cujuſcumque ordinis fideles determinatos haberent Confeſſarios: hinc Epiſcopi juxta jus commune Metropolitanis, Metropolitani Primatibus, Primates Patriarchis, iſti vero Papæ confiteri debebant, ut ſcribit celebris canoniſta Fagnanus Lib. 5. parte ſecunda decretorum pag. 140. quia vero ſæpiſſime difficile erat adire Papam, Gregorius capite, *Ne pro. De pœnitentia &c.* Conceſſit Epiſcopis, Archiepiſcopis, & Primatibus ſapientes ad libitum ſuum ſeligere Confeſſores; Eamdem conceſſit facultatem Concilium generale Viennenſe ann. 1302. col. 1567. A. B. Clemens quippe V. in gratiam laborum Præſulum ab expenſis itineris faciendis pro adeundis Superioribus ſic ſtatui voluit, concedens inſuper ut Sacerdos ſive Sæcularis, ſive Regularis ab eis electus, poſſet illos etiam ab excommunicatione, immo & irregularitate abſolvere. Conſtitutiones Præmonſtratenſium Ordinis injungunt Religioſis ut ter in anno ſcilicet die Nativitatis, Paſchatis, & Pentecoſtes proprio Abbati ſua deponant peccata. Concilium Pariſienſe ann. 1212. parte 5. c. 7. præcipit Epiſcopis pios determinare pro Monialibus Confeſſarios. Idem decernit Synodus Oxonienſis cap. 46. ann. 1222. Eadem erat, a fortiori, pro Laicis conditio & diſciplina, ut conſtat ex Concilio Pariſienſi an. 1212. cap. 12. his verbis: "Et ne quis Sacerdos ſine mandato ſuperioris, aut ejus qui in aliqua Parochia curam animarum gerit, confeſſiones recipiat, omiſſis propriis Sacerdotibus: vel contemptis niſi in articulo neceſſitatis. &c." Quinimmo eidem legi ſubjiciebantur Principes, nec aliis citra privilegium poterant confiteri quam Sacerdotibus aſſignatis. Philippus Rex Galliæ Intrepidus nominatus, inter Reges, primus fuit qui a Gregorio X. obtinuit licentiam ſibi eligendi ex Sacerdotibus, vel Sæcularibus, vel Regularibus Confeſſarium, ut ſcribit Renaldus an. 1272. n. 59. Idem conceſſit indultum Martinus IV. Magno Sueciæ Regi, & Bonifacius VIII. Eduardo Regi Angliæ ibidem anno 1301. n. 25. & de facto ad noſtra uſque tempora Epiſcopi determinant Confeſſores pro Monialibus, Regulares Præſules pro ſuis ſubditis; pro Laicis vero approbati ab Epiſcopo aſſignantur: Tandem Rectores particulares Parochiæ ſuæ ovibus invigilant, & nedum verbi Dei pane eas cibant, ſed & neceſſaria eum ad ſalutem, tum ad perfectionem conferunt eis Sacramenta.

His prælibatis, cardo difficultatis eſt, num cap. 21. Concilii Lateranenſis injungendo Fidelibus ut ſemel ſaltem in anno tempore Paſchatis proprio Sacerdoti confiteantur, alios a Parocho excludat Confeſſarios. Pro cujus reſolutione ſit

CONCLUSIO.

Iſta canonis XXI. verba. OMNIS UTRIUSQUE SEXUS FIDELIS .... OMNIA SUA SOLUS PECCATA CONFITEATUR SEMEL IN ANNO PROPRIO SACERDOTI: *non excludunt Papam pro tota Eccleſia, nec Epiſcopos pro ſua Diœceſi, immo nec alios Sacerdotes, ſive ſæculares, ſive Regulares, ab eis delegatos.*

Probatur Concluſio multis momentis.

Primo, ex ipſo Concilio Lateranenſi.

NON poſſumus clariori via habere ſenſum Concilii, quam ab ipſo Concilio: Atqui ex ipſo liquet Patres non excluſiſſe in concluſione nominatos; & probatur: Canone X. ſic præcipiunt: "Tam in Cathedralibus, quam in aliis Conventualibus Eccleſiis viros idoneos ordinari, quos Epiſcopi poſſint coadjutores, & cooperatores habere, non ſolum in Prædicationis officio, verum etiam in audiendis confeſſionibus." Rurſus c. 21. *Si quis autem alieno Sacerdoti voluerit juſta de cauſa ſua confiteri peccata, licentiam prius poſtulet: & obtineat a proprio Sacerdote, ſcilicet Prælato.* Audis Epiſcopos inter proprios Sacerdotes eſſe

Primos, cum ex jure avito poſſint ſibi adjungere coadjutores in confeſſionibus audiendis, cum ad ſuperiorem ſpectet delegare. Audis quemlibet Sacerdotem, obtenta ab Epiſcopo licentia, poſſe audire confeſſiones. Ergo &c.

Secundo, ex Decretis SS. Pontificum.

NUBEM Teſtium habemus, inter ſummos Pontifices, qui canonem *Utriuſque ſexus*, uno veluti ore ſic explicant: Inſtar omnium ſit Gregorius IX. qui ann. 1227. conceſſit FF. Prædicatoribus privilegium audiendi confeſſiones fidelium, hortaturque Prælatos, ut ad hoc munus ſubeundum eos benigne ſuſcipiant: nec meminit canonis Lateranenſis, immo nec temporis Quadrageſimalis, & Paſchatis; ſed abſque limitatione loquitur his verbis: " Charitatem veſtram rogantes, & „ exorantes in Domino, ac per Apoſto- „ lica vobis ſcripta mandantes, ut dile- „ ctos filios Fratres Ordinis memorati „ pro reverentia divina ad officium præ- „ dicandi, ad quod deputati ſunt, reci- „ piatis benigne, ac populos vobis com- „ miſſos, ut in ore ipſorum verbi Dei „ ſemen devote ſuſcipiant, & confitean- „ tur iiſdem, cum ipſis auctoritate no- „ ſtra liceat confeſſiones audire. „ Alexander IV. confirmat iiſdem idem privilegium an. 1256. in Diplomate quod incipit, *Non ſine multa*: Illudque extendit Clemens VI. an. 1265. ad FF. Minores in ſuis ad generalem Miniſtrum litteris, quæ incipiunt *Quidam temere*.

Bonifacius VIII. in Decretali *ſuper Cathedram* quæ habetur L. 3. extravagantium communium, titulo De ſepulturis, idem tribuit utrique Mendicantium Ordini, aſſerendo, eamdem eis in hoc ſe conferre poteſtatem, quæ eſt in Curatis, vel Parochialibus Sacerdotibus.

Benedictus XI. Bonifacii ſucceſſor expreſſius loquitur; quippe qui Conſtitutionem ediderit an. 1204. quæ habetur L. 5. extravagantium communium titulo De Privilegiis; qua quidem ſtatuit FF. Prædicatores, & Minores ad audiendas confeſſiones a ſuis electis ſuperioribus: „ Libere, auctoritate Apoſtolica abſque „ licentia Diœceſanorum, & aliorum „ Prælatorum inferiorum, exemptorum, „ quibus ſubſunt, qui ad confitendum „ accedunt, audiant, eis peccata ſua „ confiteri volentes, ipſiſque pęnitentias „ ſalutares injungant. „

Leo X. ampliores conceſſit Mendicantibus gratias Conſtitutione quæ incipit *Dum intra mentis arcana*: Quæ in Concilio Lateranenſi V. generali ſeſſione XI. lecta, & approbata eſt, ſeptem ſolum, aut octo dumtaxat Epiſcopis diſſentientibus; declarat confeſſos Mendicantibus Canoni *Omnis utriuſque ſexus* ſatisfeciſſe. " Poſſent illi, *inquit*, per eoſdem Epi- „ ſcopos, & Prælatos ſuper ſufficienti „ litteratura, & aliqua ſaltem hujuſmo- „ di Sacramenti peritia dumtaxat exa- „ minari, talibuſque præſentatis admiſ- „ ſis, vel etiam indebite recuſatis confi- „ tentes, Conſtitutioni quę incipit, *Om-* „ *nis utriuſque ſexus*, quoad confeſſionem „ dumtaxat, ſatisfeciſſe cenſeantur. „

Paulus III. eamdem gratiam ann. 1549. in Conſtitutione qua munus Præpoſiti Generalis Societatis Jeſu explicat, ut pii Inſtituti Patribus ſine Parochorum licentia, fideles confiteri poſſint, concedit, his verbis: " Univerſis utriuſque ſexus „ fidelibus, ut cuilibet de Societate „ prædicta confiteri poſſint, Rectoris „ ſui licentia minime requiſita, cui non „ tenentur, eadem peccata, de quibus „ confeſſi, & abſoluti fuerint rurſus con- „ fiteri, concedimus.

Clemens VIII. an. 1592. idem largitur Privilegium RR. Patribus Societatis, Conſtitutione data adverſus quoſdam Diœceſeos Attrebatenſis, & Duacenſis Parochos tumultuantes, ea ſolum conditione, ut ab Ordinario approbarentur Patres, & fideles confeſſi ſacram Euchariſtiam die Paſchatis a Paſtore ſuo ſuſciperent.

Demum Clemens X. Conſtitutione quæ incipit *Suprema*, data Romæ undecimo Kalendas Junii an. 1670. totam hanc dirimit litem aureis iſtis verbis: " Regu- „ lares, *ait* ſimpliciter ab Ordinariis ap- „ probatos poſſe in Diœceſi Epiſcopi ap- „ probantis, quovis anni tempore, etiam „ Paſchali, & quorumcumque etiam in- „ firmorum confeſſiones audire abſque ul- „ la Parochorum, vel ipſius Epiſcopi li- „ centia. De qua tamen confeſſione te- „ neri dictos Religioſos eorumdem infir- „ morum Parochum, illico certiorem

redde-

„ reddere. Et hoc poſſe illis ab Epiſco-
„ po, ſub pœna ſuſpenſionis a facultate
„ audiendi Confeſſiones præcipi: ſuffice-
„ re tamen, ut certioratio hujuſmodi
„ fiat ſaltem per ſcripturam apud ipſum
„ infirmum relinquendam. Et eos qui di-
„ ctis religioſis ſimpliciter approbatis Pa-
„ ſchali tempore confeſſi fuerint, conſti-
„ tutioni quæ incipit, *Omnis utriuſque*
„ *ſexus*, quoad Confeſſionem dumtaxat,
„ ſatisfeciſſe cenſendos. „

Tertio, ex Conciliis.

CONCILIA hic texenda, ſunt duplicis generis: Quædam ſtatuunt peccata Archiepiſcopo, vel ejus Pęnitentiario eſſe deponenda; quandoque etiam aliis abſque ſpeciali eorum licentia: Quædam vero tradunt, vel ipſo Paſchatis tempore cum licentia, vel Papæ, vel Ordinarii fideles alteri a Parocho poſſe confiteri.

Primum, commemoramus Rothomagenſe, ann. 1236. quod quidem injungit Presbyteris ſua peccata ſolum ſemel in anno Archiepiſcopo ſeu Pœnitentario deponere, ea tamen cum licentia ceteris ulterioribus vicibus alios adire Sacerdotes.

Nemauſenſe ann. 1284. ſtatuit idem fieri cum licentia proprii Sacerdotis, ſcilicet Epiſcopi; quoſdam tamen recenſet caſus, in quibus dicit eam non requiri; ſic loquitur: " Sine licentia proprii Sacer-
„ dotis poteſt aliquis alieno Presbitero
„ confiteri. Primus eſt, cum Epiſcopus
„ hoc alicui ſpecialiter delegavit. Secun-
„ dus, cum quis peccat in aliena Paro-
„ chia, & de illo peccato Sacerdoti illius
„ Parochiæ confitetur. Tertius, ſi cauſa
„ domicilii ſe duxerit ad aliam Paro-
„ chiam transferendum. Quartus, eſt cum
„ vagabundus circumit. Quintus cum im-
„ minet ſibi mortis periculum, & non
„ poteſt habere proprium Sacerdotem.

Concinunt alia permulta. In primis Oxonienſe ann. 1222. can. 18. Londinenſe ann. 1237. can. 5. Pictavienſe ann. 1280. can. 4. Claromontanum, & Bituricenſe ann. 1286. can. 14. Bajocenſe ann. 1300. cap. 108. Nicoſienſis Eccleſiæ Conſtitutiones cap. 11. Tarraconenſe ann. 1329. Rurſus alterum ann. 1391. can. 18. Narbonenſe ann. 1374. Inter cetera ſic loquitur Attrebatenſe 1. ann. 1263.
" Proprium autem Sacerdotem dicimus
„ duobus modis: Ex officio, utpote Pa-
„ pam, Epiſcopum, Curatos, vel ex
„ commiſſione, ſicut Fratres Prædicato-
„ res, & Minores, & quibus Epiſcopus
„ commiſerit vices ſuas. „

Lingonenſe ann. 1452. habitum, paucis, ſed clare admodum explicat canonem *utriuſque ſexus*: " Ne remaneat aliqua hæ-
„ ſitatio quis proprius dicatur Sacerdos,
„ declaramus pro ut Doctores, & jura
„ declarant, quod proprius Sacerdos eſt
„ Papa, ejus Legatus, Epiſcopus, Pœ-
„ nitentiarius Diœceſanus, & ejus Vica-
„ rius generalis, & ille cui cura Paro-
„ chalis Eccleſiæ eſt commiſſa, ſive Re-
„ ctor, ſive Vicarius. „ Expreſſius tandem, & clariſſime Attrebatenſe an. 1490. titulo de ſacramento Pœnitentiæ, ubi explicans canonem Lateranenſem ait: " Per
„ hoc tamen præjudicare non intendimus
„ illis, quibus a ſede Apoſtolica eſt indul-
„ tum, quod confeſſiones audiant, vel
„ audire valeant ſibi confiteri volentium,
„ quominus ea poteſtate uti valeant, non
„ obſtante hujuſmodi propoſitione, ſecun-
„ dum quod antea de jure poterant,
„ vel valebant. „ His omnibus accedit Conventus Pariſienſis ex Parochis illius Regiæ civitatis habitus, ubi præſidebat D. Franciſcus Harleus Archiepiſcopus in peritia canonum nulli ſecundus; die enim 26. Aprilis an. 1683. auditis pro utraque opinione Doctoribus celeberrimis, reſumptione facta erudite, & ſapienter pronuntiavit nomine proprii Sacerdotis recte intelligi ſummum Pontificem in tota Eccleſia; Epiſcopos in ſua viciſſim Diœceſi, & Religioſos, alioſque Sacerdotes approbatos poſſe, vel in ipſo tempore Paſchatis audire confeſſiones.

Quarto, ex Propoſitionibus, Privilegiis, Mendicantium adverſantibus, proſcriptis.

PRIMUS nobis occurrit Matthæus Pariſius, qui inter alias propoſitiones propugnabat confeſſiones a Mendicantibus auditas eſſe nullas. Synodus Exonienſis elapſis 43. annis ſic pronuntiavit: " Quia
„ de rebus tranſitoriis nihil ſupereſt quod
„ animarum ſaluti debeat anteponi: præ-
„ cipimus quod cum Fratres Prædica-

 tores,

„ tores, & Minores tam in Quadrage-„ ſima, quam extra, cum tranſitum fe-„ cerint per Parochias, confeſſiones fide-„ lium libere audiant .... Etſi ſedes „ Apoſtolica eis amplius indulſerit, vel „ indixerit indulgendum, hoc ab omni-„ bus obſervetur. „

Alexander IV. Diplomate dato Anagniæ 12. Kalendas Novembris an. 1256. damnavit propoſitionem Guillelmi de Sancto-Amore contendentis Mendicantes non poſſe audire confeſſiones.

Joannes XXII. an. 1321. Conſtitutionem edidit contra errores Joannis de Poliaco doctoris Pariſienſis, quæ incipit *Vas electionis*, & habetur Lib. 5. extravagantium de Hæreticis; qui erat unus eorum, qui confeſſiones Mendicantibus factas, nullas aſſerebant.

Anno 1357. eadem de cauſa ab Innocentio VI. Richardus Armachanus Archiepiſcopus propulſus eſt.

Tum an. 1659. Kalendis Februarii Alexander VII. damnando quaſdam propoſitiones ab Epiſcopo Andegavenſi ſedi Apoſtolicæ delatas, intactam reliquit eam, qua dicebantur fideles non teneri deponere ſua peccata in propria Parochia. Demum ante ipſum Alexandrum, Innocentius X. an. 1645. diſceptationem exortam inter Henricum Burdigalenſem Epiſcopum, & Regulares, quos tempore Paſchatis audire confeſſiones nolebat; diſcuſſa cauſa a Congregatione Cardinalium Interpretum Concilii Tridentini, declaravit licere Regularibus habentibus Privilegia Apoſtolica, Fidelium confeſſiones audire, a Dominica Palmarum, uſque ad Dominicam in Albis incluſive, ut fert ejus Conſtitutio pro iſto data momento, 7. Idus Februarii, quæ incipit, *Expeni nobis*; quam Ludovicus decimus quartus 11. Martii die juſſit executioni mandari.

Quinto, *ex Theologis*.

AGMEN ducet, omnium facile princeps ſanctus Thomas, qui quidem non in uno loco dirimit controverſiam, maxime in Supplemento quæſtione 8. art. 5. ubi probat ex profeſſo Religioſos approbatos poſſe audire confeſſiones, & reſpondet objectionibus: ad primum ait: " In nullo „ fit præjudicium inferioribus Prælatis, „ niſi illis qui quærunt quæ ſua ſunt, non „ quæ Jeſu Chriſti. „ Quando ſcilicet Regulares audiunt Fidelium confeſſiones. Tum in reſponſione ad tertiam objectionem, ait, eodem modo Epiſcopum poſſe ſibi aſſumere pro adjutoribus in confeſſionibus audiendis Regulares, ſicut ſæpius aſſumit Pœnitentiarios. Idem propugnat in Opuſculo contra impugnantes Religioſorum Ordines cap. 4.

Sanctus Bonaventura in tractatu qui inſcribitur: *Quare Fratres Minores prædicent, & confeſſiones audiant*. Henricus Gandavenſis Quodlibet. 7. Durandus in quartum Sentent. diſtinct. 7. quæſt. 12. Marſilius Abengen in quartum Sentent. quæſt. 12. art. 1. Ægidius Carlerius Pariſienſis Theologus, & Cameracenſis Decanus, in quartum Sentent. diſtinc. 17. Adrianus Cancellarius Lovanienſis, poſtea Summus Pontifex hujus nominis ſextus, in quartum Sentent. quæſt. 5. de Confeſſione. Joannes Major Pariſienſis Theologus in quartum ſententiarum diſt. 17. quæſt. ſeptima. Cujus hic titulus eſt, *An Confeſſus Mendicantibus ſine facultate Parochi teneatur peccata ſua iterum proprio Sacerdoti confiteri?* Ad quæſtionem factam idem reſpondent.

Non omittendus Gerſonius, qui eamdem tenet doctrinam, Libro de Statibus Eccleſiaſticis conſideratione prima, maxime vero conſideratione quinta, ubi dicit eamdem Religioſis approbatis ineſſe poteſtatem ad confeſſiones audiendas, qualis eſt vel in ipſis Curatis: " Status, „ *inquit*, Privilegiatorum hoc habet, ut „ idonei præſentati ſufficienter per ſupe-„ riores ſuos ad Prælatum Diœceſanum, „ valeant in locis ſuis confeſſiones audi-„ re Diœceſanorum, & eos abſolvere, „ cum tali poteſtate, & in caſibus tali-„ bus, quem admodum Curati Parochia-„ les ordinarie funguntur, & non am-„ pliori: niſi de ſpeciali gratia Prælati „ major eis fuerit elargita poteſtas. „ Conſideratione ſexta & ſeptima, propugnat Parochos non poſſe a ſuis ovibus, quæ ſua Regularibus depoſuerunt peccata, iteratam eorumdem exigere confeſſionem; hoc enim, ſubdit Conſideratione ſexta, per Joannem XXII. fuit declaratum validum, & uſus communis obtinuit.

Quid plura dicam pro eodem momento? Sa-

Sacra Facultas Pariſienſis an. 1484. Tertio Kalendas Auguſti Congregata, duas propoſitiones a Joanne Lallerio in Sorbonica diſputatione poſitas damnavit; quarum prima hæc erat: *Confeſſi Religioſis mendicantibus, præſentatis, & acceptatis ſecundum formam Decretalis dudum, non ſunt abſoluti, & tenentur eadem peccata confiteri Curato.* Altera his verbis exprimitur: *Summus Pontifex Joan. XXII. non potuit condemnare de Polliaco, nec facere Decretalem*: VAS ELECTIONIS.

Sexto, Ratione multiplici.

RATIONES ad probandum Regularium privilegium pro confeſſionibus audiendis multæ ſunt in inſtrumentis laudatis, ut legere eſt Gloſſa in caput *ſi Epiſcopus* in ſexto Decretalium. PP. Thomaſſinus, & Alexander, Prior Tom. 2. diſc. Eccli. poſterior vero Diſſert. 3. ſæculi 14. validiſſimis argumentis probant regulares abſque reſtrictione tempore Paſchatis poſſe audire ſæcularium confeſſiones: hoc & probat diſſertiſſime auctor Anonymus Diſſert. hiſtorica, & dogmatica de confeſſione Paſchali Regularibus facta, quæ Pariſiis ann. 1700. in lucem prodidit; ibi ex profeſſo explicatur canon *utriuſque ſexus*. Aliquas hic texere juvat rationes.

Prima, hæc eſt: Nullus cordatus dixerit Epiſcopos, quibus ex jure competit delegare operarios, qui ſua vice fungantur in adminiſtratione Sacramentorum, hanc in Concilio Lateranenſi in gratiam Curatorum depoſuiſſe poteſtatem; maxime cum ex ipſo capitis 10. contextu poſſint ſibi aſſumere coadjutores, quod & primitus fecere, nemine contradicente, inſtituendo Pœnitentiarios, qui independenter a Parochis audirent omni tempore confeſſiones; immo & a caſibus reſervatis abſolverent: Igitur & conſimili ratione Regulares delegati, & approbati idem prorſus peragere poſſunt: ſic omnes nationes intellexerunt canonem Lateranenſem: Sic Hungari, ſic Boemi, ſic Poloni, ſic Sueci, ſic Belgæ, Angli, Hyberni, Hiſpani, Luſitani, Itali, Siciliani, & alii Inſularii, ſicut & deputati quatuor Patriarcharum Orientis, qui omnes aderant Concilio, intellexere. Ergo &c.

Secunda: Quod poteſt inferior, poteſt a fortiori & ſuperior, nam inferiora, teſte Dionyſio, adunata ſunt in ſuperioribus: Sed parochi ex Sacerdotibus approbatis poſſunt aliquos pro adjutoribus, ad confeſſiones audiendas tempore Paſchatis ſibi aſſumere: Igitur jure potiori SS. Pontifex, vel Epiſcopus Regulares pro eodem fungendo munere deſignare poſſunt. Joannes Major citatus ita ratiocinatur. Et vero nullum inde ſequitur detrimentum juribus Curati, cum ex jure proprio audiat fideles ſuæ Parochiæ, ceteri vero non niſi ex privilegio, & per delegationem: Iſtud ratiocinium eſt D. Thomæ ſupra laudati. Ergo &c.

Tertia, eaque efficaciſſima. Si verba canonis Lateranenſis in ſenſu obvio intelligenda forent, duo inde maxima ſequerentur abſurda: Primum quidem, Patriarchæ ſoli Papæ, Metropolitani ſoli Primati; Epiſcopi viciſſim uni Metropolitano, tum Parochi ſoli Epiſcopo confiteri deberent, quod moraliter impoſſibile eſt. Alterum, ſolus Curatus teneretur intra quindecim Paſchatis dies omnes ſibi ſubditorum confeſſiones audire; Sed & hoc ſæpius prorſus impoſſibile eſt: quomodo enim Parochus ſancti Sulpicii v. g. urbis Pariſienſis poſſet audire intra tantas temporis anguſtias 50000. & amplius fidelium ſuæ Parœciæ peccata. Ergo &c.

Quarta demum, evertendo fundamentum opinionis contrariæ, ſic procedit. Ideo quidam Curati zelo, non ſecundum ſcientiam, & pietatem abrepti, volunt Regulares tempore Paſchatis non poſſe ſuarum ovium audire confeſſiones, quia juxta iſtud juris adagium de Paſtore proprio, *Agnoſce vultum pecoris tui*: ſemel ſaltem in anno quiſque proprio Sacerdoti ſua debet deponere peccata: Sed hæc ratio nulla eſt; & probatur. 1. Quidem ex omnibus auctoritatibus laudatis, quibus, conſtat nomine proprii Sacerdotis intelligi non ſolum Curatum, ſed & Papam, & Epiſcopum, & omnes ab eis approbatos, ut etiam ſtatuit Innocentius II. Epiſt. 10. abſque reſtrictione, & poſt Concilium Lateranenſe, ſacra Facultas Theologiæ Pariſienſis an 1252. Concilium Bituricenſe an. 1286. c. 13. & alia, maxime Tridentinum, quod ſeſſione 13. canone 9. renovat canonem *utriuſque ſexus* pro

pro Communione annua, ſeſſione vero 14. c. 5. de reformatione etiam pro confeſſione annuatim quidem facienda, ſed altum ibi ſilentium de confeſſione proprio Curato peragenda. II. Ex eo quod Parochus non magis poſſit cognoſcere vultum pecoris, ſeu fidelium, qui Sacerdotibus ab ipſo deputatis confitentur, quam ſi ſua regularibus deponerent peccata; nullus quippe Confeſſor, nec ipſe Parochus poteſt revelare peccata audita, & uti Confeſſione ad perniciem ſubditi. Quid plura? Poſſunt agnoſcere vultum pecoris expoſtulando a Parochianis ſuis, confeſſoris ſchedulas, quibus eis innoteſcat eos ſatisfeciſſe præcepto confeſſionis, ut ſacram ab eis ſuſcipiant Euchariſtiam; præterea nec ipſi eam ipſam omnibus adminiſtrant, cum ſinant illam ſuſcipi ab aliis Sacerdotibus qui ſuæ famulantur Parochiæ; non tamen inde queruntur ſe tunc temporis non agnoſcere vultum pecoris ſui. Ergo &c.

Sanctus Thomas hic 3. p. Supp. q. 8. art. 5. ad 1. ait agnoſcere vultum pecoris externum ſpectare forum externum, non internum, adeoque Privilegium nemini offenſam dare: " Dicendum quod rector „ Eccleſiæ debet vultum peccoris ſui agnoſcere dupliciter. Uno modo, per „ ſolicitam exterioris converſationis conſiderationem, qua invigilare debet ſuper gregem ſibi commiſſum: & in hac „ cognitione non oportet quod credat „ ſubdito, ſed certitudinem facti, in quantum poteſt, inquirat. Alio modo, per „ confeſſionis manifeſtationem: quantum „ ad hanc cognitionem, non poteſt majorem certitudinem accipere, quam ut „ ſubdito credat; quia hoc eſt ad ſubveniendum conſcientiæ ipſius. Unde in „ foro confeſſionis creditur homini & pro „ ſe, & contra ſe, non autem in foro „ exterioris judicii, & ideo ad hanc cognitionem ſufficit, quod credat ſubdito dicenti ſe alteri abſolvere valenti „ fuiſſe confeſſum: & ſic patet quod talis cognitio pecoris per privilegium alteri indultum de confeſſione audienda, „ non impeditur. „

Diluuntur Objecta.

OBJICIES: Quod alicui eſſentialiter convenit, alteri tribui non debet: Atqui juxta canonem Lateranenſem ſoli Parocho convenit ex jure audire confeſſiones, ſaltem ſemel in anno, tempore Paſchatis. Ergo &c.

Confirmatur: In iſto ſenſu explicat canonem Innocentius IV. in Conſtitutione edita undecimo Kalendas Decembris in an. 12. ſui Pontificatus; ſic Martinus IV. Conſtitutione, quæ incipit *ad uberes* an. 1281. ubi ſic loquitur: " Suis Presbyte„ ris Parochialibus confiteri ſaltem ſemel „ in anno prout Concilium generale ſta„ tuit. „ Sic Concilium Biterrenſe anno 1246. & alia. Ergo &c.

Reſpondeo diſtinguendo: Quod convenit eſſentialiter phyſice, alteri communicari non poteſt, concedo; nam eſſentia Phyſica eſt individua, & abſolutis concluſa terminis; eſſentialiter moraliter, nego. Et ſic diſtincta minore, nego conſequentiam: cum jus audiendi confeſſiones ſit quid morale, non eſt inconveniens per privilegium, & delegationem, alios præter Parochos audire confeſſiones. Sic reſpondet ſanctus Thomas ad objectionem in Supplemento quæſt. 8. art. 5. Et vero tametſi ex jure, ſoli competat Epiſcopo confirmare, hoc tamen ex indulto poteſt & ſimplex Presbyter. Idem a ſimili dicendum de confeſſionibus audiendis &c. Ecce verba Doctoris Angelici: Ad primum ſic loquitur: "Dicendum quod, „ præjudicium non fit alicui, niſi ei ſubtrahatur, quod eſt in favorem ejus in„ dultum. Juriſdictionis autem poteſtas „ non eſt commiſſa alicui homini in fa„ vorem ſuum, ſed in utilitatem ple„ bis, & honorem Dei, & ideo ſi ſupe„ rioribus Prælatis expedire videatur ad „ ſalutem plebis, & honorem Dei promo„ vendum, quod aliis, quæ ſunt Juriſdi„ ctionis, committant: in nullo fit præ„ judicium inferioribus Prælatis, niſi il„ lis qui quærunt quæ ſua ſunt, non „ quæ Jeſu Chriſti, & qui gregi præſunt „ non ut eum paſcant, ſed ut ab eo pa„ ſcantur. „

Ad confirmationem diſtinguo ſimiliter: Summi Pontifices, & Concilia explicant canonem Lateranenſem in gratiam Parochi, quando periculum eſt ne decimis fruſtretur, concedo: quando non eſt periculum, nego: Nomine quippe proprii Sacerdo-

cerdotis intelligitur etiam Sacerdos Regularis approbatus, ut non ſemel probatum eſt.

Inſtabis: Concilium Arelatenſe an. 1260. can. 16. prohibet vel ipſis Pœnitentiariis in ſuis viſitationibus audire confeſſiones vulgi, permittendo ſolum eis abſolvere a caſibus reſervatis. II. Concilium Biturricenſe an. 1286. laudatum in gratiam Regularium, præcipit ſemel ſaltem in anno Curato confiteri. III. Rhemenſe an. 1583. a Gregorio XIII. confirmatum, & refertur capite *de Pœnitentia*, parag. 5. ſic pronuntiat: " Nemo exiſtimet ſibi licere „ cuicumque volet Sacerdoti confiteri, „ ſed proprio tantum Parocho: „ His accedit Baſileenſe, quod teſte Auguſtino Patritio, idem confirmat. Ergo &c.

Reſpondeo opponendo alia Concilia laudatis: Quidquid ſit de priorum auctoritate, eorum diſciplinæ canones, pro confeſſionibus ſoli Curato reſervatis, evacuavit Concilium Lateranenſe V. in quo approbata eſt Bulla Leonis X. qui permittit Regularibus præſentatis, & rite examinatis audire confeſſiones. Eiſdem licentiam facit audiendi confeſſiones Tridentinum laudatum, & poſt ipſum Innocentius X. qui Decreto dato die 7. Februarii anni 1654. adverſus Archiepiſcopum Burdigalenſem obſtrepentem, declaravit Regulares poſſe audire confeſſiones tempore Paſchali per quindecim dies; cui decreto acceſſere litteræ ſolemnes Ludovici XIV. Jam ad ſingula reſpondendum eſt.

Ad primum, dico Concilium Arelatenſe loqui de fidelibus Pagorum qui ſe Pœnitentiariis confeſſos eſſe aſſerebant, cum tamen id non feciſſent: " Ut magna pars „ Chriſtianorum, *inquit*, occaſione hu„ juſmodi Pœnitentiariorum propriis Sa„ cerdotibus ſuper confeſſionibus alludant, „ aſſerentes ſe dictis Pœnitentiariis fuiſſe „ confeſſos, cum tamen per hujuſmodi „ Confeſſores vix, aut numquam poſſit „ pars populi modica ſuorum peccato„ rum confeſſionibus generaliter expe„ diri. „

Ad ſecundum, dico Concilium Rhemenſe permittere Laicis cum licentia proprii Sacerdotis, ſcilicet Epiſcopi, Regularibus ſe confiteri: " Licentiam, *ait*, poſtu„ let, & obtineat a proprio Sacerdote „ &c. „ Porro eo ipſo quo ſunt ab Epiſcopo approbati, habent poteſtatem a proprio Sacerdote. Ad ſummum ut diximus, poſſunt Laici teſtimonium de confeſſione facta accipere a Regularibus, ut ſtatuit Concilium Colonienſe an. 1549. bis verbis: " Si de eorum confeſſione probabi„ lis eſt dubitatio, teſtimonium afferant „ quod alibi ſint confeſſi. „

Ad tertium reſpondeo, Concilium Biturricenſe cap. 14. præcipere, ut quam primum Parochi lingua vulgari canonem Lateranenſem legi curent, tum & Conſtitutiones Martini IV. & Clementis VIII. quibus licitum eſt Regularibus audire confeſſiones, etiam quindecim Paſchatis diebus: " Ut Rectores Eccleſia„ rum, *ait*, legant Conſtitutiones Ponti„ ficum de proprio Sacerdote, & de pri„ vilegio Regularium. „ Qua quidem cautela volunt Patres Synodici Regulares approbatos poſſe audire confeſſiones, vel ipſo Paſchatis tempore.

Inſiſtes: Uſus invaluit ut Regulares obediant Epiſcopis, tametſi eis pro confeſſionibus audiendis excipiant tempus Paſchale. Ergo &c.

Reſpondeo: Regulares ea qua par eſt reverentia in hoc Epiſcopis obedire ſatius eſſe, cum poteſtas Eccleſiæ ſit in ædificationem: Sed quæſtio mota procedit de validitate confeſſionum, quæ factæ ſunt tali tempore Regularibus, quos ſi conſtet ab Ordinario eſſe approbatos, citra dubium validas eſſe jura laudata volunt, & docent. Nec pro iſto momento aliqua SS. Pontificum Decreta hic recenſere pigebit. Clemen VIII. an. 1592. declaravit contra Parochos Duacenſes non nihil obſtrepentes, Mendicantes poſſe audire Fidelium confeſſiones vel ipſo Paſchatis tempore. Neminem etiam latet Epiſcopum Lingonenſem ab Urbano VIII. propulſum fuiſſe, eo quod ann. 1624. die 22. Septembris contenderet Regulares, præter approbationem ab Ordinario jam obtentam, alteram a Parocho expoſtulandam eſſe.

SY-

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Regulares ab Epiſcopo approbati poſſunt audire Confeſſiones, vel ipſo Paſchatis tempore.

PRIMO: Hoc ipſum colligitur ex Concilio IV. Lateranenſi cap. 10.

Secundo: Ad hoc munus obeundum Regulares habent indulta a ſummis Pontificibus, maxime a Bonifacio XI. Leone X. Clemente VIII. Urbano VIII. His accedunt variæ Synodi, ut Nemauſenſis ann. 1284. Bituriensis 1286. Lingonenſis 1452. quæ indulta Regularium confirmant.

Tertio: Theologi omni exceptione majores defendunt iſtud Regularium privilegium. Inſtar omnium ſit S. Thomas hic, Suppl. q. 8. art. 5. ex profeſſo. Sacra Pariſienſis Facultas, quæ ann. 1484. Tertio Kalendas Auguſti contrariam profligavit opinionem.

Quarto: Adverſa ſententia injurioſa eſt & ſummo Pontifici, & Epiſcopis.

Quinto: Eadem opinio implicat contradictionem. Quis enim gentium dixerit Papam non eſſe in tota Eccleſia proprium Sacerdotem, Epiſcopum vero in propria Diœceſi?

SYNOPSIS DIFFICULTATUM ET EXPLICATIONUM.

PRIMO: Poteſtas audiendi confeſſiones eſt quid morale, quo circa Summi Sacerdotes poſſunt eam delegare Regularibus.

Secundo: Agnoſcere vultum pecoris ſui ſpectat forum contentioſum; hinc iſti Parochorum juri, ne minimum quidem adverſantur indulta Regularium pro confeſſionibus quovis tempore audiendis.

Tertio: Neque vero Synodi Provinciales indulta laudata impugnant, ſed potius confirmant; unde ſi quid durius pro iſto momento ſcribant, non contra privilegium, ſed ad reſcindendos abuſus loquuntur.

SECTIO QUARTA.

Utrum Confeſſarius teneatur ad ſigillum?

Status quæſtionis eſt, utrum Sacerdos audiens confeſſiones teneatur ſervare ſigillum, nedum circa peccata, ſed & alia quæ relationem habent ad confeſſionem?

CONCLUSIO AFFIRMATIVA.

Probatur multis momentis.

Primo, ex Scriptura ſacra.

QUOD eſt de jure divino, illud neceſſario tenendum eſt: ſed ſigillum eſt de jure divino: & probatur. Matth. cap. 18. habetur: *Quæcumque ſolveritis ſuper terram, erunt ſoluta & in cœlis*. Joan. cap. 20. *Quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis*. Ex quibus ſic argumentatur Eſtius in 4. Diſt. 17. §. 14. " Inde enim per ſe con„ ſequens eſt Sacerdotem tamquam Chri„ ſti Vicarium debere per confeſſionem „ peccata cognoſcere, & quia a confi„ tente deteguntur in ordine ad abſolu„ tionem, ab eodem Sacerdote tamquam „ Vicario Chriſti percipiendam, eadem „ peccata debere celare. „ Et vero eo ipſo quo Chriſtus præcipit hominibus peccata omnia etiam occulta confiteri, eadem & ſententia injungit ſervari ſecretum, quod non levius ſubindigitat idem Dominus, Matth. 18. his verbis: *Si autem peccaverit in te Frater tuus, vade, & corripe eum inter te & ipſum ſolum.*

Secundo, ex Patribus.

ORIGENES Hom. 2. in Pſal. 37. expreſſe dicit antiquitus in more fuiſſe poſitum peccata in occulto Sacerdoti aperire; tum ſi aliquod interea pœnitens in conventu Eccleſiæ humilitatis cauſa vellet publicare, hoc non niſi ex conſilio Confeſſarii faciebat: " Si, *inquit*, intellexerit „ & prævideret talem eſſe languorem tuum, „ qui in conventu Eccleſiæ exponi de„ beat & curari, ex quo fortaſſis & ceteri „ ædificare poterunt, & tu ipſe ſanari, „ mul-

„ multa hoc deliberatione & ſatis periti „ medici illius conſilio procurandum eſt. „

S. Baſilius expreſſius loquitur c. 14. his verbis: “ Adulterio pollutas mulieres, & „ confitentes ob pietatem, vel quomodo- „ cumque convictas, publicare quidem „ Patres noſtri prohibuerunt. „ Eo loci prohibet ne Sacerdos, qui mulieris adulteræ confeſſionem audierat, idem adulterium, vel ad ipſam ſatisfactionem, publicandi licentiam daret.

Subſcribit Leo Magnus Epiſt. 80. ad Epiſcopos Campaniæ dicens: “ Cum rea- „ tus conſcientiarum ſufficiat ſolis Sacer- „ dotibus indicari confeſſione ſecreta. „ Si ſecreta exigitur, conſequenter & ſigillo confeſſionis munita.

Sozomenus Lib. 7. hiſt. cap. 16. ſcribit Patres priorum ſæculorum invigilaſſe, ut Sacerdotes depoſitum conſcientiæ pœnitentis obſignato ſigillo tenerent. Sic enim ibi loquitur: “Itaque aliquem vitæ inte- „ gritate quam maxime ſpectabilem, ſe- „ cretorum etiam maxime tenacem, ac „ ſapientem huic officio præfecerunt; ad „ eum accedentes, qui peccarant, & „ acta vitæ ſuæ confitebantur. „

Paulinus in vita ſancti Ambroſii, laudat in eo ſecreti conſervationem reſpectu peccatorum quæ a fidelibus excipiebat, his verbis: “ Cauſas autem criminum, quas „ illi confitebantur, nulli niſi Domino „ ſoli, apud quem intercedebat, loque- „ batur. „ Idem autem debitum omnibus incumbere, his verbis declarat Paulinus: “ Bonum relinquens exemplum po- „ ſteris Sacerdotibus, ut interceſſores a- „ pud Deum magis ſint, quam accuſa- „ tores apud homines. „

Tertio, ex jure Canonico ſententiis Conciliorum ſuffulto.

GRATIANUS de Pœnit. diſt. 6. c. *Sacerdos*, laudat hunc canonem, ſub Gregorii VII. nomine, ut quibuſdam videtur, ubi habetur: “ Sacerdos ante omnia „ caveat, ne de his quæ ei confitentur „ peccata, alicui recitet, non propin- „ quis, non extraneis, neque, quod „ abſit, pro aliquo ſcandalo: Nam ſi „ hoc fecerit, deponatur, & omnibus „ diebus vitæ ſuæ ignominioſe peregri- „ nando pergat. „

Nunc ad Concilia properamus: Lateranenſe 4. ſub Innocentio III. idem hiſce verbis definit. can. 21. “ Caveat autem „ omnino Sacerdos, qui *Pœnitentis confeſ-* „ *ſionem excepit*; ne verbo, vel ſigno, „ vel alio quovis modo prodat aliquate- „ nus peccatorem, ſed ſi prudentiori con- „ ſilio indiguerit, illud abſque ulla ex- „ preſſione perſonæ caute requirat; quo- „ niam qui peccatum in pęnitentiali ju- „ dicio ſibi detectum præſumpſerit reve- „ lare, non ſolum a Sacerdotali officio „ deponendum decernimus, verum etiam „ ad agendam perpetuam pęnitentiam in „ arctum Monaſterium detrudendum. „

His accedit auctoritas multorum Galliæ Conciliorum, quæ referuntur L. 2. Decret Eccl. Gallic. c. 171. apud Bochel. p. 24. Primum, eſt Senonenſe an. 1524. quod ſic habet: “ Obligantur Sacerdo- „ tes omnes, & ſinguli triplici jure, „ videlicet naturali, divino, & humano „ celare peccata quæcumque revelata, „ & dicta in confeſſione Sacramentali, „ quæ tanto, vel tali debet claudi ſigil- „ lo ſecreti, ut nullo caſu, nec verbo, „ nec ſigno aliqualiter reveletur, aut re- „ velari exiſtimetur; peccat enim gravi- „ ter: Primo, contra jus naturale Sacer- „ dos qui revelat peccatum, ſibi in ſe- „ creto confeſſionis dictum, quia revelan- „ do tale peccatum diffamat proximum, „ & facit proximo quod ſibi non velet fie- „ ri. Secundo, peccat Sacerdos contra jus „ divinum, quia eodem jure prohibetur „ revelatio confeſſionis, quo jure præcipi- „ tur ipſa confeſſio, quę eſt de jure divi- „ no a Chriſto inſtituta. Et ſi licitum eſ- „ ſet in aliquo caſu Sacerdoti, revelare „ peccatum ſibi dictum in confeſſione, „ enervaretur præceptum divinum de con- „ feſſione facienda, quia nemo eſſet qui „ vellet ſuum peccatum occultum pro- „ priæ famæ denigrativum Sacerdoti de- „ tegere, & revelare, & ſic talis reve- „ latio peccati eſſet a præcepto de fa- „ cienda confeſſione retractivum. „

Synodus Pariſienſis an. 1557. habita, idem tradit: “ Caveat, *inquit*, Sacerdos, „ ne quavis occaſione peccatum divul- „ get, quod ſi fecerit præter dejectio- „ nem a ſuo munere, perpetuo carcere „ mancipabitur, nullus ita, vel odio vel „ etiam metu mortis in aliquo audeat

reve-

„ revelare confeſſionem ſigno, vel verbo „ ullis, generaliter, vel ſpecialiter, ut „ dicendo, ego ſcio quales eſtis, & re- „ velaverit, abſque miſericordia debet „ degradari. „

Item Concilium Rhemenſe relatum cap. 158. ſimiliter Lingonenſe, ſicut & ſtatuta Synodalia Eccleſiæ Trecenſis, quæ de verbo ad verbum referunt, quæ retulimus ex Pariſienſi. Pro coronide addimus Concilium Tridentinum, quod quidem Seſſ. 14. cap. 5. ſigillo ita conſulere ſatagit, ut nedum confeſſionem ſecretam præcipiat, ſed & publicam vel humilitatis & ſatisfactionis ferventiori motivo, non poſſe cadere ſub præceptum aſſerere non dubitet: " Ceterum, *ait*, „ quoad modum confitendi ſecreto, apud „ ſolum Sacerdotem; Etſi Chriſtus non „ vetuerit, quin aliquis in vindictam „ ſuorum ſcelerum, & ſui humiliatio- „ nem, cum ob aliorum exemplum, tum „ ob Eccleſiæ offenſæ ædificationem de- „ licta ſua publice confiteri poſſit: non „ eſt tamen hoc divino præcepto manda- „ tum, nec ſatis conſulte humana ali- „ qua lege præciperetur, ut delicta, præ- „ ſertim ſecreta, publica eſſent confeſ- „ ſione aperienda. „

S. Thomas iſti adhæret doctrinæ 3. p. Supp. q. 11. art. 3. in corp. " Dicendum, „ quod ſigillum confeſſionis competit Sa- „ cerdoti in quantum eſt Miniſter hujus „ Sacramenti, quod nihil eſt aliud, quam „ debitum confeſſionem celandi, ſicut „ clavis eſt poteſtas abſolvendi. „ Rurſus art. 1. " Dicendum, quod in Sacra- „ mentis ea quæ exterius geruntur, ſunt „ ſigna rerum quæ interius contingunt, „ & ideo confeſſio, qua quis Sacerdoti „ ſe ſubjicit, ſignum eſt interioris ſub- „ jectionis, qua quis Deo ſubjicitur; „ Deus autem peccatum illius qui ſe „ ſibi ſubjicit per pœnitentiam, tegit. „ Unde & hoc oportet in ſacramento „ Pœnitentiæ ſignificari, & ideo de ne- „ ceſſitate Sacramenti eſt, quod quis con- „ feſſionem celet: & tamquam violator „ Sacramenti peccat, qui confeſſionem „ revelat; & præter hoc ſunt aliæ uti- „ litates hujus celationis, quia per hoc „ homines magis ad confeſſionem attra- „ huntur & ſimplicius etiam peccata con- „ fitentur. „

Quarto, Rationibus Theologicis.

PRIMA: Quod jus naturale & divinum præcipit, temerari non debet: Sed jus naturale ſimul & divinum injungit ſigillum confeſſionis. Et probatur: Pudor omnibus inſitus non ſinit turpia commiſſa prodere; hinc ut primum peccato inobedientiæ protoparentes fœdati ſunt, *Conſuerunt folia ficus, & fecerunt ſibi perizomata*, ait Scriptura Gen. 3. Divinum vero, juxta illud Eccli. 41. *Curam habe de bono nomine*, quod quidem bonum nomen vacuum evaderet, ſi Confeſſarius revelaret confeſſionem. Ergo &c.

Altera: Illud ſigillo abſcondere neceſſe eſt, quo omiſſo poteſtas Eccleſiæ jam non in ædificationem, ſed, quod abſit dicere, foret in deſtructionem: Atqui ſine ſigillo res ſic contingeret: Et probatur ex malis inde ſubſequentibus. I. Non parceretur virginis defloratæ, & mulierum uxoratarum pudori. II. Inde lites orirentur inter fratres, inter quos quidam illegitimi dignoſcerentur. III. Rei criminis a Judice Laico graviter & ſub periculo vitæ impeterentur. IV. Homines a confeſſione facienda deterrerentur; has & ſimiles propter rationes Patres & Concilia injungunt Confeſſario ſecretum; in primis S. Leo Magnus Epiſt. 80. " Removeatur, *inquit*, tam improbabilis „ conſuetudo, *ſcilicet ſe publice & in theatro confiteri*, ne multi a pœnitentiæ re- „ medio arceantur, dum aut erubeſcunt, „ aut metuunt inimicis ſuis ſua facta re- „ ſerare, quibus poſſunt legum conſtitu- „ tione percelli. „

Tertia: Quod Miniſter non ſcit ut homo, ſed ſolum ut vices Chriſti tenens, illud non debet revelare, ſed perpetuo tenere ſub ſigillo. Atqui Confeſſarius non aliter ſcit peccata: Ergo &c. Iſta ratio eſt D. Thomæ hic 3. p. Supp. q. 11. art. 1. ubi ad 2. ſic loquitur de Sacerdote: " Etſi etiam exprimeret de confeſſione in- „ terrogatus, non deberet dicere: nec „ excommunicationem incurreret, quia „ non eſt ſubjectus Superiori ſuo, niſi ut „ homo; hoc autem non ſcit ut homo, „ ſed ut Deus. „

Quarta: Quod defenditur ſub graviſſimis pœnis, fieri non poteſt: Sed ſub graviſſima-

viſſimarum pœnarum intermiſſatione, Eccleſia præcipit ſervari confeſſionis ſigillum. Et probatur, 1. ex S. Leone Epiſt. 80. 2. Ex Catechiſmo Romano hic n. 74. his verbis: „ Sacræ ſanctiones graviſſime in eos Sacerdotes animadverti „ voluerunt, qui peccata omnia, quæ „ aliquis ei confeſſus fuerit, perpetuo & „ religioſo ſilentio compreſſa non tenue„ rint. „ Ergo &c.

Solvuntur Objectiones.

Objicies: Antiqui Patres videntur ſæpius religioſe non ſervaſſe ſigillum confeſſionis: Ergo &c. Probatur Antecedens. Multorum ſæculorum ſpatio, publicæ pœnitentiæ addixerunt eos, qui occultiſſima peccata eis fuerant confeſſi; maſculis, qui aut mœchiæ, vel adulterii, aut idololatriæ rei erant, abſolutionem non largiebantur, quin prius quatuor pœnitentiæ publicæ claſſes inſtraſſent. Adulterio fœdatas mulieres ad conſiſtentiam dimittebant, fideles peccati mortalis reos arcebant a menſa Domini; hinc qui intuebantur hujuſmodi pœnas luentes, ſuſpicari facile poterant, eos eſſe illorum criminum reos. Ergo &c.

Reſpondeo I. diſting. anteced. Ex his ſatisfactionibus abſolutionem ſacramentalem præludentibus, pœnitentes veniebant in ſuſpicionem ſe aliquod peccatum grande in genere commiſiſſe, tranſeat; non enim deſunt Concilia, ut Illiberitanum, quæ laborioſas pro peccato mortali ordinario pœnitentias imponebant: Tale peccatum in particulari commiſiſſe, nego: Namque peccatis levioribus inquinati, ſicut pietatis ſic & humilitatis motivo quidam ſeſe pœnitentiæ publicæ ſubjiciebant, ſicque crimen in ſpecie perpetratum detegi non poterat; omnes quippe diverſorum criminum rei jacebant proſtrati, ſordida induebantur veſte, genua flectebant, eis imponebantur manus, & ante Miſſam Fidelium ab Eccleſia ejiciebantur.

Reſpondeo II. Et Patres loquuntur de peccatis ſcandalum annexum habentibus, & conſequenter publice expiandis, concedo: de ſecretis, ſubdiſtinguo; ex libera Fidelium voluntate pœnitentiæ publicæ laboribus ſubjiciendis, concedo: contra voluntatem, nego. Porro ut fert adagium, *volenti non fit injuria*, nec conſequenter illi qui non ſervat ſecretum, ſi velit majoris pœnitentiæ intuitu, peccata ſua ipſe revelare, debetur ſecretum.

Inſtabis: Hoc ipſo quo vivimus ſæculo, multi graves Auctores propugnant licitum eſſe Miniſtris, ad externam aut Eccleſiæ, aut Congregationis gubernationem uti cognitione, quam per confeſſionem aſſecuti fuerant: Sed eo uſu ſigillum confeſſionis ſolvitur: Ergo &c.

Reſpondeo, Et illos graviter errare in hoc puncto; hanc enim praxim proſcripſit Clemens VIII. ſummus Potifex an. 1594. 16. Maji his verbis: „ Tum Su„ periores pro tempore exiſtentes, quam „ Confeſſarii, qui poſtea ad Superiorita„ tis gradum fuerint promoti, caveant „ diligentiſſime, ne ex notitia quam de „ aliorum peccatis in confeſſione habue„ runt, ad exteriorem gubernationem „ utantur. „

Urgebis: Tenetur peccator, ſicut dictum eſt ſupra, aperire, nedum circumſtantias quæ ſpeciem mutant, ſed quæ multum aggravant in eadem ſpecie: Atqui quandoque illud fieri non poteſt abſque ſigilli fractione; talis eſt v. g. caſus in quo tres eſſent tantum Sacerdotes, quorum unus abſolveret alterum ab irregularitate, a qua tamen facultatem abſolvendi non accepiſſet; ille autem, tertio Sacerdoti integre confiteri non valeret, niſi fateretur ſe abſolviſſe Sacerdotem ab irregularitate ſine poteſtate, & ſic ſe cauſam fuiſſe, cur ille cum irregularitate ſacra peregiſſet. Ergo &c.

Reſpondeo in hoc caſu eum teneri prætermittere circumſtantiam; perinde enim eſt ac ſi deeſſet copia Confeſſoris, majus quippe eſt vinculum quod profluit a ſigillo, quam ſit illud quod dimanat ab obligatione integre confitendi; in duobus enim præceptis, in quibus unum eſt de jure divino, ſimul & naturali, illud alteri præponderare debet. Præceptum autem de ſigillo ſervando eſt hujuſmodi. Ceterum pœnitens habet votum de circumſtantia omiſſa aperienda, ut primum opportunitas alterum adeundi Confeſſarium eluxerit.

Inſiſtes: Sicut ſecretum confeſſionis eſt de jure divino, ita & ejus integritas: Atqui

Atqui licitum eſt aliquando integram confeſſionem non tacere: Igitur & a pari ſigillum aliquando temerare.

Reſpondeo negando conſequentiam & paritatem. Ratio diſcriminis eſt, quod præceptum de ſigillo non reſerando negativum ſit, adeoque ubique & ſemper obligans; alterum vero de confeſſionis integritatate ſolummodo eſt affirmativum; hinc non ligat in omni temporis circumſtantia, maxime in caſu quo præceptum naturale ſimul & divinum, quale eſt de ſervando ſigillo, in periculum veniret.

Perſiſtes: Interdum revelatio confeſſionis neceſſaria eſt ad avertendum aliquod grave malum immineos vel Eccleſiæ, vel rebus publicis, aut etiam viris in ſumma dignitate conſtitutis: Igitur in eo ſaltem caſu, licitum erit confeſſiooem revelare; bonum quippe privatum, publico debet cedere. Et vero ſi quis in confeſſione deprehenderet Hereſiarcham, qui in perniciem animarom ſuos indiſcriminatim errores diſſeminaret, videtur quod neceſſitas compelleret eum revelare.

Reſpondeo diſtinguendo antecedens: Et revelatio confeſſionis non eſt medium a Deo præfixum ad removenda mala in objectione recenſita, ſed potius prohibitum, concedo: ſecus, nego. Sed in hoc nihil timendum, cum Deus ſciat & poſſit bonum ex malo inferre, quippe qui a fine ad finem fortiter ſimul & ſuaviter omnia diſponat, & ipſo ordinante, vel ipſum malum occaſionaliter cedat in bonum, dicente Apoſtolo Rom. 8. *Diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum*. Solutio eſt D. Thomæ hic q. 11. art. 1. ad 2. his verbis: " Confeſſio non deſinit eſſe „ ſacramentalis, quamvis ille qui confi- „ tetur, emendationem non proponat, „ & ideo nihilominus ſub occulto tenen- „ da eſt. Nec tameo ſigillum confeſſionis „ contra charitatem militat. Quia chari- „ tas non requirit, quod apponatur re- „ medium peccato, quod homo neſcit: „ illud autem quod ſub confeſſione ſci- „ tur, eſt quaſi neſcitum: cum illud non „ ſciat aliquis ut homo, ſed ut Deus. „ Tamen aliquod remedium adhibere de- „ bet in prædictis caſibus quantum pot- „ eſt, ſine revelatione confeſſionis, ſicut „ monendo eos qui confitentur, & aliis „ diligentiam apponendo ne corrumpan- „ tur per hæreſim. Poteſt etiam dicere „ Prælato, quod diligentius vigilet ſuper „ gregem ſuum; ita tamen ut non dicat „ aliquid per quod verbo, vel nutu con- „ fitentem prodat. „

Inſtabis: Quandoque ſigilli fides, & conſervatio nocet proprio Confeſſario: Primo quidem ſi ſub interminatione excommunicationis ipſo facto incurrendæ revelatio delicti exigatur. II. Cum Prælatus ex confeſſione edifcit aliquem e ſuis ſubditis, ab ipſo alicujus Communitatis conſtitutum ſuperiorem, dilapidaſſe, & in futurum funditus dilapidaturum bona Monaſterii, niſi eum ſuo ſpoliet officio: Sed nemo tenetur contra proprium bonum ſervare ſecretum. Ergo &c.

Reſpondeo non licitum eſſe uti confeſſione in ruinam pœnitentis, cum Confeſſor non ſciat ut homo, ſed ut Deus, qui teſte Apoſtolo, diſſimulat peccata hominum ut detur locus pœnitentiæ, quæ dubio procul, violatione ſigilli odioſa evaderet. Unde ad primum dico, Confeſſarium teneri quidem ad revelationem delicti quod extra confeſſionem novit, ſecus e contra. Ad ſecundum, Prælatus poteſt alia a confeſſione via impedire privati Præpoſiti malum. Sic reſpondet ibidem S. Thomas ad 3." Dicendum, quod „ homo non adducitur in teſtimonium, „ niſi ut homo: & ideo ſine læſione con- „ ſcientiæ poteſt jurare ſe neſcire, quod „ ſcit tantum ut Deus. Similiter etiam „ poteſt Prælatus ſine læſione conſcientiæ „ dimittere peccatum impunitum, quod „ ſcit tantum ut Deus, vel ſine aliquo „ remedio: quia non teoetur adhibere re- „ medium, niſi eo modo, quo ad ipſum „ defertur. Unde in his quæ ad ipſum „ deferuntur in foro pœnitentiæ, debet in „ eodem foro, quantum poteſt adhibere „ remedium, ut Abbas in caſu prædicto „ * debet eum admonere ut Prioratum „ reſignet: vel ſi noluerit, poteſt ex ali- „ qua occaſione abſolvere eum a cura „ Prioratus, ita tamen quod omnis ſuſpi- „ cio vitetur de confeſſionis revelatione. „

Replicabis: Saltem aliquis poteſt impedire ne Joannes eligatur Congregationis Præpoſitus, quem ex ejus confeſſione cognoſcit eſſe officio illo indignum. Igitur ſigillum confeſſionis ad omnia non ſe extendit.

Re-

Reſpondeo negando antecedens: Sigillum quippe ea omnia quæ relationem habent ad confeſſionem, reſpicit. Sic propugnat Angelicus Doctor ibidem ad 4. his verbis: " Dicendum, quod ex multis aliis „ cauſis redditur quis indignus ad Prælationis officium, quam ex peccato: „ ſicut ex defectu ſcientiæ, vel ætatis, „ vel alicujus hujſmodi: Et ideo qui „ contradicit, nec ſuſpicionem de crimine inducit, nec confeſſionem revelat. „

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Confeſſor ad ſecretum tenetur.

PRIMO: Jus naturale ſimul & divinum hoc injungit: naturale quidem, juxta illud celebre adagium, *Alteri ne feceris, quod tibi fieri non vis*. Quis autem vellet, ut amicus, cui ſua pandit crimina, ſuæ poſtea non parceret famæ; divinum vero, cum Chriſtus præcipiat nobis Matth. 18. in ſecreto corripere fratrem.

Secundo: Patres prædicant, & volunt confeſſionem ſacramentalem inviolabili ſigillo muniri. Sic propugnant Origenes Homil. 2. in Pſal. 37. Baſilius can. 14. Sic Concilia definiunt; in primis Pariſienſe ann. 1557. Rhemenſe cap. 158. Tridentinum Seſſ. 14. cap. 5.

Tertio, ratione: Secreto confeſſionis prætermiſſo, poteſtas Eccleſiæ foret in deſtructionem, cum ex revelatis peccatis inde ſequerentur inter offenſos odia, bonorum ſubverſio, homicidia; tum enim fures occulti dignoſcerentur.

SYNOPSIS OBJECTIONUM, ET RESPONSIONUM.

PRIMO: Si quando Patres injunxerint pœnas pro expiandis peccatis publicas, hoc citra dubium nonniſi pro peccatis aut publicis & omnibus notis, aut pro ſecretis quæ Fideles ex devotione ſicut manifeſtare, ſic & publice caſtigare volebant; porro volenti non fit injuria. cum ipſe ſic ſatisfaciendo juſtitiæ divinæ ſolvat ſigillum.

Secundo: Tametſi Eccleſia quandoque injungat ſub pęna excommunicationis criminum revelationem in Monitoriis, peccata tamen ſoli Confeſſario cognita non comprehendit, quia inquit divus Thomas hic quæſt. 11. art. 1. loquitur ſolum ad homines, qui humano modo aliquid noverunt; Confeſſarius vero non ut homo, ſed ut Deus, cujus vices gerit, peccata ſcit; hinc non incurrit excommunicationem ſilendo: immo interrogatus debet aſſerere ſe omnia ignorare.

Tertio: Neque vero Abbas Monaſterii poſſet Superiorem localem, quem confeſſione novit bona Monaſterii dilapidare, ab officio deponere, niſi alia via ipſi conſtaret de delicto; non enim facienda ſunt mala, ut eveniant bona. Quis autem gentium ignoret ſecretum confeſſionis, ceteris aliis bonis præponderare, nec citra grande crimen igne caſtigandum, poſſe a Confeſſario violari.

ARTICULUS SEPTIMUS.

De Abſolutione.

AD dicendorum de abſolutione intelligentiam, prænotandum eſt Apoſtolis, & eorum in Sacerdotio ſucceſſoribus a Chriſto datam fuiſſe poteſtatem ligandi & ſolvendi; ſolvunt autem cum peccata dimittunt; ligant vero cum retinent; id eſt a Deo judicant retineri, vel pęnas imponendo pęnitentibus, vel etiam contumaces per excommunicationem ab Eccleſia ejiciendo. Nec mirum, peccatum eatenus hominem coram Deo ligat, quatenus reatum & culpæ, quæ inimicum Dei facit, & pęnæ tum temporalis, tum etiam æternæ inducit. Ex quo manifeſte ſequitur pęnitentem a Sacerdote ſolvi, quippe qui per ſacramentum Pęnitentiæ eum ita reconciliet, ut pœna æterna, & temporalis ſive ex parte, ſive ex toto, & hoc juxta contritionis menſuram, illi remittatur.

Hinc nomine clavium Eccleſiæ intelligitur poteſtas ligandi, vel ſolvendi a Chriſto Eccleſiæ tradita, quæ quidem clavis vocatur. Duæ a Theologis diſtinguuntur, videlicet una ſcientiæ, & altera juriſdictionis: Rurſus una ordinaria, altera vero delegata. Illa competit Eccleſiæ Prælatis, iſta iis omnibus, quibus eam committunt. Si quæras quid ſit clavis ſcientiæ, quid & juriſdictionis? Reſpondet D. Thomas hic q. 17. art. 3. priorem eſſe jus

ejus interrogandi pœnitentes ut Sacerdos judicet de eorum diſpoſitionibus ad abſolutionem prærequiſitis, poſteriorem jus ipſum & abſolvendi poteſtatem.

His poſitis circa abſolutionem hæc veniunt examinanda. Primum, quænam ſit forma abſolutionis? Secundum, an forma deprecatoria ſit valida? Tertium, utrum abſolutio reſtituat peccatorem in bonis ſpiritualibus per peccatum deperditis?

SECTIO PRIMA.

Quænam ſit forma abſolutionis?

CONCLUSIO.

Forma conveniens Sacramenti Pœnitentiæ ſunt hæc verba, vel alia eis æquivalentia, EGO TE ABSOLVO A PECCATIS TUIS, ore Sacerdotis juridice pronuntiata.

Probatur auctoritate & ratione.

PRIMO: Illa forma eſt conveniens, quæ exprimit facultatem datam a Chriſto Eccleſiæ ad remittenda peccata: Atqui verba laudata exprimunt iſtam poteſtatem datam a Chriſto; his quippe verbis uſus eſt Chriſtus in inſtitutione ſacramenti Pœnitentiæ Joan. 20. *Quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis*: Sed illa verba, *Ego te abſolvo a peccatis tuis*, illud apprime denotant. Ergo &c.

Secundo: Hanc formam tradunt Concilia Oecumenica, videlicet Florentinum in decreto pro inſtructione Armenorum. Tum Tridentinum Seſſ. 14. cap. 3. his verbis: " Docet ſancta Synodus ſacramenti Pęnitentiæ formam, in qua pręcipue vis ipſius ſita eſt, in illis Miniſtri verbis poſitam eſſe, Ego te abſolvo &c. Quibus quidem de Eccleſiæ ſanctę more preces quædam laudabiliter adjunguntur; ad ipſius tamen formæ eſſentiam nequaquam ſpectant, neque ad ipſius Sacramenti adminiſtrationem ſunt neceſſariæ. „

Tertio, ratione: Forma illa quæ ſignificat expreſſe id quod fit per Sacramentum, cenſetur ei eſſe valde conveniens: Atqui hæc verba: *Ego te abſolvo a peccatis*, ſignificant id quod fit per ſacramentum Pœnitentiæ. Et probatur: Effectus ſacramenti Pęnitentiæ eſt remiſſio peccatorum a Sacerdote facta, prout habet poteſtatem juriſdictionis: Atqui illa verba totum id ſignificant; hæc enim particula (*Ego abſolvo*) denotat actum judicialem, quo Sacerdos pronuntians ſententiam, remittit peccata; deinde particula, *te*, denotat determinate ſubjectum, & perſonam, cui talis remiſſio fit, ſcilicet a peccatis, non vero a cenſuris: Ergo &c.

Jam vero quod voce, talis forma debeat proferri ſeu eſſe verbalis, ſubindigitant hæc verba Eugenii in decreto inſtructionis pro Armenis: " Hujus Sacramenti forma ſunt verba abſolutionis, quæ Sacerdos profert cum dicit: *Ego te abſolvo*. „ Similiter Patres Tridentini Seſſ. 14. c. 3. ajunt, formam hujus Sacramenti in illis Miniſtri verbis poſitam eſſe (*Ego te abſolvo*,) & cum agunt c. 6. de abſolutione ſacramentali ita dicunt, *velut a Judice ſententia pronuntiatur*.

Neque vero deſunt rationes cur forma Sacramenti Pœnitentiæ debeat ſignificare non tantum remiſſionem peccatorum quam facit in pęnitente, ſed etiam explicare quomodo Miniſter hic & nunc efficiat illam remiſſionem. Prima eſt, quia hoc perfici non poteſt ſine verbis, quippe quę obtinuerint ſignificandi principatum. Secunda, formæ Sacramentorum novæ legis debent ſignificare expreſſius & diſtinctius ſuum effectum proprium, quam eorum materiæ: Atqui forma pęnitentiæ quæ fieret ſine verbis humano more prolatis a Sacerdote juridice abſolvente, non ſignificaret expreſſius, & diſtinctius remiſſionem peccatorum, quæ tunc fit ex opere operato, quam actus pęnitentis, ſcilicet contritio & confeſſio; hæc enim elicita cum dolore talem effectum magis exprimunt quam nutus Sacerdotis, vel ejus ſcriptura. Ergo &c.

Solvuntur Objectiones.

OBJICIES: Chriſtus inſtituit ſacramentum Pœnitentiæ per analogiam ad judicium civile: Sed in Tribunali externo, neceſſe non eſt ut judex vocaliter proferat ſententiam, in multis quippe rebus publicis ſententiæ non proferuntur ore. Ergo &c.

Re-

Reſpondeo diſtinguendo majorem: Inſtituit quoad ea quæ ſunt communia cuilibet judicio, concedo: quoad omnia, nego majorem: & conceſſa minore, nego conſequentiam. In hoc Chriſtus comparavit pœnitentiam judicio civili, ut foret reus, teſtis, accuſatio, & convictio criminum apud judicem, qui illis cognitis juridice ferret ſententiam; ſed non quoad omnia. Voluit enim ut major adeſſet ſolemnitas Tribunali Pœnitentiæ quam ceteris, & in hoc eam repoſuit, ut ſententia ore ſemper proferretur, quo certe judiciaria poteſtas Sacerdotis magis affulget.

Inſtabis: Sententia abſolutionis ab excommunicatione, vel alia cenſura Eccleſiaſtica poteſt in foro exteriori Eccleſiæ dari valide ſolo ſcripto, vel aliquo nutu, aut ſigno exteriori illius qui habet poteſtatem juriſdictionis ad abſolvendum, ab illa: v. g. declarando tali ſigno, ſeu ſcripto, vel facto ſe intendere abſolvere talem excommunicatum: Igitur a pari abſolutio Sacramentalis poteſt, omiſſis verbis, conferri. Probatur abſque negotio paritas. Abſolutio a cenſuris eſt poteſtatis ſpiritualis judiciariæ effectus, & tamen abſque verbis formalibus fieri poteſt. Igitur & abſolutio ſacramentalis.

Reſpondeo negando paritatem. Ratio diſcriminis non una eſt: Primo abſolutio a cenſuris forum Eccleſiæ dumtaxat externum ſpectat; hinc juxta hominum Eccleſiaſticorum judicium conferri poteſt; at vero ſacramentalis ad tribunal Chriſti, qui renes & cor magis quam res externas quærit & reſpicit, pertinet; hinc verbis claris judicium exprimendum eſt. Secundo, in foro externo teſtes ſunt contra reum hominem, unde cognita cauſa, ſigno quo voluerit Judex, ligatum ſolvit; ſed in foro judiciali interno non homo, ſed Chriſtus, per Sacerdotem ſolvit. *Hic eſt qui baptizat*, ait Joannes c. 1. hinc Miniſter verba, quibus teſtatur ſe Chriſto abſolventi conformari velle, enuntiare debet. Tertio, pœnitens verbis expreſſis ſe accuſat: Igitur verbis ore prolatis abſolvendus eſt, cum inter accuſationem & abſolutionem ſit mutua relatio. Demum cenſuræ ſunt ſolum temporales pœnæ ab Eccleſia inflictæ impiis, ut ab enormibus peccatis committendis deterreantur quia vero ad eumdem ſpectat Superiorem ſicut legem condere, ſic & prævaricatores abſolvere, utique & abſolvendi modus eſt in ejus arbitrio, cum totum ſit penes humanam poteſtatem. Sed ſane res non ſic ſe habet in foro interno, quia peccatum annexum habet reatum culpæ & pœnæ æternæ, quorum remiſſio a ſolo dependet Chriſto, qui voluit, ut ex traditione conſtat, peccatorem ab utroque vinculo verbis ore enuntiatis abſolvi.

Ad confirmationem diſtinguo: Abſolutio eſt effectus clavium ſecundarius & incompletus, concedo: principalis, nego. Unde non requiritur ut per omnia aſſimiletur abſolutioni ſacramentali, quæ eſt palmaris pœnitentiæ effectus, ſed ſufficit, ſi ei in aliquo aſſimiletur, quatenus vel verbis, ſi velit Superior, vel ſaltem ſignis manifeſtetur.

Urgebis: Sacramentalis accuſatio poteſt fieri Sacerdoti nutibus, aut alio ſigno exteriori, per quod Sacerdos valeat devenire ad notitiam peccatorum: Igitur a pari ſufficit ut Sacerdos aliquo ſigno ſuam de abſolvendo manifeſtet intentionem.

Reſpondeo negando conſequentiam: Diſparitas eſt, quod Chriſtus reſpectu accuſationis non præſcripſerit hanc ſolemnitatem, ut patet ex praxi Eccleſiæ; præſertim quando ſeſe explicare non valet pœnitens; ſed forma debet explicare effectum Sacramenti, & ſic verbis eam concipere neceſſe eſt.

Inſiſtes: Matrimonium valide contrahitur inter baptizatos per ſigna tantum, vel per nutus, aut per Scripturam, quia eſt contractus; qui conſequenter his modis fieri poteſt: Quidni & hoc modo celebraretur Pœnitentiæ Sacramentum? Confirmatur: Illud Sacramentum eſt in genere judicii: Sed ſententia Judicis non poſtulat ut fiat voce; tum quia abſolutio data ſcripto, tam expreſſe ſignificat remiſſionem peccatorum, quam ea quæ fit ore Sacerdotis abſolventis. Ergo &c.

Reſpondeo negando utramque paritatem: Eam primo, quæ de Matrimonio procedit, quod, quia contractus rationem ſubit, conſenſu, nutu aut ſcripto expreſſo valet: ſed non ſic abſolutio ſacramentalis quæ eſt quid abſolutum, & forum

mere internum ſpectans. Tum & aliam, quæ eſt de ſententia judicis ad quam factum eſt ſatis. Ceterum nego quod remiſſio peccatorum nutu vel ſigno alio valeret, cum tunc deficeret Miniſtri cum Chriſto conformitas ſufficienter expreſſa: per verbum illud regulariter oſtenditur quidem ordinarie contrahi per verba; ſed extraordinarie per nutus; e contra vero pronuntiatio formæ eſt de ſacramenti Pœnitentiæ eſſentia propter rationes ſupra allatas.

Perſiſtes: Sequeretur inde Chriſtum, quod abſit dicere, non ſatis providiſſe ſaluti hominum; poteſt quippe contingere ut fideli moribundo nullus Sacerdos adſit niſi mutus, vel elinguis; ſed tunc temporis ſua abſque culpa abſolutionis remedio defraudaretur. Ergo &c.

Reſpondeo nego ſequelam: ſat enim providit Chriſtus Dominus hominum ſaluti, eo quod inſtituerit remedium quod debite uſurpatum, ſit unicuique adipiſcendæ ſalutis æternæ medium efficax quantum eſt ex ſe; hinc ſufficit quod defectus applicationis illius ad producendum effectum non ſe teneat ex parte Dei, ſed ex parte hominis; eſto quod per concurſum aliquorum agentium naturalium illud remedium, hic & nunc applicari non poſſit, hoc certe per accidens contingeret; nec enim Deus tenetur impedire hunc effectum, quandoquidem de ratione providentiæ divinæ eſt, ſinere cauſas naturales & liberas agere modo ſibi connaturali, & proprio. Quid plura adjiciam? Homo ille moribundus poteſt in hoc caſu conteri de peccatis cum voto confitendi ſacramentaliter, ſi detur in futurum occaſio. Speret igitur in Domino, & erit ei propitius, juxta illud Pſ. 54. *Jacta ſuper Dominum curam tuam, & ipſe te enutriet: non dabit in æternum fluctuationem juſto.*

SYNOPSIS PROBATIONUM

Forma abſolutionis hæc eſt, Ego Te Absolvo a Peccatis Tuis, *ore prolata*.

Primo: Uſus & praxis Eccleſiæ obtinuit ut illis verbis ore prolatis abſolutionis beneficium conferretur, ut docet Synodus Tridentina Seſſ. 14. cap. 3.

Secundo: Illa forma clare exprimit & Sacramentum quod peragitur, & ejuſdem Sacramenti effectum, ſcilicet peccatorum remiſſionem.

Tertio: Voce enuntianda eſt illa forma, ſin minus non ſatis conſuleretur Pęnitentiæ ſacramentalis validitati, quandoquidem teſte D. Thoma 3. p. q. 60. art. 7. verba obtinuerunt ſignificandi principatum.

SYNOPSIS DIFFICULTATUM, ET EXPLICATIONUM.

Primo: Tametſi in foro contentioſo reus nutu aut ſigno Judicis a pœna ſolvatur, non tamen in confeſſionis tribunali, eo quod Chriſtus eſt qui ſolvit peccatorem per Sacerdotis miniſterium; hinc ipſi debet conformari Confeſſarius, quod nonniſi verbis expreſſis, ſicut oportet, fieri poteſt.

Secundo: Ultro fatemur accuſationem fieri poſſe, cum loquela deficit, nutibus; ſed non ſic de abſolutione, cum ex traditione conſtet Chriſtum ordinaſſe ut voce & ore proferretur.

Tertio: Neque ex Matrimonio nutibus celebrato, poteſt a ſimili concludi abſolutionem nutibus datam valere, quia Matrimonium eſt contractus ſolum exigens utriuſque partis conſenſum, quod ubique gentium nutibus & ſignis optime exprimitur: Sed Pœnitentia forum mere internum ſpectat, in quo reatus culpę & pœnæ æternæ remittitur, quod certe non fit ſine ſententia clare verbis expreſſa.

SECTIO SECUNDA.

Utrum Forma abſoluta ſit ita de eſſentia abſolutionis, ut deprecatoria non ſufficiat?

Absolutionem deprecatorie prolatam validam eſſe aſſeruerunt olim Alenſis, Mayronis, & alius auctor quem refert, & impugnat D. Thomas Opuſc. 22. cujus opinionem vocat temerariam & præſumptuoſam, ne dicam, inquit, erroneam.

Hanc ſententiam fere extinctam ſuſcitaverunt Joannes Morinus, tum & Joannes

nes Launojus quos refellit R. P. Baronius ex Ordine S. Dominici p. 2. Theol. Moral diſp. 2. ſect. 3. art. 5. & P. Nicolai 3. parte q. 84. art. 3. cum quibus ſit

CONCLUSIO.

Abſolutio ad modum precationis expreſſa, non eſt valida.

Probatur rationibus Theologicis.

PRIMA ſic procedit: Quæ ſacra determinavit Scriptura, immutare non licet: Sed Scriptura ſancta loquens de poteſtate collata Eccleſiæ a Chriſto ad remittenda peccata, formam abſolutam ſpirat; non enim ait, Quęcumque erunt alligata, rogate ut ſolvantur; ſed potius abſolute ait, Matt. 18. *Quæcumque ſolveritis ſuper terram, erunt ſoluta & in cælo.* Et Joan. 20. *Quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis*. Iſta ratio eſt D. Th. citato Opuſc. 22. cap. 1. ubi ait " In ſacramento autem Pœnitentiæ verba „ Scripturæ non faciunt mentionem de „ aliqua deprecatione; ſed magis verbo „ indicativo utitur: non enim dicit, „ Quæcumque petieris eſſe ſolvenda, „ erunt ſoluta, ſed Quæcumque ſolveris „ erunt ſoluta. Si ergo illa tantum dicuntur eſſe ſoluta, quæ habens claves „ ſolverit, qui autem petit aliquid eſſe „ ſolvendum, non ſolvit: miror qua temeritate aliquis aſſerat eſſe ſolutum, „ quem habens claves non ſignificat ſe „ ſolvere, ſed ſolum rogat eſſe ſolvendum. „

Secunda eſt ex Concilio Tridentino: Si forma abſolutionis eſſet deprecativa, hæc verba, *Ego te abſolvo*, nihil efficerent; cum prius orationem fundat Sacerdos dicendo, *Dominus noſter Jeſus Chriſtus per ſuam piiſſimam miſericordiam te abſolvat*: Sed illud falſum eſt, hæc quippe de forma Pœnitentiæ leguntur Seſſ. 14. c. 3. " Docet prætera ſancta Synodus ſacramenti Pęnitentiæ formam in qua præcipue ipſius vis ſita eſt, in illis Miniſtri verbis poſitam eſſe: Ego te abſolvo &c. Quibus quidem de Eccleſiæ „ ſanctæ more preces quædam laudabiliter adjunguntur: Ad ipſius tamen formæ eſſentiam nequaquam ſpectant. „ Tum cap. 6. ait quod forma, veluta Judice ſententia, pronuntiatur. Atqui ſententia Judicis non deprecatorio, ſed indicativo & imperativo modo profertur. Igitur forma ex Concilio Tridentino eſt mere abſoluta; maxime cum ab eſſentia Sacramenti preces excludat. Hinc can. 9. anathemate percellit negantes abſolutionem ſacramentalem non eſſe actum judicialem his verbis: *Si quis dixerit, abſolutionem ſacramentalem Sacerdotis non eſſe actum judicialem, ſed nudum miniſterium ... anathema ſit.*

Tertia: Sancti Patres paſſim docent Sacerdotem prius pœnitentes abſolvere in terris, quam abſolvantur in cœlis, & Dominum ſequi ſervorum ſententiam, eamque confirmare. Præcedit, inquit D. Bernardus, ſententia Petri, ſententiam cœli: Sed ſi abſolutio eſſet tantum deprecatoria, Deus abſolveret prius quam Sacerdos hoc faceret: Igitur forma debet eſſe indicativa, & abſoluta.

Quarta: Abſolutio eſt actus hominis auctoritatem exercentis: Sed deprecatio eſt actus ſupplicantis, oſtendens Sacerdotem poteſtatem abſolvendi non accepiſſe; quam tamen Chriſtus dedit Apoſtolis, & eorum in Sacerdotio ſucceſſoribus: Igitur, ut manifeſtetur auctoritas, debet abſoluto modo Confeſſarius verba proferre.

Solvuntur objectiones Morini.

OBJICIT I. Morinus: In antiquis Euchologiis Græcorum hæc verba leguntur (*Dimitte ei, condona ei, habito ſermonem cum Deo*, & ſimilia verba: Sed iſta denotant formam deprecatoriam: Ergo &c. Confirmatur: Tam illæ formulæ ſunt deprecatoriæ, quam forma Confirmationis: Sed iſta ex Ordine antiquo Rom. eſt deprecatoria; deſcribens quippe ritum Confirmationis dicit, Epiſcopum per modum orantis hæc verba proferre: *Signa eos, Domine, ſigno crucis*: ac deinde cum tangit pollice frontem, ſubjungit: *Ego te confirmo*. Similiter, & in veteri Ordine Romano, cum accederet Diaconus ordinandus ad Epiſcopum, iſte manus imponebat & orabat, intendebatque illum ordinare. Concinit D. Dionyſius loquens de ordinatione Epiſcopi L. de Eccl. Hierar. c. 9. ubi ex-

Digitized by Google

explicans ritum conſecrationis, hæc ait: *Sanctiſſimis invocationibus, ſeu precationibus, perficitur, hoc eſt, conſecratur*. Rurſus de Sacerdote dicit: *Sacrum facientibus, precationibus ſanctificatur*. Ergo par utrobique ratio.

Reſpondeo diſtinguendo: Et illæ orationes, vel antecedunt, vel ſubſequuntur formam abſolutam, concedo: & meram adhibuerunt Græci orationem pro forma Pœnitentiæ, nego. Græcorum Euchologium R. P. Goart Ordinis S. Dominici, qui inter Orientales fidei propagandæ cauſa diu commoratus eſt, nobis ſuppeditavit; in quo quidem hæc verba precatoria præmittuntur: *Dominus noſter Jeſus Chriſtus, & Deus, qui mandatum ligandi & ſolvendi peccata Diſcipulis tradidit prætereat omnia peccata tua*: ſed orationem, hæc conſequuntur verba: *Ego vero indignus ejus ſervus abſolvo te a peccatis tuis* ἀπελύω ἔσε ἀπο πάντων ἁμαρτίων σου: Rurſus: *Dominus juſtus qui propter nos carnem aſſumpſit, & univerſi orbis peccatum tollit, deleat: Ego vero condono tibi omnia peccata tua*.

Ad D. Dionyſium eadem eſt ſolutio; ideo enim ordinis formam alioquin enuntiativam ἐπίκλησιν appellavit, quia vel ante, vel poſt, preces funduntur, & cœleſte numen invocatur; quia vero forma enuntiativa in ſe deprecationem complectitur, optat Miniſter exaudiri a Deo dum formam pronuntiat.

Jam ad Ordinem Romanum venimus, & dicimus eum velle orationem præparare; ſed poſtea formam pronuntiari: hæc enim verba poſtea ſubjungit: *Ego te confirmo*, quæ totam formam perficiunt. Idem dicendum de difficultate petita ex Diaconatu; Epiſcopus enim oratione præmiſſa, poſtea formam abſolutam pronuntiat.

Inſtant: Poteſtas remittendi peccata ſoli Deo competit, juxta illud Ezech. 18. *Cum averterit ſe impius ab impietate ſua, quam operatus eſt .... vita vivet, & non morietur*. Igitur Miniſter tantum oſtendit hominem abſolutum; hinc Chriſtus Dominus qui ſanitatem ſolus leproſis contulit, ad Sacerdotes eos miſit, non ut ſanitas virtute illorum perficeretur, ſed ut tantummodo teſtimonio illorum comprobaretur. Ergo &c.

Reſpondeo I. Chriſtum non dixiſſe Apoſtolis, quodcumque ſolutum oſtenderitis, ſed, quodcumque ſolveritis: Ex quibus verbis ſequitur Chriſtum magnam poteſtatem eis dediſſe; qualis porro? Niſi ſit facultas tamquam ejus inſtrumenta viva remittendi peccata, juxta illud: " Quorum remiſeritis peccata, remittuntur „ eis. „

Reſpondeo II. diſtinguendo: Solius Dei eſt, ut cauſa principalis, remittere peccata, concedo: excludens Sacerdotem ut cauſam miniſterialem, nego. D. Thomas Opuſc. 22. cap. 2. pag. 194. his verbis: *Peccata dimittere, ſolius eſt Dei, non ergo Sacerdotis*, præoccupat objectionem: tum ſic reſpondet: " Hoc etiam per verba „ Dionyſii ſupra ſolutum eſt, quia Dei „ eſt auctoritate peccata dimittere, ho„minis autem eſt, miniſterium ad re„miſſionem exhibere. „

Urgebis: Ex verbis Chriſti, *Quodcumque ſolveritis* &c. colligimus etiam abſolutionem ab excommunicatione, & tamen illa dubio-procul juxta omnes, non ſolum fit his verbis: " Ego te abſolvo ab ex„communicatione, ſed etiam poteſt fie„ri his aliis, Abſolvat te Deus; quidni „ idem dicetur in Sacramento Pœniten„tiæ? „

Reſpondet D. Thomas Opuſcolo jam citato c. 2. p. 194. his verbis: " Alia ra„tio eſt de abſolutione ab excommuni„catione, quæ non eſt ſacramentalis, „ ſed magis judiciaria, juriſdictionem „ conſequens, & alia de abſolutione a „ peccatis in Sacramento Pœnitentiæ, „ quæ conſequitur poteſtatem clavium, „ & eſt ſacramentalis; in illa enim, ver„ba habent efficaciam ab intentione di„centis, unde non refert quibuſcumque „ verbis utatur ad exprimendam ſuam in„tentionem: in Sacramento autem ver„ba habent efficaciam ex inſtitutione di„vina: unde tenenda ſunt verba deter„minata conſonantia divinæ inſtitutioni: „ inſtitutioni autem dicentis: *Quodcum„que ſolveris, &c.* hæc verba conveniunt, „ Ego abſolvo te, ſicut inſtititutioni di„centis, *Euntes docete omnes gentes, ba„ptizantes*, &c.

Perſiſtes: In Extrema-Unctione Sacerdos utitur forma deprecatoria: igitur & poterit in adminiſtratione Sacramenti Pœnitentiæ.

Re-

Reſpondeo negando paritatem. Ratio diſcriminis eſt, quod in Extrema-Unctione petitur ſanitas corporis cito-citius concedenda, & hoc pertinet ad gratiam gratis datam, quæ ab Apoſtolo gratia ſanitatum vocatur; item & perſeverantia finalis, quæ certe non cadit ſub meritum; hinc Eccleſia æquum duxit preces in forma Extremæ-Unctionis adhibere, ut nedum vi Sacramenti remiſſio peccatorum concederetur, ſed & aliæ gratiæ miſericorditer ad ſuſceptionem Sacramenti conſequerentur. D. Thomas iſtam ſibi proponit objectionem opuſculo mox laudato cap. 1. pag. 194. col. 1. & eam ſic ſolvit. Primo quidem probat cetera Sacramenta formam abſolutam habere, ea ductus ratione, quod ex opere operato, & ex ſe producant gratiam, quod non contingeret ſi formam deprecatoriam induerent; tunc enim non ex opere operato, ſed potius ex opere operantis eam cauſarent: " Nam ablutio, *inquit*, quæ fit per aquam ſignificat interiorem ablutionem, „ & ſacramentaliter efficit eam: ... Idem „ apparet in ſacramento Confirmationis, „ in quo forma eſt, Conſigno te ſigno cru„ cis, & confirmo te chriſmate ſalutis „ &c. Quibus verbis manifeſte effectus „ ſacramenti figuratur. In ſacramento et„ iam Euchariſtiæ Sacerdos ex perſona „ Chriſti loquens dicit: Hoc eſt corpus „ meum: Hic eſt calix ſanguinis mei; „ hoc ſignificans quod in ſacramento ef„ ficitur. Similiter etiam in ſacramento „ Matrimonii requiruntur verba expri„ mentia conſenſum de præſenti ... In ſa„ cramento vero Ordinis, quia fit tradi„ tio poteſtatis, eſt forma imperativi „ modi, cum Pontifex dicit: Accipe po„ teſtatem faciendi hoc vel illud. In ſolo „ autem ſacramento Extremæ-Unctionis „ forma verborum eſt deprecativæ ora„ tionis, ſicut cum dicitur, Per iſtam „ unctionem; ſervatur autem hoc in hoc „ ſacramento propter auctoritatem ſacræ „ Scripturæ. Dicitur enim Jacob. 5. O„ ratio fidei ſalvabit infirmum, & al„ leviabit eum Dominus; & ſi in peccatis „ ſit remittentur ei; ubi etiam ratio „ hujus ſingularis obſervantiæ aſſignari vi„ detur. In aliis enim ſacramentis nihil „ corporaliter agitur, quod non ſtatim „ ex operatione Miniſtri ſequatur. Sicut „ ſtatim in Baptiſmo fit ablutio corpora„ lis quæ ſpiritualem deſignat, & ſacra„ mentaliter cauſat; ſanatio autem cor„ poralis non ſtatim ſequitur ex unctio„ ne, ſed petitur præſtanda a Deo; un„ de & interior ſanatio quæ per eam „ ſignatur ſub deprecatione a Deo poſci„ tur. In ſacramento autem Pœniten„ tiæ, verba Scripturæ quæ maxime „ ſunt ſectanda, non faciunt mentionem „ de aliqua deprecatione. „

Opponis II. Divus Dionyſius de Eccleſiaſtica Hierach. cap. 7. recenſitis iſtis Chriſti verbis Matth. cap. 18. *Quacumque ſolveritis ſuper terram, erunt ſoluta & in cælo &c.* ait, Sacerdotem eſſe ſolum Chriſti interpretem: Igitur ſolus Chriſtus abſolvit: Ecce Dionyſii verba p. 358. ſſ. 7. " Eodem modo Antiſtites ha„ bent poteſtatem ſegregandi, tamquam „ interpretes divinarum juſtificationum; „ non quod irrationabilibus motibus ſa„ pientiſſima Divinitas ſerviliter ut ho„ neſte dixerint, obſequatur, ſed quod „ ipſimet ſpiritu myſteriorum principali, „ a quo ad interpretandum moventur a „ Deo, pro merito judicatos ſecernant. „ *Accipite* enim, inquit, *Spiritum ſanctum*, „ *quorum remiſeritis peccata, remittentur eis*; „ *& quorum retinueritis, retenta ſunt*. Quin „ & ei, qui divinas revelationes a ſu„ premo Patre didicerat, dicitur: *Quod„ cumque ligaveris ſuper terram, erit liga„ tum & in cœlis, & quodcumque ſolveris „ ſuper terram, erit ſolutum & in cælis*; „ ita ut ille, omniſque Pontifex illi ſi„ milis, juxta revelationes paternarum „ juſtificationum ſibi indultas, quaſi in„ terpres ac portitor Deo charos admit„ tat, & impios excludat. „

Reſpondeo diſtinguendo: Et eo loci Dionyſius propugnat Sacerdotes peccata remittere ſicut Magnus Pontifex Chriſtus, a quo prius ut a cauſa principali, cui ſubordinatur inſtrumentalis, movetur, concedo: propugnat Sacerdotes ut Chriſti Miniſtros, non remittere peccata, nego. Dionyſius eſt ſui ipſius interpres; allata enim promiſſione facta Petro Matt. 16. de ligandis & ſolvendis peccatoribus, ſubdit ibidem: §. 7. " Ita ut ille, *Petrus*, omniſ„ que Pontifex illi ſimilis, juxta reve„ lationes paternarum juſtificationum ſi„ bi indultas, quaſi interpres, & por-

„ titor Deo charos admittat, & impios „ excludat... Pontifices autem ita a cæteris ſunt obſervandi in iis quæ ut „ Pontifices gerunt, tamquam ipſi a Deo „ moveantur. „

Inſtabis: Dionyſius ante verba laudata ait, cuncta deprecatione compleri: Igitur cenſet formam Pœnitentiæ eſſe deprecatoriam: " Poſtulat, *inquit*, itaque „ ſanctus Antiſtes, quæ ſunt divinitus „ promiſſa, & accepta ſunt Deo, omni- „ noque largienda. „ Tum recenſet verba Chriſti de remittendis peccatis Matth. 16.

Reſpondeo diſtinguendo antecedens: Dionyſius ait Pontificem preces fundere, ut cuncta adimpleantur, & vere remittat peccata, concedo. Sicut ante conſecrationem rogat Sacerdos ut corpus & ſanguis Chriſti fiat, & poſtea abſolute conſecrat, ſic Sacerdos præmiſſa oratione ad abſolutionem, tum vere & phyſice abſolvit: Et Dionyſius excludit formam abſolutam, nego. Ceterum eo loci loquitur de precibus factis a Pontifice pro defunctis, ut a peccatorum pœnis ſolvantur, quod pertinet etiam ad poteſtatem clavium, unde non mirum ſi Dionyſius ad hoc laudet hæc verba Matth. 16. *Quodcumque ſolveris &c.* Quod autem loquatur de oratione pro refrigerio defunctorum; ibidem pag. 157. ait: " Antiſtes. . . . petit illa compleri, indulgentiæque ii, qui „ pie vixerunt. „ Et §. 8. pag. 359. " Sed jam ad ea, quæ dictam precatio- „ nem ſubſequuntur veniamus ubi Pon- „ tifex eam finivit, ipſemet defunctum „ ſalutat, &c. „

Inſtat: Si Pontifex deprecetur pro penitentibus, & dicat Deo, Dimitte ei condona ei, & ſimilia: vel exauditur, vel non: Sed dicendum non eſt eum non exaudiri, quum rite poſtulat: Igitur forma abſolutionis eſt deprecatoria.

Reſpondeo diſtinguendo: Petit Pontifex, & exauditur in quantum Deus vult validam habere abſolutionem quam debet neceſſario adhibere juxta Chriſti præſcriptum, concedo: ita exauditur, id eſt illa oratione obtinet remiſſionem peccatorum pro aliis, nego. Nec enim Deus vult aliter condonare peccata, quam intuitu meritorum Filii ſui, ad quod neceſſe eſt ut verbis quibus Redemptor tribuit hanc virtutem, ipſe Miniſter utatur.

Urget: D. Ambroſius L. 3. de Spiritu ſancto cap. 19. ſic loquitur: Ecce quia „ per Spiritum ſanctum peccata donan- „ tur, homines autem in remiſſionem „ peccatorum miniſterium ſuum exhibent, „ non jus alicujus poteſtatis exercent; „ neque enim in ſuo, ſed in Patris, Fi- „ lii, & Spiritus ſancti nomine peccata „ dimittuntur; iſti rogant, divinitus do- „ nat, hominum enim obſequium, ſed „ munificentia ſupernæ eſt poteſtatis. „ Igitur Sacerdos orat ut Deus peccata dimittat, non ipſe dimittit, & abſolvit.

Reſpondeo diſtinguendo: Et hæc verba comprobant Deum eſſe primariam cauſam, & Auctorem totius gratiæ, concedo: Sacerdotem auctoritate ſibi data a Chriſto peccata non dimittere, nego; cum autem dixit, iſti rogant, divinitas donat; hoc eſt Sacerdotes de ſuo nihil aliud interponere poſſunt, quam preces; reliqua enim ſunt Chriſti inſtitutoris, & formæ verba ipſius ſunt. Et vero niſi dixiſſet, *Quorum remiſeritis &c.* Quis auderet enuntiare, *Ego te abſolvo*? Ceterum Patres per preces Sacerdotum abſolvi pœnitentem eatenus quandoque dicunt, quatenus initium abſolutionis ducitur ab oratione; ſed a forma abſoluta nuſquam recedunt. Suam mentem prodit vel ipſe Ambroſius Lib. 2. de Abel & Cain cap. 4. bis verbis: " Remittuntur peccata „ per Dei verbum, cujus Levites inter- „ pres & executor eſt. Remittuntur et- „ iam per officium Sacerdotis, ſacrum- „ que miniſterium. „

Inſiſtit D. Auguſtinus L. 3. de Baptiſmo contra Donatiſtas cap. 16. de impoſitione manuum quæ fit in Pęnitentia ait: " Quid eſt aliud manus impoſitio, „ niſi oratio ſuper hominem? „ Ergo &c. Rurſus Homil. in ſanctam Magdalenam reprehendit eum qui dicebat, *Remitto tibi peccata tua*.

Reſpondeo diſtinguendo: Et ibi D. Auguſtinus modum perverſum loquendi, & interpretandi Scripturas, in quibus facultas remittendi peccata continetur, arguit, concedo: & ibi vult Sacerdotes non remittere peccata, nego: Eo loci inſurgit contra eos qui propriis meritis

ſe

ſe remittere peccata jactabant: Sanctus Doctor eſt ſui ipſius interpres: " Re-
„ ſpondent, *ait*, & dicunt, ſi non dimit-
„ tunt homines peccata, falſum eſt quod
„ ait Chriſtus, Quæ ſolveritis in terra,
„ ſoluta erunt & in cœlo. Neſcis quare
„ hoc dictum ſit, quomodo dictum ſit?
„ Daturus erat hominibus Spiritum ſan-
„ ctum, & ab ipſo Spiritu ſancto Fide-
„ libus ſua peccata dimitti, non meritis
„ hominum volebat intelligi dimitti pec-
„ cata. „

Perſiſtit: Canon multiplex de Pœnitentia diſt. 1. & deſumitur ex Epiſt. 99. S. Leonis, qui quidem tradit: " Quod in-
„ dulgentia Dei, niſi ſupplicationibus Sa-
„ cerdotum nequit obtineri. „ Ergo &c.

Reſpondeo diſtinguendo: Et hæc verba intelliguntur de oratione prævia abſolutioni, concedo: de ipſa abſolutione, nego. Ita S. Thomas 3. p. q. 84. art. 3. ad 2. ait " Dicendum quod verbum Leonis eſt
„ intelligendum quantum ad precationem,
„ quæ præmittitur abſolutioni: non au-
„ tem removet quin Sacerdotes abſol-
„ vant. „ Quid plura adjiciam? Non ſemel uſus obtinuit Sacramenta a ritibus accidentalibus nomina habere: Sic Pœnitentia manus impoſitio quandoque dicitur, tametſi hæc non ſit Pœnitentiæ eſſentialis.

Replicat: Apoſtoli dum ſanabant infirmos non utebantur forma indicativa & abſoluta; nec enim dicebant, Ego te ſano, ſed, Sanet te Chriſtus: Igitur & in oratione vulnerum animæ, forma ſolum deprecativa adhibenda eſt.

Reſpondet D. Thomas art. mox citato in reſponſione ad 4. his verbis: " Apo-
„ ſtolis non eſt data poteſtas ut ipſi ſa-
„ narent infirmos; ſed ut ad eorum ora-
„ tionem infirmi ſanarentur. Eſt autem
„ eis collata poteſtas operandi inſtrumen-
„ taliter, ſive miniſterialiter in Sacra-
„ mentis, & ideo magis poſſunt in for-
„ mis ſacramentalibus exprimere actum
„ ſuum, quam in ſanationibus infirmita-
„ tum, in quibus tamen non ſemper mo-
„ do deprecativo utebantur, ſed quando-
„ que modo indicativo, & imperativo,
„ ſicut Act. 3. legitur, quod Petrus di-
„ xit Claudo. *Quod habeo hoc tibi do*:
" *in nomine Jeſu Chriſti Nazareni Surge*.
„ *& ambula*. „

Reponit: Etſi Apoſtolis data fuerit poteſtas abſolvendi a peccatis, illa tamen non erat principalis, & auctoritativa, ſed miniſterialis tantum, & inſtrumentaria: Sed modus indicativus vel etiam imperativus ſignificat facultatem operandi principalem, & auctoritativam, ut patet in Regibus, qui abſolute, & imperative loquuntur. Igitur conveniens eſt ad diſtinctionem Sacerdotum a Chriſto, ut deprecative loquantur Miniſtri.

Reſpondeo diſtinguendo minorem: Modus imperativus ſpirat auctoritatem principalem ubi non eſt ſubordinatio, concedo: ſi ſit ſubordinatio, nego. Eo autem ipſo quo Sacerdotes dicuntur Chriſti Miniſtri, jam ipſi ſubordinantur ut cauſæ principali ſacramentorum, nec quidquam niſi in ejus nomine & virtute operantur. Sic Prorex alicujus Provinciæ, auctoritative imperat, quia in nomine Regis cujus vices gerit, loquitur: Quidni & Sacerdos tamquam auctoritatem habens a Chriſto imperative ſeu abſolute peccata dimitteret?

Replicat: Quod eſt de eſſentia Sacramentorum, commune eſt omnibus Eccleſiis: Sed forma pœnitentiæ apud Eccleſiam Orientalem eſt deprecatoria: Et probatur. Hæ ſunt formæ Græcorum: *Rogamus pro tali, indulge, condona*. Tum poteſtas commemoratur his verbis: *Tu Domine per ſanctos Apoſtolos tuos donaſti iis qui in ſancta tua Eccleſia ſucceſſive per tempora ſacerdotali junguntur officio, facultatem in terris dimittendi peccata*. Deinde ſic proſequuntur: *Obſecramus itaque pro fratre noſtro N. qui coram te adſtat, tribue ei tuam miſericordiam, dirumpens vinculum peccatorum*. Sunt & aliæ ejuſmodi quæ in idem coincidunt. Ex his ſic arguitur: Non apparet Eccleſiam Græcam vera caruiſſe forma Pœnitentiæ: Sed illæ formulæ ſunt deprecatoriæ. Ergo &c.

Reſpondeo negando minorem. Ad probationem diſtinguo: Et forma Græcorum eſt enuntiativa auctoritative & judicialis, concedo: immo non nihil imperium ſpirat, cum dicant, *habeo te venia donatum*, quod idem eſt ac ſi dicerent *veniam do, ignoſco, condono, indulgeo, ſeu remitto tibi peccata*: Et eſt mere deprecativa, nego. Solutio eſt Arcudii Lib 4. de Pœnit. cap. 3. Quod confirmat multis exem-

exemplis , oſtendens ſimili phraſi , uti Græcos in ipſis contra Hæreticos prolatis ſententiis . Joannes Antiochenus in ſuis ad Xiſtum Romanum Pontificem , Cyrillum Alexandrinum , & Maximianum CP. Epiſtolis , quæ habentur 3. p. Concilii Epheſini cap. 27. ſic loquitur , inquit Arcudius hic pag. 369. “ Placuit aſ„ ſentiri nos ipſos huic ſententiæ ſacræ „ Synodi contra Neſtorium editæ , eum„ que *habere ut depoſitum* , & anathema„ tizare . „ Pergit idem Theologus , & ait : “ Neque enim Græci hoc modo lo„ quendi , ſive de rigore ſermonis , ſive „ potius uſu dixeris, illud intelligere vo„ lunt , ut nimirum *habeo te abſolutum* , „ pro eo quod eſt , *oſtendo te abſolutum* , „ accipi debeat . Confirmatur hoc totum „ a ſimili, quippe a contrario quando li„ gant , & excommunicant , ſimillima „ phraſi utuntur ἔχω σε ἀφωρισμένον , pro „ ἀφορίζω σε *habeo te ſegregatum* , hoc eſt , „ *ſegrego te , ſecerno , & excommunico* , ut „ exempla quoque paulo ante comme„ morata luculenter teſtantur. „

Subdit : “ At non extat ejuſmodi for„ ma in Euchologio . Equidem fateor . „ Neque enim ſi extaret , in recenſendis „ aliorum opinionibus tantopere laboraſ„ ſem . Eſt tamen frequens , & in ore „ multorum Confeſſariorum quotidie ver„ ſatur , licet major pars Græcorum ex „ ignorantia quod neſciant totam vim „ latere in his paucis verbis , ea non u„ tantur. Qui autem utuntur , ex uſu „ quodam quotidiano vocem quodammodo „ corruperunt , locoque συγκεχωρημένον , „ vulgari & corrupto vocabulo dicunt „ συχωρημένον . Antiſtites vero & Epi„ ſcopi honoris causa , & dignitatis , ſive „ etiam humilitatis ſolent iſtius modi „ formam pronuntiare in tertia perſona „ præſentis temporis hoc modo : *Mea medio„ critas , ſive humilitas habet te venia donatum* ; „ hoc eſt *dat tibi veniam* . „

Ad præcedentium confirmationem , refert idem Arcudius duo diplomata quæ abſolutam continent formam, quæque extant in libro qui inſcribitur Turco- Græcia . Primum eſt Pachomii Patriarchæ CP. adverſus quemdam Arſenium Catholicum virum , cum Eccleſia Romana conjunctum , Metropolitam Monembaziæ quem depoſitione & excommunicatione ferit : Alterum Michaelis Patriarchæ Antiocheni , qui Theodoſium Rigomalam a ligamine peccatorum abſolvit .

Verba primi diplomatis hæc ſunt : *Mediocritas noſtra . . . habet excommunicatum in hoc & in futuro ſæculo . . . . Rurſus eumdem . . . habet depoſitum , omnique prorſus Sacerdotio , & Pontificia dignitate exutum , hæc eſt ſententia noſtra , quam ſancto Spirito auctore approbatoreque in ipſum pronuntiamus .*

Alterius diplomatis ibidem inſcriptio eſt hæc, *Abſolutoria deprecatio Patriarchæ Antiocheni Michaelis , quam recitat ſuper caput ejus qui ipſi confitetur* . Primum recenſet verba Chriſti Joan. 2. *Quæcumque ſolveritis* &c. Tum abſolvit pœnitentem his verbis : *Mediocritas noſtra habet venia donatum ſpiritualem filium ſuum Theodoſium in quibuſcumque etiam ipſe ut homo deliquit , atque in Deum verbo , opere , cogitatione , omnibuſque ſuis ſenſibus peccavit* . Hanc eamdem orationem abſolutoriam ſe vidiſſe teſtatur Arcudius , conceſſam Leopoli , quæ eſt Metropolis Ruſſiæ , cuidam Petro Diacono Rutheno a Patriarcha Joachimo Antiocheno . Eamdem tradit Gabriel Philadelphiæ Antiſtes in libello de Sacramentis , ubi hæc Pœnitentiæ forma legitur : *Gratia ſanctiſſimi Spiritus , per meam humilitatem habet te venia donatum , & abſolutum .*

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Forma Sacramenti Pœnitentiæ eſt abſoluta : deprecatoria non ſufficeret .

PRIMO : Scriptura nullam facit de precibus mentionem , ſed ſimpliciter dicit Matt. 18. *Quæcumque ſolveritis ſuper terram , erunt ſoluta & in cœlo .*

Secundo : Omnes formæ , ſi excipias eam , quæ Extremæ-Unctionis eſt , ſunt abſolutæ , ut refert ſanctus Thomas Opuſc. 22. cap. 1. Ratio ejus eſt , quod qui rogat ut ligatus ſolvatur , non ipſe eum ſolvit : Hinc ibi opinionem contrariam vocat temerariam , quippe quæ Sacramentum incertum reddat ; unde ſic concludit : “ Non ergo ſub incerto modo deprecati„ væ orationis ſignificanda eſt in hoc Sa„ cramento remiſſio peccatorum , ſed ſub „ certitudine per indicativam orationem . „ Non ergo eſt forma in ſacramento Pœni-

„ tentiæ

„ tentiæ, Abſolutionem, & remiſſionem „ tribuat tibi omnipotens Deus, ſed, „ Ego te abſolvo. „

Tertio: Concilium Tridentinum Seſſ. 14. cap. 3. ait preces tum antecedentes illam formam, *Ego te abſolvo*, tum ad eam conſequentes, non eſſe de eſſentia Sacramenti; capite vero ſexto aſſerit ſacerdotem per modum Judicis abſolvere: quis autem cordatus uſquam dixerit Judicem expoſtulare ut ſolvatur reus, cum potius ipſe eum ſolvat, & dimittat?

SYNOPSIS OBJECTIONUM, ET RESPONSIONUM.

PRIMO: Non negamus Græcos miſcere preces quum a peccatis abſolvunt, ſed inter abſolvendum formam abſolutam pronunciant, ut non unum refert Euchologium.

Secundo: Neque vero diffitemur formam Extremæ-Unctionis eſſe deprecatoriam; ſed hoc contingit ex eo quod ſanctus Jacobus cap. 5. expreſſam faciat de oratione mentionem: Nec mirum, quia petitur ſanitas corporis, & hoc non nihil gratiam gratis datam ſpectat, immo & perſeverantia finalis pro ægroto in extremis poſito: has propter rationes forma hujus Sacramenti, ſed non aliorum, eſt deprecatoria.

Tertio: Citra fundamentum objicitur formam abſolutionis a cenſura, quandoque fieri nutu, & Matrimonii conſenſum ſignis nonnumqnam exprimi; namque primum caput forum externum ſpectat, alterum vero rationem contractus ſubit: Utrumque exigit conſenſum, Judicis quidem ad pœnam relaxandam, contraentium vero ut in Chriſto & Eccleſia conjungantur; ubique autem gentium con ſenſus nutibus & ſignis bene manifeſtatur; minime vero ſententia Judicis reum abſolventis, niſi verbis claris pronuntietur.

Quarto: Eſto quod Miniſter non ſit cauſa principalis, agit tamen ut verus Judex, habens ab eo ligandi atque ſolvendi poteſtatem.

SECTIO TERTIA.

Utrum Sacerdos per hæc verba, EGO TE ABSOLVO, peccata vere remittat?

Opiniones Theologorum.

PALUDANUS & Capreolus docent hunc eſſe formæ ſacramenti Pœnitentiæ ſenſum: *Exibeo tibi Sacramentum remiſſivum peccatorum dando tibi jus ad gratiam remiſſionis, id eſt ad immunitatem peccati*: Sed hæc opinio ſtare non poteſt, quandoquidem Sacramenta, quæ conſiſtunt in uſu, debent ſignificare immediate gratiam qua Deo formaliter conjungimur, & Chriſto incorporamur, ita ut efficiant quod ſignificant. Porro jus laudatum eſt quid a gratia prorſus diſtinctum; iſta quippe verba, *Ego te abſolvo a peccatis tuis*, ſubnotant aliquid de facto dari. Igitur non admittenda eſt Paludani & Capreoli ſententia.

Quidam alii, hunc iſtis verbis, *Ego te abſolvo a peccatis tuis*, determinant ſenſum: *Ego te abſolvo ab obligatione in poſterum ſubjiciendi peccata tua clavibus Eccleſiæ*. Verum & hoc falſum, immo & abſurdum eſt, cum verba formæ ad remittenda peccata per ſe primo terminentur. Quis autem cordatus dixerit eo pronuntiari ſcopo, ut pœnitens ſit immunis ab obligatione ſe ſe in poſterum ſubjiciendi clavibus Eccleſiæ, cum hoc ſit quid ad remiſſionem peccatorum per abſolutionem factam dumtaxat conſequens.

Hugo a S. Victore aſſerere non dubitat, verba laudata nihil aliud ſignificare niſi hoc, *Abſolvo te ab æterna pœna* damni, ſed & hæc opinio claudicat propter duo. Primo quidem, quia remiſſio pœnæ æternæ eſt ſolum ſecundarius ſacramenti Pœnitentiæ effectus. Secundo; Sæpius contingit nullam pœnam æternam remittendam eſſe, ut in viris timoratis, & devotis mulieribus, qui omnes, ordinarie loquendo, non niſi peccata venialia habent confeſſario deponenda. Quibus certe non reſpondet pęna æterna, cum non impediant hominem viſione beatifica donari.

Petrus Lombardus propugnat formæ verba,

ba, ſolum declarare peccata eſſe remiſſa, quod ſane adverſatur Concilio Tridentino. Ab hæreſeos tamen oævo iſte & alii vindicantur, eo quod, non adhuc abſoluto Concilio, ſcripſerint. Contra omnes ſit

CONCLUSIO.

Senſus verborum formæ Pœnitentiæ, non eſt iſte, Declaro te eſſe abſolutum a peccatis tuis, ſed potius iſte, Ego vice Chriſti tamquam ejus Miniſter, & Judex ab eo conſtitutus, de facto, Abſolvo te a culpis peccatorum, ſeu, remitto tibi culpas, & conſequenter pœnas æternas illis debitas:

Probatur multis momentis.

Primo, ex Sacris Scripturis.

Joannis 20. Hæc leguntur: *Sicut miſit me Pater & ego mitto vos*; deinde inſufflato in eos Spiritu ſancto, ſubjungit: *Quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis, & quorum retinueritis, retenta ſunt.* Ex quibus ſic licet arguere: Teſtatur Dominus ſe eam diſcipulis poteſtatem dare quam ipſe a Patre acceperat: Igitur ſicut Chriſtus, non tantum annuntiabat remiſſionem peccatorum, ſed vere, ac proprie eam conferebat; ita & Apoſtoli, dabant, ſalvo eo diſcrimine, quod Chriſtus auctoritate propria remiſerit peccata, illi vero ut Miniſtri, auctoritate ab ipſo emendicata & accepta.

Rurſus Matth. c. 16. & 18. univerſaliter dicitur, *Quæcumque ſolveritis &c.* Ea autem ſolutio, quæ fit a reatu damnationis æternæ, ſub illa generalitate comprehenditur; unde D. Ambroſius Lib. 3. de Spiritu ſancto c. 18. ait, quod Petrus acceptis a Chriſto clavibus Regni cœlorum, ſui ſecurus, peccata donavit, quaſi diceret, non magis dubitabat Petrus de effectu verborum, quę pęnitenti dicebat, Remitto tibi peccata, quam cum dixit Act. 3. Claudo, *Surge & ambula.*

Quid plura? In verbis Domini Matth. 16. ligare non idem eſt ac annutiare, vel oſtendere ligatum, ſed aliquid ultra ſignificat: Igitur & a ſimili idem dicendum eſt de ſolutione a peccato; cum eadem ſit lex oppoſitorum. Ibidem cap. 18. habetur: *Si autem peccaverit in te frater tuus, vade, & corripe eum inter te & ipſum ſolum.* Eo loci declarat quidem Chriſtus quod frater vinculo peccati obſtrictus, ſic eum tamen tunc non ligat ad pœnam, ſed ſolummodo quum pronuntiat: *Si autem Eccleſiam non audierit, ſit tibi ſicut Ethnicus & publicanus.* Tum mox ſubjungit: *Quæcumque alligaveritis* &c. Ligare igitur differt, a To ligatum oſtendere. His adde quod Chriſtus dicat prius remitti peccatum in terris quam in cœlo, juxta illud ibidem, *Quæcumque ſolveritis ſuper terram, erunt ſoluta & in cœlo*, Et Joan. 20. *Quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis.* Igitur Sacerdos non declarat tantum peccata eſſe remiſſa, ſed de facto ipſe ut Chriſti Miniſter vi abſolutionis remittit.

Secundo, ex Patribus.

PRIMUS qui hanc veritatem docet occurrit ſanctus Cyprianus Epiſt. 2. L. 1. his verbis: " Nec enim fas erat Eccleſiam pulſantibus claudi, quando permiſerit ipſe qui legem dedit, ut ligata in terra, & in cœlis ligata eſſent, ſolvi autem poſſent illic, quæ hic prius in Eccleſia ſolverentur. "

Secundus qui venit in veritatis teſtimonium eſt,

S. Hilarius in Matth. c. 16. ubi ſic habet: " O! beatus cœli janitor, cujus arbitrio claves æterni aditus traduntur, cujus terreſtre judicium præjudicata auctoritas ſit in cœlo, ut quæ in terris, aut ligata ſunt, aut ſoluta, ſtatuti ejuſdem conditionem obtineant & in cœlo.

Tertius, eſt ſanctus Chryſoſtomus Hom. 5. de verbis Iſaiæ, *vidi Dominum*, ubi primum recenſet conceſſionem factam Apoſtolis de remiſſione peccatorum: Tum ſic loquitur: " A terra judicandi principalem poteſtatem ſumit cœlum, nam judex ſedet in terra, Dominus ſequitur ſervum, & quidquid hic in inferioribus judicavit, hoc ille in ſupernis comprobat. " Porro judicium declarativum non antecedit, ſed ſequitur aliud: Rurſus L. 3. de Sacerdotio c. 5. loquens de poteſtate remittendi peccata, hæc ait: " Quæ-

" Quænam obſecro poteſtas hac una ma-
„ jor eſſe queat ? Omne judicium filio
„ dedit Pater . Ceterum video ipſum
„ omne judicium a Deo filio illis tradi-
„ tum ; nam quaſi jam in cœlum tranſ-
„ lati , ac ſupra humanam naturam po-
„ ſiti , atque noſtris ab affectibus exem-
„ pti, ſic illi ad principatum juſtum per-
„ ducti ſunt. „

S. Cyrillus L. ad Reginas de recta fide, expendens teſtimonium Joannis 20. *Quorum remiſeritis* ; agnoſcit Chriſtum dediſſe Apoſtolis poteſtatem remittendi peccata : " Magnum eſt ', *ait* , & ſuper
„ creaturam, talem poteſtatem concede-
„ re , & ita retinere peccata quorum-
„ cumque voluerint: dimittere item qui-
„ bus voluerint. „

Hanc eamdem veritatem prædicat D. Ambroſius ; ad illa quippe verba Pſal. 38. *Remitte mihi refrigerium* , repetitis Evangelii verbis , vere judices eſſe Apoſtolos , dicit : " Dominus , *inquit* , quod
„ ante erat judicii ſui , dedit Apoſtolis,
„ peccata remittendi poteſtatem. „ Tum L. 2. de pœnitentia c. 2. " Impoſſibile
„ videbatur per pœnitentiam peccata di-
„ mitti , conceſſit hoc Chriſtus Apoſto-
„ lis , quod ab Apoſtolis ad Sacerdotum
„ officia tranſmiſſum eſt. „

Similia tradit D. Auguſtinus L. 50. Homil. 13. cap. 9. dum ait : " Deus ha-
„ bitat in templo ſuo, hoc eſt in ſanctis
„ Fidelibus: in Eccleſia ſua per eos pec-
„ cata dimittit. „ Concinit 5. Hieronymus Epiſt. ad Heliodorum: " Abſit ut
„ quidquam ſiniſtri loquar de illis qui
„ claves Regni cęlorum habentes , quo-
„ dam modo ante diem judicii judi-
„ cant. „ Et rurſus in c. 16. Matth.

D. Gregorius in Homil. 26. in Evang. ejuſdem eſt labii ; explicans enim jam laudata Joan. 20. Chriſti verba , Quorum remiſeritis peccata &c. ait : " Illi diſci-
„ puli ad tanta onera humilitatis vocati,
„ ad quantum culmen gloriæ ſunt perdu-
„ cti: ecce non ſolum de ſemetipſis ſe-
„ curi fiunt, ſed etiam alienæ obligatio-
„ nis, poteſtatem relaxationis accipiunt,
„ principatumque ſuperni judicii ſortiun-
„ tur; ut vice Dei quibuſdam peccata re-
„ tineant, quibuſdam relaxent. „ Ex his ſequitur iſtud argumentum . Patres uno veluti calamo ſcribunt Sacerdotem remittere peccata eodem prorſus modo ſicut in cœlis remittuntur ; ſed non mere declarative remittuntur a Chriſto in cęlo : Igitur nec in terra per Sacerdotem.

Tertio , auctoritate Conciliorum.

PRIMO : Juxta Concilia , forma huius Sacramenti hæc eſt, *Ego te abſolvo* : Non autem, Ego te abſolutum oſtendo. Rurſus effectus Sacramenti Pęnitentiæ ex Decreto tum Eugenii IV. pro Armenis, tum Concilii Tridentini Seſſ. 14. c. 3. eſt , hominem cum Deo reconciliare : ſed reconciliare non eſt ſolum peccata declarare abſoluta , verum potius ea & abſtergere , & dimittere. Ergo &c.

Secundo : Contra Vvicleſitas contendentes Sacerdotem non poſſe abſolvere , neque peccata remittere , niſi peccator prius eſſet a peccatis abſolutus , in Bulla Martini V. hujuſmodi præſcribitur interrogatio facienda ſuſpectis; utrum credant quod malus Sacerdos vere abſolvat, & vare conferat alia Sacramenta ? & negantes propelluntur.

Tertio : Iſpemet Eugenius affirmat in Decreto, quod ſicut per Baptiſmum ſpiritualiter renaſcimur, ita per Pęnitentiæ ſacramentum ſpiritualiter ſanamur; quod & confirmat Concilium Tridentinum Seſſ. 14. c. 1. primum laudat inſtitutionis verba , Joan. 20. Deinde ſubdit :
" Quo tam inſigni facto , & verbis tam
„ perſpicuis poteſtatem remittendi , &
„ retinendi peccata ad reconciliandos fi-
„ deles poſt Baptiſmum lapſos , Apoſto-
„ lis , & eorum legitimis ſucceſſoribus
„ fuiſſe communicatam , univerſorum
„ Patrum conſenſus ſemper intellexit .
„ Tum can. 9. ſic definit : *Si quis dixerit abſolutionem ſacramentalem Sacerdotis , non eſſe actum judicialem , ſed nudum Miniſterium pronunciandi , & declarandi remiſſa eſſe peccata confitenti* . . . . *Anathema ſit*. Ergo &c.

Quarto , Ratione.

PRIMA : Sacramenta novæ legis faciunt quod ſignificant , & quidem vere , & ex opere operato. Igitur Miniſter vere abſolvit ; & non ſimpliciter declarat peccata eſſe remiſſa; alias non niſi ex opere

ope-

operantis Sacramentum ſuum obtineret effectum.

Secunda: Si forma eſt ſolum remiſſionis peccatorum declarativa, jam peccata per ſacramentum Pœnitentiæ non remittuntur, cum ante datam abſolutionem ſint remiſſa; Sed hoc eſt contra definitionem fidei Concilii Tridentini: Ergo &c.

Tertia: Si Sacerdos non abſolvit, ſed tantum abſolutum oſtendit, non aperit cœlum Pœnitenti, & conſequenter claves ad aperiendum non accepit, ſicque inepta evadit clavium metaphora ad ſignificandum ſacramenti Pœnitentiæ effectum; cum Sacerdos ſicut nihil clauderet, ita & nihil aperiret, quippe qui ſolum declararet cœlum modo clauſum, modo etiam apertum: ſed abſurdum conſequens. Ergo & Antecedens.

Quarta: Quod Eccleſia ita certum ſemper credidit, ut obſtrepentes & negantes ſemper abjecerit, tamquam dogma inconcuſſum habendum eſt: Atqui abſolutionem a Sacerdote reis datam, peccata vere remittere ſic ab omni ęvo putavit, ut contradicentes damnaverit. Et probatur. I. Ex proſcriptione Vvicleſi in Concilio Conſtantienſi, & Proteſtantium in Tridentino, II. Ex damnatione Novatianorum, quorum palmare hæreſeos caput erat, negare poteſtatem ineſſe Eccleſiæ remittendi peccata; de eis enim Synodus Tridentina Seſſ. 14. cap. 1. ſic loquitur: "Novatianos, remittendi poteſtatem olim pertinaciter negantes, magna ratione Eccleſia Catholica, tamquam hæreticos exploſit, atque damnavit." Ergo &c.

Quinta: Sacramentum novæ legis facit & operatur quod ſignificat: Sed illa Sacramenti Pœnitentiæ forma, *Ego te abſolvo a peccatis*, ſignificat peccata vere remitti; e contra vero iſta, Declaro peccata tua eſſe remiſſa. Ergo &c.

FIT SATIS OBJECTIONIBUS.

Objicies: Solus Deus animam interius per ſe vivificat, juxta illud Iſaiæ c. 43. *Ego ſum ipſe qui deleo iniquitates*; ſolus igitur per ſe vinculum æternæ mortis relaxat.

Reſpondeo diſtinguendo: Solus Deus vivificat animam per converſionem cordis præcedentem, concedo: per remiſſionem peccati ſubſequentem, nego. Priorem vivificationem ſolus Deus operatur ſine hominis Miniſterio, ſaltem efficaci; poſteriorem vero per Sacerdotem Pœnitentiæ ſacramentum conferentem; & tamen recte dicitur etiam ſolus tum condonare, tum iniquitates delere; quia effectus non aſſimilatur inſtrumento, ſed cauſæ principali: quocirca non homo Miniſter Chriſti, ſed ſolus Chriſtus dicitur peccata remittere. Et hoc unum intendunt Patres, cum ſolum Deum peccata abſtergere conclamant.

Inſtabis: Sicut Chriſtus ſibi retinuit poteſtatem Baptizandi, teſte Auguſtino Tract. 5. in Joan. dicente, *Hic eſt qui baptizat*, ita & ſolvendi: Igitur Sacerdotes non habent peccata remittendi poteſtatem.

Reſpondeo diſtinguendo: Chriſtus ſibi retinuit poteſtatem excellentiæ; id eſt excellentis Miniſterii, quæ in eo potiſſimum ſita eſt, quod in nomine ejus ſanctificentur Sacramenta, & illis omiſſis, poſſit conferre gratiam, concedo: inferioris Miniſterii, nego. Illud contuliſſe hominibus, omni argumentorum genere oſtenſum eſt in ſecunda hujuſce tractatus parte. Sin minus, dicendum erit pariter in Baptiſmo Sacerdotem oſtendere tantum infantem ablutum a peccatis; quod funditus Baptiſmi virtutem, & efficaciam ſubverteret.

Urgebis: Sacerdotes veteris legis typum gerebant Sacerdotum novæ legis: Sed illi leproſum non mundabant, verum mundos, vel immundos tantum oſtendebant; hinc ipſe Chriſtus leproſos prius per ſe mundavit, deinde vero ad Sacerdotes remiſit, quorum judicio mundi oſtenderentur. Ergo &c.

Reſpondeo I. Cum D. Chryſoſtomo L. 3. de Sacerdotio, perfectionem novæ legis ad diſtinctionem veteris petendam; ex eo quod ejus Sacerdotes nedum oſtendant, ſed vere mundent peccatores: Quod non levius declarat Concilium Florentinum, quum ait Sacramenta novæ legis in hoc maxime ab aliis ſecerni, quod Moſaica gratiam non niſi ex opere operantis producerent, noſtra vero vi ſibi intrinſeca, & ex opere operato illam cauſent.

Reſpon-

Reſpondeo II. diſtinguendo : Id eſt , ſicut Sacerdos Leviticus, non niſi eum qui vere liberatus eſſet a lepra debebat legaliter mundare, & exterius reconciliare populo, ut cum aliis in cultu Dei & ceremoniis conſociari poſſet ; ſic Sacerdos Evangelicus, non niſi eum , qui voluntate peccandi depoſita vere converſus eſt, ſpiritualiter mundare poteſt, concedo : & æquale eſt Miniſterium, nego.

Repones : S. Cyprianus Lib. de lapſis hæc habet : " Solus Deus miſereri pot„ eſt ; veniam de lapſis quæ in ipſum „ commiſſa ſunt, ſolus ille poteſt largiri, „ qui peccata noſtra portavit , qui pro „ nobis doluit . quem Deus tradidit pro „ peccatis noſtris ; homo Deo non pot„ eſt eſſe major , nec remittere aut do„ nare , indulgentia ſua ſervus poteſt , „ quod in Dominum delicto graviori „ commiſſum eſt. ,, Ergo &c.

Reſpondeo diſtinguendo : Et ibi S. Cyprianus condemnat eos qui pœnitentibus nondum ſufficienter, & debite diſpoſitis, impendunt abſolutionis beneficium , concedo : & poteſtatem remittendi peccata Sacerdotibus abjudicat , ſubdiſtinguo ; principalem , concedo : miniſterialem , nego.

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Sacerdos vere abſolvit a peccatis.

PRIMO : Sic pronunciat Chriſtus Matth. 16. & 18. *Quæcumque ſolveritis* &c. Si quid in his verbis fuiſſet immutandum , S. Joannes qui poſt Matthæum ſcripſit , correxiſſet ſententiam; ſed e contra cap. 20. idem de poteſtate collata Apoſtolis ad remittenda peccata , dicit.

Secundo : Concinunt SS. Patres , in primis S. Cyprianus Lib. 1. Epiſt. 2. Hilarius in cap. 16. Matth. Chryſoſtomus Homil. 5. de verbis. Iſa. His accedit definitio Concilii Trid. Seſſ. 14. cap. 3.

Tertio : Sacramenta novæ legis faciunt quod ſignificant : Sed iſta Pœnitentiæ ſacramenti forma, *Ego te abſolvo a peccatis tuis* , ſignificat peccatorum remiſſionem. Ergo &c.

SYNOPSIS DIFFICULTATUM ET EXPLICATIONUM.

PRIMO : Fruſtra opponitur ex Scriptura & SS.Patribus ſolum Deum remittere peccata, cum hoc inte ligatur de cauſa prima & principali , quæ non excludit cauſam miniſterialem.

Secundo : Neque vero concludendum eſt Sacerdotes novæ legis non vere abſolvere, eo quod veteris & Moſaicæ ſolum declararent peccata eſſe remiſſa , cum inter utriuſque legis Miniſtros non ſit adæquata comparatio : ſicut enim noſtra Sacramenta producunt gratiam phyſice & ex opere operato , conſequenter & Chriſti Miniſtri vere a peccatis abſolvunt.

Tertio : S. Cyprianus concluſioni non adverſatur, cum ait , ſolus , *Deus miſereri poteſt* intelligas velim, ut cauſa principalis : cum enim effectus non denominet inſtrumentum, ſed tantummodo cauſam principalem cui ſoli aſſimilatur, ſolus Deus dicitur miſereri , & remittere peccata.

SECTIO QUARTA.

Quibus impendi debeat , aut denegari beneficium abſolutionis?

CERTUM eſt illum qui in criminis actu, rationis uſu ſpoliatur , nec ſui ſit compos, ante mortem non abſolvendum eſſe ; quis enim , vel leviter conjiciet eum tunc temporis, vel minimum dolorem de peccatis concipere ? Idem dicendum de peccatoribus publicis qui ſubito corripiuntur , & nullum ante , vel verbis , aut nutibus ſignum Pœnitentiæ dederunt. Tales ſunt concubinarii publici, uſurarii , Apoſtatæ , hæretici . Et vero probabiliſſimum eſt illos nullatenus voluiſſe recedere a malo.

Sed non idem dicendum de viris frugi, qui ſubitæ mortis ictibus aggrediuntur ; licet enim iſti prius nec voce, nec ſignis abſolutionis beneficium efflagitaverint ; tamen ſunt abſolvendi; ita communiter Theologi morales , qui hoc ipſum concludunt ex canone *Si Presbyter*, citatus a Gratiano decreti p. 15. c. 43. II, ex Auguſtino,

ſtino, qui id ad calcem L. 1. de adulterinis conjugiis expreſſe ſic tradit. Jam multa de iſto momento, ubi de Catechumenatu, & diſpoſitionibus ad Euchariſtiam, diximus; ſed ne aliquid pro hac materia deficiat, eam impræſentiarum, ut invitat occaſio, ex profeſſo tractare juvat. Unde ſit

CONCLUSIO.

Qui graviorum peccatorum habitu detinentur, ante abſolutionem conferendam probandi ſunt.

Probatur ex multis capitibus.

Primo auctoritate Scripturæ ſacræ.

Hæc veritas ſuadetur ex idea quam Scripturæ ſacræ nobis ſuppeditant de homine vere converſo; ſic enim eum delineat Pſaltes Regius Pſal. 1. *Erit tamquam lignum, quod plantatum eſt ſecus decurſus aquarum, quod fructum dabit in tempore ſuo, & folium ejus non defluet, & omnia quæcumque faciet proſperabuntur*; ſic & Chriſtus Matth. 7. his verbis: *Omnis ergo, qui audit verba mea hæc, & facit ea, aſſimilabitur viro ſapienti, qui ædificavit domum ſuam ſupra petram, & deſcendit pluvia, & venerunt flumina, & flaverunt venti, & irruerunt in domum illam, & non cecidit. Fundata enim erat ſuper petram*. Dubio procul tales non ſunt, qui habitu peccati ita detinentur; ut ne quidem velint, vel uti remediis ad propellendas tentationes præſcriptas, vel ab occaſione, ubi adeſt manifeſtum peccandi periculum, ſecedere. Apoſtolus 1. Cor. 11. hanc abſolutionis concedendæ conditionem, non lævius ſubindigitat, cum ait: *Probet autem ſe ipſum homo, & ſic de pane illo edat, & de Calice bibat: qui enim manducat & bibit indigne, judicium ſibi manducat & bibit*. Sed non abſimilis eſt ratio de Pœnitentia; ſi quis enim ad eam indigne accedit, nonne graviter peccat? Igitur prius probandus eſt impius, ne ficte ſuſcipiat Sacramentum.

Secundo, ex Patribus.

S. Cyprianus aſſerit hujuſcemodi abſolutiones magis obeſſe lapſis quam prodeſſe; ſic enim habet Lib. de lapſis: " Si „ quis præpropera feſtinatione temera„ rius, remiſſionem peccatorum dare ſe „ cunctis putat poſſe, aut audet Domini „ præcepta reſcindere, *dans ſcilicet pacem* „ *nondum pœnitentia perfunctis*; non tantum „ nihil prodeſt ſed obeſt lapſis.... quanta „ ſit probationis neceſſitas, ex difficultate a „ malis habitibus ſe ſe ſolvendi, liquet.„ Quod quidem poteſt illuſtrari exemplo ipſius Auguſtini ad converſionem properantis. Sic loquitur Lib. 8. Confeſſ. c. 1. " Videbam enim plenam Eccleſiam tuam, „ & alius ſic ibat, alius autem ſic. Mihi „ autem diſplicebat quod agebam in ſæ„ culo, & oneri mihi erat valde, non „ jam inflammantibus cupiditatibus, ut „ ſolebant, ſpe honoris & pecuniæ, ad „ tolerandam illam ſervitutem tam gra„ vem. Jam enim me illa non delecta„ bant præ dulcedine tua & decore do„ mus tuæ quam dilexi, ſed adhuc tena„ citer colligabar ex femina.... Sed ego „ infirmior eligebam molliorem locum: „ & propter hoc unum volvebar in ce„ teris languidus, & tabeſcens curis mar„ cidis, quod & in a iis rebus quas no„ lebam pati, congruere cogebar vitæ „ conjugali, cui deditus obſtringebar.„

Rurſus ibidem cap. 5. ſic habet: " Velle meum tenebat inimicus, & inde „ mihi catenam fecerat & conſtrinxerat „ me.. Quippe ex voluntate perverſa fa„ cta eſt libido, & dum ſervitur libidini, „ facta eſt conſuetudo, & dum conſuetu„ dini non reſiſtitur, facta eſt neceſſitas. „ Quibus quaſi anſulis quibuſdam ſibimet „ innexis, unde catenam appellavi, tene„ bat me obſtrictum dura ſervitus: vo„ luntas autem nova, quæ mihi eſſe cœ„ perat, ut te gratis colerem, fruique te „ vellem Deus, ſola certa jucunditas, „ nondum erat idonea ad ſuperandam „ priorem vetuſtatem roboratam.„

Denique ibidem c. 10. ait: " Ego cum „ deliberabam ut jam ſervirem Domino „ Deo meo, ſicut diu diſpoſueram, ego „ eram qui volebam, ego qui nolebam, „ ego ego eram. Nec plene volebam, nec „ plene nolebam. Ideo mecum conten„ debam, & diſſipabar a me ipſo. Et ipſa „ diſſipatio, me invito quidem fiebat, „ nec tamen oſtendebat naturam mentis „ alienæ, ſed pœnam meæ.„

Idem

Idem S. Doctor Serm. 66. de tempore, probationes faciendas ſic explicat: " Fructus dignus eſt Pœnitentiæ, tranſacta flere peccata, & eadem iterum non agere. Scriptum eſt, Ne adjicias peccatum ſuper peccatum; Lavamini, dicit Dominus per Iſaiam Prophtam, & mundi eſtote. Lavatur itaque & mundus eſt, qui & præterita plangit, & iterum non admittit; lavatur & non eſt mundus qui plangit quod geſſit, nec deſerit, ſed poſt lacrymas flenda hæc, quæ fleverat repetit. "

Eadem eſt mens ſancti Iſidori de illa Pœnitentia Lib. 7. Sent. c. 16. Irriſor eſt, *inquit*, & non pœnitens, qui adhuc agit quæ pœnitet, nec Deum videtur poſcere ſubditus, ſed ſubſannare ſuperbus. S. Gregorius Magnus eſt ejuſdem labii L. 7. Epiſt. c. 10. " Infructuoſam, *ait*, pœnitentiam dicimus, quæ ita accipitur, ut in eadem culpa vel ſimili, vel deteriori vel parum minori permaneatur. " Hinc Patres 3. Concilii Toletani de illis abſolutionibus hæc declarant: " Quoniam comperimus per quoſdam Hiſpaniarum Eccleſias, non ſecundum canones, ſed fœdiſſime pro ſuis peccatis homines agere pœnitentiam, ut quoties peccare libuerit, toties a Presbyteris ſe reconciliari poſtulent: ideo pro coercenda tam execrabili præſumptione, id a ſancto Concilio jubetur, ut ſecundum formam canonum antiquorum detur pœnitentia. "

His accedat auctoritas S. Caroli Borromæi, qui in ſuis inſtructionibus ita loquitur: " Confeſſarios admonitos volumus; ut donec emendationem perſpexerint, abſolutionem iis pœnitentibus procraſtinent, quos veriſimile eſt ad peccata iterum lapſuros quantumvis polliceant, ac ſpondeant ſe ea dimiſſuros. " Tum exempla refert: " Hujuſmodi ſunt adoleſcentes, otio ut plurimum dediti, qui in ludis, comeſſationibus, ebrietatibus, & impudicitiis majorem vitæ partem impendunt &c. " Quas quidem abſolvendi regulas dedit ſanctus Præſul ex Decreto 3. Concilii Mediolanenſis, a ſancta Sede approbati: Vel ipſa Eccleſia Gallicana eas in Comitiis generalibus Pariſiis habitis ann. 1655. 1656. & 1657. obſervandas recepit.

Non prætereundus Innocentius XI. qui hanc molliorum Caſuiſtarum proſcripſit propoſitionem: *Pœnitenti habenti conſuetudinem peccandi contra legem Dei, naturæ, aut Eccleſiæ, etſi emendationis ſpes nulla appareat, nec eſt neganda, nec differenda abſolutio, dummodo ore proferat ſe dolere, & proponere emendationem*. Idem Pontifex hanc ulteriorem anathemate percuſſit propoſitionem: *Poteſt aliquando abſolvi, qui in proxima peccandi occaſione verſatur, quam poteſt & non vult omittere; quinimmo directe & ex propoſito quærit, aut ei ſe ingerit*.

Tertio, Ratione.

PRIMA: Quod uſus Eccleſiæ obtinuit, ſic obſervandum & faciendum eſt: Sed uſus invaluit in Eccleſia probare eos qui graviorum peccatorum habitibus tenentur, antequam a peccatis abſolvantur. Ergo &c.

Altera: Qui ſæpius non ſtat promiſſis, non niſi prævia probatione, & poſt exantelatos aliquandiu juxta peccatorum gravitatem, pœnitentiæ labores abſolvi debet: Sed experientia quotidiana oſtendit eos qui peccatorum habitu gravantur, non ſtare promiſſis. Ergo &c.

Tertia: Ut Miniſter abſolvat pœnitentem, debet eſſe moraliter certus de veritate ejus contritionis: Atqui moraliter loquendo, certus non eſt, niſi probationis exercitio certitudinem reſpectu pœnitentis, qui malis laborat habitudinibus habeat. Ergo &c.

Diluuntur Objecta.

OBJICIES: Matth. 11. hæc leguntur, *Venite ad me omnes qui laboratis, & onerati eſtis, & ego reficiam vos*. Igitur Sacerdos qui vices Chriſti gerit, debet pœnitentibus beneficium abſolutionis citra moram impertiri.

Reſpondeo diſtinguendo conſequens: Debet pœnitentibus, qui juxta Evangelii præcepta vixerint, & qui jugum Chriſti ſuper ſe portaverint, concedo: indiſcriminatim, nego. Jugum Chriſti in hoc ſuave eſt, quod ad veram conducat juſtitiam, quæ non niſi juſtis Pœnitentiæ laboribus &

& ad menſuram præſcriptis, comparatur. Sed hoc parum eſt, ipſo dicente Apoſtolo 2. Cor. 4. *Momentaneum, & leve tribulationis noſtræ . . . . Æternum gloriæ pondus operatur in nobis*.

Inſtabis: Chriſtus Dominus præcepit Petro Matth. 18. ut omnibus veniam petentibus, quotieſcumque eſſlagitaverint, concederet: Igitur a pari Sacerdos abſolutionis beneficium quoties petitur, ultro conferre debet.

Reſpondeo diſtinguendo: Id eſt eis a quibus injuriis fuerit dilaceratus, concedo: veniam peccatorum in tribunali Pęnitentiæ, omiſſis diſpoſitionibus requiſitis ex parte peccatoris, nego. Neminem latere debet ibi Chriſtum prohibere vindictam, & ad condonationem injuriarum, ſtimulare. Ibidem enim ſubditur: *Serve nequam, omne debitum dimiſi tibi quoniam rogaſti me: nonne oportuit & te miſereri conſervi tui, ſicut & ego tui miſertus ſum? Et iratus Dominus ejus tradidit eum tortoribus, quoaduſque redderet univerſum debitum. Sic & Pater meus cœleſtis faciet vobis, ſi non remiſeritis unuſquiſque fratri ſuo de cordibus veſtris*.

Urgebis: Lucæ c. 6. ſic Chriſtus ad Apoſtolos, ait: *Eſtote miſericordes, ſicut & Pater veſter miſericors eſt*: Igitur quemadmodum Deus, ſemper eſt paratus hominibus ignoſcere, ita & Sacerdos qui in Tribunali Pęnitentiæ vices ejus gerit.

Reſpondeo diſtinguendo conſequens: Sicut Deus eſt paratus dare veniam converſis, ita & Sacerdos debet eſſe, concedo: Quibuſcumque, nego. Jam vero qui in peccati habitudine verſatur, non debet cenſeri converſus, niſi emendationis debito tempore dederit argumenta. Alias confeſſarius reddet Deo pro culpa ſua rationem, ut indicant iſta S. Ambroſii verba L. 2. de Pęnit. c. 9. " Nonnulli ideo poſcunt Pœnitentiam, ut ſtatim ſibi reddi communionem velint. Hi non tam ſe ſolvere cupiunt, quam Sacerdotem ligare; ſuam enim conſcientiam non exuunt, Sacerdotis induunt. ".

Inſiſtes: Chriſtus nulla interpoſita mora mulieri in civitate peccatrici peccata condonavit: vel ipſi Apoſtoli multa hominum millia aquis Baptiſmalibus tingebant, inter quos haud dubie multi malis peccatorum habitibus detinebantur. Quidni & idem facient Sacerdotes?

Reſpondeo diſtinguendo: Et illis omnibus Chriſtus donum contritionis largitus eſt, quod nullus hominum poteſt efficere, concedo: & abſque diſpoſitionibus abſoluti ſunt, nego. Etenim mulier peccatrix ad pedes ejus provoluta eſt, lacrymis caput rigare, & capillis capitis tergere cœpit. Immo ideo ei multa condonavit peccata Salvator, quia dilexerat multum. Quod ſpectat ad Apoſtolos, credendum eſt, illos homines in vera fuiſſe animi diſpoſitione a vitiis abſtinendi, quippe qui de ſalutis via ab eis edocti, ſuum percutiebant pectus; a cultu idolorum ſecedebant. Tum & ſæpius fidem ſuam proprii ſanguinis effuſione conſignabant.

Perſiſtes: Fides adhibenda eſt pęnitenti qui teſtatur ſe velle a peccatis recedere, maxime cum Eccleſia non judicet de internis. Ergo &c.

Reſpondeo; non verba ſed facta requiri ab ejuſmodi peccatoribus; experientia quippe quotidiana comprobat eos, ut fucum faciant, ea ſpondere, a quibus corde prorſus alieni ſunt. De illis loquens dicit S. Gregorius Magnus L. 6. c. 15. in L. 1. Reg. " Signum veræ converſionis, non eſt in oris confeſſione, ſed in afflictione Pęnitentiæ; tunc namque bene converſum peccatorem cernimus, cum digna afflictionis auſteritate delere nititur, quod loquendo confitetur; unde Joannes Baptiſta male converſos Judæos ad ſe confluentes increpans, ait, Genimina viperarum quis oſtendit vobis fugere a ventura ira? facite ergo fructus dignos Pœnitentiæ; in fructu ergo non in foliis aut ramis, pęnitentia cognoſcenda eſt.. ". Neque vero inſolitum eſt impium imperfecta, & inefficacia converſionis deſideria, pro ipſa converſione ſumere, quæ dubio-procul non ſufficiunt ad placandum Deum, ut videre eſt in pœnitentia tum Saulis, tum Antiochi, qui ore tenus & non corde de peccatis dolebant, hinc & uterque abjectus eſt a Domino.

Ad confirmationem diſtinguo: Eccleſia non judicat de internis in foro contentioſo, concedo: Tunc enim judicium ſecundum allegata & probata regulatur.

tur. In foro pœnitentiali, nego. Iſtud quippe eſt internum, ſcrutans corda & renes ibi Deus Sacerdotis Miniſterio; hinc confeſſarius debet habere converſionis argumenta priuſquam ligatum peccatorem ſolvat.

Replicabis: Fieri poteſt ut peccator vere ſit contritus, quod ſane non ſemel contingit; & hoc poteſt illuſtrari exemplo Latronis, qui pendens in cruce primum Chriſto improperabat; ſubito vero converſus veniam ab eo petiit, & ita exauditus eſt, ut Salvator ipſi expoſtulanti regnum Dei, Luc. 23. reſponderit, *Hodie mecum eris in Paradiſo*. Igitur credendum eſt pœnitenti de peccatis ſe vere dolere affirmanti, & abſque mora abſolvendus eſt, ſin minus procraſtinatio, mortis æternæ periculo eum committit.

Reſpondeo negando conſequentiam propter rationes iterum atque iterum laudatas.

Ad probationem diſtinguo: Et Latro dederat vera converſionis ſigna, concedo: Et non dederat, nego. Eo doloris gradu ad Chriſtum converſus erat, ut Latronem alterum blaſphemantem Dominum ſic increpaverit. *Neque tu times Deum, quod in eadem damnatione es. Et nos quidem juſte, nam digna factis recipimus. His vero nihil mali geſſit*. Merito igitur ei peccatorum veniam conceſſit Chriſtus, qui jam jam dixerat & promiſerat Matth. 10. *Omnis ergo qui confitebitur me coram hominibus, confitebor & ego eum coram Patre meo*.

Ad ulteriorem probationem fecimus ſatis ſupra dicendo Deum non deficere in neceſſariis, & vel ipſam Eccleſiam habere hujuſmodi fideles in laboribus pœnitentiæ e vita migrantes, tamquam contritione perfecta juſtificatos, & in pace Chriſti defunctos, ut patet de Catechumenis ad aliam vitam tranſmigrantibus. Inſtar omnium ſit Imperator Valentinianus, qui diem ultimum Catechumenus clauſit, & tamen ut juſtus. Sic teſtatur S. Ambroſius Orat. Fun. de obitu Val. ubi ſuum ſic alloquitur populum: “ Audio vos Principis caſum maxime dolere, quod non acceperit Sacramenta Baptiſmatis: dicite mihi quid aliud in nobis eſt niſi voluntas, niſi petitio? Atqui etiam dudum hoc votum habuit, non habet ergo gratiam quam deſideravit? Non habet quam popoſcit? Et quia popoſcit, accepit; & ubi illud eſt, Juſtus quacumque morte præventus fuerit, in refrigerio erit? . . . Nec nos quidem dubitamus de meritis Valentiniani, ſed jam credamus vel teſtimoniis Angelorum, quod deterſa labe peccati ablutus, aſcendit, quem ſua fides lavit, & petitio conſecravit. „

Repones: Multa inde eveniunt incommoda I. fama peccatoris venit in periculum; quid enim de illo dicent noti & commenſales, ſi eum præcepto annuæ communionis non ſatisfeciſſe comperiant? Neque vero citra magnum ſcandalum quandoque continget benedictionem nuptialem inter ſponſandos ratam, procraſtinandam tamen eſſe. Sed hæc inconvenientia removenda ſunt, cum poteſtas Eccleſiæ ſit in ædificationem, & non in deſtructionem. Ergo &c.

Reſpondeo diſtinguendo minorem: Removenda ſunt impedimenta ſi ſit majus bonum, concedo: ſi non ſit, nego. Prodeſt autem ad ſalutem peccatori ejus probatio; quæ ſi omittenda foret, Sacerdos deberet quoque abſolutionem dare iis qui nolunt aut aliena reſtituere, aut reconciliationem inire cum inimicis; id ergo ſibi imputent illi. Quod ſpectat ad communionem Paſchalem, notum eſt omnibus, huic præcepto ſatis non fieri communione ſacrilega, quare Synodus Lateranenſis quæ præceptum injunxit, dilationem utique ſinit: “ Niſi forte, *inquit*, de conſilio proprii Sacerdotis ob aliquam rationabilem cauſam ad tempus ab ejus perceptione duxerit abſtinendum. „

Ad ultimum, eadem eſt reſponſio ac ad præcedentia. Ceterum admonendus eſt peccator, ſatius ei eſſe nuptias procraſtinare, quam duplicis ſacrilegii reum evadere; neceſſe eſt igitur ab occaſione peccandi recedere, priuſquam quis reconcilietur; quidquid inde detrimenti temporalis patiatur; ait enim Chriſtus Matt. cap. 5. *Si oculus tuus dexter ſcandalizat te, erue eum, & projice abs te: expedit enim tibi ut pereat unum membrorum tuorum, quam totum corpus tuum mittatur in gehennam &c.*

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Qui peccatorum graviorum habitu detinentur antequam abſolvantur, probandi ſunt.

PRIMO: Hoc ipſum ſubindigitat Apoſtolus 1. Cor. 11. ubi loquens de Euchariſtia accipenda, exigit ut ad eam accedens prius probetur: Idem ſane dicendum eſt de pœnitente, ne illudat Sacramento, & ficte accedat.

Secundo: Talis fuit ab omni ævo Eccleſiæ praxis, ut pœnitentes graviſſimorum peccatorum rei, antequam abſolutionis beneficium acciperent, probarentur, ut liquet ex toto S. Cypriani ſermone de lapſis.

Tertio: Peccatores ut plurimum non ſtant promiſſis: Igitur qui graviorum peccatorum habitu detinentur, prius probandi, quam abſolvendi ſunt.

SYNOPSIS OBJECTIONUM, ET SOLUTIONUM.

PRIMO: Vult quidem Chriſtus ut onerati accedant ad ſe, ſed cum requiſitis diſpoſitionibus, quæ Eccleſiæ ſæpius, niſi præmiſſa probatione, innoteſcunt.

Secundo: Ultro fatemur Chriſtum non ſemel abſque mora, famoſos abſolviſſe peccatores; ſed ut Deus, & cuncta noverat, & ipſe ex miſericordia contritionem requiſitam operabatur. Cum igitur tam mira patrare non conveniat Sacerdoti, opus eſt ut probet peccatorem.

Tertio: Neque hanc probationem impedit timor mortis ſubitaneæ; non enim Deus deficit in neceſſariis, quocirca, ſi mors contingat, tempore probationis, Deus ex indulgentia gratiam contritionis perfectæ, qua ſalvari queat, elargietur.

SECTIO QUINTA.

Utrum, accepta ſacerdotali abſolutione, peccator reſtituatur in bonis ſpiritualibus per peccatum deperditis?

PRÆNOTANDUM eſt, opera hominis eſſe in quadruplici differentia; alia viva dicuntur, quædam ſunt mortua, nonnulla mortificata, multa denique mortifera. Priora ſunt charitate formata: Secunda quidem bona objective, & ex natura ſua, ſed defectu charitatis, vitæ æternæ non ſunt meritoria. ut eſt eleemoſyna compaſſionis naturalis motivo pauperi ab impio elargita: tertia a charitate quidem promanarunt; quia vero juſtus per peccatum mortale ſubſequens a gratia excidit, ſuſpenditur priſtinæ juſtitiæ effectus, donec a morte ſpirituali animæ, per pœnitentiam reſurgat ad vitam: poſtrema mala ſunt ex genere ſuo, & inducunt reatum tum culpæ, tum pœnæ æternæ.

Impræſentiarum non loquimur de primis, quippe quæ charitati, quæ eſt vita animæ, ſemper conjungantur, adeoque ea reviviſcere non opus eſt: Neque etiam de ſecundis, & de ultimis; cum enim vitam numquam habuerint, vitam utique reſumere non poſſunt: Tota igitur difficultas eſt de operibus mortificatis, & quæritur an per Pœnitentiam reviviſcant, ideſt, recuperent jus quod habebant ad gloriam tum eſſentialem, tum accidentalem?

Gonetus exiſtimat, merita quidem reviviſcere ſecundum præſentem diſpoſitionem ſubjecti, ita ut ſi peccator reſurgat per diſpoſitionem ut ſex, habebit quidem gratiam, & gloriam illi correſpondentem ut ſex, immo utique & de omnibus meritis præteritis ſex gloriæ gradus. Hic diſput. 6. art. 2. Idem ſentiunt Soto, Ledeſma. Et alii.

Bannes 2. 2. q. 24. art. 6. omnibus durior, vult pœnitentem ſolum recuperare de priſtinis meritis jus ad præmium accidentale; De Lugo vero, Suarez, Iſambertus, & alii graviſſimi Theologi tenent merita reviviſcere adæquate, hoc eſt, jus totale ad gloriam, quam homo meruerat per merita præterita, reſtaurari. Mens D. Thomæ non ſatis claret circa hanc quæſtionem, videtur tamen ſubſcribere illis. Sit igitur

CON-

CONCLUSIO PRIMA.

Merita per Pœnitentiam reviviſcunt, ad præmium eſſentiale.

Probatur multis momentis.

PRIMO *ex Scripturis*: Ezechielis 36. habetur, *Impietas impii non nocebit ei, in quacumque die converſus fuerit*. Rurſus Joel. 2 *Reddam vobis annos quos comedit Locuſta, & Bruchus*. Quod interpretes explicant de reviviſcentia meritorum. Unde ſic infero: Si merita non reviviſcerent ad præmium eſſentiale ad quod habebant jus, certe impietas impii noceret illi; quandoquidem privaretur per æternitatem aliquo gloriæ gradu quem meruerat: Item omnes anni quos comederat Locuſta, & Bruchus, id eſt merita, non reſtituerentur: Sed hoc aperte ſacræ adverſatur Scripturæ, ut patet; Ergo &c.

Secundo ex Concilio Tridentino Seſſ. 6. cap. 16. ubi ſic habetur: "Hac igitur „ ratione juſtificatis hominibus, ſive ac„ ceptam gratiam perpetuo conſerva„ verint, ſive amiſſam recuperave„ rint, proponenda ſunt Apoſtoli verba, „ *Abundate in omni opere bono; ſcientes* „ *quod labor veſter non eſt inanis in Domi*„ *no; non enim eſt injuſtus Deus ut oblivi*„ *ſcatur operis veſtri boni, & dilectionis quam* „ *oſtendiſtis in nomine ipſius;* " Tum infra exigit ſolum, ut homo in gratia moriatur, ad hoc ut opera in charitate facta valeant ad gloriam: Unde ſic argumentor. Labor pœnitentis non eſt inanis in Domino, quia ex Tridentino non eſt injuſtus Deus ut obliviſcatur operis boni pœnitentis: Sed certe ſi opera in charitate facta non reviviſcerent ad præmium eſſentiale, eſſet labor inanis, ſaltem magna ex parte, & hoc eſt contra Concilium. Igitur dicendum eſt opera in charitate facta, reviviſcere ad gloriam esſentialem.

Tertio: Rationibus D. Thomæ hic q. 89. art. 5. in corp. prima: Cauſa impedita, ſublato impedimento, ſuum ſortitur effectum: Sed opera ex charitate facta, habent jus ad gloriam, quod quidem jus ſuſpenditur per peccatum adveniens. Illud autem impedimentum tollitur per pœnitentiam. Ergo &c.

Altera hæc eſt. Quod manet in acceptatione divina, ſuum tandem aliquando obtinet præmium quod meruit: Sed tametſi bona opera vitæ æternæ meritoria ſint mortificata, remanent tamen in acceptatione divina eo prorſus fine, ut peccator reconciliatus eorum ſuſcipiat fructum. Ergo &c.

Tertia: Opinio contraria iſto falſo innitur fundamento, quod opera meritoria per peccatum, quod juſtus ex fragilitate committit, deſtruantur. Sed ex S. Thoma loco citato ad 2. Opera in charitate facta non mortificantur ſecundum ſe, ſed ſolum per impedimentum ſuperveniens ex parte operantis. Ergo &c. Sanctus Doctor eo loci adverſantium cofutat ſententiam his verbis in corpore, ubi ſic loquitur. " Quidam dixerunt, quod „ opera meritoria per peccatum ſequens „ mortificata, non reviviſcunt per pœni„ tentiam ſubſequentem, conſiderantes, „ quod opera illa non remanent, ut iterum „ vivificari poſſint. Sed hoc impedire non „ poteſt, quin vivificentur: non enim habent „ vim perducendi in vitam æternam, „ quod pertinet ad eorum vitam ſolum „ ſecundum quod actu exiſtunt, ſed et„ iam poſtquam actu eſſe deſinunt ſecun„ dum quod remanent in acceptatione „ divina. Sic autem remanent quantum „ eſt de ſe, etiam poſtquam per pecca„ tum mortificantur: quia ſemper Deus „ illa opera, pro ut facta fuerunt, ac„ ceptabit & Sancti de eis gaudebunt: „ ſecundum illud Apocal. 2. Tene quod „ habes, ne alius accipiat coronam tuam. „ Sed quod iſti, qui ea fecit, non ſint „ efficacia ad ducendum in vitam æter„ nam, provenit ex impedimento pecca„ ti ſupervenientis, per quod ipſe red„ ditus eſt indignus vita æterna. Hoc „ autem impedimentum tollitur per pœ„ nitentiam in quantum per eam remit„ tuntur peccata. Unde reſtat, quod o„ pera prius mortificata, per pœniten„ tiam recuperant efficaciam perducendi „ eum qui fecit ea, in vitam æternam, „ quod eſt ea reviviſcere. Et ita patet „ quod opera mortificata, per pœniten„ tiam reviviſcunt. „

CONCLUSIO SECUNDA.

Merita reviviſcunt per Pœnitentiam adæquate.

Senſus Concluſionis eſt : Deus reddit peccatori juſtificato jus ad omnes gradus gloriæ nedum eſſentiales, ſed & accidentales, quod ante peccatum habebat; Tum & novum ejuſdem gloriæ gradum correſpondentem præſenti diſpoſitioni, quæ quidem duo operatur. Primo, diſponit ad juſtificationem, & gratia juſtificans datur ſecundum intenſionem contritionis quam pœnitens elicit; Deinde vero tollit impedimentum, ſcilicet peccatum, quod ſuſpendebat jus præteritorum meritorum ad gloriam. Iſtud ultro concedunt vel ipſe Gonetus, & alii : Difficultas eſt ſolum de prima parte, videlicet; num præcedentia opera reviviſcant ad omnem priſtinam meritorum quantitatem reſpectu gloriæ : Et reſpondemus affirmative.

Probatur multipliciter.

PRIMO : Omnibus argumentis in prima concluſione allatis, quæ totaliter militant pro iſta utique concluſione.

Secundo : Exemplo Davidis, qui expleta de criminibus mortiferis pęnitentia, in priſtino remanſit honore, ut inquit Auguſtinus Epiſt. 50. ad Bonifacium; tum & exemplo D. Petri, qui poſt negationem, Paſtor ovium Chriſti conſtitutus eſt, ut patet Joan. ultimo, unde Chryſoſtomus homilia 87. in Joannem dicit, quod Petrus poſt negationem & pęnitentiam, oſtendit ſe majorem habere fiduciam ad Chriſtum: qui enim non audebat in Cęna interrogare illum, ſed Joanni interrogationem commiſit, huic poſtea, præpoſitura fratrum credita eſt : & non ſolum non commiſit alteri interrogare quæ ad ipſum pertinent; ſed de reliquo ipſe pro Joanne Magiſtrum interrogat : Igitur merita reviviſcunt adæquatè; quandoquidem Petrus poſt negationem non ſolum in priſtinam dignitatem reſtitutus eſt; ſed etiam majorem habuit erga Chriſtum fiduciam, & familiaritatem.

Tertio : Ex eodem S. Chryſoſtomo, qui Homil. 6. in Geneſ. hanc inter bona temporalia quæ deperduntur, & ſpiritualia conſtituit diſcrepantiam, quod iſtis in inſtanti priſtina abundantia reſtitui poſſit, contra vero illis; ſic enim ibi loquitur : " Hic autem per miſericordiam Dei, ſi „ modo condemnare facta noſtra, & jam „ ſiſtere ignaviam voluerimus, poteri„ mus ſtatim ad priſtinam abundantiam „ redire. Talis enim eſt Dominus no„ ſter, tamque magnificus & liberalis. „ Igitur ex ſancto Chryſoſtomo merita reviviſcunt adæquate per pœnitentiam; alias non diceret illa redire ad priſtinam abundantiam.

Quarto : Ex S. Auguſtino; S. Doctor Epiſt. 54. ad Macedonium loquens de adulto qui propter peccata ſubiit pœnitentiam publicam, & iterum in peccata relabitur, ait : " In tantum hominum „ iniquitas aliquando progreditur, ut poſt „ actam pœnitentiam, poſt altaris recon„ ciliationem, vel ſimilia, vel graviora „ committant; & tamen Deus facit et„ iam ſuper tales oriri ſuum ſolem; nec „ minus tribuit quam antea tribuebat „ largiſſima munera vitæ ac ſalutis; & „ quamvis in Eccleſia eis locus humilis „ pœnitentiæ non concedatur, Deus ta„ men ſuper eos ſuæ patientiæ non obli„ viſcitur. „ Sed ſi merita non reviviſcerent adæquate, falſum eſſet quod dicit D. Auguſtinus, videlicet Deum non minus tribuere. Ergo &c.

Quinto : Ex S. Thoma in 4. diſt. 2. art. 3. quæſtiunc. 3. ſic loquitur : " Di„ cendum quod opera in charitate facta „ etſi tranſeant actu; manent tamen „ quantum ad meritum in Dei accepta„ tione, & ſecundum quod ſic manent, „ habent efficaciam quantum in ipſis eſt „ inducendi facientem ad vitam æternam, „ & ſic dicuntur viva manere; ſed quod „ hunc effectum in peccatore non habe„ ant, eſt per accidens, propter pecca„ tum quod facit peccatorem indiſpoſitum „ ad percipiendum effectum præcedentium „ meritorum, non autem quod ab ipſis „ operibus aliquid dematur cum in ſuo „ fieri efficaciam prædictam obtinuerint, „ hoc ipſo quod ex charitate ſunt elici„ ta, quod eis ſequens peccatum auferre „ non poſſet : Et ideo remota indiſ„ poſitione a peccatore per pœniten-

„ tiam, effectum in ipſo iterum habere „ incipiunt, & ſecundum hoc dicuntur „ vivificari. „ Nihil clarius iſtis verbis, namque S. Thomas dicit nihil minui ex antiquis meritis, & rationem reddit quia habent efficaciam a charitate in qua facta ſunt, quæ per ſequens peccatum ab illis nequi auferri, unde inquit, remota indiſpoſitione & obice reviviſcunt; ſed iſta omnia eſſent falſa, ſi merita non reviviſcerent adæquate: Ergo &c.

Sexto: Ratione ulteriori, quam D. Thomas hic q. 89. art. 5. affert pro noſtra concluſione. Merita præcedentia habent efficaciam a charitate in qua facta ſunt, & ſecundum illam ex D. Thoma menſurantur: Igitur remoto obice, per diſpoſitionem præſentem juſtificantem reviviſcunt totaliter. Probatur conſequentia: Ex D. Thoma hic ibidem, merita reviviſcunt ad præmium eſſentiale; ex eodem habent efficaciam a charitate in qua facta ſunt; Rurſus ex eodem diſpoſitio, ſeu charitas præſens ſe habet ſolum ut prohibens removentia: Igitur ſi merita habent efficaciam a charitate in qua facta ſunt, debent reviviſcere ſecundum omnem gradum quem acceperunt a tali charitate.

Unde ſic inſurgo contra Gonetum, & alios: Merita reviviſcentia habent efficaciam a charitate in qua facta ſunt, & non a charitate per quam homo reſurgit: Igitur vel nullo modo reſurgunt ad præmium eſſentiale, quod eſt contra S. Thomam; vel ſi reſurgant, reſurgunt adæquate. Concedunt Auctores adverſæ ſententiæ quod opera in charitate facta antequam juſtus a ſua excideret juſtitia, reſurgant ad præmium eſſentiale; unde cum De Lugo, & Suarez ſic argumentor: Charitas in qua reſurgit homo non habet majorem efficaciam ut influat in merita priſtima ſecundum magis vel minus; nam ſi ex Goneto, Nugno, & aliis, non ſolum removet prohibens, ſed ulterius habet ut intenſionem ſuam communicet meritis antiquis; non eſt potior ratio cur illis communicet ſuam intenſionem, quam reſtituat propriam; ſi ex ſancto Thoma habent efficaciam a charitate in qua facta ſunt, charitas præſens habet ſolum ut removeat prohibens, & influit intenſionem ſolum negative, & tamquam removentem prohibens. Igitur antiqua bona opera totam quam habuere dum facta ſunt, meritorum quantitatem & pondus obtinent.

Rurſus: Dicere cum aliis Auctoribus charitatem præſentem influere in quodlibet opus præcedens ſuam intenſionem, eſt dicere charitatem agere extra ſuam activitatem; quandoquidem terminatur ad præſentem actualem diſpoſitionem: Quin immo dicere eſt opera priſtina non habere efficaciam ex charitate in qua facta ſunt; ſed ab illa in qua reſurgunt. Atqui hoc manifeſte S. Thomæ adverſatur.

Diluuntur Objecta contra primam Concluſionem.

OBJICIES: Hugo a S. Victore L. 2. de Sacramentis p. 14. c. 4. ſic loquitur: " Nemo debet in ſpe correctionis peccare, quia quod ſemel amittitur, ipſum „ amplius non recuperatur. „ Igitur merita non reviviſcunt.

Reſpondet D. Thomas in 4. diſt. 14. q. 2. art. 3. quæſtiunc. 3. ad 1. Hugonem loqui de bonis temporalibus amiſſis quæ numquam recuperantur, non vero de bonis mortificatis.

Inſtabis: Per gratiam totaliter abolentur peccata. Ergo a pari & merita per peccatum. Probatur conſequentia: Scriptura eodem modo loquitur de illis ac de iſtis: Ergo &c.

Reſpondeo negando conſequentiam & paritatem. D. enim Thomas reſpondens ad hoc argumentum hic q. 89. art. 5. ad 1. ſic loquitur: " Dicendum, quod opera „ peccati per Pœnitentiam abolentur ſecundum ſe, ita ſcilicet quod ex eis „ ulterius, Deo indulgente, nec macula, nec reatus inducantur: Sed opera in charitate facta non abolentur a „ Deo in cujus acceptatione remanent. „ Rurſus in 4. diſt, 21. q. 1. art. 1. ad 6. hanc affert ulteriorem diſparitatem, his verbis: " Remiſſio peccati eſt principaliter opus Dei; ſed mortificatio meritorum præcedentium eſt opus hominis; homo autem ſua actione non poſſet evacuare ſimpliciter opus Dei, „ quamvis poſſit impedire ne ſibi proſit; „ & ideo homo per peccatum ſequens

„ non poſſet remiſſionem peccatorum præ-
„ cedentium annullare; poſſet autem ſua
„ actione evacuare quod per ipſum fa-
„ ctum eſt; & ideo poſſet mortificatio-
„ nem præcedentium meritorum per me-
„ rita ſequentia penitus annullare, præ-
„ cipue gratia adjutus. „

Ad probationem diſtinguo : Et Scriptura loquitur per diſtributionem accommodam, in quantum ſicut gratia deſtruit peccatum , ita peccatum ſecundum quid deſtruit merita , hoc eſt illorum ſuſpendit valorem, concedo: Et eſt intelligenda in ſenſu obvio & uniformiter in utraque hypotheſi, nego. Nam ipſa dicit peccatum projici in profundum maris per pœnitentiam , & penitus aboleri : non autem rigoroſe ita loquitur de meritis mortificatis : Et vero gratia directe peccato adverſatur, unde illud penitus abolet : Sed peccatum non directe opponitur meritis , ſeu juri ad gloriam relicto per merita . Quocirca diſpar eſt ratio , & paritas inadæquata.

Urgebis : Ideo peccata non redeunt , quia gratia abolet maculam ; Sed peccatum ſimiliter deſtruit virtutem meritorum: Ergo ſicut peccata remiſſa non redeunt , ita nec merita mortificata . Probatur minor: Peccatum fortius agit quam gratia in ſuum contrarium , quandoquidem eſt malitiæ ſimpliciter infinitæ, gratia vero bonitatis finitæ : Igitur ſicut gratia penitus abolet peccatum, ita peccatum & merita.

Reſpondeo negando minorem . Ad probationem diſtinguo : Peccatum agit fortius quam gratia ſumpta ſecundum ſe , tranſeat; nam propoſitio ſolum valet de hoc quod directe opponatur peccato, unde cum valor meritorum qui manet in acceptatione divina ad gloriam non directe opponatur peccato; non tam fortiter agit peccatum in merita , quam gratia: ut merita ſubſunt legi miſericordiæ Dei, nego. Merita autem manent in acceptatione divina ad gloriam , non ſolum ut cauſata ſunt a gratia, ſed ut ſubſunt miſericordiæ Dei , quæ vult illa acceptare ſimpliciter ; modo removeatur obex , & homo moriatur in gratia, quam ſolam conditionem exigit Tridentinum Seſſ. 6. cap. 16. " Hac igitur ratione juſtificatis
„ hominibus, ſive acceptam gratiam per-
„ petuo conſervaverint , ſive amiſſam re-
„ cuperaverint , proponenda ſunt Apo-
„ ſtoli verba : *Abundate in omni opere bo-*
„ *no*. „

Inſiſtes : In Scripturis ſacris paſſim legitur peccata redire per ſequens peccatum , & tamen de facto non redeunt , ut dictum eſt. Igitur a pari & merita tametſi dicantur reviviſcere . Quod autem peccata quandoque dicantur redire, probatur ex Scriptura ſacra. I. Pſal. 108. habetur: *In memoriam redeat iniquitas patrum ejus in conſpectu Domini* . II. L. 3. Reg. 17. Vidua quædam ſic alloquitur : *Quid mihi, & tibi vir Dei? ingreſſus es ad me , ut rememorarentur iniquitates meæ, & interficeres filium meum*. Denique Matth. 18. licet Dominus ſervo nequam cuncta debita remiſiſſet , audita tamen ejus in fratrem crudelitate, voluit ut redderet univerſum debitum. Servus ille eſt peccator qui accepit a Domino veniam , & non vult parcere fratri ; unde per iſtud peccatum venia prorſus aufertur . Ergo a pari &c.

Reſpondeo negando antecedens pro illa parte quæ dicit peccata remiſſa redire : Ad probationem diſtinguo : Peccata præcedentia redeunt , quoad aliquid , concedo : quoad omnia , nego. Peccata remiſſa dicuntur redire in duobus : Primo quidem juxta ſimilitudinem effectus, quatenus ſubſequens peccatum exitiale , inducit ſicut præcedens mortale reatum & culpæ & pœnæ æternæ; ſed non ſimpliciter , cum fuerit prorſus deletum . Secundo , ratione ingratitudinis ; quandoque enim contingit peccatum iterati lapſus magnam ſpirare ingratitudinem , & ratione malitiæ præponderare ſeu æquivalere peccatis prioribus jamjam remiſſis; de qua quidem ingratitudinis malitia conqueritur per Prophetam Deus , dicens Pſal. 54. *Si inimicus meus maledixiſſet mihi, ſuſtinuiſſem utique . . . . Tu vero homo*
„ *unanimis . . . . Qui ſimul mecum dulces capiebas cibos* . In hoc ſenſu Jacobi 2. dicitur : *Qui peccat in uno , factus eſt omnium reus* .

Solutio eſt D. Thomæ hic q. 88. art. 3. his verbis : " Dicendum quod quidam
„ dixerunt , quod ex peccato ſequenti
„ propter ingratitudinem conſurgit tan-
„ tus reatus , quantus fuit reatus pecca-

torum

„ torum prius dimiſſorum ſuper reatum „ proprium hujus peccati, ſed hoc non „ eſt neceſſarium, quia ſupra dictum eſt, „ reatus præcedentium peccatorum non „ reddit per peccatum ſequens, in quantum „ ſequebatur ex actibus præteritorum „ peccatorum, ſed in quantum conſequitur „ actum ſequentis peccati. Et „ ideo oportet quod quantitas reatus redeuntis „ ſit ſecundum gravitatem peccati „ ſubſequentis. Poteſt autem contingere, „ quod gravitas peccati ſubſequentis „ adæquatur gravitati omnium „ peccatorum præcedentium. „

Solvuntur Objectiones contra ſecundam Concluſionem.

OPPONES I. Amos 5. legitur: *Virgo Iſrael cecidit*, ſuper quod Gloſſa dicit, non negat poſſe reſurgere, ſed non reſurget Virgo Iſrael. II. Jeremias ait, quod quicumque dignitatem divini gradus cuſtodiunt contenti fiant animam ſalvare, reverti enim ad priſtinum gradum difficile eſt, unde Innocentius Papa Epiſt. 6. ad Agapitum, quod apud Synodum Nicænam conſtituti ſunt canones quibus prohibetur ne pœnitentes Clerici, minimis officiis fungantur in Eccleſia. III. Ezechielis 44. legitur: Levitæ qui receſſerunt a me, numquam appropinquabunt mihi ut Sacerdotio fungantur. Unde in Decreto Gratiani diſt. 50. legitur Ilerdenſe Concilium Sacerdotes peccato carnis contaminatos prohibere ne ad officia ſua ulterius promoveantur: Sed iſta omnia probant ſaltem merita non reviviſcere adæquate; nam virginitas v. g. non redit niſi inadæquate. Item Sacerdotes lapſi tametſi pœnitentes, non tamen reſtituebantur ad aliqua maxima officia, immo quandoque ad nulla, ſed prorſus e gradu dejecti manebant.

Reſpondeo negando conſequentiam; locus enim Amos nihil urget, quippe qui non ſit contra meritorum reviviſcentiam, ſed virginitatis adequate ſumptæ; quia inquit S. Thomas, quod ſemel corruptum eſt, fieri non poteſt ut ſit integrum.

Ad ſecundum, Jeremias, inquit D. Thomas hic q. 89. art. 3. non dicit gradum dignitatis non redire, ſed eſſe difficile hominem poſt peccatum, priſtinum recuperare gradum.

Ad tertium reſpondet D. Thomas ibidem his verbis: " Ad tertium dicendum „ eſt, quod illud ſtatutum intelligitur de „ illis qui publicam pœnitentiam agunt, „ qui poſtmodum non poſſunt ad majorem „ gradum provehi. „ Unde in corpore articuli dicit hominem duplicem amittere dignitatem per peccatum, unam quantum ad Deum, aliam vero quantum ad Eccleſiam. Illa quæ eſt ad Deum duplex eſt, altera principalis qua homo ante peccatum computatur inter filios Dei per gratiam, & hanc recuperat per pœnitentiam, inquit ſanctus Doctor, quod ſignificatur Lucæ 15. in filio prodigo reſtituto ad hæreditatem paternam. Alia eſt ſecundaria, & eſt innocentia, de qua Lucæ 15. gloriabatur filius ſenior, dicens, ecce tot annis ſervio tibi, & numquam mandatum tuum præterivi, hancque dignitatem non poteſt homo recuperare per pœnitentiam, quandoquidem inquit D. Th. peccator magnopere converſus recuperat aliquid majus: in quantum fortius poſt converſionem debellat hoſtes ſuos quam ante, & ideo lætatur cœlum in converſione peccatoris; quæ vero eſt reſpective ad Eccleſiam ſecundum antiquos canones non poterat recuperare, quia inquit D. Thomas, Clericus peccans publice, indignum ſe reddit ad ea quæ competunt dignitati Eccleſiaſticæ exercendæ, & licet convertatur, populus ſemper torvis oculis illum reſpiceret; unde non veneraretur Sacramenta ab illo exibita: idcirco Eccleſia prohibuit ut reſtitueretur; ſed non ſic ratiocinandum eſt de meritis; nam Gloſſa ſuper illud Joelis 2. *Reddam vobis annos quos commedit locuſta*, dicit: " Non patior perire ubertatem „ quam cum pertubatione animi amiſiſtis. „ Hoc argumento utitur S. Thomas art. 5. ut probet reviviſcere merita: ſed ex Gloſſa reviviſcunt ſecundum priſtinam ubertatem: Ergo & adæquate.

Replicabis: Deus promittendo reſtitutionem meritorum in Scripturis, non quamcumque converſionem exigit, ſed quæ ſit ex toto corde, & quæ ſit plena: ſed peccator pœnitens ſæpius non niſi remiſſam dat contritionem. Igitur merita non reviviſcunt adæquate.

Re-

Reſpondeo diſtinguendo majorem: Exigit Deus ut peccator juſtificandus ex toto corde illum appretiative diligat, concedo: ex toto corde quantitative, ita ut contritio ſit intenſiſſima, ſubdiſtinguo; ad melius, concedo; abſolute, nego. Et ſic diſtincta minore, nego conſequentiam. Duo ſunt in hoc ſalutis negotio attendenda, videlicet juſtificatio peccatoris, & reviviſcentia meritorum. Ad primum ſufficit ut peccator diligat Deum pluſquam cuncta bona creata, & ſuum ultimum in eo reponat finem, quod eſt appretiative illum ſuper omnia diligere: Ad ſecundum vero ſatis eſt quod removeatur prohibens, ſcilicet peccatum quod ſuſpendebat merita. Utrumque facit gratia in Sacramento Pęnitentiæ ſuſcepta: nam & juſtificat peccatorem, & eatenus facit merita reviviſcere, quatenus tollit peccatum, quo merita ſuſpenſa manebant.

Inſiſtes: Concilium Tridentinum Seſſ. 6. cap. 16. dicit primo, noſtrorum bonorum operum non obliviſci, tum, & *reddet unicuique ſecundum opera ſua*. Quæ quidem verba hunc reddunt ſenſum, ait Gonetus hic diſp. 6. art. 2. §. 1. " Si Petrus ante „ quam peccet mortaliter, habuerit me- „ rita ut viginti, & reſurgat per con- „ tritionem ut quatuor, detur ei gratia „ in eſſe gratiæ, & jus ad viſionem beati- „ ficam uſque ad octavum gradum, qua- „ tuor gradus propter præſentem contri- „ tionem, & quatuor alii propter præ- „ cedentia merita. „ Igitur merita non reviviſcunt adæquate; ſin minus prævaricator vix in aliquo criminis anteacti lueret pœnas.

Reſpondeo diſtinguendo: Merita reviviſcunt ſecundum propriam menſuram, concedo: ſecundum menſuram gratiæ converſionis, nego. Nam expreſſe ex S. Thoma, non ad menſuram ſecundum gratiam per quam homo reſurgit, ſed ſecundum charitatem in qua facta ſunt, quæ illorum eſt menſura, attendendum eſt.

Ad probationem dico, prævaricatorem luere ſcelerum pęnas, in quantum majoribus pęnis temporalibus addicitur; & minores ad gloriam gradus habet.

Repones: D. Thomas in 3. diſt. 31. q. 1. art. 4. quæſtiunc. 3. ad 4. ſic loquitur: " Sicut ex prædictis patet per pro- „ pria merita merebatur ſibi tantam „ gloriam, quantam charitatem habebat: „ Sed ipſe per peccatum factus eſt alter, „ & non plenarie ad priſtinum gradum „ reſtitutus; & ideo non plenarie reci- „ piet effectum priorum meritorum, niſi „ quantum ad præmium accidentale. „Rurſus hic q. 89. art. 5. ubi ex profeſſo tractat noſtram quæſtionem ait: " Ad 3. „ dicendum, quod ille qui per pœniten- „ tiam reſurgit in minori charitate, con- „ ſequetur quidem præmium eſſentiale „ ſecundum qualitatem charitatis in qua „ invenitur; habebit tamen gaudium „ majus de operibus in prima charitate „ factis, quam de operibus quæ in ſecun- „ da fecit, quod pertinet ad præmium ac- „ cidentale. „ Igitur merita non reviviſcunt adæquate.

Reſpondeo, S. Thomam non negare merita reviviſcere ad præmium eſſentiale, quandoquidem dicit quod homo habiturus ſit præmium eſſentiale tam de antiquis meritis, quam de charitate in qua reſurrexerit: nam quod non tribuat ſolum priſtinis meritis præmium accidentale, patet ex eo quod dicat hominem habiturum eſſe gaudium majus de operibus in charitate factis, quam de operibus quæ in ſecunda fecit. Igitur diſcrimen quod ſtatuit inter utraque opera, non eſt quod prima careant præmio eſſentiali, ſed quod homo habiturus ſit magis de gaudio pro illis, quam pro ſecundis; iſta ſuſultus ratione, quod qui in minori charitate reſurrexit, non tantum debeat habere gaudium, quam pro operibus in magna charitate factis. Et ut paucis abſolvam, ſanctus Doctor in locis laudatis non agit præciſe de præmio eſſentiali, prioribus actibus in magna charitate factis correſpondente, ſed de eo, qui remiſſori charitati, per quam reſurgit, attribuitur.

Perſiſtes: Gloria datur, ſecundum diſpoſitionem gratiæ, in qua homo invenitur dum moritur, nam lumen gloriæ proportionatur tali gratiæ: Sed ſuppoſito quod in inſtanti immediate antecedenti mortem, homo reſurrexerit ad gratiam ut quatuor in eſſe phyſico, dabitur gloria in eſſe phyſico ſecundum gratiam præſentem in eſſe phyſico: Igitur etiamſi homo antea habuerit merita ut centum, habebit ſolum gloriam in eſſe phyſico ut quatuor, adeoque merita non reviviſcunt

vivi-

viviſcunt, ſecundum charitatem in qua facta ſunt.

Reſpondeo, hominem in inſtanti ſeparationis animæ, prorumpere in actum charitatis phyſicum adæquantem omnes gradus gloriæ, quos toto vitæ curriculo promeruit. Ergo ſi ſtatim in cœlum convolet, tunc ei infunditur lumen æque intenſum phyſice, & in gradu omnia adæquante merita, ut gloriam debitam habeat, quod fit miſericordia Dei, quæ non deeſt in neceſſariis; unde ſi homo meretur gloriam ut centum, Deus dat illi gratiam actualem ut prorumpat in actum charitatis ut centum: ſi ſolum meretur ut quinquaginta, applicat illum ad diſpoſitionem, ſolum ut quinquaginta: Sic Deus retribuit unicuique ſecundum propriam menſuram,

Inſtabis: Si homo moreretur ſine obice remoto, etiamſi haberet merita ut mille, pęnis tamen addiceretur æternis; ſiquidem peccatum cuncta irritaret merita: Igitur merita non niſi ſecundum diſpoſitionem charitatis, in qua reſurgit homo, menſuranda ſunt.

Reſpondeo negando paritatem: Eſſet enim per accidens quod merita non prodeſſent ad vitam æternam, ad quam inimicus nnn poſſet aſſociari: Sed remoto obice, merita ſecundum D. Th. hic q. 89. art. 5. valent: nam vita animalis ſemel extincta non habet principium reviviſcentiæ; ſed merita manent in acceptatione divina, & homo remanet conjunctus Deo per fidem, & ſpem; & ideo vivificari poſſunt.

Ceterum, ſi opinio altera vera foret, ſequeretur juſtum, qui per 40. annos ſeveriorem egit pęnitentiam, & poſtea immediate ante mortem in peccatum mortale incideret, a quo reſurgit poſtea ut quatuor *v. g.* & deinde moritur, non habere majorem gloriam eſſentialem quam latronem qui per 40. annos male vixit, & immediate ante mortem convertitur per diſpoſitionem ut quatuor in qua moritur, quod certe repugnare videtur juſtitiæ Divinæ.

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Merita per Pœnitentiam reviviſcunt ad præmium eſſentiale, & quidem adæquate.

PRIMUM patet, juxta illud Ezech. 36. *Impietas impii non nocebit ei, in quacumque die converſus fuerit*. Concinit Concil. Tridentinum Seſſ. 6. c. 16. Ratio D. Thomæ hic q. 89. art. 5. ea eſt, quod cauſa impedita, remoto obice, ſuum producit effectum. Porro gratia in ſacramento Pęnitentiæ recepta, delet peccatum, quod ſolum impediebat meritorum vim ad gloriam habendam.

Secundum utique concedendum eſt. I. Quia teſte Joele cap. 2. Deus reddit peccatori pœnitenti annos quos comederat Locuſta & Bruchus. II. SS. Patres interpretantur Scripturam de adæquata meritorum per Pœnitentiam reviviſcentia, ut S. Chryſoſtomus Homil. 6. in Geneſ. S. Auguſtinus Epiſt. 54. ad Macedonium. III. Hoc ipſum docet S. Thomas in 4. diſt. 2. art. 3. quæſtiunc. 3. "Quia, *inquit*, „ merita manent in acceptatione divina: „ Ideo, remota indiſpoſitione a peccato„ re per pęnitentiam, effectum ſuum in „ ipſo iterum habere incipiunt. „

SYNOPSIS OBJECTIONUM, ET RESPONSIONUM.

PRIMO: Verum quidem eſt peccata totaliter aboleri per Pęnitentiam; e contra vero per peccatum priſtina merita; quippe quæ remaneant in acceptatione divina.

Secundo: Tametſi virginitas deflorata non reſurgat per pœnitentiam adæquate, quia deficit integritas corporalis, non ſic de meritis ſentiendum propter rationem mox laudatam.

Tertio: Neque vero adverſatur adæquatæ meritorum reviviſcentiæ Concilium Tridentinum, quum ait Deum reddere unicuique ſecundum opera ejus, quod ſane nedum de charitate per quam peccator reſurgit, ſed & de priſtinis operibus in gratia factis intelligendum eſt.

AR-

ARTICULUS OCTAVUS.

De Satisfactione.

NOMINE ſatisfactionis intelligitur voluntaria hominis peccatoris caſtigatio in ſeipſo ſuſcepta, ſeu injuriæ per peccatum Deo illatæ compenſatio, cum propoſito non peccandi de cetero: dicitur compenſatio, ſeu caſtigatio; ponit enim aliquam æqualitatem inter injuriam illatam, & ſatisfactionem. Additur, voluntarie in ſe ipſo ſuſcepta; qui enim invitus ſuſtinet pęnam, ut ſatisfaciat parti læſæ, dicitur potius ſatis pati, quam ſatisfacere.

Duplex diſtinguitur ſatisfactio a S. Th. una eſt virtus, altera vero ſacramentalis: Tametſi de iſta ſilendum foret, cum ſupponatur dari; majori tamen claritate de utraque agendum incumbit. Quocirca inquiritur I. An remiſſa per pœnitentiam culpa, remaneat pęnæ reatus? II. Utrum homo juſtificatus, vere poſſit ſatisfacere Deo pro reatu pœnæ temporalis? III. Num poſſit ſatisfacere per opus bonum præceptum? IV. An ſatisfactio debeat eſſe proportionata? V. An pęnitens teneatur ſubire ſatisfactionem ſibi a Sacerdote impoſitam? VI. Quinam ſint mirabiles Pęnitentiæ tum virtutis, tum ſacramentalis effectus in peccatoribus vere contritis?

SECTIO PRIMA.

Utrum, remiſſa per pœnitentiam culpa, remaneat pœna reatus?

CERTUM eſt in pœnitente poſt acceptam remiſſionem peccatorum, non remanere amplius pęnæ æternæ reatum; nam ex Trid. Seſſ. 6. c. 7. homo per juſtificationem, ex injuſto fit juſtus; ex inimico amicus, ut ſit hæres ſecundum ſpem vitæ æternæ: Sed hujuſmodi homo non poteſt eſſe dignus æterna damnatione. Tum c. 14. pronuntiat pęnam æternam, vel Sacramento, vel Sacramenti voto una cum culpa remitti.

Præſens controverſia eſt an, remiſſa per pęnitentiam culpa, maneat reatus pœnæ temporalis? Lutherus primum negavit ullam a Deo pœnam exigi poſt culpam peccatori remiſſam; poſtea tamen admiſit reatum pœnæ temporalis in hac vita poſt culpæ remiſſionem ſupereſſe.

Calvinus 3. inſtit. c. 4. §. 25. ait Deum nullas a Juſtis exigere pęnas in præteriti peccati vindictam; at eos ad emendationem in poſterum, & virtutis profectum paterne ſolum caſtigare: Calvinum ſequuntur pleriqueNovatores etiam e Lutheri ſecta. Supponimus pœnitentem reatum omnem vel ipſius pœnæ temporalis obtinere poſſe, puta ſi ad Deum convertatur per illud amoris pondus, quod amoris erga creaturam gradum adæquet. Hinc quæſtio præſens movetur, num pęna temporalis expianda maneat in iis qui in eodem gradu amoris non inveniuntur cum eo quo bona creata prohibita proſecuti ſunt? Pro cujus reſolutione ſit

CONCLUSIO.

Remiſſa per pœnitentiam a Deo culpa, remanet vulgo in pœnitente, reatus pęnæ temporalis.

Probatur auctoritate, & ratione.

Primo, ex Sacris Scripturis.

EXODI 23. Iſraelitis adorationis vituli aurei lapſis Deus ad preces Moyſis peccatum remiſit; ibi enim dicitur: *Placatus eſt Dominus ne faceret malum quod loquutus fuerat, adverſus populum ſuum.* Deus tamen iis temporalem reſervavit pęnam, quippe qui poſtea dicat: *Ego autem in die ultionis viſitabo & hoc peccatum eorum.* Percuſſit ergo Dominus populum pro reatu vituli quem fecerat Aaron. Num. 13. & 14. iidem in peccatum obmurmurationis contra Deum lapſi, intercedente Moyſe, veniam obtinuerunt: ait enim Dominus: *Dimiſi juxta verbum tuum.* Hanc nihilominus in peccati vindictam impoſuit pœnam, ut in deſerto morerentur, nec ullus, exceptis Joſue & Caleb, in terram promiſſam ingrederetur. Sic enim Deus pronuntiavit: *Et ſcietis ultionem meam.* Tum Pſ. 94. *Quibus juravi in ira mea, ſi introibunt in requiem meam.* Non abſimili pœna Moyſes & Aaron, tametſi a Deo dilecti, peccatum incre-

incredulitatis fuerunt; ibidem enim habetur: *Perdam Aaron ad populos ſuos, non enim intrabit terram quam dedi filiis Iſrael, eo quod incredulus fuerit ori meo ad aquas contradictionis*. De Moyſe vero Deut. c. 32. dicitur: *Aſcende in montem iſtum Abarim .... in montem Nebo, ... & morere*. Norunt omnes Moyſen & Aaron remiſſionis culpæ obtinuiſſe gratiam, ut ſcribit ſanctus Auguſtinus L. 16. contra Fauſtum c. 16. " Credere, *ait*, non „ debemus, Moyſen eſſe alienatum ab „ æterna ſocietate Sanctorum, qui cum „ S. Elia, clarificato Chriſto, aſſiſtere „ meruit. „ Igitur pęna temporali Deus incredulitatem eorum mulctavit.

Non prætereundus David, qui de adulterio & morte Uriæ pœnitens, veniam a Domino conſecutus eſt, juxta illud Nathan. ad eum 2. Reg. 12. *Dominus quoque tranſtulit a te peccatum tuum*. Quæ verba explicans D. Ambroſius in apologia David. c. 2. ait: " Dominum dolor intimi movit affectus, ut Nathan dice- „ ret, quemadmodum pęnituit ſe, & Do- „ minus abſtulit peccatum tuum: matu- „ ritas itaque veniæ profundam Regis „ fuiſſe pęnitentiam declaravit, quæ tanti „ erroris offenſam traduxerit. Attamen hujuſmodi ſcelerum temporalem ſubiit pęnam Rex; mortuus eſt enim filius ex adulterio ſuſceptus, & hoc in peccatorum vindictam; ſubdit enim Scriptura: *Verumtamen quia blaſphemare feciſti inimicos Domini propter verbum hoc, filius qui natus eſt tibi morte morietur*. Rurſus c. 24. idem David pœnitentiam egit de peccato, quo populum ex jactantia numerari voluerat: *Percuſſit cor David poſtquam numeratus eſt populus, & dixit ad Dominum, Peccavi valde in hoc facto, ſed precor Domine ut transferas iniquitatem ſervi tui, quia ſtulte egi nimis*. Placatus quidem Dominus fuit; ſed ne indulgentia foret lapſus occaſio, peſtis nefandæ lue ſtatuit expiari peccatum. Igitur, remiſſa culpa, ſæpius remanet pœna temporalis ad plenam ſatisfactionem ſubeunda.

Secundo, ex SS. Patribus.

Hanc eamdem veritatem docent ſancti Patres, in primis S. Cyprianus L. de lapſis, ubi ſic loquitur: " Confiteantur ſinguli „ delictum ſuum, dum adhuc qui deli- „ quit in ſæculo eſt, dum admitti confeſ- „ ſio ejus poteſt; dum ſatisfactio & re- „ miſſio facta per Sacerdotes apud Do- „ minum grata eſt.... Ad Dominum toto „ corde redeamus, iram & offenſam ejus „ jejuniis, fletibus, planctibus, ſicut ad- „ monet ipſe, placemus. „

S. Ambroſius tractatu ad virginem lapſam ſic habet c. 8. " Peccator ſi ſibi non „ pepercerit, a Deo illi parcetur, & ſi „ futuras pœnas gehennæ perpetuæ, in „ hoc parvo vitæ ſpatio compenſaverit, „ ſeipſum ab æterno judicio liberabit. „

Succinit S. Hieronymus; ad illa enim verba Joelis cap. 1. *Accingite vos, & plangite Sacerdotes*, ait: " Qui autem pecca- „ tor eſt, & quem remordet propria „ conſcientia, cilicio accingatur & plan- „ gat, vel propria delicta, vel populi: & „ ingrediatur Eccleſiam, de qua propter „ peccata fuerat egreſſus: & cubet, vel „ dormiat in ſacco, ut præteritas delicias, „ per quas offenderat Deum, vitæ au- „ ſteritate compenſet. „

Similia docet S. Auguſtinus L. 22. contra Fauſtum c. 67. his verbis: " Quando „ correptus *David* per Prophetam dixit, „ *Peccavi*: continuoque ad hoc unum ver- „ bum audire meruit, quod acceperit „ veniam? Ad quam rem, niſi ad ſem- „ piternam ſalutem? Neque enim præter- „ miſſa eſt in illo ſecundum Dei com- „ minationem flagelli paterni diſciplina, „ ut & confeſſus in æternum liberaretur, „ & afflictus temporaliter probaretur. „ Haud vero mediocre fidei robur fuit, „ aut parvum mitis & obedientis animi „ indicium, cum audiſſet a Propheta, quod „ ſibi Deus ignoviſſet, & tamen quæ „ fuerat comminatus conſequenter eve- „ niſſent: non ſe dicere Prophetæ decep- „ tum eſſe mendacio, nec murmurare ad- „ verſus Deum, quaſi falſam peccatorum „ ejus indulgentiam pronuntiaverit. In- „ telligebat enim vir alte ſanctus, & non „ contra Deum, ſed ad Deum levans ani- „ mam ſuam, niſi Dominus eſſet confi- „ tenti pęnitentique propitius, quantum „ pœnarum æternarum ejus eſſent digna „ peccata; pro quibus cum temporalibus „ emendationibus ureretur, videbat er- „ ga ſe, & manere veniam, & non ne- „ gligi medicinam. „

S. Gre-

S. Gregorius L. 9. Moral. c. 17. eadem tradit: “ Sic, *inquit*, David poſt confeſſionem audire meruit, Dominus tranſtulit peccatum tuum, & tamen multis poſt cruciatibus afflictus ac fugiens reatum culpæ, quam perpetraverat, exolvit. „ Ergo &c.

Tertio, ex Conciliis.

EUGENIUS IV. in decreto pro Armenis dato in Concilio Florentino ita pronuntiat: „ Tertia Pœnitentiæ pars eſt ſatisfactio pro peccatis ſecundum arbitrium Sacerdotis, quæ præcipue fit per orationes, jejunia, & eleemoſynas. „ Ea autem doctrina ſupponit aliquam eſſe pœnam, remiſſa culpa, ſuperſtitem.

Subſcribit Concilium Tridenr. Seſſ. 6. c. 14. ubi ait: “ Docendum eſt, Chriſtiani hominis pęnitentiam poſt lapſum, multo aliam eſſe a baptiſmali; eamque continere non modo ceſſationem a peccatis, & eorum deteſtationem, aut cor contritum & humiliatum; verum etiam eorumdem ſacramentalem confeſſionem ſaltem in voto, & ſuo tempore faciendam, & ſacerdotalem abſolutionem, itemque ſatisfactionem per jejunia, eleemoſynas, orationes & alia pia ſpiritualis vitæ exercitia; non quidem pro pęna æterna, quæ vel Sacramento, vel Sacramenti voto, una cum culpa remittitur; ſed pro pęna temporali, quæ ut ſacræ Litteræ docent, non tota ſemper, ut in Baptiſmo fit, dimittitur illis, qui gratiæ Dei quam acceperunt, ingrati Spiritum ſanctum contriſtaverunt, & Templum Dei violari non ſunt veriti. „ Unde can. 30. ſic definit: *Si quis poſt acceptam juſtificationis gratiam cuilibet peccatori pœnitenti, ita culpam remitti, & reatum æternæ pœnæ deleri dixerit, ut nullus remaneat reatus pęnæ temporalis exſolvendæ, vel in hoc ſæculo, vel in futuro in purgatorio, antequam ad regna cœlorum aditus patere poſſit; anathema ſit*. Similiter Seſſ. 14. c. 8. de eodem momento loquitur: “ Sancta Synodus declarat, falſum omnino eſſe, & a verbo Dei alienum, culpam a Domino numquam remitti, quin univerſa etiam pœna condonetur. Perſpicua enim & illuſtria in ſacris Litteri exempla reperiuntur, quibus præter divinam Traditionem hic error quam manifeſtiſſime revincitur. Sane & divinæ juſtitiæ ratio exigere videtur, ut aliter ab eo in gratiam recipiantur, qui ante Baptiſmum per ignorantiam deliquerint; aliter vero, qui ſemel a peccatis & dæmonis ſervitute liberati, & accepto Spiritus ſancti dono, ſcientes Templum Dei violare, & Spiritum ſanctum contriſtare non formidaverint. „ Hinc can. 12. ſic definit, *Si quis dixerit totam pœnam ſimul cum culpa remitti ſemper a Deo, ſatisfactionemque pœnitentium non eſſe aliam quam fidem, qua apprehendunt Chriſtum pro eis ſatisfeciſſe; anathema ſit*.

Quarto, Ratione multiplici.

PRIMA: In peccato mortali duo ſunt, ſcilicet averſio ab incommutabili bono, & converſio ad creaturam. Ad primam ſequitur reatus pœnæ æternæ; qui enim infinitæ dignitatis majeſtatem offendit, debet in æternum puniri; Ad ſecundam vero reatus alicujus pœnæ temporalis; juſtum quippe videtur & eſt, ut qui voluntati ſuæ plus indulſit quam debuit, aliquid contra voluntatem ſuam patiatur; juxta illud Apocal. cap. 18. *Quantum glorificavit ſe & in deliciis fuit, tantum date illi tormentum & luctum*: Igitur, culpa remiſſa, remanet aliqua pęna pro peccatorum expiatione luenda.

Secunda: Mors eſt pœna peccati, juxta illud Rom. cap. 5. *Per unum hominem peccatum in hunc mundum intravit, & per peccatum mors*. Atqui tamen vel ipſi Sancti, quibus culpa remiſſa fuerat, ſicut morte, ſic ceteris vitæ calamitatibus mulctati ſunt: Ergo &c.

Tertia: Qui læſit honorem proximi, non tantum debet interius dolere de peccato, ſed etiam actu quodam exteriori famam illi reſtituere. Igitur a ſimili peccator, qui creaturas in contemptum Dei amavit, debet in compenſationem injurię aliquid in tempore lubentius pati; Et hæc eſt pœna, quæ, remiſſa culpa, ſupereſt in hoc vel alio mundo toleranda.

Quarta: Pro ſanitate corporali perfecte reſtauranda, non ſufficit morbum curare, ſed quædam relicta cicatrices ſanandę remanent; ſic & in negotio ſalutis, ablata vi Sacramenti culpa, reliquiæ vitiorum

jugi

jugi & debita ſatisfactione abſtergendæ ſunt. Ergo &c. Hæc ratio eſt Catech. Rom. hic n. 69. his verbis: " D. etiam „ Bernardus duo affirmat in peccato re„ periri, maculam animæ & plagam: ac „ turpitudinem quidem ipſam Dei miſe„ ricordia tolli: verum ſanandis peccato„ rum plagis valde neceſſariam eſſe eam „ curam, quæ in remedio Pœnitentiæ „ adhibetur. Quemadmodum enim ſanato „ vulnere, cicatrices quædam remanent, „ quæ & ipſæ curandæ ſunt: ita in ani„ ma, culpa condonata ſuperſunt reliquiæ „ peccatorum purgandæ. Idem plane divi „ Chryſoſtomi ſententia confirmat, cum „ ait: *Non ſatis eſt ſagittam e corpore ex„ trahi, ſed plaga quoque a ſagitta inflicta, „ ſananda eſt: ſic etiam in anima poſt acce„ ptam peccati veniam pœnitentia curanda „ eſt, plaga relicta*. Frequentiſſime enim „ a S. Auguſtino docemur duo hæc in „ pœnitentia animadvertenda eſſe, Dei „ miſericordiam & juſtitiam: miſericor„ diam, qua peccata & pęnas æternas „ illi debitas condonat: juſtitiam, qua „ pœnis tempore definitis hominem pu„ nit. „

Quinta: Opus eſt & neceſſarium ut recens juſtificatus iram Dei a ſe propellat: Sed hoc fit laborioſa pęnitentia, ſeu ſatisfactione. Ergo &c. Hanc etiam allegat Catechiſmus Rom. ibidem n. 70. rationem: " Poſtremo, *ait*, pęnitentiæ pę„ na a nobis ſuſcepta Dei animadverſio„ nem, ſuppliciaque in nos conſtituta „ antevertit. Ita enim docet Apoſtolus, „ cum ait: *Si noſmetipſos dijudicaremus, „ non utique judicaremur, dum judicamur „ autem, a Domino corripimur, ut non „ cum hoc mundo damnemur*. Quæ cum „ Fidelibus explicata fuerint, vix fieri „ poterit, quominus ad pęnitentiæ ope„ ra maxime excitentur. „

Sexta: Applicatio meritorum Chriſti abundantior eſt in Baptiſmo, quam in Pęnitentia; cum in Baptiſmo reatus & culpæ & pœnæ tum æternæ tum temporalis abſtergatur: Sed ſi tota prorſus pęna etiam extenſive remitteretur in pęnitentia, jam ipſum Baptiſma adæquaret in efficacia Pœnitentiæ ſacramentum, quod eſt contra definitionem Concilii Tridentini, & doctrinam Patrum, qui Pœnitentiam vocant modo ſecundam poſt naufragium tabulam, modo etiam Baptiſmum laborioſum. Ergo &c. De hoc Catechiſmus Rom. hic num. 66. iſtam reddit rationem: " Divinæ juſtitiæ „ ratio exigere videtur, ut aliter ab eo „ in gratiam recipiantur, qui ante Bapti„ ſmum per ignorantiam deliquerint: ali„ ter vero qui ſemel a peccati & dæ„ monis ſervitute liberati, & accepto „ Spiritus ſancti dono ſcientes Templum „ Dei violare, & Spiritum ſanctum con„ triſtare non formidaverint. Et divinam „ clementiam decet, ne ita nobis abſque „ ulla ſatisfactione peccata dimittantur, „ ut occaſione accepta, peccata leviora „ putantes, velut injurii & contumelio„ ſi Spiritui ſancto in graviora laba„ mur. „

SOLVUNTUR OBJECTIONES

Objicies: Non ſemel in ſacris Scripturis teſtatur Deus ſe hominibus peccata abſque ullo pœnæ temporalis debito remittere. Sic Ezech. cap. 18. ait: *Si autem impius egerit pœnitentiam ab omnibus peccatis ſuis, quæ operatus eſt: & cuſtodierit omnia præcepta mea, & fecerit judicium & juſtitiam, vita vivet, & non morietur. Omnium iniquitatum ejus, quas operatus eſt non recordabor*. Et cap. 33: *Impietas impii non nocebit ei, in quacumque die converſus fuerit ab impietate ſua*. Rurſus Iſaiæ cap. 1. *Si fuerint peccata veſtra ut coccinum, quaſi nix dealbabuntur: etſi fuerint rubra quaſi vermiculus, velut lana alba erunt*. Aliis in locis ait Deus ſe poſt tergum projicere peccata noſtra in profundum, ita tegere, eadem non imputare, quæ quidem omnia vix conciliari poſſunt cum obligatione temporalem ſubeundi pœnam, ut primum dimiſſa eſt culpa.

Reſpondeo diſtinguendo: Et illa teſtimonia debent intelligi de remiſſione perfecta peccatorum quoad culpam & pęnam æternam, concedo: de immunitate abſolvendi pęnam temporalem, nego. Et hoc ne miremini. Illa enim pęna ad æternam comparata, leviſſima eſt; hinc non immerito dicitur Deum omnium iniquitatum pœnitentis non recordari.

Inſtabis: Atqui laudata ſacræ Scripturæ loca de remiſſione vel ipſius pęnæ tempora-

poralis intelligenda ſunt: Ergo &c. Probatur ſubſumptum: Pœnæ peccatis affixæ, ſunt debita juſtitiæ divinæ exolvenda: Sed Deus in juſtificatione omne remittit debitum, ſic enim habetur Matth. 18. *Omne debitum dimiſi ſibi quoniam rogaſti me:* Ergo &c. Confirmatur: In Ortatione Dominica petimus, ut Deus dimittat nobis, *debita noſtra ſicut nos dimittimus debitoribus noſtris:* Sed nefas eſſet aliquid retinere, & cuncta abſque reſtrictione dimittere nobis incumbit: Igitur a pari, immo & a fortiori Deus cuncta, nequidem excepta pęna temporali, dimittit.

Reſpondeo negando ſubſumptum. Ad probationem diſtinguo: In juſtificatione Deum omne debitum capitale remittit, videlicet pęnam æternam pro peccatis gravioribus ſubeun am, concedo: ſecundarium & minus principale, ſubdiſtinguo; ſi adſit ſufficiens in pœnitente diſpoſitio, hoc eſt tantum amet Deum, quantum creaturam dilexit, concedo: ſecus, nego. Juſtitiæ lex exigit ut eadem menſura peccator juſtificandus diligat Deum qua creaturam dilexit, & tunc ei in pęnæ relaxatione remetietur; hinc Magdalenæ dictum eſt Luc. 7. *Remittuntur ei peccata multa, quoniam dilexit multum*; ſin minus e contra, ne facilitas veniæ, facilitas etiam iterum peccandi evadat.

Ad confirmationem dico, Deum utique totale eatenus dimittere debitum, quatenus juſtificato confert gratias, ut illis mediantibus in varios ferventiores charitatis actus prorumpere poſſit, quibus juſtitiæ divinæ ſatisfacere queat.

Urgebis: Vel ſuperfluæ, & inanes dici debent humanæ ſatisfactiones, vel ſatisfactio Chriſti non fuit pretii & valoris infiniti: Abſurdum conſequens: Ergo & antecedens. Probatur ſequela majoris: Eo ipſo quo ſatisfactio Chriſti fuit copioſa, immo & ſuperabundans, nihil ſupereſt peccatori juſtificato luendum. Ergo &c.

Reſpondeo negando ſequelam majoris. Ad probationem diſtinguo: Nihil ſupereſt peccatori juſtificato faciendum ad redemptionem, concedo: Ad applicationem redemptionis, nego. Redemptio completa eſt per Chriſtum, ſed voluit Dominus nobis eam applicari & per Sacramenta, & per bona opera ſatisfactoria propter rationes ſupra allatas; quod quidem de fide definitum eſt a Concilio Tridentino adverſus Proteſtantes abſque ratione obſtrepentes. Sic habetur Seſſ. 14. can. 14. *Si quis dixerit ſatisfactiones quibus pœnitentes per Chriſtum Jeſum peccata redimunt, non eſſe cultus Dei, ſed traditiones hominum, doctrinam de gratia, & verum Dei cultum, atque ipſum beneficium mortis Chriſti obſcurantes; anathema ſit.*

Inſiſtes: Chriſtus abunde ſatisfecit etiam pro pœnis temporalibus peccato debitis: Igitur non opus eſt ulterioribus ſatisfactionibus; ſin minus plus nobis nocuiſſet Adæ peccatum, quam profuiſſet vel ipſa Chriſti ſatisfactio.

Reſpondeo, conceſſo antecedente, negando conſequentiam; dictum eſt enim ſatisfactiones noſtras eo fine neceſſarias eſſe, ut nobis applicentur Chriſti merita; hinc Apoſtolus Coloſſ. 1. ait: *Adimpleo ea quæ deſunt paſſionum Chriſti in carne mea.*

Ad confirmationem nego ſequelam propter multa. Primo quidem ex eo quod mors, & miſeriæ, quæ per Adæ peccatum intraverunt in mundum, meritis Chriſti cedant in gloriam noſtram, ſi voluntarie illas & propter Dei amorem, & ad ſatisfaciendum ejus juſtitiæ ſubeamus, juxta illud Rom. 8. *Si compatimur, ut & conglorificemur*. Secundo, per gratiam Chriſti: *Momentaneum & leve tribulationis noſtra* ... 2. Cor. 4. *æternum gloriæ pondus operatur in nobis*. Demum *diligentibus Deum*, teſte Apoſtolo, Rom. 8. *omnia cooperantur in bonum.*

Repones: Si ſatifactiones humanæ ita eſſent neceſſariæ, homo poſſet ſatisfacere Deo pro peccatis ſuis: ſed illud falſum eſt; tum quia offenſa Dei ratione objecti eſt infinita; ſatisfactio vero hominis plane finita, tum quia nihil poteſt homo Deo offerre, quod ipſi non debeat titulo & creationis & conſervationis; ſatiſfactionem autem fieri debere per opus alias indebitum, nemo non novit: Ergo &c.

Reſpondeo diſtinguendo minorem: Homo poſſet ſatisfacere ſecundum quid, concedo: adæquate, nego. Nam purus homo ea ratione ex codigno ſatisfacere nequit,

quit, quia eſt debitor; hinc ſatisfactio infiniti valoris ad hanc requiritur ſatisfactionem, quam quidem exhibere incapax eſt.

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Remiſſa per Sacramentum culpa, ſæpius remanet reatus pœnæ temporalis ſatisfactione laborioſa expiandus.

PRIMO: Non unum Scripturæ ſacræ exemplum hoc probat. Primum eſt ſancti Moyſis, qui tametſi pro peccato incredulitatis ad aquas contradictionis veniam obtinuerit, hac ulteriori ſatisfactione temporali caſtigatus eſt, quod non introierit in terram promiſſionis: Similiter & David pœnitenti adulterii & homicidii, Deus condonavit peccata, verumtamen filius ex Bethſabee procreatus, mortuus eſt.

Secundo: Sic docent Patres, ut S. Cyprianus Lib. de lapſ. Auguſtinus Lib. 22. contra Fauſtum cap. 67. ſic & Concilium Tridentinum Seſſ. 6. cap. 14. In primis vero can. 30. ubi rem de fide definivit.

Tertio: Idem hac ratione probatur. Lex juſtitiæ exigit ut tantum detur peccatori tormentum, quantum glorificavit ſe, & in deliciis fuit. Igitur ſi, deficiente erga Deum amore, contritio non tanta ſit in gradu, quanta fuit ad creaturam converſio, dubio procul remanet aliquid nova ſatisfactione compenſandum: Sed non ſemel contingit converſionem ad Deum, charitate formatam in gradu & intenſione converſione ad creaturam minorem eſſe: Ergo &c.

SYNOPSIS ARGUMENTORUM IN CONTRARIUM, ET RESPONSIONUM.

PRIMO: Si in quibuſdam Scripturæ locis aſſerat Deus ſe omnes peccatoris pœnitentis iniquitates oblíviſci, exemplum tamen tum Moyſis poſt obtentam veniam caſtigati, tum & Davidis juſtificati, qui morte pueri ex Bethſabee adultera ſuſcepti, luit in hoc mundo criminis pœnas, probat ſæpius ſupereſſe pœnalitates in tempore pro peccatis jam dimiſſis ſufferendas.

Secundo: Chriſtus plene quidem, & ſuperabunde pro peccatis noſtris ſatisfecit, ſed ut cauſa univerſalis, quæ non excludit cauſæ ſecundæ cooperationem.

Tertio: Pœnæ temporales quibus propter peccatum originale ſubjicimur, ſunt, ultro fateor, maledictiones in Protoparentes, & in eorum prolem fulminatæ; ſed non ſatisfactiones ad pœnitentiam ſubſequentes, & ad expienda peccata præfixæ, cum potius divinæ ſatisfaciendo juſtitiæ, Deum nobis reddant per omnia propitium.

SECTIO SECUNDA.

Utrum homo juſtificatus vere poſſit ſatisfacere Deo pro reatu pœnæ temporalis?

CONCLUSIO AFFIRMATIVA.

Probatur ex multis capitibus.

Primo, ex Scriptura ſacra.

DANIELIS c. 4. Propheta Nabuchodonoſor ſic alloquitur: *Peccata tua eleemoſynis redime*. Rurſus Prov. c. 6. *Miſericordia & veritate redimitur iniquitas*; Si autem operibus peccata redimuntur, profecto pro eis Deo ſatisfacimus.

His adjungimus illa Scripturæ teſtimonia, quæ juxta explicationem Patrum procedunt de operibus factis in ſtatu juſtitiæ; quæque tamen dicuntur liberare a peccatis. Sic Tob. c. 4. Pater morti proximus filium, quem ut juſtum habebat, iſto alloquitur modo: *Omnibus autem diebus vitæ tuæ in mente habeto Deum: & cave ne aliquando peccato conſentias, & prætermittas præcepta Domini Dei noſtri .... Præmium enim bonum tibi theſaurizas in die neceſſitatis: quoniam eleemoſyna ab omni peccato, & a morte liberat, & non patietur animam ire in tenebras.* Hæc particula, *præmium*, ſignificat compenſationem alicujus boni; cetera vero verba denotant pœnam temporalem peccato debitam, unde liberat a purgatorio, in quo pœnas temporales animæ luunt. Sic & Raphael ibid. cap. 12. commendans actus virtutum Tobiæ ſeniori, explicat illorum efficaciam ex beneficiis a Deo acceptis,

quæ in opera miſericordiæ ab eo patrata refundit. *Eleemoſyna*, inquit, *a morte liberat, & ipſa eſt quæ purgat peccata, & facit invenire miſericordiam, & vitam æternam.*

Eamdem legimus veritatem in novo Teſtamento, Lucæ 3. Chriſtus enim nedum ibi adhortatur homines, ut agant pęnitentiam, ſed ut faciant fructus dignos pœnitentiæ, id eſt ut ultra dolorem de peccatis, & firmum ab eis abſtinendi propoſitum incumbant bonis operibus etiam externis, ut compenſent injuriam Deo per ſuas prævaricationes illatam. Teſtimonium iſtud intelligit S. Chryſoſtomus Homil. 11. in Matth. in ſenſu obvio: ſic & S. Gregorius Homil. 20. in Evangelia: in hunc ſenſum collimant iſta D. Pauli Act. 26. verba: *Et gentibus annunciabam, ut pœnitentiam agerent, & converterentur ad Deum, digna pœnitentiæ opera facientes*. Eo loci tria ſubnotanda ſunt. Primum, pœnitentia quæ juſtificationem præcedit: Alterum, converſio ad Deum quæ ſequitur: Tertium, eſt opus externum ſatisfactorium non qualecumque, ſed Pęnitentiæ ſatisfacientis dignum; hinc Apoſtolus 1.Cor. cap. 11. ait: *Quod ſi noſmetipſos dijudicaremus, non utique judicaremur*. Quorum quidem verborum hic ſenſus eſt, juxta D. Thomam, Comment. in hunc locum, Lect. 7. " Ex parte autem noſtra, cauſa Divinæ punitionis eſt a negligentia, quia in nobis ipſis peccata commiſſa punire negligimus. Unde dicit, *Quod ſi noſmetipſos dijudicaremus*, redarguendo & puniendo peccata noſtra, *Non utique judicaremur*, ideſt, non puniremur a Domino, neque in futuro ſæculo, neque etiam in præſenti. "

Non abſimili modo loquitur S. Auguſtinus in Enchiridio ad Laurentium cap. 66. " Vindicantur hic, *inquit*, aliqua, & tamen ſi remittuntur, profecto in futuro ſæculo non nocebunt; propterea de quibuſdam temporalibus pœnis quę in hac vita peccantibus irrogantur eis quorum peccata delentur, ne reſerventur in finem, ait Apoſtolus: *Si enim noſmetipſos judicaremus*. "

Secundo, ex Patribus.

Eamdem Doctrinam tradit Tertullianus Lib. de Pęnitentia cap. 11. " Quumque quis interrogarit, cur animæ largiaris: Deliqui dicito in Deum, & periclitor in æternum perire: itaque nunc pendeo, & maceror & excrucior, ut Deum reconciliem mihi quem delinquendo læſi. "

Eiſdem inſiſtit veſtigiis Origenes Homil. 6. in Exodum ſupra finem pag. 30. " Si quis, *inquit*, forte hujuſmodi pecuniam a diabolo deceptus, accepit, non uſquequaque deſperet: miſericors enim eſt, & miſerator Dominus, & Creaturæ ſuæ non vult mortem, ſed ut convertatur, & vivat; pœnitendo, flendo, ſatisfaciendo, deleat, quod admiſſum eſt. "

Item S. Cyprianus ad calcem libri de lapſis: " Quam magna deliquimus, inquit ... Orare oportet impenſius & rogare, diem luctu tranſigere, vigiliis noctes ac fletibus ducere, tempus omne lacrymoſis lamentationibus occupare, ſtratos ſolo, adhærere cineri, in cilicio & ſordibus volutari. "

S. Hilarius c. 4. in Matthæum, his verbis non procul a fine idem docet: " Quia charitas plurimum peccatorum tegit, & errorum noſtrorum ambitioſa ad Deum patrona eſt: noviſſimum pęnæ quadrantem ſolvemus, niſi pretio ipſius aliquantorum criminum culpa redimatur. "

Satisfactionis virtutem agnoſcit ſimiliter Eucherius in Lib. 2. Regum cap. 8. " Dominus, *inquit*, delet peccatum, ſed ſine ultione non deſerit; aut enim ipſe homo in ſe punit, aut Deus percutit. "

Concinit D. Hieronymus Comment. in Malachiam: " Qui peccator eſt, *ait*, & quem propria conſcientia mordet, cilicio Pęnitentiæ accingatur, & plangat tam ſua delicta quam populi, atque iterum ingrediatur Eccleſiam, de qua fuerat ejectus, & cubet in ſacco, ut prætevitas delicias, per quas Deum offenderat, vitæ auſteritate compenſet. "

Hieronymo adſtipulatur Ambroſius L. 2. de pœnitentia c. 5. his verbis: " Qui enim agit pęnitentiam non ſolum diluere lacrymis debet peccatum ſuum: Sed etiam emendatioribus factis operire, & tegere delicta ſuperiora, ut non ei

„ ei imputetur peccatum. Ergo tegamus
„ lapſus noſtros poſterioribus factis, mun-
„ demus fletibus, ut audiat nos Domi-
„ nus Deus noſter ingemiſcentes. „

Iſtorum mentem ſequitur D. Auguſtinus L. de continentia, ubi c. 6. hoc effatum univerſale profert: " Nullus debitæ gra-
„ vioris pœnæ accipit veniam, niſi qua-
„ lemcumque, & ſi longe minorem quam
„ debeat, ſolverit pœnam. „

S. Gregorius magnus 3. p. Paſtoralis. docet admonendos eos eſſe, qui peccata quidem deſerunt; non tamen plangunt, ne ſibi ea dimiſſa eſſe putantes, ſi fletibus non purgaverint: " Neque enim ſcri-
„ ptor, ſi a ſcriptione ceſſaverit, quia
„ alia non addit, etiam quæ ſcripſerat
„ delevit; nec debitor abſolutus eſt, quia
„ alia non multiplicat, niſi & illa quæ
„ ligaverat ſolvat: ita etiam cum Deo
„ delinquimus, nequaquam ſatisfacimus,
„ ſi ab iniquitate ceſſamus, niſi volupta-
„ tes quoque quas diliximus, e contra-
„ rio appoſitis lamentis inſequamur. „

Tertio, rationibus Theologicis.

PRIMA: Ille poteſt per bona opera Deo pro peccatis ſatisfacere, qui Pœnitentiæ laboribus Chriſto Crucifixo conformatur, & regni cœleſtis evadit hæres: Atqui res ſic ſe habet: Ergo &c. Iſta ratio eſt Catechiſmi Romani his verbis, 2. p. n. 68. " Hujuſmodi pœnarum per-
„ peſſione conſequimur, ut capitis no-
„ ſtri Jeſu Chriſti, in quo paſſus, eſt i-
„ pſe, & tentatus, ſimilitudinem, &
„ imaginem geramus. Nihil enim tam
„ deforme videri poteſt, ut a S. Bernar-
„ do dictum eſt, quam ſub ſpinoſo ca-
„ pite, delicatum eſſe membrum, nam
„ teſte Apoſtolo, cohæredes ſumus Chri-
„ ſti, ſi tamen compatimur: Et, quod
„ alio loco ſcripſit: *Si commortui ſumus*,
„ *& convivemus: Si ſuſtinebimus, & conre-*
„ *gnabimus.* „

Secunda: Ad opus ſatisfactorium duo potiſſimum exiguntur; primo quidem, ut in charitate fiat: ſecundo, ut acerbitatem quamdam interiorem, vel etiam quandoque & exteriorem præ ſe ferat; tunc enim eſt peccati redemptivum: Atqui peccator juſtificatus hujuſmodi opera patrare poteſt. Ergo &c. Pergit ibidem Catechiſmus p. 2. n. 73. " Duo præci-
„ pue in ſatisfactione requiruntur. Pri-
„ mum eſt, ut is, qui ſatisfacit, juſtus
„ ſit, ac Dei amicus, opera enim quæ ſine
„ fide, & charitate fiunt, nullo modo
„ Deo grata eſſe poſſunt: Alterum, ut
„ ejuſmodi opera ſuſcipiantur, quæ natu-
„ ra ſua dolorem, & moleſtiam afferant:
„ cum enim præteritorum ſcelerum com-
„ penſationes ſint, atque, ut S. Martyr
„ Cyprianus ait, *redemptrices peccatorum*,
„ *omnino neceſſe eſt, ut aliquid acerbitatis*
„ *habeant*. Quamquam non ſemper illud
„ conſequitur, ut, qui ſe in illis mole-
„ ſtiis exercent, doloris ſenſum ha-
„ beant. „

Tertia: Si quæ ratio hanc impediret ſatiſfactionem, maxime quia juſtitiæ Dei in immenſum debitores ſumus: Sed Deus intuitu meritorum Chriſti cedit ſuo juri, & per bona opera, vel ipſa Filii Dei merita nobis applicantur. Ergo &c.

Quarta: Satisfactionem exigit Eccleſia, & anathemate percellit Concilium Trident. Seſſ. 14. c. 12. 13. & 14. illud negantes: Igitur juſtus poteſt pro ſuis peccatis ſatisfacere. Sic loquitur can. 13. *Si quis dixerit pro peccatis, quoad pœnam temporalem, minime Deo per Chriſti merita ſatisfieri pœnis ab eo inflictis & patienter toleratis, vel a Sacerdote injunctis, ſed neque ſponte ſuſceptis, ut jejuniis, orationibus eleemoſynis, vel aliis etiam pietatis operibus, atque ideo optimam pœnitentiam eſſe tantum novam vitam; anathema ſit.*

Solvuntur objectiones.

OBJICIES: Scripturæ multis in locis affirmant, nos nullis rebus externis, tametſi pretioſiſſimis fuiſſe redemptos, ſed ſolo Chriſti Domini immaculato, & incontaminato ſanguine, ut habetur 1. Petri 1. *Scientes quod non corruptibilibus auro, vel argento redempti eſtis, ſed pretioſo ſanguine Chriſti*: Sed opera ſatisfactoria ſunt quid externum. Ergo &c.

Reſpondeo diſtinguendo: Et illa teſtimonia debent intelligi de primario noſtræ ſalutis pretio, a quo quæcumque alia vim ſuam obtinent, concedo: Et excludunt ea quæ, vel ex parte noſtri, vel ex parte aliorum ſunt, nego: Sicut ergo cum in Scripturis ſacris vis, & efficacia bono-

 rum

rum operum tribuitur gratiæ Dei, non excluditur cooperatio voluntatis adjutæ, ita & in præſenti dicendum.

Inſtabis: Apoſtolus Hebr. 1. ait Chriſtum feciſſe per ſemetipſum purgationem peccatorum noſtrorum: *Purgationem*, inquit, *peccatorum faciens, ſedet ad dexteram Majeſtatis Dei in excelſis*. Et 1. ad Timoth. c. 2. *Qui dedit redemptionem ſemetipſum pro omnibus*: Porro iſta verba, *ſemetipſum*, excludunt quodcumque aliud ex parte pœnitentis. Ergo &c.

Reſpondeo diſtinguendo: Et illa particula, *ſemetipſum*, ponitur ad explicandum ſingulare medium quo purgatio fit: in novo Teſtamento, concedo: & excludit opera ſatisfactoria ex parte noſtri, nego. Efficaciori & nobiliori modo purgata ſunt peccata in novo, quam in veteri fœdere; & hoc argumento probat Apoſtolus Chriſti divinitatem; hinc c. 9. ait: *Chriſtus aſſiſtens Pontifex futurorum bonorum per amplius & perfectius Tabernaculum non manufactum, id eſt, non hujus creationis, neque per ſanguinem hircorum, aut vitulorum, ſed per proprium ſanguinem, introivit ſemel in ſancta, æterna redemptione inventa*.

Urgebis: Ei tantum competit ſatisfacere pro peccatis hominum, cui competit illos redimere; ſatisfactio enim pro pœna ſubeunda in altera vita, eſt vera redemptio: Sed nulli hominum, remiſſa culpa, competit bonis operibus ſe redimere; ſolus enim Chriſtus eſt hominum Redemptor: Ergo &c.

Reſpondeo diſtinguendo minorem: Homini non competit qualitas redemptoris ſimpliciter & abſolute, concedo: Participative, nego: Ille abſolute eſt Redemptor, qui pretio ſoluto, ex propriis pro alio ſolvit: ille vere eſt Redemptor poſteriori modo, qui alieno quidem ære ſibi liberaliter, & gratis ad talem uſum conceſſo, adjuncta propria, tum induſtria, tum cooperatione a ſervitute ſe liberat. In iſto ſenſu recte dicitur pœnitens ſe redimere, juxta illud Danielis 4. ad Nabuchodonoſor: *Quamobrem Rex conſilium meum placeat tibi, & peccata tua eleemoſynis redime*.

Inſiſtes: Sanctus Chryſoſtomus ita explicat verba Apoſtoli a nobis in probationibus adducta, ut velit Deum ſola contritione eſſe contentum; & nullam, nec in hoc ſæculo, nec in altero poſtulare ſatisfactionem; ſic enim habet Homil. 28. in 1. Cor. 11. *Quod ſi noſmetipſos dijudicaremus, non utique judicaremur*: "Non dixit, ſi caſtigaremus nos ipſos, ſi puniremus, ſed tantum ſi vellemus agnoſcere peccata, ſi nos ipſos condemnare, ſi de delictis ferre ſententiam, liberaremur ab eo quod hic & illic eſt ſupplicio." Ergo &c.

Reſpondeo diſtinguendo: Et ſanctus Doctor loquitur de pœnitentibus perfectis qui in gradu Heroico conteruntur, concedo: de infirmioribus, nego. Quandoque contingit ut pœna temporalis totaliter remittatur, cum ſcilicet pœnitens tantum amat Deum, quantum creaturam dilexit: ita ut contritionis qualitas & intenſio præponderet deliciis quas in terrenis proſequendis habuit. Quod hæc ſit mens D. Chryſoſtomi, patet ex his verbis: "Nos autem ſi velimus, neque hic, neque illic daturi ſumus pœnas." Id eſt, nec in iſta, nec in altera vita. Ecce perfectorum contritio: infirmorum vero pœnitentiam non nihil languidam, his ulterioribus verbis delineat: "Quoniam autem nec hoc quidem leve volumus facere, ut oportet facere, ne ſic quidem nos ſuſtinet punire cum orbe terrarum, ſed ſic quoque parcit, hic pœnas exigens, ubi ſupplicium eſt temporale." Idem eſt ſenſus verborum illorum ex oratione de B. Philogonio: "Diſcede a malo, virtutem amplectere, deſiſte a pravitate, pollicere poſt hæc iſta non commiſſurum, & hæc ſufficiunt ad ſatisfactionem. Ego teſtificor, ac fide jubeo, ut ſi noſtrum quiſque, qui peccatis obnoxii ſumus, recedens a priſtinis malis ex animo, vereque promittat Deo, ſe poſtea ad illa non rediturum, nihil aliud Deus requiret ad ſatisfactionem majorem, ſeu ulteriorem." Quod autem loquatur de pœnitentibus perfectis, ex eo colligitur, quia in exemplum adducit Magdalenam, & Zachæum. Ceterum, tametſi Patres nonnumquam vocent pœnitentiam laborioſam, modo flagellationem a Deo inflictam, modo etiam exercitationem, non excludunt quod mortificationes, animo peccata expiandi factæ, non ſint veræ ſatisfactiones, cum a charitate pondus & meritum habeant.

Repli-

Replicabis: Ezech. 37. ait Dominus: *Impietas impii non nocebit ei, quacumque die converſus fuerit ab impietate ſua*, Nullas igitur remiſſo peccato repetit Deus pœnas ab impio. Sin minus noceret ei impietas ſua.

Reſpondeo diſtinguendo Antecedens: Si impius egerit pęnitentiam, iniquitas non nocebit ei, quia propter bona opera & ſatisfactionem nec a gratia, nec a vita æterna excidet, concedo: non nocebit, eum a pœna temporali eximendo, ſubdiſtinguo; ſi ejus contritio adæquet illum quem pro creaturis habuit amorem, concedo: ſecus, nego. Impio pęnitenti non nocet iniquitas; Primo, quia per contritionem & Sacramentum juſtificatur, & vita vivere incipit: Secundo, per gratiam ſanctificantem jus habet ad gloriam. Tertio, per actualia auxilia ad gratiam juſtificantem conſequentia poteſt tot & tanta bona opera, quamdiu vivit, facere, ut Deo plene ſatisfaciat. Quarto, remittitur ei pęna æterna, vel etiam de temporali juxta contritionis gradum; tamen & iſta prorſus aufertur, ſi perfectiſſime de impietatibus ex animo conteratur. Solutio colligitur ex D. Auguſtino, qui L. de remiſſ. cap. 34. ait afflictiones & miſerias gravi ſenſu eſſe, ad coronam certamina; Tum & L. 13. de Civ. cap. 6. ait etiam hoc cedere in expiationem criminum, & Pœnitentiæ meritum augere: " Quid quid tamen illud „ eſt in morientibus, quod cum adimit „ ſenſum, pie, fideliterque tolerando au„ get meritum Pœnitentiæ, non aufert „ vocabulum pęnæ. „

Inſtabis: Joan. 8. Chriſtus adulteram abſolvens ait; *Vade & noli amplius peccare*. Ibi altum eſt de ſatisfactione impoſita ſilentium: Ergo &c.

Reſpondeo, non conſtare utrum adulteram a peccatis, an ſolum a lapidationis pęna Chriſtus abſolverit; ſic enim habetur: *Nec ego te condemnabo: vade & jam noli amplius peccare*: Senſus eſt, nec ego te ad lapidationem adjudico, cave ne iterum peccando te huic exponas periculo. II. Quis novit num Chriſtus in ea tantam contritionem repererit, ut nulla opus eſſet ſatisfactione? Deinde alia eſt ratio Chriſti, alia Sacerdotum. Chriſtus ſecluſa ſatisfactione exteriori pęnali poteſt peccata dimittere, quia Dominus eſt, ſecus vero ceteri.

Urgebis: S. Ambroſius Serm. 46. ſic loquitur: " Lacrymas ejus lego, ſatisfa„ ctionem non lego. „ Ergo &c.

Reſpondeo diſtinguendo: Et nomen ſatiſfactionis ſumit pro excuſatione, concedo: pro compenſatione temporalis injuriæ illatæ, nego. Veritas ſolutionis colligitur, I. Ex antecedentibus; confert quippe peccatum Adæ, & ejus pęnitentiam, cum peccato D. Petri, ejuſque pęnitentia; prior, inquit, ſe ipſum excuſavit, poſterior vero ut primum Chriſtus eum aſpexit, flevit amare. Tum poſt verba in objectione allata ſic habet: " Recte plane „ Petrus flevit, & tacuit, quia quod de„ fleri ſolet, non ſolet excuſari, & quod „ defendi non poteſt, ablui poteſt. „

Inſiſtes: SS. Patres non agnoſcunt bona opera eſſe ſatisfactoria, cum illa exigant a pęnitente ante conceſſam abſolutionem, ut S. Cyprianus, qui Epiſt. 8. quæ eſt ad Clerum, & plebem, injungit Deum orandum eſſe, ut indulgeat peccatis: poſtea ſic loquitur: " Virgas igitur, & flagella ſen„ timus, qui Deo nec bonis & factis place„ mus, nec pro peccatis ſatisfacimus. Ro„ gemus de intimo corde, & de tota men„ te miſericordiam Dei.... Quanto nos opor„ tet magis inſiſtere precibus, & orare, & „ primo ipſum Dominum rogare, tum de„ inde per ipſum Deo Patri ſatisfacere de„ bemus. „ Rurſus Epiſt. 14. " Pęniten„ tiam autem ille agit qui divinis præce„ ptis, & Sacerdotibus Dei obtemperans, „ obſequiis ſuis, & operibus juſtis Domi„ num promeretur. „ Hinc in Eccleſia primitiva nullus ad pacem, manuum impoſitionem, & Euchariſtiam recipiebatur, niſi prius operibus laborioſis Divinæ ſatisfeciſſet juſtitiæ. Ergo &c.

Reſpondeo diſtinguendo: Et PP. loquuntur de peccatoribus imperfecte pęnitentibus, ſcilicet ex ſolo amoris imperfecti motivo, concedo: ex amore perfecto, nego. Ultro fatemur in illis qui amore perfecto non inflammantur, ſecluſo Sacramento, opera ſatisfactoria pęnam temporalem non remittere: Ad confirmationem dico, eoſdem Patres loqui de peccatis publicis, quæ ſcandalum annexum habebant. Licet autem illi forent Contriti, non tamen admittebantur ad communionem, niſi prius pęnitentiam ſibi ab Epiſcopo

impoſitam perſolviſſent; de iſtis autem loquitur S. Cyprianus. Ceterum pœnitentia publica non evacuabat particularem, & ſacramentalem.

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Peccator juſtificatus poteſt pro delictis ſuis Deo ſatisfacere.

Primo: Proverb. 16. *Miſericordia, & veritate redimitur iniquitas*. Et 1. Cor. 11. *Quod ſi noſmetipſos dijudicaremus, non utique judicaremur*; redarguendo & puniendo peccata noſtra, ait D. Thomas Comm. in hunc locum Lect. 7.

Secundo: Concinunt SS. PP. in primis S. Cyprianus Serm. de lapſis. Tertullianus L. de Pęn. cap. 11. Hilarius cap. 4. in Matth. Concilium Tridentinum Seſſ. 14. can. 13. perſtringit negantes juſtos pro peccatis ſuis Deo ſatisfacere.

Tertio: Ex Eccleſiæ praxi exiguntur a pęnitentibus ſatisfactiones; bona opera majoris Pœnitentiæ intuitu facta proſunt, nedum ad criminum expiationem, ſed & gloriam poſſidendam. Ergo &c.

SYNOPSIS OBJECTIONUM ET RESPONSIONUM.

Primo: Chriſtus quidem ut cauſa univerſalis pro peccatis noſtris ſatisfecit; ſed noſtram exigit cooperationem.

Secundo: Patres quandoque, eſto dicant, contritionem ſufficere, ſed intelligas velim, ita perfectam, ut adæquet omnium peccatorum commiſſorum quantitatem: At ubi reperies hunc doloris gradum qui præponderet omnibus ſæculi affectionibus, & tantum exardeſcat, quantum ardebat cupiditas?

Tertio: Uſus quidem prioribus ſæculis ſatisfactiones, ante datam abſolutionem erat exigere, at ſolum pro peccatis pęnitentia publica expiandis: ſed & hoc non evacuabat pęnitentiam ſacramentalem.

SECTIO TERTIA.

Utrum homo poſſit ſatisfacere pro peccatis, per opus bonum præceptum?

CONCLUSIO AFFIRMATIVA.

Probatur multiplici ratione.

Prima: Dantur quidam caſus in quibus Martyrium eſt de præcepto, juxta illud Luc. c. 9. *Qui me erubuerit, & meos ſermones, hunc Filius hominis erubeſcet, cum venerit in majeſtate ſua*. Atqui tamen homo per martyrium ſatisfacit omni pęnæ peccatis debitæ; cum ultimo die clauſo, gloria fruatur cœleſti: Igitur licet opus bonum præceptum ſit & debitum, per illud tamen pro pęna temporali peccatis debita ſit ſatis.

Secunda: Si propter aliquam rationem opus præceptum non foret meritorium; ea eſſet, quia fit ex obligatione: Atqui dantur plures actus boni, & honeſti qui præcipiuntur, talis eſt communio Euchariſtica, & tamen digne ſuſcipiens corpus dominicum gratiæ meretur incrementum, immo & gloriam æternam: Ergo a pari, &c.

Tertia: Dantur quædam opera pœnalia, quæ ideo nobis a Deo præcipiuntur, ut per illa ipſi ſatisfaciamus: tale fuit jejunium indictum Ninivitis, Jonæ c. 3. & Joel c. 2. *Convertimini ad me in toto corde veſtro, in jejunio, & in fletu, & in planctu .... Quia benignus, & miſericors eſt, patiens, & multæ miſericordiæ & præſtabilis ſuper malitia*. Rurſus ibidem paulo poſt: *Inter veſtibulum, & altare plorabunt Sacerdotes Miniſtri Domini, & dicent, Parce Domine, parce populo tuo, & ne des hæreditatem tuam in opprobrium, ut dominentur eis nationes*. En injunctio operis ſatisfactorii, cujus tamen compenſatio explicatur his ſequentibus verbis: *Et reſpondit Dominus, & dixit populo ſuo: Ecce ego mittam vobis frumentum, & oleum, & replebimini eis, & non dabo vos ultra opprobrium in gentibus*.

Quarto, Ratione multiplici.

Primo: Obligatio quæ incumbit eis qui

qui vota emiſerunt, & ſe ſe ad actus bonos exercendos adſtrinxerunt, non impedit quominus per ea peccatis ſatisfaciant; ex ſanctis quippe Hieronymo, & Bernardo opera bona a Monachis ex voto facta non tantum eis meritoria, ſed etiam ſatisfactoria ſunt. Sic docet D. Thomas 2. 2. q. 88. art. 6. Ergo &c.

Altera: Deus ita juſtus eſt & liberalis, ut cuncta remuneret bona opera; immo quædam præcipit, ut detur meriti locus: Sed bona opera Pœnitentiæ ſatisfactoriæ intuitu facere, eſt quid remuneratione dignum. Igitur opera præcepta poſſunt eſſe ſatisfactoria.

Tertia: Cuncta ferme opera cadunt ſub præceptum, ut Deum adorare; parentes colere; abſtinere ab adulterio, & ſimilia in Decalogo contenta: Sed nemo dixerit pœnitentem divinæ non ſatisfacere juſtitiæ obediendo mandatis. Ergo &c.

EIT SATIS OBJECTIONIBUS.

Objicies: Quod debetur aliis titulis, non poteſt Deo pro peccatis ſatisfacere; Sed bona opera præcepta, Deo debentur propter legem. Ergo &c.

Reſpondeo: I. Majorem eſſe falſiſſimam; ſin minus nihil etiam de actibus bonis non præceptis homo poſſet Deo pro peccatis ſatisfacere, cum cuncta ratione & creationis, & redemptionis, vel etiam conſervationis illi debeamus.

Reſpondeo II. diſtinguedo minorem: Opera præcepta Deo debentur ex juſtitia late ſumpta, concedo: Ex ſtricta, nego minorem, & conſequentiam. Debitum ex ſtricta juſtitia promanans ordinatur totum ad compenſationem faciendam, totumque debetur; ut patet in reſtitutione rei ablatæ: Sed non eſt par ratio de debito procedente ex lata juſtitia: Jam vero debitum ſatisfaciendi pro pœnis temporalibus non eſt ſtrictæ juſtitiæ: talis enim non datur inter Deum, & homines. Ceterum totus illorum operum finis non exhauritur per præcepti adimpletionem; cum enim ſint pœnalia & laborioſa, poſſunt adhiberi ad ſatisfaciendum pro pœnis temporalibus.

Inſtabis: Sequitur ſaltem ex hac reſponſione opus pœnale a lege impoſitum non poſſe adhiberi ad ſatisfaciendum: Igitur, per opus præceptum non ſemper fit ſatis pœnæ temporali pro peccatis debitę: Et probatur: Si poſſet adhiberi, maxime ut laborioſum: Sed ſub illa conditione exhauritur a præcepto. Ergo &c.

Reſpondeo negando antecedens. Ad probationem diſtinguo: Et motivum ejus primarium eſt obedientia; ipſa vero eſt ſatisfactio finis, concedo: & non eſt, nego. Subſtantia igitur actus laborioſi eſt de præcepto: ſed cum pęna non ſit ipſius perfectio; verum potius quid extrinſecum, hinc eſt quod ab operante poſſit adhiberi pro ſatisfactione.

Urgebis: Pęnitens aliquid ulterius ſupra jejunium v. g. præceptum pro peccatis expiandis debere addere: Igitur per opus præceptum ſatisfacere non valet. Probatur Antecedens: Ubi occurrunt duo præcepta adimplenda, non fit ſatis adimplendo unum, maxime ſi materia circa quam verſantur ſit diverſa; ſed Deo ſervitutem jejunando exhibere, tum ipſi ſatisfacere, ſunt duo præcepta vel in ipſa materia diverſa. Ergo &c.

Reſpondeo diſtinguendo: Pęnitens debet aliquid ulterius ſupra jejunium addere ad melius; concedo: abſolute, ita ut opus præceptum non ſit ſatisfactorium, nego. Ad probationem diſtinguo: Si præcepta non ſint ſubordinata, concedo; ſecus, nego: & ſic diſtincta minore, nego conſequentiam. Sicut igitur quando occurrit quatuor temporibus vigilia alicujus Sancti annexum habens jejunium, unico tamen jejunio fit ſatis duobus præceptis, quippe quæ unum habeant finem; ſcilicet corporis mortificationem; eadem ratione actus præcepti, & ſatisfactionis lex uno jejunio ſimul adimplentur, cum finis utriuſque præcepti ſit Deum colere, & toto mentis ac cordis conatu illi famulari.

Inſiſtes: Qui debet centum nummos aureos alicui ob rem ab eo ſibi venditam, & centum ob aliud debitum ex illo contractum, non ſatisfacit utrique debito unica ſimplici ſolutione: Igitur & a pari qui tenetur ex præcepto ad opus bonum; eo non poteſt uti ad perſolvendas pœnas temporales pro peccatis debitas.

Reſpondeo negando conſequentiam, & paritatem. Diſparitas eſt, quod utrumque

debitum ſit ex ſtricta juſtitia, & medium pro illius compenſatione facienda ſit ex ſua naturali conditione ſpeciatim determinatum; qui enim vendidit, tantum debet recipere, quantum res divendita valet, ſicque exigitur per omnia æqualitas: at debitum pœnæ temporalis non eſt ſemper ſtrictæ juſtitiæ. Rurſus illud quo utitur pœnitens, non eſt ex natura ſua ſpeciatim determinatum ad ſatisfaciendum pro pœna temporali, ſiquidem finis actus præcepti eſt obedientia legis; ordinatio vero illa ad ſatisfaciendum, finis extrinſecus.

Inſiſtes: Inde ſequeretur peccatorem, cui injungeretur pro pœnitentia Sacramentali jejunium quadrageſimale, nihil pro luendis peccatis facere, cum ad jejunandum ex lege teneatur. Abſurdum conſequens: Ergo & antecedens.

Reſpondeo diſtinguendo ſequelam: Nihil inde facere quoad actus interiores, nego: Quo ad pęnalitates extrinſecas, ſubdiſtinguo; quoad ſubſtantiam, concedo: quoad directionem & jejunandi modum, nego. Ille peccator teneretur quolibet jejunii die hanc pęnalitatem, I. Offerre Deo in vindictam peccatorum, quod ſecluſo de peccatis dolore ſæpius reiterando fieri non poſſet. II. Sed & ad apices juris & ſtrictiſſime jejunare, ita ut in nullo ſibi parceret. III. Mere neceſſarium ad vitam fovendam, omiſſis quę in cibis potius ad ventris ingluviem & ſenſualitatem alendam, quam ad ſanitatem conſervandam inſerviunt, ſumere. Ceterum confeſſarius, vel eleemoſynas, vel opera miſericordiæ exercenda ex conſilio injungere poteſt, & peccatori dicere, peccata expiandi motivo plura alia momentoſa ultro eſſe facienda, cum ea ratione qua Deus illi propitius eſt, ipſum in nullo ſibi parcere debeat.

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Juſtus poteſt per opus præceptum Deo ſatisfacere pro peccatis ſuis.

PRIMO: Datur preceptum confeſſionis fidei, ſæviente perſecutione, quam fidem Sancti ſanguinis effuſione conſignarunt, & tamen Eccleſia ita eos ab omni reatu pœnæ ſic abſolutos habuit, ut teſtetur Auguſtinus eum, qui orat pro Martyris refrigerio, ipſi Martyri injuriam facere.

Secundo: Utriuſque ſexus fideles qui votis ad perfectionem aſſequendam ſe adſtrinxerunt, tenentur vi legis de perfectione ſibi impoſitæ charitatis ardentiſſimæ opera facere, quibus certe peccata ſua expiare nemo diffitebitur, cum eo potiſſimum ſcopo ad Monaſteria convolaverint.

Tertio: Omnia ferme bona opera in Decalogo continentur. Ergone non meritoria & ſatisfactoria quia cadunt ſub præceptum, & mandatis Dei obedimus? Abſit dicere.

SYNOPSIS OBJECTIONUM, ET RESPONSIONUM.

PRIMO: Licet pluribus titulis Deum venerari, & ipſi ſervire teneamur, hoc tamen negotium iiſdem actibus perfici nemo non videt, cum uſus obtinuerit in Eccleſia, ut audiendo Miſſam v. g. Deum & Creatorem & Redemptorem, adeoque propter creationis & redemptionis beneficia recolamus: Quidni & iiſdem pietatis actibus ipſi, ut juſto ſcelerum vindici ſatisfaceremus?

Secundo: Non eſt eadem ratio pro reſtitutione & ſatisfactione. Prior ſervat proportionem Arithmeticam, hinc non remittitur jus læſum, niſi reſtituatur ablatum: Poſterior, Geometricam ſolum exigit. Quia vero ſatisfactio Chriſti eſt infiniti valoris, modo per opus præceptum nobis applicetur, ſufficit ad luenda peccata; maxime cum ex parte noſtri non requiratur ad ſupremos juris apices ſatisfactio, cum & illius ſimus incapaces.

Tertio: Neque vero ex ſatisfactione per opera præcepta ſequitur peccatorem nihil amplius quam innocens præbere; cum enim actus præceptus non niſi obedientiam ſpectet, ut valeat ad gloriam, poteſt ex oblatione iterata laborioſæ pœnitentiæ utique ad ſatisfaciendum valere, maxime ex eo quod cuilibet oblationi reſpondeat amor, qui certe ſatisfactorius eſt, juxta illud Chriſti ad Magdalenam Luc. 7. *Remittuntur ei peccata multa, quoniam dilexit multum.*

SECTIO QUARTA.

Utrum Satisfactio debeat eſſe proportionata peccatis?

CONCLUSIO AFFIRMATIVA.

Probatur rationibus Theologicis.

PRIMA: Quod Concilium generale ſtatuit, ita propugnandum eſt: Atqui Tridentinum Seſſ. 14. cap. 8. definit ſatisfactionem ſacramentalem juxta peccatorum gravitatem imponendam eſſe. Et ſic loquitur: " Debent ergo Sacerdotes Do-
„ mini quantum Spiritus, & prudentia
„ ſuggeſſerit, pro qualitate criminum,
„ & pœnitentium facultate, ſalutares
„ & convenientes ſatisfactiones injunge-
„ re. „ Verbis paulo antecedentibus hæc præludit: " Divinæ juſtitiæ ratio exige-
„ re videtur, ut aliter ab eo in gratiam
„ recipiantur, qui ante Baptiſmum per
„ ignorantiam deliquerint; aliter vero,
„ qui ſemel a peccati, & dæmonis ſervi-
„ tute liberati, & accepto Spiritus ſan-
„ cti dono, ſcienter Dei Templum viola-
„ re, & Spiritum ſanctum contriſtare non
„ formidaverint. „ Sic autem eos adigit, ut pronuntiet poſtea illos qui convenientes non imponunt ſatisfactiones, eorum criminum participes fieri: " Ne, *inquit*,
„ ſi forte peccatis conniveant, & indul-
„ gentius cum pœnitentibus agant, le-
„ viſſima quædam opera pro graviſſimis
„ delictis injungendo, alienorum peccato-
„ rum participes efficiantur.

Secunda: Vix difficilior foret reconciliatio poſt amiſſam Baptiſmi gratiam, ſi leves admodum ſatisfactiones imponerentur, neque vero pœnitentia' eſſet Baptiſmus laborioſus: Atqui tamen contrarium pronunciat Tridentina Synodus. Ergo &c.

Tertia: Pœnitentes a peccatis de novo in poſterum committendis deterrendi ſunt: Atqui hoc fit acerbis caſtigationibus: Igitur ſatisfactio debet ſceleribus commiſſis commenſurari. Hæc ratio eſt primum Apoc. 7. *Quantum glorificavit ſe, & in deliciis fuit, tantum date illi tormentum*. Tum & Concilii Tridentini Seſſ. 14. cap. 8. ubi ſic loquitur: " Divinam clementiam decet, ne ita nobis abſque
„ ulla ſatisfactione peccata dimittantur,
„ ut, occaſione accepta, peccata leviora
„ putantes velut injurii, & contumelioſi
„ Spiritui ſancto in graviora labamur,
„ theſaurizantes nobis iram in die iræ.
„ Procul-dubio enim magnopere a pecca-
„ to revocant, & quaſi fræno quodam
„ coercent hæ ſatisfactoriæ pœnæ, cau-
„ tioreſque, & vigilantiores in futurum
„ pœnitentes efficiunt. „

Concinit D. Ambroſius in hæc Pſalmi 118. verba, *& de lege tua miſerere mei*, & ait: " Exigit ergo Medicinæ ratio ut
„ aut ſectione, aut aduſtione curetur.
„ Niſi enim putrefacta recidantur, aut
„ humor inutilis decoquatur, fruſtra
„ medicinæ manus adhibentur ad vulne-
„ ra. Ideoque bonus Medicus hujuſmodi
„ ægtum legitime dicit eſſe curandum,
„ ut poſſit medicina proficere. Lege er-
„ go miſeretur qui cum juſtitia ſapien-
„ tiaque miſeretur, ut ea dimittat quæ
„ ſcit jure poſſe dimitti: ne cum alte-
„ rius miſeretur, ſe ipſum legi faciat
„ obnoxium. Agag poſtquam miſeratione
„ donatus eſt, fecit peccare Saul. Pecca-
„ vit enim in ipſa miſericordia, & ideo
„ peccavit poſt miſericordiam. Conſi-
„ deremus etiam ne & ipſum deterio-
„ rem faciamus, cujus miſeretur injuſte.
„ Plerumque enim non coercere delin-
„ quentes, majoris auctoritatis eſt, quam
„ ſi ulciſcaris. „

Quarta: Satisfactio talis eſſe debet, ut vitioſos compeſcat habitus: Atqui ſola ſatisfactio quæ criminibus præponderat talis eſt. Ergo &c. Iſtam rationem affert ibidem Concilium Tridentinum: " Me-
„ dentur quoque, *inquit*, peccatorum re-
„ liquiis, & vitioſos habitus, male vi-
„ vendo comparatos, contrariis virtutum
„ actionibus tollunt. „

Quinta: Sacerdos injungendo pœnitentiam peccatori, ſic diſponere ei incumbit, ut abundet in omni opere bono, tum ad reſtauranda merita, tum ad præcavenda deinceps peccata. Sed ad hoc requiritur ſatisfactio peccatis commiſſis expiandis proportionata: Ergo &c. Hanc ſtatuit ſatisfactionis imponendæ regulam S. Chryſoſtomus Homil. 10. in cap. 3. Matth. verſus finem: " Pœnitentiam ve-
„ ro dico non ſolum ut a malis prioribus deſi-

„ deſiſtamus, verum etiam ut bonorum „ operum fructibus impleamur. *Facite*, „ inquit Joannes, *fructus dignos pœnitentiæ*. Quo autem modo fructificare poterimus? Si utique peccatis adverſa faciamus. Aliena rapuiſti, & incipe donare jam propria. Longo es tempore fornicatus? A legitimo quoque uſu ſuſpendere conjugii, ac perpetuam continentiam ſæpius, paucorum dierum caſtitate meditare. Injuriam vel opere cuiquam, vel ſermone feciſti: refer benedictionis verba conviciis: & percutientes te nunc officiis, nunc etiam beneficiis placare contende. Neque enim vulnerato ſufficit ad ſalutem tantummodo ſpicula de corpore evellere, ſed etiam remedia adhibere vulneribus. Deliciis autem & tumulentia diffluebas: jejunio & aquæ potu utrumque compenſa, ut famem ſuperes imminentem. „

Sexta: Satisfactionem in eo poſitam eſſe contendit Conc. Trident. Seſſ. 14. c. 8. ut poſſit avertere imminentem a Deo pœnam: “ Neque vero, *ait*, ſecurior ulla „ via in Eccleſia Dei unquam exiſtimata „ fuit ad amovendam imminentem a Deo „ pœnam, quam ut hæc Pœnitentiæ opera homines cum vero animi dolore frequentent. „ Sed levior ſatisfactio id efficere non poteſt: Ergo &c.

Septima: Tale nunc debet eſſe ſatisfactionis pondus, quale fuit in pœnitentibus utriuſque legis: Atqui in illis fuit amara, nam ut ſedarent iram Dei cilicio perpetuo, eoque acerbiſſimo carnem operuere, jejuniis durioribus incumbebant, potum cum fletu miſcebant; vel ipſe David rigoroſam egit pœnitentiam, egit & Achaz, tum Manaſſes, Nabuchodonoſor, Magdalena, Maria Ægyptiaca, & alii permulti, quos hic recenſere ſuperſedeo; hinc Tertullianus Lib. de Pœnitentia c. 11. ſic fatur: “ Deliqui, dicito in Deum, „ & periclitor in æternum perire: „ itaque nunc pendeo, & maceror & „ excrucior, ut Deum reconciliem mihi, quem . . . læſi. „

Hæc propter motiva S. Carolus hanc ſtatuit regulam de modo pœnitentiæ injungendæ a Miniſtris 4. parte tractando: “ Videant, *inquit*, ne pro peccatis gravibus leviſſimas pœnas imponant, id „ quod & Confeſſoribus & pœnitentibus periculoſum eſt, cum id a ſacris „ Litteris, & a Conciliorum decretis, „ & a SS. Patrum ſententia alienum ſit. „ Nam divinæ Litteræ ab eis qui pœnitentiam agunt, hoc efflagitant, ut fructus dignos pœnitentiæ faciant, utque „ ad Dominum convertantur in jejunio, „ fletu, & planctu. „

Hinc temporibus quo fervebat religionis zelus, ardor ille affulgebat in peccatoribus, qui lubenti animo ſeſe pœnitentiæ rigoroſæ laboribus ſubjiciebant; quod & unanimiter nedum docuerunt Patres, ſed ad praxim reduxerunt reſpectu pœnitentium; quare ipſe Paulus hanc ſtatuit regulam, ut mortificationi ſerviant membra, quæ peccato ſerviere; nec ab hac diſciplina uſquam receſſum eſt: licet enim pœnitentia publica ſublata ſit; vult tamen ſemper Eccleſia, ut Chriſtiani mortificent membra quæ ſunt ſuper terram, crucem jugiter tollant, abnegent ſemetipſos; quocirca ſi non quoad omnia, ſaltem quoad majorem partem, canonibus pœnitentialibus in quantum fieri poteſt, Miniſtri Domini veteri Eccleſiæ praxi & veſtigiis debent inſiſtere.

Solvuntur Objectiones.

Objicies: Si Sacerdotes tenerentur æqualitatem ſervare in pœnis infligendis inter ſatisfactionem, & peccatum, infinitas deberent proculdubio imponere; infinita enim eſt gravitas peccati quo Deus læditur; abſurdum conſequens. Ergo & antec.

Reſpondeo negando majorem. Ratio eſt, quia pœna æterna, quæ peccato lethali debetur, in finitam & temporalem commutatur per ſacramentum Pœnitentiæ; pœnæ igitur temporali, & non æternæ, ſatisfactiones conveniunt; & ſic ſunt finitæ.

Inſtabis: Ideo pœna temporalis imponitur, ut pro eis peccator non teneatur in altera vita eam in purgatorio luere: Sed ignorat Sacerdos quænam pœnæ quantitas exolvenda ſit in altero ſæculo pro peccato in hac vita quoad culpam dimiſſo: Ergo &c.

Reſpondeo diſtinguendo minorem: Et novit ex Scripturis, & traditione alterius vitæ pœnas non fore leves, & ſic pruden-

ter

ter poteſt judicare quid imponendum ſit pœnitenti, ut illas non ſubeat, concedo: & pœnæ illæ ſunt parvi momenti, nego. Quid de flammis purgatorii doceat Scriptura, quid & ſcripſerint SS. Patres, illud ita ſuperat captum humanum, ut peccator debeat Domino cum Auguſtino dicere, Hic ſeca, hic amputa, modo in æternum parcas.

Urgebis: Canones pœnitentiales determinant quænam ſit conveniens pœna, unicuique peccato infligenda: Sed illi canones non ſunt amplius in uſu: Ergo &c.

Reſpondeo I. cum S. Carolo Borromæo Miniſtros ſecundum judicium viri prudentis teneri aliquam ſervare in imponendis pęnitentiis ſatisfactoriis proportionem. Sic loquitur 4. parte Eccleſiæ Mediolanenſis inſtructionum p. 769. " Canones, *inquit*, pœnitentiales teneant " Miniſtri, quamvis enim prudenter, & " conſiderate pro pęnitentis dolore, hominumque varietate, aliiſque circumſtantiis attemperari poſſint & debeant, " eos tamen obſervari, atque ut formam, " & regulam quantum expedire videbitur " exprimi ſemper laudabile eſt. "

Reſpondeo II. diſtinguendo minorem: Canones pęnitentiales fuerunt abrogati quod aliqua, concedo: quoad omnia, nego. Ultro fatemur eos quoad pęnitentiam publicam fuiſſe reciſſos, nuſquam vero quoad pęnitentiam laborioſam, quæ juxta delictorum qualitatem imponenda eſt; quinimmo & ſatisfactio publica, ſi peccatum induxerit ſcandalum, ut ex Concilio Tridentino conſtat. De hoc momento ait Catechiſmus Rom. p. 2. ubi de Pœnit. n. 67. " Quare ſapientiſſime " illud ab Eccleſia obſervatum eſt, ut " cum ab aliquo publice flagitium com" miſſum eſſet, publica etiam pęniten" tia ei indiceretur: ut ceteri timore " perterriti, deinceps peccata diligentius " vitarent. "

Inſiſtes: Alexander VIII. hanc proſcripſit propoſitionem: *Conſuetudo moderna quoad adminiſtrationem ſacramenti Pœnitentiæ, etiamſi eam plurimorum hominum ſuſtentet auctoritas, & multi temporis diuturnitas comfirmat, nihilominus ab Eccleſia non habetur pro uſu, ſed abuſu.* Ergo &c.

Reſpondeo diſtinguo antecedens, Alexander morem imponendi graves, & ut plurimum intolerabiles pœnas ante abſolutionem ſubeundas, ut abuſum propellit, concedo: ſatisfactiones prudentes juxta peccatorum pondus, & poſt abſolutionem adimplendas, nego. Summus Pontifex eo loci ſuo perſtringit ſtylo cenſorio praxim Novatorum, qui prius a pœnitentibus exigunt ſatisfactionem, eos quam abſolvant. Hoc ipſum patet ex his duabus propoſitionibus damnatis, quæ memoratam procedunt propoſitionem; quę quidem his verbis exprimuntur: *Per praxim mox abſolvendi ordo Pœnitentiæ eſt inverſus. Ordinem præmittendi ſatisfactionem abſolutioni induxit, non politia, aut inſtitutio Eccleſiæ, ſed ipſa Chriſti lex, & præſcriptio, natura rei id ipſum quodam modo dictante.*

Perſiſtes: Saltem Jubilæi tempore Sacerdotes leves poſſunt imponere pro peccatis ſatisfactiones; ea enim eſt vis indulgentiarum quæ plenariæ dicuntur, ut totam deleant temporalem pœnam pro peccatis ex integro luendis relictam. Ergo &c.

Reſpondeo negando antecedens; nullius enim temporis exceptionem facit Concilium Tridentinum. Neque vero Bullæ quibus indulgentiæ conceduntur, oppoſitum continent, cum ex parte peccatorum requirant eam conditionem, ut ſint contriti, & pęnitentes. Contritionem autem ſupponere fletus, & labores, nemo non novit; hinc nedum minuit Eccleſia ſatisfactiones Jubilæorum tempore, quin potius adaugeat; quippe quæ multa injungat bona opera, ut eleemoſynas, ſupplicationes, jejunia, incarceratos viſitare, pupillos ſuſtentare, & ſimilia.

Dices: Ex hoc ſequitur indulgentias nihil prodeſſe iis qui peccaverint; ad quid enim iis prodeſſe poſſunt qui proportionatam de peccatis agunt pęnitentiam: Sed falſum conſequens: Ergo & antecedens.

Reſpondeo negando ſequelam. Primo quidem indulgentia Jubilæi ſupplet quod priſtinis deeſt ſacramentalibus ſatisfactionibus. Secundo prodeſt ægrotis, qui tametſi Deo ſatisfacere habeant in voto, id tamen adimplere ſicut oportet propter vitæ brevitatem non valent. Prodeſt etiam peccatoribus, qui vitiorum onere oppreſſi, contritionem intenſiſſimam

non

non habent, namque ejus efficaciam adæquatam pro pęna temporali expianda ſupplet. Demum tempore Jubilæi & a cenſuris, & a caſibus reſervatis datur abſolutio.

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Satisfactio a Sacerdote imponenda, debet eſſe peccatis proportionata.

PRIMO: Sic ſtatuit Concilium Tridentinum Seſſ. 14. cap. 8.

Secundo: Reconciliatio per Pœnitentiæ ſacramentum habita, non foret Baptiſmus laborioſus, ſi ſatisfactio levior imponeretur, quod utique Concilio Tridentino adverſatur. Ergo &c.

Tertio: Pœnitentes a committendis de novo peccatis deterrendi ſunt: Sed & hoc non fit, prætermiſſa ſatisfactione prioribus ſceleribus proportionata. Ergo &c.

SYNOPSIS OBJECTIONUM, ET SOLUTIONUM.

PRIMO: Eccleſia in votis habet ut ſatisfactio proportionetur pœnæ temporali debitæ. Nuſquam vero infinitæ cujushomo incapax eſt. Unde eam non oportet eſſe infinitam.

Secundo: Pœnitentię canonicæ publicæ reſciſſæ ſunt quidem, ſed non quoad omnia: Alexander VIII. damnat abuſum gravioris pœnitenniæ, quæ exigitur à Novatoribus ad abſolutionem præambulam, ſed non ad menſuram impoſitas pœnas, & juxta viri prudentis judicium.

Tertio: Indulgentia Jubilæi non evacuat debitas pro peccatis ſatisfactiones, quandoquidem Eccleſia illam ea conditione concedit, ut peccatores piis operibus vacent; præcipiuntur enim eleemoſynæ, variæ ſtationes, confeſſio, & divinæ Euchariſtiæ participatio.

SECTIO QUINTA.

An pœnitens teneatur ſubire ſatisfactionem ſibi a Sacerdote impoſitam?

CONCLUSIO AFFIRMATIVA.

Probatur rationibus Theologicis.

PRIMO: Sacerdotes acceperunt a Chriſto Domino poteſtatem non tantum abſolvendi & remittendi, ſed etiam ligandi & retinendi, juxta illud Matth. 18. *Quæcumque alligaveritis &c.* Et illud Joan. c. 20. *Quorum remiſeritis &c.* Atqui ligat Sacerdos peccatorem, & peccatum ejus retinet; non tantum quando eum cenſet abſolutione indignum, ſed & eum abſolvens illi pro ſatisfactione certum aliquid pęnale injungit: Igitur peccator tenetur pœnitentiam ſatisfactoriam a Confeſſario impoſitam, adimplere.

Altera: Traditio Patum habet vim legis, quam infringere non licitum eſt. Sed Patres una conſenſione docent pœnitentiam ſacramentalem eſſe adimplendam: Et probatur. S. Cyprianus L. de lapſ. ait: " Oportet, juſtis operibus incumbere, quibus peccata purgantur, eleemoſynis frequenter inſiſtere, quibus a morte animæ liberentur. "

Tum Tertullianus L. de Pęnit. cap. 10. " In quantum non peperceris tibi, in tantum tibi Deus, crede, parcet. "

S. Leo Magnus Epiſt. 92. cap. 2. ad Ruſticum Narbon. ſic habet: " Alienum eſt a conſuetudine Eccleſiaſtica, ut qui in Presbyterali honore, aut in Diaconi gradu fuerint conſecrati, ſi pro crimine aliquo ſuo per manus impoſitionem remedium accipiant penitenti ... avide hujuſmodi lapſi ad promerendam miſericordiam Dei privata eſt expetenda ſeceſſio, ubi illis ſatisfactio, ſi fuerit digna, ſit etiam fructuoſa. " Ibi ſatis ſignificat, eos qui ſatisfactionem recuſant, aut nolunt ſubire, non eſſe admittendos ad reconciliationis Sacramentum.

His adde auctoritatem Rabani, qui in collectione Synodorum ſic habet: " Pœnitens illud quod ei inſtitutum fuerit, ita caute obſervet, ac ſi ex ore Dei fuerit prolatum. " Idem docet auctor libri

vera & falſa pęnitentia c. 15. Ibi enim pęnitentem inſtituens ait: " Ponat ſe omnino in poteſtate & judicio Sacerdotis, nihil ſibi reſervans ſui, ut omnia, eo jubente, paratus ſit facere pro recipienda animæ vita. "

Tertia: Ab ipſa vagiente Eccleſia ſtatutum eſt pęnitentiam ſacramentalem adamuſſim adimplendam eſſe. Ergo &c. Probatur antecedens. Provincia tunc demandata erat Presbyteris, ut ſecundum canones pœnitentiam injungerent; pęnitentes vero tenebantur, quidquid a Presbytero illis fuiſſet injunctum, perinde ac ſi eſſet ex ore Dei emanatum, obſervare; quod ſi recuſarent, denegabat eis Eccleſia reconciliationem, quam non prius dabat, quam illi expleviſſent quæ pręſcripta erant. Hinc in Concilio Lateranenſi ſub Innocentio III. cap. 21. præcipitur, ut omnes Fideles ſua peccata confiteantur; & injunctam ſibi pęnitentiam ſtudeant adimplere: " Omnis utriuſque ſexus fidelis, poſtquam ad annos diſcretionis pervenerit... injuctam ſibi pęnitentiam ſtudeat pro viribus adimplere. "

Quarta: Pęnitens tenetur omnes partes ſacramenti Pœnitentiæ, niſi morte præpediatur, ſubire: Igitur & impoſitam ſibi pęnitentiam abſolvere; cum ſatisfactio ſit pars integralis ſacramenti Pęnitentiæ.

Solvuntur Objectiones.

Objicies: Sacerdos non eſt Judex ordinarius, ſed arbitrarius; adeoque eſt in arbitrio pęnitentis ut ſe ſubmittat Sacerdoti, vel quoad remiſſionem culpæ, & pęnæ, vel quoad remiſſionem culpæ tantum, ita ut paratus ſit flagella Dei expectare, eaque pro ſolutione pœnæ ſuſcipere: vel etiam ipſe ſibi ad nutum ſatisfactionem imponere, Ergo &c.

Reſpondeo negando antecedens; tametſi enim penes ſit pœnitentem ſibi eligere Sacerdotem quem libuerit, cui peccata ſua confiteatur; ex quo tamen eligit aliquem in particulari, tenetur ei tamquam ordinario, vel delegato Judici, ac Vicem Chriſti gerenti, juxta poteſtatem ei conceſſam ſeſe ſubmittere, & datam ſatisfactionem adimplere, quam ſi omittat, graviter peccabit.

Inſtabis: Nullum eſt de ſatisfactione divina præceptum: Igitur Sacerdos qui agit ut Miniſter Dei, non poteſt ad ſatisfactionem pęnitentes obligare.

Reſpondeo negando antecedens; contrarium quippe patet ex probationibus jam datis: eo enim ipſo quo Sacerdos Judex a Chriſto conſtitutus ſit, his verbis, *Quæcumque alligaveritis &c.* poteſt ſolvere peccatorem ea lege & conditione, quod Majeſtati divinæ læſæ ſatisfaciat.

Urgebis: Ideo Deus juſſit Sacerdotibus ſatisfactiones imponere, ut mitius in hac vita pęnitentes ei ſatisfaciant, quam in altera, ſcilicet in purgatorio: Sed pęnitens poteſt ſeſe determinare ad luendas pęnas peccatis debitas in flammis illis expiatricibus: Ergo &c.

Reſpondet diſtinguendo: Et hoc Deus in arbitrio hominum non reliquit, concedo: & reliquit, nego. Jam vero Deus præcepit hominibus, ut pro pęnis temporalibus annexis peccato ſatisfacerent in hac vita; quod quidem præceptum majorem adhuc Dei miſericordiam commendat, dum videlicet per ipſum ejus flagella præoccupandi incumbit neceſſitatem homini, ne in altero ſæculo acerbius puniatur; quocirca præcepto quo ſatisfactionis opera jubentur, obediendum eſt; quippe quod ſit a lege pęnitentiæ indivulſum.

Inſiſtes: Nedum reprehendendus, ſed & laudandus eſt ille, qui ex vehementi peccatorum diſplicentia, ſic ſe ad majorem ſatisfactionem obeundam paratus eſt, ut nolit uti indulgentiis, quibus ſatisfactio relaxaretur: Pari & conſimili ratione gratiam, qua ſatisfactiones hujus ſæculi evadunt leviores, poteſt abnuere.

Reſpondeo, tranſeat antecedens, & nego conſequentiam. Etenim ſatisfactiones hujus ſæculi, præter eum uſum, qui potiſſimum conſiſtit in expiandis peccatis, plurimum ſunt utiles; quippe quæ viam ſternant facilem ad gloriam, carnem caſtigent ne adverſus ſpiritum obſtrepat; faveant humilitati, certam ad cœlum vocationem & electionem faciant.

SYN-

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Homo tenetur adimplere pœnitentiam ſacramentalem ſibi impoſitam.

PRIMO : Datum eſt jus B. Petro & ejus in ſacerdotio ſucceſſoribus ſicut ſolvendi, ſic & ligandi ad pęnam pęnitententes : Igitur Fideles tenentur adimplere pęnitentiam in confeſſione impoſitam.

Secundo: Sic uſus ab ipſa vagiente Ecclesia obtinuit, ut pęnitentibus ſatisfactio adimplenda imponeretur : Sic docet S. Cyprianus Serm. de lapsis. Sic Leo Epiſt. 91. Sic Tridentinum Seſſ. 14. cap. 8.

Tertio : Reus debet adimplere conditiones ſententiæ Judicis eum abſolventis, eas vero ex negligentia aut contemptu omittere, eſt perfidia culpabilis: Sed inter omnes, præcipua eſt pęnitentiæ ſacramentalis adimpletio. Ergo &c.

SYNOPSIS DIFFICULTATUM, ET EXPLICATIONUM.

PRIMO : Quamquam Sacerdos ſit Miniſter arbitrarius a pęnitente electus, ipſi tamen peccator debet in pęnitentia adimplenda promptum obſequium.

Secundo : Poſſunt quidem peccatores majoris pęnitentiæ intuitu acceptare in hac vita pro expiandis peccatis purgatorii pęnas ; ſed cum judicium incipiat a domo Dei, vel in hac vita pęnitenti incumbit ante mortem adimplendo pęnitentiam impoſitam, præoccupare ſcelerum expiationes.

Tertio : Falſum eſt nullum eſſe de ſatisfactione emittenda præceptum, quippe quod a lege pęnitentiæ faciendæ indivulſum ſit.

SECTIO POSTREMA.

De effectibus Pœnitentiæ.

PRIMARIUS eſt juſtificatio peccatoris, cum ad eam potiſſimum terminetur, ut liquido probatum eſt, ubi de eſſentia Sacramenti. Hoc ipſum docet Catechiſmus Romanus 2.p. de Pęnitentia n. 18. his verbis : " Pęnitentiæ itaque omnis in
,, eo vis eſt, ut nos in Dei gratiam re-
,, ſtituat, cum eoque ſumma amicitia
,, conjungat. ,,

Secundus & tertius, eſt pax interior & bona conſcientia, juxta illud Angelicum concentum, *Et in terra pax hominibus bonæ voluntatis*. Catechiſmus ibidem hunc commemorat effectum, cui addit ſummam animi jubilationem & tranquillitatem : " Hanc vero, *inquit*, reconciliatio-
,, nem interdum in hominibus piis, qui
,, hoc Sacramentum ſancte, & religioſe
,, percipiunt, maxima conſcientiæ pax
,, & tranquillitas cum ſumma ſpiritus
,, jucunditate conſequi ſolet. ,,

Quartus, quodlibet peccatum non ſemel remittit, ſed iterum atque iterum & toties quoties de culpis dolet prævaricator. Hunc effectum non tacet Catechiſmus ibid. his verbis : " Nullum eſt
,, enim tam grave & nefarium ſcelus,
,, quod Pœnitentiæ ſacramentum non qui-
,, dem ſemel, ſed iterum & ſæpius non
,, deleat. Qua de re ita Dominus per
,, Prophetam inquit : *Si impius egerit pœ-*
,, *nitentiam ab omnibus peccatis ſuis, quæ*
,, *operatus eſt, & cuſtodierit præcepta mea,*
,, *& fecerit judicium & juſtitiam, vita vi-*
,, *vet, & non morietur : omnium iniquita-*
,, *tum ejus, quas operatus eſt, non recor-*
,, *dabor* : & S. Joannes : *Si confiteamur pec-*
,, *cata noſtra, fidelis eſt & juſtus, ut remittat*
,, *nobis peccata noſtra* ; & paulo poſt : *Si pec-*
,, *caverit*, inquit, (nullum videlicet pec-
,, cati genus excipiens,) *advocatum ha-*
,, *bemus apud Patrem Jeſum Chriſtum ju-*
,, *ſtum, & ipſe eſt propitiatio pro peccatis no-*
,, *ſtris, non pro noſtris autem tantum, ſed*
,, *etiam pro totius mundi.* ,,

Quintus eſt reviviſcentia meritorum, juxta illud Ezech. 36. *Impietas impii non nocebit ei in quacumque die converſus fuerit*, immo & Joel. 2. aſſerit Deus ſe redditurum pœnitenti annos quos comederat locuſta & bruchus, hoc eſt, bona opera mortificata per peccata, nomine locuſtæ & bruchi ſignificata.

Sextus eſt Deo ſatisfacere pro pęna temporali ex parte, quandoque etiam ex integro ſi pęnalitates a pęnitentia inductæ, tantum habeant pondus ad jus divinum læſum ſatisfaciendum, quantum habuere peccata ad ledendum. De hoc momento

audien-

audiendus eſt idem Catechiſmus num. 65. ubi ait pęnitentiam laborioſam ſatisfacere pro peccatis, quod quidem illuſtrat exemplo pęnitentiæ Davidis, tum concludit ex pęnitentia pii Regis: " Ut „ non ſolum crimen, ſed pęnam etiam „ crimini debitam condonaret, atque a „ peccati reliquiis purgatum, in priſtinum decoris & integritatis ſtatum reſtitueret. „

Septimus: Pęnitentia vitia comprimit, & charitatis ac virtutum flammam accendit, immo hominem lapſum a peccando in poſterum deterret. Sic propugnat Catechiſmus ibid. num. 66. aitque: " Procul-dubio enim magnopere a peccato revocant, & quaſi fræno quodam „ coercent hæ ſatisfactoriæ pęnæ, cautioreſque & vigilantiores in poſterum „ pęnitentes efficiunt. „ Ceterum pęnitentia ut virtus eoſdem cum voto Sacramenti producit effectus.

Synopſis contentorum.

EFFECTUS Pęnitentiæ I. Juſtificatio peccatoris. II. Pax interior. III. Bona conſcientia. IV. Cuncta peccata iterum commiſſa remittit. V. Reviviſcentia meritorum. VI. Deo ſatisfacit. VII. Vitia comprimit, & virtutum flammam accendit.

ARTICULUS NONUS.

De extenſione Clavium Eccleſiæ.

OSTENSUM eſt ſupra, claves Eccleſiæ nihil aliud eſſe præter poteſtatem ligandi & ſolvendi, juxta illud Chriſti Matth. 16. ad Petrum: *Quodcumque ligaveris ſuper terram, erit ligatum & in cęlis, & quodcumque ſolveris ſuper terram erit ſolutum & in cęlis*. Ex hac Salvatoris ſententia ſequitur poteſtatem Eccleſiæ ad id omne ſeſe extendere, quo aliquis nedum a culpa & reatu pęnæ æternæ, ſed etiam & a pęna temporali ſolvi poteſt: quia vero rei noxii non ſolum in foro interno, ſed & in contentioſo, ad peccati ſcandalum caſtigandum, vel etiam aliud tametſi occultum, ſed graviſſimum, quandoque per cenſuras puniuntur, atque etiam ab eis, pęnitentia expleta, modo poſt pęnitentiam laborioſam exantlatam, modo etiam ea nondum finita per indulgentiam, liberantur; opere pretium eſt de utroque momento, videlicet & de Cenſuris, & de Indulgentiis non nihil hic tractare ad quæſtionem Supplem. D. Tho. 21. uſque ad 27. incluſive. Unde ſit

SECTIO PRIMA.

D Cenſuris.

CIRCA iſtud momentum varia hic quęruntur. Primo quidem de nominibus. Secundo, de diviſione. Tertio, de ſubjecto. Quarto, de abſolutione.

§. I.

De nomine, diviſione, & definitione Cenſurarum.

CENSURA, ut præ ſe fert vocabulum, eſt pęna, quæ non niſi contumaci baptizato infligitur, propter aliquod ſcelus alias graviſſimum, non enim pro leviori imponenda eſt. Ex his habes nomen ſimul & cenſuræ definitionem.

Primo, Cenſura late uſurpata non una eſt. Quædam eſt a jure, quædam vero ab homine; prior ſummorum Pontificum & Conciliorum decretis ipſo facto incurritur; poſterior a Superiore Eccleſiaſtico infligitur. Illa eſt univerſim ad omnes delinquentes indiſcriminatim puniendos, ſed iſta nonniſi particulares in individuo ſpectat. Neque etiam hoc ſolum inter utramque diſcrimen intercedit: verum etiam ex eo quod lata a jure, vel ipſo mortuo Legiſlatore perduret; e contra vero lata ab homine.

Secundo, quædam eſt latæ ſententiæ, quædam etiam ferendæ: Illa, ipſo patrato crimine incurritur, vel ipſa omiſſa Judicis ſententia, qua aliquis reus declararetur; iſta vero e contra nonniſi denunciatione facta. Latæ ſententiæ iſtis vocabulis, *ipſofacto, illico & abſque mora ſcias te eſſe excommunicatum* dignoſcitur: vel etiam aliis iſtis verbis aut ſimilibus; *qui hac fecerit, excommunicatur, vel ſuſpenditur*, vel etiam *anathema ſit*. Ferendæ

vero

vero per verba comminatoria exprimitur, quod poteſt iſto illuſtrari exemplo. *Præcipimus ſub pœna excommunicationis, vel ſuſpenſionis, vel interdicti, vel ſub interminatione anathematis, ne hoc facias*. Prioribus ſæculis, nonniſi prima erat in uſu, cum Eccleſia in peccatores ſcandaloſos anathemate ſemper animadverteret.

Tertio: Cenſura quandoque eſt juſta, quandoque etiam injuſta evadit. Illa cenſetur juſta, quæ, ſervatis de jure & ſolemnitate ſervandis, puta a legitimo Superiore contra baptizatum, & quidem peccati, cui annexa eſt graviſſima pęna, reum, ad ejus correctionem profertur; quibus demptis conditionibus, a juſtitia excideret; hinc injuſta dicitur cenſura, ſi lata ſit a Superiore vel non habente juriſdictionem, vel ex ira & ſine ratione; vel etiam ſi ille, quem anathemate ferit Superior, ſit innocens. Quidquid ſit tametſi coram Deo injuſta foret, ſemper timenda eſt, ait Gregorius Magnus Hom. 16. in Evangelia. Immo quandoque contingit cenſuram injuſte a Legislatore proferri, ut cum vindictæ motivo ductus anathemate percutit ſubditum innocentem, qui humiliter ad Chriſti imitationem æquo ſufferre debet animo, quippe quæ in foro contentioſo ſolemnitatibus extrinſecis juris adornata ſit. Et hoc donec purgationem canonicam ex probata innocentia habeat. Sic cenſet S. Auguſtinus Lib. de vera religione cap. 6. his verbis: " Sæpe etiam ſinit divina Providentia per nonnullas nimium turbulentas carnalium hominum ſeditiones expelli de Congregatione Chriſtiana etiam bonos viros, quam contumeliam vel injuriam ſuam cum patientiſſime pro Eccleſiæ pace tulerint, neque ullas novitates, vel ſchiſmatis, vel hæreſis moliti fuerint, docebunt homines quam vero affectu, & quanta ſinceritate charitatis Deo ſerviendum ſit. "

Suffragatur S. Thomas hic quæſt. 21. art. 4. his verbis: " Contingit autem quandoque quod ſit debita cauſa ex parte excommunicantis, quæ non eſt debita ex parte excommunicati, ſicut cum aliquis pro falſo crimine in judicio probato excommunicatur, & tunc ſi humiliter ſuſtinet, humilitatis meritum recompenſat excommunicationis damnum. "

Cenſura ſtricte ſumpta dividitur in excommunicationem majorem & minorem, in ſuſpenſionem, & in interdictum.

Excommunicatio major recte definitur, *ſeparatio a Communione Eccleſiæ quoad fructum, & ſuffragia generalia, immo & societatem civilem, ſeu Cenſura Eccleſiaſtica qua baptizatus contumax privatur participatione Sacramentorum, tum ſuffragiorum Eccleſiæ, & ſocietatis Fidelium*; itaut excommunicato denunciato, ne quidem *Ave*, dicendum ſit. Minor vero contrahitur ex participatione cum excommunicatis excommunicatione majore: dicitur vero minor, quia ſolo privat uſu Sacramentorum. Sic docet S. Thomas hic quæſt. 21. art. 1. his verbis: " Dicendum quod ille qui per Baptiſmum in Eccleſia ponitur, ad duo adſcribitur, ſcilicet ad cętum Fidelium, & ad participationem Sacramentorum, & hoc ſecundum præſuponit primum, quia in Sacramentis participandis etiam Fideles communicant. Et ideo aliquis poteſt extra Eccleſiam fieri per excommunicationem dupliciter. Uno modo, ita quod ſeparetur tantum a participatione Sacramentorum, & hæc eſt excommunicatio minor. Alio modo ita, quod excludatur ab utroque, & ſic erit excommunicatio major quæ hic definitur. Non autem poteſt eſſe tertium, ſcilicet quod excludatur a communione Fidelium, & non a participatione Sacramentorum ratione jam dicta: quia ſcilicet Fideles in Sacramentis communicant, ſed communicatio Fidelium eſt duplex. Quædam in ſpiritualibus, ſicut ſunt mutuæ orationes, & conventus ad ſacra percipienda. Quædam in corporalibus actibus legitimis, quæ quidem communicationes his verſibus continentur.

Si pro delictis anathema quis efficiatur:
Os, orare, vale, communio menſa negatur.

" Os, ſcilicet, ne oſculum detur. Orare, ne cum excommunitatis oremus. Vale, ne ſalutentur. Communio, ne ſcilicet in Sacramentis cum ipſis aliquis communicet. Menſa negatur, ne aliquis cum eis in menſa comedat. Pręmiſſa ergo definitio importat ſeparationem a Sacramentis, in hoc quod dicit, quoad

" fru-

„ fructum; & a communione Fidelium „ quantum ad ſpiritualia, in hoc quod „ dicit: & ſuffragia Eccleſiæ communia: „ Alia autem definitio invenitur quæ datur „ ſecundum ſeparationem ab utriſque a- „ ctibus, quæ talis eſt. Excommunicatio „ eſt a qualibet licita communione Fide- „ lium ſeparatio. „

Suſpenſio, *eſt Cenſura Eccleſiaſtica privans uſu Eccleſiaſtici officii, aut beneficii*. Dividitur in tres potiſſimum ſpecies: quædam eſt ſuſpenſio ab officio; nomine vero officii intelligitur tam officium ordinis, quam officium Juriſdictionis Eccleſiaſticæ. Quædam eſt a Beneficio Eccleſiaſtico, & per Beneficium intelligimus Dignitates, Canonicatus, Beneficia, ſive Curata, ſive ſimplicia. Quædam demum eſt ab officio, ſimul & beneficio. Ex his autem quædam ſunt ad tempus, quædam etiam in perpetuum.

Interdictum *eſt Eccleſiaſtica Cenſura, Sacramentorum uſum, divina officia, & ſepulturam Eccleſiaſticam ſecundum ſe prohibens*. Porro privat uſu Sacramentorum, neque enim tempore interdicti quædam conferuntur. Privat etiam divinis officiis, quæ etiam tempore interdicti ceſſant. Demum & Eccleſiaſtica ſepultura; qui enim interdictus eſt, Eccleſiaſtica ſepultura non donatur.

Rurſus ſubdividitur in interdictum locale, perſonale & mixtum. Locale ſpectat locum in quo prohibetur offerri ſacrificium; quia v. g. locus propter quoſdam defectus deformis eſt, ut ſi Eccleſiæ præ vetuſtate ruina manifeſta pateret. Perſonale, cum vel ipſi perſonæ prohibetur ne officiis Eccleſiaſticis, ut prædicationi, & confeſſionibus audiendis incumbat. Mixtum denique, quod ex utroque compoſitum eſt, v. g. ſi locus interdicatur ubicumque fuerit præſens perſona interdicta.

Nec abs re erit hic aliquid de ceſſatione a divinis & irregularitatibus delibare.

Ceſſatio *a divinis eſt omiſſio quædam divinorum officiorum, & ſacrorum executionis*; non enim licet, ait Toletus hic L. 1. cap. 56. ſicut interdicto pendente, januis clauſis, celebrare divina officia. Sicut interdictum quandoque eſt generale, ut ſi aliqua tota Congregatio interdicti anathemate feriretur; aliud vero particulare, cum nonniſi vel ad aliquas perſonas, vel etiam ad aliqua loca ſeſe extendit; ſic & proportionaliter dicendum de ceſſatione a divinis, quæ quidem uni toti civitati infligitur, nonnumquam vero ad aliquam ſolum Eccleſiam ſpectat.

Irregularitas *eſt inhabilitas ſuſcipiendi Ordines, aut ſuſceptos exercendi a ſolo Jure proveniens*. Non una eſt irregularitas: quædam eſt a natalibus, puta cum quis ex legitimo matrimonio non eſt procreatus. Quędam ex defectu originis, qualis eſt ſervitus; quædam ex defectu liberationis, quod contingit cum quis alligatur ad negotia Principis alicujus peragenda, a qua quidem obligatione non poteſt, quando vult, ſolvi. Sic & curiales, qui curiæ officio tenentur, ſic & Judices, Advocati forenſes, Notarii, Milites, & ſimiles Miniſtri irregularitati ſubjiciuntur, quippe qui reipublicæ famulatui incumbant. Quædam ex defectu ætatis, hinc impuberes & Minores Filii irregulares dicuntur, ſicut & ceteri qui ad annos a canonibus præſcriptos nondum pervenerunt. Quędam ex defectu famæ bonæ: Iſto impedimento innodantur qui male audiunt in civitate. Quædam ex defectu corporis, ut ſi quis in aliquo membro graviter mutilatus exiſteret, maxime ſi ob hunc defectum vel diformis, vel ex parte inhabilis ad cæremonias adimplendas evaderet. Quædam ex parte animæ, puta Hæreticus, aut Schiſmaticus denunciatus. Quædam ex defectu Sacramenti, nempe ſi perſona non ſit baptizata, vel etiam ſi talis homo fuerit bigamus. Quædam ex parte criminis, ut ex homicidio patrato. Quædam etiam ex ſponſalibus; promiſſio enim matrimonii impedit Ordinum ſuſceptionem.

§. II.

De Cenſuris in particulari, ubi de materia & forma, ſubjecto, Miniſtro & effectibus.

Quæres primo, Quænam ſit materia & forma Cenſuræ Eccleſiaſticæ?

Reſpondeo I. materiam eſſe peccatum mortale; cum enim cenſura ſit graviſſima pœna, eaque publica, injuſtum foret levio-

leviorem culpam tanta pœna mulctare; e contra vero ſi adſit grande peccatum. Sic colligitur ex S. Thoma hic quæſt. 21. art. 3. ubi docet ex profeſſo aliquem excommunicari poſſe propter damnum temporale proximo erogatum; quod quidem illuſtrat exemplo Ananiæ & Saphiræ, qui propter res temporales in quibus deliquerant, morte puniti ſunt. Ratio D. Thomæ eo loci affertur, ex eo quod peccatum mortale a Deo ſeparet, ex quo concludit Cenſuris Eccleſiaſticis peccata mortalia poſſe caſtigari: quod & probat art. 2. iſta ulteriori ratione, quia judicium Eccleſiæ debet eſſe judicio Dei conforme: " Deus autem, *inquit*, „ peccatores multipliciter punit; Uno „ modo flagellis caſtigando, ut ad bo- „ num eos trahat: alio modo hominem „ ſibi relinquendo ut auxiliis ſubtractis, „ quibus a malo præpediebatur, ſuam in- „ firmitatem cognoſcat, & humilis ad „ Deum redeat, a quo ſuperbus diſceſ- „ ſerat; & quantum ad utrumque Eccle- „ ſia in excommunicationis ſententia divi- „ num judicium imitatur. In quantum e- „ nim aliquem a communione Fidelium „ ſeparat, ut erubeſcat: imitatur di- „ vinum judicium quo per flagella caſti- „ gat: in quantum autem a ſuffragiis & „ aliis ſpiritualibus ſeparat, imitatur di- „ vinum judicium, quo hominem ſibi re- „ liquit, ut per humilitatem ſeipſum co- „ gnoſcens ad Deum redeat. „

Reſpondeo II. excommunicationem injuſtam ex parte excommunicati, qui eſt innocens ex invalidate materiæ, nullam evadere; eam tamen æquo ferat animo, donec ſuam probaverit innocentiam: & proderit illi tum ad gratiæ augmentum ex humilitate, tum ad gloriæ meritum, ut jam dictum eſt. Sic propugnat S. Thomas ibidem art. 4.

Reſpondeo III. formam cenſuræ ferendæ ſitam eſſe in his conditionibus. Primo quidem ut caſtigandus prævaricatus ſit legem. II. Quæ objective ſit bona: III. Promulgata & acceptata: IV. Tum ut ſcripto, vel viva voce coram teſtibus exprimatur, ut v. g. Judex dicat: *Te excommunico propter tale ſcelus*, in judicio quippe motivum pœnæ declarandum eſt. V. Ut adſcitus in judicium, non ignoret ſententiam ut poſſit illi vel ſubjici, vel etiam ſuam probando innocentiam, ab ea ſolvi.

Quæres II. Quiſnam ſit auctor vel etiam Miniſter Cenſuræ?

Reſpondeo I. Deum eſſe primarium Cenſurarum inſtitutorem, juxta illud Amos 3. *Si erit malum in civitate, quod non fecerit Dominus*; quod quidem intelligitur de pœna temporali. Hoc ipſum probant variæ peccatorum flagellationes, quibus inſectatus eſt Deus populi ſui ſcelera, ut legitur in libris tum Legalibus, tum Prophetalibus. Neque vero hoc ſilet Lex nova, cum expreſſe Chriſtus declaret eos eſſe habendos tamquam Ethnicos & Publicanos, qui audire Eccleſiam nolunt. Quæ quidem Cenſura aperte his verbis conſtituitur Matth. 18. *Si autem Eccleſiam non audierit, ſit tibi ſicut Ethnicus & Publicanus*.

Reſpondeo II. Eccleſiam eſſe ſecundariam cenſurarum cauſam, cum uſus a primis ſæculis obtinuerit illam, varios tum pro diſciplina, tum pro dogmate canones inſtituere, quibus anathemate percellit rebelles. Sic propugnat S. Thomas hic ex profeſſo art. 2. ubi probat Eccleſiæ ex neceſſitate incumbere, obſtrepentes adverſus Dei mandata cenſuris compeſcere, ea ductus ratione, quod ejus judicium debeat judicio Dei conformari.

Reſpondeo III. ad Epiſcopos maxime ſpectare; principaliter vero ad ſummum Pontificem cenſuras ferre, eo quod Papa in totam Eccleſiam, Epiſcopi vero in Diœceſanos juriſdictionem habeant & ſuperioritatem: hinc ab eis coercendi ſunt mali.

Hoc ipſum Diaconi & Archidiaconi ex delegatione, Abbates vero in ſuos ſubditos poſſunt, e contra vero ſimplices Presbyteri: primum patet, cum Priores ſuperioritatem habeant, vel ex delegatione, vel ex beneficii jure: alterum utique claret: tametſi enim ſimplex Sacerdos habeat poteſtatem in foro interiori, non tamen in contentioſo. Sic ratiocinatur D. Thomas hic q. 22. art. 1. his verbis: " Dicendum, quod in foro conſcientiæ „ cauſa agitur inter hominem & Deum: „ in foro autem exterioris judicii cau- „ ſa agitur hominis ad hominem, & „ ideo abſolutio vel ligatio quæ unum „ hominem obligat, quoad Deum tantum

„ per-

„ pertinet ad forum Pœnitentiæ: Sed „ illa quæ hominem obligat in comparatione ad alios homines, ad forum publicum exterioris judicii pertinet. Et „ quia homo per excommunicationem a „ communione Fidelium ſeparatur; ideo „ excommunicatio ad forum exterius pertinet: & ideo illi ſoli poſſunt excommunicari, qui habent juriſdictionem in „ foro judiciali. Et propter hoc ſoli Epiſcopi propria auctoritate, & majores „ Prælati ſecundum communiorem opinionem poſſunt excommunicare. „

Idem probat ibidem art. 2. ubi tamen excipit Diaconos & Archidiaconos, qui quandoque non ſunt Sacerdotes; cum enim, ait, cenſura non gratiam conferendam, ſed pœnam infligendam ſpectet, ex delegatione laudati Miniſtri poſſunt aliquem cenſura ferire. Non tamen id poſſet vel ipſe Superior, ſi caſtigandus foret ipſi in dignitate æqualis, cum tunc deficeret ad excommunicandum ſuperioritas, ut probat S. Thomas ibidem art. 4. ſupra vero art. 2. ubi ait vel ipſum Superiorem non poſſe cenſuras ferre, in caſu quo ipſe foret excommunicatione vel ſuſpenſione innodatus, eo quod excommunicatio major & ſuſpenſio ad hoc ſint impedimenta: Excommunicatio quidem major, ea quippe Superior ab Eccleſia ita ſejungitur, ut in ea nihil poſſit; ſuſpenſio vero quia impedit ſeu ſuſpendit juriſdictionis actum.

Quæres III. ad quem ſpectet a cenſuris aliquem abſolvere?

Reſpondeo ad eos ſolum, ad quos pertinet cenſuras ferre, ita docet S. Thomas hic q. 24. art. 1. quia inquit: " Ejuſdem poteſtatis eſt excommunicare, „ & excommunicatum abſolvere. „ Quæ quidem poteſtas fundatur in his Chriſti verbis Matth. 16. *Quæcumque alligaveritis ſuper terram, erunt ligata & in cælo, & quæcumque ſolveritis ſuper terram, erunt ſoluta & in cælo.*

Inferes aliquem poſſe abſolvi a cenſuris invitum, quia cenſura eſt pœna temporalis, quæ ſicut contra voluntatem delinquentis infligitur, ita & ipſo invito, ab ea relaxatio fieri poteſt. Sic propugnat S. Thomas ibidem art. 2. Tum art. 3. ait innodatum pluribus cenſuris ex diverſis criminibus habitis, poſſe abſolvi ab una, & non ab omnibus, eo quod poſſit emendari ab uno, & nondum ſit a ceteris emendatus, & ſufficienter caſtigatus.

§. III.

De Excommunicatione in individuo, ubi de ejus cauſis & effectibus.

Quæres I. Quænam ſint excommunicationis majoris motiva?

Reſpondeo inter omnes cauſas excommunicationis majoris eſt mala doctrina tum caſtiganda, tum impedienda: hinc Chriſtus Matt. 17. ait: *Attendite vobis a falſis Prophetis*, hoc eſt ne cum eis commiſceamini. Eo prorſus motivo Paulus Hymenæum & Alexandrum ab Eccleſia ejecit *quos*, ait, *tradidi ſathanæ ut diſcant non blaſphemare*. Sic & 1. Cor. 5. Corinthium inceſtuoſum anathemate percuſſit. Eadem de cauſa Arius a Patribus Nicænis, Macedonius a Synodo generali CP. Neſtorius a Concilio Epheſino, ſimiliter & ſubſequentibus ſæculis alii Hæretici proſcripti ſunt.

Altera cauſa eſt ſcelus enorme publicum, ut probant canones pœnitentiales, & pœnitentiæ publicæ ritus.

Quæres II. Quinam ſint excommunicationis majoris effectus?

Reſpondeo impræſentiarum eſſe privationem Sacramentorum Eccleſiæ, & ſuffragiorum, & hoc ex jure divino, tum & a ſocietate civili exterminatio: Sic ſtatuit Concilium Antiſiodorenſe can. 39. his verbis: " Nolite recipere eum in domum: „ Nec *Ave* ei dixeritis; qui enim dicit „ illi *Ave*, communicat ejus operibus malignis. „

Reſpondeo II. Alterum effectum eſſe excommunicationem minorem, quam ipſo facto contrahunt qui communicant cum excommunicatis excommunicatione majori. Sic docet S. Thomas hic q. 23. art. 2. Puta, ſi communicent in rebus ſacris, in crimine, & hoc in Eccleſiæ contemptum, ut ex profeſſo dicit ſanctus Doctor hic art. 3. Non idem tamen dicendum ſi ſolum communicent in temporalibus, ut ſi quis ab Hæretico emeret triticum & vinum, quæ ſunt ad vitam ſuſtentandam neceſſaria, vel etiam

 ſi com-

ſi communicans ſit ſuperior excommunicati, & jus habeat ab eo exigere famulatum; Sic docet ibidem D. Thomas art. 1.

§. IV.

De Suſpenſione in particulari.

PRIMO: Concilia duplex Suſpenſionis genus commemorant, unam ſcilicet quæ eſt generalis, alteram vero quæ ſpecialis dicitur. Prior illa cenſetur qua Clericus omni tum ordinis, tum juriſdictionis exercitio privatur. Poſterior vero quum actu aut ordinis, aut juriſdictionis ſpoliatur; ita ut ſuſpenſus ab ordinandi poteſtate v. g. poſſit tamen ceteros actus exercere, ut habetur in Concilio Carthag. 4. can. 68. his verbis: " Si ſciens „ Epiſcopus ordinaverit talem N. etiam „ ab Epiſcopatus ſui ordinandi dumtaxat „ poteſtate privetur. „

Si quæras, num ſuſpenſus privetur communione Euchariſtica, vel etiam novam incurrat ſuſpenſionem quando prolabitur in idem peccatum propter quod hac cenſura jamjam innodatus fuerat? *Reſpondeo* negative quoad utrumque caput. Quoad primum quidem, eo quod juxta Summiſtas ſuſpenſio prohibeat dumtaxat actum aut ordinis, aut officii clericalis, aut etiam beneficii uſum, in quo differt ab interdicto perſonali, quippe quod ſit cenſura paſſiva prohibens poteſtatem, vel aliquod exercendi in Eccleſia officium, vel Miſſam celebrandi, vel verbum Dei prædicandi, vel etiam Eccleſiaſticam ſepulturam habendi. Secundum utique: quia ſuſpenſio non multiplicatur, niſi diverſa ſpecie cauſa etiam multiplicetur; hinc per peccatum iteratum ſuſpenſio quidem prior augetur, ſed non reiteratur.

Quadam regulæ, ait Toletus hic lib. 1. cap. 43. obſervandæ ſunt. Prima quidem eſt, quando aliquis eſt ſuſpenſus ab ordine, non ideo ſuſpenſus manet a juriſdictione, nec e contra, quia hæc duo ſunt ab invicem diſtincta, nec unum ab altero pendet, ut colligitur ex cap. *aqua* de conſecrat. Eccleſ. hinc ſuſpenſus a Pontificalibus tantum, ſuſpenditur dumtaxat ab exercitio eorum, quæ ad ordinem Epiſcopalem per inent, ut confirmare, Eccleſias dedicare, virgines conſecrare, ordines conferre, Eccleſiam reconciliare, & ſimilia: non tamen ab his quæ juriſdictionis ſunt, ut conferre Beneficia, excommunicare &c. quod quidem probatur ex cap. *tranſmiſſam* de elect. Secunda: Suſpenſus ab ordine ſimpliciter, ſuſpenſus quoque eſt a quolibet ordine, & conſequenter ab omnibus quæ ſuper ordinem ſundantur, ſicque a juriſdictione ſpirituali, immo & tunc incapax eſt beneficii obtinendi. Tertia, ſuſpenſus ſimpliciter ab officio, ſuſpenditur & ab ordine & a juriſdictione, ut habetur Gloſſ. C. *cum dilectus* de conſuetud. Quarta: ſuſpenſus a beneficio non ob id ſuſpenſus eſt ab officio, puta ordine, vel juriſdictione, ita Gloſſ. cap. *Cum Ventonienſis* de elect. Neque e contra ſuſpenſus ab officio, non ſemper eſt a beneficio: ſi tamen ſuperior non apponat limitem ab officio, vel beneficio, intelligitur major ſuſpenſio, & tunc ſuſpendit ab omnibus. Sic propugnat Sylveſter verb. ſuſpenſio ff. 5. circa finem. Quinta: Suſpenſus ab ingreſſu Eccleſiæ, privatur poteſtate exercendi ordinem in ipſa Eccleſia, & ſimiliter eſt privatus poteſtate audiendi divina in ipſa Eccleſia; & ſi, omiſſa pœnitentia, moriatur ſuſpenſus, ei denegatur Eccleſiaſtica ſepultura.

Præter iſtos effectus ſuſpenſionis, quoſdam ulteriores refert Toletus ibidem cap. 45.

Primus eſt, quod ſuſpenſus exercens id in quo eſt ſuſpenſus, peccat mortaliter, quia in gravi materia mandato ſuperioris non obedit; immo, ſi ſuſpenſus ab ordine, vel ab aliquo includente ſuſpenſionem ordinis faciat, irregularis evadit. Similiter & ſi ſuſpenſus a collatione Sacramentorum, ea tamen adminiſtret, cum hac tamen exceptione, ſi ſuſpenſus a paſſiva tantum Sacramentorum ſuſceptione, tametſi ea ſuſcipiat, non tamen fit irregularis, quamvis peccet graviter, neque etiam ſi baptizet in neceſſitate modo laicali: idem dicendum ſi ſuſpenſus ab ordine majori, exerceat actum minoris, nam in hoc ne quidem peccat mortaliter, ſecus ſi ſuſpenſus in minori exerceat majorem.

Sunt alii caſus in quibus irregularitas modo contrahitur, modo non contrahitur, v. g. ſuſpenſus ab ingreſſu Eccleſiæ, ſi ce-

ſi celebret in ea, non ſolum peccat, ſed & fit irregularis, ut ſtatuitur in cap. *Is cui*. De Sentent. excommun. in 6. Neque vero omittendum eſt, ſuſpenſum propter deffectum naturalem, peccare quidem mortaliter exercendo, ſed non incurrere irregularitatem. Similiter ſuſpenſus ab officio prædicationis, tametſi peccet prædicando, & ipſo facto ſit excommunicatus, non tamen irregularis efficitur. Idem dicendum de ſuſpenſo ab adminiſtratione Eccleſiæ tam in temporalibus, quam ſpiritualibus.

Ceterum, ſuſpenſus privatur communione illorum in quo eſt ſuſpenſus, ita ut peccet communicando cum aliis; & peccet etiam viciſſim qui in tali actu cum eo communicat. Ut qui recipit Sacramenta ab eo qui ſuſpenſus eſt a collatione Sacramentorum, pariter & ille qui Miſſam a ſuſpenſo ab Ordine audit.

Obſervandum eſt ſuſpenſum a beneficio non eſſe ab officio, quandoquidem officium non eſt beneficio acceſſorium. Suſpenſus tamen ab officio, nec poteſt eligere, nec eligi in beneficium aliquod.

Quia vero depoſitio non nihil ſpirat ſuſpenſionem, unum aut alterum verbum de ea dicendum eſt.

Depoſitio eſt ſententia Eccleſiaſtica qua Clericus in perpetuum privatur tum officio, tum beneficio, non amiſſo tamen Clericali privilegio, Ita communiter Summiſtæ.

Depoſitio duplex diſtinguitur, una ſimplex, altera vero ſecundum quid. Et vero Clericus poteſt ſpoliari ſimul tum ordine, tum officio, tum beneficio, vel altero ex iis disjunctive: ſi primum, dicitur ſimplex, & totalis ſi ſecundum, ſolummodo partialis, & ſecundum quid depoſitio.

Neque vero confundenda eſt depoſitio cum degradatione. Prior fit verbis & non factis, & per ſententiam a judice prolatam, ac ſignificatam: Poſterior vero fit cum ſolemnitate canonica, ut habetur in Pontificali Romano, maxime vero in Trident. Seſſ. 13. cap. 4. de reformat. ubi dicit degradationem faciendam eſſe ab Epiſcopo aliis quibuſdam Epiſcopis præſentibus, vel deficiente Epiſcoporum copia, præſentibus aliquibus Abbatibus; aut aliis in Clero aliqua dignitate fulgentibus.

De Interdicto nihil ſupereſt dicendum, niſi quod Clerici celebrantes officia divina in loco interdicto, irregularitatem contrahant. II. Si nominatim aut generaliter interdictos ad aliqua Divina officia admittant, prolabuntur in interdictionem latæ ſententiæ ab ingreſſu Eccleſiæ, a qua quidem non abſolvendi ſunt, niſi ſatisfactione peracta ad arbitrium judicis Eccleſiaſtici, a quo interdicti cenſura lata fuerit. Si autem poſtquam interdictionem illam incurrerint, ipſi celebrent, evadunt irregulares: immo, & ſepultura Eccleſiaſtica non donantur. Demum ſi perſonas nominatim interdictas in cæmeterio, vel Eccleſia ſepeliant, rei ſunt excommunicationis latæ ſententiæ, quæ in ipſos ferri poteſt: a qua etiam abſolvi nequeunt, niſi prævia ſatisfactione adhibita, juxta voluntatem judicis a quo interdictum promanavit: Et ea pœna locum habet, ſive ſint laici qui ſepeliunt, ſive Clerici, ſive exempti, ſive etiam non exempti.

Circa irregularitatis momenta particularia conſulatur Toletus, qui Lib. 1. De irregularitate cap. 57. & ſequentibus fuſo calamo ſingula pertractat.

Synopſis eorum quæ in ſectione præcontinentur.

PRIMO: Cenſura Eccleſiaſtica eſt pœna inflicta homini baptizato contumaci, in quem Eccleſia juriſdictionem habet; hinc Pagani non incurrunt excommunicationem, quippe qui ad Eccleſiam non pertineant, dicente Apoſtolo 1. Cor. 5. *Quid enim mihi de iis, qui foris ſunt, judicare.*

Secundo: Cenſura Eccleſiaſtica triplex recenſetur, videlicet excommunicatio major, & minor, ſuſpenſio, & interdictum. Excommunicatio major eſt privatio uſus Sacramentorum, ſuffragiorum Eccleſiæ, & ſocietatis civilis. Minor vero privatio dumtaxat Sacramentorum. Suſpenſio, cenſura privans uſu Eccleſiaſtici officii, aut beneficii: hinc actiones ſpectat. Interdictum, cenſura Sacramentorum uſum, divina officia, & ſepulturam Eccleſiaſticam ſecundum ſe ipſam prohibens.

Tertio: Irregularitas eſt inhabilitas ſuſcipiendi ordines, vel ſuſceptos exercendi.

Quarto : Degradatio eſt ſuſcepti ordinis perpetua depoſitio, quæ depoſitio ſi fiat, ſervato Clericali privilegio, in quo a degradatione ſecernitur, depoſitionis nomen ſimpliciter retinet.

SECTIO SECUNDA.

De Indulgentiis.

Nomen, diviſio, & definitio Indulgentiæ.

Claves Eccleſiæ ad remiſſionem nedum culpæ & pœnæ æternæ, ſed & pœnæ temporalis ſeſe extendere citra dubium eſt. Jam vero remiſſio pœnæ temporalis quandoque fit virtute Sacramenti, ſeu Pœnitentiæ ſacramentalis, in quo ſenſu dicitur ſatisfactio; quandoque extra Sacramentum per auctoritatem Apoſtolicam, quo modo vocari ſolet Indulgentia.

Indulgentia ſic uſurpata idem ſonat ac remiſſionis gratiam, quo ſenſu Iſaias cap. 61. in perſona Chriſti, ait: *Spiritus Domini ſuper me, eo quod unxerit me, ad annuntiandum manſuetis miſit me, ut mederer contritis corde, & prædicarem captivis Indulgentiam, & clauſis apertionem, ut prædicarem annum placabilem Domino*. Et quidem recte, cum redemptio ſit inter indulgentias maxima, fons & principium ceterarum, quæ ſolum ad remiſſionem pœnæ temporalis ſpectant.

Actus tum manſuetudinis ac lenitatis, tum & facilitatis ad veniam concedendam non ſemel Indulgentiæ nomine donantur, juxta illud 1. Cor. 7. *Hoc autem dico ſecundum Indulgentiam, non ſecundum imperium*. Verum ſtricte loquendo Indulgentia ſumitur pro relaxatione pœnæ temporalis a poteſtate judiciaria promanante, ſicque nomen Indulgentiæ retinet, eo quod dimiſſis in Sacramento & culpa, & pœna æterna, vel etiam temporali ex parte, ad miſericordiæ abundantiam Eccleſia Chriſti meritis innixa, ultro remittat injunctis quibuſdam bonis operibus, reliquas pœnas temporaliter luendas.

Indulgentia in iſto ſenſu nomen Jubilæi a veteri lege deſumpſit; namque ex cap. 25. & 27. Levitici, & poſtremo Numerorum erat apud Hæbreos annus remiſſionis, qui nomine Jubilæi celebrabatur; ſiquidem eo anno remittebantur labores omnes agriculturæ; non enim arabatur, nec ſerebatur, nec metebatur, ſed ex frugibus anni ſuperioris, quas Dominus triplo plures ſuppeditabat, omnes commode ſuſtentari poterant: Reſtituebantur etiam agri, ac domus venditæ prioribus Dominis, & qui ſervituti addicti fuerant, libertati priſtinæ reddebantur. Tum decurſu temporis in nova lege omnis Indulgentia Jubilæus appellata eſt.

Bellarminus hic Lib. 1. de Indulgentiis, cap. 1. pag. 1491. ait: *Clemens nominis ſextus, annum illum celebrem, in quo Indulgentiæ maximæ adeuntibus Apoſtolorum Baſilicas more veteri conceduntur, jubilæi nomine appellandum cenſuit, præſertim cum ad ſimilitudinem veteris jubilæi annum quinquageſimum pro centeſimo, qui ante fuerat in uſu, deſignaſſet. Denique idem jubilæi nomen derivatum eſt ad omnes Indulgentias, quæ in ampliſſima forma ſubinde concedi ſolent, etiam extra annum illum, qui proprie jubilæi nomen invenit*. Uſus tamen obtinuit ut indulgentia plenaria, quæ a SS. Pontificibus conceditur non jam abſolutis quinquaginta annis, ſed ſolum viginti quinque, jubilæus appellaretur; ceteræ vero remiſſiones gratuitæ pœnæ temporalis quæ ſupereſt pro peccatorum expiatione luenda, Indulgentiæ nomine donentur.

Indulgentia dividitur in Indulgentiam plenariam, & in non plenariam, quæ vulgo vocatur indulgentia, vel quinquaginta, vel quadraginta, quandoque dierum, quandoque etiam annorum. Prior remittit omnem pœnam temporalem pro peccatis non ſatis caſtigatis ultro ſubeundam: Poſterior vero juxta Toletum remittit. v. g. ſi ſit quadragenaria tantum, de pœna, quantum ſubeunda foret in purgatorio quadraginta annorum ſpatio, vel juxta alios, inquit ille Theologus Lib. 6. cap. 23. quantum valeret pœnitentia canonica, quam alquis per quadraginta dies, aut totidem annos ſuſtineret, inſuper eas & pro pœnis in purgatorio ſubeundis & relaxandis valere autumat. En ejus verba Lib. 6. cap. 23. Eo loci auctoritate D. Thomæ, & aliorum Theologorum ſuffultus ſic ſe explicat. " Notandum eſt ex S. Thom. diſt. 20. &

„ Al-

„ Alberto & Antonino 1. p. tit. 10. cap. „ 10. quod Indulgentia non ſolum remit- „ tit pœnam , quæ ſecundum Canones „ infligitur , aut infligenda eſſet , & „ conſequenter pœnam Purgatorii , quæ „ ei reſpondet; ſed & remittit pœnam, „ quæ ſecundum Dei juſtitiam eſſet in- „ fligenda. Unde cum remittitur pœna „ unius peccati mortalis , deleti quoad „ culpam per Indulgentiam , tunc nulla „ pęna reſtat illius ſolvenda ; cum au- „ tem remittitur pęna omnium , tunc „ omnino liber eſt homo ab omni pę- „ na . Iſta autem pęna computatur ſe- „ cundum dies ſeu tempus hujus ſæculi. „

Pergit : " Ex quo intelliges rationem, „ quare in Indulgentiis aliquando conce- „ dantur mille & plures anni Indulgen- „ tiarum : nam remittitur pęna , pro „ qua homo debet ſatisfacere per mille „ annos Pęnitentiæ in hoc mundo. Nec „ mireris tantam ſummam annorum , „ nam multi plura peccata mortalia quam „ mille commiſerunt , & ſecundum ca- „ nones deberent ſeptem millia annorum „ in pęnitentia tranſigere : Et ſi eſſent „ ſecundum juſtitiam Dei pęnæ infligen- „ dæ, adhuc plures eſſent , quamvis in „ Purgatorio non ſit iſta pęna ſolvenda „ tam extenſa , ſed in maxima parte „ convertenda in intenſiorem , totum „ hoc deletur per Indulgentiam.

Indulgentia definitur relaxatio pęnæ temporalis quæ ſufferenda ſupereſt poſt ſacramentum Pęnitentiæ rite ſuſceptum, ſeu juxta Bellarminum ibidem cap. 5. *Indulgentia proprie eſt abſolutio judiciaria annexam habens ſolutionem ex theſauro*. Videlicet ſolutionem pęnæ temporalis per merita Chriſti, & Sanctorum.

Jam multa quæruntur de Indulgentiis. Primo quidem, an de facto dentur Indulgentiæ in Eccleſia? Secundo, ſuper quod fundentur ? Tertio , quodnam ſit earum ſubjectum ? Quarto , quinam Miniſtri ? Quinto , quinam etiam effectus ? Jam ſit

§. I.

Num dentur Indulgentiæ?

Valdenſes hoc ipſum negarunt , tum Vvicleſus ; poſtremo inter omnes peſſimus Lutherus initio libri de captivitate Babylonica. Contra quos ſit

CONCLUSIO AFFIRMATIVA.

Probatur multis argumentis.

Primum argumentum ex Scriptura ſacra per SS. Doctores explanata depromitur.

Quæ clare & explicite in ſacris continentur Scripturis, & hoc juxta Patrum explanationem , non licitum eſt citra grande crimen abnegare : Atqui dari Indulgentias ſic annuntiatur in Scripturis : Et probatur. Primo quidem ex illis Chriſti verbis ad Apoſtolos directis : *Quæcumque alligaveritis ſuper terram , erunt ligata & in cœlo : & quæcumque ſolveritis ſuper terram, erunt ſoluta & in cœlo*. Sed pęna temporalis eſt vinculum quo prævaricator aſtringitur. Igitur ex Scripturis liquet dari Indulgentias. In eo prorſus ſenſu S.Thomas innixus Patrum auctoritate hanc interpretatur Scripturam. " Origines. Sit „ ergo irreprehenſibilis qui alterum ligat, „ vel ſolvit, ut inveniatur dignus ligare, „ vel ſolvere. „ Rurſus Comment. in cap. 18. Matth. " Hilarius. Per hoc tamen „ ad terrorem maximi metus , quo ad „ præſens omnes continentur, immobile „ ſeveritatis Apoſtolicæ judicium demon- „ ſtrat, ut quos in terris ligaverint , id- „ eſt, peccatorum nodis innexos reliquerint, „ & quos ſolverint, conceſſionem, „ ſcilicet veniæ acceperint in ſalutem, ſi „ in cęlis ligati ſunt vel ſoluti. „

Celeberrima eſt ſententia D. Pauli, qui quidem excommunicaverat Corinthium inceſtuoſum , ut legitur 1. Cor. 5. Tum 2. Cor. 2. ad poſtulationem fidelium ei relaxavit pęnas diutius pro peccato luendas . Sic enim habetur : *Sufficit illi qui ejuſmodi eſt , objurgatio hæc quæ fit a pluribus . Ita ut e contrario magis donetis , & conſolemini , ne forte abundantiori triſtitia abſorbeatur qui ejuſmodi eſt* . Tum aperte declarat indulgentiam prævaricatori conceſſam , aitque , *Cui autem aliquid donatis, & ego, nam & ego quod donavi , ſi quid donavi , propter vos in perſona Chriſti* . Quæ verba interpretans Pacianus Barcinonenſis . Epiſt. 3. contra Novatianos ,

quos perſtringit, eo quod peccata poſt Baptiſmum commiſſa irremiſſibilia eſſe autumarent, " Vides, *ait*, Apoſtoli in-
„ dulgentiam, proprias etiam ſenten-
„ tias temperantem: Vides mitiſſimam
„ lenitatem longe veſtro ſupercilio ſepa-
„ ratam? Longe a Novatiani fronte diſ-
„ ſimilem? Communi vero vitæ, ac ſalu-
„ ti omnium conſulentem. „ Idem dicit Ambroſ. Lib. 6. de Pœnit. ult. cap. Concinit Theophilactus, Comment. in locum Apoſtoli pag. 54. *Sufficit illi qui ejuſmodi eſt objurgatio hac, qua ſit a pluribus.* " Non
„ dixit fornicanti illi: Sed ei, qui ejuſ-
„ modi eſt, quemadmodum & in ſuperio-
„ ri Epiſtola fecit, in qua neque illius
„ nomen voluit explicare: In hac vero
„ etſi venia data, nullam tamen facit
„ delicti & ſceleris mentionem, inſti-
„ tuens, uti erga mœrentes & oppreſſos
„ clementius nos geramus. „ Ergo &c.

SECUNDUM ARGUMENTUM

Ex Patrum Traditione.

ILLUD nedum certum, ſed ut velut fide dogma habendum eſt, quod traditione Patrum firmatur: Atqui indulgentiæ ab omni ævo a Patribus & docentur & prædicantur. Ergo &c. Probatur minor diſcurrendo per ſæcula.

Ex primo, ſecundo & tertio Seculo. De priori non eſt relictus ambigendi locus, ut patet tum ex Evangelio, tum ex B. Pauli facto, qui veniam præmature conceſſit Corinthio inceſtuoſo. Sed neque de ſecundo, cum proſcripti ſint Novatiani, qui primi negavere indulgentias, immo & ipſam peccatorum a Baptiſmo commiſſorum remiſſionem. Nunc ad tertium ſæculum convertitur oratio.

S. Cyprianus inter hujus ſæculi Patres celeberrimus Epiſt. 13. loquitur de Indulgentia ad poſtulationem Martyrum conceſſa iis qui nondum Pœnitentiæ publicæ tempus abſolverant. " Qui libellos,
„ *ait*, a Martyribus acceperunt, & præ-
„ rogativa eorum apud Deum adjuvari
„ poſſunt, ſi incommodo aliquo & infir-
„ mitatis periculo occupati fuerint, non
„ expectata præſentia noſtra; apud Pres-
„ byterum quemcumque præſentem, vel
„ ſi Presbyter repertus non fuerit, &
„ urgere exitus cœperit, apud Diaconum
„ quoque, exomologeſim facere delicti
„ ſui poſſint, ut manu eis in pœniten-
„ tiam impoſita, veniant ad Dominum
„ cum pace, quam dari Martyres litte-
„ ris ad nos factis deſideraverunt.

Tertullianus ejuſdem ævi doctor ſubſcribit Lib. ad Martyres cap. 1. his verbis: " Quam pacem quidam in Eccleſia non
„ habentes, a Martyribus in carcere exo-
„ rare conſueverunt: & ideo eam, et-
„ iam propterea in vobis habere & fove-
„ re, & cuſtodire debetis, ut ſi forte &
„ aliis præſtare poſſitis. „ Ergo &c.

Non prætereundus Origenes Homil. 10. in Num. pag. 107. Ubi interpretans Apoſtoli verba. 2. Cor. 12. *Libentiſſime impendam &c.* ait: " Et pro his ergo qui-
„ bus ſcribebat impendi ſe & immolari
„ dicit Apoſtolus; hoſtia autem cum
„ immolatur, ad hoc immolatur, ut eo-
„ rum pro quibus jugulatur, peccata pur-
„ gentur. „

Ex quarto Saculo: ejuſdem labii eſt S. Ambroſius, qui L. 5. in Lucam p. 1679. ſic ſcribit: " Si gravium peccatorum diſ-
„ fidis veniam, adhibe precatores, ad-
„ hibe Eccleſiam, quæ pro te precetur,
„ cujus contemplatione quod tibi Domi-
„ nus negare poſſet, ignoſcit. „ Eo loci perſtringit Judæos qui propugnabant ſolum Deum poſſe peccatorum vincula ſolvere; hinc contra eos dicit, vel ipſos peccatores auctoritate Chriſti inſtructos poſſe & peccata, & reatum pęnæ, tum æternæ, tum temporalis peccato debitæ dimittere. Expreſſius loquitur Lib. 2. de Abel & Cain cap. 3. ubi de Levitis ait: " Scriptum eſt, quod ſint
„ redemptiones eorum, eo quod &
„ ſanctitate vitæ ſuæ, & oratione pec-
„ cata plebis lavarent. „ Igitur dantur Indulgentiæ, quæ bonis operibus applicantur.

Ex quinto Saculo, ſe prodit Chryſoſtomus, Homil. 4. in cap. 2. 2. ad Cor. " Non enim, *ait*, quod dignus ſit, ne-
„ que quod ſufficientem exibuerit pęni-
„ tentiam, ſed quod infirmus ſit, ideo,
„ *inquit*, dignor illum venia: Unde & ad-
„ jecit, ne abundatiore triſtitia abſorbea-
„ tur ejuſmodi. Ceterum hic ſermo de-
„ clarat illius vehementem pęnitentiam,
„ quem Paulus non paſſus ſit in deſperatio-

„ nem

„ nem venire .... Qua ex re docemur, „ quod non ſolum ad peccatorum natu- „ ram, verum etiam ad mentem habitum- „ que peccantium oportet moderari Pę- „ nitentiam, quod ipſum tum faciebat „ Apoſtolus. „ Audis Chryſoſtomum Indulgentiam aperte prædicare, dum ait Apoſtolum ex moderamine indulgenti pęnitentiam Corinthii inceſtuoſi abbreviaſſe. Huic accedit Baſilius, qui Epiſt. ad Amphilochium c. 54 idem dicit. Præcipue vero Gregorius Niſſ. Epiſt. ad Letojum. can. 4. de Homicidiis: " Et in hoc quo- „ que idem obſervabitur ab eo qui Ec- „ cleſiam adminiſtrat, & pro ratione con- „ verſionis illi quoque pęnæ tempus con- „ trahetur. „

Ex ſexto & ſeptimo Sæculo habemus Gregorium Megnum, qui in utraque florebat ætate, qui quidem indulgentias in diebus ſtationum populo conceſſiſſe teſtantur graviſſimi auctores, ut ait Bellarminus L. 1. de Indulgentiis c. 3. Ceteras ætates hic texere ſuperſedeo, nam in ſequentibus argumentis de ceteris ſæculis ad nos uſque, in quibus floruere indulgentiæ, dicemus.

TERTIUM ARGUMENTUM,

Ex decretis ſummorum Pontificum.

DECRETA ſummorum Pontificum intra corpus juris includuntur, veluti dogmatum religionis regulę: Sed hujuſmodi decreta infringere non licitum eſt, multa vero Indulgentias ſpectant: Ergo &c. Probatur minor. Urbanus II. Papa, teſte Bellarmino, L. 1. de Indulgentiis c. 3. Indulgentiam plenariam indulſit iis qui ad ſacrum bellum proficiſcebantur. Paſchalis II. unam 4. dierum conceſſit his qui venirent ad Concilium Lateranenſe anno 1016. Rurſus Innocentius III. conceſſit plenariam aliis qui ad ſanctæ Terræ expeditionem pergerent. Idem in Conc. Later. anno 1215. egit de Indulgentiarum applicatione. Ante iſtos Pontifices Sergius Junior an. 844. dedit Indulgentiam trium annorum, & trium quadragenarum viſitantibus Eccleſiam S. Martini in montibus, in feſto ejuſdem Eccleſiæ, & ſic de multis aliis, ut de Eugenio III. qui, prædicante S. Bernardo crucis conſignationem ad bellum ſanctum, conceſſit Indulgentias iis, qui ſuum darent nomen militiæ ad Terram ſanctam recuperandam. Poſſem & enarrare alios ſubſequentes ſummos Pontifices, qui in canonizatione Sanctorum, ſuis viciſſim temporibus Indulgentiam ultro conceſſerunt ad ciendos pietatis, & cultus affectus erga Sanctos recens canonizatos ut Leo X. in Canonizatione S. Franciſci de Paula, Indulgentias conceſſere: ita ut ab ipſa vagiente Eccleſia, ad nos uſque de Indulgentiis concendendis mos perſeveraverit. Ergo &c.

QUARTUM ARGUMENTUM,

Ex Conciliis depromitur.

VEL ipſi contumaciores Hæretici ad Conciliorum definitiones non ſemel provocaverunt, ita ut eis cedendum eſſe confeſſi ſint: Sed Indulgentiarum dogma non unum aſtruit Concilium: Ergo &c. Probatur minor multis momentis.

Primum occurit Ancyranum an. 314. adunatum, quod c. 2. ex interpretatione Iſidori Mercatoris *ait*: " Aliqui Epiſco- „ porum conſcii ſint laboris eorum & hu- „ militatis, & manſuetudinis, & volue- „ rint eis, *Diaconis lapſis*, aliquid amplius „ tribuere. vel adimere. Penes ipſos er- „ go de his erit poteſtas. „ Sed Indulgentia nihil eſt aliud præter pœnæ pro peccatis impoſitæ relaxationem: Igitur ex illo Concilio datur Indulgentia; cum aſſerat Epiſcopum rationabili de cauſa poſſe lapſis indulgere circa pœnam ipſis impoſitam. Alterum eſt Nicænum primum generale, can. 12 ubi permittit Epiſcopis non nihil relaxare pœnitentibus de pęna pro peccatis luendis texata.

Triburienſe an. 895. c. 56. permittit juſta de cauſa propter aut peregrinationem, aut etiam infirmitatem, jejunium pro pœnitentia impoſitum minui.

Claromontanum an. 1095. pro recuperatione Terræ ſanctæ conceſſit Indulgentias.

Suffragatur Lateranenſe quartum ſub Innocentio III. an. 1215. c: 62. ubi unum agnoſcit & ſtatuit, videlicet dari Indulgentias; alterum quod prudenter & ad menſuram exhibeantur, ne facilitas immo-

derata eas exhibendi vergat in Eccleſiæ contemptum.

Immenſus forem ſi omnia Concilia circa Indulgentias vellem proferre. Namque in Concilio Epaonenſi tempore Gelaſii Papæ can. 29. ſub vocabulo Indulgentiæ proclamantur; antea vero in Carthaginenſi 4. can. 75. & 76. in quibus ſtatuitur Sacerdotem juxta viri prudentis judicium, poſſe relaxare Pœnitentiæ labores. In priori canone, ait: " Negligentiores „ pœnitentes tardius recipiantur. „ In poſteriori vero: " Is, *inquiunt Patres*, „ qui pœnitentiam in infirmitate petit... „ ſi ſupervixerit... ſubdatur, ſtatutis „ Pœnitentiæ legibus, quandiu Sacerdos, „ qui pœnitentiam dedit, probaverit. „

His adde Concilium Ravennate anno 1317. Avenionenſe an. 1326. Biterrenſe an. 1351. Vaurenſe an. 1368. Narbonenſe 1394. Piſanum 1409. Colonienſe an. 1423. quæ cuncta pro variis piis operibus concedunt Indulgentias.

Celeberrima eſt pro iſto momento auctoritas Concilii Conſtantienſis, & Tridentini. Illud omnes Vvicleſi errores, inter quos indulgentiarum abnegatio legitur, perſtringit. Iſtud vero non abſimili motivo, tum Lutheranos, tum Calviniſtas Anathemate percutit.

Decretum Concilii Tridentini de Indulgentiis, Seſſio 25. cap. 12.

CUM *poteſtas conferendi Indulgentias a Chriſto Eccleſiæ conceſſa ſit, atque hujuſmodi poteſtate, divinitus ſibi tradita, antiquiſſimis etiam temporibus, illa uſa fuerit: Sacro-ſancta Synodus indulgentiarum uſum, Chriſtiano populo maxime ſalutarem, & ſacrorum Conciliorum auctoritate probatum, in Eccleſia retinendum eſſe docet, & præcipit; eoſque Anathemate damnat, qui aut inutiles eſſe aſſerunt, vel alias concedendi in Eccleſia poteſtatem eſſe negant. In his tamen concedendis moderationem, juxta veterem, & probatam in Eccleſia conſuetudinem adhiberi, cupit: ne nimia facilitate Eccleſiaſtica diſciplina enervetur. Abuſus vero, qui in his irrepſerunt, & quorum occaſione inſigne hoc indulgentiarum nomen ab hæreticis blaſphematur, emendatos, & correctos cupiens, præſenti Decreto generaliter ſtatuit, pravos quæſtus omnes pro his conſequendis, unde plurima in Chriſtiano populo abuſuum cauſa fluxit, omnino abolendos eſſe. Ceteros vero, qui ex ſuperſtitione, ignorantia, irreverentia, aut aliunde quomodocumque provenerunt, cum ob multiplices locorum, & Provinciarum, apud quas hi committuntur, corruptelas commode nequeant ſpecialiter probiberi; mandat omnibus Epiſcopis, ut diligenter quiſque hujuſmodi abuſus Eccleſiæ ſuæ colligat, eoſque in prima Synodo Provinciali referat: ut aliorum quoque Epiſcoporum ſententia cogniti, ſtatim ad ſummum Romanum Pontificem deferantur: cujus auctoritate, & prudentia, quod Univerſali Eccleſiæ expediet, ſtatuatur: ut ita ſanctarum indulgentiarum munus pie, ſancte & incorrupte omnibus fidelibus diſpenſetur.*

QUINTUM ARGUMENTUM

Ex rationibus Theologicis conflatur.

PRIMA ſic exponitur. Quod uſus obtinuit in materia Religionis, hoc inconcuſſum & irrefragabile manet, quia Eccleſia eſt infallibilis; & " impium eſſe „ dicere, quod Eccleſia aliquid vane face„ ret. „ aſſerit D. Tho. hic q. 25. de Indulgentiis ar. 1. & hac ratione probat dari Indulgentias: Sed uſus Eccleſiæ obtinuit concedere Indulgentias: Igitur de facto dantur. Probatur minor: Præter auctoritates jam laudatas, non deſunt aliæ quibus hæc praxis confirmatur. I. S. Leo. Epiſt. 79. c. 6. licentiam facit moderandi pœnitentiæ labores eorum, qui metu perterriti, fidem coram tyrannis abnegaverant, quique ad Eccleſiam contriti admodum redierant. II. Vigilius Papa Epiſt. ad Eutherium cap. 4. ſimilem concedit gratiam his verbis: " In æſtimatio„ ne fraternitatis tuæ aliorumque Ponti„ ficum per ſuas diœceſes relinquatur, „ ut ſi qualitas, & pœnitentis devotio „ fuerit approbata, Indulgentiæ quoque „ remedio ſit vicina. „ III. Gregorius Magnus varias Romæ inſtituit ad ſanctorum Baſilicas ſtationes pro conſequendis Indulgentiis. IV. Tum ſubſequentes Pontifices in ſuis viciſſim Epiſtolis decretalibus Indulgentiæ concedendæ tamquam

rei

rei uſu fidelium in Eccleſia jam frequentatæ meminerunt. Et vero de Indulgentiis loquitur Alexander III. ſcribens ad Archiepiſcopum Cantuarienſem, ut habetur *extra* de *Pœnitentiis & remiſſionibus*. V. Hanc eamdem Indulgentias dandi conſuetudinem in poſterum ſervari præcipiunt, Honorius SS. Pontifex *extra* de *pœnitentiis & remiſſionibus* cap. ult. deinde vero Innocentius IV. in Concilio Lugdunenſi eodem titulo in ſexto capite, *Romana Eccleſia*. Item & Bonifacius in extravaganti quæ incipit, *Antiquorum*, ac demum Clemens VI. extravaganti *Unigenitus*. Ergo &c.

Altera: Illud eſt admittendum, quod Eccleſia velut fidei dogma ita habuit, ut contrarios propugnantes veluti Hæreticos & habuerit, & perſtrinxerit: Atqui quotieſcumque aliqui, Indulgentias temerare auſi ſunt, velut in Hæreticos anathemate animadvertit: Ergo &c. Probatur minor. Sic ea ratione Eccleſia Anathemate feriit Novatianos, qui primi Indulgentias tentaverunt, dum peccata poſt Baptiſmum commiſſa & quantum ad culpam, & quantum ad pœnam irremiſſibilia eſſe prædicabant. Tum in Concilio Conſtantienſi eodem motivo Vvicleſum & ejus aſſeclas contudit; in primis vero in Tridentino Proteſtantes, ut ex decreto modo allato patet: Ergo &c.

Tertia: Quod omnes unanimiter Theologi docent, citra temeritatem negari non poteſt: Atqui omnes Theologi orthodoxi propugnant Indulgentias. Et probatur: Inſtar omnium ſit S. Tho. qui hic q. 25. de Indulgentiis. 26. & 27. ubi ex profeſſo totam pertractat materiam in 1. q. art. 1. probat dari Indulgentias I. Quia Eccleſia univerſalis eas approbat, quæque non poteſt deficere. II. Ex eo quod tota meritorum Chriſti efficacia in ſolis non concludatur Sacramentis, ſed ultra poſſit applicari per Indulgentias, & bona Sanctorum opera. III. Quia juſtorum piæ actiones ſuperabundantes aliis poſſunt prodeſſe: Demum hoc ipſum conſtare ex promiſſione Chriſti Petro, & ejus in Sacerdotio ſucceſſoribus facta, ut quod ſolverent, ſolutum in foro interiori & exteriori Eccleſiæ maneret; interiori quidem quoad remiſſionem culpæ & pœnæ æternæ; in exteriori vero quoad pœnam temporalem per Indulgentias, quas SS. Pontifex juriſdictionem in tota Eccleſia habens poteſt elargiri.

Ecce S. Doctoris verba in corp. art. " Remiſſio quæ fit quantum ad forum „ Eccleſiæ, valet etiam quantum ad „ forum Dei. „ Tum de Indulgentiis ait: " Valent & quantum ad forum „ Eccleſiæ, & quantum ad judicium „ Dei, ad remiſſionem pœnæ reſiduæ „ poſt contritionem & abſolutionem, & „ confeſſionem, ſive ſit injuncta, ſive „ non. Ratio autem qua valere poſſint, „ eſt unitas corporis myſtici, in qua „ multi in operibus Pœnitentiæ ſupererogaverunt ad menſuram debitorum „ ſuorum: & multas etiam tribulationes injuſtas ſuſtinuerunt patienter, per „ quas multitudo pœnarum poterat expiari, ſi eis deberetur: quorum meritorum tanta eſt copia, quod omnem „ pœnam debitam nunc viventibus excedunt, & præcipue propter meritum „ Chriſti, quod etſi in Sacramentis operatur, non tamen efficacia ejus in Sacramentis includitur, ſed ſua infinitate excedit efficaciam Sacramentorum. „ Dictum eſt autem ſupra, quod unus „ pro alio ſatisfacere poteſt .... Unde ſicut aliquis conſequeretur remiſſionem pœnæ ſi alius pro eo ſatisfeciſſet; ita ſi ſibi ſatisfactio alterius per eum qui poteſt diſtribuatur. „

Diluuntur objecta Heterodoxorum.

Objiciunt: Matth. 18. legitur: *Omne debitum dimiſi tibi, quoniam rogaſti me*. Quibus poſitis ſequitur iſtud argumentum. Indulgentia ſi quæ eſt, tendit ſolum ad pœnam temporalem relaxandam. Sed ad hunc effectum inutilis eſt, cum ex Scriptura totum debitum ſit remiſſum per Pœnitentiæ ſacramentum. Igitur non datur indulgentia. Confirmatur: Dato quod remaneat aliquid expiandum, hoc fieri nequit per Indulgentiam, tum quia peccator debet ipſe ſolvere, ſin minus non ſalvaretur juſtitia; tum quia Deus, qui ſeipſum negare non poteſt, peccatorem adſtrinxit ad pœnam pro peccatis in propria perſona luendam. Ergo &c.

Re-

Reſpondeo ad primum ex ſupradictis patere reſponſionem; eo enim loci non agitur præciſe de debito temporali, ſed de reconciliatione fratri concedenda ad inſtar Dei, qui cuncta non ſolum remittit debita & per ſacramentum Pœnitentiæ, & per Indulgentias, ſed & peccatori, quem ut amicum, immo & filium habet, reconciliatur. Quam quidem reconciliationem cum fratre Salvator explicat per parabolam ſervi ad extrema propter duritiam cordis ſui redacti, ſubjungendo: *Sic & Pater meus cœleſtis faciet vobis, ſi non remiſeritis unuſquiſque fratri ſuo de cordibus veſtris.*

Ad confirmationem diſtinguo: Et peccator ipſe meritorum tum Chriſti, tum juſtorum munitus ſolvit debitum, concedo: Et ipſe non ſolvit, nego. Tametſi abſque gratiæ adjutorio nihil ad promerendam ſalutem poſſimus, ſi tamen gratiæ cooperemus, vere æternam promeremur vitam, pari & conſimili ratione adjuti, indulgentiarum divitiis poſſumus debita ſolvere, modo eas juxta Eccleſiæ ſtatuta per bona opera nobis applicemus. Solutio eſt D. Thom. hic q. 25. art. 1. his verbis: " Ad primum ergo, *inquit*, „ dicendum, quod remiſſio quæ per in„ dulgentias fit, non tollit quantitatem „ pęnæ ad culpam: quia pro culpa unius, „ alius ſponte pęnam ſuſtinuit. „ Rurſus ad 2. " Ille qui indulgentias ſuſci„ pit, non abſolvitur, ſimpliciter lo„ quendo, a debito pęnæ, ſed datur ſi„ bi unde debitum ſolvat. „ Sicut in humanis qui ſolvit debitum ex pecunia ab amico gratis accepta, ipſe vere ſolvit.

Inſtabis: Atqui indulgentia non valet remittere pœnam ex peccatis per Sacramentum remiſſis relictam: Ergo &c. Probatur ſubſumptum: Aliquid remittere de vinculis peccatorum ſpectat ad potentiam excellentiæ, qua, omiſſo ſacramento, remittuntur peccatorum vincula, & Deo reconciliamur: Sed hoc ad ſolum Chriſtum ſpectat: Ergo &c.

Reſpondeo negando ſubſumptum. Ad probationem diſtinguo minorem: Remittere vincula peccatorum citra Sacramentum quoad culpam & pœnam æternam, ad ſolum Chriſtum pertinet, concedo: quoad pęnam temporalem, ſubdiſtinguo: Ad ſolum ſpectat Chriſtum ut cauſam principalem a qua ceteræ cauſæ deſumunt efficaciam ad ſolvenda peccatorum vincula, concedo: ut cauſam excludentem miniſterialem, nego: Hoc enim fieri poteſt per indulgentias a ſummis Pontificibus conceſſas: Solutio eſt D. Thom. hic q. 25. art. 1. ad 3. his verbis, quibus ad iſtud argumentum ſibi propoſitum reſpondet: " Effectus ſacramentalis abſo„ lutionis eſt diminutio reatus, & hic „ effectus non inducitur per indulgen„ tias, ſed pro eo faciens indulgentias „ ſolvit pęnam, quam debuit, de bonis „ Eccleſiæ communibus. „

Urgebis: Poteſtas Eccleſiæ, teſte Apoſtolo, non eſt in deſtructionem, ſed in ædificationem: Sed ſuppoſitis indulgentiis foret in deſtructionem: Et probatur ex illo vulgari adagio: *Facilitas veniæ, eſt occaſio malitiæ.* Porro cum pęna totaliter remitteretur per indulgentiam, inde juſtificatus ſpe veniæ faciliter concedendæ, & abſque graviori pęna obtinendæ, ad priſtinum rediret vomitum: Ergo &c. Confirmatur ex S. Cypriano, qui Epiſt. 40. tum & Lib. de lapſis pag. 241. & 242. increpat Sacerdotes, qui ex nimia indulgentia lapſis concedebant pęnitentiæ relaxationem: ' Novum, *inquit*, genus „ cladis, & quaſi parum perſecutionis „ procella ſevierit, acceſſit ad cumulum „ ſub miſericordiæ titulo malum fallens, „ & blanda pernicies ... non concedit „ pacem facilitas iſta, ſed tollit: nec „ communicationem tribuit, ſed impedit „ ad ſalutem. Perſecutio eſt hæc alia, „ & alia tentatio, per quam ſubtilis ini„ micus impugnandis adhuc lapſis occul„ ta populatione graſſatur; ut lamenta„ tio conquieſcat, ut dolor ſileat, ut „ delicti memoria evaneſcat, ut compri„ matur pectorum gemitus, ſtatuatur fle„ tus oculorum; nec Dominum graviter „ offenſum longa & plena pœnitentia de„ precetur. „

Reſpondeo I. argumentum exuberare; ſi quid enim probaret, abſolutio peccatorum foret uſque ad ultimum vitæ terminum procraſtinanda iis, qui mortalibus peccatis detinerentur; cum enim quodlibet exitiale delictum ſit infinitæ malitiæ, vel ipſum totius vitæ ſpatium pro culpis caſtigandis non ſufficeret.

Reſpondeo II. negando ſubſumptum: Ad probationem nego poteſtatem Eccle-

ſiæ,

ſæ, in hypotheſi fore in deſtructionem, cum indulgentia habeat annexa bona opera, & plurimum inſerviat, tum ad præcavenda in futurum peccata, tum etiam ad ſtimulandos pietatis affectus; unde ſicut & per accidens eſt quod peccator abſolutus in priſtina prolabatur delicta, ſic & quod indulgentiis adornatus ſua culpa & ex malitia facilius peccet. Sic reſpondet D. Thom. ibid. ad 4. ad iſtam difficultatem: " Majus, *inquit*, remedium præbetur contra peccata vitanda ex gratia, quam ex aſſuetudine noſtrorum operum. Et quia ex affectu, quem accipiens indulgentias concipit ad cauſam, pro qua indulgentia datur, ad gratiam diſponitur: ideo etiam per indulgentias remedium ad peccata vitanda datur: Et ita non eſt in deſtructionem indulgentias dare, niſi inordinate dentur. Tamen conſulendum eſt eis qui indulgentias conſequuntur, ne propter hoc ab operibus pœnitentiæ injunctis abſtineant. "

Ad confirmationem ſimiliter diſtinguo: Et eo loci S. Cyprianus ſolummodo damnat indulgentiarum abuſum, puta cum abſque ratione & operibus levioribus ſolum injunctis, dantur, concedo: indulgentias ſecundum ſe, nego. Hoc ipſum patet ex poſtremis textus Cypriani verbis: " Ut dolor ſileat, *inquit*, ut delictis memoria evaneſcat, ut comprimatur peccatorum gemitus. " Rurſus Epiſt. 23. ad Clerum Romanum invehit in lapſos qui, obtentis a Martyribus libellis recommendationum, audacter ſe Epiſcopis præſentabant, ut illis, omiſſa debita compunctione, cito-citius pœnitentiæ labores reſcinderent: " In Provincia noſtra, *inquit*, per aliquot civitates in Præpoſitos impetus multitudinum factus eſt, & pacem quam ſemel cunctis a Martyribus & Confeſſoribus datam clamitabant, confeſtim ſibi repræſentari coegerunt. " Et iterum Epiſt. 29. " Poſteaquam ad vos litteras feci de quorumdam perſpecta temeritate, qui pœnitentiam agere, & Deo ſatisfacere detrectant, litteras ad me fecerunt, pacem non dandam ſibi poſtulantes, ſed quaſi jam datam ſibi vindicantes, quod dicant Paulum omnibus pacem dediſſe: " Ceterum Cyprianum non abnegaſſe indulgentias ex probationibus liquet.

Hæc ſolutio illuſtratur ſententia Innocentii III. qui in Concilio Lateranenſi IV. c. 62. indulgentias primum aſtruit, tum abuſum condemnat; deinde vero regulas ad menſuram & juſte concedendas præſcribit his verbis: " Quia per indiſcretas & ſuperfluas indulgentias, quas quidem Eccleſiarum Prælati facere non verentur, & claves Eccleſiæ contemnuntur, & pœnitentialis ſatisfactio enervatur; decernimus, ut cum dedicatur baſilica, non extendatur indulgentia ultra annum. "

Replicabis: Poteſtas clavium non ſe extendit ultra forum internum: ſed indulgentiarum largitio ad forum dumtaxat externum pertinet: Et probatur. Non omnis indiſcriminatim Sacerdos, poteſt indulgentias concedere, ſed ſolum SS. Pontifex propter Juriſdictionem univerſalem quam habet in tota Eccleſia, & poſt ipſum Epiſcopus in ſua Diœceſi. Igitur non niſi ad forum externum indulgentia ſpectat.

Reſpondeo diſtinguendo iſtam partem: Largitio indulgentiarum ad forum dumtaxat externum pertinet quoad conceſſionem, concedo: quoad applicationem, nego. Duo igitur ſunt attendenda in indulgentiis; videlicet conceſſio, deinde vero applicatio & uſus. Primum ſpectat forum externum, vel ipſius Eccleſiæ, quatenus ad Papam ſpectat concedere indulgentias: Applicatio vero & uſus ad forum internum in eo ſenſu pertinet, quod eis præmitti debeat confeſſio ſacramentalis, tum & peccatorum abſolutio. Ita D. Thom. hic q. 25. art. 1. in Cor. 11. " Dicendum, *inquit*, quod *Indulgentia* valent & quantum ad forum Eccleſiæ, & quantum ad judicium Dei, ad remiſſionem pœnæ reſiduæ poſt contritionem & abſolutionem & confeſſionem, ſive ſit injuncta, ſive non. " Quod quidem poteſt illuſtrari exemplo abſolutionis a cenſuris, quæ tametſi ad forum externum pertineat, habet tamen relationem ad internum, cum Confeſſarius debeat rectas diſpoſitiones in pœnitente abſolvendo exigere: Quinimmo & ipſe, annuente jure, abſolvit pœnitentem tum a cenſuris occultis, tum a peccatis. Quid plura?

Obje-

Objectio falſo innititur fundamento, cum veluti ſupponat non dari forum externum in Eccleſia ad pœnas pro peccatis inflictas abſolvendas.

Repones: Poteſtas clavium non latius ſeſe extendit in remittenda pœna, quam in remittenda culpa: Sed remiſſio culpæ non fit extra Sacramentum: Ergo nec remiſſio pœnæ.

Reſpondeo diſtinguendo majorem: Non latius ſe extendit in remittenda pœna æterna quam in remittenda culpa, concedo; quam in remittenda pœna temporali, nego abſolute majorem: & ſic diſtincta minore, nego conſequentiam. Non eadem eſt ſemper juriſdictio pro remmittenda culpa & pœna temporali. Prior eſt interior; poſterior vero exterior habens relationem ad forum externum: illa omnibus Confeſſoribus approbatis competit, iſta vero ſolis magnis Sacerdotibus, qui nedum culpam per abſolutionem ſacramentalem poſſunt remittere, ſed & pœnam temporalem per indulgentias, adeoque poteſtas clavium in ſummo Pontifice, & in Epiſcopis latius patet quam in ſimplici Sacerdote, quod & uſu quotidiano comprobatur, cum magni Eccleſiæ Præſules abſolvant a cenſuris, tametſi hoc ſpectet ad forum externum, quidni & abſolverent a pœna temporali peccatis debita per indulgentias?

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Dantur Indulgentiæ.

PRIMO: Hoc ipſum conſtat ex illis Chriſti ad Petrum verbis Matth. 18. *Quæcumque ſolveritis* &c. tum ex facto B. Pauli, qui 2. Cor. 2. relaxavit pœnam Corinthii inceſtuoſi.

Secundo: Idem habetur ex Traditione; ſic enim docent Patres 3. ſæculi, in quo uſus obtinuerat ad poſtulationem SS. Martyrum imminuere pœnas eorum qui pœnitentiæ publicæ vinculo tenebantur, ut refert S. Cyprianus Epiſt. 13. tum & Tertullianus Lib. ad Martyres c. 1. Idem patet ex Conciliis ſubſequentibus ſæculis adunatis. Indulgentias enim prædicant Patres Concilii Ancyrani an. 314. tum & Nicæni primi can. 12. maxime vero Tridentini in decreto de Indulgentiis Seſſ. 25. cap. 12.

Tertio: Hoc dogma fidei docent unanimiter omnes ſanctæ Matris Eccleſiæ Theologi, in primis S. Thomas hic q. 25. art. 1. ex profeſſo ea potiſſimum ratione, quod merita Chriſti in ſolis non concludantur Sacramentis, ſed ulterius pateant, & ſeſe ad remittendam pœnam temporalem, quæ certe eſt peccatorum vinculum, extendant.

SYNOPSIS OBJECTIONUM ET RESPONSIONUM.

PRIMO: Ne ullum quidem faceſſit negotium quod Matth. 18. omne debitum remiſerit Dominus ſervo iniquo; hoc enim ſolum probat Chriſtum potuiſſe nedum culpam, ſed & totam pœnam remittere, quod ex indulgentia Latroni pœnitenti conceſſit; quæ quidem remiſſio ſicut & condonatio culparum quoad totam culpam Magdalenæ amanti conceſſam, ſunt vel ipſius indulgentiæ prima quidem argumenta & irrefragabilia. Sed non inde ſequitur omne debitum etiam quoad reatum pœnæ temporalis remitti ſemper in Sacramento, ſecluſa indulgentia, niſi in caſu eamdem haberet contritionis de peccatis quantitatem, quantum in his committendis habuit affectum.

Secundo: Remiſſio culpæ non fit quidem extra Sacramentum, bene tamen pœnæ temporalis quantum ad univerſalitatem & hoc per indulgentiam plenariam.

Tertio: Cyprianus quidem quandoque adverſatur indulgentiarum abuſui, nuſquam vero ipſis indulgentiis, quod patet ex Innocentio III. qui Patrum inſiſtens veſtigiis in Concilio Lateranenſi 4. primum indulgentiarum exiſtentiam celebrat, tum abuſum damnat; poſtremo regulas ex eis percipiendi frugem aſtruit.

§. II.

In quo fundetur Theſaurus Indulgentiarum?

CERTUM eſt indulgentias fundari in meritis & liberalitate Dei, cum nomine indulgentiæ intelligamus gratiam ex omni parte

parte gratis conceſſam: Sed controverſia eſt num indulgentiæ innitantur principaliter in Chriſti meritis, tum & in meritis Sanctorum ac bonis Juſtorum operibus. Pro quorum reſolutione ſit

CONCLUSIO PRIMA.

Indulgentiæ principaliter in meritis Chriſti fundantur.

Probatur rationibus Theologicis.

PRIMA: Quod Deus promiſit Chriſti meritis, citra dubium poſitis conditionibus adimpletur: Atqui Deus promiſit adimplere & dare quæcumque Chriſtus expoſtularet. Et probatur: Hebr. 5. habetur de Chriſto, *Exauditus eſt pro ſua reverentia*; neque vero minus certum eſt ipſum voluiſſe, nedum peccata noſtra abolere, ſed & ab omni reatu cujuſcumque pęnæ nos abſolvere; ait enim Matth. 11. *Venite ad me omnes qui laboratis & onerati eſtis, & ego reficiam vos.* Nemo autem cordatus dixerit, pœnas peccatorum non eſſe maxima onera de quibus ſublevari petimus: ergo &c.

Altera: Chriſtus Dominus dedit Petro, & ceteris in ejus Sacerdotio ſucceſſoribus poteſtatem non aliqua ſolvendi vincula, ſed quæcumque, & omnia; & hoc per ſua merita, ut S. Paulus interpretatur Rom. 5. his verbis: *Ubi autem abundavit delictum, ſuperabundavit gratia.* Porro peccatum mortale inducit reatum pęnæ non ſolum æternæ, ſed & temporalis: Igitur gratia Chriſti ejuſque merita a reatu & culpæ, & cujuſcumque pęnæ abluunt; ſin minus, ejus non ſuperabundaret gratia; quod iterum adverſaretur Apoſtolo, qui ad Epheſ. 1. merita Chriſti vocat *abundantes & ſuperabundantes divitias*. Rurſus Coloſſ. 2. de Chriſto ait: *In quo ſunt omnes theſauri ſapientiæ & ſcientiæ Dei*. Ergo &c.

Tertia: Senſus Scripturæ habetur ab ipſius Eccleſiæ oraculis: Atqui Clemens VI. extravaganti *Unigenitus* ait, indulgentiarum theſaurum eſſe infinitum, eo quod Chriſti meritis innitatur: " Chriſtus, *ait*, ſuperabundanti paſſione ſua infinitum theſaurum Eccleſiæ militanti reliquit, quem quidem theſaurum non in ſudario repoſitum, non in agro abſconditum, ſed per beatum Petrum cęli clavigerum, ejuſque ſucceſſores & ſuos in terris Vicarios, commiſit Fidelibus diſpenſandum, & propriis rationalibus cauſis nunc pro totali, nunc pro partiali remiſſione pęnæ temporalis pro peccato debitæ, tam generaliter quam ſpecialiter, prout cum Deo expedire cognoſcerent, vere pœnitentibus & confeſſis miſericorditer applicandum." Ergo &c.

CONCLUSIO SECUNDA.

Theſaurus ille etiam innititur Juſtorum & Sanctorum meritis.

Probatur iis momentis.

PRIMA ratio hæc affertur. Deus nihil abſque remuneratione de bonis operibus Juſtorum relinquit, nec ſemel ad ea attendit, ut peccatoribus indulgeat. Sic pepercit populo idololatræ ad preces Moyſis Exod. 32. ſic & ante ad merita Job reſpiciens, ejus utique pepercit amicis cap. 42. qui dicteriis ſuis eum in ſtercore jacentem laceſſerant; pariter & ad preces Apoſtolorum Chriſtus Matth. 15. liberavit filiam Cananeæ a dæmonio qui illam vexabat: Sed multa ſunt Sanctorum opera quæ pro eis non proſunt ad peccatorum expiationem, quippe qui nulla habeant expianda, & tamen hujuſmodi opera magnam non ſolum in futuro, ſed & in præſenti ſæculo merentur mercedem: Igitur componunt theſaurum, ex quo haurire poſſit Eccleſia pro impiis indulgentias.

Bellarminus hic Lib. 1. de indulgentiis c. 2. in medium profert merita B. Virginis, quæ juxta Eccleſiæ doctrinam vel ab ipſo peccato originali fuit immunis, eamque ab omni peccato actuali illibatam fuiſſe affirmat Tridentinum Seſſ. 6. can. 23. & tamen toto vitæ ſpatio multa & immenſa merita habuiſſe ex Patribus conſtat. Tum & B. Joannis Baptiſtæ laudat bona opera, quæ citra dubium pro aliis erant ſatisfactoria, cum pro iſto ſine in ipſum non redundarent, quandoquidem, ipſa teſte Eccleſia, ne quidem verbo offenderit Deum; ſic enim canit:

An-

Digitized by Google

Antra deſerti teneris ſub annis,
Civium turmas fugiens petiſti,
Ne levi poſſes maculare vitam
Crimine linguæ.

Tertio loco commemorat paſſionis Martyrum & aliorum Sanctorum præclara facinora, quæ certe pluſquam pro ſuis peccatis expiandis ſufficiebant; & conſequenter juxta Eccleſiæ applicationem poterant in ceteros homines redundari. Sic enim habetur Hebr. 11. *Alii vero ludibria & verbera experti, inſuper & vincula & carceres: lapidati ſunt, ſecti ſunt, tentati ſunt, in occiſione gladii mortui ſunt.*

Altera ratio ſic exponitur. Qui habet multa merita ad expiationem pœnarum ſibi ſuperflua, ea ipſa, ordinante Eccleſia, poſſunt ceteris applicari, cum ſit de fide dari communionem Sanctorum; quæ potiſſimum affulget in ſuffragiis ad ſublevandum in penis proximum: Sed præcellens Martyrum meritum erat eis ad ſatisfaciendum inutile, cum nihil Martyri ſuperſit pro peccatis propriis expiandum. Sic enim propugnat S. Auguſtinus Serm. 17. de verbis Apoſtoli: " Injuriam, „ *inquit*, facit Martyri, qui orat pro „ Martyre: Ergo &c.

Tertia hæc additur. Eximia Sanctorum opera duplicem habent pretioſam dotem, unam ſcilicet ut gloriam eſſentialem, juxta gradum amoris quo Deum toto vitæ ſpatio proſecuti ſunt, habeant: Alteram vero, ut pro penis peccato debitis ſatisfaciant ad menſuram: Igitur cum ſatisfactiones ultra debitum ſæpius dederint exuberantes, poſſunt vi communionis Sanctorum ex Eccleſiæ ordinatione ad alios Fideles confratres applicari. Neque vero in hoc aut Deo, aut Sanctis ulla ſit injuria: Deo quidem, cum ſatisfactionem habuerit de peccatis Juſtorum, & velit ſuperabundantes compenſare; Sanctis vero, quippe qui ea donentur gloria quam gradus charitatis promeruit, & eorum merita remaneant non præciſe ut merita, ſed ut ſatisfactiones ſuperabundantes, quę pro ſatisfaciendo nihil illis ultra proſunt. Iſta ratio eſt Cajetani Tract. de Indulgentiis quæſt. 1. de theſauro Indulgentiarum: " Quoniam, *ait*, conſtat Sanctos multo „ plus paſſos quam ex peccatis ſuis deberent pati, conſequens eſt ut multa ſatisfactoria remanſerint ſuperflua ipſis. „ „ ... Superfluunt igitur multa ſatisfactoria Sanctis ultra ingens Pelagus ſuperfluentis ſatisfactionis Chriſti. Quocirca „ ex meritis Chriſti & Sanctorum, quatenus ſatisfactoria, ſuperfluis, theſaurum indulgentiarum conſtitui intelligito, ſi vis non errare. „

Quarta: Solutio pretii nec impedit meriti coronam, nec ipſa corona a ſolutione debiti quemquam eximit: Sic vel ipſi Sancti habuerunt gloriam correſpondentem omnibus gradibus charitatis actuum quos in decurſu vitæ elicuerunt, & tamen non ſemel contigit, non obſtante iſto ad viſionem beatificam jure, fuiſſe in purgatorio detentos, donec ſolverent totum pœnalitatis debitum pro peccatis in vita mortali commiſſis: ſi vero nihil eis ſuperſit juſtitiæ divinæ ſatisfaciendum, compenſantur quidem juxta meritorum pondus, ſed quoniam eorum laborioſæ pœnitentiæ opera fuerunt pœnalitates ſatisfactoriæ, quæ vel ex parte ſolum, quandoque etiam nihil eis proſunt, recte poteſt ſatisfactio excedens, aliis applicari. Quod poteſt illuſtrari iſto exemplo: Rex qui alicui Miniſtro remittit offenſam fraudibus in Miniſterio illatam, ei reſtituendo officium & dignitatem; eum tamen a reſtitutione denariorum non eximit: Quod ſi iſte duplum pro ablatis pecuniis in ærario reponat, dubioprocul denarii excedentes ſummam debitam, manent in theſauro Principis ut ſatisfactiones, quas Rex ad nutum poteſt applicare pro ſatisfactione alicujus e ſuis familiaribus, qui pecuniam vel ipſi mutuo datam, vel propter damnum quod ſua culpa ipſi intulit, debet: Igitur pari & conſimili ratione ſatisfactiones Sanctorum ipſis inutiles in theſauro Eccleſiæ remanent, eaſque Chriſtus poteſt juxta ordinationem ſummi Pontificis ſui Vicarii pro refrigerio animarum in purgatorio detentarum acceptare.

Fit ſatis Objectionibus Hæreticorum.

OPPONUNT I. Merita Chriſti fuere ſufficienter remunerata per exaltationem ipſius nominis, juxta illud Philip. 2. *Humi-*

Humiliavit ſemetipſum factus obediens uſque ad mortem, mortem autem crucis, propter quod & Deus exaltavit illum, & donavit illi nomen quod eſt ſuper omne nomen. Ergo &c.

Reſpondeo diſtinguendo: Et iſta nominis exaltatio in eo potiſſimum ſita eſt, quod ſit omnium Salvator, & meritis ſuis applicatis tum per Sacramenta, tum per indulgentias ſolvat ea quæ ſunt per culpam & pœnam alligata, concedo: & ſeclusis meritis ac eorum applicatione laudata, nego. Contradictoria loquuntur Heterodoxi, cum, vel ipſis annuentibus, merita Chriſti per Sacramenta & bona opera nobis applicentur, adeoque per indulgentias, quandoquidem remuneratio Paſſionis Chriſti non in vacua & inani nominis exaltatione conſiſtit, ſed potius in applicatione ejus meritorum, juxta illud Iſaiæ de Chriſto 53. *Si poſuerit pro peccato animam ſuam, videbit ſemen longævum ... pro eo quod laboravit anima ejus, videbit, & ſaturabitur.* Et iſtud 1. Joannis de eodem: *Ipſe eſt propitiatio pro peccatis noſtris, non pro noſtris autem tantum, ſed etiam pro totius mundi.*

Objiciunt II. contra ſecundam concluſionem: Merita Sanctorum ad theſaurum indulgentiæ componendum inutilia ſunt: Igitur indulgentiæ non eorum meritis innituntur. Probatur antecedens. Merita Chriſti ſunt infiniti valoris: Igitur cetera ſunt ſuperflua.

Reſpondeo negando antecedens. Ad probationem, conceſſo antecedente, diſtinguo conſequens: Merita Sanctorum ſunt ſuperflua, ſi aliunde ſuum deſumant valorem quam ab ipſis Chriſti meritis, concedo: ſecus, nego. Cum igitur merita Sanctorum a Paſſione Chriſti virtutem habeant, & ipſi propriam addiderint cooperationem, duo inde ſequuntur; primo quidem quod ſint veluti canales quibus ad peccatores Chriſti refluunt merita; deinde vero quod non ſolum ſint ipſis ad præmium, ſed & pro aliis poſſint eſſe ad ſatisfactionem.

Inſtant: Atqui ne quidem vim ſatisfactionis pro ceteris habent: Ergo &c. Probatur ſubſumptum multis argumentis. Primo quidem ex SS. Patribus, qui aſſerunt redemptionem ſolius Chriſti meritis tribui. Sic S. Leo Epiſt. 83. ad Epiſcopos Palæſtinæ ait: "Quamvis multorum Sanctorum in conſpectu Domini mors pretioſa fuerit, nullius tamen inſontis occiſio propitiatio fuit mundi." Secundo ex eodem S. Leone ibidem, Juſti non redemptionem, ſed ſolum virtutum exempla nobis ultro dederunt: Sic enim pergit ſanctus Pontifex: "Acceperunt Juſti, non dederunt coronas, & de fortitudine Fidelium exempla nata ſunt patientiæ, non dona juſtitiæ." Idem dicit Auguſtinus Tract. 84. in Joan. his verbis: "Etſi fratres pro fratribus moriantur, tamen in fraternorum peccatorum remiſſionem nullius ſanguis Martyris funditur, quod fecit ille pro nobis." Idem propugnat S. Thomas 3. p. q. 48. art. 5. ad 3. ubi hanc ſibi proponit objectionem contra concluſionem, in qua dicit redemptionem eſſe Chriſto propriam, dicens paſſionem Sanctorum etiam nobis prodeſſe ad ſalutem. Reſpondet ad 3. "Dicendum, quod paſſiones Sanctorum proficiunt Eccleſiæ, non quidem per modum redemptionis, ſed per modum exempli & exhortationis." Tertio SS. Doctores ſimpliciter dicunt Martyrum cruces ſeu paſſiones nihil nobis prodeſſe; ut Ambroſ. Lib. 6. in Lucam pag. 1714. "Aliæ cruces, *ait*, nihil mihi proſunt, ſola crux Chriſti mihi utilis eſt." Ergo &c.

Reſpondeo negando ſubſumptum. Ad probationes in confirmationem allatas, diſtinguo: Et unum tantummodo probant, videlicet Sanctorum paſſiones non prodeſſe nobis ad remiſſionem culpæ & pœnæ æternæ, concedo: hinc ſolus Chriſtus dicitur Redemptor. Non prodeſſe nobis ad relaxationem pœnæ temporalis, nego. Quia vero pœna reſidua expianda ſupponit hominis reconciliationem vi Sacramenti factam, magis ad exemplum, quam ad redemptionem proficiunt nobis Sanctorum paſſiones; hinc Sancti non dicuntur Redemptores propter duo. I. Ex eo quod bona eorum opera ex ſola Chriſti paſſione vim habeant. II. Quia effectus non denominat cauſam inſtrumentalem, ſed dumtaxat principalem; quocirca ſoli Chriſto tribuitur redemptio,

ſoluſque Salvatoris nomine celebratur.

Quod autem S. Thomas in iſto loquatur ſenſu patet ex eo, quod poſtea in Supplemento q. 25. art. 1. ex profeſſo doceat merita Sanctorum valere ad indulgentias & pœnæ relaxationem: "Ratio autem, *inquit*, quare valere poſſint *merita Sanctorum*, eſt unitas corporis myſtici in qua multi in operibus pœnitentiæ ſupererogaverunt ad menſuram debitorum ſuorum."

Inſiſtunt: Non eſt æquum immiſcere Martyrum ſanguinem cum ipſo Chriſti ſanguine. Igitur merita Sanctorum ad fundandas indulgentias non valent.

Reſpondeo diſtinguendo: Si ſanguis Martyrum independenter a Chriſti meritis efficaciam haberet, concedo: ſi ab ipſo habeat omne pondus, nego: Solutio eſt D. Pauli dicentis Col. 1. *Adimpleo ea quæ deſunt paſſionum Chriſti in carne mea*. Item & ex Tridentino Seſſ. 14. cap. 8. his verbis: "Neque vero ita eſt noſtra ſatisfactio hæc quam pro peccatis noſtris exſolvimus, ut non ſit per Chriſtum Jeſum: nam qui ex nobis tamquam ex nobis nihil poſſumus, eo cooperante, qui nos confortat, omnia poſſumus, ita non habet homo unde glorietur: ſed omnis gloriatio noſtra in Chriſto eſt, in quo vivimus, in quo meremur, in quo ſatisfacimus, facientes fructus dignos pœnitentiæ, qui ex illo vim habent, ab illo offeruntur Patri, & per illum acceptantur a Patre."

Perſiſtunt: Quod ſuum habet alias præmium pro perſona merente, non poteſt aliis prodeſſe ad ſatisfactionem, ſin minus altera vice remuneraretur, & hoc foret contra juſtitiam: Sed Sancti propter ſua merita gloria ad menſuram meritorum donantur: Igitur ultra aliis eorum bona opera prodeſſe non valent.

Reſpondeo diſtinguendo minorem: Et merita Sanctorum præter coronam ipſis datam poſſunt ceteris applicari ad ſatisfaciendum juſtitiæ divinæ, concedo: ſecus, nego. Merita Sanctorum duplicem habent efficaciam, unam pro gloria ſibi conſequendam: alteram vero, ſi ſupereffluant ad ſatisfaciendum. Primum valet ſolum ad præmium: Secundum vero, ſi eorum ſatisfactio aliquid ſupererogationis habeat, ad ſatisfaciendum pro aliis; hinc licet merita exhauriantur in præmio, non tamen opera ſuperabundantia in ſatisfaciendo. Nec inde ſequitur eos iterata vice remunerari, cum opera ſupererogationis ipſis non proſint, ſed aliis. Igitur iſta duo mereri, & ſatisfacere diſtinguuntur; ſiquidem animæ in purgatorio detentæ ſatisfaciunt juſtitiæ Dei, & tamen ulteriorem non promerentur gloriam.

Inſtant: Satisfactio non debet eſſe incerta ut proſit aliis: Sed incerta eſt ſatisfactio Sanctorum pro indulgentiis fundandis: Et probatur. Primo quidem ex eo, quod ſola Chriſti ſatisfactio propter valorem infinitum non poſſit exhauriri, Sanctorum vero eſt finita, & facilem habet terminum. II. Nemo novit num Sancti habeant ſuperabundantem ſatisfactionem ultra debita propria applicandam. III. Vel ipſi Sancti præ humilitate non habuerunt intentionem applicandi ſua opera ad ſatisfaciendum pro aliis, cum ultra faterentur pro expiandis propriis peccatis ea non ſufficere.

Reſpondeo I. Argumentum ne minimum quidem urgere; eo enim ipſo quo dicimus opera Juſtorum vim ſatisfactoriam a paſſione Chriſti habere, & applicationem fieri ab Eccleſia in gratiam peccatorum, duo recte concluduntur: Primum quidem ad conſummationem uſque ſæculi illa poſſe ad ſatisfaciendum pro aliis valere, cum ſatisfactiones ſupereffluentes omnium Sanctorum tum jam in pace Chriſti defunctorum, tum deinceps futurorum, ſemper ex meritis Salvatoris vim ad ſatisfaciendum pro aliis habituræ ſint; hinc ex valore infinito Chriſti paſſionis quoddam habent quoad durationem infinitatis pondus, quatenus poterunt ſemper applicari ad pœnas peccatis debitas temporaliter expiandas. Alterum quod ſequitur illud eſt, merita Sanctorum ſatisfactoria eſſe utique quoad applicationem certa; ſufficit enim ad hoc quod maneant in acceptatione divina, & Eccleſia poſſit ex illo haurire theſauro merita tum Chriſti, tum Juſtorum, ut ex indulgentiis ea pro ſatisfactione a peccatoribus facienda liberaliter applicet.

Iam

Digitized by Google

Jam ad argumentum redit oratio.

Reſpondeo negando minorem. Ad primam probationem diſtinguo: Merita Sanctorum ſunt finiti valoris cathegorematice, hoc eſt entitative, & ex ſe ſpectata, concedo: ſincathegorematice, videlicet extenſive, nego. Ex eo enim quod paſſio Chriſti ſit infiniti valoris, quandiu mundus exciterit, merita Sanctorum per omnes durationes poterunt ex eo vim ſatisfactoriam habere: Quia vero Eccleſia in ſæculum ſæculi permanebit, poterit ad nutum haurire ex meritis tum Chriſti, tum Sanctorum ad applicandas indulgentias.

Ad ſecundam probationem diſtinguo: Nemo novit num ſatisfactiones Sanctorum ſint ſuperabundantes, ſed Deus novit, & manent in ejus acceptatione, concedo: & non manent, nego. Quia igitur manent, Eccleſia a Spiritu ſancto gubernata poteſt ex eis haurire ut pœnitentibus indulgeat.

Ad tertiam non abſimili ratione diſtinguo: Et ſufficit intentio Eccleſiæ, concedo: & non ſufficit, nego. Id muneris applicandi indulgentias non Sanctos ſpectat, ſed hoc negotium eſt penes Eccleſiam, quæ innixa ſuper dilectum ſuum Jeſum vere Filium Dei, poteſt juſtis de cauſis indulgentias concedere; hinc & ſufficit ad hoc ejus intentio.

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Indulgentia innituntur meritis Chriſti, & Sanctorum.

PRIMUM patet, juxta illud Hebr. 5. de Chriſto, *Exauditus eſt pro ſua reverentia*; & iſtud ipſius Chriſti Matt. 11. *Venite ad me omnes qui laboratis & onerati eſtis, & ego reficiam vos*. Sic pronuntiat Clemens VI. extravaganti *Unigenitus*, ubi de indulgentiarum theſauro, ait eſſe infinita Chriſti merita his verbis: " Chriſtus, ſuperabundanti paſſione ſua infinitum theſaurum Eccleſiæ militanti reliquit. "

Secundum quoque claret, & hoc ex Eccleſiæ definitione in Concilio Tridentino Seſſ. 6. can. 23. Ratio eſt, quia Sancti, in primis BB. Virgo ſatisfactiones ſuperabundantes dedere, nam Mater Dei nullum peccatum ne quidem originale contraxit. Sanctus Joannes Baptiſta in deſertis ab omni culpa immunis cœleſtem duxit vitam. Tum & ſancti Martyres, quorum multi habuere opera ſatisfactoria, quæ pluſquam ad faciendum ſatis juſtitiæ divinæ pro ſe ipſis, neceſſaria erant.

SYNOPSIS OBJECTIONUM.

PRIMO: Incaſſum reponunt Hæretici Chriſtum ſufficienter fuiſſe per exaltationem nominis remuneratum, cum iſta exaltatio in eo potiſſimum conſiſtat, quod velut caput in membra jugiter influat, ut plebem perfectam patri ſuo parare non deſinat.

Secundo: Nec feliciores ſunt Heterodoxi debellando Sanctorum merita tum ſibi, tum aliis ſatisfactoria, cum illa efficaciam habeant a Chriſto: Igitur tametſi ad gloriam ipſis proſint, habent tamen ultra quod & in ſatisfaciendo ſuperefluant: hinc iſtam ſuperabundantiam theſaurum indulgentiarum componere, quid prohibet?

§. III.

De ſubjecto Indulgentiarum.

INDULGENTIÆ poſſunt duplici modo concedi, videlicet auctoritative, & per modum juriſdictionis: deinde vero per modum ſuffragii. Priori modo conceduntur cum Judex ſolvit reum a pœnæ temporalis reatu, quem prævaricando incurrit, & hoc per ſententiam Judicis, cujus eſt ſubditus. Poſteriori modo cum ſolummodo per modum ſolutionis debiti exhibentur. Quod quidem poteſt iſto illuſtrari exemplo. Hiſpanus v. g. nobilis nullam habet in Gallum incarceratum poteſtatem; hinc ad eum non ſpectat, a debitâ

vinculis illum ſolvere : Sed miſericordiæ & charitatis motivo poteſt incarcerato dare centum aureos , quibus ære alieno oppreſſus poſſit ſolvere ſummam denariorum , quam debet, cujus ſolutionis defectu in carcere donec ſolvat manebit.

Prænotandum eſt etiam indulgentias non aliis quam Fidelibus poſſe concedi, quippe qui ſoli propter Baptiſmum ad Eccleſiam pertineant.

Neque vero ommittendum quaſdam apponi ad participandum indulgentiis conditiones , quibus ſi deſint , nulla eſt indulgentia. Sic propugnat S. Thomas hic q. 27. art. 3. his verbis in argum. *Sed contra* : " Remota cauſa , removetur ef„ fectus : Si ergo aliquis non facit hoc, „ pro quo indulgentia datur , quod eſt „ indulgentiæ cauſa, indulgentia non con„ ſequitur. „

Conditiones ad participandum Indulgentiis.

PRIMA & plamaris eſt , quod fidelis ſit in gratia conſtitutus . Ratio eſt , quod indulgentia , nonniſi pœnam temporalem , quæ ſupereſt juſtificato ſubeunda, pro peccatorum ſatisfactione relaxandam pro fine habeat ; hinc ſupponit peccata exitialia jam remiſſa , quod probat S. Thomas ibid. art. 1. his vocibus in argum. *Sed contra* ; " Membrum mortuum „ non ſuſcipit influentiam ex aliis mem„ bris vivis : ſed ille qui eſt in peccato „ mortali eſt quaſi membrum mortuum : „ Ergo per indulgentias non ſuſcipit in„ fluentiam ex meritis vivorum mem„ brorum. „

Altera eſt , ut jejunia compleantur , & eleemoſynæ juxta cujuslibet facultatem fiant. Ratio non una eſt ; juſtitia quippe exigit ut fidelis adimpleat quæ deſunt paſſionum Chriſti in carne ſua , ne facilitas veniæ ſit novi lapſus occaſio; tum etiam ex eo quod ea omnia exigat Eccleſia ; nam Concilium Trident. exigit ut indulgentiæ concedantur juxta priorum ſeculorum regulam . Porro S. Cyprianus Epiſt. ad Martyres poſtulat ut Indulgentiarum libellos non concedant niſi præceſſerint aliqui pœnitentiæ labores : " Ideo , *inquit* , peto , ut eos quos „ ipſi videtis, quos noſtis , quorum pœ„ nitentiam ſatisfactioni proximam con„ ſpicitis , deſignetis nominatim libel„ lo. „

Præter ſacramenti Pœnitentiæ , & Euchariſtiæ ſuſceptionem , quædam ſtationes occurrunt percurrendæ . Sic ſtatuit Bonifacius VIII. a quo quidem jubilæum prima vice , ut quidam volunt , expreſſa conſtitutione promulgatum eſt, ea potiſſimum conditione , ut illo anno Baſilicæ SS. Petri & Pauli frequentarentur. Clemens VI. addidit S. Joannis Lateranenſis Eccleſiam inviſendam : Tum Gregorius XI. voluit ut & ad Baſilicam S. Mariæ Majoris fieret ſtatio . An vero tres aut plures inviſendæ Eccleſiæ , hoc pendet a voluntate SS. Pontificum , qui concedunt Jubilæi Indulgentias , vel alias . De iſtis conditionibus non injucundum erit in lucem prodere , quæ habentur in Bulla Gregorii XV. qui ad auxilium a cęlo pro felici gubernatione impetrandum anno 1620. Jubilæum conceſſit , cujus diploma ſic incipit : " *Spiritus Domini* ..... „ omnes præterea quarta , & ſexta fe„ ria , Sabbato ejuſdem , vel alterius ſe„ quentis hebdomadæ jejunent, & quan„ tum , pro ſuo quiſque arbitrio judicave„ rit , eleemoſynas erogent, atque hoc „ intra ipſum tempus Sacerdotibus ab „ Ordinario approbatis peccata ſua confi„ teantur, & die Dominico dictum Sabba„ ti diem proxime ſubſequentem , vel alio „ dictæ ſequentis hebdomadæ die , arbi„ trio Confeſſarii , ſanctiſſimæ Euchari„ ſtiæ Sacramentum devote percipiant..... „ Ac declaramus has ipſas præſentes , „ quoad abſolutionem in foro conſcien„ tiæ , & pœnitentiali tantum , non autem „ in foro fori , ſeu contentioſo conſequen„ dam , neque etiam quoad dictum forum „ conſcientiæ iis , qui ab aliquo judice „ excommunicati , ſuſpenſi , vel interdicti, „ ſeu in alias ſententias , & cenſuras inci„ diſſe declarati , vel publice denuntiati „ fuerint , niſi intra tempus celebrationis „ hujuſmodi ſatisfecerint , aut cum par„ tibus concordaverint , neque pariter „ Hæreticis , aut Schiſmaticis ſpecialiter „ de-

„ declaratis, ſeu condemnatis ullo modo „ ſuffragari. „ Ita etiam Innocentius X. in ſua Bulla quæ incipit: *Immenſa bonitatis* anno 1644. & ut uno verbo multa dicamus; ſervandæ ſunt omnes diplomatis indulgentiarum clauſulæ, quia juxta illud canoniſtarum axioma, *In tantum valent, in quantum ſonant*. His præmiſſis ſit

CONCLUSIO PRIMA.

Subjectum Indulgentiarum eſt omnis fidelis, niſi aliquis expreſſe in Bulla excipiatur.

PROBATUR hoc ratiocinio. Indulgentia eſt relaxatio pœnæ temporalis quæ ſupereſt toleranda pro peccatis in ſacramento Pœnitentiæ remiſſis, & hoc per modum abſolutionis & gratiæ a S. Sede Apoſtolica conceſſæ: Atqui hujuſmodi indulgentia non niſi fidelibus conceditur; & probatur. Primo quidem, non eſt pro paganis, quia ut dictum eſt, non ſunt de Eccleſia: Sed neque pro Hæreticis & exauctoratis; pro Hæreticis ſane cum ſint ab Eccleſia præciſi. Idem dicendum eſt de Schiſmaticis: pro exauctoratis vero, cum non ſint in ſtatu gratiæ, donec Eccleſiæ ſatisfecerint, maxime ſi ſint excommunicati excommunicatione majori, quippe quæ ſit cenſura privans uſu Sacramentorum, & ſuffragiorum Fidelium participatione. Hanc rationem ſubindigitat S. Thomas hic q. 27. art. 1. ubi ait: " Qui eſt „ in peccato mortali, eſt quaſi membrum mortuum: Ergo per indulgentias „ non ſuſcipit, *exiſtens in peccato mortali*, „ influentiam ex meritis vivorum membrorum. „

CONCLUSIO SECUNDA.

Indulgentia recte applicatur mortuis per modum ſuffragii.

Probatur rationibus Theologicis.

PRIMA ſic procedit. Indulgentia fundatur in iſtis Chriſti ad Petrum verbis, Matth. 18. *Quæcumque alligaveritis &c.* Sed animæ in purgatorio detentæ vinculis pœnalibus conſtringuntur, a quibus ſolvi queunt per Eccleſiam militantem: Et probatur. Primo quidem, tametſi ad eam directe non pertineant, bene tamen ei per fidem ſpem & charitatem conſociantur: Ergo &c.

Secunda: Ab actu ad poſſe valet conſequentia: Sed SS. Pontifices indulgentias non ſemel extenderunt ad animas in purgatorio detentas: Et probatur. Sixtus IV. tum Innocentius VIII. ejus ſucceſſor, Pius II. item & Callixtus III. ſtatuerunt Jubilæi indulgentiam ad animas in purgatorio detentas ſe extendere, ſic & eorum inſiſtens veſtigiis idem fecere Alexander VI. Clemen VII. Julius III. Gregorius XIII. ſimiliter & ab his temporibus ad noſtra uſque tempora, factum eſt, quod patet ex indulgentiis quæ eo conceduntur motivo iis, qui Dominica quarta cujuslibet menſis Eccleſias Patrum Societatis Jeſu frequentant, ut ibi contriti & communione refecti fundant preces pro iſtarum piarum animarum refrigerio: Ergo &c.

Tertia: Illud propugnari ut legitimum debet, quod Theologi primum negantes, tum re, prævio maturo examine, diſcuſſa, ſe retractaverunt, & poſtea uti quid ſaluberrimum propugnarunt. Atqui res ſic ſe habet: Et probatur. Inſtar omnium ſit Gabriel Biel: Cum enim ſub finem decimi quinti ſæculi propugnaſſet indulgentias ad animas purgatorii non extendi; tum certior factus de indulgentiis a SS. Pontificibus non ſemel pro animabus purgatorii conceſſis, ait lect. 57. " Nondum venerat ad manus meas declaratio „ Domini Papæ Sixti noviſſime de medio „ ſublati, qua declarat indulgentias proficere per modum ſuffragii etiam animabus in purgatorio exiſtentibus. „ Tum ſubdit " Hinc & modernus Pontifex Innocentius VIII. Indulgentias hujuſmodi, olim per Pium II. & Sixtum „ Præfatum, viſitantibus Eccleſiam Sanctonenſem, & fabricæ ejus contribuentibus, ad animas in purgatorio redimendas per modum ſuffragii, extenſas, „ & ad contribuentes ad ſanctam cruciatam contra Turcas extendit. „

Neque vero ſilet eam non abſimilem quam Callixtus III. Eccleſiæ Tarraconenſi in Hiſpania jamjam dederat : " Similiter, *inquit*, Callixtus Papa tales indulgentias Eccleſiæ Tarraconenſi conceſſerat . „ Eo loci ſermonem inſtituit de indulgentiis ejuſdem motivo a Paſchali II. conceſſis , ac demum de undecim SS. Pontificum calculo munitis Eccleſiæ ſanctæ Praxedis Romæ aſſignatis . Commemorat etiam ibidem indulgentias eodem fine Eccleſiæ ſancti Laurentii extra muros Romæ aſſignatas : Ergo &c.

Quarta : Ea Sententia prævalet quæ nedum probabilior , ſed ut ſola probabilis & certa eſt : Atqui ſententia de Indulgentiis in gratiam animarum purgatorii talis eſt: Et probatur. Idem Gabriel Biel lect. 57. in canonem Miſſæ ſic loquitur: " Non jam , *inquit* , velut opinionem, ſed ſententiam certam complecti debere exiſtimo, tum propter pluralitatem Doctorum eam aſſerentium, ſcilicet Alexandri de Ales , S. Bonaventuræ, B. Thomæ, Ægidii, Durandi, Petri de Tharantaſia, Richardi de Mediavilla, Thomæ de Argentina, & aliorum plurimorum, tum maxime & principaliter propter determinationem SS. Pontificum priorum & modernorum. „ Ergo &c.

Quinta: Iſtud tamqnam dogma religionis inconcuſſum habendum eſt, cujus contrarium velut erroneum ab Eccleſia proſcriptum eſt: Atqui res ſic ſe habet: Et probatur , primo quidem ex Leone X. qui in ſua adverſus Lutherum Bulla inter ejus errores hunc anathemate percellit in iſta propoſitione contentum: *Sex generibus hominum indulgentia , nec ſunt neceſſaria, nec utiles, videlicet mortuis &c.* His ſuffultus ſuffragiis Sylvius ait non eſſe quidem de fide indulgentias ad animas purgatorii extendi, ſed tamen hoc pertinere ad fidem.

Sexta: Si qua ratio præpediret quominus indulgentiæ prodeſſent mortuis , ea palmaris eſt , quia in eos Eccleſia militans non habet juriſdictionem: Atqui hæc ratio nulla eſt: Et probatur: Ad hoc ſufficit , ut indulgentiæ per modum ſuffragii ſolventis debitum eis applicentur: Sed & hoc poteſt Eccleſia militans; ſicut extraneus poteſt ſatisfacere pro eo qui reſpectu ejus eſt alienigena , eo quod ambo in natura ſimilitudine conveniant : Igitur a pari fideles in terra ſuperſtites poſſunt ſatisfacere pro animabus purgatorii, quibus natura & gratia conjunguntur; quocirca Major qui 16. florebat ſæculo in 4. diſt. 20. q. 2. refert Decretum Facultatis Pariſienſis , quo ipſo præſente , contraria opinio damnata eſt.

Septima : Preces & ſacrificia ab Eccleſia pro animarum refrigerio a prioribus ſæculis uſque ad præſens offeruntur: igitur & a pari indulgentiæ eis applicari queunt , cum par utrobique ſit ratio ; quandoquidem Sacrificia non niſi extenſive & per modum ſuffragii pro eis Deo litantur.

Diluuntur objecta contra ſecundam Concluſionem.

Objicies : Dogma religionis in ipſa fundatur Scriptura : Sed extenſio indulgentiarum ad animas in Purgatorio detentas in Libris canonicis nullibi reperitur. Ergo &c.

Reſpondeo negando minorem : ſic enim ſcriptum eſt Machabæorum Lib. 2. cap. 12. *Sancta ergo & ſalubris eſt cogitatio pro defunctis exorare , ut a peccatis ſolvantur* . Quid eſt autem indulgentias ad animas purgatorii extendi , niſi Eccleſiam eis applicare & Chriſti merita, & Sanctorum preces ac Sacrificia ? Tum Matth. 18. habetur : *Quæcumque ſolveritis &c.* Quæ verba explanans Alexander de Ales auctoritate Chryſoſtomi ſuffultus , p. 4. q. 83. art. 2. n. 5. ſic loquitur: " Ex hoc patet, quod in collatione clavium maxima fuit homini ſive S. Pontifici collata poteſtas , & probabiliter , vel veriſſime præſumitur quod Theſaurus Eccleſiæ eſt in illius poteſtate , & quod illis qui ſunt in Purgatorio, quia ratione charitatis in qua deceſſerunt , ſunt idonei ad beneficiorum Eccleſiaſticorum ſuſceptionem, poteſt illis beneficia communicare , & ſic poteſt illis facere indulgentias & relaxationes. „

„ nes. „ In eodem ſenſu explicat locum Matthæi S. Bonaventura in 4. diſt. 20. p. 2. q. 5. & alii.

Inſtabis: Atqui non poteſt colligi ex illis verbis, *Quæcumque ſolveritis &c.* Indulgentias extendi ad animas Purgatorii. Ergo &c. Probatur ſubſumptum: Eccleſia non poteſt ligare pias iſtas animas: Igitur nec ſolvere. Confirmatur: Chriſtus Matth. 16. dedit Petro, & ejus ſucceſſoribus poteſtatem ſolvendi ſolum ſuper terram: Sed animæ fidelium defunctorum non ſunt amplius ſuper terram. Ergo &c.

Reſpondeo negando ſubſumptum. Ad probationem, diſtinguo Antecedens: Eccleſia non poteſt ligare animas defunctorum retinendo earum peccata: concedo: Eo enim ipſo quo culpa remiſſa, in pace Chriſti obierunt, nihil culpæ dimittendæ remanet: quantum ad pœnam temporalem, nego: Poteſt enim eas in vindictam alicujus ſcandali dati ſuis privare ſuffragiis, & ſepultura Eccleſiaſtica: immo & eaſdem anathemate ferire. Sic quinta Synodus generalis anathemate in Theodorum Mopſueſtenum animadvertit, eo quod antequam ultimum clauderet diem, ſuos non ejuraſſet errores.

Ad confirmationem diſtinguo: Animæ piorum defunctorum non ſunt ſuper terram viatorum, concedo: Super terram, neque in terra, nego. Eatenus dicuntur aliquod modo ſuper terram, quatenus non ſunt in cœlo: bene tamen in corde terræ ubi adeſt Purgatorii locus. In iſto ſenſu, ait Biel lect. 57. intelligitur poteſtas ſolvendi ſuper terram a Chriſto data; quia inquit, tametſi animæ illæ piæ non ſint ſuper terram quantum ad merendum, bene tamen in loco terræ incarceratæ quantum ad patiendum. Quis autem dixerit vinculis conſtrictum non poſſe ſolvi, ſeu poteſtatem Eccleſiæ non poſſe ſolvere a pœnæ temporalis vinculo defunctos, cum vel ab ipſis culparum vinculis peccatores liberet?

Inſtabis: Senſus Scripturæ habetur ex ſanctis Patribus: Sed altum eſt apud SS. Patres de indulgentiis pro mortuis ſilentium: Ergo &c.

Reſpondeo diſtinguendo minorem: Altum eſt ſilentium explicitum, concedo: implicitum, nego. Eo enim ipſo quo preces & Sacrificia extenderunt ad animas laudatas, conſequenter & indulgentias.

Inſiſtes: Concilium Tridentinum, quod de indulgentiis tractavit, nihil de extenſione ad animas Purgatorii dixit: Sed hoc argumentum eſt indulgentias non ſe extendere ad animas Purgatorii, maxime cum hoc ipſum impugnaret Lutherus, quem tamen per omnia debellat ſacra Synodus. Ergo &c.

Reſpondeo diſtinguendo minorem: Et Tridentinum hanc non movit quæſtionem, quia ſufficienter adverſus obſtrepentes Proteſtantes probaverat, immo & definierat dari indulgentias, concedo: & hoc non ſufficiebat, nego. Ceterum cum iſta extenſio non ſit abſolute fidei dogma, ut innuit S. Thomas 3. p. Supl. q. 71. art. 10. in fidei articulis ſuarum definitionum præfixit metam Concilium; hinc nec dixit indulgentias valere pro rebus temporalibus ad ſalutem ordinatis obtinendis, e contra vero eas non valere pro peccatoribus gratia ſanctificante ſpoliatis. Quid plura adjiciam? Uſus ſemper obtinuit ut Eccleſia in Conciliis, quæſtiones ſcholaſticas Theologis relinqueret diſcutiendas, ſed ſolis fidei dogmatibus inhæreret; ſicque hæreticam pravitatem ineluctabiliter ita compeſceret, ut Heterodoxi non haberent in ore redargutiones. Ceterum Leo X. ante ipſam Synodum Tridentinam jam proſcripſerat Lutheri errores, inter quos iſte commemoratur. *Indulgentiæ, . . nec ſunt neceſſariæ, nec utiles, videlicet mortuis*. Quam damnationem certe non reſricavit Concilium.

Replicabis: Si indulgentia Jubilæi v. g. aut alia plenaria poſſet ad animas uſque Purgatorii extendi, non opus eſſet ultra preces fundere, & Sacrificia offerre pro animabus, quibus Eccleſia applicaſſet indulgentias juxta intentionem fidelium, qui eas ea intentione voluerunt ſibi concedi, ut anima Patris, aut Matris v. g. a pœnis Purgatorii abſque mora ſolveretur, quod dubio procul contingeret, cum ibi Sermo ſit de indulgentia plenaria, quæ ſolvit a tota pœna temporali: Atqui tamen de hoc nihil certi habetur, & quaſi abſque termino funduntur preces pro mortuorum refrigerio. Ergo &c.

Re-

Reſpondee primo retorquendo argumentum. Tametſi plura Miſſæ Sacrificia, plureſque preces offerantur, & fundantur tam pro vivis, quam pro defunctis, quia tamen nihil pro certo habemus de modo quo Deus acceptat ſacrificia & ea applicat, ideo ſemper oramus, & alternatis vicibus pro nobis concedi indulgentias ſatagimus; idem dicendum eſt pro animabus purgatorii, ſcriptum eſt enim Pſal. 35. *Judicia tua abyſſus multa.*

Reſpondeo ſecundo diſtinguendo Majorem: Et innixi auctoritate & praxi Eccleſiæ, moraliter, & in genere ſcimus indulgentias prodeſſe animabus in Purgatorio detentis, concedo: & nequidem implicite ſcimus, nego. Certitudo autem moralis ſufficit ad fundandum judicium prudentiale de re facienda: & ſic diſtincta minore, nego conſequentiam. Quoniam igitur habemus certitudinem moralem indulgentias prodeſſe mortuis, nec hoc citra temeritatem negari poſſit propter uſum Eccleſiæ, ideo poſtulamus eas ad fideles purgatorii extendi: Quia etiam ex alia parte ignoramus applicationis menſuram & modum, nobis ex pietate incumbit, & preces fundere pro mortuis, & indulgentias ad eos extendi ſemper poſtulare.

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Indulgentia prodeſt directe pro vivis, indirecte vero pro mortuis.

PRIMUM docet S. Thomas loco ſupra laudato: ſic & omnes Theologi, immo & hoc de fide definivit ſacra Synodus Tridentina Seſſ. 25. in decreto de Indulgentiis: hoc ipſum exigit Paſſio Chriſti quæ eſt infiniti valoris, hoc & ſuperefſluentes Sanctorum ſatisfactiones.

Alterum probant iſta Evangelii verba Matth. 18. *Quæcumque ſolveritis &c.* Hoc & multiplex SS. Pontificum indulgentiarum diploma. Vel ipſa ratio Theologica id dicit: Et vero eo ipſo quo animæ Purgatorii, fide, ſpe, & charitate nobis conjunguntur, poſſumus ex charitate eorum ſolvere debita: ſicque per modum ſuffragii & indirecte indulgentiæ eis poſſunt prodeſſe.

Synopſis objectionum contra ſecundam Concluſionem, & ſolutionum.

PRIMO: Sufficienter Scripturæ ſacræ annuntiant indulgentias ad fideles defunctos extendi, dum Matth. 18. Chriſtus dat Eccleſiæ poteſtatem ea omnia quæ alligata ſunt, ſolvendi: jam vero nemo cordatus dixerit pœnam temporalem pro peccatis luendam, non eſſe magnum vinculum, quippe quæ alliget igni cruciali animas Purgatorii.

Secundo: Eo ipſo quo SS. Patres agnoverunt preces & ſacrificia, per modum ſuffragii ad mortuos extenderunt, quidni & ſimili modo indulgentiæ ad eas extenderentur?

Tertio: Ne miremini ſi Patres Tridentini moventes quæſtionem de indulgentiis adverſus Lutheranos, & Calviniſtas non nihil ſiluerint earum pro animabus piorum defunctorum applicationem. Sola enim fidei dogmata definivere; nondum eſt autem de fide definitum indulgentias prodeſſe mortuis.

§. IV.

De Miniſtro, motive & effectibus Indulgentiarum.

TRIA ſuperſunt ad acuratam de indulgentiis controverſiam diſcutienda: videlicet, unum circa Miniſtros; alterum de motivo, tertium de effectibus.

De Miniſtre Indulgentiarum.

QUÆRES I. Quinam ſit indulgentiarum Miniſter?

Reſpondeo primo ſummum Pontificem eſſe principalem indulgentiarum largitorem; Epiſcopos vero poſt ipſum in ſua reſpective Diœceſi. Primum patet ex illa Chriſti ſententia, quæ ad Petrum principaliter fuit directa. Matth. 16. *Tu es Petrus, & ſuper hanc petram ædificabo Eccleſiam meam ... [Et quodcumque ſolveris ſuper terram erit ſolutum & in cœlis.* Ratio

tio a priori ea eſt, quia Papa ſolus habet plenitudinem Sacerdotii Chriſti, & univerſalem in tota Eccleſia juriſdictionem. Secundum utique verum eſt, quandoquidem ad Epiſcopos hoc ſpectat Actuum 20. *In quo vos Spiritus ſanctus poſuit Epiſcopos regere Eccleſiam Dei.*

Concinit Alexander Papa, qui conſultus ab Archiepiſcopo Cantuarienſi, num conceſſæ ab Epiſcopis indulgentiæ proſint aliis etiam fidelibus, qui eis ne minimum quidem ſubditi ſunt, hoc eſt in altera Diœceſi conſiſtentibus? Duo reſpondet. Primum quidem agnoſcit indulgentias ab Epiſcopis conceſſas valere; ſecundum vero, non niſi eorum Diœceſanis prodeſſe; hæc enim eſt inter ſummum Pontificem & Epiſcopos differentia, quod ille indulgentias pro tota univerſali Eccleſia elargiatur, & omni populo Chriſtiano proſint, iſti vero ſolum pro Diœceſanis illas conferant: quod prior, plenarias det & valeant: Epiſcopus vero ad menſuram, & intra quoſdam limites, en verba Alexandri ſummi Pontificis, qui Angliæ Præſulem ſic alloquitur: " Quod autem conſuluiſti, utrum remiſ- „ ſiones quæ fiunt in dedicationibus Ec- „ cleſiarum, aut conferentibus ad ædifi- „ cationem pontium, aliis proſint, quam „ iis qui remittentibus ſubſunt, hoc vo- „ lumus tuam fraternitatem tenere; „ quod cum a non ſuo judice ligari „ nullus valeat, vel abſolvi, remiſſio- „ nes prædictas prodeſſe illis tantum- „ modo arbitramur, quibus ut proſint, „ proprii judices ſpecialiter indulſe- „ runt. „

Non abſimilia loquitur Innocentius III. ſummus Pontifex in Concilio Lateranenſi can. 62. " Ut cum dedicatur Baſilica, „ non extendatur indulgentia ultra an- „ num, ſive ab uno ſolo, ſive a pluri- „ bus Epiſcopis dedicetur. „

Sanctus Cyprianus, hoc ipſum non levius ſubnotat Epiſt. 27. his verbis: " Ut „ Eccleſia ſuper Epiſcopos conſtituatur; „ & omnis actus Eccleſiæ per eoſdem „ præpoſitos gubernetur, cum hoc divi- „ na lege fundatum ſit. „ Si Epiſcopi Eccleſiam Dei divina lege ſic ordinante, Eccleſiam Chriſti regunt, poſſunt igitur etiam indulgentias quæ cedant in conſolationem & auxilium peccatorum, facere.

Sanctus Thomas, hoc ex profeſſo docet hic quæſt. 26. art. 3. his verbis: " Dicendum quod facere indulgentias „ pertinet ad juriſdictionem, ſed per „ peccatum homo non amittit juriſdi- „ ctionem: & ideo indulgentiæ æque va- „ lent ſi fiant ab eo qui eſt in peccato „ mortali, ſicut ſi fierent ab eo qui eſt „ ſanctiſſimus: cum non remittat pœnam „ ex vi meritorum ſuorum, ſed ex vi „ meritorum reconditorum in Theſauris „ Eccleſiæ. „ Hanc ulteriorem rationem affert S. Doctor in 4. ſent. diſt. 20. q. 1. art. 4. Ad ſummos Sacerdotes ſpectat bona communia fidelibus diſtribuere; Sed indulgentiæ ſunt bona communia in theſauro Eccleſiæ contenta, quippe quæ pœnam temporalem pro peccatis non ſufficienter expiatis debitam relaxent. Igitur & ſummi Pontifices, & ceteri Eccleſiæ magni Præſules poſſunt eas diſpenſare.

Dices: Nedum ſummi Pontifices & Epiſcopi, verum etiam & ſimplices Presbyteri poſſunt indulgentias conferre. Igitur non ſoli magni Sacerdotes indulgentiarum ſunt Miniſtri. Probatur Antecedens 1. ex 2. Cor. 2. Apoſtolus hanc tribuit poteſtatem omnibus Corinthiis: *Ita ut a contrario*, inquit, *magis donetis*. Rurſus ibidem, *cui autem aliquid donaſtis & ego*. II. Confeſſarius ipſe indulgentiam pœnitenti concedit, quandoquidem pœnam æternam in temporalem, aliquas ipſi injungendo pœnalitates mutat. Ergo &c.

Reſpondeo negando Antecedens. Ad primam ex auctoritate D. Pauli probationem, diſtinguo: Et Apoſtolus alloquitur Epiſcopos, qui forſitan erant tunc apud Corinthios, concedo: Et alloquitur laicos, ſubdiſtinguo; ut advocatos qui veniam pro inceſtuo ab eo expoſtulaverant, concedo; ut indulgentiæ Miniſtros, nego. Uſus obtinuit appellare eum, qui pro victo obtinuit gratiam, ipſius gratiæ largitorem; in hoc ſenſu S. Paulus ait Corinthios peccatori inceſtuoſo veniam, quatenus ad eorum preces illum ipſe ſolverat, donaſſe.

Ad aliam probationem dico, confeſſarium

rium vi ſacramenti commutare pœnam æternam in temporalem, ſed indulgentiarum virtute extra Sacramentum relaxatur pœna temporalis quæ expianda remanet, & ſoli ſummi Sacerdotes hoc poſſunt facere.

Quæres II. Num Presbyteri, & alii Clerici poſſint indulgentias conferre?

Reſpondeo extraordinarie, & ex commiſſione id poſſe; quod non unum probat argumentum. Primo quidem hoc competit Legatis Apoſtolicis, ut legitur in multis Conciliis, ubi ſummi Pontificis Oratores modo Presbyteri, modo ſimplices Diaconi erant; ut videre eſt in 4. & 6. Concilio generali. Secundo vel ipſe Innocentius III. in Concil. Lateranenſi 4. can. 60. declarat valere indulgentias ab Abbatibus conceſſas, modo ad hoc ſpeciali conceſſione ſint muniti. Tertio hoc utique docet S. Thomas hac ratione. Conferre indulgentias eſt actus juriſdictionis: ſed quilibet Sacerdos, Diaconus, vel etiam quilibet Clericus poteſt ex commiſſione habere juriſdictionem, vel etiam ex vi beneficii, per quam indulgentias a ſummo Pontifice obtentas ſuis ſubditis faciat. Ergo &c. Ecce verba D. Thomæ hic ibid. q. 26. art. 2. his verbis: " Dicendum quod poteſtas faciendi indulgentias ſequitur juriſdictionem, ut ſupra dictum eſt, & quia Diaconi & alii non Sacerdotes poſſunt habere juriſdictionem, vel commiſſam, ſicut Legati; vel ordinariam, ſicut Electi: ideo poſſunt indulgentias facere etiam non Sacerdotes, quamvis non poſſint abſolvere in foro pœnitentiali, quod eſt Ordinis. "

Quæres III. Quænam ſint indulgentiæ motiva?

Reſpondeo I. Indulgentias leviori motivo non eſſe concedendas, ne cedant in Eccleſiæ contemptum, quod quidem prohibet Innocentius III. in Concilio Lateranenſi 4. can. 61. ubi ſic habetur: " Quia per indiſcretas & ſuperfluas indulgentias, quas quidem Eccleſiarum Prælati facere non verentur, & claves Eccleſiæ contemnuntur, & pœnitentialis ſatisfactio enervatur: Decernimus ut cum dedicatur Baſilica, non extendatur indulgentia ultra annum &c. "

Reſpondeo II. Ad ciendos pietatis affectus indulgentias donari, celebriores vero pro magnis Eccleſiæ neceſſitatibus, hinc & pro recuperatione Terræ Sanctæ, ut Fideles ab immani Turcarum ſervitute liberarentur, non ſemel conceſſas ſunt, & ſæpius ad obtinenda auxilia ſpiritualia, quibus ſummi Pontifices Eccleſiam Chriſti ſicut pie, ſic & ſapienter regere queant, conceduntur. S. Thomas hic quæſt. 25. art. 4. de hoc momento ſic loquitur: " Dicendum quod temporalia ad ſpiritualia ordinantur, quia propter ſpiritualia debemus uti temporalibus: & ideo pro temporalibus ſimpliciter non poteſt fieri indulgentia, ſed pro temporalibus ordinatis ad ſpiritualia: ſicut eſt repreſſio inimicorum Eccleſiæ, qui pacem Eccleſiæ perturbant, ſicut conſtructio Eccleſiarum, & pontium, & aliarum eleemoſynarum. "

Quæres IV. Quinam ſint effectus indulgentiæ, & num per modum abſolutionis dentur?

Reſpondeo I. Palmarem indulgentiarum effectum eſſe relaxationem pœnarum temporalium, quæ ad expianda peccata ſubeundæ ſuperſunt. Hoc ſequitur ex ipſa indulgentiæ definitione, hoc ipſum annuntiant cuncta Jubilæorum diplomata: Sed præter hujuſmodi fructum, alia accedunt Fidelibus commoda; videlicet abſolutio tum a cenſuris, tum a caſibus reſervatis, & alia ſimilia.

Reſpondeo II. Indulgentias per modum abſolutionis concedi, & hoc propter multa. Primo quidem ex eo quod innitantur illo Chriſti oraculo: *Quæcumque ſolveritis &c.* cum enim ſint relaxatio pœnarum, quæ dubio-procul ſunt vincula, ad ſolum Judicem ſpectat ſolvere. Secundo hoc ipſum ſubindigitant Apoſtoli verba, qui verbo *donavi* uſus eſt, cum pœnam Corinthio inceſtuoſo relaxavit, ut habetur 2. Cor. 2. his verbis: *Cui autem aliquid donaſtis & ego: nam & ego quod donavi, ſi quid donavi, propter vos in perſona Chriſti*. Tertio id declarat Alexander III. decreto, cap. *Quod autem* de Pœnit. & remiſſ. ubi aſſerit: *Quod, cum a non ſuo Judice ligari nullus valeat, vel abſolvi, indulgentia ſolis illis* pro-

profunt, quibus proprii Judices eas indulſerunt. Quarto, indulgentia non poteſt dari abſque juriſdictione, ſin minus illam ſimplex Sacerdos poſſet conferre, quod eſt falſum: Igitur datur per modum abſolutionis & imperii.

Synopſis contentorum in paragrapho.

PRIMO: Summus Pontifex in tota Eccleſia, & Epiſcopi in ſua reſpective ſunt Miniſtri ordinarii indulgentiarum, eo quod eis competat ex jure juriſdictio; Papæ quidem in tota Eccleſia, Epiſcopis vero erga Diœceſanos. Secundo, Clericus poteſt ex commiſſione, & ut Miniſter extraordinarius conferre indulgentias, eo quod poſſit ex delegatione habere juriſdictionem. Tertio, indulgentiæ non ſine pio motivo conceduntur, ne poteſtas Eccleſiæ contemnatur. Quarto, indulgentiæ dantur per modum abſolutionis, cum earum conceſſio ſit a pœna temporali relaxatio.

F I N I S.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

5_2

Digitized by Google